

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204493

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. T81-6 A64 Accession No. T2048

Author

Title

This book should be returned on or before the date
last marked below.

శ్రీ కుంభము.

శ్రీగర్భాగవతము.

ఇయ్యది

శికింద్రాబాదు పురువాసియు, బాలసీత్యాద్యనేక నిరంభకర్తయు నగు

బ్రహ్మశ్రీ

చిత్తూరుల అప్పయ్యశాస్త్రి చే

రచియింపఁబడి

గుఱూరు కన్యకా ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడి ప్రకటింపఁబడియె.

మొదటికూర్పు 1,000 ప్రతులు.

1926.

[స్వామ్యసంకశము]

[వెల రు. 3-0-0]

శ్రీ గర్గభాగవత బాలనీత్యాద్యనేక గ్రంథకర్త.

చిప్రకుల అప్పయ్యశాస్త్రి.

శ్రీ కృష్ణదత్తబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ గర్గభాగవత విషయసూచిక.

విషయము.

పుట.

—* గోలోకఖండము *

శ్రీగర్గభాగవత మాహాత్మ్యము	
ఇష్టదేవతాప్రార్థన	
శ్రీగర్గాచార్యుండు నైమిశారణ్యమున శేత్రేయుట	౧
బహులాశ్రయఁడు నారదమునిని సత్కరించి ప్రశ్నించుట	౨
నారదుండు బహులాశ్రయనకుఁ బరమాత్మావతారంబులంగూర్చి తెలుపుట	౨
బ్రహ్మదేవుండు దేవవాసుదేవసహితంబుగా గోలోకంబున శేగుట	౫
గోలోకవర్ణనము	...
బ్రహ్మాదిదేవతలు శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట	౧౦
శ్రీకృష్ణుండు దేవతల కుదితోక్తులాడుట	౧౧
శ్రీరాధాకృష్ణ సంవాదము	...
శ్రుతియాప గోపికల వృత్తాంతము	౧౪
మైథిలాదినారీ వృత్తాంతము	...
మునియాపాది గోపికల పూర్వచరిత్రము	౧౭
కృష్ణుండు యోగమాయను వియోగించుట	౨౧
కంస పూర్వజన్మ వర్ణనము	...
కంసుండు దిగ్విజయం జూనర్చుట	...
రాధావతార వర్ణనము	...
దేవకీవసుదేవ వినాహవర్ణనము	...
బలరామావతార వర్ణనము	...
శ్రీకృష్ణజనన కథాప్రారంభము	...
శ్రీకృష్ణావతార ఘట్టము	...
దేవకీవసుదేవు లావిర్భవించిన శ్రీకృష్ణుని వినుతించుట	...
నందుండు పుత్రోత్సవంబు జేయుట	...
పూతన కంసచేరితయై గోకులంబున శేత్రేయుట	...
శ్రీకృష్ణ కవచము	...
పూతనా పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	...
కాలకృష్ణుండు రుక్మ-చామరవధం గావించుట	...

విషయము.

పుట

ఉత్పాదానుర పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	...	..
కాలకృష్ణుండు తృణావర్తునిం గూర్చుట	...	గీ३
బ్రాహ్మణులు శ్రీకృష్ణునకు రక్షణియుట	...	గీ४
తృణావర్త పూర్వజన్మవృత్తాంతము	...	..
యశోదానందుల పూర్వజన్మవృత్తాంతము	...	గీ५
గర్భుండు గోకులంబున కేగి రామకృష్ణులకు నామకరణంబులఁ గావించుట	...	౬౦
గర్భుండు వృక్షభానుని దరికరిగి రాధాకృష్ణ ప్రళంసఁజేయుట	...	౬౧
నందుండు నందనునింగొని భాండీరవనంబున కేగుట	...	౬౩
శ్రీరాధాకృష్ణులకు వివాహమహోత్సవంబు రహస్యంబుగా జరుగుట	...	౬౪
రాధ శిశువైన హరిని తిరిగి గోకులంబునకుఁ జేర్చుట	...	౬౫
శ్రీకృష్ణ కాలలీల	...	..
శ్రీకృష్ణ దధిచార్యలీల	...	..
నారదుండు నందోపనంద వృక్షభాను లక్షణంబులఁ దెలుపుట	...	౭౩
శ్రీకృష్ణ మృద్భక్షణలీల	...	..
విశ్వయాప ప్రదర్శనము	...	..
యమభార్యున మోక్షము	...	..
యమభార్యున పూర్వజన్మవృత్తాంతము	...	..
దుర్వాసుండు గోకులంబందలి నందనందనునింగాంచి మోహంబు జెందుట	...	..
దుర్వాసుండు వాసుదేవునిం గీర్తించుట	...	౭౫

— బృందావనఖండము —

సన్నందుండు నందునకు బృందావనంబును వర్ణించి చెప్పుట	...	౮౧
వారాహవతార వర్ణనము	...	౮౪
గోవర్ధనపర్వత చారిత్రము	...	౮౫
యమునానదీ చరిత్రము	...	౮౮
నందుండు యాదవసహితంబుగా బృందావనంబున కరుగుట	...	౯౦
శ్రీకృష్ణుండు వత్సానురుని వధించుట	...	౯౧
వత్సానుర పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	...	..
శ్రీకృష్ణుండు బకానురుని జంజించుట	...	౯౨
బకానుర పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	...	౯౫
శ్రీకృష్ణుం డభానురునిం బరిమార్చుట	...	౯౬
అభానుర పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	...	..
శ్రీరామకృష్ణులు పాశుపాట్యం బొసరించుట	...	౯౮

విషయము.

పుట.

రామకృష్ణులు ధేనుకానురుని జంపుట	...	౧౦౦
ధేనుకానుర పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	...	౧౦౩
శ్రీకృష్ణుడు కాళియమర్దనము చేయుట	...	"
కాళియజత్తులు శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట	...	౧౦౫
శ్రీకృష్ణుడు దావాగ్నిపానం బొనర్చుట	...	౧౦౬
కాళభుతుండిముని కథ	...	౧౦౭
కాళియ వ్యాలోపాఖ్యానము	...	౧౦౮
శ్రీరాధాకృష్ణ ప్రీతివర్ణనము	...	౧౧౨
తులసీవ్రత మాహాత్మ్యము	...	౧౧౪
శ్రీకృష్ణుడు మాయాగోపికయై రాధ దరిశేగుట	...	౧౨౧
మాయాగోపికా రాధికా సంవాదము	...	౧౨౩
రాసక్రీడావర్ణనము	...	౧౨౪
గోపీవిరహ వర్ణనము	...	౧౩౫
గోపికలు శ్రీరాధాకృష్ణుని గీర్తించుట	...	౧౩౮
శ్రీకృష్ణుడు గోపికలకుఁ బ్రసన్నుండగుట	...	౧౩౯
యమునా తటమందు రాధాకృష్ణుడు విహరించుట	...	౧౪౦
శంఖచూడ కంసులు గదాయుద్ధం బొనరించుట	...	౧౪౧
శ్రీకృష్ణుడు శంఖచూడుని వధించుట	...	౧౪౨
గోపికలు విహ్వలలై శ్రీకృష్ణునిం జేరుట	...	౧౪౪
ఆసురిమహాముని కథ	...	౧౪౫
శంఖచూడోపాఖ్యానము	...	౧౪౮

— గిరిరాజఖండము —

శ్రీకృష్ణుడు తండ్రిని నింద్రపూజనుగూర్చి ప్రశ్నించి గోవర్ధనగిరిని బ్రకంశించుట	...	౧౫౩
గోవర్ధన పూజావిధి	...	౧౫౪
గోవర్ధన పూజా మహోత్సవము	...	౧౫౫
ఇంద్రుడు గోకులమువైఁ గోపించుట	...	౧౫౭
శ్రీకృష్ణుడు గోవర్ధనపర్వతం జెత్తుట	...	౧౫౮
శ్రీకృష్ణాభిషేకము	...	౧౫౯
గోపకులు శ్రీకృష్ణుని బరిక్షించి నిస్సంజేహులగుట	...	౧౬౧
దధివారణలీల	...	౧౬౭
గిరిరాజ విభూతి వర్ణనము	...	౧౬౮
గిరిరాజోత్పత్తి వర్ణనము	...	౧౭౦
గిరిరాజ మాహాత్మ్యము	...	౧౭౩

—♦ మాధుర్యఖండము ♦—

శ్రుతిగోపికోపాఖ్యానము	...	౧౭౮
ఋషిగోపికోపాఖ్యానము	...	౧౮౧
మిథిలాగోపికోపాఖ్యానము	...	౧౮౩
కౌసలగోపికోపాఖ్యానము	...	౧౮౬
అయోధ్యావాసిగోపికోపాఖ్యానము	...	౧౮౮
యజ్ఞసీతోపాఖ్యానము	...	౧౯౧
ఏకాదశీవ్రత వర్ణనము	...	౧౯౬
పులిందిసిగోపికోపాఖ్యానము	...	౧౯౯
రమాసఖ్యాదిగోపికోపాఖ్యానము	...	౨౦౦
దివ్యాత్రిగుణవృత్తిగోపికోపాఖ్యానము	...	౨౦౩
దేవకీన్యాయగోపికోపాఖ్యానము	...	౨౦౪
జాలంధరీగోపికోపాఖ్యానము	...	౨౦౫
సముద్రకవ్యకాదిగోపికోపాఖ్యానము	...	౨౦౯
యమునాపంచాంగము	...	౨౧౦
యమునా కవచము	...	౨౧౧
యమునా స్తోత్రము	...	౨౧౨
యమునా పటల పద్ధతులు	...	౨౧౪
ప్రలంబాసుర వధ	...	౨౧౫
ప్రలంబాసుర పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	...	౨౧౬
కృష్ణుండు దావాగ్నినిమింగి గోపకులను రక్షించుట	...	౨౧౮
శ్రీకృష్ణుండు గోపకులకు వైకుంఠలోకంబు జూపుట	...	౨౨౦
సుదర్శనోపాఖ్యానము	...	౨౨౧
శ్రీకృష్ణుండు వ్యోమారిష్టానురులను వధించుట	...	౨౨౧

—♦ మధురాఖండము. ♦—

కంసుండు శ్రీకృష్ణ వధార్థంబై పన్నాగంబులఁ బన్నుట	...	౨౨౫
కంసుం డక్రూరుని గోకులంబునకుఁ బంపుట	...	౨౨౭
వాసుదేవుండు కేళినిశాచరుం ద్రుంచుట	...	౨౨౯
కేళి పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	...	౨౩౦
అక్రూరుండు గోకులంబున కరుగుట	...	౨౩౩
శ్రీకృష్ణుం డక్రూర సహితుండై యరుగుచు రాధాదుల నూహించుట	...	౨౩౬
అక్రూరుండు యమునానదిని రామకృష్ణుల దర్శించుట	...	౨౩౬

విషయము.

పుట.

శ్రీకృష్ణుండు మధురకుఁ జేరుట	...	౨౩౮
రామాది సహితుండగు కృష్ణుండు రజకునిం జంపి వాయకసుదాముల ననుగ్రహించుట	...	౨౩౯
శ్రీరామకృష్ణులు కుబ్జతో సంభాషించుట	...	౨౪౧
శ్రీకృష్ణుండు ధనుర్భంగంబు గావించుట	...	౨౪౨
సూర్యాస్తమయ వర్ణనము	...	౨౪౩
మధురాపుర పురంద్రీ విరహ వర్ణనము	...	౨౪౪
సూర్యోదయ వర్ణనము	...	౨౪౫
కంసుండు మల్లరంగంబు నిర్మింపం జేయుట	...	,,
శ్రీరామకృష్ణులు కువలయాపీడ గజంబును వధించుట	...	౨౪౬
రామకృష్ణులు చాణూర ముష్టికాద్యసురుల వధించుట	...	౨౪౮
శ్రీకృష్ణుండు కంసుని వధించుట	...	౨౫౧
శ్రీకృష్ణబలరాములచేఁ గంసానుజాప్తకంబు హతంబగుట	...	౨౫౩
కంసుని భార్యలు విలపించుట	...	౨౫౩
రామకృష్ణులు దేవకీవసుదేవుల చెఱమాన్వి యుగ్రసేనుని బట్టాభిషిక్తుం జేయుట	...	౨౫౪
రజక పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	...	౨౬౦
వాయకసుదాముల పూర్వజన్మవృత్తాంతము	...	౨౬౧
కుబ్జాపూర్వజన్మ వృత్తాంతము	...	౨౬౩
కువలయాపీడగజ పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	...	,,
చాణూరాది మల్ల పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	...	౨౬౪
కంసానుజాప్తక పూర్వజన్మవృత్తాంతము	...	౨౬౫
పంచజన పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	...	,,
శ్రీకృష్ణుండు దుద్ధవుని గోకులంబునకుఁ బంపుట	...	౨౬౬
ఉద్ధవుండు రాధాగోపికలను నూటడించుట	...	౨౬౮
గోపికాపీఠలు	...	౨౬౯
ఉద్ధవుండు గోకులంబునుండి మధురకువచ్చుట	...	౨౭౧
శ్రీకృష్ణుండు దుద్ధవసహితంబుగా గోకులంబున కరుగుట	...	౨౭౨
శ్రీకృష్ణుండు రాధతో సంభాషించుట	...	౨౭౫
శ్రీకృష్ణుండు ఋభుమునిని జీవన్ముక్తుం జేయుట	...	౨౭౭
శ్రీకృష్ణుండు రాధికు నారదోపాఖ్యానంబుఁ జెప్పుట	...	౨౭౯

విషయము.

పుట.

బలరాముండు కోరినిశాచరుం ద్రుంచుట	...
మధురాపురీ మాహాత్మ్యము	...

౨౯౫
303

—♦ ద్వారకాఖండము ♦—

కంసుని భార్యలు జరాసంధు మోలకువచ్చి విలపించుట	...
శ్రీకృష్ణునిపై జరాసంధుండు దండయాత్రజేయుట	...
జరాసంధుండు శ్రీకృష్ణుని బరిహాసోక్తులాడుట	...
శ్రీకృష్ణుండు జరాసంధునితో డీకొనుట	...
శ్రీకృష్ణుండు బలరామునికి జక్కిన జరాసంధుని విడిపించుట	...
కాలయవనుండు నారదప్రేరితుండై కృష్ణునిమీద దాడివేవలుట	...
శ్రీకృష్ణుం డర్థవమధ్యంబున ద్వారకాపురంబు గట్టించుట	...
కాలయవనుండు శ్రీకృష్ణుని వెంబడించి పోరుట	...
ముచుకుండ వృత్తాంతము	...
బలరామ వివాహమహోత్సవము	..
శ్రీరుక్మిణీకల్యాణ కథాప్రారంభము	...
రుక్మిణి బ్రాహ్మణుని ద్వారకకుఁ బంపుట	...
శ్రీకృష్ణుండు రథాయాధుండై కుండినపురికిఁ జేరుట	...
రుక్మిణి కృష్ణునికై నిరీక్షించి చింతించుట	...
రుక్మిణి కులదేవతా పూజకై బయలుదేరుట	...
శ్రీకృష్ణ విజయము	...
రుక్మి కృష్ణుని వెంబడించి పోరుట	...
బలరాముండు సహోదర ఖన్నయగు రుక్మిణి నూటడించుట	...
శ్రీకృష్ణుండు ద్వారకాపురంబున రుక్మిణిం బెండ్లాడుట	...
శ్రీకృష్ణుండు సత్యభామాది సతులం బెండ్లాడుట	...
నారదుండు ద్వారకాపురాగమన హేతువులఁ జెప్పుట	...
గోమతీనదీ మాహాత్మ్యము	...
చక్రతీర్థ మాహాత్మ్యము	...
శంఖోద్ధారతీర్థ మాహాత్మ్యము	...
ప్రభాసతీర్థ మాహాత్మ్యము	...
సరస్వతీతీర్థ మాహాత్మ్యము	...
గోమతీసింఘసంగమ మాహాత్మ్యము	...
సాగర మాహాత్మ్యము	...
రైవతాచల మాహాత్మ్యము	...

302
305
307
310
311
312
312
313
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

విషయము.

పుట.

యజ్ఞతీర్థకపిటంకాది తీర్థమాహాత్మ్యము	...	3౬౧
గోపీభూమి మాహాత్మ్యము	...	3౬౨
సిద్ధాశ్రమ మాహాత్మ్యము	...	3౬౫
రుక్మిణి మొదలగువారు రాధను బ్రశంసించి సత్కరించుట	...	3౭౦
శ్రీకృష్ణుండు రాధావృథార్యాదులంగూడి రాసక్రీడంగావించుట	...	3౭3
ద్వారకాపురీ వర్ణనము	...	3౭౬
ద్వారకా ద్వితీయదుర్గవర్ణనము	...	3౮౦
ద్వారకా తృతీయదుర్గ ప్రశంస	...	3౮౧

—♦ విశ్వజిత్తండము ♦—

మరుతోపాఖ్యానము	...	3౮౫
నారదముని బహులాత్మ్యనకు రాజనూయవృత్తాతంబు జెప్పట	...	3౮౮
యాదవులు దిగ్విజయార్థంబై వెళుట ప్రద్యుమ్నునభిషేకించి బహుమతులిడుట	...	3౮౯
ప్రద్యుమ్నుండు సేనాసహితంబుగా గచ్చాదిదేశంబుల కరుగుట	...	3౯౪
ప్రద్యుమ్నుడు చేదిదేశంబు గెలుచుట	...	3౯౮
తలిదండ్రులు శిశుపాలునకు హిందోపదేశం బొనరించుట	...	౪౦౦
శిశుపాలుడు ప్రద్యుమ్నునిపై దండెత్తుట	...	౪౦౧
ద్యుమచ్చకులు యాదవసేనతోఁ బోరి సాత్యకి కృతవర్మలచే నీల్లుట	...	౪౦౨
రంగపింగులు యాదవబలంబుతోఁ దలపడి భానునిచే హతులగుట	...	౪౦౪
ప్రద్యుమ్నుండు శిశుపాలునితోఁబోరి యోడించుట	...	౪౦౬
ప్రద్యుమ్నుండు కొంకణదేశాదులం గెలుచుట	...	౪౦౭
దంతవక్త్రుడు మన్మథునితోఁబోరి యోడుట	...	౪౦౯
మన్మథుడు విదర్భాదిదేశంబుల గెలుచుట	...	౪౧3
మన్మథుం డగస్త్యమహామునింగాంచి జ్ఞానోపదేశంబు బొందుట	...	౪౧౪
ప్రద్యుమ్నుండు పరశురాముని దర్శించుట	...	౪౨౧
మన్మథుం డంగవంగాదిదేశంబుల కరుగుట	...	౪౨౨
మన్మథుడు మిథిలాదేశంబుల కేగుట	...	౪౨౫
బ్రహ్మచారివేషంబుననున్న ప్రద్యుమ్నుండు ధృతిచేసిన సత్కారంబులకు మెచ్చి నిజరూపంబుతోఁ బ్రసన్నుండగుట	}	౪౨౬
ప్రద్యుమ్నుడు మగధదేశంబునకుఁ జని జరాసంధునితోఁబోరి యోడించుట		౪౨౮
ప్రద్యుమ్నుడు కురుదేశంబులం గెలుచుట	...	౪3౪
యాదవ కౌరవ యుద్ధవర్ణనము	...	౪3౬
రామకృష్ణులువచ్చి యాదవ కౌరవులకు సఖ్యంబుగూర్చుట	...	౪3౯

విషయము.

పుట.

ప్రద్యుమ్నండు త్రిగర్తాదిదేశంబుల జయించుట	...	౪౪౧
ప్రద్యుమ్నండు డలకాపట్టణంబున కరుగుట	...	౪౪౩
కుజేరనలకూబరాది యోధపుంగవులు యాదపులతోఁ బోరుట		౪౪౫
కుజేరుండోడి బలులిచ్చి ప్రద్యుమ్నునిఁ బొగడుట	...	౪౪౯
మన్మథుండు కింపురుషఖండంబును గెలుచుట	...	౪౫౦
ప్రద్యుమ్నండు హరివర్షంబు జయించుట	...	౪౫౪
మరుండు త్తరకురుఖండంబును జయించుట	...	౪౫౫
ప్రద్యుమ్నండు హిరణ్మయ ఖండంబును గెలుచుట	...	౪౫౮
ప్రద్యుమ్నండు రమ్యక ఖండంబును గెలుచుట	...	౪౬౦
ప్రద్యుమ్నండు మానవదేశంబునకేగుట	...	౪౬౧
ప్రద్యుమ్నండు కేతుమాల ఖండంబును జయించుట	...	౪౬౩
ప్రద్యుమ్నండు భద్రాశ్వఖండంబును గెలుచుట	...	౪౬౪
వృకుండను కృష్ణపుత్రుండు హృష్టదైత్యునిం గూల్చుట	...	౪౬౫
సంగ్రామజిత్తు భూతసంతాపనాసురునిం జంపుట	...	౪౬౮
అనిరుద్ధుండు వృకాసురుని వధించుట	...	౪౭౦
సాంబుండు కాలనాథరాక్షసునిం బరిమార్చుట	...	౪౭౨
దీప్తినుంతుండు మహానాథాసురునిం దెగటార్చుట	...	౪౭౪
భానుండు హరిశ్మశ్రుదైత్యుని ఖండించుట	...	౪౭౫
శకుని తనతమ్ములు గూలుట వినిచింతించి యాదపులతోఁ బోరుటకేతెంచుట		౪౭౬
శకుని ప్రద్యుమ్ను యుద్ధవర్ణనము	...	౪౭౮
శ్రీకృష్ణాస్త్ర నిర్గత శ్రీకృష్ణుండు తద్వధోపాయం బాలోచించి } గరుడునకుం జెప్పట		౪౮౨
గరుడుండు శకుని శుకహరణార్థంబై చంద్రద్వీపంబునకుఁ బోవుట		౪౮౩
శకునిదైత్యుండు శ్రీకృష్ణునితోఁ బోరి నీల్లుట		౪౮౫
శ్రీకృష్ణుండు చంద్రదావతీపురికేగి శరణాగతులైన శకుని భార్య } పుత్రులకథయదానం బొసగుట		౪౮౮
నారదుండు జనకునకు శకున్యాద్యసుర పూర్వజన్మవృత్తాంతంబు జెప్పట		౪౮౯
ప్రద్యుమ్నండు డిలావృతఖండంబును గెలుచుట	...	"
శ్రీకృష్ణుండు వేదనగరంబున కేగుట	...	౪౯౧
నారదుండు జనకునకు రాగతాలనృత్యాది భేదంబులం దెల్పుట		"
ప్రద్యుమ్నండు గంధర్వదేశంబు గెలుచుట		౪౯౭
ప్రద్యుమ్నండు శక్రసఖుని జయించుట		౪౯౯

విషయము.

పుట.

ప్రద్యుమ్నుండు స్తుదరీస్వయంవరంబున కేగుట	...	౧౦౩
ప్రద్యుమ్నుండు దిగ్విజయంబొనర్చి ద్వారకాపురి కరుదెంచుట	...	౧౦౪
ఉగ్రసేనుండు రాజసూయం బొనర్చుట	...	౧౦౬

—♦ బలభద్రఖండము ♦—

ప్రాడ్విపాకముని బలరామావతారముంగూర్చి దుర్యోధనునకుం జెప్పుట	...	౧౦౮
జ్యోతిష్మత్యుపాఖ్యానము	...	౧౦౩
దేవేంద్రులు జ్యోతిష్మతిని మోహించి కోరుట	...	౧౦౪
జ్యోతిష్మతి ఇంద్రులను శపించుట	...	౧౦౬
బ్రహ్మవరంబున జ్యోతిష్మతి శేవతియై పుట్టుట	...	౧౦౭
ప్రాడ్విపాకుండు దుర్యోధనునకు శ్రీకృష్ణచరిత్రంబు సంగ్రహించి వచించుట	...	౧౦౮
బలరామ రాసలీలా వర్ణనము	...	౧౧౦
బలభద్ర పంచాంగము	...	౧౧౧

—♦ విజ్ఞానఖండము ♦—

హ్యసుం డుగ్రసేనుదరి కరుదెంచుట	...	౧౧౬
లోకకర్మగతి నిరూపణము	...	౧౧౮
నిర్గుణభక్తియోగ వర్ణనము	...	౧౩౦
భక్తమాహాత్మ్యము	...	౧౩౧
భక్తులైక్య వర్ణనము	...	౧౩౨
హరిమందిర ప్రతిష్ఠావర్ణనము	...	౧౩౪
షోడశోపచారపూజావిధానము	...	౧౩౭
శ్రీకృష్ణదండకము	...	౧౪౦
పరబ్రహ్మనిరూపణము	...	౧౪౩
శ్రీ గర్భభాగవతపఠనాదిఫలము	...	౧౪౫

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

ఉ పో ధ్వా త ము.

—o—o—o—

శ్లో! నూతనజలధరరుచయే గోపవహూటీదుకూలచోరాయ

తస్మై కృష్ణాయ నమస్సంసారమహీయహస్యబీజాయ!

గుణగహణచణులారా !

ధర్మము శ్రేయస్సాధనమనియు, సధర్మంబు తద్విన్నపేతువనియు మీకుఁ దెలియనిదికాదు. మంచిపని ధర్మంబనియుఁ జెడ్డపని యధర్మంబనియు నెఱుంగఁ బడుచున్నది. ఈ ధర్మాధర్మంబులను నిర్ణయించుటకు శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాసంబులు ప్రబలప్రమాణంబులు. శ్రుతు లపారుషేయంబులనియు, వానియభిప్రాయంబులను మాత్రము వ్యక్తీకరించి త్రికాలజ్ఞులును నిగ్రహానుగ్రహసమర్థులు నగు మహర్షులచే నాయా యుగంబుల కనుగుణంబుగా వ్రాయఁబడినవి స్మృతు లనియు ద్విజులకుమాత్రం బివి పాఠ్యంబులనియు, వానియాశయంబులు సులభ గ్రాహ్యంబగునట్లు మహానుభావుల చరిత్రంబుల నుపబలంబుగాఁ జూపుచురచింపఁ బడినవి పురాణేతిహాసంబులనియు, నివి ప్రీతూద్రాదులకుఁ బాఠ్యంబులగుననియు ఇవి యొకటితరువాత నొకటి ప్రమాణంబగుననియుఁ దెలియనగును. ఇవి విధించిన విధులను మానపు లేమాత్రమును మీఱఁగూడదు. మీఱి యధేష్టంబుగా సంచరించు వాఁ డైహికాముష్మికనుభూదూరుఁ డగునని శ్రీకృష్ణుండు భారతాంతర్గతమగు భగవద్గీతయందు

శ్లో! యశ్చాస్త్రవిధిముత్సృజ్య | వర్తతేకామకారతః

న స సిద్ధిః సువాప్నోతి | ననుఖం న పరాం గతిం

తస్మాచ్ఛాస్త్రం ప్రమాణం తే | కార్యా కార్యవ్యవస్థితౌ ||

అను శ్లోకంబుల మూలమునఁ జెప్పియున్నాఁడు. ఇంక నా శ్రుతిస్మృతిమాత్రపురాణేతిహాసయధార్థభావంబులను జక్కగా నెఱుంగుటకై వ్యాసవశిష్ఠపరాశరశంకరాచార్య విద్యారణ్యాదిమహానుభావు లనేకగ్రంథంబులను రచించియున్నవారు. అవి చూడఁదగును. కాని యేవో రెండు కావ్యశ్లోకంబులం జదివికొని వేదాదుల కర్థంబుఁ జెప్పఁబూనఁగూడదు. చెప్పఁబూనినచోఁ బరమేశ్వరదోషి యగును. వేద పరమేశ్వరులకు భేదంబేమాత్రంబునులేదు. ఇట్లే సర్వగ్రంథంబులందును జెప్పంబడియున్నది. వేదవేదాంగ మీమాంసాదిశాస్త్రాధ్యయనంబు చక్కగాఁ గావించి

తదుక్తకార్యచరణనిష్ఠాగరిష్ఠుండగుటయ కాక సత్సహవాసప్రవర్తనంబులు గలిగి నిర్మలంబగు మనంబుతో సంచరించు యోగ్యుడే యావేదంబున కర్థంబుఁ జెప్పుట కర్హుండు. ఇట్టివాడు మనకు లభింపనితఱిఁ బూర్వోక్తగ్రంథరాజంబులనే ప్రమాణంబులనుగా గైకొనవలెను. ఇట్లుచేయక కొందఱు మహర్షుల మనియు మహాత్ములమనియు నింక నేవేవియో పేరులం దగిలించుకొని బయలుదేరి యిచ్చ వచ్చినట్లు వేదాదుల కర్థంబులం దెల్పి ధర్మం బధర్మంబుగాను నధర్మంబు ధర్మంబు గాను బోధించి జగంబును జీకాకుపరచునపుడెల్ల సచ్చిదానందుండును, బ్రహ్మాండ ముండలనాధుండును దయాకరుండును నగు పరమేశ్వరుండు గమనించి యవతారం బుల నెఱ్ఱెదనని

శ్లో॥ పరిత్రాణాయసాధూనాం । వినాశాయ చ దుష్కృతాం
ధర్మసంస్థాపనార్థాయ । సంభవామి యుగేయుగే.
యదాయదాహిధర్మస్య । గ్లానిర్భవతిభారత
అభ్యుత్థానమధర్మస్య । తదాత్మానం సృజామ్యహం ।

అని భగవద్గీతాముఖంబున నుడివియున్నాఁడు. అట్లేత్తిన యవతారంబులు పెక్కులు. అవి యంశాంశాంశకలావేశపూర్ణ పరిపూర్ణతమావతారంబు లని యాఱుతెఱుగు లుగా నున్నవని వ్యాసాదులు సిద్ధాఠించియున్నారు. అందు శ్రీరామకృష్ణావతారం బులు పరిపూర్ణతమంబులు. ప్రస్తుత ప్రస్తావనీయంబు శ్రీకృష్ణావతారంబు. ఇద్దానిం గూర్చి మీరు భారతభాగవత హరివంశబ్రహ్మవైవర్తపద్మపురాణ విష్ణు పురాణాదులందును నుపనిషత్తులందును జదివి యుండవచ్చు. వాని యన్నిటి యందు శ్రీకృష్ణచరిత్రంబు సమగ్రంబుగాఁ జెప్పఁబడియున్నదని తలంచి యుండ వచ్చును. కాని బ్రహ్మమానసపుత్రుండును, జ్ఞాననిధియును రాధారమణనామ పారాయణపరాయణుండును, దేవమానీంద్రుండును నగు నారదుం డట్లుంచక గర్హ చలంబునం దపంబుఁజేసికొను శ్రీగర్గమహర్షి సమీపమునకుం బోయి “వ్యాసాదులు విడిచిపెట్టిన శ్రీకృష్ణచరిత్రంబును జక్కగాఁ జెప్పి రచింపుమనియు నీ గ్రంథంబే మిథిలాదినాథుండగు బహులాశ్వసకుఁ జెప్పి వాసికఁ దెచ్చెదననియు ” నుద్బోధింప నతండు ధన్యుండనైతనంచు నెంచుచు సంగీకరించి తత్కృష్ణపవిత్రచరిత్రంబు ద్వాదశ సహస్రశ్లోకపరిమితంబుగా “గర్గసంహిత” యను పేర నూత్నగ్రంథం బొందు రచించె. ఏతద్విషయం బింక నెఱుంగ నెంచువా రిద్దాని మాహాత్మ్యమునం జూడం గలరు.

గర్గసంహిత.

ఇద్దానియందు గోలోక బృందావన గిరిరాజ మాధుర్య మధురా ద్వారకా విశ్వజి ధృలభద్ర విజ్ఞానములను నవఖండంబులు గూర్పఁబడియున్నవి. ఇందు

వ్యాసాద్యను క్తవిషయంబులు విపులంబుగను, తదుక్తప్రధానవిషయంబులు క్లుప్తంబుగను రచింపబడినవి. పండ్రెండువేల శ్లోకంబు లున్నవని యీవఱకుఁ జెప్పంబడియె. ఇందు ముఖ్యంబుగా గోలోకఖండంబందలి గోపికల పూర్వచరిత్రంబులును, గంసదిగ్విజయంబును, రాధావతారవర్ణనంబును, ఉత్కచపూతనాది పూర్వజన్మ వృత్తాంతంబులును, రాధాకృష్ణ వివాహమహోత్సవంబును, శ్రీకృష్ణుం జూచి దుర్వాసుండు భ్రాంతుండగుటయు బృందావనఖండంబందలి గోవర్ధనపర్వతచారిత్రంబును, యమునానదీచరిత్రంబును, వత్సబకాదిదైత్య పూర్వజన్మ వృత్తాంతంబులును, రాధాకృష్ణ ప్రీతివర్ణనంబును, గిరాజఖండంబందలి గోవర్ధనోత్పత్తివిభూతిపూజావిధి మాహాత్మ్యంబులును, మాధుర్యఖండంబందలి పెక్కు గోపికల చరిత్రంబులును, యమునాపంచాంగంబును, మధురాఖండంబందలి కుశ్ణావాయక సుదామచాణూరాది కంసానుజాప్తుక పూర్వజన్మ వృత్తాంతంబులును, ద్వారకాఖండంబందలి ద్వారకాగమన హేతునిరూపణంబును, తత్పురీతీర్థమాహాత్మ్యంబులును, ద్వారకాదుర్గప్రశంసయు, విశ్వజిత్ఖండంబందలి మరుతోపాఖ్యానము, మన్మథదిగ్విజయంబును, శ్రీకృష్ణపుత్రసామర్థ్యంబులును, శ్రీకృష్ణుండు పుత్రసహితుండై హిరణ్యాక్ష పుత్రులగు శకుని మొదలగు రాక్షసులం జంపుటయు, వేదనగర వృత్తాంతంబును, హిమాలయప్రాంతంబున మన్మథుని నుందరి వరించుటయు, సుగ్రసేనుండు రాజనూయంబు జేయుటయు, బలభద్రఖండంబందలి దుర్యోధన ప్రాడ్విపాకసంవాదంబును, జ్యోతిష్మత్యుపాఖ్యానంబును, బలభద్రరాసలీలయు, బలభద్రపంచాంగంబును, విజ్ఞానఖండంబందలి వ్యాసోగ్రసేన సంవాదంబును మొదలగు నవి సూతన విషయంబులు, పూర్వోక్తనవఖండంబులతోడనే యీ గర్గసంహిత పరిపూర్ణమైనట్లు తన్మాహాత్మ్యమునందుఁ జెప్పంబడినది. ఇవిగాక అశ్వమేధఖండంబనునది మఱియొకటి ఇందుననేకలదు. అం దుగ్రసేనుండు నారదప్రేరితుండై శ్రీకృష్ణసమ్యుతిమీద నశ్వమేధయాగంబుఁ జేయఁబూనుటయు, ననిరుద్ధుండు దిగ్విజయంబునకై బయలుదేరుటయు లోనగు పెక్కువిషయంబులు గలవు. గర్గు డీ ఖండంబు సంహితనంతయు రచించిన తరువాతఁ గొంతకాలంబునకు రచించిన ట్లా ఖండాదియందే చెప్పియుండుటవలన నీ సంహితాగ్రంథంబునకు నా యశ్వమేధఖండంబునకు నంతగా సంబంధములేదని తెలియుదురుగాక. ఇవను దానిని సగమువఱకుఁ దెనిగించితి.

విచారణీయాంశములు.

ఇందు శ్రీకృష్ణుండు ద్వారకరళియుగ సంధికాలమం దవతరించినట్లు తెలియుచున్నది. ఇది భాగవతాది సర్వగ్రంథసమ్మతంబు. భాగవతాది గ్రంథంబులందుఁ జెప్పినట్లు శ్రీకృష్ణుండు జనించిన దినసంబు శ్రావణబహుళాష్టమి యని లిఖింతుక భాద్రపద బహుళాష్టమియని యీ సంహితయందు గర్గముసిండుండు వ్రాసియున్నాడు. దీనికిఁ గారణంబేమో విజ్ఞులు విమర్శించి నిర్ణయింతురుగాక.

మఱియు నిందు ద్వారకాఖండంబునం జక్రతీర్థమాహత్యసందర్భంబునందు గజేంద్రమోక్షణకథ వచ్చును. అందుఁ గరిమకరంబులకు నేఁబడియైదేండ్లుమాత్రమే పోరుజరిగినట్లు తెలియుచున్నది. ఇఁక భాగవతమందన్ననో యొక వెయ్యిసంవత్సరంబు లారెంటికి దంటపోరైనట్లు వ్రాయఁబడియున్నది. కాన నిదియు విమర్శకులు విచారించుదుగాక.

ఇంక నిందు నిట్టివే యావచ్చేదంబులుగల విషయంబులుగలవేమో పరిశీలించి యథార్థంబును దెల్పుదురుగాక.

వెండియు నిందుఁ జెప్పఁబడు వైకుంఠలోకాదులేకాక అజితలోకము, గోలోకము, శ్రీలోకము, రమావైకుంఠాధోవైకుంఠోర్ధ్వవైకుంఠలోకంబులు మొదలగునవి మీఠఁ గ్రొత్తవిగాఁ గనుపడ వచ్చును. కాని యివి శ్రుతియందును, భారతభాగవతములందు సంగ్రహించియు బ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణంబునందు విస్తరించియుఁ దెల్పఁబడినది.

ఇందిరగాధలు పెక్కులు మనోహరంబుగానుండినను బ్రధానంబుగా శ్రీరాధాకృష్ణ గోపికా చరిత్రంబులున్నవి. కాన వీరింగూర్చి యిచ్చటఁ గొలఁదిగా వ్రాయఁదలఁచితి.

రాధ

శ్లో! అసయారాధ్యతేకృష్ణే । భగవాన్ హరి రీశ్వరః

లీలయా రసనాహిన్యా । తేనరాధాప్రకీర్తితా ।

శ్లో! రాధికాపి పరాశక్తిః । కృష్ణే చానందరూపిణీ

నిత్యా చ నిత్యసత్యస్థిః । స్వాధారేపురుషోత్తమే॥ (బృహద్భృహ్మసంహిత.)

శ్లో! రమయాతురకారస్యా । దాకారేఽస్త్యాదిగోపికా

ధకారోధరయాహిస్యా । దాకారోవిరజానదీ॥

అను శ్లోకములనుబట్టియు, నీ గర్గసంహితలోని గోలోకఖండమందు శ్రీరాధాకృష్ణ వివాహంబు జరిపింపఁ బురోహితుఁడుగా వచ్చిన బ్రహ్మదేవుం డవ్వారిని స్తుతించు సందర్భమునుబట్టియు, బ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణమందలి రాధికాఖ్యానముంబట్టియు మఱియు నితరోద్గ్రంథంబులనుబట్టియు నా దేవి పరాశక్తి యనియు త్రిగుణాత్మిక యనియు, నిత్యయనియు విష్ణ్వనసాయనియు శ్రీకృష్ణభక్తిస్వరూపిణీయనియు దెలియుచున్నది. ఆజగదంబయంశంబువలననే వాణి మంగళదేవతా సర్వమంగళ లుభ్యించి రనియు నీ జగదంబ శ్రీకృష్ణునకు దన యష్టభార్యలకంటెను, గోపికామణులకంటెను బ్రియతమయనియు “రాధాకృష్ణ” యని యుచ్చరింపవలెగాని విడదీసి కల్మఁగూడదనియు, భేదబుద్ధితో విడదీసిపల్కినవారలు చారవాదినరకంబులం బడుదురనియు వ్యక్తంబగుచున్నది. దీనింబట్టి యీ లోకమాతనుగూర్చి సామాన్యయనియు

శ్రీకృష్ణుని యుంపుడుకత్తెయనియు వ్రాయు నజ్జలపలుకులు నింద్యంబులనియు నిరాకరంబులనియు మనము గట్టిగా నమ్మవచ్చును. ఇంక నీ రాధాదేవింగూర్చి తెలిసికొనందలంచినవారి గర్గసంహితాగ్రంథంబును సమగ్రంబుగాఁ బఠింతురుగాక.

శ్రీకృష్ణుడు

కృష్ణశబ్దముంగూర్చి

శ్లో! కృషి ర్భూవాచక శృబ్ధో | న శ్చానందవిధాయకః

సదానందసమావేశః | కృష్ణ ఇత్యభిధీయతే |

శ్లో! సద్బిదానందయాపాయ | కృష్ణాయాఽక్లిష్టకారిణే

నమో వేదాంతవేద్యాయ | బ్రహ్మణే పరమాత్మనే || (బృహద్భిష్మాసంహిత.)

శ్లో! సద్యఃప్రాణిపవిత్రాణి | జగతాం మంగళాని చ

కకారః కమలాకాంతః | ఋకారో రామ ఇత్యపి |

శ్లో! షకారః షడ్గుణపతిః | శ్వేతద్వీపనివాసకృత్

ణకారో నారసింహోయ | మకారోహ్యత్సరోగ్నిభుక్

శ్లో! విసర్గః చ తథాహ్యేతౌ | నరనారాయణావృషీ

సంప్రసాదాశ్చవట్పూర్ణా | యస్మిన్ శబ్దే మహామునీ

శ్లో! పరిపూర్ణతమే సాక్షాత్ | తేన కృష్ణః ప్రకీర్తితః

శుక్లోరక్తస్తథా పీతో | వర్ణోఽస్యను యగంధరః || (గర్గసంహిత గో.అ. ౧౫.

అని చెప్పబడినది. దీని యాంధ్రీకరణము జూచిన విశేషము కాగలదు.

శ్లో! శేషో నాగో భవేద్రామః | కృష్ణో బ్రహ్మైవ శాశ్వతం || ఆధర్వణీకృష్ణోపనిషత్తు.

ఇట్లనే ఛాందోగ్యోపనిషత్తు, తైత్తిరీయోపనిషత్తు, గోపాలోత్తరతాపనీయోపనిషత్తులలోఁగూడఁ జెప్పబడి యున్నది. ఏతత్కారణంబున శ్రీకృష్ణుండు పరాత్పరుండనియు వేదాంతవేద్యుండనియు, సర్వశక్తిసంపన్నుండనియు, పూర్వహావతారంబగు పరిపూర్ణతమావతారుండనియు నెఱుంగఁబడుచున్నది. కాని కొందఱు లొకికులు గ్రంథపరామర్శచేయక గోపికాసప్తాపహరణ జలక్రీడా రాసక్రీడాదిస్థలములందైనను యధార్థంబును గుఱ్ఱెఱుంగక యా యోగేశ్వరుండు చోరుండనియు, జారుండనియు, మాయలమారియనియు వారివారి ఇచ్చవచ్చినట్లెల్ల వ్రాయుచున్నారు. ఇది నింద్యంబు.

ఈ మహామహుండు పూర్వాధునిక స్వదేశీయ విదేశీయ పండితాఖండలుల విమర్శనంబులందు నిలిచి జగత్పూజ్యుండనియు, బరమేశ్వరుండనియు వాసిఁగాంచుటంబట్టి నే నెక్కువగా వ్రాయవలసిన యవసరంబు గాన్పింపదు. మఱియు వ్రాయుటకు శక్తియులేదు.

గోపికలు.

“గో” అనగా నింద్రియము. ఇంద్రియంబులను వశపరచుకొనిన వారలు గోపులనియు, గోపికలనియుఁ గాఁగెదరు. అనగా జితేంద్రియులని యర్థము. అజితేంద్రియలే మునులు. ఈ మునులు శ్రీరామచంద్రవామనాద్యవతారంబులను బరాత్పరుం డెత్తినపుడు ప్రార్థించి వరంబులం గైకొని గోపికలుగాఁ బుట్టి తమ మనోరథంబులం దీర్చికొనియాన్నవారు. కాని వారు కామాంధలగు గొల్లతలుకారు. ఈ యభిప్రాయంబును నాధర్వణీ కృష్ణోపనిషదాదులును, బ్రహ్మవైవర్తాది మహాపురాణంబులును, గర్గసంహితయందలి గోలోక బృందావన మాధుర్యఖండంబులును, బలవరచుచున్నవి. సీతారామాంజనేయసంవాదమందలి ప్రథమాశ్వాసంబులోని “సలలితేంద్రియ” అను పద్యంబునైతము పూర్వోక్తాభిప్రాయంబునే విశదీకరించినది. కాన శ్రీరాధాకృష్ణగోపికామణులంగూర్చి మనము దెలిసికొని యున్నాము. ఇంక

గర్గసంహితాగ్రంథకర్త

నుగూర్చి తెలిసికొనవలసియున్నది. ఈగ్రంథకర్త పేరు గర్గాచార్యులు. వీరు వేదవేదాంగ పారీణులును మహర్షులును గవివరులునునై మిక్కిలి ప్రసిద్ధిజెందినవారు. వీరితో సమానుడగు జ్యోతిశ్శాస్త్రవేత్త యింతవఱకు లేడని బుధులు పల్కియున్నారు. ఈ మునీంద్రుండు జ్యోతిషమునందు “గర్గసంహిత, గర్గమనోరమ” మున్నగు కబ్బంబులను, రచించియున్నాడు. ఈ మహామహుండు శ్రీకృష్ణచంద్రునకుఁ బురోహితుండనివదించినప్పు డాతని పూర్వపుణ్యక్రభావతపస్సామర్థ్యంబులం జెప్ప నప్పటింద్రుండునైతం బశక్తుండని నాయాశయము. కాన నీవిషయమును విడిచి దీని యాంధ్రీకరణముగూర్చి యిండుక నిట ముచ్చటించుచున్నాను.

ఆంధ్రీకరణావశ్యకము.

ఇద్దానియం దితరగ్రంథంబులందులేని పెక్కు మనోహర నూతనవిషయంబులుండుట, శ్రీరాధాకృష్ణగోపికలనుగూర్చి సంశయంబులం దీర్చి సంతోషంబుగూర్చు సద్భావంబులు సెలంగుట, ఇదివరకెవ్వరు దీని నాంధ్రీకరింపకయండుట, నవలలను నాటకములను వ్రాయువారలకుఁ గొన్ని చిత్రకథ లుండుటయు హేతువులు. దీనికి గర్గసంహితయను నామంబునకు మాటుగా నాయాంధ్రీకరణంబునందు

గర్గభాగవతము

అని నామకరణంబు గావించినాను. ఇందు భగవచ్చరిత్రంబును, భక్తులచరిత్రంబులు నుండుటం బట్టియు సామాన్యలోకంబు “గర్గసంహిత” యను దాని కర్థంబు గ్రహింపఁజాలదనియు గర్గభాగవతం బన్నచో నులభంబుగా నందలి కథ యెఱుంగఁగలదనియుఁ దలంచి యట్లానామంబుంచితి. ఈ భాగవతంబునందుఁ గొన్ని యెడల తేర్పు మార్పులు సమయోచితంబుగాఁ గూర్చఁబడినను మాతృకాభిప్రాయంబునకు

విరుద్ధంబుగా నుండనేరదు. సంస్కృతకృతిలోని యమునా బలశ్రద్ధ సహస్రనామ స్తోత్రంబు లిందు వ్రాయఁబడలేదు. వానిని నాంధ్రీకరింపక ప్రత్యేకంబుగా ముద్రించిన బాగుగ నుండునని యెంచితి. ఆంధ్రభాషలో లేని యీ నూతనగ్రంథరాజంబు నాంధ్రీకరించుటకు గొల్లపూడి ఆంజనేయశాస్త్రిగారు తమ జీవితకాలములో నాకొనరించిన పాచ్చరికయే యని కృతజ్ఞతతో మీకుఁ దెల్పుకొనుచున్నవాఁడను. నా కవిత్వములోని గుణావగుణములు విమర్శించి నన్ను ధన్యునిగాఁ జేయ నుధి మణులగు మిమ్ములను వేడుచున్నవాఁడను. ఇందు ముఖ్యంబులగు తప్పులు గొన్ని సవరించి తుదిని ముద్రించితి. మిగిలినవి మీరే దిద్దుకొని పఠింపఁ బ్రార్థితులు. ఇందు నే విషయంబందునైన నెంతమాత్రమేనిఁ దోడ్పడిన బ్రహ్మశ్రీ వైదిమర్రి రామమూర్తి మొదలగు సుజనుల కందఱకును గృతజ్ఞుఁడనై భుక్తిభక్తిముక్తుల నొసంగుటకు శ్రీరాధాకృష్ణునిఁ బ్రార్థించుచున్నవాఁడను.

రెండవకూర్పున విస్తరించి వ్రాయఁదలంచి యిప్పు డతిసంగ్రహంబుగా నీ యాపోద్ఘాతమును వ్రాసినందులకు మన్నింతురుగాక.

కా! ఏరెట్లన్నను దీనినిం గుఱిచి శ్రీ శృష్టార్చనాలోలుపుర

ధీరుల్ దీనదయాళురుఁ రసికులుఁ ధీమంతులుఁ భూమిలో

లేరే ? చూడరే ? మెచ్చరే ? యికను బాఁ లింబొంద నాకేటికా

శ్రీరాధారమణుండు పూర్ణదయవాఁ డ్నించుఁ గదా యెట్టులేక.

క! ఎందఁక నూర్చుఁడుండునొ, యెందఁక సుధాకరుండు ఁ నెసఁగునొ తారా
బృందంబెందఁకను దివి,జెందునొ యందఁక నిది వ ఁ సింతుత భువిలోక.

అక్షయవత్సర శ్రీరామ
నవమీ సామ్యవాసరము.
గుంటూరు.

భవద్విధేయుఁడు,
చివుకుల అప్పయ్యశాస్త్రి.
(శికింద్రాచార్యుడు.)

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీ గ ర్గ భా గ వ త మా హా త్మ్య ము.

గరుడధ్వజకులగురు
నాగమనర్వార్థవేది • నవ్యయమహిముగ్ధ
యోగీశవంద్యచరణుని
శ్రీగర్గాచార్యకవిని • సేవితు మర్దిక.

౧

శా॥ బోధాకార్యధరీణ ! మానితిలకా ! • పూన్కి బురాణంబుల
బోధింపఁ జెవులార వింటి మఘని • యూలంబునుం గంటి మా
రాధామాధవసత్కథాగ్రథితగ • గ్రప్రాధసత్సంహితా
సాధివత్సమహత్వసత్వరచనా • సామర్థ్యముల్ దెల్పువే !

౨

ఉ॥ ఈవిధి శౌనకుం డడుగ • నిద్ధపురాణపరాయణుండు వే
దావళితత్వనిర్ణయమ • హత్కుడు నూతుడు మానిసం
భావితగర్గసంహిత ప్ర • భావము నారదుచేత వింటి ముగ్ధ
భావములందు నాటునటు • బల్కెద మీరిపు డాలకింపుడి !

౩

వ॥ తొల్లి విమలంబును వివిధవిధఫలపుష్పవిరాజితంబును నగు కైలాస
శిఖరంబునందు సాంద్రంబగు నొక్కవటభూరుహాధఃప్రదేశంబునఁ బ్రేక్షకమనోభి
రామంబగు నొండుమండపమున యక్షరక్షసిద్ధసాధ్యకిన్నరకింపురుషనిషేవితుండై
సహస్రప్రభల వెలుంగుచు లోకశంకరుండగు శంకరుండు సింహాసనాసీనుండగుట
శర్వాణి యవలోకించి నిజమనోరథమును మనోనాయకునకు నివేదించుకొనఁదలంచి
సర్వమంగళసంపన్నురాలై సమీపించి సన్నుతించి సాంజలియై యిట్లనియె.

౪

చ॥ సతతము నేదో ధ్యానమును • సల్పుదు రేలకొ ? దాని నిశ్చయ
స్థితి జనికర్మమర్మములఁ • జెప్పుడు విష్ణుసహస్రనామముల్
శ్రుతపడఁ దొల్లి యిట్లల య • శోదకిశోరుని పూతజీవితం
బతులముగా వదించుటకుఁ • బ్రార్థనచేసితిఁ బ్రాణనాయకా !

౫

వ॥ అన విని శర్వుండు శర్వాణి కిట్లనియె.

౬

గీ॥ సర్వమంగళ ! రాధేశుఃసచ్చరిత్ర, గర్గసంహిత యందునఃగ్రాలుచుండె
ననగ నగజాసతీమణితనదువిభుని, తోడఁ దిరిగియు నిట్లు మాటలాడఁదొడఁగె.

చ॥ కలవుగదా పురాణములు * గావ్యములు * మఱి సంహితాదులు *
గలవుగదా త్రివేదములు * గ్రాలునుగా నితిహాససంచయం
బులు నివియెల్ల వీడి యొక * మూలవసించెడి గర్గసంహిత *
దలఁచితి రేలకో ? యది వి * నంగఁ గుఱువాల ముప్పతిల్లెడిగ.

చ॥ ఇదియునుగాక గర్గకవి * యీకృతి నెవ్వఁబోధఁజేసెనో
ముద మొదవించు శ్రీహరి య * మోఘవిలాసము లెల్లు నింపెనో ?
యిది వినినట్టివారు సుఖ * మెట్టి ఫలంబుల నొందనుదురో ?
యిదివఱకేరు దీని విని * వృద్ధిని జెందిరో ? వీనిఁ దెల్పుడి !

చ॥ ఇటులఁ బ్రియావచన్సుల గి * రీశుఁడు వించుఁ బ్రసన్నచిత్తుడై
నటువిబుధప్రకాశితస * భగ గని శీతలగోత్రపుత్ర ! సం
కటహరశౌరిరాధల ప్ర * కర్ష మహాత్మును గర్గసంహితో
త్కటమహిమంబుఁ బల్కెదను * దత్తరథ వినుమా ! యమాసమా ! ౧౦

చ॥ తొల్లి భగవానుడగు హరి స్వచరిత్రంబుఁ బ్రచురింప బ్రహ్మదేవునిచేఁ
త్రార్థితుండై భూతలంబున కరిగి యరసి రాధాదేవికిఁ జెప్పి గోలోకంబునకుఁ జన
నచట ననంతనిచే వందితుండై యారని వేడికోలుమీఁదఁ బవిత్రంబగు తన
చరిత్రంబు సంపూర్ణంబుగా శేషున కుపదేశించె. అంత నా యనంతం డా యనంత
శయానుజీవితంబు విరించికిని విరించి ధర్మపునకును, ధర్మపు దనకుమారులకు
నుపదేశించుచు వచ్చిరి. పిమ్మటఁ దత్కథానుధను నరుఁడు గ్రోలి నారాయణు
నకును, నారాయణుఁడు భగవత్సేవాపరతంత్రుండగు నారదమహర్షికి నుపదేశించె.
అంత నా మహర్షి త్రికాలజ్ఞుండగు గర్గాచార్యునకు భక్తనిత్యేపంబును బరమజ్ఞాన
మానితంబునగు శ్రీకృష్ణచరిత్రంబుఁ జెప్ప నా గర్గుఁ డందలి మహిమం బాలోకించి
యుపదేశకుండగు నారదమహర్షిని హర్షోత్కర్ష మనస్వియగుచు నన్యాయంప సంత
సించి యా నారదుండు గర్గున కిట్లనియె.

ఉ॥ దోస మొకింతలేనిదియు * స్తుత్య మభీష్టద మవ్యయం బనా
యాసనుఖప్రదంబు గమ * లాక్షపదాంబుజభ క్తిదంబునై
వాసినిగన్న కృష్ణభగ * వానుని కీర్తిని సంగ్రహించి నీ
కీసమయంబునందు వచి * యించితి విస్తర మిద్దిసల్పుమా !

౧౧॥ విరివినిసల్పిసట్టయిన * విశ్వమునం దిదియే ప్రసిద్ధిగ
సరగున వచ్చుకై వడిని * శక్తికొలంది నొనర్తు వ్యాసుఁడి

వరకు మదాజ్ఞచేత నలఁ భాగవతంబును సల్పె దానినిఁ
మరుగుననుంచి నీకృతియెఁ మా బహులాశ్వునకుఁ వదించెడిఁ.

౧౩

చ॥ అనవుడు గర్గమాని వినఁ యావనతుండయి వీనులారఁగా
విని మునినాథ ! మీ నుడులుఁ విశ్వహితంబులె కాని మాకు నం
దని వటులైన మీర్కగుణఁ దాల్చితినేని రచించెదఁ జూచి
యనవుడు నారదుండు ముదఁ మందెను దెందమునందుఁ భార్యతీ !

౧౪

వ॥ అంత దేవర్షియగు నారదుండు సంతోషావేశంబున వీణారంతియల
సవరించుచు శబ్దించుచు నాడుచుఁ బాడుచు యోగీశబృందారకబృందవందితంబగు
బ్రహ్మలోకంబున కరిగె. గర్గాచార్యుడును గర్గనామంబునం బరగు నొక్క
యచలంబున నిశ్చలస్వారంబున నారదోపదేశంబున విన్నవియుఁ దాను గన్న
వియు నింక నెన్నిన్నియొకెన్నుల నెన్నియున్న యా వెన్ననిమహిమంబులను,
విచిత్రచరిత్రంబులను, నారదబహులాశ్వసంవాదంబును నిరూపించుచు శ్రీకృష్ణభక్తి
వివర్ధనకరంబగు నొక్కశాస్త్రంబు ద్వాదశసహస్రశ్లోకపరిమితంబుగా రచించి
యుండె. అంత దానికి గర్గసంహితయను నామంబు ప్రసిద్ధంబయ్యె.

౧౫

ఉ॥ ఈ కృతి విన్నమాత్రన న, భీష్మములెల్ల ఫలించు నిక్కమీ
వాకున కొక్కసత్కథనుఁ బల్కెదఁ గల్గిరొ ! వజ్రపుత్రుఁడుఁ
బ్రాకటజీవితుడు ప్రతిఁ బాపములు మాలిని నాగ నాలిన్
శ్రీకరకృష్ణపాలితపుఁ ౧౬ మధురఁ నివసించె నయ్యెడఁ.

౧౬

ఉ॥ సంతతిలేమిఁ జింతలఁ గృఁ శత్యమునందుచు సంతృప్తి తపో
వంతులకుఁ నువర్ణ పశుఁ వస్త్రధరావభృతప్రదానముల్
సాంలేపనాశ్వమేధముఖఁ స్వర్ణముఖంబులఁ జేసియుఁ మన
శ్చింతయొకింతయుఁ విడకఁ చిక్కుచు నిట్లు విచార మొందెడిఁ.

౧౭

మ॥ ధనమా లోపములేకపోయె నిక మాఁ దాంపత్యసంబంధమా
యనుకూలంబు బలంబు నత్యధికమేఁ యారోగ్యమా యోగ్యమే
ఘనరాజ్యంబు నయాన్వితంబు గొఱతల్ఁ గాన్పింప వెచ్చోటఁ ద
త్తనయాభావమె భావశిల్యమయి చింఁ తా వార్ధి నకముంచెడిఁ.

౧౮

చ॥ పితరులు తర్పణోదకముఁ బెగ్గిరి కోష్ఠముగా గ్రహించి భూ
పతిప్రతిపాపము పిమ్మటనుఁ బాలుఁ డొకండును లేకపోవుటఁ
గతు లింక మాకు లేవనుచుఁ గన్నుల నీరునునించుచుందు రా
స్థితిఁగని యూరకుండవలఁ సెఁ మఱి యేమియొనర్తు దైవమా !

౧౯

చ॥ తురగము లున్న నేమి బహుఁ దుందుభిబృందము లున్న నేమి చి
త్రరథము లున్న నేమి ధనఁ రాశులు యోధులు నున్న నేమి ధీ

వరసదివుల్ పురోహితులు † బంధువులుగ గవు లున్న నేమి నే
ర్పరితనమున్న నేమి యొక † బాలుడు నాకు జనింపనప్పుడుగ.

౨౦

ఉ॥ దేవమహర్షి సంతతి పి † త్యాగములన్నిటిఁ దీర్చివేయ మ
జ్జీవిక సార్థకంబని వ † చింపఁగ నైహికపారమార్థిక
శ్రావితసౌఖ్యముల్ గడవ † నల్పితి నంచుఁదలంప స్వార్జిత
శ్రీవిధవంబు మంచదని † చెప్పఁగ నర్హుఁడు పుత్రవంతుఁడే.

౨౧

ఉ॥ వ్యాకరణంబునగ గిరయు † బాధమదంబునఁ గుంజరంబు రా
కాకువలాపుచేత నిత † కంజనికాయముచేఁ దటాకముగ
వ్యాకరణశ్రుతిస్మృతిన † యాదివిదగ్రణులగ సభాస్థలం
బాక స మధ్రపంక్తిని వ † రాత్మజుచే గులమొప్పు నప్పుడుగ.

౨౨

ఉ॥ సంతతిలేని గేహమును † జన్మము వ్యర్థములౌటఁ బ్రాజ్ఞు డా
సంతును వృద్ధిఁ జేసికొని † సౌఖ్యములగ గననొనటంచు నిం
తింఠనరాని చింతలను † నేడ్చి నాప్రతిబాహుభూవరుం
డంత స్వకీయమూర్థజచ † యార్జునర్థగని యాక వీడెడిగ.

౨౩

తే॥ భార్యతోదుత నిట్టులఁ బ్రబలదుఃఖ మొందుచుండిన ప్రతిబాహునొక్కనాడు
మధురయందన శాండిల్యమాని వేడ్కఁ జూడ నేతెంచె గిరిజ! విశుద్ధచరిత!

చ॥ మునిపతిరాక గన్గొనుచు † మూడుగ లేచి నమస్కరించి యు
క్తనల ననేకముల్ సలిపి † రంజితజేయ మునీశ్వరుండు నె
మ్మనమునఁ గాతుకంబు గని † ఘోరలనాథ! కుటుంబరాష్ట్రపా
లనములఁ జక్కనుంటివె? సౌలక్షణసౌఖ్యము లబ్బుచున్నవే?

౨౪

చ॥ అని యడుగంగ తేడు స † లార్థవిదగ్రణి! పూర్వజన్మసం
ప్రణిహితదోషలబ్ధనిజ † బాధ యనిర్వచనీయమయ్యె నే
మని వచియింతు? రాష్ట్రమున † నన్వయమందునఁ బట్టణంబునం
దున నుఖముండినట్టులుగ † దోపదు మీరిది గుత్తెఱంగరే?

౨౫

చ॥ మన ప్రతిబాహ్వసంతరము † మంచిగఁ బాలనఁజేయువా డొకం
డు నిచటలేడటం చెదఁగ † డుగ వెతనందుచునుండ నాప్రజల్
గనులకుఁ బండువౌ నుతుఁడు † గన్పడుగా యని నాదు భార్య నే
నును చిత్పదేవతల్ సతము † నొచ్చును మేమియొనర్తు? జొత్తెటగ.

౨౬

ఉ॥ నాగతి యిట్టులుండె దయ † నా పయిఁ గూర్చుచు దివ్యదృష్టిచే
బాగుగఁజూచి పుత్రుఁగను † భాగ్యము నాకొనఁగూడఁజేయుడి!
యోగికులావతంస! విన † నువ్విభులూరుచు నుంటి నింక నా
కాదునునది † మొదలగఁ జెప్పఁ దనగ మహేశ్వరీ!

౨౭

క॥ నాపుడు శౌండిల్యుండును, భూవర ! బహుశఃప్రదానముల మునుమీరలే
గావించియుంటి రందునఁ, దావకభావార్థసిద్ధి ధనరకపోయెఁ.

౨౯

ఉ॥ ఐన శుభప్రదంబును మ॥ హామహిమోత్తమ ముత్కటవ్యధా
దీనహృదబ్జమిత్రమును ॥ దివ్యకథామృతపూరితంబు స॥
తానఫలప్రదం బహిత ॥ దారుణమా నల గర్గసంహిత
మానిని మాలినిం గలిసి ॥ మంచితనంబున నాలకింపుమా !

30

చ॥ ధనమునుగోరువారలును ॥ ధర్మముఁగోరెడివారు విద్యలా
ర్జననొనరించువారు జెఱ ॥ సాలలనుండి విముక్తిగోరువా
రును గులదీపకాత్మజను ॥ యాపముఁగాంచఁదలంచువారలీ
ఘనమగు గర్గసంహితను ॥ గర్జములార విసంగనా విభూ !

31

చ॥ క్రతువులు సత్రయాగములు ॥ గాశి గయా మధురా ప్రయాగతీ
ర్థతీగమంబులఁ గలుగు ॥ ధన్యతకంటెను గర్గసంహితా
కృతి వినుటఁ లభించు కృత ॥ కృత్యత సుత్యము గాన దీనిఁ బం
డితుఁడును బామరుండును గ ॥ డించి వినందగు నెన్నిభంగులఁ.

32

చ॥ సతులును బిన్న పెద్దలును ॥ సర్వకులంబులవారుగూడ స
న్మతిఁ బ్రయింపవచ్చును విసందగు నట్లొనరింప వారని
ర్మితియును వేళలే దిది య ॥ మేయపురాతనజన్మపుణ్యసం
తతిలభించుఁగాని వెఱ ॥ దారులఁ జిక్కదు నిక్క మేలికా !

33

ఉ॥ పాపు లక్షణపుల్ జగద ॥ బాంధవులు గురుభక్తిహీనులుగ
దోషిడికాండు నాస్తికులు ॥ ధూర్తులు గర్వులు గర్గసంహితా
ప్రాపణమందనర్హు లిఁకఁ ॥ బ్రాణు లనిత్యము లొటచేత తే
పేపని యెట్టులొనొ యిపు ॥ డియ్యదివించు సుపుత్రుఁ గాంచుమా !

34

చ॥ భవనము శుద్ధిసల్పి బహు ॥ వర్ణవిచిత్రితరంగవల్లులఁ
బ్రవణతతోడఁ జెట్టుచు శు ॥ భద్రప్రదమా కదలీవిభాసుర
ప్రవిమలమండపంబున ను ॥ పల్ల వతుంచకవారిపూర్ణవై
భవయుతకుంభ ముంచి గజ ॥ వక్త్రున కర్చులఁదొల్తఁ జేయుమా !

35

ఉ॥ నమ్మి నవగ్రహంబుల క ॥ నంతరమందునఁ బూజ సల్పి త్రా
వ్యమ్ముగు గర్గసంహితకు ॥ భక్తిని నర్చ లొనర్చి స్వీయదా
ర్థ్యమ్ముకొలంది దక్షిణగ ॥ హైమము వెండిను వక్త కిచ్చి యో
గ్యమ్ముగు తద్గుటంబున మ ॥ హమ్ముగు శ్రీఫలముంచనా విభూ !

36

ఉ॥ అంతట భక్త్యభోజ్యపర ॥ మాన్మఘృతాధిక లేహ్యచోవ్యముల్
శాంతి మహానివేదనము ॥ నల్పుఁడ దత్తులసేదలంబు ల

త్యంతము బూజిజేసియు శుభార్తిక మిచ్చి ప్రదక్షిణంబు లా
యంతిమవాసరంబున నగ్రగర్భరీతి నొనర్చునా ప్రభు !

32

సీ॥ పండితపుత్రుడై భారతకథలని, ముసలమ్మకథలను ధర్మమువాని
శ్రీరంగసీతులఁ జెప్పడు దొడ్డుతీ, గుడిసెలలో దూరు ధర్మమువాని
దబ్బట నొరులను దబ్బిబ్బు నొనరించి, లిబ్బలఁగాఁజేయు ధర్మమువాని
వైష్ణవుండనటంచు విష్ణుమిత్రుండైన, శివు నహర్నిశము దూషించువాని

తే॥ కామకోపాదివైరిషట్కంబువలనఁ, బరగువానిని హతశతవాదములను
జేయువానిని వక్రగఁజేయరాదు, గాన నందున జాగ్రత్తకాశ్యపీశ !

33

చ॥ హతశతవాదియై జనుఁ ధర్మము గూర్చుగ గర్గసంహితా
కథనము ధర్మమానటులఁ జెప్పుట యత్న మొనర్చువాడు దా
జతరము బ్రద్దలై మడియు సందియ మిందునలేమి నెవ్వఁడో
శతహతహీనుఁ డాచు గురు శౌరులభక్తిని నుండనా విభు !

34

చ॥ పరమగు బ్రహ్మచర్యవిధి వర్తిలి బ్రత్యహ మేకభుక్తముగా
జూరవగఁ జేసియేని పరి శుద్ధహవిష్యము కందములమో
పెరుగొ ఫలంబా పూరికలొ పిండియొ భక్త్యములే స్థానించుచు
ధరను బరుండి తొమ్మిదిది సంబులదాక విసంగనొ కథగా.

౪౦

చ॥ ఏవఁడు సమస్తశాస్త్రచణుఁ డెవ్వఁడు సద్గురువంశసంభవుం
డెవఁడు కృపాకరుండు మఱి యెవ్వఁడు మూఢవభక్తిపూరితుం
డెవఁ డఖిలప్రజావిశేయ హింసకుఁ డెవ్వఁడు సాధుబోధనా
వివరణదత్తుఁ డెవ్వఁడు వివేకి యతంఁడె ప్రవక్తయయ్యెడిగా.

౪౧

ఉ॥ ఉక్తవిధిగా బ్రవక్తను ని యుక్తునిజేసినమీదట యథా
శక్తిగవేడి బాడబులఁ జక్కని ద్వాదశవర్ణమంత్రముగా
యుక్తజపంబు సల్పి సక లోల్కటవిఘ్నము లంతరింపఁగా
రక్తి స్వమిత్రబంధువులు రా నొనరించి గ్రహింపనా గథగా.

౪౨

వ॥ అంత నయ్యాచార్యవర్యుడే బ్రత్యవరోధవిహీనంబుగాఁ బ్రత్యహంబు మూడు
జాములు గర్గసంహితను నొకఖండంబుచొప్పనఁ బ్రాగల్భ్యగళంబునఁ జెప్పింపనగు.
ఈనిర్ణీతయామత్రయకాలంబున లఘుశంకాదికృత్యంబుల నిర్వర్తించి పాణిపాదముఖ
ప్రత్యుశనంబు లాచరించుటకుఁగా నెక్కడనేని గర్హంతమం దాపించి రెండుమూడు
లావాచకునకు విశ్రాంతి నీయందగు ఇట్లు సక్రమంబుగాఁ బారాయణంబు
జేయుచుచు దొమ్మిదవదినంబున నవమంబగు విజ్ఞానఖండంబున గర్గసంహితాగ్రం
థంబు నావాహనాదిబోధకోపచారంబులఁ బూజించి పిమ్మట సాధుబోధనాచతు
రుండగు సబ్బిధనుగూడ శ్రద్ధమెయి నర్చింపనగు కథావిశ్రామంబై నతఁడే విష్ణు

భక్తిపరాయణులగు స్త్రీపురుషజనంబులతోఁగూడఁ గాంస్యశంఖమ్మదంగాదిసమన్వితంబుగా నలుగడల నాట్యంబు సలుపుచు జయజయధ్వానంబులతో భగవన్నామసంకీర్తనంబు సేయందగు. అనంతరంబునం దా గర్గసంహితాకృతి స్వర్ణసింహాసనంబందుంచి సదక్షిణగా నాచార్యుని కర్పింపఁదగు. ఇట్లాచరించినవారైహికసౌఖ్యం బనుభవించి యంతిమంబున శ్రీహరిం బొందుదురు. ఇక్కలియు గంబున నిదియే చక్కని సుఃఖోపాయంబై యఘనిర్మూలకంబై యనంతసుఖప్రదంబై యలరారుచున్నయది. ఇట్టి గర్గసంహితాశ్రవణంబుకంటె భక్తిముక్తిప్రదంబగు నన్యం జేమియున్నదని వినవలతువో వచింపుమని ప్రతిబాహుభూవరు నడుగ నతఁ డవనతశిరస్సుఁడై ప్రసన్నుండగుచు శాండిల్యమహర్షి కిట్లనియె. ౪౩

ఉ॥ కంటిని మిమ్ము నిమ్మొయిని * గన్నులపండువగా మునీశ్వరా !

వింటిని సంహితామహిమ * వీనుల విందుగఁ బాపనాశముం

గంటిని మీరు సెప్పినప్ర * కారము కార్యములఁ ఘటించ నే

నుంటిని నఁ సపుత్రుగ నె * టో యొనరింపు మటంచు వేదెడఁగ. ౪౪

తే॥ అంత శాండిల్యమానియుఁనభిమతించి, సర్వమంగళప్రదగర్గసంహితాకృతిఁ బ్రబోధింపఁగాఁ బ్రయత్నించి యమున, గట్టునఁ మండపముఁగట్టెఁగఁగ్రువిధిని.

౬॥ అవల మధురయందు * నమరిన జను లది

యాలకించి యచటి * కరుగుదెంచి

రంత తేఁడును పత * నాద్వంతముల బ్రాహ్మ

ణులకు నన్నదాన * ముల నొసంగి.

౪౬

తే॥ హస్తీ రథ హయ డింగరా * సర్వముణి సు

వర్ణ గో ధనరాశులఁ * బరమభక్తి

నల్ల శాండిల్యముని కిడె * నంత మునియు

గర్గసంహితాకృతిఁ జెప్పి * కొతుకమున.

౪౭

తే॥ ఆసమయమందె నీకుఁ బల్కాడినట్టి, హరిసహస్రనామంబులఁనధికకరుణఁ

జెప్పి తేఁ డంతమున మునిఁసెప్పినటుల, భువనమోహను శ్రీకృష్ణుఁబుద్ధినిల్పి.

మ॥ మురళీగానమనోహరా ! విబుధసం * పూజ్య ! జగన్మోహనా !

కరుణాభూషణ ! దైత్యశోషణ ! జగ * త్కల్యాణకృత్కృణ ! యౌ

దరహాసాంచితపూర్ణ చంద్రసుముఖా * ధారాధరాభద్రభా !

దరచక్రాదిధరా ! నగేంద్రధర ! రా * ధామాధవా ! భూధవా !

౪౮

మ॥ అని ప్రార్థించి నమస్కృతుల్ సలుపఁగా * నా దేవదేవుండు వం

శిని వేత్రంబును దాల్చి పీఠపటముల్ * సెల్వారగాఁ గోటిమా

రనిభుండై యనుకంపతో నగుచు నా ధాసతింగూడి యా

తనిమ్రోలక దెసలుక వెలుంగఁదగ నా ధాసేత్రపర్వంబుగాఁ. ౧౦

చ॥ ఇట్లు ప్రాదుర్భవించిన జగన్మోహనాకారుండగు శ్రీకృష్ణుని శాండిల్య మహర్షియు, బ్రతిభాహుభూపతియు, బట్టమహిషియగు మాలినియు గాంచి ప్రత్యుత్థానం బొనరించి నమస్కరించి యిట్లని వినుతించిరి. ౧౧

సీ॥ శ్రీవత్సలాంభనా ! ధీగజపోషకా !, శ్రీగళమిత్ర ! చక్రీ ! జోహారు గోలోకనాయకా ! ధీగోపలీలాన్వితా !, వైకుంఠలీలాప్రవర ! జోహారు దేవర్షి వందితా ! ధివ్యరూపాంచితా !, గిరిరాజపతిమనోహర ! జోహారు బృందావనవిహార ధివ్యందారకకదంబ, రక్షక ! రాధేశ్వరా ! జోహారు

తే॥ సందనందన ! నారాయణ ! జోహారు

దానవాంతక ! మానవోత్తమ ! జోహారు

సచ్చిదానంద ! యింద్రదానుజా ! జోహారు

కృష్ణ ! రోచిష్ణు ! జిష్ణు ! హరీ ! జోహారు. ౧౨

ఉ॥ అంతట శ్రోతలెల్లవారి కైదుపదుల్ బొనరించి శ్రీపతి !

సాంతము మాదు తప్పులను ధిక్కర మన్ననసేయుచుకా నుధీ

మంతుని వంశకర్త సుకు ధిమారు గుమారుని తేని కిచ్చి మా

కంతములేని బత్తి తమ ధియందన నుండ ననుగ్రహింపుమా ! ౧౩

చ॥ గిరిజ ! యిటుల్ నుతింపఁ గని ధికృష్ణుఁ డఖండఘనస్వరంబునకా

వరముని ! పౌరులార ! బహు ధిక్తీని నిష్ఠ మదీయవాక్యముల్

సరిగ వినుండు ! గర్గకృత ధిసంహిత కామచతుష్టయప్రపదం

బరిహరణంబు విన్న దమ ధియర్థితవాంఛ ఫలించితీరడికా. ౧౪

చ॥ ఎవ రెవ రెట్టికోరికల ధిసేరియు గోరియు గర్గసంహితా

శ్రవణము నాచరించెదరొ ధిసంశయ మింతయు లేనియట్టు ల

య్యవి యవి వారివారికిని ధిహత్తుమగా యని కోర్కె లిచ్చి మా

ధర్మఁడు నదృశ్యుఁ డయ్యెను ము ధిదంబును నందరు బొందిరో యుమా ! ౧౫

క॥ మునివర శాండిల్యుండును, ఘనమధురాబ్రాహ్మణులకు ధిగౌరవభక్తిగా

ధన మిడి ప్రత్యేకముగా జననాయకు నూటడించి ధిచనియె మృదానీ ! ౧౬

ఉ॥ మాలిని మానినీమణి స ధిమంజసభూషణకమయై విభుకా

లీలల సోలి చూలు నవ ధిలీలఁగఁ బొందియు నూతికాలమం

దోలి నుపుత్రుఁ గాంచె నిజ ధియక్తకృతిప్రతతికా జనేశుఁడుగా

మేలని యిచ్చెకా బాటులకు ధిమేదిని గోగజహేమనత్రుముల్. ౧౭

తే॥ ప్రాజ్ఞ దైవజ్ఞానాజ్ఞ సుఖాహుననగ, నామకరణంబు సల్పి యనంతరమునఁ
బారితోషిక మతనికేఁగోరినటుల, నిడుచు సంతృప్తుఁడేసి తానిట్లు తలఁచె. ౧౮

ఉ॥ వేసిన సత్రముల్పొవలు ధ వేసిన వాపిరటాకకూపముల్
జేసిన యజ్ఞయాగములు ధ జేసిన గోధనభూమిదానముల్
జేసిన దేవపూజ ఫలి ధ యించి యొకుమ్మడి సిల్లుఁజెందు నా
కీసమయంబునఁ దనయుఁ ధ దేర్పడ సల్పుటఁగంటి ధన్యతఁ. ౧౯

క॥ ఏవంవిధముడితుండై, భూవరుడా గర్గమాని ధ బోధితగాథా
శ్రావిత సౌఖ్యములందుచు, శ్రీవిభు గోలోకమునకుఁ ధ జవరఁజేరఁ. ౨౦

చ॥ ధనగృహరాజ్యపుత్రసుఖ ధ తన్వీయశస్సుకృతప్రభావవా
హనపరమార్థముల్ గలుగు ధ నట్లు రచించును గర్గసంహితా
మనన మటంచుఁ బార్యతి కు ధ మాపతిబల్కియు మిన్నకుండుటఁ
గని మును లూరకుండుటయుఁ ధ గాంచి యపర్ణ వచించె నిట్లులఁ. ౨౧

సీ॥ గంగాధరా ! శౌరి ధ గాధాసమన్విత, గర్గసంహిత బలు ధ కంగవలయు
నావుడు శ్రీగళుఁ ధ డా విష్ణుచరితంబు, సర్వంబు వినిపించి ధ సంతసించి
గారిరో ! కలియందుఁగంగకుఁ గుడివైపు, రెండుఁక్రోశములం దఁఖండితముగఁ
బెంపువహించెడి ధ బిల్వకేశవనానఁ, జెందిన శ్రీకర ధ సిద్ధపీఠ

తే॥ మందు గోలోకవైష్ణవబృందసహిత, నాచు శ్రీ భాగవతసంహితాదికోశ
ములను విందువటంచుఁ దానిలుపుదలను, సల్పె నీయితిహాసంబుఁశౌనకుండ !

చ॥ గిరిజ ప్రసన్నురాలగుచుఁ ధ గృష్ణకథార్థిని యయ్యెఁ దత్కలిగ
సురనదియామృతభాగమున ధ సొంపుదలిరైడి సిద్ధపీఠమం
దరుసున సర్వమంగళ య ధ టంచు వచింప సురూపమొంది శ్రీ
హరికథలఁ వినఁ జనన ధ మందును శౌనక ! మానినాయకా ! ౨౩

క॥ ఇది వినిపించిన విననను, జదివించినఁ జదువువారి ధ సర్వార్థంబుల్
గొదకొనుఁ బాపములన్నియు, సదమదమా విష్ణుపదముఁజక్కఁగఁ జిక్కులఁ.

గద్య. ఇది శ్రీ చివుకుల అప్పయ్యకాశ్రి ప్రణీతంబును, సమ్మోహనతంత్రాం
తర్భూతంబును నగు శ్రీగర్గసంహితా మాహాత్మ్యంబు సమాప్తము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ
శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీ రాధాకృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

కృత జ్ఞాత.

పోషకులు.

మ. రా. శ్రీ. నెల్లుట్ల నరసింహారావుగారు, దేశముఖ్, ముత్తేదార్, జనగాం, నైజాం.

„ మహాలక్ష్మీ సుబ్బయ్య పుత్రుండును, వేంకటసుబ్బయ్య భర్తయునగు చివుకుల రామకృష్ణయ్యగారు, మన్నూరు, ఒంగోలుతాలూకా.

„ మారేమండ నరసింగరావు పంతులుగారు, బి. ఏ., అసిస్టంటు అడిటరు, హెచ్. థి. హెచ్. డి నైజాముస్థైల్వే, శికింద్రాబాదు.

„ (పిశుపాటి వెంకటరంగయ్యగారి జ్ఞాపకార్థము)
వెంకట్రాయశర్మగారు, వేదశాస్త్రాంగ్లపాఠశాలాసంస్థాపకులు, నిర్వాహకులు, హానరరీ బెంచిమెజిస్ట్రేట్, జమ్మనరం యెస్టేటు ప్రొవైయిటర్లు, కరవడి, ఒంగోలు తాలూకా.

„ పరచ లక్ష్మమాంబానంతురామ ద్వితీయపుత్రుండగు రామేశ్వరరావుగారు, ముత్తేదారు, కారేపల్లి, ఇల్లందులపాడు తాలూకా.

„ రుమాళ్ళ కుమారస్వామి షాహుకారుగారు, శికింద్రాబాదు.

„ చీకోటి వీరన్నగారు, కంట్రాక్టర్లు అండ్ జనరల్ మర్చంట్లు, శికింద్రాబాదు.

„ మూర్తి విశ్వనాథం బ్రదర్స్ వారు, బృంకర్లు, అండుగోల్డు మర్చంట్లు, శికింద్రాబాదు.

మ. రా. శ్రీ. జనగాం వర్తకసంఘమువారు, జనగాం.

„ చిటిమెళ్ళ నరిసిములుగారు, జనగాం.

„ నెల్లుట్ల రామశింగుగారు, మాపురము సంస్థానము
మేనేజరు, నెల్లుట్ల.

„ గాదె చినకోటిరెడ్డిగారి కుమారుడు రామకోటిరెడ్డిగారు,
భూస్వాములు, సరస్వతీగ్రంథాలయ ప్రతిష్ఠాపకులు
అండ్ మేనేజరు, తాలూకా కోఆపరేటివ్ సూపరు
వైజింగ్ యూనియన్ డైరెక్టరు, కోఆపరేటివ్ సొసైటీ
ప్రెసిడెంటు, ఫార్వెస్టు పంచాయితీ రిజర్వ్ ప్రెసి
డెంటు, చంద్రాజపాలెం, సత్తెనపల్లి తాలూకా,
గుంటూరుజిల్లా.

„ నాగారెడ్డి దొరవారు దేశాయి (జమీందారు)
యల్లారెడ్డితాలూకా, నిజాంబాద్ జిల్లా.

ఈ యుదారణికోమణు శేతద్రింథంబునకు పోషకత్వము
వహించి తగినట్లు ద్రవ్యసహాయ మొనరించి నన్ను సఫలమనోరథుని గాఁ
జేసినందులకు బ్రహ్మాండనాయకుండగు శ్రీరాధాకృష్ణుం డాయరా
రోగ్య భాగ్య పుత్రపౌత్రాభివృద్ధులు కలుగునట్లు రక్షించుగాక !

ఇట్లు,

గ్రంథకర్త.

శ్రీ రాధాకృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ గ ర్గ భా గ వ త ము.

ఇష్టదేవతాస్తుతి.

లావణ్యసుధాసముద్రవిలసః ధీమంతు నామ్నాయవీ
ధీలోకోత్తరసంచరిష్ణు విజయధః ధ్యేయాత్మ్య గంగాకరుః
వ్యాకేంద్రాంచితదేహు విష్ణునిః బరః బ్రహ్మంబు గోపాలకుః
లీలామానుషయాపు శంకరుని నే నిత్యంబు సేవించెదఁ.

ఉ॥ విదువదుల్ బానర్చెద నః ఘావళిభేదికి సంతరాయవి

చ్యేదికి వేదవేదికి విః చిత్రతరోందురురాజసాదికిఁ

మోదకఘాదికిఁ ద్రుహిణః భూతపతిప్రముఖప్రశంసనా

మోదికి సుప్రసాదికిఁ గుః బుద్ధినిషూదికి సాధువాదికిఁ

౨

ఉ॥ తోయరుహసనుండు నఘః తూలధనంజయుః కుత్తమశ్రుతి

ధ్యేయుః డనాదివేదమయుః డీశుః కుదారుఁడు ధీరుఁడుఁ జగ

ద్యేయుఁడు భారతీవిభుఁడు దేవమునీంద్రనుతుండు బ్రహ్మదీ

ప్తాయువు సత్కళాప్రతిభః సచ్చయశంబు నొసంగి ప్రోచుతఁ

౩

చ॥ జ్వలనుఁడు పాచకుండు రవిః చంద్రులు వస్తునుసాధకుల్ మునీ

శు లతిధు లద్రి వంటయిలు శుద్ధసురాపగ తోయదాత్రి వే

ల్పులమొనకాఁడు కార్యవరిః పూర్ణవిచారకుఁ డన్నపూర్ణ దా

నలలితగాఁగ విందుల ఘః సంబుగఁజేయు మహేశుఁ డోముతఁ.

౪

ఉ॥ శంకర ! ఇక్తితత్పరవః శంకర ! నిర్జలధృద్ధూరదు

స్సంకర ! సర్వలోకపృథుః శంకర ! దర్పకదర్పశైలనా

శంకర ! జిష్ణువిష్ణుముఖః సన్నతిపాత్రసుధాంతుశేఖరా !

సంకటరాజిః బాపి ననుః జల్లనిచూపులః జూడుమా ! కృపఁ.

౫

తా॥ అమ్మా ! కొల్పెద గర్గభాగవతముఁ హస్తంబునఁ బూని యాం

ధ్రుమ్మికి నట్లు సెల్పు సెల్పుయిత్నిమున నే దైవాఱుచుంటి నుక

బుద్ధుల్ బుద్ధులు ! ముద్రసాగ్రగతవైః బ్రాహ్మీ ! కృపాంభోనిధీ !
సమ్మోదావృతభారతీ ! భగవతీ ! సంగీతరంగస్థితీ !

౧

కా! అంబా ! సర్వనుపర్యనాథచతురా ! స్యాంభోజకాసరకా
దంబా ! యంబుజకీరపుస్తకసము ! ద్యన్మాలికాంచత్కరా
లంబా ! తుంబురునారదాదిముని సం ! శ్లాఘార్హవీణాకళా
లంబా ! సంబర మింబుగా నిడి వచ ! శ్లాఘ్యుర్న సమన్ సల్పవే.

౨

కా! పూతా ! సీచయదమ్మినున్న పటికం ! పురతాలమాలా సఖ
వ్రాతోనైవచయప్రభిన్నమును గీ ! రం బాస్థగాః జూచి సం
జాతామోదమనోగతిగ గరకబీ ! జగ్ధాంతిః జంచూపుట
స్సాతిగలాగ నదల్చునట్టి దరహ ! సం బెప్పు నగ బ్రోచుతగా.

౩

ఉ! దుర్గమమార్గవర్గయుత ! తుంగతుషారశిలోచ్చయాత్మజా !
దుర్గతదుర్గతిస్థితివి ! దూరకృతిప్రథితాష్టమూర్తి సం
సర్గ ! విచిత్రసర్వవిధ ! సర్గనిదాన ! నువర్ణదుర్గ ! నా
కర్గళహీనసత్కవిత ! యబ్బునటుల్ బాసరింపుమా ! దయగా.

౪

ఉ! రాణిని మామమామతొలి ! రాణిని బోషితదేవతానుర
క్రణిని నారదాదిముని ! సేవ్యమనోహరవాణి సైకత
క్రొణిని భృంగవేణిని ద్రి ! శుద్ధిగ శ్రద్ధను గొల్తు నిత్యక
ల్యాణము బచ్చతోరణము ! సర్గ మనారతమెండి యుబ్బుగాగా.

౧౦

ఉ! ఏకలికిగ వరించి హరి ! యిద్దనరోత్తముడయ్యె మన్మథుం
డేకమలాక్షికిగ గలిగి ! యెల్లెడ రూపసియయ్యె దూవ్యదో
షాకరుడేమితోడగుట ! స్తవ్యనుభాకరుడయ్యె వార్ధిర
త్నాకరమయ్యె దేనిగన ! నట్టి హరిప్రియ నన్నుఁ బ్రోచుతగా.

౧౧

సంస్కృతకవింద్రస్తుతి.

ఉ! నాకనివాసినిత్యనుత ! నారదబోధితః కళానిధి
శ్రీకరుణాతిరేకమునఁ ! జిత్రకవిత్వము “ మానిపాద ” ను
శ్లోకముఖానఁబుట్ట రఘు ! శూరచక్రము వ్రాసినట్టి వా
ల్క్రీడిమహర్షి కాదికవి ! మిత్రులకే నొరిగెల్ బాసరైదగా.

౧

చ! నవనవభావభావితము ! నైగమనూత్తినియుక్త ముద్భుత
ప్రవిలసితంబు సత్పురుష ! పావనజీవితభాసితంబు బా
పవిషలతాలవిశ్రమును ! భద్రనదీనదచిత్రచిత్రితం
బు వినుతమా పురాణతతిః ! బూనిక వ్రాసిన వ్యానుఁ గొల్పెదగా.

౨

చ॥ కవనము జాహ్నువీరురము + కై వడిఁ బాట నుతింతు గర్భుని
గవివరకాళిదానుని జ + గద్దురుశంకరు బాణ దండి భా
రవి జయదేవ శూద్రక ధ + రావిభు భోజుల రాజశేఖరు
గవిభవభూతి మల్లానుని + గల్వాణ బిల్వాణ జల్వాణాదుల.

3

ఆంధ్రమహాకవి ప్రార్థనము.

ఉ॥ మోదముతోడ మ్రొక్కెదను + ముద్గలగోత్రజు నన్నయార్య మా
వైదికవంశదీపకు న + పారతపఃఫలధన్యు నష్టభా
షాదయితూ సుమత్యమర + సద్గురుని నిగమార్థవేది నాం
ద్రాదికపీంధ్రు భారత మ + హాగమసత్కృతిసంవిధానుని.

౧

ఉ॥ కక్కురితి బదంబులను + కై కొనకుండఁ దెనుంగు బాసలోఁ
జిక్కిన శబ్దజాలము ను + శీలురు మెచ్చంగ సేకరించి పే
రెక్కిన భారతంబు బదు + నేనుకృతుల రచియించి కైతకు
దిక్కిన వన్నె కెక్కుకవి + తిక్కిన కేను నమస్కరించెద.

౨

ఉ॥ కన్నులనీరు నీరధిగఁ + గాఱ్ఱు సరస్వతిఁ గాంచి “యమ్మరో
బన్న పడంగనేల”యని + భాగవతాహ్వాయకోశ రాజమా
వన్నదయాభురామునికి + భక్తిని నంకితమిచ్చి యామె యా
వన్నతఁ బావినట్టి కవి + బమ్మెరపాఠన కేను మ్రొక్కెద.

3

మ॥ వినుతింతుఁ ఘనశంభుదాసకవిని + భీమన్న సోమన్నఁ గే
తన శ్రీనాథుని మారసాఖ్యుఁ గవితా + ధన్యాత్ముఁ బెద్దన్నఁ ది
మ్మన నూరన్నల రామరాజకవిని + మల్లన్న శ్రీకృష్ణరా
యనరేండ్రు మఱి బ్రస్తుతాంధ్రకవితా + వ్యాపారపారీణుల.

౪

కవివంశానుక్రమణిక.

శే॥ దేవదేవ! రాధాకృష్ణ! + యీవనుధను, నీకుఁ దెలియని దె + య్యది నీరజాక్ష!
యైన నాచరితంబు నీవవధరింపు, మాతృనుతియని యెంచక + యబ్జనాభ! ౧

సీ॥ విద్వదగ్రణియు భా + రద్వాజగోత్రుండు, నారాయణాఖ్యుండు + నాడు తాత
గీతాధ్యయనకృతి + పూతచరితుఁడైన, కామయ్యసూరి నా + కన్నతండ్రి
సకలసాధ్వీమణి + సంప్రసమెంతయు, గనిన కోటయ్య నా + కన్నతల్లి
విధిగుండికాతల + ప్రధితమా నంపిపాఁడ్లమీ త్తమంబు నా + కన్నచోటు

శే॥ చివుకులయని గృహాఖ్యయుఁ జెలఁగు శృష్ణ! నిద్రి ననుగని యైదేమి + లేగువఱకుఁ
బెంచినట్టివారల కులవృత్త మింక, దత్తుఁగైకొన్నవారి వృత్తాంతము విను.

సీ॥ చివుకుల కులవార్ధి శీతకరాప్యయ, నామకబుఘుఁడు పి॥ తామశుండు
సకంధత్రయాత్మక ధ్వజివధీర సుబ్రహ్మణ్య విబుధుండు ధ్వజనకుండు
దానధర్మప్రియా నూనాచరణరత, యైన లక్ష్మీదేవి యమలజనని
ధరఁ జిరపూరు సీ తారామనామక, వ్యాకరణజ్ఞుండు వరగురుండు

తే॥ గోత్ర మరయ భారద్వాజగోత్రమే సుమి, వాసమెన్నఁగ హైదరాబాదువరిస
రాంచిత్రంబును ధార్మిక ప్రాంచిత్రంబు, పరమునైన శికిందరా బాదుపురము.

తే॥ పిదప నా బెంచుకొని బహు ప్రీతిఁ గనెడి

లక్ష్మీదేవమ్మ దయతోడ లలితరీతిఁ

బెరిగి ప్రాక్తనార్జితపుణ్య విధిని ధనము

విదై బుద్ధియు యశమబ్బు దద్దనుంటి.

౪

ఆ॥ తత్పరంబునందు ధారాకులోద్భవ, నన్నపూర్ణ బెండ్లి యాడియుంటి
నద్ది గొంతకాల మగుడు గారినిఁ గొల్ప, దివికిఁ గదలిచేరె తిరిగి నేను.

క॥ ఇంకొలు వెంకటసుబ్బయ, వెంకమ్మల మనుమరాలు వినుతచరిత్రయు
వెంకట లక్ష్మయ రుక్మిణి, పంకజనేత్రలకు బిడ్డ వరయగు దుర్గ.

తే॥ ప్రీతి జేపట్టియుంటిని వేదవిధిగ, రాధికాకృష్ణకరుణచే రమణమీఱు
పుత్రుడొక్కఁడు మాకిప్పుట్లెట్టియుండెనవని వాడు సుబ్రహ్మణ్యుడనఁగ నెగడు.

సీ॥ వ్రాసితి గద్యలో బాలనీతియనంగ, భారతకథలతోఁ బరగుకృతిని
నాంధ్రీకరించితి నాదిశంకరకృత, నరసింహనుతి ధన్యతఘటిల్ల
గావించితిఁ దెల్ల గాళిదాసరథాంగ, దూతకావ్యంబు సంతోష మొదవ
విరచించియుంటిని వేంకటేశ్వర సువిజ్ఞప్తి లోకస్థితి సరిగఁదెలియ

తే॥ మఱియు వర్ణవ్యవస్థ సమంజసవిధి, వ్రాసియుంటి రజస్వలాపరిణయదృఢ
ఖండనకృతి రచించితిఁ గాంచి బుధులు, బభిర! యనిమెచ్చ శ్రీకృష్ణ! పరమపురుష!

ఆ॥ ఇట్టినేను దొలుత నిష్టదేవాచార్య, జనకనుకవినుతుల నల్పి నా భ
వంబు సార్థకముగఁ భక్తితో నీ కంకి, తముగఁ గృతించింపఁదలఁచినరతి.

ప్రకృతకృతిప్రశంస.

సీ॥ నిత్యమై మానిసంస్తుత్యమై శ్రీకృష్ణ, నుత్యసద్వర్తనాన్నత్య మగుచు
గేయమై పండితజ్ఞేయమై సజ్జన, ధ్యేయమై దీనాళిదేయమగుచు
స్వాద్యమై విరచితపద్యమై యదువీర, విద్యాసవద్యతాహృద్యమగుచు
శ్రావ్యమై విబుధసంసేవ్యమై నవరస, భావ్యమై ముఖ్యసాత్కావ్యమగుచు

తే! వేదతుల్యంబునయి జగఁ ద్విదితమగుచు, గర్గమునికృతమైనట్టి గర్గసంహితా
తాహ్వాయేతిహాసము దెల్పునందు లేక, చెలఁగ సంస్కృతమం దనిఁ దెలిసి సోఁక.
తే! జనకుఁ డాత్మజుఁ గైకొని సర్వకళల, శోభ జెందెడి చంద్రునిఁ జూపఁజూచి
జనక ! యదిదెమ్ము తెమ్మనియ నడిచాలు, భావమును బోలు చిత్రభావంబుతోడ.
మ! కని యా కబ్బముఁ దెల్లుసేయ మదిలోఁ † గౌతూహలం బొంది భ
క్తిని వాణీకృపఁగోరి తోఁచినటులఁ † దెల్లింప నేనుంటిఁ గా
వున నీవీకృతియందునిల్చి దయఁ ద † ఘృత్ వాపి యొప్పుల్ సదా
తనరంజేయ నమస్కరించెదను రా † ధాకృష్ణ ! కృష్ణప్రియా !

శ్రీగర్భాగవత కృతిసతి.

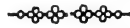
శ్రీరాధాకృష్ణులు.

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ గర్గభాగవతము

గోలోక ఖండము.

రమణీ మనోహరవి ♦ శేషమనోజ్ఞ పదారవిందముల్
శారదపుల్లపద్మరుచి ♦ సామ్యములు మునిభృంగజుష్టముల్
నీరజవజ్రచిహ్నముఖ ♦ నిస్తులముల్ హతభక్తతాపముల్
భూరివికారనూపురవి ♦ భూషితముల్ మదిలోన జేర్చెదన్.

చ॥ ఎవనిముఖాంబుజంబున వ ♦ రేక్షురసాధికరుచ్యమాద్యమున్
దివిజమనోజ్ఞమై వెడలు ♦ దివ్యసుధన్ గడుపారగ్రోలి సఁ
స్తవము బుధుల్ వొనర్తు రల ♦ సాత్యనతేయుఁడు విష్ణురూపుఁడున్
బ్రవిమల బాదరాశ్రమని ♦ వాసుఁడు నాకృతి దిద్ది ప్రోపుతన్.

శ్రీ గర్గాచార్యుండు నైమిశారణ్యమున కేతెంచుట.

క॥ ఒండొక వేళను యోగా, రుక్మండతితేజస్వి, జ్ఞాని ♦ కులతలకుఁడు గ
ర్గుండల నైమిశవనమున, నుండెడి శౌనకునిజూడ ♦ నొగినేతెంచెన్.

తే॥ శౌనకుండును వచ్చిన ♦ శాంతిదాంతి, సంతతానంద భరితుడు ♦ సర్వవిదుఁడు
నైన మునివరుఁగనిలేచి యధికభక్తీనర్పణ సల్పి మునియుక్తుఁడగుచు మ్రొక్కి.

చ॥ అలఘుచరిత్ర ! మాయెడకు ♦ నక్కటికంబున మీరు వచ్చుటల్
సులభమె ? యార్యచర్య ! గృహి ♦ శోకముమాన్పడె ! ధ్వాంతమూడ్చు త
మ్ములచెలికంటెలోని పరి ♦ పూర్ణతమంబును బాపదే ! యహః !
పలుకఁగఁ జాల నిందలిప్ర ♦ భావములెల్ల మునీంద్రచంద్రమా !

వ॥ పండిత ప్రకాండులు బహుభంగుల వర్ణించుచుండు బ్రహ్మాండ నాయకా
వతారంబులంగూర్చి నాసందేహంబులు వీరునట్లుగా విశదీకరింపుఁడని సవినయం
బుగా, సానందంబుగా నడుగ సంతసించి యా గర్గాచార్యుం డతని కిటనియె.

ఉ॥ ఓ యమలాత్మ! వింటి నిపు • దుత్తమ తద్భగవత్ప్రశంసనన్
బాయక యిద్ది శ్రోతలకు • వాచక పృచ్ఛక లేఖకాభికి
శ్రేయముగూర్చు నిందులకు • జెప్పెద నే నితిహాస మొందు నే
దేయెడ విన్నమాత్రమున • నెల్లయఘంబులఁ బాప జాలునో.

2

శ్లో॥ బహులాశ్వుడు నారదమునిని సత్కరించి పృశ్నించుట. శ్లో॥

చ॥ తొలుతఁ బ్రతాపవంతుఁడు వి • ధూతమదుడును గృష్ణభక్తిస
ల్లలితుఁడు శాంతమూర్తి బహు • లాశ్వుఁడు నా మిథిలాధినాయకుం
డలరు నతండు పుష్కరస • మాగతనారదవహానిఁ గాంచి పూ
జల నొనరించి పీతము ను • సంగి కృతాంజలిఁజూచు నిట్లనె.

౪

చ॥ ప్రకృతిపరుం డనాది భగ • వంతుఁడు బూరుఁడుఁడు మహాత్ముఁడు
సకలహృదంతరస్సుఁడయి • సన్నతిసెందినవాఁడు పాంచభౌ
తికతను వొందె నెందుల కు • దీర్ఘచరిత్ర! దయాపయోనిధీ
సకలము దెల్పుమా యనఁగ • సమ్మతి నారదు డిట్లు సెప్పెడి.

౫

శ్లో॥ నారదుండు బహులాశ్వుసకుఁ బరమాత్మావతారంబులంగూర్చి తెలుపుట. శ్లో॥

చ॥ నటుఁడు స్వలీల మోహము గ • నం జనఁ డన్యఁడ నంచు నెంచఁబోఁ
డటులఁ బరాత్పరుండు స్వక • శాతిశయమ్మున వేదసాధుగో
పటలధరామరావన మ • వారిగఁ గోరుచు జన్మమెత్తు ను
త్కట మది లాతివారు గని • తెల్లడ మొందుదు రయ్య భూవరా!

౧౦

చ॥ అనవుడు మేదినీశుఁడు మ • హాముని! సజనరక్షణార్థమై
నెనరున నెన్నిమాటు లటు • నీరజబోచనుఁ డెత్తె జన్మముల్
వినఁ దొర నుంటిఁ గాన దయ • వీచులవిందుగఁ దెల్పవన్న నా
జనకున కబ్జయోనిజుఁడు • సక్క వచింపఁ గడంగె నిట్టుల.

౧౧

చ॥ శ్రీహరి సాధుసంరక్షణార్థంబై యెత్తిన యవతారంబు లంశంబులనియు,
సంశాంశంబులనియు, నావేశంబులనియు, గళలనియు, బూర్ణంబులనియు, బూర్ణ
తమంబులనియు నాటుతెఱంగులుగానుండునని యింతకుమున్నె వ్యాసాదులు నిర్ధా
రించియుండిరి. ఆయవతారంబు లెత్తినవా రెవరెవరన? అంశములవలన బ్రహ్మ
దులును, సంశాంశములవలన మరీచ్యాదులును, నావేశములవలన భార్గవాదులును,
గళవలనఁగవీలకూర్మాదులును, బూర్ణమువలన శ్రీసృసింహుండును, శ్వేతదీప్తిపాధి
పతియగు హరియు, వైకుంఠండును, యజ్ఞండును, నరనారాయణులును, బూర్ణతమము
వలన సకలభువననాయకుండై యత్కుత్స్రప్రథామంబగు గోలోకంబున విరాజిల్లు
శ్రీకృష్ణుండు నుద్భవిల్లిరనిచెప్పంబడు. కార్యాధికారు లంశావతారులనియు, దత్కా
ర్యాధికారుల యాజ్ఞలకుఁ లోబడి తోడ్పడువా రంశాంశావతారులనియు, బర

మాతృ పెరివారి యంతఃకరణంబులం జొచ్చి యగణ్యంబులును, మాన్యగణ్యంబులునునగు పుణ్యకర్మంబుల నిర్వర్తింప జేసి నిర్గమించినవాఁ డావేశావతారుం డనియు, బ్రతియుగంబున ధర్మచ్యుతి యగుచున్నప్పుడెల్ల నారసి తద్ధర్మంబుద్ధరించి చనినవాఁడు కళావతారుండనియు, జతుర్వ్యక్తులును, సవరసములును, బహుబలంబులును గలకార్యంబు లెవనియందు శోభిల్లుచుండునో యట్టివాఁడు పూర్ణావతారుం డనియు, సర్వచరాచరతేజోరాశి దేదీప్యమానంబగు స్వతేజంబునం గలియ వెలుంగునో యట్టి పరంధామండు పరిపూర్ణ తమావతారుండనియు నెఱుంగునది.

క॥ అరయఁగ శ్రీకృష్ణుండే, ఛరిపూర్ణ తముండు లాఁతి ♦ వారలు గారా
హరి యొక కార్యము సేయఁగ, నరుదెంచి యనేకకృతుల ♦ నక్కఱఁజేసెన్. ౧౩

చ॥ ఎవఁడు పరాత్పరుండో పురు ♦ పేశ్వరుఁ డెవ్వఁడో పూర్ణుఁ డెవ్వఁడో
యెవఁడు పురాణుఁడో మఱి బ ♦ రేశుఁ డెవం డలవాని నాస్వయం
భువు నలసద్గుణాకరు న ♦ మూల్యకృపాకరు నామహాత్ము నా
ప్రవిమలు నాపరాత్పరుని ♦ భక్తి గడున్ శరణంబు వేడెదన్. ౧౪

ఉ॥ శౌనక ! తేఁడు నారదవ ♦ చస్సుల నిట్లుల వించు మోదబా
ష్పానమితాక్షముల్ దుడిచి ♦ యాముని కిట్లను శ్రీరమేశుఁడ
న్నానతమావతారమును ♦ నొందుట లెందుల కట్టి ద్వారకా
ఖ్యానగరంబునన్ భరత ♦ ఖండమునన్ విలసిల్లు తులకో. ౧౫

ఁ॥ ఆకమలాక్షుఁ డెల్లొ యిల ♦ కాగతుఁ డయ్యెను గాక వాని గో
లోకచమత్కృతుల్ సుజన ♦ లోకహితార్థక బాలలీల లయ్యసం
ఖ్యాకములైన కార్యములు ♦ గౌరవభాజన జీవితంబు నీ
నాకు వినన్ బ్రయం బలరు ♦ నారద ! చెప్పమ తప్పకుండఁగాన్. ౧౬

ఆ॥ నూరుపుట్టువులను ♦ భూతిపుణ్యక్షేత్ర, పర్యటనతపముల ♦ భక్తి సలుపు
మానవుండు సుజన ♦ మైత్రిని బొందెడి, నతఁడె ముక్తికర్తుఁ ♦ డగును దలఁప.

ఁ॥ ఎన్నడు బోసికొందుఁ జెవిఁ ♦ గృష్ణకథామృతచారుధార లిం
కెన్నడు జాతునో సురము ♦ నీశ్వరబాడబమల్ల బాద్య నిం
కెన్న డొసర్తునో సరిసి ♦ జేక్షణదాసపదాబ్జసేవ నిం
కెన్నడు బాయునో కలుష ♦ వృద్ధినిబద్ధమదీయపద్ధతుల్. ౧౭

వ॥ అని నానావిధంబుల నువ్విఘ్నము నాజనకాపరనామక బహులాశ్వ
రాశేంద్రుంగని నారద మునీంద్రుం డిట్లనియె, ౧౮

ఁ॥ శిష్యుఁడు భక్తవత్సలుఁడు ♦ కృష్ణుఁడు నీకిట దర్శనంబిడన్
గమ్యమటంచు నెంచక ను ♦ బిగ్గరిగ గాగలు కుండునా మో.

భీష్మముదీరు ధన్యతయు ♦ వే ఘటియించును విప్రదేవుడు
విప్రపనాథుఁడైన హరి ♦ విశ్రుతు నిన్నుఁడలంచు ద్వారకక.

౨౦

ఉ॥ భూవరవర్య! మీ సుకృత ♦ ముల్ బహుళంబులు గావె యెవ్వరే
నీవిధి యాపరాత్మరుని ♦ యెన్నిక కందిరె? యమృచ్చెల్ల! యే
మీ! విబుధాభిభాగ్యదశ ♦ యెన్నుట ధాతకు వాని తాత కా
శీవిష నాయకాగ్రణికి ♦ జెల్లునె? యెన్నటికేని జాగురే.

౨౧

ఉ॥ వాకునుబొందియు బ్రణుతి ♦ పాత్రుఁ బవిత్రచరిత్రుఁ గృష్ణుని
వాకొనఁడేనిఁ దన్నరుఁడు ♦ పాత్రమునం దిడియున్న యన్నము
జేకొననట్టి వానివలె ♦ సిద్ధముజేసిన ము త్తినెచ్చెన
గైకొని యెక్కనట్టిజను ♦ కైవడి వీటిడియై నశించెడి.

౨౨

చ॥ క్రమముగ మాధవాగమన ♦ కారణ మాడెద నీవరాహక
ల్పముననె తొల్లిఁ గాశ్యపి, ఖ ♦ లక్ష్మభద్రదానవదైత్యనారభా
రము దలఁదాల్చలేమిని శ ♦ రణ్యములేమిని గుంది గోస్వయా
ప మమర దేహము వణక ♦ బ్రహ్మసమీపము జేరి భక్తితో.

౨౩

చ॥ కని వినుతించి మ్రొక్కు లిడఁ ♦ గంజజఁ డాయమ నాదరించి యే
మని యిటు లిందుఁ జొచ్చితివొ ♦ యద్ది వచింపుమ భూసతీమణీ!
యనవుడు తద్వసుంధర క ♦ రాంబుజముల్ ముకుళించి గద్గద
స్వసమున దాను బొందు బహు ♦ బాధలఁ జక్కఁగ విన్నవించుడు.

౨౪

చ॥ విని యతఁ డమ్మరో! వగవు ♦ వీడుము శక్తికొలంది సాయమే
నొనరుతునమ్మ! రమ్మని సు ♦ ధోదనపంక్తి సమేతుడై త్రిలో
చను సహకారిగాఁ గొనుచుఁ ♦ జక్రి గృహంబును భక్తసన్నుతం
బును ననపద్య మవ్యయము ♦ ముక్తిద మొంది తదంతరంబున.

౨౫

చ॥ సిరిచెలిని జతుర్భుజ సు ♦ శీలుని గాంచి నమస్కరించి రా
కరహిని విన్నవించ విని ♦ కంజదళాక్షుఁడు భీతధాతృశం
కరముఖదేవరాజిఁ దమ ♦ కంబునఁ గన్గొని యూటడించి ఘే
చరవరులార! నానుడులు ♦ శాంతముతో విని యాచరింపుడి.

౨౬

మ॥ గణనాతీత విలాసలోలుభుని సా ♦ ఔత్సర్వసంపూర్ణుని
బ్రహ్మవాకారు స్వయంభువు భృతబహు ♦ బ్రహ్మాండు శ్రీకృష్ణుని
దృఢరీతిగని వీడినబనులు య ♦ త్కించిత్తు గావందున
బ్రణుతంబు విశదంబునవ్యయము ద ♦ త్సాన్వమిస్థలం బొందుడి.

౨౭

వ॥ అనవిని సర్వసుపర్వపరీవృతుండగు విరించనుండు విష్ణువున కిట్లనియె.

౨౮

శా॥ స్వామీ ! మీరలుగాక యన్యవిభుల • స్పృద్ధృష్టిలో తేర ? యే
మేమీ ! మిమ్ములమిండు పూర్ణతమః డు • న్నే ? యున్న నవ్యానిదా
ధామం బేచ్ఛట ? నెట్టివాతని చరి • త్రత్రేమతోఁ దెల్పఁగా
మేమిమ్మాడ్కి నుతించుచుంటి మన ల • స్మీనాయకుం డయ్యెడఁ. ౨౯
శ్లో॥ బ్రహ్మదేవుండు దేవవాసు దేవసహితంబుగా గోలోకంబున కేగుట. శ్లో॥

వ॥ బృందారక బృందపరీవృథుండగు శతానందున కానందంబు ఘటిల్ల సకలబ్ర
హ్మాండశిఖరంబున కూర్చు భాగంబునవిలసిల్లు తద్గోలోకమార్గంబుజూపించి, తోడురా
నవ్వీరించి గాంచి మేలుమేలని యెంచి తలపంకించి యాతెన్నున నడచుచు శ్రీవామన
హామపదప్రదేశినీనఖంబున విభిన్నంబైన బ్రహ్మాండాగ్ర భాగంబును, బ్రహ్మార సమయం
బునగు బిలంబునందు జలద్వార మార్గంబునుండి బయలు వెడలునురానీకంబును, నథో
భాగంబునఁ గూఁకటిమూఁగయను పక్కివలెఁ జక్కనై వెల్గు భూనభోగోపాదికంబును,
మఱియు నజ్జలంబునం దింద్రదాయనఫలంబులకరణిఁ గలులటులఁదొరలుచుండులెక్కఁకుఁ
జిక్కని బ్రహ్మాండంబులనుగాంచి భీతులైన వాఁతీకున విస్మితులగుచుఁ గోట్లకొలంది
యోజనంబులదాటి యట భర్తృవినిర్మితంబులగు రమ్యహర్మ్యంబులతోడను, నభేద్యం
బులగు ప్రాకారంబులతోడను, నూత్నంబులగు రత్నంబులతోడను, సాంద్రంబులగు
భూరుహంబులతోడను, విరాజిల్లు నెనిమిదిపట్టణంబులం జొచ్చి యిచ్చమెచ్చి యవి
గడవఁ జని ముందట. 30

శ్లో॥ గోలోకవర్ణనము. శ్లో॥

సీ॥ హార నీహారసాం • బాట్టహాసై రావణక్షీరధవళవ • ర్ణంబుతోడ
స్నానాగతప్రజా • సంఘసంరక్షణోద్ధతకరని భతరం • గములతోడ
జ్వరకఫవాతాది • సకలరోగనివార, కస్వచ్ఛరుచ్ఛోద • కంబుతోడ
ధగధగద్ధగిత ర • త్నప్రభాసంతాన, బంధురసోపాన • పటలితోడ

తే॥ సకలకళ్యాణసూచక • శకుని మధుర, కలకలంబులతోడుతఁ • జెలఁగుచుండు
విరజయఁనది దరిజేరి • వింతలెన్నో, నయనపర్వముగాఁగని • నడచె నవట. 31

తే॥ కోటిసూర్యనిభంబు నంకుంతితంబు, నగుమహాగ్లోకమునుబొంది • యాస్థానములు
మిటులు గాఁగని హరియాజ్ఞ • సరసిజఙ్గాడు, దన్మహాముమ్రొక్కివినుతించిదానితోన.

శా॥ శాంతాకారమనోహరంబు బుధసం • స్తవ్యంబు ధామంబు ని

శ్చింతఁ గన్గొని దానియందున మహా • శేషుఁ సహస్రాస్యు శ్రీ
మంతుఁ దీర్ఘ మృణాలతుల్యధవళుఁ • మాచ్యు నివ్లోకించి ధీ
మంతుల్ ధాతృముఖాది నిర్జరు లసా • మాన్యంబుగా మ్రొక్కుచుఁ. 33

సీ॥ సకలచరాచర • సంభవస్థితిలయ, హేతుభూతులమంచి • యిక్కయెద్ది
స్వర్గాదినాయక • శక్రాదిదిక్పతి, కామప్రదంబైన • ధామమెద్ది

వారౌఁబుపర్ణాశఁ నాతీతసంసార, మునిరాజ హృద్గమ్యఁ మూలమెద్ది
మామానునోబుద్ధిఁ మమకారచిత్త మ, హత్తత్వవికృతి సంఁ హారమెద్దిః

ఈ॥ యల్లమాన్యల కీశ్వరుం ఁ డనఁగ నెద్ది, లోకనుతమయ్యె నద్దిగో॥లోకమనఁగఁ
జెల్లుచుండు మహాలోక॥మల్ల శేషు, పృథుతరోత్సంగమందు వీ॥క్షించి మఱియు.

మ॥ అరశే ! యిట్టిహిరణ్యరత్నమయ గేఁ హద్వారబంధంబు ల
య్యర ! యీరుద్యజలాన్వితహ్రదములా ఁ హా ! యాయదృచ్ఛావిహా
రరహస్థానము తొర ! యీమణిగణ ఁ ప్రాప్తొరుపణ్యంబుల
ద్దిర ! యీగోవ్రజసంపదల్ వనము లీ ఁ ధీరుల్ బ్రశంస్యుల్ బలీ. 3౧

చ॥ ఇటుల నుతించి వేల్పులుర ఁ హిఁ మొగసాలనుజేరునంతలో
జటులవిలాసమన్మధులు ఁ శ్యామశరీరులు కృష్ణపార్షదల్
దటుకున వచ్చి నిల్వఁడు కు ఁ తంత్రము మానఁడు మానుడుల్ వినుం
డిటుల మముఁ శతించి యెట ఁ కేగఁదలంచితి రీరలియ్యెడన్. 3౨

ఉ॥ ఎవ్వరు మీరు ! మీదు కుల ఁ మెయ్యడి ? యెట్టిది మీచరిత్ర ? మీ
రివ్వధిఁ బైనముఁసలుప ఁ నేమిగతంబెది మీప్రదేశ మీ
దవ్వననుండు గోపదవి ఁ దండకువచ్చుటకేమి కారణం
బావ్వనొ ? వీనికు త్తరము ఁ లొయ్యన మాకిడి లోనికేగుడి. 3౩

ఉ॥ నావుడు దేవతల్ విని ఘ ఁ సప్రతిభోన్నతులార ! మాదియా
దేవకులంబు నాకము స్వ ఁ దేశము వీరలు బ్రహ్మవిష్ణు దు
ర్గావిభులేము వాసన ము ఁ ఖత్రిదివేశుల మొందుకోర్కీతో
శ్రీవనమాలి దర్శనము ఁ సేయగవచ్చితిమయ్య నావుమన్. 3౪

ఉ॥ మానులు ద్వారపాలకులు ఁ మాధవపార్షదు లానిలింప వా
ర్తానివహంబెఱింగియుఁ బ ఁ రంబగు నంతిపురంబు సొచ్చి గో
స్థానవిభుఁ గుఱించి సుర ఁ సంగతిఁదెల్పఁ దదాజ్ఞ నెండు చం
ద్రానన, రమ్యపీఠపరి ఁ ధానము వేత్రము దాల్చిపెల్చున్. 3౫

ఉ॥ వచ్చి వియచ్చురుల్ గని కృ ఁ సామతి నెట్లనె వేల్పులార ! మీ
రెచ్చటనుండి నిచ్చటికి ఁ నెండుఁ కాగతులైతి రింక మీ
యిచ్చురు నచ్చులేక చెవుఁ ఁ డేద్రుహిణాండ వినేతలయ్య వా
క్రుచ్చుఁడు ముచ్చటించెద ము ఁ కుండున కన్నఁ దదాదిలేయులున్. ౪౦

ఉ॥ అండము లెన్నియుండినవొ ఁ యయ్యవి యెవ్వో యెఱుంగ మొందు బి
హ్మండ మిదే యెఱుంగుదు మ ఁ హా భవదుక్తిచయంబు చిత్రమై
యండెడి నండ మన్య మింక ఁ నుండ దటంచు వచింతు మమ్మ ! యో
యండజయాన చంద్రముఖ ! ఁ యంచు సురల్ నుడువంగ నామెయున్. ౪౧

శా! ధాతా! యండము లిందుఁ గోట్లకొలదిన్ ♦ దైవాలు నిద్దానినే
భారీ మారు మెలంగుచుం ద్రటు ప్రతి ♦ బ్రహ్మాండమందున్ సుర
ప్రాతం బుండును వేటువేటుగ నిజ ♦ గ్రామాభిధానంబులన్
జారీ దెల్పంగలేక స్థాణుగతి నీ ♦ చాయన్ జనం దెవ్వఁడున్.

౪౨

ఉ! దోమలు మేడిపండులను ♦ దొర్లుచు నన్యమెటుంగజాలన
ట్లమెయి నొక్కయండమున ♦ యీర లెటింగి వసింతు కాని యిం
కేమియు గుర్రెటుంగరుగ ♦ యిట్లు గృహంబును వీడకుందురే
మీమతివోయెనో ముదిమి ♦ మేకొనెనో యిది మంచిరీతియో.

౪౩

చ! అని యపహాస్యమున్ నలుప ♦ నాయమరు ల్విని మానమూనుటన్
గని హరి, వారి భీతులుగ ♦ గాంచి యిటు ల్వచియించె భూవరా!
ఘనుడగు బృశ్నిగర్భుఁ డెటఁ ♦ గ్రాలెనో యెద్ది త్రివిక్రమావతా
రసఖరభిన్నమా నల వ ♦ రస్థలినుండుము మందయానరో.

౪౪

ఉ! ఈవిధి నిందిరావిభుఁడు ♦ హృద్యముగాఁ బలుకంగ నల్ల రా
జీవదళాక్షి విం చతనిఁ ♦ జేరి నుతించియు లోని కేగి రా
ధావిభునాజు గొంచుఁ ద్వరి ♦ తంబుగ గ్రమ్ముట వచ్చి యట్టి లే
ఖావళి కద్ది దెల్పి చన ♦ నాత్రిదశుల్ జని రయ్య లోనికిన్.

౪౫

ఉ! నాకులు గాంచి రంతట న ♦ నశ్వరకల్పలతాప్రకృష్టగో
లోకము ధూత దేవరిపు ♦ లోకము వర్ధితరాధికాధవా
లోక మధఃకృతత్రిదశ ♦ లోకము రక్షితగోపగోపికా
లోకము నాకమున్ విహిత ♦ లోక సుగమ్యమనోజ్ఞ లోకమున్.

౪౬

వ! వెండియు.

శా! సౌందర్యోజ్జ్వలితుల్ త్రిమూర్తిముఖు లఃస్వప్పుల్ విలోకించి రా
నందస్నంది విడూరదేశభవర ♦ త్నస్థిగ్ధసోపాన స
త్సందోహాన్నితఃరభాసుర, యదృ ♦ చ్ఛాయానవిభ్రాజితః
బృందిష్టోర్మిమనోహరన్ వరనదిన్ ♦ గృష్ణ గళిందాత్మజన్.

౪౭

మ! వరబృందావనపట్టనోన్నతదశల్ ♦ వాసంతలక్ష్మీ విలా
స రుచుల్ చిత్రపతత్రినైకవిధసు ♦ శ్రావ్యస్వనంబుల్ మనో
హరరంభావట నారికేళఖదిరా ♦ మ్రాదిద్రుమంబుల్ మహా
త్తరగోవర్ధనపర్యతంబుగని యా ♦ ధామంబునన్ వేడ్కతో.

౪౮

ఉ! కాంచిరి సౌధపీఠలను ♦ గాంచిరి భాసురరాసమండలుల్
గాంచిరి నూత్నఃపత్నకన ♦ కద్యుతిరాజితచంద్రశాలగ

గాంచి పేయతోయ పరి • కల్పితకూప తటాకభారముల్
గాంచి రభేద్యవప్రపరి • భావరణచ్చదికూటముల్ మఱి.

౪౯

చ॥ పులిసములందు మందగతి • భూషితశీతలవాతపోతము

ల్లలిత ఘుమాయమాన కమ • లప్రకరస్థపరాగ సారభం
బులఁ బలుమాటుఁ దాలించి య • మోఘవిధంబున వీవఁగా సుఖం
బులఁ గనుచుండు వారి గని • మోదముజెంది రమర్తులంతట.

౫౦

శా॥ ప్రాకారాజరభేయరాజిత పుష్ప • ద్వాత్రింశదారామరా

ధాక్షిణ్యం బరుణాక్షయోష్ణబహుపా • ద్వాస్త్యప్తంబు సప్తప్రకా
రాకల్పోజ్జ్వలపద్మరాగసహితం • బజ్జోపమకా కుంజ మా
లోకించేఁ సురలోకమెల్ల నల గో • లోకంబునక విమృట.

౫౧

క॥ మిక్కిలిచక్కని కాంతుల, నిక్కెడి సిడుటెక్కియముల • నెక్కిని కడు మ

త్తెక్కిన శుకపికబద్ధుల, వాక్కులుగల పూలయింద్ల • బాటలుగనియు.

౫౨

ఉ॥ శారదకోటి పూర్ణ శశి • సామ్యమనోజ్ఞులు దారహారమం

జీరలలంతికాంగద వి • చిత్రశిరోమణి బాలసూర్యవి
స్ఫారిత కర్ణికాంచితలు • భామిను లామణి చత్వరాళి శృం
గాఢిత వక్త్రముల్ గనుచు • గంతులవేయుట జూచి యంతట.

౫౩

సీ॥ సింగారముంగాలు • బంగారు రంగారు, శృంగాలజాలవె • లుంగునవియు

హారహీర పటీర • శారదతారేశ, గౌరాద్రి ధవళిమ • మీటునవియు
బాపాలచాటును • దాపాలయోలిని, గూలుఁపజాలు పా • ల్ల్రాలు నవియు
జిన్నారి పొన్నారి • శింజినీ కింకీనీ, ఘంటాది భూషలు • గలుగు నవియు

తే॥ శోభనాకారములచేత • సాంపుజెందు, నవియు బీతపుచ్చములచేతనలరునవియు
గుణవయశ్యలములచేత • గొమరుమిగిలి, నవియు నాధేనుతలులనమరుచుంట.

చ॥ నలుపునఁ గొన్నియాపు లరు • ణంబునఁ గొన్నియు ధూమ్రమందుఁ గో

కలరుచిఁ గొన్న తామ్రపు జి • గిఁ మఱికొన్ని హరిద్రఁ గొన్నియుక
జెలఁగుచు లేడిపిల్లవలె • జెచ్చెర దాట్లిడు లేగలాంది తో
య్యలుల కరాంకముల్ గలిగి • యంబుధి నోలె బయన్ను లిచ్చుటల్.

౫౪

తే॥ మఱియు గోగణములయంద • మందగతిని, నిడుపుగొంతులఁ గొమ్ములనీటుగల్గి
ధర్మభారంబు మ్రోయుచుఁదద్దనిటుల, నటులఁదిరుగాడు నాబోతులచటఁ గనియె.

ఉ॥ ఈహను వేత్రవంశుల ధ • రించితదంబుజనేత్ర సామ్య స

మ్రోహనులైన గోపకులు • మోహనరాగ గణంబునక జగ
న్మోహన కృష్ణలీలల వి • నోదముగాఁ గొనియాడి ధేనుసం
గోహము గాచుటక గనిరి • దోషవిదూరులు వేల్పులో విభూ.

౫౫

తే॥ ఇటు నికుంజంబువిబుధులీక్షించి మొక్కి, దానిలోనికి జని బహుతైజసము స
హస్రప్రతాపితంబును • నైన యంబు, జనిబుజాచి తదూర్ధ్వభాగంబునందా.

అ॥ తనరు షోడశదళ • ఘనవనంబును, గన్నులారం గాంచి • కౌతుకంబు
బొంది దానిమీఁదఁ • బాలుపారునవ్వుప, త్రియుత దివ్యతామ • రసముపైస.

ఉ॥ కాస్తుభశోభితంబులు న • ఖండములదృశకాంతికాంతముల్
బ్రస్తుతహానినుత్యములు • బ్రాక్తనపాపవినాశకంబులున్
నిస్తులముల్ బరంబులును • నిర్మలమా నిడు మూడుమెట్లతో
శస్త్రనిబొందుగద్దియను • జక్కఁగఁగన్గొని దానియందునన్. ౬౦

సీ॥ ఒకవంక నకలంక • వికచాంబుజేక్షణ, శ్రీదామముఖగోప • సేవలలర
నొకచాయ మోహిని • యువలీ ప్రభుత్వప్ర, మహిళలువ్యజన చామరలవీన
నొకడండఁ బండిత • ప్రకరంబు “లోంస్వస్తి” యనివేదలపితంబు • లనుబరింప
నొకదెసఁ బార్షదు • లుజ్జ్వలయష్టులన్, ధరియించివే బరా • బరులుసేయ,

తే॥ పెండియొడడ నితరాండ • వృత్తమంత, విన్నవింపఁగవచ్చిన • విభులు వెలుగఁ
గోటిచంద్రోపమచ్ఛత్ర • కోటులుపరి, భాగమందునఁ బూజ్యులు • బట్టియుండ.

సీ॥ నీలమేఘశరీరు • నీరజలోచను, నిఖలాండనాయకు • నిత్యు నుత్యు
మకుటకుండలహార • మాణవకావాప, కోర్మికాశృంఖలా • యుక్తు శక్తు
శ్రీవత్సలాంఛను • స్మితపూర్వభాషిని, శ్రీనివాసునిఁ బీత • చేలు బాలు
నాజానుబాహునిఁ • దేజోవిరాజితు, గమలనాభుని వంశ • కలితు లలితు,

తే॥ దక్షు స్వచ్ఛందకుంచిత • దక్షిణాంఘ్రి, కలితు సవిధస్థరాధికా • లలితవామ
బాహువేష్టితనిజగ్రతుఁ • బద్ధనేత్రుఁ, గనిరి నేత్రపర్వంబుగా • జనకరాజ.

మ॥ కని యానందసముద్రమగ్నమగు లో • కపూర్వాహముంబోలెఁ దా
మునుహరాంబుసమేతనేత్రులగుచున్ • మూర్ధంబుతోలేఖులా
ఘను బృందావనభాసురున్ సరహరిన్ • గారుణ్య రత్నాకరున్
వినుతులేజ్జీవ సమస్కృతుల్ సలిపిరో • పృథ్వీపతీ! నాపుడున్. ౬౩

క॥ అయ్యా! దేవతలట్టల, నయ్యంబుజనాభుఁగాంచి • యామీఁదన్ వా
రెయ్యదొడల్పిరో కరుణను, నియ్యడ వచియింపమిమ్ము • నేనర్థింతున్. ౬౪

వ॥ అని యడుగంగ నారదుండా జనకనరేంద్రున కిట్లనియె. ౬౫

కా॥ కంఠేకాలహిరణ్యగర్భముఖతే • ఖప్రమృలీక్షింప వై
కుంఠం డప్రభుజోజ్జ్వలధరి, జగ • లోక్కిటీశ కృష్ణాకృతిన్
శుంఠస్తామము భీతినిం గనఁగ ను • శ్లోకుల్ ముదంబండ ని
ష్కంఠీభూతము లీనమయ్యె మఱి యో • యోగీణ్ణతాఘ్యంబుజా. ౬౬

తే॥ కోటిసూర్య నిభుండు సమకుంతితబలుఁ, డమలచరితుండు నధికదయామయుండు
నగు నృసింహుండు ననుదెంచి • యట్టికృష్ణు, లోన నిశ్చేషరీతిని • లీనమయ్యె.

వ॥ వెండియు సహస్రభుజపరిశోభితుండై సిరిసిగూడి నిజాయుధంబులగా
ధరించి పార్వదసహితంబుగా లతౌశ్వంబుల బూన్చిన తెల్లని తేరునెక్కి చనుదెంచిన
వాడును, శ్వేతద్వీపాధిపతియునగు శ్రీహరియు, నసంఖ్యాకంబులగు వానరా
నీకంబులు నుట్టుముట్టి కొలువ భరతలక్ష్మణశత్రుఘ్నులను భ్రాతృవరుల
తోడంగూడి సీతాసహితుండై దశకోటిసూర్యప్రతికాశంబులగు చామరంబుల
తోడను, లక్షధ్వజంబులతోడను, లక్షచక్రంబులతోడను, లక్షోత్తుంగతురంగంబుల
తోడను, మేలిమిబంగారున వెలుంగు కలశంబులతోడను, విరాజిల్లు దివ్యరథంబెక్కి
విల్లమ్ములందాల్చిన పూర్ణావతారుండును, బుండరీకాక్షుండును నగు శ్రీరామ
చంద్రుండును, బ్రలయకాలాభీలంబులగు నగ్నిశిఖిలవలె జాజ్వల్యమానంబగు
దేహంబుగలవాడును, దక్షిణానామసతీసమేతుండును, సురేశ్వరుండును, జ్యోతి
ర్మయరథారోహకుండును నగు యజ్ఞుండును, విద్యుల్లతావిద్యోతితంబులగు జటా
జూటంబులుగలవాడును, జతుర్భుజుండును, పూర్వోంస్కుండును, మునివేషధారియు
మునిజనవినుతుండును, నగు సరనారాయణుండును, ననువీర లహర తేజఃపుంజంబున
రంజిల్లువాడును, నీలమేఘశరీరుండు నగు నాశ్రీకృష్ణుని దివ్యతేజంబున లీనంబగుట
నమరులుపీక్షించి యాతనిఁ బూర్ణతమావతారుండనియు, ననన్యసామాన్యుండనియు
గుఱ్ఱిఁగి హర్షభయాశ్చర్యబద్ధబుద్ధులై కేలుమోడ్చు లనుసంధించుచు నిట్లు
వినుతించిరి.

॥ బ్రహ్మాదిదేవతలు శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట. ॥

కా॥ రాధానాథుఁ మహానుభావుఁ బరీపూ • ర్ణస్వామినిఁ యజ్ఞునిఁ
గోధామేశు స్వయంభువుఁ బరమునిఁ • గోవర్ధనాద్రీశ్వరుఁ
సాఘవాతమునీంద్రపోషణరతుఁ • సత్యుఁ మహాత్ముఁ సమ
స్తాధారాద్యునిఁ గృష్ణ మౌక్తికేందము సా • హ్వాంగంబుగా భక్తితో. ౬౯

చ॥ సతిసుతబాంధవప్రభృతి • సర్వుల వీడి జలానిలాశన
ప్రతులయి కాననంబులఁ బ్ర • వర్తిలుచుఁ దపమాచరించు యో
గితతి నినుఁ మహాత్మునిగఁ • గీర్తన సేయును భక్తపంక్తి సా
కృతిగఁ దలంచు మేము నుతి • యింతు మనన్యమహాపరాత్ముగా. ౭౦

చ॥ ఘను లనుమానహేతువుల • గాని ప్రయుక్తులగాని స్ఫోటవా
దనియతిగాని యింకొక ప • థంబునఁగాని యొకప్పుడేని ని
న్గనుఁగొనఁ జాలకుండిరి స • నాతనుఁ గారణకారణు నిరం
జనుఁ బరు నిర్వికారుని వె • సక శరణం బిడఁ గొల్తు మియ్యెడక. ౭౧

ఉ! కొందఱు కర్మరూపమని • కొందఱు యోగమటంచు వెండియున్
గొందఱు కాలమంచు మఱి • గొందఱు బ్రహ్మమటంచు గర్తయం
చందురు కొండఱీనుడుల • కందని సర్వజగత్పతిన్ నినున్
జెందితి మిత్తటిన్ శరణుఁ; • జెందితి మందఱమేము హర్ష మున్. 29

చ! ఎవరు శుభంబు లిచ్చు నమ • రేడిశతావకపాదపద్మయు
గ్ధవిహితసేవలన్ విడిచి • కాశి గయా ముఖతీర్థయాత్రలన్
సవనతపఃప్రదానముల • సల్పుదురో యలవారు విజ్ఞతా
వ్యవహితమై కృతార్థతను • నుదరుగా శుభగోకులేశ్వరా. 23

చ॥ సకలమనోవిహారివయి • సర్వజగచ్చలదర్శనాక్షివై
సకలనిలంపయోగికుల • సన్నత రూపుడవై పరాత్మవై
ప్రకటితరీతి నీవిట వి • రాజిలుచుండగ నల్పబుద్ధులన్
వికటులమైన మేమొక ప్ర • వృత్తి మెదల్చుగలారమే ప్రభూ! 24

శా! శ్రీ రాధాలలనాలలామహృదయ • శ్రీచంద్రహారోజ్జ్వలా
మారాకారవిరాజమాన మహితా • మానాయకా! గోపికా
చారుప్రేక్షణజీవహరరుచిరా • సత్యస్వరూపా! విప
ద్భారాశన్నుల మమ్ము నెమ్మిగనరా • వా? దేవ! రక్షింపవా! 25

ఉ! గోవితతిప్రభూ! చతుర • గోపక వేషవిహారలీల! బృం
దావనపాలకా! నిగమ • ధర్మనిదాన! దయాపయోనిధీ!
గ్రావవిభూ! యరంబుననె • కష్టములన్ గడుగుందు నీయిలా
దేవిని ధర్మధారిణి ను • దీర్ఘ చరిత్రను జూచి కావుమా. 26

క! ఈకరణిని సురలందఱు, శ్రీకృష్ణుని వేడ రమ్య • జీమూతోక్తిన్
గోకులనాథుండాహరి, నాకులఁ గని యిట్లు పలికె • నరవరవినుతా. 22

❧ శ్రీకృష్ణుండు దేవతలకుచితోక్తులాడుట. ❧

ఉ! వింటిని మీచరిత్రము వి • వేచన జేసి వదించుచుంటి నీ
మెంటనె పోయి మీసతులు • వెన్నొన యాదవవంశమందు ని
ష్కంఠకులై జనింపుఁ డది • గనొని మీకృతిఁదీర్ప భూవ్యధల్
గెంటఁగ నేను బుట్టెదను • గీర్తితద్యదువంశమందునన్. 27

ఉ! నావచనంబులే శ్రుతులు • నాదు ముఖంబు ధరామరోత్కరం
బావులు నాశరీరము మ • హాత్ములు సాధులు నాదుప్రాణముల్
దేవతలైన మీరలును • దివ్యమదంగము లయ్యలార! యో
దేవతలార! యేగుఁ డటు • దీర్చుదు సేయుఁడు సెప్పినట్టులన్. 28

చ॥ క్రతువుల జాతిరీతులను • గారుణికత్వము, ధర్మపద్ధతుల్
హతమొనరించు దుర్మతుల • సంతముజేయఁగ శిష్టసంఘము
న్నతిఁ గనఁజేయ ధర్మము ఘ • సంబుగ నిల్పుటకున్ స్వయంబుగాఁ
బ్రతియుగమందుఁ బుట్టెదను • బంతము దాల్చి నిండుఁ బెల్చెన్. ౮౦

ఉ॥ ఇట్లులఁ బల్కు స్వేషు జగ • దీశుఁగనుంగొను రాధ ! యూపిరుల్
గిట్టెడి మాడ్కి దావమునఁ • గీడులు మూడిన శీఁగవోలె ని
ట్టిటనరాని గోడొదవ • నీక్షణ యుగ్మమునంచు వెచ్చని
రుట్టిపడంగమేనుగగు • రొందఁగ మూర్ఛితయాచు నిట్లనెన్. ౮౧

శ్రీ రాధాకృష్ణ సంవాదము.

ఉ॥ ప్రాణపతీ ! యిలాభరముఁ • బాపఁగఁ బుట్టెదనంచు దేవతా
శ్రేణికిఁ జెప్పియుంటి వది • సెల్లును నాగతిఁ గూర్చి లేశమీ
వాణినిఁ బల్కురైతిరిది • భర్తల కృత్యమె ? మిమ్ముఁబాసి నా
ప్రాణము లుండఁజాలవని • బాగుగ నమ్ముడు నెమ్మనమ్మునన్. ౮౨

ఉ॥ ఇత్తటి నాదు భావము న • చించితి లక్ష్మ్యము సేయకుండ మీ
చిత్తము వచ్చినట్టుల ని • సీ ! యఁరోయుచుఁ బోవునట్లు మ
చ్చిత్తకాశాయంబు మఱి • జెప్పెద మీయెడబాటునన్ గడున్
దత్తమొందు నాయొడలు • దగ్గును గప్పుర మింకున ట్లనన్. ౮౩

శా॥ ఆర్యా ! యెంతటి మాటలాడితివె ? ని • న్నా ! వీడి నేనేగుటల్
ధైర్యంబున్విడకుండ నానుడులు దా • త్పర్యంబుతో విన్ను నీ
కార్యంబుల్ నెఱవేర్తు భూభరముఁ బో • కార్తున్ వ్యధన్ మానుమా
“భార్యామూల మిదం గృహ”మృనెడిపూ • ర్వన్యాయ మాలింపవే. ౮౪

వ॥ అని శ్రీకృష్ణుండు వలుక విని రాధాదేవి కృమ్ముట సతని కిట్లనియె. ౮౫

మ॥ ఎట నానందకరావసీరుహాలస • ద్భృందావసంబుండదో
యెట గోవర్ధనశైలమున్ జెలఁగదో • యెచ్చట నానామయో
త్కుటభైషజ్యజలప్రయుక్తయమునా • ధారల్ బ్రవర్తిల్లవో
యట కేరానుగ వచ్చినన్ సుఖమునా • కావంతయున్ లేడుగా. ౮౬

చ॥ అనియన నాలకించి హరి • యాస్థను స్వస్థలినుండి దివ్యమా
నెనుబదినాల్గు క్రోసులను • నింపగు భూమిని గోపగోవర్ధనం
బను గిరినిన్ గళిందజను • సంపి సతిన్ దనువంగ, బ్రహ్మాయున్
గని పలుమాఱు మొక్కి నయ • గారముగాఁ బలుకాడ నిట్లులన్. ౮౭

ఉ॥ దిక్కెది లేనివారలకు • దిక్కుగ నెక్కొని యున్న శ్రీహరీ !
యొక్కడనట్టిపేరును వ • హించి జనింతువొ నీవు ? పెండియే

నక్కడ యాయనుర్యులట • నెట్టి యభిఖ్యలఁ బుట్టనానో నీ
విక్కరఁ జక్కఁగాఁ దెలుపు • మీ యన నక్కమలాత్ముఁ డిట్లనన్.

౮౮

మ! పరమేష్ఠీ! చెవియొగ్గి సావధిగ నా • వాక్యంబు లాలింపు మేఁ
బరిపూర్ణంబుగ దేవకీరమణికిన్ • బ్రాచుర్భవంతున్ సతీ
వరయా రోహిణి యందుఁ నాకళయె యు • త్పన్నంబగున్ బిమ్మట
స్థిరియిన్ రుక్మిణి నాగభీష్మునికి జ • స్థింతున్ జూహి వెండియున్.

౮౯

చ! భరణియై సత్యభామయగు • దక్షిణ లక్ష్మణ సత్య బృందయున్
విరజ కళిందజానదియు • ప్రీడయె భద్రయు దోషనాశకృ
త్కరణది విశ్రమిందయు వి • శుద్ధమృడానియు జాంబవంతు కూఁ
తురుగ జనింతు రింక నల • తోయ్యలు లంకిలు సుతుగల్గెడిన్.

౯౦

తే! తోటతెరుక్కిణిఁ మునుఁడుఁడ్రఁమ్యముఁడనఁగ, నవతరించుచుననిరుద్ధుఁడనఁగనతని
కవతరింతువు నీవిందుఁనటమఱలచు, జెందవలఁదింక వినుము నేఁ జెప్పనుదులు.

వ! సుచంద్రనామకుండు వృషభాను నామంబుతోఁ బుట్టి కళావతీ
నామాంతరకీర్తిసతీమతల్లికను వరించి యామెయందు రాధ యను పేరం బరగు
పరమేశ్వరింగనంగలండు. ద్రోణుండచు వసువును సంకుండన జన్మించి భూదేవియగు
యశోదను బెండ్లాడి విరాజిల్లు.

౯౧

ఉ! ఆసమయంబునందు శిర • మందునఁ బింఛము లల్లలాడ సా
వాసముసేయు గోపికలు • భక్తిని రక్తిని యుక్తవేషై
వాసిగ జాల్చుముట్ట ఘను • భాతిని మేనువెలుంగఁ బీతన
ద్వాసముగట్టి గోష్ఠమున • వంశిని బాడుచొనర్తు రాసముల్.

౯౨

నీ! నాళికసంభవా! • నావ్రజమందునఁ, గలిగెడి సంగతు • ల్లాంచనయ్య
నందునిగీమున • సుందర శ్రీదాముఁ, డనువాడు ప్రియుఁడయి • యలరునయ్య
యుపనందగృహములఁనూర్జితయశుఁడగు, సుబలుఁడు సఖుఁడయిఁప్రబలునయ్య
నవనందగృహముల • నరకేశవాంశజ, స్తోకనామకుఁడు మి • త్రుఁడగునయ్య
తే! మఱియు వడ్డ్యృషభాను స • ద్భంబులందు, సఖులుగానుండ్రుప్రస్థతేజస్విజేవు
లును చిశాలవరూధపు • లును ఋషభుఁడు, ననెడివారలు సర్వక • ష్యాణయుతులు.

చ! ఆనవుడు హర్ష మొంది విధి, • యత్తటిఁ గ్రమ్మట నిట్లు పల్కెనో
యి నిఖలవేదదైవతకు • తీ! వృషభానుఁ డెవండో నందుఁడే
యనఘుఁడో వారిలక్షణము • నానవనందుల వారి లక్షణం
బును నుపనదేభలక్షణము • బూర్తిగఁ జెప్పఁగ మిమ్మువేడెడన్.

౯౩

ప! అనవుడు భగవంతుండు సంతోషించి యెవడు తొమ్మిదిలక్షల యావులకు విభుండగునో వాడు నందుండనియు నైదులక్షల గోవులకధిపతియైన వాడు పనందుండనియు, బదిలక్షల ధేనువులకుఁ బ్రభుండైనవాడు వృషభానుండనియు, గోటిసురభుల కధినాథుండైనవాడు నందరాజనియు, నేబదిలక్షల నైచికులకు విభుండైనవాడు వృషభానువరుండనియుఁ జెప్పఁబడు. సుచంద్రద్రోణులను నిరువురుమాత్రమే గోపరాజులుగా నావజమందు జనింపఁగలరనియు, శతరాజానుధాకరధవళిమఁ బురణించు శుభ్రవస్త్రంబులందాల్చి యగణ్యలావణ్య తాదగ్ధ్య సంపన్నలై విలసిల్లు గోపవిలాసినుల శతయూధంబులు ప్రవర్తిల్లగలవనియు గురైఱుంగుమన నాలించి యవ్వరించి శ్రీకృష్ణున కిట్లనియె.

తే! భువనకారణకారణ! • పుణ్యపురుష! దీనరక్షక! దేవ! యో • దేవదేవ
డెందమందునఁ గరుణను • బొందుపరచి, యూధలక్షణమెఱిగింపు • మోపరేశ.
తే! అనఁగ వెన్నుఁడుపూర్తిగా • నవధరించి, యంబుజాసన! పదికోటులర్చుదమగు
నట్టి పదియర్చుదంబులెఱియగును యూధ, మిటులఁబల్కిరిసర్వముఁ సిండులయ్య.

ప! అందునఁ గొందఱుమందయానలుబృందావనపాలికలుగను, గొందఱు మద్వారపాలికలుగను, గొందఱు పార్షదలుగను, గొందఱు శయ్యాపకాఠిణులుగను, గొందఱు సుందరులు కుంజనికుంజపుంజబు నిర్మించువారుగను, గొందఱు గోలోకవాసినులుగను, గొందఱు గోవర్ధనంబుననుండువారుగను, గొందఱు శృంగారకాఠిణులుగను, గొందఱు మానులయొక్కయు యోగులయొక్కయు, నాశ్రమంబుల నివసించువారుగను నుందురని యెఱుంగుము.

మ! మఱి గంగా, మధుమాధవీ, సులలితా, • మాయా, విశాఖా, రమా,

విరజా, శ్రీయమునా, హ్వయాష్టవర సా • ధీవోడశౌఘంబుల

ద్వీర! మేల్మేలన నేత్రపర్వమగు ద్వా • త్రింశత్సఖీయూధము

ల్యటలంగఁగలవట్టి నావ్రజమునఁ • బ్రాప్తీపతీ! వెండియున్. ౧౦౦

ప! శ్రుతీరూపలయు, మునిరూపలయు, యజ్ఞసీతారూపలయు బులిందాంగ సలయు, నయోధ్యావాసినులయు, మైథిలయు, గౌసలయు, వెండియుఁ దొల్లియుగంబుల నాచే నెవరెవరు వరంబులం జెందియుండిరో యవ్వారలయు యూధంబులు బ్రవర్తిల్లగలవని యెఱుంగు మన నాతమ్మిచూలి తమ్మికంటి కిట్లనియె.

తే! విశ్వకారణకారణ! • వీరలెల్ల, రేమిపుణ్యమొనర్చిరో • యెట్టివరము

లాండిరో దుర్లభంబు నా • నందకరము, నైన మీవ్రజమందెటు • నమరగలరో.

ప! విశదీకరింపుమని వేడ మాధవుండు వాణీధవున కిట్లనియె. ౧౦౩

శ్రుతిరూప గోపికల వృత్తాంతము.

క! శ్వేతద్వీపమునందునఁ, బూతశ్రుతిలెల్ల హరిని • బుణ్యప్రవచో

వ్రాతమునఁ బ్రాధింపఁగ, శ్వేతద్వీపేశహరి వ • చించెడి నిట్టుల్. ౧౦౪

ఉ॥ డెందమునన్ ముదంబును గ • డిండిగఁబొందితి నెట్టిసందియం
బిందునలేదుగాన వర • మిచ్చెదఁ గోరుఁడు మీమనోరథం
బొందుఁడు కాలయాపనము • నూరక చేయకుండఁ బ్రసన్నతన్
జెందిన నేరికైన నతి • శీఘ్రముగా ఫలసిద్ధిగాదొకో. ౧౦౫

చ॥ సకరుణ నిట్లు దెల్పు శ్రుతి • సంతతి సంతసమొంది శ్రీహరీ !
ప్రకృతిపరంబు నవ్యయము • వాగ్మృదగోచర మద్వయంబు ని
ర్వికృతము చిత్స్వయాపము వి • వేకినుతంబునునైన మీ జగం
బకలుమరీతిఁజూప మిము • బ్రార్థనజేసితి మేము భక్తితో. ౧౦౬

చ॥ అనవుడు నాజనార్దనుఁ డ • నన్యము హర్ష దమా స్వలోకమున్
గనుఁగొనఁజేయఁగా శ్రుతిని • కాయముజూచి ముదంబు బొంది యం
దునఁ దిలకించి నిర్మలిన • తోయ సుపూరిత, హృసనిస్వన,
స్థనయమునన్, మణిప్రకర • నాగరికోభయతీరరాజితన్. ౧౦౭

ఉ॥ ఆవలఁ గౌతుకప్రదము • నాయతకుంజవిరాజితంబు వాం
ఛావళిదాగయు క్తము ని • రామయమున్ ఋతుషట్కవర్తి సా
ఖ్యావహమద్భుతోరుపరి • ఖావళిసాధసమేతమైన బృం
దావనకాననంబుఁగని • తత్పరిమందునఁ గన్నులారఁగా. ౧౦౮

తే॥ రత్నధాతుమయముశ్రీక • రంబు వివిధ, విహగమండలయుక్తంబు • విమలవారి
పూర్ణనిర్మలకందర • భూషితంబు, నైన గోవర్ధనము గాంచె • నచటనవల.

కా॥ నానారాసరసాన్వితంబు బుధమా • న్యంబైన తద్గోపికా
స్థానంబందుఁ గిశోరమూర్తియయి త • దైత్యారి దైవాటి “మీ
కానందంబుగ నాదు లోకమిదె ప్రి • త్యక్షంబుగాఁ జూపితిఁ
న్దానన్ మీమదిఁగోర్కులున్నయెడలన్ • నాసన్నిధి బల్కుడి.” ౧౦౯

ప॥ అని శ్రీహరీ యడుగ శ్రుతు లవధరించి కౌతుకకంకణపూరితలోచన
లగుచు నాశ్రుతివిశ్రుతున కిట్లనియె. ౧౧౦

చ॥ మనసిజకోటినుందరత • మాఁబెడిరూపునుగన్న సీపయిన్
మనములునిల్చె మన్మథుఁడు • మమ్ముల నూరక వేపుచుండఁ గా
పున నెటునీదులోకమునఁ • బుణ్యులు, కామినులొచ సౌఖ్యముల్
గనిరటు మేము స్త్రీలమయి • కాంతు మనంతసుఖంబులో హరీ. ౧౧౧

మ॥ శ్రుతులిట్లు లవ్విచ్చింప శ్రీహరీ జెపుల్ • జొప్పించి యాలించి యో
శ్రుతులారా ! భవదీయవాంఛ కెదియన్ • సోమింపరాదాయె న
మృతమయ్యెన్ ప్రజమందు వేరలుగ జ • న్నంబెత్తుడి ! నైజయో
గ్యత సారస్వతకల్పమైనతటి నా • గామిస్వయంభూస్థితి. ౧౧౨

ఉ॥ ఆవసుధాలసస్యధుర • యందుననందము గల్గివెల్లు బృం
దావనమందుఁ జెన్నలగు • తాదృశమామకరాసమందలిక
నవిధిగాఁ జెలంగియు న • నింద్యవిధంబున జూరరీతి మీ
భావమెఱింగి మైత్రి మిము • బావనులకబాసరింతు సెంతయుకా. ౧౧౪

తే॥ ఇటులఁ దెలిసీవి హరినైన • యేచుకరుణ, వరమొసంగితి దానిచే • వారు గోపీ
కలుగ జన్మింతు రన్యగో • పులనుగూర్చి, విస్తరంబుగఁబల్కెడ • వినుఘన వలువ.

తే॥ అట్టి త్రేతాయుగంబున • నాదితేయ, రక్షణార్థమురాక్షస • శిక్షణార్థ
మేనుబుట్టితి శూరత • నిసకులాబ్ధి, సోముఁడును దాశరథియగు • రాముఁడనఁగ

మైథిలాదినారీ వృత్తాంతము.

ఉ॥ అట్టులఁబుట్టి జానకి స్వ • యంవరముక గననేగి యీశువి
ల్పట్టును శైశవ్య విజిచి • పార్థిపు లబ్బురమొంద సీతఁ జే
పట్టి మనోజము ర్తినయి • వర్తిల శ్రీమిథిలాపురంధ్రు లి
ట్టివరానిమోహమున • నెంతయుఁజూచి రమ ర్త్యనాయకా. ౧౧౭

ఉ॥ అంతట వారుజేముడిని • నారఘరామునిమోలఁజేరియే
కాంతమునకా “ మహాత్మ! కతి • గాఁదగి పోవు మనంగ జానకీ
కాంతుఁడు దీని ద్వాపరయు • గంబు గతిచెడివేళఁ బుణ్యమ
త్యంతమొనర్చి వేరలయి • యావ్రజమందు జనించి పొందుఁడి. ౧౧౮

ఉ॥ ఆ మిథిలాపురంధ్రులకు • నట్లువరంబు దయాళుడైన శ్రీ
రాముఁడొసంగి యాపరశు • రాముని గర్వము బట్టి గోసలా
భ్యామహితస్వదేశగతి • యలదు నడంచెయు వచ్చుచుండఁ ద
ద్భామినులాతనికా నయన • పరవసుగాఁగనియెంచి డిట్టులకా. ౧౧౯

శా॥ ఆ జాబిల్లిని గేరుమందు మొగమా • యాజానుబాహుద్యయం
బాజాభ్యాజిగి మీఱుదువ్వలువలా • వ్యాహారమాధుర్యమా
తేజం బాకరుణాళితాగరిమ యా • ధీరత్వపత్వంబులా
సౌజన్యంబు నుతింపనోపుదురె యో • భండ్రాస్యలారా పరుల. ౧౨౦

చ॥ ఇటులఁ బరస్పరమృదల • నింట్లులు జింతన పూపరించి యు
త్కటమగు మోహమొంది కతి • గా వరియింపుఁగ, రాముఁడొప్పి తా
నిటునుడివో వ్రజంబున న • హీనపద్మితర మీరు గోపికా
పటలిగఁ బుట్టుడి యపు డ • వారిగ దీర్తును మీయభీష్టుముల్. ౧౨౧

తే॥ గోసలాంగనలకునిటు • గోర్కులిచ్చి సేనముంగల నడువంగ • సేదగూడి
నడి నయోధ్యాపురమువకుఁవచ్చెనచట, గలనెతుల్ వానిఁగనితమిఁగినిసొమ్ము
ప! అంతఁ గొంత తడవునకు నాయయోధ్యానివాసితులగు విలాసినులు

మూర్ఖుఁ డేటి సరయానదీతీరంబుజేరి యారామచంద్రుని మనంబుల నిల్పి తపం
భూనరించు సమయంబున “మానినులారా ! యమునా తటినీతట విరాజమానబృం
దావనాంకత్తిసగోకులంబున మీరు గోపికలుగా జన్మించుడు. అత్తటి నీసీతారామం
డును దత్తలంబున వెలింగి మీయభీష్టములం దీర్పంగలండు విచారంబు మానుడను”
నాకాశవాణి శ్రుతముగా నవ్వారలరిరి. అంత శ్రీరామండును నిజజనకుని యాజ్ఞ
నాదలఁ దాల్చి మాతృబంధ్యమాతృ మిత్రభృత్యాది సర్వజనంబులను సకలసుఖం
బులను విడిచి నిర్జనంబును భయంకరంబునగు దండకారణ్యంబునకు సీతాసామిత్రి
సమేతుండై చనె.

౧౨౨

ఉ॥ అత్తటి లక్ష్మణుండు విలు • హస్తమునక గొని వెంటనంటి జా
గ్రతగఁ గాచుచుండ రఘు • రాముడు జానకితోడఁగూడి క
న్నైత్తక నిశ్చలైత్తను ద • పించి జపించి నుతించి కాంచద
స్మృతిని గోరు దండకవ • నస్థ మునీంద్రుల పాలికిం జనె.

౧౨౩

ఉ॥ ఆసమయంబునందు మును • లందఱు స్వీయసమాధిఁ గన్నయా
భాసురవాసుడా మకుట • భాసితమ స్తకుడా ప్రశస్త సీ
తాసుదతీసుడా దశర • థప్రభుపుత్రకుడయ్య నట్లు మా
ర్వేసముతోడ వచ్చుటను • వింతఁగజూచి తలంచి రీవిధి.

౧౨౪

చ॥ మురళిని వేత్రముక విడియ • పూర్వతరాకృతి వచ్చుటేలకో
యరుదగుఁ, గారణంబెదియో? • యక్కట ! యంచు సమాధినుండి స
త్వరగతిలేచి మ్రొక్కి పలు • భంగుల వేడఁగ రాముడుక దయా
కరుడయి కాంచి యేవరము • గావలెనో మునులార తెల్పుడి.

౧౨౫

❧ మునిరూపాది గోపికల పూర్వచరిత్రము. ❧

చ॥ అనవుడు వీనులార విని • యాముచులందఱు రామభూమ ! నీ
దు నుడుల కిప్పుసంతసము • తో నిటువల్కుచునుంటిమయ్య ! నీ
కొనఁగి పూతనీతవలె • నొయ్యన మమ్మును స్త్రీలఁజేసి మా
కనుపమసౌఖ్యముల్ గలుగు • నట్టులొనర్పమటంచు; నావుడు.

౧౨౬

ఉ॥ రాముడు, వాణికోరికఁ బ • రాకును వీడిగ్రహించి యోముని
స్తోమలలాములార ! బహు • దుర్ఘట మిద్దియె ప్రార్థ్యమైనచో
నీమెయి లక్ష్మణాకృతి ధ • రించి ఘటించెద, నొప్పురేని మీ
రామతిలుండు దావపరయు • గాంతమునందున గోకులంబున.

౧౨౭

ఉ॥ అత్తటి మీయభీష్మితము • లన్నిఁఫలించును గాని యిష్ట కిం
చిత్తు ఫలింప వేలయన ? • సీతనువీడి మఱొక్కనాతినిక

జిత్తమునందలంపమినె ♦ చెప్పితఁజైవిధి, నిట్లుపల్కి లో

కోత్తరమైన పంచవటి ♦ నొందె నతండు, సుపర్యనాయకా !.

౧౨౮

తే॥ అతఁ డత్పాఠితమందున ♦ నలరుచుండు, పర్ణశాలఁ బ్రవేశించి వనమునందు
సంచరించెడి రాముఁ గా ♦ మించికొంచు, నాపులిందవాసినులగు ♦ నతివలెల్ల.

తే॥ మదనపీడితలై రామ ♦ పదరజంబు, నుత్తమాంగంబులందుంచి ♦ యుసురునిడువ
నుద్యమింపఁగ శ్రీరాముఁ ♦ డుత్తముఁడు, వర్ణియై వారివరిఁజేరి ♦ పరమకరుణ.

తే॥ షడతలూర ! మీరిప్పుడు ♦ ప్రాణములను, వృధగ వీడకుఁడి మనోరథముద్వాప
రాంతమందునఁ బృందావ ♦ నాఖ్యనలరు, వనమునాడున సంసిద్ధి పడయఁగలరు.

తే॥ శంకలవీడి పల్కియిటు, ♦ సక్కఁదిరోహితుఁడయ్యె నంతటఁ

గొంకక, రామరాజు కపి ♦ కోటియుతుండయి రావణాది దు

స్సంకరులక జయించి నిజ ♦ సాధ్యుని బుష్పక మెక్కఁజేసి భూ

శంకరుఁడై యయోధ్యకు వె ♦ సక జనుదెంచెను హంసవాహనా.

౧౩౨

తే॥ అట్లులేతెంచి మించి పట్టాభిషిక్తుఁ డయి సుఖంబులఁ బొందుచా యవని తనయఁ
బంపె నడవికి లోకాప ♦ వాదముననె, యెంతవారికేక సంస్కృతి వంత లిడును.

చ॥ క్రతువులఁ జేయ రామునకుఁ ♦ గౌతుక మెవ్వెప్పుడు జనించెనో

శ్రుతిహితధర్మ నష్టపుడు ♦ చొక్కపుబంగరుబొమ్మ, తత్సతీ

ప్రతికృతిగాఁ జెలంగ నవి ♦ బాధముగా నగుచుండె నంత నా

ప్రతికృతు లూపిరుల్ గలిగి ♦ రాముని గీమున హెచ్చె నోవిధి.

౧౩౪

క॥ హెచ్చిన పృతికృతులచ్చట, ముచ్చటగా వెల్లు రామ ♦ మూర్తినిఁ గని తా

ర్మచ్చిక సంభోగింపఁగ, నిచ్చను వాంఛించిచెంత ♦ కేగె నతండు.

౧౩౫

క॥ వచ్చిన ప్రతికృతులను గని, నిచ్చయముగ మీయభీష్ట ♦ మేఁ దీర్పను జూ

నెచ్చెలులారా ! యనివా, క్రుచ్చెను దరువాత నవి ♦ గుయ్యడెనిట్టుల్.

౧౩౬

క॥ రామా ! సీతారామా ! మేమాక్రతుకాలములను ♦ మెలఁగుచుఁ బూర్తి

ప్రేముడి నల్పితిమేలొకొ ? యీమెయిమాకోర్కి దీర్ప ♦ విది యుచితంజో.

వ॥ అస విని శ్రీరామచంద్రుం డిట్లనియె.

౧౩౮

చ॥ పృతికృతులార ! మీనుడులు ♦ బాగుగనున్నవి, సత్యమైన బ్ర

స్తుతమున నప్రశస్తముగఁ ♦ దోచుచునున్నవి సీతతోడనే

ప్రతము ధరించియుంటిఁ బర ♦ భామ గ్రహింపను రాజయోగి మీ

యతులవరంబు ద్వాపరయు ♦ గాంతమునక ప్రజమందుఁ దీర్చెదఁ.

౧౩౯

తే॥ అట్టి శ్రీరామునానతి ♦ నటులనవియు, గోపికలుగజన్మించు న ♦ కుంతితముగ

మఱియు నితరగోపికలను ♦ గుఱించినను, విస్తరించెద వివరయ్య ♦ వేల్పుపెద్ద.

ప॥ రమావై కుంతలోకమున నివసించు విలాసినులును, శ్వేతద్వీపంబున నున్న యన్నులును, నూర్ధ్వవైకుంఠంబుననుండు నువిదలును, నజితపాదాశ్రితాంగనలును, శ్రీలోకాచలవాసినులగు శ్రీజనంబులును, సముద్రనిర్గత శ్రీలక్ష్మీ సఖురాండ్రును, దివ్యలను పేరంబగు మానినులును, నదివ్యలనునామంబునఁ జెలంగు చేడియలును, సత్వరజస్తమోగుణవృత్తులుగల సతులును, వివిధవిధంబుల సలిపిన యఖండపుణ్యంబులవలన భూమియందు గోపికలుగా జన్మింతురు. మఱియు రుదియనువాని కుమారుండును, మదంశ సంభూతుండును, సుందరుండును, స్వర్గాధిపతియనగు యజ్ఞనింగాంచి కామించి దేవలమునివాక్యంబున హిమవత్పర్వత మం దచలభక్తితోఁ దపంబుగావించిన దేవకాంతలును, బృందావనంబున కనతి దూరంబున విరాజమానంబగు నావ్రజమందు గోపికలుగా జన్మింపంగలరు. వెండియు భూమియందుండు నోషధులుసాక్షాత్కరించిన ధన్వంతరి దేవుండంతర్హితుం డగుట వీక్షించి భరతఖండంబున నిష్ప్రయోజకులమైతిమని మిగుల దుఃఖించి శ్రీరూపంబులంధరించి యాదేవుని నెమ్మనంబునందు నిల్పి నిజమనోరథసిద్ధియగు నందాఁక నాలుగుయుగంబులు గడచునంతవఱకుఁ దపంబొనరింప నద్దేవుండు మెచ్చి సాక్షాత్కరించి వరంబులం గోరుండని పశ్చిన్నవదనంబుతోఁ బలుక వార లమ్మ హాత్మున కిట్లనిరి.

౧౮౧

తే॥ దేవదేవ ! నీరూపముఁదివ్యమయ్య, మాకుఁ బతివౌచు సుకమిడిమనుపవయ్య యనగ నద్దేవుండదాని • నవధరించి,తిరిగివచ్చియించె నిట్లోషఁధీసతులకు. ౧౮౨

తే॥ ద్వాపరాంతమునందున • వల్లరులుగ, బృందకావని జన్మించి • యీరలున్న రాసకేళులమీతోడఁరమణమెలగి, వాంఛలను దీర్తునని దయఁబల్కెదాన.

తే॥ అచలభక్తిసంయుక్తభా • గ్యవతులైన, వారు బృందావనంబునఁ • జారుగోపికలుగ జన్మింపఁ గలరుగాఁకమలజాత! యంచు వాదించి మఱి వచ్చియించెనిట్లు,

క॥ జాలంధరపురిఁ జెలఁగెడి, హేలావతులట్టి హరిని • బృందాపతినిఁ లీలంగనుఁగొని యీహరి, యేలీలనౌ భర్తయైన • నింపగు మాకున్. ౧౮౩

క॥ అని యెడఁదలఁచెడివారికి, వినఁబడె నిట్లభ్రవాణి, • బృందావిభునిఁ వినుతుల్ సేయుఁడు బృందా, వనమున జనియింపుఁ డపుడుఁఫలమగు మీకున్.

చ॥ మఱియు సముద్రకన్యకలు • మత్యశరీరినిఁగాంచి మోహసా గరమున ముగ్ధి యీహరి న • ఖండముగాఁ గొనియాడ నాతఁడా దరమువ వారి కోర్కులిడఁ • దద్వరరీతిని బృందకాటవిన్ గరముగ వారు గోపికలు • గా జనియింపఁగలారు పద్మజా.

౧౮౪

చ॥ చండవరాక్రిముం డఖల • శత్రునిషాదనపండితుండు ను ద్దండవదావదుండును వ • దాన్యుడునౌ పృథుభూభుజుండు బ్ర

హృంఽడవిభుత్వదీపితమ • దంశమునఁ జనియించి కామముల్
దండిగఁ బిండనుండె, వసు • ధాసురభీమణి యందు, సత్తత్వీ.

౧౪౮

తే॥ దిప్య నావిభుఁ బర్హిష్మ • లీపుగంబు, సందూ బొందిన సుందరీబృంద మాస్థ
గాంచిమోహించి యాయత్రికడకు నేగి, భ క్తీబ్రణమిల్లి యిట్టులఁ • బలి కెనయ్య.

పంచచామరము.

మహామునీ ! యనుగ్రహంబు • మాపయిఁ ఘటించి యీ
మహానుభావుడైన రాజు • మాకు నెట్లు భ ర్తయై
విహారమార కేళిచాళి • విశ్వసించియుండునో
జహాసఁ జేయకుండ మీరు • సెప్పరయ్య ! యి త్తత్వీ.

౧౪౯

చ॥ అన విని యత్రివత్కెనిటు • లంగనలార ! ధరిత్రికామగో
పున సకలేప్పితంబులను • బూ ర్తిగఁ బిండుచు నుండుఁడిట్లరం
బున నొనరించినఁ భవద • మూల్యమనోరథముల్ వసుంధరా
వనిత ఘటించు నమ్ముఁ డిటు • వ్యాజమొకింతయు నేని లేడికన్.

౧౫౦

ఉ॥ మానినుడిఁ సతుల్ విని స్వ • మానసపాత్రముతోడ ధారణీ
ధేనువునం దభీష్టములఁ • దేకువఁ బిండిరి దానినేతఁ ద
న్యానినులెల్ల వ్రేతలుగ • మద్వృజమందు జనింతు కామసే
నానిహితాప్సరోగనలు • నాథునిగాఁ గమలాక్షుఁ గోరుచుఁ.

౧౫౧

ఉ॥ శ్రీయుత గంధమాదనముఁ • జేరి ప్రసిద్ధుని మౌనినాథు నా
రాయణుఁ గాంచి మోహము గ • రంబుగఁ బొంది మహాత్మ్య ! భ ర్తవై
యీయెడ సాతుమన్న సతఁ • డీరు వ్రజస్థలమందు వ్రేతలై
హాయిగఁ బుట్టుఁ డట్టియెడ • నందట వాంఛలఁ దీర్తునంచనె.

౧౫౨

వ॥ అంత.

౧౫౩

చ॥ సుతలనివాసినుల్పతులు • నుందర వామనమూ ర్తిఁ గాంచి మో
హితలయి నాథుఁడౌటకు న • హీనముగాఁ గొనియాడి తద్దయో
న్నతిని గడించి మద్వృజము • నఁ జనియింతురు నాగకన్యలీ
వితమున భ ర్తృకామలయి • వేడి యనంతునిఁ దత్కృపఁ భువి.

౧౫౪

క॥ బృందావనరాజమునన్, సుందరులౌ గోపికలుగ • శోభిల్లి మహా
నందముఁ బొందుచు వాంఛా, బృందము జెందంగఁ గలరు • విశ్వప్రప్తా.

౧౫౫

వ॥ వెండియుఁ గశ్యపుండను మహర్షి, వసుదేవుండన, నదితియను సతీమ
తల్లి, దేవకీదేవియన, బ్రాణనామకవసువు, శూరుండన, ధృపుండనువసువు
దేవకుండన, వసునామకవసు పుష్కపుండన, దక్షుండు, దయానిధియగు నక్రూరుండనఁ

గుబేరుండు హృదీకుండన, వరుణుండు కృతవర్మయన, బ్రాచీనబద్ధి గమం
డన, మరుతుండు గ్రసేనుండన, జన్మింతురు. ౧౧౭

తే॥ లట్టియుగ సేనాఖ్యునే • నఖలరాజు, మునకు మూర్ధాభిషిక్తుఁగా • మెనరఁజేసి
సర్వవిధముల సర్వదా • చల్లనైన, చూపుఁ జూపుచుఁగాపాడుచున్ వసించు.

వ॥ మఱియు నంబరీషుండను రాజు యుయుధాచుండన, బరమభాగవ
తోత్తముండగు ప్రహ్లాదుండు సాత్యకియన, క్షీరసముద్రుండు శంతనుండన,
ద్రోణనామకవసువు భీష్ముండన, దివోదాసుండు శల్యుండన, ఖద్యోతాంశ సంజనిత
భగుండు ధృతరాష్ట్రుండన, బూషుండనువాడు పాండుండన, ధర్ముండు యుధిష్ఠి
రుండన, బవనుండు భీమసేనుండన, స్వాయంభువమను నర్జునుండన, శతరూప
యను రమణి సుభద్రయన, సూర్యుండు కర్ణుండన, నాశ్వినేయులు నకుల సహ
దేవులన, బ్రహ్మ బాహ్లికుండన, వైశావనరుండు ద్రోణాచార్యుండన, గలి దుర్యోధ
నుండన, జంద్రుండు డభిమన్యుండన, శివుండు శ్వేతామయనం బరఁగి భూతలంబున,
జన్మింపఁగలరు. ఇట్లు యదువులయుఁ గౌరవులయుఁ దక్కుంగలవారలయు కులంబు
లందు స్వాంశంబులతో స్వప్రీతిసాకంబుగా నాయానతిం బుట్టంగలరు. గోకు
లంబున రమాంశగలిగి జన్మించు గోపికలు పదాఱువేలకు మించిచెలంగుదురని
యెఱుంగుమనిచెప్పి యోగమాయం గాంచి యీకరణి నాజ్ఞాపించె. ౧౧౯

❧ కృష్ణుండు యోగమాయను నియోగించుట. ❧

చ॥ చతురత దేవకీలన • సప్తమ గర్భము సంగ్రహించి గో
పతియగు నందు గోష్ఠమున • బాహుబలుండగు కంసు భీతిచే
ద్రుతగతిఁ బోయియున్నయల • రోహిణి నా వసుదేవపత్ని యం
దతుక నునర్చి నందసతి • యైన యశోదకు నీవు పుట్టుమా. ౧౨౦

ఉ॥ శ్రీపతి, యోగమాయకిటు • సెప్పుట దేవగణంబుతోడ బ్రా
హ్మీపతి యాలకించి కమ • లేశునకున్ నతిసల్పి భూమి సం
తాపమడంచి సాంత్యలపి • తంబుల; నదృశకాంతిసంతతో
ద్వీపితమా స్వధామమును • దేవత లారతు లెత్తఁగాఁ జనెన్. ౧౨౧

క॥ ధరణీనాయక ! కృష్ణుండు, పరిపూర్ణతమావతార • భగవంతుండీ
ధరఁ గంసాదినరేంద్రని, కరవధకై పుట్టనయ్య • గమనింపు మిటుల్. ౧౨౨

చ॥ తనువున నెన్నిలోమములు • దార్కొనియున్నవో యన్నినాలుకల్
గొని విబుధుల్ నుతించినను • గోపతియో హరి సద్గుణంబులం
దున నొకదాని నెన్నినటు • దోపక వారలశక్తిదోచు నిం
గిని విహగంబు లాత్మగతిఁ • గేరుదు నాకడఁదాక నట్లనెన్. ౧౨౩

ఉ॥ భూరమణుం డిటుల్ వలికె ♦ భూసుర ! క్రోలితిఁ ద్వద్వచోమృతం
 బీరిటఁ గంసవీరుఁడని ♦ యేరిసె పేర్కొనియుంటి రాతఁడే
 యూరవసించు నెవ్వఁడతఁ ♦ డుత్తముఁడో యధముండు పూర్వబృం
 దారకుఁడో యమర్త్యుఁడో య ♦ ధాస్థితిఁదెల్పుఁడనన్ మునీంద్రుఁడున్. ౧౬౪

❧ కంస పూర్వజన్మ వర్ణనము. ❧

చ॥ నరపతి ! తొల్లి వార్ధిమథ ♦ సంబున దుష్టుఁడు కాలనేమిక
 ర్బురుఁ డల చక్రితో సమర ♦ మున్ బొనరించి హతుండు గా నిశా
 చరగురువైన భార్గవుఁడు ♦ స్వప్రతిభన్ బ్రతికించె వానినిన్
 మరల నతండు యుద్ధమును ♦ మాధవుతో నునరింప నెంచుచున్. ౧౬౫

క॥ మందారాచలసవిధం, బందరవిందజునిఁగూర్చి ♦ యబ్దశతక మా
 నందదూర్వారసమే, సందియములు లేక క్రోలి ♦ సలిపెదపమున్. ౧౬౬

వ॥ అంత సవ్యాసేకాంతుండాతని తపంబునకు మెచ్చి తత్సమీపంబునకు
 వచ్చి యిట్లు వాక్రుచ్చె. ౧౬౭

చ॥ తపమునుమెచ్చి వచ్చితిని ♦ దానవనాయక ! నీమనోరథం
 బిపుడు వచింపుమన్న నతఁ ♦ డెందలు దేవత లీప్రపంచమం
 దపరిమితద్రోహిమృలయి ♦ యచ్యుతుఁడే శరణీయుఁడంచు నె
 ల్లపుడు నుతింతు రద్దివిజు ♦ లన్ మృతిలేనటు నాకొనర్చుమా. ౧౬౮

చ॥ వరమిది యిమ్మనంగ నల ♦ బ్రహ్మయు దుర్లభమిద్ది యిష్టు క
 ర్బుర ! మఱియొక్క జన్మమునఁ ♦ బొందెద వియ్యది నిక్కమయ్య సం
 బరమున నుండవయ్య యని ♦ పల్కెను బిమ్మట వాఁడు తద్వచ
 స్మరణిని నుగ్రసేనునకు ♦ జానుగఁబుట్టెను గంసనాముఁడై. ౧౬౯

వ॥ అంత సక్కంసుండు. ౧౭౦

ఉ॥ పిల్లతనంబునుండిఁబెట ♦ పిల్లలఁదిట్టుచుఁగొట్టి నెట్టుచున్
 మల్లులతోడఁబోరుఁ బలు ♦ మాటొనరించుచు గ్రీడలాడి రం
 జిల్లెడివేళ, దిగ్భయము ♦ సేయ జరాత్మజమాగధేశ్వరుం
 డుల్లసమానుచున్ యమున ♦ యొడ్డునవేసి గుడారు వీరుడై. ౧౭౧

తే॥ అట్టి కంసునితోఁగయ్యఁమాడఁదొడఁగె, నింతలోనాజరాసుతునకుఁసొంతమగుచు
 వేయియేన్గలబలమున ♦ విస్తరినిన, కువలయాపీడమనుకరిఁక్రొవ్విమిగుల. ౧౭౨

తే॥ గొలుసులన్నియుఁదెగటార్చిఁకొంపలెల్లఁగూలఁద్రోయుచుశిబిరముల్ గొలుపఱచి
 గిరితటంబులఁబడఁద్రోసి ♦ సరభసమునఁ, గంసుఁడొనరించు నాజకిఁ గదలిచేరె.

శా॥ శుండాంబులసొచ్చి ఘీంకృతులది ♦ కోభంబు గావించి వే
 తుండంబైతి రథాశ్వమత్తకరులన్ ♦ దూలించి జృభించి దో

ద్దండాఖండులజెట్టిజట్టులను బా • అండ్రోలఁ గంసుండు త

చ్చుండాదండము బట్టి మట్టె ధరణి • శూరాగ్రీవుల మెచ్చఁగా. ౧౭౪

ఉ॥ కృష్ణులు భూమినుండి నల • కంసుండు దాని గరమ్ముల లఘు
త్యమ్మున నెత్తి యూపిరులు • వ్యత్యయమొందఁగఁ ద్రిప్పి త్రిప్పి యం
తమ్మునఁ దజ్జరాసుతు న • ద్రభవరూఢినిపైన నూలుక్రో
శమ్ములు దాటునట్టుల వె • సక విసర్కె గసి వాసి భాసిల్లె. ౧౭౫

ఉ॥ గంధగజమ్ము నీవితము • గాఁ బడవేయుటఁజూచి తజ్జరా
సంఘఁడహా ! యిదేమి బల • సంఘదఁమెపునుతింప శక్యమే !
బంధువులందుఁగాని పర • పార్థివులందునఁ గాని స్నేహసం
బంధజనాళిఁగాని యిటు • బాధబలిష్ఠునిఁగాంచలేదహూ. ౧౭౬

చ॥ పరధనముల్ హరించితిని • బార్థివులందఱ రూపుమాపితి
గురు కవి విక్రమహాను లను • కూలురుగా వసియింపఁ జేసితి
నరసురభేచరప్రకర • నాశమొనర్పితి జక్రవర్తిన్
ధరణిని నేలుచుంటి నిటు • దార్కొనిచేయఁగలేదు నేనెల్ల. ౧౭౭

ఉ॥ దృవ్యము, రూపము, గులము, • దక్షవిపక్షవిమర్శనక్రియా
భవ్యబలంబు మాన్యత య • పారయశంబును సాహసంబు సం
భావ్యముగా వసించుటను • బాధముదంబు ఘటిల్లె వీని మ
దృవ్యసుతాన్వయంబిడి వి • వాహితుఁ జేసెనంచు నెంచితా. ౧౭౮

తే॥ హస్తీ లక్ష, యర్బుదము • హయంబు, లయిత
దాసురాండ్రు, ద్రిలక్ష ర • థంబు లొసఁగి
ప్రస్తుతుండైన కంసభూ • పాలమణికి
సస్త్రీ, బ్రాస్త్రీ, నొసఁగె బి • శస్త్రీతి. ౧౭౯
వ॥ అంత. ౧౮౦

❧ కంసుండు దిగ్విజయం బొనర్చుట. ❧

తే॥ ద్వంద్వయుద్ధంబు నందతి • ధన్యుడైన, కంసుఁ డేకాకియై భుజ • కాండపటిమ
రమ్యమాహిష్మతీపుర • రాజమునకు, నరిగెఁ దత్పురపాలకు • లదల నెదల.

సీ॥ చాణూరముష్టిక • శలకూటతోశల, నామకనరవర • నందనులను
మల్లతల్లజల సా • మంబునక జేరి యో, గండలారా ! రండు • కదనమునకు
విజయమొందినమీకు • భృత్యుడనాచు నే, విజయమొందినమీకు • భృత్యులగుదు
రిందుల కొప్పిన • నీపురప్రముఖుల, ముంగల రూఢిగాఁ • బోరు జరుగు

తే॥ ననెడి పణమును దెల్పెను • నవలవార, లేము వీనికి నొప్పితి • మింకఁగంస !
చేయవలసిన కృత్యముల్ • చేసినిన, లెమ్ము, భండన భూమికి • రమ్మనంగ.

ఉ॥ పోరునకాతఁ డొప్పికొని • ముందుగ మొగ్గరమందు మ్రొగ్గు చా
బూరునిఁ బట్టి నేలపయి • నెవ్వఁగఁ గొట్టిన ముప్పికుండు, బ
ల్పారుష మొంది యాదనకు • లక్షభు, ముష్టులఁ దాక, నాతఁడు
శూరత నొక్క గ్రుద్దనకె • సొమ్మసిల్ల బ్రహరించె వానిని. ౧౮౩

చ॥ అదిగని కూటమ్ముండు మ • హారుష'రా యదువీరుఁ డాతని
బదముల రెండఁబట్టి ధర • వైఁ బ్రహరించఁగఁ గాంచి తెక్కల
జడుముచు వచ్చిపట్టి నలు • స్కంధమున గ్రహించి యెన్నియో
కడుములు గట్టఁ ద్రోసి వడి • గ్రమ్ముఁ బట్టుచు నెట్టె నంతటన్. ౧౮౪

ఉ॥ మల్లుండు తో'శలుండు నభి • మానముగాఁ జనిపోరఁ గంసుడ
భ్యుల్లస మొంది తద్దను • నూరుముగంబును జేతితోడ శో
షిల్లగఁ బట్టి నెట్టియు గ • సిన్ బదియామడ లేగఁ ద్రోసి వే
మల్లలితోకి దాసులగు • మల్లుల వారలఁ గూడి పోడిమిన్. ౧౮౫

తే॥ చని ప్రవర్తనాద్రికి నందు • సంచరించు, ద్వివిదనామకవానర • వీరుఁగాంచి
కడనమాగడమ్మునఁగ నా • కపియు నిరువ, దెసమిదిదినముల్ వానితో'ననియొనర్చి.

చ॥ మదమున నొక్క భూధరమ • మాంతముగాఁ గొని కంసుపై న నా
యదనున వేయ, నాతఁడల • యద్రి గ్రహించి కపీశు పుట్టె వే
సదమద మొంద వైచ, గపి, • చక్కని ముష్టులఁ గంసుగ్రుమ్మి యా
చదలునకేగ, తేడు రథ • సమ్మున వెంటనెపట్టి కూల్పఁగా. ౧౮౬

చ॥ ద్వివిదుండు, తత్ప్రహరమున • విస్మృతినెంది కృశించి శల్య మా
శ్రవపుపుగల్గి యాగనని • తత ణమందున దాసుడయ్యెనా
యవసరమందు, నంతనల • యాదవవీరుండు ఋశ్యమూక నా
మవనికి నేగి కేశియను • మానవభక్షకుఁ డొక్కఁడుండఁ గా. ౧౮౭

ఉ॥ వాని, హయస్వరూపుని, న • పారఘనస్వయ, జూచి, ముష్టుల
బూనికఁగ్రుమ్మి, లోచి, తరు • పుంజమనోజ్ఞమహేంద్రశైలము
న్మానసవేగ సామ్యమ • నంబునఁజేరి, సులీల, నూటుమా
జ్ఞానగ మూడఁగాఁ జెఱికి • యట్టిటుల బడవైచె నందున. ౧౮౮

ఉ॥ ఆమెయిఁగాంచె గంసవిభుఁ • డాప్రలయాతిథయంకరోజ్జ్వల
ద్ధామనిధి, సమస్తవసు • ధావిభుకంఠవిలుంతనక్రియో
ద్ధామయశోల్లసత్పరశు • ధారణధైర్యమనోభిరాముని
రాముని, గోపర క్తముఖు • బ్రాహ్మణవంశపయోభిసోముని. ౧౮౯

ఉ॥ కాంచి శిరంబున గరయు ♦ గంబు లగించి యతండు మ్రొక్కి ధ్యా
నించి ప్రదక్షిణంబుల న ♦ నేకములక బాసరించి కాళ్లపై
గించను గాచకుండఁ బడఁ ♦ గిన్నవెలింగెడి భార్గవుండు శాం
తించి కొలండ్రిగా నరని ♦ ధీరునిజూచి యిటుల్వచించెడిక.

౧౯౧

ఉ॥ మానవశీటకాధముడ ! ♦ మర్కటడింభక ! దోమవోలె నీ
వీనగమందు నైతివని ♦ యిమ్మెయి నెవ్వనమందునమ్ముమా !
మానిని, క్షత్రియుండ, నస ♦ మానుడనంచుఁ దలంచి తేము యే
దీనిమిషంబునందున మ ♦ దివ్యవిధంబున నాచరింపుమా.

౧౯౨

చ॥ ధనువిది లక్షభారకిలి ♦ తంబుచు దత్త్రిపురాహవంబునం
దున దనుజుని శంభునకుఁ ♦ దోడుగ నిచ్చిన దర్శనంతముక
ఘనమును క్షత్రియా? వధ ♦ కై శివుడొచ్చిననాకు నిచ్చియుం
డిన దిపు డెక్కుపెట్టును ! త్రు ♦ టిక ముక్కె జుపెన లేనిచో, ననక.

౧౯౩

ఉ॥ తూర్ణముగా యదూత్తముఁడు ♦ భూతికృపాస్వయభార్గవోత్తులక
గర్జములారగా విని ను ♦ ఖంబుగ నాబగు సప్తతాలకో
ద్వర్ణితచాపముం గొని య ♦ ధావిశ్వి హుళలుబ్రమోంద నా
కర్ణములాగి టాకృతి ని ♦ కాయ మొనర్చెను నూలుమాట్లాగి.

౧౯౪

ఉ॥ గుండెలు బ్రగ్గలయ్యె ఘన ♦ కోటులుపూటున మ్రోసె నట్టిబ్ర
హ్మాండముగూడ సప్తవిల ♦ సార్థముగాఁ గడుమాలుమ్రోగె భూ
మాండలమందుఁ దారకలు ♦ మందిగ రాలెను దిగజంబులుక
దండిని వీడి తల్లడిలె ♦ దచ్చరటాకృతి సల్పుకట్టులక.

౧౯౫

ఉ॥ అంతలు గంసుఁ డాశరము ♦ నచ్చటనుండు మహానుభావ ! నే
నెంతటివాడ క్షత్రియుడ ♦ నింతయుఁగా నెక దైత్యుడక జూమీ
స్వాంతమునందు శాంతమును ♦ జక్కంగఁ బొందుడి ! దాసదాసుడక
జింతదొలంగ సేనలను ♦ జేసెనక దప్పక నన్ను బ్రోవుడీ.

౧౯౬

చ॥ అనుచు నమస్కరింపఁగ మ ♦ హాగ్రహపూరిత జామదగ్నుస్త్రిడుక
వినుచుఁ బ్రసన్నచిత్తుడయి ♦ వీర్యసమంచితతచ్చరంబు నా
తనకి నొసంగి దైర్ఘ్యమును ♦ దార్ధ్యము గల్గిన వైష్ణవంబు దీ
నిని గొను మిద్ది దద్దయును ♦ నీయరులన్ బరిమార్చునో బలీ !

౧౯౭

తే॥ కాని యిమ్మహాచాప మేఘునుడుపుడక, విఱచినట్టుల విలుచునాఁవీరవరుడె
నిన్ను యుద్ధరంగంబునఁమన్నుజేయఁ, గలడటంచు నెఱుంగుమోఁ యలఘువీర !

చ॥ అటుపయి గంసుఁడాబుఘన ♦ కౌఁ దలమ్రొక్కి యనంతరంబునన్
జటుల మదోన్మదుండగుచు ♦ సప్తసముద్రవృతావనీఫలిన్

దిటముగ వీరుడై తిరిగి • దీకొను వారలు లేనియట్టులు

త్కటముగ సల్పి భూపతుల • కప్పములన్ గయికొంచు నావలన్. ౧౯౯

చ॥ జలనిధి తీరమేగి యట • సస్పము బోలిన రూపుతోడ బు

స్సలఁ బలుమాటు గొట్టుచుఁ బ్ర • జాతతి కెంతయు భీతిగొల్పుచున్

జెలఁగు నభాసురున్ గనియుఁ • జేతగ్రహించి యస్పక్కులొల్కుగా

నిలపయిఁ గొట్టి దండగ ధ • రించి గళంబున, లోచి వానినిన్. ౨౦౦

తే॥ వింతఁ దూర్పున వంగదేశాంతరములఁ, బుంగవాకారముననున్న • పూర్వదివిజుఁ

డౌ నరిష్టనితోడుత • నని యొనర్చె, హస్తి హస్తితోఁగలిసి పో • రాడినటుల.

చ॥ మలను నరిష్టరాక్షసుడఁమఁదగతిన్ బెల్లించి కొమ్ములన్

బలుఁడగు కంసరాజుతల • పైఁబడ వేయఁగ మెటనే యతం

డలమలఁ గొం చరిష్టశిర • మందున వైచి బలిష్టముష్టితో

నిలఁబడవైచి రక్కసు, జ • యించి నడిన్ జనె నుత్తరాశకుఁ. ౨౦౧

తే॥ అందుఁ బ్రాజ్ఞ్యోతిహాఖ్యోనలరుపుకి, నేగి సరకాసురాహ్వయుఁవిద్ధబలుని

దైత్యుఁగనుఁగొనితనదుయఁధార్థభావ, ములనుదెలుపంగ వాంఛించిఁపలికెనెల్లు.

ఉ॥ ఓనరకాహ్వయా ! వినుము • యుద్ధము గోరుచు వచ్చియుంటి నో

దానవనాయకా ! సమితి • దానముసేయుమ ! శౌర్యమొనఁగి

పూనికనేఁ బరాజయముఁ • బొందిన దాసుడ నాచు నొండెనీ

కేసి పరాజయంబయిన • నీవును దాసుడవౌదు నాకొగిన్. ౨౦౨

క॥ ఇరువురు శపథము నిట్టులఁ, గరముగ నేర్పూచుకొని య • ఖండరణంబున్

హరి హరిఁ బోరెడి సరణిని, సరభసమునఁ జేసి రమర • చయము నుతింపన్.

చ॥ జనకనరేంద్ర యీవఱ క • సాధ్యబలుండగు నాశ్రలంబుతో

ననిమొనఁ గంస భూమివిభుఁ • డాగి యెదిగ్చిన యట్టు లిప్పడి

దనుజుని మల్లయుద్ధమునఁ • దాకి ధర్మ బడవేసి కృష్ణుఱు

గొని యలవానివీడున న • కుంతితరీతిని బాటవేయఁగా. ౨౦౩

ఉ॥ ధేనుక దైత్యుఁ డాగ్రహము • దేకువహెచ్చఁగఁ దద్యదుశ్రభుఁ

బూనికఁబట్టి భాత్రపయిఁ • బొర్లునటుల్ పడఁదొబ్బ నాతఁడా

దానపు వందయామడలు • దాటగ నెట్టి ద్రిధివృత్తులన్

వానినిఁ జార్జ మౌనటు ల • వారిగఁ గొట్టె ననంతరంబునన్. ౨౦౪

తే॥ బలితృణావర్తదైత్యుఁడు • భౌమునాజ్ఞ, యుద్ధసన్నద్ధుడై కంసు • నొడిసిపట్టి

యంబరంబున కేగియు • నచట లక్ష, యోజనంబులపై ననిఁమొనరఁజేసె ౨౦౫

ఉ॥ అంత ననంతమైన బల • మందిన కంసవిభుండు వానిఁ ద

త్పాంతమునుండి భూతలము • పైఁబడులాగున నోట రక్తమ

త్యంతము గ్రక్కునట్టుల ర • యంబునఁ ద్రోయ బకుండుగాంచి బ
ల్పంతముతో గ్రసించుట క • వారణపద్ధతినేగె నంతటా.

౨౦౯

చ॥ కులిశ సమానముష్టి యదు • కుంజరుఁ డా బక దైత్యవీరునిఁ
సులుపుగఁగూల్చె నాతఁడును • శూరతరేఁపగ లేచి వారిదం
బులవలెఁ గాటులాడ్చి తెలు • పుంగలతెక్కలు గల్గి వానినిఁ
బులుఁగును బోలెఁ బై కెగసి • పొట్టను బెట్టుకొనెఁ గుటుక్కునఁ.

౨౧౦

ఉ॥ కంసుఁడు బాహ్యమేగుటకుఁ • గర్భరకంఠము వట్టి నెట్టనఁ
హింసనొసర్చె దాని కతఁ • డేడ్తెఱఁజూపగ లేక క్రక్క నా
యంసలుఁ డాబకుఁ ధరను • నాగ్రహవృత్తినిఁ ద్రోసి దేవతా
శంసితరీతిఁ గొంచుఁ బలు • సారులు ద్రిప్పి జయించె బిమ్మటఁ.

౨౧౧

క॥ ఆతని చెలియలు పూతన, భీతిని విడి రణము సేయ • వే చనుదేరన్
భూతలపతి నగి నే నెట, నాతులతో నసకి దిగను • నమ్మునుయమ్మా!

౨౧౨

చ॥ అదియునుగాక యట్టిబకుఁ • డన్నయె నాకగుఁగాన నీవు సిం
పాదవఁగఁదోడఁబుట్టువయి • యొప్పుగ నుండుమటంచుఁబల్కె ని
య్యది విని శక్తిగన్న వసు • ధాత్యజుఁడౌ నరకాసురుండు త
త్త్రిదశవినాశకృత్యమున • భీరుని గంసుని వేఁడెఁ దోడుగాఁ.

౨౧౩

చ॥ అనవుడు నాతఁడొప్పి జితు • లై నప్రళంబముఘాను శేష్యరుల్
దనుఁగొలువంగ శంబరుని • ధామముఁజేరి స్వకీయభావమా
తనికెఱుఁగంగఁ జెప్పె నల • దానవనాథుండు శంబరుండు దా
ఘనబలుఁడయ్యు గంసుని న • కారణరీతిని డీకొనం డహో.

౨౧౪

చ॥ మఱియును గంసుతోడ నను • మానము మానుచు సట్టి శంబరుం
డతిముఱి నేస్తముఁ స్వకస • ఖాన్వితుఁడై యెనరించె దానికా
నెఱసరి సంతసించి మద • నిస్తులుఁ డౌచుఁ ద్రిశృంగశృంగమం
దిఱికినవోవ్రమపుణ్యజను • నీక్షణఁజేసి మహాగ్రహంబునఁ.

౨౧౫

చ॥ పదములఁ దన్న నిద్దరను • బాసి యతండును రక్తనేత్రుఁడై
గదయెది దెమ్ము తెమ్మనుచుఁ • గంసుని హింసమొసర్చె గ్రుద్దులఁ
యదుకులనాథుఁడద్దిగని • యా యనిముష్టులఁ గ్రుంగఁజేయఁ బూ
ర్వదివిజుఁ డాయదుప్రభుఁ గ • రంబు బలంబున గుద్దెఁ దద్దయుఁ.

౨౧౬

చ॥ ఇటులఁ బరస్పరమ్ము రణ • మెంతయు ఘోరముగాఁ గచాకచిఁ
దిటముగ సల్పి రందుఁ దుద • భీరతఁ గంసుఁడు వ్యోమదైత్యును
త్కటముగఁ బట్టి కొట్టి తన • దాసునిగా మొనరించుకొంచుఁ దా
నటువయి నేగుచుండు సమ • యంబున, నేనరుగంగ మ్రొక్కియుఁ.

౨౧౭

శా॥ దేవా ! యుద్ధము సేయ నిచ్చఁగల దే ♦ ఫీర్డు బ్రీశంసితవో
యేవీడుఁ గలువంగఁ బొమ్మనెదవో ♦ యేమాడ్కిఁ జేయితువో
మీవాణీవిధి లక్ష్యమందునిచి యా ♦ మేడంబునేఁ జేసి మీ
భావంబు నెఱవేర్తుఁ గాన దయతోఁ ♦ బల్కందగు నారదా. ౨౮౮

మ॥ అనఁగా నాతని కిట్లు సెప్పితిని న ♦ త్యానందకృత్సూక్తులఁ
దనుజా ! జిత్వరబాణదైత్యవిభతోఁ ♦ దట్టాడి మట్టాడుమా
చనుమా ! పట్టును బట్టుమా ! యశము నా ♦ చంద్రార్క-మానట్లుగాఁ
గనుమా ! హర్షము గూర్చుమా ! మిగుల వే ♦ గంబే జయంబొందుమా !

చ॥ జనకన రేంద్ర ! యంత నల ♦ సాహస్రధైర్యసమేతనేత్రయుఁ
దనభుజవిక్రమక్రమముఁ ♦ దన్తఁ దలంచి మిడించి మించి యా
ఘనబలుఁడైన బాణుఁ డిగ్గిటిఁ ♦ గయ్యమునఁ దునుమాడి వత్తు నే
నని నిపథం బొనర్చుచుఁ బ్రీ ♦ యాణము సల్పి క్రమ క్రిమంబుగాఁ. ౨౮౯

ఉ॥ శోణితనామపట్టణము ♦ శూరులు మెచ్చఁగఁ జొచ్చె నంత నా
బాణుఁడ, కంఠు రాకయును, ♦ బద్ధును, బెదలచేత వించు గీ
ర్వాణమదప్రహరికుండ ♦ వాక్యమహాసురనాథుఁడైన యీ
బాణునిఁ గూర్చి యీకరణఁ ♦ బగ్గెనొనరైనె ? నెగ్గవే ? యిటఁ. ౨౯౦

ఉ॥ పురుష్కుని రక్తకేతుగిడింబు ♦ యుర్విరి మూరెడు గ్రుంగ నాగలో
కిమ్ముఁగొందు వారలును ♦ గొఱము సెందఁగ భూమిమీఁద దా
ర్థ్యమ్ముకొలంది నొక్క సాధి ♦ డొక్కసి కొట్టి ఘనంబు మాడ్కి నా
దమ్మునరించి “కంఠుడ! ద్రు ♦ త బుగఁ గుంగిన దీని నెత్తుమా. ౨౯౧

చ॥ అనియుఁ దత్త ణంబుననె ♦ హస్తీయదృచ్ఛ గరంబుఁ గొన్నమా
డ్కిని యదువీరవర్మఁడు న ♦ డిక్ ధర, హస్తములఁ గ్రహించి పై
కిసెరిగి నెత్తె, సత్తతీ మ ♦ న్నాడులు గూలె రసాతలంబులే
డును నెసఁ బైకి లేచెను, గ ♦ డుఁ జలియించెను దిగ్గజంబులుఁ. ౨౯౨

చ॥ తినుపరిఁ గంఠుతో రణముఁ ♦ దాల్చినొనర్పఁగనుండు బాణు, నా
యదనునఁగాంచి యీశుఁడు ర ♦ యంబునవచ్చి “ బలిష్ఠ ! బాణ ! నీ
కిది సమయంబుగాదు మఱి ♦ యిద్దబలుండగువాఁడు కృష్ణుచే
సదమదమొందు నన్యులకు ♦ సాధ్యుఁడుగాఁడని విశ్వసింపుమా. ౨౯౩

చ॥ మఱియును భార్గవుండు, నస ♦ మంబునువైష్ణవమైన యశ్రుముఁ,
వరము, మెసంగె నీతనికి. ♦ వైరము నానుడి మానుమా ” యటం
చిరుపుర కెంతయో చెలిమి ♦ యేర్పడనేర్పుగసల్పె, నంత, సం
బరమునఁ గంసభూవరుఁడు ♦ పశ్చిమదిక్కునకెక్కె గ్రక్కునఁ. ౨౯౪

- చ॥ అటుపయిగంసుఁడెస మ • హనుకుఁడొక్కఁడు వత్సరూపము
త్కటముగఁ బొందియుండెనని • కర్ణములారఁగ నాలకించి తాఁ
బటురయమొప్పుజేరి సర • భక్షకునాతనిఁగాంచి వానితోఁ
జటులరణంబొనర్చి యవ • సానమునందు నమందశక్తితో. ౨౨౬
- ఉ॥ వాలముపట్టి నేలపయి • వత్సవిశాచరు బాఁడి యంత త
చ్చైలము వెంటనే తన వ • శంబాసరించి తురుష్కభూమిలో
నూలుకొనంగఁ గాలయవ • నుండను దైత్యుడొకండుగ్రాలె నం
చోలిఁజెవిఁ బడఁవడి మ • హూధృతవద్ధతిఁజొచ్చె దత్సలిఁ. ౨౨౭
- తే॥ కాలయవనుండు నాచేతఁ • గంసురాక, విని యమాత్యులతోడుత • విజనదేశ
మందు యోజించి యాజయంఁదతనిఁగూల్చి, జయముగాంచెద నేననిజనకరాజు.
- సీ॥ చూర్ణీకృతాఖండ • శూరతాభూషితా, రాతులైయొప్పు పా • దాతికులును
ఖండికృతారాతి • మండలశుండాలు, మండలులైన వే • దండములును
స్యోక్తృతాద్రాభ • నవ్యగంభీరని, నాదంబులొ మౌర్వి • నాదములును
ధిక్కృతసూర్యాశ్వ • దివ్యమనోవాయు, ధాటీయతంబులొ • ఘోటములును
- తే॥ బృథులరథములు సెలఁగఁగ • వీరవీర, కాలయవనుండధఃకృత • ఘనవిమాన
యానమెక్కి యొక్కుమ్మడి • నరులయెదల, గాలమైతాళ రణభేరిఁగీలుఁగొలిపి.
- శా॥ రక్షి, యుక్తిని, వాహినీపతులఁజే • రంబిల్చి ఘోరాహవో
ద్యుక్తుల్ గండు, క్రియాకలాపములఁబ్ర • త్యూహంబులేకుండఁ గా
యుక్తంబొనటులాచరింపుండని యి • ట్లుత్సాహముంగొల్చి తా
రక్తశ్మశుగదాధరుండయి సమి • ద్రంగంబు సొచ్చెన్వడిఁ. ౨౩౦
- శా॥ కంసుం డాతని వానిసేనఁగనిని • మ్మారుణ్యభావంబునన్
ధ్వంసబున్ బొనరింప నెంచి రిపుడో • ర్దండక్షుత్రిప్రక్రియా
సంసిద్ధిప్రథితప్రధానగద, లఘ్నభారయుక్త సుధీ
సంసత్తుల్ గొనియాడఁ జేతఁగొని యా • సంగ్రామరంగంబునన్. ౨౩౧
- చ॥ గిరిగిరఁద్రిప్పి వానిపయి • గీఁచన వేసియు సింహనాదమే
క్షైట గరువంబునన్ సలిపె • దిగ్గజముల్ చలియింప భేచరో
త్కరము భయంపడన్ ధర వ • కావకలై పగులన్ గిరుల్ వడన్
శరధిసమూహమింక రిపు • సైన్యమనన్యపు దైన్యమొందఁగా. ౨౩౨
- ఉ॥ వెంటనె దంటయా యవన • వీరుఁడు మీఁదికి వచ్చుతద్గద
గెంటుటకై మహాప్రళయ • కీలితదండసముజ్జ్వలద్గద
గంటగిలంగవేసె. నిది, • కంసగదాయుధమున్, బరస్పరం
బంటుచు దంటపో రతిశ • యమ్ముగ సల్పెను మింటమంటల్. ౨౩౩

తే॥ ఎట్టకేలకు యెందును ♦ గొట్టివట్టి, పిండివలెనయ్యె నంతఁ గం ♦ నుండు కాల
యవను నవనిపైఁ బడవేసి ♦ హస్తములను, బట్టికొట్టుచు జీవచ్ఛవంబొనర్చి.

తే॥ బాణవర్షంబు గురిసెడి ♦ వానిసేరఁ, గాంచి గదతోడఁజూర్చుము ♦ గాఁగఁగొట్టి
యశ్వరథగజవీరుల ♦ హతమొనర్చి, ఘనముచాడువున గర్జించె ♦ జనకరాజ !

క॥ యింతట భయపడి మ్రేచ్చుల, నంతముగాఁ జింతనొందియని విడి వడినే
పొంతలకో పరుగిడఁ; వాఁ, డంతయుఁగని మిన్నకుండె ♦ నాఁగనటంచుక. ౧౩౬

సీ॥ ప్రలయార్కబింబంబువలె జిగిగలవాఁడు, గంబాలవలె దొడల్ ♦ గలుగువాఁడు
గగనంబుఁ బోలిన ♦ కానుగల్గినవాఁడు, కమలాభ నేత్రముల్ ♦ గ్రాలువాఁడు
వాటమా పెద్దక ♦ వాటముక్రియ టొమ్మలరువాఁడు హఠముల్ ♦ వఱలువాఁడు
నాఁబోతుమూపులయంద మొందినమూపులమరువాఁడు కిరీటంమలరువాఁడు

తే॥ రత్నవర్ణము, ససితవస్త్రములునిడుపుఁ, గూకటల్ గలుగువాఁడును ♦ గుండలములు
బద్ధమాలయుఁ గలవాఁడు ♦ బలుఁడునైన, కంసుడంతటఁ గడుఁగండ ♦ కావరమున.

న॥ శత్రువులకభేద్యులగు వర్మంబుదాల్చి గదాముద్గరతోమరభిండివాలఖడ్గం
బులను భయర్పణంబులను నాజానుబాహువులకధరించి పీనాంసంబుపైఁదూణీ
రంబునిచి జరామరణరహితులగు నమరుల నోడింపఁదలంచి తనచేబూర్వజతులైన
చాణూర, ముష్టి, కారిష్ట, శల, తోశల, కేశి, పృలంబ, బక, ద్వివిద, తృణావ,
ర్తాఘ, కూట, నరక, బాణ, శంబర, వ్యోమ, ధేనుక, వత్సాసురులు దన్నుజట్టు
ముట్టి కొలువ ననుచరులు జయజయధావనంబు లొనర్పఁ బటహాఢక్మాకాహళాది
వివిధవాద్యశబ్దంబుల దిక్కులు పిక్కటిల్లి మాటుమ్రోయ రణభేరిమ్రోగించి
సమరోత్సాహసంపన్నుండై స్వీయచమూసమూహంబులకు సేనానులను నియ
మించి యుత్సేకించి ముక్కంటి నెక్కసక్కియమాడు రాద్రాకారమ్ముతో దండెత్తి
వేల్పులకునకిప్పుగు సమరావతీపురంబుసొచ్చి యిచ్చమెచ్చియుండ. ౧౩౭

ఉ॥ శక్రుఁడు గాంచి వజ్రముఖ ♦ శత్రుముల్ గొని దాడిచేసె భూ

చక్రము గిర్గిరందిరుగ ♦ సాగరముల్ గలఁగంగఁ, దమ్ముడో

చక్రియు సంతసించ రిపు ♦ సైన్యము దైన్యముఁబొందుచుండ, ని

ర్వక్రపరాక్రమక్రమవి ♦ భాసురదేవగణంబు వెంటరాక. ౧౩౮

ఉ॥ వీరులు వీరలిరువరును ♦ విగ్రహమున్ బొనరింపసాగె ను

ర్వారభయంకరంబులగు ♦ బాణకృపాణగదాది శత్రుసం

భారములక బరిస్పరమ ♦ వారిగఁబోరియు దొమ్మియుద్ధమున్

నేరుపుతోడ ఘోరముగ ♦ నేడమినాడఁగ సల్పి రోవిభూ! ౧౪౦

ఉ॥ ఒండొరు లిట్లు శౌర్యమున ♦ యుద్ధమొనర్చెడి కాలమందుఁ గో

దండ శరంబులక దమము ♦ దండిగఁ గ్రమ్మగఁ చేరునెక్కి యా

ఖండలుఁ దుద్ధతిఁ మెఱపు • కైవడివెల్లు శతారమా పవిఁ
గండునిఁ గంసునిం దునుమఁ • గాఁ బడవైచెరు మెచ్చఁ జూపఱుల్. ౨౮౧

ఉ॥ జృంభితదేవరాజపవి • శీఘ్రగతిఁ బరికించి కంసుఁడు
త్తంభితకోపుఁడౌచు నరి • దారణ దారుణ ముద్గరంబునఁ
జంభవిభేది వజ్రమువె • నఁ జెడి యంచులు మొక్కవోయి యి
క్కుంభినిఁ గూలునట్లుల న • కుంతిరీతి నొనర్ప నిగ్రుఁడున్. ౨౮౨

శా॥ ఆలోకించి, మహాగ్రహణోగ్రుఁడయి, య • య్యాలంబునఁ, ఖగ్గ ముం
గేలం దాలించి కంసశీర్షము పయిం • గీలించి భీమారవం
బోలిఁ సల్పఁగ మాలతో మదకరే • ణాత్తంసముం గొట్టు నా
లీలఁ మాటి యలత్యమయ్యె నది, హ • ల్లిక, గంసుఁ డాపట్టునఁ. ౨౮౩

చ॥ తడయక లక్షభారగురు • తాదృఢతావిదితావృథాతుయు
క్తడమరకార్యకారి గడఁ • దాల్చి పురందరు మీఁద వైవ నా
తఁడుగని దానిఁగైకొని ద్రు • తంబునఁ గ్రమ్మఱ వైత్యవీరుపై
నిడఁ దన రాతు మాతలి య • హీనరుషజనుడెంచి తోడుగాన్; ౨౮౪

చ॥ అలుకను గంసుఁ డాత్మపరి • ఘాయథమొంది మహేంద్రు మూపుపై
బలిమిని గొట్టఁ దోనఁగడ • పట్టె తుణంబతఁడౌమరుద్గణం
బులుగని గృధ్రపక్షయుత • ముల్ బహుదీసితీప్త బాణముల్
లలిఁగొని కంసుఁ గప్పెఁజడు • లక మొగులర్కునిఁ గప్పచొప్పనఁ. ౨౮౫

ఉ॥ బాణుడు వేయిపాణుల న • పారముగా విలునొత్తి యామరు
చ్చేణుల బాణజాలములఁ • జెండుట నావను, రుద్ర, సూర్య, గీ
ర్వాణ బలిష్ఠులట్టెకని • పౌరుషమూని యనేకరీతులఁ
బాణములన్నిటిఁ బఱపి • బాణుని త్రాణ నణంగఁ జేయుటల్. ౨౮౬

ఉ॥ కాంచి మదించి మించి నర • కత్తిదళారి, ప్రలంబరాక్షసా
ద్యంచితఁడై ఘనారవము • నట్టుల బొబ్బలు వెట్టి, వేల్పులా
లించి సమీకరంగమున • లీలను మూర్ఛను వ్రాలిరట్టి వ
జ్రాంచితుఁ డడ్డలేచి యధి • కాగ్రహనిగ్రహబద్ధబిత్తుఁడై. ౨౮౭

తే॥ పాటితాఖండశాత్రవ • పాటవంబు, రష్య విగ్రహభాసురై • రావతంబుఁ
గంసదైత్యుని రణమునఁ • హింసఁజేయ, సంకుశాస్థాలనంబున • సంప,నదియు.

చ॥ కదనము సొచ్చి తుండముచు • గైకొని సూక్ష్మతులఁ బొనర్చి దు
ర్బదమును గ్రక్కుచిట్లుల • మాటికిమాటికి ఘంటికాధ్వనల్
రొదనొనరింప మంచుమల • రూఢినిఁ బోలి చరించి కంసునిఁ
బదములఁ గూల్చ నాతఁడని • వార్యబలోద్ధత శౌర్యధుర్యుఁడై. ౨౮౮

సీ॥ సిందూరఘనసార ♦ చందన కస్తూరి, గోరోచనావాస ♦ నారుచిరము
జంధికా మల్లికా ♦ శంకరశరదందు, రజతాద్రివర్ణవి ♦ భ్రాజతంబు
శృంఖలా ఘంటికా ♦ శ్రేణి నిర్గతకర్ణ, పేయనినాద సం ♦ వేష్టితంబు
నభ్రగంగాప్రవా ♦ హంబుని భవనాద, సమధికఘోషకార ♦ సంయుతంబు

తే॥ ప్రబలసంపన్నము రవ్య రత్నకంబ, శాన్వితంబును నగు నల ♦ యభ్రముపతి
దంతసంతానము బట్టి ♦ తన పిడికిలి, గొట్టి యాంధ్రుని రెండవ ♦ గ్రుద్దుగ్రుద్దె.

ఉ॥ దేవవిభుండు కంసనిహ ♦ తీక్షణడుదవ్యునఁ గూలెనట్టి యై
రావత మూరుపర్వముల ♦ వ్రాలుచు వ్యాకుల మొంది కృష్ణుఁడ
జేవ దలిర్ప లేచియుఁగఁసి రదనంబులఁ గొట్టి కంసుని
జేవడి లక్షయూమడలు ♦ నెట్టెను మేలు ! బలీ ! బలీ ! యనన్. ౨౧౧

చ॥ పడినను వజ్రికాయుడగు ♦ వాఁ డిసుమత విచారమొంది యా
పిడుగువిశానఁ జొచ్చి యని ♦ బెబ్బులికై వడిఁ గింకతోడ బ
ల్గుడునుగనున్న యాకరినిఁ ♦ గట్టిగఁ బట్టి రణాంగణంబునన్
బడునటు సల్పి పింఱిగతిఁ ♦ బుడ్లనొనర్చియుఁ జెండఁ దొండమున్. ౨౧౨

క॥ అంతట నైరావతమున్, వంతఁ గడుఁగుంది వైరి ♦ వరులను దోడ్తో
నంతముసేయుచు నసేవిడి, శ్రాంతిఁగొన స్వర్గమేగె ♦ సరభసవృత్తిన్. ౨౧౩

ఉ॥ ఆపయిఁ గుంద వైరులు, మ ♦ హాబు లర్హురె ! యంచు నెంచ సం
తాపమువీడ నెచ్చలులు, ♦ ధైర్యము స్వీయజనంబు వొందఁ, ద
చ్చాపము వైష్ణవంబుగొని ♦ జ్యౌఘటింపుచు నెక్కుపెట్టి బ
ల్దూపుల వేల్పుమూఁగల వి ♦ ధూతమొనర్చెను గంసుఁ డంతటన్. ౨౧౪

ఉ॥ కొందఱు వేల్పు లాజివిడి ♦ కుందుచుఁ బాఱిరి కాల్కొలందిగాఁ
గొందఱు ముక్తచూడలయి ♦ కూలిరి, తాళగ లేక కొందఱున్
సందుల గొందులన్ దరుల ♦ చాటున మాటున నక్కిరక్కిలిన్
గొందఱు ముక్తకచ్చలుయి ♦ కోల్పడి రాత్నమహత్తవ్మానముల్. ౨౧౫

ఉ॥ ఈరహిని బరాజయము ♦ నెంతయుఁ బొందియు బాటుచుండు బృం
దారకులన్ గనుంగొనుచుఁ ♦ దద్యమవీరుఁడు వారిగద్దియన్
జారుతరాతప్రతములు ♦ సత్వరితంబుగలాఁగి కొంచు దే
వారులు వెంటనంట మధు ♦ రాహ్వయ పట్టణ మొందె నోవిభూ ! ౨౧౬

వ॥ అని జనకునకు నారదమహర్షి వచించెనని శ్రీగర్గాచార్యుండు శౌనకున
కుపదేశించి వెండియుఁ బట్టి చెప్పందొడంగె. హరిభక్తియుక్తుండును, మిథిలాధి
నాథుండు నగు బహులాశ్వండు సురస్వర్యుండగు నారదునిగాంచి స్వామీ!
మీసందర్శనంబున నాజన్మంబు చరితార్థబయ్యె నాకులం బనాకులంబై యమలం

బగు యశంబునుగాంచి లోకనుతంబయ్యె. మీనుడుల నాకల్మషంబులు నశించిన వయ్యె. దుర్జనుండేని శ్రీకృష్ణభక్తులగు భవాదృశుల సందర్శనంబున నఘనిర్మూల కుండై సజ్జనుండగునని యొక్కమొగి బెద్దలు వక్కాణింతురుగాదె! మఱియుఁ దత్కంసాది దుష్టవధార్థంబై పూర్ణావతారంబై త్రిన శ్రీకృష్ణుం డారాధాదేవితోఁగూడి యాగోకులంబున జన్మించి యేయేక్షీడల నెల్లెట్లొనరించెనో యెవరినెవరి ధన్యాత్ము లంగావించెనో యాతెఱంగంతయు వినవలతుఁగానవు వినిచి తాపత్రయనిర్మూలనం బొనరింపవేయని ప్రార్థింప నమ్మానీంద్రుం డారాజేంద్రుతో నిట్లనియె. ౨౧౭

ఉ॥ శ్రీకమలేశభక్తుఁడు ను ధి శీలుఁడునా నిమి యేకులంబు న వ్యాకులమఁబొనర్చి చరి ధి తార్థమొనర్చెనా యాస్థతోడ నీ వేకులమఁకుఁ బుట్టి కడు ధి వృద్ధిని జెందఁగ సల్పియుంటివో యా కులమి త్తటిక హరిక ధి ధామృతధారల ముక్తిజెందదే. ౨౧౮

మ॥ ఘనరక్షఃకులనాథకంసవధకే ధి కాకుండ శిష్టావసం బురు సల్పఁజనిఁ గాంచు కృష్ణుని మహా ధి పూతంబులుక బాపనా శనకృచ్ఛిలములుక శుభప్రదములుక ధి శ్రావ్యంబులౌ లీలలక వినవయ్యా ! మిథిలాధినాథ ! జనకా ! ధి విష్ణ్వంఘ్రిబద్ధాత్మతోక. ౨౧౯

❧ రాధావతార వర్ణనము. ❧

మ॥ దివిఁగప్పఁ ఘనముల్ నభస్థితఫణి ధి ధృద్ధస్రయుక్తోడురా డ్దీవసంబంకుఁ బవల్ జనించెను మహా ధి తేజోవిశేషంబు యో గ్యవిశిష్ట దద్వప్రభాను భార్య కల రా ధి ధాభిఖ్య ముఖ్యంబుగా నవలంబించి కళిందజాతటనికుం ధి జానన్నగేహంబునక. ౨౨౦

చ॥ దెసలు ప్రసన్నతీం గనెను, ధి దేవగణంబులుసల్లెఁ బుష్పముల్ బసదనమొందు సుందరులు ధి బాటలువాడిరి, కమ్మతెమ్మెరల్ విసరెను వాసనల్ దగ, ది ధి విక గ్రహతారకలుక వెలింగ నా నిసువు జరించు నత్తటి న ధి నిర్వచనీయ మహాత్వమేర్పడక. ౨౨౧

ఉ॥ ఈ సుముహూర్తమందు జని ధి నెత్తిన కోటిశరత్సుధాకరో ద్భాసురపుత్రికక గని య ధి ధావిధిగాఁ దలిదండ్రులెంతొ సం తోసముసెంది దక్షిణల ధి తోడుత గోవులరెండులక్షలక భూసురవర్యసంతతికి ధి మొక్కి యొసంగిరి బాధభక్తితోక. ౨౨౨

ఉ॥ దేవమునీంద్రదుర్లభయు, ధి దివ్యయుఁ, బూజ్యయుఁ, గోటిజన్మసం భావితపుణ్యలభ్యయు, న ధి పారమహద్యుతిభాసమానరా ధావిదితాఢ్య, స్త్రీసముది ధి తప్రణయోక్త్యపలాలితాంగియా శ్రీవృషభాను పుత్రికగని ధి చెంది రమందముదంబు దేవతల్. ౨౨౩

ఉ॥ మేలిమిజాభువాహాయలు ♦ మీటి సువాసనతోడఁగూడి తా

గాలమెఱుంగుఁబొంది మగ ♦ తాల విలాసముమోసి వెల్లు ను
య్యాలను రాధికాశిశువు ♦ హఁయి బరుండఁగఁబెట్టి నెచ్చెలుల్
జోలఁబాడి రానినువు ♦ శుక్లసుధాంశునిఁజోలి హెచ్చెడి.

౨౬౪

తే॥ నవ్యరాసమండల మండ ♦ నాయమాన, రాధికాదేవి, వృషభాను ♦ రమ్యవసతి
దీపపుంజంబుమాదిరి ♦ దివ్యచంద్రి, కవలె వెల్లిచి వెల్లు న ♦ లడలఁగడిది.

తే॥ అట్టి శ్రీకృష్ణమెడయందు ♦ హరివిధిని, గ్రాలియుండెడి సత్కృష్ణ ♦ రాధ, నేను
భక్తితోడుత, వేమఱుభావమందు, ధ్యానమొనరించి తిరిగెదఁధాత్రిలోన.

౨౬౫

ప॥ అన విని రాజేంద్రుండు మాన్పిందునితో నిట్లనియె.

౨౬౬

తే॥ ఏమియావృషభాను నధృష్టగరిమ, యేమియాతని జాతకం ♦ బేమిదశయె!

కాని యంతటిరాధనుగనుటకొఱకు, నేమొనర్చెనొ నాకదియెఱుంగఁజెపుమ!

మ॥ అనిన నారదుఁడాలకించి ధరిణి ♦ దా! తొల్లి జన్మంబునం

దు నృగుండఁ వసుధాతలేంద్రునకుఁ బు ♦ త్రుండై మహాభాగుండై

ఘనుండై సర్వసరేంద్రనాథుడయి శ్రీ ♦ కాంతాంశసంభూతుండై

తనరెడ్డి నిరితకామరూపుడయి యి ♦ ధ్వాత్రి సుచంద్రుండన.

౨౬౭

ప॥ ఇట్టి సుచంద్రుండనువానికి, చిత్తదేవతలు తమ మానసంబున జన్మిం
చినవారును, నతిమనోహరరూపిణులును, నగు కళావతి, రత్నమాల, మేనక,
యను కొమరితలందుఁ గళావతియనుదానిని సాలంకారగావిధ్యుక్తముగా దానం
బొనర్చిరి. పిమ్మట రత్నమాలను విదేహాధినాథునకుఁ, మేనకను హిమవంతుని
కొసంగి వివాహంబు విధివిధానంబుగా మొనర్చిరి. అంత వారిలో రత్నమాలకు
సీతయు, మేనకకుఁ శార్యతియు నుద్భవిల్లిరి. వీరల చంద్రులు పురాణంబు
లందుఁ బ్రసిద్ధంబులై యుండు. ఇక సుచంద్రుండనువాడు కళావతీసహితుండై గోమతీ
తీరంబుననుండు వనంబున దివ్యంబులగు పండ్రెండువత్సరంబులు బ్రహ్మను గూర్చి
తపంబొనరింప నప్పురమేష్ఠి మెచ్చి యాతనిదరి జొచ్చి వరంబు వేడుమనిన నతం
డాలించి తనవెన్నునఁ బెరిగిన వల్లీకంబును కొలఁగించుకొనుచు నిర్మలదృష్టితో
నద్దేవదేవుంగనుంగొని ప్రణమిల్లి యల్లన నిట్లు ప్రార్థించె.

౨౬౮

తే॥ నీదు దర్శన మబ్బుట ♦ నేను దేవ, దేవ! ధన్యతఁజెందితి ♦ దివ్యమగుచుఁ

బరముకంటెను బరమయివఱుచుండు, మోక్ష మొనఁగుమునాకీదేముఖ్యవరము.

మ॥ అని ప్రార్థింపఁగ నాకళావతియు దుః ♦ ఖాంభోధినిర్మగ్నయై

కనుమోదేవ! నమస్కృతుల్ గొనుమ! నా ♦ కిష్టంబు మాయింపుమా

యనుమానంబును మానుమా! యెడద నీ ♦ యాలాపమాలింపుమా!

కనఁగా స్త్రీలకు భర్త యేడుగడయై ♦ క్రాల్కుగదా యోవిధి!

౨౬౯

- చ॥ తనపతికంటె వేటొకటి ♦ దైవము సాధ్యులకెందు లేదటం
ను నిఖిలశాస్త్రముల్ వలుకు ♦ సూనె ! దయా బలికీపు మోక్షమి
చ్చిననొకదానినాదు, మఱి ♦ జీవితనాయకు వీడి యెట్లు జీ
వన మొనరింతుఁ ? గాన విడు ♦ పట్టును, శాపము నిత్తు లేనిచోళ్. ౨౭౩
- ఉ॥ నావుడు బ్రహ్మ దద్దరిలి ♦ నాతిరొ ! పూతచరిత్రవాటచే
నేవెఱపొందుచుంటి నిక ♦ నేను వచించినమాట సత్యమాఁ
గావున నీవునుదివికి ♦ గాంతుని గూడియె యేగవమ్మ ! సా
ఖ్యావహమార్గ మొంది మన ♦ వమ్మ ! క్రమమ్ముగఁ గాలమేగినఁ. ౨౭౪
- తే॥ ద్వాపరాంతమునన్ మీరు ♦ దంపతులుగ, భరతఖండమునందునఁ బరిభవిల్లు
గంగయమునలనడుమను ♦ గ్రాలుచుండు, భూమియందునఁ దప్పక పుట్టఁగలరు.
- తే॥ అంత మీ కల రాధిక, యనుఁగుబిడ్డ, యగుచు నెప్పుడుపుట్టునో యపుడు మీరు
మోక్షమందంగనుండ్రొక్క మూల్కమ్మ, యనుచు నోదార్చె నావలఁనావరమున.
- తే॥ శ్రీభలందన నృపతికిఁ ♦ జిన్నిబిడ్డ, యై కలావతి, కాన్యకు ♦ బ్రాహ్మయపురి
యజ్ఞ కుండసముద్భవయై యపూర్వ, భవ్యరూపముతోడుతఁ బ్రభవమయ్యె.
- క॥ అంత సుచంద్రుఁడు పూర్వో, దంతజ్ఞానంబుతో మ ♦ దనతుల్యుఁడు ధీ
మంతుఁడు గోపవరుండుగఁ, బంతుగ సురభానునింటఁ ♦ బ్రభవంబయ్యె. ౨౭౫
- క॥ ఆతఁడు వృషభానుండని. భూతలమున ఖ్యాతికెక్కి ♦ పొలుపారఁగఁ బ్ర
జ్ఞాతిశయిండుగు నందుఁడు, చేతంబునఁడఱచి చూచి ♦ చివరకువేడ్క. ౨౭౬
- క॥ తొలిబామునందుఁ జెలఁగిన, తెలివిగల కళావతీ స ♦ నీతిలకంబున్
బలుఁడగు నాతనికిడి ప్రాఁ, బలుకులు వచియించినటు వి ♦ వాహమొనర్చె.
- తే॥ పదపడిఁ గళావతీవృషభానువరులు, నతిశయప్రీతి నఖిలసౌఖ్యములఁ గనుచుఁ
గాఁపురముఁ జేయుచుండిరి కథనువినిన, జనులు, స్వర్గపదంబునఁ దనరఁగలరు.
- ఉ॥ శ్రీమధురాపురాన యదు ♦ శేఖరులందఱు, శూరునానతిఁ
త్కృమహితద్విజాగ్రణిని ♦ గర్గుఁ బురోహితుఁగా మొనర్చి బ
త్ప్రేముడిఁజూచి రొక్కయెడ ♦ వేదవిదుండగు నాతఁడెంతో గా
రామునఁజేరె నట్టి మధు ♦ రానగరీశుని రమ్యహర్మ్యమున్. ౨౭౭
- వ॥ సకలజనమనోభిరామంబగు నాసాధమందున నవరత్న ఖచితంబులై నయన
పర్వముగావించు హఠకకవాటంబులుగలిగి, చేఁగలమెకంబులచేతుల యాక్షేపం
బులఁ దాకుల్లఁజెందు తేటులపాటల నీటువొంది యవిచ్చిన్నంబుగాఁ బ్రశస్తహస్తి
గండస్థలంబులనుండి స్రవించుమదంబునఁ జల్లనై సువాసితంబును, నానామండన
మండితంబును, నఖండంబునై వెలుంగు నొండుమండపంబునఁ బరపురధరధ్యరధిక
వినాశకరణసమర్థంబులగు కరితురగరథపతాకంబులతో శత్రువులకభేద్యంబులగు

తనుత్రాణంబులందాల్చి నిల్చి పగతుట యాపుమావజాలుభటవర్షులు జయజయని
నాదంబులుసలుప, నిర్వృక్రపరాక్రములగు దేవతాకూర, కంసాదీవులు నల్లడలఁ
బరివేష్టించికొలువఁ బరిజనంబులు ఛత్రచామరంబులంగేలంబూని యభయపార్శ్వం
బులందునిలువ, నభఃపీఠంబున విరాజిల్లు తరణికరణి, సర్వార్థప్రదాతయగు చింతా
మణిపైదనరారు సురపతిసరణిని, సింహాసనంబునఁజెలంగు యదువిభుండును, నిగ్ర
హానుగ్రహసమర్థుండునునగు నుగ్రసేనుండు తనచెంగటకేతెంచు నాబ్రహ్మవాది
వర్షుని

౨౩

ఉ॥ కాంచుచు గన్నులారఁ దన ♦ గద్దెను డిగ్గన డిగి శీర్షమున్

వంచి నమస్కరించి యదు ♦ వర్షులఁగూడి తదంఘ్రియుగ్మ

ర్పించి సుభద్రపీఠిని వ ♦ సింపనొనర్చి స్రవంబు భక్తిగా

వించి నతోత్తమాంగుడయి ♦ వేటగు పీఠిని దాఁజెలంగఁగాన్.

౨౪

❧ దేవకీవసుదేవ వివాహవర్ణనము ❧

ఉ॥ గర్గబుధోత్తముండు గని ♦ కౌతుకమొంద ప్రియంబుతోఁజతు

ర్వర్గమొనంగు దీవనల ♦ బాగుగఁ జేసి యదూత్తమా! భవ

ద్వర్గమునందు సేమమొకొ? ♦ పాడియుఁ బంటయుఁ జక్కనున్నవే?

దుర్గమముల్ సుఖంబులొకొ? ♦ తోషణమొందుచునుండురే! ప్రజల్.

౨౫

చ॥ అని సుఖమడ్లి తత్సవిధ ♦ మందు వసించిన దేవకాఖ్యుని

న్గని వినుమొయి దేవక! య ♦ సంతసు నారయ యాదవాన్వయం

బున వసుదేవుఁజొలిన ను ♦ బుద్ధి మఱొక్కఁడులేడు గాన నీ

తనయను నాదుమాటవిని ♦ తద్బలి కీవిడి పెండ్లి సేయుమా!

౨౬

వ॥ అనవుడు నాతండు సరియనియొప్పి స్వజనహితసహితంబుగా దేవకీ
వసుదేవులకు వివాహంబు శాస్త్రవిహితంబుగా నొనర్చి దాసీసహస్రంబును,
హయనియుతంబును, గజాయుతంబును, గోలక్షద్వయంబును, రథనియుతంబును
బారిబర్హంబుగా సమర్పించి భేరీమృదంగధక్కావీణావేణగోముఖాది నానా
వాద్యంబులు శ్రావ్యంబుగా మ్రోగించుండ నల్లనితోఁ దన కూతును బయనంబు
సేసి సర్వాలంకృత్యలంకృతంబగు సరదంబు రప్పించి దానిపైఁ దన్మిథుసంబునెక్కించి
యనుపుచుండుతఱిం గంసుఁడు తన చెలియల యల్లంబు సంతస్థిల్లంజేయఁ
దద్రధంబధిరోపించి రథ్యంబుల రశ్మలంబట్టి వినోదంబుగా నడుపుచున్నంత.

ఉ॥ అంబరవాణి, యీమె కను ♦ నవ్వమగర్భము నిన్నుఁ జంపు స

త్యంబిపుడీపు మిక్కిలి ద్రు ♦ తంబున మాపులఁబట్టి త్రోలుచున్

సంబరమొందుచుంటివిక ♦ స్వాంతమునం బరికింపుమా! యటం

చింబుగఁ బల్కెఁ గంసునకు ♦ నెడైన నయ్యదివించు నాతఁడున్.

౨౭

ఉ॥ చెట్టలఁగూడువాడగుటఁ ♦ జెల్లెటంచనకుండఁ గొప్పునుం
బట్టుచు వాడివాలుఁగొని ♦ భావమునన్ దయవీడి చంప మో
పెట్టటఁగాంచి పార్వదులు ♦ భీతినిజెందిరి కుంజరందఱున్
గట్టడికర్మమంచనిరి ♦ గౌరవభాజనులెల్ల రయ్యెడన్. ౨౮౯

మ॥ వసుదేవుం డల కంసుఁబట్టికొని బా ♦ వా ! భోజవంశంబునన్
బసఁగాఁజేసివాడవై బలుఁడవై ♦ బాణాఘభౌమాదులన్
గసిమై నల్పి సుకీర్తిచే నలరి న్లా ♦ ఘృప్రక్రియాకారివై
స్వసయా నీమెను బట్టి కొట్టుటిది సా ♦ జన్యంబె ? మాన్యంబాకో ? ౨౯౦

చ॥ అదియునుగాక నాకిపుడె ♦ హఁయిగఁబెండిలి సల్పి యీవిధిన్
సదమదముంబొనర్చెడి వి ♦ చారణఁజేయుట గూడదయ్య ! నీ
యెద దయఁ బూనవయ్య ! శుభ ♦ మెంతయు నీకు ఘటించు నీమెపై
మదమును జూపకయ్య ! యభి ♦ మానము మానకుమయ్య ! యియ్యెడన్. ౨౯౧

ఉ॥ చిన్నది సుందరీమణి ను ♦ శీలయుఁ గావున వీడుమంచు నె
న్నెన్నియొతెన్నులన్ వినయ ♦ మెంతయుఁదోఁప వచింప నాతఁడా
యన్నిటి నాలింపక డ ♦ యారహితుండయి యామె జంపఁగా
నున్నఁ, గడంగి క్రమ్మటను ♦ యు క్తవిధిన్ వసుదేవుఁ డిట్లనెన్. ౨౯౨

ఉ॥ చక్కనియొక్కడీడ ! నినుఁ ♦ జంపెడి దప్తమగర్భమేకదా
చక్కఁగనున్న దొక్కనుడి ♦ సాంతముగా విని యద్ది చేయుమా !
యొక్కమలాక్షియర్భకుల ♦ నెప్పటికప్పుడె తెచ్చియచ్చెడన్
నెక్కొని చంపుమా ! భయము ♦ నెట్టుమ ! చెల్లెల్లిబ్రోవుమా ! దయన్.

ఉ॥ నాపుడుఁ గంసవీరుఁడును ♦ నాకు భయంబింక లేదటంచుఁదా
నావసుదేవనూ క్తి విని ♦ యంతట స్వీయగృహంబు సేరె. నా
దేవకితోడఁగూడి వసు ♦ దేవుఁడుగూడ స్వధామమొందె భీ
త్యావృతమానసుండయి ధ ♦ రాధిపమాళిమణీ ! సుధీనిధీ ! ౨౯౩

తే॥ అట్టులాకంసుఁ డిలుసేరి ♦ యస్త్రశస్త్ర, ధరులఁబదివేల జోదులఁదత్త ణమునఁ
బంప వారలు వసుదేవ ♦ భవనమొంది, ముట్టడించిరి పరుగిడి ♦ పోవకుండ.

క॥ ఆవసుదేవుఁడు పిమ్మట, దేవకియందప్తసుతుల ♦ దివ్యులఁగనియున్
గేవలమాయను గన్నెగ, రేవనుగనె వానిరీతి ♦ ణివి వచింతున్. ౨౯౪

ఉ॥ ఆదినఁ గీర్తిమంతుండను ♦ నర్భకునొక్కనిఁగాంచి కొం చతం
డాదను గంసుమోల నిడ ♦ నాతఁడు గన్గొని యిచ్చమెచ్చి యో
యాదవ ! వీడు నన్నడఁపఁ ♦ డప్తమగర్భముఁగ్రుంతుఁ గాన వే
మోదముతోడఁ వీనిఁగొని ♦ పొమ్మనిచెప్పె. విదేహనాయకా ! ౨౯౫

క॥ అంతట వసుదేవుండును, సంతసపడి కొడుకుఁగూడి ♦ చని స్వగృహమునఁ
వింతలుగద ! యరయఁగ దు, శ్చింతక వాక్యంబులంచుఁ, ♦ జెలఁగుచు నుండెన్.

ఉ॥ అత్తఁజి గంసవీరవరుఁ ♦ డభిప్రథంబున వచ్చునాకు నా
యత్తముసేసి యర్ఘ్యము ప ♦ దాబ్జయుగంబున కర్పసల్పి యో
సత్తమ ! నీదుభావమును ♦ సత్స్వరమే వచియింపుమన్న నేఁ
జిత్తము హర్ష మొందునటు ♦ సెప్పితి నాతనికిట్లు లోవిభూ ! ౨౯౯

తే॥ దేవతలు దేవకీముఖ ♦ దివ్యసతులు, దేవులెల్లరు తద్వసు ♦ దేవముఖులు
నష్టవసువులు నందాదు ♦ లట్టి ఋక్కు, లెల్ల గోపికలై యుండి ♦ లిలను గంస.

చ॥ మఱి వృషభానునామముఖ ♦ మాన్యులు వేల్పులు, నట్టి దేవకీ
తరుణికి నేడుగర్భములు ♦ దైవవశంబునఁగల్గు. నాయనం
తరమున నష్టమం బమరి ♦ తప్పక నిన్వధియించునంచు ని
ర్జరులని, రద్ది నీకిపుడు ♦ చక్కఁగ జెప్పితి గుర్రైఱుంగుమా ! ౩౦౧

చ॥ ఇట్లుల మదాశయంబునిడి ♦ యేగితి దానిని విన్న కంసుఁడు
త్కటమగు కోపమొంది యదు ♦ కాండము సంతయుఁ జంపఁబంతమున్
దిటముగఁబట్టి యట్టి వసు ♦ దేవుని, దేవకి, బంధనంబునం
దటమటసెంద సంకెలల ♦ హస్తములన్ దగిలించి యుంచియన్. ౩౦౨

ఉ॥ దేవకి పెద్దబిడ్డఁగొని ♦ తీక్షణతరంబుగ నొండుబండపైఁ
జేవను గొట్టె నిట్టులనె ♦ చిత్తమునందలి విష్ణుభీతి నా
దేవకి పుత్రవత్కము ప ♦ ధించె గ్రమంబుగ; నుగ్రసేనధా
శ్రీవరుఁ డిద్దివించు వసు ♦ దేవుని రక్షణసేయు పూన్కితోన్. ౩౦౩

ఉ॥ ఆగ్రహవహ్ని మండ సభ ♦ యందువసించిన శత్రుపుత్రు దు
ష్టాగ్రణిఁ గంసవీరుఁ గను ♦ లారఁ గనుంగొని యడ్డగింప నా
యుగ్రబలుం డెదుర్కొనుచు ♦ నుద్ధతిఁజూపఁగ నుగ్రసేనయో
ధాగ్రణు లుగ్రశత్రుముల ♦ నంది యవక్రపరాక్రమంబునన్. ౩౦౪

ఉ॥ కాచి స్వకీయపై న్యములఁ ♦ గాల్చిరి కంసునిసేనఁ దత్థినితిన్
జూచిన కంసవీరు లరి ♦ శూరబలంబుల మాయఁజేయఁగా
లేచి మహాస్త్రశస్త్రముల ♦ లీలఁగవేయఁదొడంగి రంతటన్
ద్రోచుకొనం గడంగిరి య ♦ దుప్రవరుల్ మఱి గంసయోధులున్. ౩౦౫

తే॥ ద్వారదేశమునందు నుభయులసైన్యములును బోరాడె నాశుగఁములఁ గఠారు
లను బరస్పరజయకాంక్ష ♦ దనరెనందు, జనులుపదివేలుమడిసిరి ♦ శక్తిలేక.

తే॥ అంత నాకంసవీరుఁ డధ్యాయాహవమునఁ, దండ్రీసేనలఁ గనుంగొని ♦ తత్తణమున
రోషరోహితమూర్తియై ♦ రుద్రుమాద్రి, వైరిమత్తేభహరి గదఁ ♦ బట్టి కొట్ట.

ఉ॥ కొందఱు ఛిన్నపాదులును ♦ కొందఱు ఛిన్నలలాటకుల్ మఱిం
కొందఱు భిన్నకంఠులును ♦ కొందఱు అధోముఖు లూర్ధ్వగాత్రులున్
కొందఱు వీతవస్తులయి ♦ కూలిరి కొందఱు బాతి రందున్
కొందఱు నెత్రుఁ గ్రక్కిరింకఁ ♦ కొందఱు మూర్ఛితలైరి వెండియున్. 3౦౮

ఉ॥ కాయములందు గాయములఁ ♦ గాతెడి నెత్తున సింఁడె నుగ్రసే
నాయతగోష్ఠి; చూపఱుల ♦ హ యని చింతిలి రంతఁగంఠుడున్
బాయక యుగ్రసేన విభుఁ ♦ బట్టుచు గద్దియనుండి నీడ్చి యా
సాయముసేయువారిని, వె ♦ సన్ జెఱఁబెట్టెను ద్రాభ్యుగట్టియున్. 3౦౯

ఆ॥ మఱియుఁ గంఠవిభుఁడు ♦ మధు శూరసేన దేశములగడనఁజేసి ♦ స్వర్ణపీఠి.
నెక్కి మిగుల నిక్కుఁచెల్లయాదవులరు, బాధపెట్టుచేలఁబార్థివేంద్ర. 3౧౦
తే॥ యదువరులు, వాని హింసల ♦ కాగలేక, దేశకాలపాత్రములిటఁ ♦ దిక్మకలుగ
నుండెనని యెంచి దూరమం ♦ దున్నస్వీయ, బంధుగృహముల కేగిరి ♦ పుట్టునందు.

❧ బలరామావతార వర్ణనము. ❧

తే॥ దేవకీసతి కేడవ ♦ దివ్యగర్భ, మధికహర్షశోకములతో ♦ సతిశయింప
యోగమాయ, దానిని గొని ♦ యుక్తరీతి, రోహిణీకుక్షిఁగూర్చె ని ♦ రూఢశక్తి.

తే॥ అంత మధురాపురీ ప్రజ ♦ లరరె! యేమి! దేవకీగర్భమేమయ్యె ♦ దివ్యశక్తి
నెటకుఁ బోయెనొ? యేవిధియెఱుకపడదు, చిత్రమయ్యెడి నని లలి ♦ జెప్పకొనిరి.

తే॥ అవల రోహిణి గర్భమై ♦ యెదుదినము, లైన పిమ్మట దేవకీ ♦ మానవతీయ,
నందమందీరమెంతయుఁనాణెమైన, ప్రభల వెలుగంగ భవ్యమా ♦ నజమునందు.

తే॥ ఐదు గ్రహము లుచ్చస్థితిఁనలరుచుండఁ, దులనుస్వాత్మ్యుడు బుధవారఁకలితమైన
భాద్రపదశుద్ధవస్తీనిఁ ♦ బట్టపవలు, కులవధూమణియా నామె ♦ బలునిఁగనియె.

ఉ॥ వేల్పులు, పూలగుత్తులను ♦ బెల్లుగఁ జల్లిరి, వారిదోల్కరం,
బల్బతుషారముం గురిసె, ♦ నావల, నందుడు, బిడ్డకున్ ద్రయీ
జల్పిత జాతకర్మమును ♦ సల్పి ధరామరపంక్తి కాల న
స్వల్పముగా నొసంగి హిత ♦ బాంధవ గోవుల గౌరవించియున్. 3౧౧

ఉ॥ గాయకవర్యులన్ మిగుల ♦ గానమొనర్పఁగఁ జేసె నల్లు దై వ్య
పాయన దేవతాత గురు ♦ వర్య వసిష్ఠులు నేను దేవలుం
డామెడకేగి సత్కృతుల ♦ నంది ముదంబును బొందియుండ దై వ్య
పాయనుతోడ నందుడతి ♦ భక్తిగరంబుల మోడ్చి యిట్లనెన్. 3౧2

శా॥ ఆర్యా! నుండరుడైన బాలకుడు పం ♦ చాహంబులన్ బుట్టె నీ
యార్యాణి బరికింపఁ జిత్రములలో ♦ నత్యదృఢతంబయ్యె నీ

కార్యం బెచ్చటనైనఁ జూనితివె యో ధ కారుణ్యరత్నాకరా !

స్థైర్యంబు గలిగింపవే ! మఱియు నా ధ సందేహముం బాపవే ! 3౮౮

చ॥ అని యడుగఁ బ్రసన్నుడయి ధ వ్యాసుఁడు నందునిక్రియ చెప్పి వీఁ
డనుపమసుందరుం, డహికు ధ లాధిపుఁడే బలియాచు దేవకీ
వనితనుఁజేరియుండ హరి ధ పంపున సొంపుగ యోగమాయ, గై
కొని యల రోహిణీలలనఁ ధ గూర్చెను నెవ్వరెఱుంగనట్లుగాఁ. 3౮౯

ఉ॥ నంద ! భవన్ని కేతవము ధ నఁ గనియుంటివి వీని నయ్యరే !
యిందుదివాక రేంద్రములు ధ లిద్ధమునుల్ గనఁజాలిరే ! మఱే
మంతుము నీదుభాగ్యము న ధ హః ! యతనింగన వచ్చియుంటిమే
మిందుల; కేప్పడా శిశువు ధ నేర్పడఁ జూపుచు ! కోర్కెఁ దీర్చుమా. 3౯౦

మ॥ అనినఁ నందుఁడు వానిఁజూపఁదమి నా ధ వ్యాసాదులుంగాంచి చి
ద్ధ నరూపాయ, నమోస్తు తే, భగవతే, ధ కంసానుజారాతయే,
ఘన నీలాంబర ధారిణే, సలిలజా ధ కర్ణాంతనేత్రాయ నం
దనిశాంతాంతరభాసురాయ గురవే, ధ ధర్మజ నేత్రే నమః. 3౯౧

పంచచామరము.

బలీ ! హలీ ! ధరాధరా య ధ పారధైర్యసాహసా !

ప్రలంబఘాతకా ! సురాసు ధ ర ప్రధానవిక్రమా !

కలాలవాల ! గౌరవర్ణ ధ కమరూప మోహనా !

సులక్షణోజ్జ్వలద్భనా ! య ధ శోమతీసుతాగ్రజా ! 3౯౨

నీ॥ నీ వజేయుండవు ధ నీవె ధ్యేయుండవు, దుర్జనలోకైక ధ భర్జనుండ !
కూపకర్ణారివి ధ కంభాండవైవో, తీర్థయాత్రాసక్త ధ దివ్యచరిత !
బిల్వలారివి నీవ, ధ ద్వివిదారివీవయో, హస్తినాపురకర్ష ధ తాతీచతుర !
నీవె పూర్ణుండవు ధ నీలాంబరుండవు, భీమదుర్యోధన ధ విభుగురువర !

తే॥ రుక్మిణేనుకకూటవి ధ రోధివీవె, దేవజేవుండవీవయో ధ రేవతీశ !

రాహిణీయుండ వీవె పఠరాత్పరుండ, వీవె మావందనములొందిఁకావవయ్య !

చ॥ జయజయ కామపాల ! యదు ధ సంతతిసాగరజాతచంద్రమా !

జయజయ దేవకీతనయ ! ధ సత్యదయాశుచిసారమేదురా !

జయజయనిర్మలాత్మ ! వ్రజ ధ సంభవ గో జన గోపికా ప్రియా !

రయమునఁ గాంచి రామ ! బల ధ రామ ! దయఁ మము రక్షసేయుమా !

తే॥ ఇది శరించిన మానవులెల్ల పాప, ములను ద్రోసి యప్తైశ్వర్యములను బొంది

హరిపదంబుగాంచెద రంతఃవ్యాసముఖులు, నతులఁజేసి సరస్వతీనదికిఁజనిరి.

శ్రీకృష్ణజనన కథాప్రారంభము. ౩౩౦

- క॥ మఱిఁ బరిపూర్ణతముండును, బురుషోత్తముడైన కృష్ణ ధీమూర్తి జగచ్చుం
కరుడయి వసుదేవ మాన, స్వగోపీహమందుఁ జొచ్చె ధీజనకరేంద్రా! 3౨౬
- తే॥ అదిమొదలుకొని వసుదేవుఁడర్కచంద్రవహ్నుఁనుమించు తేజానవతిలి యింద్రు
లీరునన్ వెల్లె. ౩౨౭! యాదేవకియిను వారిని గర్భంబునందాల్చె నర్షమతిని.
- తే॥ తాల్చినది మొదల్కొని యట్టితన్వి మేఘమందుఁ జంచలకైవడినాలయమున
వెలుగఁదొడఁగె నాకంసుండుగలయఁజూచి, యడలుకొనియనుకొనెదనయాత్మనిట్లు.
- సీ॥ లేచు నిస్సత్తువ ధీమతులెదలు, కడుపున నొప్పి యో ధీకరులులేవె,
తొంటిపీడయులేదు ధీవకయుండుట, లేదెట్టిచెట్టల ధీవాదులేదె,
యన్నముపైరోత ధీయంచుచుండుటలేదు, చిక్కిపోవుటలేదు, ధీచీడలేదె,
గృహకృత్యములనొండు ధీగ్రేణిసేయుటలేదు, మంచినడవడియు ధీమానలేదె.
- తే॥ అశుచి, లేదంతచింతయు ధీనందలేదు, నాదు నిర్బంధమువ్వడ ధీలేదయారె!
యిలను గర్భిణులెందఱో ధీకలగుగాని, యిట్టి గర్భిణినెచ్చోటనేనునూడ. 3౨౮
- ఉ॥ అంచితకాంతిసంయుత, శుభాంగిని, దేవకి, గూర్చి యాతఁ డ
ల్లెంచి, కటా! కటా! యకట! ధీయేనికక దక్కనటంచు, నెంతో చి
తించి, భయాకుటుండగుచు ధీదేవకి! నన్నువధించుగర్భ, మే
తెంచెను. గానఁ బుట్టఁగ వధింతు నటంచనె నాకతాయయై. 3౩౦
- చ॥ పలికి యటుల్ యదుప్రభుఁడు ధీభ్రష్టమనంబున నింటికేగి యా
వలమురితాలుపెల్లు నను ధీబట్టివధించునో యంచు దిక్కులన్
గలయఁగఁజూచు, నూఁచుఁ దలఁ, ధీగ్రాగును, వాఁగును, గ్రొవ్వు, నవ్వు, మీ
సలఁ బలుమాటునువ్వు, నికఁ ధీజచ్చితి నీహరిచేత నంచను. 3౩౧
- తే॥ అట్టి వేళను గంగాధరాబ్జయోని, ముఖనిలింపులు, నేముచు ధీముచులఁగూడి
వచ్చి వసుదేవు చెఱసాల ధీపైనినిల్చి, పుట్టఁబోయెడి శ్రీకృష్ణ ధీమూర్తికెఱఁగి.
- సీ॥ స్వప్నాద్యవస్థలన్ ధీసర్పఁ గారణుడయ్యు, నొండెడఁ గాకయేయుండు నెవఁడు
యోగీంద్రులకుఁజిక్క ధీకుండియు భక్తజనతరికిం జిక్కును ధీకృతి యెవండు
పంచభూతంబులన్ ధీబరేధవిల్లఁగఁజేసి, యవాని నడపెడి ధీనధికుఁ డెవఁడు
స్థావరజంగమ ధీసకలసృష్టికి మూల, కందమై సుఖముగాఁ ధీగ్రాలు నెవఁడు
- తే॥ మాదృశామర్త్యులందఱ ధీమనుచునెవఁడు, దుష్టశిక్షకుఁ డెవ్వఁడు ధీశిష్టరక్ష
కుండు నెవఁడగు నీవెగాదొక్కొనిన్ను, సన్నుతినిసర్పఁగలమొకోశరణుశరణు.
- తే॥ విధిహోత్రుని యందున ధీవిస్ఫులింగ
గణము సౌరరానికైవడి ధీగ్రతుభజులును

ముఖలు రాజులు మహదాదు ధైవనియందుఁ

జారఁగ వీల్పాదో యా నీకు ధరణు లివిగొ.

33౪

చ॥ బలుల బలుండవై నుజన ధవశ్యుడవై యుపకారకారివై

యిలకు విభుండవై శ్రుతుల ధకితయుఁ జక్కనివాడవై మహా

ప్రలయమునక వెలుంగు భగ ధవతుండవై పరిపూర్ణమూర్తివై

చెలఁగడి నిన్నిదే శరణు ధసెందితిమో వసుదేవనందనా !

33౫

స్వగ్విణీవృత్తము.

రాధికావల్లభా! ధరమ్యూపాన్వితా! సాధుబృందారతా! ధసత్యశాచాయతా
గోధనా ధీశ్వరా! ధగోపవేషోన్నతా! శ్రీధరానాయకా! ధచిత్తజాతాత్మజా.

తే॥ ఆదిమధ్యాంతరహిత! యో ధయప్రమేయ! నిత్యశుద్ధబుద్ధావ్యయ! నిర్వికల్ప
నిర్గుణానందఘనమూర్తి! ధనిన్నమేము, శరణుసెందితి మియ్యదేశరణు శరణు.

వ॥ మఱియు గతాగతంబులగు కల్పంబులందును, యుగంబులందును, మన్వం
తరంబులందును, నంశాంశాంశకలావేశపూర్ణపరిపూర్ణావతారంబులం గల్పించి
జగంబు సృజించి యందుఁ గర్తవై భర్తవై హర్తవై చెలంగి పరిపూర్ణత
మావతారంబైతి దుష్టశిక్షణంబును, శిష్టరక్షణంబునునర్ప బద్ధకంకణుండవై శ్రీ
కృష్ణనామంబునందెరుగఁ జోవునీకు మే మునర్చిన నమస్కారంబులమేలెంచిమాపయి
దయనించి గ్రహించి యధర్మమడంచి ధర్మంబుద్ధరింపునుని ప్రార్థించి వెండియు.

ఉ॥ మృక్కైదమేము నీదుపద ధమల్ దలఁదాల్తుము పాదధూళి, సాం

పెక్కిన విగ్రహంబు నద ధనెప్పుడు సంస్మరింతు మూఖ్యయుగ

జక్కఁగ నుచ్చరించెదము ధసత్వరమే దయచేసి మార్తురక

దుక్కొనరింపవయ్య! హరి! ధతోయజవ్రతవిశాలలోచనా!

33౬

తే॥ ఇట్లుప్రణవించిబ్రహ్మాదులిద్దమునులఁగూడి ముదమునహరిఁ గొనియీయాడుచాత్మ
గేహములకేగి, రంత శ్రీకృష్ణమూర్తి, జననమందెడి సమయముదనరెనపుడు.

శ్రీకృష్ణావతార ఘట్టము.

చ॥ దెసలు ప్రసన్నతంగనను ధదేజముదాల్చెనభంబు భూమియుగ

బసదనమొందె, సంద్యము ల ధభంగురలీలనుబొంగె, దారకల్

మిసమిసలాడె, వాహిను ల ధమేయముగాఁ బ్రవహించె వేడ్కతోఁ

బసులు పయస్సులక బిదికె ధబద్ధములు వికసించె వెండియుగ.

3౪౧

సీ॥ పరిమళంబునుగూడి ధబాధలఁజోగొట్టు, మలయవాతము, వీచె ధమందగతిని

జింతలఁజోద్రోచి ధచెవులకునింపుగా, గాయకుల్, బాడిరి ధకమ్రవీరి

గాసిందొలంగించి ధకర్ణమేయముగాఁగ, శారికాదులు, గూసె ధసౌఖ్యదశను

భేరీమృదంగాది ధవివిధతూర్వంబులు, మ్రోయఁగాఁ దొడఁగెఁ బ్ర ధమోదవిధిని

తే! వాసనావాసితంబగు ధాన్యరజము, వ్యాప్తిసెందుచు నుండెన ధారసరణి
దేంట్లు బాటలువాడెను ధివ్యఫక్తి, జలధరంబులు వర్షించె ధన్వల్పరీతి.

డ! దేవగణంబు పూవులను ధివ్యముగావెదచల్లెనగ్రజల్
భావముల భయంబు విడి వహ్నుల వేల్చి ముదంబు సెందిరా
పావకుడు మహాజ్ఞులత భాసిలె బారులు, బల్లెవాండ్రు, సా
ఖ్యావహమార్గముంగనిరి హర్షముసెందిరి సుందరీమణుల్. 3౪౩

క! ఆసిరి రంభాదలు దమి, బాడిరి తత్కిన్నరులును, బహువిధనుతుల
వేడిరి చారణసిద్ధులు, గూడిరి గంధర్వజనులు గొనియాడుటలై. 3౪౪

తే! జయజయారావముల్ సల్పసర్వజనులు, మునులు దీవెనలంజేసిమురియుచుండ
యాదవేంద్రులు నభయలై చులరుచుండ, బారిజాతాదికుసుమముల్ బైనివాల

తే! అర్ధరాత్రంబునందించు డభ్యుదయము, సెందినను గనుచీకటి జెలగవార్ష
యోగ, బుధవార, రోహిణి యుక్తమై, భాద్రకృష్ణాష్టమి వృషభంబునందు.

ల! అరణియందు నగ్ని కరణిని దేవకీ, దేవియందొగ్గెష్ట దేవవిభుడు
పుట్టె మంచివారి మోములువికసింప, వికటులమొగములును వెల్లెబాట.

సీ! చితము వెల్లు శ్రీవత్సపాళితో, గమనీయతారహః రములతోడ
గనలపండుపుసేయు కౌస్తుభమణితోడ, మధుభృదస్వితపద్మ మాలతోడ
బంగరుబురుడించు పట్టుపుట్టమ్మతో, సరసనాదమనోజ్ఞ మురళితోడ
గనదగ్నిభమతా కంఠంబులతోడ, మించుచుహసియించు కాంచితోడ

తే! బరిధవర్తులమంజీర బాహుదిముల, బోడ బాలప్రభాకర తుల్యమకుట
కుండలములతో, నల్లముంగురులజెలగు, మొగముతో నొప్పచుండెడిముద్దుకృష్ణు.

చ! సరసిజపత్రనేత్రు, ఘన సామ్యమనోహరరూపుని మహా
ధూరుచిహితసంతమను, దోర్బలు, గోటిమనోజమోహను,
న్దురుచిరపత్రమండితు, ఘోర, బిపూర్ణతమావతారు, శ్రీ
హరిని, బరాశ్మరుణ, సుతుగ నానకదుందుభి సూచి వేడ్కతో. 3౪౫

తే! అట్టి పురుటింటిలోపల నగ్రజులకు, నిచ్చనిడె లక్షగోవుల నెడదనడలు
విడిచి యాదివ్యపుత్రుని విశ్వమయుగ, నెఱిగి బద్ధకరుండయి యిటులవేడె, 3౪౬

దేవకీవసుదేవు లావిర్భవించిన శ్రీకృష్ణుని వినుతించుట.

సీ! వాస్తవంబున నీపు వటలుదు నొకడవై, ప్రకృతిగుణంబున బహుళమైతి
వఖిలలోకములకు నాదిమకర్తవై, భర్తవై హర్తవై ప్రబలుచుందు
వట్లయ్య దేహవ ర్ణమల స్ఫటికంబు, బోలె నేమంటక క్రాలుచుందు
వాకాశ, విశ్వంభరాంత, ర్భహిస్సుల, గర్భసాక్షివియోచు గడలుకొందు

తే॥ వవనిభారముఁ దీర్పంగఁ నలరీతీపు, పూరుషోత్తముఁడవునాకుఁ బుత్రుఁడవుగఁ
బుట్టియుంటివి ధన్యతఁ బొందినాఁడఁ, గంసభయమునుమాన్పిన న్నావపయ్య.

చ॥ అని వసుదేవుఁడావిధిని నాపరిపూర్ణతమావతారుఁ గృ
ష్ణుఁ గొనియాడి మ్రొక్కులిడఁ జూచి పరాత్పయటంచెటింగి నం
తనె యలదేవకీసతి ముఁ దంబునఁ జేతుల బాలకృష్ణునిఁ
గొని తమి ముద్దుపెట్టుకొనిఁ కోమలసూక్తుల వేడె నిట్టులఁ. 3౧౨

శా॥ వైకుంఠా ! గరుడధ్వజా ! సురవరా ! భక్తాబ్జుత్రోదయా !
లోకగ్రామణి ! పూరుషోత్తమ ! హరీ ! టాక ఘోరాంతకా !
శ్రీకృష్ణా ! యదునందనా ! యదువరా ! సేవింతు ని న్నాననే
నాకంసప్రభుభీతివీడి కుతుకం బుదంగ రక్షింపుమా ! 3౧౩

క॥ అనవుడు భగవంతుండ, ల్లననగి తలిదండ్రులఁ ను లక్షణయుతుడై
కనుఁగొని కరుణామతి నిట్లు, ఘనముగవాక్కుచె నమృత భుజితమృదూర్క్తి.

మ॥ జననీ ! పృథ్వియనంగ సాధ్వీవయి ప్రాఁ గ్జన్మంబునందుంటివో
జనకా ! శ్రీ సుతపాఖ్యఁ బొందియఁ దనూ జాతార్థివైయుంటి వీ
పున, నీయమ్మయ్య, బ్రహ్మయాజ్ఞదపముఁ భుక్త్యంబువుల్ వీడి శ్ర
ద్ధను మన్వంతరమాచరించితిరినూ ! తాదాత్మ్యభావంబునఁ. 3౧౪

ఉ॥ అంతట నే, బ్రసన్నతను నందుచు మీదరికేగుదెంచి మీ
స్వాంతగ తేప్పితంబులను సత్వరమే వచియింపుడన్న ని
శ్చింత, భవాదృశాత్మజునిఁ జెందెడి భాగ్యముగల్గజేయవే !
సంతసమాను మాకన, నె సంగితిఁదద్వరమేచు బిమ్మల్. 3౧౫

చ॥ కమలభవుండు దంపతులు గా మిముఁగూర్చెను దద్వరంబునఁ
గ్రమముగ మత్సమాత్మజుడు గాఁదగునంచుఁదలంచి యెల్లెడఁ
నెమకితిఁగాని యెచ్చటను నేను గనుంగొనలేక మీకునం
తిమమున విశ్రుతుండన న తిప్రమదంబునఁబుట్టితిఁ జమి. 3౧౬

చ॥ మఱుసటి బామునం దదితి మానిని నా మఱి గశ్యపుండనఁ
వలలెడి మీకుఁబుట్టితిని వామననామముతోడ, నిష్ఠితుల్
దిరిగి జనించితిఁగనుకఁ దెప్పన న్నొనిపోయి నందమం
దిరమున నుంచి యందుఁగల దివ్యశిశుఁగొని యిందుఁజేరుమా ! 3౧౭

చ॥ అని వచియించి దేవకియు నానకమందుభి కన్నులారఁగా
గనుఁగొనుచుండఁగా నతఁడు గందుపుతీరుగ మాతెనయ్య ! నం
త నతఁడు నాశిశుంగొనుచుఁ దర్లఁదలంపఁగ; నాయశోదకు
స్తనయఁగయోగమాయ జన నంబునుసెందెను గోకులంబునఁ. 3౧౮

నీ॥ అప్పుడడ్డంబుగా ♦ నాబిడ్డగైకొని, యల్లననల్లన ♦ నడుగులిడుచు
యోగమాయాశక్తి ♦ నుక్కుబీగంబులు నర్గళశృంఖల ♦ లట్టెయూడ
దిట్టమాతలుపులు ♦ దెరువంగబడఁ గను, మాటాడులోకంబు ♦ మాటుమణిగఁ
గావలివారలు ♦ గాఢనిద్రనుజెంద, సంధకారంబులు ♦ సంతరింప

తే॥ వేయిమొగములచిలువయు ♦ వెంటనంటి, దీర్ఘఘణములఁగృష్టువై ♦ దెరచిపట్టి
వానపడకుండఁగావంగభయదయమున, బాట తనమధ్యమ్రాబునఁబరఁగనిడఁగ.

వ॥ నందుని వ్రజంబునకుం గ్రమంబుగాఁజేరి గాఢనిద్రంబోయినవేలను దిలకించు
చు హరియోగమాయావ్రభావంబున నడ్డుపాటులేక యశోదశయ్యకడకుంజని తన
కొమరుని బరుండఁబెట్టి యందున్నజిన్ని పాపనుగ్రహించి యటనుండివెడలి యము
నందాటి నిజకారాగృహంబునకువచ్చి యాబిడ్డను దనసతీమణికిచ్చి యినుపగొలు
సులం దనకాళ్లకుఁ దగిలించుకొని యేమియు నెఱుంగనివానికరణిఁగుమరుపడిబెదరుగల
వానిపోలికను నదరుచు గంభీరచిత్తంబున నుండె. ఆరేయి గాఢనిద్రంజెందిన
యశోదకు, వసుదేవుం డానల్లనయ్యచు దనశయ్యచు బరుండఁబెట్టుటయుఁ దనబిడ్డను
గొనియేగుటయుఁ దెలియకుండెనని యెఱుఁగుము. 3౬౦

చ॥ ఇఁకఁజెఱసాలలోన నీను ♦ వేడ్చెడి సవ్వడి నాలకించి ర
క్షుకులు ద్రుతంబునఁజనియుఁ ♦ గంసుని కయ్యది సెప్ప నాతఁడు
దికమకఁబొంది యాచెఱను ♦ దేవకిబిడ్డను లాగఁబోవఁగా
స్వకరము నడ్డువెట్టి తన ♦ వ్రాతకునెట్లనె నామె దీనయై. 3౬౧

తా॥ అన్నా ! చంఁకుమన్న ! యీసుతను, నీ ♦ కాయవ్య, మారోగ్య, మ
త్యైన్నత్యంబును, గల్గుఁ గాన విడు నా ♦ కాత్యోన్మత్తపుల్లెరు; నీ
కన్నఁ దీనదయాళు రెవ్వరిల నీ ♦ కన్నెన్ మఱిన్నన్నునో
యన్నా ! ప్రోవుము నీకుఁ జేసెదను సా ♦ ప్తాంగప్రణామంబులన్. 3౬౩

తే॥ అరయ నవమాసములు మోసిఁఖలకవృమ్మలనుబడి నేనుగనినట్టిపుత్రవరుల
నార్చురను జంపియుంటి వోయన్న ! నీకుఁ, గీడు సేయనియీకన్నెఁగృహనుగనుమ !

ఉ॥ కన్నులనుండి నీర్విడిచి ♦ కన్నియ, చిన్నది యన్నుమిన్న యా
పన్నయు నా కుమారికను ♦ బాహులఁ గప్పి నిజాగ్రజచ్చునె
న్నన్నియొ తెన్నులన్ వినయ ♦ మెంతయుఁ దోవఁగ వేడు దేవకి
దన్నుచు నాఁలం దఱిమె ♦ దైత్యవరుండుగు కంఠుఁ డక్కటా ! 3౬౫

తే॥ దేవకిదేవి యిటుఁ గంఠుఁదిగులుతోడఁ, గడుపు గడ్డముఁగాళ్ళును, గరయుగంబుఁ
బట్టుకొని బ్రతిమాల నా ♦ చెట్ట, నెట్టి పట్టుపట్టి యాబిడ్డను ♦ బట్టి యీడ్చె.

ఉ॥ దుష్టుడు యాదవాధముడు ♦ తుంటరులన్ బుడంట్ల మేదిని
కష్టకృత్రిప్రదాయకుఁ డ ♦ కారణ వైరసమార్జనం, డఘ

స్పష్టఁడు కంఠఁ దంత నల ధ పట్టిని గాళ్ళనుబట్టి బండపై
నవ్వుము సేయఁ గొట్టుచు ఘ ధ సంబుగ నెట్టుడు యోగమాయయు. 3౬౭

ఉ॥ కంఠుని వీడి పైకెగసి ధ కాంతిమదాయధముల్ ధరించి ద్వి
ద్ధ్వంసకృత్రిప్తశ స్తశత ధ పత్రసహస్రతురంగసంగతం
బంసలపార్షదాన్మతము ధ నచ్చముఁ జామరయు క్తమా రథో
త్తంసమునెక్కి యవ్వభుజ ధ దండములొంది శతార్కభాసయై. 3౬౮

చ॥ ఘనరవమొప్పు నిట్లనియె, ధ గంస! నినున్వధియింప నింతకుఁ
మునుపె పశేశ్వరుండు నఘ ధ మూలవినాశకుడైన కృష్ణఁడే
జననముసెందె వ్యర్థముగ ధ శక్తి యొకింతయు లేని దీనులఁ
గని వెతఁబెట్టుచుంటి విది ధ గౌరవకృత్యమె ? వీరనత్యమే? 3౬౯

తే॥ యోగమాయ, కంఠునిక్రిష్టియ క్తరీతి, జెప్పివింధ్యాచలమ్మునఁ ధ జేయచట
బహుళనామంబులఁ బొందివలయుచుండెనోయి బహులాశ్వభూవరా! యుచితచరిత!

ఉ॥ పిమ్మట నుగ్రసేనజాఁడు, ధ విస్మితుడై యల యోగమాయ వా
కృష్ణుల చాటుఁగాంచి చెఱఁ ధ గ్రాతడివారల వీడి వారి పా
దమ్ములవ్రాలి పాపుడను ధ దప్పుడు వాడను, బాపకర్మఁడఁ
మిమ్ము నయారె! యిందున న ధ మిత్రుడనై వెతఁబెట్టితిం గదా. 3౭౦

మ॥ భగినీ! మన్మథరూపులైన సుతులఁ ధ బల్కాటునే జంపి ని
న్నగచాట్లు గడుఁబెట్టియుంటి, దయ న ధ మ్మా! నన్ను మన్నింపుమా!
పొగరుంబట్టని వాడనైతి కులసం ధ బుద్ధుడనైతి జమీ
వగపుంజెడక కష్టమొర్చి యెవఁ బా ధ నా నన్ను రక్షింపుమా! 3౭౧

ఉ॥ కాలము ముంచుఁ బ్రాణులను ధ గాలమెతేల్పెడిఁ బ్రాణిరాశి, నా
కాలమెవండెఱుంగు? ఘన ధ కాండము, నిశ్చలమైన, గాలికిఁ
దూలెడి లిలఁ గాలగతి ధ దుష్టుడనై వెలిపల్కునమ్మి మి
మ్మొలిగఁ గష్టపెట్టితిని ధ నోర్పుడు, తీర్పుడు నాడు తప్పులఁ. 3౭౨

ఉ॥ అష్టమగర్భమాస్థ నిను ధ సంతమొనర్చునటంచు మిన్ను సు
స్పష్టముగా వచించె నది ధ సత్యముగాక చెలంగె నివ్వడి
యష్టమగర్భమో యబల ధ యైజనియించెను యోగమాయ సఁ
నవ్వుముసేయవాఁడు జన ధ సంబును సెందెనటంచు వాకొనఁ. 3౭౩

ఉ॥ వాఁడటనుండెనో మఱియు ధ వాఁడటలుండెనో నాకునప్పుడే
కీడులు మూడునో యెవరు ధ గేకిసలఁ దమిఁగొట్టునుండురో
జాడనెఱుంగనైతి నెటు ధ సంచరణంబొనరింతుఁ గొల్తు నా
పోడిమి నూడఁగొట్టకుండు ధ ప్రోవుడు సోదరి! సోదరిపతి! 3౭౪

తే॥ ఉక్తసేనావాడిట్లప్పి యచితరీతి, దేవకీవసుదేవుల ధిగులువాపి

యెఱుగి యంతట నిలుసేరె, గృష్ణునమ్ము, వారికే శుభమెట్లుసేకూరదయ్య!

చ॥ పదపడి గంసవీరుడు ప్ర ధాతమునందున మేలుకాంచి దు

ర్భవమున నాప్రలంబముఖ రాక్షసుల బిలిపించి యోగమా

యదెలిపినట్టి వాక్యముల నన్నిటి వారికి జెప్పి పిల్లల

నదనుదముం బొనర్చుడు ర సాతలమందు గ సాయపారలై.

322

చ॥ అని బెట్టిదంబుగా నాజ్ఞాపింప నాచెట్లు విని దేవా! నీవు దేవాసుర ద్వంద్వయుద్ధంబున బేరెక్కి యుక్కుమిగిలి ధనుష్టంకారం బొనరింప నన్నిలింపులు సైతము గంపంబునెని కాల్కొలంది బాటరే? ఇక బాలురవలననా మనకు భయంబు గలుగునది? ముఖ్యంబుగా నీకు వైరియగు నమ్ము హాశేషికి గో, విప్ర, సాధు, శ్రుతి, ధర్మాదులు, తనువులైయుండు. అవ్వానియందే యాతండుదృఢిల్లుంగాన దద్వధోపాయం బాలోచించి యానతిమ్మని విన్నవించు కొన నయ్యాగ్రసేనియు యోచించి యంగుల కురరీకరించె. అంత నా దేవానాం ప్రియు లత్యుత్సాహంబుతో వెడలి నలుగడలఁ దిరిగి తిరిగి పుర, గ్రామ, జనపద, వన, వనధుల, దత్తతాలోచితంబుగా గామరూపధరులై సర్పంబు లాఖువుల రంధ్రంబులం దూరుమాడ్కి జొచ్చి చొచ్చి, చూచి, చూచి, పశు, పక్షి, మృగ, నరసమూహంబు లందలి తల్లిచనుబాలు వీడజాలనివియై, మనోహరంబుగా నుండు లేగలను, గ్రుడ్లను, బసికూనలను, బిడ్డలను భూతబేతాభురంబోలి చంప దొడంగి క్రమక్రమంబుగా నిర్వీర్యులగుచు సంచరించుచుండిరి. అంత నావ్రజంబు నందు.

32౩

సందుండు పుత్రోత్సవంబుజేయుట.

సే॥ నందుడు వటువారనందనోత్సవమును, జరుపంగఁ దలచి భూసురులఁబిలిచె బిలిచి తత్పదపద్మ ములకు పోడశవిధు, లను బూజల భక్తి దనరసలిపె సలిపియు లక్షగో వులను దక్షిణలతో, ధాన్యముతోగూడ దానమిచ్చె నిచ్చి వారొనరించు నీప్సితార్థంబుల, గలిగించు దీవెనల్ దలను గొనియె

తే॥ గొనియు భేరి మృదంగాది నిసదమఖల

దిశల మ్రోగ సువాసినుల్ దివ్యఫక్తి

మంగళారతులైత్ర న మందగతిని

జాతకర్మంబు నొనరించె జనక ! మఱియు.

32౪

చ॥ లిల గుడ లైల తూలఘృత, దివ్యమణి ధరణీ, సువర్ణ వ

స్త్రులవణసప్తధాన్య ఫల దానముల వసుధాతలామఠేం

ద్రులకు విధేయుడై యొసంగి ♦ తోచినరీతిని బ్రేనిదక్షిణల
బలునులునిచ్చె నందుడన ♦ వద్యనుతోత్సవబద్ధచిత్తుడై.

3౮౦

సీ॥ గాత్రమూలముగాగ ♦ గాయత్రీ గానంబు, గావించి రవ్యాణి ♦ గానసరణి
క్షౌమవస్త్రముల సిం ♦ గారంబుగావించి, సానివాండ్రాడి ర ♦ చ్చరలకరణి
గర్జవర్షమోనర్పు ♦ కావ్యమూలగవులును, వ్రాసిరి తద్బాద ♦ రాయణిరహి
విజయసూచకములొ ♦ ధ్వజనీపతాకముల, జెలంగె నాస్కందుని ♦ సేనబోలె
తే॥ శంఖ దుందుభి వీణాదిసకలవాద్య, యంత్రములు గడుమోసెనా యభగతిని
నిండజాలంబులజేసి ♦ రైంద్రజాలికు, లల శౌరిపుట్టినవేడుకలను, మణియు.

సీ॥ సంసులగొందుల ♦ జనుకంబులందున, జిమ్మి వాసిలేవారి ♦ జుకరించి
పంచలాదటలందు ♦ వాణిఖలందున, నలికించి రంగుము ♦ గ్గులనల్పి
వీడుల వాడల ♦ మేడల గోడల, జిత్తురుపుల్ వ్రాసి ♦ చెలుపునింపి
మండప తోలికా ♦ మండలప్రాంగణం, బుల సర్వవిధముల ♦ బొల్పుసల్పి
తే॥ దేవతాగారిస్త్రాది ♦ దివ్యభవన, మలచు దత్తమచితకృత్య ♦ ములను వెలయు
జేసి బురుజులగలశమల్ ♦ సెలంగజేసి, నందనోత్సవము సత్పానందుడలమి.

ఉ॥ బుగరుశృంగమూల్ బసుపు ♦ పచ్చనిపుచ్చము జిత్రధాతుల
ఖంగునమోగు గంటలను, ♦ గాంతలచేతులగుర్తుల, మనో
జ్ఞాంగము, రక్తకంబళము ♦ లక్ష్మములైన, సువర్ణహారముల్
హంగగు వత్సముల్, గలిగి ♦ యావులురాజిలె నప్పుడచ్చట.

3౮3

తే॥ అంత వృషభానువద్యుడ ♦ యవసరమున, నందనందనోత్సవమహానందవార్త
విని కళావతీయుక్తుడై ♦ జనులుగొల్పి, సౌరుగౌరుననెక్కిత ♦ త్సదనమొందె.

చ॥ మణి నవనందవద్యులును, ♦ మాన్యులు శ్రీవృషభానువత్కము
ద్ధుకు లుపనందులు జెలిమి ♦ తోచి దిరుగాడెడి భూపవద్యుల
సరసతరాత్మబంధువులు ♦ శాస్త్రపురాణనయప్రవీణతా
విరతయశోదయాఘ్యులును ♦ వే సనుదెంచిరి నందుమన్నికె.

3౮౫

సీ॥ ఉత్తమాంగంబుల, ♦ నుష్టిషముల దాల్చి, వానిపైదండల ♦ వలలజేసి,
పచ్చబొందశముల ♦ గ్రచ్చుట ధరియించి, తొళిదిశంబుల ♦ దొడవులాండి
పిల్లనగ్రోవుల ♦ బెడవులనులగించి, బెత్తములజేతి ♦ వ్రేళ్ళబట్టి
గురిజలంగట్టిన ♦ క్రొమ్మడియుగల్గి, నెమ్ములపురులను ♦ నెలయుగట్టి
తే॥ మోమునందునబొట్టిడి ♦ పుత్రకులను, గూడివేడుకతోడుత ♦ గోపకులును
జిన్నికృష్ణునుత్సవమును ♦ గన్నులార, ! గాంచవచ్చిరి నందు నిక్కకునరేంద్ర.

క॥ పురమున నుండెడి వారొం, డొరులును శ్రీనందపుత్ర ♦ కోత్సవమునకు
సరగున బోదము రండని, సరసముగా జెప్పికొనుచు ♦ జనిరచ్చటికి.

3౮౭

మ॥ కమనీయాంగద తార హార తరల. ✱ శ్రీవేయ కావాపకా
సమచూడామణి హేమ హీర ననవ ✱ శ్రు ట్టామ చీనాంశుక
ప్రమదారత్నమదేభ గో పృథురభ ✱ భాజత్తురంగంబులక
గ్రమమొప్పక గొని తెచ్చి యిచ్చి రతిభుల్ ✱ కంజాతు పైవేడ్కలోక. ౩౮౮
తే॥ దధియు, క్షీరంబు, ఘృతముమా ✱ స్తములఁబూని, కట్టనొక కేలఁగైకొని ✱ గళములఁటుల
నిటులఁద్రిప్పచు గోపక ✱ నృధులింక, బాలురేగిరి కృష్ణోత్స ✱ వంబు ఁభాడ. ౩౮౯

ఉ॥ నందుఁడు పుత్రకోత్సవము ✱ నం గల రాజుల బంధుపాళి నా
నందముతోడఁ గాంచి నయ ✱ నంబుల బాష్పములొల్క వారికి
విందులొనర్చి సత్కృతుల ✱ వేమఱు సల్పుచు హాయినుండ వా
రందఱు నందరాజుఁ గొని ✱ యాడిరి పాడిరి సంతసంబునక. ౩౯౦

తే॥ ఓవ్రజేశ్వర! యోనంద! ✱ యోగ్యచరిత! ధీరు సుకుమారుసుకుమారు ✱ దివ్యదేహుల
గనుట ధన్యతిగంటిమి ✱ కాలకాల, ముగగుండెడి నీకోర్కి ✱ ముగిసెనేడు.

చ॥ అనపుడు నందుఁ డిట్టులను ✱ నర్థవిదగ్రణులార ! నాపయిక
నెనరిడి మీరు వల్కునుడ ✱ నిక్కువమే యది మీ యనుగ్రహం
బుననె ఘటిల్లె మద్భ్రజము ✱ బొందిన గోవుల యాజ్ఞఁబూని యే
ననిశము సంచరింతుఁ గద ✱ యయ్యది మీరలు గుర్తెఱుంగరే. ౩౯౧

ఉ॥ అయ్యెడ గోపికల్ వ్రజము ✱ నందలి నందసుతోత్సవంబుఁ దా
మొయ్యన నాలకించుచు నొ ✱ హో యని యబ్బురమొంది చంకలక
జయ్యన బొట్టెలం గొని స్వ ✱ సద్భక్తుల విడనాడి గుంపుగా
నెయ్యముతో వ్రజేశ్వరుని ✱ నిర్వృతమొందఁ దలంచి నెమ్మదిక. ౩౯౨

సీ॥ మంజుమంజీరముల్ ✱ మంజులధ్వనిసేయఁ, గాంచికాఘంటికల్ ✱ ఖంగనంగ
దారహారంబులు ✱ దాటుచూటొడఁగఁ, గరకంకణములు గల్ ✱ గల్లనంగ
గబ్బిగుబ్బులు పైఁటఁ ✱ గ్రాలి పింపిసలాడఁ, జెమ్మల నెమ్మేను ✱ సెమ్మగిల్లఁ
గునుమహారంబులు ✱ గురులనుండియవ్రాలఁ, గస్తురిచేర్చుక్క ✱ గరగుచుండ
తే॥ నూడిపోయెడి చీరల ✱ వీడఁబట్టి, కొంచు మైదీగె మించును ✱ మించి వెలుఁగ
నందరాజ గోకులమును ✱ బొంది దాని, సుందరత విచిత్రంబుగాఁ ✱ జూచుచవల.

ఉ॥ ఆ విమలాంగబాలకుని ✱ యాస్యముచుండి పదంబులంటఁగా
నావల నల్లయావల, య ✱ వాదుల నుప్పున, నెట్టినీళులిం
కేవియొ దృష్టిదోషము శ ✱ మింపఁగ మాటికిఁ దీఫివేసి బ.
లీవనఁజేసి పల్కిరిలు ✱ దియ్యదనంబున నయ్యశోదకుక. ౩౯౩

ఉ॥ అమ్మ! యశోద! మంగళము ✱ లభ్యెగదమ్మ! సుతుండు నీకుభా
గ్యఘ్నునఁ గల్గెనమ్మ! చిర ✱ కాలమునుండియు నోను నోములే

యిమ్మయి బంధనమ్మ ! కృత ధ కృత్యపునైతిగదమ్మ ! మాకు మో
దమ్ము ఘటిల్లెనమ్మ ! ప్రమ ధ దమ్మున వీనిని బెంపవమ్మనో ! ౩౯౬

ఉ॥ ఆపయి నా వధూమణి వ ధ రాంగనలార ! సుతుండు నాకు మీ
ప్రాపునఁ గల్గెఁగాని యిత ధ రక్రియఁ గాదిటె నెమ్మిజూడఁడం
చోపికఁబల్కి రోహిణిరొ ! ధ యోగ్యచరిత్రల వెల్లు వీరికిఁ
సాఁపడఁజేసి సత్కృతుల ధ సల్పమ ! యేమియు లోటులేనట్లుత్. ౩౯౭

చ॥ అనపుడు నట్టి రోహిణియు ధ నచ్చచ్చత్రమనోజ గోపికా
జనుల సుచేలధారిణుల ధ సాఁపడఁజేసి సవర్యలాచరిం
చెను మఱి మర్త్యలోకమున ధ శ్రీహరి, సంకుని కార్మజాతుఁడై
జననము సెందెనంచు జయ ధ శబ్దములంతట నిండె. నావలన్. ౩౯౮

తే॥ గోపికా గోపకులుగూడి ధ కుతుకమతుల, వీరి మువ్వరఁబోలిన ధ పెద్దవారు
లేరులేరని దధి ఘృతఃక్షీరములకు, బోయఁదొడఁగిరా వ్రజహంతఃబురదగాఁగ.

చ॥ నరహరి యుత్సవంబును గ ధ నన్ బెదదొడ్డులు గొందఱుండు వే
యరుగుచు గోఁచులూడఁగని ధ యయ్యవి దోపుచుఁ గ్రమ్మఁ జిమ్మటల్
బూరిఁబూరి రోఁజుచాగుచును ధ బూన్కి మఱి జనసాగి జట్టున
జ్జటజట బాటి యన్యహస ధ సంబున కాస్పదులైరి భూవరా ! ౪౦౦

చ॥ మఱియును వందిమాగధులు, ధ మాన్యులు, సూతులు, వేదశాస్త్రుని
త్సరసులు నైతిహాసికులు ధ జక్కనిమాలలనాడ సంకుఁడున్
గరమరుసంబుబొంది మమ ధ కారముతో ననభూషణాంబరో
త్కరకరిగోసహస్రతుర ధ గంబుల నిచ్చెను వారి కోలిమై. ౪౦౧

తే॥ భుక్తి ధనవృద్ధి సంసిద్ధి ధ శక్తులెది, వాడవాడల నూరూర ధ భవనభవన
ములను సంపూర్ణముగఁగల్గిఁమూల్గుచుంట, నిద్ది కావలయుననుటఁ యెఱుఁగఁబడద.

ఉ॥ బంగరు రంగుమైమెఱుఁగు, ధ బంగరుబొజ్జయుఁ బైఁడిపోగులున్
బంగరు సాగయున్ గలిగి ధ ప్రాఁబలుకుల్ దన నాల్గుమోములన్
ఖంగునఁ బల్క మేటియయి, ధ క్రాలుచునుండెడి బ్రహ్మ భార్యతోఁ
బొంగుచు నంచనెక్కి వ్రజ ధ మున్ జనె వెన్నునిఁ జూచు వేడ్కతోన్. ౪౦౩

ఉ॥ ఆరని వెంట నీశుఁడల ధ యాపుల పోతుచు, నగ్నిమేఁకనున్,
వారము ఖంజనంబును, బ్ర ధ భాకరుఁడున్ బెదలేరునున్, బలా
రాతి మదద్విపంబు, యమ ధ రాజును దున్నును, జంఘ్రుఁ డిట్టి, పా
గ్నాతురుఁడున్ మయూరము, హు ధ టాహుటి నెక్కియు నేగి రిట్టులే. ౪౦౪

కవిరాజవిరాజితము.

వరుణుడు సక్రము, నైశ్రవణుండని + వార్యగతిస్తుత పుష్పకము
గురుడును గృష్ణము, గోడిని సామ్యుడు + గ్రోతిని భౌముడు శుక్రుడును
ద్ధురగవయంబు, విధుంతుడుఁ డవ్యము, + దోయజమిత్రకుమారశనై
శ్చరుడును సక్రము, జయ్యన నెక్కిరి + సాగిరి నందగృహంబునకున్. ర౦౧

చ॥ సిరియు నువర్ణు, దుర్గయును + సింగము, నై చికిరీపుంగన్న యా
స్థిరయు విమానరాజమును, + దీర్ఘకృపాణముఖాస్త్రయష్టల
గరములఁగొన్న వప్తి, శిబి + క్క, మఱి డోలఁబదార్థ్య రమ్యలున్
మురిపెములోడ నెక్కి వ్రజ + మున్ జనసాగిరి మాధవాధ్యమై. ర౦౨

చ॥ సనకసనందనాదియుని + చంద్రులు, నేను, యధార్హపద్ధతి
వనజదళాయతాక్షుని గ + నన్ విధితోడుత గోఠగోపికా
జననినదవ్రయుక్తమగు + సర్వశుభాస్పద నందమందిరం
బునుగని ప్రీతిపూరిత సు + బుద్ధులఁ జేరితిమో నరేశ్వరా! ర౦౩

ఉ॥ అందఱమందఁ జేరి హరి, + నాఁచిపూర్ణతమావతారు, గో
విందునిఁగాంచి మొక్కితిమి, + వేదవచస్సుల వేడియంటి, మా
నందు సవర్యలందరి మ + నర్థములేగెనటంచు నెంచి యా
నందముఁ బొంది కృష్ణుఁడే చ + నన్ సమకట్టితి మేము మైధిలా! ర౦౪

తే॥ అందఱేగిన తరువాత + నందరాజు, మధురయందలి వసుదేవ + విధముగాంచి
పుత్రకోత్సవముంజెప్పఁజూపతియగు, కంసునికిఁ గప్పముంగట్టఁగదలిపోయె. ర౦౫

శ్లో॥ పూతన కంసప్రేరితయై గోకులంబున కేతెంచుట.

ఉ॥ ఆతరువాతఁ గంసవిభుఁ + డా హరిజన్మము నాలకించి వే
భూతముసేయఁ బూతనను + యాత్రముతో ననుపంగ, నామహ
భూతము, భుర్భురస్వనముఁ + బోలిన నాదముతోడ, ఘోష సం
భూతము గాఢముల్ బురులఁ + గాంచుచుఁ దిర్గించు నెట్టకేలకున్. ర౦౬

సీ॥ కందుకంబులఁజోలు + గబ్బిగుబ్బలుపైఁటఁ, గులుకుచు క్షీరము + లోలుకుచుండ
నిండుజూబిల్లిని + నివ్వెఱఁబడఁజేయు, నెమ్మొముకళలచే + నగడుచుండఁ
దామరతూండ్ల వి + ధంబున డంబైన, భుజములు భూషలన్ + బొల్పుగాంచ
మేలిమిజాళువా + లీలకుఁగ్రాలెడి, నమ్మేను దొడవుల + నీటుసెంద

తే॥ మల్లెముల్లల హసించు + తెల్లపుట్ట, ములను గట్టి పదాక్షుడు + గలుగుకలికి
వోలెన్బుడెడి యాపంబు + బొందినందు, వ్రజము సొదెను శ్రీకృష్ణఁబాలుదునును.

ప! అంత.

౪౧౨

మ॥ రతియో రంభయో వాణియో శచియో దు ధ్రువాధ్యయో లక్ష్మీయో
శతసంఖ్యాకలః జూచియుంటిమిటు ల ధ్రువద్వైపే లో తేరటం
చతిరేకంబుగమెచ్చి రోహిణి, యశో ధాద్యంగనల్ లోనిక
ద్యుతరీతిఁ జననెంచు పూతనను జేఁ ద్రోయంగ లేదాపెయ్యు.

౪౧౩

ఉ॥ రోహిణి నాయశోదను ని ధ్రువ మొనర్చికరంబులఁ జగ
న్మోహనుఁ జిన్నికృష్ణుఁగొని ముద్దిడి స్వీయకుచంబులందు న
వ్యాహతనాశకృద్విషము సక్కుటనింపుచు నంకమందు నా
రోహిణుఁజేసి భ్రన్యము న రుచ్యము నా చినిపాకఁజ్చెఁగా.

౪౧౪

చ॥ హరియుఁ బయోధరంబులను నాస్యము నందిడి కృత్రిమంబులో
నరసి పయఃప్రయుక్త విష మంత నస్సగృహమాంసశల్యసం
కరముగఁ గ్రోల, నాయసుఁ ధ్రువమువీడి కుమార ! వీడుమూ
పిరివిడువంచుఁ బాటినను వీడమిఁ బూతన యంతిమంబునఁ.

౪౧౫

చ॥ అచలము లేడునుఁ బృథుగు హవళితోడఁ బ్రతిధ్వనింప, నీ
యచల, చలింప, సాగరము లన్నియు ఘూర్ణిలుచుండ, దిక్పృథు
ప్రచయము దల్లడిల్లఁ బలు బాధలఁ గెవునఁ గేకవేసి త
త్కుచరితమెల్లఁ దెల్లముగఁ గూలె భయంకరరూపయు కయ్యె.

౪౧౬

ఉ॥ అత్తటి నాటుకోసులకు నంతరమందునఁ గల్లు చెట్లపె
న్మోత్తము చూర్ణమాయె. నల పూతన యొక్కశరీర సావ్యవం
బత్తరశేఖణల్ ప్రజము నందలి గోపగణంబు నూచి బ
త్తతరమొంది చిత్తరువు లఁ మఱపించుచు నిల్చి రంతటఁ.

౪౧౭

ఉ॥ చిన్నతనంబునఁ జెలఁగు శ్రీహరి, పూతనపాలు గ్రోలి వే
మన్నునఁ గల్చి సందియము మాయుటకై యెటనేని ప్రాణమొం
డున్నదో యేమొ యంచు నొడ లూరక చూచెడి పానిమాడ్కి న
భృన్యతి దానిపైని నగు మోమున నెల్లెడ దోఁగి యాడుటఁ.

౪౧౮

శ్రీకృష్ణ కవచము. ❦

ఉ॥ గోపులు గాంచి యచ్చెరువు, గూర్చిభయంబులు, గల్లుచుండ, నీ
పాపఁడు నెగ్గనేరఁడని పాణుల లాగిరి రోహిణీయశో
దాపతివత్తులా కొమరుఁ దత్తణమందు నురంబునందిడఁ
గోపిక లాకుమారుని క కుంతిత రక్షనొనర్చి రిట్టులఁ.

౪౧౯

తే॥ తొల్లనఘహరకాళిందితోయములను, భేనుపుచ్చభ్రమణములఁ భేనుమూత్ర
గోమయంబులనాచిన్ని కొడుకు జలక, మాడఁజేసిరి దొలిమిన్ముఁ లొడినట్లు.

సీ॥ శ్రీకృష్ణుడినిను ♦ శిరమును గాచుత, గళము వైకుంఠుండు ♦ గాచుఁగాత
 చెలిదీవితేఁడు వీ ♦ నలనుబ్రోచును గాత, ముక్కును యజ్ఞుండు ♦ బ్రోచుఁగాత
 నరసింహమూర్తి నీ ♦ నయనముల్బొవుత, రాముండు నాలుక ♦ నోముఁగాత
 నరుఁడు, నారాయణుం ♦ డరుదైన యోవ్థముల్, ముద్దులకుద్దిగా ♦ బ్రోచుఁగాత
 తే॥ హరికలాభవసనకాదు ♦ లాకపోల, ములను బ్రోచుత గపిలసన్ముని, చిరుకము
 రక్షసేయుత శ్వేతవా ♦ రాహమూర్తి, ముదముతోడుత ఫాలంబుబ్రోచుఁగాత.
 తే॥ ఉరము దత్తయోగీశ్వరుఁడోముఁగాత, మూపులనుఋషభుండునుప్రోవుఁగాత.
 కరములకమత్స్యమూర్తియుఁగాచుఁగాత, భుజయుగంబునుబృధురాజుబ్రోవుఁగాత.
 తే॥ కడుపుఁ గమతుండుబ్రోవుతఁ ♦ గరుణతోడ, నాభిఁగావుతనట్టి ధ ♦ న్వస్తరియును
 మోహినీదేవి గుహ్యంబుఁ ♦ బ్రోవుఁగాత, గటినివామనమూర్తియుఁగాచుఁగాత.
 తే॥ ఓముతఁ వెన్ను భార్గవ ♦ రాముఁడూరు, పులనుబాదరాయణముని ♦ ప్రోచుఁగాత
 గావుతఁగాల్గఁగల్గిపిక్కులను జంఘ, ములను దయను బ్రోతురుగాతబుద్ధబలులు.
 తే॥ ఇల్లు శ్రీకృష్ణ కవచంబు ♦ నెఱిగిచదివి, సర్వరక్షలఁజేసిరి ♦ చతురమతుల
 నిద్దిభగవంతు డావిధి ♦ కెలవిఁజెప్పె, నతఁడు శివునకుఁబల్కుఁగా ♦ నతఁడు మరల
 తే॥ కనికరమున దుర్వాసుఁడఁమునికిననియె, నతఁడుశ్రీయశోదికుఁజెప్పెనదియెవండు
 నిత్యమునుప్రభాతంబునఁనిశ్చలమతిఁ, జదువునో వాఁడుపాపముల్ ♦ జనుపు జనక!
 తే॥ అంత రోహిణియు యశో ♦ దాంగనయును, రక్ష సేసినపిమ్మట ♦ బ్రాహ్మణులకు
 వివిధదానములకసల్పి ♦ పిల్లనికిని, బాలుడ్రాగించి హాయిగా ♦ వఱలిరయ్య !
 తే॥ అవల నందాది గోపకు ♦ లామధురను, వీడి తమకుంకిరిదిర్గి ♦ వేడ్కఁజేరఁ
 వచ్చుచుండంగఁ బూతనాభయదవపుపుఁ, బధినిగాంచికుతారముల్వరుసఁగొనుచు
 క॥ రక్కసియొడలును ముక్కలు, ముక్కలుగాఁజేసి యమున ♦ పొన్నరిదరినిఁ
 మిక్కిలి చితులను బేర్చుచుఁ, జక్కఁగ దహనంబుజేయ ♦ సాగిరి పిదపఁ. ౪౨౯
 ఉ॥ కాలినదానినుండి పొగ ♦ కల్గషనాశకమై పవిత్రమై
 యేలకాయలా యగరు ♦ నిద్ధలవంగములక బటీరముక
 బోలు నువాసనక వెడలె. ♦ బూతన యుత్తమలోక మొంద నా
 శ్రీలలనెఱుఁడే సలిపె ♦ జిత్రమనం జనకుండు నిట్లనె.

౪౩౦

పూతనా పూర్వజన్మ వృత్తాంతము.

ఉ॥ పూతన, బాలఘాతని య ♦ పూర్వవిష సైని దుష్టశీల యా
 నానికి నెట్లు స్వర్గము జ ♦ నార్దనుఁ డిచ్చెను? బూర్వజన్మమం
 దేతలిడండ్లులీయమకు, ♦ నెట్టిది దీనిచరిత్ర సర్వమీ
 రీతఁజెప్పి చిత్తమును ♦ నింపున నింప నుతింతు నారదా!

౪౩౧

చ॥ అనవుడు భూతలేంద్ర ! యది + యాదిమజన్మమునక బలిప్రతే
శునిసుత, రత్నమాల, యన + శోభిలితండ్రి సవంబునందు వా
మునుడనుపేర మెప్పెడి ర + మాపతినింగని పుత్రమైతితోఁ
దనరుచు నిట్టి పుత్రకుడు + దార్శ్నిని జనుబాల నిత్తుగా.

౪౩౨

చ॥ అని మనమందునం దలచె + నాబలి స్వప్రేమభక్తుడౌట నా
తనిసుతయంచు వత్సలతఁ + దద్వర మాహరి యామె కిచ్చు
చైనజుమి యంత నావనిత + శ్రీహరినూక్తిని నా విధానఁ బూ
తన యనుపేర నిద్ధరణి + ద్వాపరమేగిన మీఁదఁ బుట్టితా.

౪౩౩

చ॥ హరిని స్మృశించి స్తన్యమును + నాథనొసంగి నశించి వెంటనే
పరమపదంబు సొదెగద + పారివ ! పూతన మోక్షసత్కథా
సరణినివిన్న వ్రాసినను + జక్కఁబఱచిన దోషరాశి చె
చ్చెరవిడి తత్త్రివర్గ ఫల + సిద్ధులు గల్గును నెట్టివానికి.

౪౩౪

చ॥ అని యిత్రైతంగున శ్రీగర్భాచార్యుండు శౌనకునకు వచింప నలండు
పరమానందభరితుండై మహాత్మా ! శ్రీకృష్ణచరితంబు వినిపించి నాజన్మంబు
సఫలంబు గావించితిరి. యతియు శాంతిదాంతివిశాంతస్వాంతుండును, శ్రీకృష్ణభక్త
శిరోమణియునగు నాబహులాశ్వం దా నారదమహర్షిం గాంచి యావల నేమని
పృచ్ఛించె నది యానతిండ్ని ప్రార్థించుటయు గర్భు డిట్లనియె.

౪౩౫

తే॥ అంసులకు జనకుండెదహర్ష మొంది, “అద్యధన్యోస్మినారద” ! యచ్యుతాంఘ్రి
నిహితమతులకు నెల్లెడి + నెగ్గకుండు, జన్ని వెన్నునికతఁ బైని + జెప్పమనుడు.

ఉ॥ నారదుఁ డిట్లనెక జనక + నాయక ! యొక్కదినంబునందు నా
శౌరిభవోడుయు క్తతిధి + సంఘటిలంగ యశోద గోపగో
పీరమణీయయై మిగుల + వేడుకఁజేయఁదలంచి భూమిబృం
దార్థః బృందముఁ బిలిచి + దానములక బొనరించి యంతట.

౪౩౬

చ॥ సురుచిరమైన రూపమున + శోభిలు బాలుని ముద్దుకృష్ణునిక
బరిమళయుక్తవారుల న + వారిగ స్నాన మొనర్పఁజేసి త
ర్హసజనేత్రయుగ్మమునఁ + జక్కఁగఁ గాటుకదిద్ది రోహితాం
బరములగట్టి బొట్టునిడి + బంగరుసాములఁబెట్టి సాంపుగా.

౪౩౭

తే॥ డోలికారత్నమందునఁ + బూలపాన్పు, పైనిగూర్చుండఁ బెట్టగ + మానవతులు
మంగళారతు తెత్తి య + భంగభంగి, బాటలవళిని బాటలఁ + బాడి రవల.

సగివ్వణీవృత్తము.

లాలి శ్రీమాధవా + లాలి దేవస్తుతా, లాలి కేలీప్రియా + లాలి గోపీప్రియా
లాలి నారాయణా + లాలి శ్రీరాసనా, లాలి కృష్ణాహ్వయా + లాలి సందాత్మజా.

చ॥ అని యిటు లాలిజోలను ♦ నందము చందము సెంద సుందరీ
జనములు వాడుటక వినుచు ♦ సంతసమంది యశోద, చిన్నిప
ట్టిని శయనింపజేసి తన ♦ టంకికి వచ్చినవారి గౌరవం
బును బానరించు తొందరను ♦ బుతుని విస్మృతిజెందె నయ్యెడక. రరగ

✠ ✠ బాలకృష్ణుం డుత్కచాద్యసురవధంగావించుట. ✠ ✠

తే॥ అంకశాడగు తత్కంసు ♦ నాజ్జవెడలి, గంధవహనిభదేహుఁ డు ♦ త్కచసురారి
యొండుబండినిఁ గొనివచ్చి ♦ దండితోడఁ, బండినట్టి శ్రీహరిపైనిఁబడియొనవును.
క॥ హరి యాఁకొనుచును గిడుకుచుఁ, గెరలుచును నడుమనడుమఁ ♦ గెప్పునఁ గేకల్
బారిఁబారి వేయుచుఁ బారలుచుఁ, జరణంబును జాచుచల్ల ♦ శకటముఁదన్నెక.
తే॥ పిదపఁ దద్ధతి నాబండి ♦ పెళపెళపెళ, విటిగి పాడతె నందలి ♦ సురరిపుపును
నీల్గి నెఱియొప్పుగని హరి ♦ కెరఁగి గోజ, గమున కరిగె శతాశ్వరఁధంబునెక్కి.
అ॥ అముహూర్తమున య ♦ శోమతీనందాది, గోపగోపికలల ♦ కూలినట్టి
బండిరొదనువించు ♦ దండినివిడనాడి, పనులమాని యటకు ♦ వచ్చియరయ.
తే॥ అల్ల పిల్లనికడనున్న ♦ యర్భకతతి, యందఱము మేముగుమిగూడి ♦ యాడుతఱిని
బాలుఁ డాఁకొనియేడ్చుచుఁబడమున నెక, బండినిం దన్నెననిచెప్పవారలు విని.
మ॥ అరరే యీతఁడు మూడుమాసములవాఁ, ♦ డాబండి నేదండితోఁ

జరణంబుగొనితన్నె? వీని హతికే ♦ సర్వార్థముల్ వ్యర్థమై
పరగంగా నదినింగికేగి పుడమి ♦ బాతంబుగాఁ జాలెనా?

యరయ బాలకులాడు మాట నిజమే ♦ నా? యద్భుతంబయ్యెడిక. రరః

అ॥ అని విచిత్రమొంది ♦ రవలయశోదయుఁ, బిల్లవానియేడ్చు ♦ వినుచువచ్చి
పాలు గుడువవయ్యగోలఁజేయకుమయ్య, యంచు జన్నుఁ గుడిపెనవలవేలు.

చ॥ చిడిముడిపాటునక జెలఁగు ♦ చీడలఁ బీడల నూడఁగొట్టఁగా
విడిముడి నిచ్చి జన్నముల ♦ విప్రలచే నొనరింప సల్పి చే
పడడి పిశాచ బాధయును ♦ బాడుపడక బానరించెయ్య! నా
పుడు మునినాథ! మున్నునల ♦ పోకిరి యేడెటుఁ బొందె మోక్షముక. రరక

✠ ✠ ఉత్కచాసుర పూర్వజన్మ వృత్తాంతము. ✠ ✠ T 2049

చ॥ అని యడుగంగ మాని ముద ♦ మందుచు నిట్లన నోనరేశ్వరా!
మునుపు హిరణ్యలోచనుని ♦ పుత్రకుఁ డుత్కచనాముడై శుభా
యనమగు లోమశాశ్రమము ♦ నర్గి యర్టగలచెట్లఁ గొట్టివే
సె నదియు లోమశుండు గని ♦ భీయని యిట్లు శిషిచె వానినిక. రగిం

ఉ॥ దుర్మతి! యుత్కచా! తరుల ♦ దుంపలతోడుత నూడఁబీకి నీ
దుర్మదమంతఁ జూపితివి ♦ తోడ్తన దుష్కృతరీతి సర్పముల్

వర్మము వీడునట్లొడలు * వాయును నీల్లుమనంగ వాడు త.

స్వర్మము గురైతింగి యల * మానిపదంబుల వ్రాల్చి యిట్లనె.

రగిం

తే! మానిచంద్ర! కృపాసింధు! * మాన్యచరిత, నీదువిస్తృతమహిమము, నేనెఱుంగ

నాదు తప్పచుమన్నించినయనములను, జల్ల గాఢాచి మోక్షమొసంగునాకు

తే! పిదపమాధీంద్రుడెదమెచ్చి * విధి నెఱింగి, యత్కచా! వాయురూపస్సు, నొందిచాక్షు

వంబుసనుమీఁద వైవస్వతంబునందు, హరిపదస్పర్శ మోక్షమ్ము * సంధగలత్తు.

తే! అని కరుణతోడఁబల్కెనో * యనఘ! సుజన, కోపమేకక్షణంబున్న, బాపమూర్ఛి

యైహికాముష్మికసుఖంబు * లండఁజేయు, గానిపెడదారిఁబోవదో * కాశ్యపీత!

తే! ఇట్టివరమున నుత్కచం * డట్టిరీతి, వాయువిగ్రహుడైవారి * పాదఘంటి

పరమధామమునెందె నవక్రవిక్ర, మక్రమా! మీఁదిహరికథఁమఱియవినుఘ!

శ్రీ బాలరృష్ణుండు తృణావర్తునిం గూల్పుట.

చ॥ ఒకపరి నాయశోధ తన * యూరుపునందున నాటలాడు బా

లకు స్మితవక్త్రులాలనము * లఙ్గానరించెడిలోన నట్టి పు

త్రకుఁ డచలేంద్ర భారుడయి * తారసిల్ల వెరవేమి లేకయో

పికధరఁబెట్టి భీతిలుచు * వీడెటు పర్వతభారుడయ్యెనో!

రగిం

తే! ఇలను బాలకులెందఱో * కలరుగాని, యిట్టిబిడ్డను నేనెప్పు * డెందుఁజూడ

ననుచు ముక్కున వ్రేలిడి * తనరునంతఁ, గంసునాజ్ఞదృశావర్త * కర్పరుండు.

తే! నందు వ్రజమొంది సుడిగాలి * నాల్గుదెసల, బిట్టవీచుచుఁగన్నల * మట్టిఁగొట్టి

జగము సంధకారంబుగా * సల్పిఘోర, శబ్దముంచేసి కృష్ణుని * సర్వగహించె.

చ॥ ఇటు ఘటికాధ్వయంబు గను * లింతయు విప్పఁగ రానియట్లు చీ

కటులును దుమ్ముగ్రమ్ము సుడి * గాలి, సెలంగుటఁ గాంచలేక పి

మ్మట వడితో యశోద, స్వకు * మారుని నెల్లడఁజూచి చూచి యె

చ్చటఁ గనలేక కన్నులను * జల్లల నశ్రుపులొల్క నివ్వెన్.

రగిం

ఉ॥ నాయన! కృష్ణ! యేభవ * నంబున నుంటివో యెట్టులుంటివో

యే యెడకేగితో సుజను * లేరయినా నినుజూచియుండుతే

నా యెడ నిల్వలేదకట! * నాగతియెట్లొకనంచు నెంతోవా

పోయియుఁ జూచుచుండె సుర * భుల్ మృతవత్సముఁగాంచు చాడ్చున్.

రగిం

వ॥ ఆనంతరంబునందు గోకులంబందలి సుందరీ మణుల యశోధారోదనంబు

విని యోదియో పుట్టిముగ్ధునని యెంచి పఱలెంచి యామెవలన హరి వృత్తాంతం

భంతయు నాలించి చింతించి యోచించి విచారించుచుండ బ్రహ్మాండనాయకుండగు

నల్బాలకుండును తృణావర్తుండను రక్కసునితో వియస్నండలమందు లక్షయోజ

నంబులుజని క్రమంబుగా మేరుధరాధరతుల్యభారుండై వాని మూపుననుండ

నాదుండగీడు.

౪౬౧

ఉ॥ మోయగలేను వీని నీక ♦ బాట్టగదా యని యొప్పియుంటి న
బోబ్బి యచలేంద్రమంచు విడ ♦ బోవుట కృష్ణుడెటింగి కంఠమా
హయనుచట్టెట్టుకొన ♦ నా యసురుండు నయో ! యయో ! యయో !
యోయికుమార ! నన్నువిడు ♦ మూపిరు లుంపుమటన్న వెన్నుడున్. ౪౬౨

చ॥ మెడ బిగబట్టి యాయసురు ♦ మింటనె చంపగ వానిజోతి య
ప్పుడె ఘనున్ దటిత్తువలె ♦ బొందె దదవ్యతుసందు సంత దై
త్యుడు దివినుండి కృష్ణసహి ♦ తుండయి తుండెములొనటుల్ శిల్క
వడెబడె దధ్వన్ గదల ♦ బాతె వసుంధర మ్రోగ దిక్కులున్. ౪౬౩

ఆ॥ అంత గోపకాంత ♦ లదిగాంచి యరుదెంచి, సంతసించి కృష్ణ ♦ సంగ్రహించి
యందునున్న నంద ♦ సుందరిని బిచ్చి, యెలమితోడనిచ్చి ♦ యెంచిరిట్లు. ౪౬౪

ఆ॥ పూర్వభవములందు ♦ బుణ్యవ్రతంబుల, జేసినామె, నిజమె ♦ చెప్పినామె
సాధుసేవ, భక్తి ♦ సల్పినామోకాని, యాశవిడిన వీడు ♦ హయదొరకె.

చ॥ అని ముదముంది గోపసతు ♦ లహ్మ ! యశోద ! ప్రమాదముం ద్యజిం
చి సువుఁజెంపవమ్మ ! పరి ♦ శీలనజేయఁ గుమారునోరు దూ
పనువెలిబాతెఁ బ్రతిపుపు ♦ భాతిని గావునఁ బాలనిచ్చి డో
ల నితని నిద్రపుచ్చి పను ♦ ల్ మఱిజూడుము గూడదాలమున్. ౪౬౬

ఉ॥ ఈవిధిని వదించి తమ ♦ యిండ్లకునేగిరి బాలుహాయి గో
పావళి యాలకించి ముద ♦ మందెను బిమ్మట సూనున్ యశో
దావనజాతీ యంకమునఁ ♦ దారిచియున్ జనుఁబాలనిచ్చి మో
హవృతయాచుఁ గోకఁగొని ♦ యశ్రువులద్దుమఁ జాల బాలితోన్. ౪౬౭

ఉ॥ రోహిణి ! దైవమొక్క కొమ ♦ రున్ దయనిచ్చెను గాని పుత్రసం
దోహము నీయలేదు గద ♦ తుష్టిని జెందుదుమన్న వీనికే
సాహసికాపకారములు ♦ సర్వము గల్గెడి నెల్లు ప్రాణసం
దేహమె కాని తిండిదిని ♦ తేటగనుండఁడె ప్రస్తుతంబున్. ౪౬౮

ఉ॥ మిత్తిమొగంబునుండి విడి ♦ మేదిని కీతఁడువచ్చె నారయన్
జిత్తము దత్తరిల్లెడిని ♦ జేయుట కేమియుఁ దోపలే దెటన్
జొత్తు, నికెందు నుందు, విధి ♦ సూడ నదృష్టము కృష్ణుడుంట నా
విత్తము, వస్త్రముల్, బ్రతుకు, ♦ వేశ్యములన్నియు నున్నవయ్యెడిన్. ౪౬౯

ఉ॥ ఈకొడుకే యరిష్టముల ♦ నేమియుఁ జెందకయున్నచో ధరా
నాకుల కర్థదానముల, ♦ నవ్యగృహంబుల దేవతాభిక్తి

శ్రీకమలేశపూజలను, † జేసెనమ్మరొ! నేను వీనిని
గైకొని “యంధయష్టి” వలె † గాలము యావనసేయ నుంటిగా. ౪౭౦

† బ్రాహ్మణులు శ్రీసృష్టునికి రక్షనేయుట. †

చ॥ అని యనునంతలోన ద్విజ † లందఱు సూదిరసందమందిరం
బున కరుదెంచి నందుడిడు † పూజల నోజగ్రహించి దీపెనల్
బాసరిని యయ్య! మీ సుతుడు † బొందఁ దనర్థము, సౌఖ్యసంపదల్
గనుఁ, జరజీవియై యలరు † గావునఁ గుండకుఁడంచు బ్రీతితో. ౪౭౧

చ॥ నవకుశ పల్ల వంబులను † నన్యజలంబులఁ గర్ణ పేయ సెం
స్తవముల, వేదనూక్తులను, † స్వ స్తివచస్సుల, సామగీతుల
సవము యధావిధిఁ జరిపి † చక్కఁగ నగ్నికి నర్చునల్చి మా
ధవునకు రక్షసేరిటు † దానవిధానవిదగ్రణి! గుణి! ౪౭౨

న॥ దామోదరుండు చరణంబులను, విష్ణుశ్రవుండు జానుపులను, శ్రీ హరి
యూరుపులను, శ్రీకృష్ణుండు నాభియు, రాధికాధవుండు కటిభాగంబును, బీతాంబ
రుం డుదరంబును, బద్ధనాభుండు హృదయంబును, మధురానాభుండు ముఖంబును,
ద్వారకారమణుం డుత్తమాంగంబును, నసురాంతకుండు పృష్ఠంబును, శ్రీపరాత్మ
రుండు సర్వప్రదేశంబులను రక్షించుగాకయని యా పాపని దీవించిరి. ౪౭౩

ఉ॥ అంతట నందుఁ డాద్విజుల † కాపులు లక్షను, లక్షవస్త్రముల్
వింతలగొల్పు రత్నములు † వేయి, దశాధికలక్షవీత్త, మ
త్యంతవిధేయుడై యొసఁగి † యంపి స్వబంధునుమిత్రలోకమున్
సంతస మొందఁజేసి మణి † జాలనువర్ణధనాంబరంబులన్. ౪౭౪

తే॥ అని వచింపఁగ జనకుండుహర్ష మొంది, నారదా! తృణావర్తుడ౯నశ్వరుడగు
హరిని లీనమైపోయెడ౯దాదిమజని, నెవ్వఁడైయుండునోయాతఁడెఱుంగఁజెపుమ!

† తృణావర్త పూర్వజ న్నవృత్తాంతము. †

చ॥ అనవుడు నారదుండనియె † నాతఁడు పాండుధరాధిపుండు య
జ్ఞనిరతుడచ్యుతాంఘ్రి జల † జస్థితచిత్తుడు ధర్మనిష్ఠుడ౯
ఘనబలుడ౯ వదాన్యుడు గఁ † గ్రాలియు రేవతటంబునందు నే
కనులను గల్గి వేసతులఁ † గాముకుడై వసియించె నయ్యెడ౯. ౪౭౫

తే॥ అటకు దుర్వాసుడ౯మునియరుగుదెంచె, నప్పడారెడుగనియసాహ్లాంగనతుల
సల్ప లేదది గన్నయా † సంయమి గసి, మచ్చరీ! యనురుండవై † మలయుదులను.

మ॥ అని శాపంబు నొసంగ నొచ్చి మదియం † దాపాండుభూపాలుఁ డో
మునినాథా! భవదీయపాదముల నా † మూర్ఖంబున౯ దాల్తు వే

నను రక్షింపు మటంచు వేడ ముని యా ధ నారాయణస్పర్శచే

తను మోక్షంబును జెందనుంచువనియో ధ ద్రదీతి నా భూపుడుఁ. ౪౭౮

తే॥ ధరఁ దృశావ ర్త నామక ధ దానపుడము, గట్టితనమునఁ దిర్గుచుఁ ధ దుట్టతుదను
నట్టి నందునిపట్టిని ధ నంటి యట్లు, ముక్తిబొందెను బహులాశ్వ ధ భూవరేణ్య!

ప! అంత నొక్కనాడు యశోదాదేవి. ౪౮౦

సీ॥ కనకమణి క్రభా ధ కనదురుజోలికా, రత్నమందుఁ బరుండి ధ క్రాలువాని
దృష్టిదోషము వాపు ధ తిలకంబు వానిని, జిన్నారి పొన్నారి ధ చిన్నవాని
సంతములేనట్టి ధ వింతలుగలవాని, గాలివేల్పుకుచుఁ ధ గదలువాని
నల్లవానిని జిన్ని ధ నగుమోమువానిని, గాటుకగలతమ్మి ధ కనులవాని

తే॥ కృష్ణచంద్రుని నూనునిఁదృష్టవోడఁ, గాంచి తనతోడఁ గూర్చుండఁగా నొనర్చి
పాలనిచ్చి ప్రమోదముఁజాలజెందు, చుండ హరి యాపులించుఁజూపె జగము.

తే॥ అద్దియామెయఁ గన్గొని యర రెయేమి! బ్రహ్మముఖులైన దేవతలే వఱలి రహహ
యర్పురే విశ్వచుంతయుఁనగపడెడిని, ననుచువింతతోడుతఁ దన ధ కనులమూసి.

తే॥ పిల్లఁడెటఁబోయెనోయను ధ భీతిచేత, కనులఁ గ్రమ్మఱఁదెరచియుఁ ధ గాంచలేక
సామ్యసిల్లెను నందుని ధ సువతితపము, నలఁతి వర్ణింపఁ దరమాన? యవనినాథ!

యశోదానందుల పూర్వజ స్తవృత్తాంతము.

౪॥ అసపుడు నారద! నందుఁడు, దనసతితోఁ గలిసి యెట్టి ధ తపమునరించె

ఘురుడగు శ్రీహరి వారికిఁ, దనయుండము కల్గుటేల ధ తప్పకచెపుమా! ౪౮౪

తే॥ అనఁగ మౌనియు నిట్లనఁవ్వచును, లంగు మేల్బంతియైన ద్రోణాహ్వయుండు
ధరయనెడి భార్యతోఁగూడిఁపొదినిగొల్పుచుండి సుఖముగాదివమేలుఁచుండఁగాని.

ఉ॥ బిడ్డలులేని కారణము ధ పెల్లుగఁ జింతలఁ జెట్ట నాతఁడా

గడ్డుపని నివారణము ధ గా నొనరింపఁ దలంచి యాలితో

నడ్డులులేక మందరకు ధ లాచలమొది విరించి గూర్చి చే

పడ్డ ఫలానిలాంబువులఁ ధ బర్హములక తుభద్రదీర్పు చొక్కెడఁ. ౪౮౬

ఉ॥ పుట్టువెట్టఘోరతప ధ ముగ బొనరింపఁగ నర్బుదాబ్దముల్

నెట్టన బ్రహ్మ వచ్చి యత ధ నిం గని ద్రోణ! తపంబుమెచ్చితి

నిట్టవె కాని యేవరము ధ నీవకుగఁ మది నెంచియుంటివో

గట్టిగఁ జెప్పి శైశోని సు ధ ఖంబుచు గాంచుమటన్న ద్రోణుడుఁ. ౪౮౭

చ॥ ధరయను భార్యతోఁ గలిసి ధ తత్త ణమందున మీఁదిపుట్టలక

సరగున నెట్టు చాచిధికి ధ సాగిలి మ్రొక్కి దయాపయోనిధి!

సురకులశేఖరా! కరుణఁ ధ జూచి జనార్దనుఁ డాత్మజుండుగాఁ

బొరయు నటు ల్లుటించి ప్రియ ధ పూరితభక్తిని మామోసంగుమా! ౪౮౮

ఉ॥ ఇయ్యది తప్పవేటొకటి యెద్దియు వల్లని వేడ బ్రహ్మ యో
యయ్య ! యలభ్యమా వరము యెద్దితి వైన మొక్కజన్మమం
దియ్యది సెందనుండువని యేర్పడఁ జెప్పి తిరోహితుండుగాఁ
జయ్యన దోబుడుధర్మ ధరయు యంతసమందుచు నేగిరింటికిఁ. ౪౮౯

తే॥ అంత ధర, యశోదయనంగనవనియందు, ద్రోబుడునందుడనబుట్టితుష్టినుండ
బ్రహ్మవాక్యంబు నిజము సత్పుంగవధుర, నుండి వారికినుతుగశ్రీశుండు సనియె.

చ॥ మధుకముకంటె, యుక్తవిధి యాగిన మామిడిపండు కంటె నా
మధుపునకంటె, నాచెలకు యాధురికంటె, ద్రాక్షకంటె, నా
మధుసుధకంటె, దియ్యనయి యాటికిమాటికిఁ గోలఁజేయు నీ
మధురిపుసత్కథామృతము యంగభదంబు యుంట నాదిలో. ౪౯౦

మ॥ హరి, శృంగచలమందు నాకొసఁగె, నే యెైన నద్దాని నా
నరనారాయణమానివర్యులకు నా యందంబుతోఁ జెప్పి యీ
పరి నీకాడి కృతార్థతఁ జెలఁగితిఁ యభాజత్ప్రభావోదయా !
మఱి యీవేమివిసంగఁ గోరెదవా ? యామాట వెసఁ బల్కుమా ! ౪౯౧

క॥ ఏతద్రీతిని నడుగఁగ, నేత, యలరి కృష్ణుడచట యెవయి యేమే
సేతెలఁ జేసెనో యాకత, నీతటి ననుకంపను వచి యింపు సురక్షి ! ౪౯౨

తే॥ అనఁగ నారదుఁడిట్లనె యవనినాథ ! యట్టి వసుదేవుడంపున యెవయి
కులపురోహితుండైన గర్గుండు వ్రజము, సనఁగ నందుండు పూజించిఁ సన్నుతించి.

గర్గుండు గోకులంబునకేగి రామకృష్ణులకు నామరక్షణంబులఁ గావించుట.

ఉ॥ ఓమునివర్య ! నావ్రజము యొందుటచేతఁ బవిత్రమయ్యె నీ
యే మిపుడే కృతార్థులము యీయహంశము ధన్యమయ్యె మీ
రీమెయి నా కుమారులకు యీ సుకుమారుల కాదరంబునఁ
నామములఁ ఘటించి కరుణ గృతిగా నను జేయ వేడెదఁ. ౪౯౩

చ॥ అని వినుతింప నామునియు యెట్లులె చేసెద నంచు నొప్పి నం
దునిఁ గొనిపోయి యెంటరిగ యెర్లయకంనుడు సేయఁబోవుబా
ధను వివరించి యియ్యది మి యెర్లలమందునఁ జేయనొనటం
చు నుడివి యావ్రజేతుండు, యశోదయు, వేడ్కను జూచుచుండఁగా. ౪౯౪

చ॥ తొలుత నవిఘ్నమస్తనుచు యెర్లటినందనుఁ బూజసల్పి య
వ్వలను నవగ్రహంబులకు యెర్లటిని నర్చనొనర్చి యంత బా
పలకు సమగ్రదక్షిణ ల యెర్లముగానిడఁజేసి చేతతా
వలికి నమస్కరించి యిటు యెర్లను నందుని కోనరేశ్వరా ! ౪౯౫

ఉ॥ రోహిణి కాంచినట్టి కొమ ధండు, మునీంద్రహృదబ్జపంక్తి న
వ్యాహతమా విహారము ప్రి ధ యంబున సల్పుటచేత, భక్తిస
న్నాహసమేతులగా నిజగు ధంబులతో రమియింపఁజేసి యీ
యైహికపారమార్థికము ధండు రమించుట రాముడయ్యెడిగా. ౪౯౮

తే॥ గర్భసంకర్షణమున సం ధ కర్షణుడన, రేవతికి భర్తయగుటను ధ రేవతిశు
డనఁగ బలశాలులందునఁనతిశయండు, నగుటఁ బట్టియు బలుడనఁనతిశయిల్లు.

క॥ నందా! మఱిసుతుపేళ్ళా, నందంబుగ వినుము శోభ ధ నప్రదముల్ ద
ద్భృందారక వందితముల్, సందేహనివారకములు ధ సద్గతిదంబుల్. ౫౦౦

సీ॥ కమలావిభుడగుఁగ ధ కారంబుచేతను, శ్రీరాముడగును ఋ ధ కారమునను
వద్గుణయుక్తుడౌ ధ స్వచ్ఛసిరీద్వీప, కాంతుండునగును ష ధ కారమునను
నారసింహుడగు ధ ధ కారంబుచేతను, నల యకారంబుచే ధ నగ్నిభుక్కు
నగు విసర్గముచేత ధ నల నరనారాయ, నాఖ్యమనీంద్రులు ధ నగుదురందు

తే॥ వలనఁ గృష్ణాభిధానమే ధ లలితహాను, గానఁ బెట్టితిని యుగయు ధ గంబులందు
ధవళరక్తపీతరుచులఁదత్తదుచిత, రీతిఁ దాల్చుచు జగతి వర్ధిల్లునయ్య ! ౫౦౧

చ॥ అదియునుగాక ద్వాపరయు ధ గాంతమునగా గలియూదికాలమం
దుదయము సెంచి కృష్ణతను ధ నొందుటబట్టియుఁ గృష్ణనామమే
కుదిరెడి, నీనుపుత్రకున ధ కుఁ, వృషభానులలాము గీమునం
దొదవిన రాధకుఁ బతిగ ధ నుంట నితండగు రాధికేశుఁడుగా. (౫౦౨

తే॥ వసుపులను నింద్రియంబులఁపఱలు దేవ, తలమనంబులఁ దగుచుఁ బనులను నెల్ల
నాచరించుట వాసుదేవనాఖ్యగూడఁ, గలుగు నీ కుట్టునికి ముండుఁనిల వ్రజేశ !

ఉ॥ శ్రీకరుణాకరుండును, న ధ శేషజగత్పతిశేషశాయి, గో
లోకనివాసియైన హరి, ధ లోలుభుడై యిట నాత్మజాతుడై
నీకుఁ జెలంగఁ గంసముఖ ధ నిర్జరవైరుల రూపుమాప న
ల్లోకముఁబ్రోవ భూభరము ధ లుప్తముగా సలుపంగ; దేవరా ! ౫౦౩

ఉ॥ ఆపరమేశు లీలలును ధ నాఖ్యలు సూడఁగ వేదగుహ్యముల్
పాపవినాశకంబులయి ధ బ్రాజులు ద్వద్వహమందు నాతఁడే
పాపఁడుగా జనించెగద ! ధ భాగ్యమదేమని సన్నుతింతు నీ
వే పరిపూర్ణధన్యుడవు ధ వింతలుగా వనియేగె భూవరా ! ౫౦౪

శ్లో॥ గర్భండు వృషభానుని దరికిరిసి రాధాకృష్ణ ప్రశంసఁ జేయుట. శ్లో॥

ఉ॥ నందుడునుగా, యశోద, నిజ ధ నందను లీలలఁ జూచి చూచి యీ
నందము నొందుచుండి రల ధ నైష్ఠిక గర్భమునీంద్రుఁ డల్ల కా

- లిండి తటంబునందున వె డ లింగెడి నావృషభానుపట్టణం
బొంది చొరం దదాలయము డ నైయ్యనఁ దదవృషభానువయ్యఁడు. ౧౦౬
- సీ॥ శ్వేతాతపత్రంబు డ వేయుటచే నిర్జ, రేంద్రుఁబోలుచునుండు డ నిధభోగి
దండంబుఁ బట్టుట డ ధార్మికనరుఁడైన, ధర్మనిఁబోలు న డ దభ్రతనుపు
బ్రహ్మతేజంబుచు డ బలముగాఁ బొందుట, సూర్యునిబోలెడి డ నార్యవర్షు
బుస్తకమేఖలా డ శస్త్రహస్తుఁడౌట, బ్రహ్మకై వడినుండు డ బ్రాహ్మణవరు
- తే॥ తెల్లపుట్టంబులంగట్టి డ తేజఁబల్లు, చుంట విష్ణునికై వడి డ నొప్పుచుండు
గర్గమునివరు భక్తితోఁ డ గాంచిలేచి, మ్రొక్కి గద్దియనిడి పాద డ పూజసల్పి.
- ఉ॥ ఉత్తమలోకపర్యటన, డ మర్విని శాంతినిగూర్చి సర్వలో
కోత్తరమై మనుష్యముల డ మూడ్చి పవిత్రముజేసి తీర్థసం
పత్తురచించి దివ్యమగు డ పద్ధతినుండ నెనర్చునట్లు నా
చిత్తగతాఘృణంజములఁ డ జెడుట చిత్రమే మానినాయకా ! ౧౦౭
- చ॥ మునివర ! నాకు రాధనును డ ముద్దియ యొక్కతె కల్గె దాని నే
ఘరున కొసంగుమన్నఁ దమిఁ డ గా నలవాకి నిచ్చెదన్ జమీ
యనవుడు తన్నునివ్రవరుఁ డ డావృషభానునిఁ దోడుకొంచు ని
ర్జనయమునాతలస్థలిస డ రాసరి జేరి వసించి యిట్లనెన్. ౧౦౮
- ఉ॥ ఓ వృషభాను ! గోపకుల డ నుత్తముఁడై భగవంతుఁడై మహా
దేవమృఖాదిదేవుఁడయి డ దివ్యజగత్ప్రభుఁడై పరేశుఁడై
గోవిధుఁడై వ్రజాధిపున డ కుండనయండయి వెల్గు కృష్ణుఁడే
యావనితామతల్లికకు డ నాత్మనిభుండగునట్లొనర్చుమా ! ౧౦౯
- క॥ అందులకతఁ డానందముఁ, బొందుచు శ్రీకృష్ణమూర్తి డ పుట్టగనేలా ?
నందుని నందుచుఁడై వ్రజ, ముందుండుటయేల ? నుడువుమా ! యన మునియున్.
- మ॥ అవనిభారముఁ దీసి వేయుటకుఁ గం డ సాదిద్విషధింసకై
సవముల్బ్రీవగ బ్రహ్మ వేడ హరి యా డ జన్మంబు సెందెదదీ
యవధూరత్నముతన్నిశాంతమున రా డ ధాభిఖ్యతోఁ గూడి సం
భవముంబొందెఁ బ్రధానమేయదిగ నా డ వాక్యమ్ము లాలింపుమా ! ౧౧౦
- చ॥ అనవుడు బాగుబాగునుచు డ నావృషభానుఁడు స్వీయభార్యతో
ఘనముగ యోచనల్ సలిపి డ కాగల కార్యముఁగూర్చి మోద బా
ష్పవికర మొల్కుఁ గ్రమ్ము న డ పారతపఃఫలధర్మ్యుడైన యా
మునివరుతోడ నిట్లనియె డ మోచ్చి కరంబుల మైచిలేశ్వరా ! ౧౧౧
- తే॥ ఈవు సెప్పినరీతి శ్రీ డ కృష్ణమూర్తి, కిచ్చి పెండ్లిని నొనరింతు డ నిద్దినీడు
దయఘటిల్లెను గావునఁ, దదుకయనుము, మీరెచేయుట బాగనిఁకొర మునియు.

ప॥ ఈ రాధాకృష్ణవివాహంబు నిర్వహించి నేను సేయింప సమర్థుడను గాను. మఱియేమంటివేని యమునాధునీతలంబున విలసిల్లు బృందావనంబునకుఁ జేరగటనున్న భాండీరంబున వనంబున నిర్జనంబయి సయనపర్వంబొనర్చు నొక్క ప్రజేశంబున సురాధినాథుండగు నప్పితామహుండే వచ్చి తత్సరిణయంబు సేయించు. మఱియుఁ ద్వద్దుహితను శ్రీకృష్ణార్థాంగిగా గుర్తెఱుంగుము. త్వద్భవిష్య జ్ఞామాతయగు శ్రీకృష్ణుండు గోలోకంబున నివసించు పరమేశ్వరునిగాఁదెలిసి కొనుము. మీరల్లెల్ల రాలోకంబునుండియే యాగతులైతిరి. ఇదియంతయు నీ రాధాదేవి సంకల్పజనితంబని భావింపుము. ఎవరి దర్శనంబు, నరామరముని వరులకు దుర్లభంబై దుర్లటంబై యున్నదో యట్టివారు నీ నట్టింట గోపికాగోప సహితులై విరాజిల్లఁగలరని పలుక నాయాలుమగలు పెల్లుమోదిల్లి శ్రీరాధాకృష్ణ ప్రభావంబెఱింగి క్రమ్యుట రాధాశబ్దనిర్వచనంబుసేసి తత్త్వమంతయుఁదెలిపి కృతార్థులఁజేయవే యని ప్రార్థించును నతండ్రిట్లనియె. ౧౦౧

౮॥ రమ రకారమయ్యె ♦ రాజిల్లు నాకార, మాదిగోపియయ్యె ♦ నా ధకార
మా ధరిత్రియయ్యె ♦ నాకార మావిరజాభిధాన,సతియు ♦ నయ్యె ధీర ! ౧౦౨

౯॥ ఈ విధి గంధమాదనమ ♦ హీధరమందున సామవేదపుం
భావమటంచు మాధపున ♦ వక్త్రమునుండియె వింటిఁగృష్ణుండ౯
దేవునితేజనాలుగగు ♦ తెన్నులుగానయి లక్ష్మీ, భూమి లీ
లా విరజాహ్వయంబులఁజె ♦ లంగి లయించెను రాధలోపల౯. ౧౦౩

తే॥ దానిచే రాధ పరిపూర్ణతమ యగుటను, రాధికాకృష్ణుండంచు విరలియులేక
కాంతి దాంతి సమేతుల౯కాస్త్రవిదులు, జపముసల్పుచునుండ్రునిశ్చంచలముగ

౧॥ రాధాకృష్ణాయనునది, బోధపడ౯దలంచుచున్న ♦ పురుషులు శుభముల్
సాధుజనమైత్రీ గని యా, గోధామముఁజేరఁ గలరు ♦ కువలయ నాథా ! ౧౦౪

౧౧॥ అనవుడు నావృషభానుం
డును జిత్రమువొందియుండు ♦ డు౯ శ్రీగర్గుం
డును వృషభానుని పూజలఁ
గొని నిజధామమున కేగె ♦ ఝోణీనాథా ! ౧౦౫

తే॥ ఒక్కదినమందుశ్రీనందుఁడొయ్యనొయ్య, నాత్మభవునంకమందుంచియాలఁద్రోలు
చల్ల యమునా నదీతటమందునున్న, వాయుకంపితభాండీరవనికఁబోయె. ౧౦౬

నందుండు నందనునింగొని భాండీరవనంబున కేగుట.

౧౨॥ అత్తఁగృష్ణునిచ్చ మొగు ♦ లాకసమందున నుండఁ బయ్యరల్
జిత్రము తత్తఱిల్లునటుఁ ♦ జెట్టులు గూలెడిరీతి వీన నం

ధాతృధరిత్రీ గా మఱి మ ధ యదంబయి కన్పడంగ నె
లైత్తుచుఁ గుఱుఁడేప్పుట వృ ధే శేసుఁడు గన్గొని భీతభీతుఁడై.

౧౨౨

తే॥ అంకమందలి పుత్రకు ధ నాతురమునఁ, బట్టుకొని చిత్తమందునఁ ధ బరమభక్తిఁ
బలితపావను, భగవంతుఁ, బరమపురుషు, సమ్యక్రణువాంఛించుకాళమ్ములోన.

ఉ॥ శోటికభానినిప్రభల ధ గోటచు మీఁటెడి తేజగల్గి లా
లాటికమాస్యమందిడి ల ధ లఁతికఁ, గంకణ, తార, హరముల్
హాటకభూషణ మెఱసి ధ శ్యామల వస్త్రములఁ ధరించి బ
ల్మీటుగనుండు రాధయను ధ లేమ, సమక్షమునందు భాసిల్గ.

౧౨౪

చ॥ అదరి యతండు మ్రొక్కులిడి ధ యంజలిఁగూర్చి యీకుమారుఁడే
గద యలవిష్టు, వీవితని ధ కాంతల యందున ముఖ్యురాలవై
కుదిరితి గాదె ! గర్గముని ధ కుంజరుఁ డెంతొరహస్యమంచు ని
య్యది వచియించె వీనిని మ ధ దంకమునుండి గ్రహింప వమ్మరో!

౧౨౫

ఉ॥ వారిదభీతుఁడైనటుల ధ వర్తిలు వీని గ్రహించి క్రచ్చుట
జేరిచి నాగృహంబునకుఁ ధ జేసెడి నానతులందుకొమ్ము రా
ధారమణీమణీ ! యనఁగఁ ధ దద్వనితామణియిట్లు పల్కెనో
ధీరవరేణ్య ! నీవినుతి ధ తృప్తి ఘటించుట దాని నొప్పితి.

౧౨౬

ఉ॥ నావుడు నందుడి వటుల ధ నాకుఁ బ్రసన్నతఁబల్కుచున్నచో
భావుక యుష్మదంఘ్రియుగ ధ పద్మనిబద్ధసుబుద్ధినిచ్చి భ
క్తావళిమైత్రీ యెప్పుడగు ధ నట్లుల దేవిరో ! చేయుమన్న రా
ధావనితాలలామయుఁ “ద ధ ధాస్త” ని యాతని యంకమందునఁ.

౧౨౭

ఉ॥ సూరునితీరువెల్గెడి య ధ శోదకిశోరుని నాత్మభర్తను
న్గొరవరీతిఁ గొంచు, నల ధ నందుడు గన్గొని మ్రొక్కియేగ, భాం
డీరవనాంతరంబునఁ గ ధ డింది ప్రియంబునఁ జేరి నిశ్చయా
కారము దాల్చి నద్దెసలఁ ధ గాంతులఁ బర్యచునుండు సంతలో.

౧౨౮

శ్రీరాధాకృష్ణులకు వివాహమహోత్సవంబు రహస్యంబుగా జరుగుట.

తా॥ గోలోకంబుననుండి భూమి, యటకుఁ ధ గోమేధికాదిప్రభా
హేలాభాసురహేమరూపమును నెం ధ తేదాల్చి యేతెంచె వీ
చీలీలోల్ల సదర్కపుత్ర, కనక ధ శ్రీ రత్నశోభించితో
ద్వేలారోహణ సౌధముల్ గలిగి డీ ధ ప్రిజెం దె హర్షంబుతో.

౧౨౯

ఉ॥ దేవతరూప్కరంబు, వృత ధ తివ్రతతుల్, ఫలపుష్పసౌరభా
జ్జీవిత శీతనారములుఁ ధ జిత్రఖగోద్ధతకర్ణపేయ నా

నా విధకూజితంబులు, న ధ సంతకశల్ సెలువారమీలు బృం

దావన మన్ని తెన్నుల ను ధ తంబము యచ్చటఁ జొచ్చె ముచ్చటఁ. ౧౩౦

తే॥ రత్నశిలలును, సెలయేళ్లుఁ గ్రాలి సాగసు, నింపుగుహలను బంగరుఁ నీటుగలుగు
శిఖరముల్ గల్గి యెల్లెడఁ జిత్రరుచులఁ, బర్వి గోవర్ధనాద్రియుఁ ధ బరఁగ నచట.

సీ॥ కాసారదీర్ఘికా ధ ఖాతపద్మాకర, కూప ఘటియంత్ర ధ దీపితంబు

ప్రాకారకుటిమ ధ పాంగణ చత్వర, సాధవీధి సభా ధ సంయుతంబు

శారికాపరభృత ధ కీరపారావత, శ్రేవణపర్వధ్వని ధ సంగతంబు

హైమపతాకాధ్వ ధ జాలంబ నౌత్సుక్య, భటవర్యనికరవి ధ భ్రాజితంబు

తే॥ బరిమళతృప్తవాసనా ధ వాసితంబు, మత్తవట్టద ఝంకృతి ధ మాసితంబు

భవ్యవాసంతమాధుర్య ధ భాసురంబుఁ, గుళలదంబైనయొండు ని ధ కుంజమలరె.

తే॥ లందు నా యచ్చతుండు పీ ధ తాంబరములఁ

దాల్చి కాస్తుభరత్న వే ధ త్రిమురళులను

గొని వినీలమేఘప్రభా ధ దనరి కోటి

మన్మథాకార రమ్యుడై ధ మంగళమతి.

౧౩౩

మ॥ విలసద్భూషణ వామభాహువున సం ధ ప్రీతిస్మితాస్యంబుతో

లలనారత్నము రాధికఁ గొనుచుఁ ద ధ ల్లాజాహర్నిద్రాంబుభృ

త్కలశాలంకృతి కుంకుమాక్షత కుశ ధ ఔమాదివైవాహికా

ర్థలసన్నండుపమందుఁ జేరి యలరెఁ ధ దత్నిహ పీతంబునఁ.

౧౩౪

క॥ ఇరువురు సింహాసనమున, వజ్రలినతటి విద్యుదంబు ధ వాహములవలెఁ

మెఱసిరి పిమ్మట నటకా, పరమేష్ఠియు వచ్చి ముక్తికిఁ ధ ప్రణవించె నిటుల్.

ఉత్సాహ॥ హరి! యనాదిమధ్యః పథన ధ యప్రమేయ! యవ్యయా

వరద! పరమ! నిర్వికల్ప ధ భక్తకల్ప! రాధికే

శ్వర! యగణ్య భువననాథ ధ చక్రపాణి! శారి! నే

శరణు నిన్ను జెందుచుంటిఁ ధ జక్కఁ జూచి ప్రోవుమా.

౧౩౬

శా॥ లీలా లోలుడవై చెలంగడితటిఁ ధ లీలావతీనామయై

గోలోకంబున నీమె యామతిలు వై ధ కుంతాధినాథుండవై

ప్రకాలఁ లక్ష్మీయనంగ నీజనని వి ధ భ్రాజిల్లు రాముండవా

కాలంబందున నీమె సీతయుగు నో ధ గ్రావోత్తమోద్ధారకా!

౧౩౭

క॥ హరివిగ జన్మించిన తటి, నరవిందాలయగఁ బుట్టు ధ యజ్ఞాండనఁగఁ

బరఁగుతటి దక్షిణాఖ్యను, వజ్రును గద యీమె భక్తవత్సల! కృష్ణా. ౧౩౮

తే॥ నరునిఁ గలిసి నారాయణ ధ నామకుండవు

గాఁగ నీసతీమణి శాంతి ధ నాఁగ ఛాయ

భాతినిఁ నరహరివియై ధరఁగుతటి ర

మాహృది యనంగనొప్పు వ ధ లాహకాభ !

౧౩౯

సీ॥ ఎప్పుడు బ్రహ్మవై యెసఁగెద వపుడీమె, వరఁగుఁ దటస్థయా ధ ప్రకృతి కృష్ణ !
యెప్పుడు కాలమై యెసఁగుచుందువో యప్పు, డీమె ప్రధానమా ధ నిధచరిత !
యెప్పుడు శరీరప్ర ధ వృద్ధవిరాట్టువో, యపుడీమె ధారుణి ధ యగును దేవ !
యెప్పుడు చతుర్విధ ధ వృద్ధాంతరాత్మవో, యప్పుడు లక్షణవృత్తులగును తండ్రి

తే॥ యెప్పుడు జగదంకురాదిమ ధ హేతువైన

పృథుమహత్తువై యుందువో ధ యీమె యప్పుడు

సగుణ మాయయై రాధ నా ధ జన్మమొందు

నందనందన ! నుందర ధ కుందరదన.

౧౪౦

తే॥ గౌరమేచక కాంతులఁ ధ గలిగి రెండు, విధములౌమహత్తును నీవె ధ విశ్వయోని!
మఱియు గోలోకపతివీవె ధ శరణొనర్తు, శరణుజేసెద నాయనా ! ధ జలజనాభ.

మ॥ కరుణాభూషణ ! సత్యభూషణ ! జగ ధ త్కల్యాణ కృత్త్రాణ ! నే

ర్పరి వాద్యుండవు కేవలుండ విక నీ ధ రాధాసతీరత్నమౌ

పరయై నిన్విడలేనిదై ప్రకృతియై ధ భాసిల్లు. మీరిన్వ రి

త్తఱిఁ బెండ్లాడుట లోకసంగ్రహము గా ధ దా ! భక్తకల్పద్రుమా ! ౧౪౧

తే॥ ఇప్పుడిట మీకుఁ బెండ్లిజేయింప నన్ను, బిలిచితిరి లోకవిధి వింతఁగొలిపె సదు
ణాప్రతిమ ! “యథారాజా త ధ ధావ్రజ”యనియెడి నానుడి గననయ్యె ధ నీరజాక్ష !

ల॥ కాన మీ యనుమతి ధ నేను వేదోక్త ప

ద్ధతిని మీకుఁ బెండ్లిఁ ధ గుతుక మతిని

జరుగునట్లు జేయఁ ధ జాలుదునని యల్ల

ఘనవివాహ వేదిఁ ధ జనియె నవల.

౧౪౨

ఉ॥ మంగళవాద్యముల్ శ్రవణ ధ మాధురిగా మొఱయన్ సరస్వతీ

సంగుండభంగురాభరణ ధ జాలలనద్వ్యవభాను పుత్రికా

మంగళకంఠమం దవని ధ మండలనాటకసూత్రధారిచే

మంగళకార్యకారియగు ధ మంగళసూత్రము గట్టఁజేసియున్.

౧౪౩

చ॥ చని మిథునంబు ముంగలఁ గృ ధ శానుని బ్రజ్వలితున్ బొనర్చి యిం

ధనఘృతతండులంబుల య ధ ధావిధి హోమమొనర్పజేసి రా

ధనుఁ గమలాక్షుఁ గైకొని ప్ర ధ దక్షిణముల్ దగ సల్పఁజేసి వే

డ్కును నిగమోక్త సప్తపది ధ కార్యముగా నొనరించి పిమ్మటన్.

౧౪౪

చ॥ హరి యురమందు రాధకర ధ మా హరి హస్తము రాధతోమ్మునన్

వఱలఁగఁజేసి మంత్రములఁ ధ బాఠమొనర్పఁగసల్పి హర మా

- పురుషవరేణ్య కంఠమునఁ ♦ బొట్టుక యా జలజాతుఁ డా సరీ
వరగళమందు వేయునటు ♦ బల్మకొనర్చి ముదన్వితాత్మఁడై. ౧౪౭
- ఉ॥ దంపతు లట్టి వహ్నికేఁ బ్ర ♦ దక్షిణముల్ మఱిజేయఁ జేసి బ
ల్సంపుగనున్న గద్దియను ♦ సుస్థితులన్ బొనరించి వారు ధ్యా
నింపఁగ నైదు మంత్రముల ♦ నేర్పుగఁ జెప్పుచు రాధఁ జక్రికే
తంపులులేక తండ్రివలె ♦ దానమొనర్చియు నొప్పగించుడున్. ౧౪౮
- ఉ॥ మంగలికొళ్ళు గీతముల ♦ మాటికి మాటికి శోభసెందె దే
వాంగన లాటపాటలను ♦ హర్షముసెందిరి దిట్టలైన మా
ర్దంగికపాణివాదులును ♦ దాళమువేసిరి మంచిపూల వా
నంగురియించి రంబరము ♦ నన్ విబుధుల్ బహులాశ్వ భూవరా ! ౧౪౯
- క॥ అంతట సదయుఁడు రాధా
కాంతుఁడు సంతోష మొంది ♦ కని యవ్వణీ
కాంతుఁ దన పురోహితాగ్రణి
సంతసమున నిట్లుపలికె ♦ జనకనరేంద్రా ! ౧౫౦
- తే॥ కలుగఁబోవు ననర్థముల్ ♦ దెలిపి శ్రుతులు
వలుకురీతిని మెలఁగుచు ♦ మెలఁగఁజేసి
యైహికాముష్మికసుఖంబు ♦ లంది యందఁ
జేయువాఁడె పురోహితుఁ ♦ డోయి నలువ ! ౧౫౧
- అ॥ అట్టివాడవీవు ♦ హరించితిన్ గౌర, వ మెటునీకుఁజేయ ♦ వలెనొ చెప్పుమ
యన్న నతఁడు మొగ్గిక్కియచ్చుతా ! నీపద, పద్మములను దలఁచుభక్తినిమ్ము.
- తే॥ కాని మీసలపైనుండు ♦ తేనెలవలె
జెలఁగు నైహికసుఖములు ♦ వలదు వలదు
జన్మమును గోరువారె యా ♦ సౌఖ్యములను
గోరవలెఁగాని యన్యుండు ♦ గోరరాదు. ౧౫౩
- చ॥ అనఁగ రమేశ్వరుండును “త ♦ ధాస్త”ని పల్కఁగ బ్రహ్మ వందనం
బునిడి స్వమందిరమును ♦ బొందె ననంతరమందుఁ గుంజమం
దున హరి, రాధవెట్టిన చ ♦ తుర్విధవివృతమనోహరాన్నముల్
గొని కడుపారఁగాఁ గుడిచి ♦ కోడిగమాడుచుఁ వేడ్కపోడులన్. ౧౫౪
- చ॥ తములము రాధకియ్య నల ♦ తన్ని గ్రహించి గ్రసింప నాత్రివి
క్రిముఁడు కరంబుచేఁ బ్రియ క ♦ రంబునుబట్టి విహార మందున్
గ్రమముగఁ జేసి నిర్వృత జా ♦ కారముగా సరసోక్తులాడుచున్
దమకముఁ బొందు చాడుచుచు ♦ దాఁకుచు నుండిరి కృష్ణుఁ డావలన్. ౧౫౫

- మ॥ పరబృందావననామదైవిక వనః ప్రాబల్యసాఫల్యమ
 చ్చైరువాందః గని, చూపి, మేచకరుచిః స్నిగ్ధోద్భృతాభోరణీ
 సరసభాస్వనవిభానురోరుయమునాః సంపత్తునం గాంచి త
 త్తరుణీరత్నము నూడనట్టు లచటః ధబ్బటునః దాగఃగాఁ. గిగి౬
- చ॥ ప్రియసతి యిట్లటుల్ నెమకః పృథుముపై నొకకొమ్మచాటునఁ
 నియతిగనుండు భర్తఁగనిః నివ్వెఱపాటున నవ్వె పుట్టముఁ
 రయమునఁబట్టి లాగికొనిః క్రమ్మఱఁ బెన్దిటిఁ గాంచనట్లు ని
 ర్భయమున నా నికుంజమునఁ బాటుచు డాగె రహస్థస్థిలంబునఁ. గిగి౭
- చ॥ తదుపరి మామమామ, వనిః తామణి రాధఁ గలిందపుత్రికా
 నదిదరిఁ గుంజమందుఁ గనిః నవ్వె చెఱుగును బట్టిలాగి వా
 రిదము తటిల్లతఁ మెఱయుః రీతిఁ దమాలము హైమవల్లిచే
 గొదకొని వెల్గుమాడ్కిఁ జెలిఁ గూడుచు శోభిత నో మహాప్రభా! గిగి౮
- క॥ అధిక్యప్రియరాసకేళులను బః హృదందమానట్లు శ్రీ
 రాధాకృష్ణులు సల్పఁగాఁ దొడఁగి రాః భ్రాజచ్ఛతుశ్శృలలఁ
 సాధాగ్రంబుల, శారికాశుకపికః శ్రావ్యస్వనాంచద్వనీ
 వీధిఁ వాసితపుష్పశయ్యల మఱిఁ బృదావనం బుదునఁ. గిగి౯
- ఉ॥ అర్థిసమూహకల్పతరుః వైన రమాపతి రాధతోడ గో
 వర్ధనశైలసానువులఁ బల్కఱు గ్రీడలఁదేలి సత్కథా
 వర్ణితలక్షపత్రయుతః పద్మము నెచ్చెలి కేలునుండి లీ
 లార్థముగా గ్రహించి యముః నాపగ చెంతకుఁ బాఁతె నవ్వచుఁ. గి౬౦
- ఉ॥ అత్తటి రాధవెంటఁబడిః యాహరి పచ్చని పట్టుపుట్టముఁ
 బెత్తము, వంశిఁ గైకొనఁగః వెన్నుఁడు సూచి చెలీ! యిదేమి! నీ
 చిత్తము భ్రాంతమయ్యెనొకొ? సిబ్బితి నూడఁగ బీక నేనెటఁ
 జొత్తును నవ్వరోక్కొ ననుఁ జూచి జనుల్ దయనిమ్ము వానినిఁ. గి౬౧
- చ॥ అన విని యామె యో ప్రియుడ! యందముగా నొక దండితామరఁ
 గొని కరమందుఁబెట్టుకొనఁ గోడిగమాడుచు నీవు దాని నేఁ
 గనని విధిఁ గ్రహించి మఱిఁ గాలికొలందిఁగ బాటుచుంటివే
 ఘనమొకొ యిద్ది గాన నివిః కంజమొసంగిన యప్పు డిచ్చెదఁ. గి౬౨
- ఉ॥ నావుడు నందపుత్రుఁ డలః నాతిని గన్గొని కొమ్మ! కొమ్మరో!
 యీ వరపద్మమంచు నిడః నింతయు గైకొని వంశివేత్రముల్
 శ్రీవసనంబు నిచ్చియు విః కేషముదంబును బొందె హాయిగా
 నానననట్టు లిర్దురు విః హఠము సేసిరి రాజకేళరా! గి౬౩

- ఉ॥ శ్రీరమణుండు పిమ్మట న ♦ శేషసుభాకరమై చెలంగు భాం
డిరవనంబునందగి క ♦ డిందిముదంబున భార్య కెంతో శృం
గారసుపత్ర భంగమిడి ♦ కన్దవఁ గాటుక దిద్ది సొమ్ముల
వ్వారిగఁ దొడ్డి పూవులను ♦ బాగుగఁగూర్చె ననంతరంబునన్. ౧౬౮
- చ॥ కుతుకముసెంది రాధికయుఁ ♦ గూర్చిని భర్త కలంకరింపఁగా
యతనము సేయులోన నతఁ ♦ డాత్మ కిశోరత, వీడి తోనఁ జ
న్నతనము నొంది భూస్థలిని ♦ నాకుచు దొర్లుదుఁ గొట్టి కొంచు న
దృఢముగ నేడ్వసాగెగద ♦ పూర్వనిజాకృతిఁ దెల్పుచున్ బ్రభూ! ౧౬౯
- చ॥ అదిగని రాధ, భీతిపడి ♦ యయ్యరె ! యెట్లు కిశోరతాకృతిఁ
వదలె, నెటుల్ శిశుత్వమున ♦ వర్తిలె ! నీ హరి; యోమనోహరా !
వదలితివేల ? గోలనుగ ♦ ప్రాణములెట్లెఁక నిల్వఁజాలు! నా
బ్రదుకొ భవద్వశంబుగ, కృ ♦ పన్ ననుజూడవె యిద్ది వీడవే ! ౧౭౦
- చ॥ అని వెతనొందుచుండు సమ ♦ యంబున నంబరవాణి, యోసతీ !
వినుము భవిష్యమందితఁడె ♦ పెన్నిటి నీ కగుఁగానఁ బూర్తిగా
వనటను మాను మన్న నల ♦ భామినియున్ సరియంచు నా హరిన్
గొని యల నందగేహమును ♦ గోరికఁజేరి యశోద కిట్లనెన్. ౧౭౧

❧ రాధ శిశువైన హరిని తిరిగి గోపలంబునకుఁ బేర్చుట. ❧

- క॥ అమ్మా ! మును నీపతి పన, నమ్మధికమ్ముగను వీవ ♦ నా కిడి వీనిన్
నెమ్మదిఁ జూచుచుఁ గ్రమ్ముట, సమ్మదమునఁజేర్చు నాదు ♦ సదనంబునకున్.
- తే॥ అని నుతింపగదానికే ♦ నభిమతించి, నాటగోలఁ గాపాడుచు ♦ లోటులేక
తిరిగి తెచ్చితిఁ గొనుము నీదివ్యపుత్రుఁ, బెట్టువోతలఁ జక్కఁగాఁ బెంపవమ్మ !
- చ॥ విని యది యామె హర్షమున ♦ బిట్టుకపుంగిలిఁగొంచు నమ్మ ! యీ
దినము శుభప్రదం బెడఁద ♦ దిట్టముగాఁదొడఁగెన్ మదీయ పు
త్రునినిడి వేడ్కఁ గూర్చితి ను ♦ తుల్ నినుఁజేయఁగ శేషుఁడగునే ?
యని బహుపూజలన్ సలిపి ♦ యంప స్వగేహము సేరె రాధయున్. ౧౭౨
- చ॥ ఇటుల రహస్యమై యలరు ♦ నీ కమలాపతి సత్కథాస్థితీ
దిటముగ విన్నవారలును, ♦ దివ్యముగాఁ బరియించువారు, ను
త్కటముగ వ్రాయువారు నిజ ♦ కల్పవృక్షైలము లెల్లఁగూర్చి యం
తట హరిధామ మొందుదురు ♦ తథ్యము పథ్యము భూవరాగ్రణీ ! ౧౭౩

❧ శ్రీకృష్ణ బాలలీల. ❧

వ॥ అంత నా వ్రజంబునందా మాయామానుష విగ్రహులగు రామ
కృష్ణులు గౌరవీలవర్ణంబుల విరాజిల్లుచు రోహిణీయశోదల పెట్టువోతల దినక్రమం

ఋన శుక్లకళానిధివోలే వర్ణిల్లి పదంబులయందలి యందియలు గల్లుగల్లుని మ్రోగ
దోగి యాడుచుఁ దల్లుల యంకంబుల నధిరోహించి నయనంబుల విలాసంబులఁ
జూపించుచుఁ గ్రీడించుచు నెక్కిక్కమాటు సూపటు లచ్చెరువొంద ఫణంబు
విప్పిన నాగసర్పంబుమాడ్కి శిరంబునిక్కించి భుజపాదంబులఁబాటుచు వచ్చుచుఁ
బోవుచుఁ బాటునగపు మొగంబున మొలకలెత్త మనోహరులై వసియించుచు సిం
గంపుఁ గొదమత్తవడి నిర్భయంబుగా బాలలీలలం గావించుచు నీలపీతాంబరంబులం
గట్టి కండ్లఁగాటుక మెఱయ నవరత్నఖచితభూషణంబులుఁ బాలుపార ముజ్జగంబుల
ముద్దులకుఁ బెన్నుద్దులై తద్దయు వెలుంగు కుమారులను, దల్లులును, గోపికలును,
గాంచుచు నిజగృహకృత్యంబులనైతము మఱచుచువదలఁజాలక యచ్చటనే నివసించి
పెల్లుమోదిల్లుచుండిరి. ఆ నందుండును నిజమందిరంబునందు సింహాశాబకసదృశుం
డును, నందనుండునునగు చిన్నికృష్ణుని లీలలం గాంచుచు నానందించుచుండె. అవల
నా యశోదాదేవి దృష్టిదోషంబాపఁ గొంపోవుతఱి గోపిక లామె కిట్లనిరి. ౧౭౨

ఉ॥ అమ్మ; యశోద ! యెప్పుడు త్వ ధాతృజు నాటలకై గ్రహించి బా
హ్యమ్మున కేగవల్లు సుతుఁ ధ డయ్యెను దుగ్ధముఖుండు వీని శ్రీ
ర్నమ్మునఁగాకపతిము వి ధ రాజిలెడిక బయిపండ్లు రెండు నూ
ర్థ్వమ్మున వీనికుండుటఁ గ ధ రంబగు గండము మేనమామ కౌ. ౧౭౩

తే॥ మేనమామయు వీనిశ్రీమెలఁగఁడయ్యె, గానఁ దోషము వీనికే ధ కలుగుఁ గనుక
హని తోలఁగుట కొఱకయిదానములను, భూసురామరగోవేదధృజుసలుపు.

చ॥ అనఁగ యశోద, రోహిణియు, ధ నందుల కొప్పి సుతోల్ల సార్థమై
ధన మణి, సారభేయ, వసు ధ ధా, ఘృత, వస్త్ర, సువర్ణ, దానముల్
బొనరిచి దేవ, గో, నిగమ ధ భూసుర పూజలసల్పి రాసుతుల్
గ్రాసకొని హేలఁదప్పటఁ ధ గుల్ ధరఁబెట్టుచు సింహదృష్టితోక. ౧౭౪

తే॥ తద్గ సరిసమానులగుశ్రీధామ, సుబల, ముఖసఖులఁగూడి భేలనంబుల నొనర్చి
వేడ్క నుద్యానవనముల, విమలయమున, పులినముల విహారములను సలిపిరవల.

ఉ॥ బాల విలాసహాసముల ధ భామిను లెంతయు సంతసంబుతో
సోలునటుల్ వొనర్చి యటు ధ సూచి యిటుల్ సని మిత్రయుక్తుడై
పాలను, వెన్న మీఁగడను ధ బాగుగఁ బేరిన జిడ్డుపెర్లు, గో
పాలుర యిండ్లఁచూటుచు న ధ వారిగ శ్రీహరి గోలుచుండెగా. ౧౭౫

ఆ॥ ఒక్క దినసమందునుపనందు సుందరి, యగు ప్రభావతి తనయాలయమునఁ
గృష్ణుఁ డట్లుతస్కరించుటఁ బలుమాటు, గనుచు గనలి న్రజముకడకువడిగ.

శ్రీకృష్ణ దధిచార్యలీల.

చ॥ అరిగి యశోద కిట్లనియె ధ నమ్మరొ! నీదయ నాకు నీవలె
బెరుగును బాలువెన్నయుచు ధ బెల్లుగఁ గా నవివోయ భండముల్

త్వరగొని వచ్చులోన నెటా ధ వచ్చుచు నీ కొమరుండు వానినిఁ
చిటునగవొప్పు మోమున గృ ధ సిం చెను గించను నేను గాంచఁగాఁ. ౫౭౯

ఉ॥ ఇట్లుల నెన్నిమాటులనొ ధ యీతఁడు చొర్యముఁ జేసెఁగాని వీఁ
డట్టి ప్రశ్నార్థరాత్నభవుఁ ధ డాటను నీపయిఁ గూర్చిఁ గృమ్మఱ్ఱ
దిట్టుటఁగూడలేదు సుద ధ తీ మణిరో ! యన నాయః తోడయ్యఁ
బట్టికి బుద్ధి నెప్పియుఁ బ్ర ధ భావతితోడ నిటుల్వచించెడిఁ. ౫౮౦

ఉ॥ ఓసి ప్రభావతీ ! యిటు ల ధ ను త్తమగోవులు కోటియుఁడెడిఁ
నా సదనంబు పాల్వెరుఁగు ధ నవ్యస్తుతంబుల ముగ్ధితేలు వీఁ
డే సమయంబునందు నవి ధ యేమియుఁ దాకఁడె యెట్లు నీ బసఁ
మోసముజేసి త్రాఁగె; నిది ! బుద్ధికిఁ దోఁపదు గాని యేమనఁ. ౫౮౧

ఉ॥ నీగృహమందు నెంత నవ ధ నీతము పాలును బెర్గు వోయెనో
యాగతిఁ దిర్గి నావలన ధ నయ్యవి చయ్యనఁ దీసికొమ్ము బా
గోగుల నీదు పుత్రీకుని ధ నోర్చిన యట్లుల వీవి నోర్చుమా !
నాగలబఁ విడఁ సలిపి ధ నాపయిఁ గూర్చిని వీడకుండుమా ! ౫౮౨

చ॥ మఱియును నీగృహంబునకు ధ మాకొమరుం డుదెంచి యా
పెరుఁగును బాలు మీఁగడను ధ వెన్నను దొంగిలి మ్రొంగునట్లు ని
మ్మరుణు వాని నీడ్చికొని ధ చయ్యన నాదరికేగుదెంచికఁ
బరికెను దూఱుచుక మిగుల ధ బాఁదెద నెట్టెద గుంజఁ గట్టెదఁ. ౫౮౩

చ॥ అనఁగఁ బ్రభావతీసతియు ధ హర్షము నెంచి స్వధామమొదె నో
జనకవిభూ ! మఱొక్కతఱి ధ సంగడికాండ్రను గూడి యేవునఁ
వనరుహలోచనుం డల ప్ర ధ భావతి యింటనె దొంగిలింపఁగాఁ
జని తలుపుల్ గవాక్షము ల ధ సాధ్యవిధంబున మూసియుండుటఁ. ౫౮౪

ఉత్సాహ॥ కంటఁ గాంచి నేస్తకాండ్ర ధ కైలమీఁద నెక్కి యా
యింటిపక్క గోడఁజేరి ధ యేరు సూడకుండ న
ట్టింట దూఱి యుట్టి నున్న ధ యెల్లగోరసంబులఁ
గొంటకై కరంబులై త్తఁ ధ గొంచెమేసి నందమిఁ. ౫౮౫

ఉ॥ తోలును వేసె దానిపయి ధ రుండ్రసుపీతమువైచి దానిపై
బాలుర నిల్వఁబెట్టి మఱి ధ వారలపై వడి నెక్కి పూర్తిగాఁ
గాలును నెత్తి చేతుల ను ధ కంబుగఁ జూచిన నందకుంట గో
పాలక బాలకృష్ణుఁడు న ధ పారరుష్క గని యూచి శీర్షముఁ. ౫౮౬

ఉ॥ దండముఁగొంచు నుట్టి దృఢ ధ తఁ బ్రహరించెను దానిచేత నా
భాండములెల్ల బ్రద్దలయి ధ పాలును బెర్గును వెన్నముద్దులుఁ

దండిగ భాతిపై బడుటఁ దధరియ్య గని యవ్విగ్రోలఁ ద
దాభండరవంబులోఁగల ప్ర భావతీయ్య విని వచ్చి వెంటనే.

గీ॥ 2

ఉ॥ పాతెడి బాలురండు హరి ఁ పాణిని గట్టిగఁబట్టి భీతి దై
వాటగ లోచనగబులను భాష్పము లొల్కుగ నందుమన్నికీ
జేరిచి నిల్వఁబెట్టి న్రజఁ శేఖరు ముంగలఁజూచి లజ్జతోఁ
జీరను మోముఁ గప్పికొనఁ శ్రీహరి చింతిలె స్వాంతమం దిటుల్.

గీ॥ ౩

తే॥ ఈమె సెప్పిన నా తల్లి యెఱిగియెఱిగి, నన్ను బడఁదన్ను గాననే నున్నరూపు
వదలి యింపెకుమారుని వలఁజెలఁగినఁ, జెడుగులేదని యారూపుఁ సందియుండె.

ఉ॥ అంశఁ బ్రభావతీవనిత ఁ యాగ్రహన్గిహబద్ధబుద్ధి గే
హంతరమందునఁ జెలఁగు నట్టి యశోదను బిల్చి యమ్మకో!
వింతగనున్నదమ్మ! యిది, పెరుఁగుటంబులఁ గూలఁగొట్టి తా
నంతయుఁ ద్రాఁగె నమ్మ! యిపు ఁ డన్నములోనికిఁ గూడ లేనటుల్.

గీ॥ ౪

క॥ మఱియొకపరి నీబుడుతఁడు, మఱుదెరువున నేగుదెంచి ఁ మాయింటను బా
ల్పెరుగుల, మస్తువు, దినుతఱి, సరిగిన నాయఱ్ఱునూపి ఁ హసియించి చనె.

క॥ ఇఁక నొకపరిని బెరడున జ, లక మాడెడి నాదుకడకు ఁ లంఘించుచు నీ
దుకుమారుం డరుదెంచుచు, నకటా! నాకట్టుకోక ఁ హరియించి చనె.

గీ॥ 5

ఆ॥ చెప్పరాని పనులఁ జేయఁగారాని సే, తలను గోకులమునఁ ఁ గలకలంబు
గలుగ నీవిధమున ఁ సలుపుచు నుండఁగా, యేమిసేయవలెనో ఁ యెఱుంగఁజెపును.

ఉ॥ ఇట్టులఁ జేయఁ గాపురము నెట్టులఁ జేసెదమమ్మ! యిట్టి యి
క్కట్టులు మీకుఁ గలుగఁజేఁ గట్టమొ సౌఖ్యమొ మీకుఁ దోచు, ని
జెట్టులఁ దోచునమ్మ! యిట ఁ నేమిఁక నుండగలేము వీడునుం
బొట్టయె? రామరామ! యిది ఁ వొందగ నేరదు వీనియందునఁ.

గీ॥ 6

చ॥ అనపుడు నాయశోద యధి ఁ కాగ్రహమొందుచు నో ప్రభావతీ!
గనులను గంతెదీసి యిటుఁ గాంచుము నీవు మృషాపవాదము
నెన రెదవీడి వాడితివె? ఁ నీతనయుం డవి తస్కరింప నా
తనయుఁడు సంగ్రహించెనని ఁ తంటగఁ బట్టుట వాడియేమొకో?

గీ॥ 7

చ॥ అదివిని యాప్రభావతీ, ము ఁ ఖాంబరముం దొలఁగించి పుత్రు ని
ప్పుడుఁ గని యబ్రమొంది యెటు ఁ వచ్చితి విచ్చటికయ్య యింటికి
యదనున రిమ్ము పోవుద మ ఁ టంచుఁ దదర్శకుఁ గొంచునేగె న
య్యది గని నంద గోపబలు ఁ లావ్రజవాసులు నవ్వీరంతటఁ.

గీ॥ 8

చ॥ హరి, దొలిరూపునఁ జెలఁగి ఁ యాయమ వోయెడి బాటకడ్డమె
తరుణి! మదంబ కింకనిలు ఁ తప్పక చెప్పెదవేని నీమనో

హరవరహాప మొంది పరి ♦ హాసమొనరైద నంచుఁ బల్కు నా

సరసిజనేత్ర సిగ్గున స్వ ♦ సదృశము జేరెను మైదిలేశ్వరా ! ౧౮౭

తే॥ ఈప్రభావతి గణివిన్న ♦ యెల్లగోపి, కలును గృష్ణనిఁబట్టక ♦ గారవముగఁ
జూడ సాగిరి క్రమముగా ♦ శుక్ల చంద్రుఁ, బోలికృష్ణుఁడు వృద్ధిని ♦ బొందుచుండె.

చ॥ క్రమముగ వృద్ధిసెందు హరిఁ, ♦ గంజదళాక్షుని నీలవర్ణునిగ

విమలుని దివ్యచిగ్రహుని ♦ వేనుఱుఁగాంచుచు నెల్ల ప్రేతలుగ

దమిఁగొని ముద్దువెట్టుకొని ♦ ధానుములందున నాట పాట లం

దముగ నొనర్ప సాగిరి గ ♦ చా యని పల్కు నరేంద్రుఁ డిట్లనె. ౧౮౮

తే॥ నారదా ! నవనందోప ♦ నందనామ, ములను పడవ్యవభానుల ♦ పూతనామ
ములను మణివారు సేయు పురులను దెలుప, వేఁడుచుంటి ననంగ, నావిబుధమాని.

స॥ నారదుఁడు నందోపరం వృషభాను లక్షణంబులం దెలుపుట. ౧౮౯

తే॥ రంగవల్లిశ రంగోజి ♦ మంగళులన, శ్రీశమంగళాయనులన ♦ శ్రీధరుఁడన

దేవనాయక విమలులకొ ♦ దివ్యజనులు, భూమి నవనందలననుదుగ్గిపూతచరిత !

తే॥ సాంబనీతిహోత్రాగ్నిభు ♦ క్షాంతిగోప, తి శ్రుతశ్రీకర వ్రజ ♦ దేవపావ

నులను పేళ్ళతో నువనంగుళిలను జెలఁగు, మంచరని నీవెఱుంగుమోయర్వి నాథ !

తే॥ మఱి బతంగుఁడు శుక్లుఁడు ♦ మార్గదుండు, దివ్యవాహనగోపేష్వర్ ♦ దివ్యనీతి

విదులనంగ వడ్యవభానులొదవఁగలరు, వారికుండుపె త్తనములవరుసవినుమ!

చ॥ శ్యామలాకారచునోహరులై హస్తంబులందు వేత్రంబులం చాల్చి
శ్రీగోలోకనికుంజప్రధానద్వారంబు నాశ్రయించి యా శ్రీకృష్ణుని యనుగ్రహం
బును సంపాదించు మహాత్ములు నందులనియు, వంశిబర్హంబులు సెలంగ సర్వాంగ
సుందరులై తన్నికుంజశోరణాంతింబున విరాజిల్లు గోకోటులను బరిపాలించు
వా రువనందులనియు, దండపాశెంబులంగైకొని తల్లొకద్వారవట్కంబునందుండి
తద్దర్శంబులను, గాపాడు సమర్థులు వృషభానులనియు నెఱుంగుము. అంత ౬౦౪

చ॥ హరినుడి వారలందఱు ర ♦ యంబున గోజగముం ద్యజించి యీ

ధర కరుదెంచి తద్యజము ♦ చార్కొని వెల్లిరి వారి శక్తియం

దఱ పరకైన నెన్నఁగల ♦ మా ! యల బ్రహ్మయుఁ బల్కు నాగునే

సురుచిరకృష్ణలీలలను ♦ జూచినవారె కృతార్థులొ విభూ ! ౬౦౫

స॥ శ్రీకృష్ణ మృద్భక్షణ లీల. ౧౯౦

చ॥ నరవర ! యొక్కనాడు యము ♦ నాతటిసీతలమందుఁ జేరి త

త్సరసిజప్రతలోచనుఁడు ♦ సందియమేమియు లేక మట్టినిగ

బొరిఁ బొరిఁ జేతులంగొనుచుఁ ♦ బొక్కుట నబ్బలి నూచి యబ్బి ! శ

ర్కరవలె నిద్దిబొక్కెదవె ! ♦ కమరపదార్థము లెన్నొయుండఁగా. ౬౦౬

- తే॥ చాలుఁ జాలు నిసీయిసీఁ సరగరార, సోదరా ! యంచుఁబిలిచినఁ జూచియతఁడు
రాక యాకరణిని బొక్కుఁగరహించుట, నెఱిగిబలుఁడు యశోదకుఁ నరిగి చెప్పె.
- ఆ॥ అంత నల్ల ముగుద ఁ యాత్మజుంజింటికి, వచ్చినంతవాని ఁ పాణిఁబట్టి
పట్టి ! యున్నిపట్టు ఁ బాసినప్పటినుండి, సలుపువనులు నాకుఁ ఁ దెలిసెఁగదర.
- ఉ॥ అన్నములేకయా ! మనకు ఁ నాఁగిలిదీర, గుడంబులేకయా
యెన్నిన కమ్రవస్తువుల ఁ నేమియులేకయ యేలకో యిటుల్
మన్నును దింటివయ్య ! మఱు ఁ మాటవచింప వబద్ధమన్న నీ
యన్న గనుంగొనెఁగదర ఁ యాగడమింతగఁ గూడునే సుతా ! ౬౦౯
- చ॥ అడుగఁగ నిట్టు లట్టి కమ ఁ లాయత లోచనుఁడుఁ నిజంబుకే
బుడుతను గాను నాకును బు ఁ భుక్షయులేదు గృహంబునందు ద
ద్గుడముఖ కమ్రవస్తువులు ఁ గూడక పోవుటగాదు, కాని మీ
నుడుపు లబద్ధముల్, గనుము ఁ నోటను వాసన యెట్టులున్నదో. ౬౧౦
- క॥ చెప్పుడు మాటలునేటును, దప్పక తెచ్చునను నామె ఁ తఁ జంపొ న
ట్టిప్పుడు ననుఁ బ్రహరింపఁగ, నప్పిన్నలు నీకుఁజెప్పి ఁ రమ్మా ! రమ్మా. ౬౧౧
- ❧ విశ్వరూప ప్రదర్శనము ❧
- క॥ అని తన మహాద్భుతాస్య, బును జూపఁగ నామె వాని ఁ భూధరతఱిసి
వనవనధిభువన సురనర, దనుజాది సమేత వక్త్ర ఁ తామరసంబుఁ. ౬౧౨
- మ॥ కని యారా యఖిలార్ణవంబు లిచటఁ ఁ గన్నట్లై నాపట్టునఁ
వనముల్ గన్నడుఁ నాదెసఁ నగములుఁ ఁ వర్తిల్లు నీవైపునఁ
మనుజుల్ దానవరాజులుఁ దివిజులుఁ ఁ మాగోపకుల్ గోవులే
నును నాభర్తయు నుంటి మిద్ది నిజమా ఁ నో కాదా ! యేమాయయో. ౬౧౩
- ఉ॥ కాఁడు సుతుండు నాకితఁడు, ఁ జ్ఞానపరీతపరాత్మ గానిచో
వీఁడు చరాచరప్రవృత్త ఁ విశ్వముఁ జూపఁగఁ జాలునే ! యటం
చాడి యధార్థతత్వమని ఁ యిక్కిలి వాయ విరాగబుద్ధితో
వేఁడు యశోదకుఁ గొలిపె ఁ వెన్నుఁడు వైష్ణవమాయ భూవరా ! ౬౧౪
- ఉ॥ గోకులమందుఁ బ్రత్యహము ఁ గోపికలెల్లను లేది వేకువఁ
శ్రీకమలేశ సచ్చరిత ఁ రీతులఁ దద్దధిమంధనంబులఁ
వాకొనుచుందు రందముగఁ ఁ బార్థివ ! యొక్కదినంబునఁ యశో
దాకువలాక్షి పాడుచుఁ ఁ దద్దధిఁ ద్రచ్చెడి కాలమందునఁ. ౬౧౫
- ❧ యమశౌర్ధ్వ మోక్షము. ❧
- చ॥ త్వరఁ దన పుత్రుఁ డమ్మ ! చనుఁ ఁ బాలిడు వెన్ననొసంగుమంచు నూ
పురములు గల్లు గల్లనఁగఁ ఁ బోవుచు గంతులువేయు చట్టులి

ట్లగుగుచు వచ్చుచు నగుచు ♦ నార్పుచు జేతులఁజూపి గిట్టున
నిరుగుచు గ్రమ్మఱ జనుచు ♦ నెట్టెను నెట్టన నట్టిమంధని.

౬౧౬

చ॥ పగులఁగఁ ద్రోసి యట్లు వడి ♦ బాటు కుమారుని గాంచి నా
నిగతిని బట్టి యామె జన ♦ నేర్చిన నాతఁడు సిక్కుకుండ బే
వగణమునీంద్రయోగి జన ♦ పంక్తికి నెల్ల సలభ్యుడైన యా
యగణిత దివ్యమూర్తి యొక ♦ యంగన కెట్టులఁ జిక్కు భూవరా !

౬౧౭

చ॥ అటు దన తల్లి వెంటఁబడి ♦ యక్కిలి మిక్కిలి బొందుచుండుట
దటుకున భక్తవశ్యుడగు ♦ తద్ధరి గన్గొని చిక్క నేమిరా !
యటమట నన్ను బెట్టినటు ♦ లంగఱఁ బెట్టుచు నుండువంచు ను
త్కటమగు కిన్నరేగి సుతుఁ ♦ గట్టఁగ టోటఁ దలంచి నెమ్మది.

౬౧౮

చ॥ గుణమునఁ గట్ట బొజ్జకది ♦ గొంచెము దక్కువగాఁగ లాఁతిదా
గుణమునఁ గట్టినఁ గోఱత ♦ గూడుట వేఱొకత్రాటఁ గట్టగా
నణువు కొఱంతయయ్యె నిటు ♦ లన్నిగుణంబులఁ గట్టదయ్యె నా
గుణముల దాటు చక్రి యోటు ♦ గూర్కొన నొప్పెడి నీగుణంబుల.

౬౧౯

తే॥ అట్టులఁ ద్రాడులన్నియుఁ ♦ గట్టికట్టి, విసివి నొచ్చెడి తల్లిపై ♦ వీక్షణంబు
బఱపి భక్తవత్సలతఁ దద్భంధనాబు, స్వయముగాఁజెందె నోరాజుచంద్రమాళి.

చ॥ అరయఁగ సీత్రసాదము మ ♦ హత్తుల కవ్యభిచారబుద్ధి సం
భరితమహానుభావుల క ♦ పార తపఃఫలధన్యమానిరా
ద్వరుల కభిజ్ఞ యోగిజన ♦ పాళికి శూలికిఁ దన్నిచూలికి
సిరికినిగూడ నెప్పుడును ♦ జేరురలేదని గుఱ్ఱెఱుంగుమా !

౬౨౦

ఉ॥ అ తతి గోపికాలలన ♦ లయ్యెడకుం జనుదెంచి యాదిలోఁ
దుత్తుమురై న కుండఁగని ♦ తోడనె మిక్కిలి త్రాళ్ళ టోటికి
గుత్తముగాఁగ గట్టఁబడి ♦ కొంకుచు జంకుచు నున్న వెన్నుని
జత్తము దత్తరిగని ♦ చెచ్చెరఁ బల్కి రిటుల్ యశోదకు.

౬౨౧

తే॥ ఓయశోదమ్మ ! మా యిండ్లఁ నురకయెప్పుడు, పెరుగుకుండలనిట్టులే ♦ పెట్లఁగొట్టు
చున్న మేము నీపట్టిని ♦ బిన్నపాడ, టుచుఁ దిట్టము కొట్టమో ♦ మించుబోడి.

క॥ లాలనమున దోషంబులు, బాలురకుఁ గలుగుననెడి ♦ ప్రధవిని నీవీ
లీలను దండించినో, గోల ! యితం డెల్లఁబోటి ♦ కుఱ్ఱఁడు గాడే.

౬౨౨

క॥ అదరింపుము బెదరింపుము, కుదిరింపుము మంచిబుద్ధి ♦ గూర్చిని గానీ
కిదుకుచు నాడెడి బాలుని, గదియుచు బ్రహరింపవలదు ♦ కాంతామణిరో !

చ॥ పెరుగు ఘటంబు వోయెనని ♦ పిల్లని నీవిధిఁ ద్రాళ్ళతోడ ని
మ్మరుణు గట్టియుంటి విది ♦ చాలదె జాలిని నూలి యిట్టుల

బారిఁబారిఁ గొట్ట వత్తు విది ధోలునె నీకును జాలుఁజాలులే
సరగఁదొలంగు మన్న నల ధియ్యఁబోయెను లోని కింతటన్.

౬౨౬

చ॥ కమలదళేక్షుఁడు బహు ధియ్యఁబోయెను లోని కింతటన్
యమునదరిక జెలంగుట ద యామతి గన్గొనిపోయి వాని మ
ధ్యమమున నాయులూఖలము నడ్డముగా మరలించియుండ నా
యమళమహాద్బుదంబు లిల యం దశనిధ్వని గూల వేళ్ళతోన్.

౬౨౭

తే॥ అటుల నిర్మూలముగఁ బడి నట్టి రెండు, సాలములనుండిఁ ద్రుటిలోనఁగిలికిల
లుద్గతంబగునైవడి నురుగుచులను, సిద్ధులిద్ద యుద్గతులైరి సద్ధిగనుచు

౬౨౮

ఉ॥ శ్రీదయతాంఘ్రియుగ్మగత శేముషి ! వారటుబుట్టి యట్టి దా
మోదరుడైన బాలునకు మ్రొక్కి శిరంబున దీనరక్షకా !
నీ దయ మేము ధన్యులము నేటికిఁ బ్రాప్తమహానిశాపమున్
బేదఱికంబు బొందెగద విశ్వమయుండవు కాక బిడ్డవే.

౬౨౯

అ॥ ఎట్టిపాపియైన నేవిధంబుననైన, నాదికారణుడవు నక్షరుడవు
నైన నిన్నుఁ దలఁచెనేని దివ్యుండయి, పుణ్యగోజగంబుఁబొందుఁగాదె.

౬౩౦

చ॥ ధనజనయావనాది జని తంబగు గర్వియు లేశమేనియున్
గననివిధంబు భూనురులఁ గాని బుభావళిఁగాని చూచినన్
వినయవిధేయత గలిగి వేమఱు గౌరవమాచరించు రీ
తిని మఱి నీ పదాబ్జములఁ దీరని భక్తి నెసంగుమో హరి !

౬౩౧

ఉ॥ శ్రీదయతాయ ధూర్జటివి శేషసఖాయ నిరంజనాయ తే
సాదితపూతనాయ ఘన సారమృగీమదహానితాయ హ
రాదివిభూషితాయ పరిహర్షి మహానిజనాయ భూమిదే
వాదికులాశ్రయాయ అమ రాదిమసద్గరవే నమోనమః.

౬౩౨

చ॥ అని యిటు లారమాధిపతి నగ్గలిక న్నుతినల్పి యుత్తరం
బునఁగల స్వస్థలంబులకుఁ బోయిరి నందుడు దొట్టివేలు శ
ద్ధునతరుపాతనిస్వనము తత్పవిత్రావమటంచు దత్తలం
బున కిరుదెంచి భీతి నలు మూలలఁ గన్గొని యెంతో వింతతోన్.

౬౩౩

క॥ పవిత్రా పడలేదిట బృధు, పవనంబా వివలేడు బలులెవరిండున్
దవులుచు గొడ్డల సఱికిన, సవడియులేదెట్లు లిట్టి శాఖలు వడెనో.

౬౩౪

క॥ అని యందఱి తెన్నుల, ఘనముగ శక్తికించుచుండు కాలమున నటన్
దనరిన బాలకులందఱు, వినియిట్టుల జెప్పిరయ్య ! పృథ్వీనాథా !

౬౩౫

తే॥ అయ్యలార! యీసంకుని యాత్మభవుడు, వీససాదున టోలును వేగమసరి
యడ్డముగ ముందుకీడ్చి నీ యవనిజములు, వడియె సిద్ధముగంబిందు వెడలి చనియె

ఆ॥ అని వచింపఁ గొంద ♦ తా పల్కులనృతాబు, అనిరి గొందఱునిజ ♦ మనిరి సంది
యంబు గొందరంది ♦ రంత నందుడు నిజ, నందనుండు చెల్ల ♦ క్రిందఁబడక.

ఉ॥ పోడిమినున్న దానికే బ్ర ♦ మోదముఁ బొందుచు వందయాపులక
దూడలతోడ బాపలకుఁ ♦ దొటిలకుండ నొసంగి పట్టి క
ట్టాడఁగఁ దీయ నట్టి కప ♦ పోరుకుమారుండు దానురోపు నా
బాడలు వారెఱుంగనటు ♦ సల్పెను జూపుల నాటపాటలక. ౬౩౮

క॥ అనపుడు బహులాశ్వుడిటు, లనె నారద ! వీరలేగుపు ♦ రరయగ నెవరో
వనమాలి దర్శనంబెటు, దనరెనొ వచియింపుచునఁగ ♦ దయఁ దన్మునియుక.

❧ యమభౌద్ధన పూర్వజర్మ వృత్తాంతము. ❧

వ॥ భూపా ! తొల్లిఁ గుబేరుని కుమారులగు నలహుబరముణిగ్రీవు లొక్క
నాఁడు నందనవనంబుజెంది మందాకినీతీరంబున నచ్చరలతోడ నిచ్చకువచ్చినయట్లు
విచ్చలవిడిగా విగతనస్థులై విహరించుచు రమించుచు నాడుచుఁ బాడుచు వారుణీ
మదిరాసానోన్మత్తులైయుండిరి. ఇన్యెడ నయ్యెడకు దేవలమహర్షి వరేణ్యుండు
యాదృచ్ఛికంబుగాఁ జనుదెంచె. అట్టిపట్టున వారిరువురు నిజవయోధనబలరూ
పంబుల గిర్వించి యమ్యహామునిని లెక్క సేయరైరి. అద్దానింగన్న నామానివరుండు
మీరిరువురు దుష్టశీలులై ధనయావనమదాంధబంధురై నిర్లజ్జలై వృక్షంబులఁ
బగిది విహరించుచున్న వారు. కానఁ బెక్కువర్షంబులు జనుదాఁక ననోకహంబులై
యుండి ద్వాపరాంతంబున యమునాతీరంబుననుండు మహాననసమీపమునందుఁ
బరిపూర్ణతమావతారుండును, గోలోక నాయకుండును, దామోదరుండునగు శ్రీకృష్ణుం
గాంచి సంచితపాపవిముక్తులై మీయు క్తరూపంబులం బొందగలరని యనుగ్రహించి
చనుడు వారిద్దఱ్ఱ టిద్ధరణిని ద్రద్రీతీ నిరుమద్దులై జన్మించి తద్గోవిందసుందరపదార
వింద పరిస్పందంబున విగతపాపులై తదగాకారంబులం ద్యజించి పూర్వాకారంబులం
దాల్చి యుత్తరదిశయం దలరారు నలకాపురియను నిజస్థానంబునకుఁ జోయిరని
యెఱుంగుమనిచెప్పి వెండియు నిట్లనియె.

❧ దుర్వాసుండు గోకులంబందలి నందనండునునింగాంచి మోహంబుజెందుట ❧
తే॥ బక్కసమయంబునందునక ♦ యోగివర్యుఁబరునిఁ బరిపూర్ణతముఁగృష్ణభ క్తవత్స
లునిఁ గనంగ దుర్వాసుండక ♦ మునివరుండు, వేగవ్రజమండలంబునకేగుదెంచి.

ఉ॥ అవ్వలఁ బాలురంగలిసి ♦ యా యమునాపులినంబులందు బ
ల్లివ్వలఁజేసి ఖేలన వి ♦ చిత్రములక బాసరించి పోటిగా
నెవ్వడిఁ బాటి వచ్చి నగి ♦ నేలను దొర్లి దిగంబరుండునై
మవ్వపుమాటలాడు చిని ♦ మాణవకుఁగని కొంతిదప్పునక. ౬౩౯

చ॥ కనగనగా మనంబునను ధ గాఁడితఁడా హరి, కాని వీడు నం
దునికొడుకై వసించునని ధ తోఁచెడి నిశ్చయకృష్ణుడైనచో
గునగునఁబాటి బాలకుల ధ కూఁకటిబీకునె? గేలిసేయునే!
యని తమిఁబొందె నంతఁ గమ ధ లాఁతుఁడు తన్నునిచంద్రుఁ బ్రీతితో. ౬౪౩

ఉ॥ కాంచి స్వయంబుగాఁజని ను ధ కంబుగ నామునియంక మొంది యే
తెంచుచుఁబోవుచు నగుచు ధ దివ్యమృగేంద్ర విలోకనంబులఁ
మించి మనోహరోక్తుల న ధ మేయముగాఁ బలుకాడి తిర్గితో
తెంచి సమక్షమందు బహు ధ దీప్తులు వెల్వడ నిల్చె నవృచుఁ. ౬౪౪

ఉ॥ ఆ ససుయంబునందు నగు ధ నా హరిలోనికిఁ బూజ్యుడైన దు
ర్వాసుఁడు శ్వాసమూలమున ధ బ్రాఁతిగఁబోవుచు నిర్జ నాటవీ
భాసితలోక మొందుగని ధ ప్రాప్తుదెట్టుల నయ్యెనంచు నే
వేసటలేక తద్వనిని ధ విస్మితుడై చరియించువేళఁదా. ౬౪౫

చ॥ అజగరవ క్రిమందుఁబడి ధ యందున సప్తజగద్భిలాన్వితం
బజిత మధఃప్రపంచమును ధ నంతఁ గనుంగొని దానియందునఁ
గజబిజిగా భ్రమించి తెలి ధ గ్రానముఁజేరి తపంబుఁ దత్ప్రభుఁ
భజనము సేయుచు నలిపె ధ వత్సరముల్ శతకోటిదాఁటఁగా. ౬౪౬

న॥ అంత నమ్మనికాంతుం డంచు నైమిత్తికప్రలయంబు సంభవించి యఖ
లార్ణవంబులేకముఖంబై యాఁజిని ముంచివేయుటం గని యవ్వని నీఁది యీఁది
విసివి తదంతంబుగానక స్మృతిదప్పి సహస్రయుగంబు లందే వసించి క్రమృతలేచి
యజ్జలంబులందుఁ దిరిగి యందు మఱియొక బ్రహ్మాండంబుఁగని సంచరించుచు నొక్క
రంధ్రంబునం మాటి యందలి సృష్టివిచిత్రం బెల్ల నాలోకించి సంతోషించి
తదగ్ర భాగంబున విరాజిల్లు నిర్దుహితాయ వెంతయు భ్రమించుటం గాంచి యందుఁ
బ్రవేశించి శ్రీహరిని ధ్యానించి తదండంబునుండి నిర్గతుడయి మరల సలిలరాశింగని
యందుఁ బొందుపడియున్న యనేక బ్రహ్మాండంబులను గాంచి చిత్రపడి యమునాప
గాంతంబుసేరి తత్పులిసంబులను, గోలోకగోవర్ధనంబులను జూచి గో, గోపికా,
గోపక, కోటులతో నీటుగానుండెడి నొండుదండినికుంజంబునంజేరి. ౬౪౭

ఉ॥ నైకదివాకరద్యుతిక ధ న త్పృథువేదిని లక్షపత్రశో
భాకర పద్మమం దలరు ధ పంకజనాభుని రాధికేశు గో
లోకవిభుఁ బ్రపూర్ణతము ధ లోలుపతఁగని క్రమృతీల్లి యా
శ్రీమలేశు శ్వాసమునఁ ధ జిత్రముగా వెడలెఁ మహాప్రభా! ౬౪౮

చ॥ వెలువడి మోని యట్లతనిఁ ధ బిల్లని దివ్యకళిందజాపగా
లలిత వనంబునందుఁ జెలు ధ లఁ లలిఁగూడుచు నాడువాని, గ

న్నులగని యా పరేశుగ న ♦ నూనముగా మదినెంచి మ్రొక్కులన్
బలుమటు సల్పి సల్పి భయ ♦ భక్తులతో నిటువేడె సాంజలిన్.

౬౮౯

❧ దుర్వాసుండు వాసుదేవునిం గీర్తించుట. ❧

మ॥ అనఘా ! నిన్ను నలంతివానిగ మనం ♦ బందెంచి కాంచంగ నీ
ఘనతేజంబునునీ మహామహిమ.నీ ♦ కాయంబు నీ సద్గుణ
బును నీసృష్టిచనుత్పత్తుల్ జగములున్ ♦ బూర్ణంబుగా నాకు నీ
వనుకంపన్ దెలియంగఁ జూపితివిగా ♦ దా ! భక్తచింతామణీ !

౬౯౦

క్రొంచపదనృత్తము.

వారిదకేశా ! స్మేరవిలాసా ! ♦ భవభవభయహర ! ♦ భవికదహస్తా
హరమనోజ్ఞా ! ధీరసులభ్యా ! ♦ యఖిలసుగుణానిధి ! ♦ యమృతకరాస్యా !
సారసనేత్రా ! భీరుశరణ్యా ! ♦ సకలభువనధర ! ♦ జలరుహనాభా
శ్రీరమణీయా ! శ్రీరమణీశా ! ♦ శివసఖ ! కరముల ♦ శిరముచఁ గూర్చున్.

౬౯౧

తే॥ ఇట్లు శ్రీకృష్ణుఁ గొండాడిఁబుసివరుడు, బదరికాననమొందె నోఁపార్థివేంద్ర !
యని జనకునకు నారద ♦ ముని వచించె, నదియె మీకిటుఁ బలికితిఁననఁగమఱల.

ఉ॥ శౌనకమాని గర్గముని ♦ సత్తముఁగూర్చి యిటుల్పవించె నో
మానివరా ! రమేశుకథ ♦ మాధురి నీదయఁగ్రోలియుంటి నా
వైని విదేహదేశవరి ♦ పాలకుఁడా ఋషివర్యు నారదున్
బూనిక నేమి యడ్గ నన ♦ బుద్ధిమదగ్గోణి గర్గుఁ డిట్లన్.

౬౯౩

చ॥ మునివర ! శౌనకా ! వినుము ♦ భూపుండు నారమతోడ భక్తి ని
ట్లనియె శుభప్రదంబు సక ♦ లాఘవయోధరత్నవమారుతం
బునగు నుపేంద్రసచ్చరిత ♦ మున్ మఱి యా యవతారకృత్యముల్
నెనరు మనంబునందునిచి ♦ నీవు వచింపుము మానిరాణ్ణాణీ !

౬౯౪

తే॥ అవలఁ దన్మునివర్యుఁడో ♦ యనఘ ! తగిన
ప్రశ్న మొనరించియుంటివి ♦ పాపతాప
ఖండనసమర్థగోలోక ♦ ఖండమిపుడు
వింటివావైనఁ దత్కథన్ ♦ వినుము భక్తి.

౬౯౫

ఉ॥ దేవ ! మహానుభావ ! వసు ♦ దేవభవా ! భవభాతృవద్య ! బృం
దావనరమ్యపర్యటన ♦ తత్పర ! సత్పురుషాగ్రగణ్యా ! రా
ధావనితామనోజ్ఞ ! దధి ♦ తక్రపయోనవనీతచోర ! యిం
ద్రావరణా ! ప్రపూర్ణతమ ! ♦ యంబుజలోచన ! పాపమోచనా !

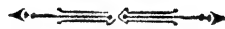
౬౯౬

మాలినీవృత్తము॥ శ్రుతివిదిత సుకీర్తి! ♦ సూర్యబింబస్థమూర్తి!
 హితవిహిత సమృద్ధా! ♦ వృద్ధిస్థితిప్రసిద్ధా!
 రతివతివిధితాతా! ♦ రాసకేళీ సమేతా!
 చతురతరవిలాసా! ♦ సచ్చిదానందభాసా!

గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పురమహావిత్రాప స్తంబనూత్ర, భారద్వాజసగోత్ర, చివుకుల
 కుంజలధిక శానిధి, కోటమాంబాకామయ తనయ, లక్ష్మీదేవీ సుబ్రహ్మణ్య
 దత్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదిత కవిత్వనిశ్చయ, సుజనవిధేయ,
 శ్రీనివాసాపరనామధేయూష్యశాస్త్రిచే నాంధ్రీకృతంబైన
 శ్రీగర్గభాగవతం బందలి గోలోకఖండము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ
 హరిః ఓం నమః
 శ్రీకృష్ణార్చనము.

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ గర్గ భాగవత ము.

బృందావన ఖండము.

రామానుజ వర్యా!

నీరజపత్రాయతాక్ష! ♦ నిఖిలసురేశా

ధీరసమర్చితపాదా!

ప్రారూఢజ్ఞానరూప! ♦ రాధాకృష్ణా!

౧

వ॥ అని యిట్లు చెప్పిందొడంగె. భూపా! నందుండొక్కసమయంబందు నవ నంకుల, నుపనందుల, షడ్వృషభానుపులను, సహాయకారులను, మిత్రులను, గవ్వ సుఖముల యం దాటితేజిన గోపవృద్ధులను బిలిపించి మహాసభం గావించి యందు నవ్వారల నుద్దేశించి తన రాష్ట్రంబునంగలుగు పూతనాత్మణావర్తశకటాగమనతరు పాతాద్యపద్రవంబులను వెలిబుచ్చి ప్రతిక్రియల నడుగ నాలకించి యందు దీర్ఘదర్శి యగు సన్నందుండను గోపవృద్ధుండు సకలజనమనోహరులగు రామకృష్ణులంగొని తనయంకమందిడి నందుని కిట్లనియె.

౨

శ్రీ సన్నందుండు నందునకు బృందావనంబును వర్ణించి చెప్పెట.

ఉ॥ ఎందున నేయుపద్రవము ♦ లేమియు నుండవో యట్టిదేశముగా

జెందినగల్గు సౌఖ్యము ను ♦ శీలుండు నీకొమరుండు వీడె మా

యందట జీవనంబు నుమి! ♦ యర్థము బ్రాణము సమృద్ధంబు నీ

నందను మించి యుండవని ♦ నమ్ముమ నెమ్మనమందు నందుడా!

౩

క॥ అందున మనమందటమా, బృందావన రాజమునకు ♦ నిత్యతీర్థార్యా

నందనసఖ గృహపరికర, బృందముతోబోయిన సుఖ ♦ యింకుగలముగా.

౪

క॥ అనవుడు నందుండిట్లనె, ననఘా యిదియెంతవలకు ♦ నలముకొనెనో యం

దునగల వీలైట్టివియో, ఘనముగ జెప్పంగనిన్ను; ♦ గాంక్షింతు సుధీ!

౫

చ॥ అనవుడు వ్రాగుదగ్గిశల ధ యగ దల బస్తివదంబు దక్షిణం
బున మధురాపురంబును బ్ర ధ మోదదశోణపుంబు పశ్చిమం
బునదగ నద్దియొప్పు నది ధ పూర్తిగ నెప్పదిన్నాకోసుల
దనరును సార్థయోజనము ధ తద్విపులం బని పల్కివెడియున్.

౬

ఉ॥ అంబరచుంబి భర్తమయ ధ వార్హ్యముల్ నవరత్ననవ్యపీ
తాంబరమైమపణ్యముల ధ సజ్జనువాలయహంసరమ్యపీ
యాంబులనల్తటాకముల ధ సంసముబొంది ప్రయాగతీర్థరా
జంబునఁ బూజితంబయి ప ధ సకదగుఁ దన్నధురాపురంబహా !

౭

ఉ॥ ఆవిధి నొప్పు నామధుర ధ మునికణో వనరాజమాచు బృ
దావనమొందు నర్తిలెడిఁ ధ దద్వని సర్వమనోజ్ఞ శృష్ట లీ
లావని యుండు నందున వి ధ సతిముఁ జెనెడి వారిచైన భా
గ్యావధి నిర్ణయింపఁగల ధ మా ! వినుమా ! యటచుండు సౌఖ్యముల్.

౮

క॥ ఇరువది నాలుగుకోసుల, వఱును వ్యాపించినట్టి ధ వనములు నందీ
శ్వర గోవర్ధన నగములు, మఱియు బృహత్సానుగిరియు ధ మట్టుకొనెనటన్.
తే॥ మలయమాతలంబాత్మీయగులమునోన, యమునమీఁదగనరుదెంచి హాయిపడుచు
సుమపరిమళంబులం గొని ధ సురతరతులు, విరతుల్ స్వస్థపడునట్లు ధ వీచుచుండు.

చ॥ మఱియు నికుంజసైకత స ధ మంజసవేదికలుండు వానిలో
సరసులు వ్రేలువ్రేతలు స ధ జస్రముగ్రీడల సల్పుచుండ్రు మీ
రరుసమున్ విహారముల ధ నందునఁ జేయఁగ వచ్చుఁగానఁ జె
చ్చెర నిటనుండి లెండటకుఁ ధ జేరుండు మీఱుండు సౌఖ్యవర్ధిన్.

౧౧

తే॥ పసులకుంఘావలసినంత ధ కసప్రగలదు, జలమొ పీయూషతుల్యమై ధ చెలఁగునచట
నంచు సన్నందుడన సతఁడద్దియెపుడు, తీర్థరాట్పూజబొందెనో, తెలియఁజెపుమ

చ॥ అనవుడు గోపవృద్ధుఁడీటు ధ వార్షముతో వదియించె నోప్రభూ !
మునుపు నిమిత్తజలయ ధ మున్ జనుదెంచినవేళ శంఖుఁడన్
ఘనసుబ్రహ్మేరి వేదగణ ధ కంటకుడై యొకఁడుండు వాఁడు దే
వనికరమున్ బరాజిత మ ధ పారముగా నొనరించి యేడ్చెన్.

౧౩

చ॥ జలరుహయోనిలోకము నె ధ సృ జని నిద్రను గుఱువెట్టు నా
నలువను గాంచి పూతములు ధ వైశిఖ్రైదితాకికార్థిగో
జ్వలతరసంగతుల్ దెలుపఁ ధ జాలినప్రాచులుకుల్ హరించి త
జ్జనిధిలోనికిం జనియె ధ సర్వదివౌకను లక్ష్మిలింబడన్.

౧౪

ఉ॥ వేల్పులు గుందుచుంట నల ధ విష్ణువు యజ్ఞవిభండు గాంచి య
స్వస్వర్గుమాకృతిన్ జెలఁగి ధ వాసికి నెక్కె సముద్రమును న

స్వల్పవిధంబునం దిరుగు ధ శంఖసురారినిఁ జూచి వానితో
సల్పే సమిత్తు భీతికర ధ శౌర్యధురంధరపూర్ణమూర్తియై.

౧౧

చ॥ సరగున వాడు స్వభ్రుకుటి ధ సాల భయంబునుగొల్పు శూల మా
హరి నొసటన్ బడన్ విసరె ధ సంతట నాహరి చక్రధార నూ
ర్పటియలు దానిఁజేయ సల ధ రక్కసి యక్కమలాక్షు వక్షమం
దురవడిఁ గొట్టె దానికిని ధ నోర్చి పరాత్పరుఁ డాగ్రహంబునన్.

౧౬

చ॥ గడఁగొని దైత్యకృష్ణమునఁ ధ గండలకావర మూడవైవ దు
ర్మదసురవైరి వ్రాలి వెత ధ మగ్గి ముక్తిఁ నడిలేచి ముష్టితో
నుదుగునగుడైఁ జక్రియుఁ గ ధ నుఁగొని స్వీయసుదర్శనంబునన్
గుదిరిచి వానిగట్టి తలఁ ధ గొట్టె నిలిఁచులు సంతసింపఁగాన్.

౧౭

తే॥ శంఖసమరూపు ననుగు ప ధ సాధ్వబలుని, శంఖనామకు నిట్టులఁ ధ జదిపి శ్రుతులఁ
గొనుచుఁ గడలిని వెల్వడి ధ వావల మంబు, మీఁచికేతెంచె శ్రీహరి ధ మేదినీశ !

ఉ॥ అంతఁ జతుర్భుజుండు సక ధ లామర సార్థముగాఁ బ్రయాగరా
టప్రొంతము జేరి వేదముల ధ బ్రహ్మకొసంగి సవంబుఁ జక్కఁగా
సంతమొనర్చి యానలఁ బ్ర ధ యాగునిఁబిల్చుచుఁ దీర్థరాజుగాఁ
జింతదొఱంగి సంతసము ధ సెందిగఁ జేసెను గోకులేశ్వరా !

౧౮

చ॥ పదపడి తీర్థనేత, యొక ధ ప్రక్కఁ గగ్గిడనుపుత్రియున్ మతో
క్కదెసను జహ్నుపుణికయుఁ ధ గ్రాలి స్వకీయతరంగచామరా
లదరుచుఁ బట్టి పీవఁ దల ధ నక్షయసద్వృట మూతపత్రమై
కుదురుగ నుండ భాసితెడి ధ గోపకనాయక ! నందనామకా !

౨౦

ఉ॥ అంతట సర్వతీర్థము ల ధ నర్థవారికిఁ బ్రయాగతీర్థరా
టప్రొంతముసేరి జోతమలఁ ధ బల్కతోనర్చి భయానఁబన్నుల
త్యంతము గట్టి క్రమ్మటి స్వ ధ ధామములం జనె సంత నట్టి శ్రీ
కాంతుఁడు నిర్జరాస్వితము ధ గా నరిగెన్ దన మన్నికేక సుధీ !

౨౧

ఉ॥ ఆసమయంబునందె కల ధ హ ప్రీయుడైన సురర్షి నర్మూడా
యాసములేక తత్ఫలికి ధ నాగతొడై నుతుఁడొచు రమ్యసిం
హాసనమందు భాసిలు ప్ర ధ యాగునిఁ దీర్థపతిగా గుఱించి సం
తోసముతోడ నిట్లనియె ధ ద్రోణమఘాసముప్రభూత్తమా !

౨౨

చ॥ ఇలఁగల యెల్లతీర్థము ల ధ హీనత మీకుఁ గరంబులిచ్చి పూ
జల నొనరించి యిప్పుడిట ధ సాగెను తీర్థవిభుండవైతి వం
చలరితిఁగాని తన్మధుర ధ యండిలి తీర్థ మొకండురాక మి
మ్ములను దిరస్కృతిగా సలుపఁ ధ బూనుటఁ జింతిలుచుంటి దేవరా !

౨౩

తే॥ అంత నాప్రయాగుండు మ ధీగ్రహంబుఁ, జెంది తీర్థంబులంగూడిఁ శ్రీనివాస
లోకమున కేగి వినతు ల ధీకములను, జేసి బద్ధాంజలుడయి వ చించె నిట్లు.

ఉ॥ దేవ ! భవద్దయాగ లిగెఁ ధీర్థవిభుత్వము గాని యట్టి బృం
దావనమాది తీర్థములు ధీర్థవిధి నీడకు రాక బిట్టు న
న్నేవపడఁ సుమీ యకట ! యియ్యది యంతము లేని చింత నా
భావమునందుఁ గూర్చెడిని వచ్చితి దీనిని నీకుఁ దెల్పుఁగాఁ. ౨౧

చ॥ అనవుడు విష్ణుమూర్తి విని యయ్య ! ప్రయాగ ! ధరాతలంబునఁ
దనరెడి సర్వతీర్థములఁ ద్వద్వశముం బొనరించుట నై
నను మధురాప్రజంబులకు నాథుగ నిన్నటియింపలేకు గా
వున నవి యేగుదెంచ వికఁ బూనిన వచ్చిన త్రోవ బట్టుమా ! ౨౨

చ॥ అల మధురాప్రజంబనఁగ నల్పమటంచుఁ దలంచి తేమొకో
లలితజగత్రయాధికను లక్షణలక్ష్మీతము బరమ్మనఁ
బ్రలయవిభాసురంబును బ్ర భారుచిరంబయి నాగృహంబుగాఁ
జెలఁగు నటంచు నెంచుమని చెప్పఁ బ్రయాగుండు విస్మృతాత్ముడై. ౨౩

ఆ॥ మాధవునకు మ్రొక్కి మాధురమండలి, కరిగి పూజఁజేసి యాత్మగేహ
మునకుఁబోయె నిద్రి మున్న భూగర్వంబు, మాయఁజేయ నట్లు సేయఁబడియె.

తే॥ అన ప్రజేశుండు గోపవృద్ధా ! మహాత్మా ! యెటుల భూగర్వనాశనఁమెవనిచేతఁ
జేయఁబడె మును పయ్యది సెప్పమయ్య, యనఁగఁ గ్రమ్మట సన్నందుడనియెనిట్లు.

శ్రీ వారాహావతార వర్ణనము.

తే॥ తొల్లివారాహ కల్పమం దున జనార్ద, నుండు వారాహరూప వి నోదుడగుచు
నారసాతలంబున నుండినవనిఁగోట, లందునందాల్చి నిల్పెనోయనఁకు ! యపుడు.

చ॥ వలమురితాల్పు దంతముల పైని వెలింగెడి భూమి యాముతో
సలిలపరంవరల్ గడచి సాగెడి తద్భగవంతుఁగూర్చి తా
బలికె నిటుల్ మహాత్మా ! నలు ప్రక్కలు మిక్కిలి వెక్కసంబుగా
జలములు నిండె నన్నిఁకను జక్కఁగ నెక్కడ నుంతువోకదా. ౩౧

చ॥ అచల యటు ల్వచింప విని యచ్యుతుఁ డాయమ కిట్లనఁ ధరా !
యెచట మహీరుహంబులు ప్ర దృష్టము లానా ? జలస్థితద్రుతం
బెచట నణంగునో యచట నే నిను నిల్పెదఁగాన నీవు వృ
క్షచయముఁ జూచుచుండు మనఁ గాశ్యపీ గ్రమ్మట శంకితాత్మయై. ౩౨

చ॥ పురుషవరేణ్య ! స్థావర స మూహము నాకు జనించు నీచరా
చరముల మోయ నేనకద సంతతము దగియుండు నిప్పుడి

కరణిని బల్కుచుండుటకుఁ ♦ గారణ మెయ్యది? యన్యథాత్రియూ
వఱలె నటంచుఁ దోచెడి న ♦ బద్ధమొ సత్యమొ నాకుఁ దెల్పుమా ! 33

అ॥ అని యడిగెడిలోన ♦ నాజలంబులయందు, రిమ్యవృక్షరాజి ♦ రాజిలంగఁ
జూచి ధరణి యిట్లు ♦ శ్రీచతుర్భుజఁగూర్చి, మానరహితయగుచు ♦ మరలనడిగె.

చ॥ కిసలయపత్రపుష్పఫల ♦ కీలితమై సుమనోమనోజ్ఞమై
యెసఁగిన వృక్షసంతతుల ♦ నేఁగనుఁగొంటిని నవ్వి యెచ్చటఁ
బొసఁగునొ యద్దిదెల్పి మదిఁ ♦ బొందిన సందియముల్ జనంగ సం
తసము ఘటించవే యనంగఁ ♦ దత్కిరియాపుఁ డిటు ల్వచించెడిఁ. 3౪

తే॥ ట్మౌమతల్లిక ! మాధుర్యచుండలంబు, ముదురాఁగల దయ్యదిఁభూరిలయము
నందునం జెక్కుచెదరకఁపొందియందు, ముజ్జగంబుల సొంపునుఁమొనసియుండు.

అ॥ అదియుగాక నాకు ♦ నాకరంబుగ నద్ది, యెసఁగు సాటి దాని ♦ కేది లేద
టంచునెంచవమ్మ ! ♦ యనవుడు బుడమియు, బిగువువిడిచి హరికి ♦ వినతిజేసె.

తే॥ ఇటు ధరాగర్వభంగంబు ♦ నెంతొసల్పి, గోజగమునుంపివచ్చిన ♦ ట్మోణిఁగూడి
ప్రలయమందున మిక్కిలి ♦ ప్రబలుచుంట, నద్దియన్నిటమించెనో ♦ యలఘుచరిత.

మ॥ అనినానందుఁడు వల్కె నిట్లుల మహా ♦ త్మా ! శౌరిగాధావిధిఁ
వినఁగాఁ జేసితి వింక విష్ణుకథలఁ ♦ విజ్ఞుండవై యుందు వీ
వని గోవర్ధననామకైలభవమా ♦ హస్త్యంబుఁ, గాళిందివా
హిని జన్మంబును, దన్మహత్తు దయ వా ♦ చింపంగ నే వేడెదఁ. 3౫

క॥ అనవుడు సన్నందుండో, యనఘా ! యొకరెఱిని హస్తీ ♦ నాహ్వయపురమం
దునఁ బొందువిభున కాశం,తను తనయుఁడు నెప్పినట్లు ♦ తద్ద వచింతుఁ. ౪౦

చ॥ పురుషవరుండు నీసుఁడు ప్ర ♦ పూర్ణతముండు రమావిభుండు నా
హరి సుజనావనార్థము ధ ♦ రాధిక భారనివారణార్థముఁ

విరసనిరాసనార్థము భు ♦ విఁబ్రభవింపఁదలంచి రాధతో

నరమున భూమికివరుగు ♦ మా ! యని వాకొన నామె యిట్లనెఁ. ౪౧

తే॥ ఎచట బృందావనము లేదొ ♦ యేస్థలంబు,నందు నుత్తుంగ గోవర్ధ ♦ నాద్రిలేదొ
యెందుఁ గాళిందియూలేదొ,యందు నేను,వాసముం జేయఁజాల నో,ఛరమపురుష!

తే॥ అంత శ్రీకాంతుఁడాత్మఁగమందు వేడ్క, నిలకు నెన్నదినాల్గుకోసులను జెలఁగు
భూమి గోవర్ధనాద్రియూ ♦ బుణ్యయమున, నాత్మధామమునుండి తా ♦ నంపె నవల.

✽ గోవర్ధనపర్వత చారిత్రము. ✽

చ॥ ఎనుబదినాల్గుకోసులను ♦ నిర్వదినాల్గు మహావనంబులఁ
దనరుచు సర్వపంద్యయి ♦ ధారణి యిద్ధరఁజేరె గోప్రప
ర్ధనగిరి ద్రోణకైలకుల ♦ తన్వికి భారతవర్షపశ్చిమా
శనుగల శాల్మలిస్థలిని ♦ జన్మముసెందెను నందనామకా !

తే॥ అట్లు పుట్టిన గోవర్ధ ధి నాద్రిపై న, విరులవానలఁ గురిసిరి ధి సురలు మేరు
శీతనగరాజములువచ్చి ధి శీర్షము లిల, సోకఁగా మ్రొక్కి భక్తితోఁ ధి జాటివచ్చి.

శా॥ శైలేశా! పరిపూర్ణమాధవ నివా ధి సం బాధ్యమున్ గోపికా
జాలాభీరపరివృతంబు సురభి ధి స్సాత్రిప్రతీతంబునా
గోలోకంబున బృందకావనమునన్ ధి గోవర్ధనాఖ్యున్ గళా
లీలాశోభితశైలరాట్టవయి హా ధి శిక్ వెల్గు దీవే కదా !

౪౬

తే॥ మధురబృందావనాంకాయఁ మహిత సర్వ, శైలపాలాయ గోలోకఁ మాఖిశీ ప్ర
పూర్ణశమలసచ్చత్రాయ ధి పూశవిగ్ర, హాయ గోవర్ధనాయ తు ధి భ్యం నమోస్తు.

చ॥ అని కొనియాడి స్వీయసిల ధి యంబుల కేగెను మీఁద నానగం
బు నిఖలశైలనాథుఁ డను ధి పూర్ణయశంబును బొందె నొక్కవే
ళ నఖలతీర్థము ల్గని పు ధి లస్త్యమునీండుఁడు గోప్రవర్ధనా
ద్రి నసితరూపు ద్రోణసుతుఁ ధి బ్రీతినీ గన్గొని చొచ్చి యచ్చటన్.

౪౮

సీ॥ అల్లిబిల్లిగనల్లి, యుల్లాసముంగూర్చు, మల్లెలమొల్లల ధి నల్లఁజూచి
మొలఁగోతుఁ బెరుఁగుచుఁ ధి దళితశలాడకు, పచ్చికబెళ్ళను ధి హెచ్చుమెచ్చి
తియ్యని నీటిచేఁ ధి జయ్యన జబ్బులన్, దీర్చెడి సెలయేళ్ళ ధి తీరుఁగాంచి
చిలుకల వానకో ధి యలల కోయిల కమ్మ, చవిగల్గు పల్కుల ధి నవధరించి

తే॥ మంచిమెకములసౌరును ధి గాంచి మిగుల, వింతలీనెడి రంగుల ధి నెంతయుఁ గని
మేలుబంగారుచివరలఁచాటు నోలి, బొగడి మేలికు నిదియనిఁబుద్ధిఁదలఁచి.

౪౯

చ॥ మఱి యిది జూచిసత్సలము ధి మంగళహేతు నమూల్యరత్నసం
భరితము శ్యామసుందర మ ధి పారతపశ్చరణానుకూలమం
చరుదుగ నెంచి తజ్జనకు ధి నండకుఁజేరి తదర్చనానమ
స్సరణి గ్రహించి దీవనల ధి సల్పి యిటు ల్వచియ్యుచేఁ బ్రీతితోన్.

౫౦

తే॥ ద్రోణ! మలతేఁడ వీవు గీర్వాణానికర, సన్నతుఁడవు దిన్వ్యావధిఁ సంయుతుఁడవు
దారుఁడవు సర్వలోకస్థఁ నారజీవ, సప్రదాతపు నీవె య ధి నశ్వరుఁడవు.

౫౧

ఉ॥ కాపున నర్థిని మునిని ధి గాశినివాసుఁడనైన నేనిటుల్
దావక పార్శ్వమొందితిని ధి ద్వత్సరవర్షుని గోప్రవర్ధన
గ్రావవిభుఁ బితాన నిడి ధి కొతుకమున్ ఘటియింపవయ్య! యిం
కేవిధి నేరిచేఁ గొలఁది ధి యే నుపయోగములేదు భూధరా !

౫౨

సీ॥ రంగదభంగత ధి రంగసంగతగంగ, విష్ణుపాదోద్భవి ధి వెలుగు నెచట
మృత్యుంజయుండుయి ధి నిత్యశంకరుఁడుగు, విశ్వేశ్వరుండును ధి వెలయు నెచట
సుందరవదనార ధి విందుఁడొ శ్రీబిందు, మాధవస్వామియు ధి మలయు నెచట
మూర్తిత్రయప్రాజ్య ధి పురగత చిత్రముల్, బురడించు వింతలు ధి వలయు నెచట

తే॥ నెట్టి పాపిష్టుదోషంబు ♦ లేగునెచటఁ, జరమదశఁ గర్ణమంత్రంబు ♦ శంభువలనఁ
గలుగునెచట నా కాశీద్వ్య ♦ ల్లలిత తనయు, గోప్రవర్ణసగిరి విభుఁ ♦ గుదుర నిడెద.

చ॥ ఇటు లటనుంచి వల్లరుల ♦ వృక్షములన్ బెనుపొందియున్న త్వ
చ్చటులకుమారుపైఁ దపము ♦ సల్పి యభీష్టము లొందనుంచు న
చ్చట మఱి జుట్టుప్రక్కలను ♦ శైలమొకండును లేదు గాన నీ
వటమటఁజెందకుండ సిడు ♦ మా ! మఱుమాటల మానుమా యిక్కన్. ౧౪

తే॥ అనుపులస్త్రునిఁగాంచిద్రో॥ నాచలపతి, ముఱునటుపత్నై-మునివరా! ♦ సరస్సుఁబ్రియుని
వీని విడనాడి బ్రతుకను ♦ గాని మీద, శాపభీతి నీతినికి నూ ♦ చన నొనర్తు.

తే॥ నాయనా ! గోప్రవర్ణనా! ♦ సగకులేశ!, శుభముద్రైవర్గ్య ఫలసిద్ధిఁ యభయవృత్తి
గలుగు భారతకర్మభూ ♦ ములకుఁ దొరఁగ, నీమునీంద్రునివెనువెంట ♦ నేగవయ్య!

చ॥ అని జనకుండు వల్కు నల ♦ యద్రవిభుండగు ద్రోణపుత్రుడున్
విని యయిదామడల్ గలుగు ♦ విస్తృతి యోజనయుగ్మమెత్తు నిం
కనిడివి యెన్నిదామడలు ♦ గ్రాలిన నన్నెటుఁ గొంచు నేడెసన్
జనెదవో యల్లై పొమ్ము ! ముని ♦ సత్తమ ! యన్నఁ బులస్త్యుఁ డిట్లనెన్. ౧౭

పంచచామరము॥ గిరిప్రభూ ! బితాన నాదు ♦ కేల హాయి నెక్కినన్
గరంబుగా వహించి సిన్నుఁ ♦ గాశీచేతఁ జేర్చెదన్
బరీక్ష జేయు మీవనంగఁ ♦ బర్వతేశ్వరుండు సం
బరంబునన్ మఱిన్ వదించె ♦ బదశ స్తహస్తుఁడై. ౧౮

ఉ॥ ధీవర ! పోవువేళ నెట ♦ దించెదవో యటచుండు గ్రమ్మఱ
నేవను నాప్రతిజ్ఞ యిది ♦ నీదయవచ్చిన యట్లొనర్చుమా
నావుడు దత్తులస్త్రుముని ♦ నాథుడు శాల్మలీ నాఁగ దీవిలోఁ
బావిత కౌశలస్థలికిఁ ♦ బ్రక్కఁగ దించెద డించ మధ్యలోన్. ౧౯

క॥ ఏవంవిధశపథంబున్, గావింపగఁ శైలవిభుఁడు ♦ గన్నీరొల్కన్
వేవినతుల్ జనకునకున్, గావించి పులస్త్యసవ్య ♦ కరమున నెక్కెన్. ౨౦

ఉ॥ ఎక్కినతోడ మానివరుఁ ♦ డేగఁ దొడంగెను దిన్నఁదిన్నగా
నక్కుధరంబు మానసము ♦ నందిటుబాటను జింతిలెన్ బఱీ
యిక్కడ నల్ల సర్వభువ ♦ నేశ్వరచక్ర భవిష్యమందున్
నెక్కిని దాన మాన శిశు ♦ నిర్మలకేళుల నల్పుఁగావునన్. ౨౧

ఉ॥ కాంచి కృతార్థతన్ బొరసి ♦ కాల్కదలింతును గాని పోవ సం
చెంచి శరీరభారమును ♦ నెక్కువగా నొనరించె నంత యో
గాంచితమాని యాభరము ♦ హస్తమునందు వహింపలేక వే
దించి వ్రజంబునందు విర ♦ తిఁగొని విస్మృతి సెంది పంతమున్. ౨౨

- ఉ॥ శౌచము దీర్చి తానమును ధ సల్పి మర్త్య మలఁజేరి యోగిరీ !
 లేచి బిజాన రమ్మని ల ధ లిఖ బ్రయ మాడుచు లేప లేపము
 జూచి మహాత్మ్య సత్వములఁ ధ జూపుచుఁ బూర్తిగ హస్తయుగ్మము
 జూచియు నెత్త నంగుళము ధ సాగక పోవుట గాంచి ధీరత్వ. ౬౩
- తే॥ ఓగిరింద్రుడ ! నామాటవేగ వినుము, లెమ్ము రమ్మ నావెనువెంట ధ లేపమికిని
 గారణంబునుదెలుపుమాధికదలకుండు, కరముభర మొందఁబోకుమాధికనమ్మదయ !
 చ॥ అన గిరి, తప్పు నాయెడల ధ నల్పమునేని జెలంగలేదు గా
 పున ననుఁ దూలనాడకుము ధ పూర్వపు పంతము జ్ఞప్తిదెచ్చి
 మృగ మునివర్మఁ డాగ్రహము ధ నందుచు నోవ్యము లల్లలాడఁగా
 గనులెఱఁగా శరీర మతి ధ కంపము సెంద శపించె నిట్టుల. ౬౪
- తే॥ ఓయి గోవర్ధనాచల ! ధ యుగ్రుడవయి, నామనోరథ భగ్నంబు ధ నాటఁజేసి
 యుంటినందునఁదిలమాత్రమొయ్యనొయ్యనొడలుదలుగంగక్షీణించుచుండుమయ్య
 క॥ అంతఁ బులస్త్య మునీంద్రుఁడు, చింత త్రీకాశిపురికిఁ ధ జేరెను గిరి ను
 వ్వంతగ నంతకు నంతకు, వంత గృశీయించు చందె ధ వలెను నందా ! ౬౫
- శా॥ రంగత్తుంగతరంగసంగతమహా ధ రంహఃప్రవాహోల్లస
 ద్గంగావాహిని యెంతదాఁకఁ దగునో ధ గ్రావేశగోవర్ధనో
 త్తుంగుం డుండునో యంతదాఁకఁ గలి, సంగ ధ స్తుత్యప్రభావంబుల
 బొంగు గాని మఱొక్కరీతి మనునే ? ధ భూతు ల్విరాజిల్లునే ? ౬౬
- మ॥ ఇది గోవర్ధనశైలబీభత్సము నెం ధ తే భక్తితో వ్రాసిన
 జదువ బాపము లేగుఁ బుణ్యమొదపు ధ సందేహమావంతయు
 గుదుర్లేదని పల్కి తిరి యమునా ధ కూలంకషాజీవితం
 బుదయాశుండయి గోపవృద్ధు వలుకం ధ బూన విదేహాధిపా ! ౬౭

❦ యమునానదీ చరితము. ❦

- అ॥ వె నంద ! యాకళింద ధ నందన, గోలోక, మందునుండి శ్రీశునాజ్ఞ ధ నవనిజేర
 దలచి తొలుత సర్వ ధ ధారణీ భర్తకు, వారికి మొక్కియిట్లు ధ ధరణిఁజూచె.
 తే॥ అందు బ్రహ్మాద్ర వోద్భవమైనగంగ, విరజయన్ నదిరెండును ధ విలయమొందె
 నంద ! పరిపూర్ణతమయా కళిందతనయ, కృష్ణ ముద్దురాణి గా ధ నెఱుఁగుమయ్య !
 వ॥ అట్టి యమునాస్రవంతి మహాత్తరంబగు వేగంబున విరజాధునీ వేగంబు
 నధఃకరించి యనేక బ్రహ్మాండంబులం జూచి క్రచ్చుట నచ్చటనుండి వెల్వడి ధ భాగీరథి
 నదించేరి స్వవేగంబునం దత్ప్రవాహజవంబును ధిక్కరించుచు వామనవామ
 సాదాంగుష్ఠసఖిన్న బ్రహ్మాండమస్త్రంబును బ్రహ్మరసమయంబును నగు బిలంబు
 సొచ్చి యందలి విష్ణుపదితోఁగూడి యజితంబును దుష్ప్రవృత్తంబునై ధ్రువలోకంబున

కనతిదూరంబున నుండు నైకుంతపురంబుఁ బ్రవేశించి మించి యటనుండి వెడలి బ్రహ్మలోకంబునకుం జని యందునుండి సభోభాగంబున వ్రాలి వందల కొలది బృందారకుల యందంపుతావులఁజొచ్చి చొచ్చి చూచి చూచి మెచ్చి చెచ్చెర మేరుశైలశిఖరాగ్రభాగంబునం బడి వెల్వడి తత్పాత్రంబుల డంబువహించు ధరా ధరంబులకూటంబుల నుల్లంఘించి గండశైలంబుల నతిక్రమించి తన్నేరుదక్షిణ భాగంబున కేగ నుద్యమించి తననుండి సురనిమ్మగను బ్రత్యేకింప నది హిమాలయంబున కరిగె. తదుపరిఁ దరణితనయాతరంగిణి నయనపర్వంబగు వర్ణంబులం జెన్నుమీఱు కళిందనామకశిలోచ్చయంబధిరోహించి కాళింది యనంబరంగి తత్సాను గండశైలంబులు చూర్ణీకృతంబులుగాఁ బ్రవహించి కృష్ణవర్ణంబును సమోఘ ద్రుతంబును గలిగి భూఖండంబుననుండు దేశంబులకేగుదెంచి వానిం బవిత్రీకరించి ఖౌండవనంబునకుం జనుదెంచి యందు గోవిందునాజ్ఞ దివ్యరూపంబు ధరించి తపం బొనరించి నిజజనకుండగు నినునిచే వినిర్మితంబైన హర్ష్యంబునందు నివాసంబొన రించి కొలదికాల మగును మగిడి ప్రజనుండలంబుసేరి యందు మంగళాయనంబును, భూమండలమండనాయమానంబునునగు మధురాపురంబునకుఁ జేరువనున్న బృందా వనంబందలి మహావనంబునందుండు రమణీయ సైకతప్రదేశంబునఁ జిత్రంబగు గోపికా యాధంబొందు నిర్మించుకొని గోకులంబుననున్న శ్రీకృష్ణునితోడి రాసక్రీడకై వసతి యొనర్చి యానంద బాష్పములొల్కఁ బశ్చిమవాహినీయై తదవ్య్రజనుండలంబునకు ముమ్మారుఁమొక్కి యందలి దేశంబులను శుద్ధపరచి తీర్థరాజంబగు ప్రయాగను బొంది తిరిగి సురనిమ్మగంగూడి నిలింపులు విరులుగురియ సరిత్పతింగలిసి యం దను యాయనియగు గంగాదేవికి గద్గదవాణితో నిట్లనియె.

౨౨

శా॥ అమ్మా! విష్ణుపదంబునం గలిగి బ్ర ♦ హ్మండంబులం బూర్ణ పూ

తమ్మునల్పి సమస్తలోకసతపా ♦ దద్వంద్వవై యాశశీ

ర్ష మ్మం దెక్కి యశేషతీర్థమణివై ♦ సౌశీల్యసంపన్నవై

యిమ్మాడ్కిఁ జరితార్థవైవిధిగదా ♦ యీరేడులోకంబులకా.

౨౩

తే॥ అమ్మ! హరిలోకమునకిదే ♦ యరుగుచుంటి, నవల నీదయవచ్చిన ♦ యట్టులేగు మమ్మ! నానుడులందున ♦ నల్పములగు, తప్పలున్నను మన్నించి ♦ దయనుగనుమ.

మ॥ అనినకా జాహ్నువి సంతసంబుగని యో ♦ యమ్మా! కళిందాత్మజా!

ననుఁ గొండాడుట న్యాయమొక్కో? హరి మా ♦ న్యంబైన వామాంసమం

దున జన్మించి ప్రపూర్ణురాలవయి సం ♦ స్తుత్యప్రభావంబులకా

దనరకా సర్వజగత్పవిత్రవయి తీ ♦ ర్థశ్రేష్ఠవై యుంటివే.

౨౪

క॥ మఱిఁ బరిపూర్ణతముండగు, హరికి సతివైతివమ్మ! ♦ యనఘ చరిత్రా!

యరిగెదఁ బాతాళమునకు, నెరసుల క్షమియింపుమమ్మ! ♦ నన్నిని గనుమా!

తే॥ మనుజభేచరమానులు ♦ గనఁగరాని, నీవు నాకంటఁబడి మఱి ♦ బోవుచుంటి
వందులకుఁ గుండెదను మఱి నల్ల వ్రజమునందు యూధంబుతో రాసమందుఁగనెద.

క॥ ఇటులఁ బరస్పరమొరిగలఁ, జటులమ్ముగఁజేసికొనియు ♦ జాహ్నువి దా ను
త్కటగతిఁ బాతాళమునకుఁ, దటములఁ బోదోసికొనుచుఁదరిలియు వరుసఁ.

ఉ॥ భోగవతీవనస్థలిని ♦ భోగవతీవిదితాధ్యయై మహా
నాగపరీతవిస్తృత పి ♦ నాకి శిరంబునఁ జేరి భాసిల్
సాగఁ గల్గిందజానదియు ♦ సప్తసముద్రలసజ్జగంబుపై
వేగఘనప్రవాహముల ♦ విశ్రమమొందక పాటి పిమ్మటఁ. ౭౯

శా॥ లోకాలోకనగంబు స్వర్ణమయముఁ ♦ లోకస్తుతంబొంది యా
లోకంబుఁ బొనరించి సానుతటముఁ ల్లూలంగఁ బెంధాటి స్వ
ర్లోకం బేగి సమస్తలోకముల నా ♦ లోకించుచుఁ దిర్గి గో
లోకశ్రేష్ఠముఁ బొందె సర్వవిబుధు ♦ ట్పుష్పంబులఁ జల్లఁగాఁ. ౮౦

క॥ ఇది యమునా శుభచరితముఁ, జదివిన వ్రాసినను నభుముఁసదమదమొందుఁ.
గొదకొను పురుషార్థంబులు, మదమూడును శాంతమొదపు ♦ మాన్యచరిత్రా!
సందుండు యాదవసహితంబుగొ బృందావనంబున కరుగుట.

క॥ అని సన్నుండుడు వల్కఁగ, విని నందుడు దఱచి చూచి ♦ బృందావనముఁ
జన యత్నించి స్వపురమున, జరులకు సాటింపఁజేసె ♦ జనకనరేంద్రా! ౮౧

ఉ॥ సారథివీధితో విబుధ ♦ సంతతితో రథరథ్యపంక్తితో
వీరులతో శిశుప్రకర ♦ నృద్ధులతో వ్రజగోపగోపికా
వారముతోఁ గుమార బల ♦ పంకజనాభులతోడ రోహిణీ
నారి యశోదలం గలిసి ♦ నవ్యరథంబున నెక్కి చక్కఁగాఁ. ౮౩

చ॥ ఘనముగ గాయకోత్కరము ♦ గానమొనర్చఁగ శంఖదుందుభి
స్వనములు నొప్ప గోగణము ♦ భాసిల స్వస్తిదవాచనంబులుఁ
దనరఁగఁ బూజ్యనందవసు ♦ ధాతలనాథుఁడు బృందకావనం
బున కరిగెఁ మఱి వసన ♦ ముం బొనరించెను భూతలేశ్వరా! ౮౪

తే॥ మఱియు పృష భానునరుఁడునుమహిషితోడ, గజమునెక్కిరాధికనునంకముననుంచి
గాయకులును మార్దంగికుల్ ♦ గ్రమగతుల, వాద్యమొనరింపబృందకావనముఁబొందె.

క॥ నందులు నుపసగదాలు బే, రొందిన వృషభాను వట్కు ♦ ముత్తమగతితోఁ
బొంది పదార్థసహితులయి, బృందావనమొందె మిగుల ♦ వేడుకతోడఁ. ౮౬

చ॥ పిదపఁ బదాలు కోసులను ♦ వెల్లుచునుండు ప్రదేశమందునఁ
సదన సభా కుటీర వన ♦ సౌధ చతుష్పథ రాజవీధులుఁ

గుడిని యేడుద్యారములు ♦ గోటలు బేట లగడ్డలు శుభ
ప్రదమగు వేయికుంజములు ♦ భాసిలఁ బట్టణ మొండు గట్టియున్.

౫౭

ఉ॥ అందున నందరాజు నను ♦ యాయులునున్ వృషభాను వట్కమున్
నందులు గోపులందఱు ఘ ♦ నంబుగ వాసములం బొనర్చి రా
నందుని సుందరాలయము ♦ నన్ వృషభాను గృహస్థబాలురం
బొంది యశోద, గోపికలు, ♦ మోదము సెందఁగ నాడువేడుకన్.

౫౮

చ॥ చతురులు లోకసమ్మతులు ♦ సర్వకళాకరు లప్రమేయు ల
ప్రతిములు దివ్యులున్ బలిత ♦ పానములున్ గుసుమాస్త్ర రూపులున్
సితగుచినీలవడ్డులు వి ♦ నీల హరిద్వసనాంచితుల్ జగ
త్పతులగు రామకృష్ణులట ♦ బ్రాతనిఁ బూనుచుఁ బాశుపాట్యమున్.

౫౯

సీ॥ బ్రాద్ధుననే లేచి ♦ చద్దిమూటలఁగొంచుఁ, గోడెకాండ్రను వేడ్కఁ ♦ గూడుచుండ్రు
కూడి వత్సములెల్లఁగంపులుగాఁగూర్చి, కేల వేత్రము లొంది ♦ త్రోలుచుండ్రు
త్రోలియు నెట్టన ♦ దోషవినాశక, యమునాసరిత్తుట ♦ మరుగుచుండు
రరిగి తత్పులిసంబు ♦ లందున భూషలు, గల్లుగల్లనిమ్రోయ ♦ గంతులిడుదు

తే॥ రిడియు ముచ్చటలాడుచు ♦ నెసఁగుచుండు, రెసఁగిచద్దలమూటల ♦ వెసనువిడుతు
రువిడి మక్కువ మెక్కుదుఁగు మఱివెక్కి, నంశి వాదనకములై ♦ వఱలుచుండ్రు.

శ్రీకృష్ణుండు వత్సాసురుని వధించుట.

చ॥ ఒకదినమందు నొక్కతఱి ♦ నొక్కనిళాటుండు కంసుబోధచే
బ్రకటితవత్సరూపమున ♦ రామరమేశులు ద్రోలు దూడలన్
సుకముగఁ జేరి వత్సముల ♦ శోషిలఁజేసియు గోపులం గడున్
దికమకసల్ప వా రల గ ♦ తిస్థితులం గని పాటి రంతటన్.

౯౦

ఉ॥ పంచకంసచోదితుండు ♦ వత్సనిళాటుండు దోఁక నట్టె జా
డించి రమేశుమూపున వ ♦ డిన్ బ్రహరింపఁగఁ దోడి బాలురే
తెంచ జనారధుండు గని ♦ ధీరత నాతని కాళ్ళబట్టి హిం
సించి కపిధవృక్షమునఁ ♦ జేతులఁ ద్రిప్పుచుఁ బాఱవేయుడున్.

౯౧

ఉ॥ కూలెను నట్టి వృక్ష మది ♦ కూలియు నన్యకపితృభూజముల్
రాలిచె వాని తేజ కమ ♦ లాపతియందున లీనమయ్యె నా
వేలుపులెల్లఁ బుష్పముల ♦ వేమఱుఁ జల్లిరి పిల్లలెల్లరున్
జాలు బలీ! బలీ! యనిరి ♦ సంతసమందఱు వొందిరో విభూ!

౯౩

వత్సాసుర పూర్వజన్మ వృత్తాంతము.

చ॥ పదపడి తేఁడిటుల్ వలికెఁ ♦ బంకజనాభకథాప్రవీణ! నా
రదమునివర్య! యీ యసుర ♦ రాజెవఁడో యల కృష్ణు లీనమై

కుడిరె నెటు ల్వచింపుమని ♦ కోరఁగ నట్టి యమర్త్యమాని స
మృదమున వాని తొల్లి కత ♦ మానవనాథున కిటు వాకొనె.

౯౪

చ॥ మురసుతుఁ డాసురుండు గ్రతు ♦ భుష్టునకేత ప్రమీలనామకుం
డరుసమునఁ వసిష్ఠముని ♦ యాశ్రమమొందియు నందినీమహా
సురభినిఁ జూచి కైకొనఁ ద్రి ♦ శుద్ధిగ నెంచి ధరామరాకృతిఁ
వఱలి యొసంగు మద్దియని ♦ ప్రార్థనఁజేసెను తన్మునీంద్రునిఁ.

౯౫

చ॥ వినిన వసిష్ఠుఁడేదియును ♦ వెల్లడి జేయకయుంట నల్లనం
దిని, గని యోరిదైత్య! కుమ ♦ తీ! మునిధేనుపు నన్ను సంగ్రహిం
ప నిటకువచ్చి మోసమున ♦ బాపని వేసమువేసి యాచనఁ
బొనరుతువే యిసీ! వెసను ♦ బొమ్మింక వత్సవికారమొందుమా!

౯౬

చ॥ అని శపియింప నా యసురుఁ ♦ డప్పుడు వత్సతఁజెంది మానినం
దినుల నమస్కరించి సుమ ♦ తిఁ నను రక్షణసేయుమందుఁ బ్రా
ర్థన మొనరింప నా సురభి, ♦ ద్వాపరపుండుద బృందకావనం
బున హరి ద్రోలు వత్సములఁ ♦ బొందిన ముక్తిఘటిల్లు దానవా!

౯౭

తే॥ అనుచుఁ గరుణింపఁ దత్ప్రేమి ♦ లాసురుండు
తద్విధిఁ వత్సయాపంబుఁ ♦ దాల్చి ద్వాప
రాంతమునఁ దద్వనమునందు ♦ నల్ల వత్స
ములను గలిసి హింసలఁ జెంది ♦ కలిసె హరిని.

౯౮

క॥ ఇందునఁ జిత్రము లేదని, డెందమునం దెఱుఁగుమయ్య ♦ నీవిని నేగ్గో
విందునిఁ దలఁతురొ వా రా,నందంబునఁ బరమమొందు ♦ నారవరేణ్య!

౯౯

క॥ సమయాంతరమందున హరి, క్రమముగ బలరామమిత్ర ♦ రాజియుతుండై
ప్రముదితసురభులఁ ద్రోలుచు, యమునారమణీయతలము ♦ నరిగిరి పిదపఁ.

శ్రీకృష్ణుండు బకాసురుని జయించుట.

తే॥ అందు వజ్రతుండంబు బృహత్పదములు, శ్వేతశైలాభరూపంబుఁ జెలఁగితిరుగు
బకనిశాటుఁ డొక్కండు తత్పద్మనాభుఁ,గని గుటుక్కునమ్రింగె నిమ్మరుణ నపుడు.

ఉ॥ కాంచిన తోడియర్భక ని ♦ కాయము భీతి మహాత్ములార! యీ
వంచకుఁ డెవ్వఁడో కద య ♦ పారవికారశరీర్యాచు మా
పంచకు వచ్చి మా చెలిని ♦ బాలునిఁ గృష్ణుని మ్రింగె నయ్యో! మీ
గ్రాంచరే? దిక్కులే దిచటఁ ♦ గారుణికంబున మమ్ముఁ గావరే!

౧౦౨

తే॥ అంచు విలపింపఁగా నిలిం ♦ పాధిపుండు, పిన్నలార! మీరింతయుఁ వెఱవవలదు
వచ్చుచుంటి నం చఖిలదేవతలఁగూడి, సర్వశస్త్రాయుక్తుడై సరభసమున.

ఉ॥ వచ్చి మహాసురేశ్వరుడు ♦ బాధ బలిష్ఠుడునైన వానిపైఁ
గ్రచ్చట వజ్రమున్ విసర ♦ రక్కసియున్ బడి లేచి యంతగా
నొచ్చక తిరి కొట్టమిఁ గ ♦ నుంగొననట్టి పితామహుండు బ
ల్లెచ్చిన బ్రహ్మాండమున ♦ నీనునఁగొట్టె ననంతరంబునన్. ౧౦౪

చ॥ పుడమి నతండు తద్ధతిని ♦ మూర్తము మాత్రము సామ్యసిల్లి వే
యొడలు విదల్చి పోచిన స ♦ ముత్తితుండై ఘనసామ్య నిస్వనం
బడలఁగఁజేసి థిక్కియను ♦ నావిధిఁ గ్రమ్మఱఁ గొట్టకుంట రు
ద్రుఁడు గని స్వశ్రీశూలమును ♦ రోసముతోఁగొని వేసె వానిపై. ౧౦౫

తే॥ తద్ధతిన్ బక్షమొక్కటి ♦ దఱుఁగ బడిన, వాడుప్రాణముల్ విడలేదు ♦ పవనుడది
గాంచి స్వీయాస్త్రమున్ వేయఁగా నతండు, గదలికదలనియట్టులఁగ్రాలెనవల.

చ॥ యముడు స్వచండదండముఁ ద ♦ దాసురుపై నిడె నద్ది చండవి
క్రముఁడగు వానిఁ జంపమియె ♦ కాక కడున్ జెడిపోయె నంత న
ర్యముఁడటులన్ హతిన్ గనక ♦ హఁయిగనుండెడి దైత్యుఁజూచి రో
సముపడి నాటవేసెను వె ♦ సన్ బహుశాతశతాశుగంబులన్. ౧౦౬

చ॥ దనుజుడు వాని కించుక వె ♦ తన్ గనకుండుట గుహ్యకేశుఁడున్
గనుచుఁ గృపాణమున్ విసరఁ ♦ గా సలవాని ద్వితీయపక్షమున్
జనియెనుగాని నీలఁ డది ♦ చంద్రుడు గాంచి కసిన్ హిమాస్త్రమా
తనిపయి వేయ శైత్యమునఁ ♦ చాళక సొమ్మను బొంది వెంటనే. ౧౦౭

ఉ॥ ఆయసురుండు లేచి తిరు ♦ గాడుచునుండట జూచి యగ్ని, యా
గ్నేయమహాస్త్రమేయ నల ♦ నీచుని నెమ్మెయి నున్నరోమము
ల్పయెనుగాని డమ్మనడు ♦ లొంగఁడు నొవ్వఁ డెదుర్కొనండు వే
దాయఁడు దూలనాడఁడు గ ♦ దా! యలదైత్యుడదేమి చిత్రమో! ౧౦౮

చ॥ వరుణుడు తత్స్థితింగనుచుఁ ♦ బాశముతో నల వానిఁ గట్టి యీ
ధరణిని నీడ్చినప్పటికిఁ ♦ దద్బలుఁ డీల్గక గాయమొందె ద
త్సరణినిఁ గాంచి కాళి, గడఁ ♦ జట్టనఁ గైకొని కొట్ట నాతఁడున్
శిరమున గాయమైన మృతి ♦ సెందఁ డదెంతటి గట్టియాయవో. ౧౦౯

ఆ॥ అవల శక్తిధరుఁడు ♦ నరుదెంచి శక్తి నా, యసురవరుని నఱుకఁ ♦ గసినివిసర
నతఁడు గాలుదెగిన ♦ మృతిని జెందకయుండి, నెల్ల వేల్పులఁగని ♦ యుల్లమందు.

తే॥ ఇట్లు లూరక యున్నచో ♦ నింకనన్ను, జంపుదురుగావునన్ నాదు ♦ శక్తికొంతఁ
జూపనగునని యెంచి త ♦ త్సురలలోనఁ, జొచ్చి పెనుగాలి కై వడి ♦ మచ్చరమున.

ఆ॥ రక్త నేత్రుడగుచు ♦ శక్తియుక్తుండయి, నిర్జరులను బట్టి ♦ నెట్టికొట్టి
వారు దనదు బాధ ♦ బడలేక నింగికి, బరుగులెత్తఁ డఱిమి ♦ తఱిమి మరల.

చ॥ వరయమునాటంబునకు ధ వచ్చి హరిద్దశకంబు మ్రోయఁగా
 నఱచి చరించుటంగని ను ధ రథులు బ్రహ్మబుష్టుల్ మహామునుల్
 సురలును బ్రాహ్మణుల్ బ్రధిత ధ సూరులు తత్ఫలీ కేగుదెంచి త
 త్సరసిజపత్రనేత్రు హరి ధ సన్నతి జేసిరి భక్తితో నిటుల్. ౧౧౪

తే॥ దీనరక్షణ తత్పరా! ధ దేవదేవ! వాసుదేవ! కేశవ! శివ ధ పరమమిత్ర!
 మిత్రజై వాత్మకాక్ష! వి ధ చిత్రచరిత! భువనమోహన! శ్రీకృష్ణ! పుణ్యపురుష!
 తే॥ అయ్య! మావిన్నవంబిద్ధి యాలకించి, మిగుల నీకోసమై యిందు ధ వగచుచిట్టు
 లెదురు చూచు నీపిన్నల ధ నీపువచ్చి, కరుణఁ గావును నీకగుఁ ధ గాత శుభము.
 వ॥ అంత. ౧౧౫

చ॥ బకవపునందునున్న హరి ధ వారల ప్రార్థన మాదరించి పూ
 నికఁ దన దేహ మెక్కువగ ధ నేర్పున సల్పఁ దదాసురుండు దా
 భక క్షతకంధరుండయి యి ధ లక్ గమలాపతిఁ గ్రక్కిచొక్కి పా
 యక మఱియ హరింగొఱక ధ యత్న మొనర్చి మహాగ్రహాగ్రుఁడై. ౧౧౬

తే॥ తీవ్రతుండంబుభాసిల్లఁ ధ దీవ్రగతిని, జనియె నంతటఁ గృష్ణుఁడా ధ దనుజనిగని
 వాలముంబట్టి కొట్టుచుఁ ధ గేల నాస,గజము గొమ్మను విఱచినకరణి విఱచె.

చ॥ అవల ఖగేశ్వరుండగు బ ధ కాసురుఁ డంతము సెందె వేడ్క దే
 వవితరి శ్రీహరి! జయము ధ భాగు బో! యను గెల్పుఁదెల్పు వా
 జ్ఞీనహముతోడఁ బువ్వుతితి ధ నిక వెదఁజల్లిరి నెచ్చెలుల్ హరిక
 బ్రవణముతోఁ గపుంగిళులఁ ధ బల్కలుజేసి నుతించి రెంతయున్. ౧౧౭

ఉ॥ మృత్యుముఖంబుచుండి నిల ధ కెవ్వరిటుల్ మని వచ్చిరొక్కొ? సం
 స్తుత్యుడ వీవెయంచు విబు ధ ధుల్ గొనియాడెడి లోన దైత్యునా
 న్నత్యకళల్ వ్రజాధిపతి ధ నందనకృష్ణునిలోన లీనమై
 నిత్యతఁజెందె నంత హరి ధ నెచ్చెలులన్ దగి సంతసంబుతోన్. ౧౧౮

తే॥ రమ్యవత్సముల్ ద్రోలుచుఁ రాగమఃలను, మురళితోడుతఁబాడుచుఁ ముద్దులొలుక
 వసతిఁజనులోనఁ దోడియఁరృకులు ముందు, జేరి యింద్రకు సలకృష్ణుఁ సేతఁదెలుప.

తే॥ పారులందఱు విస్మిత ధ భావులైరి, జనక! నావును నాలించి ధ సాహసాంక.
 శౌర్యధనమిధితేహుఁ ధ శాంతిదాంతి, యుక్త నారదముని కొక ధ యుక్తిఁబలికె.

ఉ॥ దూబఱిండిపోతగుచుఁ ధ దోయజలోచను మ్రొంగి డింకి గా
 రాబున వాని లీనమయి ధ రాజిలుచుండెడి వాడెవండా? యా
 పోబడి దెల్పుమంచు స్తవ ధ ముం బొనరింపఁగ మానినాయకుం
 డా బకదైత్య పూర్వకథ ధ నంతయు జేనికి నిల్లు వాకొనెన్. ౧౧౯

❧ బకాసుర పూర్వజన్మవృత్తాంతము. ❧

ఉ॥ భూవర ! యీ బకాసురుడు ❧ పూర్వపుజన్మమునందునకా హయ
గ్రీవనిశాటపుత్రకుఁ డ ❧ కృత్యపరాయణుఁ డుత్కలాఖ్యుడై
దేవతలకా జయించి యిటు ❧ దెమ్మని కైకొని వారి ఛత్రమా
దేవతలంబు నేలె నొక ❧ దివ్యశతాబ్దము లర్థవంతుడై.

౧౨౫

ఉ॥ అల్ల నిశాచరేశుఁడు క ❧ శాకరనాకమునందు వీకతోఁ
జెల్లుబడిక జరించు చొక ❧ సింధుపయోనిధిసంగమస్థల
బల్లన నొక్కనాడు జని ❧ యందికతోఁ గల జాజలాఖ్యు ప
ల్లొల్ల సదాశ్రమం బరిగి ❧ యుద్ధతి మీనులఁబట్టు కోర్కెతోఁ.

౧౨౬

ఆ॥ అందుఁ జెలఁగు మడుఁగు ❧ నందు గాలమువేసి, నిజమనోరథంబు ❧ నెఱిపడునటు
సల్పుకొనుచునుండ ❧ జాజలమానియుఁ, గాంచి జాలిఁజెంది ❧ కరుణతోడ.

క॥ తగుదునని వచ్చి యిచ్చటి, కగచ్చాట్లనుబెట్టి వీని ❧ హరియించెదవే ?
తగదిది దగదిది నీకో, మగవాఁడా వినుము నాను ❧ మాటలఁ బో పో. ౧౨౭

క॥ లేరే శూరులు ధీరులు, లేరే భూపాలకులును, ❧ లేరే మల్లుల్
లేరే దుర్బతు లిల నీ, శూరతఁజూపింపఁ జంపఁ స్రుక్కింపఁగుధీ !

౧౨౮

క॥ ఇతరుల జోలికిఁ బోవక, సతతము దగినట్లు గసపు ❧ జలములఁగొని స
న్మతివృత్తి నీమడుఁగునకా, బ్రతికెడి నీర్పుషము లడపఁ ❧ బాడియెఁజెపుమా !

తే॥ అని హితోపదేశమునీయఁనట్టిచెట్ట, వినియు విననట్లు జెలఁగు చాపనిని విడువ
కుండ నిల దుండగిండ్రకు ❧ దండిబుద్ధి, యేమిలేనపు జెప్పిన ❧ నెట్లువచ్చు. ౧౩౦.

ఉ॥ జాజలమాని యంత సుర ❧ శత్రునిఁగన్గొని యోరిదువ్వు ! నీ
తేజ విడక బకత్యము న ❧ తి త్వరితంబుగఁ జెందుమన్న నా
యోజఁ దదాసురుండు దన ❧ యు త్తమతేజము వీడఁ గొంగయై
రాజలఁజూచి యట్టి ముని ❧ రాజునుజేరి నమస్కరించుచుకా.

౧౩౨

చ॥ మునివర ! జాజలా! యెఱుంగ ❧ మ్రొక్కెదఁ దప్పు తమింపుమయ్య ! మీ
ఘనమాగు సంగమం బఖిల ❧ కల్కషహరము మిత్రశత్రులం
దున ఘననీచులందు సుఖ ❧ దుఃఖములందునఁ బొన్నుమన్నులం
దున మిముబోటి యోగులకుఁ ❧ దోపదు భేదము గానఁ గాపుమా !

౧౩౩

చ॥ మఱియును మీదు దర్శనము ❧ మాకు లభించుట బట్టి దోషములే
దోఁరగెను బుణ్యములే గలిగె ❧ దుష్కరయోగకృతార్థ ! నీదయకా
బరము ఘటిల్లుఁగాదె యింక ❧ నన్నభరించుట నీక సాధ్యమే ?
సరగునఁ బ్రోవుమా యనుచు ❧ సన్నతులం బొనరించె సంతటకా.

౧౩౪

తే॥ సరిగ వప్తి సహస్రవ ధ్వజములఁ దాఁకఁ, దళముఁ జేసిన జాజల ధ్వజములు విడుచు
గినుక వీడి ప్రసన్నుడై ధనుజనాయ, మనకు నిట్టులఁ బలికె నో ధనుకరాజ!

తే॥ ఇరువదెనిదవ యుగమం దెసఁగుచుండు, ద్వాపరాంతమునందున ధ్వజభండ
మందు వైవస్వతంబున నలరు మాధురప్రజమున బృందావన రాజ ముండు.

ఉ॥ అందల నందనందనుడు నాపరిపూర్ణతముండు నట్టి గో
విందుడు వత్ససంతతులఁ బ్రీతినిఁ ద్రోలెడివేళ వైరమున్
జెందుచుఁ గృష్ణుఁడొ గలిసి చెన్నవహింతువు సందియం బిటన్
బొందదు స్వర్ణనేత్రముఖ పుణ్యజనల్ బగఁజేరరే హరిన్. ౧౩౭

తే॥ అటులఁ బలుకఁగఁ నుత్కలం దిటుల బకతఁ, జెంది బృందావనంబునఁ జేరి శౌరి
మ్రుంగి శత్రుత నాజ్ఞించి మృతినబొంది, కలిసె హరిని సన్మృతి సత్ఫలదముగద

శ్రీకృష్ణుం డభూసురునిం బరిమార్చుట.

క॥ అంతట హరి వత్సము లత్యంతముగాఁ ద్రోలుకొనుచు నాత్మసఖుల్ రాన్
వంతులఁ గాల్చిదీనది, చెంతకు నొకసమయమందుఁ జేరెను జనకా! ౧౩౮

ఉ॥ అత్తఁ బామురూపున నభూసురుఁ డొక్కఁడు క్రోశదీర్ఘుడై
యెత్తిమొగంబు నోదైటచి హెచ్చిన శైలమువోలె బాటలో
మత్తలఁ బండె నద్ది గన మాధురకాననసంచరిష్టు గో
పోత్తములెల్లరేగ నల యుక్కరి డక్కున మెక్కె గ్రక్కున్. ౧౪౦

ఉ॥ వారిని రక్షసేయ బల భద్రయుతుండయి వానిలోనికా
శౌరి సన్న్ నిశాచరులు సంతసమందిరి గుందిరెల్ల బృం
దారకు లార్తనాదములు తత్ప్రియమండలిఁ గల్గె నంత ల
క్ష్మీరమణుండు యోచనము జేసి తదాసురదేహ మందున్. ౧౪౧

తే॥ తన శరీరంబు బెద్దగఁ దద్దఁజేసి, వాని ప్రాణంబులల్లాడఁ బట్టి తలను
భిన్నముగఁ జేసి స్వజనగో వితతిగూడి, వచ్చె నీవల కాదైత్య వరుడు సచ్చె.
ఆ॥ అంత వానితేజ హరియందుఁ జంచల, ఘనమునందుఁ గలియు కరణిఁగలిసె
విరుల నెల్లసురలు గుడిసిరి నరవరా! యనఁగ నతఁడు మునిని నడిగె నిట్లు.

అభూసుర పూర్వజన్త వృత్తాంతము.

ఉ॥ వీడవఁడోకదా యెటుల విష్ణుపునందున లీనమయ్యె వీఁ
డడవసిండుఁ బ్రాగ్జనిని నెట్టిది వీనిచరిత్ర! శ్రీహరిన్
వేడక వైరరూపమున వింతగఁజొచ్చెను నెల్లబో! యీ
జాడ నెఱుంగఁ గోరితిని సత్వరమే వచియింపు నారదా! ౧౪౪

ఉ॥ ఆవలఁ దన్నునీండుఁ డిటు లాడెను భూవర! వీడు శంఖుండన్
దేవగణారిపుత్రకుండు దీర్ఘబలుం డఘనామధేయుండున్

యావనదర్శితుండు మద ధ నాకృతిభాసురుఁ డన్యనిందకుం

డావిలభావభావితుఁడు ధ నై తొలిజన్మమునందునం దగున్.

౧౮౫

క॥ మలయాచలమున నాతం, డలఘుశపంబాదరించు ధ నష్టావక్రూ

లులితశరీరిఁ గూరూపిని, నలయక యొకతటినిఁజూచి ధ హాస్యమొనర్చెన్.

౧౮౬

క॥ హాసముఁ బొందిన తన్నుని, రోసముతో నోరిడువ్వు ! ధ రూఢిగ నీకా

యీసడము నిడెడి సప్పపు, వేసము దగుగాతమని శ ధ పించెను జనకా !

౧౮౭

చ॥ ఘదపడి నాతఁడల్ల ముని ధ పాదములన్ బడి భక్తివేడ స

ద్ధృదయుఁ డతండు నెమ్మిగని ధ దేవవిభుండగు కృష్ణుఁడప్పు నీ

యుదరమునందున్ జెలఁగి ధ యుక్కుడగించునొ యట్టివేళ నీ

వదిర ! యనంగ దివ్యమగు ధ నాకృతి జెందెద వోరి యాసురా !

౧౮౮

క॥ స్పష్టముగ నట్లు జెప్పఁగఁ, గష్టోరగరూప మతఁడు ధ గని క్రమ్మట నా

విష్టపనాథునిఁ గలిసెఁ ద్రి, విష్టపవాస్తవ్యులంద ధ వీల్గానివిధిన్.

౧౮౯

తే॥ వత్సబకశంఖదైత్యాఘ ధ వక్త్రములను, జొచ్చి క్రచ్చట నీవల ధ వచ్చిమనిన

కృష్ణుసంగతిఁ గ్రమముగాఁ ధ దృష్టతోడ, విని యశోద దిగులుపడి ధ వేగపడుచు

తే॥ నగరవాసుల నందోప ధ నందవరుల, నందు వృషభాను గోపక ధ బృందములను

రోహిణిం గళావతిఁ గృతి ధ వాహకులను, బెద్దలను బిన్నలను బిలి ధ పించి చేర్చి.

చ॥ మనవ్రజమం దుపద్రవ మ ధ మందముగా జనియించె నంచు వే

మనము మనంబునం దలఁచి ధ మంచిదటంచు వచింప నీస్థలం

బున కరుదెంచియుంటి మది ధ వోయిన యట్టులఁ దోప దిందున్

గనుక నిఁకేమిసేయనగుఁ ధ గట్టిగ యోచనజేసి చెప్పుడి !

౧౯౦

ఉ॥ నాతనయుండొ చంచలుఁ డ ధ నారతమాడెడివాఁడు పిల్లలో

యాతత మర్కటాభులు గ ధ దా ! యిక నాడుటొ దూరమందు నా

చేతలొ ప్రాణహారములు ధ సిక్కుడు వాడిక నేమొనర్తు మీ

ర్భాగితిగఁ గాంచి సత్పదముఁ ధ బల్కుడి ప్రేముడిబట్టి బ్రోవుడి.

౧౯౧

చ॥ కొలఁది దినాల క్రిందటను ధ గుత్తితుండొ ఖకదానవుండు నా

లలితకుమారుఁ జంపఁగ వి ధ లక్షణతుండముతోడఁ జైకి రా

నలవిధి వానిఁ దప్పకొని ధ యాయువుతోఁ దగెనంట వత్సు బా

ధలఁ దొలగించుకొంచు నెటొ ధ ధారణిలో మనెనంట నక్కటా !

౧౯౨

తే॥ మఱి యఘాసురహింసల ధ మాన్యుకొంచు, బ్రతికిబ్రతుకనియట్టులఁ ధ బరఁగెనంట

బ్రతిపదంబున నీరీతి ధ బాధలెల్ల, గలుగు చుండఁగ నిచట నే ధ కరణి నుందు ?

తే॥ ఇదిమొదలు వత్సములఁ గావఁనేను నాదు, కొడుకు వెలుపలకంప నోగోపులార !

యనుచు నేడ్పుయశోదను ధ గనుచు నందుఁ, డాశ్వసించియు నిట్టుల ధ ననియె జనక !

- ఉ॥ నచ్చలి! గర్భనూత్తుల ము ♦ నిప్రకరోత్తుల బ్రాహ్మణోత్తుల
గ్రచ్చట విస్మృతింబొరయఁ ♦ గ్రాలితివో! భ్రమజెందియుంటివో!
హెచ్చిన పిచ్చిజెందితివో! ♦ యేమియొకాని సుతుండు గీడులక
విచ్చును గాన దానములఁ ♦ బ్రీతినొసంగుము మంగళార్థమై. ౧౧౭
- చ॥ అనఁగ యశోద పాటులకు ♦ నర్థధరానవరత్న దానముల్
బానరిది స్వీయభూషణస ♦ మూహము సాగ్రజఁడైన యాత్మపు
త్రునకిడె లక్షధేనువుల, ♦ స్థూలవృషాయుతముఁ, ద్విలక్షమూ
ల్యనయవరాన్నరాశుల న ♦ నర్థ శరీర నొసంగె నందుఁడుక. ౧౧౮

❧ శ్రీరామకృష్ణులు పాశుపాల్యం బొనరించుట ❧

- వ॥ పదపడి గోపకాజ్ఞ నన ♦ భావజహపులు బాపతాపద
ర్మదరహితుల్ మనోహరులు ♦ రామరమేశులు పాశుపాల్యముఁ
వదలక చక్కఁగా సలుపు ♦ పద్ధతి నొప్పుచు నీమజోడునం
గుదిరిన వారినిం గలిసి ♦ గోవులఁ ద్రోలఁగసాగి రంతటక. ౧౧౯
- తే॥ సర్వకల్యాణకరముతా ♦ సౌరభేయులు నిరుప్రక్కల ముంగల ♦ వెచుకఁజెలఁగి
నందనందనబలరామ ♦ సుందరవద, నారవిందముల్ జూచుచు ♦ సౌరుమితై.
- సీ॥ చిన్నాఁపొన్నారి ♦ పొన్నున రవలను, బన్నిన దండలు ♦ ప్రభలసీన
సపరంజిబిటుగజ్జె ♦ లందియల్ మొదలైన, సామ్యులఝంకృతుల్ ♦ గ్రమ్ముకొనఁగ
విన్నువాఁకను నంచ ♦ వెల్లగుట్టుమ్మఁ జొ, దంతిని మించిన ♦ కాంతు లలర
బలిసినప్రక్కలు ♦ జెలువంపు నడుమును, నడవడి రూపును ♦ గడలుకొనఁగ
- తే॥ రెండుతూములపాలను ♦ బిండఁగలుగు, మంచిపొదుఁగు వెలుంగఁగ ♦ మలయుచుండు
దొడ్డగిడ్డులు వెన్నుని ♦ తోడఁగూడి, నల్ల వలువతాల్పుఁగనుచు ♦ నడవఁదొడఁగ.
- తే॥ అందు నెఱ్ఱని బొట్టుల ♦ నరుణపాద, ములను బచ్చని శోకలఁ ♦ బొట్టికొమ్ము
ల మఱి గైలాసనిభశరీ ♦ రమును గొప్ప, కోడెలనుగల్గు నావులు ♦ గొన్నియుండు
- చ॥ మఱియును గొన్నిధేనువు ల ♦ మందఘనద్యృతిభాసురాకృతి
న్వలలును గొన్నిపాటలము ♦ నక హరితంబునఁ గొన్నియాలు బ
గరువలె మేరుపర్వతము ♦ కైవడిఁ గొన్నియుఁ గొన్ని వింతయై
న రుచుల వెల్లుఁ గొన్ని యరు ♦ ణంబున రాజిలుచుండు వెండియుక. ౧౨౩
- తే॥ కపిల వర్ణమునంగొన్ని ♦ కపిశవర్ణ, మందుఁ గొన్నియు నుండును ♦ సుందరమగు
గంగఁడోలునుబొల్పారఁ ♦ గ్రాలుఁగొన్ని, బొడుగుకొమ్ములఁగొన్నియుఁ ♦ బొల్పుఁగాంచు
- తే॥ వక్రశృంగంబులఁగొన్ని ♦ వఱలుహరిణ, శృంగ సమశృంగములఁగొన్ని ♦ సెన్నుమీఱు
గుంభికుంభసమాన క ♦ కుదముల బల, మునను జెలఁగు నాఁబోతులు ♦ దనరు నందు.

చ॥ అభయముగాఁగ రామహరు ధీరాపుల గోవుల ద్రోలువేళలక
నభమున సర్వవిప్లవము ధీరాపుల ప్రదులై జగన్మహా
విభులయి రమ్యపంకజకు ధీరాపుల జీవితేశులై
ప్రభవము గాంచి మించు రవి ధీరాపులభంగి వెలింగి రోవిభూ !

౧౩౬

చ॥ ప్రతివనమందునం జెలంగు ధీరాపులపచ్చిక బైశ్యజొచ్చి స
మృతమున మెక్కి తృప్తిపడి ధీరాపుల జలంబుల గ్రోలి స్వీయవ
త్సతతులఁగూడి నిక్కి బల ధీరాపుల చుట్టునుముట్టి అంకెలక
సతతము వేయుచుక బసిన ధీరాపుల గిడ్డులు వెండి గిబ్బలుక.

౧౩౭

వ॥ అంత గోపాలకుండగు శ్రీకృష్ణుం డాత్మసఖులం గూడి యమునాతీర
విభాసురంబును, దాలహింతాలతమాలప్రవాల రసాల సురసాల నక్తమాలనింబ
జంబు జంబీర కపిధాశోక పున్నాగ నారికేళ నాగరంగనీప కదంబ కదళాశ్వత్థ
బిల్వఖిడ్డూర భూర్జక్రముక ఖదిర పిచుపిచుల కుందారమందార కోవిదార దేవదారు
పలాశప్లక్షాది నానావిధ ఫలవృక్షసమాకీర్ణంబును, మాధవ్యాదిసకల లతాసంభృ
తంబును, మధురాంబుపూరితనిర్మలరదరీయుత గోవర్ధనాచలేంద్ర విరాజమానం
బును, జత్వంతిదారామహావృతంబును, నేత్రపర్వంబును నగు బృందావనంబునం
జొచ్చి యచ్చట జెలంగు శుకపికశారికాపారావత కోకిల పుంస్కోకిల కోక
మరాళ మయూర మత్తమధులిడాది కలనాదంబుల హాయి నాలించుచు బారిజాత
పాటల చంపక హరిచందన కుందసౌరభంబుల నాఘాణించుచు మెడవంచ నక్కఱ
లేనియట్లు పెచ్చుపెరిగి యిచ్చుచు గలిగించు లేపచ్చికబయ్యల నాలంద్రోలుచు
రమణీయంబు లగు పైకతంబుల గ్రీడించుచు మధువనంబునను, దాలవనంబునను,
దివ్యకామవనంబునను, గుముద్వనమందును, నందీశ్వరాచలప్రాంతస్థవనంబునను,
గుళవనంబునను, లతాజాలసంపన్నంబై మహాపుణ్యకరంబై భాండీరోద్యానోప
వనంబై దైవాటు భద్రవనంబునను, లోహార్గళవనంబునను, మఱియుఁ దత్పరి
సరస్వితవనోపవనంబులం దెల్లెడలరు నేకకాలంబున నొక్కపగిది గోపాలనం బనేకా
కృతులం దాల్చి యొనరించుచు సాయంకాల మగుడు నాలను మందగాఁ గూర్చి
కేలం బెత్తముచు, శీర్షంబునం బింఛంబుచు, విశాలవక్షంబునఁ దారహారములును
వెండియుఁ దత్తదవయవోచితాలంకారంబులు దళితళలాడ రాకాపూర్ణేందుసుంద
రంబును, నిందిరానందసంధాయకంబును, నగు నగుమోమునం జెలువాటి బింబం
బును, దినావసానాచిత్రినమణిబింబంబును, హసియించు శోణవర్ణంబున వెలుంగు
నోవ్థంబులందు సకలాపశబ్దాబ్జప్రభంజనవంశిని లగించి మించి జగన్మోహనుండై
మోహనరాగంబు విరాగులకు సయితం బనురాగంబు గలుగునట్లు బాడుచుఁ

గ్రమ్మటి గోరజంబు లాకాశంబునం బర్వ సందరాజప్రజంబునకు వచ్చుచున్న
వృత్తాంతంబు గోపకాంత తెలింగి యాతురంబున. ౧౬౮

తే॥ గృహమునందలి కష్టముల్ గెంటుటకును, సంతసంబుచు బొందఁగా స్వాంతమందు
మఱువరానట్టి కృష్ణుని మఱలఁజూడ, నెంచి హరియున్నచోటికి ధ నేగి రంత. ౧౬౯

ఉ॥ సందుల నాలఁ ద్రోలుచును ధ సాహసికుండయి సింహదృష్టితో
బందుగులుగ దమిగ గనఁగ ధ బాలకరీంద్రవిలాసయానుఁడై
యందముచందము న్నలిగి ధ యట్టిటులగ దిరుగాడు ముద్దుగో
విందుని నందనందనుని ధ వీక్షణలృప్తిగఁ గాంచి రాసతుల్. ౧౭౦

ఉ॥ ధేనురజోవిరాజితుఁడు ధ దివ్యఘనద్యుతిభాసురుండు బాం
బూనదతారహార మణి ధ భూషితుఁడుగ గనకాంబరుండు వం
శీననదాంచితుండు సర ధ సీరుహనేత్రుఁడు భూసుఖోరుసం
భావచణుండు కృష్ణుఁడు స ధ తంబును మాకుఁ బ్రసన్నుఁడయ్యెడు. ౧౭౧

తే॥ తొలుత శ్రీహరి బుధవార ధ కలితకార్తి, కసిరపక్షాష్టమితిథిగఁ ధ బసులఁబ్రోవ
గుదురుటంబట్టి యయ్యది ధ గోపకావ్యమియని బుధులంద్రు గుణసాంద్ర! ధ మేదిసీంద్ర!

చ॥ అమృతముగాలు మోముగల ధ యచ్యుతుఁ డొక్క దినంబునగదు నే
మమున స్వమిత్రు లన్నయును ధ మైత్రిని వెన్నొనఁ ద్రోలు చల్ల గో
సమజముఁ దాలకాననము ధ సన్నిధికేగెను గాని దాని మ
ధ్యమమున ధేనుకుం డనడి ధ దానవుడుండఁ బ్రచండశక్తితో. ౧౭౨

॥ రామకృష్ణులు ధేనుకాసురుని జంపుట. ॥

చ॥ అల హరిమిత్రు లద్దివిని ధ యందునఁ జేరక పోయి రంతట
బలి హరియన్నయైన బల ధ భద్రుఁడు రౌద్రము సాహసంబునుగ
గలుగఁగ దానిలోనికి ను ధ కంబుగఁ జేరుచుఁ దాలసత్ఫలం
బులఁ గొనుకోర్కి నల్లెడలఁ ధ బూర్తిగఁ దిర్గి చెలంగి యొక్కెడ. ౧౭౩

ఉ॥ నల్లనిపట్టుపుట్టముల ధ నాణెముగాఁగటిఁ గట్టి తాళ్ళను
గొల్లలుగాఁ జెలంగు ఫల ధ కోటు లిలంబడ రెండు చేతుల
జెల్లుగఁబట్టి యూపఁ బృథి ధ వీసలి నయ్యవి రాల వానిఁ గొం
చుల్లస మొంది బొబ్బనిడఁ ధ నుర్వి వణికిగ గుండె నీరుగా. ౧౭౪

ఉ॥ అంతఁ బతత్ఫలారవము ధ లావనినుండిన కంసమిత్రుఁ డ
త్యంతబలుండు క్రూరుఁడు ఖ ధ రాకృతియుక్తుఁడు ధేనుకుండు ఘ
ప్రాంతరమందు నిద్రిలు మ ధ హనురుండెంతయు వించు నట్ట లో
కాంతకకోపరూపుడయి ధ యాజులఁ గన్గొని దువ్వి మీసలగ. ౧౭౫

ఉ॥ చేరుచుఁ బశ్చిమాంఘ్రులను ధి సీరియెడన్ వడిఁగొట్టి సారెకున్
సారెకు గార్థభస్మము ధి సల్పుచుఁ బాటుచుఁ బైకివచ్చుటల్
సీరియుఁగాంచి లీల నెక ధి చే నల దానవపశ్చిమాంఘ్రుల
వ్యారిగఁబట్టి రోసమునఁ ధి బాటఁగ వైచెను చాలశాఖపై. ౧౦౨

చ॥ విసరినవెంటఁ దత్పృథుల ధి వృక్షముగూలెను దానిరాపిడిన్
బసచెడి ప్రక్కచెట్టు లిల ధి వైబడ నన్భతమయ్యె ధేనుకుం
డసమునఁ దిరిగి లేచి హరి ధి హస్తములం గొని యామడన్ బడన్
విసరె గజంబు లాతికరి ధి వీరకు నెట్టినయట్లు భూవరా ! ౧౦౩

చ॥ తదుపరి రాహిణేయుఁ డల ధి దానపునిం గొని తీర్పి భూమిపై
నదమదమొంద బాఁడె నల ధి సంహతిఁ దద్దనుజండు శీర్షముం
జదియఁగ సొమ్మసిల్లి త్రుటిఁ ధి జట్టఁగ గ్రమ్మట లేచి చూచి దు
ర్మదపరిపూర్తమూర్తియై ధి మండి మహత్తరతన్మృధంబునన్. ౧౦౪

చ॥ శిరమున నాల్గుకొమ్మలను ధి సృష్టినొనర్చుచు గోపబాలురన్
బారిఁబారిఁ గ్రుమ్మిక్రుమ్మి పలు ధి పోకలఁ బోయెడు వారిఁ గాంచి స
త్వరగతి డాయుచున్ బాడిచి ధి బాధలఁ బెట్టుచుఁ గొట్టి చట్టన్
ధరఁ బడఁ నెట్టఁగాఁ దొడఁగె ధి ధార్మికవర్య ! యనంతరంబునన్. ౧౦౫

తే॥ నైకటికులును హరిసఖుల్ నయచణులును, దంటలై నసుబలుఁడు, శ్రీదాముఁడింక
స్తోకుఁడును నితరు లాతని మండగమును, గాంచి పరికరంబులఁ గొంచుఁగదలి రంత.

క॥ శ్రీదాముఁడు దండమునన్, బాఁడెను సుబలుండు ముష్టి ధి వానిని మొట్టెన్
మోఁడెన్ స్తోకుఁడు ద్రాటను, నాదట నంశుండు నతని ధి నడుగునఁ దన్నెన్.

తే॥ మఱియుఁ దేజస్వి నామకోద్ధరబలుండు, రహిని సర్ధచంద్రప్రహరముల శాస్త్ర
చోదితంబగు విధమున సలిపి బలిమి, వెంటనంటెను మిక్కిలి కంటుతోడ. ౧౦౬

తే॥ అర్జునుండను గోపకుండతనిఁ ద్రోసె, బాదమున విశాలవృథఁబలుఁడు గొట్టె
బంతితోడ వరాధపుండతిబలమునఁ, దద్దనుజవర్యుఁ బ్రహారిఁచెఁదస్వరమున.

క॥ సావాసంబునఁ జేవన, నావెన్నుని మెప్పుగాంచి ధి యండనుగల యా
దేవప్రస్థుండా దు, ర్భావాన్వితదైత్యు చెంప ధి లక్ వాయింఁచెన్. ౧౦౭

చ॥ పదపడిఁ గృష్ణచంద్రుఁడు న ధి పారబలంబున రెండుచేతులన్
ద్రుదశరీపున్ గ్రహించి సారి ధి దిక్ బయికెత్తుచు డించి క్రిందికిన్
మద మణగంగఁ ద్రిప్పి పలు ధి మాటులు నెట్టన గోప్రవర్ధనా
ఖ్యుడనరు కొండపై విసరె ధి నంతట ధేనుకదానవేంద్రుడున్. ౧౦౮

తే॥ రెండుగడియలు గడఁబట్టి ధి లేచి మఱల, మేను జాడించుకొని హతిమిళితమైన
మోము దుడుచుచుఁ బొగరునఁబూర్ణదీర్ఘ, శృంగములఁ గృష్ణుఁడైకొని నింగిఁజేరె.

చ॥ తదుపరి లక్షయామడలు ♦ దాటిసమీపట నాతఁ డందునఁ
గదనము గృష్ణతో సలుపఁ ♦ గా సతఁ డాతని రెండుచేతుల
నదియఁగఁబట్టి భూమిపయి ♦ నాడులు చూర్ణముగాఁగ మూర్ఖులఁ
గొదకొని నెట్ట నంత నల ♦ కొంటెయు వెంటన లేచి కంటునఁ.

౧౮౮

ఉ॥ శృంగములఁ హరిఁ బొడిచి ♦ చిత్రతరంబుగ గోప్రవర్ధనో
త్తుంగనగంబు మూలముల ♦ తోడఁ బెకల్చియుఁ గృష్ణునత్తిపై
ఖంగన వైచఁ దోడుతనె ♦ కంజదళాక్షుడు దానిలాగి కొం
చంగుగఁ దిర్గి వానితల ♦ యందునఁ ద్రోసెను ధారుణీశ్వరా !

౧౮౯

చ॥ మఱుల నిశాటుఁ డామల స ♦ మర్ధతఁ దైకొని వేసె గృష్ణుపైఁ
దిగి తదబజ్రేతుఁ డల ♦ దివ్యగిరిఁ గొని పూర్వరీతిఁగ
ర్బరశిరమందు వైన నల ♦ పుణ్యజనుండును దిగి కిన్నఁ ద
ద్రిఁగొని శౌరిపై విసరి ♦ కేసుచు నార్చుచుఁ బాటి తీర్పునఁ.

౧౯౦

ఉ॥ హేతిసమస్వశృంగముల ♦ నిధబలుఁ బలుఁగుమ్మి పాదసం
ఘాతములఁ హతిఁ సలపి ♦ కంఠులు ఘూర్ణిల సర్వనిర్జర
భీతిల భూమిమండలము ♦ వెట్టి వకావకలై చెలంగఁ బెం
గూతనువేయ నా ముసలి, ♦ కోపపరీతమనస్వియై వెనఁ.

౧౯౧

చ॥ గడుసున ధేనుకాసురుని ♦ గట్టిగఁ జేతులఁబట్టి భూమిపైఁ
జెడఁబడఁ గొట్టి సామృసిలఁ ♦ జెసి మఱి గొని వజ్రకల్పమా
పిడికిట మొట్ట డమ్మయె ♦ వేల్పులు నందనజాతపుష్పముల్
దడదడఁ జల్ల సాగిరిగి ♦ ధైర్యవరాక్రమసాహసాంచితా !

౧౯౨

తే॥ మృతక భేదరమందునఁ మేఘమందు, మెఱపు నరణిని నగ్ని యాపరునియందు
నఖిలజగములు జనియించునట్లు లొకఁడు, వింతగా బైలుదేరి బల్యేష్కతోడ.

సీ॥ చామనచాయయుఁ ♦ జక్కని పుట్టముల్, పద్మమాలలు సాలఁ ♦ బరఁగుచుండ
వేయిచక్రంబుల ♦ విరవముల్ దగ వేయి, ధ్వజములు మిక్కిలి ♦ భాసిలంగ
బంగరుసొమ్ముల ♦ ప్రభలుమించెడి గొప్ప, రితనముల్ మిక్కిలి ♦ రాజిలంగ
లక్షపార్శ్వమును ♦ లక్షచామరములు, బదివేలగుట్టముల్ ♦ వఱుచుండ

తే॥ దివ్యయోజనవిస్తీర్ణఁ దేహ మొంది, స్రగ్వియై మనోయాయయైఁ రాహిణీయ
హరులకుం బ్రణమిల్లియుఁనప్పు డచటఁఘుసరథంబెక్కి గోలోకమునకుఁ జనియె.

ఉ॥ ఈగతి ధేనుకాసురునిఁ ♦ గృష్ణబలుల్ వధియించి తమ్ము నా
గోగణగోపకోత్కర మ ♦ కుంఠితరీతినిఁ బ్రస్తుతింపఁగా
వేగమ వారినిం గలిసి ♦ వేడుక నిడ్లకుఁ జేరసాగిరో
యోగిజనప్రమోదకర ♦ యోగ్యచరిత్ర విభూషితప్రభూ !

౧౯౩

క॥ నావుడు జనకుం డిటులనె, నోవిబుధా ! ధేనుకాఖ్యుఁ డుత్తమగతి నే
యేవిధిఁ జెందెనొ తొలి జని, లోపిఁడెవ్వఁడో దయఁ బఱుకుమా ! శైలియన్.

క॥ అనవుడు నారదముని యిట్లనియెను నో జనకరాజ ! యాదిమజని నీ
దనుజుఁడు జరిపిన వృత్తము, వినుమా ! యనుమానమేల ? వినిపింతుఁజూమి !

ధేనుకాసురపూర్వజన్మ వృత్తాంతము.

చ॥ ఉలిపి విరోచనాసురకు డిద్ధపురుషుఁ బలిపుత్రకుండునై
నలిగ వసించు సాహసిక డనామకుఁ డీతఁడు గంధమాదనా
చలమున వాసమున్ సలిపి డసమ్మనుడై పదివేల లేమల
స్థలిని మనోజరంగమున డాట్యము సల్పెడి కాలముదనుక. ౧౦౪

ఉ॥ భామల నూపురంబుల ర డపంబులమ్రొయ, గుహంతరంబునన్
నేమముతోడ నుండెడి ము డనిప్రవరుండగు దుర్వసుండు స్వీ
యామితయోగభంగుండయి డయంఘులఁ బాదకిలక ధరించి ని
ర్ధామ కృతానురూపమును డదూకొని యప్పినిఁగేలఁ బట్టియున్. ౧౦౫

క॥ మీసల మెలియంబెట్టుచు, రోసమునన్ వాని డాసి డయాక్షోక్తుల నో
వేసరి ! ఖరరూపము నీ, కీసమయము నందునె ఘటి డయించుతఁ బలువా !

తే॥ కానిచో నీవు తపమునఁ డగ్రాలువాని, నన్న వ్యర్థ నొనర్తువే డనయనములకుఁ
గావరం బెక్కియుం డెనే డఖరనిశాట !, దుర్వసుండుని యెఱుంగ వేత్తొక్కివిడుతు.

క॥ అనవుడు సాహసికుండును, విని తన్నుని పాదములను డవే వ్రాలి ననున్
నెనరున నా యపరాధము, లను నోరిచి ప్రోవుమో యి డలావిబుధేంద్రా !

ఉ॥ ఈరిహి వేడ మానివరుఁ డిట్లనె నాలుగులక్ష లేండ్లుగా
భారతవర్ష మం దలరు డపావితమాధురమండలస్థిత
శ్రీరమణీయతాళవనిఁ డెందెడి శౌరిసమేతసీరితోఁ
బోరి నశించి నిక్కముగ డముక్తిని జెందెద వోరి యాసురా ! ౧౦౬

తే॥ అటుల ముక్తోపియైన మ డహ తపస్వి, మరలఁగరుణింప నాదై త్య డవరుడుగార్థ
భాకృతింబొంది ధేనుకాఖ్యాయముఁ దాల్చి, యుక్కురుల లోన మేటియంఢుగడింప.

క॥ తాలవనంబునఁ జేరుచు, గాలంబును గడపుచుండి డకమలాక్షోక్తి
నీలాంబరకరముఖమున, నీలిగి యటు ముక్తి జెందె డనిరవద్యవిభూ ! ౧౦౭

క॥ హరి స్వయముగఁ జంపమిక్కి, వరకారణమేది యనినఁ డబ్రహ్మాదున కో
“ వరచరితా ! నీకులమే, తరుణమునన్ జంప ననుచు డదయవరమిడుతే ”

శ్రీకృష్ణుండు కాళియ మర్దనంబు జేయుట.

చ॥ మటియొక కాలమందున ర డమా విభుఁడన్నను రామువీడి త
త్సరభులఁ ద్రోలుచున్ జెలుల డతొఁ దగి యట్టి కళిందజా తటం

బరమునఁజొచ్చె దన్నది వి ధి పావృతవారులఁగ్రోలి వెంటనే
పరవశతఁ బశుల వడియె ధి వ్రాలిరి తద్దరిమిశ్రు లద్దరిఁ.

౨౦౨

క॥ ఆపుండరీకనేత్రుఁడు, గోపాలక గోగణంబు ధి గూలుట గని సం

తాపింపక దయఁబ్రోచెను, నాపోడిమి విస్తరింతు ధి ననఘా వినుమా ! ౨౦౪

ఉ॥ ఎప్పుడు మిత్రగోపతతు ధి లేమి యెఱుంగక యందుఁగూలెనో

యప్పుడు శౌరి వారు గడు ధి పారఁగఁద్రాగిన వారిలో విషం

బాప్పుటఁగాంచి పుట్టుముల ధి నొద్దికఁగట్టుచు నెక్కి నీపముఁ

దెప్పునఁ దత్తరంగణిని ధి దేచున దూఁకె గుభాలునఁ విభూ ! ౨౦౬

౧౦౬

తే॥ తత్పతనమునఁ దన్నద్యు ధి దకము గలతఁ, బాటి నల్లడలందునఁ ధి బర్వె నప్పు

డంగుఁగల కాళియాహిగృ ధి హంబునాశ, నంబుగాఁ దొడంగెను తత్ప ధి రంబునందు.

ఆ॥ కాళియొరగుండు ధి గనలుచు వంద భో, గముల విప్పి విషముఁ ధి గ్రక్కియక్క

మలనయను దాని ధి యలఘుదంష్ట్రలతోడఁ, గొటికి బాహువులను ధి నెటిగఁ గప్పె.

ఉ॥ అంత ఘనాఘనాథుఁడు ని ధి జాపఘనంబు ఘనంబొనర్చి య

త్యంతబలంబుతోడ నల ధి వ్యాళము కప్పుచు డుల్చి కేలఁ బు

చ్చాంతముఁబట్టి గిర్గిగున ధి నౌర ! యహా ! యనఁ ద్రిప్పిత్రిప్పి యా

వంతను ద్రొక్కి శాతశత ధి బాణములఁ బటపెఁ నరేశ్వరా ! ౨౦౯

౨౦౯

ఉ॥ ఆనలఁ గాళియుండుచు భ ధి యంబుచు గొల్పుచుఁ దిర్గి రేఁగి యా

శ్రీనిభు వామహస్తముఁ గ ధి సిఁ గ్రహియించె ననంతరంబునం

దావన జేతుఁబడు గుడి ధి హస్తముతోఁ దనువీడ దానినిఁ

జేవను గొట్టి తాన్మృతవలఁ ధి జేకొని యేచుచుఁ ద్రోసెఁ దన్నదిఁ.

౨౧౩

చ॥ పదపడి తన్మృజంగపతి ధి పంతముతోఁ జరుదెంచి శ్రీరమే

శు దరికి నేగ నా ఘుచుఁడు ధి సూచి రయంబున దాని వాలముఁ

విదిలిచి త్రోసి రోసమున ధి భీనునిశాతశతాశుగంబులఁ

గొదకొని వైవ నాతఁడును ధి గొంకక క్రమ్మట నమ్మహాత్మునిఁ.

౨౧౪

ఉ॥ దాయుచుఁ గోటలఁ గఱచి ధి ధావనమెత్తెడి లోన నట్టి నా

రాయణమూర్తి పూర్ణబల ధి రాజితుఁడె యల కాళియాహి నా

హా ! యనఁ జేతఁబట్టి తన ధి యాయతమున్పిని మొట్టె దానిచే

నా యరగంబు తన్నిమిష ధి మందునఁ దాళక పొంది సొమ్మునఁ.

౨౧౫

తే॥ వందమొగములఁ గ్రిందికి వంచి తనకు, నభిముఖంబుగఁబడుట బ్రహ్మాండనాయ

కుఁడగు హరి గాంచి తన్మృశిఁకోటిరుచిర, ఫణములం దెక్కి మురళినిఁబట్టె నంత.

ఉ॥ నాటకరంగమం దలరు ధి నర్తకులైవడి వేషముఁ జగ

న్నాటకసూత్రధారి హరి ధి నవ్యవిధంబునఁ దాల్చి సుస్వరం,

బాట, లయల్ సెలంగ విలు ధావళి మెచ్చుచుఁ బుష్పవర్ష మే
లోటును లేనటుల్ గురియ ధోలుభ్రత గడుఁ బాడె వంశితోగ్.

౨౧౭

ఉ॥ వెండియు మాధవుం డటుల ధేడుక గానము సేయుపట్టునగ్
దాండవసస్యహోత్సవగ ధతప్రతిభాధ్యమహానటాభుండై
దండి లయాదియుక్తగతిఁ దద్దఁ బదంబులవేసి భోగముల్
జెండఁ గడంగ నచ్చిలువ చెల్వలు వల్వల నశ్రు లొత్తుచుగ్.

౨౧౮

కాళియవత్సులు శ్రీకృష్ణుని నుతించుట.

క॥ చని యల హరిపదములఁబడి, వినవే చెవియొగ్గి మాదు ధిన్నపము దయగ్
గనవే చల్లని చూపునఁ, గొనవే మావందనముల ధిగోపాలమణి!

౨౧౯

క॥ విన్నారము నీ మహిమము, గన్నారము గన్నులారఁ ధిగరుణాభరణా!
యన్నారము నీ కృపకై, యన్నారము మమ్ము గావు ధిమని జగదీశ!

౨౨౦

క॥ ఘననిభ! యభయశుభప్రద! వనమాలీ! కనకచేల! ధివంశీలోలా!
వనజాతపత్రలోచన! వనజాసనమదనజనక! ధివననిధిశయనా!

౨౨౧

ఉ॥ జిష్ణుముఖామరప్రతతి ధిసేవ్యపదాంబుజ! యంబుజోదరా!
జిష్ణుముఖస్వబంధుహిత ధిశేఖరపోషక! కౌస్తుభాదిరో
చిష్ణు! యలంకరిష్ణు! బహు ధిచిత్రచరిత్రమనోజ్ఞ! ప్రాజ్ఞ! శ్రీ
కృష్ణ! కృపామతిం గనవె ధియావిరేకఁ బ్రోవవె మమ్ము మా పతిగ్.

౨౨౨

ఉ॥ చూచితి మాత్రిలోకములఁ, ధిజూచితి మేడుసముద్రము, ల్లాటిగ్
జూచితి మేడుకొండలను ధిజూచితి మెల్లధునీవతంసముల్,
జూచితి మెల్లచోట్ల, జిత ధిసూర్యశశిద్యుతి! నీవు దప్ప నే
ర్పొచ్చెడివారు లేరు సుమి ధిప్రోవుమ! మా పతియైన కాళియగ్.

౨౨౩

క॥ పతిభిక్షు మాకుఁ బెట్టుచు, ద్రుతమున రక్షింపుమయ్య ధిద్రుహిణాండసమా
హితవిపులోదర! యని సంస్తుతిఁ జేసిరి కాళియుండు ధిసూచి నతుండై.

౨౨౪

క॥ దీనజనావనతత్పర! నానరసు క్షమించి రక్ష ధిణము సేయుమ! రా
ధానాయక! యనివేడఁగ, నా నలినాక్షుండు వల్కె ధిననుకంప నిటుల్.

తే॥ కాళియాహ్వయభోగింద్ర! ధికౌతుకమున, మిత్రపుత్రకళిత్రస ధిమేతుండవయి
లెమ్ము రమణకద్వీపంబుఁ ధిబొమ్ము నీకు, నెట్టిలోపంబులేదని ధియెఱుంగు మందు.

ఉ॥ తత్పతగేంద్రబాధ లటఁ దప్పక కల్గునటంచు నెంచెదో
తత్పరితాపమొందకుము ధితద్భలి, త్వద్వనితా స్తవోల్లస
న్మత్పదపద్మతాంఛనస ధిమంచితమంచుఁ దలంచి మెచ్చి యా
పత్పదమందు ద్రోయఁడని ధిభావమునందున నమ్ముమో ఘణి!

౨౨౭

ఉ॥ అంతటఁ గాభియారగము ధ నా హరికిఁ గిడిగిల్పొనర్చి వే
కాంత, స్వబంధువుల్ మొదలు ధ గాఁ గలవారలఁగూడి యల్ల ద్వీ
పాంతరమొందె నంత ఘటి ధ యందు ముకుందుడు సిక్కికొన్న వృ
త్తాంతము విన్న నందముఖ ధ తద్వృజివాసులు సర్వు లాదత్తో. ౨౨౫

వ॥ తద్బాలకృష్ణం డున్న ప్రదేశంబున కరిగి తద్యమునాతరంగిణీ నిర్గ తుండై
యద్దరిపైఁ బెద్దనిద్దరవోయిన చెలికాండ్రను లేపి ముద్దుమొగమునం జిలువగవొప్ప
నవ్వారితోఁ గూడి ముచ్చటాడుచు వచ్చెడి సచ్చిన్ని వెన్నునిం గన్నులపండువగాఁ
గాంచి హర్షించి కాఁగిలించి చుంబించికొనిరి. వెండియు నందుండును, దత్తుండ
రియుఁ, దమ నందనున కభయశుభవిభవంబులు లాభింపఁ బరమానందంబుతో
భూబృందారకబృందంబునకు వందనపూర్వకంబుగా ననేకదానంబు లొనర్చిరి. అంత
నిజవత్సోజంబులం దక్షిణంబుగా క్షీరంబు స్రవింప యశోదాదేవియు. ౨౨౯

చ॥ హరిఁ గొని ముద్దుపెట్టుకొని ధ హర్షముఁ బొందెను నెల్లప్రేలు, వ
య్యర గడుహాయిగా విసర ధ నక్కిలిఁదీర్చుకొనంగఁ దన్నదీ
పరిసరమందుఁ దామసిని ధ బాగుగ నిద్దర వోవ సాగిరా
త్మరమణులు నుతుల్, సఖులు, ధ దమ్మునుజుట్టి శయింప నంతట. ౨౩౦

శ్రీకృష్ణుండు దావాగ్ని పానం బొనర్చుట.

చ॥ నడినిసి వేణుఘర్షణము ధ నన్ జనియించిన కారుచిచ్చు బ
ల్వడిఁ బ్రలయాగ్నితుల్యమయి ధ పండిన గోపకులన్ దహింప రా
నడలుచుఁ జూచి వారలు ని ధ రాశ్రయులై బలరామయుక్త కృ
ష్ణుడుగల చోటి కేగి పలు ధ జోతములం బొనరించి భ క్తితో. ౨౩౧

తే॥ కృష్ణ! శ్రీకృష్ణ! మమ్ములఁదృష్టతోడఁ, గావుమియ్యదె కార్పిచ్చుకనులుమిఱులు
సెందునట్లుల వచ్చెడిఁ ధ బొందు లివిగొ, పోవుచున్నవి దేవరా ధ ప్రోవనయ్య!

చ॥ అనఁగ సరోజలోచనుఁ డ ధ ఘావళితూలధనంజయుండు జి
ద్దునుఁడు బరాత్పరుండు నరి ధ దారణధీరుఁ డుదారుఁడాదితే
యనుతుఁడు నైన కృష్ణుండు త ధ దార్తులఁ గన్గొని గోపులార! యిం
కను భయమొందఁబోకుఁ డిది ధ గ్రచ్చట నారెద మూయుడి కనుల్. ౨౩౩

తే॥ అనుచుఁ గ్రమముగ దాయు దావాగ్నినోట, మింగెనందాదిగోపకుల్ మిగులవింత
నొంది ప్రొద్దన మేల్కొంచి ధ యూరికేగ, సాగిరో మిథిలేశ్వర! ధ జనకరాజ!

క॥ అని వచియింపఁగ తేఁడును, విని వింతలఁబొంది మరల ధ విన నుత్సాహం
బును జూపుచు నారదముని, ఘనునకు వాక్రువ్వఁదొడఁగెఁ ధ గౌతుకమతితో.

చ॥ ఎవనిపదాబ్జయుగ్మరజ ధ మీపదునాల్గు జగంబులందు జ్ఞా
నవిభవవృద్ధులెన్నో జన ధ నంబుల నెత్తియుఁ జెందలేక మా

న విరతులైరొ యట్టి చర ధ ణంబులె యిత్తటి గాళియాహినై
నివెలింగె జూడఁ దట్కియలు ధ నివ్వెఱపాటును గల్గఁజేయవే ?

౨౩౬

క॥ ఈయరగేంద్రుఁడు ప్రాగ్జని, నేయేరీతులఁ జెలంగె ధ నటిఁగింపుమ ధి

రా ! యన నాముని యీతఁడు, స్వామంభవ కాలగ భృగు ధ వంశ భవుండై.

తే॥ వేదశిరుఁడను పేరొంది ధ వెరిగి వింధ్య, యనెడి పర్వతరాజంబు ధ నందు నెక్కి
నిశ్చలంబుగఁ దపమును ధ నియతితోడ, జనులు లేనట్టి చోటున ధ సల్పుతఁటిని.

కాకభుశుండిముని కథ.

ఆ॥ తపముఁజేయ నెక్కు ధ తబిసి యశ్వశిరోహ్య, యుండునట్టి వింధ్య ధ యుచితమంచు
నెంచి యేగుదెంచ ధ నెక్కతంబుననొ పా, వకసమేక్షణములఁ ధ బఱపి నెఱిగ.

చ॥ తపమును జేయఁగా నిచటఁ ధ దాపు ఘటిల్లదు హాయిలేదు నా
దుపలుకులఁ గ్రహించి చను ధ తోడ్తన వేఱుస్థలంబు మీబృహ
త్తపమునకై కనుంగొనుము ధ తల్లుము నిల్వకు మిం దనంగ నా
తపసియు నిట్లు వాకొనియెఁ ధ దావకృశానుసమాననేత్రుండై.

౨౪౦

చ॥ ఇది పరమేశుభూమిగద ధ యెవ్వరిపెత్తన మేమిలేదె యిం
దిదివఱ కెందఱోమును ల ధ హీనతపం బొనరింపరే ? యిటఁ
గుదిరి తపంబు నే సలుపు ధ కోర్కిని వచ్చితి నింతమాత్రకే
వదరుచు నాపయి బుసలఁ ధ బర్వెడి సర్పముమాడ్కి వత్తువే ?

౨౪౧

ఉ॥ వచ్చితి వక్కతంబున ను ధ పర్ణభయంబు ఘటింపఁ బామవై
క్రచ్చఱబొమ్మ పిమ్మట న ధ ఖండుఁడు వేదశిరుండు భూర్త ! నీ
యిచ్చ దురాశయప్రచుర ధ నించుక తప్పన కింతఁజేసెదే ?
చొచ్చి క్రియార్థివైయిచట ధ నూటులఁ బోటుల మాటలాడెదే ?

౨౪౨

ఉ॥ కావునఁ గావుకావనెడి ధ కాకివి గమ్మనె నంత నిద్దరుఁ
జేవచెడఁ వెఱకబడుచు ధ శ్రీహరి దిక్కిని నమ్మియుండ రా
థావిభుఁ జేగుదెంచి యల ధ తాపసులఁగని ప్రీతిపూర్వకో
క్త్యావళి నూటడించి ముద ధ మందఁగ నిర్వుర కిట్లు వాకొనఁ.

౨౪౩

ఉ॥ ఏమి పరస్పరం బిటుల ధ నిప్పుడు శాపము లిచ్చుకొంటి రా
హా ! మితిమీఱు కోపమును ధ నందుట మానుల కర్మ మొక్కొ ? మీ
రీమెయి శాంతిఁ బొందుడిఁక ధ నిర్వురు మత్స్యియభక్తులౌట మీ
సేమముఁ గోరి వచ్చితిని ధ జెప్పెడి నానుడు లాలకింపుడి !

౨౪౪

ఉ॥ నానుడి రిత్తసేయ యత ధ నంబును జేసెదఁగాని భక్తసం
తానవచస్సమూహ మన్మ ధ తంబుగ సల్పను నిద్ది నాప్రతి

జ్ఞానియమంబు వేదశిరః ధా ! యటులైనను నీశిరంబునకా
బూనిక మత్పదంబులిడి ధ ముక్తుని జేసెడఁ దార్మ్యభీతి పోక.

౨౮౫

ఉ॥ ఆకుల మొండఁబోకు మింక ధ నశ్వశిరా ! వినుమయ్య ! నానుడులో
గాకత నీపుసెందినను ధ గారుణికంబున జ్ఞానమిత్తుఁ ద
త్కాకవికారకార్యములు ధ గ్రాలపు నీయెడ నయ్యెడక మహా
ప్రాకట శుద్ధమత్స్యనిని ధ రాజుల నుండువు నిక్కువంబునూ.

౨౮౬

తే॥ ఇట్లు కరుణించి శ్రీహరి ధ యేగె నవల, నశ్వశిరుఁడు నీలాద్రిని ధ నాత్మఘోష
మగుచు జ్ఞానియై రామభక్త్యందితుడయి, శ్రద్ధ రామాయణంబును జనుపుచుండి.
ఆ॥ గరుడుఁ డొక్కయెడనుఁ గాంక్షింపఁ దత్పణ్య, పు నైకస్థతత్వమును వదించి
తపముఁ జేయసాగఁ దాదాత్మ్యభావంబుతోడ జనకరాజ ! ధ త్రోసి చింత. ౨౮౮

శ్రీ కాళియ వ్యాలోపాఖ్యానము.

తే॥ ఇతను వేదశిరోవార్త ధ నీపు వినుమ, రహినిఁ జాక్షుషమన్వంత ధ రంబునందు
నల్ల దక్షప్రజాపతి ధ యాత్మసుతలఁ, బదునొకండ్రను దత్కల్ప ధ పముని కిచ్చె.

తే॥ అల్లప్రజమందు వసుజేవుఁ నాలియగుచు, హరినిఁ గనినట్టి రోహిణి, యట్టిసతుల
యందునక గద్రువ యనంగనలరి కొట్ల, కొలదిఁ జిలువలక గాంచెనుఁ గోర్కిదీర.

ఆ॥ అట్టి కాద్రవేయు ధ లండు హాలాహల, కలితములును రత్న ధ లలితములును
నమలపంచశతఫ ధ ణాంచితములునైన, పన్నగములు కొన్ని ధ వజ్రలు మజ్జియు.

తే॥ విషధరములును శతఫణాన్వితములు మణి, గణమనోజ్ఞ ములై ననాగములుగొన్ని
గలవు తద్వేదశిరసు ధ చిలువలందుఁ, గాళియాఖ్యను మేటియై ధ క్రాలె నవల.

ఆ॥ ఎల్లసర్పములకు ధ నల్ల శేషుఁడు నాథుఁ, డయ్యె నతఁడె యచ్యు ధ తాగ్రజాడన
రాముడనఁగ రోహి ధ ణీమహిళబుట్టె, వెండి యంతకుఁ దొలి ధ విషయము విను.

చ॥ ఒక సమయంబునందునఁ బ ధ యోరుహనాభుఁడు పద్మనేత్రుఁడుక

బ్రహ్మరిపరుండు విష్ణుఁ డల ధ పన్నగనాథునిఁ గాంచి యిట్లనెక

సకలజనోపకారముగ ధ సర్వజగత్పృథుభారముక దల

ద్వికమకలేక మోయుటకు ధ నీవె సమర్థుడవో ఫణీశ్వరా !

౨౯౮

తే॥ ఈవు దప్పిన వేటువాఁ రెండులేరు, కాన నాయాజ్ఞ నిదిమోయఁ గడఁగుమయ్య !
యంతులేనట్టి బలము నీ ధ కలరుటను న, నంతఁడను పేరుగల్గె ఫ ధ ణాధరేంద్ర !

చ॥ అనవుడు శేషు ధ డిట్లనియె ధ నచ్యుత ! నాకిదిసంకటంబె యై

నను భవదాజ్ఞ భూభరము ధ నాతలఁ చాలుతుఁగాని యెంతదాఁ

కనొ యెటు మోయనొనొ; యది ధ యంతయుఁ బూసను గ్రుచ్చునట్లుగాఁ

గనికర ముంచి నాకుఁ బలు ధ కక నిను వేడెద లోకనాయకా !

౩౦౬

ఉ॥ అంత ననంతశాయయు న ♦ సంతఘోషైర్వర ! నీవచస్సులగా
జంత దొలంగె సంతసము ♦ జెందితి నీవిశ మద్గుణంబు ల
త్యంతముఁ దెల్పు పేరుల స ♦ హస్రముఖంబుల వేటువేటుగా
సంతత ముచ్చరించుచు ర ♦ సాధురముఁ దల మోయుచుండుమా ! ౨౫౭

క॥ ఎప్పుడు నానామములుగా, జప్పగనై పోవునో ర ♦ సాధరము నీ
వప్పుడు వీడుము శేషా !, యొప్పును నీకదియ నాకు ♦ నూరీకృతమా. ౨౫౮
వ॥ అంత శేషుం డురరీకరించి తిరిగి శ్రీహరి కిట్లనియె. ౨౫౯

క॥ ఆధేయంబుల కెల్లను, నాధారుడ నగుదుఁగాని ♦ యాధారుడనౌ
నా ధురమున కేధీరుం, డాధారుండగు వదింప ♦ వయ్య రమేళా ! ౨౬౦

ఉ॥ నావుడు దేవకీసుతుఁడు ♦ నాగకులేశ్వర ! నేను కూర్మమై
చేవను నిన్ను మోసెదను ♦ జెందకు మిందున సందియంబులగా
గావునఁ బొమ్మటంచుఁ బలు ♦ క్క భుజగేంద్రుఁడు లేచి భక్తితో
శ్రీవిభు మ్రొక్కి పూజల వి ♦ శేషముగాఁ బొనరించి వెంటనే. ౨౬౧

తే॥ లక్షయోజనములక్రింద ♦ లలినివెలుగుచుండు పాతాళలోకంబు ♦ నొంది బహుళ
భువనమండలభారంబుఁ ♦ బూనిచేతఁ, దలనుబెట్టుకొనెఁ జండ ♦ బలముతోడ.

తే॥ ఆదిశేషుఁడు పాతాళ ♦ మరిగినపుడు, సర్వఫణులును జనుదెంచి ♦ సత్వరగతి
బ్రహ్మ యాజ్ఞను సేవించి ♦ భక్తితోడఁ, దత్ఫణింద్రాజ్ఞఁ గొనియోలిఁ ♦ దరలి యచట

వ॥ కొన్ని యతలంబునకుఁ గొన్ని వితలంబునకునుఁ గొన్ని సుతలంబునకును
గొన్నితలాతలంబునకుం గొన్ని పాతాళంబునకుం గొన్ని రసాతలంబునకుం జనె.
అందు రసాతలమందునుండు రమణకద్వీపంబా కాళియాదివ్యాళంబుల కునికిపట్టుగాఁ
జెలంగుఁగాదె. వెండియు నేమి వినవలతువో వెల్పుమన నా బహులాశ్వుండు
మునీశ్వరా ! ఇతరసర్పంబులకు లేని భీతి యా రసాతలాంతర్భూతరమణకద్వీపస్థిత
కాళియదీర్ఘ పృష్ఠంబున కేల గలిగెనో యానతిండనివేడ దేవమునీంద్రుం డా రాజేం
ద్రునితో నిట్లనియె. ౨౬౨

క॥ గరుడుం డల ద్వీపమునఁ, విరివిగ ఫణులుండు నంచు ♦ విని చని కని యా
యరగంబులఁ బ్రతిదినమును, గరుణను విడి కుడువఁ దొడఁగెఁగడుపార సుధీ !

తే॥ స్వార్థపరుడయి యటు దమ్ముఁ ♦ జంపుచుంటఁ
గాంచి యచ్చటి యెల్ల నా ♦ గములు గుమిగఁ
జేరి యోచించి యాతని ♦ చెంతకేగి
వందనములను గావించి ♦ భయముతోడ. ౨౬౩

మ॥ గరుడీ ! గాలిని మేసి మూలల నెటో ♦ కాలొన్న మమ్మిట్లు త
త్కరుణాసాగరపద్మనాభరథముఁ ♦ ద్వన్యాత్మభక్తుండవుఁ

వరకాయుండపు సక్షినాథుడవునై ♦ బాధించుటల్ నీకుఁ బెం

బరువా ? పాడియ ? పగ్గెయూ ? సుకృతమా ? ♦ పల్కంగదే ధీనిధీ ! ౨౬౭

తే॥ స్వార్థవరత మీఞోటి ధీశాలురకును, నున్నచో నెల్లలోకంబులోక్కసారి
ధ్వంసమైపోవె కావవే! పరమకరుణ, నక్కరణిఁ గానిచో విను మొక్కనూట.

చ॥ ప్రతిదినమిట్లు మమ్ములను ♦ బట్టి గ్రసింపకయున్న, మేము స
మృతిఁ బ్రతిమాసమందునను ♦ మాంసవనస్పతిశోణితాన్నసం
యతముగ నొక్కసర్పమును ♦ నున్నుల చాలుగ మీకు నిత్తు మీ
వితమున నొప్పి ప్రోపుమని ♦ వేడఁగఁ దార్మ్యఁడు వల్కె నిట్టులఁ, ౨౬౯

ఉ॥ ఒప్పితిఁ గాన మీరలిఁక ♦ నున్నులచాలుగ మాసమాసమున్
సప్తముఁ గొంచు నాకడకుఁ ♦ జక్కఁగ వచ్చిన లెస్సయా; మఱి
దప్పిన నష్టపూర్తికయి ♦ నామది నచ్చినయట్లు మిమ్ము నే
నుప్పన చప్పనల్ గనక ♦ యూరక మెక్కెద నంచు నమ్ముడి ! ౨౭౦

తే॥ ఇట్టి తీర్మాన ముభయులు ♦ నేర్పడంగ, జేసికొని రంత ఫలులును ♦ జెప్పినట్లు
లిండ్లచాలుగ బలులిడు ♦ చెదల నెఱపు, విడిచియుండిరి పిమ్మట ♦ వినుము భూప !

తే॥ క్రమముగా నిండ్లవరుసను ♦ గాళియూహి, సద్గమున కట్టియేర్పాటు ♦ సంభవింప
నతఁడు దా మేటి యనినిక్కుచందఱివలె, బలినిఁగొని యేగకుండె నాపట్టునందు.

మ॥ వినతాపుత్రకుఁ డట్టి గొప్పబలికై ♦ వీక్షించి వీక్షించి గ్ర
క్కునఁ గాలోగ్రసమానుడై యరిగి త ♦ త్కుంభీనసక్రేష్ఠుపై
ఘనపాదంబులు సంచలించు నటులఁ ♦ గావించె నద్దానికా
యనిలాహరి సహింపలేక పడి మూ ♦ ర్చాక్రాంతుడై క్రమ్యులఁ. ౨౭౩

చ॥ తెలివిని లేచి బుస్సలను ♦ దీక్షవిధంబునఁ గొట్టి నాల్కలఁ
బులుఁగులతేని నాకి తన ♦ భోగశతంబును విప్పి కోఱలఁ
బలుమఱుఁ గంటుఱోఁ గఱవఁ ♦ బక్షివిభుండును దానిఁబట్టి తె
క్కలఁగడు బాఁది తుండమునఁ ♦ గైకొని మేదిని మోఁదె భూధవా ! ౨౭౪

చ॥ బరువడిఁ గాళియోరగము ♦ పట్టగరాని మహాగ్రహంబునఁ
గరుడుని నిట్టుటల్ గవిసి ♦ కాననికైవడి తార్మ్య నాసిక
ద్వరగతితోడఁ దప్పకొని ♦ తత్పదయుగ్మము నట్టె చుట్టుచున్
బారిఁబారిఁ బీకి క్షేపమును ♦ మోముల గార్చుచు లాగె టెక్కలఁ. ౨౭౫

ఆ॥ అపుడు గరుడి టెక్క ♦ లంచు మయూరక, నీలకంఠములును ♦ నోలిఁ బుట్టె
నాశ్వయుజమునందు ♦ నాదిపక్షదశమి, వాని దిర్భనంబు ♦ భద్రకరము.

ఉ॥ పిమ్మట వైనతేయుఁ డతి ♦ భీకరలోచనుఁడౌచుఁ దీక్ష్ణతుం
డమ్మునఁ గాళియున్ గొని త ♦ టాలున నేలను గూలఁగొట్టి దే

హమ్మును జీల్వబూను తటి ♦ నాఫణి గన్గొని యాగనంచు బా
దమ్ము కొలంది బాటె నల ♦ తాన్యుడు నైతము వెంటనంటగా. ౨౭౭

చ॥ క్రమముగ నాపృథాకు పటు ♦ ఖండము లేడును గొప్పవైన గ్రా
వములను సాగరంబులను ♦ వాకల దీవుల దివ్యసప్త లా
కములను జొచ్చి చొచ్చి యటఁ ♦ గ్రాలెడివారిల వేడివేడి పృ
థమున ఖగేశ్వరుం డగుప ♦ డంగ భయంబును బొంది టక్కున. ౨౭౮

చ॥ మరల నభోజగంబున క ♦ మందగతిఁ జని యేరి గోరినా
హరి భయ మిందుఁ గల్గునని ♦ యందఱు నూరకయుంటఁ గాంచి యా
శరముఁడు దేవవంద్యుఁడును ♦ వ్యాళవిభుండును నైన శేషు డ
గ్గరి వినుతించి మ్రొక్కి తమిఁ ♦ గద్గదవాణిని వేడె నిట్టుల. ౨౭౯

ఉ॥ దోషమజేభశేసరివి ♦ తోయజలోచనశయ్య పుర్వి సం
తోషకృతప్రవీణుడవు ♦ ధూతవిరోధివి సర్పరాజ వో
శేష ! ఖగేశ్వరుం డిపుడు ♦ చెండఁగ వచ్చెడిఁ గాళియాఖ్యు న
స్థోషణ మెంతయుఁ సలిపి ♦ పుణ్యముఁ గైకొను మో కృపానిధి ! ౨౮౦

మ॥ అని ప్రార్థింపఁగ శేషుఁ డిట్లనియె నో ♦ వ్యాళేశ్వరా ! నానుడుల్
వినుమా యిచ్చటఁ జట్టుప్రక్కలను ని ♦ స్థితీవిడఁ బ్రోవఁగా
మొనకాండ్రవ్వరు లేరటంచు మదిలో ♦ ముమ్మాటికి న్నమ్ము మై
సను నీపై నిదయఁ రహస్యమగు స్థా ♦ సంబుఁ వచింతుఁ జూమీ ! ౨౮౧

తే॥ మునుపు సౌభరియను ముని ♦ ఘనుఁ డొకండు
యమునదరినున్న బృందావ ♦ నాంతరమున
నయతవత్సరముల్ దాటు ♦ నటులఁ దపము
జలమునందున నిలుచుండి ♦ సలుపుచుండె. ౨౮౨

ఉ॥ ఆతటి నజలంబుల ఝు ♦ పాధిపచర్యను గాంచి మోని సం
ప్రీతిని బొంది డెందమునఁ ♦ బెల్లు గృహస్థహయాఖుఁ డౌచు మాం
ధాతృసుతాశతంబును య ♦ ధావిధిఁ జేకొని శ్రీశసద్దయఁ
భూతిని బొంది మామ ముద ♦ ముం గన హాయిగ నుండె వారితో. ౨౮౩

ఆ॥ అంతఁ గొంతకాల ♦ మగుడు తత్సేభరి, మానివర్యుఁ డచల ♦ మానసమునఁ
దపముఁ జేయఁదలచి ♦ తద్యమునానై వ, లినికిఁ బోయి దాని ♦ వనమునందు.

చ॥ తపనునిఁబోలి తేజమునఁ ♦ దద్భవబంధవిముక్తికోసమై
తపమొనరింపఁగా నిలిచి ♦ తత్తగనాథుఁడు స్వచ్ఛదంబుల
దపతపకొట్టకుండఁ దన ♦ దాఁపున వ్రాలి చరించు సర్వమీ
నపతిని మ్రొంగుటఁ ఝుషగ ♦ ణంబులు దానికిఁ గురుచుండుట. ౨౮౪

చ॥ కని కడుఁ గ్రుద్ధుడై విహగఁ ♦ కాంతునిఁ గన్గొని యోరిధూర్త! వా
రినిఁ గసపుఁ గ్రసించి పరఁ ♦ రీతుల జోలికిఁబోని మీననా
భుని వృథఁ మ్రొంగియుంటి విడి ♦ దూష్యముగాదొకొ? హింస శంసయే?
చనుమిక దీని మెట్టితివా ♦ చచ్చెదవంచు శపించె నందునక. ౨౮౬

చ॥ గరుడుఁడు సొచ్చనేరఁ డటఁ ♦ గావునఁ గాళియనాగ! నీవు స
త్సరగతితోడ సార్థసుతఁ ♦ భార్యుడవై చని తత్కళిందజాం
తరముననుండుమా పిదపఁ ♦ దత్ఫణి, యారహి ధైర్యమొప్పుగా
నురవడిఁ బోయి తద్యమున ♦ నున్ని నొనర్చె విదేహనాయకా! ౨౮౭

ఆ॥ ఇటులఁ గాళియుండు ఖి ♦ గేంద్రున కాడిన, పలుకు సంగవించి ♦ భయమెకాక
ప్రాణవిశయమొందెఁ ♦ బరికింప “సత్యమే, వజయతి”యను పల్కు ♦ వట్టిదగునె?

తే॥ అంత గృష్ణుండు యమునాపఁ ♦ గాంతికంబుఁ, జొచ్చినప్పుడు తద్దందఁశూకమదము
నుడిపి కరుణించి యాదీవి ♦ నడలులేని, వర మొసంగుచుఁ గ్రమ్మఁ ♦ బనిపెజనక!

క॥ కాలియమర్దన కిధయిది, పాలసులే నివ్విన మిగులఁ ♦ బావనులై గో
పాలునిఁ జూతురు మఱి భూపాలక! నీవేమి వినఁగఁ ♦ పలతువా చెపుమా!

చ॥ అటుపయి భూపుఁ డిట్లనె ను ♦ రాళి సుధక గడుపారఁ గ్రోలియున్
జటులవిలాసలోలగు ♦ చానల మోవినిఁ గోరునట్లు ము
చ్చటగలతేంట్లు మత్తకరి ♦ సంతతి దానముఁద్రాగి పద్మ మె
చ్చటయని కోరుమాడ్కి హరి ♦ సత్కథఁగోరరె? భక్తులోమునీ! ౨౮౮

ఉ॥ కావున శ్రీరమావిభుని ♦ గాధల నింకొక గాధఁ దెల్పవే?
యీవఱ కీరు రాధయను ♦ నింతి దమిఁ శిశువుక బరేశుఁడౌ
దేవకినందనుఁగొని శ్రు ♦ తిస్థితపద్ధతిఁ బెండ్లియాడి బృం
దావనిలో విహారమును ♦ దద్దయు నొంటిగఁజేయ వెంటనే. ౨౮౯

చ॥ హరి, దమి నామెతో విడుపు ♦ మార్తి భవిష్యమునందు నీకు నే
వరునిగనుండి రాసములఁ ♦ బల్మతోనర్తునటంచుఁ బల్కె నం
చరుసముతో వదించితివె? ♦ యావిషయంబుల నానుపూర్విగాఁ
గరముగ నిష్ఠనెప్పవె? య ♦ కారుణకారణితత్వ మేర్పడక. ౨౯౦

శ్రీ శ్రీరాధాకృష్ణ ప్రీతి వర్ణనము.

చ॥ అనవుడు నారదుండు మిథి ♦ లావని నాధున కిట్లు వాకొనక
జనకనరేంద్ర! ప్రశ్న బహు ♦ సమృతమై శుభదంబు నయ్యెడిక
ఘనము త్రిలోకదుర్లభము ♦ గాదె రమాదయితామనోభిరా
మునికల నీవు విన్ము మన ♦ ముం బెటపోకలఁ బోవనీకయే. ౨౯౧

మ॥ జలజాతుం డొకనాఁడు బింబతులితో ♦ వ్రంబందు సందంబుగాఁ
గలనాదాంచితవంశిని జొనిపి సం ♦ గాతంబుతోఁ దిగ్ధ న
చృలులఁ గూడుచుఁ బాడుచుఁ నగుచు గో ♦ శ్రేణికిఁ దమిఁ ద్రోలు చా
జలజాతాప్తసుతాతటిఁ జనె విరా ♦ జన్నాత్మకాముండనఁ.

౨౯౬

తే॥ అతఁడువోయిన బాటలనలరు జనప, దముల వృషభానుపురమునఁ దద్దవెలుఁగు
వెలఁదు లందఱు దమిఁబొంది వింత నొంది, తాళఁజాలక నేలపై వ్రాలి రయ్యు.

ల॥ అట్టి సందసుతుని ♦ యాకృతిప్రతిభాది, విషయములను సరిగ ♦ వినిన కనిన
రాధ నెచ్చెలులును ♦ రమణీయగాత్రలు, నగు విశాఖ లలిత ♦ లాతురమున.

చ॥ చిలుకల ముద్దుపల్కులును ♦ జిందముచందము మీఱునఱ్ఱు ద
మ్ములకెనయైన కన్గవయు ♦ బుణ్యసుధాకరతుల్యవక్త్రముఁ
దళతళలాడు మించువలెఁ ♦ దద్దవెలింగెడి మేను బెట్టుకు
ల్కులుగల రాధికాంగనను ♦ గొంకక చేరి వచించి రిట్టులఁ.

౨౯౮

మ॥ నవలామిన్నరొ ! మానుడుల్ వినుమ వి ♦ న్నాణంబుగా నేడు త
న్నవలీలారతుఁడైన కృష్ణుడు దివా ♦ నాథాత్మజాతీరముఁ
నవకందర్పుఁ డనంగ సాగి మురళీ ♦ నాదంబు వొల్పార థే
నువృషశ్రేణులఁ ద్రోలుచుఁ జనె నితే ♦ నోరూరఁగాఁ జూపఱుల్.

౨౯౯

ఉ॥ తేటలుదాఁటు నెక్కురులు ♦ దేనియలొల్కెడి మోవి బంగరుఁ
మీఁతెడి వల్వ లబ్జముల ♦ మించు కనుంగవ నిండుచందురుఁ
మాఁతెడి నవ్వునెమ్మొగము ♦ మల్లియమ్మొగలగేరు దంతముల్
వాటపు చూపులుఁ గలిగి ♦ వాఁడలరుం గద ! ముద్దుగుమ్మరో !

౩౦౦

సీ॥ ముఖముఁ జూపించెనా ♦ పుణ్యంబు సేకూరుఁ, గన్నెత్తిచూచెనా ♦ కలుగుమేలు
వక్కున నవ్వెనా ♦ పండువన్నెలగాయుఁ, గలిసిమాట్లాడెనా ♦ కలుగుఁజెలిమి
వేణువు నూఁదెనా ♦ విశ్వంబు మ్రాన్పడు, డాసెనా మదనుండు ♦ డాయుచుండుఁ
గరముఁ జేపట్టెనా ♦ కంతుకాకలుదీరుఁ, గోపించెనా వైరి ♦ కోటి గూలు

తే॥ గరుణఁబఱపిన మోక్షంబుగల్గుఁగాదె, యామహాత్ముండు నీహృదయంబునందుఁ
దలఁచుచుండినవాడెకా ♦ జలజనేత్ర, పాదపంకజయుగసక్త ♦ బంధరంబ !

ఉ॥ వేకువ బాలురం గలిసి ♦ వేడుకపాటలఁ బాడుచుఁ జగ
చ్చీకరగోసమూహములఁ ♦ జేర్చుచు లీలగఁ ద్రోలుచుఁ మనో
జాకృతివచ్చు నా హరియె ♦ యర్హుఁడు వంద్యుఁడు దర్శనీయుఁడో
హాకమలాక్షి ! యన్నవిని ♦ యుబ్బుచు రాధ వచించె నిట్టులఁ.

౩౦౨

క॥ చెలులారా ! మీరిప్పుడు, పలికిన ఘను రూపు నిందు ♦ వ్రాయుఁడు కని యా
వల నాతనిఁ దెలిపెద నని, పలుకఁగ నాచెలులు నేర్పుఁబలిమినిఁ గమ్ముఁ.

౩౦౩

ఉ॥ నందకుమారసౌమ్యవ ఘటానప్రతిమన్ విలిఖించి యామె కా
నందముతో నొసంగ నల ధనవ్యలతాంగియు దానిని గరం
బందు ఘటించి కాంచి కను ధార మర్తి మనసారంగోరి వీని నే
మందు మనోహరుండనియె ధయందును బొందెదఁగాక తొందరన్. 3౦౪

చ॥ అని మనమందునం దలచి యట్లనె చూచుచు మోహవారిధిన్
మునిగె ననంగఁ గూరుతును బొంది యదాటున బృందకాటవిన్
ఘననిభుడు శుభాంగుడును గాంచనచేలుడు నైన శౌరి వే
డ్డను దనతోడఁ గూడినటు గాంచి యొకానొక స్వప్న; మాదటన్. 3౦5
తే॥ మేలుకొని భూషణోత్కర కీలితుండగు, హరి వియోగంబు నై పక ధూకులతను
బొంది కలదనకబ్బిన ముచ్చటలను, దలచి తలచి కన్నులనుండి జలములులుక.

స॥ ఈముఖపంకజా మృతము నే నెన్నడు, ద్రావుభృంగంబనై తనరంగలనొ
యీముఖపూర్ణేందు కౌముదియెల్లనా, పైబడ నాకాకఁ బాపగలనొ
యీముఖజీవన జామోదముల్ బర్వ నెన్నడు మూర్ఖుని హెచ్చగలనొ
యీముఖనుభవీతి నెన్నడు నామోము, దామర నేనుంచి తనియగలనొ

తే॥ యీమనోహరాంగునిగూడి యెన్నడేను, సూసశరశరబాధల మానగలనొ
యీసుముఖుని నే నెత్తొనానతోడ, సుముఖుగాజేసికొని వేడ్కఁ జూడగలనొ

స॥ ఎన్నడు చేతులార భవ నేశ్వరు దేహ మలంకరింతునో
యెన్నడు సుందరుండయిన కృష్ణ ముద్దుల బెట్టికొందునో
యెన్నడు వాని పెన్నరము నెక్కి రతి రతి దేబ్బుచుందునో
యెన్నడు తత్కరంబుగొని యిట్లులక వని సంచరింతునో. 3౦౬

స॥ అని చింతించుచు నా ఘను, గనుగొనఁగాఁ దలచి తోచక చరించుటఁగాం
చిన యా చెలికత్తియ లా, వనజాక్షుని జూడఁ దీయ భావించి యెదన్. 3౦౭

ఉ॥ చూచిరి సందుగొందులను జూచిరి సర్వచతుష్పథంబులన్
జూచిరి సర్వగోష్ఠములఁ జూచిరి రథ్యలఁ జట్టుప్రక్కలన్
జూచిరి గాని యెచ్చట య శోదకిశోరుడు లేమి దిగ్గిపోఁ
జూచెడిలోన నెల్లకడఁ జూచిరి వచ్చెడి గోపడింధకున్. 3౦౮

తే॥ కనిన యా చెలికత్తెలు గాంచి ముదము,
ముందుగాఁ బోయి రాధాస ముఖమున కిటు
పల్కిరోయమ్మ! రమ్మ త త్పంకజాక్షుఁ
డాల ద్రోలుచు నిటువచ్చు నోలి గనుమ! 3౦౯

స॥ అన నాయను పెన్నిధిగాం, చిన పేదరహి జెలంగి చెలికత్తెలతోఁ
జని సౌధాంతరమందున, దనరెడి వాతాయనంబు దాపున దగుచున్.

మ! కనవే! యేమది ధూళిపుంజమెసఁగెఁ ♦ గంజాక్షుఁ డేతెంచునా?

ఘనముల్ గ్రమ్మినయట్టు లంబరమణిఁ ♦ గ్రమ్మెన్ జమీ యాదెసఁ
విసవే మంజులవంశి నాదములు నీ ♦ వీన్దోయి జోప్పించి, యే
దసవేమీ చెలిరో యదేవినదమో ♦ యాలించి వాక్రుప్యమా! 3౧౩

మ! ఎవరో డాయుచునుండి రట్లు గనుమీ ♦ యిందిందిరప్రోల్ల స
న్నవసూనాంచితమాలికాధరుఁడు పీ ♦ నస్కంధుఁ డాజానుబా
హువృతుండుఁ వరచేలధారుఁ డదిగో ♦ యుంకించి కాంచంగ మా
ధవుఁడే యంచుఁ దలంతు నిక్కువమె కా ♦ దా యో సఖీబృందమా! 3౧౪

ప॥ అని వీక్షించుచు యోచించుచు ననుమానించుచు నాతురపడుచుఁ
బృచ్చింప నాసఖు లౌనౌనని యలరుచుఁ దలలూచి సంకోచపథంబునుండి మిత్ర
తారకలందు నిండునికై వడి నొప్పారుచు నాలం ద్రోలుచుఁ గ్రమక్రమంబుగా
సమీపించెడి శ్రీకృష్ణుని జూపుపవ్రేలునం జూప నాయంగనామతల్లిక యొక్క
సారిఁ గన్నులార సోరణగండ్లనుండిఁ గాంచి 3౧౫

సీ! దర్శనీయంబులఁ ♦ దర్శనీయముగాదె, యీమహామహుముఖం ♦ బింతులార!
పేయంబులందునఁ ♦ జేయంబుగాదె యీ, శౌరి యధరసుధ ♦ చానలార!
స్పర్శనీయంబులఁ ♦ స్పర్శనీయముగాదె, యీ మాధవుని మేచు ♦ లేమలార!
గేయంబులందునఁ ♦ గేయంబుగాదె యీ, ఘను దివ్యచరితంబు ♦ కాంతలార!

తే॥ జేయములయందు జేయమీ ♦ తోయబాక్షు
వర్తనముగాదె సతులార! ♦ ప్రార్థ్యములను
ప్రార్థ్య మీ జగన్మోహను ♦ పరమసంగ
మంబుగాదె నారీతిల ♦ కంబులార! 3౧౬

క॥ అని తన చెలులకుఁ జెప్పుచు, గనుతెప్పను వాల్చక హరిఁ ♦ గనుచిల మూర్ఖి
లై నతండు నోరచూపులఁ, గని యామెను దలఁచె నిటులఁ ♦ గాతుకమతితోఁ.

సీ! కచములా యివిగావు ♦ ఘనముఖాంబుజసుధఁ, గ్రోలుభృంగముల ♦ గుంపుగాని
వేణీయా యిదిగాదు ♦ వెచుకలరక్షించు, భయమిడు కృష్ణస ♦ ర్పంబుగాని
వక్త్ర)మా యిదిగాదు ♦ బహుశ్లోకానంద, కరపార్థిమా నిశా ♦ కరుఁడుగాని
హాసమా యిదిగాదు ♦ హర్షంబుగూర్చెడి, దివ్యరాకేందుచం ♦ ద్రికలుగాని

తే॥ కనుల యివిగావు గండుమీ ♦ గవయకాని, కంఠమా యిదికాదు శంఖంబుగాని
కుచములా యివిగావు వొ ♦ న్గొప్పగిండ్లు, గాని మైదీఁగె యిదిగాక ♦ కాదె చపల,

మ॥ భువిలోనఁ దివిలోన దీనికెవయా ♦ పూఁబోణి లేదెందు నీ

స్తవనీయద్యుతిభాసురఁ ఘనకచఁ ♦ దారుణ్యలావణ్యవై

భవవిభ్రాజిత నిర్జితస్మరసత్త్వః ధ్యాన్యచిత్త శ్రీమత్త్వః

దపులః లేని నరుండు వ్యర్థుడుగదా ధర్మంప భావంబునఁ.

3౧౯

తే॥ కాన నీ చానతోఁగూడికరుణదోఱి, విరతిలేకుండ శరములవేయు మదను
మదము సదమదమొనరించిముదము నేను, గాంచనానని యింటికే తెంచె నంత.

చ॥ లలితయు, రాధఁజేరి యిటు ధర్మ బలుకాడదొడంగె నమ్మో !

పలుకవు రావు నవ్వవు ను ధర్మయ్యుతాన్నముఁ గ్రోల వేదియుఁ

దలఁపవు మంచినునియలఁ దద్దయు రుద్దుచు దువ్వి దువ్వెనఁ

దలను నలంకరింపవు య ధర్మము నాకిపు డీపు సెప్పవే !

3౨౧

చ॥ హరిని మదిఁ మనోవిభుగ నన్నివిధంబుల నెంచియున్న స

త్వరగతి వాని నెయ్యమగు పద్ధతిజూడుము నీకు మేలగుఁ

ధరణికి మంచియౌ నిత వ్య ధాజ్వలనుం దల కుంభకార వ

హ్ని రహిని భగ్గుభగ్గుమని నిన్నిసుమితయుఁ గాల్పు డో చెలీ !

3౨౨

ఉ॥ పిమ్మట రాధికామహిళ వేడుకతోఁ దన పద్మపత్రనే

త్రమ్ముల విప్పి యోసి లలి తా ! మునినిర్జరపూజితాంఘ్రి యు

గ్మమ్ముగలాడు ముద్దులను గాత్రైడు వాడును నైన యచ్యుతుం

డిమ్మెయి రానిచో నిచటి కే నిదె దేహముఁ బూదిఁ జేసెదఁ.

3౨3

ఉ॥ ఇట్లు గద్గదోక్తి వచి యింపఁగ నాసఖ వించు నోచెలీ !

యెట్టులౌ పట్టుకొమ్మెదను నేనెరవేర్చెద నీచుకోర్కి నీ

పట్టున నంచు నల్ల వృష ధానుపురంబును వీడి తోడనే

యట్టి కలిందజానదికి నందిక లోగల బృందకాటవిఁ.

3౨౪

తే॥ మాధవీముఖవల్లరుల్ మలయవివిధ, విహగకలకలారావముల్

గడిమి చెట్టుచాయను నొంటిఁగా వసించు, పసిడిపుట్టముతాల్పు పార్శ్వమునఁజేరి

ఉ॥ శౌరి ! త్రిలోకసుందరియు సాధ్వీయుఁ దద్వృషభాను పుత్రియై

మీఁతెడి రాధ నారమణి మిమ్ములఁజూచిన నాటఁగోలె మీ

సారు దలంచి గోడపయిఁ జక్కఁగ వ్రాసిన బొమ్మకైవడిఁ

మాటుచు నోర్చెదల్ప దది మాయయై యేదియై చెప్పలేనుగా.

3౨౬

చ॥ వినుఁ గనుమూయుఁ గాంచుఁ జను వెన్నకు వచ్చును గూరుచుండు ని

ల్పును బడు లేచు మిన్నగను సొమ్మసిల్లు దెలివొందు శ్రీహరీ !

యనుఁ బ్రణమిల్లు నేడ్చు నగు హా యని వేసరు నిట్టులఁ త్తణం

బునకొకతీరుచేయు నిది బుద్ధికిఁ దోఁపదు లోకమోహనా !

3౨౭

చ॥ సుమతీని బాణజాలముగ సోముడు హాలహలోరుమూలకం

దముగ నుగంధి దుమ్ములు వి ధంబుగ సొమ్మెరినిప్పతున్కఁగాఁ

గమలినకోక ధార్యముగఁ ♦ గ్రాలెడి రాధకు, నందుచేత నా
యమ పెదమేడ పాడుపడి ♦ నట్టులఁదోఁచెడి పద్మలోచనా !

3౨౮

ఉ॥ కాపున నొక్కమాటు మమ ♦ కారముతోఁ జనుదెంచి యట్టి రా
ధావనితామతల్లికకు ♦ దర్శనమిచ్చి సుఖంబు గూర్చవే ?
నీవెకదా సమస్తధర ♦ నీ జననస్థితినాశనంబులఁ
దేవుఁడవింక సర్వమున ♦ దిక్కగునాఁడవు రమ్మ శ్రీహరీ !

3౨౯

చ॥ అని పరమేశ్వరుం గుఱిచి ♦ యాలలితాలలనాలలామ నే
ర్చున మనవింబొనర్చుకొనఁ ♦ బూతచరిత్రుఁడు కృష్ణచంద్రుఁడుఁ
విని ఘనవాణి నిట్లనియె ♦ భీతమృగాక్షిరొ ! నీమనోహరో
క్తినిఁ జెవులార వింటి నల ♦ స్త్రీ యటుసేయుట ప్రేముడిఁ సుమీ !

33౦

ఉ॥ ప్రేమ మనోవికారమగు ♦ ప్రేమ గృహస్థసుభద్రపదంబగుఁ
ప్రేమయె సృష్టిమూలమగుఁ ♦ ప్రేమయె పోషణముఖ్యహేతువాఁ
ప్రేమ వినాశకంబగును ♦ ప్రేమయె ధర్మనిదానమయ్యెడిఁ
ప్రేమయె సర్వవశ్యమగుఁ ♦ ప్రేమనుమించిన లాతియున్న చే !

33౧

ఉ॥ ఈ రహిఁ ప్రేమయాట నల ♦ యింతయు నట్టులఁ జేయుచుండఁగా
క్షీరమునందుఁ దత్ఫిలరు ♦ చిస్తి భేదములేని రీతిగా
నారయ నాకు నామెకును ♦ సంతరమింతయులేదు మున్ను భాం
డీరవనిఁ విహారము గ ♦ డిందిగ నైనటు లిప్పు మాకగుఁ.

33౨

ఉ॥ రాధకు నాకు భేదము గ ♦ రంబుగఁ గూర్చి జగంబునందు నే
లొప్పేధలు సల్పుచుందు రల ♦ పుణ్యజనుల్ యమపాశబద్ధులై
బాధలఁ బొందుచుందురని ♦ భావమునందు నెఱుంగు విట్టులఁ
సాధులు భేదదూరులయి ♦ సన్నతి సల్పరె ? ముక్తిఁగాంచరే ?

333

ఉ॥ కాపున లెమ్మ పొమ్మలతి ♦ కాలములోపల నేను వచ్చెదఁ
నావుడు తల్లితాంగియును ♦ సమ్రత నాతని యాజ్ఞఁగొంచు బృం
దావని వీడి రాధ సవి ♦ ధంబునకుం జనుదెంచి యెంటిగా
భావమునం దలంచుచెదొ ♦ వర్తిలు నామెకుఁ బల్కె నిట్టులఁ.

33౪

శా॥ అమ్మా ! రాధరొ ! శౌరిఁ జేరి కనఁగా ♦ నవ్వానిపై నీకు మో
హమొట్టల్ వసియించెనో యటుల నీ ♦ యం దాతఁడుఁ బూర్ణమో
హమ్ముం బొంది వసించె నం చెఱుంగుమీ ♦ యవ్వానికిన్ నీకు భే
ద మ్మావంతయులేదు మీర్జగమునఁ ♦ ద్వైవిధ్యమై యుండ్రుగా.

33౫

తే॥ కొలఁది కాలములోపలఁ ♦ గూర్చి నాతఁ
డిటకుఁ జనుదెంచునని యెంతు ♦ నెడఁద నయిన

వాని రాకకు సత్కార్య ధి పాళి హాళిః

జేయుచుండుము నీకిష్ట సిద్ధియగును.

33౬

ఉ॥ ఈగతిః జెప్ప నామె స్వము ధి భేంసురుద్ది సయనోత్పలంబులు

భాగుగ విష్ట నిట్లు మఱిః ధి బల్కెఁ జెలీ! యలవానిరాకకై

యేగతి నెట్టికార్యముల ధి నే నొనరింపఁగ నానా యెట్టి య

భ్యాగతిదేవతీర్థముల ధి యర్చలఁజేయఁగ నానా? చెప్పుమా!

33౭

తే॥ మఱియు మాగురువును ముని ధి వరుడునైన, గర్గుడీ యిష్టసిద్ధికే ధి కార్యములను

జెప్పెనో వాని నాకు వ ధి చింపుఁ డిష్ట, యోచెలియలార! యనికోరె ధి నుర్వరేశ!

తే॥ అట్టి సమయంబునందుఁ డ ధి దాళిపాళి, జతురయైన చంద్రానన ధి స్వాంతమందు

మిగుల యోదించి యమ్మరొ! మిసెలపున, నొక్కసత్కియఁ జెప్పెదఁ జిక్కవినము

తులసీవ్రత మాహాత్మ్యము.

చ॥ వరదము మంగళప్రదము ధి భాగ్యదముఁ దనయప్రదంబును

బరమము మారిజాడ్యముఖ ధి వారకముఁ గులదీపకంబు దు

ష్కరహాదిదర్శనప్రథమ ధి కారణముఁ బహుపావనంబుచు

సిరి కెనయైన తత్తులసి ధి సేనను భక్తిని జేయుచుండుమా!

3౪౦

క॥ తులసినీ జూచినఁ దాకినఁ, బలికిన శ్రుతి శాస్త్ర విహిత ధి పద్ధతితోఁ బూ

జలఁజేసిన మఱిఁ దత్కథ, నలఁతని వినినంతమాత్ర ధి సఘము లణంగు.

తే॥ నవవిధాత్మకభక్తి న ధి నారతంబు, దులసి నమ్మిన వారలు ధి దోషములను

విడిచి పుణ్యాత్ములై యొక ధి వేయియుగము, లరుగునందాక వైకుంఠ ధి మందునుండ్రు.

చ॥ కనులకుఁ బండువౌ తులసిఁ ధి గైకొని యెవ్వఁడు మంచిచోటు గ

న్గొని యొక యాలవాలముచు ధి గోర్కినొనర్చియు నందు నాటి క

మ్మని యుదకంబు ప్రత్యహము ధి మప్పితమానటుబోసి గొప్ప వృ

ద్ధిని గనునట్లు జేయునొ య ధి దేవిని వాడును వృద్ధిబొందుగా.

3౪౩

సీ॥ సారంబు గల్గిన ధి చక్కనినేలలోఁ, జదుకంబుగా నుండు ధి స్థలముఁగాంచి

యందునఁ గుందార ధి మందార పున్నాగ, చూతాదితరువులఁ ధి జుట్టుజెట్టి

యవల మరంద ని ధి వృంధి నానావిధ, పుష్పభూరుహములఁ ధి బొందుపఱచి

పదపడి సారభ ధి పర్యాప్తవాసిత, మల్లికాదిలతల ధి నల్లఁజేసి

తే॥ చుట్టుఁ గొలఁది చోటుచు విడిశుభ్రపఱచి, చిన్నచిన్న సరస్సులు ధి సెలఁగనడుమఁ

గళలకుం దల్లియిల్లగు ధి తొళిసికోబ, వైదు పుణ్యుండు వైకుంఠ ధి వాసి యగును.

శా॥ భాస్వత్పత్రనుమాంచితోరు తులసిఁ ధి బ్రహ్మవకాలంబునం

దే స్వాపంబుచులేచి చూచు జనులో ధి దీప్తాయురైశ్వర్యదే

హస్తాస్థ్యంబులు గల్గి పుణ్యతములై యా స్వర్గలోకంబునం
దస్వప్న ల్వినుత్తింప నుండఁగలరో యంభోజపత్రేక్షణా !

3౪౫

సీ॥ అన్న సత్రంబుల యమరిచినంగూడఁ, దులసినాటుఫలంబు యదొరకునొక్కొ
ఫలపుష్పతరువనుల్ బ్రబలవేయించినఁ, దులసినాటుఫలంబు యదొరకునొక్కొ
వరజలయుతములొచ్చెఱువులఁ ద్రవ్వినఁ, దులసినాటుఫలంబు యదొరకునొక్కొ
పోడశదానముల్ సారిదిఁగావించినఁ, దులసినాటుఫలంబు యదొరకునొక్కొ

తే॥ దశవిధములగు దానముల్ విశయరహితుఁ, డగుచు సల్పినంగాని యజ్ఞాశ్వమేధ
శతము నాచరించినంగాని సకల శుభద, తులసినాటుఫలంబు యదొరకునొక్కొ ?

తే॥ కన్నులారంగఁ దులసినిఁ గాంచఁడేని, జేతులారంగ దులసి న యింపఁడేని
నోరు నొవ్వఁ దులసికతఁ నుడువఁడేని, వాని జన్మంబు మిక్కిలి వ్యర్థమమ్మ !

చ॥ తులసిదళంబుల సకల యదోషవిదూరులు వేల్పు లెల్లరుఁ
వెలుగుచునుండు, రవ్వ సర యింగొని శ్రీహరిపాదపంకజం
బులకు విధేయతాఫణితిఁ బూజల సల్పిన వాని జన్మమే
వెలగల దర్థవంతము న భిజ్జనుతంబును ముక్తియై క్తముఁ.

3౪౮

సీ॥ ఏవీడు తులసిచే నెసఁగియుండఁగలేదొ, వీడుగాదది వట్టి బీడు గాని
యేవాడ తులసిచే నెసఁగియుండఁగలేదొ, వాడగాదది వల్ల కాడు గాని
యేయిల్లు తులసిచే నెసఁగియుండఁగలేదొ, యునికిగాదది పెద్ద యెలికి గాని
యేతోట తులసిచే నెసఁగియుండఁగలేదొ, తోటగాదది చేటు చోటు గాని

తే॥ తులసిలేనట్టి చోటులఁ జెలఁగుజనము, జడమగునుగాని యయ్యదిజనముగాద
టంచు నెఱుఁగుచుఁ బూజలనహరహంబు, సల్పుచుండును తులసికి శ్రద్ధతోడ.

తే॥ తులసి వాయువు లేయింటఁ జెలఁగుచుండు
నట విషూచిమశూచికా యద్యామయములు
నించుకేనియు జొరఁబడవం చెఱుగవమ్మ !
కాలుఁ జాయింటివారలఁ గనులఁ గనఁడు.

3౫౦

తే॥ తులసిదళమంజరి గొని తలనుదాల్చి, ప్రాణముల్విడిచిన వాడు యాభవంచ
పాలకంబుల సల్పినఁ బావనుడయి, యముని దండన మొండఁ డో యన్నమిన్న !

క॥ తులసీ కావ్యజ గంధ మొ, డలఁబూసిన బాపమెదియు డక్కొనదమ్మా
తులసీవనిగల గేహం, బులు పుణ్యక్షేత్రములుగఁ బొల్పారుగదా.

3౫౨

తే॥ నూఱు బారువలైన బం గారు మఱియు, నాల్గువందల బారువ ల్లలువెండి
దానమిచ్చిన ఫలమెంత దనరు నంత, ఫలముగల్గు నిట్టి తులసి పాలనమున.

తే॥ తులసిపాదునఁగలనీరు దలనుజల్లిన గృహి, యమరాపగాముఖి సానఫలముఁ
బొంది నీటఁజెలంగియు భువన ముట, ని జలజముమాడ్కి భవభీతి నింగనఁడుగ

తే॥ తులసీనీడనుశయనింపఁ దోషమడఁగు, దులసిపూసలఁదాల్చినఁ గలుగు శుభము
తులసిఁ బైవిధిఁ బూజలఁసలుప హరియు, పీఠిఁ బొందును దులసి వర్ణింపఁదరమె.

తే॥ తులసియుండిన శ్రాద్ధముల్ ధరిదములగు,

దులసిఁ బెంచిన వంశముల్ ధరిలుపుఁగాంచు

దులసి మాహాత్మ్యమెన్నుట ధరిలుభమొక్క ?

త్వరగ నీవును దులసి సే వలను సలుపు.

౩౫౬

చ॥ అని తులసీ ప్రభావము మ హాదృతితో నుడువంగ రాధికా

వనితయు నాలకించి భయ భక్తులఁ దత్తులసీవనంబు స్థా

పన మొనరింప నొంది తగు పద్ధతులం గమనించి కేతకీ

పన మనుకూలమైనదని భావమునందుఁ దలంచి వెంటనే.

౩౫౭

వ॥ తద్వనంబునందు మధ్యప్రదేశంబు రమ్యంబని యెన్ని యందు బహురమ
ణీయంబగు నూరుమూరల చుట్టుకొలతగల చోటును గొని యాస్థలంబున బంగారు
గోడలనెత్తుగఁగట్టించి పద్మరాగమణులతోఁ దటంబు నిర్మింపించి శాంచనధ్వజంబుల
నెల్లెడ నెత్తించి యందుఁ బ్రేక్షకమనోభిరామంబగు తులసీమందిరం బలరునట్లు
బొనరించి తన్మందిరాంతరంబున సర్వదోషహరంబై పచ్చనిపల్లవంబులఁ బాలుపారు
శ్రీతులసీవనంబు స్థాపించి యవ్యాజంబగు నిశ్చలమనంబున సమాహూతుండును
వేదవేదాంగ విదుండును బురోహితుండు నగు గర్గాచార్యుండు మంత్రపూర్వకంబగు
తంత్రం బుపదేశించుచుండ నభిషేక్షుతృత్యుతశుభముహూర్తంబున శ్రీకృష్ణప్రీతికై
పరమభక్తిసంభరితయై తత్ప్రేవాపూజాదులఁ జేయ నారంభించి యాశ్వయుజ
శుద్ధపూర్ణిమాదివసంబున దీక్షవహించి చైత్రపూర్ణిమావర్యంతము నారాధించి
పంచామృతంబులను నిక్షురసంబునను నామరసంబునను ద్రాక్షరసంబునను
నారికేళరసంబునను శుద్ధోదకంబునను నభిషేకించి ప్రత్యేకంబుగాఁ బ్రతిపూర్ణిమా
తిథియందు విశేషోపచారంబులం గావించుచు వైశాఖశుద్ధప్రతిపద్దినమందు
దదవ్రోతోద్యాపనం బొనరించి రెండులక్షల బ్రాహ్మణుల నన్నముఖదానంబులతోఁ
దృప్తులం గావించి యామలకప్రమాణంబులును వర్తులంబులును సమూల్యంబులును
నగు లక్షభారమాక్తికంబులను గోటిభారదివ్యస్వర్ణంబును నాచార్యునకు దానం
బొసంగి ఖేచరులు నుండుభులు మ్రోగించి కీర్తించి జయజయారావంబులుఁసల్పుచు
బుష్పవృష్టినిఁ దత్తులసీమందిరంబుపైఁ గురియం గని యానందమందు రాధికానుందరి
సముఖంబున.

౩౫౮

సీ॥ మించును మించిన మేనిపైఁ దళతళ, లాడు బంగరు చీర ధరిమరుచుండఁ

దమ్ములఁ దమకు వే తమ్ములఁగాఁజేయు, కన్నుల నమృతంబు ధరిగాలుచుండఁ

నల్లనిపెంద్రాచుఁ జిల్లరగాసల్పు, పెంజడ పీఠుదులఁ బుంజియాడఁ

దామరతూండను దాఱు చొచ్చేతుల, బంగరుసొమ్ములు వరఁగుచుండ

గీ॥ హైమకుండలమకుటంబులలరుచుండ, వెలుగుచుండుపదాశ్లేష్ఠ, వెలది యగుచు
గరుడగలహేమపీఠైఁ ♦ గ్రాలి తమ్మి, కంటివాల్గంటి తులసి వే ♦ డ్కనువెలింగె.

చ॥ కనుపడి యట్టు లామె తమ ♦ కమ్మున రాధను గొగిలించి యి
ట్లయెను నోసతీతిలక ♦ మా ! భవదర్పలచేఁ బ్రసన్నత
గని యిట కేగుదెంచితిని ♦ గానఁ ద్రిశుద్ధిగ నేవరంబు నీ
వనయము గోరుచుంటి వది ♦ యక్కఱవచ్చి ఫలప్రదంబగుక. 3౬౦

చ॥ మఱి సుభగత్వముగ నటల ♦ మంచితటంచుఁ బ్రసిద్ధురాలవై
ధర మనుచుండువమ్మ ! యిది ♦ దప్పదు భూతలసంగ్రహార్థమై
కరముగ నిట్లు గోరితివి ♦ గాదె ! యసంతరమందు నామె సం
బరమున మ్రొక్కి నాకుఁ బతి ♦ భక్తి నహైతుకి నిమ్ము బృందరో ! 3౬౧

చ॥ అనఁ దులసీమహేశ్వరియు ♦ నట్టులె నీకగుగాక యంచుఁ దాఁ
జనె నటుమీఁద రాధ నిజ ♦ సద్గుణుఁజేరెను మైథిలేశ్వరా !
యనవును తేఁకు వల్కె శర ♦ దబ్బమరందముఁ ద్రాగి తేంట్లు తృ
ప్తిఁ గననట్లు లీకథన ♦ తృప్తి జెందగఁ జాల నారదా ! 3౬౨

తే॥ కాన మఱి హరికథను బల్కంగ వేడుచుంటిఁ దద్రాధికాదేవియు త్తమవిధిఁ
దులసి నర్పించెగద బానఁ ♦ గలిగినట్టి, ఫలములక జెప్పవేడెద ♦ బ్రహ్మపుత్ర!
శ్రీకృష్ణుండు మాయాగోపికయై రాధ దరికేగుట. ౩౬౩

ఉ॥ నావును దేవమానియు న ♦ నంగడఁగెఁ మిథిలాధినాథ ! రా
ధావధు వావిధిఁ మిగులఁ ♦ దత్తులసీనత మాచరించుట
శ్రీవిభుఁ డాలకించియుఁ బ ♦ రీక్ష నొనర్చు దలంచి తోడనే
యావృషభానుపట్టణము ♦ నర్గి ప్రమోదముఁ బొందు చందునక. 3౬౪

ఉ॥ కంకణ తార హారములు ♦ గమ్ములు నందెలు నత్తు కాంచియుక
న్గింకిణులుక దగ్గ గనక ♦ నిర్మల వస్త్రములక ధరించి బ
ల్పొంకపు కేశపాశమును ♦ బూని యహో యన గోపికాకృత్తి
జంకక తాల్చి తత్పదన ♦ సన్నిధికేగి మదేభయానయై. 3౬౫

మ॥ వసుసా ద్వారసమాశ్రితాంజననిధే ♦ భక్తేశేణులక బ్రోల్లస
త్పరిభావప్రసభాలయాంగణచతు ♦ ర్ద్వారంబులక ఫత్రచా
మరహారాన్వితసింహపీఠముల ధ ♦ ర్మస్థానముల్ దివ్యహృ
న్మగుదాపమృజవాచితాశ్వములఁ బ్రే ♦ మక జూచి యా పిమ్మటక. 3౬౬

ఆ॥ వత్ససహిత ధేను ♦ వారమహోక్షముల్, గన్నులారఁగాంచి ♦ కరమునందు
బెత్తముప్పు మంచి ♦ పిల్లనగ్రోవిత్తో, ససిగఁ బాడు గోప ♦ సమితిఁగాంచి,

౩౧ శ్రీరాధాంతఃపురమును, జేరి కవాటాలయాది ♦ చిత్రంబులనుఁ
భూరిసభాస్థలములలోఁ, గోరిక వర్తించుచుండు ♦ కోమలులఁ గనెన్. 3౬౮

౩౨ కృత్రిమ గోపికామణి మ ♦ జీర్ణ వృషభానుకుమారికిఁ ద్రి వా
దిత్రముఖంబునన్ మిగులఁ ♦ దేటగఁ దెల్ల మొనర్చు గోపికల్
చిత్ర విచిత్ర పుష్పములఁ ♦ జేకొని వేడుకతోడఁ జెంగనా
లాత్రములేక వేయుటను ♦ నాస్థను గన్గొని మెచ్చి యంతటన్. 3౬౯

తే॥ కుండమందార దాడిమీ ♦ కోవిదార, మాలతీ కేతకీ బృంద ♦ మాధవీప్ర
భృతి ధరారుహాపేతంబుఁ వివిధవిహగ, కలితమగు నుపవనమొందుఁ గ్రాలు నందు

సీ॥ కల్పవృక్ష సుగంధ ♦ క్రమంబు మధుమత్త, పట్నద యుంకృతి ♦ సంయుతంబు
గంధా'క్ర శీత జ ♦ గత్పా'ణ యుక్తంబు, శుకముఖగరవ ♦ శోభితంబు
ననిలాల్ప ధూత స ♦ హస్త దళాంబుజ, భాసురం బఖిల పు ♦ వృశ్చితంబు
కూపవాసీసరః ♦ కుల్యామనోజ్ఞంబు, బుష్పశయ్యావళి ♦ భూషితంబు

తే॥ స్వకృతామర నాయకఁ నవ్యసాధ, రమ్య మమర నుతము నైనఁ రాధికాస
తీమణిదీవ్యకుంజంబు ♦ దేజరిలుట, గాంచి యెదమెచ్చి యందునఁ ♦ గౌతుకమున.

తే॥ వజ్రలు మేఘమందిరమందుఁ బాలతరణి, కుండలాంచితల్ దత్కార్యఁ కుశలలు సుము
ఖులును వరవస్త్రధరలు నాఁ చెలిమికత్తె, లలరుచుండుటఁ గని కొంచెఁ మవల నరిగి.

౩౩ కుంకుమపువ్వువన్నెలను ♦ గూర్చిన సన్నని పట్టుబట్టు లి
ర్వంకలఁ గట్టియుండ సుమ ♦ వారులు జల్లఁగ నెల్లచోటులన్
సంకుముదై ణనాభిఘన ♦ సారపటీరసువాసనల్ దగ్గ
వంక యొకింతలేని యటు ♦ భాసిలు రాజగృహంబునుం గనెన్. 3౭౩

౩౪ అందునఁ జేటికాసహిత ♦ తా చెలికత్తెలఁ గోటిచంద్రులన్
డిందొనరించు తేజలరి ♦ తీవిగ నుండెడి కావిమోవినిం
జెంది సతీలలామయు సు ♦ శీలయు నై నుతిఁబొందు రాధికా
నుందరి యెద్దియో తలఁచు ♦ చుక బదమున్ గదిలించుటం గనెన్. 3౭౪

౩౫ అత్తటి రాధికాసతియు ♦ నట్లు క్రమంబుగఁ జూచు గోపికా
త్యుత్తమఁ గాంచి కాఁగిభుల ♦ నొంది పదంబుల తౌళనంబుకై
యత్తమలోకరీతి జు ♦ మొయ్య నొసంగియుఁ బీఠమిచ్చి లో
కోత్తరమైన పద్ధతిని ♦ నొద్దకుఁ బోయి వచించె నిట్టులన్. 3౭౫

తే॥ అమ్మ! స్వాగతమియ్యదేయందవమ్మ!, మాగృహంబున కీవిపుడేగుదెంచ
ధన్యతమనైతి నోయమ్మ! ♦ తప్పకుండ, సర్వ మొంది నాయాతిథ్యమందవమ్మ!

మాయాగోపికారాధికా సంవాదము.

- చ॥ ఇది యెటనుండిరాక మఱి యెక్కడి కేగఁ దలంచియుంటివో
యెది భవదీయవాస మిఁక నెట్టిదో నీచరితంబు నేటికీ
యదనున నాసమీపమున కాగతవైతివో చెప్పు మవ్వ నా
కుఁ దగినవైనఁ జేసెదను గొంకక పద్మదళాయతేక్షణా ! 322
- ఉ॥ భూతలమందుఁజూడ నినుఁ బోలినయాపము గోచరింప దే
కీర్తిగ నిన్ను జూతు రల పెద్దలు ధన్యత గాంచకుండురే
యేతఱి నీపదాబ్జముల నెచ్చటఁ ద్రొక్కెద వద్ది యత్తటికా
పూతమహాపురంబగుచుఁ బాలువువహింపదె ? గోపికామణి ! 32౮
- క॥ అమ్మా ! శుభదము వాంఛా, దమ్మును నఘజాలశైల దంభోభియు నై
సమ్మదకరమగు మీ నా, మమ్మును వినఁగోరుచుంటి మాన్యచరిత్రా ! 32౯
- క॥ కృతిచే, స్థితిచే, ద్యుతిచే, గతిచే, గరుణాకటాక్ష కలితస్థితిచే,
మతిచే, వచనముచే, శ్రీపతివలె భాసిల్లి తీవు భామామణిరో ! 3౩౦
- ఉ॥ మిమ్ములఁ జూచినం గొలఁది మేరను మీఱు ప్రియంబు డెందమం
దిమ్మెయిఁ గలుచుండెడి, ర మేశునకుఁ మఱి మీకుఁ చారత
మ్యుమ్మెది గోచరింపదుగ యందున నేను ననాందగా మిముఁ
నమ్మి తలఁ వహించుచు ఘ నంబుగఁ దప్పక సత్కరించెదఁ. 3౩౧
- చ॥ మఱియును మీరు నిత్యమును మానక యిచ్చటి కేగుదెంచి మీ
దరిసెన మియ్యఁ గోరితిని దద్విధి వీలొనఁగూడదేని మీ
వర గృహ మెచ్చటఁ గలదో పల్కుము వచ్చెదఁ బ్రత్యహంబు ని
ద్దర మొకచో నెటో కలిసి తద్దయు ముచ్చట లాడనా సఖి ! 3౩౨
- క॥ నాపుడు మాయా యువతియు, శ్రీవిభుఁడుఁ దేవుడైన శ్రీకృష్ణవిధుం
డా వనజాక్షికి రాధిక, కావశ్యకఘక్కి నిటుల ననియెను జనకా ! 3౩3
- ఉ॥ ఊరెది యన్న నందపురి నొందిన నందుని యిక్కప్రక్కఁ గా
బేరదిశఁ బ్రభాపటలి వెల్లెడి గోకులమై చెలంగు నా
పేరిక గోపదేవియని విశ్వమునఁ విదితంబు రాధ ! నీ
సౌరును జేటియా లలిత, సక్కవచింపఁ గనంగ వచ్చితిఁ. 3౩౪
- చ॥ నవనవపుష్పవాసనల నవ్యలవంగలతాదిసంతతిఁ
నవకపుఁ దేల్ల పాటలను నాణెముగా ఫలియించు చెట్టులఁ
నవనవలాడు నీవనము నా కనులారఁగఁ గాంచియుంటి వా
సవఘననందనోపవని సైతము దీనికి సాటివచ్చునే ? 3౩౫

ఉ॥ ఇట్లుల నిర్వృతం గలిసి ♦ యేవియె ముచ్చటలాడి కొంచట
జెట్టులచాటుచోటులను ♦ జేరుచు నాడుచు బాడుచు మఱి
నట్టుచు బాటుచు నగుచు ♦ నివ్వెటసెందుచు బంధియాటల
బెట్టుగఁజేయుచు మిగుల ♦ వెట్టుచునుండిరి మైథిలేశ్వరా ! 3౮౬

ఉ॥ అంతట గోపదేవత మ ♦ హదృతితో సఖ కిటువల్కె నో
యింతులమేలుబంతి ! యిడ ♦ నేగదఁ బ్రొద్దదెగ్రుంకె దిద్ది నీ
చెంతకు నేఁ బ్రభాతమునఁ ♦ జేరెద మద్గ్రహ ముండు దవ్వన
జంతను వీడి యాజ్ఞయిడి ♦ చెచ్చెరఁబంపుమ గోపికామణీ ! 3౮౭

చ॥ పలుకఁగ నిట్లు రాధిక య ♦ సార విచారపయోధిమగ్నయై
యిలపయిఁగూలు రంభవలె ♦ నేమియెటుంగక సామ్యుస్థిలై నె
చ్చెలు లదిగాంచి శీతల వి ♦ శేషకృతుల్ బొనరించుచుండి రా
వల నల గోపదేవి వృష ♦ భానుకుమారికప్రక్కఁ జేరుచు. 3౮౮

ఉ॥ గోగణగోరసాగ్రజులఁ ♦ గూరిమి యెక్కువయాట దప్పకే
నేగవలెజమీ యనుచు ♦ నెట్టులొ రాధిక నాశ్వసించి గో
పీగణ మాస్థ మొక్క సర ♦ వి వృష భానుపురంబు వీడి బ
ల్వేగమ చేరె నందపుట ♦ భేదనసంగతగోకులంబున. 3౮౯

క॥ మాయాంగనయా హరి యట, రేయిని జని నిద్రవోయి ♦ రేకం టుదితుం
డై యలరెడి లో మఱి రా, ధాయతనం బొందె నామె ♦ యార్తిని బాప. 390

వ॥ అంత.

ఉ॥ వచ్చిన గోపి నామె గని ♦ భక్తిని పుల్లసరోజనేత్రయై
యిచ్చి సువర్ణ పీఠికను ♦ నెంతయు నెయ్యము దోప నమ్మరో !
యిచ్చట సిన్న నన్నువిడి ♦ యేగితి వప్పటినుండి నీరహి
హెచ్చిన శోకతాపముల ♦ నెబ్బెటికంబును జెందితిజమీ ! 391

చ॥ తొలఁత నపధ్యసేవ బహు ♦ తుష్టిని గూర్చి యనంతరంబున
సిలుగు ఘటించు నట్టులగు ♦ చెట్టల కూడిక యిద్దిగాక శి
ష్టుల సహవాసమాటఁ దొలి ♦ శోకము బొందుట లయ్యె నిష్ఠమి
మ్ములఁగను భాగ్య మొందితిని ♦ బోయిన ముల్లియఁబొందు చాడ్చున. 392

చ॥ అనవుడు గోపదేవత త ♦ దార్తి యధార్థమటం చెటింగి తా
నును వెతఁగన్న దానివలె ♦ నోరు మెదల్పకయుంట రాధికా
వనితయు గాంచి స్వీయలగు ♦ భామలచే నడిగించి మైత్రియే
ఘనమని యొది తాను దను ♦ కంబున గోపకదేవి కిట్లనె ! 393

ఉ॥ ఓలలనాలలామ ! వగ ధ పొందెదవేలాకా ? నీకు నెట్టి తం
టా లొనగూడలేదుగద ! ధ టక్కరులెవ్వరు నిన్ను బాటలో
గోల నొనర్పలేదుగద ! ధ కొంప మగండ్ల యయోముఖంబునక
నీలగఁగొట్టలేదుగద ! ధ నీతలిదండ్రులు దన్న లేదుగా. 3౯౪

చ॥ మఱియు ననాంద యత్తయును ధ మామయు జుట్టల నేరు మద్దనం
బఱిముఱి సల్పలేదుగద ధ యధ్వపరిశ్రమ మేమిలేదుగా
దురుసుగ నిన్నుగూర్చి సవ ధ తుల్ బలు కొండములాడి కొట్టస
ల్పరుగద ! యేదో వాకొనినఁ ధ బాపెద వానిని యుక్తియుక్తనై. 3౯౫

ఉ॥ కోరెదవేనిఁ గొమ్మివిగా ! ధ కోటలు బేటలు దోటలుక గళా
చారుతరాధ్రచుంబివృధు ధ సౌధములుక నునుపట్టుపుట్టముల్
హీరము లర్థముక మణులు ధ నేర్లు గుట్టము లాలచాలు శృం
గారలసత్సఖీజనము ధ గ్రాలుచు నుండెడి గోపదేవతా ! 3౯౬

చ॥ ధనమునొసంగి దేహమును ధ దప్పక యొప్పుగఁ బ్రోవ నాను ద
త్తునుపునునిచ్చి మానము య ధ ధావిధి రక్షనొనర్ప నాను ద
ద్ధనుతనుమానముల్ మిగుల ధ దానమొనర్చి సుమిత్రకార్య మె
గ్గునఁ జెడకుండఁగాంచి యనఁ ధ కూలముగా నెరవేర్చునొగదా. 3౯౭

చ॥ కపటము వీడి మిత్రవరు ధ కష్టసుఖంబుల నొక్కరీతిఁ దో
డుపడి హితంబులం బలికె ధ తొంపులఁబాపి యశస్సుగూర్చి నే
రువున నెవండు వర్తిలునె ధ రూఢిగ వాడె ధర్మ గృతార్థుడై
యపగతసాపుండ్రాచు హరి ధ యవ్యయధామముఁ బొందు నెచ్చెలీ ! 3౯౮

ఆ॥ ఆప దబ్ధి నీద ధ ననువైననొకయు, సౌఖ్యసౌధమెక్కఁ ధ జక్కని యధి
రోహిణి మదకామ ధ మోహభయాద్యద్రి, వజ్రముగద జగతిఁ ధ బరమసఖుఁడు
తే॥ సాపములఁబాపు హితవెంచుభవ్యగుణము, వెల్లడించు దుర్గుణములఁజొల్లఁజేయు
గుహ్యమును దాచు నక్కఱకఁగోరినదిడు, నిడుములకవిడఁడుగఁనుమిత్రుఁడుదలంప
తే॥ తనకు నుండిన ధనమెల్ల ధ దానమిచ్చి, యైనఁ జెలి ప్రాణముల రక్ష ధ నహరహంబు
నేయవలెనని పెద్దలుఁసెప్పుచుండ్రు, గాన నీకష్ట మేదో పల్కంగఁ దగును

చ॥ విసమును లోన నింపుకొని ధ ప్రేముడి వెల్లడిఁ జల్లి మైత్రి సం
తనమునఁ జేయు మానవుడు ధ దండధరాజ్ఞను గింకరాగ్రణుల్
గనిఁ బ్రహరింప బాధలను ధ గాచెడి వారలులేక కాంచఁడే ?
వసుధఁ గుశీలుడౌ నటుని ధ భాతిని నిందలఁ బొందఁడే చెలీ ! ౪౦౦

తే॥ కానఁ జెలి నైన నాకు నీ ధ కష్ట మెఱుంగఁ, జెప్పవేడితి బైన నీ ధ చిత్తమమ్మ!
యనుచుఁ బ్రార్థింపఁగా గోపియౌహరియు నగుచు, నల్లనల్లనరాధ కిట్టనియెజనక !

తే॥ సతిరొ! గోవర్ధనాచల ధి సానుపులను, వింతలనుగొల్పు నిలుకైన ధి వీధులందు
బెరుగుకుండను దల నిడివిక్రయింప, సంచరించుచు నుంటి దత్తమయమందు.

ఉ॥ పిల్లనగ్రోవిఁ బెత్తమును ధి బింఛము సన్ననిపట్టుపుట్టముల్
మెల్లని చూపు, జిర్నగవు, ధి మేఘమనోహరవర్ణ మొప్ప భా
సిల్లెడి నందుపట్టి, నను ధి సిబ్బితీ వీడుచు నడ్డగించి నా
యుల్లము జల్లనగ గరము ధి నొంధి కరంబిడి డాసి బైసుకగ. రంగ

ఉ॥ పెండిలిఁ జేసికొమ్ము నను ధి వేటుగ నెంచకుమంచుఁ బల్క నో
మొండిశిఖండి! నస్విడుపుఁ ధి బుద్ధి యొకింతయు లేదె, దూరమం
దుండు, స్వయంభువుగ బెరుగు ధి దొంగను నిన్ను వివాహమాడ నీ
కుండరె చెల్లెమ్మలు? న ధి వోడను నన్నిటులంటఁ బాడియే? రం౬

చ॥ అనగ నతండు నాపయిని ధి నాగహమెంతయుఁ జూపి పెద్దకుం
డను బగులంగఁ గొట్టి దధి ధి డగ్గటి త్రాగి యరీయవస్త్రముగ
గొని కడువేగ నందివర ధి గోత్రకకుప్పన కేగఁ గాంచి తో
డ్డ నతనిఁ జిక్కజేసికొన ధి దవ్వునకుగ జని వచ్చితగ వృధా. రం౭

చ॥ అదిసుత, వాని పేరు మన ధి మందుఁ దలంపను జూడ నాతఁడో
యదుకులజుండు, నిర్ధనుడు, ధి నల్పుడు రూపసిగాడు, దేబె, గా
న దయితుగా గణింపనుగ ధి నానుడి సత్యమటంచు నమ్మి నీ
యెద సల కృష్ణ భర్తగ గ్ర ధి హింపకు మమ్మ! సఖవతంసమా! రం౮

చ॥ పగఁ జెల్లి యిట్లు బల్క వృష ధి భానుకుమారిక యాలకించి బ
ల్గవపును నబ్బురంబుగని ధి బాపురె! యంచు సరస్వతిగ స్వవా
క్యగతి ఘటించి యాదృతిని ధి నాసఖ కిట్లనె గోపదేవతా!
యిగ నిటు రిత్తమాటలను ధి నెక్కడ నీవనకమ్మ! యారయగ. రం౯

చ॥ ఎవనిఁ గనుంగొనగ విధిమ ధి హేళముఖుల్ దప మగ్నిఁజేసిరో
యెవని పదాబ్జభూమిని వ ధి హింప శుకాసురిదత్తు లాస్థ యో
గవిధి సమాధినుండి రల ధి తైటభమర్దను నాదిపూరుషుగ
బ్రవిమలునిగ బ్రపూర్ణతము ధి వైరముతోడ వచింతువే? సఖ! రం౧౦

ఉ॥ ధర్మము బుద్ధరింపఁగ, న ధి ధర్మములగ నశియింపఁజేయ, స
త్కర్మము నిల్ప, వేదములఁ ధి గావ, సుశీలురఁ బ్రోవ, ధారణి
శర్మముఁగూర్ప, దుర్జనులఁ ధి జంప, దయాదులఁ బెంపుజేయ నే
మర్మము లేక పుట్టిన ర ధి మాపతి దూఱునువే యటుల్ జెలీ! రం౧౧

ఉ॥ శ్రీరమణీయగోపులు వి ధి శేషవిధంబుగ నాలఁ గాచుటగ
గోరస మెప్పు గ్రోలుటను ధి గోతతి నామములగ జపించుటగ

- గోరజమూనుటఁ దలల, † గోసుముఖంబుల నెఱ్ఱజూచుటఁ
వారలె శ్రేష్ఠు లాకులమె † వర్ణ్యమటంచు నెఱుంగుమో చెలీ ! ౪౧౨
- చ॥ మునుపు మహేశ్వరుండె హరి † మోహనరూపముఁజూచి మోహకం
ధినిఁబడి తన్నుకొంచు దరి † తెన్నులు దోచక యెంతో వెట్టి యె
త్తినజనుకై వడిఁ దనదు † దివ్యముఖంబు నెడంగఁ బాములఁ
బునుకల బూడిఁ బెంజడలఁ † బొంది విసంబును ద్రాగఁడే ? ప్రియా ! ౪౧౩
- చ॥ నరసురయక్ష సిద్ధముని † నాయకు లెవ్వని పాదపద్మముల్
శిరమునఁదాల్చి మ్రొక్కులిడి † శ్రీ గలుగఁ భయభక్తులఁ బలిఁ
నరగునఁ దెచ్చియెవ్వనికి † సందియ మందక యిచ్చుచుందురా
సిరిచెలి నిర్ధనుండనుచుఁ † జెప్పఁగరాని నుడుల్ వచింతువే ? ౪౧౪
- చ॥ వికటకృతి ప్రవీణులయి † విశ్వముఁ బాడొనరించు ధేనుకుఁ
బకు నఘు బూతనాసురిని † వత్సనిశాచరు వ్యోమదైత్యునిఁ
శకటసురారినిఁ మఱి ని † శాటుల నెందఱనో వధించి సౌ
ఖ్యకరవిధానముల్బలిపి † క్రాలెడి నాహరియుఁ వినింద్యఁడే ! ౪౧౫
- చ॥ అల హరిభక్తిలేనియెడ † నాతఁడు బ్రహ్మయుగాని యిందిరా
లలనయుగాని మూఁడు కను † లఁదగు నీశుఁడుగాని యేరుగా
ని లలితకృష్ణరూపము స్వ † నేత్రములఁ గనరమ్మ ! భక్తవ
త్సలుఁడుగదా ! చెలీ ! పలుకు † తాదృశనిందకు వాఁడు పాత్రుఁడే ? ౪౧౬
- చ॥ పరమదయానిధిఁ బతిత † పావను విద్రుమబింబసన్నిభా
ధరవిలసత్ప్రియధ్వనిన † దన్మరశీరతునిఁ ధరామనో
హరు స్మితపూర్వభాషి నిగ † మాదినుతుఁ జగదేశసుందరుఁ
హరిని ననాదిమధ్యలయు † నట్టుల దూఱుట దోషహాసుమీ ! ౪౧౭
- క॥ గోలోకనాకధాత్రీ, పాలుఁ గరుణాలవాలు † స్వర్ణసుచేలుఁ
బాలుఁ బుధనుతసద్గుణ, బాలుఁ లీలావిలోలు † శపియింపకుమా. ౪౧౮
- ఉ॥ ఆహరినిఁ భజించు పతి † తాధములైనఁ బవిత్రతాచ నా
యైహికపారమార్థికము † లందలిసౌఖ్యము లొందకుందురే ?
మోహముతోడ నావిధిని † ముచ్చట లాడితివైనఁ దిర్గి నీ
యాహఁదలంపుమా ! యనఁగ † నొయ్యన నాయమ రాధ కిట్లనెఁ. ౪౧౯
- చ॥ చెలి ! భవదుక్తి ధోరణి వ † చింపఁగ శక్యమే ? యాబృహస్పతిఁ
జులుకుల కల్కిఁబోలి శ్రుతి † పద్ధతి నొప్పుచు నన్నుఁ దృప్తుగా
సలిపెను సత్యమమ్మ ! యింకఁ † జక్రధరుం డిట నల్పకాలమం
దలరుచు నీ యభీష్టములఁ † నన్ని యొసంగు నటంచు నెంచెదఁ. ౪౨౦

- ఉ॥ అంతట రాధ, వేడ్కపడి యమ్మరొ ! యాహరి ప్రేమతోడ నీ
పొంతకు వచ్చి నట్టయినఁ డ బొల్పుగ నేమి యొనర్పనాను ప
తొంతరమందు రానియెడ డ నాక్షణమందున నీకు నా ధనం
బంతయు నిచ్చి కానకుఁ బ్ర డ యాణము సల్పెద నంచు భక్తితోడ. ౪౨౦
- ఉ॥ కన్నుల మోడ్చి గద్దెపయిఁ డ గంజదళాక్షుని భావపద్మమం
దెన్నుచునుండ శ్రీహరియు డ నిందునిభాసన దివ్యభక్తి సంత
పన్నును స్వేదసంయుతను డ బాష్పసమేతను రాధఁజూచి యా
పన్నదయాభుఁడొచు స్వక డ పౌరుషదేహముఁ దాల్చె భూవరా ! ౪౨౧
- చ॥ పీదప సఖుల్ గనకా ఘనగ డ భీరగళంబున శౌరిఁ రాధికా
సుదతికి నీరహిణి బలికె డ సుందరి ! యోకరభోరు ! యిందుస
ద్వదన ! వ్రజేశ్వరి ! తరుణి ! డ పంకజగంధి ! చెలీ ! భవజ్ఞపం
జెద లలిమెచ్చి వచ్చితిఁ ద్వ డ గీక్షణయుగ్మము విప్పి చూడుమా ! ౪౨౨
- ఉ॥ నీవిటఁ “గృష్ణ ! రమ్మ”నుచు డ నిశ్చలభక్తిని బిల్వ వించు నా
గోవుల, గోవులక, యమున డ కూలమునక విడి యందునుండి నీ
భావగ తేప్పిలంబుల న డ వారిగ నిచ్చి ముదంబుఁగూర్చ నే
ధానసముల్ బొనర్చి యిట డ దండిగ నుంటినిఁ గంటఁగాంచుమా ! ౪౨౩
- ఉ॥ ఇత్తటి నిందునుండి నొక డ యిందునిభాసన లేచి వెంటనే
తల్లఱపాటుతోఁ జనియెఁ డ దత్సతి, దేవియ దయ్యమా మదో
న్మత్త నిశాంచరాంగనయ డ మానవనారియ యేరొ పల్కుమా
యిత్తరళాక్షులక మదిని డ నెంతయు నమ్ముట బాము నమ్ముటే. ౪౨౪
- ఉ॥ కాపున నేరిమాటలను డ గాదని నానుడు లెల్ల నమ్ముచుక
నీవికఁజూడు లేనియెడ డ నేనిటు వచ్చుట వ్యర్థమా సుమీ
నాపుడు రాధ వేగ నయ డ నంబుల విప్పుచుఁ గృష్ణఁజూచి యా
శ్రీవిభుఁ గొగిలించుకొని డ చెందె ముదంబు విదేహభూవరా ! ౪౨౫
- తే॥ ఇట్టి శ్రీకృష్ణసత్కథ డ నెవ్వరు విను, చుండు రవ్వార లిద్దర డ నొంది సుఖము
లంతమందున గోలోక డ మందు నలరి, సకలసుఖములఁ గాంతురు డ జనకరాజ !
- చ॥ అనపుడు మైథిలేశ్వరుఁడు డ హర్ష పరీతమనస్వియౌచు నో
మునివర ! కృష్ణచంద్రుఁడటు డ బూన్కిని నావృషభానుపుత్రి ప్రే
మ నొగిఁ బరీక్షింపల్పి యను డ మానము మానుచుఁబ్రీతి ద
ర్శన మిడి యాత్మలీలఁ దొలి డ సల్పిన కార్యము సెప్పుమా ! యనక. ౪౨౬
- ఉ॥ నారదుఁ డిట్లనక జనక డ నాయక ! మాధవుఁ డంత మాధవీ
వీరుధముల్ గ్రహించి కడు డ వేడుక మాధవమాసమందు బృం

దారమణీయకాననము ♦ దర్శకుఁ డమ్ముల వేయ రాసకే
శీరచనేశుఁడై చని స్వ ♦ లీలలఁ జూపఁగడంగఁ బొంగుచుగా.

౪౨౯

రాసక్రీడా వర్ణనము.

క॥ వైశాఖ మాస పంచమి, శ్రీశుండు చంద్రోదయంబు ♦ నసఁగఁ బ్రేమా
వేశముతో రాధాసతి, నాశుగతిక బోయి కూడ ♦ యమునోపవనిగా. ౪౩౦

ప॥ దేవా! యది యెట్లంటవేని వినుము. మున్ను గోలోకంబునుండి వెన్నుని
యానతిఁ గొంతదివ్యప్రదేశం బిద్ధరాస్థలంబున కాగతంబైనదని వాక్రుచ్చితి. అందుఁ
బద్మరాగమయంబై కామధుక్కుమంబులను మాధవీముఖవల్లరులను బుష్ప
సుగంధంబులను దివ్యంబగు రూపంబు ధరించి నందనవనంబు విడంబించుచు బృందా
వనం బలరారు. దివ్యరత్నఖచిత్రసోపానసంపన్నంబై వివిధవిహాగపరీవృతంబై పుండ
రీకమండితంబై యమునాధునీరాజంబు ప్రవహించు. రత్నకూటవిభాసురంబును
రత్నధాతుమయంబును ఫలపుష్పలతాసమాకీర్ణంబును నై నుందరంబులగు బిలంబు
లను మధురాంబుపూరితంబులగు నిర్మలంబులను శ్రావ్యంబులగు బంధరఘంకా
రంబులను జెలఁగి కరీంద్రంబుపగిది వెలుఁగు గోవర్ధనాచలేంద్రంబు దేజరిల్లు. ఉప్పరవీది
నొరయు నుప్పరిగలను వాటంబులగు కొలువుకూటంబులను బొంకంబులగు నంక
ణంబులను నింబునుగొల్పు కంబంబులును గెల్పునుదెల్పు నిక్కినఁటెక్కియంబులను
జక్కినిచదుకంబులను మధుమత్తంబులై శ్రీరాధాకృష్ణగాథాగానం బొనరించుచు
నర్తించు మధువ్రతంబులను శుకపీకళారికాముఖవిహంగకలకలనాదంబులను
సంగతంబై శ్వేతపీతారణపుష్పసందోహబంధురంబులగు నికుంజంబులు పుంజ
మీఱు. మఱియు సహస్రదశసోజరజంబుల సారెసారెకుఁ దూలించుచుఁ బుష్ప
సౌరభగ్రహణం బొనరించి చల్లనిపిల్లవాయువు లల్లలన వీచుచుండఁ జెలఁగు
కుంజంబులును జెన్నుమీఱు. అందు నాసమయంబున శీలరూపయస్సంపన్నులై
విరిపాన్సులమర్చు వెలఁదులు గొందఱును శృంగార కార్యకరణప్రవీణులగు శృంగార
వతులు గొందఱును ద్వారపాలికలగు వారీమణులు గొందఱును భార్గవలగు
భామలు గొందఱును ఛత్రచామరంబులం బట్టి మిసమిసలాడు మెలఁతుకలు
గొందఱును బూలసామ్ముల రచింపఁ జాలిన పోలఁతులు గొందఱును బృందావన
పాలికలగు కుందరదనలు గొందఱును గోవర్ధనాచలనివాసినులగు కోమలాంగులు
గొందఱును వీణావేణమృందంగపాణివాదవిధానవిజ్ఞాననిధులగు మిటారులు గొంద
ఱును విరాజల్లిరి. మఱియు నందు నత్తఱి నత్తామరసాక్షసమీపంబున రాస
క్రీడార్థంబు ద్వాదశయూధంబులును బ్రవర్తిల్లె. వెండియు నటకు

౪౩౧

క॥ నల్లనివర్ణంబొప్పుగ, నల్లనిచీరక ధరించి ♦ నవమణి భూషణ

తెల్లగఁదాల్చియు యూధం, బల్లనఁగొని కమలనేత్ర ♦ యగు యమున సనక.

తే॥ తెల్లవన్నియ చెన్నారఁ డెల్లకోక, వెలుంగ ముక్తాభరణములు ధ సెలఁగయాధ
యతయు సుందరవదన శ్రీ మతియునైన, గంగ వేడుకఁగోడుతఁ ధ గదలిచనియె

తే॥ అంత శ్రీరమాదేవియు ధ నరుణవసన, ములను దగి విధువిద్యతి ధ లలితయగుచుఁ
బద్ధరాగవిభూషలుఁబరంగ మంద, హాసమున యూధసహితయైఁయరిగె మఱియు

తే॥ పూలతోడపులఁ బెట్టి యం ధ భోజరుచిని, దనరితెల్లనిపుట్టంబు ధ దాల్చి యూధ
మొంది శ్రీమధుమాధవి ధ నందనంద, నసతి దమితోడ నేగె న ధ నంతరమున.

తే॥ వరహరిద్వత్ప్రముం గట్టి ధ సరసపాక్య, చతురయై గారసందీప్తి ధ సహితయగుచు
రత్నభూషల ధరియించిఁరాణమీటు, విరజ యూధంబుఁ గైకొనిఁవెడలిచనియె.

తే॥ మాయ, లలిత, విశాఖలుఁస్వీయములగు, భూషణాంబరశోభలుఁబాలుపుగొలువ
యూధములతోడ రమ్యబృం ధ దోపవనము, రాసలీలార్థ మేగిరో ధ రసికవర్య!

తే॥ అంత యూధసమేత హ ధ ర్యవృథార్య, లోగి రంతట నవ్వారి ధ యష్టసఖుల
యూధములు నేగె పోడశఁయూధములును, బోయె ముప్పదిరెండన్నిఁముత్తమునకు

చ॥ చదలున రిక్కలం గలిసి ధ చందురుఁ డుండిన మాడ్కి వంశినిం

బెడపులఁ బెట్టి పాడుచును ధ బెత్తముఁ గైకొని పచ్చపుట్టముల్

గుదురుగఁగట్టి పింఛమును ధ గూకటిఁదాల్చి మనోజ్ఞరీతి ము

ప్పది మఱిరెండు యూధముల ధ భామలఁగూడి యుపేంద్రుఁడొప్పెఁగా. ౪౩౯

చ॥ రతిని రతీశ్వరుండు దగి ధ రాజిలుచాడ్పున రాసమందు శ్రీ

పతి యల రాధతోఁగలిసి ధ భాసిలి వంశిని దివ్యరాగసం

తతులను బాడుచుఁ యమున ధ దాపున కేగి ప్రియాకరాంబుజం

బలిశయకోమలస్వకక ధ రాజ్జమునఁ గొని నైకతస్థలిఁ.

౪౪౦

తే॥ కూరుచుండి బృందావనిఁసౌరుఁగనుచు, సరస సల్లాపముల్ దమిఁసలిపి నగుచు
లేచి కుంజకుంజంబున ధ లీలఁదిరిగి, టక్కునఁ సతికేల్వడి ధ దాఁగె నెటనొ.

చ॥ అటుపయి రాధికాలలన ధ యాతనిఁ గన్గొన మ్రాఁకు మ్రాఁకునం

దటవిని సంచరించి కని ధ యంతిమ మం దొక కొమ్మనున్న శ్రీ

చటులవిలాసు స్వప్రియునిఁ ధ జట్టనఁ గాంచుచుఁ బట్టి నవ్వి య

చ్చట నెఱొ యొక్కశౌఖికకుఁ ధ జాటునఁ దానును దాఁగెఁ జక్రియుఁ. ౪౪౧

ఉ॥ ఏమటుపాటునఁ స్వసతి ధ యేగుచు దాఁగిన చోటు మార్గణం

బేముఱకుండఁజేసి తుద ధ నెంతయుఁ గుంజములందుఁ బాటు రా

భామహిళఁ ధరారుహము ధ దాపునఁ గన్గొని కేల్లిహింపఁగా

నామె స్వహస్తముఁ గొనుట ధ కట్టిటులఁ గదలించె నత్తటిఁ.

౪౪౩

సీ॥ కాకినల్పును మించు ధ చీకటి మ్రాఁకులు, బంగారు తీవియఁ ధ బరంగి నట్లు

నాణెముగా నుండు ధ నల్లనిమబ్బులు, వెలిఁగడి మించునఁ ధ జెలఁగి నట్లు

నీలాచలేంద్రంబు ధ నిగనిగలాడెడి, బంగరుగనుల వె ధ లింగి నట్లు
 నేరేడుపండును ధ మీఱిన నెమ్మేను, బచ్చని పచ్చల ధ వఱలి నట్లు
 తే॥ కృష్ణుడా రాధికాసర్థి ధ దృష్ణతోడ, మదనమోహనుడై రఠి ధ సువతిఁగూడు
 మన్మథుండన బృందయఁ ధ మధురవనిని, రాసరంగంబునందున ధ రాణమీఱె
 డ॥ ఎండలు గోపికల్ గలరొ ధ కృష్ణుడు నందఱ కన్నియాపులఁ
 బొందుచు రెండు ప్రక్కలను ధ ముద్దులగుమ్మలు వెల్ల నంతరం
 బందునఁ దా వసింది నటు ధ నట్టుల నాట్యమొనర్చె వేతలా
 నందముతోడఁ బాడుచును ధ నాట్యము సల్పిరి దివ్యవైఖరిక. రరగి

క॥ నించెను డమి మది హరి, నవ్వించెను బరిమాచకముల ధ నింపుగ నాళ్లే
 పించెను సర్వవిధుల మెప్పించెను రాసముల గొల్ల ధ యింతుల నెల్లఁ. రరఁ
 తే॥ ఇంద్రుతోఁగూడి సురభామ ధ లెల్ల రెలమి, నలరినట్టుల గోపికల్ ధ హరినిఁగూడి
 వెలిగి రిట్టులఁ గృష్ణుడుఁ బలితరాస, ములను సలిపెను గాళిందిఁ పొంత, నంత.

మ॥ జలకేళీరచనాకుతూహలముతో ధ సంపుల్ల పద్మేక్షణం
 డల యక్షీజనమందు యక్షవిభు చా ధ యఁ బ్రీతిబద్ధాత్మలుఁ
 జలజాతాయతపత్రనేత్రలగు ఘో ధ పాయోషులఁ వెల్లచా
 జలజాతాప్రసూతాతటంబు నరుగఁ ధ సాగె నిరాతంకుడై. రరఁ

ఆ॥ అప్పు డాదియందుఁ నాభీరసుందరీ, మణులు తటినిలోఁ గ్రమముగఁ దిగుచుఁ
 దరఁగలను కరములఁ దమ్ము నాళ్లేషింప, నరుగుదెంచు యమునఁ నాదరించి. రరఁ
 తే॥ చనులబంటిని జని నిల్చి, శౌరీ గని క, రేణువులఁగూడి కరియాడుఁ రీతిఁ జనుచు
 నగుచు నీర్గించు డాయుచాఁ మగుపలగుమి, జల్లుచుఁ గాగిలించుచుఁ జనుచునుండు.

క॥ అత్తటి నత్తఁళాక్షుల, నత్తావులుగల్గు వస్త్ర ధ నివహముదేతఁ
 దత్తరణికుమారిక తల, హత్తిన యుష్ణీషమనఁగ ధ నవనీనాథా ! రగి

ఁ॥ ఇట్టుల సర్వగోపికలు ధ కృష్ణుని రాసవిహారమందు నే
 నట్టులు లేనియట్టుల మ ధ సంబున నుండెడి వాంఛ లన్నిటిఁ
 బెట్టుగఁ బొందిరా పటహ ధ వేణుమృదంగవిపంచికాదు లి
 ట్టిట నట్లు మ్రొసె జగ ధ దీశ్వరకీర్తిని జాటెనా యనఁ. రగి

తే॥ యక్షచారణవిద్యాధ ధ రాంగనలును, సిద్ధగంధర్వకిన్నర ధ చేటికలును
 రాసరంగంబు వీషించి ధ రతినిమీఱె, ప్రశ్న ధన్విపుత్రై యో ధ పార్థివేంద్ర !

తే॥ వేల్పు లారాసరంగం బ ధ నల్పరీతిఁ, గాంచి తత్సరాంగనలతోఁ గలిసి పూల
 వానఁ గురిసిరి పిమ్మటఁ ధ బద్ధనాభుఁ, డా విధమున జలక్రీడ ధ లాడి జేగ. రగి

ఆ॥ ఎల్ల వేతలఁ గొని ధ యల్ల గోవర్ధన, గిరికి నరిగి యందు ధ వఱలుచుండు
 శుద్ధరత్నఖచిత ధ సిద్ధబిలంబునఁ, రాసకేళిఁజేసి ధ రాధతోడ. రగి

తే॥ అల్లనల్లనఁ దిరుగాడియచట గొప్ప, గొప్ప పూలగద్దయపైనిఁగూరుచుండి
పర్యవస్థసాదామిసీ భాసురాభ్రమువలఁ బొల్పారె భూవరా! యవల వినుమ!

చ॥ అతిశయశాంతికాంతమగు ఁ నా పెనుగద్దయ నున్న రాధిక
గుతుకముతోడ నెచ్చెలులు ఁ కుంకుమసంకుమదై నాభి పు
వృతతిపటిరకజ్జలను ఁ వర్ణమణిప్రసృతోరుభూషణ
ప్రతతి నలంకృతుల్ సలిపి ఁ భాసిలఁజేసి రసంతరంబునఁ

రగ౨

చ॥ యమున, ననప్రసూనరస ఁ మృద్ధవిధంబున మీఁదఁ జల్లియా
యమకు విధిప్రకారముగ ఁ నర్చుల సన్నియుఁ బ్రేక్షకాభినే
త్రిములకు విందొనర్చు నవ ఁ రత్నవిభాసురనూపురంబులఁ
గ్రమముగఁ బారితోషికము ఁ గా నిడి కౌతుక మొందె బిమ్మటఁ.

రగ౩

ఉ॥ గంగదభంగతుంగబహు ఁ రఘుశరంగవినోద యైన శ్రీ
గంగయుఁ, గీర్తించిని క ఁ కల్పషభక్తిపరీతచిత్తయై
భంగన గజ్జయల్లలిగి ఁ కన్నుల పండున సేయుచుండు పా
దాంగద మొందు కాన్కంగ స ఁ మర్పణముం బొనరించె నావలఁ.

రగ౪

చ॥ నిరజయు, గోటిచంద్రసమ ఁ విద్యుత్తీసంయుత చంద్రహార, మిం
హర, వరకింకిణిల్, మధుమ ఁ తీసతి, యంగదయుగ్మ మేకదా
శి, రుచిరకంకణంబులను ఁ శ్రీమధుమాధవి, హారమున్ విశా
ఖ రతనాలకంబు మఱి ఁ గమ్మలు బండి, యొసంగె బొంగుచున్.

ర౬౦

సే॥ అంగుళీయకమణులఁ జంద్రదానన సతి, లలిత కంచుకరత్నముల్ జెలువమిన్న
యైన యానందిభామ, యశస్వ్యుల, తోరణంబు మొసంగె సంతృప్తితోడ.

ఆ॥ బాలభానుతుల్య ఁ ఫాలపుష్పంబును, చంద్రకన్య, యిడెను ఁ సంతసమునఁ
బద్ధపూర్ణ, శీత ఁ భానుశాసను, భాలతలకబిందు ఁ వోలి నొసఁగె.

ర౬౧

సే॥ మఱి యు బద్ధావతియు ప్రాణ ఁ మాక్తికంబు,
బాహుపురులను శతచంద్ర ఁ వక్త్ర, యింక
వరశిరోమణి, సుందరీ ఁ భామినియును,
భక్తితోడుత నిచ్చె నో ఁ పార్థివేంద్ర.

ర౬౩

క॥ బృంచావననాయకయగు, బృందాసతి, రమ్యరత్న ఁ వేణిని, మఱి యా
నందచూడామణి నా, నందముతోడ వృషభాను ఁ నందన కిచ్చెన్.

ర౬౪

తే॥ కృష్ణచంద్రుండు ప్రేముడిఁ నెసఁగి యిట్లు, రమ్యశృంగారసంస్ఫురద్రాధతోడఁ
గూడి గిరిమీద నొప్పెనుఁగోర్కితోడ, యజ్ఞాదా దక్షిణాసతిఁ నలరినట్లు.

ర౬౫

తే॥ ఎలమి గోవర్ధనాద్రియం ఁ దెచటఁజక్రి, రాసరంగంబు నిర్మించి ఁ రాధతోడ
రాసకేళుల సల్పుచు ఁ రాణమీఁజె, నచట శృంగారమండలం ఁ బలరె, భూప!

- ఉ॥ పిమ్మట స్వప్రియల్ గలిసి ♦ వెన్నుడు చంద్రసరోవరంబు వే
గమ్ముగఁ జేరి దానియుద ♦ కమ్ములలో గజపంక్తిఁ గూడు నా
గమ్ము విధాన నాటలను ♦ గ్రాలఁ గళానిధి, చంద్రకాంతర
త్నమ్ముల రెండుగొంచు నిడ ♦ తద్వృషభానుకుమారి కాస్థతోఁ. ర౨౭
- తే॥ వేయిదళములు గల రెండుతోయజంబు, లొంది యొక్కటి రాధకు, నొకటి హరికి
నిచ్చి చనియెనుఁ దరువారఁగృష్ణుడెలమిఁ, బరమ బృందావన శ్రీనిసరిగఁ గనుచు.
- ఉ॥ భూరుహవల్లరీయుతము ♦ బుణ్యసరోవరభూషితంబు నా
నారుచిరమృతాహులవ ♦ నంబున కేగియుఁ దిర్గి చెమ్మటల్
గాఱఁ జరించునెచ్చెలుల ♦ గాంచి సమంచితవంశి, మేఘమ
ల్లారమనోజ్ఞరాగ మతు ♦ లంబుగఁ బాడ విదేహభూమిసా ! ర౨౯
- ఉ॥ అంచితరాగ మట్లు విని ♦ యత్ర మదత్రముదంబుఁ బొంది వ
ర్షించె సువాసనారుచిర ♦ శీతలవాతము వీచె గోపికా
సంచయముఁ వృధా విడిచి ♦ సంతస మందియుఁ గృష్ణచంద్రు ధ్యా
నించుచు సద్గుణంబులను ♦ నెమ్మిని గానముఁజేసె నంతటఁ. ర౩౦
- చ॥ హరి యటనుండి లేచి తన ♦ యంగన లెల్లరు వెంటనంట స
త్వరగతి నేత్రపర్వమగు ♦ తాలవనంబునకేగి యందు సంత
బరమున రాసకేళులను ♦ బాడుచు సల్పఁగడంగ నింతలోఁ
గరము వ్రజాంగనాతతి ద ♦ గా దగి చెమ్మట గ్రమ్మ నిల్లనెఁ. ర౩౧
- శా॥ శ్రీకృష్ణా ! హృదయేశ్వరా ! వినుము ! మా ♦ రీతుల్ దగ న్నాలుక
ల్బీకఁ సాగను దూరమయ్యె నల కా ♦ భిందీనదీరాజ మి
ల్లేకాండంబుగఁ గాటుచుండఁ జెమటల్ ♦ సృష్టిసీతీధ్వంసముల్
జోకఁ సల్పెడివాడ వీవె యిపుడా ♦ శుద్ధాంబులం దాడనా. ర౩౨
- చ॥ అని వినయంబుగాఁ బలుక ♦ నాకమలేక్షణు డాలకించి గొ
బ్బునఁ దనవేత్రదండమున ♦ భూమిని బాఁదె ననంతరంబునం
దున నట వేత్రగంగ యన ♦ దొడ్డధునీమణి వుట్టె దాని స్వ
రూపమున బ్రహ్మహత్యలు గ ♦ రంబు నశించుఁ బరంబుఁ గల్గెడిఁ. ర౩౩
- ఉ॥ అంత ననంతలోకపతి ♦ యకా హరి రాధను గోపికాజనం
బంతయుఁగొంచుఁ దజ్జలము ♦ నందు యదృచ్ఛగఁ గ్రీడలాడి బల్
సంతసమొంది యద్ది విడి ♦ సాగి లతాతరుపంక్తితోడ నా
పొంతఁజెలంగుచుండిన కు ♦ ముద్వనముఁ జన మైధిలేశ్వరా ! ర౩౪
- ఉ॥ అచ్చట నచ్యుతం డలరి ♦ యాయభిర్ముక్తతు లాలకించుచుఁ
మెచ్చుచు రాసరంగమును ♦ నిర్మితిఁ జేసి సఖజనంబులఁ

జొచ్చియు రాసముఁ సలిపె ♦ సొంపుగ రాధయు మండనంబు లా
పచ్చనిపట్టుపుట్టుముల ♦ భాసిలు సామి కొనర్చెఁ దత్సర్లిఁ.

౪౭౫

సీ॥ సారభవాసిత ♦ చంపకసుమములఁ, గరము గట్టిన నడి ♦ కట్టు గలిగి
వేయిదళంబుల ♦ వెలుగు పద్మంబుల, సొంపును నింపిన ♦ శ్రుతులఁబొంది
కనులపండువసేయు ♦ గల్లుకడిమిపూల, డంబు నెలఁగు కిరీ ♦ టంబుఁబొంది
యందంబుగా నుండు ♦ మందార కుసుమంబు, లమరిన యుత్తరీ ♦ యంబు నొంది
తే॥ మోహినీమాలఁదాల్చి యం ♦ భోజయష్టిఁ, గేలగైకొని మల్లికా ♦ కేతకీ కు
సుమములఁ వెల్లు హారము ♦ సారిదివేసి, తులసితోఁ గూడు తోమాలఁ జెలఁగుచక్రి.

వ॥ సర్వర్తుకాంతుండగు వసంతుం డొప్పిన చొప్పున స్వప్రియచే నట్లు
కుముద్వనంబునం బువ్వంబులచే నలంకరింపంబడి తేజరిల్లఁ, దద్వ్రజాంగనాజాలం
బాలోకించి వీణావేణువృందంగనాదంబులం బొనర్చి మనోహరంబు లగు ధైరవ
మేఘమల్లార భూపాల హింఁడోల బంగాళ మాళవీ దీపక కోశల మోహన పున్నాగ
శ్రీరాగాదులను వేణువేణుగా గానంబొనర్చి యష్టతాళంబులను, వడ్డమధ్యమ
గాంధారంబు లనెడి మూఁడు గ్రామంబులను, స, రి, గ, మ, ప, ద, ని, యను సప్త
స్వరంబులను, హంస, విభావ, భావానుభావసంభావితంబులును హృదయంగ
మంబులును నగు సృత్యంబులం గావించి జగన్మోహనలగు శ్రీరాధాకృష్ణులను
సంప్రీతులం జేయఁ దత్సందరీబృందపరీవృతుండగు నాహరి, యటనుండి వెడలి
మురళీగానంబు కర్ణపేయంబుగా సల్పుచు వికచన్మాలతీమాధవీముఖలతావిద్యో
తితంబును, దివ్యవృక్షసమావృతంబును, శారికాకీరాదివిహగకలరవసంభృ
తంబును, నిర్జనంబును, సకలజనమనోభిరామంబు నగు మధువనంబున కేగి యందు
నందనవనంబున బృందారకేంద్రుం డింద్రాణీసహితుండై యానందంబుఁ జెంది
నట్లు గోపీగణంబులతోఁ గ్రీడించి పెల్లుమోదిల్లి యందునుండి వెడలి

ఉ॥ కుండవనంబు నామ్రవనిఁ, ♦ గోమలమాలతీసద్వనంబు, నా

నందదనాగరంగవని, ♦ నవ్యకదంబవనంబుఁ గేతకీ

బృందవనంబు, దీర్ఘ వట ♦ విస్తృతసద్వని, దాడిమీవనిఁ

సుందరపిప్పలావని, న ♦ శోకవనిఁ గని తిర్గి పిమ్మటఁ.

౪౭౬

చ॥ వకుళ కరిల్ల కుంజ పిచు ♦ బాదర నింబ తమాలసద్వన

ప్రకరముఁ బొంది కాంచి మఱి ♦ వ్రాక్షుల కానకు, నేగి శ్రీఫల

ప్రకటవనంబుఁ జొచ్చి యటు ♦ వైగదళీవనిఁ జూచి కోవిదా

ర కుటజ దేవదారువన ♦ రమ్యముఁ గన్గొని యుల్లసంబునఁ.

౪౭౭

క॥ తులసీవచమునఁ జొచ్చియు, బాలుపును గని యంతఁగల్ప ♦ భూరుహవనిలోఁ

లలితంబుగఁ దిరిగియు నా, స్థలమును విడనాడి సంత ♦ సంబున వేగఁ.

౪౭౮

ఉ॥ కామవనంబుఁ జేరి యటఁ ♦ గ్రాలు గిరీంద్రమునందు గోపికా
స్తోమముతోడ నాడి నగు ♦ చుక మధురాధరలగ్నవంశితోఁ
బ్రేముడి గానముఁ సలుప ♦ ప్రేతలు మోహపయోధిమగ్నలై
యేమియు గుత్తెఱుంగనటు ♦ లిద్దర వ్రాలిరి మూర్ఖతో విభా ! ౪౮౧

చ॥ మఱియు నమర్త్యభామలు వి ♦ మానములక మదనాస్త్రభిన్నలై
సురలను గూడి కశ్యలత ♦ సోలుచు వీడెడి పోకముళ్లతో
వఱిరి నలైఱంగులగు ♦ ప్రాణులు స్థావరరాజితోడ సా
మ్య రహిని బొందె నిల్చె నది ♦ మండలి యార్ద్రితఁ జెందె శైలముల్. ౪౮౨

ఉ॥ కామవనంబునం దలరు ♦ గ్రావము శ్రీహరి పాదచిహ్నితం
బై మెఱిపొందె నందెవఁడు ♦ పానముఁ దానము నాచరించునో
యామనుజుండు ధన్యతను ♦ నందును భూవర ! యంత శౌరి గో
పీమహిళాన్వితుండగుచు ♦ వేడ్కను జేరుచు నందిశైలముల్. ౪౮౩

చ॥ కడునిడువైన సానువులఁ ♦ గ్రాలుచు రాసము సల్ప నుండి నా
పడఁతులు నాన యెక్కువగ ♦ భావములందునఁ బొంది వెంట రాఁ
దొడఁగక పోవుటక గనుచుఁ ♦ దోడ్తనె రాధికతోడఁగూడి య
క్కడనె యదృశ్యుడయ్యెగద ♦ కాంతలు ముగ్ధులుగారె ! యారయక. ౪౮౪

గోపీ విరహ వర్ణనము.

ఉ॥ అంతట గోపికాలన ♦ లాత్మచునోహరుఁజూడ వాడు త
త్ప్రాంతమునక వసింపమిని ♦ బాష్పము లొల్కుచునుండ భీతితో
నెంతయు నిట్లటుల్ దిరుగు ♦ నిట్టివలె వనమందు నింక నా
చెంతలఁ దిగ్గిరో జనక ! ♦ చెప్పగరాని యనంతచింతలక. ౪౮౫

క॥ కురరులు కురరముఁ జూడని, కరణిని గరినాథుఁగరులు ♦ గానని భంగి
హరిగనఁ జాలక వెట్టిని, వఱిని రహి వారు దిరిగి ♦ ప్రశ్నించి యిటుల్. ౪౮౬

సీ॥ మధుకంబ ! కంటివే ♦ మధురిపుఁ గానవే, మధురసా ! మధురిమ ♦ విధితవచను
బ్రహ్మణ్య ! కంటివే ♦ రక్షిత బ్రహ్మణ్య, క్షీరికా ! కానవే ! ♦ క్షీరచోరు
నర్జున ! కంటివే ♦ యర్జునసన్నిత్రుఁ, గుండమా ! కానవే ! ♦ కుందరదనుఁ
బూతనా ! కంటివే ♦ పూతనాఘాతకు, భూరుండి కానవే ♦ భూరమణుని

తే॥ హేమపుష్పిక ! కానవే ♦ హేమచేలుఁ, దిలకమా ! కానవే ! బుధ ♦ తిలకుఁగనిన
నెనరు మాపయి నించి యీ నిముసమందుఁజూపి రక్షింపరే మమ్ము ♦ శోకమూడ

సీ॥ మన్మథ ! కానవే ♦ మన్మథ మోహను, మందార ! కంటివే ♦ మందహాసు
పున్నాగ ! కానవే ♦ పున్నాగ వందితుఁ, జిత్రక ! కంటివే ♦ చిత్రచరితు
సహకార ! కానవే ♦ సజ్జనసహకారి, గితవంబ ! కంటివే ♦ కితవరిపుని
శ్రీఫలా ! కంటివే ♦ శ్రీరమఃశిష్యుఁ, గృష్ణలా ! కంటివే ♦ కృష్ణచంద్రుఁ

తే॥ సకలవృక్షమ్ములార ! మాఁసకల భువన, నాయకుని గాంచినం గరుఁజాళువులయి
యెచట నుండిన వార్త మాఁకెఱుంగఁ జెప్ప, వేడుచుంటిమి శిరముతోఁవినతిఁజేసి

చ॥ వనవనమందు నిట్లుల న ♦ సారముగా హరివర్ణనంబులఁ
బొనరిచి సర్వవృక్షముల ♦ ముంగల కేగి కరంబులఁ మహా
వినయముతోడ మోడ్చి బహు ♦ వేదన వేడిన, నవ్వి సెప్పమిఁ
వనటను గృష్ణ ! కృష్ణ ! యని ♦ పలుకు నాహరి నమ్మియుండుడు. ౮౮౯

ఉ॥ గోపిక లంద అబ్రముగఁ ♦ గోమలి యాకృతులం దృజించి ల
క్షీపతిరూపముల్ భ్రమర ♦ కీటవిధంబునఁ జెంది తత్పదా
రోపితభూమిపైఁ దగి ని ♦ రూఢిగఁ గాంచియుఁ గాంచలేక రా
ధాపదయఁ దుడఁ గఁగి ♦ తత్పదచిహ్నితదివ్యదేశము. ౮౯౦

క॥ నాపుడు మిథిలేశుండో, దేవమునీ! చక్రి, రాధఁ ♦ దేకువఁ గొని తా
నేవిధి నెచటగుఁ జనియెనొ, యేవిధి మఱి గోపికలకు ♦ నెట నగుపడెనో? ౮౯౧

చ॥ అని యడుగంగ మాని, జన ♦ కా ! వినుమా హరి, రాధతోడ ని
ర్జనము, రహస్యమైన వట ♦ సాలసమీపమునందుఁ జేరి గొ
బ్బునఁ దనరాణిని గబరి ♦ పుష్పలచేత నలంకరించె నం
త సల ప్రియాలలామయు ము ♦ దంబు మనంబునఁ బొంది డంబునఁ. ౮౯౨

తే॥ చక్రినీలకుంతలములఁసంగ్రహించి, మెలియఁ బెట్టి సువాసనాఁమిళితతైల
ములను బూయుచు దువ్విసాఁపూర్ణ చంద్రముఖమునం బ్రతభంగంబుఁబూని సల్పె.

ఉ॥ అంతట రాధికాచ్యుతులు ♦ నావటము న్విడి భద్రకానన
ప్రాంతముఁ జెంది యంత ఖది ♦ రప్రకటాటవి కేగి తిర్గుచుఁ
సంతస మొంది బిల్వవనిఁ ♦ జక్కభ్రమించియుఁ గోకిలాటవిఁ
వెంతలఁ జూచి పాడుచును ♦ వేడుకఁ జెందుచునుండిరో విభూ ! ౮౯౪

చ॥ అరయుచు వ్రేత లట్టులఁ ద ♦ దచ్యుత పాదసుచిహ్నితావనీ
సరణిని బట్టి పోవుతఱి ♦ స్వస్తిక, చక్ర, ఝమా, వ్యకోణ తో
యరుహ, ఘట, త్రికోణ, విశి ♦ ఖంకుశ, కేతన, శంఖ, నీల గో
ఖర, సమచంద్ర, వజ్ర, యవ ♦ గుంధిత కేఖలఁగాంచి వెంటనే. ౮౯౫

చ॥ ఘనముగ నున్న చక్ర యవ ♦ కంబు సుచక్ర గ దార్ధచంద్ర జీ
వనజ కుశాంకు శాసన ల ♦ వంగ లతా ధ్వజ బిందుయుగ్మ మ
త్యై నగ శతాంగ శక్తి విల ♦ సద్వర రేఖలఁ జూచి రాధికా
వనిత పదంబు లివ్వి యని ♦ వాకొని రా వ్రజకాంత లంతటఁ. ౮౯౬

చ॥ ఒకయెడ నిల్చి మార్గమున ♦ నోచెలులార ! రమేశ్వరుండు రా
ధికను గ్రహించి యీపధిని ♦ దిన్నగ నేగెను గాంచ నొనటం

చకయుతభక్తిగోకిలము ♦ హటవిజేరి తత్ప్రవేశసూ

చకరవ మా వనిం దిరుగు ♦ శౌరియు వించల రాధ కిట్లన్.

౪౭౭

తే॥ కోటివందప్రతీకాశ! ♦ కువలయాత్రి! రాధికా! ప్రియ! గోపికల్! రా మొదలిడి
నిన్ను గొంపోవఁ గలరిగ ♦ నీవు వేగ, నరుగుదెంచుము నాతోడ ♦ ననియె నవల.

ఉ॥ మానవతీలలామయు, స ♦ మంజసయావనయాపశీలకా

లీనమనోజ్ఞరాధిక, బ ♦ లిక్తభువైరి నదించు సూక్తిసం

తానము నాలకించి ప్రియ! ♦ తాళను నే సుకుమారి జెమ్మట

లేన స్రవించెడిగదల ♦ లే నిక నన్నెటు గొంచు నేగెదో!

౪౭౯

ఉ॥ ఇట్టుల జెప్పఁగా సరసి ♦ జేక్షణుడు విని స్వీయమైన హాం

బట్టన వెల్లు పుట్టమును ♦ బట్టి స్రవించెడి స్వేద మార ని

క్కట్టులు సట్టన్ విడువఁ ♦ గాఁ దగినట్టుల వీచి దేవి! యీ

వట్టన లెమ్ము రమ్మనుచుఁ ♦ బాణిని బట్టుచు బల్క నామెయున్.

౫౦౦

చ॥ పెడచెవి జెట్టి యూసుకొనెఁ ♦ బిమ్మట లచ్చిమగండు తిర్గి యా

పడతీకి నిట్టుల్ బలికె ♦ మానినిరో! మనముండుపట్టు ని

ప్పుడు గనిపెట్ట గోపికల ♦ మొత్తము నచ్చేడి, నిండు వారిని

న్విడి యెట్లకేరి బోయి యట ♦ నీకెది యష్టమొ యద్ది దీర్చెదన్.

౫౦౧

ఉ॥ కాపున లెమ్ము నాభుజము ♦ గట్టిగఁ బట్టుచు నెక్కి హాయిగా

నీవు వసింపు మంచు గడు ♦ నిక్కనస్కంధము మీఁద నాయమన్

దా వహించి యెక్కడగొ ♦ తల్లె, ననంతరమంచు గోపికల్

శ్రీవిభుఁ గాంచఁ జాలక వి ♦ శేషవియోగకృతానుదగ్ధలై.

౫౦౨

ఉ॥ సిబ్బిలి వీడి యా యడవిఁ ♦ జేరి కడుంగడు నేడ్చి రా దరిగ

బ్రబ్బిన గోపి యాధము ల ♦ వారిగ వించల కోకిలాటవిగ

గొబ్బునఁ జేరి యాదృశినిఁ ♦ గోమలులార! నిమేష మీరిటన్

నిబ్బర మొంచుడీ కనుల ♦ నీరము గాఱగ నియ్యకుండుడీ!

౫౦౩

చ॥ అని తమి నాశ్వసించు తటి ♦ నన్నులు గొండలు రెండు ప్రక్కలం

దున మకరందసేచనము ♦ తుష్టిగ సల్పి సుగంధ వస్తువుల్

గొని మెయిఁ బూసి తఱు ♦ కు ల్లలుగంగ నలంకరించి వీ

వనలను ఛత్రచానురలఁ ♦ బట్టుచు వీవ మహాదృఢతాకృతిగ.

౫౦౪

చ॥ సవిధము నందు వేడ్కనొక ♦ స్వామిని గన్పడి యల్ల గోపికా

నివహము నూటించి “బళి! ♦ నీరజలోచనలార! రాధికా

ధర్మపటు రాధ మానముచు ♦ దాఁగొన నేగెడి” నన్న విన్న న

బ్జవిఫలనేత్రలైన వ్రజ ♦ భామలు విస్మయ మొందిరో విభూ!

౫౦౫

క॥ వింతల నటుజూచిన త, త్కాంతలు తాళస్వరములు † గ్రాలగఁ దచ్చి
కాంతగుణయశోగానము, చింతలఁ బోద్రోసి యిటులఁ † తేసిరి భక్తిఁ. ౧౦౬

గోపికలు శ్రీరాధాకృష్ణుని గీర్తించుట. ౧౦౭

తే॥ నందనందన! యానందఁకంద! కుంద,రదన! మన్మథమోహనా! సదయహృదయ!
విశ్వభూషణ! జననత! † విశ్వదీప! విశ్వదుఃఖవినాశకా † వినతు లివిగొ.

చ॥ అవనిసురోత్తమ శ్రుతి జ † యధ్వజ! నందకులాబ్జభాస్కరా!
దివిషదమోఘవంద్య! సుర † తృప్తిదకార్యధురీణ! ధారణీ
ధవ! మధువైరి! ముక్తజన † దర్పణ! కంసమురాదిమారణా
ర్థవిధిక్రతావతార! యదు † రాజ! జయంబు ఘటిల్లుచుండుతఁ. ౧౦౮

క॥ గోపాల సింధు చంద్రమ! గోపకవంశాద్రిశిఖర! † గోధునికమలా!
గోపరిపాలన దత్తా! గోపక గృహ రత్నదీప! † గోపక వినతా! ౧౦౯

క॥ రామాభిరామ! సుగుణో, ద్వామా! కల్యాణసీమ! † దైత్యవిరామా!
కామదతేజోధామా!, రామానుజ వారిదాభి † రామా! భూమా! ౧౧౦

క॥ రాధాస్యసరోజాళీ, రాధాముఖచంద్రకోక! † రాధారమణీ
మాధుర్యలతామాధవ! రాధాహృచ్చంద్రహార! † రాధాకృష్ణా! ౧౧౧

ఉ॥ ఎవ్వఁడు రాసకేళులను † నింతులఁ గూడుచు నాచరించెనో
యెవ్వఁడు వేణుగానమున † నెల్లజగంబులఁ దృప్తిజేసెనో
యెవ్వఁడు గోపికాభి నయ † నేంద్రియజీవనమూలహారమై
మవ్వముగా వసించు నల † మాపతి మా పతి మమ్ము మన్పుతఁ. ౧౧౨

ఉ॥ ఏవిభుఁడెల్ల యూధముల † యిష్టముదీర్పఁ గడంగె నేడు రా
ధావనజాతీమానము న † చాటున నొంటిగ మాన్చె నేడు బృం
దావనిఁ దక్కునలై వసు † ధావిభవాఘ్నఁ డెవండో యెవ్వఁడా
గ్రావము శుద్ధిజేసె నల † కారుణికుండు ప్రసన్నుడయ్యెడుక. ౧౧౩

చ॥ అరుణ, కళానిధుర, జ్వలను † నట్లు, ప్రసన్నవనప్రవేశమో
ఘరకవనప్రవేశముగ, † సొంపగు చల్లనిగాలి విల్లుగా
విరు లెఱివివృతున్కలుగ, † వేశ్యము నొల్కిగ, మాకుఁ దోచె ని
న్దొఱగిన నాటగోలె దయ † తోడఁ బ్రసన్నతఁ బొందు మోహరీ! ౧౧౪

చ॥ తొలుత, సుదాసపుత్రకుని † తొయ్యలి, భర్తను వీడి బాధల
న్నలిగెను, దానికంటె నలు † నాతి, పతిక విడి కష్టమొందె నా
సిలుగుల మించి సీత తన † జీవితనాయకుఁ బాసి వెల్లు బా
ములఁ బడె దానికన్న నిది † వొందఁగ రానిది కృష్ణ! ప్రోవుమా! ౧౧౫

శ్రీకృష్ణుండు గోపికలకుఁ బ్రసన్నుండగుట.

మ॥ అని ప్రార్థింపఁగఁ జేవకీసుతుఁడు భూ ధీ మాలంకృతాకారుఁడై
నును పుట్టంబులఁ గట్టి తన్మృరళిచే ధీ నూతారు రాగంబుల
ఘనలీలఁ గడు గానము సలుపుచా ధీ కాంతాసమత్తుంబున
దనరె రాధను గూడి చిర్నగవు వ ధీ క్రింబందుఁ బొల్పారఁగా. ౧౧౬

తే॥ అంత గోపిక లందఱు ధీ జింతలవిడి, వచ్చి నిలిచిన కృష్ణుని ధీ ముచ్చటఁగని
యొక్కసారిగ లేచి యను త్తమ విధి, జట్టు ముట్టిరంతట మధునూదనుండు
క॥ గోపిక లెందఱు గలరో, హాపము లన్నింటి దాల్చి ధీ రోచిష్టంజై
యాపడుచులలో నడుమను, నేపునఁ దా నిల్చి నాట్య ధీ మెలమి నొనర్చె.

తే॥ చేసి యట్టుల నాట్యంబు ధీ శ్రీధరుండు, వనమునం దొక్కచో నుండవల్లవసతు
లుగని యాజలజాలయాలోలు దాని, దోసముల తమింపు మటంచుఁజేసి నతుల.

క॥ వినవే మా మొఱ, దేవా! కనవే కారుణ్యమతిని ధీ గానుగ జగముగ
గని సర్వము నీవే యని, మనమందున నమ్ము మమ్ము ధీ మఱచుట దగునే ?

క॥ నమ్మిన మమ్మును మోస, మ్మిమ్మాడ్కి నొనర్చి యెచటి ధీ కేగితివో నీ
నెమ్మది యెట్లు సహించెనో, యమ్మక్క ! యిదేమి న్యాయ ధీ మయ్యా కృష్ణా!

ఉ॥ అపయి గృష్ణమూర్తి వినుఁ ధీ డంగనలార ! మనోజ్ఞ పుష్కర
దీప్తపమునందు దధ్యుదధి ధీ దివ్యమునీంద్రుఁడు హంసనామకుం
డోపి మనుద్యయాంతరము ధీ నుత్తమపద్ధతిఁ గోర్కిలేక నా
ప్రాపురు వేడుచుక దపము ధీ బాధముగా నొనరించె నింతలో. ౧౧౭

తే॥ యోజనార్ధశరీరము ధీ నొందియున్న, రెండు చేపలేతెంచి యా ధీ దండిజోగి
ప్రింగె. వానిలో నుండి య ధీ భంగ భంగి, నిర్గమించె బాణామక ధీ నిర్జరారి.

ఉ॥ భక్తున కంతవంత యటు ధీ వచ్చుట గాంచి బితాన నేగి నా
శక్తిని వానిఁగొట్టి ముని ధీ సత్తముఁ గాచియుఁ దెల్లవీవిలో
యుక్తముగాఁ జెలంగడి ప ధీ యోధి ఘోషస్వరత్పమందున
రక్తిబరుండి వెండియుఁ గ ధీ రంబుగ మీవెతఁ గాంచి వచ్చితిక. ౧౧౮

తే॥ భక్తవశ్యుడ నెప్పుడుక ధీ భామలార ! , ఊర సాగర మందలి ధీ కేవళయ్య
గాధనిద్రను జెందెడి బాధసౌఖ్య, మువిడి యిటు వచ్చుటకు నదేములమయ్యె.

తే॥ శాంతి దాంతి సమేతులు ధీ సర్వసములు, నైరపేక్ష్యులు నగు మునినాథులెల్ల
జ్ఞానవిషయుల్ రసాదుల ధీ సరణి నెఱుఁగు, కరణి నానిరపేక్ష సు ధీ ఖమని కండ్రు

తే॥ అంత గోపికలోదేవ ! ధీ యభియందు, కేవళయ్య నీకొప్పిన ధీ చిత్రరూప
మిపుడు దయతోడఁజూపుమో కృష్ణచంద్ర, యాచు సన్నుతింపఁగ నాతఁడభిమతిచి

సీ॥ అభ్రంకవంబులొ ధులలతోడుతఁ గ్రాలు, పాలకడలి నటఁ ధాటఁజేసి
 నవరత్నములతోడ ధ నయనపర్వ మొనర్చు, ప్రాసాదరాజముల్ ధ బ్రబలసల్పి
 బాల ప్రభాకర ధ భవ్య సహస్ర భో, గంబులు గలశేషుఁ ధ గ్రాలఁజేసి
 వృషభాను పుత్రియై ధ విశ్వమోహినియైన రాధను లక్ష్మిగా ధ రాణమార్చి
 తే॥ అష్టభుజములఁదాలించి ధ యంధ్రేతలము, నందుఁగలుముల జవరాలు నడుగు లొత్తి
 గోటి మార్తాండు మూర్తియై ధ కుండలీంద్ర శయ్య నిద్రువోయె నో ధ జనకరాజ!
 చ॥ పదపడి గోపికావళి, య ధ పాంపతి నిర్మిత శేషశయ్యపైఁ
 గుదిరిన కృష్ణచంద్రుఁగని ధ కొంకక యెనుపదుల్ బాసల్పి స
 మ్ముదమును బొందె నేస్థలి న ధ మోఘముగా హరి దర్శనంబు త
 త్సుదతుల కిచ్చె, నాథలము ధ దోషహరంబును బుణ్యదంబగున్. ౧౨౯

యమునాతటమందు రాధాస్మృష్టుండు విహరించుట.

క॥ పిమ్మట హరి, గోపీ వ్రా, తమ్ములతోఁ గూడి వేగ ధ తద్యమునా నీ
 రమ్మలను గళాకేళి ను, ఖమ్ముగ నొనరించె రాధి ధ కాయుక్తుండై. ౧౩౦

చ॥ వనజదళాయతాక్షి వృష ధ భానుకుమారిక, లీల లక్షప
 త్రనిభృతదివ్యపద్మము గ ధ రంబునఁ దాలించి నిల్వఁగన్న యా
 కనకపటండు దాసి తమ ధ కంబునఁ గూడుచుఁ బాడు చుండి య
 ట్టె నగుచు నెల్ల దానిఁ గొని ధ తెక్కున నేగఁ గడంగెఁ దన్నదిన్. ౧౩౧

తే॥ అంత నక్కమలేక్షణ, ధ యభయుడగుచు, నక్కళిందజానదిజను ధ నచ్యుతుఁగని
 వెంటబడి వాని పట వంశి వేత్రములను, గొని హసించుచుఁ జనసాగె ధ జనకరాజ!

ఆ॥ అపుడు శౌరి గాంచి ధ యయ్యవి ప్రేయసీ!, నాకు నిచ్చి పొమ్మ, నంగ నామె
 నాథ! నా కమలము ధ నాకిమ్మి పిమ్మట, నీకు నివ్వె యిత్తు ధ నిక్కమనఁగ.

క॥ గరుడ ధ్వజుఁ డోతరుణీ, సరి సరి యిఁకఁ జాలుఁజాలు ధ సరసము నాతోఁ
 బుగుఘల మించఁగ నెంతునె, సరగున నవి దెమ్ము పిదప ధ జలజముఁ గొమ్మా!

తే॥ అవల రాధయు మూఢనా! ధ యన్నెమిద్ది, దోహత నాతమ్మి, గొనలేదె, దోసమెవరి
 దయ్య! యోచించు మనఁ గృష్ణుఁడా కమలచూ, నామె కిడి తనవస్తువులన్నిటిఁగొనె.

క॥ శ్రీరాధా హరులంతట, గోపిక భాండీరవన మ ధ కుంఠితగతితోఁ
 జేరి యలంకృతు లొండొరు, తొరాయనఁ జేసికొనిరి ధ హరిదాసమణీ! ౧౩౨

తే॥ పిదప శ్రీకాంతుఁ డట్టి యాభీరసతుల, గూడి మాధవీముఖలతా కుసుమభరిత
 మైన లోహజంఘ వనంబు ధ సరిగి యెల్ల, గొల్లఁతల తలలనఁ బూలఁగూర్చి ముడిచి

ఆ॥ అచట నుండి గడలి ధ యమున తీరంబున, గోప సతుల తోడఁ ధ గూడి తిరిగి
 తరులతాసుమధల ధ పర మహాపుణ్య వనంబుఁ జేరి విపుల ధ నవ్యధరను.

చ॥ సురపతి యప్పరోగనల ధ శోభిలి యాడెడి మాడ్కి రాధికా
తరుణిని నూడి గోపికలు ధ దాళము వేయుచుఁ బాడుచుండ న
బ్బరమగు రాసకేళులను ధ బొల్పుగఁ జేయఁగడంగె నందు భూ
వర ! యొకచిత్రమయ్యె నది ధ వలెద బాగుగ నాలకింపుమా ! ౧౩౯

శంఖచూడ కంసులు గదాయుద్ధం బొనరించుట.

ఉ॥ దక్షుఁడు ముద్దరాజి ధన ధ ద్రవభుభృత్యుఁడు శంఖచూడుడ౯
యక్షుఁడు సాటిలేక ధర ధ యం దొకవేళను నాముఖంబున౯
శిక్షితకంసవిక్రమ వి ధ శేషము వీనుల నాలకించి స్వీ
యాక్షయ లక్షభారయుత ధ మా గదఁ గేల గ్రహించి యుద్ధతి౯. ౧౪౦

చ॥ వడి మధురా పురంబునకు ధ వచ్చి మదోత్కట కంసగోష్ఠి క
ప్పడె చని మ్రొక్కి యాదవ వి ధ భూ ! యిల నీవు గదా సమి త్కృతా
ర్థుడవని వచ్చితి౯ గనుకఁ ధ దోడ్త గదాసమరంబు జేయఁగా
నడిగెద, నిందు నోటరియె ధ నాఘనజేతకు దాసుడయ్యెడి౯. ౧౪౧

తే॥ అనఁగఁ గంసుఁడు దానికిఁసభిమతంబు, జూపిగదగొని మధ్యాహ్నఁసూర్యుపగిది
మండిపడి శంఖచూడుతోఁభండనంబు, సల్పుమొదలిడె వారలాఁ సమయమందు.

క॥ కరి గరి బోరెడి కైవడి, హరిహరియునుజేరి కలహ ధ మాడిన యట్టుల్
గిరి గిరి దాఁకిన విధిఁ జూ, పలులకు నగుపడుచు వారుఁపలుదర్శమున౯. ౧౪౨

ఆ॥ ప్రలయకాల మేఘభయద ధ రావముబోలు, రెండుగదల రొడలు ధ రేగుచుండె
నటియు నటుఁడు, నటనఁజటులంబుగా సల్పుకరణి వారు బోరఁగ్రాలి రపుడు

తే॥ రెండు గదలును మెత్తనిఁపిండియాట, జూచి కంసుండు గసి శంఖఁచూడయక్షుఁ
బిడికిటం గొట్టఁగ్రమ్మఁజల్పఁబుధులముష్టి, శంఖచూడుండు కంసునిఁజదియఁగొట్టె

చ॥ సురనికరంబనంతమునఁ ధ జూడ యదూర్దవహశంఖచూడు లి
ట్టిరువదియేడు వాసరము ధ లేగెడి దాఁకిని బోరునాచరిం
చిరి విదవ౯ యదుద్రుభువు ధ చేత గ్రహించుచు శంఖచూడు సం
బరమున వందయామడలు ధ బాఱఁగ నైచె ననంతరంబున౯. ౧౪౩

తే॥ శంఖచూడుండు పైనుండిఁచదికిలఁబడి, కొంత చింతించి క్రమ్మఁజల్ గోడిపుంజు
వోలె లేచియుఁ గంసునిఁబూన్కిఁబట్టి, వినునఁ బదివేలయామడల్ఁజనఁగవిసరె

చ॥ అటుపయి నుగ్ర సేనసుతుఁ ధ డాకసమందున నుండి గూలి మ
ల్లటపడి తిర్గి లేచియుఁ జ ధ లంబున సింగము మాడ్కి వానిపైఁ
దటుకున వ్రాలి పట్టుకొని ధ ధారణిని బడదన్నె, యక్షుడం
తటఁగసిఁ గంసుఁ గొట్టి వసు ధ ధాస్థలిఁ ద్రొక్కెను మైథిలేశ్వరా ! ౧౪౪

చ॥ ఇటుల మదాతిరేకులు న + హీన బలిష్ఠులు ముష్టిభండనో
 త్కటులు గదాజిధన్యులు న + కంపిత ధీరులునైన వారలా
 ర్భటులు సెలంగ యుద్ధము న + పారముగా నొనరింప భూమి వే
 చటులభయంబునక వణక + సాగను వీరులు సెంది రబ్రముక. ౧౪౮

తే॥ అట్టి కాలంబునందునఁనఖలయదుపు, రోహితాగ్రణి, శ్రుతిశాస్త్రరూఢిభావ
 విదుడు గర్గ మునీంద్రుఁడుఁకదనముఁజని, వినతులంగొని కంసునిఁకనియె నిట్లు.

వ॥ యదువరా ! ముందు కదనంబు మాని నానుడు లాలకింపుము ఈ మహా
 బలిష్ఠుండగు శంఖచూడుండు నీతో డీటుకు రాఁ దగు పోటుమగండుగాఁడు. కాన
 నీకు సాంపరాయంబు సాంప్రతం బసాంప్రతంబ యగు మున్ను బలశాలివగు నీదృఢ
 ముష్టిని సర్వసుపర్వేంద్రుని వాహనంబగు నైరావతంబు నైతము ధరణిం బడి
 యోధిల్లి యమరావతిపురంబునకుం బరుగిడదే ? ! మఱియు నీ బలంబున ఢిందిన
 వీరుల పేరు లుగ్గడింప నలవియగునే ? వెండియు నీ యత్నుండు నీకు సఖ్యుండు
 గాని వధ్యుండు గాఁడు. పరిపూర్ణతముండగు శ్రీకృష్ణునిచే వీఁడు మడియం దగిన
 వాఁడు. కాన సందియంబు మాని వేవేగ వీనితో నేస్తం బొనరింపుమని చెప్పి శంఖ
 చూడుని నైపునకుం దిరిగి యక్షవరా ! మీయిరువుర కొక్కఁడే ఘాతకుండై
 యంటఁ గంసుండు నీకుఁ బ్రాణమిత్రుండగునట్లొనర్చుకొనుమని యుపదేశింప
 నా యదువరశంఖచూడు లా మునివాక్యంబు చొప్పున సఖ్యం బొనర్చి. కొంత
 కాలమగుడు తద్యత్తుండు మిత్రుని వీడ్కొని స్వగృహంబున కేగుచు, మార్గ
 మధ్యంబున నిశీధమందు మనోహరంబగు రాసగానం బాలించి తత్తాలశబ్దాను
 సారంబుగా నరుగుదెంచి రాసమండలంబు గన్గొని యందు రాధికాలంకృతవామ
 భుజండును, స్వచ్ఛందవక్రీకృతదక్షిణపాదుండును, వేత్రవంశీధరుండును, జగన్మో
 హనుండు నగు శ్రీకృష్ణుండు ఛత్రచామ రాద్యంచితలగు గోపికలు సుట్టముట్టి
 కొలువ, రాసక్రీడ లొనర్చుటం గాంచి రాసేశ్వరుండు వాసుదేవునిగా నెఱింగి
 యతని సామాన్యబాలుగా గణించి సుందరులగు తద్గోపికల నపహరింప నెంచి
 సమీపించె నని విన్నవింప విని రాజేంద్రుం డాశ్చర్యమగ్నమనస్వియై మానీం
 ద్రుతో నిట్లనియె. ౧౪౯

శ్రీకృష్ణుండు శంఖచూడుని వధించుట. ❀

తే॥ అంత రాస రంగంబునఁ నతఁడు సొచ్చి, యేమిచేసెనె? నాకది + యెఱుంగఁదెలుప
 మిముఁ బరావరవిత్తము + నమలభక్తి, నభిమతించెద నన ముని + యనియె నిట్లు

ఆ॥ అధిప ! వ్రేతలెల్ల + రా తాళభూరుహా, యతశరీరు ధీరు + వ్యాఘ్రముఖుని
 నసిత వర్ణు యత్ను + నతిలబ్జహ్వాని, గాంచి పరుగు లిడిరి + కడిది నడలి.

తే॥ అపుడు కోలాహలంబులు, సతిశయిలై, యత్నుఁడా పాటు సతివలఁ హరి హరి యని
పాటెడి శతచంద్రాననఁ బట్టి యుత్త, రాశఁజనఁ గాములెంతినా హనులు దలఁప
శా॥ పోరా పోకిరి! లేకి! నన్నిడుపురా భూమి స్వసల్ దల్లులు

లేరా నీకిక నున్నచోదగునె ఛి లేదా నయంబించుకే

రారా చూడర మంచి చెడ్డలను నఁ రక్షింపరా యేఘనుల్

మారాకారుఁడు నావిభుండు త్రుటిని హ్మాయింపఁడా తుంటరీ! ౧౧౧౧

క॥ అనిమాటుచు హరి హరి హరి, యను చడలుచు నార్పు చల్ల, యత్నునిమిఁదఁ
దనరుచు సరిగెడి తనచెలి, వనజాత్నుఁడు గాంచి నాల పాణియై చనెన్. ౧౧౧౨

ఉ॥ ఆవల గుహ్యకుండు వెను నంటుచు దండధరోపమానుడై

లావున వచ్చుచున్న కమ లాపతిఁ గన్గొని భీతి నల్లపే

లావతి నచ్చట విడి ప లాయన మయ్యెను బిమ్మట్ల దదిం

ద్రావరజుండు నుద్దవిడి నర్హవిధంబున వెన్నోనె జమి. ౧౧౧౩

చ॥ కని యది యత్నుఁ డెల్లడలఁ గాల్కొలఁదిఁ బరుగెత్తి నె జనా

ర్దనుఁ డగధారియై వెనుకఁ గ్రాలుట శీత నగాంతికంబునఁ

కని యొకసాలముఁ బెఱికి కయ్యముఁ గోరుచు శ్రీశసమ్ముఖం

బున నిలుచుండ శౌరి, యల భూరుహముం గొని వేయ వానిపై. ౧౧౧౪

ఉ॥ వాతహతాగరీతి వడి వాడిలపైఁ బడి తిరి యత్తుం

డై తన ముష్టి శ్రీధరుఁ బ డఁ బ్రహరించి దిగవృకంబునఁ

మ్రోతసెలంగ రోసమున బొబ్బలిడఁ, హరి, గాంచి యత్నునిఁ

శేత గ్రహించి తిప్పియుఁ గ సి ధరఁగూల్చె ననంతరంబునఁ. ౧౧౧౫

తే॥ శంఖచూడుండు కృష్ణుని సంగ్రహించి, భూతలంబున బాఁదెను బ్రీతి మాని
ద్వంద్వయుద్ధ మేతద్రీతివలలఁ బుడమి, యడలఁ దొడఁగెను సంతిమంబందుఁ జక్రి.

చ॥ విడికిలితోడఁ దచ్చిరము భిన్న మొనర్చియు దానినుండి వె

ల్లడు మణి భాగ్యవంతుఁ డవ లీలగ శేవధియ న్నిధి గ్రహిం

చెడు విధి సంగ్రహించెగద శ్రీకతియై హరి, యన్యదీయమా

విడిగల కెంపుఁగైకొనియె వింత ఘటంపదె? యిద్ది భూపరా! ౧౧౧౬

తే॥ అంతఁ దజ్జ్యోతి శ్రీకమ లాక్షమిత్రుఁడైన శ్రీదామునందున లీనమయ్యె
నిలుల శంఖచూడుని వధియించి మణిక, రుడయి వెన్నుఁడు గ్రమ్మటవడిని వెడలి.

తే॥ రాసరంగంబుఁజేరి సంతోసమొదవ, మణి నల శతచంద్రాననామహిళ కిచ్చి
గోపికలఁగూడి తద్రాస కుర్దనములఁ జేసి యమునాతట శ్రీని జేరి కనుచు.

క॥ బృందావనమున కరుగుచు, నందున విహరింప నెంచె నట్లుపై హరిచేఁ

బొందిన వరమున నోవధి, బృందము సతులొచు యూధవృత్తలై రతికె. ౧౧౧౭

చ॥ హరిసవిధంబునన్ నిలువ ♦ నచ్యుతుడట్టి లతాంగనా జనం
బరుసమునన్ గనుంగొని మ ♦ హద్యుతితో మనసార వారితో
మురళిని గీతఁ బాడి నగు ♦ మోమున రాసమొనర్చి యా యనం
తరమున రాధతో యమున ♦ దాఁపునకుం జని చూచి తత్తటిన్. ౧౬౬౧

చ॥ త్రివిధములన్ సమీరణుడు ♦ దివ్యసుమంబుల సౌరభంబులన్
నవకము జెంది వీవఁగఁ గ ♦ నద్యట వంశికదంబయు క్తమై
భవికదమై మనోజ్ఞమును ♦ భాసలు సైకతముండు రాసకే
భి వలనఁ గల్గినట్టి శ్రమ, ♦ లీల నశింప వనిచె భూపతి ! ౧౬౬౨

తే॥ అపుడు గోపికావేణు వీ ♦ గాదివాద్య, సరణి ననుసరించి సకలసురలు గరము
వార లిద్వారపైఁ బూల ♦ వాననుగురి, యించి రందలి సతులు సే వించెరిటుల

❧ గోపిలు విహ్వలలై శ్రీకృష్ణునిం బేరుట. ❧

చ॥ మరగిన కొండఱన్ను లరె ♦ మాపతి ! మాపయిఁ గోపమేల ? సుం
దరులము గామె యేమిఁకను ♦ దాళగలేము, విరాళి హెచ్చె ని
ష్ఠురముగ నుండఁ బోకుమని ♦ జోత లొనర్చిరి, గొండ ఱంగనల్
వరగళహండు హఠముల ♦ వైచి వనించెరి కృష్ణుఁడుంగలన్. ౧౬౬౩

సీ॥ కాంతుఁడా! రమ్మనిఁగిరముచు లాగుచు, గుతుకముం గనుచెలుల్ ♦ గొంతమంది
పంకజనాభుని ♦ నత్తుంబు దాఁకుచు, గోర్కులొండెడి సతుల్ ♦ గొంతమంది
కరములఁ గమలాక్షుఁడ్రాలసల్పుచు వనిన్, గ్రుమ్మరు కోమలుల్ ♦ గొంతమంది
శ్రీహరి మ్రోలనుఁజేరి తప్పుల బెప్పు, కుటులం దగు చెలుల్ ♦ గొంతమంది

తే॥ రాధికావేషమును బూనిఁరాణమిఱి, కుదురుగా నాడు మెలఁతలు ♦ గొంతమంది
కృష్ణవేషంబుతోడతఁ ♦ గీర్తనంబు, వింతగాఁజేయు కాంతలు ♦ గొంతమంది.

సీ॥ తాళస్వరంబులన్ ♦ మేలిమిరాగముల్, బాడిరి కొండలు ♦ భామినులును
హావవిభావసం ♦ భావితఫణుతుల, నాడిరి కొండలు ♦ చేడియలును
విశ్వమోహనుడైన వెన్నున్ గనులార, గాంచిరి కొండలు ♦ కామినులును
బాణీవృత్తుల ♦ శౌరినిం జేరుచు, గోరిరి కొండలు ♦ కోమలులును

తే॥ పూరుపోత్తముతోడుతఁబూలబంతు, లాడఁదొడఁగిరి కొండలు ♦ ప్రోడలు మఱి
దానవారాతితోఁ దమి ♦ దాఁగురింత, లాడిరో జనకా! కొండ ♦ ఆతివ లింక.

సీ॥ కడియంబు లందియల్ ♦ గల్లుగల్లు నిమ్రోయ, హరి మధురాధరమాను సతులు
యోగి దుర్లభమైన ♦ శ్రీగరుడధ్వజ, దట్టమా కౌగిలిఁ ♦ దనరు సఖులు
జిన్నినవ్వున వెల్గువెన్నుని నెమ్మోము, గని నవ్వి ముద్దులన్ ♦ గొను రమణులు
కషిష, కషిషా యని ♦ కేవల భ క్తితో, నాతని గుణముఁ గొం ♦ డాడు చెలులు

తే॥ సరసపరిహాసముల్ జేసి సమ్మదంబుఁ, జెందు మందయానలు తత్కలిందజాస
రి త్తటిక మూఁగి రాధికా ధీహరులకు, దృష్టి గూర్చుచునుండిరోదివ్యచరిత!

చ॥ హరియును వారలం గలిసి యాడుచు బాడుచు వీడె మిచ్చుచు
మఱియును గొంచు వృక్షముల ధ మాటున డాగుచుఁ గావిమోవుల
గొఱకుచు నవ్వుచు బ్రణయ ధ కోపముఁ బొందుచు వారికోర్కుల
ద్వర నెరవేర్చుచు మిగుల ధ భాసిలుచుండెను మైథిలేశ్వరా ! ౧౭౨

సీ॥ సకలవిధంబుల ధ జక్కఁగాఁ బోషించు, తలిదండ్రుల బట్టి ములను వీడి
యాపదల్ బాపుచు ధ నఖిలసుఖంబుల, గడనఁజేసెడి విడి ధ ముడివి విడిచి
యుభయలోకానంద ధ మొదవించు సుందరి, యైన యర్థాంగిని ధ నవలఁ ద్రోసి
మెండగు నెండల ధ మండియు, వానలఁ, దడసియుఁ జలిచేత ధ దడను జెంది

తే॥ యన్నపానాదుల విడి ధ యనిలభక్ష, కులయి నిర్మాతదీపము ధ వలె సమాధిఁ
గ్రాలు యోగులున్నెత్తముఁ గాంచలేని, హరినిఁ బొందిరా సతులిదియరుదు గాదె.
ఆ॥ ఇటుల ద్వారకేశుఁ ధ డింతులతోఁ గూడి, రాసకేళి సల్పె ధ నాసమయము
నందు నొక్కచిత్ర మయ్యె నయ్యది యేది, యనినఁ జెప్పుచుంటి ధ వినుము జనక !

✽ ఆసురిమహాముని కథ. ✽

క॥ ధీరుండగు నాసురిముని, నీరజదళనేత్రు నమ్మి ధ నిర్మలతపము
నారదనామకనగమునఁ, గోరిక విడి చేయఁదొడఁగె ధ త్తోఁజీనాథా ! ౧౭౩

ఉ॥ దానికి మెచ్చి యచ్యుతఁ డ ధ తండు తపం బొనరించు వేళలో
మానక సుందరాభరణ ధ మండితుడై సహధర్మిణీయుతుం
డై నగుమోముతో నలని ధ యక్షియుగంబున గోచరించు చ
న్నాన్యనముదంబుఁ గూర్చుచు జ ధ ను బ్రతిఘ్రసమునందు భూవరా ! ౧౭౪

తే॥ ఇట్టి తరుణంబునందు శ్రీకృష్ణుఁ డొక్క, పరిని దన్నేత్రముల కగుఁపడక పోయె
దీని కెంతో యా యాసురిమోనివర్యుడొదఁ జెందుచు యోచించియచటనుండి.

ఆ॥ తపము నాపి కృష్ణ ధ దర్శనలాలసుఁ, డగుచు లేచి యల మ ధ హామునీంద్ర
మాన్యబదరికాశ్ర ధ మంబున కేతెంచి, హరిని గనక వగచి ధ యందు సాగి.

క॥ లోకాలోకాద్రికిఁ జని, శ్రీకాంతుని వెదకి కనక ధ చేడ్పడి యచట
దూఁకొనిన పార్షదులఁగని, వీరక బ్రశ్నింప, వారు ధ వీక్షింప మనక. ౧౭౫

క॥ శ్వేత ద్వీపముఁ జేరుచు, బీతపటుడు శేషశయ్య ధ వెలుంగమింగనుచు
బ్రాతిగఁ బొగులుచు నచ్చటి, లాతుల నడిగియును నేమి ధ లాభములేమి.

తే॥ అధికదుఃఖంబుఁబొందియఁహాయిదేమి, యెచట వెదకిన బ్రహ్మరియెఱుంగఁబడక
యుండె నేనేమి సల్పనానుందునెందు? నెటుల నాతనిఁ జాతునోయెఱుకపడదు

- క॥ అనుకొను చిట్టల మఱి శ్రీ, వనజాత్ముని నెమక దివ్య ♦ వైకుంఠంబున్
జని తత్ఫలమున శ్రీపతిఁ, గనజాలక మిగుల వగచి ♦ కదలియు నచటన్. ౧౮౨
- తే॥ వడిని శ్రీరమా వైకుంఠ ♦ పదవిజొచ్చి, చూడ నచ్చట నాతఁడు ♦ శోభిలమిని
గుంది వీడ్కొని గోలోకకంజమునను, బృందకాటవిఁ వెదకి గోవిందుఁగనక.
- క॥ కని కానలి వాండ్రను నో, ఘనులారా ! మీరు హరినిఁ ♦ గంటిరె ? యేచో
టున కేరీతిని జనియెనో, యనుమానము మాని తెలుపఁనగ్నింతుఁ జూచి. ౧౮౩
- ఆ॥ అని యడుగఁగ వార ♦ లగ్రజగ్రేసరా!, వినుము మావిభుండు ♦ పృథ్వీగర్భ
కలితమామనాండ ♦ కనదిల కిద్దెస, నరిగె ననిన నల్ల ♦ యాసురిముని. ౧౮౪
- ఉ॥ ఆసరణే మనోగతిని ♦ నాజగము నివ్విడి యిద్ధరాస్థలం
బాసను జొచ్చి చూడ నిట ♦ నా హరి గన్పడకుంట నెమ్మదిన్
వేసటఁ బొంది తుట్టతుద ♦ విష్ణుని జిష్ణుఁగ గృష్ణు నిష్ఠి కై
లాసగిరిఁ జెలంగడి క ♦ భానిధిమాభినిఁ గాంచి మ్రొక్కియున్. ౧౮౫
- తే॥ నీలకంఠ ! మహాదేవఃసీరజాత్ముఁ, గాంచ నేను వైకుంఠలోకంబు మొదలు
పరమగోలోకముందాఁకఁసరిగ వెదకి, యుంటిఁగాని యాచక్రకి, నాకంటఁ బడఁడు.
- క॥ కావున దేవా ! యెచ్చట, దేవకి తనయుండు వఱుఁ ♦ దెలుపుమ దయతోన్
నావును గంగాధరుఁడును, నీవిధి వచియించె మునికి ♦ నిద్ధచరిత్రా! ౧౮౬
- ఉ॥ నెమ్మది నాసురీ ! యరయ ♦ నీవె కృతార్థుఁడవంచు నెంతు నా
యొమ్మికనుండు కర్మవిష ♦ యుల్ సురసామలఁబోలె నల్పకా
మమ్మున నుండు మాను లస ♦ మాన మనూనజనార్థ్యమున్ రహ
స్యమ్మును నిర్గుణంబు నగు ♦ సౌఖ్యలవం బెఱుఁగంగ నేర్తురే ? ౧౮౭
- తే॥ కాన నీవిటు నిష్కామఁబూని వగుచు, నిర్గుణాధిక సౌఖ్యంబునిస్తులముగఁ
జెందియుంటివి రిత్తగాఁ ♦ తేసితి శ్రమ, పద్మనాభుని గననింక ♦ భావమున్న.
- చ॥ విపులమహోదధిఁ మిగుల ♦ వేదనఁ బొందెడి హంసమాని న
ట్లపగతమఃఖుగా సలిపి ♦ యాటగుచందుల నుండి బృందకా
విపినము నందు రాసమున ♦ వ్రేతలఁ గూడుచు నుండఁ గాన నీ
విపు డట కేగుచుండు మిదె ♦ యేనును వచ్చెద మౌనినాయకా ! ౧౮౮
- చ॥ అను చటు లాసురిం గలిసి ♦ తృప్తింబకుఁ దాయమునాతరంగిణీ
ఘనతటసంగఁగోరుతరు ♦ కాండలతావిలసన్నికుంజ పుం
జనిభృతనైకతస్థలికి ♦ సాగఁగ నడ్డిరి గోజగన్నివా
సినులగు ద్వారపాలికలు ♦ సేతులఁ దాలించి మంచిబెత్తముల్. ౧౮౯
- ఉ॥ అడ్డిన వెంట నాయురుపు ♦ రా పువ్రుఁబోఁపల కిట్లు పల్కిరి
రెడ్డముఁ బెట్టఁ బోకుఁ డిఁక ♦ నే మతిదూరముచుండి నాథ నా

దొడ్డ రమేశుఁ గాంచ వడి ♦ తోఁ జనుదెంచితి మమ్మలార ! మీ

రృడ్డ ఘటింకకుండ హరిఁ ♦ జేర నొనర్చుడి ! చూపండి దయా.

౧౪౩

తే॥ తరులుఁ దటినులు గోవులుఁధాత్రియందుఁ, దమిఁ “బహోపకారార్థమిందంశరీర”
మనుచు ఫలతోయ దుగ్ధంబుఁలనిశమిడుచు,నలరినటు బుధుల్ పరహితఁమందునుండు

వ! అంత నాద్వార పాలికలు.

౧౪౪

ఉ॥ బాగుగ నున్న వీ ర నడి ♦ పల్కులు గాని క్రియఁ ఫలింపవా

శ్రీగరుడధ్వజం డిపుడు ♦ స్త్రీప్రకరాన్వితరాసఫేలనో

ద్యోగిగ నుండి మే మిచట ♦ నుండ విధించెను గాన లాఠివా

రీగడి దాటి లోపలకు ♦ నేగిన ముప్పగు మాగు వారికిఁ.

౧౪౫

ఉ॥ లేనియెడఁ హరిం గనఁగ ♦ లిప్ప దృఢంబుగ మీకు నున్నచో

మానసరోవరంబు జని ♦ మజ్జఁముం బొనరించి గోపికా

మానవతీసురూపము ల ♦ మందముగా ధరియించి వచ్చిన

న్లోనికి బోవఁ జాలుగురు ♦ నూల్కొనుఁ డోద్విజలార ! దానికిఁ.

౧౪౬

ఉ॥ నావుడు వార లిర్వు రల ♦ నాతుల వాకుల నాలకించి యా

తావును వీడి సాగి త్వరి ♦ తంబుగ మానసరోవరంబు నం

దోవుచుఁ దానముఁ సలిపి ♦ యుగ్మలి యాపులఁ దాల్చి తోడ్త నా

శ్రీవిభు రాసమండలము ♦ జేరి యనంతరమందు మెల్లఁగాఁ.

౧౪౭

సీ॥ స్వచ్ఛజాంబూనద ♦ భ్రాజిత పద్మరా, గాంచిత ధరణీస ♦ మన్వితంబు

మాధవీముఖలతా ♦ వీధికదంబాది, భూరుహ సందోహ ♦ భూషితంబు

నుండితప్రాంగణ ♦ మండపస్తంభస, భావీధిపంక్తి వి ♦ భాసితంబు

నరుణసితాసిత ♦ హరితవిచిత్ర వ, ర్ణస్ఫురత్పుష్ప వి ♦ రాజితంబు

తే॥ లలిత వాసంత చంద్రికాఽవిలసితంబు, విహగ మధుకూజితం బజ్జవితతియుతము

శీతలానిలాన్వితము సంఘ్రీవీ కరము,నగు నికుంజ మొక్కడు గనియరిగి యందు

సీ॥ కోటిమన్మథహాపుఁ ♦ గోటీంసు తేజనిఁ, గాన్తుభశోభితుఁ ♦ గమలనేత్రుఁ

గనక మయాంబరుఁ ♦ గరుణాపయోనిధిఁ, గమలామనోహరుఁ ♦ గమలనాభు

శ్రీవత్సవిహ్నితు ♦ శ్రీనరన్నేహితు, శ్రీద్వారకావాసు ♦ శ్రీనివాసు

జలధరవర్ణని ♦ సర్వభూషణయుతు, వేత్రవంశీధరు ♦ వినతచరితు

తే॥ గోపికావృతునిఁ రాస ♦ కుర్దనేశు, ద్విరద గామినీరాధికా ♦ విహితు వరదుఁ

గృష్ణు దూరవసుగాఁ గాంచితేలుమోడ్చి, యెల్లగోపికల్ గనుచుండఁనిట్టులనిరి.

తే॥ కృష్ణ ! కృష్ణ ! కృపాసింధు ♦ కీర్తనీయ, దేవదేవ ! జగత్పతి ! ♦ దివ్యచరిత !

పద్మనాభ ! నారాయణ ! పరమపురుష ! విశ్వకారణ ! శౌరి ! మామనతులివిగొ.

తే॥ భూమి భూరిభారము బాహుబుజ్యనరుల, గావ వేదముల నిల్పఁగా మఖములఁ
జ్రోవ వైకుంఠలోకంబుఁ బూన్కి వదలి, నందు పెంకిని బిడ్డవై యలరితివిగ. ౬౦౨

క॥ రాధాధరమధుభృంగా!, శ్రీధర! బ్రహ్మాండకోటి ధీశేఖర! గోపీ
యూధావృత! మధుసూదన!, మాధవ! గోవింద! చక్రి! మమ్ముల గనుమా.

తే॥ అరయ సర్వావతారంబులందు నీవె, గాదె పరిపూర్ణ తిముడవుఁ ఘనచరిత్ర!
వరదుడవు నీవె గోలోక ధీపతివీనె, పరమయోగీశుడవునీవె ధీపరమపురుష!

తే॥ నిన్నుఁ జూడంగ నెల్లెడఁ నమకినెమకి, తుట్టతుడి కిటు వచ్చుచుఁ దోయజాతుఁ
డవగు నిన్నని యఘము లడంచి ధన్యతముల మైతిమి రాసేశ! దయను గనుమ.

తే॥ అంత భగవంతుఁ డానుతిఁ నాత్మమెచ్చి, రాధతోడఁ బ్రసన్నుడైఁ పలుగురియు
మేఘగంభీరవాణి నాఁ మేటితబుసు, లకు వచించె నేతద్రీతిఁ నకలువముగ. ౬౦౬

క॥ వష్టిసహస్రాబ్దంబులు, కష్టపడి తపంబుసల్పఁ గరుణను గని మీ
యిష్టము నడిగినఁ జెప్పమి, నిష్టలని యుపేక్షజేసి యెసఁగితి గాదే. ౬౦౭

ఉ॥ ఐనను మీ యభీష్టముల ధీనిఁటి నిత్యతః దెల్పుడన్న నీ
శాసఁడు నల్ల యాసురియు ధీనిఁటి మొక్కి మహాత్మ! యన్యముల్
వేనిని గోర మీ విపుడు ధీనిఁటి రాధిక నీదు పాదముల్

ధ్యాన మజస్రము సలుపు ధీనిఁటి మాకు ననుగ్రహింపుమా! ౬౦౮

తే॥ అవలఁ గృష్ణుడు దానికి ధీనిఁటి మతింప, శంకరాసురు లావంశి ధీనిఁటి
మున మనోహరతరుయితఁ పులిసమందు, నిత్యవాసముజేసిరో ధీనిఁటి చరిత!

క॥ పిమ్మట రాధాపతి లో, పమ్ములు లేనట్టిరీతిఁ బద్మాకారా
మమ్మున వ్రేలలతో రా, సమ్ములఁ బ్రేమమ్ముతోడ సలిపెను జనకా! ౬౧౦

ఆ॥ ఆఱుమాసము లిటు లతివలఁగూడుచు, రాధికాధవుండు రాసములను
జేసియుంట గోపి కాసముదాయంబు, పూర్ణ తుష్టిబొందె భూప! యవల.

క॥ అరుణోదయవేళను నిద్దరవిడి గోపీజనంబు తొందర స్వకమం
దిరముల కేగఁ దొడఁగె నిజ, వరయాధములెల్ల జట్టు పరివేష్టించె. ౬౧౨

తే॥ నందనందనుఁ డంత స్వమందిరమున, కేగె వృషభానుసుత తనయింటికరిగె
నిట్టి రాసకేళి కథఁ నవదుభక్తి, వినదరో వారు ముక్తులై తనరంగలరు. ౬౧౩

తే॥ అనంగ జనకుండు నారదా! యఘముఖాసు, రరుచులెట్టుల రాధికాఁ రమణుగలిసె
నటుల శంఖచూడుని జోతిఁ కృష్ణమిత్రుఁడైన శ్రీదాములో లీనమయ్యెఁ జెపుమ!

శంఖచూడోపాఖ్యానము

తే॥ అంత మునివరుఁ డిట్లనఁ నమలచరిత్ర! రమ్యగోలోక వార్త నాఁ రాయణముని
ముఖమునఁ మున్నువంటిని భూప! వినుము, చిత్త మన్యస్థలంబునఁ జేర్చకుండ.

క॥ దామోదరునకు మువ్వరు, భూమి, శ్రీ, రాధ, లనెడి పొలఁతులు గలరా
భామిను లందున రాధా, కామినియే హరికి ముఖ్య కాంతగ నుండె. ౬౧౬

వ! అంతః బరిపూర్ణయావనాధ్యయగు రాధ తనవిభుండు సవతియగు విరజతోః గూడి వేడుకగా నేకాంతంబుగాఁ గ్రీడించుచుండెనను సంగతి నిజసఖచే విని మిగుల వగచి వందయామడ లెత్తును వందయామడల విస్తృతంబును గోటిభానుసన్నిభంబును గోట్వశ్యకల్పితంబును హఠాతరాంచితంబును నై యొప్పు నరదంబధిరోహించి

౬౧౭

చ! కరములయందు బెత్తములు ధ్రువ దశార్బుదచేటికాజనుల్
వలులు నాల్గుకేవలను ధ్రువముగూర్చు సువర్ణభూషణో
త్కరము ధరించి కోటి శశి కాంతివిభాసురయై మనోహరుఁ
హరిని గనంగఁ బైసమయి యధ్యగచ్ఛిత్రము లెల్ల జూచుచున్.

౬౧౮

తే! బయ్య నెయ్యన శ్రీకృష్ణునినికే జేరు, తటి హరిస్వస్తుడైన శ్రీదాముడు మొగ
సాల నిల్చి యారాధికాస్యందనంబు, నడ్లగించె స్వప్రభుసూక్తిని ననుసరించి.

తే! అవల నడ్లిన శ్రీదాము నధికబలుని, జక్రిమిత్రుని రాధికా సఖులు గాంచి
యిట్టి దొరసాని తేరెటులీపు నిల్చి, వెడలితి వటంచు గొట్టిరి బెత్తములను.

తే! అంతః బాదరింటిలోపల నధివసించు, కృష్ణుఁ డారాధికాసఖు లేపుమీఱ
ద్వారపాలకుఁ డన్నెడి ధ్వనుల వినుచు, భీతిచేఁ దిరోహితుఁ డయ్యెఁ బదప విరజ
తే! అడలినదియాచుగోలోకమందుఁగోటియోజనాయుతంబుగఁ బాతెనుదధి యుర్విఁ

గ్రమ్మినట్టుల, రవియు నల్లడల నొక్కసారి వెల్గిన పద్ధతి ధారుణీంద్ర! ౬౨౨

తే! అంత సఖులతో రాధ కుంజాంతరంబు, జొచ్చి యెల్లడఁ గని మధుసూదనుండు
భీతిచేఁ దిరోహితుఁడౌట విరజ నదిగ, మాటుట నెఱిగి మఱి నిజాగారముఁ జనె.

తే! అవలఁ గృష్ణుఁడు ప్రాదినియైన విరజ, మరల సాకారగా సన్నిపరిసరంబు
నందు వెల్లు బృందావనమందు నున్న, కుంజమున రాసముల్ జేసెఁగూర్చి బిడప.

ఆ! విరజ, శౌరివలన హరినిభసప్తపు, త్రులను గనియె వార లల వనంబు
నకుఁ దొడపులుగఁ దగిరోకపడి దమ్ముల, నన్నలు ప్రహరించి రాడుకొనుచు.

క! చిఱుత లపుడు మఱి గొట్టక, పరువిడి హరియు క్తజనని పయ్యట డాఁగ
విరజయు గని వత్సలతో, గరములఁ గొని బుజ్జగించెఁ గమ్రొక్తులతో.

క! వనజాక్షుం డటు తన చలి, తను విడి యల యర్చకులను దమిఁ గొనుచుంట
గని కనలి యదృశ్యుండ, య్యెను విరజ గడు వగచి హరి యెడఁ బాయుటచే.

తే! కొడుకులార! మీరలు హరికూడిక చెడ, సలిపితిరి దాన జలధులై జంతుకోటి
గ్రోలనట్లు నై మిత్తికాఖ్యాలయమునఁ గలిసికొనురీతి నుందురుగాక భువిని.

వ! అని శపింప నయ్యెప్పుడు కొమరులు మాతృశాపనిహతులై తతణు
బునఁ బ్రియవ్రతంబు నరదంబుగా రచించి యందు సమాన్వితులై భూలోకంబు
నకుం జనుదెంచి లవణేక్షుసురాసర్పిదధిదుగ్ధజలంబులను పేర సప్తార్ణవంబులై

ప్రాణికోటి గ్రోలరాని తొరజలంబులు గలిగి యగాధంబులై జడంబులకుఁ దల్లి
యిండ్లై ప్రథమద్వీపంబున లక్షయోజనంబులందును, ద్వితీయద్వీపంబున రెండు
లక్షలయోజనంబులను, తృతీయద్వీపంబున నాల్గులక్షలయోజనంబులను, చతుర్థ
ద్వీపంబునం దెనిమిదిలక్షలయోజనంబులను, పంచమద్వీపంబునం బదాఱులక్షల
యోజనంబులను, షష్ఠద్వీపమునందు ముప్పదిరెండులక్షలయోజనంబులను, సప్తమ
ద్వీపమునం దఱువది నాల్గులక్షలయోజనంబులను నాయామంబు వేఱువేఱుగాఁ
బొంది యెండొరులకు సంబంధంబులేని మాడ్కిఁ బ్రవహింపం దొడంగిరి. అంత
నవ్వెరజాకాంత, సంతాన కాంత విరహాతురయై కుందుచుండఁ గరుణాసముద్రం
డగు నుపేంద్రుండు గ్రమ్మఱఁ బ్రసన్నుండై “జీవితేశ్వరీ! నిన్ను బాసి నేనొక
క్షణంబైన నుండఁజాలను. మఱియు మన తనయుల సహరహంబు జూచి నిజశక్తిని
గాంచుచుండఁ గలవని వరం బొసంగి యోదార్పి తన వియోగంబున రాధికకుఁ
గలిగిన సిలు గెఱిగి యటచుండి వీడ్కొని నెచ్చెలియగు శ్రీదాముతోఁ గూడి
తద్రాధాకుంజంబునకుం జని తోరణంబున నిలుచుండఁ ద్రిపురసుందరియు మాన
వతియు నగు నారాధిక, గనుఁగొని సకోపయై నిట్లనియె.

౬౨౯

చ॥ నరహరి! పొమ్ము పొమ్ముటకె ♦ నాదరిఁ జేరకు మా నికుంజమం
దరుసముతోడ నా విరజ, ♦ యాపగగా నదమాచు నీపు సం
బరమున నెల్ల కాలమును ♦ వాసము సల్పినఁ జక్కనుండు నో
హరి! యణునంత లాభ మిట ♦ హత్తదు గావున వేగ నేగుమా!

౬౩౦

క॥ అనవుడు శ్రీహరి విని యామె నికుంజములోన దూఱి ♦ మిన్నకయుంటఁ
గనుఁగొను శ్రీదాముఁడు రాధను గని యిట్లనియె నధిక ♦ తామసబుద్ధి.

క॥ తల్లీ! గోలోకేశుని, పుల్ల సరోజాతను సకల ♦ భువనేశ్వరు, లీ
లోల్లాసుని భగవానుని, నల్లరిగా నుల్లసంబు ♦ లాడట దగునే?

౬౩౧

నీ॥ నిస్సార సంసార ♦ దుస్సహరోగముల్, బాపెడి వైద్యుండు ♦ పతియ కాడె
యార్థిక వైదిక ♦ యతాగిక నైతిక, ఘోరదెల్పెడివాడు ♦ పతియ కాడె
ధర్మార్థ కామ సం ♦ తాన సాధనములఁ, వాసికెక్కినకర్త ♦ పతియ కాడె
యెట్టిచింతలనైన ♦ నెట్టిచింతలనైన, బాపెడి నేర్పరి ♦ పతియ కాడె

తే॥ సకలవాంఛలనెరవేర్చి, సౌఖ్యమిచ్చుప్రభువు పతి కాడెచుట్టలఁక భయ మొసఁగి
కరుణఁ గనువాడు పతి కాడెఁక మలనేత్ర! యట్టి నీపతి దూఱుట న్యాయమగున?

మ॥ జననీ! పెన్నిటి చూడహీనుడయినఁ ♦ సౌశీల్య సౌజన్య స
ద్భుతా పుష్కలతా గరిష్ఠకవితా ♦ దాక్షిణ్య కారుణ్య ధ
ర్మ సయ ద్రవ్య విహీనుడైనఁ దమితో ♦ మన్నించి ప్రేమించు స
ద్వ్యతా సంఘముఁగాంచి వేల్పులెపుడు ♦ వర్ణించి కాపాడరే.

౬౩౨

తే॥ అఖలవిధముల ననుకూలుండగుచు నిన్ను బ్రేమతోడాయ మాకృష్ణు విధముగనక
ధూర్జవై యిట్లు నామ్రోలఁదూలనాడఁ, దగునె? జెప్పను తరుణిమతల్లితల్లి!

చ॥ మఱి నినుఁబోలు శక్తు లతి ♦ మాత్రముగా సృజించు దివ్యచా
తురిని గడించియున్న హరి ♦ తో నటు దూలఁగ మాటలాడెదే?
సరిసరి కోపము విడిచి ♦ శాంతము సెందు మనంగ రాధికా
తరుణియు వించుఁ గిన్నను ద్రు ♦ తంబుగ నిట్లనె వానికో విధూ! ౬౩౬

చ॥ జనకు నుతించుచు జనని ♦ శాపము లాడితి వోరి శుంఠ! వే
దనుజుడవై ధరిత్రిని వ్య ♦ ధాజలధి బడి పీడఁ జెందుమా!
ఘనమగు గోజగంబు క్షణ ♦ కాలములోపల వీడి యేగుమా!
యనవుడు శౌరి మిత్రుఁడు త ♦ దంబకుఁ గ్రమ్మఱ నిట్లు వాకొనె. ౬౩౭

క॥ అనుకూలుండగు హరిపైఁ, గినియుటచే నీవు ధరను ♦ గృష్ణుని విడి బా
ధను నూతేడులు దాఁచను, గనుచుండువు తప్పదిద్ది ♦ కాంతామణిరో! ౬౩౮

తే॥ ఇటుల నొండొరుల్ శాపము, లిచ్చికొనియు,
గుంచుచుండుటఁ జూచి గో ♦ విందుఁ డెలమి
స్వయముగా వారియెదుటకు ♦ వచ్చి తొలుత
రాధ కిట్టులఁ బల్కె ధ ♦ రాతలేంద్ర! ౬౩౯

తే॥ మద్వచన మబద్ధము సల్ప ♦ మంచి నేర్పుకలదు గాని భక్తోక్తులఁ ♦ గల్గఁజేయు
శక్తి పరమాణు వంతయుఁ సరిగ తేమి, నీకు నొకవర మిచ్చెద ♦ నెలఁత! వినుమ.

క॥ వారాహకల్పమందున, ధారుణి భారంబుఁ బాప ♦ దైత్యుల మాప
ధీరులకును దర్శన మిడఁ, బేరిమి నీతోడఁ గలిసి ♦ వెడలెద ధరకుఁ. ౬౪౦

తే॥ నీ విరహకాలమందునఁ నెలకు నెలకు, నేను దర్శన మిచ్చెదఁమాను మార్తి
యనుచు భార్యను నోదార్పియనుచుండు, బలుఁడునైన శ్రీదామునిఁబలికె నిట్లు.

క॥ నీ యంశముతో రక్కసి,వై యవనిఁబుట్టి యట్టి ♦ వైవస్వతమ
న్వాయతకాలమునఁ నేఁ, బాయక రాసములఁజేయు ♦ పట్టున నీవు. ౬౪౩

చ॥ అరమున నన్ను జేరి పరి ♦ హాసములం బొనరింతు వందునఁ
మరలక నీవు నావలన ♦ మ్రందెద వడ్డె సవిగ్రహుండవై
మరల యథాప్రకార మన ♦ మానరుచిఁ దగియుండువయ్య యీ
పరమును బ్రీతిఁగైకొనుచు ♦ భావమునందలి చింత మానుమా! ౬౪౪

తే॥ అనఁగ నతఁ డట్లు స్వాంశతో ♦ ననురుఁడగుచు
సుధను గృహమునఁ దగి శంఖ ♦ చూడుఁ డనెడి
పేరుఁగని బలియోచుఁగు ♦ బేరు మిత్రుఁ
డగుచు హరిహతుఁడై దివ్యుఁ ♦ డయ్యె నయ్య! ౬౪౫

శే॥ అద్యయుండయి యందఱియందునుండి, సర్వకార్యంబు లొనరించుజాణ కిదియు
జిత్రమానాకా? యాకృష్ణుఁడేర నుతుల, సలిపి సాగిలి మ్రొక్కెదఁజనకరాజ!

తే॥ కల్మషులును బృందావనఁఖండ మిద్ది, భక్తి వినినచో నా పంచపాతకములు
ప్రేల్పిడిక జన ధన సుత ఁవృద్ధిబొంది, దండిగోలోకమందున ఁ నుండఁ గలరు.

తే॥ జనక! మఱియేమి సత్కథఁవిననలతువొ, తెలుపుమా యన నాతఁడోదేవమాని!
బాలుడగు హరి యెట్లు గోవర్ధనగిరి, జేత నెత్తెనొ యాకథఁజెప్పు మనుడు.

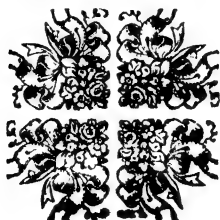
ఉ॥ శ్రీకమలానివాస! ముని ఁ శేఖర మానసవాస! నిర్మల
ప్రాకటసత్యభాష! బహు ఁ రమ్యసువర్ణవిభాష! దేవతో
మా! కమనీయవేష! శర ఁ కాగరిసాధుసుపౌష! ఖండితా
స్తోకసమస్తదోష! యదు ఁ శుద్ధకులాంబుధిపూర్ణచంద్రమా! ౨౮౯

ఉత్సాహవృత్తము॥ గోపికాసమేత! రాస ఁ కుర్దవప్రణేత! సం
తాపపాపజేత! దుష్ట ఁ దైత్యకరిమృగాధిపా!
గోపతీ! హరీ! మనోజ ఁ కోటిదివ్యవిగ్రహా!
భూపదీసగంచితాంగ! ఁ భూసురాగ్రణి ప్రియా! ౨౯౦

గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్రాపస్తంబసూత్ర, భారద్వాజసగోత్ర, చిపుకుల
కులజలధికశానిధి, కోటమాంబాకామయ తనయ, లక్ష్మీదేవీ
సుబ్రహ్మణ్య దత్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదిత కవిశ్య
నిశ్చయ, సుజనవిధేయ, శ్రీనివాసాపరనామధే
యాప్పయశాస్త్రిచే నాంధ్రీకృతంబైన
శ్రీగర్గభాగవతం బందలి
బృందావనఖండము
సంపూర్ణము.

—•—•—•—

శ్రీ శ్రీ శ్రీ
హరిః ఓంకర్మత్
శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ గ ర్గ భా గ వ త ము.

గి రి రా జ ఖ ం డ ము.

యమునారుచి రాంగా !

తోయరుహసమానహస్త ! ♦ తోయజనాభా :

తోయరుహగృహధర ! నా

రాయణ ! రాసప్రవీణ ♦ రాధాకృష్ణా !

౧

శ్రీకృష్ణుండు తండ్రిని నింద్రపూజనుగూర్చి ప్రశ్నించి గోవర్ధనగిరిని బ్రశంసించుట.

౨॥ అక్కడకుండు జనకవిభున కిట్లు చెప్పందొడంగ. దేవా ! జనులు జన పాలకునకు వార్షికంబగు కప్పంబుఁ గట్టినట్లు కృషీవలురగు గోపకు లందఱా పురం దరునకుఁ బ్రతివత్సరంబందుఁ బ్రావృట్కలంబునఁ బూజాపురస్సరంబుగా బలిని సమర్పించుచుంట బ్రహ్మాండనాయకుండగు శ్రీకృష్ణుం డొక్కతఱి నవలోకించి సకలగోపకదీపితంబగు సభాస్థలినున్న నిజజనకుండగు నందునిం గని నాయనా ! ప్రత్యబ్ధంబున నయ్యింద్రున కిట్లు బలిని సమర్పించుచుంటిరి. దీన మీకేమి ఫలంబు గలదు ? తాకికమా ? పారతాకికమా ? యేదియో యానతిండని ప్రార్థింప నందుం డందుల కియ్యకొని నిజనందచునకు నిట్లనియె.

౩

౪॥ ఇది సురేంద్రపూజఁబ్రేరేపఁడఁ దలంపఁగ, భుక్తిముక్తికరముఁబుణ్యతమము

దీని విడినవాడు ♦ దీనుఁడై తిరిగెడి, గాని సుఖయుతుండు ♦ గాఁడు గాఁడు. 3

౫॥ అనవుడు భగవానుం డ,ల్లన నగి తండ్రి ! యిదేమి ♦ లక్షణ మీపుడే ఘనుఁడు వచించెను మీరిది, యనుమానము మాని విడుట ♦ యర్థప్రదమా.

౬॥ కారణ మేమనఁ వినుఁ డ ♦ ఖండపురాకృతకర్మరీతి బృం దారకులు సురేంద్రుఁడు య ♦ థావిధి స్వర్గసుఖంబు వొంది యే వారమునఁ స్వపుణ్యమితి ♦ పారము సెందునొ నాఁటగోలె నీ ధారుణి జన్మమెత్తి సుకృ ♦ తంబును దుష్కృతిఁ జేయుచుండరే.

౪

- ౧౫౫ తావున వారును మనతో, నే విశయము లేనియట్లు ధీక్షై యుంటా
జీనుక్తి ఘటిల్లక, జీవితము వ్యర్థ మగును ధీసించినచో.
- ౧౫౬ సురతతికంటె దన్నముచి ధీసూదనుఁ డా దివిశేషకంటె సుం
పఁచతురాస్యము క్తవిధి ధీతద్విధికంటె హిరణ్యగర్భుఁడా
పఁపరిమేష్టికంటె గుణ ధీభాసురమాయయు దానికంటె నా
పరి మగుణం బనశ్వరము ధీబ్రహ్మ ముపాస్య మటం చెఱుగుమా!
- ౧౫౭ అదియు జగన్నిదానమయి ధీయాగమ గో సుర వహ్ని ధర్మ సం
పదలను మూలమై సకల ధీభాగ్యమహానిధియై వెలుంగు న
య్యది విడి వేఱుదాని మన ధీమందున నమ్మి భజించు నట్టి దు
ష్టాదులకు ముక్తి సేకురునె? ధీయాప్సితముల్ నెఱవేఱుచుండునే.
- ౧౫౮ తావున నింద్రుని పూజల, నావలఁ బోఁద్రోసి మీర ధీలటు లర్చల నా
శ్రీపిభువన్జంబగు, గోవర్ధనగిరికి సల్పి ధీకోర్కెలఁ గొనుడి!
- ౧౫౯ తద్గిరియో పులస్త్యుని యు ధీదాతృబలంబున నీస్థలంబున
సదతిదాయకం బగుచుఁ ధీజక్కఁగఁ జొచ్చెను గాన బ్రహ్మప
క్రొద్గత భూమిదేవులకు ధీనాయక నాలకుఁ, బూజ సల్పి స
పద్గతపారితోషికము ధీబాధముగా నిడ నొను దానికే.
- ౧౬౦ నంద! యొనర్పఁగా నటుల ధీనాకుఁ బ్రయంబగు నన్నఁ దత్సభ
జంబము నాలకించెడి ను ధీశీలుర యందున వృద్ధుడైన స
న్నుండు కృష్ణవాక్యము మ ధీసంబునఁ బూర్తిగ మెచ్చి నాయనా!
సంసృతా! వచింపుము ఘృ ధీణామతిఁ దన్నగపూజ యెట్టిదో?

❀ గోవర్ధన పూజావిధి. ❀

౧౬౧ అంత రాధికాకాంతుండు స్వాంతంబున సంతసించి సన్నందున కిట్లు
నాయ. గోవత్సధా! తద్గోవర్ధన ధరాధర వరంబు నందలి క్రింది ప్రదేశంబున గోమ
యంబున పలికి నిగ్గు మ్రుగ్గులఁ బెట్టి పూజాసంభారంబులం గొని జితేంద్రియుండై
బ్రహ్మణులతోఁగూడి పరమధత్తినఁ దదచలంబును ధ్యానించి యావాహనంబు
సల్పి యర్ఘ్య మొసంగి పాద్యమిచ్చి యాచమనం బిడి గంగాయమునోదకంబుల
లహరీసంస్థ యనెడు మంత్రంబున నభిషేకించి పంచామృతంబుల స్నానంబుఁ
జేయించి దివ్యజననంబును యజ్ఞోపవీతంబును సమర్పించి చందనాది సుగంధద్రవ్యం
బుల నలఁచి కిమనీయంబులగు సుమంబుల నర్పించి నానాదివ్యగంధభాసురంబగు
ఘోషంబును, జగజ్జ్యోతిభాతి వెలుంగు దీపంబు నర్పించి భక్త్యభోజ్యలేహ్యచోష్య
సంఘంబునాశి నివేదించి చతుష్పైకచాలంబుల నైదుపంక్తులుగా నమర్చి యా
కాంతంబుల గంగాయమునాజలంబుల నింది యందుఁడులసీదళంబు లిడి యొక్కొక్క

దానికి పట్టుంచాశద్విధంబులగు సామగ్రుల భోగంబులు గలుగునట్లు సేపించి
సుర భూసురాన్ని గోబృందంబుల షోడశోపచారంబుల సంతృప్తిపఱచి ద్విజనములకు
మృష్టాన్నం బిడి తదితరులకు సైతం బన్నదానం బొనర్చి గోపీ గోపాలయుక్తంబుగా
దానును సాపడి కాంస్యఘటాదిచతుర్విధ వాద్యంబుల మొఱయించి కర్పూర
నీరాజనం బెత్తి వేదాహమేత మ్మనెడుమంత్రంబునఁ బుష్పాంజలి యర్పించి పాష్టాలగ
దండప్రణామంబు లాచరించి వినుతించి జయశబ్దంబులం గావించుచు నాట్లం బొన
రించి గోవర్ధనగిరిరాజోత్సవంబుఁ జేయందగు. ౧౫

తే॥ ఎందు గోవర్ధనాచలఁ మొందలేదో, యందు గోమయంబున దానిఁ యంతయెత్తు
బాడపు వెడలుపు ఘటియించిపుష్పవల్లిభూరుహాదులఁగూర్చినఁ బూజ్య ను నును

తే॥ అట్టి గోవర్ధనాచల ఁ మందునుండి, శిలను దత్తుల్యకనకముఁ ఁ జేర్చికొన్నఁ
బుణ్యఁడగు నిట్లు చేయని ఁ పూరుషుడు, గరము రారవనామకఁ సరక మొంగు

శా॥ సాలగ్రామసురార్చనంబుఁ బ్రతిఘ ఁ స్రంబందునఁ జేయు ధీ
శాల్మీ బాపము లంట వప్పు జలభా ఁ స్వత్పద్మ మట్లందునఁ
గోలోకంబుననుండి వచ్చి తగు నా ఁ గోవర్ధనాద్రీశు నే
రేలోపంబులు లేక మ్రొక్కెదరో వా ఁ యిష్టంబులం బొందరే ? ౧౬

తే॥ అవఁగ నందసన్నందులుఁ నఖిల గోపకులును విని యద్భుతంబునఁ జెలఁగి దాను
కగ నొనర్చు నింద్రుని పూజఁదిగఁగ విడిచి, శైలవిభుఁ గొల్వఁదలఁచిరోఁ జనురాజు !

✽ గోవర్ధన పూజా మహోత్సవము. ✽

చ॥ అవల గిరీశ్రభూత్సవము ఁ సంతటఁ జాటియు గర్గరామకీ
శపుల యశోదఁ గూడుచు గ ఁ జంబున నెక్కియు గోపగోపికా
నివహము గోగణంబులును ఁ నెయ్యముతోఁ జనుచేర గోత్రరా
ట్సవిధమునందుఁ జొచ్చెను వ్ర ఁ జప్రభుఁ డాసమయంబునందునఁ. ౧౭

ఉ॥ స్వాంతమునందు సంతసమె ఁ సంగ జయంత శచీ సమేతుఁడై
దంతివరంబు నెక్కి సుర ఁ తండముతోఁ బ్రమదావనాంతర
ప్రాంతము జేరు వజ్రవలె ఁ భాసితె నాయుపనందనందు లా
వంతున నార్వరై న వృష ఁ భానులు వచ్చిరి దారయుక్తులై. ౧౮

చ॥ మఱియు సహస్ర బాలరవి ఁ మండలభాసురమైన పల్లకి
సురపతిపత్నిబోలె మణి ఁ శోభిత భూషణముల్ ధరించి చె
చ్చెర భ్రమరీ సమాకుల వి ఁ చిత్ర చకోరి విఘానఁజేటితో
త్కరయుత యాచు నెక్కి గిరి ఁ కాంతునిఁ జేరెను రాధ వేడ్కతో. ౧౯

చ॥ అటు గిరినాయకాంతకము ఁ నందిన మీఁదట రాధ డోలిక
దటుకున డిగ్గి కోటివని ఁ తావృతయై లలితా విశాఖలు

జటుల మనోజ్ఞ చామరలఁ జక్కగఁ బట్టుచు వీవ భక్తులు
త్కటనుతి సల్పుచుండఁదగె ధారుణినాథ ! యనంతరంబునఁ.

౨౦

సీ॥ ద్వాత్రింశదధికయా ధంబులు మిథిలాని, వాసినుల్ గోసల ధాసినులును
ధ్రువలోక కాంతలుఁ దోయధిభామినుల్, శ్రీరమావైకుంఠ ఛత్రసతులు
నోషధీసతులు మ హాజ్జ్వలదీప్తవా, సినులు జాలంధర ఛేటికలును
నూర్వవైకుంఠమందండి నువిదలు, శ్రుతిరూప మునిరూపసుదతితతులు
తే॥ పృథుల బర్హిష్మతీసతుల్ విపినవాసి, నులును యజ్ఞసీతాస్త్రి లతలవిలాసి
నులును యూధములనుగూడి బలులఁగొనుచు, శైలనాయకు సరసకుఁజనిరి మఱియు.

చ॥ సరిగ నలంకరించుకొని జాణతనంబున బాలవృద్ధుల

చ్చరలును రాజయోగులును శాంతిసమేతమహర్షులు ధరా
మరులు సురర్షులు జెలులు మంత్రులు దద్దిరిరాజపూజకై
కరములఁ బుష్పలంబలులఁ గైకొని యేగిరి మైథిలేశ్వరా !

౨౧

ఉ॥ ఈహి గోప్రవర్ధనన గేంద్రమహోత్సవ మాలకించి కా

మారి, భుజంగహరికట కాంచితుడై సిగఁ జక్కఁగూర్చి ధు
త్తూరము భృంగరాజముచు దూకొని తత్ప్రమధప్రయుక్తుడై
శోరముగా నుమారమణి తో నటకుం జనె నందివాహుడై.

౨౩

తే॥ చాలదూరమునుండియు శైలనాయ, కోత్సనంబును జూడఁగా నుచితవిధుల
జనులు సనుదెంచి రెక్కువ సంతసమున, నోలి నిసుకను జల్లిన రాలనట్లు

ఉ॥ లంచిత గోప్రవర్ధనన గాధిపుఁ డత్తఱి గృష్ణనానతిఁ

గాంచన శృంగ సంగతుఁడు గాంతిపరీవృతరత్నసానుభూ
మ్యంచితఁ డీప్తితప్రదుఁడు నాయతకాయుఁడు బుష్పనిర్ఘరా
భ్యంచితఁడు ధరారుహస మన్వితుడై తగియుండె నో విభూ !

౨౫

ఉ॥ మేలిమి రూపులఁ జెలఁగు మేరుహిమాద్రిముఖాచలంబు లా

కాలమునందుఁ దదవ్వరన గంబునకుఁ జనుదెంచి భక్తితోఁ
గేలు మొగిల్చి కానుకలఁ గించను గాంచక యిచ్చిమెచ్చి రా
శైలవరార్చ నందుఁడు ద్వి జన్మముఖంబున సల్పి యాదిలోఁ.

౨౬

చ॥ హరివచనానుసారముగ నల్ల ధరామరగోసురార్చనల్

సరిగ నొనర్చి పాఱులకు సాపడఁజేసి ధనం బాసంగియొ
ద్వర నుపనంద నంద వృష భానుయుతుండయి శైలపూజలు
ద్ధరముగ నాచరించి బలిఁ దోరముగా నిడె నంత భక్తితోఁ.

౨౭

తే॥ దానవారి యాగిరిఁ బ్రదక్షిణముల, జేసె వేల్పులు పూల వర్షించి రెల్ల
గోపికాగోవులొడుముఁ గోకిలస్వ, నమున గానము సల్పి రా నందమొదవ.

తే॥ అర్చనాదుల నగవరం ♦ బంతకంత, కన్నితెన్నులఁ జెన్నొందె ♦ హరియు నందు
వేటుయాపముతోడుతఁ వెలిఁగి బలిగ, నిడిన యన్నరాశులఁ గ్రోలియిట్లు నుడివె.

క॥ గోవర్ధనుడను సూడుడి!, యీవిశ్వమునందునున్న ♦ యెల్లమలలకే
నేవిభుడనని యెఱిఁగి సం, భావనలకొ సల్పుడిపుడు ♦ ప్రజలార! యనక. 3౦

ఉ॥ చూపటు లా గిరింద్రమున ♦ శోభలు నల్లడలందుఁ జింద స
ల్లాపముఁజేయు దేవుని ను ♦ లక్షణలక్షితుఁగాంచి దేవ! మా
శ్రీపతి మిమ్ముజూపుటను ♦ జెందితి మేము కృతార్థలక దయక
మా పను లేము బంధుసఖ ♦ మండలి వృద్ధిఁజెలంగఁ బ్రోపుమా! 3౧

తే॥ నాపు డపరంజినగల వి ♦ న్నాణమొంది, దిశ్యయాపంబు ధరియించి ♦ తేజఁజిల్లు
గోప్రవర్ధనుఁ డవ్వారిఁకోరిక లిడి, ప్రేల్పిడిక దిరోహితుఁ డయ్యెఁబిడప మరలి.

తే॥ నంద వృషభాను గోపోపఁనందబంధు, గోపికాజయలుచు మిత్ర ♦ కూటములును
జంద్రమాళిసీలాంబరో♦పేంద్రముఖులు, సనిరి సకుటుంబముగ నిజఁసదనములకు

ఉ॥ ఈదృశగోప్రవర్ధన న ♦ గేంద్రపవిత్రచరిత్ర మిల్లఁజే
నీదరిఁ జెప్పినట్టు లల ♦ నిర్జరపాలకు మ్రొలఁ బల్కఁగా
నా దివిజాధిపుండు ప్రతి ♦ హాయనమందలి నాదుపూజ వీ
రీదినమందు మాని గిరి ♦ కెట్టుల నర్చుల సల్పి రోమునీ! 3౪

ఇందుగఁదు గోకులంబుపై గోపించుట.

ఉ॥ మూర్తములోన వీరలను ♦ బూదినిఁ గల్పెద నంచుఁ గిన్న సం
వర్తకనామమేఘముల ♦ బంధనముల్ వదలించి వారిదొ
వార్త నెఱుంగుడి! త్రుటినిఁ ♦ బ్రత్యవహారమునక జగంబులక
బూర్తిగ ముంచివేసినటు ♦ బోయి ప్రజంబును ముంచివేయుడి. 3౫

చ॥ అని యనుపక దదంబుదము ♦ లప్పుడు రోహిత పీఠ మేచకా
ర్జున బహుచిత్రవర్ణముల ♦ జొత్తిలి యింద్రనిభంబులై కసిక
ఘనగజహస్తధారలను ♦ గర్జల మించులఁ గూడి యేకరీ
తినిఁ గురిసెన్ భయంకర వి ♦ ధిక ప్రజవాసివినాశనార్థమై. 3౬

క॥ సుడిగాలి వీవఁ దొడఁగెను, దడదడఁ బిడుగులును బడియెదరువులు గృహముల్
దడయక కెడసెను గడువడి, బుడమిని గొండలును గూలె ♦ బొడిపొడిగాఁగ.

ఉ॥ సప్తబిలంబులు బృధుల ♦ సప్తజగంబులు మాఱున్రొఁగె ది
క్వాప్తగజావృకంబును ధ ♦ రాస్థలి భీతిలి కూలె దారలుక
దీపుల వీడి నేలబడె ♦ దీనత ప్రేతలతోడ ప్రేలు సం
సుపుల బిడ్డలకొ గొనుచు ♦ ఊభిలు చేగిరి నందుఁటెంకిక. 3౭

తే॥ అటుల వారలు నందుని యాలయమున, కలిగి బలరామయు క్తుడౌ హరినిఁగాంచి
కరయుగంబుల ముకుళించి కట్టిడులకు, నక్కటికము గలుగునట్టులనిరి జనక! ౩౯

మ॥ అకటా! మీనుడి నిక్కమంచు మదిలో ధ సత్యంలేము న్నమ్మి వా
డుకఁగఁ జేయు సురేంద్రపూజ విడిచి ధ ధ్ధారంబుగా నొండుకొం
డకు సర్పల్ బాసఁచుచుంటిమి గదా! ధ డంబంబులై యిట్లు లూ
రక వాచించుట పాడియే శివశివా! ధ రామా! యశోదాత్యజా! ౪౦

చ॥ అల సురనాయకుండు తన ధ యర్చను మాని రటంచుఁ గిన్నతో
నల ప్రలయంబునంచువలె ధ నన్నులు, జిన్నలు, గొడ్డుగోదలే
మలజడు లిట్టులొందఁగ గృ ధ హంబులు గూలఁగ సర్వవస్తువుల్
విలయముసెంద బిట్లుఁ గురి ధ పించె నవాభ్రముఖంబులఁ బలీ! ౪౧

తే॥ ఇటుల మము బాధపెట్టుచు ధ నింట నీవు
సుఖముగా నుంటి విది మాకు ధ సోదై మయ్యె
నరయఁ బిల్లికిఁ జెరలాట ధ మాఖువునకుఁ
బ్రాణసంకట మనునట్లు ధ బాలకృష్ణ! ౪౨

ఉ॥ కాపున నింద్రకోపము నిఁ ధ కక సహియింపఁగలేము మమ్ము నీ
వేవిధిఁ గావ నెంచితివా? ధ యేర్పడఁ దెల్పు మనంగఁ జక్రి, గో
పావళులార! మీరు భయ ధ మందక వస్తుసమేతులై కుటుం
బావృతులై త్వదర్చిత న ధ గాంతిక మొందుడి! యేను వచ్చెదఁక. ౪౩

శ్రీకృష్ణుండు గోవర్ధన పర్వతం బెత్తుట.

చ॥ అని యిటు వారలం బనిపి ధ యాహరి సాగ్రజుడౌచు గోప్రవ
ర్ధనగిరి జేరి బాలము, త్వ ధ రక గమలంబును జేతఁగొన్నరీ
తిని దనకేలఁ దన్నగప ధ తిఁ బెకలించి గ్రహించి గోపులా
ర! నడువుడి! యిటఁ జనుడి! ధ రండు కుటుంబపశుప్రయుక్తులై. ౪౪

తే॥ అట్లు పలుకంగ గోపకు ధ లంద ఆద్యులేమున ముక్కున వ్రేలిడి ధ చారపుత్ర
మిత్ర పరివార గో వస్తు ధ మిళితులగుచు, నద్రివిభుక్రిందఁజేరిరో ధ యవనినాథ!

ఆ॥ అవల వానవలన ధ నరుదెంచు ఝరములు, పర్వతంబుక్రిందఁ ధ బాఱదొడఁగ
విడిముడిపడతియొడఁయఁడు గని సుడినాలు, వ్యాళపాలుఁ దలఁచె ధ వారిఁగావ.

క॥ తలఁచిన వెంబడిఁ జక్రముఁ, జలువలయొడయఁడును వచ్చి ధ చెంతఁ జెలంగఁ
గలిమిచెలిచెలియుఁ గనుఁగొని, జలములఁ దొలఁగించి గిరిని ధ సాకుడి మీరల్.

క॥ అనిపంపఁగఁ దచ్చక్రము, మును పల వనధుల నగ స్త్య ధ ముని యానిన రీ
తినిఁ దన్నగావరణగత, వనముల గడగడను ద్రావి ధ పలుచునుండెఁక. ౪౫

- ఆ॥ మఱి యనంతః డల్లగిరివరుఁగుండలి, యగుచు మోసి యతిశయముగఁబాటు
చరుగుదెంచు ఝరము ♦ నావలద్రోయుచు, గ్రాలె జలధినాపుఁ వేలఁబోలె.
తే॥ ఏడుదినము లిట్టుల నచఁలేంద్రమెత్తి, తమ్ముఁగాపాడు హరిచంద్రుఁ నెమ్మిత్తోఁ జ
కోరవిధమునఁ జూచుచుఁగోపకులము, హాయిగా నుండె నోమైధిలాధినాథ !
- మ॥ అపు డాబాడ సురేశ్వరుం డెఱిగి వే ♦ యైరావతంబెక్కి స్వీ
య పదాతి ద్విప రధ్యయానములు వె ♦ న్నాడంగ నూటంచులొ
ప్పుపవిడదాలిచి కిన్కతోఁ జని వ్రజం ♦ బుక్ మాపి లాఁ గన్న యా
యపకీర్తి దొలఁగింప నెంచి విసర్క ♦ హాహా ! యనఁ గోపకుల్. ౧౧
- ఉ॥ దాని జనార్దనుండు గని ♦ దప్పుల వ్రజయుతంబుగా హరి
మ్రానుపడం బొనర్చెను సు ♦ మా ! యపుడా దివిశేంద్రుఁ డద్రముల్,
సేనలఁ గొంచు సాధ్వసముఁ ♦ జెంది తెగించి హసింపఁబాటె బం
చాననతాడితంబగు గ ♦ జంబు విధంబున భూప ! యాపయిక్. ౧౨
- ఉ॥ వాన లణంగె వెల్లువలు ♦ వానెఁ బ్రచండసమీరణంబులు
మానె విపంకమయ్యె ధర ♦ మప్పితమైన జలంబుతో నదుల్
దానముఁ జెందె బట్టు లమి ♦ తంబగు సౌఖ్యముఁ బొందె గోపసం
తానము సంతసించె హరి ♦ దశ్వుండు వెల్లె నభంబు భాసిల్క. ౧౩
- క॥ మని రాభీరులు హరి దయఁ, గనిరి ఘనాఘనసమీర ♦ కష్టము లేమి
వినిరి వనజాక్షునూక్తులఁ, జని రీవల కందునుండి ♦ స్వజనాన్వితులై. ౧౪
- చ॥ చెలులను గాంచి శ్రీహరి వ ♦ చించె నిటుల్ సఖులార ! మీరు నా
వలె నిపుడీ నగంబు నొక ♦ పాణిని నెత్తుడి ! చూతుఁగాక ! యం
చల గిరి నర్థభారమునె ♦ యా సహవాసుల కియ్య వారలం
దుల కుర్రీకరించి మలఁ ♦ దొడఁగఁ బూనుచుఁ గూలి రిద్దరక. ౧౫
- చ॥ పులిగని నక్క, వాతలను ♦ బొందిన యట్టులఁ దన్నుజూచి కొం
డలతలకట్టు నెత్తఁగఁ గ ♦ డంగి ధరకబడి లేవలేని మి
త్రులను రమేశ్వరుండు గని ♦ రోయక నవ్వుచు లేవడియ వా
ర లలరి కృష్ణమిత్రుఁ బరి ♦ రంభణభూషితుఁడేసి రెంతయుక్. ౧౬
- ఉ॥ తమ్ములుఁ దంద్రులుక జెలులుఁ ♦ దాతలు మామలు సోదరీగణం
బమ్ములుఁ బిన్న పెద్దలును ♦ నన్నులు వెండియు నందు నుండు లో
కమ్ములు శ్రీహరీ ! భవద ♦ ఖండఘృణాపరిపూర్ణ దివ్యభా
వమ్మున లొగ్గడికబడక ♦ వర్ధిలుచుంటి మటంచు వేడియుక్. ౧౭

శ్రీకృష్ణాభిషేకము.

- చ॥ పెరుగును బాల నేతులను ♦ బెల్లుగ నిచ్చి సుమాక్షతాదులక
హరిపయిఁ జల్లి వందనము ♦ లగ్గలికంబుగ నల్పి స్వీయమం

దిరముల కేగి రంత వసు ♦ దేవనుతుండును బూర్వరీతిఁ ద

ద్గిరివర ముంచి యొంటరిగఁ ♦ దిరైడివేళ బలారి గాదుచుఁ.

౧౮

క॥ అమరులఁ దోడ్పాని తద్ధరి, సముఖంబున కేగుదెంచి ♦ సాష్టాంగసతుల్

గ్రమముగ సల్పియు వినయభయములను శ్రీహరికి నిట్లు ♦ లనియెఁ జనకా !

సీ॥ శ్రీవాసుదేవాయ ♦ దేవాదిదేవాయ, యంబుజాతాయ తు ♦ భ్యం సమోస్తు

గోపాలకేశాయ ♦ గోలోకవాసాయ, యభవల్లాయ తు ♦ భ్యం సమోస్తు

బ్రహ్మాండమండలభాస్వత్స్వరూపాయ, యసురాంతకాయ తు ♦ భ్యం సమోస్తు

కరుణాసముద్రాయ ♦ పరిపూర్ణజాలాయ, బలసమేతాయ తు ♦ భ్యం సమోస్తు.

తే॥ గోపికాజననాథాయ ♦ గోప్రవర్ధ, నాచలోద్ధారకాయ తు ♦ భ్యం సమోస్తు

పరమయోగీశ్వరాయ తు ♦ భ్యం సమోస్తు, వరదశావతారాయ తు ♦ భ్యం సమోస్తు

తే॥ పతితపావన! జగదీశ! ♦ పాహి! పాహి!, కంసముఖదుష్టులఁ జంపఁగ్రాలితీపు

విశ్వమోహన! నీమాయఁ వెట్టి నైన, నన్ను బుర్రవాల్సల్యమునఁ గ్రహింపు.

తే॥ అనుచుఁ గొనియాడఁ బిమ్మటఁ నభిజాత, యైన సురభినామక కామధేను వట్టి

గోప్రవర్ధననగమునఁ ♦ గుదిరియున్న, శ్రీపతిఁ స్నాతుసల్పె స్వ ♦ కీరధార.

క॥ ఆవల నై రావత మా, దేవధునీసలిలములను ♦ దివ్యకరములఁ

శ్రీవిభు నభిషేకించెను, దీవించిరి బ్రహ్మరాజ ♦ దేవమహర్షుల్.

౨౩

క॥ సురలును హరిపై బ్రీతిని, గురిసిరివర పుష్పవృష్టిఁ ♦ గొండాడిరి కి

న్నరచారణగంధర్వులు, నరుసముతో నప్పరసలు ♦ నాడిరి తోడ!

౨౪

క॥ పదపడి గోవర్ధనగిరి, ద్రిదివేంద్రప్రభృతిసురలు ♦ దేవకిపుత్రుఁ

ముదమున నభిషేకించిన, పిదపఁ ద్రవరూపమొంది ♦ వేడ్క సెలంగఁ.

౨౫

కా॥ శ్రీకాంతుండు ప్రసన్నుడై యల నగ ♦ శ్రేష్ఠంబు హస్తంబుచే

దాఁకెఁ దత్కరచిహ్న మిప్పటికిఁ ద ♦ ద్రావింబునఁ వెల్లు నే

రోకఁ దానిని గాంచుచుండు రల ను ♦ శ్లోకుల్ సుఖంబొంది యా

వైకుంఠంబున నొప్పుచుండు రని నీ ♦ భావంబునఁ నమ్ముమా!

౨౬

చ॥ మఱి యటఁ గృష్ణపాదముల ♦ మచ్చలు గన్పడుచుండుఁ గామధు

గ్గురభిషదాంకముల్ వెలుంగుఁ జూచినవారలు పాపదూరులై

పరమముఁగాంతు వెండియు ను ♦ పర్వధునీవిమలాంబు వందు సం

బరమునఁ బొలుచుండు నది ♦ “మానసిగంగ ” యనంగ నుప్పెడిఁ.

౨౭

ఉ॥ అందున నేప్రజల్ జలక ♦ మాడెదరో యలవారు పాపముల్

డింద నెనర్చి పుణ్యము గ ♦ డిందిగఁ గాంతురు కామదోగ్ధి గో

విందుని స్నాతుగా సలుప ♦ వెల్లువ వాటిన దేశమెల్ల “గో

విందసరోవరం” బనఁగ ♦ విశ్రుతి కెక్కెను విశ్రుతి ప్రభూ !

౨౮

ఉ॥ దాసిని గాంచు వారలును ♦ దధ్ధరిధామముఁ జెంది యుందురో
మానవనాథ! యంతి సుర ♦ మండలనాథుఁడు దేవయుక్తుడై
దానవవైరి మ్రొక్కి బలి ♦ తండ మొసంగి జయధ్వనుల్ దగం
గా నిజపట్టణంబునకుఁ ♦ గ్రమ్మటి క్రచ్చట నేగె నంతట.

✽ గోపకులు శ్రీకృష్ణుని సరీక్షించి నిస్సందేహులగుట. ✽

చ॥ ఒకపరి వ్రేలు వ్రేలును ♦ నొద్దికగా గుమిగూడి నందు ని
క్కకుఁ జని నందరాజున క ♦ కల్మషబుద్ధి వచించి రిట్లు గో
పకవర! నీవె ధన్యుడవు ♦ పంకజనాభుని బోలియుండు పు
త్రకు నిటు లేరు గాంచి ప్రమ ♦ దంబును బొంది యశంబుఁ జెందిరే? ౭౦
తే॥ పుట్టగొడుగులఁ బెకలించు బుడుతలవలె, దామరసమును బీకెడిదంతిమాడ్కి
నాయతంబగు కాయంబునందియున్న, గిరిని నొక కేల నత్తై నీకృష్ణమూర్తి.
తే॥ ఎచట నేడేండ్ల బాలకుఁ ♦ డెచట నేడు, ప్రొద్దు లా గోప్రవర్ధన ♦ భూధరంబు
నొక్కచేతను ధరియించియుండు టిద్ది, చిత్రములలోనఁ జిత్రమై చలెగె నంద!

వ॥ అదియునుం గాక తల్లి యగు నీ యశోదయు, దండ్రువగు నీవును
దెల్లనివారుగా నుంటిరి. మీకు జనించిన పిల్లఁడు మాత్రము నల్లనివాడై మన
చంద్రవంశంబున విలక్షణుడై యుండె. గతంబేమి? ఇతని యన్నయగు బల
భద్రుండు గౌరవార్హుడగుటవలన సందేహస్పృహండు గానేరడయ్యె. చూడంజూడ
నీ కృష్ణుండు క్షత్రియసంభూతుండని తోచెడి. ఇయ్యది మనకులంబునకుఁ గళంకం
బాపాదించెడి, వెనుదీయక సత్యంబుఁ బుట్టుము. లేనిచో గోపకులకుఁ బరస్ప
రంబు వివాదంబు సంభవించుట ధ్రువం బన యశోదాసహితం డగు తన్నుండుండు
భయభీతుండై సవినయంబుగా నయ్యలారా! మున్నీ కృష్ణవిషయంబున మన
పురోహితుండగు గర్గమహర్షి నలన వినిన సూక్తులు మీరడిగినవానికిఁ బ్రత్యుత్తరం
బు నీజాలును. కాన నాపైఁ గోపమాపి యాకర్ణింపుఁడు. పూర్ణావతారులగు
కమలాకాంతుండును, రాముండును, శ్వేతదీప్తిపాధిపతియగు హరియు నరసిం
హుండును సత్తురుండును నరనారాయణమహర్షులు వర్ణక్రమంబుగా లీనమై
యుందురను విషయంబు వ్యక్తం బొనరించు “కృష్ణ”యను నామంబున వ్యవహరింపఁ
బడుచు వేదగుహ్యంబులగు వాసుదేవాద్యనంతనామంబులం దాల్చి ద్వాపరాంతం
బును, గలియుగారంభంబు నగు కాలంబునఁ గంసాది దుష్టశిక్షణంబును, శిష్టరక్ష
ణంబు నొనర్ప సకలబ్రహ్మాండనాయకుండగు పరమేశ్వరుండు పరిపూర్ణతమావ
తారుండై పుట్టి నీకుఁ బట్టియై పరిధవిల్లుచున్నవాడు. ఇతఁడు వృషభాను
గృహంబున జన్మించిన రాధావనితామతల్లికకు విభుండగు. ఇతనియందే సకల
స్థావరజంగమంబులు విలసిల్లు. ఈతఁడు యుగక్రమంబున శ్వేతారుణ కృష్ణ పీత

వర్ణంబులం బొంది యిద్ధరణి నుద్భవిల్లు. మఱియుఁ గ్రమక్రమంబుగా నీతని లీలలు
పరమాద్భుతకరంబులై ప్రవర్తిల్లునని యెఱిగి యాతనిపై మోహంబుఁ బొందకు
మని వాక్రుచ్చె. ఇద్ధర నెల్లరకు బ్రాహ్మణవాక్యంబు బ్రహ్మవాక్యంబు గదా
యని వాకొన నాలకించి గోపకులు మెచ్చక నందుని కిట్లనిరి. 23

ఉ॥ ఈవసురీతి గర్గముని యిచ్చటికిఁ జరుదెంచినఁ మము

న్నీవపు డేలఁ బిల్వవాకొ? యిక్కమె యియ్యది? చాలుఁ జాల్నయా

భావవచన్సులెందుల క యిద్ధము లాడకు మింకఁ గార్యముల్

నీవాకరుండవే సలిపి యెమ్మడిఁ జెందుచు నుండుమో ప్రభూ! 24

తే॥ పలికి యిట్లుల వారు తద్వల్లవేంద్రు, లోగిలిఁ విడి యొకత్రుటిలోపల వృష
భానువరు దరి కరుదెంచిఁ ప్రణతిఁజేసి, సేమమడిగి యీచోప్పునఁ జెప్పి రయ్య!

ఆ॥ తొలుత మేము పలుకు యిట్లుకుల నాలించి, నందుచుట్టటికము యిట్లులేక
విడిచి మనకులంబు యిమలంబు జేయుమా, వల్లనకులకువల యిబంధుచంద్ర!

చ॥ ఆనపుడు తద్విభుండు విని యెచ్చెరు వొందుచు ఘోషులార! గో

పనికరనాథనందవరు యిబంధముఁ దెంచుమటాచు నాకుఁ గి

స్కను బలుకంగ సాగితిరి యిక్కారణమేమి? వచింపుడీ! యదే

మనమునకుం బ్రయంబయిన యిమానక మీ రనిన ట్లనరౌడె. 25

ఉ॥ నందుఁడొ కీర్తిశాలి నవ యిందవిభుండును సర్వగోపకా

నందవిధాయకుండు ముని యిద్ధానుతుండును మత్సరుండు గో

విందుని తండ్రియై జగతి యిక్కజనీనుఁడుగాఁ జెలంగునే?

యెందుల కిట్టివాని మన యిత్తటి వీడుట మీరు సెప్పుడీ! 26

తే॥ తప్పు లేనట్టి వస్తువు యిద్ధరణిలేదు, గానఁ దగినంత దోషంబుఁ యిగనఁబడుచుడి!

నాకు నచ్చినఁ విడుతు మా యిందవిభుని, సందియంబిందు వలదోయి యిసరసులార!

ఆ॥ అంత వార లయ్య! యిందవిభునకుఁ, గుల విరుద్ధఁడైన యికోడుకు వుట్టె

నతని పలుకుఁ బనులు యిక్కాత్రి యిబ్రహ్మ, నింతికంటె దోష యిమేమనవలె?

కి॥ ఈదోషము వరుసఁగ మీ, మీఁదికి రాకుండ ముందు యిమేము వచింపఁ

మీదరిఁజేరితి మిష్టము, లేదా యింక మీకు మాకు యిలేవు ప్రియంబుల్. ౨౭

ఆ॥ అదియుఁగాక నీకుఁనాత్మజ యొక్కర్తు, గలదు సరిగ మదినిదలఁపుమయ్య!

యందుఁ జెప్ప నాతఁ యిదానాడు నేవిన్న, గర్గసూక్తి వినుఁడుఁకనుఁడు నిజము.

చ॥ సకల జగన్ని వాసుఁడును యిస్రవ్యయు భర్తయు హర్త భక్తర

క్షుకుఁడును నొ పరేశుఁడు ర యిసాతలభారము దీసివేయఁగా

వికటమదం బణంపఁగను యివేధ నుతింపఁగ నొప్పి నందపు

త్రనుఁడును గోపలాబున వి యిరాజిలుచుండెను కృష్ణనాము ఁడై. ౨౮

తే॥ త్వన్ని కేతన మందు ను ధృవము గన్న, రాధ గోలోక వాసిని ధరమ్యరూపి
ణియగు పరమేశ్వరిగ నెంచి నీపు మోహ, మందకుండుము వృషభానుబృందనాథ!

తే॥ మతియు నీకుమారికకు నాహరికిఁ బెండ్లి, ధాతయే వచ్చి యమునకుఁ దాపునందు
నగడు బృందావనంబున నిర్జనముగఁ, గ్రాలు భాండీరవనిఁ జేయఁగలఁడు ముందు.

తే॥ నీ కుమారిక కోర్కిచే నిఖిలగోప, చయము, గోవర్ధనాహ్వయ శైలవరము
గోవితతులును యమున బృందావనంబు, పరమగోలోకముననుండి వచ్చె నిటకు.

ఉ॥ శరహిఁ బల్కి గర్గముని యేగను తత్ప్రభృతీ మనంబునం
దారమణి గుఱించి విశ యంబులఁ జెందక భక్తి జూతు నా
భీరసుధీరులార ! ధర విక్రవరోక్తియ వేదవాక్యమై
తీరుపుఁ జెప్పఁగాదె మది దీర్ఘముగాఁ బరికింపుఁడి యనఁ. ౮౭

తే॥ ఆలకించిన గోపకు లబ్బురంబు, జెంది క్రమ్యుట వృషభాను శేఖరునకు
యైక్తియు క్తముగాఁ ట్టులుచితరీతి, బల్కఁదొడఁగిరి బహులాశ్వ పార్థివేంద్ర!

చ॥ సరిగ నె యున్న వీవనిన సంగతులన్నియుఁ బాడి పంట బం
గరు రజతంబు రత్నముఁగఁ గాంచననిర్మితహర్ష్యముల్ మనో
హరమగు నారెముల్ బలము నర్థము సంపదకీర్తి గోవులుగ
వఱలుచు నుండె నీకుఁ బలు భంగులఁ గంసుఁడు పొంగు భంగిగఁ. ౮౯

ఉ॥ కాని త్వదా క్తరీతి వ్రజ కాంతుఁడు కాంచనరమ్య వేశ్యముల్
గాని సువర్ణభూషణి కాయముగాని యశోబలంబులగ
గాని మనోజ్ఞగోవులను గాని వదాన్యతఁ గాని యింక నె
ద్దానిని గాని నీకెఁగఁ దార్కొననేరఁడు గాఁడె చూడఁగఁ. ౯౦

క॥ ఎయ్యెడ నెయ్యంబునకుఁ గయ్యమునకు వియ్యమునకుఁ గావలె సామ్యం
బియ్యెడ నది సూపమ మాకుయ్యని విని నంగుతోడి కూర్మిని విడుమా! ౯౧

తే॥ ఆతనిసంబంధము విడియైలబిలుని, సరణి ధనియును గాన్యకుఁ బాపురపతి
యధిక బలియా బలందనునల్లునిగను, జేసికొనినచో లెస్సయై చెలఁగుఁగాదె.

ఉ॥ అంతియకాని కష్టముల నన్ని తెఱంగులఁ బొందుచు గృష్ణి
సంతత మాచరించెడి వ్రజ జస్థితనందుని యాత్మజాతు నీ
చెంతకుఁ జేర్పవ ల్దతని చిన్ని సుతుండె పరేశుఁడైన మే
మంగ గనుంగొనంగ వ్రజ మం దిపు డీపు పరీక్షఁ జేయుమా! ౯౩

చ॥ పలుకఁగ నట్లు లట్టి వృష భానువరుండును నాలకించి గో
కులపతి వైభవంబును న కుంతితరీతి బరీక్షసేయఁగాఁ
దలచి క్రియాశిసంఘటన దక్షులు యోగ్యులు భాగ్యవంతు లు
జ్వలులును నొ వృణానుల వె సక బిలిపించె విదేహనాయకా! ౯౪

- ఉ॥ ఆపయి నారదా బుధుల † నందలు జూడంగఁ గోట్లకొల్ది ర
తాపితతారహారముల † నామలకాభవిశేషదివ్య ము
క్తాపటలంబులఁ మణిక † దంబము మాడలు బల్భేరంబులం
దోపిక నింపి యిచ్చి యుచి † తోక్తులఁ గొన్నివచించి పంపెఁగా. ౯౩
- ఉ॥ అంతట తద్వృణానులును † నావ్రజనాయకు గోష్ఠిఁ జొచ్చి నే
త్రాంతములఁ బ్రమోదజల † మగ్గలికఁ గురియంగ భక్తి న
త్యంతము మ్రొక్కి కానుకల † నన్నిటి నాదృతి నిచ్చి నములై
శాంతవచస్సులఁ బలుక † సాగిరి నందుని కిట్లు భూవరా ! ౯౬
- ఉ॥ ఆవృషభానుఁ డాత్మశన † యాకరపీడన మాచరింపఁగా
భావమునం దలంచి మముఁ † బంపె నిటుల్ వరనిశ్చయార్థమై
కాపున మెప్పి నీ సుతునిఁ † గైకొని పెండ్లికిఁ దల్లి రండు క
న్యావరణార్థ మొండు నగ † నర్చిలి మా కిఁకి యాపుఁడో ప్రభూ ! ౯౭
- చ॥ అనవుడు నందరాజు విని † యల్ల యుపాయనముల్ గ్రహించి యో
జన సలుపఁ యశస్వినియు † సాధ్వీయు నైన యశోదచెంతకుఁ
జని వృషభానుద త్తమణి † సంతతిమాక్తిక తారహారకాం
చనములఁ జూపి తల్లిపిత † జాలముదెల్ల ముజేసె నల్లనఁ. ౯౮
- తే॥ శ్రీయశోదయుఁ దనభర్త † సెప్పినట్టి, హరి వివాహ మహోత్సవంబాఁలకించి
యల్ల వృషభానుఁ డంపిన † యాణిముత్తియములఁ గన్పొని నందునిఁకనియె నట్లు.
- ఉ॥ శౌచివివాహవార్త విని † సంతస మయ్యెడిఁగాని యిత్తటిక
వారు వరార్థమై మణులు † బంగరుసొమ్ములు మాక్తికంబు ల
వ్వారిగ నిట్టులఁ మనకుఁ † బంపిరి గ్రమ్మఁ దద్విధంబునఁ
వారికి నంపినఁ మిగుల † బాగుగ నుండును గాని యారయఁ. ౧౦౦
- చ॥ ధనము సువర్ణభూషలును † దారములు వరహారముల్ మణుల్
ఘనముగ నే నొసంగఁ గలఁ † గాని తదాకృతి నొప్పు మాక్తికం
బు నొకటి యేని లేదు నిడు † పూనికలే దిద నేమొనర్తు ? వా
నిని నిడకున్నచో యశము † నీలిమసెందదె ? ప్రాణనాయకా ! ౧౦౧
- తే॥ కానఁ గర్తవ్యమేమొ పల్కంగఁదగు న, నంగ నందుడు సరియనినందనపరి
ణయము నిట్టి ముత్రెంబులునాకుదొరకి, నపుడొనర్తు నం చెంచి యేమనకయుండె.
- తే॥ ఇట్టి జాడ సర్వజ్ఞఁడొక్కఁ డెఱిగి, యల్లముల్యాల నురువుగానగుపడునవి
శతము దొంగిలి చని బహిఁస్థులమునందు, నాటఁ గృషికుండు బీజముల్ నాటినట్లు.
- చ॥ పదపడి నందరాజు వృష † భానుఁడు పంపిన మాక్తికంబుల
నొదకొని లెక్కనేయ నుక † నూ తెటా తగ్గుటఁ గాంచి యేమిరా !

యిది ! బలి యాటకై కొనెను ♦ కృష్ణుడు గైకొనెనో మతెవ్వరి
య్యది యెటు లాచరించిరాకొ ? ♦ యంచు విచారణసేయ నెంచుచున్. ౧౦౮

చ॥ తొలుతను గృష్ణసన్నిధికి ♦ దూకుడుగాఁ జని యిద్దియేమిరా !
చిలిపిపనుల్ తృణంపవుగ ♦ చీ యిపు డిచ్చట నున్న ముత్తియం
బులఁ గొనియుంటివే యిటకుఁ ♦ బోకిరు తెవ్వరు వచ్చినట్లు నే
దలఁపను నీవుగంటివె ? యథార్థముఁ దాఁపక చెప్పమో సుతా ! ౧౦౯

క॥ అప్పురుషోత్తముఁ డపుడో, యచ్చా ! శతమాక్తికముల ♦ నంది వెలుపలన్
గొప్పఁగ నాటితిఁ గృషికుల, చొప్పునఁ దప్పైనఁ గొట్టు ! ♦ చుల్కునఁగనుచున్.

చ॥ అనవుడు నందుఁ డోరితులు ♦ వా ! యెటు లిచ్చి హించి యెట్టి నే
లను వెదజల్లి యుంటివో వి ♦ లబ్ధము సేయక సచ్చిచూపుమా !
యని హరితోడఁ దా నరికి ♦ హాగగు బంగరు కొమ్మలాకులన్
ఘనమగు చెట్టులం దుసిరి ♦ కాయలఁ బోలిన ముత్తెము ల్గనన్. ౧౧౦

తే॥ కాంచి యాతండు వెన్నునిగ్గఁగిలించి, ముద్దులాడియు నాయనా ! మొదల వృధగ
మొరటుగ నిను దండ్రించితిఁబుద్ధి నెఱయ, నీవు శరమాత్మనని నోఁచెనిశ్చయముగ.

తే॥ కొడుకు కొడుకన్న నందఱు ♦ కొడుకు లగును
రొక్కొ ? యీ ఫక్కిఁ దలిదండ్రు ♦ లబ్ధునట్లు
మంచిపనులను సల్పు కొ ♦ మరుఁడెకాక
యహహ ! యదృశానందంబు ♦ లభ్యే నేడు. ౧౧౧

ఉ॥ వాకొని యిట్లు రిక్కలు న ♦ భంబునఁ బర్విన మాడ్కిఁ జెల్లపైఁ
బ్రాకిన మాక్తికంబులను ♦ బండ్లను గోటి గ్రహించి యిచ్చి శో
భాకర హైమపాత్రముల ♦ యం దిడి కంకణకాంచికింకిణుల్
గోకలు హారముల్ మణులు ♦ కోట్లకొలందిగఁ గూర్చి కూర్చిపోన్. ౧౧౨

ఉ॥ సత్తములౌ వృణానులకుఁ ♦ జక్కఁగ నిచ్చి సునీరులార ! మీ
రెత్తఱి బెండ్లి మూర్తమవి ♦ యిచ్చటికిన్ మఱియేగుదెంతురో
యత్తటి వేడ్క నెల్లరము ♦ నచ్యుతుతోఁ జనుదెంతు మిప్పుడీ
యుత్తమపారితోషికము ♦ లుగ్గులికై యిడియంటి మేగుడీ ! ౧౧౩

చ॥ అని యనుపన్ వృణానులు మ ♦ హాద్యతహర్షము లొంది వాని వీ
డొని వృషభానువర్యసభ ♦ కుం జని నేతకు వందనంబులన్
బాసరిచి గోకులేశ్వరుడు ♦ బుద్ధిమదగ్రణి యైన నందుఁ డం
పిన కరదంబు లిచ్చి సర ♦ విన్ బలుకాడఁ దొడంగి లిట్లున్. ౧౧౪

తే॥ దేవ ! మీయాజ్ఞఁ గైకొనిదివ్యమైన, వ్రజమునకుఁబోయి నందునిభవనమునకు
నేగి బహుమానముల నిచ్చియార లనిన, పలుకులాడితి మాతనిఁఫణితి వినుమ !

మ॥ పలుకా తేనియలొల్కు ధనమా ♦ పాలస్యకోశాభిముఖ
బలమా శత్రుభయంకరంబు గృహమా ♦ స్వారాష్ట్రహతాత్మవ్యముఖ
జెలియా పూతచరిత్ర సుతులా ♦ శ్రేష్ఠుల్ సుహృద్లొకులా
యలఘుల్ గోవులు కామధేనువులు సూ! ♦ యా నందభూనేతరుక. ౧౧౪

తే॥ సిరియు సంపత్తు రెండును ♦ సరిగ వలలు
విలువగల రతనంబులు ♦ వెల్లివిరియు
దివ్యముక్తాతరుప్రత ♦ తియుఁ జెలంగు
నందసుందరమందిరం ♦ బంసు దేవ! ౧౧౫

క॥ మీరలు వల్కినభావము, లూరికృతమగుదు గోప ♦ కోత్తముఁడు వెసఁ
గోరికఁ గన్యార్థముగ న, పారముగాఁ గాన్క లిటులఁ ♦ బంపెను గనుమా!

క॥ నందుఁడు కేవలకృషి నే, చందముగాఁ జేయుననెడి ♦ మాటను గర్జం
బండునఁ బడనీయకుమీ, యందఱినికొ మించినాడ ♦ టంచుఁ దలపుమీ!

ఉ॥ ఆవల గోవు లాపలుకు ♦ లన్నిటిఁ దిన్నఁగ నాలకించి యా
హా! వృషభాను వాక్యములె ♦ యక్షరరీతి యధార్థమయ్యె రా
ధావనజాక్షి యాహరికి ♦ దారయు నామెకు నట్టి కృష్ణుడే
జీవితనాయకుం డగుచు ♦ శ్రీహరియే పరమాత్మయాఁ జూమీ. ౧౧౬

చ॥ మఱి వ్రజనాయకుం డధిక ♦ మాన్యుఁడు దక్షుఁడు భాగ్యవంతుఁడు
సరసుఁ డటంచుఁ దోచెడిని ♦ సాంతముగా మన పల్కులెల్ల ద
బ్బర లగుచుండె నంచు వృష ♦ భానునకుఁ నతులం బొనర్చి పో
యి రతఁడు సంతసించె జను ♦ లెల్లరు హర్షముఁ బొంది రో విభూ! ౧౧౭

క॥ శక్తిని నెచ్చట శ్రీహరి, ముక్తాక్షేపంబుఁజేసె ♦ ముచ్చట నచ్చో
ముక్తాసరసియగును నట, మోక్తిక మిడు నరుఁడు ముక్తి ♦ మలయును జనకా!
తే॥ అనఁగజనకుండుముదమునఁ నమరమునికిఁ, గ్రమ్మఱక బల్కెనిట్టులోఁ, త్కొనురేంద్ర!
గోప్రవర్ధనగిరి నెన్ని ♦ గొప్పతీర్థ, ములు నెలంగునొ తథ్నితిఁ ♦ దెలుపుమయ్య!

ఉ॥ నావుడు మైథిలేశునకు ♦ నారదుఁ డిట్లనె గోప్రవర్ధన
గ్రావము సర్వతీర్థ తిల ♦ కం బతిరమ్యము గోపగోపికా
గోవితతివ్యధావారణ ♦ కోవిదతావిదితంబు వెండి బృందా
దావన మెల్లక్షేత్రములఁ ♦ దద్దయుఁ బెద్దద టంచు నెంచుమా! ౧౧౮

వ॥ మఱియు నగ్గిరివరం బింద్రయాగం బధఃకరించి యఖిలాండకోటిబ్రహ్మాండ
నాయకుండును భగవానుండును బరాత్పరుండును బరిపూర్ణతమావతారుండును
గోలోకేశ్వరుండును స్వయంభువుండునగు శ్రీకృష్ణునిచే మంత్రతంత్రయంత్రసమన్విత
పూజాపురస్కారంబులం బొంది యఘనాశనియగు మానసీగంగను శుభ్రంబును

శుభప్రదంబును శుద్ధంబును నగు చంద్రసరోవరంబును గునుమాకరసరోవరంబును
 గోవిందకుండంబును రాధాకుండంబును గృష్ణకుండంబును లలితాకుండంబును
 గోపాలకుండంబును గలిగి కృష్ణప్రియంబై పూర్ణబ్రహ్మతపత్రంబై గోలోకము
 కుటంబై విలసిల్లు. అం దర్భక సహితంబుగా దేవకీగర్భసంభూతవిశ్వగర్భండుక్రీడలాడె.
 వెండియు నక్కొండ యందలి శ్రీకృష్ణశిర్ష స్పర్శసంజాతలాంఛనాంచితశిల మాలి
 శిల యనంబరఁగె. అందు గోవిందుఁడెందుఁగందుకఫేలనం బానరించెనో యాస్థలంబు
 కందుకక్షేత్రంబన వన్నెకెక్కె ఏయశ్మంబునం జిత్రంబు లొనర్చెనో యది చిత్రశిల
 యని వ్యవహృతంబయ్యె. ఏపాపాణంబున నాహృషీకేశుండు క్రీడారతుండై వాగ్వాదం
 బాచరించెనో యది వాదని యనం బ్రసిద్ధంబయ్యె. ఏ నేల గోపాలబాలుండు బాలక
 సహితంబుగా ప్రేల యుష్టివంబుల దొంగిలించెనో యద్ది యాష్టివతీర్థంబని విదితం
 బయ్యె. ఎవ్వ రా మలఁగల పూర్వోక్తపుణ్యతీర్థంబులను శ్రద్ధాభక్తులం గని యందగ
 పడు శక్రపదంబులం గాంచి బ్రహ్మపదంబుల నెఱిగి శిష్టుపదంబుల సంచరింతురో
 యవ్వారు పంచమహాపాతకులై నను పావనులై యైహికసుఖంబులను సమగ్రంబుగా
 ననుభవించి యవసానంబున విష్ణుపదంబుఁ జెందఁగలరు. తన్నగప్రభావం బభివర్ధింపఁ
 జతుర్ముఖ పంచముఖ షణ్ముఖ సహస్రముఖప్రముఖులును శక్తులు గానేర రనిన
 నాబొంట్ల కలవి గాదని పల్కునలయునే యని మఱల నిట్లనియె.

౧౨౩

❧ దధిహరణ లీల. ❧

తే॥ ఒక్కయెడ హరి తద్గిరినోవ్వనుండు, మురళిఁ దాలించి యూఁడుచు ♦ నరుగుతఱిని
 బెరుఁగు నమ్ము ప్రేతలఁ గాంచి ♦ పేముతోడ, నడ్డి కేలిడి యిట్లనె ♦ సడ్డలేక.
 క॥ అలుగఁకుడి ! చెలులారా !, తొలఁగకుఁడి యందునుండి ♦ మాఁకుడుమాటల్
 బలుకకుఁడి వెడభావము, దెలుపకుఁడి గోపికాస ♦ తీమణులారా ! ౧౨౪
 క॥ అందుఁడు నా కరకమలము, బొందుఁడు మనసార సౌఖ్య ♦ ముల నాతోడఁ
 జెందుఁడు దమి విహరింపఁగ, నొందుఁడు రమణీయవనుల ♦ నుగ్గులులారా !
 తే॥ నుందరీమణులార ! యీ♦యందగాఁడు, మీకు నిఁక సంభవించునే? మెలఁగించి త్త
 మందు మీరు యోజించుడి♦యదనుదప్ప, బదనుదప్పనుగాదె యో♦పడఁతులార !
 ఆ॥ పలుక నటుల నల్ల ♦ వల్లవపుల్లాబ్జ, నయన లల్ల వికచ ♦ నలిననేత్ర
 కరసరోజము దొలఁ ♦ గంగ జేయుచు నిట్లు, పలుకఁ దొడఁగి రయ్య♦ పార్థివేంద్ర !
 శా॥ పో పో పోకిరి ! త్రోవలోన నిటు మ ♦ మ్ముం బట్టుటల్ పాడియే ?
 నీపోకి శ్లఁగారిపోను దలఁపఁ ♦ నీతల్లి దండ్రుల్ జెఱుఁ
 భూపాలాజ్ఞను గవ్వ మొందరొకొ? నీ ♦ వో పెర్గుపాలెప్పుడు
 గోపాగారములందు దొంగిలివె యో ♦ గోపాల చాల్ జాలురా ! ౧౨౫

తే॥ అనఁగ వినినట్టిహరి, వారికినియె నిట్లుప్రబలుడై నట్టి కంసు సభాంధవముగఁ
జంపి యిటకేనుడెత్తు నాశక్తిఁ గనుఁడు, పెండ్లియాడుఁడు నన్నిపుఁ వెలఁదులార!

క॥ అనవుడు వ్రేతలు దానికి, ననుహతి జూపక వచింపఁ ది హరి విని వేత్రం
బునఁ దచ్చీరసిత దధి, ఘన భాండములెల్లఁ బగులఁ ది గాఁ బ్రహరించె. ౧౩౧

ఆ॥ అద్ది గాంచి యల్లఁ ది యాభీరనారు లో, పంకజాక్ష! పెరుఁగు ది భాండములను
బగులఁగొట్టితివిగఁ ది బభిర మీ తలిదండ్రు, లకు వచింతు మంచఁ ది లయక చనిరి.

ఉ॥ ఆపయ నమృతుండు ముదఁ ది మందుచు సందిదె యంచు మిత్రులఁ
దాపునఁజేర్చి తృప్తిపడఁ ది దద్దధి నీవపలాశదివ్య ప
ర్ణాపితమైన దొన్నెలను ది హఁయిగఁ బోయియఁ గ్రోతె నాస్థలం
బోవతి! “ద్రోణతీర్థ”మనఁ ది నుప్పు సఘాచలవజ్రకల్పమై. ౧౩౩

ఆ॥ అందుఁ జెట్ల కొమ్మ ది లాకులు దొప్పల, వలెఁజెలంగు నింతఁ ది వఱకు నెవఁడు
పెరుఁగు దాన మిచ్చి ది యొరిగిలఁజేయునో, వాఁడు గోజగతిని ది వఱలు సిరత.

గిరిరాజ విభూతి వర్ణనము

తే॥ ఏస్థలంబునఁ గమలాక్షుఁ ది డీక్షణముల, మూసి చెలులతో దాఁగిలిఁమూఁతలాడె
నద్ది పుడమి లొకితీర్థ ది మనఁగ నెప్పి, పాపరాశులఁ ద్రోలెడిఁ ది బట్టుబట్టి.

తే॥ ఎందు వెన్నుఁడు సఖులతో ది నిటుల నటుల, నింబుగాఁదిరై నద్ది క ది దంబఖండ
తీర్థ మన నెప్పి తన్ను భ ది క్తిని నుతించు, నరుని నా రాయణుంజేయు ది నట్టులేక.

తే॥ ఎచట శ్రీహరి రాధతో ది నెసఁగి రాస, ఫేలనంబున శృంగార ది మోలిఁగాంచె
నద్ది శృంగార మండలం ది బనఁగ నొప్పి, యల్ల గోవర్ధనాద్రియం ది దతిశయిల్లు.

తే॥ ఎట్టి రూపముతోడుతఁ ది గృష్ణమూర్తి, గోప్రవర్ధనగిరి నెత్తి ది గోపకులను
గాచె నాయాప మిప్పుడు ది గాంచఁబడెడి, నట్టి శృంగారమండలం ది బందు జనక!

తే॥ రమణమీతెడి కలియుగా ది రంభ కాల, మందు నాల్గువేలెనిమిది ది పందలేడు
లరుగ శృంగారమండలం ది బందు నచల, బిలము నడుమను హరియాపు వెడలఁగలదు

శా॥ ఆరీతిఁదగు చక్ర దేవదమనా ది ఖ్యుఁ బిల్వ నెల్లప్పుడు
ధీరుల్ సన్నుతి సేయు లీలలను నెం ది తేజయు నవ్వని నె
వ్వారల్ భక్తిని వేదశాస్త్ర విధులఁ ది బ్రార్థింతురో వారు పా
పారణ్యంబును దాటి పుణ్యపురికి ది హర్షంబుతో బోవరే. ౧౪౦

తే॥ భరత వర్షంబునం దొకఁ ది ప్రక్కయందు, ద్వారకా నాథుఁడొక దెసఁ ది బదరినాథుఁ
డొక్కమూల జగన్నాథుఁ ది డొక్కచక్కి, రంగనాథుండు నెప్పు న ది భంగభంగి.

తే॥ ఇటుల నల్పరా నాథులఁ నెఱిఁగి నడుమ, గోప్రవర్ధననాథుఁడు ది గుదురుకొనియె
నాధపంచక మీక్షించు ది సాధుబృంద, మవ్యయంబగు గోలోక ది మందు నుండు

తే॥ యాత్రజేసెడి మానవు ధిఁగలుగు ఫలము, సెందఁజాలరు శంక కింఁచిత్తు లేడు
 తే॥ పంచనాథుల మ్రొలను, బాధితులకు, శరణమగు ధర్మమండపఁ స్తోభములును
 గలవు వానిని నెఱవ్వుడుగనునొయ్యి, నరుడు నారాయణుండయి వలలు మఱియు
 తే॥ నడచి యాత్రలఁజేయని ధిఁగలు నల్పు, నైన నాథులఁ జూడని మానవులును
 గోప్రవర్ధన గిరినాథుఁ ధిఁగి గనిన, సర్వఫలములఁ గాంతురోజనకరాజ !
 తే॥ మఱియు నైరావతాహ్వయఁకరిపదాంక, ములును దేవేంద్రపదచిహ్నములును విష్ణు
 పాణి పద లాంఛనంబులఁ పర్వతమునఁ, దనరు నవి గాంచు మానినులే ధన్యతములు.
 తే॥ పైనిఁ జెప్పిన చొప్పున ధిఁగలు శుభ్రులు, తీర్థములే గోప్రవర్ధనా ధివరమునకు
 నవయవంబులుగా నుండు సమలచరితఁ, యింక నెయ్యది వినదనో యెఱుంగఁ జెప్పుమ!
 తే॥ అనఁగ జనకుఁ డేతీర్థములే యవయవములుగఁ దదిరి కయ్యెనో, తెలుపుమయ్య!
 జ్ఞానివర ! యన్నఁ దన్నాక మానివర్ధుఁ, డిట్లు వత్సలతఁ నచిఁయింపఁ గడఁగె.

ప! భూపా ! సకల భూతంబుల సర్వాంగంబులందుఁ బొందుపడియున్న
 బ్రహ్మంబున కవయవవిభాగం జేర్పరచుట దుర్లుటంబగు నట్టిగోవర్ధననాథు
 నకు నానుపూర్విగా సంగంబుల నిష్కర్షించుట దుష్కరంబని యెఱుంగుము.
 ఐనను ప్రసిద్ధంబులైన యంగంబు లేయే తీర్థంబులుగాఁ జెలంగనో యది నాయెఱింగిన
 కొలఁది విన్నవించెద. వినుము. ఎచ్చోట గోకులవాసులు పూజాపురస్కరంబుగా
 నన్నకూటంబు సమర్పించిరో యెద్దానికి శృంగారమండలం బుపరిభాగంబున
 నుండునో యా రమ్యస్థలం బచలనాథునకు ముఖంబును, మానసీగంగ నేత్రం
 బులును, జంద్రసరోవరంబు నాసికమును, గోవిందకుండం బధరంబును, గృష్ణకుం
 డంబు చిబుకంబును, రాధాకుండంబు రసనయు, లలితాకుండంబు కపోలంబులును,
 గోపాలకుండంబు కర్ణంబులును, గుసుమాకర సరోవరంబు కర్ణాంతంబులును,
 మాలిశిల లలాటంబును, జిత్రశిల శిరంబును, వాదినీశిల కంఠంబును, గంధుక క్షేత్రంబు
 పార్శ్వంబులును, నాస్తిషకుండంబు కటియును, ద్రోణతీర్థంబు పృష్ఠంబును, తాకిక
 తీర్థం బుదరంబును, గదంబఖండతీర్థం బురంబును, శృంగారమండలంబు జీవంబును,
 శ్రీకృష్ణ పదలాంఛనంబులు మనంబును, దద్ధస్తచిహ్నంబులు బుద్ధియును, నైరావతాం
 కంబులు పదంబులును, బుచ్చకుండంబు వాలంబును, గామధేను పాదపాదులు బాహు
 వులును, వత్సకుండంబు బలంబును, రుద్రకుండంబు రాద్రంబును, శక్రకుండంబు
 శామంబును, గుజేరతీర్థం బుద్యోగంబును, బ్రహ్మతీర్థం బనుగ్రహంబును, యమతీర్థం
 బహంకారంబును నై విరాజిల్లు నని పెద్దలు వక్కాణించిరి. ఇట్టి గిరివరంబు హరి
 యురంబునఁ బ్రాదుర్భవించి పులస్త్యతేజఃపుంజంబున నచ్చటికి వచ్చి సర్వపాపంబుల
 గచ్ఛువిచ్చొనరించుచు సాటిలేనిదై మించె. ఏతన్నగవిభూతికథాశ్రవణతత్పరు

లఘురహితులై పునర్జన్మంబుఁ గాంచక గోలోకమం దానందం బనుభవితరుని
గురైరుండు మన విని బహులాశ్వుండు మునివరున కిట్లనియె.

ము॥ గిరిరాజ్యాతిని నాకుఁ దెల్పితివి కో ధిర్మ వింటిఁ దచ్చెల్ల మా
హరి వక్షంబున నెట్లు పుట్టినది వ ధిర్మ డంగ నే వేడితి
సరిసజ్జానధురీణ! నా మునియు రా ధిర్మ! యల్ల గోలోక భా
సుర గోనర్ధనజన్మగాథ విను మం ధిర్మ జెప్పఁ దొడ్డ జమీ. ౧౫౦

శ్రీ గిరిరాజోత్పత్తి వర్ణనము.

ఉ॥ సత్యుఁ డనంతఁడుఁ బరుఁడు ధిర్మ విశుద్ధుఁడు నై జసిద్ధుఁడు
సత్యుఁ డనన్యఁ డవ్యయుఁడు ధిర్మ నిర్గుణుఁడు బ్రహ్మదస్వరూపుఁడు
బ్రత్యవహరభాసురుఁడు ధిర్మ ర్తయు హర్తయు గర్తయు ముని
స్తుత్యుఁడు కాలరూపుఁ డఘ ధిర్మ దూరుఁడు పూర్ణుఁడు శృష్టఁ డొప్పఁగా. ౧౫౧

ఉ॥ ఆతని వీడి మానస మ ధిర్మ హంకృతి చిత్తము బుద్ధియు మహా
భూతిములు మహత్తులు వి ధిర్మ భుండు బలుండు గుణత్రయంబు బ్ర
ద్యోతనుఁడు గళానిధియు ధిర్మ నుర్వియు సూర్యము దిగ్వియంబు జీ
మూతము నిర్వివం చెలుఁగు ధిర్మ భూవర! యాహరి యిచ్చ నాదిలో. ౧౫౨

శా॥ వాలాయంబుగ శ్రేష్ఠుడై బిసరుచి ధిర్మ భాసిల్లి యూరుఫలి
లీలాలోలతమంబు మానవచతు ధిర్మ ర్షిప్రాప్తదంబైన శ్రీ
గోలోకంబు స్పృశించి పాదమున ది ధిర్మ కూలంకషోర్మిచ్చటా
వ్యాల్సితప్రపథప్రసారచతుర ధిర్మ భాగీరథి గాంచియు. ౧౫౩

నీ॥ వామాంసమందున ధిర్మ వాహినీవరయైన, కాళిందిని గుతు ధిర్మ కమునఁ గాంచె
జీలమండను గడు ధిర్మ జెన్నువహించెడి, రాసమండలమును ధిర్మ రాణఁ గాంచె
జానువులందున ధిర్మ సర్వ వనంబుల, నింబగు బృందావ ధిర్మ నంబుఁ గాంచె
సూరువులందున ధిర్మ సుత్తమోత్తమమైన, లీలా సరోవరం ధిర్మ బోలిఁ గాంచె

తే॥ గటిని నవరత్న భుజితమా ధిర్మ కనకభూమి, గాంచె నుదరరోమావళి ధిర్మ గ్రమమాధ
వి లతలఁ గాంచె నాభిని ధిర్మ వేలకొలది, వివిధవర్ణాచితాబ్జముల్ ధిర్మ వేడ్కఁ గాంచె.

చ॥ మణియును జక్రి జంఘముల ధిర్మ మాధవమాధురిసాధువు సరో
వరి రుచిరంబు భృంగరుతి ధిర్మ భాసురము సుమనోమనోజ్ఞము
సరస విహంగ సంగతము ధిర్మ చత్వరహర్మ్యసభాసమేతము
గురుతర భాస్వరంబయిన ధిర్మ కుంజము గాంచె మహాల్లసంబున. ౧౫౪

తే॥ జట్రుదేశంబులందు వి ధిర్మ చిత్రములగు, ద్వారకా మధురాపురుల్ ధిర్మ పరిధవిల్లె
భుజములందున శ్రీదామ ధిర్మ ముఖులు నవ్వు, పార్వదుల్ బుట్టిరా పీత ధిర్మ పటున కింక.

మ॥ త్రివళిపాంతముల నుగంధయుతమా ♦ దివ్యానిలం బొయ్య ను
దృవమయ్యో మణిబంధయుగ్మమున నం ♦ ద్రక్షేణి జన్మించె రో
మ వితానంబున గోపవంశమును జ ♦ న్నం బొందె బుద్ధి లతా
నివహంబుల్ శృణగుల్మముల్ గలిగె ని ♦ ర్నిద్రప్రతాపోదయా !

౧౫౭

వ॥ వెండియు నా బ్రహ్మాండనాయకునకు

౧౫౮

చ॥ మనమున గిబ్బ గిడ్డులు స ♦ మంజసరీరిఁ దగ్గ గరాగ్రమం
దున నుపనందులుఁ దగిరి ♦ దోర్మ్యగమూలములందుఁ బొందిక
ఘన వృషభాను వట్కమును ♦ గన్పడె దాపల మూపునందు గౌ
రవిచిడకాంతిపుంజము వి ♦ రాజితె రాజ ! యనంతరంబునఁ.

౧౫౯

తే॥ దానినుండి లీలయు, సిరి ♦ ధాత్రి విరజ, లనెడి వనితామణులు వెల్లి ♦ రందు లీల
యను లతాంగిని శ్రీరాధి కాఖ్యుఁ బిలుతు, రామె హరిసతులందు ముఖ్యుగఁ జెలుగు

ఉ॥ ఆయమ దివ్యభాహుయుగ ♦ మందుఁ దమిక్ లలితావిశాఖలఁ
దోయలు లిర్వ్య రాష్ట్రీరికఁ ♦ దోయజలోచనలైన గోపికల్
భాయక యామె కేశముల ♦ భాసిలి రిట్టుల గోజగంబు భా
గ్యాయతనంబుగా సలిపె ♦ నా కమలాలలనేనుఁ డంతటఁ.

౧౬౦

ఉ॥ దేవుడు దేవపోషకుడు ♦ దేవనుతుండును వాసుదేవుడుఁ
భావజకోటిమోహనుడు ♦ భక్తవశుడు పరాత్పరుండు శి
ష్టావసరత్పురుండు నగు ♦ నచ్యుతుఁ డగ్గలమైనవేడ్క రా
ధావనజాక్షితోఁ గలిసి ♦ తత్పృథు గోజగమందు నొప్పగఁ.

౧౬౧

చ॥ ఒకపరి వేణుగానరవ ♦ యుక్తము భామినినూపురధ్వని
ప్రకటితముఁ సువర్ణగృహ ♦ వప్రసభాంగణ హర్మ్యరమ్యముఁ
సకల లతాప్రసూనఫల ♦ సంయుతముఁ జననేత్రరామణీ
యకమగు రాసమండలము ♦ నంనున రాధిక, భర్త కిట్లనఁ.

౧౬౩

తే॥ జీవితేశ్వర ! నాపైనిఁ ♦ జెలిమి నిశ్చయముగ నున్నచో నీతోడ ♦ సంతరంగ
మందు నుండెడి భావంబునఁజనుటలను, విడిచి నుడివెద నాపుడుఁ వెన్నుఁడపుడు.

ఉ॥ దాని వచోవిలాసమును ♦ దాని సుధాకరతుల్యవక్త్రముఁ
దాని మదేభయానమును ♦ దాని లసన్నధురాధరంబునుఁ
దాని శరీరసౌష్ఠవము ♦ దాని మనోజ్ఞ విభావహావముల్
దాని కటాక్షము ల్గని ము ♦ దంబును బొందుచు నామె కిట్లనఁ.

౧౬౫

తే॥ నీదుభావమునందునఁ నిలిచియున్న, యాశయంబును దెలుపును! యద్ది యొసఁగఁ
దగనిదైనను నీపైని ♦ తమకమునను, నిడుదు స్పృష్టికరింపుమో ♦ యెమ్మెలాఁడి !

క॥ అనవుడు రాధిక యిట్లను, వనజాక్ష! యమునతటిని ధవళుడి బృందా
వని గుంజముదరి గూఢమున దేశము రాసమునకు నేర్పరచు మనఁ. ౧౬౭

చ॥ హరి శ్రవణంబులార విని ధయట్టులె యం చరుసంబుతోడ న
చ్చేరువును గొల్పు భూమిని ర ధింపఁగ నెంచి సమస్తలోకముల్
గరముఁ బరీక్ష సల్పి యెటఁ ధగన్గొనఁజాలక స్వీయనేత్రతా
మరసములఁ స్వవక్షము న ధమందముగాఁ గ నె నంతమాత్రనే. ౧౬౮

శా॥ గోపీ పూహము సూచుచుండ సల వై ధకుంఠోరువక్షంబునం
దాపేక్షఁ సజలప్రభాపటల మ ధత్యంతంబుఁ దోఁతెంచి క్రీ
డాపాత్రంబగు రాసభూమిఁ బడి గు ధట్టంబోలు రూఢంబుతోఁ
బాపధ్వంస కృతిప్రశస్త మగుచుఁ ధాసిల్లె నంతంతకుఁ. ౧౬౯

సీ॥ శ్రీఫలమన్మధ ధచిత్రకవకుళక, దంబ రంభాముఖ ధతరువరచుల
మల్లికా మాలతీ ధమాధవీ చంపక, పాఠిజాతాది పు ధష్పనిచయములఁ
గీరపారావత ధశారికాపరభృత, సారస భృంగాది ధసరసరుతుల
స్నానపానోచిత ధస్వాదూదకోల్లస, న్నీరజవ్యావృత ధనిర్ఘరములఁ

తే॥ జెలఁగి శతకోటి యోజనములను గ్రాలు, కేషుఁబోలిన లంబంబుఁసెంది లక్ష
యోజనంబుల వెడలుపుఁ సెంది యైదుపదులకోట్లాడుడల యెత్తువలలిప్రపలె

తే॥ స్వర్ణకలశోజ్జ్వలత్సేధ ధసరణి నద్ది, కోటియోజన విస్తృత ధకూటశతక
ములను వెలుఁగు గోవర్ధనాధచలమని శత, శృంగమని దానిఁ బిలిచెదఁలెను జనులు

ఉ॥ అత్తటి గోజగజనము ధలర్ఘురె ! యొక్కక్షణంబులోన నీ
యెత్తు, విళాల, మాయతము ధలీ మల కెక్కడనుండి నేవిధి
హతైనా యంతకంత కిది ధయంతయుఁ గ్రమ్ముచుఁ బెర్చుచుండె హ
చిత్తము దత్తరిల్లెడిని ధజేయుట కేమియుఁ దోఁప దక్కటా !

తే॥ అద్ది గనుఁగొని వనజాక్షుఁడద్రుఁజేతఁ, జటచి యేల గోవర్ధనాధచల! యిదేమి
జగముఁ గ్రమ్ముచుఁ బెరిగెదఁవిఁగను నిలుపు, మంచు శాసింప నాగుట్టయట్టె యాగె.

ఆ॥ అంత వెన్నుని చెలి ధయైన తద్రాధిక, నయనపర్య మిడెను ధనగవరంబు
నందు గూఢమైన ధయనుఁగుచోటును గాంచి, శారితోడఁ గూడి ధచేరె ధీర!

ఉ॥ ఆవల నగ్గిరింద్ర మల ధయచ్యుతు నానతి సర్వపుణ్యతీ
ర్థావృతముఁ దిరస్కృత ధు ధనాసితకాంతియుతంబు నాదితే
యావళి హర్షదాయకము ధనై యల ద్రోణసతిఁ జనించి మో
దావహమైన గోకులము ధనందుఁ జెలంగెఁ బులస్త్యసీతమై. ౧౭౦

ఉ॥ ఎట్టులఁ దత్పులస్త్యముని ధయెందుల కాగిరిఁ దెచ్చి యిచ్చుటఁ
బెట్టెనో యట్టివార్త విని ధపించితి మున్నిఁకఁ దన్మునీంద్రుఁ ధ

గుట్టల మేలుబంతి కల ♦ గోజగమందున హెచ్చిన ట్లిట్
బిట్టగఁ బెద్దనేమొ యను ♦ భీతిని శాపమిడఁగ్గ ట్టుయార్థమై.

౧౭౬

క॥ అనెడి సమాచారంబును, మును సెప్పితిఁ గాదె! యిట్టి ♦ భూధరజన్మం
బును విన్నవార లందఱు, గనరే గోలోక బహును ♦ ఖంబుల జనకా! ౧౭౭

❧ గిరిరాజ మాహాత్మ్యము. ❧

క॥ ఏరద్గిరిమహిమంబున, నైతిహ్యము వినుము విజయుఁ ♦ డను శాపఁడు త
న్గ్రాతమి తీరం బందున, భూతలజనవంశ్యుఁ డగుచుఁ ♦ బాలుపారవలక. ౧౭౮

చ॥ అతఁడు ఋణంబు నైకొనఁగ ♦ నామధురాపురి కేగి స్వీయమా
కృతి నెఱవేర్చి తిర్గి తన ♦ యింటికిఁ బోవుచు త్రోవహీన న
ద్యుతమగు రూపముఁ గలిగి ♦ పొల్పునహించిన తన్నగంబునం
దతిశయవర్తులం బయిన ♦ యశ్శము నొందు గ్రహించి వేడుకె. ౧౭౯

చ॥ వరుసఁగ గోకులంబు విడి ♦ పైనిఁ బ్రయాణము సల్పుపట్టున
న్గరములు మూఁడు, హస్తనిభ ♦ నాస, మురస్థన్నముఖంబు, వక్రమై
నరదనపంక్తి, రక్తనయ ♦ నంబులు, నాల్కలు నాల్గు, చేతులే
డు, రువగు ముండ్రజోలిన న ♦ భోత్కరము, ల్గల రాక్షసు న్గనక. ౧౮౦

ఉ॥ ఆదనుజుండు వోయెడి ధ ♦ రామరవర్షునిఁ గాంచి యాఁకటక
రోదసి భేదిలక బహువి ♦ రుద్ధవిధంబున ఘర్ష రాభమా
నాదమొనర్చి వాని నయ ♦ నంబుల ముంగల నిల్వ బ్రాహ్మణుం
డాదను గేలనున్న గిరి ♦ యశ్శమునం బ్రహరించె భూవరా! ౧౮౧

ఉ॥ అంతట యాతుధానుఁడు న ♦ ఘాఘనివారణశీలశైలరా
డంతరసీతపూతశిల ♦ స్వాపఘనంబునఁ బడ్డ దుష్కృతా
క్రాంతనిశాచరత్వము న ♦ రంబున వీడి మనోజయాపుడై
చింత దొఱంగి బ్రాహ్మణునిఁ ♦ జేరి సమస్కృతి సల్పి యిట్లనె. ౧౮౨

ఉ॥ భూసురవర్య! నీవె బహు ♦ పుణ్యతముండపు లోకరక్షణ
భ్యాసమహాశయండ వొక, ♦ వర్తులమా శిలఁగొంచు నాపయిక
వేసి నిశాటరూపమును ♦ వీడ నొనర్చియు నిట్టిరూప మీ
వేస మొసంగి నాకుఁ గడు ♦ వేడుకఁ గూర్చితి విద్ది యల్పమే? ౧౮౩

ఉ॥ క్రమ్మట బ్రాహ్మణుండు వలు ♦ కంగఁ దొడంగెను సిద్ధపూరుషా!
యిమ్మొయి నేను మిమ్ము నఘ ♦ హీనునిగా నొనరింపలేదు స
త్యమ్మునుమీ మదశ్శమున ♦ కట్టి మహత్తునెలంగునంచు లే
శమ్ము నెఱుంగఁజాల నిక ♦ సర్వము నీవె వచింపఁగఁ దగుక. ౧౮౪

- క॥ అనవుడు సిద్ధం డిట్లను, వినుమా గోవర్ధనాద్రి ధిభు మహిమంబుల్
మును బెద్దలు వల్లిన రీతిని జెప్పెద నీకు విజయ ! ధీరసుగేయా ! ౧౮౧
- సీ॥ మంచిమాటలఁ జెప్పి మాయలఁ గావించి, కొంపలఁ గాఁజేయుకొంటవాండ్రు
వేదశాస్త్రములకుఁ బెడయర్థముల్ సల్పి, కుమతంబులన్నిల్ను ధి కుత్సితులును
బవ లమ్మ యని రేయి బడకకుఁ బడఁతిరో! రమ్మని పిల్చెడి రాక్షసులును
నుపకారములఁ బొంది యపకారములఁజేసి, ధన్యులమని నిక్కుతక్కురులును
- తే॥ దేవ భూదేవతల దూఱు దృపులు మఱి, “యాత్యవత్సర్వభూతాని” యంచు నన్య
దార ధనముల నర్చించు వార లేని, నల్ల గిరిని గాంచిన ధన్యులగుదు రయ్య !
- సీ॥ గంధమాదనయాత్రఁ గలుగు ఫలంబును, మించు పుణ్యంబు సిద్ధించుచుండు
వృషభాద్రికోలక ధి ఋశ్యమూకాద్రి యా, త్రలఁ గల్గు ధన్యతదనరుచుండు
మంగళగిరియాత్ర ధి బంగర్క భక్తి నొ, సంగిన సుకృతంబు ధి సంభవించుఁ
గేదారమందున ధి నైదువేలేండ్లు త, వంబును సల్పిన ధి ఫలము గలుగు
- తే॥ కూటకాద్రిని నపరంజి కొమ్ములున్న, గోవులను దానమిచ్చిన గొప్పఫలము
సేకులు నల గోవర్ధన చిత్రగిరిని, గన్నులారంగ గనిన నిష్కల్మషులకు. ౧౮౨
- సీ॥ మలయాచలంబున ధి మణుగుల కొలఁదిని, స్వర్ణమిచ్చిన గూడ ఫలములేదు
జేవగిరి భూమి ధి దేవతలకుఁ బంచ, భక్ష్యున్న మిడినను ధి ఫలములేదు
సహ్యాపర్వతమందు ధి శాస్త్రోక్తరీతి నుర్వర నొసంగిన గూడ ధి ఫలములేదు
వేంకటాచలమందు ధి వింధ్యాద్రియందు స, వంబుల సల్పిన ధి ఫలములేదు
- తే॥ వారిధారమహేంద్ర పర్వతములందు, నశ్వమేధసహస్రంబునధిక భక్తి
నాచరించిన ఫలము లే ధి దట్టి గోప్ర, వర్ధనంబును గననట్టి ధి వారి కనఘ !
- తే॥ అట్టి శ్రీశైలమందు విద్యాధరాఖ్య, జెలగుకొలఁకునఁ బదియబ్బ ములను జలక
మాడు పుణ్యంబుగలుగు నీయద్రునున్న, పుచ్చకుండంబునం దొక పూట మునుగ
వ॥ మఱియు శ్రీరామనవమిని జిత్రకూటంబందలి పయస్వినీనదిని, నక్ష
తృతీయను బారియాత్రగోత్రంబునను, సప్తమిని నింద్రకీలశైలంబునను, వ్యాస
పూర్ణిమను గుకురగిరియందును, మధన ద్వాదశిని నీలాద్రియందును, స్నానదాన
తపంబులం జేసిన పుణ్యం బీగోవర్ధనాచలం బందలి మానసీగంగను మునింగిన
సిద్ధించు, వెండియు సురగురుండు సింహరాశిగతుం డగుచుండ గోదావరీ హ్రదిని
యందును, పాచస్పతి కుంభరాశిం బ్రవేశింప మాయాపురం బనంబరఁగు
హరిద్వారంబునను, బువ్యమీనక్షత్రమందుఁ బుష్కరతీర్థంబునను, సూర్య
గ్రహణంబునం గురుక్షేత్రంబునందును, జంద్రగ్రహణంబున వారణాసియందును,
ఛాల్లనంబున నైమిశక్షేత్రంబునను, నేకాదశీతిథిని శూకరక్షేత్రమందును, గార్తిక
మాసంబునందు గణముక్తిదక్షేత్రంబునను, గార్తికపూర్ణిమయందు వజ్రేశ్వర

క్షేత్రంబునను, శ్రీకృష్ణజన్మావృత్తిమిని మధురాపురమందును, ద్వాదశీదివంబునందు ఖండవనంబునను, నర్మందు మకరగతుం డగుడు బహ్నివృత్తిపురంబునను, మాస శివరాత్రిని వైజనాథ వనంబునను, సోమవతియగు సమావాస్యను గంగానాగర సంగమస్థలంబునను, దశమిని రామేశ్వరంబందలి సేతుబంధంబునను రథసప్తమిని శ్రీరంగక్షేత్రంబందును దర్శించి యవగాహనం బొనర్చి యథాశక్తిదానంబు లొసంగి సవంబులం గావించి జపతపస్సాన్విధ్యాయంబుల నాచరించిన వారెట్టి ఫలంబు లొందెదరో యట్టి యగణ్యపుణ్యం బీ గోవర్ధనాద్రి నొకమాత్రై న సందర్శించి గోవిందకుండంబునఁ దానంబు సల్పి దానంబు లనూనంబు గావించిన సేకూటు నని గుత్తెరుంగుము. ఇంకఁ జాంద్రాయణాదివ్రతంబుల సల్పిన పుణ్యంబుకంటెఁ గోటి గుణితఫలంబు లభించు క్షేత్రంబులలో క్షేత్రరాజంబై పర్వతంబులం బర్వత శ్రేష్ఠంబై దర్శనీయంబులను సందర్శనీయంబై వెలుంగు నగ్గిరివరంబుతో సమంబగు క్షేత్రంబును బర్వతంబును దర్శనీయంబును బుణ్యప్రదంబును ద్రికాలంబులను లేవని తెలిసికొనుము. తాదృశమహామహిమామనోహరంబగు నగ్గోవర్ధనం బందలి పాషాణంబున నన్నుఁ బ్రహరించితివి. తచ్చిలాస్పర్శంబున మత్కలుషంబులు లులితంబులయ్యె. రాక్షసత్వంబువాసె. రమణీయరమారమణరూపంబు నాకు సిద్ధించె. కానఁ దద్గిరిదర్శనస్పర్శనంబుల నాచరించిన నీవె కృతార్థుండవుగాడే యని నుడివిన నప్పడమివేల్పు విని హర్షాశ్చర్యంబులం బొంది సిద్ధున కిట్లనియె.

ఉ! సిద్ధ! మహానుభావ! బుధ † శేఖర! నీ యనుకంప నిత్యజ్ఞ

శ్రద్ధగ గోప్రవర్ధనధ † రాధరదివ్యమహాత్ము వింటిఁ ద్వ

చ్ఛుద్ధశరీరముం గనులఁ † జూచితి నమ్మితిఁ బ్రాగ్భవాన నీ

పద్ధతి యెట్టిదో యెఱుంగఁ † బల్కుమ నావుడు సిద్ధుఁ డిట్లనె.

౧౮౦

ఉ! కాశ్యపిదేవ! పూర్వజనిఁ † గల్మషయుక్తుడనై పవిత్రమా

వైశ్యకులంబునందుఁ బ్రభ † వంబును బొంది ధనోద్ధతుండనై

వేశ్యలఁగూడితిఁ సురను † వేమఱు ద్రావితి జూదమాడి య

ప్రాశ్మ్యుడనైతి జాతి పిత † భార్యయుఁ దల్లియు బిట్టు దిట్టఁగ.

౧౮౧

ఉ! కోపము వచ్చి యొక్కతఱిఁ † గొబ్బరికాయలఁ గొట్టినట్లు నా

తాపము దీర భార్య తలి † దండ్రుల నెత్తులపైనిఁ గఱ్ఱతోఁ

బాపథయానుకంపలను † భావమునం జొరనీక కొట్ట వా

రీ పృథివిఁ ద్యజించి పర † మేగి రసంతరమందు వేడుక.

౧౮౩

ఉ! నేనును వారివిత్తమును † నిమ్మముఁ గైకొని వేశ్యతోడ నీ

శానసుమిత్ర దిక్కునకుఁ † జక్కఁగ నేగి ధనంబు వెచ్చు మ

న్నూన మొసర్చి డబ్బుకయి ♦ నూలులకొల్దిగఁ జంపి లోకులఁ
మానపరాధవంబులను ♦ మాని చరించుచు నుంటి భూసురా !

౧౯౪

ఉ॥ చేసిన బ్రహ్మహత్యలును ♦ జేసిన క్షత్రియ హత్యలుఁ మఱి
జేసిన వైశ్యహత్యలును ♦ జేసిన పాదజహత్య లింక నేఁ
జేసిన భూణహత్యలును ♦ జేసిన మానిని రత్నహత్యలుఁ
నీ సవిధంబునఁ బలుక ♦ నేర్తునె? యిన్నియటంచుఁ గోవిదా !

౧౯౫

క॥ ఒకపరి మృగమాంసార్థము, సుకముగ నొకవనముఁ జేరి ♦ చూచెడితఱి నం
దొక భుజగం బేతెంచియు, స్వకపాదములంటఁ గఱవఁజచ్చితి సంతఁ. ౧౯౬

క॥ చీకటి మ్రాఁకుల గుమినలె, గైకొని కశపాశములను ♦ గన్నుల నిప్పుల్
దూఁగఁగఁ బండ్లను గొఱకుచు, భీకరయమధులు వచ్చి ♦ వెరఁగుపడఁ గనిఁ.

క॥ త్రాడల గుల్తెముగా న, న్నూడని రహిఁ గట్టి ముద్ద ♦ రోతఁగ్రములతోఁ
దాడించి యీపుడమిపై, నీచుచుకొని సంయమినికి ♦ నేగిన మీఁదఁ. ౧౯౭

తే॥ కాలునాజ్ఞఁ గుంభీపాకఁఘన నరకము, నందు మన్వంతరం బుంచియమితహింస
సల్పి తప్తోర్ధ్వసరకాసఁ ♦ గల్పమొందు, పెక్కుబాములఁ బెట్టిరోప్రివపర్య !

క॥ ఎనుబడినాలుగు లక్షల, పెరు నరకములందు నన్ను ♦ బెట్టుచు వేర్వే
రను నెక్కిక యేడును వ్యధ,లను బెల్లుగఁ బెట్టి రావఁలఁ శమనేచ్చఁ. ౨౦౦

క॥ భారత ధారణిలోఁ బది, సారులు సూకరముగాను, ♦ శతజన్మములఁ
దారుణ శార్దూలంబుగ, నూలుజనుల నుష్ప్రముగను ♦ నూల్కొంటి మఱిఁ.

తే॥ మహిష జన్మము నేనూలుమాలులె త్తి, యుంటి సర్పజన్మంబులనొక్కవంద
సారులె త్తి దుష్టులచేతఁ ♦ జంపఁబడితి, నింకఁ బదివేల యేండ్లటులేగె జనుల.

క॥ అంతట నిర్జలమైన వ, నాంతరమం దిట్టి రాక్షు ♦ సాకారముతో
వింతగ వికీరాఘ్ని దు, రంతాపత్కరుడనగుచు ♦ నలరుచు నెంతో. ౨౦౩

తే॥ ఒక్క శూద్రుని యొడలునఁనొయ్య నెక్కి, గోకులంబున కేగఁగాఁగోపకులును
గృష్ణపార్షదులు నగు నఁహీన బలులు, గాంచి కఱ్ఱల నను గొట్టఁగడఁగి రంత.

తే॥ వారి తన్నుల కాగకఁవ్రజము విడిచి, కాలొలందిగఁ బాటి యీకరణి తుధను
నిర్దయాత్ముడనై యిష్ట ♦ నిన్నుమింగ, వచ్చియుంటిని నింతలోపలను నీవు.

క॥ భీతి మసంబును గలఁచఁగ, నాతత గోవర్ధనాద్రి ♦ యశ్మముతోడఁ
ఘాత మొనర్చితి దానఁ, బూతుడనై కృష్ణకృపను ♦ బొందితి శుభముల్.

ఉ॥ ఈకరణిఁ ధరామరున ♦ కెంతయు వాకొను లోన నట్టి గో
లోకమునుండి భూషణము ♦ లుక్ హయముల్ బదివేలుఁ గోటి నూ
ర్యాకృతి తుల్యకాంతు లను ♦ యాయులు లక్ష సహస్రచక్రముల్
దూఁకొను నొందు తేరటకుఁ ♦ దోడనె వచ్చియు నిల్చె ముంగలఁ. ౨౦౭

క॥ దానిని సిద్ధుడు విఘ్నేడు. పూనికఁ గని హర్ష మొంది † మొక్కిరి పిదపఁ
దానిని నెక్కుచు సిద్ధుడు, మానిత గోలోకమున క † మందగతిఁ జనెన్. ౨౦౪

తే॥ పిదప బ్రాహ్మణవర్ణుడు † వెనుక మరలి, విమలభక్తి గోవర్ధన † సముఖమునకుఁ
జని ప్రదక్షిణముల్ జేసి † సంస్తవంబు, సలిపి ప్రణమిల్లి యరిగెను † స్వగృహమునకు

ఉ॥ ఈరహి గోప్రవర్ధన న † గేంద్రకథాసుధఁ గ్రోలువార లా
శ్రీరమణస్వరూపమును † జెంది మనోహరతత్త్వంబునన్
జేరి సుఖంతు గాని పితృ † శేఖరదండము గాంచ రిద్ది ము
క్కారుల నిక్కమయ్య జన † కా! యని ప్రీతి వచించె శౌనకా! ౨౦౫

తే॥ మఱియు గోపరాణ్ణవకేళి † సరిగ వినిన, వారు దేవరాజును బోలి † పరమసుఖము
లనుభవించియుఁ బరమున † నట్టి నంద, రాజుకై వడి శాంతులై † రాణిలుదురు.

క॥ అనవుడు శౌనకుఁ డిట్లచు, మునివర! జనకుండు మఱి వి † బుధమానిని నే
మని పృచ్ఛించెనో యయ్యది, వినఁగోరుచునుంటి బ్రహ్మ † విద్వరగర్గా! ౨౦౬

తే॥ అవల గర్గబుధేంద్రుడు † ననియె నిట్లు, నారదా! యింతమాత్రన † నాకుఁ దృప్తి
గలుగదయ్యెను గానఁ బల్కంగవలయు, రాధికాధవ! మాధుర్య † గాధ లనుడు.

క॥ కువలయ సంరక్షణరత! కువలయపతితిలక! గోప † కులజలధీందూ!
కువలయమనోజ్ఞవర్ణా! కువలయమిత్రార్కనేత్ర! కువలయనాథా! ౨౦౭

ఉత్సాహవృత్తము! దేవదేవ! వాసుదేవ! † దేవకీసతీభవా
దేవమానినుత్యజీవ † దేవభోగిరాడభవా!
గోవివర్ధనావాప్తయోరు † గోత్రభారభారకా
దేవదమననామధేయ † దృప్తవంశవారకా! ౨౦౮

గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్రాపస్తంబసూత్ర, భారద్వాజసగోత్ర, చిప్రుకుల
కులజలధిక శానిధి, కోటమాంబా కామయ తనయ, లక్ష్మీదేవీ

సుబ్రహ్మణ్య దత్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదిత కవిత్య
నిశ్చయ, సుజనవిధేయ, శ్రీనివాసాపరనామధే

యాప్యయశాస్త్రిచే నాంధ్రీకృతంజైన

శ్రీగర్గభాగవతం బందలి

గిరిరాజఖండము

సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

హరిః ఓం తత్సత్

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీ గర్గ భాగవత ము.

మాధుర్య ఖండ ము.

మం

జలనామా ! రామా !
మంజర కిరీటహార ! ♦ మణిగణ తేజః
పుంజనమంజన ! గోపీ
రంజక ! మురళీవినోద ! ♦ రాధాకృష్ణా !

శ్రుతిగోపికాపాఖ్యానము.

- చ॥ దివిజమహర్షి యిట్లనె వి ♦ దేహధరాపతి కార్యవర్య ! కే
శపుని వరంబుచే నల వ్ర ♦ జస్థలిలో శ్రుతిరూప గోపికా
నివహము సత్కులంబున జ ♦ నించియు నందకుమార యాపవై
భవములఁ గాంచి యివ్వవడి ♦ భర్తగఁ గైకొన నెంచి భక్తితోఁగ. ౨
- క॥ బృందావనమున కరిగియు, బృందావననాథ యైన ♦ బృందాదేవి
నుందరమండప మందున, నందముగా వేదవిధుల ♦ నారాధింపఁ.
- ఉ॥ ఆమె ప్రసన్నయై వరము ♦ లడ్డినమాడ్కి నెసంగఁ దద్వధూ
స్తామము భక్తవత్సలుఁడు ♦ తోయజలోచనుడైన కృష్ణతో
ధామములందుఁ బ్రత్యహము ♦ దప్పక కూడుచు రాసకేళులఁ
బ్రేముడిఁ బాడుచుఁ మిగుల ♦ వేడ్కను జేయుచునుండ నింతలోఁగ. ౪
- మ॥ ఒక ఘనంబున నర్ధరాత్రము సనఁ ♦ యోగీశ్వరుండుఁ వలా
హకవర్ణాభుఁడు నైన కృష్ణుఁడు తదీ ♦ యాగారముల్ జేరుటఁ
వికలత్వంబును బొంది గోపికలు త ♦ త్పితాంబరు భక్తిపూ
ర్వక సాష్టాంగనతుల్ బొనర్చి యిటులఁ ♦ వాచించిరో భూవరా ! ౫
- క॥ తోయజలోచన ! యెపుడు, చాచ్చియమహిమ గన్న నిన్ను ♦ జంద్రచకోర
న్యాయముగాఁ గనుచుండెడి, మాయెడ కిందనుక రాక ♦ మసలితి వేలా ? ౬

- ఉ॥ నావుడు దమ్మికంటియు న ధ నా సమకట్టె నిటుల్ లతాంగులా
రా! వినుఁ డెవ్వఁ డేరి హృద యంబున నుండునొ వాడు దవ్వనం
దోవిన డాసి చూచినటు యండు నభోమణి భూమినున్న రా
జీవచయంబుఁ గాంచి విక ధ సింప నొనర్చిన యట్లు చెల్వితోక. ౭
- తే॥ కాన దరినున్న దవ్వనకఁగ్రాలుచున్నఁ గాంచుచుండును మిమ్ము నోకాంతలార!
మద్గురుఁడగు దుర్వాసుఁడకఁమానివర్యుఁ, డిప్పుడు భాండీరవనమునఁకేగుడెంచె.
- తే॥ అల యుదంతంబు నాలించియధికభక్తి, శక్తికొలఁదిని సేవలసలుపఁ దలఁచి
యతనికడకేను వోతినోయతివలారా!, దానఁ గాలయాపనమయ్యెఁగాని కనఁగ.
- క॥ గురువే బ్రహ్మయు గురువే, హరియుఁ గురువే శివుండు ధ సఖలామరులుఁ
గురువే పరమగు బ్రహ్మము, గురు వగుటం బట్టి యతనిఁ గొలుచుట యొప్పుక.
- క॥ అజ్ఞానతమోంధుని కా, ప్రజ్ఞానాంజన శలాక ధ భవనాశకమా
సుజ్ఞాన నేత్ర మిచ్చెడు, ప్రాజ్ఞుని సద్గురుని నెఱిగి ధ భక్తి నుతింతుక ౧౧
- క॥ గురువును గాంచని దుష్టుఁడు, గురువుఁ నిందించుచుండు ధ కుత్సితజనుఁడకఁ
గురువును దలఁపని తేకియు, నరకమునక బీడఁబడఁడె? ధ నానావిధులక. ౧౨
- క॥ అక్కారణమున నేనును, నెక్కొని నాగురుని నెఱిగి ధ నిశ్చలమతితోఁ
జక్కని సేవల సలిపియు, నిక్కడి కేతెంచితిఁ గమ ధ లేక్షణలారా! ౧౩
- క॥ అనవుడు గోపిక లెల్లరు, మనమున నాశ్చర్యమొంది ధ మాధవు నెంతో
వినుతులఁ జేసియు మ్రొక్కియు, వినయమునక వత్స్యమాణవిధి ననిరి విభా!
తే॥ దేవ! పరిపూర్ణతముఁడవు ధ దివ్యభువన, శోటినాయకుఁడవు జగద్గురుఁడ వక్ష
రుఁడవు నీకును మెక్క గుఁరుండు గలఁడె?, వాఁల గాంచంగ మామదివరుగు లిడెడి.
- ఉ॥ ఎట్లుల నీ నిశీధము ల యించి యహర్ముఖ మెప్పుడైనా? మే
మెట్టులఁ ద్వద్గురు ప్రవరు ధ నీక్షణపర్యముగాఁగఁ జూతుమో
యెట్టులఁ గొప్పదై నడుమ ధ నెడై మొనర్చు కలిందజానదిగ
బిట్టుతరింపఁ జాలుదుమొ? ధ వేడితి మీవు వచింప శ్రీహరి! ౧౬
- క॥ అనవుడు వనజాత్ముండును, వినుడి నామాట నీర ధ జేక్షణలారా!
చనుడి తన్నది యడ్డిన, ననుడి నే జెప్పినట్టు ధ లలలేనిమదిగ ౧౭
- అ॥ గోపగోపికాళి ధ గోవిందుండైన, హరి యధార్థబాల ధ యతియయేని
సతని సమ్మవార ధ మైతిమేక యమునరో!, త్రోవ నిచ్చి మమ్ముఁగావనమ్మ!
తే॥ ఇట్లునుడివినక యమున హఠ్వింది మీకు, దారి నిడునంత మీరదిదాటియల్ల
మద్గురూత్తముఁ గాంతురోమడఁతులార!, యన్న నాయన్నమిన్నలహర్ముఖమున
క॥ గురు రాజ వధూ సుర భూ, సుర సన్నిధికిఁ ఫలంబా ధ నూనమొ జలమో
సురుదిర పత్రమొ యేదో, యరుసమునక గొనుచు భక్తి ధ నరుగవలెగదా.

తే॥ కాన మనముయథాశక్తినిఁగొన్నలఁగొని, యతనిసన్నిధానమునకుఁనరుగుదమని
వేటువేటుగ నేబదియొలుపాత్ర, ములను భక్ష్యోన్నముల నింపిపోవఁ దొడఁగి

తే॥ క్రమముగా నల నదిజేరికట్టి నేస్త, కాఁడు వదియించినట్లు స్వకంధరముల
వంచి వాచించి పధినిడఁగవడినిదాటి, పరమ భాండీరవనమునఁకరిగి యందు. ౨౨

ఉ॥ వాస మొనర్చి యెల్లపుడఁపార తపం భాసరించుచుండు దు
ర్వాసుని గన్నులారఁ గని ఁ భక్తిభయప్రమదంబు లొప్పఁగాఁ
జేసి ప్రదక్షిణంబులను ఁ జేతులు మోడ్చి నుతించి యార్చు ! మీ
కోసము దెచ్చినట్టి యివి ఁ గొంచు గ్రసించియు మమ్ముఁ గాపుమా ! ౨౩

క॥ ఏనం విధిఁ బ్రార్థింపఁగ, నా విమలమునీశ్వరండు ఁ నాలించి వివా
దావహపద్ధతిఁ గన్గొని, యీవిధి వచియించె వారి ఁ కిద్దరెత్రా ! ౨౪

మ॥ సతుతారా ! యరయంగ నేఁ బరమ హం ఁ సఁ నిష్క్రియండఁ జూచి
మతిలో మీరొనరించు సేవలకు సమ్మానక్రియారేణికి
స్థుతుకం బొందితిఁ గాన మీ రిప్పుడు నా ఁ నోటఁ ద్వదానీత భో
గతర్లిక బెట్టుఁ డి మెక్కెడఁ గనుడి మీ ఁ కాంతల్ దమిఁ దెల్పుడీ ! ౨౫

ఉ॥ ఆ ముని పల్కులఁ వినిన ఁ యాసతు లందఱు వేటువేటుగాఁ
ప్రేముడి వానిఁ గొంచు ఋషి ఁ విస్తృత వక్త్రమునందుఁ బెట్టఁగా
నాముని కోట్లకొల్లిగల ఁ యవ్విత్రుధాతురరీతిఁ జాత్రలం
దేమియు లేనటుల్ మెసవె ఁ నింతులు వింతలఁజెంద భూవరా ! ౨౬

ఉ॥ పిమ్మట ప్రేత లా మునిని ఁ వేడి రిటుల్ మునివర్య ! యిత్తజ్ఞి
మిమ్ము శుభేచ్ఛతోడఁ గన ఁ మేము దలంచి లేదజ్జనాభవా
కృష్ణున దుస్తరంబయిన ఁ యా యమునాధుని దాటియుంటి మిం
కిమ్మెయిఁ లేన్నదీ మరల ఁ నెట్లుతరింతు మొ కూర్చిఁదెల్పుమా ! ౨౭

ఆ॥ అనఁగ మునివరుండు ఁ నాలించి సతులార !, యిచటనుండి లేచి ఁ యెప్పు డట్టి
యమునఁ జేరఁగలరొ ఁ యాసమయంబున, నిట్లు లనుఁడు మీరఁతెనక మెసఁగ

క॥ నిర్వారి నిరన్నుండు వ్రతి, దూర్వారసపాయి దోష ఁ దూరుఁడునై యీ
యర్వర వెలుగుచునుండెడి, దుర్వాసుని నమ్ము మాకుఁ ఁ ద్రోవరు నిమ్మా !

మ॥ అని ప్రార్థించిన మీకు నాయమునయుఁ ఁ హర్షంబుతో మధ్యమం
బున మార్గంబు నొసంగుఁ గాన జనుడీ ఁ పూజోఁడులారా ! యనఁ
వనజాస్యల్ ముని సెప్పినట్లఁగి యా ఁ పాపాపహంబుఁ ఘనం
బును నా తద్ధుని దాటి కృష్ణనికటం ఁ బుఁ జేరిరో యేలి కా ! ౩౦

తే॥ అంత శ్రుతియాపగోపిక ఁ లందఱు, రాధికేశ్వరు తోడుత ఁ రాసమందుఁ
దుష్టిఁజెందియు మనమునఁదోచినట్టి, సంశయంబుల నడిగిరోజనకరాజ ! ౩౧

తే॥ ఏము దుర్వాసు దర్శనంబిపుడు సల్పి, వచ్చియుంటిమి కాని మీ॥వాక్యములను
సంశయంబులు గలిగె మా॥స్వాతములను, గాన వ్యక్తికరితుమీ॥కమలనాథ!

మ॥ మము నెల్లప్పుడు సేరఁజీరి తమితో ధ మాతోడఁ గ్రీడింపవే?

మమరక్ష వచ్చుచు వెన్న పాలు పెరుగుల ధ మాయిడ్లఁ గాఁజేయవే?

యమునాహాదినిలో సతీయుతుడవై ధ యాటాడవే బాలసం

యమి నేనందు వదించు వేల యిపుడో ధ యంభోజపత్రేక్షణ! 33

తే॥ మఱియు నీయొజ్జ దుర్వాసుఁడటమటవిడి, మేము గొంపోయినట్టి యమేయభోగ
ములను బూర్తిగా మెక్కి మఱలను దూర్వరసముగ్రోలుదునని దబ్బఁటలవచించె.

క॥ అరయఁగ నీవలె గురువును, గరముగ నన్మతంబులాడు ధ కతియండని మా

కటమట గల్గెడిఁ గావునఁ, ద్వరఁ బ్రత్యుత్తరముఁ జెప్పి ధ తనుపును కృష్ణ! 34

వ॥ అనపుడు జనార్దనుం డిట్లనియె. మానినులారా! యేరు నిరాధారుండను,
నిరాకారుండను, నిరాహారుండను, నిరామయుండను, నిరంజనుండను, నిరహంకారుం
డను, నిర్గుణుండను, నిష్క్రియుండను, నిర్వికల్పుండను, నిర్మలుండను, వైషమ్య
రహితుండను, సర్వసమానుండను, సర్వాధారుండను, సర్వాంతర్యామిని నైన
మాట ధ్రువంబు. ఇందున సందియము లేదు. ఐన నుదకంబునందలి పద్మపత్రంబు
వలె విషంబులోని క్రిమివోలె సంసారంబునందుఁ జరించువారు తత్కృత్యంబులం
దసక్తులై రాగద్వేషంబుల మాని సదాచారప్రవర్తకులై కామ సంకల్పంబుల
వర్జించి బ్రహ్మర్షణంబుగా వర్ణాశ్రమవిహితంబులగు కర్మంబులను సల్పి జ్ఞానమై
నన్ను భజించు భక్తుల కోరికల ననుసరించి నామయాపంబులం దాల్చి సంచరింతు.
నాకుఁ బరంబనుమాట లేదని యెఱుంగుఁడు! ఇక మానావమానంబులఁ గీర్త్యప
కీర్తులఁ గవ్వసుఖంబుల గోఖర బ్రాహ్మణచండాలుల సమదర్శియై నిరశనుండును,
నియతాత్ముండును, బరిత్యక్తపరిగ్రహుండును నై జ్ఞానాన్నిని సర్వకర్మముల దహించి
లోకసంగ్రహార్థంబు వాని నాచరించువాఁడు విద్యాంసుఁ డనంబరఁగు. అట్టివాఁడు
పుణ్యపాపంబు లంటక మోక్షార్హుండగు ఏతాదృశుం డా దుర్వాసుం డౌట దూర్వా
రసమితాశనుండైనను మీథక్తి మెచ్చి యిమ్మాడ్కి మిరిచ్చిన యన్నరాశులం
బరిగ్రహించి మిమ్ములను ధన్యులఁ గావించెనని తెలిసికొనుం డన నాశ్రుతియాప
గోపిక లాశ్చర్య మొంది సంశయంబుల వీడి జ్ఞానమయలైరి. మఱియు నిట్లే కృష్ణ
భక్తివివర్ధనంబును, బాపహరంబును నగు ఋషియాపగోపికాచరిత్రం బాకర్ణింపు
మని నారదుండు జనకున కిట్లనియె. 35

ఋషిగోపికాపాఖ్యానము

తే॥ పంగదేశంబునందునమంగళుండను, గోపకుం డొప్పు నవలక్షగోత్రభుండు

నధికధని దార పంచ సహస్రవిభుఁడు, శాస్త్రవిమఁడు సల్లక్షణసంయుతుండు.

చ॥ ఒకపరి దైవయోగమున ♦ నుండిన ద్రవ్యము మాయమాయై జో
రకులము గొన్ని యాలను ధ ♦ రావతి బల్బిని గొన్నియాలఁ దీ
సికొనియె వీతిహాత్రుఁడు వ ♦ సింనెడి గీము దహించె మెక్క న
న్నకణముఁ గట్ట జీర్ణవస ♦ నంబు వసింపక పోయె వానికి.

3౮

ఉ॥ దాన ననంత చింతలను ♦ దైవ్యముఁ బొందెడి వానిభార్యల
బూనిక దండకాటవిని ♦ ముచ్చటగాఁ జరియించు మానిసం
తానము రామునాజ్ఞ వని ♦ తావరయాపముఁ దాల్చి పుట్టె నా
మానినులగ గనుంగొనుచు ♦ మంగళుఁ డిట్లు దలంచె నాశ్శ్మలో.

3౯

ఉ॥ ఇప్పుడు పాడిపంటలును ♦ నిష్ఠులు విత్తము గీము నామును
జొప్పడకుండె నే నెచటఁ ♦ జొచ్చును నేమి యొనర్ప నొను? నా
కిప్పగిడిగ గుమారిక ల ♦ హీనముగా జనియించి రయ్యె! యీ
ముప్పెటు దప్పు? వీరికెటు ♦ బూనిక వివాహము తానొ? దైవమా! ౪౦

శా॥ ఆసివ్యాధిసమాకులుండ నయితి ♦ హర్షంబు వోనాడితి
సాధుశ్రేణివిమారగుండ నయితి ♦ శాంతంబు మాయించితి
మేధాహీనుడనైతి దీనజనతా ♦ మిశ్రుండననైతి తు
ద్వాధా దగ్ధుడనైతి గర్హ్యమగు నీ ♦ దారిద్ర్యదోషంబున.

౪౧

తే॥ ధనము గలిగినక బరుఁ డాత్మ ♦ జనుడె యగును
ధనములేనిచో స్వజనుం డితరుఁడు గాడె!
పేదనగు నాతనయల నే ♦ విత్తవంతుఁ
డైన బంధువు సేకొన ♦ నరుగుదెంచు.

౪౨

క॥ ధని వీరిని గొన నేతెంచనిచో వీరెల్ల రాత్మ ♦ జనులు సెలఁగుదాఁ
కను తత్కష్టములొందుచు, నను దూఱుచునుండు రెట్లు ♦ నాగతియగ్గనో. ౪౩

ఆ॥ సుతులు గలుగుచోట సొమ్ము సెలంగద, సొమ్ము గలుగుచోట సుతులులేరు
రెండు గలుగుచోట దండిశేముషిలేదు, మూడు గలుగుతావు భువిని నరుదు.

తే॥ దైవవశమున దాద్ర్య ♦ దశఘటిల్లఁ, గుండుచుండెడి నాకిప్థకూతులిట్లు
కాకతాలీయరీతిని ♦ గలిగి రకట! చింతహెచ్చెడి నైననే ♦ జేసెద నిటు, ౪౪

చ॥ ధని బలి కీర్తిశాలి శ్రుతి ♦ ధర్మవిదగ్రణియైన యొక్కనే
తను గని వీరినెల్లగర ♦ దంబుగ నిచ్చుట మంచిదంచుఁ దా
ననుకొనులోనఁ దీర్థతతి ♦ యాయయు వృద్ధుఁడు యోగ్యుడౌ జయుం
డను నొక గోపకుం డతని ♦ యండికకుం జనుదెంచి యిట్లనె.

౪౫

తే॥ మంగళాహ్వాయ! నీవు నామాటవినుము, నీకుమారికామణులను నెమ్మి నల్ల
నందరాజునకిచ్చి యానందమంద, మట్లు సేయఁ బిల్లలు సుఖమందఁ గలరు. ౪౬

ఉ! అందుల కారణం దొప్పకొని ధూవజభాసురసందనేతరుణ్
గుందుచు నియ్యలేక యిడఁ ధూతుల సందట నంత నందు నా
సుందరమందయానలును ధ శుక్ల సుధాంశుని బోలి వృద్ధినిం
బొందిరి సక్రమంబుగ న ధ పూర్వక శావిభవాభిరామలై.

౪౮

చ! పదపడి నొక్కకాలమున ధ వారలు తద్వృజనాథు నింటిలో
మదనమనోహరాకృతి స ధ మంచితుడై చెలువారు శౌరినిక
ముదమునఁ గాంచి పెన్నిటిగఁ ధ బొందుట కేంచి కళిందజాభిధా
నదిని గుఱించి నిశ్చల మ ధ నంబున ధ్యానము సేసి రెంతయు.

౪౯

ఉ! ఆయెడఁ దన్నదీమణి ద ధ యక దరినెల్లముఁ గోర్కులిచ్చి తా
నేయెడకో చనక బిడప ధ నిధమునీశ్వరహృదయగోపుల
త్యాయత బృందకాటవిని ధ సచ్యుతు తోడుత రాసకేళులక
జేయఁదొడంగి రో మనుజ ధ శేఖర! కార్తిక శుద్ధ పూర్ణిమక.

౫౦

తే! మఱియు మైథిల గోపికామహితచరిత, మాలకింపుము మైథిలేశా! దశాశ్వ
మేధములజేసి నంత యమేయఫలము, లొంది గోలోక సౌఖ్యంబుఁ జెంద గలవు.

❦ మిథిలాగోపికాపాఖ్యానము. ❦

క! అల రఘురాముని వరమునఁ, జెలులొ మిథిలా నగరికిఁ ధ జెందిన ననితా
తిలకము లానవనందుల, నెలపుల జనియించి వృద్ధి ధ నిం గని రవలక.

౫౧

మ! ఒక ఘనంబున నందగేహమున దృ ధ గ్యుగ్మంబునక జక్రరూ
పకళావైభవరీతిఁ జూచి పతిగా ధ భావించి తత్పిత్తికై
సకలార్థప్రదమైన మార్గశిర మా ధ సంబం దతిశ్రద్ధఁ గొం
కక కార్యాయని నోము సల్పిరిటు త ధ త్కన్యల్ మహాభక్తితోక.

౫౩

ఉ! ప్రొద్దున లేచి తత్సతులు ధ వోదము రమ్మని యొండొరు ల్దమిక
దద్దయుఁ బిల్చుకొంచుఁ గర ధ తాళమ్మదంగవిపంచికాస్వనం
బుద్ధవిడిక జెలంగఁగఁ బ ధ యోరుహనాభగుణప్రభావముల్
విద్దెలముద్దుగుమ్మవలె ధ వేమఱుఁ గోకిలవాణిఁ బాడుచుక.

౫౪

తే! యమునలో దిగి స్నానంబునాచరించి, శుభ్రవస్త్రంబులం దాల్చి శుద్ధమగు ని
సుమునఁ గార్యాయనీ సురూపము రచించి, పొడకోపచారంబులసారిదిఁ జేసి.

౫౫

మ! జననీ! స్థావరజంగమంబులు భవ ధ చ్ఛాస్తి జరించుక విరిం
చన లక్ష్మీపతి చంద్రమాళి దివిష ధ జ్జంభారికుంభోద్భవా
దినయాధుల్ నిను గొల్చి కోరికల నెం ధ తేక బొందరే నందనం
దనునిక పెన్నిటిఁ జేసి మాకిప్పుడు మో ధ దంచిమ్ము కార్యాయనీ!

౫౬

అ॥ ఇట్లు నిత్యము నుతి ♦ యించి తద్వ్యతరాజు, మట్టి మార్గశీర్ష ♦ మగువలకును
జేసి రందు నొక్క ♦ వాసరంబందున, నొక్క చిత్రమయ్యె ♦ వక్కణింతు. ౧౭

క॥ చెలునలు దమతమ దువ్వలు, వల గట్టునఁ బెట్టి భక్తి ♦ బాడుచు హరినిఁ
మొలఁగోతు నీశ్వలోనికే, జలములఁ జని జలకమాడు ♦ సమయమునందుక.

క॥ తమకక జంకక కొంకక, కమలాక్షుం డెఱిగి యెట్లా ♦ కాళిందీ తీ
రము నల్లల్లనఁ జని యా, కమలముఖుల యంబరములఁ ♦ గాజేసి వెసక. ౧౮

అ॥ సంబరంబుతోడఁ ♦ జనుచు నర్చకుభంగి, వాఁకమీఁది చల్ల ♦ పయర విసర
నధికతాపమార్పు ♦ నట్టి హలిప్రియ, వృక్షమెక్క నుడతు ♦ లిట్లు లనిరి. ౧౯
తోటకవృత్తము॥ కోకలఁ దాఁకఁగఁ ♦ గూడచు కృష్ణా!

పోకుము పోకుము ♦ పోకిరివీరక

నీకిది యెవ్వఁడు ♦ నెమ్మిఁ జెప్పెక

మాకెటు దక్కును ♦ మానము మామా!

౨౦

సీ॥ గండరగండలఁ ♦ గారింపనలెగాని, యబలన్ నొవ్వఁ జే ♦ యంగఁ దగునె?
ముగ్ధకర్పరులను ♦ బోకార్పవలెగాని, ముగ్ధులక విపదబ్ధి ♦ ముంపఁదగునె?
భూకంటకుల సిరుల్ ♦ గైకొనవలెగాని, ముగ్ధాంబరములఁ గొం ♦ పోవఁదగునె?
శత్రుభిమానంబు ♦ సమయింపవలెగాని, సతుల మానము దీయు ♦ సరణి దగునె?

తే॥ నిన్ను హసియించువారలఁదన్ని గోల, సలుపవలెగాని నిరపరాధులను మమ్ము
గోలఁజేయుట దగునె? యోభేలనాతి,లోల! లీలావిలోల! గోపాలబాల! ౨౧

సీ॥ చిన్నవాడ వటంచుఁ ♦ జిత్తమం దెంతుమా, చిన్నవారికిఁ గాని ♦ చేతలుండె
బెద్దవాడ వటంచుఁ ♦ దద్దయు నెంతుమా, చిన్నతనంబింకఁ ♦ జెలగుచుండె
బోకిరివే యని ♦ బుద్ధియం దెంతుమా, బుద్ధిమత్కార్యముల్ ♦ బొందియుండె
బుద్ధిమంతుడవని ♦ పూనిక నెంతుమా, పోరానిపోకడల్ ♦ వొలయుచుండె

తే॥ దెలిసియుటుజేయుచుంటివో, తెలియకయిది, సలుపుచుంటివోమాకేది, దెలియదకట
నీపనుల్ వింతగొల్పెడినెమ్మితోడ, మా పటంబుల నిడి మమ్ముమనుపు కృష్ణ!

మ॥ ఘనవాహజ్ఞ మహాగ్రహంబునఁ దటి ♦ ద్గజాశనిశ్రేణితో
ఘనపంక్తుల్ ప్రజనాశనార్థమయి రాఁ ♦ గా వేగ నీవేగి త
ద్వనశైలంబును నెత్తి మొత్తి ఘనముల్ ♦ తద్గోకులం బెల్లఁగా
చిన నీకియ్యది యెట్టి గొప్పతన మి ♦ చ్చెక జెప్పవే శ్రీహరీ!

౨౨

క॥ లెమ్మా! యిక్కఁ గొమ్మను డిగి, రమ్మా! కరుణించి యంబరమ్ములఁదెమ్మా!
కొమ్మా! చేసెడి జోతల, నిమ్మాడ్కిని సలిపి నగెద ♦ వేలా కృష్ణా! ౨౩

చ॥ కులముల నుద్ధరించుటయొ ♦ గోసురభూసురులందు భక్తిగా

మొలగుటా కల్పివిద్దియల ♦ మేలు గడించుటా గొప్పరాజులక

గలనున గెల్పుటో తగును * గాని యిటుల్ మముఁ జేరవచ్చి మా
వలువల దొంగిలించుట ల * వం బుచితంబుగ లేదు నందఱా :

౬౬

తే॥ కాన మాపైని దయయుంచికమలనేత్ర! కట్టుకోకల నిడి మమ్ముఁగావవయ్య!
యంచుఁ బ్రార్థింప నాశండునల్లన నగి, వారి కందఱ కిట్టులఁబలుకఁ దొడఁగ.
క॥ ఓ వనజాననలారా! యీవలువల నేవియేవి * యెవరివెవరివో

భావింపలేను గావున, నీవైపున కీరె వచ్చి * యేఱి కొనుండి !

౬౮

ఆ॥ లేనియెడల నిప్పుఁజేసివి గైకొని, యింటి కరుగఁగలనునితులార !

యనఁగ వారలు వినియోననంబుల వంచి, నగుచుఁ బలికి రిటులఁనానతోడ.

మ॥ జలజాతౌ ! పలుమాటలేల పరిహా * సంజేల మాతోడుతా ?

జలికాలం బిది యాగలేము వణకఁ * జాలింపు సయ్యాటముల్

జలమం దుంటిమి వత్తు మెట్లటకు ల * జ్ఞాపిడి శ్రీకృష్ణ! మా

వలువల్ మాకు నొసంగి ప్రోపుమ ! దయా * వారానిధి! ధీనిధి!

౭౦

ఆ॥ గోకులంబునందుఁ * గొంకని జంకని, రసికమణివి గుణివి * వ్రజపజాఁడవు

శ్యామసుందరుఁడవు * సరసుండువును వన,మూలి వీవు గావె * మదిని దలఁప. ౭౧

తే॥ అయ్య ! నీ బానిసలము మే * మందఱముచు

మమ్ముఁ బాములఁ బెట్టుట * మంచిదొక్కొ ?

మంచి చెడుగులఁ గాంచి కా * వించుమయ్య !

యోగ్యు లప్రతిష్ఠకు జంకు * చుండ్రుగాదె.

౭౨

క॥ నీయెడ నభల లటం చే,లా యెంచెదవయ్య ! “దుర్బ * లస్యబలం రా

జా ” యన విసవే వలువల, నీయనిచో రాజునకు వ * చింతుము కృష్ణా ! ౭౩

క॥ అనవుడు వనజాతౌఁడు విని, వనజేక్షణలార ! కంస * పతి కిది వల్క

జనుటకు సిద్ధితిలేదా ? , ననుజేరుట కిప్పుడు మీకు * నాన గలిగెనా ? ౭౪

మ॥ చలియంచుఁ జలికాలమంచు నిలువ * శక్యంబు గాదంచు మీ

పలుకఁసాగితి రిద్ది నిక్కువమయ్య * వైశంబ యందుండి నీ

వల కేతెంచుడు నన్ను డాయుఁ డివిగో * వస్త్రంబులం బొందుడి !

లలిగాఁజేసిన యెల్ల కష్టములు వా * లాయంబుగాఁ దీరెడిక.

౭౫

ఆ॥ బానిసలమటంచుఁ * బల్కుఁగా దొడఁగితి, రట్టులైన మీర * లనినయటు

సల్పవలయుఁగాని * చలమునఁ బలుకుట, పాడిగాదు రండు * పడఁతులార ! ౭౬

క॥ లేదా యింటికిఁ బోయెద, మీఁదఁ మీయిష్టమన్న * మెలఁతలు విని దా

మోదర ! తగునే మానము, వోదా నీదారి నీవు * వోవఁ మాకు. ౭౭

తే॥ అహహ ! మేము వివస్త్రుల * మగుచు జలక, మాడినందులకెంతయుఁనర్హమైన

పాచితముఁ జేసి చక్కని * పథము జూపి, నడుపుమంటివి నవ్వుచుఁనలిసనేత్ర !

అ॥ అనుచుఁ గొందఁ జటకుఁ నరిగెదమందురు, గొందఁ జటకునేగఁ గూడ దండ్రు
గొందఁజు మన మొఱనుఁగుందుడే కరుణించి, తెచ్చి యిచ్చునండ్రుఁడివ్యచరిత !

ఉ॥ ఆద నిటుల్ వదించుచుఁ ద ఁ దంగన లూరక చూచి యాహరి
నేదు ఫలం బటంచుఁ దుద ఁ నిర్మలకోమలహస్తపద్మసం
ఛాదితమారగేహలయి ఁ సాగి జలంబులనుండి నల్ల దా
మోదరుమోలఁ జేరి తమ ఁ పుట్టము లిమ్మని కోరి రోప్రభా ! ౮౦

మ॥ ఆవలఁ బీతపటుండు నవ్వి సతులా ఁ రా ! మీకు సిగ్గేల ? నా
సవిధం బందిపు డీరు నిల్చుటకుఁ గాం ఁ చఁ బాల్యమందుండి రే
బవలుఁ మిమ్ములఁ గూడుచుఁ బెరఁగనో ఁ పాతాడనో యాడనో
యెవి మీకున్నవో న నెఱుంగనివి వే ? యీక్షించి వాదించుడి ! ౮౧

అ॥ మీరు మానవతులె ? ఁ దూర దేశస్థిత
నదికి వచ్చితి రెటు ? ఁ నగ్నత నెటు
నులుకు విడిచి మునుగఁ ఁ దలఁచితేరే రహిఁ
నోము గొఱఁగదా ? ఁ నుడువుఁ డిప్పుడు. ౮౨

తే॥ కాన వేవేగ నపరాధమైన దనుచు, నొక్కపరిఁ జేతు లెత్తుచు ఁ నొరిగల నిడి
యీరు మీ మీ పటంబులఁనేటికొనుఁడ్డివతఫలంబును బొందుఁడిఁరమణులార !

క॥ తరువాత నాసుదతులుఁ గరముల జోడించి కృష్ణ ! ఁ కాపుమ నీవే
వరదుఁడవు మోహనుండవు, కరుణాభరణుండ వనుచుఁగైకొని వలువల్. ౮౩

క॥ కనుఁజూపుల వాల్చక యా, వనజాక్షుం గాంచి వలచి ఁ వఱలుచు నుంటఁ
వనమాలి విలోకించుచు, ననె నిటు దరహానితవదనుఁ ఁ డగుచుఁ జనకా ! ౮౪

అ॥ అతివలార ! మీరఁలాగ్రహాయణిక మా, సమున నన్న గూర్చిఁకాస్త్రవిధులఁ
గమ్రమండపమునఁ ఁ గాత్యాయనీవ్రత, మాచరించితిరిగ ఁ యధికభక్తి. ౮౫

ఉ॥ దానఁ బ్రియంబుఁజెందితి య ఁ ధార్థ మెఱింగితి మీ ప్రియంబులఁ
నే నెఱవేర్చి నెల్లికడ ఁ నిశ్చయ మిద్ది యనంగ వారల
న్నూయనముదంబుఁ బొంది తమ ఁ యున్కుల కేగిరి మైధిలేశ్వరా !
యీనెఱి గౌసలాంగనల ఁ వృత్తముఁ జెప్పెద నాలకింపుమా ! ౮౬

కౌసల గోపికాపాఖ్యానము.

క॥ శ్రీరామోక్తినిఁ గౌసల, నారీమణులా నవోప ఁ నందసతులకుఁ
శ్రీరామా రుచి నుగుణ, కారాదులతో జనించి ఁ క్రమముగ నిలలోక. ౮౭

నీ॥ అశ్రుచయంబులో ఁ యంధకారంబులో, సారసమధుమత్తఁవట్టదములో
రాజబింబంబులో ఁ రత్నదర్పణములో, భవ్యమందిరములో ఁ పంకజములో

యంబుజస్కంబులో యంగజతూపులో, కాటుక పీట్టలో గండుమీలో
జలజోశంబులో చక్రవాకంబులో, బంగారు గిండులో బంగారాలో

తే॥ మారునారియొ యలిచాలో కారుత్రాచో
యనటికంబాలో తాబేల్లో యంబుజములో
పల్లవంబులో కపురంబా పసిడి లతలో
క్రొమైఱుంగులో యంచు న రుల్ దలంప.

౫౯

చ॥ పెరిగిరి శుక్లచంద్రు సర వి మణిహేమవిభూషణంబుల
మెఱసిరి మేల్మీ వల్వలను మించి రుదంచిత పద్మినీక్రియ
వఱలిరి ద్రవ్యవంతులగు వల్లవవద్యుల బెడ్డియాడి వే
కఱదిరి నాల్గుదిక్కుల న పారయశంబు ననంతరంబున.

౬౦

క॥ అల ననబోడులు లలితుని, గలుముల జవరాని మగనిగన్గవ కింపు
గొలిపెడివానిని దొడవుల, జెలువారెడి కృష్ణు గాంచి చెంది విరాళి.

౬౧

సీ॥ తీరునే యీమన దేహతాపంబులు, కృష్ణసేవామృత వృష్టిలేక
చూడునే యీమన చూడ్కులు లోకంబు, కృష్ణముఖాబ్జ మీ ఓంపకుండ
చేయునే యీమన చేతులు పరకృతుల్, కృష్ణహస్తముల గ్ర హింపకుండ
వినునే యీ మనచెవుల్ వెఱవారికతలను, గృష్ణ వేణురవ మా లింపకుండ

తే॥ నడచునే యిప్పుడీ మనయకగు లితర, దేశములలోన శ్రీకృష్ణధివ్యములకు
జనక ! మనసు దీరునే యిట్టిమనకు నన్య, భూతి గృష్ణసంభోగ విభూతిలేక.

మ॥ అని చింతించుచు నొక్కనాడు మధురా ఖ్యాపట్టణాధారు వీ
ధిని గృష్ణా ! జగదేకసుందర ! హరీ ! దీనావనప్రాపకా !
వనమాలీ ! వనజాత దివ్యనయనా ! భర్తాంబరభాజితా !
యని పాలుక బెరుగ మ్ముచుందురు తద బాక్షప్రియాసక్తలై.

౬౩

ఆ॥ మఱియు నిటుల వారు మాధవుం డెందెందు, సంచరించునట్టి స్థలములందు
నరిగి తిరుగుచుండియాహరి గుణముల, దమ మనముల మిగులదలచి తలచి.

చ॥ జలమున నగ్ని దేజమున త్కౌతలమందున సంబరంబున
నలుగడలందు మానవ గణంబున జెట్టుల గుట్టలందున
బులినములందున యమున పొంతల నెల్లడ జక్రి చక్కగా
జెలగుట గాంచి మోహమును జెందుచు దన్మయలైరి భూవరా !

౬౪

తే॥ అత్తరి వారు కృష్ణ హృతాంతరంగ, లగుచు సాత్విక భాషాష్టకాన్వితలయి
చేతనాచేతనంబుల రీతి నెఱుంగ, లేక పిచ్చివారలవలె వాకొనుదురు.

తే॥ సర్వవాంఛల విడనాడి సర్వమైన, బ్రహ్మమందు లయించెడి పరమహంస
విధిని నితర కార్యంబుల విడి యట్టి, కృష్ణునందున వారెడ గీలుకొలిపి.

౬౭

- చ॥ బలిమిని హస్తయుగ్మమున ధాటల వ్రేడను వీడి సత్కళా
లలితసుధాకరేందుముఖ ధాత్యనుగాఁ బాలుపారు కృష్ణము
ద్దులమొగముం గ్రహించి పరి ధాత్యముతోడతఁ జంబనంబుల
నల్లిఁ గొనిరా వధూజప ఘ ధాత్యి యేమనవచ్చు? భూవరా ! ౯౮
- చ॥ పదపడి తద్యజాంగనలు ధాత్యజనాభుని దోర్మగంబుపై
ముదమున స్వీయభావపులఁ ధాత్యదికగా నిడి రాసకేళుల
జడరని చెల్మి సల్పి రల ధాత్యభాగ్యవిధంబు వేయిన్
ల్లదవిన శేషుడుగా, నలువ ధాత్య బలుకంగ సమర్థు లాదురే ? ౯౯
- ఉ॥ దోషములగా హరించు శ్రుతి ధాత్యధోరణి సత్కృతిసాంఖ్యయోగవై
శేషికతర్కతత్వపరి ధాత్యశీలనధమ్యలు దేనిఁ జెంది స
తోషముఁ గాంతురో యది వి ధాత్యనిభంబగు ధాత్యోడ నా
శేషశయానునిం గొలుచు ధాత్యశిష్టులకుఁ వడిఁజిక్కుఁ బార్థివా ! ౧౦౦
- తే॥ ధాత్యవలన నెవరమాత్మవశ్యుడగు నటంచుఁ బల్కుగ సాంఖ్యయోగాదివిధుల
సల్పనట్టి యాగోపికా ధాత్యసముదయంబు, సర్వవిధముల సాక్షియా ధాత్యజనకరాజ !
- తే॥ మఱియుఁ బురుషార్థదంబుచుఁబరమము హరి,దర్శనప్రదమును నయోధ్యానివాసి
నులగు చెలవల చరితంబుఁబలుకుచుంటి, సావధానంబుగా వినుమార్గవర్య !

✽ అయోధ్యావాసినీ గోపికోపాఖ్యానము. ✽

- చ॥ చెలఁగుఁగదా నువ్వర్జునుని ధాత్యచిత్రిత భిత్తి కవాటజాలవే
దిలలితహర్మ్యకోటివన ధాత్యదివ్యసభాపరిఘాంగణాది స
కలితము ధాత్యక ప్రవర ధాత్యమతరంబగు చాపకాపురం
బిల కొక భూషణంబుగ బు ధాత్యధేంద్రనుతంబయి సింధుభూమిలో. ౧౦౩
- ఉ॥ ఆదృతి ధర్మరాజు ధన ధాత్యమందున నైలబిలుండు భోగమం
దా దివిశేష్యుండు నయ ధాత్యమందున శుక్రుడు రూపునందు దా
నూదరుపట్టి తేజమునఁ ధాత్యబూషణు డీవి దధీచి ధాత్యక్రై బ్ర
హ్మాదుడు మేరుధీరుడును ధాత్యనా విమలాహ్వయుఁ డద్ది యేలేడి. ౧౦౪
- ఉ॥ ఆతఁడు తత్పురంబు నన ధాత్యయంబున నేలుచు రతి
నాతుల నాటువేలను ధాత్యసంబుగఁ బెండిలియాడి దండిగా
తాతనుమాత్రుతాపములు ధాత్యసల్లపడక రతులందుఁ దేలి యా
గోతులు గొడ్డురాం ద్రగుట ధాత్యగుండఁ దొడంగె నిటుల్ నరేశ్వరా ! ౧౦౫
- సీ॥ రవిలేని దివమును ధాత్యరాజులేని తమిష, సారసములులేని ధాత్యసరసివరము
శీలములేనట్టి ధాత్యశృంగారవతియును, దానములేనట్టి ధాత్యదంతిమణియు

- దానములేనట్టి ధ్రువ్యవంతుండును, వాఙ్మయమము లేని పౌరుషంబు
ధర్మంబులేనట్టి తత్త్రిలోకంబులు, హరిని నుతించని యాననంబు
తే॥ బుధులు పర్వని గోష్ఠియఁబూర్ణతుష్టి, గనని బ్రాహ్మణం ధదిపతితనరనట్టి
పుథుల రాజ్యంబు వరసుతుంఁడెసఁగనట్టి, వంగసంబును వాసికివచ్చునుకొక్క ?
- ఉ॥ ఎన్నఁడు నాకుఁ బుత్రులు జ ధిం చెడి మంచి యద్భవ మబ్బునో
యెన్నఁడు వానియాటల మ ధిక్షణ పర్వముగాఁగఁ జూతునో
యెన్నఁడు వాఁడు నాయురము ధి నెక్కఁగ ముద్దులఁ బెట్టుకొందునో
యెన్నఁడు నన్ను ధన్యగ నహీనవిధంబుగ వాఁ డొనర్చునో. ౧౦౨
- తే॥ వరసుతుల్ బుట్టి పున్నామఁనరకమందు, బడెసి బాధలఁ దప్పించిపరమగతికి
నేగునటు జేసెదరు గాదె॥యే మొనర్తు, ననుచుఁ జింతిలుచుండె నోయవనినాథ!
- ఉ॥ అమ్మెయి యాజ్ఞవల్క్యుఁడను ధి నాగమనైగమవేది యొక్క ఘ
స్రమ్మన సమృహీశ్వరుని ధి సన్నిధికి జనుదెంచి యర్చు బూ
ర్ణమ్ముగఁ బొంది సమ్మఖమునన్ వసియించిన తన్న రేంద్రు వ
క్త్రమ్మును గాంచి యిట్టు లడు ధి గన్ దొడఁగె గరుడార్ద్రవాణితో ౧౦౩
- ఉ॥ సేమమె నీ కుటుంబమున ధి సేమమె నీపరిపాలనంబునన్
సేమమె బంధులోకమున ధి సేమమె మిత్రసమూహమందునన్
సేమమె యెల్లచోటుల ను ధి శీల ! త్వదానన సుందరాంబుజం
బీమయిఁ జిన్నవోయెడి న ధి దేదియొ యిల్లెటి నాకుఁ దెచ్చుమా ! ౧౦౪
- తే॥ అనఁగవిమలుండు విని మునీ!యఖలవేది, వైననీ వెటుంగనిపొక్కునమరునొక్కొ?
యైన మీవాక్యగురుతఁ బల్కాడుచుంటి, సుతులులేనట్టివారికి గతులుగలవె ?
- ఉ॥ మానివరేణ్య ! మత్సతుల ధి మానిని యొక్క తెగూడ గర్భముగ
బూనకపోవుటన్ మిగులఁ ధి బోక్కితిఁ జిక్కితిఁ దిక్కగొంటి ని
ద్దానికి నేపనుల్ సలిపి ధి తద్వ్యధలన్ దృఢియింప నేర్తునో
మానక దివ్యదృష్టి గని ధి మా కెఱిగింపుమ! చింతదీర్చుమా! ౧౦౫
- ఉ॥ నావుడు యాజ్ఞవల్క్యుఁడను ధి నందనుఁ డీజని నీకుఁ గల్గెఁడో
భూవర ! కోట్లకొల్లిగ ను ధి పుత్రిక లే జనియింతు రంకిలిగ
నీవు పరిత్యజించి నుఖ ధి నీరధిఁ దేలు మనంగ నాలఁడో
భూవిబుధేంద్ర ! యంచుఁ దల ధి భూమినిసోఁకఁగ మ్రొక్కియిట్లనెన్. ౧౦౬
- తే॥ దేవముని పితృణంబులఁదీర్తు నెట్లు, లెట్లు మజ్జీవిలము వాసికెక్కఁగలదొ
నాసమ స్తకవృత్తులెట్లు, నాశమగునొ, పల్కుమా! నాకుఁగొమరుండువఱలనపుడు.
- చ॥ కొమరుఁడు లేని మానవుఁడు ధి గొంపను దంపులఁ బెంపుజేయు డెం
దమున విచారమొందు శ్రుతి ధి ధర్మములన్ నిరసించి మాను ద్ర

వ్యమును గడింపకుండుఁ బరఁ ధర్మము వ్యర్థమటంచుఁ బల్కు లో
కమునకు నింద్యుడౌనుగదఁ కావున నాగతి యెట్లా చెప్పమా ! ౧౧౧

చ॥ అనవుడు యాజ్ఞవల్క్యుముని ధర్మముని కిట్లనె మేదినితే ! నీ
మనమున నుండు భావము న ధర్మముగా వినియుంటి నీవిక
విను మిటు మాఖమందుఁ బ్రభుఁ వింపఁగఁజొయెడి కూతులక జనా
ర్దననకు దాయలక గలిసి ధర్మ మిడక నరవేరుఁ గోరికల్. ౧౧౨

చ॥ మఱియు ఋణుల్రయంబు నిడి ధర్మమునవగేయుండవై పరంబు నీ
పఱగొఱలేక కాంతు వహ ధర్మము ! యన నా విమలుండు మెచ్చి క్ర
చ్చుట నిటు బల్కె మౌనివర ! ధర్మముననుయోగము గాని యట్టి శ్రీ
హరి యెపు డేకులాన జని ధర్మమును యద్ది దయ వచింపుమా ! ౧౧౩

ప॥ అంత నన్మునికాంతుండు సంతసించి భూకాంతా ! యీ ద్వాపర
యుగాంతంబున మధురాపురాంతరంబున యదుకులంబునందు రోహిణీ నక్షత్రం
బును, హర్ష నానుయోగంబును, బవకరణంబును, సౌమ్యవారంబును గలిసిన
భాద్రపద కృష్ణాష్టమియం దర్ధరాత్రంబునం దంధకారబంధురంబగు సమయంబున
శ్రీవత్సాంకుండును, మేఘవర్షంబును, బీతాంబరుండును, బద్మనేత్రుండును, జతు
ర్భుజుండును, జగన్మోహనాకారుండును వనమాలియు నగు శ్రీకృష్ణుం డరణియం
దగ్నివిధంబున దేవకీదేవియం దుద్భవించి పృథ్విజెందుచుండు. అతం డవతరించు
నబ్దంబునకు నీవ్రభుత్వం బింకను నూటపదునేను సంతప్తరంబులు శేషింపఁగలదని
యెఱుంగుము. అత్తతే నక్కుమారునకు నీ కుమారికల నిడి ధన్యుండవగుమని
నుడిచి చనినమోడ ౧౧౪

చ॥ విమలధరాధిపుండు మది ధర్మమునకెందుచునుండె సంత యాజ్ఞవ
ల్క్యుముని వచించినట్లు శుభ ధర్మము వచ్చుట తద్వధూటులక
గ్రమముగ రామచంద్రుని వధర్మమునయోధ్యవసించు భామినుల్
గొమరితలై జనించి రను ధర్మములొ గుణయాపరేఖలక. ౧౧౫

ఉ॥ అసుత లొయ్యనక బరిణ ధర్మమునయోనివృత్త లాటఁ గాంచి యా
శోసలనాయకుం డెద న కుంతిత మౌనివచస్సు యోజనక
జేసి సమర్థదూత నొక ధర్మము బిలిపించియు వానితోడఁ దా
నీసరణి వచించె జగ ధర్మమునధర్మమార్గార్థమై. ౧౧౬

తే॥ ఈవు మధురాపురంబునకేగి శౌరి, మందిరంబున వనుదేవసందను ఘన
వర్ణుని జతుర్భుజుని శ్రీవత్సయుక్తు, సుందరాకారు శ్రీకృష్ణుఁజూచి రమ్ము.

ఉ॥ వచ్చిన నీవు మత్సురల ధర్మమునదాయయుతుండ నౌచు నా
పచ్చని పట్టుపుట్టుముల ధర్మము సామికి శాస్త్రరీతిగా

నిచ్చుట నిచ్చయంబు నుమి ధ యేగుమ! వేగ ననంగ నాతఁడు
గ్రచ్చట సాగి చేరి మధు ధ రాపురవాసుల నడ్డ నట్టులఁ.

౧౨౨

౮। ఆర్యులార ! మీరఁలావనుదేవుని, నెఱుంగుదురొకొ యీ నఁగరిని గలఁడె?
యతని కొడుకు లెచటఁనధివసించుచునుండ్రొ, విశదముగ నుడువుఁడువేగ నాగ!

తే। మాధురులు విని యాదవఁనాథకంస, భీతి మెల్ల ని మాటలఁబలిచి యతని
చెవిని స్వీయవక్త్రంబులఁజేర్చి యిటులఁబల్కు దొడఁగిరి శ్రీకృష్ణభక్తవర్య!

౯। పుట్టిరిగాని పుత్రకు ల ధ మోఘబలుల్ గుణరూపకాంతు లా
దిట్టల నందఱం గసి ను ధ దీర్ఘబలుం డగు కంసరాజు చే
పట్టి వధించె నొక్కసుత ధ బాల్యమునక దివికేగె దాన ని
ట్టిటనరాని భేదము జ ధ నింపఁగ నా వసుదేవుఁ డుండెడిఁ.

౧౨౩

౧౦। ఇది యతిగూఢ మించుకయు ధ నెయ్యెడఁ జెప్పకుమయ్య చెప్పినక
యదుపతి పీడఁబెట్టఁగలఁ ధ డంచు నెఱుంగు మనంగ నాతఁ డ
య్యది విని తత్పురిక విడిచి ధ యా విమలాఖ్యుని చంపకాపురిక
గదిసియుఁ గన్నవార్త లల ధ త్మౌతలనేతకు నిల్లు వాకొనక

౧౧। అయ్య! మధురకు నేగితి, నయ్యానకదుందుభిప్రి ధ యాత్మజులను వే
యయ్యాదవభూపాలుం, డయ్యారే యన వధించె ధ నట!యయ్యయ్యో!

౧౨। అల వసుదేవుఁ డాత్మజ చ ధ యంబు లయంబటు జెందుట లలిక
గలఁగుచుఁ దన్మహాపురిని ధ గ్రాలె నటంచును వింటి నంతఁ ద
త్ఫలమును వీడి మీదరికి ధ సాగియు వచ్చుచు బృందకాటవి
న్జలఁగెడి నొక్క చిన్ని సుతు ధ నిం దిలకించితి నెట్టివాఁ డనక.

౧౨౪

సీ। పీఠాంబరుండును ధ వేత్రవంశీధరుం, డభ్రవర్ణుఁడు పంక ధ జాననుండు
శ్రీవత్సయుక్తుండు ధ భావజరూపుండు, నమృత నివ్యంధివ ధ చోన్వితుండు
గంజనేత్రుండు జ ధ గన్మోహనుండును, బహ్వలంకార వి ధ భ్రాజతుండు
గోపక పుత్రుండుఁ ధ గోమల దేహుండు, ననమాలి పీవర ధ ఘనభుజుండు

తే। భలనాలోలుఁ డతుల విశాలకీర్తి, శాలి బుద్ధిశాలియు శీలి ధ సత్యభాషి
పాశుపాల్యప్రవీణుండు ధ వల్లవాంగ, నాజనాంతర భాసుఁ డ ధ నన్యఘనుఁడు.

౯। కాని చతుర్భుజం డతఁడు ధ గాక ద్విభాహుసమేతుఁ డౌటచే
నేను త్వదుక్త పుత్రుఁ డితఁ ధ డింతయుఁ గాఁడని వీడి వచ్చితిక
మానవనాధ! యట్టి ముని ధ మాట యబద్ధముగాను కాన న
న్మానక పంపు మెందయిన ధ మానసమందుఁ దలంచి నట్టులక.

౧౩౦

౧౩। అంతటఁ దద్ధరాధిపతి ధ యందుల కద్భుత మొంది దానినిక
స్వాంతమునందు మంతనము ధ సల్పెడి పట్టున హస్తినాపుర

- ప్రాంతమునుండి భీష్ముడను ధరా సమర్థత సింధుదేశ మ
త్యంతము గెల్వ వచ్చినపు ధా విమలండును మ్రొక్కి యిట్లనె. ౧౩౧
- మ॥ కురువంశోత్తమ ! యాజ్ఞవల్క్యుముని నా ధర్మమున్న గూర్మిధరా
భరము బాపగ వేదధర్మముల నిర్వహణ దేవకీదేవకీ
హరి పుట్టం గలడంచు బలె నది సత్యంబును నేనెంచి యా
యరువందా వెదకింపగా నతడు లేడేమీ ! దయ దెల్పుమా ! ౧౩౨
- క॥ కూతుల నతని కిడుటకే, సేతలు సేయంగ వలెనొ ధర్మము ! బలుల
ప్రీతిని గొమ్మా ! యీనా, జోతల గొని శంక బాపి చూడుమ దయతో. ౧౩౩
- చ॥ విమలఁ డిటుల్ నుతింప నల ధర్మ డిటుల్ వచియించె భూప ! యీ
సమయమునందు నడిన ప్రాంత శస్త్రమేళచరిత్ర గాధగూ
ఢమయిన దైన నీనుతి దృఢంబుగ మెచ్చి వచింతు నాలకిం
పుమ ! మధురాపురాన హరి పుట్టిన మాట నిజం బింకేమన
- మ॥ వసుదేవుండు నిజాత్మజుల యదు భూపాలుండు కంసుండు బల
కసితోఁ జంపిన మీఁద భేదపడి శ్రీకాంతుండు పుట్ట వెనక
ససిగొంచు జని యాయశోమతి సతీ శయ్య బరుండంగ నుం
చి సమూహంబగు యోగమాయగొని తా జేరె నిజాగారము. ౧౩౪
- ఉ॥ ఆకమలేశ్వరుండు ప్రజ మందున వృద్ధిని బొంది యా
శ్రీకర బృందకుం జని విచిత్రముల గనుగొంచు గోపికా
గోకుల గోపులంగలిసి కూరిమితో బదునొక్కడేండ్ల వా
డై కరము జరించెడి న హా ! యన దీని నెఱుంగ రెవ్వరు. ౧౩౫
- క॥ దుష్టుల జంపుట కొఱకును, శిష్టుల గాపాడు కొఱకు శ్రీహరి జన్మం
బిష్టముతో నెత్తెను నిక, గవ్వపరంపరలు సనునుగలతల విడుమా ! ౧౩౬
- ఉ॥ దానవుడైన కంసుని హతం బొనరించినవై బ్రకాశుడొ
గానఁ దదంతరంబుననె కాంచిన కూతుల గూఢరీతిగా
దానమొసంగి యాహరికి ధన్యుడవై పరమొందు మోధరా
జాని ! శరీర ధర్మములు చంచలములద జాగు మానుమా ! ౧౩౭
- ఉ॥ శాంతనవుం డిటుల్ వలిక స్వస్థలముం జనె బిమ్మట ధరా
కాంతుడు తిర్గి దూతఁ దమ కింబున బిల్చి ప్రేయోక్తితోడ నీ
వింతకు మున్న నాకు వచి యించిన కుఱ్ఱుడె కృష్ణుడయ్య ! య
త్యంతజవంబుచే నరిగి యాఘనఁ దోడ్కొని రమ్మ భీషి ! ౧౩౮
- తే॥ రాయశారి బయలుదేరి యాయమునకు, దాపునందున నున్న బృందావనమున
శీతవాతము హాయిగా జెలగుచుండ, సంచరించు కృష్ణుని రహస్యమునఁ గాంచి

చ॥ హరి! యరవిందనేత్ర! యభః యప్రద! దోషవినాశకా! మహే
శ్వరుడ వజ్రండ్ వాద్యుడవు ధ్రువహస్తం బ్రహ్మముఖాదివంద్య స
చ్చరితుడ వప్రమేయుడవు సామ్యవిహీనఘనుండవయ్య! ని
గుటిచి నుతింప జాలుదునె? కొమ్మివిగో నతులో దయోదయా! ౧౮౧

ఉ॥ ఎవ్వఁడు కర్ణ హీనుడయి యెల్ల యుదంతము లాలకించునో
యెవ్వఁడు నేత్రహీనుడయి యెల్ల జగంబులఁ జూచుచుండునో
యెవ్వఁడు రూపహీనుడయి యిట్టుల కన్గవ గోచరించునో
యెవ్వఁడు దేవదేవుడయి హెచ్చెనో యానిను భక్తి మొక్కెదన్. ౧౮౨

ఉ॥ ధన్యము నంద గోకులము ధన్యము శ్రీమధురాపురంబును
ధన్యము గోపికా జనము ధన్యము గోపకవంశ మంతయున్
ధన్యము బృందకాటవియు ధన్యులు నీతలదండ్రు లింక నే
ధన్యుడ నైతి మీ శుభద దర్శనమాట స్మరజ్ఞానా! ౧౮౩

ఉ॥ కంఠముఖాది దానపుల కంఠములం దెగటార్ప భూమివో
హింసల మాన్ప గోశ్రుతిమ హింసర సాధుల బ్రావ సేవకో
త్తంసమనోరథంబుల యథావిధి దీర్చగ జన్మమెత్తి యా
శంసిత నందసాధమున శౌక్ల్యసుధాంశుని మాడ్కి బెర్గవే? ౧౮౪

ఉ॥ నీ యశమే కదా శశిని నిర్మలుగా బొసరించి దిక్కులం
దాయత చంద్రికల్ బటిపి హర్ష ముగూర్చెడి దద్దియేకదా
యాయమరాపగాధరుని యద్రసి దెల్లని గొప్పకొండగా
హాయిగఁ జేయఁజాలెడిది యద్ది లవంబు నుతింప శక్యమే? ౧౮౫

చ॥ ఎవ రెఱుంగంగరాదనుచు నిచ్చట నుంటివి కాని నీ యశం
బవఘనమొంది యెల్లెడల నందఱకున్ దెలియంగఁ జాలెగా
దె? నరద! పరాత్పరా! వరమఁ తీ! మృగనాభిపటీరకేతకీ
నివహ సువాసనల్ బరణి నెట్టన డాచిన డాగునేమొకో? ౧౮౬

శా॥ తేత్రజ్ఞుడవు కర్మసాక్షివిగదా శ్రీరాధికానాయకా!
ధాత్రి నీ వెఱుంగంగఁజాలనివి సే తల్ గానరా వైన నో
సుత్రామాదిసుపర్వవంద్యచరణా! చూపించి కారుణ్య మీ
మాత్ర దౌత్యము గన్న నావచనముల్ మన్నించి యాలింపుమా! ౧౮౭

తే॥ సింధుదేశమునందు బ్రసిద్ధిగన్న, చంపకాహ్వయపురవర జనపతి యగు
విమల డనువాడు త్వత్పదవిమల పద్మ, ములను మిక్కిలి నెద నమ్మిపలికె నిట్లు.

చ॥ జప మఖిలవ్రతంబులను శ్రౌతసంబుల దీర్ఘయాత్రల
దపమును సర్వదానములఁ దద్దయు దావక దర్శనార్థమై

యెప్పుడును సల్పి నిన్ను నుతి యించుచు నుంటిని నమ్మియుంటి నా
కిపు డొకమాటు గన్పడుమ ! యీక్షణపర్వముగాగ శ్రీధరా !

౧౪౯

చ॥ మఱి నిను భర్తగా నెపుడు యమానసమందు నుతించవారు తా
మరసదళాయతేక్షణలు యమన్మధదారసమానరూపిణుల్
వరనియమప్రతస్థలును యస్వర్ణవిభూషణయుక్తలైన మ
త్సురుచిర శన్యకామణుల యసంపుగ నీవు పరిగ్రహింపుమా !

౧౫౦

చ॥ దేవా ! యీవిధిఁ జెప్పుమంచు ననిపెన్ యదివ్యానుకంపన్ ననుగ
రావే ప్రాకటచంపకాపురికి నిన్ బ్రార్థించు నానేత కీ
వీవే దర్శన మానరేంద్రు సుతల్ యహేచ్ఛల్లి చేపట్టి పో
లేవే మమ్ముల ధన్యుల్ సలుపఁగా లేవే వివేకిప్రియా !

౧౫౧

తే॥ ఇట్లు వినుతింప సరియంచుఁగృష్ణుఁ డొప్పి, రాయబారిని దోడ్కొని వాయువేగ
మునఁ దదధికారి యింటికిఁబోవ నతఁడు, గద్దియన్ డిగ్గి యెదురేగి గాఢ భక్తి.

చ॥ శ్రీవత్సాంకుని హేమచేలరుచిరున్ స్మేరాననుగ రమ్యరా
జీవాత్మున్ వనమాలి వంశిధరునిన్ జీమూతవర్ణాంచితున్
దేవస్తుత్యున్ గోపికాజనధవున్ దీనాననభ్యాతు శ్రీ
గోవిందున్ స్వగృహగతున్ గనుచు మ్రొ యిట్లాడెడిన్.

౧౫౩

చ॥ కొను మిదె సింహపీఠికను యగూర్చి నేనిడు పూజలెల్లఁ గై
కొనుమని యర్చుల్ సలిపి యొకక దోసిలి యొగ్గి సమ్ముఖం
బున నివసించె దత్తుతలు యముచ్చట నా హరి జాలరంద్రపం
క్తిని గనసాగి రంత నల యకృష్ణుఁడు తత్పతి కిట్లు వాకొనెన్.

౧౫౪

క॥ విమలా ! యిత్తటి సుతలో, యము గల్గెను యాజ్ఞావల్క్యు యసద్వరమున నీ
కమిత శివంకర దర్శన, మమలదయ నిడితి వరములడుగుమ ! యిత్తున్.

౧౫౫

క॥ అనపుడు విమలుం డిట్లనె, యనఘా ! ధన్యుండ నైతి యనిశము నీచా
దనలినయుగసుధ నానెడి, ఘనవల్పుదముగ రచించి యకాపుమ ! కృష్ణా.

౧౫౬

క॥ ధీరుడవు సర్వవిద్యా, పారగుడవు బ్రహ్మవాది యవద్యుడవు మహా
వీరుడవు వేదపథసం, చారచణుడ వంతకంటె యసద్వరమున్నే ?

౧౫౭

తే॥ భక్తవత్సల ! యది విడిపరవరంబు, గోరుటల్ జూడఁ దియ్యనికొబ్బెర విడి
చిప్పవేడెడి వీటిఁడిచొప్పుఁగాదె, జలజనాభ ! యన్యవరంబువలదు వలదు.

ఉ॥ అవల దాని కంబుజ ద యాయతలోచనుఁ డొప్పు నాతఁడుగ
మాపులఁ దేరుల్ గరుల యమాడలు మాడుపు లర్ధరాశు లా
దేవున కిచ్చి కూతుల శ్రు యతిస్థితఫక్తి నొసంగఁగా జయా
రావము నిండె వేల్పులు గ యరంబుగఁ బూలచు జల్లి రో విభూ !

౧౫౮

ఉ॥ ఆసమయాన నా విమలుఁ డర్కశతప్రతిమానమూర్తియై
భాసిలి వైనతేయుపయి డ భార్యలతోడుత నెక్కి యచ్చుతా
వాసముఁ జెందె నంత నల డ వారిజలోచనుఁ డా లతాంగుల
రాసములందుఁ దేల్చె నను డ రాగము మీఱ వ్రజస్థలంబునన్.

౧౬౦

తే॥ మఱియుఁ గామవసమున నా డ మానినులను

గూడి శ్రీహరి విహరించె డ గోర్కిమీఱఁ
దన్ను భజించు వారికి డ పెన్నుఁ డెలమి
నిచ్చులను దీర్చి ముక్తిని డ నియ్యఁ డొక్కొ ?

౧౬౧

చ॥ విమల కుమారి ముజ్జలము డ వెల్లిగఁ బాటుట నందు దానికి
విమలసరోవరం బనడి డ పేరు ఘటిల్లెను దానియందు నె
ట్టి మనుజుఁడైన దానము గ డ డిందిగ సల్పినఁ బాపమేగుఁ బు
ణ్యము లభించు నిట్టి కథ డ నాస్థను విన్న జనుండు ధన్యుఁడౌ.

౧౬౨

యజ్ఞసీతోపాఖ్యానము.

తే॥ కనకభూవర ! వెండియుఁ శౌరిభక్తివర్ధకంబును సుఖదంబుఁ బాపహరము
నైన యజ్ఞసీతాకథఁ నాలకింపు, మనుచు నిట్లనె నారదఁ మునివరుండు.

౧౬౩

తే॥ మున్ను దక్షిణదిగ్భాగఁ మున ననేక, రుచిరుచిరతరు సుమధులఁ నిచయకలిత
వనఁలతో మంచుపసులతోఁ స్వస్తికాది, భవనములతో నుశీనరాఁ నని చెలంగు.

చ॥ వరఃపరమప్రమాణ విధి డ వర్ధిత వేదపురాణశాస్త్రసూ
త్రరమణసార్థకార్థబహు డ ధర్మ సుకర్మ కృతిస్ఫురత్ప్రభా
కరసమదీప్తి దిక్తిమిర డ కర్తనకీర్తితమూర్తు లాధ్యులున్
సరసులు సుందరీమణులు డ చాలఁ జెలంగుదు రందుఁ బొందికన్.

౧౬౪

తే॥ అట్టిదేశంబునం దొక్క యవసరమున, వరుసగాఁ బదియేడులుఁ పానశేక
యతిశయమౌమడాంబరాద్యఖల రుజలు, గ్రాలుటన్ జనులెల్లరుఁ దాళలేక.

క॥ పుత్రకళత్రాదులతోఁ, దత్రత్యులతోడఁగూడి డ తన్నందు వ్రజం
బాత్రముగాఁ జేరి యచటఁ, జిత్రగృహంబులను గట్టి డ చేసిరి వసతుల్.

౧౬౫

చ॥ అటుపయి వారిగేహముల డ నారఘురాము వరంబుచేత ను
త్కటముగ యజ్ఞసీతలను డ కాంతలు పుట్టి క్రమక్రమంబుగాఁ
జటులవయస్సమేతలయి డ సంయమికి రతిగొల్పు రూపమున్
దిటముగఁ బొంది భూషలను డ దేహము నిండ ధరించి వేడ్కతోన్.

౧౬౬

ఉ॥ అందముగా విహారముల డ నందున సల్పెడి కాలమందు నా
సుందరనందనందనుని డ జూచి విరాభిని నైవలేక త

న్నందసుతుం దుదారుడును ♦ నవ్యమనోభవమాపుడు మహా
నందమయుం డనామయుఁ డ ♦ నాధవిభుండు ప్రసన్నుఁ డౌటకై .

౧౯౯

క॥ రాధాకేళీలోలుడు, రాధాప్రాణ ప్రియుండు ♦ రాధాత్సుండు
రాధాభక్తవరదుడు, రాధాధీనుం డటంచు ♦ రాధను జనుచు.

౧౯౦

క॥ జననీ! మా మొఱవినుమా, విన నీచరితంబు విశ్వ ♦ విదితము తల్లీ!

కన నీ యాపము వంద్యము, కొన నీ మావందనములఁ ♦ గోరితి మమ్మా! ౧౯౧

తే॥ అమ్మ! వృషభాను పుత్రికా! యజ్ఞసయన! దేవదుర్లభుఁడగు హరిఁ నీవశిమున
నుండఁ దత్ప్రసన్నాథమీ! వొండువ్రతముఁ, చెల్పు వేడితి మిప్పు డ! స్వల్పచరిత!

క॥ అనవుడు రాధిక యిట్లునె, వినుడి! యేకాదశీ ప ♦ విత్రవ్రతము

ఘనముగ సల్పిన హరి ద, ర్శనమిడి శుభమిచ్చు నద్ది ♦ సత్య మనంగఁ. ౧౯౩

ఉ॥ వారలు రాధ కిట్లనిరి ♦ భామరొ! యీవ్రత మెట్లు పుట్టెనో

యేరిది సల్పిరో తొలుత ♦ నెన్ని యభిఖ్యలు దీనికున్నవో

యేరహి నోమగావలెనొ ♦ యీదృశసంగతులఁ వచించి మా

కూటట గూర్చవమ్మ! భువ ♦ నోద్ధరభారక భామినీమణి!

౧౯౪

ఏకాదశీ వ్రతవర్ణనము.

ప॥ అనవుడు రాధికాసుందరీమణి యందుల కుర్రకరించి గోపికలారా!
యీ యేకాదశి యసురల వధార్థంబై మార్గశిరశృష్టపక్షంబు దామహవిష్ణు దేహం
బునం దుద్భవించె. తత్ప్రభృతిఁ బ్రతిమాసంబునఁ బూర్వాపరపక్షంబుల రెంటును
వచ్చెడి. తద్విధి నొక యల్లంబులో నేతెంచు నిరుపదినాలు గేకాదశులకుఁ గ్రమం
బుగా నుత్పన్నా, మోక్షో, సఫలా, పుత్రదా, వట్టిలా, జయా, విజయాఽమలకీ,
పాపమోచనీ, కామదా, వయాధినీ, మోహి, న్యపరా, నిర్జలా, యోగినీ, దేవ
శయనీ, కామినీ, పవిత్రాఽజా పద్మేందరాపాశాంకుశారమాద్రబోధినులను నామం
బులును, మలమాసంబున వచ్చెడి రెండేకాదశులకును సంపత్ప్రద యను నభిధే
యంబులు గలిగె. ఈ షడ్వీంశతినామశ్రవణం బొనర్చు వారి కేకాదశీ వ్రతా
చరణఫలంబు జిక్కు. ఇఁక వ్రతాచరణం బెట్లనిన పూర్వదినంబగు దశమిని
నుమఃకాలంబున లేచి కాల్యంబులం దీర్చి శుభ్రవస్త్రంబులం దాల్చి యేకభుక్తం
బొనర్చి మఱల నొకమాటుమాత్ర ముదకంబు గ్రోలి జిత్తేంద్రియుండై భూమిమీఁద
హరిని సంస్మరించుచు శయనింపందగు. మఱునాఁ డేకాదశిని బ్రాహ్మ్యముహూ
ర్తంబున మేల్కొంది భగవద్ధ్యానంబు సల్పి కాలకృత్యంబుల నెఱవేర్చి యనుత్త
మంబగు మహానదీన్నానంబుగాని, యుత్తమంబగు తటాకన్నానంబుగాని మధ్యమంబగు
వాహినీన్నానంబుగాని, యధమంబగు కూపావగాహనంబుగాని యాచరించి క్రోధ
లోభవివర్జితంబై బ్రాహ్మణనిండక నీచదురాచారమిథ్యావాదిపరద్రవ్యాంగనాప

హరణాసక్తాగమ్యాగమనరతసంభాషణంబు మాని కేశవుని ధ్యానావాహనాది విధులఁ బూజించి ధూపదీపంబులఁ జూపి నైవేద్యంబు సల్పి నీరాజనం బొసంగి మంత్రపుష్పం బిడి ప్రదక్షిణంబులఁ గావించి సమస్కరించి తద్వ్రతకథఁ బురోహితునివలన విని, యయ్యాచార్యునకు వందనపూర్వకంబుగా యథాశక్తి దక్షిణతోఁ గూడిన తాంబూలం బిచ్చి నిష్కలుషీకృతంబగు మనంబున రేయిని గృష్టనామ సంకీర్తనం బొనర్చుచు జాగరణంబు జేయందగు. మఱియు దశమిని గాంస్యపాత్ర భోజన, మాంస, మసూర, కోద్రవ, హరిమంధక, శాక, మధు, పరాన్న, మైధున, పునర్భోజనంబులను బదింటిని వర్జించి యేకాదశిని ద్యూత, క్రీడా, నిద్రా, తాంబూల, దంతధావన, పరనిందా, వైశున్య, స్త్రీయ, హింసా, రతి, క్రోధా సత్యంబు లను బదు మొకండును బరిత్యజించి ద్వాదశిని గాంస్యపాత్ర, పలల, ఘోద్ర, తైల, మంగళ్యక, పిష్టి, వష్టిక, కామ, క్రోధాసత్యపరాన్నమైధునంబు లను బండ్లెండును వీడి యేకాదశీవ్రతంబు ముగించి ద్వాదశిపారణంబు బ్రాహ్మణ యుక్తుండై సాత్వికాహారంబు గొనందగు. వృద్ధిగలండు నేకాదశికాక శేషించిన యేకాదశీదినంబె యుపవాసయోగ్యం బగు మదిరాబిందుపాతంబున గంగా ఘటంబు త్యాజ్యంబగునట్లు దశమీవేధబాధితంబగు నేకాదశీదినంబు వర్జ్యంబగు నని యెఱుంగుము. ఇత నేకాదశీవ్రతాచరణ ఫలా బెట్టిదనిన,

౧౭౫

శా॥ అష్టాశీతి సహస్రభూసుర సుధీ ధీరాన్నప్రదానంబు జ్యోతి
తిష్ఠోమాది మహామఖాచరణముఁ ధీర్ఘాటనంబుఁ శ్రుతి
స్పష్టామీయ సుకర్మధర్మకృతియుఁ వాప్సాదిసంస్థాపనం
బష్టాత్మార్పణ గూడ దీని కెనయాఁ వా? బిట్లు చచ్చిపఁగాఁ.

౧౭౬

సీ॥ సకల శుభప్రద ధర్మవ్రతంబుల, శ్రేష్ఠమా నేకాదశీవ్రతంబు
సంసార బాధలఁ సమయించు నేతిలఁ శ్రేష్ఠమా నేకాదశీవ్రతంబు
నారోగ్య భాగ్యంబు నమరుచు మందులఁ శ్రేష్ఠమా నేకాదశీవ్రతంబు
హరిభక్తి నెడఁగూర్చు నతిశయయుక్తులఁ శ్రేష్ఠమా నేకాదశీవ్రతంబు

తే॥ పలయ రాద్రాకృతిం చాల్పిస్తాచివయము, బట్టి బాధించు కాలునిఁ నెట్లఁబాలు
చెయువులను శ్రేష్ఠ మేకాదశీవ్రతంబు, గాదె పంకజేక్షణలార! కాంతలార!

క॥ ఏకుటిలాత్ముండైనను, నేకాదశియందు నుపవసించినచో న
స్తోకాఘధరాధరముల, నేకక్షణమందుఁ గూల్చి కృష్ణుని జేరుఁ.

౧౭౮

క॥ ద్వాదశ్యేకాదశులను, శ్రీదయితుఁ దులసి నర్చు జేసిన జనుఁడా
వేదోదితసవఫలముల, మోదముతోఁ బొంది కృష్ణుఁ మోలకుఁ జేరుఁ.

౧౭౯

తే॥ ఈ వ్రతంబును సల్పిన యెల్లజనులు, మార్పు పక్షంబునం బదిమందిఁ దండ్ర
ప్రక్కఁ బదిమందిని భార్యవై పునఁ బదిమంది నుద్ధరించునుగాదె, మడఁతులార!

తే॥ శుక్లకృష్ణమాహేయులు! సాదిది బిదుకు, పాలయందున భేదంబు! వఱలనట్లు
శుక్లకృష్ణపక్షైకాదశులును మార్పు, లేక యొకరీతి ఫలమిచ్చు! లేమలార!

తే॥ నూఱుజన్మంబులందలి! మేరుమంద, రసమపాపంబుల! దూల! రాశి! గాల్పు
వహ్ని! బోలె నేకాదశీ! వ్రతతిలకము, వడి నహించును వైకుంఠ! పదవి నిచ్చు.

క॥ విధినో యవిధినో కొలదిగ, బుధులకు ద్వాదశిని దాన! మునిడ నదే మే
రుధరాధరతుల్యంబై, మధురిపువాసమున! జేర్చు! మానిమలారా! ౧౮౩

సీ॥ చిలువల యందున! శేషుని కైవడి, బతులందు గరుడ! పక్షివోలె
దేవత లందున! శ్రీవిష్ణువిధమున, వర్ణంబు లందున! బాపల వలె
నవసీరుహంబుల! సత్స్వతతరువిధి, నాకులందు! దులసి! యాకు మాడ్కి-
మాసంబులందున! మార్గ శీర్ష మురీతి, వేదంబుల! సామ! వేదమువలె

తే॥ వ్రతములందు నేకాదశీ! వ్రతము మిగుల, వన్నె కెక్కును బదివేల! వత్సరములు
తపము! జేసిన ఫలమిచ్చి! ధన్యచరితు, జేయు! గావున మీరది! సేయు! డాన్లు.

ఆ॥ అంత వారు రాధ! కని టిటుల్ దేవిరో! మున్ను దీని నవరు! మొదలుపెట్టి
ధన్యచరితులైరో! తత్కథ దయతోడ! జెప్ప మరుసు నామ! చెప్పె నిట్లు.

చ॥ తొలుతను వేల్పు లీవ్రతము! దూలిన రాజ్యము దిగ్విగల్వదై
త్యులను నశింపజేయ! గమ! హేమాద్ధరభక్తిని సల్పి రాత్మదా-
యల వలన! ద్యజింప! బడి! యంకిలి! బొందిన లుంపకాఖ్యుడు!
సలిపి నిజప్రభుత్వమును! జక్క జయించి ముదంబు! జెందె! గా. ౧౮౪

తే॥ భూతలంబున మేటియా! కేతుసుంతు, డనెడి భూపుడు పుత్రలా! భార్గ మి! వ్ర-
తంబు సల్పె వై శంతు! దే! తద్వ్రతమున, శ్రాద్ధదేవలోకస్థిత! జనకు! గాచె.

తే॥ దేవపత్నులు బ్రాహ్మణ! స్త్రీకి నిట్టి వ్రతము దెల్పు! నది జేసి! యా బ్రాహ్మణియును
ధనము ధాన్యము మాన్యత! చివయు లలర, స్వర్గ సౌఖ్యంబు బొందె నో! చానలార!

సీ॥ మఱి! బుష్పదంతియు! మాల్యవంతుడు పిశా, చత వీడ నెద్దాని! సల్పినారో
శ్రీరామచంద్రుడు! సేతుబుధము రావ,ణాంతార్థ మెద్దాని! నాచరించె
బ్రలయాంతమందు సు! పర్వగణంబు స, కల శుభార్థము దేని! సలిపియుండె
నపురస్సృష్టివో! పాంతార్థమై భక్తి, మేధావి యెద్దాని! మిగుల! జేసె

తే॥ లలితనామక గంధర్వ! కులతిలకుడు, శాపమున! గన్న దయ్యపు! రూపుమాయ!
జేసె నది యది యేకాదశీ! వ్రతంబు, గాదె వివిధవిధాగత! కలుషహరము! ౧౮౫

చ॥ భవుడును దీని సల్పి యల! బ్రహ్మకపాలము వీడె ధుందుమా
రవిభుడు నంబరీష సగ! రప్రముఖప్రభు లిద్ది జేసి మా
ధవుని నివాసమొందిరి గ! దా యొక వైశ్యుడు జ్ఞాతిదూరుడై
యవగుణముల్ జెలంగి యది! హాయిగ సల్పి కృతార్థుడ! దగ్గ. ౧౮౬

ఉ! భంగము తెన్నివచ్చినను ధ బట్టును వీడక భ క్తితోడ రు
క్మాంగదుఁ డిట్టి సద్యోతము ధ నాచరణం బొనరించి శ్రీహరి
ప్రాంగణ మొందె నైలబిల ధ పార్థివశాపముచేతఁ గుప్తమా
త్మంగను హేమమాలి యిది ధ దాల్చి నొనర్చి కృతార్థతఁ గనెన్. ౧౯౧

తే! మఱి హరిశ్చంద్ర మాంధాతృమానవేశ్వరులును నేకాదశీవ్రతమలఘువిధిని
నాచరించి యీ పృథివికిఁ నధిపు లగుచు, నేలి వైకుంఠ వాసులైఁ క్రాలిరయ్యు !

తే! మఱియు ముచుకుందు నల్లుఁడై ధ వఱలు శోభ
నాహ్వయుండును నీవ్రత ధ మాచరించి
చంద్రభాగయఁ భార్యతో ధ సకలపృథివి
ధనదు బోలి పాలించు నీ ధ క్షణము వఱకు ౧౯౩

తే! కానఁ దిధిరాజముఁ భ క్తకల్పకంబు, నయిన యేకాదశీదినంబల్పమనుచు
నెడఁ దలంపక చేయుఁడీ! ధ యింతులార! దానితోదీటుగా నే వ్రతంబు రాదు.

చ! ఆనపుడు యజ్ఞ సీతలును ధ నచ్యుతలాలస లౌచుఁ దద్యోతం
బును విధిచోదితంబుగ న ధ మోఘవిధంబునఁ జేయఁ గృష్ణఁడుఁ
ననరున మార్గపూర్ణమను ధ నివ్వెఱ జెందఁ బ్రసన్నుఁడై తదం
గనలను గూడి రాసము ల ధ ఖర్వముగా మెనరించె దేవరా ! ౧౯౪

శ్రీ పులిండినీ గోపికోపాఖ్యానము. శ్రీ

తే! మఱియు సర్వాఘహరము న ధ మానుషంబు
కృష్ణభ క్తివర్ధకమును ధ గీ ర్తనీయ
ము నగు శ్రీపులిందజవధూ ధ పుణ్యగాథఁ
బలుకుచుంటిని వినుమయ్య ! ధ యలఘుచరిత ! ౧౯౫

తే! జనకరాజ ! పులిందులుఁచాలమంది, యుక్కడీండ్లయి వింధ్యాచలోపవనము
నందు నివసించి దీనులాయర్థము విడి, తేని ధనమును గసిఁ దస్కరింపఁ దొడఁగ,

ఉ! ఆహవకేళి ధీరుడు మ ధ హాబలుఁ డాఘ్నుడు వింధ్యభూమిని
ర్వాహకుఁ డాకతాయలయి ధ రైని హరించెడి వారిఁ గాంచి ద్వ్య
తౌహిణు లొప్ప నడ్డి కర ధ చాపకృపాణదాదిహేతులఁ
సాహసభూషణుం డగుచు ధ సల్పె రణంబు ననంతరంబునన్. ౧౯౬

ఉ! వారలు గొన్ని ఘుస్రము ల ధ పారబలంబున నోర్చి నేర్పుతోఁ
బోరి సహింపలేక యదు ధ భూవరకంసుని కొక్కజాబునం
దీ రణకేళిగాథ లిఖ ధ యించియు నంపిరి వానిఁ గన్న యా
వీరవరుండు నొప్పి పిలి ధ పించి వ్రలంబుని నన్యశూరులఁ. ౧౯౭

తే॥ జాబు నందలి సంగతుల్ జక్కఁ దెలిపి, పొండనంగఁ బ్రలంబాద్యభండబలులు
శత్రుభీకర వేషముల్ ధరిగఁదాల్చి, భండనాంగణమొంది రా పట్టనందు.

సీ॥ కాటుమబ్బులఁబోలి ధరిముఖయంకర, మైనట్టి నల్లని మేనుతోడ
బహుభారసముపేత ధరితులరామాయ, కాలపాశసమశృం ధరిలతోడఁ
బ్రత్తికాయల మాడ్కిఁబరగుచు నెఱివిప్పు, కుంపటులను బోలుఁగ్రుడ్లతోడఁ
బగతుఱ గుండియల్ ధరిద్రులొనర్పఁగఁ, దగిన యఘోరము ధరిముతోడ

తే॥ మకుట కుండల ఘణిహార, కుండలంబు, తోడ వ్రేలాడు నాల్కలతోడ నొప్పి
యోజనద్వయోచ్చాంగంబునొంది జగమువడఁకఁజేయు ప్రలంబు నాప్రభువుగాంచి.

ఉ॥ బెగ్గిలి వింతతోఁ గరముఁ ధరితు టురంబున వైది యీ యని
నెగ్గి జయింపఁ జాల నని ధరింజిలి బొంది చమూసమేతుడై
మొగ్గరముం ద్యజించి రథ ధరి వడి నెక్కి మనోజవంబుతో
సగ్గిసముగ్గిసల్ బడుచు ధరి సాగె హరింగను నేనుచాడ్పునఁ. ౨౦౨

ఉ॥ ఆవిధి నట్టి వింధ్యపతి ధరియాశుగఁ బాఱఁ బ్రలంబుఁ డాభులిం
దావళితోడఁ గూడుకొని ధరియామధురాపురి కేగె నంత ర
తోవిభుడైన కంసుడును ధరిజూచి ముదంబున వారి నందఱ
సేవక వర్గమం దునిచె ధరిజెప్పిన చొప్పునఁ జేయునట్లుగాఁ. ౨౦౩

చ॥ పడపడి వారు కామగిరి ధరిపై సకుటుంబముగా వసించి రీ
యదనున రామచంద్రవర ధరిమందలి శక్తిఁ బులిందినీసతు
ల్లదవసధంబులఁ గలిగి ధరిలక్ష్మీనిఁబోలుచు వృద్ధిజెందు చా
మదనసమానరూపుఁ డగు ధరిమాధవునిం గని కన్నులారఁగాఁ. ౨౦౪

తే॥ ప్రేమవిహ్వలలై తారు, కామరంగ, పీడితలయి యహర్నిశల్ విష్ణుమూర్తి
సన్నుతించుచు నుంట నాశౌరి మెచ్చి, రాసకేళుల వారి సంతోస పఱచె.

ఆ॥ ఎట్టివారలకును ధరినీక్షింపఁగారాని, కృష్ణమూర్తి వారి ధరికెటుల దరిసె
నంబు నిచ్చి కోర్కి ధరినట్టులు లేకుండ, నిడెను వారిభాగ్య మేమనవలె? ౨౦౫

ఉ॥ ఆరయ భక్తు లెప్పు డల ధరియచ్యుత పాదసరోజభూలియే
కోరుదు రంతెకాని సుర ధరికోటివిభుత్వసరప్రభుత్వ సం
సారసుఖార్థరాశిదృఢ ధరిసత్వమహత్త్వమనోభవోపమా
కారములఁ సమీహలను ధరిగావలె మాకని కోర రోవిభూ! ౨౦౬

రమాసఖ్యాది గోపికోపాఖ్యానము.

ఆ॥ అట్టి భక్తజనులఁనాధిక్యముఁ గన్న, యన్యగోపికా జనామలకధ
విన్నవించుఁ గానఁవినుమయ్య! బహులాశ్వ! ముందు గోకులంబునందు వేక్క.

వ! నీతివి న్నాగ్గద, శుక్ల, పతంగ, దివ్యవాహన, గోపేష్టులను నాల్గురు వృషభానులు జనించిరి. అవ్వారల బిడారులందు శ్రీరమారమణవరంబుచే రమా వైకుంఠమందలి మందయానలును, నూర్ధ్వవైకుంఠమందలి యువిదలును, శ్రీలో కాచలమందలి చెలువలును, శ్వేతద్వీపంబునందలి నుందరులును, సముద్రజలగు జలశేషులును, మఱియు శ్రీలక్ష్మికి సఖురాండ్రై జనపదంబుల నివసించు సతు లును జనించి దినక్రమంబున వర్ణిల్లి జగన్మోహినులై రేయింబవలును శ్రీనందసందన చరణారవిందంబులను ధ్యానించుచుఁ దద్దర్శనకాతూహలలై మాఘమాసవ్రతం బాచరింప నద్దేవుండు మెచ్చి వసంతపంచమీదినంబున నా గోపికాజనంబు బరీక్ష జేయం దలంచి,

౨౦౨

మ! పులితో ల్లట్టి శిరంబునక బెనుజడల్ ♦ బొల్వార మాసిండుండ్రై

లలిధస్సంబును బూసి దేహమున ను ♦ ల్లాసంబుగా వంశితో

నిలపైనున్న జనంబు లెల్లరును మో ♦ హింపంగ బల్ పాడు చా

జలజాతాక్షుల వాడలందుఁ దిరుగక ♦ సాగెక విదేహప్రభూ !

౨౦౩

క! అత్తటి నత్తొయ్యలులుక, దత్తామరసాక్షుఁ గాంచి ♦ తమి హెచ్చిల్లక

హత్తించి నాస వ్రేల్లను, జత్తరుపుల మాడ్కి నిల్చి ♦ చింతించి రిటుల్.

౨౦౪

సీ! ఎవ్వడో యీబాలుఁ ♦ డిందుఁడా కాఁడాలి, డంగంబు వీడింప ♦ నడఁగుచుండు

కంఠుఁడా యీతండు ♦ కాఁడా మనోభవుం, డంగహీనుండము ♦ క్రుంగుచు డు

నిండుఁడా యీఘనుం డెన్నటికిం గాఁడు, బ్రహ్మహత్యలఘాఁడు ♦ వగచుచుండు

కనకగర్భుఁడ వీడు ♦ కాఁడు విచారింప, నాతిండు తానెయై ♦ యదరుచుండు

తే! నికఁ దలంప వీఁడెవ్వడో యెఱుకపడచు, గాని మీరు యోజింపుడే! కాంతలార!

యన్న నాసతులం గొంద ♦ అన్నమిన్న, లెన్ని తిన్నగఁ దలంపు వ ♦ చించి రిట్లు.

తే॥ మేము నెఱుగము కాని యో ♦ మెలతలార !

యితఁడు సతుల కాఱులచేత ♦ నడఁద వీఱుగ

నిల్లు విడిచి సంయమివలె ♦ నిట్లు దిరుగు

చుండె నని తోచుచుండె మా ♦ యుల్లములను.

౨౦౫

సీ! కానిచో నీతని ♦ యాననచంద్రుండు, మిగులఁ దపింపఁగాఁ ♦ దగునె చెపుమ !

కానిచో నీతని ♦ కరకమలంబులు, తత్కించుండఁ బట్టె ♦ దగునె చెపుమ !

కానిచో నితని వక్షుకవాటంబు రుద్రాక్షౌదులను చాల్పె ♦ దగునె చెపుమ !

కానిచో నీతని ♦ ఘననిభదేహంబు, తద్ద బూదిసి బూయె ♦ దగునె చెపుమ !

తే॥ కానిచో వీని ప్రాయంబునూసరీతి, బ్రాయముల మాటిమాటికిఁ జేయఁదగునె

చెపుమ ! కానిచో నిట్టి సుశీలు నడుగు, దమ్ములడవుల నడువంగఁ దగునె చెపుమ !

తే॥ ఇట్టి కుట్టని విడిచియుఁ నటులఁ దల్లి, దండ్రులు జెల్లె లన్నలుఁదమ్ము లెలమి
బ్రతుకుచుండిరో తెలియదీఁపట్టిగన్న, పరులు విడుతురే విడి వారుఁబ్రతుకఁగలరే ?

తే॥ అందఱము చేరి మెల్లన ఁ నతనికడకుఁ, జేరి యడిగిన సరసమాఁజెలువలార !

యనఁగ నందఱు సమ్మతఁమంది యతని, చెంతకుం జేరి యిట్లు పృచ్ఛించి రాన్త.

చ॥ యతివర ! యేరు మీరు ? భవ ఁ దాహ్వయ మెయ్యది ? యేకులంబు ? మీ

స్థితి యెట ? వృత్తియెద్ది ? మఱి ఁ సిద్ధిని నెందునఁ జెందియుంటిరో ?

వితతముగా వచింపుఁ డని ఁ వేమఱు వేడితి మన్న నాతఁ డ

దృఢముగు వాక్యధోరణిని ఁ ముగ్ధ కిట్టులఁ బల్కె భూవరా ! ౨౦౭

సీ॥ నా నివాసంబు మా ఁ నసరోవరముననే, యాహారముల్లేని ఁ యమివరుండ

నాఖ్యయా నాకు స్వ ఁ యంప్రకాశుం డల, పరమహంసదశకుఁ ఁ బరగువాఁడ

వర్తమానంబును ఁ భవ్యంబు భూతంబు, దప్పక చెప్పెడి ఁ గొప్పవాఁడ

స్తంభనమోహనో ఁ చ్ఛాటన మారణ, మంత్రవిద్యాసిద్ధి ఁ మరఁగినాఁడ

తే॥ మఱియు సర్వవిద్యలయం దఁమానుషమగు, నేర్పు గలిగినవాఁడనో నలఁతలార !

మీర లడిగిన దాని సాధారణముగఁ, జెప్పఁగలను సంశయమిందుఁజెందవలదు.

చ॥ అనవుడు తద్వృజాంగనలుఁనాయతి కిట్లని రట్టులైన మా

మనముల నున్న సంగతు లఁ మందముగా వివరింపుఁడి యనఁ

విని యతఁ డించుకంత దన ఁ వీక్షణమూర్ఖ్యమునందు వైచి యి

ట్లనియెను దల్లతాంగులకు ఁ నాదరభావసుబద్ధ బుద్ధియై. ౨౦౮

తే॥ మీ మనంబులనుండినఁకామ మధిక, గూఢమాటను జెవిచెంతఁగోర్పిదీఱఁ

జెప్పఁగాఁడగుఁ గాదేని నెలవుమీర, లిడినఁ జేసెద వెల్లడినింతులార ! ౨౧౦

తే॥ అనుచు సాభినయంబుగా ఁ నట్టి వార్తఁ

గొలఁది సూచించె నటుమీఁదఁ ఁ గోమలులును

మెచ్చి యోగీశ ! యెపుడు మా ఁ యిచ్చకాఁడు

రాగలఁడో యిట కయ్యది ఁ వేగ జెప్పుమ ! ౨౧౧

ఉ॥ నాపుడు సిద్ధుఁ డిట్లనియె ఁ నవ్యసరోరుహనేత్రలార ! మీ

భావము నే నెఱింగితిని ఁ బాగుగ నున్నది మీర లందఱా

శ్రీవిభు సమ్మచ్చుఁ గొలఁది ఁ నేపు కనుంగవ మూయుఁ డిప్పుడే

యా నసుదేవపుత్రుఁ డిట ఁ కాగతుఁ డయ్యెడి నన్న వారలుఁ. ౨౧౨

చ॥ సరియని యొప్పి శ్రీహరి స ఁ చంచలభక్తిఁ దలంచుచుఁ గనుల

సరగున మూసి రంత నల ఁ సారసనేత్రుఁడు వారి ప్రేమ యు

ద్ధురతను జూచి మెచ్చి దయ ఁ తో యతిరూపము వీడి తోడ్తుం

దరుఁ డగు నందపుత్రుఁ డము ఁ తద్వనితాసముఖంబునం దగఁ. ౨౧౩

ఉ॥ పెన్నిధిగన్న పేదవలె ♦ వేడ్కఁ గనుంగొని వారు వేడి రా
వెన్నుడు మాఘసువ్రతము ♦ వేమఱుఁ జేయుచుఁ దన్నుగోరు నా
యన్నులమిన్నలం గలిసి ♦ యబ్రముగొల్పెడి రాసకేఠులఁ
గ్రన్ననఁ దేలి తృప్తిపడె ♦ గోగిఠులఁ మఱిఁ జంబనంబులఁ. ౨౦౨

తే॥ ఇటుల నమరాంగనలతోడఁ నెల్ల సురలు, క్రీడలాడిన మాడ్కి నాచేడియలను
గూడి బృందావనిఁ హరియాడినకతఁ, జెప్పితిని నింక విను న్రజఃప్రసాదంబుల.

❧ దివ్యాత్మిగుణవృత్తి గోపికోపాఖ్యానము. ❧

తే॥ శాంతి వీతిఁజూత్రాగ్నిభుక్తాంబు పావనశ్రుత శ్రీకరవ్రజఃనాథ గోప
తులను నుపనందు లా వ్రజఃస్థలిఁబుట్టి, బలయశోధనసుతశీలకలితులైరి.

తే॥ వారి భవనంబులందు శ్రీపరమపురుష, వరముచే దివ్యలును నదిఃవ్యలును భూమి
గోపికలును ద్రిగుణ వృత్తి ♦ గోపికలును, బుట్టిరో మిథిలేశ్వర ! ♦ పుణ్యపురుష !

క॥ రాధాసమరూపంబును, రాధాగుణ వేషములను ♦ రాధావృత్తిఁ
రాధానాథ ప్రేమయు, రాధాస్నేహంబు గలిగి ♦ ప్రబలిరి వారల్. ౨౦౩

ఆ॥ ఒక్కదినమునందుఁ ♦ నక్కిరిసుందరీ, శనయ యైన రాధ, ♦ వనజనయను
వై ప్రణయ కోప ♦ మూని యారాసేసు, రాసరంగమందుఁ ♦ బాసియేగె.

తే॥ అంత శ్రీకాంతుఁ డదిగనియామె కోప, మార్ప మానవతీ హృదయాపహరి
హాలికోచిత వేషంబుఁ గ్రాలఁ దోట, కేగె వారది గని రాధకిటుల ననిరి.

మ॥ కరభోయా ! వ్రజసుందరీమణి ! జగత్కల్యాణసంధాయినీ !
సరసుం డంబుజలోచనుం డమృతని ♦ వ్యందాస్యఁడుఁ బాలభా
స్కరసామ్యాంగదమౌళికుండల పృథు ♦ క్రైవేయకావాపకో
ద్ధుఁడుఁ హేమపటుండు నా హరి యదే ♦ తోతెంచె వీక్షింపుమా ! ౨౦౪

శా॥ ఆభీరాగరుకుంకుమాదిరసలి ♦ ప్తాకారుడై రాసకే
శీభాగ్యావధిలాలనుండు నయి చె ♦ ల్కిల్ హాలికోదర్శ మం
దాభోగంబును జెంద నాతఁ డల యు ♦ ద్యానంబునఁ వంశి తో
నాభాపాసతి మెచ్చఁ బాడెడి నహః ♦ యావై పునం జూడుమా ! ౨౦౫

ఉ॥ నల్లని ముంగురుల్లలిగి ♦ నవ్యవయోన్మదఘూర్ణితాక్షుడై
నల్లని రూపునఁ వెలిగి ♦ నాతుల ప్రీతికి మూలబంధమై
యల్లస ముల్లమం దలర ♦ నొప్పిన యప్పరమేశుఁ గాంచుమా !
నల్లలితాను రాగమునఁ ♦ జయ్యన నాతని పొంత కేగుమా ! ౨౦౬

ఉ॥ లెమ్ము ద్రుతంబునం జనుము ♦ లేమలచేతఁ ద్వదీయరమ్య దే
హమ్ము నలంకరించు మల ♦ యత్తరు గంధము పుష్పవారులఁ

ఘుమ్మను నట్లు జేయుమిఁక ధ గోపము వీడుము కృష్ణచంద్రు మో
దమ్మునఁ గూడి రాసములఁ ధ దద్దయు జేయుము రాధికాంబరో !

౨౩౪

ఉ॥ ఈసమయంబు మంచిదని ధ యోచుము క్రమ్ముట నిద్ది రాదు సం
తోసముతోడ నుండు మరఁ ధ దోయజన్మచనయైన రాధ చే
టీసముదాయముం గలిసి ధ తెక్కున హోలి మహంబుఁగాంచు పే
గాసను లేది కిన్కవిడి ధ యానని కేగె ననంతరంబునఁ.

౨౩౫

ప॥ పూర్వోక్తలును, దత్సఖీలములును, గుంకుమసంకుముదగోరోచనా
హృదాగరుకస్తూరీశ్రీఖండాది రసపూతదృతిసమేతలును, నగు నావ్రజాంగన
లగదపాదాంగదకాంచీకంకణతాటూరిహరితారాద్యాభరణంబులం దాల్చి వచ్చని
వలువల ధరించి స్వీయతోమలతోఁజూస్తాంబుల నాభీరారుణచూర్ణములు గైకొని
భూనభోభాగంబులు సంధ్యారాగంబు విడంబించున తెల్లెడఁ జల్లి కోకిలస్వనంబుతో
హాలికాగీతంబుల గానం బొనర్చుచు పుల్లసరోజలోచనండుగు వల్లవకులజలధి
హల్లకప్రియులై వసంతంబుఁ బోసి రుంతుమహతీరాగరుచూర్ణములను బలుమలు
విసరి యొక సక్కియమాడుమఁ జనిచుటఁ జాయుచు నడుమనడుమ భయంపడుచు
నాశిఁ నగుమొగంబును ముక్తానుచు యధేష్టంబుగా విహరింపుచుండ నక్కమ
లాతలు యును మిక్కిలి సంతసిచి యా సతీమణుల కందఱ కన్నిరూపులతోడె వారి
చూడఁజూచు తటిద్రులని యగ్గలంబుగ నగ్గివ రాధాదేవితోడం గూడి తమత్ప
వంబు సంపూర్ణంబుగా నడిపించి తద్ధస్తకృతాక్షనేత్రుడై స్వకీయంబగు నుత్తరీ
యంబును గుఱుతుగా నాపిరిబోడుల కొసంగి యటనుండి వెడలి నందభవనంబున
కేగె. నెండియుఁ జతుష్పదార్ధప్రదంబగు దేవకన్యాగోపికాచరితంబు వినిపించెద
వినుమని యిట్లు చెప్పందొకంకె.

౨౩౬

❧ దేవకన్యాగోపికాపాఖ్యానము. ❧

ఉ॥ క్రాంతిగదా కుబేరసమ ధ రైరుచిరుండు వ్రజప్రభుండు గో
పాంబు కీర్తినందుఁడ ది ధ వస్పతినామక వీరు యొక్క వే
గోలలఁ బెండ్లియాడి బుధ ధ కోటలు మెచ్చగ ధర్మవద్ధతిఁ
మూలవదేశమేలుచు స ధ మస్తమఖాంబులఁ బొందుచుఁ బ్రభూ !

౨౩౭

తే॥ అతఁడు సంసారజనితపా ధ పల్లినీడఁ, జాలినది మాజ్ఞగంబులఁ ధ సజ్జనసహ
వాస నాకయ యొక్కటివలలనంచు, విజ్ఞులగు బ్రాహ్మణులచేతఁవిని కడంక.

తే॥ అఖల భార్యలఁ దోడ్పొని ధ యాత్మగృహము
నుండి వెడలి క్రమంబుగా ధ దండివైన
తీర్థములఁ గాంచి సేవించి ధ దివ్యమధుర
కేగి యందలి వింత లీ ధ ట్టించి యచట.

౨౩౮

తే॥ గోకులంబున బుధుడు యోగ్యుడు నైన, నందభూపుడు గలడని నాగరకుల
వలన విని యా యశోదేశుఁ పజ్జకరిగి, కనియు బృందావన శ్రీనిఁగాంచి యవల.

క॥ నందుని యానతిఁ గొని యానందముతో రమ్యయోజ ఁ నద్యయదేశం
బొందుచు బృందావనిలో, మందిర మొక్కండుగట్టి ఁ మనికి నొనర్చె. ౨౦౧

క॥ బృందిష్ఠంబగు గోష్ఠం, బందముగా నొకటి గట్టి ఁ యాతఁడు దివిష
త్సందోహాధిపువలె నానందముతో నుండ నిజ జ ఁ నంబులతోడ. ౨౦౨

క॥ దేవలవాక్యము చొప్పున, దేవాంగన లాత్మజలుగ ఁ దివ్యాకార
వ్యావృతలై పుట్టియు సిత, జై వాత్మకు పగిదిఁ బెరుగు ఁ సమయంబుడు.

క॥ మోహనయాపుండగు నా, శ్రీహరినిం గాంచి మరులుఁ ఁ జెంది వివశలై
యా హరినిం గూకుట క, వ్యాహతవిధి మాఘమాస ఁ మందలి న్రతము.

ఉ॥ మోదముతో నొనర్చుటకుఁ ఁ బ్రాద్దున నిద్దురలేది భాస్కరా
ర్థోదయవేశ నా యమున ఁ యొద్దకుఁ బోయి మునింగి యందు దా
మోదర చిత్రలీలల నె ఁ హో యన నుచ్చయధక్కి గానవి
ద్యాదయితామతల్లి కయు ఁ హర్ష ము జెందఁగఁ బాడి రయ్యెడ. ౨౦౩

తే॥ తమ్మింకంటి ప్రసన్నుడై తద్వజ్రాంగ, నలను జీరియు నిట్లనెఁ జెలువలార!
యీరు కోరెడి వరమేవో యెటుగఁ జెప్పుడి, యేనొసంగెద నెంతటి దైనఁ గాని.

చ॥ హరి నుడి విన్న యా సతులు ఁ హర్ష ముఁ బొంది మహాత్మ ! యారయఁ
బరుడ వజండ్ వాద్యుడవు ఁ బ్రహ్మపు మన్మథ మన్మథుండ వ
క్షురుడవు మాన్యలభ్యుడవు ఁ కారుణికుండవు భూమిభాసం
హరుడవు సర్వనాయకుడఁ వైన నినుం గను భాగ్య మబ్బెగా. ౨౦౪

చ॥ జలరుహనేత్ర ! మావయిఁ ఁ జక్కని యక్కటికంటె యున్నచో
జలజము బెత్తము మురళి ఁ సంగుటిల్ నవహటకాంబరం
బులు దగ మోమున నగవు ఁ మొల్కలనెత్తఁగఁ బింఛ మొప్ప భూ
వలు నెలువార సన్నటుని ఁ చందమున గనిపించుచుండుమి. ౨౦౫

తే॥ ఇంతకంటెను బరవరం బెదియువలదు, శ్రీకరా ! యన్న నాతఁ డంగీకరించి
హర్ష మిడుచుండె సాంఖ్యాదులందలేని, శౌభ క్తవశుడయి చెన్నారణాక్కొ?

❧ జాలంధరీగోపికోపాఖ్యానము. ❧

క॥ మఱియును జాలంధరులగు, తరుణుల చరితంబు నుడివెడఁ దీని వినఁ
బురుషార్థంబులు గలుగును, బరమును జేకూగునయ్య ! బహులాశ్వవిభూ !

తే॥ సప్తవేదవినీతీర, సమపగతము, సర్వసంపద్యతంబు యోజనయుగాన్వి
తంబు సర్వకల్యాణప్రదంబునైన, రంగనామకపురము వెలుంగుచుండు.

- క॥ ధనధాన్యసమృద్ధులతో, ఘనుడౌ రంగోజినామ ధ కప్రభుఁ డా ప
త్తనమును బిహించుచు, దనయులు మనుమలును గల్గితనరు నరేంద్రా !
- తే॥ ఆతఁడు హస్తినాపట్టణ ధ పతికి వార్షికంబుగా నూఱుకోట్లర్బు ధ దంబులైన
కౌహరీల్ గట్టుచుండుచు, సాహసాంక, జనకభూవర ! వాఁడాక్క సమయమందు.
- తే॥ వార్షికంబగు పన్ను గర్వంబుఁ జెంది, ప్రభువరుండగు ధృతరాష్ట్ర పతికిగట్ట
కుండుచుకాక యాతని నుండకుఁ జనికలిసి మాటాడకుండె నక్కారణమున.
- తే॥ హస్తినాపుర సేనీయు ధ నాగ్రహించి, శూరవరులైన పదివేల ధ జోదుల నల
గోపనాయకుండైన రంగోజిడకుఁ బచ్చు గొనిరండు పొండనిపంప వారు.
- చ॥ సరగునఁ బోయి సంతెలఁ ధ దివ్యతిచేతులకుం దగిల్చియున్
గరముగఁ ద్రాళ్ళతో నతనిఁ ధ గట్టి కరింద్రపురుంబుఁ జేర్చి వే
చెఱుఁ బడవైచి కట్టిరి క ధ సైన్య బ్రహాంబిరి కాని యాతఁ డా
కరిగమాధిపతి కొక ధ గర్వయు నియ్యు డదెట్టి దండియో.
- ఉ॥ ఇట్లులఁ గొంతకాలము గ ధ పింపగ నొక్క నిశీధమందు నా
దిట్ట మహాభయంకరము ధ దీర్ఘమునౌ చెరిసాలనుండి తా
స్థులౌ పోవోయి తన ధ యిటికిఁ జేరెను ధారుణీశ్వరా !
బట్ట లొనర్చు చేతులను ధ శేషుడనైత మెఱుంగ శక్తుడే ?
- తే॥ పిదప ధృతరాష్ట్ర డావార్త ధ వినియు మరల
నాతనిం గట్టి తెచ్చుట ధ కతిశయబల
సంయుతాడౌహిణీత్రయ ధ సైన్యమంపె
నంత నది యొక్క గడియలో ధ నటకు నరిగి.
- క॥ రంగపురాధీశ్వరుడౌ, రంగోజిని మట్టపించు ధ రాగా నతఁడున్
గ్రుంగక యడౌహిణిలో, బొంగుచు ద్రదిపులతోడఁ ధ బోరగఁ జనుచున్.
- మత్తకోకిల॥ శాతహేతికృపాణముద్గర ధ సంచయంబును వైరిపా
దాతికావళి వైనివేయగఁ ధ దతణంబున వారు త
త్సూతరధ్యతాంగ కేతన ధ శూరులన్ ద్రటిలోన ని
ర్భీతిగాఁ దెఱిగార్చి గోపకుఁ ధ బిట్టుకట్టఁ దలంచుటన్.
- ఆ॥ రంగపురాధీభుడగు ధ రంగోజి కనుగొని, యద్ధరంగము విడి ధ యునికి కేగి
తేని చలము బలము బూనుచు గ్రన్మఱుగొలఁది దినము లాజిసలిపి యవల.
- ఉ॥ నాకు బలంబు లేదు మఱి ధ నమ్ముటకుం దగినట్టి సైనికా
నీకము గూడ లేదెలచు ధ నేనికఁ దక్కనటంచు దొడ్డనే
కాకలమొందు చేతఁగొని ధ కల్గిన వార్తల వ్రాసి దూతతోఁ
బ్రాకట దిగ్విజేత యదు ధ రాజగు కంసుని కంపె నావలన్.

౨౧౬

౨౧౭

౩౧౮

౨౬౦

౨౬౨

- ఉ॥ మాత మనోజవంబున య ధుప్రభుసన్నిధి కేగి భక్తితో
జోతల సల్పి యిట్లనియె ధురవరా ! యొక జాబు వ్రాసి మీ
చేతికి నిమ్మటంచు రిపు ధు సేనలచే వెతఁజంది మీదు చే
యూతను గోరు రంగనగ ధు రోత్తమనాయకుఁ డంపె నన్నిటల్. ౨౬౩
- ఉ॥ కాపున నిట్టి జాబు గొని ధు గాలివలె జనుడెంచి మా విభు
ప్రజోపుము జాగు మానుము వి ధు రోధిభయకరవీర ! నీవు దీ
నావనతత్పరుండవు గ ధు దా యమరాసురమానవాభి ని
ర్జవముగా నొనర్పవాఁగొ ? ధు చెప్పఁగలాడెనె నీ సమర్థతల్. ౨౬౪
- ఉ॥ ఆకటఁ బీడఁజెందు నరుఁ ధు డన్నము జూచెడి మాడ్కి దప్పిచే
నాకులమొందుచుండు జనుఁ ధు డంబువు గాంచెడిభంగి స్తోకకా
స్తోకము శారదాష్టకముఁ ధు జూచెడిరీతిఁ జకోరికంబు దో
షాకరుఁ గాంచు నట్లతఁ డ ధు జుస్రము జూచెడి మీదు రాకకై. ౨౬౫
- ఉ॥ మీరటు కేగుడెంతురను ధు మేలిమి వార్తను నాలకించివ
నూరునిఁ జూచి పద్మములు ధు శోభను బొంది ముదంబుగాంచిన
ట్లారమణుండు సారెకును ధు వార్షము జెందఁడె ? కంసభూవరా !
ధురవరాగ్రణీ ! యనుచు ధు జోతములం బొనరింప నాతఁడు. ౨౬౬
- తే॥ మానసంబున యోజించిమనుజభద్ర, కులగు కోటిదానపుత్రోగూడికొనుచు
రంగపట్టణపతి యుద్ధరంగమునకు, నేగి రంగోజిఁ గాచెడఁగ నే నటంచు. ౨౬౭
- సీ॥ గోమూత్రసిందూర ధు గోరోచనా మృగ, నాభిపత్రాంచితా ధు ననముతోడ
విశ్వభయంకర, వింధ్యమహీధ్రసా, మ్యాయతోచ్చాయ జేహంబుతోడ
నభ్రారవానుకా ధు ర్యద్యుతి శృంఖలా, క్రమబద్ధ దీర్ఘవా ధు దములతోడ
శత్రునాశంకర ధు చాణూరముష్టిక, శలకూటముఖ నిజ ధు సఖులతోడ
- తే॥ భీకరంబగు కువలయాపీడకరిని, నెక్కి మదధారలు సెల ధు యేళ్ళుగాగ
గండపుటముల వెంబడిఁగాట వెడలి, రంగపురి కేగె రిపులతోరణముజేయ.
- క॥ పదపడి యదుకురువీరులు, మదమునఁ గుంతత్రిశూల ధు మార్గణసమ్మై
శదశములను బలుభంగులఁ, గదనంబును సల్పిరి జనశకధరాధిపా ! ౨౬౮
- ఉ॥ అత్తటి బాణసంతమస ధు మాహవ భూమిని గ్రమ్మఁ గంసుఁడు
గత్తళమొందు వేసికొని ధు కాటడవిజను చిచ్చువోలే బే
రెత్తిన ముద్గరంబు గొని ధు యెడతఁ గొరివసేనఁ జొచ్చి ప
ల్తుత్తునియల్ బొనర్చె బవి ధు తో హరి కొండలఁ గొట్టినట్లులక. ౨౬౯
- క॥ యదుకురు పదపడి పదముల, నెనురుల యరదములఁగూల్చి ముఖములఁ దనదా
మదకరిచే ద్రొక్కించియు, సదమదముజేసె తురగ ధు జాలముఁ దోడ్తో. ౨౭౦

ఆ॥ వె॥ వైరివరుల దివికిఁ ♦ బాటవైచియుఁ దిగ్గి
కొనుచుఁ బరిహసించి ♦ గొడుగు తెక్కి
యముల ఛత్రచామ ♦ రముల, నరాతుల
మూఁపులందుఁ బెట్టి ♦ మోయు మనియె. ౨౭౨

సీ॥ ఘంటికానిస్వన ♦ క్రమగజంబుల, గోటమిపెడి వ్యోమ ♦ కుత్సితండు
పశ్చిమాంఘ్రిద్వయబలమున మాపులఁ, ఘనులఁ ద్రోయును గేశికర్బురుండు
సాశ్వరధంబులఁ ♦ హస్తంబులనుబట్టి, యల్లిటూర్ ద్విప్స వృషానురుండు
ముష్టిబలంబున ♦ మొనకాండతలలపై, మొట్టికాయలవేయుముష్టికుండు
తే॥ మఱియు నానావిధంబులఁ ♦ మనుజభక్ష
కులగు దైత్యులు చెలరేగి ♦ కలనులోన
జంపుచుండుట మిగిలిన ♦ శత్రుసైని
కులు గనుంగొని పరుగిడి ♦ రులుకుఁ జెంది. ౨౭౩

ఉ॥ ఆజి భయంకరుండయిన ♦ యా యదువీరుండు శత్రుసేన లా
యోజ బరుంగిడఁ సలిపి ♦ యుద్ధము మాని స్వకీయసైన్యవి
భ్రాజితుఁడౌచు దుందుభులు ♦ బల్బులు మోయఁ గుటుంబయుక్తరం
గోజనిఁ గొంచు నామధుర ♦ కుంజన మిత్రులు మెచ్చ నిచ్చులఁ. ౨౭౪

చ॥ లల ధృతరాష్ట్రభూమివిభుఁ ♦ డాత్మపరాజయ మాలకించి యో
ధుల నిసుమంతి దూటి నిపు ♦ దుర్భర దోర్బల గర్వభంగముఁ
సలుపఁగ నిశ్చయించుకొని ♦ చక్కని కాలము గుత్తెటుంగఁగాఁ
బలుమటు వేగులఁ బనిపి ♦ వార్తలెటుంగుచునుండ భూవరా ! ౨౭౫

తే॥ అంతఁ గంసుండు గోకులంబుందు బర్హి,వదమనెడిపురి రంగోజియదువిభునకు
నిడఁగ నాతండు గైకొనియెలమితోడ, వాసమును జేసి నిజకుటుంబమునుగూడి.

తే॥ ఈరహిఁ గొన్ని దివసంబులేగ నతని, లలనలందున జాలం ధరులును హరి వ
రమునఁబుట్టి మనోజ్ఞులై విమలమతుల, గోపకులఁ బెండ్లియాడియుఁగోర్కితోడ
తే॥ బారధర్మంబుఁ జేపట్టిచక్రపాణి, తోడ స్నేహించి రద్ధానఁదోయబాటుఁ
డట్టి బృందావనంబుననాసతులను, రాసములఁ దేల్పె జైత్రికమాసమందు.

సముద్రగ్రన్థకాది గోపికోపాఖ్యాసము.

వ॥ మఱియు నాగోకులంబునందు శోణపురా ధీశ్వరుండును, శ్రీమంతుం
డును, ధీమంతుండును, నీతిమంతుండును, సర్ధవంతుండును, బలవంతుండు నగు
నందుం డను గోపకుం డైదువేల యతివలం పెండ్లాడి యింద్రిభోగంబు లనుభవించు
చుండ నతని సతులయందు శ్రీమత్సమూర్తి వరంబునఁ నపాంపతి సమున్మవలగు
ముగుదలును, బృధ్వీదోహనంబునఁ జిత్రవిదిత్రోవధులును, బృధువరంబున బర్హి

వృత్తిపుర భామినులును, నరనారాయణమహామునివరంబున నచ్చరలును, మామి
నుని వరంబున సుతలనివాసినులగు విలాసినులును, శేషుని వరంబున నాగ
కన్యక లుద్భవిల్లిరి. అహ్వారలకు మహాయోగిపుంగవుండగు దుర్వాసు, ఉన్నెట్ల
మహిమోపేతంబును, వాంఛాప్రదంబును నగు యమునాపంచాంగిం బను
మహామంత్రంబు నుపదేశింపఁ దల్లతాంగులు శ్రీకృష్ణప్రీత్యర్థంబై నిశ్చలభక్తితో
నందనందనమహిషియగు నా కళింధనందనను బూజించి యామంత్రంబు బహువిధ
దధునీశ్వరి ప్రసన్నయై యడిగిన వరంబుల వారి కొసంగె. తగుమతి యివ్వనమోనా
నుండగు నా శ్రీకృష్ణుండు మాలతీమల్లికాపారిజాత కేళికీపద్మకుసుమములు
కుసుమపరిమళభరితంబును, గోకిలపుష్పకీలకాకేళీ గుడి మరాళపాళి పుష్ప
స్వనమనోహరంబును, మధుపద్మనిమగ్ధురంబును, గాళిందీజలగల్గోలకొలాల
సమాకులంబును, వసంతలతాకామనోహరంబును, జ్వలంతలతంబును, బహుతలంబును
గల్యాణకరంబు నగు బృందావనంబందు మలయమారుతంబు మృగలతావనం
గల్పవృక్షాంతికంబునం జెలంగు కదంబతరుమూలంబున నొంటిగా ప్రవేశిల్లగా
మధుమాసంబునందు మోహపాశబద్ధంబును, గోపికామనోధానుయాపంబు నగు
హోలికోత్సవం భారంభించె. అంత నాయుంతులూ యుంతునెఱింగి దత్తేలనం బొప్పి
సంతుష్టాంతరంగలైరి. అత్తతీ రాధాసహితుండగు కృష్ణుండు నిజోన్మాదాభివ్యు
భాసని దిరస్కరించుచు దేజరిల్లె. వెండియు నా నాగకన్యకలు బలభద్రరూపు
డగు హరినింగూడి తడుతనంబు దివిజనేత్రపర్వబుగ్గాఁ గావించి నగ్నినివిధిగాచే
దేవరాజబ్రహ్మని వరేణ్యమర్ల భుండగు నాథగివానునగూడు చేపింపఁ బొందెను
బింతింతయని చెప్పంగలమే? భూపా! సావహరంబగు గోపికలచరిత్రముల విని వి
ఞ్చక నీవేమి వినవలతువో తెల్పుమని యడుగ నారదనకు జనకుం దిష్టించు
తే! నారదా! యట్టి గోపీ జనమున కల్ల, యనఘుండైన దుర్వాసుఁడొకఁడను
యముసహోదరీపంచాంగి మమలబుద్ధి, నిచ్చెనని చెప్పితివ యెఱింగితివీ.

❧ యమునా పంచాంగము. ❧

మ! సదయాంతఃకరిణుండ వాచు యమునా ❧ సాభాగ్య పంచాంగము
య్యదియో దానినెఱుఁగ జపింపవలెనో ❧ యద్దానిచే నేఘలు
బాదవుఁ మున్నిది యేరునల్పి రను స ❧ గోవ్వదంతముల్ బల్క నే
మది యానందిమహాసుధాజడధిగో ❧ ముగ్ధులగు నారదా! ౨౦౯

మ! శ్రుతులారా విని నారదుం డిటుల వా ❧ శ్రుచ్చేదముఁ దీసికొని
డితిహాసంబు వదించెదఁ వినుము భూ ❧ మీశా! యయోహ్లాపుర
పతియుఁ రాజవరుండు దివ్యధనియుఁ ❧ బాహుబలాశ్వులను న
నృతిమంతుండును సత్సనర్తకుండు నా ❧ మాంధాత నా నొప్పిడిక. ౨౧౦

ఉ॥ ఆ యనఘుండు వేటకయి ధూత్యగృహంబును వీడి కానకుఁ
జాయగఁ జేరి తిరు చల ధూతినామక మాని యాశ్రమం
బాయతెబ్బంద కావనము సందూ జెలంగుట గాంచి మెల్లగా
నాయెడ కేగి యల్లుడగు నామునికి నతిజేసి యిట్లనెన్.

౨౮౩

శా॥ హానీ! నీవు పరావరజ్ఞుడ ననా మాన్యుండ వారుండ వ
జ్ఞానాంధాన్విత లోకభాస్కరుడవో జామాత! యీవిప్స డె
ద్దానఁ రాజ్యసుఖంబుల జెలగి యీ దైత్యారి సాయాప్యము
సానందంబుల జెందఁ జాలుచునో నా కద్దాని వాక్రువ్యమా!

౨౮౪

క॥ అనపుడు సారథి యిట్లనె, నివతారక తెంతకాల మెసఁగెడినో యం
దనుకను రాజ్యంబిడి తుద, ననమాలిని జేర్చు యమున పంచాంగంబే.

క॥ వివరించెద నని వినుమా, స్తవ పటల సహస్రనామ సరణి కవచముల్
గవిసిన నది పంచాంగ మని విబుధు లనుచుండురు తర ణికులశశాంకా!

తే॥ అనగ మాంధాళ కన్యకానడిగె నిట్లు, సాధరీ! యమునా కవచంబు దెలుపు
మది యనుష్ఠింతు భక్తిశోభననగ మునియు, మఱియు నిట్లనె సతనికోమానవేంద్ర!

తే॥ సర్వరక్షకరంబును సకలశుభద, మైన కాంచి కవచంబున నెద వినుమ!
యగ్రజండు చతుర్భుజపబ్జనయన, స్వందనస్థను శ్యామను యమునఁ దలఁచి.

తే॥ శైవలిని యందు వెకువ జలక మాడి, సిగను ముడిచియుఁబూర్వదిక్కుగఁగుశాస
నమునఁ గూర్చుండి సంధ్య సక్రమముగాను, సల్పి యమునాకవచమిద్దీచదువనగును

యమునా కవచము

నీ॥ హా! యమునానానవతి శీర్షమును రక్షించుత, కృష్ణ కన్నులను రక్షించుఁగాత
శ్యామయు భూదేశ మోముత సాసిక, స్వర్గవాసినియు గా పాడుఁగాత
కాచల రక్షించు తా మోదయాపిణి, హృది మహానదియు రక్షించుఁగాత
జక్రివామాంసజ శ్రవణముల్ ప్రోచుత, గాళింది యధరముల్ గాచుఁగాత
రవిసుత చిబుకంబు రక్షించుత యమ, భగిని కంధరము గా పాడుఁగాత
కృష్ణ ప్రేమింగన పృష్ఠంబు ప్రోచుత, భుజముల్ దటినియుఁబ్రోచుఁగాత
సూర్యుల్ రంభోరు వోముత జానువుల్, పాదభేదినియు గా పాడుఁగాత
ఘురికల బ్రోచుత గోర్కి రాసేశ్వరి, కిలువహరిణి కాల్గి గాచుఁగాత
సంతర్పహంభార్ధ్వ వానిదుపదిశెల బ్ర, పూర్ణతమప్రియ ప్రోచుఁగాత

తే॥ సర్వదా స్వాధా సర్వసమయములను, జక్కఁగాఁ బ్రోచుగావుత సకలలోక
మాత మాతల్లి మాకిటఁ బ్రీతితో బ్రసన్నయై మ్రొక్కులం గొనిఁసాకుగాత.

క॥ ఇది యమునాకవచంబును, బదిచూచుచు బరమభక్త బ్రయించిన య
ట్టివరులకు డల ధను మగిది ధనియై వలలి కడకుఁ గేవలమందున్.

౨౮౫

తే॥ బలియు బుద్ధిమంతుడు నైన ♦ బ్రహ్మచారి
నియతితో మితాశనుడయి ♦ నెలలు మూడు
జరుగునందాక దీనిని ♦ జదువ నాతఁ
డఖిల రాజ్యాధిపత్యంబు ♦ నందఁ గలఁడు.

౨౦౧

తే॥ మూడు నెలలలో నిశ్చలబుద్ధి నిద్రి, నూటపదితడవలు నుంచి చోటునందఁ
జేరి చదివిన వారికి ♦ సిద్ధిగాని, విషయ మేదియు నుండదో ♦ వినులచరిత ! ౨౦౩

తే॥ ఎవఁడు ప్రొద్దున మేల్కొంచి ♦ కృష్ణదర్శనాదికారణముగు దీని ♦ నధికభక్తి
జడుపునో యాతఁ డైహికసౌఖ్యములను, జెంది గోలోకమున కేగి చెన్నుమీఁబు.

తే॥ అనఁగ మాంధాత యిట్లనె ♦ యమునయొక్క
సర్వసిద్ధికరంబగు ♦ స్ననము బలుకు
సాధరీ ! యన్న నాతఁడా ♦ జన విభునకు
స్తవము నుడువంగఁ దొడఁగెనో ♦ జనకరాజ !

౨౦౪

యమునాస్థానము. ౧౧

తే॥ పద్మనాభవామాంససంభవకుఁ గొల్పు, కృష్ణకొలుకుజోతంబుశ్రీకృష్ణరూపి
ణికి జోహారువు కాళింది ♦ నిర్గుణికి, జాగిలి భక్తితోడుత ♦ సల్పుచుంటి.

క॥ సిలుగు నుజులకుఁ గూర్చెడి, తులువలు కాముకులునైన ♦ గుఱ్ఱులు త్వద్భక్తులుగానై రే వారిని, సలితమతి సాకు నీకు ♦ సల్పెదఁ బ్రణతుల్. ౨౦౭

తే॥ కృష్ణ! కృష్ణస్వరూపపు పృథుతరంగ, ములను గూర్మానతారుడు ♦ నెలఁగుచుండు
బ్రలయముననుత్పన్నురైవై ♦ నిలుతువుప్రతి, బిందువందుగోవిందుడు ♦ వెలుఁగుచుండు

శా॥ అమ్మా ! దేవపురుల్ యథాయథలుగా ♦ సభోద్భవాండంబు ఖా
డమ్ముల్ గాఁగ గిరింద్రభూమిరుహకు ♦ డ్యత్రేణిదుర్గోరుకూ
లమ్ముల్ గూల జవంబునన్ విరజ ను ♦ ల్లంఘించి లోకమ్ము బూ
తమ్మున్ సల్పుచఁ బాటుచుంటి వినె జో ♦ తల్ నీకు లీలాపతీ ! ౨౦౯

శా॥ పుల్లభాయతనేత్ర వామభుజసంభూతా ! విభూతీశ్వరీ !
తల్లీ ! గోపకగోపికాసురభివ ♦ త్సత్రేణిసంరక్షణ
భ్యుల్లాసా ! యరవిందమిత్ర తనయా ! ♦ పూతా ! జగన్మోహినీ !
కల్లోలాకర ! మేఘవర్ణరుచిరా ! ♦ కావించు నీకంజలుల్.

3౦౦

ఉ॥ జీవనజోత్పలాది బహు ♦ చిత్రసుమంబులఁ జూత నారికే
ళావనిజంబులన్ మిగుల ♦ హర్షము గూర్చెడి తీవెల్ బ్రహ్మ
దావహమైన కుంజముల ♦ నందము జెందెడి బృందకావని
తీవి దలిర్చు కేరుచుఁ గ ♦ డిందిగ మెచ్చెడి నిన్నుఁ గొర్చెదన్.

3౦౧

సీ॥ కోవిదగుల్లభ! ♦ గోలోకమున నీనె, యుత్తమవై సత ♦ ముందువమ్మ! ♦
 జాధాగంబులొ ♦ పాపాఖువులకెల్ల, దర్శకరంబవై ♦ తనరితమ్మ! ♦
 గోవిదసంగత ♦ గోపకగోపికా, కుర్దనకలితవై ♦ కుడిరితమ్మ! ♦
 జలబోలకల్లోల! ♦ సంచయ కోలాహ,లాంచితవై లలి ♦ నలరితమ్మ! ♦

అ॥ సకలజగములందు, సౌందర్యవతివమ్మ! ♦, సుమతినినుతవమ్మ! ♦ విమలయాప
 సమ్మ! యాదిదేవునధాంగివో యమ్మ! ♦, నిన్ను నమ్మియుంటి నన్నుఁ బ్రోచు.

అ॥ యమునా నామముఁ దాల్చి, నమరులు మీపేరుఁ దలఁచి యఘనగములఁ జూ
 న్నము గావి తుగు తల్లి! ♦, యనుభగిసి! ♦ థక్తి నిన్ను నారాధింతుఁ. 3౦3

అ॥ నీను నన్నమైన ♦ యా కృతాంతుండును, నిన్ను దలఁపనట్టి ♦ నీచజనుల
 సంగఁ గొట్టగఁ బ్రచండనాముండయి, దండముఁ గొని పురిని మెండు దిగుగు.

తే॥ పవయగుంపములఁ బడి వెతలఁ గుడిచి, వేములు వినువొందెడి వెట్టుల పయి
 నీ పాదాక్షరజ్ఞు బడ్డ ♦ నిముసముననె, లేచి వారు కేవలమును ♦ జూచుచుండు.

తే॥ ప్రేమిరాణ్ణార్తి విస్తృత ♦ శీర్షమందు, వేణిరూపకమాలగా ♦ వెలుగుచుంటి
 వమ్మ! ♦ నీగుణమందు నావంతయేని, శేషుడు వర్ణనంబును జేయఁగలఁడె?

తే॥ ఇట్టి నీవు కృపామతి నెచట నెచట, బాటుచుండువో యందందు వలలు నరుల
 భాగ్యమేమని చెప్పనా భానుతనయ! ♦, మోడ్పులొసరింతుఁ గైకొని ప్రోవవమ్మ!

తే॥ ఇట్టి యమునా స్తవంబును నేజనుండు, వేకువను లేచి పూర్వోక్త విధిగ థక్తి
 జూపునో నాడు జగతికి సౌఖ్యమొసఁగి, భోగములఁ బొంది గోలోకమునకు నరుగు.

✽ యమునా పటల పద్ధతులు. ✽

న॥ అనవుడు మాంధాత యానందించి మహత్మా! యనుగ్రహించి కామ
 ప్రదంబులగు కాళిందీపటల పద్ధతులను బోధింపవేడితి నన నమ్మునివరుండు
 చని జననగా! తద్యమునాపటలంబున కాదియందుఁ బ్రణవంబును జేర్చి మాయా
 బీజం బుద్ధరించి రమాబీజం బనుసంధించి కాళిందీదేవి యనుదానిని జతుర్థ్యం
 తంబుగాఁ జేసి దానికి నమశ్శబ్దంబు గూర్చిన మహామంత్రంబగు. తస్మంత్రం జేకా
 దులలక్ష్యత్వంబు జపించిన సిద్ధించి వాంఛాప్రదంబగు శుభకరంబగు నొక్క
 సంహాసనంబున పోడతదభిపద్ధంబును వేసి మధ్యభాగంబునఁ గర్ణికను జిత్రించి
 యమునాసహితుండగు శ్రీకృష్ణుని మనోహరంబుగా లిఖించి పూర్వోక్తమలంబు
 సందలి పోడతదభిపద్ధంబులందు గంగా, విరజా, కృష్ణా, చంద్రభాగా, సరస్వతీ,
 గోమతీ, కాశికీ, వేణీ, సింధు, గోదావరీ, వేదస్మృతీ, వేత్రవతీ, శతద్రు, సరయూ,
 ఋషికుల్యా, కకుద్రిను లను నదులను వేటువేటుగాఁ దత్తన్నామమంత్రంబులతో
 పోడశోకచారంబుల నర్పించి క్రమంబుగా దిక్పతుష్టయంబునను బృందావన,
 గోవర్ధన, బృందా, తులసీ, దేవతలను స్థాపించి, యామంత్రనామంబులతోఁ

బూజించి భగవతియుఁ గళిందనందినియు, సూర్యసంజాతయు, యమభగినియు, శ్రీకృష్ణ ప్రేయయు, యూధీభూతయు నగు యమునకొఱకని మాటిమాటికి నుచ్చరించుచు నావాహనాద్యపచారంబులం గావించి పైనిఁ దెలిపిన మహామంత్రంబు జపింపందగు. ఇఁకఁ దత్పద్ధతి యెట్టిదనిన తస్మంత్రపురశ్చరణంబు సిద్ధించునందాఁక బ్రహ్మచారియై మౌనంబుఁ దాల్చి యవభోజియుఁగాని పల్లాశనుండుగాని యై నేలఁ బరుండి యింద్రియంబులను జయించి కామక్రోధాదులఁ దూరీకరించి సమద్ధుండగు దేశికుని నేర్పాటుజేసికొని తదాజ్ఞానుసారంబుగా బ్రాహ్మ్యముహూర్తంబున మేల్కొంచి యమునను సన్నుతించి కాల్యంబులం దీర్చి యరుణోదయంబున నద్యాదులందు స్నానం బొనరించి నిత్యంబులగు జపతపంబులఁ నిర్వర్తించి తస్మంత్రం బనుష్ఠింపందగు. మధ్యాహ్నంబగుడు సంధ్యావందనం బొనర్చి నియమ పూర్వకంబుగా నుండందగు. తస్మంత్రపురశ్చరణసమాప్త సమయంబునం బుత్ర వంతులగు దశలక్షబ్రాహ్మణులను గంధపుష్పాక్షతాదులతోఁ బూజించి వృక్షసోపేతంబగు మధురాన్నం బిడి జాంబూనదపాత్రాంబరాభరణ దక్షిణల నొసంగి సంతృప్తులం జేయందగు. ఇట్లాచరించిన నామంత్రంబు సిద్ధించి బుద్ధిగతాభీష్టంబులను సిద్ధింపఁ జేయు. సందియ మావంతయు లేదు. నీవు ననుష్ఠించి సర్వసుఖంబులఁ బొందు మని యుపదేశింప నారాజవరుండు,

౩౦౯

౮| అరుసమొంది ధీర ! యమునా సహస్రనా, మనుతిగూడఁజెప్పి మనమువంగఁ జేయ నేడితి ననఁ నాయోగి వర్చ్యుండు, వలుకఁ దొడఁగె నిల్లుఁ పార్థివేంద్ర !

౯| భూరమణా ! యీమంత్రంబునకు సౌభరిమహర్షి యు, యమునదేవతయు ననుష్ఠాపించుంబును, మాయాబీజము కీలకంబును, రమాబీజంబు శక్తియుగలదు. ఈనామస్తోత్రంబుఁ బఠించుటకు ముందుగా “ శ్యామామంభోజనేత్రం ” అను దానితోధ్యానంబొనరించి “ కాళింది ” యను నామంబుమొదలు “ సర్వతీర్థాధిదేవత ” యను నామంబువఱకుంగల వేయినామంబులఁ సక్రమంబుగాఁ జదువనగు. ఇట్టి స్తోత్రం బొకమాటు సల్పినవాని గృహంబునందుఁ జోర్యంబును, రెండుసారులు జదివిన వాని కెట్టి ప్రదేశంబున నైనను జోరవ్యాఘ్రాదిభయంబులు గలుగనేరవు. శుద్ధద్వితీయయం దిద్దానిని బ్రారంభించి పూర్ణిమలోకలఁ బదితడవలు వఠించిన రోగి రోగంబునుండియు, బద్ధుండు బంధనంబునుండియు విముక్తు లగుదురు. గర్భిణి సుకుమారునిం గాంచు. విద్యార్థి సకలవిద్యలందుఁ గుశలియగు. మోహనస్తంభ నోచ్చాటనఘాతనశోషణదీపనోన్మాదనతాపననిధిదర్శనవశీకరణంబులందు నేర్పును మనోగతంబులగు నిష్టంబులను సిద్ధింపఁ జేయు. దీనిని విధివిధానంబుగాఁ బారాయణం బొనరించిన బ్రాహ్మణుండు బ్రహ్మవర్చస్వియు, రాజన్యండు సర్వరాజ్యాధిపతియు, వైశ్యుండు ధనాధిపతియు నగు. ఇది బ్రాహ్మణముఖంబుగాఁ దన్మహి

మంబు వినిన శూద్రుండును నిర్మలుండై మోక్షార్హుండగు. నిత్యంబును భగవత్సూ
బాకాలంబున నిద్రి చదివినవాఁ డుదకంబునం దరవిందంబు వొందియు నీరంటనట్లు
సంసారమం దుండియుఁ దజ్జనితపాపంబు నంటఁడు. ఇది యొక సంవత్సరంబువఱకు
నూరుమాఱులు ప్రత్యహంబుఁ జదివిన సప్తద్వీపవలయితంబగు నిమ్మేదిని నేకచ్ఛ
త్రాధిపతియై పరిపాలించుననుట కనుమానంబులేదు. నిష్కామియై యెవఁడిది చదు
వునో వాఁడు పురుషార్థంబులంబొంది జగతిం బెవొంది జీవన్ముక్తుండగు. మఱియు నిది
సావధానంబుగాఁ జదివినవా రఖిలసుఖంబులం గాంచి యంతిమంబున గోలోకంబున
కరుగఁగలరని పలుక నా మాంధార యాలించి యలరి మునికి నతులిడి నిజరాజధాని
యగు సయోధ్యాపురంబున కేగఁ గాదె! యింకను నీవేమి వినవలతువో తెలుపు
మని యడుగ జనకుండు నారకున కిట్లనియె.

3౧౧

తే॥ పుణ్యవశమున గోకులం ♦ బున జనించి, నట్టి సుదతుల గాథల ♦ నల్ల యర్క
పుత్రి పంచాంగముఁ వింటి♦భూసుర! మఱి, గృష్ణుడందేమి సేసెనో♦యెఱుగఁజెపును!

శ్రీ పృథ్వీసుర వధ. ౧౩

ఉ॥ నారదుఁ డద్రి వించు జన ♦ నాథున కిట్లనె నొక్కవేళలో
శ్రీరమణుండు భ్రాతయగు ♦ సీరిని గూడుచు గోసమూహముల్
బారులు గట్టి నేత్రయుగ ♦ పర్వముగాఁ జనఁ ద్రోలు చల్ల భాం
డీర వనంబుఁ జేరి యట ♦ విగనుండెడి నొక్కచోటునన్.

3౧౩

తే॥ గోవులను మేయఁ ద్రోలియుఁ ♦ గోఁడకాండ్రఁ
గలసి వాహ్యవాహక రూప ♦ లలితకే?
నాడుచుండెను కంనుచే ♦ సంపఁబడిన
యల ప్రలంబ నిశాచరుఁ ♦ డట్టితఱిని.

3౧౪

ఉ॥ గోపకబాలకుం డగుచుఁ ♦ గుర్గనలాలనులైన వారితో
శ్రీపతి చూచుచుండఁగనె ♦ చేరి ముదంబున నాడుచుండె నీ
రూ పల గోపబాలకు లె ♦ టుంగక పోయి రసంతరంబునం
దా పురుషోత్తముండు గని ♦ యందఱ కయ్యది దెల్పె నత్తఱిన్.

3౧౫

ఆ॥ ఆటలందుగల్చి ♦ నట్టి నీలాంబరు, నోడినట్టి కుఱ్ఱఁ ♦ డొకఁడు గూడఁ
బందెమీసికొన్న ♦ భంగి మోయఁగలేక, యుంటఁగను ప్రలంబుఁ ♦ డొప్పికడఁక.

ఉ॥ సీరిని స్వాంసలాంసమునఁ ♦ జేకొని పైఁమొనర్చి యట్టి భాం
డీర వనంబు నుండియు వ ♦ డిన్ యమునాతటినితటంబునన్
జేరిచి యందునుండి మఱి ♦ జెల్వగు శ్రీమధురాపురంబునన్
జేరుట కుద్యమించు తఱి ♦ సీరి గనుంగొని యాక్షణంబునన్.

3౧౬

చ॥ ఘనసమమైన రూప మధి ♦ కంబుగఁ దాల్చి ధరాధరేంద్రు మా
డ్కిని బహుదుర్గముండయి త ♦ టిత్సహితాధ్ర గత ప్రపూర్ణ చం
ద్రునివలె దైత్యపృష్ఠమునఁ ♦ దోచి వెలుంగఁ దొడంగె దీప్తి దీ
ప్తనవమణి ప్రకాశిత సు ♦ వర్ణమయాభరణంబులఁ మణిఁ.

౩౧౮

ఉ॥ చండపరాక్రముం డయిన ♦ చక్రి సహౌదరుఁ డాప్రలంబుఁ డు
ద్గండభయంకరుం డగుటఁ ♦ దాఁ గని వేగమ వానిఁ బట్టి యా
కొండలఁగొట్టు నింద్రువలె ♦ గ్రుద్ది శిరంబును జెండివైచె బ
ల్లండిగఁ బూలవాన విబు ♦ ధ ప్రతతుల్ గురియంగ భూవరా !

౩౧౯

ఉ॥ అంతట వాని జోతియును ♦ నా బలరామునిలో లయించె న
త్యంత జయధ్వనుల్ దివిని ♦ ధాత్రిని నిండె నరేంద్ర ! యన్న భూ
కాంతుఁడు దిగ్వియట్లు పలు ♦ కం దొడంగె మణి వాని పూర్వ జ
న్మాంతర పుణ్యగాథను డ ♦ యామతి నాకు వచింపవే సుప్త !

౩౨౦

శ్రీ స్రులంబాసుర పూర్వజన్మ వృత్తాంతము. శ్రీ

చ॥ సురముని తిర్గి యిట్లనె య ♦ శోధన ! తొల్లిఁ గుజేరుఁ డిందు శే
ఖర పదపద్మపూజకు స్వ ♦ కంబగు చైత్రరథంబు నందునఁ
విరులను రక్షిసేయఁగఁ బ్ర ♦ వీణతఁ గాంచిన యక్షవర్యులఁ
పటలఁ నొనర్ప నాభటులు ♦ భద్రముగా గనుచుండి రింతలో.

౩౨౧

తే॥ ఒక్క దినమందు నేర్పరి ♦ నూహలు వనెడి, వానికొడుకును శ్రీహరి ♦ భక్తవర్యుఁ
డు నగు విజయుఁడఁ గంధర్వ ♦ జనుఁడు హరిని, వేణువీణాగళంబులఁ ♦ వీధి వీధి.

ఉ॥ స్తోత్రముఁ జేయుచుఁ ధనదు ♦ తోటను నెవ్వరెఱుంగ నట్లుగా
నాత్రముతోడఁ జొచ్చి విరు ♦ లన్నిటిఁ దిన్నగఁ గోసికొంచు నే
మాత్రపు సద్గులేని యటు ♦ మంచివడిఁ జనె నంతదాని నా
చైత్రరథేశ్వరుండు గని ♦ చాల విచారముఁబొంది కిన్కతో.

౩౨౩

చ॥ అరరె ! యిటుల్ మదీయ వన ♦ మందునఁ జేరి సుమంబు లన్నిటిఁ
బారిఁ బారిఁ గోసి ్తకొనుచుఁ ♦ బోయె నెటో యల తెక్కరీఁడు త
న్నర సుర యక్ష కిన్నర గ ♦ ణ్ణితుఁడైన ఘనుండునైన న
ధరమగు నాదు శాపమునఁ ♦ దోడ్తనె రక్కసుఁ డాచుఁ బుట్టుతఁ.

౩౨౪

చ॥ అని శపియించె దద్విధిని ♦ నా విజయుండు నిశాట రూపముఁ
దనకు ఘటిల్లుచుండుట న ♦ దాటునఁ గాంచి యకృత్యమెంచి తో
డ్తనె యల గుహ్యకేశ్వరుని ♦ దాపునకుం జని తత్పదంబులఁ
వినయ విధేయతల్ గలిగి ♦ వేమఱు మ్రొక్కి నుతించి యిట్ల నఁ.

౩౨౫

తే॥ తప్పుఁ బారపాలుచే నిప్పు ధావకోప, వనము నందునఁ జేసితి ధనద ! నేను
రాక్షసాకృతితో ధర్మఁ బ్రతుకఁజాలఁ, గాన మన్నించి ప్రోపుమఁ కరుణతోడ

తే॥ అనఁగ నా సరవాహనుఁ డభిమతించి, ద్వాపరాంతము నందునఁ వానుడేవు
సన్నయా బల భద్రుని హస్తములను, శాపముక్తుడ వగుదువో సరసహృదయ!

తే॥ అనుచుఁ గరుణించె దత్తుక్తి ధా విజయుఁడు,

ద్రత్యుడై ప్రలంబాఖ్యతోఁ ధరణిబుట్టి
యచ్యుతాగ్రజ హస్త సం హతుల శాప
ముక్తుడై పరమొందె నో పుణ్యపురుష !

3౨౮

కృష్ణుండు దావాగ్నిని మింగి గోపకులను రక్షించుట.

తే॥ పిదపఁ గేళిలాలనులగు పిల్లవాండ్రు, ఘోస లోభంబునకా ముంజకాననమున
కరిగి మేసెడి నాత్మీయ సురభి తతుల, ద్రోలుకొని రాగఁ దేకువ తోడఁనేగి.

సీ॥ మన్మథ దేవుని మన్నునఁ గల్పుము, క్కంటిదా మూడవ కన్ననంగ
భగ్గుభగ్గునమండి యెగ్గుల మిక్కిలి, కలిగించెడి బడబా నల మనంగ
సంభోధమంధన మందు నొక్కుమ్మడి, బైలుదేరిన విష జ్వాల లనఁగ
సర్వలోకంబుల క్షణములోన దహించు, ప్రలయ కాలాభీల వహ్ని యనఁగ

తే॥ ఘోర భీకర మైనట్టి కారుచిచ్ఛు, పుట్టి తన్మహారణ్యంబుఁ జాట్టుముట్టి
కాల్చుచుండుటఁ గనుఁగొనికాతరులయి, యేమితోఁచక యెలుగెత్తియిటుల ననిరి.

మ॥ అదిగో దావము చిట్పటార్చటులతో సంతతకు మమ్ములక
గదియకసాగె పుత్రోరుకాస్తుభమణీ! యైరాజమాదామణీ!

త్రిదివేశేశ్వరరక్షణప్రియమణీ! దీనాని చింతామణీ!

స్వదయాద్వాఘభుజంగారుడమణీ! చక్రాదిపాణీ! గుణీ!

33౦

తే॥ కృష్ణ! కృష్ణ! కృపాకరా! కీర్తనీయ! మమ్ము దావాగ్ని కసితోడమంటఁ గలుప
వచ్చెడిని నిన్నుశరణంబుఁజొచ్చుచుంటి, మయ్య! చయ్యన రక్షింపుమియ్యదనుకన.

చ॥ అనఁ గరుణాశుభ్రం డయిన యచ్యుతుఁ డిట్లనె నన్నలార! మీ
మనముల భీతి వీడి యొక మాటు కనుంగవ మూయుఁడి! యన
న్వని యల గోపబాలురు స్వ నేత్ర యుగంబును మూసి రంత నా
వనజదళాయతేక్షణుఁడు వహ్ని దహించెడి చోటు జేరుచుక.

333

చ॥ జలమును గ్రోలు పోలికను సాదపు ముద్దను మ్రింగు భంగిగా
నలయముగా దహించెడి ద వంబు గుటుక్కున మ్రింగె నింగి వే
ల్పులు దమవ్రేళ్ల నాసికల మోపి విచిత్రముఁ బొందుచుండ మీ
త్రులు నులు కాత్మలక విడిచి తోషముఁబొంద బలుండు మెచ్చుగాక. 33౪

మ॥ తరువాత మునివర్యుడైన హరి యా ధావంబు బోకార్చి త
త్సరభివ్యూహకగోపబాలకులతో ధ సూర్యాత్మజాతీరభా
సురభాండీరమహావనస్థపృథులా ధ శోకాటపిం జేరి సం
బరమొందె జనకా! మహాత్ములకు నే ధ భావంబు సిద్ధింపదే? 33౫

ఉ॥ అందున గోపబాలకులు ధ నాకట దప్పిని బీడ బొంది బ
ల్లిండి బలాన్వితాచ్యతుని ధ లెస్సగ నందనమూల్ బాసర్చి తా
రందరు జేరి వేడి రిటు ధ లక్కట! దూషను తుత్తుచే వ్యధల్
జెంది నశింపనుంటి మితఁ ధ జెచ్చెరఁ బ్రాపుమ! నందనందనా! 33౬

తే॥ అంత సోకుమూలగొంగ ధ యందుల కుర, రీకరించియు వారికి ధ రీతిఁ బల్కె
మాధురులగు బాపలతోడ మఖము నంగి, రనుఁ డానరైడి నీచెంతరియముతోడ.

ఉ॥ అచ్చటి కేగి బ్రాహ్మణుల ధ కందలకు గిడిగిప్పు భక్తితోఁ
గచ్చట సల్పి యన్న ముద ధ కంబుల నడ్డును పొండనంగ వా
రచ్చట నుండి పైనమయి ధ యా మునివర్యుని యజ్ఞవాటిక
జొచ్చి విధేయలై మిగుల ధ జోత లొనర్చి వచించి రిట్టులఁ. 33౮

ఆ॥ విప్రవర్యులార! ధ యప్రమేయుండగు, గోకులేశమతుడు ధ గోపబాల
కులను గూడి గోత ధ తులఁ దమి ద్రోలు చ, శోకమనడి నడికి ధ సొది నచ్చె

క॥ ఆతఁడు నాతని భ్రాతయు, నాతనితోఁ దిరుగు ధ లాడెడి మిత్ర
ప్రాతము లన్నోదకముల, నాతురులై రందువలన ధ నవి మిరిసుడి! 3౪౦

ఉ॥ వారల కుయ్యిని విని స ధ వక్రియల్ నెరవేర్చు భూసురుల్
వారికి నిట్లు వాకొనిరి ధ బాలకులార! ముదంబుతో నిట
వారిని గాని యోదనము ధ పట్టెడుగాని యెసగు వీలు మా
కేరహిఁ గల్గలేదని వ ధ చింపఁగఁ జింతిలుచుంటి మక్కటా! 3౪౧

శా॥ అంత వారు నిరాశులై యల సరో ధ బాతుఁ మఱి జేరుమఁ
జింతాక్రాంతమనస్సులై యనింటుల్ ధ శ్రీకృష్ణ! నీ యానతి
న్జింతాకంతయు దాటకుండ మఖముఁ ధ నేమంబుతో జేయు వే
దాంతార్థప్రథితాగ్రజన్ములను మే ధ మర్థింప నన్నాంబువుల్. 3౪౨

క॥ ఏమియు లేవని వాకొని, రామీదట మీరు దరికి ధ నరుదెంచితి మిం
కేమెటు బ్రతుకంగలమో, యీమెయి నుడువంగవలయుఁదృష్ట గృష్టా!

క॥ నావుడు వారికి నిట్లనె, శ్రీవిభుడో బాలులార! ధ చెచ్చెర నలభూ
జేవుల భార్యల చెంతకు, నీవేళన పోయి యడిగి ధ యిచ్చలఁ గరుడి! 3౪౪

క॥ ఈతడవకు నామాటరు, బ్రీతిగ విని పొండనంగఁ ధ బిల్లలు చుటి యు
త్పాతోన్మూలనపటుసవ, మాతతముగఁ జేయు నిక్క ధ కరియు నందుఁ.

చ॥ చెలగెడి ధాత్రీదేవతల ధ్వజముల మొక్కచు నమ్మలార ! గో
కులపతిపుత్రకుండు నవ ధోటిసుధాకరసుందరాస్యండు
జలదనిభుండు పుష్పశర ధామ్యమనోహరవిగ్రహుండు నా
జలజదళానుతాతుండు వ్ర ధిజన్మలనుండి వయస్యయుక్తుడై. 3౪౧

ఉ॥ గోవులఁ ద్రోలుకొంచు ఖగ ధ్వజములతాపరిపూర్ణమౌ యశో
కావనిజాభిరామవని ధామ్యండు డయ్యెను నందునున్న మి
త్రావభిఁదోడ తుత్తవల ధామ్యండు బొందెడి దాన మీరు మా
శ్రీవిధిని జలాన్నముల ధామ్యండు ద్రోయకు డస్మదుక్తుల. 3౪౨

మ॥ అని వేదఁ ధరణీసురాంగనలు దా ధామ్యండు యాకుట్టల
గని యోబాలకులార ! మీరిపుడిట ధామ్యండు నన్నాంబువుల
గొనుడి ! యట్టి మహామహుం గనుటకై ధామ్యండు ఫలింపంగ మే
మును రానెంచితి మంచు వారి కిడి ర ధామ్యండు లవ్వారిగా. 3౪౩

చ॥ పదపడి బాలకుల సనిరి ధామ్యండు బ్రాహ్మణభార్యలు బైలుదేరి స
మృదమునఁ దన్మహావిని ధామ్యండు మన్మథమన్మథు సాగ్రజన్మఁ గృ
ష్ణుఁ దనివి తీరి విన్నవిధి ధామ్యండు జూదితిమం చరుసంబు బొంది త
త్పదములకు నమస్కృతుల ధామ్యండు భక్తిని బల్మ తొనర్చియుండుడు. 3౪౪

తే॥ తమ్మికింటియుఁ గన్గొని ధామ్యండు తన్మలార ! మీర లిటకు నేతెంచుటల ధామ్యండు మేలునుమ్మి
వల్లభులతోడఁగూడి ప్రాప్తంఁచిక నుఖములను జెంది గోలోకంబు బొందఁగలరు

క॥ అని వరమిడ నతులిడి వారు నశోకవనమ్మునుండి ధామ్యండు త్రుటిలో నాత్మ
యనిలయములకు జనుడె, చిన గని తత్ప్రియులు నెడలఁ ధామ్యండు జింతిలి రిట్టుల. 3౪౫

తే॥ సరసిజాతుని గనిన మాతరుణిమణుల, జన్మములె సార్థకంబులు సత్య మల్ల
కంసభయమున శౌరిని గనిన మాదు, జన్మ మేటికిఁ గాల్పనే జగతియందు.

ఉ॥ పిమ్మట నందనందనుడు ధామ్యండు పిల్లలు దెచ్చి యొసంగు నన్నతో
యమ్ముల మిత్రసోదరస ధామ్యండు మన్వితృడై భుజించి గోసమూ
హమ్ములఁ ద్రోలుకొంచు హృద ధామ్యండు యంగమమా నల బృందకాటవి
శమ్ముగఁ జేరె నో యుపని ధామ్యండు వదిపులార్థవిదగ్రణీ ! గుణీ ! 3౪౬

శ్రీకృష్ణుండు గోపకులకు వైకుంఠలోకంబు జూపుట.

సే॥ పాపహరమగు మఱి యొండు ధామ్యండు శ్రీపతికథ
జెప్పమంటిని పిను మార్య ! ధామ్యండు శ్రీకరంబు
నఘహంబును బరమంబు ధామ్యండు నఖిల శుభద
మైన యేకాదశీవ్రత ధామ్యండు.

- ఉ॥ గోకులనాథుఁ డొక్కతఱిఁ ♦ గోర్కి ఫలింపఁగఁ జేసి ద్వాదశి
వేకువలేది గోపవరి ♦ వేష్టితుండై యమునా ధునీమణి
వీశను జొచ్చి క్రుంకులిడు ♦ వేళను నప్పతిసేవకుండు త
ద్గోకులనాథు రజ్జువుల ♦ తో బిగగట్టి మహాజవంబునఁ. 3౫౧
- తే॥ వరుణలోకంబునకుఁ గొనిఁపాతె నవల, గోపకులను గోలాహలఁమాపఁజాల
నట్లు లయ్యెను బిమ్మటఁనచ్యుతుండు, వారి నూరార్చి ముట్టి యావరుణపురిని.
చ॥ పరుషమతిఁ మదేభముల ♦ వాజులఁ దేరులఁ గేతనంబులఁ
బరిఖల దుర్గవప్రములఁ ♦ బత్తుల భర్తమయోరుహర్యముల్
బారిఁబారి బూదిలోఁ గలిపి ♦ మూలను డాఁగిన పాశేఁబట్టగా
నరిగెడివేళ నా వరుణుఁ ♦ డంజలులఁ ఘటియించి యిట్లనఁ. 3౫౨
- ఉ॥ కోపము మానుమయ్య! యను ♦ కూలపథంబున నుండుమయ్య! మా
యోపినయంత మీ యెడ న ♦ నుత్తమరీతి వసించుమయ్య! మే
మీపరిఁ జేయు తప్పులను ♦ నెంతయు నీవు యమింపుమయ్య! యో
శ్రీకతి! నీ వదంబులకు ♦ శీర్షముతో నతులం బానర్చెదఁ. 3౫౩
- క॥ గోపీమకూలచోరా!, గోపీకేళీవిలోల! ♦ గోపీనాథా!
గోపక రాజకుమారక!, గోపక వంశాబ్ధిచంద్ర! ♦ గోపాలమణీ! 3౫౪
- మత్తకోకిల! శివరక్షక! దుష్టశిక్షక! ♦ చిత్రఫేలనలోలుపా!
యష్టదారమనోహరా! పృథు ♦ లాదితేయగణపియా!
యష్టమూర్తినుతప్రభావ! య ♦ హస్కెరార్చ్యదతుల్య! మా
కష్టచుల్ దొలఁగంగఁ జల్లగఁ ♦ గావుమా! కమలేశ్వరా! 3౫౫
- శా॥ బ్రహ్మాండేశ్వరు బ్రహ్మనాథు సనఘ్నఁ ♦ వందారు మందారునిఁ
బ్రాహ్మణ్యాంఘ్రిసరోజరాజవినతి ♦ ప్రారంభ ధన్యాత్మునిఁ
బ్రహ్మానందమయుఁ నిరామయుని శ్రీ ♦ రాధామనోహరుఁ ద
ద్భ్రహ్మనిర్వచనీయుఁ గృష్ణుని నినుఁ ♦ బ్రార్థింతు విశ్వంభరా! 3౫౬
- చ॥ అని పొగడంగఁ జక్రధరుఁ ♦ డాగ్రహముఁ విడి సుప్రసన్నుడై
మనమున భీతి మానుము సు ♦ మాశముగా మను మోయి పాశి! యీ
పనులిఁకఁ జేయకుండుమని ♦ పల్కుచు నందుని త్రాళ్ళ విప్పి తో
డ్పొని యమునాతటిఁ వెలుఁగుఁగోపకసన్నిధిఁ జేర్చి నంతటఁ. 3౫౭
- ఉ॥ నందముఖంబునఁ వనజ ♦ నాథు ప్రభావము గోపకుల్ మహా
నందము గల్గెగా వినియు ♦ సమ్మంగజాలక నందనందనుఁ
దొందరతోడ డాయుచు మ ♦ ధుస్రవదుక్తులఁ బల్కి రిట్లు గో
విందపదారవిందయుగ ♦ వేష్టన జ్ఞంభితబంభరోపమా! 3౫౮

తే॥ నీరజాతాయ శేషణా ! నిశ్చయముగ, నీవు భగవంతుడవే? యెనఁగికుఁ డెంకి
యొనఁ జైకుంతలోకంబునఁ జూచుచును, విడిచి చూపింప వినుతిఁ గావించు మిపుడు.

క॥ అంత ననంతశయానుడను, సంతసముం గని సగోప ధనుఁడై వైకుం
తాంతరక్షేత్రంబున క, త్యంతంబగు శీఘ్రగతిని ధరిగియు నటఁ దాన్. 3౬౧

సీ॥ వేయి శిరఃబులు ధరించు పాదంబులు, వేయి భుజంబులు వెలుగుచుండ
శంఖంబు జ్వలంబు ధరించు శార్దూల గదయును, బద్ధంబు వనమాల ధరింప
చామరాంబోళికా ధరించు త్రికిరీటకేయూరాది భూషణులు ధరించు నొప్పుచుండ
సన్వడితేనట్లు ధరించు జక్కఁగాఁ గావించు, పార్వదుల్ పెక్కురు ధరించు వరగుచుండ

తే॥ పెక్కు సూర్యుల కాంతలు ధరించు వెలుగుచుండ
సుహారాదలు మ్రొక్కి సంధింపుతులు సల్పు
జ్యోతిగుడుమండలంబున ధరించు నొప్పు సింహ
వీరమున నున్న శేషుప ధరించు వెలిగె నపుడు. 3౬౨

తే॥ గోకులమునండి నచ్చిన గోపకు లతి, భయమున గుసగుసలాడిన పలుకుచుంటఁ
గాని పార్వదుల్లరు ధరించు దవ్వు, నందు వారిని గూర్చుండ నాజ్ఞ చేసి.

తే॥ ఎత్తఁజేసిన నిష్ఠుసభ ధరించు నీరలు గాంచితిరొక్కొ ? యిట్లు లు
నీవులు పోల్చి వాగుటలు ధరించు నామె ? యీ యెడ నాల్గువేదముల్
మొత్తముగాఁ బఠేశ్వరుని ధరించు ముచ్చట సెప్పు తెలుగురొక్కొ ? నో
భృతక యిది భక్తి నల ధరించు కృష్ణుని గొల్పండి ! ముక్తిబొందుడి ! 3౬౩

తే॥ అని వచింపఁగ గోకుల్ ధరించు మొదలి
మానసును బూచి తను తను ధరించు మానసముల
కిట్లు బోధించుకొని రీర ధరించు మేశ్వరుండు
దివ్యసింహాసనంబున ధరించు దేజలి. 3౬౪

చ॥ మనల నధఃకరించి యొక ధరించు మాటయునే నృనతోడఁ బల్కు డం
దన శతభా వజ్రస్థలమె ధరించు తుష్టికరంబు సుఖప్రదంబు గా
వున నీట లేచి యుచ్చటికి ధరించు బోవఁగ నానని యెంచు వారి దో
హ్మని వడితో రమేశ్వరుడు ధరించు గోకులమేగె ననంతరంబున. 3౬౫

సుదర్శనోపాఖ్యానము.

సీ॥ మఱియొక వేళను ధరించు మఃకిగణాన్నాన్విత, శకటముల్ గొంచు గో ధరించు పకనికరము
నననందవరు లుప ధరించు నందులు షడ్వృష, భానువుల్ దమ ధరించు వసతినుండి
నక్షిపర్వంబైన ధరించు యంబికావనమున, కరిగి సభృత్యలై ధరించు యందు విడిసి
యందు మహావిద్య ధరించు పేరఁ బరగెడి, భద్రకాళీదేవి ధరించు బార్వతీశు

తే॥ భక్తితోడతఁ బూజించి ♦ పాపతాప

హారమును శ్రీసరస్వతీ ♦ హృదిసీత

టమున భూదేవతలకు దా ♦ నముల నొసఁగి

మ్రొక్కి మృష్టాన్నము భుజించి ♦ ముచ్చటాడి.

32౧

క॥ అందంబును నొకచోటున, నందఱు నినురించి రంత ♦ సజగర మొండా

నందుని పాదము గఱవఁగ, నందుఁ డులికిపడుచు లేచి ♦ నలఁగును పడుచుగా.

ఆ॥ పాహి ! పాహి ! కృష్ణ ! ♦ పంకజలోచనా !

యేదో కఱచె నన్ను ♦ నీవు గనుమ !

యంచు నెలుఁగునెత్తి ♦ యార్వ నిద్రించిన

వారు లేచి యటకుఁ ♦ బాటి చేరి.

323

క॥ కఱచెడి నురగముఁ గనుఁగొని, కొఱకొఱలాడుచును గఱ్ఱఁ ♦ గొట్టినఁగానీ

శిరమునఁగలమణి వీడని, తెఱఁగున నది యడుఁగు విడక ♦ తిరుగుచు నుండెగా.

క॥ అత్తఱి గాళియమర్దనుఁ, డతైఱఁగును గాంచి కసి ని ♦ జాంఘ్రిని దన్నగా

దత్తఱిలి యది తదాకృతి, బొత్తుగ విడి పొంది పూర్వపుణ్యాకృతినిగా. 32౫

వ॥ శ్రీహరిని జేరి సాష్టాంగప్రణామంబు లాచరించి ముకుళిత కరార విందుండై స్వామీ ! భక్తవత్సలా ! యేచు సుదర్శనం డను పేరంబరగు విద్యా ధరుండను, ఒక్కసమయంబున నష్టావక్రమహామునీశ్వరుం గాంచి పరిహసించితిని. దాన నామహామహుండు కనలి సర్పంబు గమ్మని నాకు శాపం బిడె, అక్కతన నిండనుకఁ దద్దోగిరూపంబున నుండి పతితపావనేత్యాదిబిరుదాంచితభవత్పద పద్మమకరందరజఃకణస్పర్శనంబునఁ దచ్చాకంబు సమాప్తంబై తొల్లింటి రూపు నాకుఁ జేకూఱ ధన్యుండ నైతింగాదె ? ఇట్టి లోకశంకరుండవగు నిన్ను సన్నుతింప సమర్థుండనే ? మన్నించి నన్ను రక్షింపు మని ప్రార్థించి సర్వోపద్రవరహితంబగు వైకుంఠలోకంబున కేగె. అంత నందులకా నందాదిగోపకు లందఱు అధికాశ్చర్యానం దంబులం బొంది యాతండు భగవంతుండే యని నిశ్చయించి పొగడుచు మరలి వ్రజమండలంబున కేతెంచిరి. 32౬

తే॥ వెండి యీవేమి వి నదవో ? వేగఁజెపుమ, యనఁగ జనకుండుమోదిల్లి యావ్రజమున వనరుహఃతుఁ డేలీలలఁనొనరిచెనొకా ? తెలుపుమా ! యనగా మునిమణిఁవలికె నిల్లు.

తే॥ పసిఁడిపుట్టముతాల్పొక్కఁకట్టునందఁ, నన్నతోఁగూడి స్వీయగృహంబునుండి నెడలి యచలభాగములందుఁబిల్లవాండ్రఁగూడి డాఁగురుమూఁతలొడఁదొడఁగ

శ్రీకృష్ణుండు వ్యోమారిష్టాసురులను వధించుట. ❀

తే॥ అట్టిపట్టన దిట్ట మయాత్మజంబు, బలియు నగు వ్యోమదైత్యుండుఁబైలుజేరి గోపయాపంబు చాల్చి తత్తుగ్దనరతు, లైన గోపకబాలర ♦ వశహరించి.

తే॥ కొండబండల క్రిందుఁగాఁ జండగతిని, సారెసారెకు వచ్చుచుఁ జనుచు నున్న
తాద్రీసానువులందఱభద్రపఱచు, చుట సోకుమూకలగొంగయొయ్యజూది.

ఉ॥ రక్కసునిం గరంబులఁ గ రంబుగఁ బట్టి ధరాస్థలంబుపై
నుక్కున నొక్కపెట్టున జ యోక్తులు నిండఁగఁ బుష్పవర్ష ముల్
జక్కఁగ దేవత ల్గురియఁ సంగడికాండ్రును మెచ్చ నయ్యల
మ్మక్క ! యనంగఁ గొట్ట నతఁ డానిముసంబున నీలై భూవరా ! 3౮౧

అ॥ అంత వాని జోతి యభిలషిక్కులయందు, వెలిగి చక్రిలోన విలయమొందె
ననఁగ జనకుఁడోమ హర్షి ! రత్నాక్షతన, జన్మచరిత మెఱుంగఁ స్పష్టపఱచు.

క॥ నావుడు ముని యనె నాతఁడు, భూవర ! భీమరథనామ భూషితుఁడు మే
ధావియు, యజ్ఞయు, ధని బలి, శ్రీవిభు భక్తుండు నగుచుఁ జెలఁగెను గాశిగ.

ఉ॥ ఆతఁడు రాజ్యపాలనము నందఱు నొనని మెచ్చఁ జేసి ని
ర్భీతిని బట్టభద్రునిగఁ బ్రెగ్గడయైన కుమారు సల్పి వృ
తౌతత దివ్యమైన మల యాదికి నేగియు లక్షవర్షముల్
ప్రభాతిగ నిల్పి శ్రీధరుఁ డ పం బొనరించెను రత్న ణబునఁ. 3౮౨

తే॥ మునివరుఁడగు పులస్త్యుఁడు ముచ్చటపడి, ఛాత్రబృందంబుతోఁగూడిచనఁగనట్టి
భీమరథరాజు లేవక విసతులిడక, గర్వియై యుటఁ గనుఁగొనికరము గనలి.

క॥ దనుజుఁడవగుమని శాపంబు నొసంగెను నంత నట్టి భూమీధవుఁడా
మునిపదములపైఁ బడి శరణునుజెందఁ బులస్త్యముని కనుంగొని దయతోఁ.

తే॥ ద్వాపరాంతమునందునప్రజములోన, జక్రి యుదయించుఁ దద్భుజశక్తిచేత
శాపముక్తుడవై నీవు శౌరియందు, లీనమయ్యెద వో నుధి మానసియ !

తే॥ అని వదించెను బిమ్మటనాతఁ డల్లె, మయనిశాచరపుత్రుఁడై మహినిబుట్టి
ప్రజమునందున శ్రీహరి బాహుశక్తిచేత గిట్టి పరేశ్వరుఁ డ జేరె జనక !

ఉ॥ పెండియు నిల్లె యొక్కతఱి విశ్వభయంకరుఁ డాయతాంగుఁడు
జండవరాక్రముండు దను జప్రముఖు డతికుత్సితం డరి
ష్టుండనువాఁడు గోపకశి శుప్రకరంబునఁ జేరి రోదసిగ
నిండి క్రుత్తద్యనింపఁగ న నేకవిధంబుల బొబ్బరించుచుఁ. 3౮౩

తే॥ శృంగములతోడ గిరుల మహిష్టలమునఁ గూల్చి తరువుల నన్నిటిఁగోడుపఱచు
చుట గో గోవనోపిశ్చలోర్వలేక, భయమునఁ గాల్కొలందిగఁబాటి రవల.

చ॥ సభయుల నాత్మమిత్రులను శౌరి కనుంగొని భీతి వీడు డం
చభయ మొసంగి యట్టి వృష భాకృతినుండిన దైత్యుఁ డ్రోయ వాఁ
డు భలి యనంగ మాధవుఁ బ టుత్వమునం గొని దచ్చికోనులఁ
రభసముతో ధర్మ బడఁ గ రంబుగ నెట్టెను కృష్ణుఁ డంతటఁ. 3౮౪

ఉ॥ బాలుఁడు చెంబు బండవయి ♦ బద్దలుగాఁ బడవైచినట్లు గా
లీలఁగ వాని వాలము ల ♦ లింగొని గిట్టునఁ ద్రిప్పి త్రిప్పి యీ
నేలను గొట్టె నంత నల ♦ నిర్జరవైరియు లేచి యొక్క-పె
జైలముఁ గొమ్ములఁ జెఱికి ♦ చక్రశిరంబున వేసె నార్చుచు. 3౯౨

ఉ॥ అయ్యది కాంచి కిన్న మరు ♦ నయ్యయు నయ్యచలంబు నయ్యెడ
నయ్యనఁ గొంచు నయ్యసుర ♦ నాధు తలఁ బడవైచె దానిచే
నయ్యసురుండు కొంతవడి ♦ వ్యాకులుడై మఱిలేచి కొమ్ములఁ
గయ్యము గోరి యుర్వి నుద ♦ కంబు జనించెడిలాగు గ్రమ్ముచు. 3౯౩

చ॥ కమలదళాక్షువై నుటకఁ ♦ గాఁ గని చక్ర తదీయదీర్ఘ శృం
గములను బట్టి వాతహతిఁ ♦ గంజము తిర్గిన యట్లు త్రిప్పి రో
షమున ధర్మిఁ గొట్టఁగ ని ♦ శాటుఁడు రక్కసి యాపువీడి భూ
మ్యమరశరీర మూని యల ♦ యంబుజనాభుని మ్రొక్కి యిట్ల నె. 3౯౪

సీ॥ నీరమణీయాంఘ్రి ♦ నీరజంబునఁ గదా, తుంగవీచీ సంగ ♦ గంగ వొంగె
నీమనోహరనాభి ♦ నీరజజని గదా, పృథుమాయ బిడ్డలఁ ♦ జెట్టియుంట
నీ కమనీయాస్య ♦ నీరజంబునఁ గదా, భూసురవర్యులు ♦ బుట్టియుంట
నీదివ్యలోచన ♦ నీరజంబులఁ గదా, నీరజమిత్రుండు ♦ నెగడియుంట

తే॥ నీమనంబునఁ గద చంద్రుఁ ♦ డామతిలుట, నీదు సంకల్పమునఁ గదానిఖిలభువన
ములును బుట్టుట గిట్టుట ♦ యలరియుంట, పాశుపాల్యప్రవీణ! గోపాలబాల!

మ॥ కరుణాంభోనిధి! నందపుత్ర! నిజ భ ♦ క్తక్షేణికల్పదుమా!
వరతంత్రావ్యఖ్యుడ బ్రహ్మచారిని సురో ♦ పాధ్యాయశిష్యుండ భూ
నురుడఁ నేఁ బొరపాటుచే గురుదరిఁ ♦ జొచ్చిల్లి పాదంబులఁ
గరముఁ జాపి తిరస్కరింప గురుడుఁ ♦ గానివ్యభావంబున. 3౯౬

తే॥ ఎద్దువగుమని నను శపియించెగృష్ట! దాన వంగ దేశములందు ♦ నేను వృషభ
రూపమును దాల్చితి సురవిరోధిమైతి, వలన రాక్షసత్వంబునుగలిగె నాకు.

తే॥ నీయనుగ్రహంబున నేను నేఁడు వేడ్క, శాపముక్తుండనైతి రాక్షసత విడిచి
యుంటి నీరేడుజగములఁకొడయఁడవగు, నీకు మ్రొక్కెద శ్రీకృష్ణ! నిర్మలాత్మ!

తే॥ అనుచు మ్రొక్కి విమానంబునందు నెక్కి, దివ్య లేజంబుతో వాఁడుఁగదివముజేరె
నిపుడు పాపహరంబు నభీష్టదంబు, నైన మాధుర్యఖండంబునంటి జనక!

ఉ॥ అపదధీనదీనకరు ♦ జార్ద్రకటాక్ష! విపక్షశిక్షకా!

గోపరిపాలనప్రియ! య ♦ ఘోరనుదర్శనచక్రపాణి! ల

క్మీపతి! శౌర్య ధైర్యబల ♦ శేవధి! ధీనిధి! యాదవాన్వయో

ద్వీపక! సూర్యకోటిసమ ♦ దీప్తివిభాసుర! భూమనోహరా!

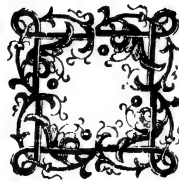
ఉత్సాహ! నిత్యసత్య శుద్ధబుద్ధ • నిర్వికల్ప చిన్మయా!
 సుత్య వేదరాశిగమ్య • దోషదూర! శ్రీకరా!
 ప్రత్యయార్హ! విశ్వయాప! • పద్మనాభ! కేవలా!
 ప్రత్యనీకభీకరాంగ! • బహుళ లోకనాయకా!

రంగ

గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్రాపస్తంబసూత్ర, భారద్వాజసగోత్ర, చిపుకుల
 కులజలధికళానిధి, కోటమాంబాకామయ తనయ, లక్ష్మీదేవీ
 సుబ్రహ్మణ్య దత్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదిత కవిత్వ
 నిశ్చయ, సుజనవిధేయ, శ్రీనివాసాపరనామధే
 యాప్తయశాస్త్రిచే నాంధ్రీకృతంబైన
 శ్రీగర్గభాగవతం బందలి
 మాధుర్యఖండము
 సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ
 హరిః ఓంతత్సత్
 శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీ గర్గ భాగవతము.

మధురాఖండము.

మధురానాథా! శ్రీధర!

మధురైత్యవినాశకృతీనః మధూ! లక్ష్మీ

మధురాధరపానప్రియ!

ప్రథనాథికః పిత్రమాధ్యః! రాధాకృష్ణా!

౧

నమః! అనవుడు జనకుం డమరమునీంద్రుని కిట్లనియె. మునివరా! రాధామాధవ కథావిధానకథనప్రసితసుధీనిధివగు నీ వనుగ్రహించి సకలజనసునోభిరామంబగు నమ్మధురాపురవరంబున నా మధురిపుం డేయే శార్యంబు తెల్లెట్లొసరి చెనో దుర్భరంబగు దోర్బలంబున నిక్కిన హార్షుర నొక్కుమ్మడిం ద్రొక్కం జాలిన యుక్కడీడగు నక్కంసుని ధ్వంసం బెట్లు గావించెనో విశదీకరింపు మని ప్రార్థింప నా కయ్యపుఁ దిండి యయ్యననిగదాన కిట్లనియె.

౨

కంసుండు శ్రీకృష్ణ వధార్థంబై పన్నాగంబులఁ బన్నుట.

క॥ ఒకతటి మధురానగరికి, సుమాశ్శృజ విపులసంతతిఁ నిధనోద్యమముఁ దిశరణశుద్ధిగఁ గోరి కు,తు' మున నే నుగి యు.టిఁ దోషవిదూరా!

౩

చ॥ చనిచని కాంచితిఁ మనుజఁ చారణ కిన్నర సిద్ధ యతు రా డ్దనుజ సురాపురోజనయుఁ తంబు శతాంగమదేభవాజిరా జనిభృతముఁ బలిష్ఠ యదుఁ శేఖరయుక్తము నూత్నరత్నజా తినివృత వేదికాస్వితముఁ దివ్యము కంససభాప్రదేశముఁ.

౪

౧౦. అందున నల్లడల్ జయజః యధ్యను లొప్పుగ సింహపీఠిక
జెందిన దుష్టుఁ గంను యదుః ఖేభరుఁగాంచితి నంత నాతఁ డా
నందముతోడ భండనముఁ నన్ మును పిండ్రునినుండి గొన్న యా
నుందరచామరాది పరిః శోభితపీఠ మొసంగి భక్తితోఁ.
౧౧. నాకు సమర్పఁ జేయఁగ ఘః నంబుగ నుబ్బి యిటు ల్వచించితిన్
భీకరవైరిచారణిఁ వేక కృతార్థ! యశోద నమ్మితో
గోకులమందుఁ గన్న పసిఁ కూన భవత్కరముం ద్యజించి వే
యాకసమొందినట్టి కథఁ యంత యెఱుంగుదు వీపు దేవరా!
౧౨. భూవర! పూర్వపుణ్యమునఁ బుట్టిన యీ వసుదేవుఁ డాస్థతో
దేవతీయందుఁ గృష్ణు, బలఁ దేవుని రోహిణియందుఁ గాంచియున్
నీవలన్ భయంపడుచుఁ నెచ్చెలియొ వ్రజనాథు చేతిలో
ఠీవిగఁ బెంచుమా! యని యిఁ డెన్ దదనంతరమందు వారలున్.
౧౩. శుక్లపక్షచంద్రుఁడోభను బెనుఁగుచు, బూతనయను నసురిఁ మొదలుకొనియు
నల యరిష్టుఁ డనడిఁ ననురువఱకుఁగల, రక్కసులను జంపిఁ నిక్కిరయ్య!
౧౪. ఇరువురు వీరు వైరులని యీ వెద నమ్మి మెలంగుమా! యన్
సరగ బలివృకంనుఁడు న సాధ్య దురాగ్రహకంపితాంగుడై
కరమున శాతభిద్రమునుఁ గైకొని యా వసుదేవుఁ దత్సభన్
నఱుకఁగఁ బోయి నాదు వచఁ నంబున నాగియు నెట్టకేలకున్.
౧౫. అలితోఁగూడ నాతని యస్తయులగు, సంకెలల వేసి వెనఁ జెఱిసాలఁ బెట్టె
నంత నటనుండి నేఁబోతి నవల నలఁడు, రామకృష్ణవినాశనాథరంభ మరసి, గం
౧౬. దనుజవరుఁడగు కేళినిఁ దానె విలిచి
రామకృష్ణులఁ ద్రుంపఁగాఁ న్రజము జనును!
యంచు నంపి చాణూరముఁ భాసురులను,
మంత్రులన్, నిజకరిమహాఁ మంత్రుఁ జీరి.
౧౭. వీరవర్మలార! సరఁ విన్ వినుడీ! మునివర్యుడైన యా
నారదు డిట్టి నన్ను నలఁ నందగృహస్థిత రామకృష్ణులే
పోరునఁ జంప నుండిరనిఁ పూర్తిగఁ దెల్పెను గాన వారలన్
మీరిట మల్లయుద్ధమునఁ మిల్లికొనంగుడి! గెల్పుఁ దొప్పడీ!
౧౮. ఉత్సాహ! మల్లభూమి శుభకరముగఁ నుసలకుండఁజేయుడీ!
యల్లలస్వదాంబుధాఁ నుబ్బు నా గజంబుచే
నల్ల నల్లిఁద్రొక్కవట్టుఁ బణగఁద్రొక్కఁ జేసి వా
రెల్లుకాఁ దూరదీ! చేయుమంబు! చయ్యనన్.

౧

౨

౩

౪

౫

౧౦

౧౧

౧౨

క॥ అమనసపవలున మల్లర, ణమగుఁ దత్పూర్వదినము ॥ నా గార్భకయ
జ్ఞమును బ్రశాంతము కొఱకై, క్రమముగ జరిపింతుఁగాన ॥ రండటకీరత్. ౧౪
ఉ॥ వారికి నీ రహి బలికి ॥ పంపి రహస్యముగా మనీషి న
క్రూరుని నంతరంగు నను ॥ కూలుని మంత్రిని బిల్చి యిట్లన్
బోరను రామకృష్ణులను ॥ పోతలు నద్దెగటార్తు రంచు నా
నారదమాని యిత్తటిని ॥ నాకు నెఱుంగఁగఁ జెప్పెఁ గావునన్. ౧౫

కంసుం డక్రూరుని గోకులంబున కంపుట.

తే॥ ఎల్లి వేకువ గోకుల ॥ మేగి యందు, నున్ననందునిగీమున ॥ వెన్నుఁడతని
యన్నయుండిన నీవార్త ॥ లన్ని జెప్పి, యమృతమొల్కెడి పల్కుల ॥ నాడి వేడి.
క॥ పృథులోపాయన భరితుల, బ్రధితుల సందాదిగోప ॥ రాజుల మధురా
విధసందర్శన మివచే, రథముల నెక్కించుకొనియు ॥ రమ్మక్రూరా! ౧౭

మహాస్థగర్ ॥ వినుమాదిగ రామకృష్ణుల్ ॥ విదితకువలయాపీడనాగంబుచేఁగా
ని నిరాఘాటంబుగా నా ॥ నిరతిశయబల ॥ స్నిగ్ధమల్లాభిచేఁగా
ని నిమేషంబందుఁ జాడ ॥ నిరుపమ విధుల ॥ సేనార్థవ్రజేశు
న్వనుకి నీల్గ బానర్తు ॥ నన రెద విడి యోన్నీహితాశ్యగ్రగణ్యా!

తే॥ పైని నావృష భానుని ॥ భంగవరతు, బిదప నందోపనందుల ॥ పీఠమడఁతు
సంత నానకదుందుభి ॥ హతమొనర్తు, వానిసఖుఁడగు దేవకు ॥ వధమొనర్తు.

తే॥ మాటియు రాజ్యసముత్సుకు ॥ విరసు నుగ్ర, సేనాబరిమార్తుయాదవసేన నంత
శంతమొరింతు సంశయ ॥ మందవలను, వీరు ప్రాగ్జని నురలని ॥ విశ్వసించు.

సీ॥ భూత భేతాశాది ॥ నేతయు వీరస, స్తప్రస్థుడు భూతసం ॥ తాపనుండు,
కింకయేవచ్చిన ॥ శంకరుసైతము, సంకటపడఁ జేయు ॥ సంకరుండు
పట్టుబట్టిన నట్టి ॥ ప్రలయకాలునిఁ గూడ, నణఁపఁజాలినద్యవి ॥ చాళిమండు
ముక్కంటినిగూడ ॥ మొగసాల కాపరి, గా సల్పినట్టి బా ॥ గానురుండు

తే॥ వృకనిశాట, హరిశ్చక్ర ॥ హృష్ట నరక, కాలనాథ, మహానాథ, కర్పూరులును
మిత్రులొచ్చు మదర్థమై ॥ మేడమందు, బ్రాణముల నియ్య సిద్ధులైవలలిరయ్య!

క॥ ధనియును ధన్వీయు బలియును, దనుజామరమనుజవరులఁ ॥ దనమాటకు లొం
గిన వారినిగాఁ జేయుచు, మనడి జరాసంధుఁడరయ ॥ మామయకాడే. ౨౨

ఉ॥ ఆరయ నేనె యీజగతి ॥ యందలి గండరగండల్ గరం
బూరును బేరులేని యట ॥ బుగ్రతనాశ మొనర్చి యీ యకూ
పారవృతావనీస్థలము ॥ పాలనసేయుచు నుంటి సర్వ బృం
దారకుల బిడొజ ద్రుటిఁ ॥ ద్రాశ్యను గట్టి జయించితి గదా. ౨౩

తే॥ వెండియుఁ ద్రవ్యపతినిఁ గుఁజేరు మేరు, గిగఁహఁమహామర్గముఁదఱచుచుండఁ
ద్రోసియుంటిని త్రైలోక్యభాసమాన, రాజ్యలక్ష్మిని గైకొంటిఁబ్రణతచరితః!

క॥ అకుఠోభయుడను జమ్మి, యిక నాకును నాచెలులకు ఁ నది యవశంబై
సుకములఁ గూర్చఁగ జాలదో?, ప్రకటింపుము కొఱతలేని ఁ రహి నక్రూరా!

తే॥ కవిజనము యం దీవెకవివరుడవు, చతురమతులందు నా బృహ ఁ స్పతివిసీపు
గాన నెదిచేయఁదగు ? ననఁ దానఁలితుఁడైన యక్రూరుడతనికిఁననియె నిట్లు.

తే॥ మీరు నలికిన పలుకులుఁమేలుగూర్పు, నవిగ నున్నవికాని యి ఁ య్యదిదలంప
దైనయొక్కము చేతఁగాఁ దగునుగాని, మనప్రయత్నముచేతఁగాఁ దనఁగ వినుచు.

శా॥ కంసుం డిట్లు వచించె దానలలితా! ఁ కావించింక యత్నము
త్తంసుల్ మెచ్చఁ గ్రియానకుల్ సఫలమై ఁ దైవారవే దైవమే
శంసాన్వబని నమ్మి పౌరుషబల ఁ స్థైర్యానులఁ వీడినఁ

హింసల్గులవే ? మిన్నకుండిన గదల్ ఁ హెచ్చిల్లి వేధింపవే ?

౨౮

ఉ॥ కాలము దైవరూపముని ఁ గట్టిగ నమ్మిన కిర్మయోగి యే
మూలనొ యుండుగాత బు ఁ ముక జలముక మతిలేని వెంగలుల్
వీలుగ దైవమే వరము ఁ వివేకసనీయ మటంచుఁ జెప్పఁగాఁ
జాలుచు నుండ్రుగాత దృఢ ఁ శక్తిసమేతుఁడు దానినొప్పునే.

౨౯

ఉ॥ కాపున తేపు గోమలము ఁ కంజహిఁతోదయపూర్వవేళలో
నీపు బిఱాన సాగుమని ఁ యేపున నొక్కి వచించి పంపి యా
సేవకజాలముక బనిపి ఁ చీదఱవడ్డ ముంబుతఁడ ర
త్నాన్వుల పీఠిక విడిచి ఁ యంతిపుంబున కేగి భూవరా!

౩౦

శ్లో॥ వాసుదేవుండు కేశనిశాచరుం దుగ్రంతుట.

చ॥ పదపడి కంసునానతి జ ఁ వంబున నేగిన కేశిదైత్యుడుక
మదమున నశ్వేయూపమును ఁ మానుగఁదాల్చి వ్రజులు జొచ్చియం
బుదము విధాన బొబ్బలిడి ఁ పుచ్చహతిఁ ఘనపంక్తి నింగి యం
దదవదతానటుల్ సలిపి ఁ యంఘ్రిహతిఁ ధరఁగూర్చఁజెట్టులఁ.

౩౧

ఉ॥ ఆసమయంబునందు వ్రజ ఁ మందు ని నాసము జేయు గోప గో
పీసముదాయ మాయసురు ఁ భీకర చక్రలఁ గాంచి బొంబులం
దాసల వీడి మాధవుని ఁ యండకుఁ జేరుచు దిక్కు కమ్మవం
గా సరి యంచు నొప్పికొని ఁ కంజదళేక్షణుడూరడించుచుక.

౩౨

పంచచామరము! తిటానుక గటిక బటంబుఁ దద్దగట్టి దైత్యువై
హుటా హుటిక జనంగ నా న ఁ రోదనుండు శ్రీహరిక

బటుత్వయుక్త దీర్ఘవామః పాదభూత బాధితుః

ద్రుటిబానర్చి యార్చ్య నింగిః మ్రోగ భూమిప్రయ్యుగ్గా.

మ! అటుపై శ్రీధరుఁడాగ్రహించి నిజహః స్త్రాగంబుచే వానిని

విటతాటంబుగఁ బట్టి త్రిప్పియు వియః దీర్ఘి జతుః క్రోశముల్

ద్రుటిలో దాట గిరాటు వేసి నవల్కః దోహచరోత్తంసుడు

త్కటకోపంబునఁ దిర్గి వచ్చి తనతోఁగఁ కళ మోదె దానూదరుఁ.

3౪

మ! అంతనాదైత్యాంతకుండు ప్రలయాంతకు భంగిం గనలి యా రేంద్రస్మ
రీని వాలంబుఁ గేలం దాలిచి గిరగిరం ద్రిప్పి యుప్పురవీదియందు వందయోజనం
బులపైఁ బడునట్లు విసర నయ్యసురుం డనుకునురై క్రమ్యుఁడ లేచి ధారాధరంబు
కరణి నార్చి పేర్చి జూలును, రోమస్తామంబును విదలించుకొని కాల్చిచ్చ మింగిన
యక్కమలాక్షు సమక్షంబునఁ బాదంబులకా మేదినిం ద్రవ్యము నా బాలకృష్ణుం
గొని విహంగంబు భంగి నింగి కెగయుచు దిగుచుఁ దిరుగుచు మిగుల బాధింపం
దొడంగె. అంత శిష్టరక్షకుండగు నా శ్రీహరి యావృపుష్పివృక్షరంబగు నొక
ముష్టితో నాదుష్టనిశాటుం బ్రహరింప నలెందు రెండుగడియల కాలంబు గడబట్టి
తిరుగఁ దెలియి యా హరిని దన కంధరంబునఁ దగిలించుకొని చదలున కెగసి లక్ష
యోజనంబు లుల్లంఘించె. అపు డందు గోవిందుఁ డాదుండగీని పాదసటాపుచ్చ
ఖురంబులతో నఖండంబగు భండంబు రెండుజాములొసర్చి నిజభుజంబుల నవ్వానిం
గైకొని యుయ్యెల నూచినపగిది నట్టిట్లూపి యటనుండి క్రిందఁ బడవైచి యొక
బుజంబు తదాస్థంబందుఁ జొప్పించె. అంత నది యుపేక్షించిన యామయంబు
విధంబునఁ గ్రమక్రమంబుగాఁ బెరుగుచు నా యసురోదరంబును బ్రవేశించి కలంచు
గని తగినట్లారక్కసుండు తన కుక్షిం బ్రబలంబుగా నొనర్పం గడుగ ఖండితోద
రుండై మృతుండయ్యె. అయ్యెవసరంబున నయ్యశ్వశరీరంబునుండి కిరీటహార
కేయూరకంకణకింకిణీకాంచీసమంచితంబగు దివ్యరూపంబు ధరించిన యొండు
పురుషుండు నిర్గతుండై యా భక్తవత్సలునికిం బ్రణమిల్లి సాంజలియై యిట్లనియె.

శ్రీశివార్చనస్తవతంతము.

తే! దేవ! శక్రానుచరుఁడను దివ్యరూప, ధరుఁడ, దేజస్వి వర్చస్విఁడ త్వవిదుఁడఁ

గుముదనామకుఁడననుగొడుగుబట్టి, యింద్రమెప్పించిజివించుఁగొన్న తొల్లి

తే! అపుడుదేవేంద్రుఁడట్లునృతాసురవధ, సల్పితద్భ్రహ్మహత్యాది శాంతికొలుకు

సర్వసవనోత్తమంబును ప్సస్తిదంబు, నైన యశ్వమేధంబు స మాచరింప

తే! శ్యామ కర్ణాంచితము మనో జవయుతంబు,

శుభ్రవర్ణ సంయుతమును పుభకరంబు

నైన హయమును విడువంగ ధానిదస్క
రించుకొని యెక్కి తలమున ధేగియుంటి.

౩౮

ఉ॥ అత్తలి నింద్రుడుఁ దివిష ధావళితోఁ జనుదెంచి నెత్తిపై
మొత్తుచుఁ ద్రాళ్ళగట్టి హయ ధముం గొని దుర్మతి! తేజరూపుతో
హత్తు సశాచరుండవగు ధమామనుయుగ్మ మటంచు శాపమున్
జిత్తమునన్ దయారసముఁ ధ జేర్చక నాకిడె నబ్జలోచనా!

౩౯

ఉ॥ దాన హయస్వరూపవృత ధైత్యుడనై చరించుచుంటి నో
దానవవైరి! నీదయను ధ దత్తుతనాయకశాప మిత్తజీ
నేను విడంగఁ జాలితిని ధ నిశ్చయ మియ్యది భక్తవత్సలా!
దీనశరణ్య! దేవనత! ధ దేవ! నతుల్ బానరింతు భక్తితో.

౪౦

చ॥ అని ప్రణమిల్లి నల్లడల ధ సన్నభరణోచులఁ బర్వచుక్ మహా
ఘనమగు విష్ణులోకమును ధ గాంతిసమన్వితమా విమాన మం
దన వెసనెక్కి చేరెను వి ధ ధూతరిపూర్తర! తత్పరంబునన్
దనరిన సంగతుల్ నలికె ధ దన్ వినుమీ బహులాశ్వభూవరా!

౪౧

అక్రూరుండు గోకులంబున కరుగుట.

తె॥ కంసునాజ్ఞ సక్రూరుండుఁ ధునరధంబు, నెక్కి గోకులంబుననేగుఁచక్కజమగు
గిరుల దరుల సరిస్సులఁదరుల విరులఁ గాంచు చలరుచుఁ జను చిచ్చునెంచె నిట్లు.

క॥ నయముననో భయముననో, ప్రియముననో వైరముననో ధ విష్ణుని బలునిన్
రయమునన్ దోడ్కొని రమ్మని, నియమించిన యట్టికంసు ధ నిత్యముఁ గొలుతున్

ఉ॥ ఏమితపంబుఁ జేసితిన్ ధ యే మహనీయునిఁ గొల్చియుంటిన్
యేమిజపంబానర్చితిన్ ధ యెట్టి వ్రతంబుల నోచియుంటిన్
యేమిసుఖంబు ధాత్రికి ధు ధ టించితిన్ కద! యీదినంబునం
దా మధువైరి నా స్వభువు ధ నాహరినిం గను భాగ్యమబ్బెగా.

౪౪

ఉ॥ కాని మదాగమంబు విని ధ కంసుని పంపున వీడు వచ్చె న
ద్దాన నితండు వధ్యుడని ధ దానవహంత సమీకరంతయై
మానసమందు నెంచి పరి ధ మార్చునో? చెల్చిని గడ్డెనిచ్చి స
మ్మానముఁ జేయునో మఱియు ధ మద్విధి యెవ్విధి నివ్వటిల్లునో.

౪౫

ఉ॥ ఎట్టులనైన నేడు కమ ధ లేశుఁ గనుంగొను భాగ్య మబ్బె నా
యట్టి కృతార్థుఁ ధి జగతి ధ యందుఁ జెలంగునె? పట్టుపుట్టుముల్
గట్టడిజేజె యే నరుల ధ కన్నుల గోచరుఁ డానో వారు బ
ల్బెట్టుల నైన ధన్యులయి ధ క్రీధరుఁ జేరరె? యంతరంగమా!

౪౬

- ఉ॥ ఈరహి శౌరినిం గుటిది ♦ యెంచుచు సచ్చకుసంబుఁగాంచి య
క్రూరుఁడు గాందిసీనుతుఁడు ♦ గోకుల మర్కుఁడు గ్రుంకు వేళలోఁ
జేరి యవాంకుశాంబుజ వి ♦ శివజనార్దన పాదచిహ్నయు
గౌరణిఁగాంచి డిగ్గన ర ♦ థంబును డిగ్గి మనోరథంబునన్. ౪౭
- తే॥ పొరలి యానందబాష్పము ♦ ల్పొరల విడిచి
నందు మన్నికి నరుగంగ ♦ నందునుండి
బలునిఁ గూడిన కృష్ణుండు ♦ వచ్చుచుంటఁ
గన్నులారఁగఁ గనుఁగొని ♦ గాఢభక్తి. ౪౮
- సీ॥ పురుషోత్తములను నం ♦ భోజలోచనులను, శ్యామలగౌరవ ♦ స్థాంచితులను
లీలాపరులఁ బీత ♦ నీలాంబరధరుల, బాలుర గోజాల ♦ పాలకులను
మకుటలలంతికా ♦ మంజీరకంకణ, హారకేయూర స ♦ నున్విశులను
యోగిరాడ్డవరా ♦ డురగరాజ్ఞాతులఁ బు, రాజుల భక్తసం ♦ త్రాణరతుల
- తే॥ నిరితానంగరూపుల♦దుర్జనగణ, తర్జనాత్యూరిత బలుల ♦ దుర్జయులను
నార్జవారిత యశులను♦హరి బలులను, డాసి పదములంబడి నతుల్♦జేసె నవల.
- క॥ శౌరియు రోమాంచితునిగా, వీరుని నానందబాష్ప ♦ విలసచ్ఛులు న
క్రూరుని నక్రూరునిఁ గని, కాదుణికత్వార్థ నయన ♦ కమలుండగుచున్. ౫౦
- చ॥ పదములనుండి హస్తములఁ ♦ బట్టుచు లేవఁగఁదీసి యింటికిఁ
ముదమునఁదోడుకొంచుఁజని ♦ ముద్దగు గద్దియ నిచ్చి మంచిగాఁ
గుదిరిన భక్త్యభోజ్యముల ♦ గోవుముఖంబునఁ బెట్టె భూవరా!
పదపడి గాందిసీతనయు ♦ ప్రక్కకు నందుఁడు సేరి యిట్లన్. ౫౧
- ఉ॥ సిగ్గును వీడి భోజపతి ♦ చిన్నల నల్లురఁజంపెఁ జెల్లబో!
యెగ్గులుఁగూర్చె జెల్లెలకు ♦ నేమియెఱుంగని వారినిం జెఱన్
బగ్గును పెట్టె న్యాయముల ♦ వంబు దలంపక యింక నెవ్వరిన్
సుగ్గానరింపఁ జూచెడినొ ♦ న్యూనతలేని యటుల్వచింపుమా! ౫౨
- తే॥ అట్టిచెట్టరాజ్యమునందు♦నట్టులీపు, బ్రతుకుచుంటివో యక్రూర!♦పలుకుమయ్య!
యనుచు గేహములోనికి ♦ నరిగె బిడప, హరియు గాందిసీపుత్రకు♦నడిగెనిట్లు.
- ఉ॥ సేనుమె మీకు మీపురినిఁ ♦ జిన్నలుఁబెద్దలు శ్రీలు పూరుషుల్
సేనుమె ? నీవె సాగుతఱిఁ ♦ జీరుచు నాతలిదండ్రు లాదహో
నేమి వచించి రాత్మజన ♦ మేవెతల్ బడకుండెనొక్కొ? యిం
కేమిదలంచె గంనుండిపు ♦ డెల్లజగంబులు ఊభఁజెందఁగాన్. ౫౩
- ఉ॥ నాపుడు గాందిసీనుతుఁడ ♦ నందొడఁగెన్ బరమాత్మ! మొన్న భో
జాపనిజాని, మానమున ♦ నాసభయందుఁ గృపాణపాణియై

యావనుదేవుఁ జంపుటకు ధ యత్నముఁజేయుటఁ జూచి వెంటనే

దేవమునీంద్రుఁ డాపె వను ధ దేవకుమారక ! వైరిమారకా !

౧౧

ఉ॥ దాన సశేషయాదవులు ధ ధార్మికవర్మలు దద్దరిల్లి త

త్థానమునుండి లేచి పెట ధ తాపులకుఁ జని రంతఁ గంఠుఁడా

దీనుల యాదవోత్తముల ధ దేవతలఁ బరిమార్చ యత్నము

న్నూన్యముగా నొనర్చెడిని ధ యుక్త మయుక్తము లేక శ్రీకరా !

౧౨

క॥ అక్కతమున నామధురకుఁ, జక్కఁగఁ జనుదెంచి కంఠుఁ ధ జంపియుఁ బ్రజకుఁ

జక్కులఁ బాపుచు సుఖముల, గ్రక్కునఁ గలిగింపుమయ్య ధ కరుణాభరణా !

క॥ అనవుడు సబలుండగు హరి, తనపెంపుడు తండ్రిదా య ధ ధార్థాశయముఁ

గొని కార్యకరుల వ్రేలను, నెనగునఁ బిలిపించి యిట్ల ధ నెను బహులాశ్వాః ॥౧౩

క॥ నేనాను నందులు వడ్డప్పువ, భానువు లుపనందు లింక ధ బలిగోపక సం

తానము పృథ్వులు మధురికుఁ, వైనము కాఁగలరు వేకు ధ వను నద్దానఁ. ॥౧౪

క॥ అరుణోదయ కాలమునఁ, బురిగల నెయిపాలుబెరుగుఁ ధ బ్రోఁగుఁగఁగొని మీ

కరదంబులతో సయితం, బరదంబులఁబెట్టి యిచట ధ కరుదెంచవలెఁ. ౨౦

ఉ॥ ఆతరువాతఁ గార్యకరు ధ లాహరి యాజ్ఞఁదలఁ వహించి యా

వ్రేతల యిండ్లకుం దిరిగి ధ పెద్దలు బిన్నలు నాలకింపఁ ద

త్పితటోదితోక్తులను ధ వెల్లడిఁ జేయుచుఁ జిడ్డుపెర్చు పా

త్నేతులు ప్రోఁగుగా నొకటఁ ధ నేర్పునఁ జేర్చుదొడంగి రింతలోఁ

౨౧

చ॥ విడిముడి బోటియేడుగడ ధ వెచ్చుడు వైనమొనర్చు వార్త యా

పిడుగువలెఁ ప్రజాంగనల ధ వీనులలోఁ బడఁగొందఱంగనల్

గుడిచెడి యన్నముఁ విడిచి ధ గోలను బెట్టిరి కొండఱన్న లీ

తఁడు మనలంద్యజించి యెటు ధ దర్లు ? నటంచుదలంచి రెంతయుఁ. ౨౨

ఉ॥ కొండఱు గండదేశములఁ ధ గోమల హస్తములుంచి బెంగతోఁ

గుందిరి కుందుఁడే చనినఁ ధ గొంప మునుంగదె యంచు గోపికల్

గొండఱు వల్కిరామధుర ధ కుఁ హరియేగుట ప్రస్తుతంబు సం

దెందులకంచుఁ గొండఱని ధ రీశ్వర ! మేశ్వర బద్ధశేముషీ !

౨౩

మ॥ మఱి యా రాధిక, కృష్ణు నెమ్మొగమునుఁ ధ మందస్మితంబుఁ సుకం

ధరముఁ నాస నురంబు నారు వరహ ధ స్తంబుల్ పదంబుల్ శరీ

రరుచుల్ మాటలు నీటులుఁ బ్రణయవై ధ రంబుల్ మహిమాద్యాన సం

చరణాసక్తిని రాసముల్ దలంచుచుఁ ధ శశ్వత్తు రోదించెడిఁ. ౨౪

చ॥ ఇంకను గొండఱుగ్గులులు ధ కృష్ణుని వీడఁగ లేక యింపుకేఁ

జంకక యొక్కయిక్కనొక ధ జట్టుగఁ గూడియు రామపారిదా

వంకకుఁ బోయి యోయనఘ ! ♦ పాడియె ? మమ్ములఁ బాపి శ్రీపతిఁ
బెంకెతనానఁ దోడుకొని ♦ వెళ్ళుట చెప్పుమ ! గాంధీనీసుతా !

౬౫

క॥ అక్రూరుండవు గావని, సక్రమముగ నాడితిమిగ ! ♦ చక్కనరయ నీ
వోక్రూరుండవు జమ్మి, చక్రివియోగంబు మాకు ♦ సంధించుటచే.

౬౬

మ॥ మురళీగాన వినోద కార్యకలనా ♦ పూర్వప్రభావాభ్య ! యీ
తరుణంబందుఁ జిరంతనంబయిన మా ♦ సంబంధమగ వల్లరి
గరముండెంపి యద్భుచ్ఛగాఁ జనెదవే ! ♦ కారుణ్య మావంశయే
సరిగా నుండిన యట్లు తోఁపదహాహ ! ♦ శౌరీ ! మురారీ ! హరీ !

౬౭

సీ॥ రాస కేళులయందు ♦ రతినిగావించిన, చెలిమి యావంశయే ♦ దలఁపవేల ?
మాయొడ్లలోఁబడి ♦ మంచిపాల్పెరుగు నే,తులు గ్రోలినట్టిమేలే ♦ దలఁపవేల ?
యలజలక్రీడల ♦ యందొనరించిన, స్నేహంబు నాత్మలోఁ ♦ జేర్పవేల ?
బృందకారణ్యంబు ♦ నందలి మాతోడి, క్రీడలు మదిని లె ♦ క్కింపవేల ?

తే॥ గోప్రవర్ధన శైలంబు ♦ గోటనెత్తి, ప్రజ నివాసులఁ గాచిన ♦ పరమకరుణ
నల్పమైనను మాపైని ♦ చాల్పవేల ? మధురకరిగెదవే కృష్ణ ! ♦ మమ్ము విడిచి.

సీ॥ సీతామహాదేవి ♦ శ్రీరాముతోఁగూడ, వనటచెందుట ప్రేమ ♦ వలనఁగాదె
చంద్రమతియు హరి ♦ శ్చంద్రునితోఁగూడ, వనటచెందుట ప్రేమ ♦ వలనఁగాదె
యింద్రాణి యట్టి దే ♦ వేంద్రునితోఁగూడ, వనటచెందుట ప్రేమ ♦ వలనఁగాదె
హైమవతీసతి ♦ హరుతోడ మిక్కిలి, వనటచెందుట ప్రేమ ♦ వలనఁగాదె

తే॥ మఱి బత్రివత లను వాసి ♦ మహినిగన్న, వారలెల్లరు భక్తితో ♦ వనటకనుట
ప్రేమవలననే కావునఁ ♦ మేముగూడఁ, గవ్వసుఖముల నీవలె ♦ గాంతుమయ్య !

మ॥ చెలులారా ! యలనాఁడు రాసమున నీ ♦ శ్రీకృష్ణచంద్రుండు లే
నెలు వర్షించు స్వరాన నేమిపలికె ♦ నేడేమి చేయంగఁదా
జెలరేగఁ గనుడి యిదేమి నయమో ♦ చిత్తంబు ధైర్యంబుగా
నిలువఁ లేని మహానుభావు దయయు ♦ నిర్భూలమూలంబగు.

౭౦

క॥ కావున లాభము లేదిక, నేవనికోయేమనికొ ♦ యేగెదమో రా
జీవాత్ములార ! కర్మం, బీవిధి యెడ్పించుచుండ ♦ నదిచేయనగు ?

౭౧

క॥ అనిహేరాళమగు విరహ, మునవగచి స్వసద్గములకుఁ ♦ బోయెడి వారి
వనమాలి కాంచి యిట్టుల,ననె నందఱి కన్ని యాపు ♦ లందుచుఁ దాల్చి

౭౨

శ్రీకృష్ణుం డక్రూరసహితుండై యరుగుచు రాధాదుల నూడించుట.

క॥ గోపికలారా ! మీర్పరి,తాపంబును మానుడేను ♦ దప్పక త్వరలో
మీపాంతుకు వచ్చెద నుమి, మీపెరిమను జేసినట్టి ♦ మేలు మఱితునె.

౭౩

మ॥ అట్లే చెప్పి యటనుండి సాగి వృషభానుతనూజాత యగు శ్రీరాధాదేవి సుందరమృదిరాజునకుం జని యందుఁ దనవియోగంబునఁ బరవశయై యొంటిగా నొకమూల బడి యున్న రాధికంజూచి తత్సఖజనంబు దన్ను జట్టుమట్టుచుండ సకల లోకములను పోయెంబగు మురళీగానం బానరింప నాలించి యప్పద్మిని పద్మినీమనో హరోదయి బును గాంచి సంతసించిన పద్మిని విధంబున నిజనయనపద్మంబుల విప్పి శ్రీపద్మాక్షపద్మబాంధవుం గని యలరారి సింహాసనం బిడి సత్కరించె. అంత నమ్మాధ్యక్షుండు దీనయు, నశ్రుపూర్ణముఖయు, విరహవిహ్వలయు నగు నాసుందరిని దాసి మీఠుగంభీరంబగు గళంబున.

౨౪

కా॥ ఈ నామూటలఁ దాలిమిఁగ వినవె యో ధ యేణాక్షి ! యీవేళలోఁ బోనా యామధురా పురంబునకు తే ధ పోమాపా యందుండి రా తీనా సుష్టాలఁ జంపి శిష్టులను హా ధ శిక్ గాచి తత్ప్రీతుఁడ౯ నానా నాన్వడి యుండఁ జాలుదునె ? యో ధ కాంతామణీ ! పల్కవే !

౨౫

ఆ॥ నేను పన్నదాత ధ నెంజలి విడిచి భూమలను దాల్చి హాయి ధ జెలులతోడ ముచ్చటలు కొంచుఁబాలుపారుచుండుమా !, యంచు నూటడించెనవనినాథ !

క॥ అంతఁజూచి దనచెవులకు, ములుకులుగాఁ దోప రాధ ధ మూర్ఖిల్లిమఱిగఁ జెలికొని దానదగ్గమగు లత విధంబునఁ దప్పించి ధ కొతుకపడుమదిగ.

౨౬

క॥ తగునా ? సేకరి నాథా !, యగచాట్లను నన్ను బెట్ట ధ ననిశము నిన్నుగ నిలువఁ స్నేహించెడి నను, దిగవిడిచియు నిచట నెటకొ ధ తెగఁబోయెదవే ?

ఉ॥ పోయిన నాచేయగలఁ ధ బొల్తుక పుట్టువుగాదె బూదినై పోయెద నాతెతో నెటుల ధ మూఁడెను గీడులు నాకు నక్కటా ! యే సుమనసు నివ్వడి న ధ హించితినే ? కలనైన నిట్లు నా కేముగ నెట్లు చొచ్చుదు న ధ టంచుఁ దలంచితినే ! మనోహరా !

౨౭

క॥ రక్షింపు నాచో ననుగమ, లాతొ ! యనిరెండుతడవ ధ లగ నుడువ జగ ద్రాక్షింపు నాకారుణ్య క, టాక్షంబు నిగుడ్చి యిట్లు ధ డాపక పలికె.

౨౮

మ॥ కలికే ! కృష్ణశుండ సంతతము భ క్తశ్రేణి యిష్టంబుల౯ ఫలిమంక౯ బానరింతుఁ గాని యెపుడు ధ వ్యర్థంబుగావింపనే ! యుల శ్రీరాముండు నిన్ను భ ర్తృవిరహం ధ బబ్బంగ నూతేండ్లు బల సేలుగుల గల్ల శపించె గోజగమున౯ ధ జింతింప లాభించునే ?

౨౯

ఆ॥ అట్టిశాపకాల ధ మరుదెంచె నిప్పుడే, బిట్టు దాని ననుభ ధ వింపవలయు సౌందర్యురాశి ధ సాధారణంబుగాఁ, జనునె ? యెంతగొప్ప ధ జనునకైన.

౩౦

మ॥ గతజం సేకుబాధనము ధ గాదొకొ ? యయ్యది చింతచేయుటల మతి నర మంగ నాపునుడు ధ మత్సఖుండే కడ యైన నీవు నా

- సతివగుట దమి విడువఁ జాలక నేఁ బ్రతిమాసమందు నీ
స్థి గని వేడ్కఁగూర్చుటకు ఁ స్నేహమొనర్తు సఖివలంసమా ! ౮౩
- తే॥ కాన శోకంబు మానుమోకమలనేత్ర! యన్ననామచేయుటకు నెయ్యదియులేక
దేవ! నీవువచ్చించిన ఁ వి మాస, మాసమున దర్శనంబిచ్చి మనుకవయ్య ! ౮౪
- ఆ॥ అటులఁ గాని యెడల ఁ హఠకసన్నిధి, మునుశిరీషమృదుల ఁ మునుఘనంబు
దివ్యమునగునాదుఁదేహంబు దాహంబు, సలుపఁగలనటంచుఁ దెలియుమయ్య !
- చ॥ జలరుహనేత్రుఁ డద్దివిని ఁ సత్యము నానుడులెల్ల ధర్మపురా
జలరుహబాంధవేందువులు ఁ సంధ్య యముండును సంతరాత్న పా
బలుకులు శాస్త్రజాలము బ ఁ వల్ నిశి సాక్షులు గాగ నాదుగో
వులవయి నొట్టుపెట్టికొని ఁ పూర్తిగఁ జెప్పినవౌట నమ్ముమా ! ౮౬
- క॥ చేతస్సూక్ష్మర్తి క్షిప్త, స్తోతుకముగఁ జెలిమిఁ జేసి ఁ యెగ్గుల్ లగ్గుల్
బ్రాతిగఁ దెలుపునో వాఁడే, భూతలమున ధన్యతముండుఁపుణ్యుడుగదా, ౮౭
- క॥ చేతస్సనందు విషమిడి, ప్రీతిగ స్నేహించు నరుడొ ఁ విషపుచ్చుచు
హేతువటుండు లంపటుండును, ఘాతుకుండునునైన నటుసకరణి నభయమొడ, ౮౮
- క॥ ఈయెడ నీయెడఁ జేసిన, నేయమొ టకఁగొంతుగాదు ఁ నజీ నవమ్మను! యో
త్రోయరుహాయతనేత్ర! పోయెద నెలవిమ్ము త్వరగఁ ఁ బాలతులమునన్న! ౮౯
- తే॥ కర్మకరణంబులకు రసఁఘనత దెలియఁనటులఁ గోర్కెలఁ గాంక్షించునట్టి మునుల
కెద్ది దెలియరాదో యెద్ది ఁ యేమిగోర, నట్టిమునులకుం జిక్కునో ఁ యెద్ది నేను.
- తే॥ పాలకును బాలగలతెల్పుఁడాలునకును, దారతమ్యంబులేని విఁ ధలున నీకు
నాకు భేదములేదని ఁ నమ్మి మునులు, సతమధ్యానించుచునుగోఁసరసిజాక్షి !
- క॥ నాకును నీకును భేదం, బేకరణిను కూర్చి యెవ్వ ఁ రెద జపియింపఁ
యాకొంటెలు సరకమునం, దాకమలాప్తేందుభముగ ఁ నత్మదుకునభి! ౯౦
- తే॥ నీవు మేదిని నన్నిడి ఁ నిలువలేవు, కాని నిన్నిడి యేమనఁగలనె? దేవును !
కానఁ దప్పక నెలనెలఁగనపడదను, బొత్తుగాఁ జింతమానును ఁ పువ్వుజోడి !
- ఆ॥ అంచు నూటడించి ఁ యంగీకరింపఁగా, సలిపి యింటికేగె ఁ సరగ నవల
నందముఖులు బలులఁ ఁ బొంది రథములెక్కి, కల్యమందు లేచి ఁ దదిగయ్య !
- తే॥ అంత నక్రూరుఁడా రమాఁకాంతబలులఁదన యరదమందు నెక్కించిఁజూచునెక్కి
మధుర కేగడివేళలోఁమార్గములను, గోట్లకొలదిగ గోపికల్ఁగుమిగలిచి. ౯౧
- మ॥ అదె యక్రూరుఁడు క్రూరుఁడై యరదమం ఁ దారామహేమాంబగుల్
గుదురం జేసి సమీరతుల్యగతితోఁ ఁ గోల్కొంచుఁ దోతెంచెడి
గద! వీక్షించుడి! యడ్లగించుడి! కసిక ఁ గారించుడి! దంచుడి!
చెదరంగొట్టుడి! నెట్టుడి! కొఱకుడి ఁ ఛేదించుడి మించుడి! ౯౨

ఉ॥ ఒండొరు లిట్లు పల్కుకొని ధ యుగ్మలు లారథ మభ్రపంక్తి మా
ర్తాండుని గప్పుకై వడిని ధ దద్దయు జట్టును ముట్టి దండిగా
దండముల గ్రహించుచు ర ధంబును జార్జ మొనర్చి సారథి
రెండగు వేళ్ళబట్టికొని ధ తీవ్రవన గ్రిందికి లాగివైచియున్.

౯౭

ఉ॥ దద్దులు గట్టునట్టులుగఁ ధ దత్తురగంబుల వేత్రపంక్తితోఁ
దద్దయుఁగొట్టి నెట్టన ర ధస్థుల యుక్కడగింప సాగఁగా
గ్రద్దన మాధవుండు గని ధ కంజదళేక్షణలార ! తిర్గి నేఁ
బొద్దది గ్రుంకులోపలనె ధ యాధిగ వచ్చెద నిండ్ల కేగుడి !

౯౮

చ॥ అనియిటు పల్కిగోపికల ధ నావల కంపి స్వభక్తు గాందినీ
తనయనిఁ బ్రోచి తేరును ద్రు ధ తంబునఁ జక్కఁగఁజేసి రథ్యముల్
మనమున భీతిని విడి సు ధ మాళము సెందగ మూపులందుఁ జే
తను గడుదట్టి కట్టియుఁ బ ధ తాకను నెత్తి వసింపవేడ్కతోన్.

౯౯

తే॥ గాందినీపుత్రకుండును ధ గాంచి యలరి, సజ్జితమగు నారథమును ధ సరగనెక్కి
రామకృష్ణులు దనవెంట ధ రాజిలంగఁద్రోల సాగను మధురపుంధ్రోవయంద.

ఉ॥ ఆరథకేతు వెండనుక ధ నక్షుల కప్పుడు గోచరించెనో
యా రథవాజిసంతతిఖు ధ రాహత ధూళులు నెంతదాఁక దై
నాతెనో యంతదాఁకఁ గని ధ పంకజనాభుని పల్కులెంచి శృం
గారవతుల్ విచిత్రముగఁ ధ గాంచుచు నిల్చిరి బొమ్మలో యన్.

౧౦౦

క॥ క్రమముగఁ గృష్ణం డక్రూ, రముసలియుతుడై యల మధురాపురిఁ గల బా
హ్యమహూద్యానవనికి హర్ష ముతోఁ జని రథము డిగ్గి ధ సస్వరగతితోన్.

ఉ॥ అన్నను రాముఁగూడి యము ధ నాపగ కేగియు దాహ మారఁగా
దిన్నగ నీరుద్రావి మఱి ధ దేరును నెక్కెను గాందినీజుడు
గ్రన్నన రామకేశవులఁ ధ గాంచి తదాజ్ఞను బొంది తద్దనీ
సన్నిధిఁజేరి కాల్యములఁ ధ జక్కఁగఁ దీర్చి యనంతరంబున్.

౧౦౩

అహూరుండు యమునానదిని రామకృష్ణులం దర్శించుట.

తే॥ నిత్యనైమిత్తికంబులఁ ధ నిష్ఠతోడఁ, జేయ జలములోనికిఁ బ్రవేశించె నందుఁ
గరము నుడులతోఁ జెలఁగియఁగాధమైనయొక్కయెడ రామమాధవులొప్పుగనియె

తే॥ కనియు ముక్కున వేలిడిగట్టునెక్కి, రథమునందుననున్నఁ యా రామహరులఁ
గాంచి క్రమ్మల నదిలోనఁ ధ గనఁగవార,లిర్వూరొప్పుట గనియెడ ధ నెంచెనట్లు
మ॥ కలయో మాయయె సత్యమో భ్రమయె నా ధ కందోయివైచిత్వమో
జలజాతాయతవత్రనేత్ర కృతీయో ధ జలంబా యింకేదియో

పలుకం జాలను గాని యేమి యిది యా ధ పద్మాక్షునీలాంబరుల్
జలమందు రథమందు నొప్పి రొకకా ధ లంబం దభేదంబుగఁ.

౧౦౬

క॥ ఏవంవిధి ననుకొని తా, భావమునం దలరి మఱియు ధ వారులలోనే
శ్రీవిగఁజూడఁగ సాగెను, నావేళను గాంధీనీజఁ ధ డాకాళింది.

౧౦౭

సీ॥ వేయిపడగలతో ధ వెలిగెడి శేషుని, గుండలీభూతుని ధ గూర్చిగాంచి
యాతని యుత్సంగ ధ మం దద్భుతంబైన, గోలోకచిత్రముల్ ధ గోర్చిగాంచి
గోపకాశ్యవనాను ధ కూలగోత్రేశ్వరం, బైనట్టి గోవర్ధ ధ నాద్రిగాంచి
బృందకారామ కా ధ శిందీ ధునీమణి, సౌందర్యమంతయుఁ ధ జక్కఁగాంచి
తే॥ కోటిమచ్చధలావఁబ్బుఁగోటిభాస్క, రోజ్వలాంగుని రాసేసునూరితయశుఁ
గృష్ణ రాధికాయుతుఁ బ్రభుఁదృష్టతోడఁ గాంచి బ్రహ్మయటంచు నుతించె నిటుల

సీ॥ ఎవనిచే జగము జ ధ నించునో యెవ్వనిచే నిది వృద్ధి ధ జెంచుచుండు
నెవనిచే నిది గిట్టు ధ నెవనిలో నిది యుండు, నెవ్వఁ డిద్దానిలో ధ నెసఁగుచుండు
నాది మధ్యలయంబు ధ లంటవో యెవనికి, నెవనికి గల్గెమం ధ బెదియు లేదొ
నామయాపగుణాదు ధ లేమాత్ర మెవనికి, లేవో యెవ్వఁ డఖిల ధ దేవదేవుఁ

తే॥ డట్టి శాశ్వతుడవగు నీ ధ యద్భుతమగు, మాయ నిర్జింభాసుర ధ మాని నరులు
దెలిసి కొనసప్పు డెఱుఁగంగఁగల నె? చెప్పును! నన్ను గ్రహింపుము కృష్ణ! నందపుత్ర!

శా॥ పద్మాక్షా! హరి! పద్మవైరికులజా! ధ పద్మోదరా! మానివృ
త్పద్మేదిందిర! పద్మబాణజనకా! ధ పద్మాలయానాయకా!
పద్మాభిప్రీయకొటిసక్సమరుచీ! ధ పద్మోద్భవాదిస్తుతా!
పద్మప్రసాహసమర్థమాతుల! భవ ధ త్వత్పద్మముల్ గొల్చెదఁ.

౧౧౦

ఉ॥ చేతులు నీను పూజలను ధ జేయుట కంఘ్రులు రెండును భవ
త్పూరినీకేతనంబులకుఁ ధ బోవుటకు శ్రవముల్ భవత్కథల్
బ్రాఁతిగ నాలకింపఁగ శి ధ రంబు కరంబుగ నిన్ను మ్రొక్కఁగాఁ
జేతము నిష్ఠలంచుటకు ధ సిద్ధ మొనర్చుము నందనందనా!

౧౧౧

తే॥ దేవకీపుత్ర! బ్రహ్మాండ ధ దేవ! శరణు
నన్ను మన్నించి రక్షింపుమో ధ నలిననేత్ర!
యనుచు ననులోనఁ గృష్ణుండు ధ నఖిలలోక
సహితుడై తిరోహితుఁ డాట ధ సరిగ నెఱిగి.

౧౧౨

తే॥ మఱల నతులిడి సంధ్యాదిమహితకర్మ, లాచరించి తీరమునకు నరుగు దెంచి
తిరిగి వెనుకకుఁ గనుచు నఁచెరువుఁబొంది, హరి పరబ్రహ్మయని నిశ్చయంబొనర్చి.
చ॥ అలరుచుఁ దేరునెక్కి యసి ధ తాంబరనందకుమారయక్తుడై
జలజహితుండు గ్రుంకుతఱిఁ ధ జక్కఁగఁ దన్మధురాసమీపమం

దలరు వనంబుఁ జేరె నట • నావ్రజరాజ్ఞులు గోపకుల్ వడి
బిలపిలమూఁగిరా పిదప • వెన్నుఁడు, నందుఁడు దొట్టివారలఁ.

౧౧౪

చ॥ కని యల గాందినీతనయుఁ • గాంచి ప్రియంబున నిల్లు పల్కె నో
ఘనచరితా ! భవద్రథముఁ • గైకొని ముందుగ వీడు లోనికి
జను మటుపైన మేమును వె • సఁ జనుదెంతుము పొమ్మనంగ వాఁ
డును భయభక్తులఁ గడుగఁ • డఁ గిడిగిట్టు బొనర్చి యిట్లనఁ.

౧౧౫

తే॥ పతితపానన ! జగదీశ ! • పరమపురుష !, సోదరాభీరయితముగా • భేదము విడి
నా గృహంబునకేఁచెంచినలినసామ్య, పాదధూళిఁ బావనము సల్పఁ నుతింతు.

శ్లో॥ నిన్ను విడనాడి యింటికిఁ • నేను బోను, జూవె! యని పల్క-విని యా యశోదపత్ని
యిట్లు వాకొనె నక్రూర ! • యేను కంస, ముఖవిరోధుల నందఱఁబొడిచి యడఁచి.

ఆ॥ నీవు గోచనట్లు • నీలాంబరాభీర, సహితుడ నగు నేను • సత్వరముగ
సేమనికికి వత్తుఁ నీ వాలసింహక, లెమ్ము రథముగొమ్ము • పొమ్ము పొమ్ము. ౧౧౮

శ్రీకృష్ణుండు మధురకుఁ జేరుట. ❀

చ॥ అంత నక్రూరుం డద్దానికి నొప్పి యుషఃకాలంబున మేల్కొంచి తదను
మతిం గొని తన యరదంబెక్కి కంసుని సదనముం జొచ్చి యతనికి రామకృష్ణాగమ
నంబు వికపించి నిజగృహంబున కరిగె. తదనంతరంబున నపరాహ్ణంబగును సాగ్ర
జండుగ కృష్ణుండు తత్పురీవర్చనలాలనుండై ప్రయాణసన్నాహం బొనర్చుట నందుం
డాలోకించి నాయనా ! యిది మహాసుఖకరంబగు గోకులంబు గాక యతిభయంకరం
బగు కంసుని ముఖ్యపట్టణంబని యెఱింగి యార్జునంబు ముదిడుకొని యప్ర
మత్తుండవై సంచరింపుము. నానుఁగి మరువకుమని హెచ్చరింప నతం డందుల కూ
రికరించి నందప్రణోదితగోపక బాలవృద్ధసహితంబుగా నాపురిలోనికి నడుగిడి నల్లడ
లం దలరెడి దుర్గంబులను బరిభలను వప్రంబులను భర్తమయరమ్యహర్మ్యంబులను
శృంగాటకంబులను శృంగారోద్యానవనంబులను వివణులను నచ్చరలనుబోలి మరుని
చేతికటారులనం దగు మిటారులను యమునాతటినీలటవిలసన్మణిమయసోపానంబు
లను వెండియు నానావిచిత్రంబులను విలోకింపం దొడంగె. అమ్మెయిఁ జిరంత
సమ్ముగ విని శ్రీకృష్ణుని రాకకై చంద్రచకోరన్యాయంబుగా నిరీక్షించెడి సమ్మాధు
రసుందరీమణులమ్మాధవాగమనమ్ము విని స్వకృత్యములం ద్యజించి ప్రాసాదంబుల
నెక్కియుఁ గవాటంబుల నెక్కియు గవాక్షంబుల నుండియు నా దీనపయోనిధినిఁ
గాంచి హృష్టాంతరంగలై,

౧౧౯

సీ॥ వీడఁటే గోపక • విభు యశోదా తపః, ఫలపుంజనుని యెన్నఁ • బరగు నుగుణి
• వీడఁటే పూతన • విలయంబుఁ బొందఁగా, జనుబాలఁద్రావిన • ఘనసుతుండు

వీడఁటే మందలో ♦ వెన్నపాలెరుగులఁ, గాఁజేసి మ్రింగిన ♦ గట్టిదొంగ
 వీడఁటే చిటికిన ♦ వ్రేలున గిరినెత్తి, వ్రేపల్లె గాచిన ♦ విదిత బలుఁడు
 తే! వీడఁటే గోపికాంబర ♦ వితరిఁగొనుచు, భూరుహంబెక్కి చతురత ♦ ముచ్చటాడి
 డెందములను హరించిన ♦ సుందరుండు, జలజలోచనలార! యో ♦ సకియలార!
 సీ! వీక్షింపవే! వానిభృంగ ఘనాఘనోత్కరమునుమీఱు ముంగురుల హాయిలు
 జూడవే! యాతని ♦ శుద్ధరాకాచంద్రుఁ, బోలెడి గుండ్రని ♦ ముద్దుమొగము
 గాంచవే! యాతని ♦ కమనీయ పద్మనీ, కాశంబులైనట్టి ♦ కనులసొంపు
 గనుఁగొనవే! వాని ♦ ఘనకవాటప్రతీ, కాశమై తినరు వ ♦ తుంబు విధము
 తే! కనవె! యాతని మదమత్త ♦ గజసమాన, యానరమ్య మీక్షింపవే! ♦ హస్తహస్త
 శస్త్రమైన యాజాను భుజములతీరు, జలజలోచనలార! యో ♦ సకియలార!
 ఆ! ఇతఁడు తిరిగి నట్టి ♦ బృందావనంబుచు, నితనిఁ జూచినట్టి ♦ యెల్లవ్రేలు
 రాసకేళి నిట్టి ♦ రసికుతోఁ గూడిన, చేడ లే సుకృతముఁ ♦ జేసినారో? ౧౨౨
 ఆ! ఈమహాత్ముఁ గనిన ♦ యేము ధన్యలమైతి, మంచుఁ బొగడుచుండ ♦ నచ్యుతుండు
 రాచబాటఁ జనుచు ♦ రజకుఁ డొక్కఁడు తన, కెదురుగాగ నిటు న ♦ చించె జనక!

❧ { రామాది సహితుండగు కృష్ణుండు రజకునిం బంపి } ❧
 వాయక సుదాములను సనుగృహించుట.

క॥ ఓరీ! యెవ్వండవురా, రారా! నాకడకు నాకు ♦ రమాస్థంబరముల్
 దేరా! మాతాడకురా, పోరా! నామాట విసర ♦ పొందర సుఖముల్. ౧౨౪
 ఆ! అంతనాతఁ డవ్వీ ♦ యాత్మకోపాగ్నికా, జ్యోహుతులుగ మండియనియె నిట్లు
 లరరె! యెవ్వఁడిట్టు ♦ లనలేదు నన్నెల్లు, గాని యీతఁడెవఁడో ♦ కనెదఁగాక.
 క॥ నీతాతయు ముత్తాతయు, నీతండ్రియు నీవుగాని ♦ నేత్రంబుల నీ
 రీతిగ నుండెడి వలువల, నేతటి నే న్గంటిరోక్కొ? ♦ యెంగిలికాయా! ౧౨౬
 డ॥ కావున నోర్చెదల్పక యి ♦ కన్ జను మియ్యవి వీరవీరుడై
 దేవమనుష్యరాక్షసుల ♦ దిట్టముగాఁ బ్రహరించి లోకముల్
 జేవఁగ నేలు కంసవిభు ♦ చేలము లంచు గ్రహించు మాప్రభు
 డీ విషయం బెఱింగిన స ♦ హింపక నిజ్జిఱఁ బెట్టు దుర్మతీ! ౧౨౭
 డ॥ ఇట్టులఁబల్కు నారజకుఁ ♦ గృష్ణుఁడు గాంచి యరే యిదేమిరా!
 తిట్టుచు మాటలాడెదవు ♦ దేహమెఱుంగవె? యేరువత్తురో
 యెట్టుల నిన్నుఁ గాచెదరో? ♦ యేదిలకించెద నంచుఁ గూకటిం
 బట్టి శిరంబు ద్రుంచెద దన ♦ వార లపారముదంబుఁ జెందఁగాన్. ౧౨౮
 డ॥ అంతట వానిజోతి యల ♦ యచ్యుతులోన లయించె నట్టి వృ
 త్తాంతముగన్న తత్త్వము ♦ తగ్గి కరంబులనున్న దుస్తులన్

దొంగిలఁ జక్రి ముంగలకుఁ ♦ ద్రోసి శరత్సమయాన మబ్బుల
త్యంతము బాటినట్లుగ య ♦ ధాంఘ్రిబలంబుగఁ బాటిరో విభూ !

౧౨౯

తే॥ అవల వారలు వదలిన ♦ యంబరముల, నంబుజాక్షుండు తొల్తొల్త ♦ నాత్మకిష్ట
మైన వానిని ధరియించె॥ హరియుఁగూడ, మంచివస్త్రంబులందాల్చె॥ మనసుదీర.

క॥ గోపక బాలురు సైతం, బోపికతో నేటికొనుచు ♦ యుక్తపటంబుల్

జేపట్టి కట్టదొడఁగిరి, శ్రీపతిబలరాములును వి ♦ చిత్రముగఁగనన్.

౧౩౧

తే॥ మఱియు మిగిలిన వస్త్రముల్ ♦ మాధురులును

గొని ధరించి రీచిత్రంబు ♦ గనులఁగన్న

యొక్కవాయకుం డంబురు ♦ హేమాదరహలి

గోపసన్నిధి కేతెంచి ♦ కోర్కెఁగాంచి.

౧౩౨

క॥ నిస్తుల పటముల నస్త్రవ్యస్తముగా వీరుగట్టి ♦ రని వారలకున్

శస్త్రవిధంబునఁగట్టెను, స్వస్తియశశ్శ్రీలుఁ బరముఁ ♦ జక్రి యొసంగన్.

౧౩౩

ఆ॥ అచటనుండి కృష్ణుఁ ♦ డగ్రజ గోపక, సహితుఁడగుచులేచి ♦ చతురమతిని

బుష్పహారములను బాలుపుగాఁ గూర్చు ను, దాముసదనమునకుఁ దరలిచనఁగ.

చ॥ అతఁడల రామకృష్ణులను ♦ హర్షమునన్ గని హేమరత్నచి

త్రితపృథుసింహపీఠములఁ ♦ దేజరిలం బొనరించి భక్తితో

శ్రుతిహితసత్కృతుల్ సలిపి ♦ య్జీతలంబు శిరంబు సోకఁగాన్

నతులిడి వాఙ్మనఃక్రియల ♦ నమ్మి విసమ్రత శౌరి కిట్లన్.

౧౩౪

తే॥ భక్తసందోహమందార ! ♦ బలినిగూడి, నీవు నాయిల్లుజొచ్చుట ♦ నేను ధన్య
తముఁడ నా యన్యయంబును ధన్యమయ్యె, నాగృహంబు పవిత్రమై నాకెమొందె.

తే॥ మఱియు నాతల్లివంక నామగువవంక, దండ్రీవంకనుండిన యేడు తరములఁదగు
పితరులెల్లరు నిత్యతీ ♦ పిష్టులోక, మునకు నేగి రటంచెంతువనజనాభ !

౧౩౫

క॥ సాధుజనరక్షణార్థ మ, సాధువధార్థంబు జగతి ♦ జన్మించితిరో

శ్రీధర ! నీకివె మ్రొక్కులు, బాధలఁ బోద్రోచి యిమ్ము ♦ పరమసుఖంబుల్.

చ॥ అని కొనియాడుచున్ మధులి ♦ డస్వితవాసిత దివ్యపుష్పముల్

గొని బలరామకేశవుల ♦ గోరుమొదల్ దల దాఁక యోగ్యమై

ననెఱి నలంకరించియుఁ బ్ర ♦ ణామములన్ మఱిజేయ వారలున్

మనమున నుబ్బి రావల రమాపతి యాతని కిట్లు వాకొన్.

౧౩౬

పంచచామరము॥ సుదామ ! నీదుసేవలెల్ల ♦ సాంపుగాఁజెలంగుటన్

ముదంబుగల్గె మాకు నిష్టె ♦ పుణ్యభక్త మైత్రియున్

మదాది శత్రువట్కహీన ♦ మానసంబు భక్తియున్

సదా ఘటిల్లుఁగాక నీకు ♦ సంశయంబు లేనటుల్.

౧౪౦

క॥ ఆయెడ బలరాముండు, నేయముతో నిట్లుపలికె ॥ నీకు సుదామా !
 యాయుర్వృద్ధియు బలమును, శ్రీయును విభ్రాతీ సతము॥ సెలగుణ్ గాత॥. ౧౪౧
 క॥ వరముల నీరహి నుసఁగియు, నిరువురు నటనుండి లేచి ॥ యింకొకవీధి
 దిరుగుచుఁ గని రొక తరుణిని, సరసిజనయనన్ బటీర ॥ సహితఁ గుబ్జు. ౧౪౨

శ్రీరామకృష్ణులు కుబ్జతో సంభాషించుట.

చ॥ పదపడి రామకృష్ణు లల ॥ భామిని నిట్లుల నడ్దసాగిరో
 నుదతి! త్వదీయ వంశమెది ? ॥ సూత్రము గట్టినవాఁ డెవండు ? పే
 రెది ? యెట కి పటీర రస ॥ మెవ్వనికై కొనిపోవుచుంటివో ?
 యిది యొక కొంత మాకు నిపు ॥ డిచ్చెదవే ? యన నద్ది యిట్లనన్. ౧౪౩

చ॥ నరవరులార ! భూతలము ॥ నన్ ననుఁ బిల్చురు కుబ్జయంచు నే
 వరపుడు నిప్పు కంసునకు ॥ బానిసకత్తెగ నుండి గంధమున్
 గరముగఁ బూయఁబోయెదను ॥ గందముఁగోరిన మీరె యెల్లెడన్
 బురుషవరేణ్యు లాట నిదె ॥ పూసెద హస్తము లిట్లు చాచుడి ! ౧౪౪

చ॥ ఇటుల వదించి చందనముఁ ॥ గృష్ణునకున్ యమునావిభేదనో
 త్కటపటురామమూర్తికిని ॥ దద్దయు రాచి వ్రజార్చకాళికిన్
 జటులముగా నలంది పలు ॥ జాగిలులం బొనరింప వారలా
 దటఁబడి రంతఁ జక్రి యల ॥ తన్నిని గన్గొని యుత్సహించుచున్. ౧౪౫

ఉత్సాహ॥ గూను నడ్డి కుంటుటలను ॥ గోలుపడిన దేహమున్
 మానుగా నొనర్పఁ దలచి ॥ మగువకాళ్ళ వ్రేళ్లపైఁ
 బూనఁజేసి తనపదముల ॥ ముగుదగొడఁ దనదు రేం
 డైన వ్రేళ్ళబట్టి పైకి ॥ నట్టె సాగఁదీయుటన్. ౧౪౬

క॥ వంకర టింకరలు విడ శ, శాంకసతిఁ రతిని రంభ ॥ శచి మించిన బ
 ల్పొంకపు దేహము కుబ్జకు, నంకము లేనట్లు లమరె ॥ హరిపదధీనా ! ౧౪౭

క॥ నుందరి యగు కుబ్జయు నా, నందంబును బొంది నంద ॥ నందనుఁ గని గో
 విందా ! నుందర ! దయ నా, మందిరమున కేగుదెంచుమా ! యీవేళన్. ౧౪౮

తే॥ మఱిరసజ్జ! సర్వజ్జ! యభిజ్జ! నేమూరు బారి, కాగజాలనామనమునీయందచి క్కె
 నిన్ను విడలేను రారమ్ము॥ పెన్నదొంగి, యంగు నగవుతో లాగ నా॥ యవసరమున.

తే॥ గోపబాలురు చప్పట్లు ॥ గొట్టి నవ్వి, పెద్దవాఁడైన ముసలియు ॥ నొద్దనుండి
 చూచుచుండ నీకుబ్జ య ॥ శోదపట్టి, నంతపనితేసె నారార ! ॥ యేమియేమి !

తే॥ నలువకైనను వేనోళ్ల, చిలువకైన, నంగనాసాహసం బెన్న ॥ నలవియగునె ?
 తగునె నీకిది వీధిలోఁ ॥ దలిరుఁబోడి, యైన నీకులమున కెద్ది ॥ యచువుగాదె ?

ఉ॥ ఆరహిఃబల్కువారు చెపు ధార విసాహరి, యట్టికుబ్జతే
ధోరణిః జెప్పె నోరమణి ! ధ్రోవ నెఱుంగని వారికి నిజా
గారములందు విందులిడి ధారవముల్ బొనరింతు రార ! యీ
యూరః జెలంగు వారి దగు ధ్యోగ్యతః జెప్పు గలాడనే యహః ! ౧౧౨

చ॥ నలఃతరొ ! పోవె యీ పురిని ధ నేను సుమిత్రులఁగూడి కాంచి నీ
నలపున కేగుచెంచెదను ధ నిశ్చయ మంచు నిజోత్తరీయమున్
జలిబిలిపల్కులాడి కొని ధ చెచ్చెర వీడ్కొని రాజవీధిలో
గల ధనధాన్యవృద్ధులను ధ గన్గొనె వైశ్యకులాభిచంద్రుల్. ౧౧౩

ఉ॥ కాంచినతోడ నూరుజాలు ధ గంజదళాక్షున కిచ్చి గద్దె న
భ్యంచితపాష్పవారులను, ధ బాల జలమ్ములఁ దమ్ములమ్ముల్
మంచి ఫలమ్ముల్ విరుల ధ మన్ననలం బొనరించి శీర్షమున్
వంచి నమస్కృతుల్ సలిపి ధ పల్కి రిటుల్ ముకుళించి హస్తముల్. ౧౧౪

ఉ॥ శ్రీపతి ! భావికాలమునఁ ధ జిత్రతరంబుగ నీవె యిచ్చుట
భూపవరుండ వైన మము ధ బుద్ధిని రోయక సర్వకాలముల్
జ్ఞాపక ముంచుకొ మ్మొదఁ ద ధ లంపఁ ద్వదీయుల మేము కామె ? నీ
పాపల మాడ్కిఁ బ్రోవు మని ధ పల్కెఱు వేడి రసంతరంబున్. ౧౧౫

క॥ ముసిముసినగవులు నగి సం,తసమున నా కోమటులను ధ చైత్యరిపుం డి
ట్టి సరణి నడిగె ధనుస్సల, ముసులగు నటు జూపుఁ డిప్పు ధ డూరుజలారా !

చ॥ అనపుడు వైశ్యులండలు త ధ దద్భుతచాపవిభంగభీతి దా
నిని వచియింప రై రవల ధ నీరజనాభు శరీరసౌష్ఠవం
బునను గుణంబుల్ మిగుల ధ మోహముఁ జెందు తదన్యలెల్ల రో
తనయ ! ధనుస్సలం బిపుడు ధ తప్పక చూపెదమయ్య ! రమ్మిటుల్. ౧౧౬

తే॥ అనుచు వారలు చూసినయధ్వమందు, నడచు చాత్మీయసఖులతోఁనవ్వటాల
మాటలాడుచుఁ జక్రి సుఁమాళముగను, గ్రమముగాఁ దద్ధనుస్సలిఁకడకుఁ జేరి.

శ్రీ శ్రీకృష్ణుండు ధనుర్భంగంబు గావించుట.

సీ॥ స్వర్ణమయంబును ధ సప్తకాలకయుక్త, మప్తధాతుసహిత ధ మలఘుతమము
లక్షభారయుతంబు ధ దక్షపంచసహస్ర, మనుజానయోచిత ధ మహితభరము
నైంద్రాధికంబును ధ నరిభయంకరమును, వలయాకృతోరగ ధ ప్రభుసమంబు
పార్థివ నాశక ధ భార్గవదత్తంబు, కంసగృహీతంబుఁ ధ గాంతికాంత

తే॥ మఖల పౌరాన్ధితంబునుఁయజ్ఞమండ, లరుచిరంబును నా చాపవరము నరులు
వలను వల దనుచున్నచుఁవలఁతిగ నగి, కేలఁగొని లీల మార్చి నెక్కించి మించి

తే॥ ఇటుఖండంబుగ్రొవ్వినఁబుభము సులువు, గా విడిచినట్టులాత్మియఁకరబలమునఁ
గర్జ పర్యంతముగా లాగిఁజూడములోన, రెండుతుండములొనటల్ఁచెండివైచె.

ఉ॥ చెండినతోడనే యొక వి ధి శేషరవంబు ఘనస్వనంబటుల్
దండిగఁ బుట్టె దాన సఖి ధి తండము మెచ్చెను దిబ్బదేళముల్
బండఁ బ్రపంచముల్ పగిలె ధి బాహుబలాధ్యులు మెచ్చి రన్యలుగా
గండరగండఁ దంచనిరి ధి కంసుని గుండియ చెండఁగాఁ బడెగా. ౧౬౧

క॥ కావలివా రది గనుఁగొని, యేవిధినే న్నీనిఁ దఱిమి ధి యేలిక మెచ్చం
గా విగతప్రాణునిగా, నీవేళ నొనర్తుమంచు ధి నేగఁగ నటకుగా. ౧౬౨

క॥ ఉగ్రమున రామహరు లల, యుగ్రధనుశ్శకలముల మ ధి హోదధిఁగొని యా
యుగ్రాస్త్రధరుల వారి స, మగ్రముగాఁ గొట్టి రా స ధి మయమందుననే.

తే॥ భిన్నపాములు గొందఱుఁభిన్న బాహు, పులును గొందఱు భిన్నశీఘ్రులును గొంద
ఱగుచు నైదువే లుక్కరుఁలవనిఁబడిరి, పౌరు లదిగని పాఠిఁస్వగృహములకు.

క॥ మఱిఁ గోలాహలములు త, త్పురిఁ గరముగఁ బుట్టెఁ గంస ధి భూపచ్చత్రం
బరుచుగఁ బేరొలగమున, ధరఁబడె నకస్మాత్తుగా న ధి దరిపడ సభ్యుల్. ౧౬౩

సూర్యాస్తమయ వర్ణనము.

ఉ॥ ఈ సమయంబునందుఁ గమ ధి లేక్షణ! నీవొనరించు సేత నీ
వేసము రోస మీదులను ధి ఏక్షణజేసితి దీనిఁ జూచు నీ
యే సననుంటిఁగాన నిక ధి నీవిలుఁ జేరుము కుట్టవౌట నిగా
మోసమొనర్తు రల్పులని ధి పోయెడి నా రవి గ్రుంకె నయ్యెడగా. ౧౬౪

సీ॥ వడమరపడఁతుక ధి నడికట్టు సడలింఁచె, బడమరదొర కక్క ధి సడరఁ దొడఁగె
నెత్తమ్మిము తైద ధి మొత్తుకో మొదలిడె, దొగవగక త్రియ ధి సొగసుఁ జేసె
బగలను నత్తె గొ ధి పుతన మంతయుఁ దగ్గ, రేఁగోడలిపొగరు ధి రెట్టిమొగ్గ
లిబ్బుల దొరలెల్లఁ ధి దబ్బిబ్బుఁ జెందిరి, మ్రుచ్చులు హెచ్చుగ ధి మెచ్చిరిచ్చ

తే॥ జక్కవలతేని దొరతనఁమక్కిలిఁబడె, జక్కవల గొంగ దొరతనఁమెక్కువయ్యె
నరయ నొక్కరు బాములఁనందుచుండ, నొకరుసుకములఁబొందుచుఁనుండ్రుగాదె

సీ॥ శాకినీ ధాకినీ ధి హాకినీ ప్రముఖ భూతవిహార భావుకో ధి ద్యానవనమొ
యతికృష్ణవర్ణవ ధి ర్జితమత్తగజసామ్య, చండమహిషవాహ ధి దండధరుడొ
వేదశాస్త్రపురాణ ధి విశ్వవిశ్రుతకృష్ణ, వీర్యనాశోద్యోగి ధి దుర్యశంబా
వర్ణసంకరహేతు ధి దుర్ణయ నిర్ణయోద్యోగి సంపాదిత ధి దుష్కృతంబా

తే॥ రామసీ సతీకుముఖ వస్త్రంబొ యనఁగఁ, గటికచీకటు లెల్లడఁగ్రమ్మదొడఁగ
భీతుఁడైనట్టి నరువలె ధి వెన్నుఁడన్నఁ, జెలులఁగూడి యానందుని ధి చెంత కేగ.

మధురాపుర పురంధ్రీ విరహ వర్ణనము.

క॥ పదపడి మధురా వధువులు, మదనజనకు రూపుఁ గాంచి ♦ మన్మథగదచేఁ
జెదరిన మది గలవారై, వదలఁ బటము లొండొరులును ♦ బల్కుకొని రిటుల్.

ఉ॥ అంగనలార ! యీపురిని ♦ సంగజకోటి రుచుల్ హరించి శ్రీ
సంగుఁడు నేడు వేడుకఁగ ♦ జాలఁ జరించెను వాఁడె మాదు స
ర్వాంగముల దనంగమధు ♦ రాకృతితోడఁ జెలంగి గోచరిం
పంగఁ దొడంగెఁ జూడుఁడని ♦ పల్కుఁగ నందలి ప్రోడ లెల్లరుగ. ౧౭౦

మ॥ విని యిట్టుల్ బలుకాడఁగాఁ దొడఁగిరో ♦ బింబోష్ఠలారా ! జనా
ర్థనుఁ డీయూరను నల్లడల్ దిరిగి తా ♦ త్వర్థంబునఁ జూచి మి
మ్మును మమ్ముంగని వీరె మిన్నలనుచుఁ ♦ మోహించి సర్వాంగముల్
గని చిత్తంబులు గొప్పవంచుఁ గొని వే ♦ గంజోయెఁ జోరాభుడై. ౧౭౧

క॥ వనమాలి యితం డింకను, మనలఁ విడలేక యిపుడు ♦ మన యంగములం
దన వెలుగుచు నుండెడి, నని యెఱుఁగుఁడి? మీరలెదలఁసరయఁగ మఱియుగ.

సీ॥ కమలేశుఁ గననట్టి ♦ కన్నులు కన్నులే, సర్పముల్ జొచ్చు బె ♦ జములుగాక
యబ్జాక్షుఁ దాఁకిని ♦ హస్తంబు హస్తమే, మడ్డిగానుండెడి ♦ త్రెడ్డుగాక
గోవిందు మోపని ♦ గుబ్బయు గుబ్బయే, దిక్కుమాలిన పెంట ♦ దిబ్బగాక
విష్ణుక్తుల వినని ♦ వీనులు వీనులే, గ్రావసంగతవివ ♦ రములుగాక

తే॥ సీరజోదరుఁ బాగడని ♦ నోరునోరె, చాలఁగా మ్రోఁగుచుండెడి ♦ డోలుగాక
హేమచేలుని కూడికఁ నెఱుఁగనట్టి, ముద్దులాడి ముద్దియయె? పెగ ♦ మొద్దుగాక.

సీ॥ కాయంబుతోదుతఁ ♦ గాయంబు దివ్యమా, నధరంబుతోడ ది ♦ వ్యాధరంబు
మోముతో మోమునుభుజములఁ బుజములఁ, గరతలంబులతోడఁగరతలముల
తొమ్ముతోతొమ్ము లఁగ్నమ్ముతో లగ్నము, నూరుయుగ్మముతోడఁనూరుయుగము
ఘ్రాణానిలంబుతో ♦ ఘ్రాణానిలంబును, బాదయుగంబుతోఁ ♦ బదయుగంబుఁ

తే॥ జేర్చి సందులేనట్టి యాశ్లేషములను, గూర్చికొలఁదిఁ జేసికొనుచుఁ, గుతుకమొందు
తెన్నడో గద యా కృష్ణుఁడట్టులేకె, నోగదా యేమి చేయనానువిదలార !

సీ॥ కోటిమన్మథులను ♦ దాటిన రూపేల, యీకృష్ణమూర్తికే ♦ యెసకమెసఁగ
నెసఁగెఁబో యాహరి ♦ యేల తెద్దోకుల, మందు నుండక యిట ♦ కరుగుదెంచె
నరుదెంచెబో నాతఁ ♦ డరుదుగా నేటికి, వీధివీధులవెంట ♦ వెడలవలసె
వెడలెఁబో యేల యాతఁడు ప్రస్తుతంబున, నొంటిగా నిట మనఁకంటఁబడుట

తే॥ కంటఁబడుగాక యతనిపైఁగరముఁగూర్చి, మనకు నేటికిఁ దనరెను, దనరుఁగాక
యిట్లు కారించుటలకోయింతులార!, చెప్పఁడి యెట్టికార్యముల్ జేయనగునె ?

క॥ ఒకసారిఁ జూచినంతనె, యకలంక ప్రేమ మనకు † నాహరియందే

నుకముగఁ గలిగెను దాన న,ధికపు మనోవ్యాధిపుట్టెఁ † దీఱనియట్టుల్. ౧౭౬

తే॥ ఇంతమాత్రమునకు మన † కిట్టులుండఁ, జాలకాలము నుండి వ్ర † జంబు నందు
రాసమండల మందున † రతులఁ దేలి, నట్టి సతులెట్లు మరతు రా † యంబుజాక్షు ?

క॥ అని యిటు పరిపరి తెఱఁగులఁ, గనుకొనలను నీరు గాఱఁగఁ గమలేశుఁ

మనములఁ దలఁచుచుఁ బడకకుఁ, జనసాగిరి సక్రమముగ † జనకనరేంద్రా !

క॥ ఆ రామకృష్ణు లానిశి, నా రమణీయోపనసము † నందున సకలా

భీర సహితులై రుదిర, క్షీరాన్నము మెసవి తెలివి † చే నుండి రిటఁ. ౧౭౭

ప॥ భోజభూపతియగు సక్కుంసుండును శ్రీరామకృష్ణు లొనర్చిన రజకశిరచ్ఛే
దంబును శరాసనవరసంరక్షణదత్తునధంబును, ధనుర్భంగంబును విని దిగులుపడి
యశుభనూచకంబులగు వామాంగస్ఫురణంబులం దత్తఱపాటుతోఁ గని శయనించి
కనుమూసినంతనే తైలం బొడలయందుఁ బూసికొని సిగవిరియంబోసికొని రక్తపుష్ప
మాలికలఁ వేసికొని వాసముల నూడం దీసికొని కాసరంబున నాసీనుండై ప్రేతల
తోడం గూడి దక్షిణదిగ్వానం బొనర్చినట్లు కలం గాంచి యులికిపడి దిగ్గనలేచి
చింతించుచున్నంత,

౧౮౦

శ్రీ సూర్యోదయ వర్ణనము. శ్రీ

ఉ॥ కొక్కురు కొక్కురో యనుచుఁ † గోడులు గూసెను సంబరంబునఁ

రిక్కలు మాసెఁ దేట్లు రొద † రేగెనిశాకరుఁడేగెఁ జక్కవల్

నిక్కె విహంగనాదములు † నెక్కినె మారుని తూపులేపులుఁ

జిక్కె దమంబు లెల్లడలఁ † జెల్లెను దెల్లని డాలు నెక్కెడిఁ.

౧౮౧

సీ॥ చటులకపటులను † నటినట విటివిట, చోరులం బరిమార్చు † శూరుఁ డనఁగ

మార్తురఁజంపి శ్య † మంతకమణిఁ దాల్చి, యరుదేరు కౌస్తుభ † ధరుఁ డనంగ

సకలరోగంబుల † సమయించి సౌఖ్యముల్, నరులకుం గూర్చు ధ † వ్యంతరి యన

బ్రహ్మవర్చస్వతా † బ్రాహ్మణ జనులచే, మ్రొక్కులందెడి వేద † మూర్తి యనఁగఁ

తే॥ దమ్ములను ప్రియురాండ్రఁ బ్రే † మమ్ముచేరఁ

బొందుఁజేసెడి ప్రియుఁ డనఁ † బూషణుడు

వేయిచేతుల తోడుత † వెడలి కడల

వెలుగఁజేయుచు నుదయించె † లలితరీతి.

౧౮౨

శ్రీ కంసుండు మల్లరంగంబు నిర్తింపం జేయుట. శ్రీ

అ॥ ఆసమయమునందు † నా భోజభూపతి, పడక విడిచి లేచి † భటవరులను

గార్యభారకరులఁ † గ్రమముగా రావించి, యాజ్ఞచేసి నిట్లు † లవనినాథ !

ప॥ కార్యసాధకులారా! మీరు వేవేగ జాంబూనదస్తంభవిరాజితంబును విపులాంగణసంగతంబును నగు మత్స్యభామండపంబున కగ్రభాగంబందలి ప్రదేశంబున మల్లక్రీడారంగంబు హంగుగా నయనపర్యం బగునట్లు గావింపుడన్న వారలాపలుకు తొదలఁ దాల్చి తత్ఫలంబున నిమ్నోన్నతంబుల సమంబుగాఁ జేసి హేమసోపానసమంచితమంచంబులను రచించి చుట్టును నుంచి ముక్తాహారంబులు వ్రేలాడుచుండు బంగారుడాలుఁబోలిన మేలుకట్టు గట్టి యతిమృదులంబగు తలగడతో వెలిఁగెడి వేకనులవాని గద్దెనద్ద వజ్రంబు లనుద్దిన పొన్నులుగల చామరంబులను మరాళసన్నిభంబులగు సితవృజనంబులను బూర్ణచంద్రమండలరుచిరంబగు శ్వేతచ్ఛత్రంబునను నమూల్యంబులగు నవరత్నంబులను విరాజల్లి కనులపండువొనర్చు నొండు మంచంబుఁ బదిమూరలెత్తునఁ దను యేలికకై నిర్మించి యతిచతురంబుగా మల్లరంగంబు సిద్ధంబు సల్పి నయ్యదువీరుం డేఁజెంచి కాంచి సంతసించి మంగళ తూర్యంబులు మ్రోఁగుచుండ వారాంగన లాడుచుండఁ బాటకాండ్రు పాడుచుండఁ దనకై యేర్పాటుజేసిన మంచెపై నాసీనుండయ్యె. అంతఁ గంసాహుతులగు బాణాసురనరకాసురప్రముఖదనుజవరేణ్యులును జరాసంధప్రభృతిబంధురత్నంబులును సందాదులైన గోపకగ్రామణులును శంబరాసురప్రభృతులగు నాత్మసఖులును సామంతులును మండలేశులును బౌరులును జానపదులు నేతెంచి నమ్రులై పారిలోపికంబులను గప్పుంబులను సమర్పించి నియమితంబులగు తమ యాసనంబుల నధిష్ఠించిరి. తత్సచయంబునఁ జాణూరముష్టికకూటశలతోశలప్రముఖప్రధానమల్లులల్లాసంబున నామల్లరంగంబుఁ బ్రవేశించి యవ్యాహతవ్యాయామం బొందొరులు ముద్గరాద్యాయుధంబులతోఁ జేయుచున్న యవసరంబున

౧౮౪

శ్రీరామకృష్ణులు కువలయాపీడగజంబు వధించుట.

౮౧॥ రామహరులు మల్లఁ రణకేళిఁ జూడంగ, నరుగుదెంచి మోసఁ లందు మిగులఁ గ్రొవ్వి తిరుగులాడుఁకువలయాపీడమున్, ద్విరదవరముఁ గొంచిఁ సరభసమున.

చ॥ తొలఁగి మదేభచోదకని ఁ తో హరి యిట్లనె మావటీడ! యీ కలభము నీపు ప్రక్కకటు ఁ గైకొని మార్గము మాకొసంగు మిట్టుల నొనరింపవేని నిను ఁ డొక్కలు చీలిచి యేన్గుతోడఁ గుక్కల కిప్పుడేను వేసెదను ఁ గాచికొనం గమకింపుమా! యనన్.

౧౮౫

౮౨॥ మావటీడు మెండు ఁ మండిపడుచుఁ దన్మదేభవరముఁ ద్రోచెఁ గృష్ణుపైని సంత నదియగుడఁనామృత్యుదేవత, యనఁగఁజెలఁగి మిగులఁ నాగ్రహించి.

౮౩॥ శీతాశ్రంబులు సర్వదిక్కరులకున్ ఁ జేద్వాటు సంధిల్లఁగా నుత్కర్షంబుగఁ జేసి శత్రుకులనా ఁ శో త్రీగతుండంబుతోఁ

గుత్కిలాధిపధారిని హరిని గైఁకొంచెత్తె నా కృష్ణుడు
దత్కాలంబున దానినుండి నెటులోఁ దప్పించుకొంచేగుట.

౧౮౮

శా॥ కుంభిశ్రేష్ఠము సూచి క్రమ్మట లలితఁ గోపించి కుప్పించి త
జ్జంభారాతి సహృదరు గరముతోఁ జక్కంగఁ జేపట్టి వే
స్తంభంబుల్ బురుడించు పాదముల క్రిం దక్ష వేయుచుఁ ద్రొక్కి బల్
జృంభింపంగఁ జతుర్భుజం డభయఁడైఁ చిత్రంబుగాఁ జూచి తా.

౧౮౯

శా॥ బృందారణ్య నికుంజపుంజములలోఁ వృక్షంబులంద్రోయు రీ
తిం దన్నగపదంబు లట్టు లిటులఁ దిట్టంబుగా నెట్టి వె
న్నం దై వాఱ మదేభ మడ్డముగ వేఁగం దిర్గి శ్రీకృష్ణ ని
స్సందేహంబుగఁ బట్టి కొట్టఁ గడఁగెఁ సవ్యాపసవ్యంబుల.

౧౯౦

మ॥ అటుపై దానవవైరి వైరికరిసిం హంబాచుఁ దద్దంప్రిలు
త్కటరోషంబునఁ బట్టి యూపి కసి మోఁ కారించి కారించి యు
ద్భరీతిఁ బ్రహరించి మించి పురికిఁ బాఱంగ మత్తేభముఁ
బటుదర్పంబున వెంటనంటె నగరిఁ బర్వంగఁ గోలాహలాల్.

౧౯౧

శా॥ పాపధ్వంసకుండైన దానవకులఁ ప్రధ్వంసకుం డాగజం
బేఁపఁ గ్రమ్మటివచ్చు నద్ది హరితోఁ నేతెంచువేళఁ బలుం
దాపాతంబుగ దానితోఁక నల సఁ ర్పారాతి సర్పంబులఁ
మాపఁ లాగిన లాగు లాగెఁ బృథులాఁ మర్షంబునఁ భూవరా !

౧౯౨

క॥ ఆపైశ్రీపతి కని నగి, కూపపుచ్చేత్రాడులాగుఁ గొనిన ట్లరిని
ర్వాపణచణమైన కువల, యాపీడకరంబు లాగఁ నారంభించె.

౧౯౩

క॥ ఇరువురుఁ దుదమొద లీరహి, వఱలుచుఁ గరపుచ్చములనుఁ బటుభుజములతోఁ
బెఱకఁగడఁగ నాగజము పొగరు విడి నిశ్చేష్టమయ్యెఁ గలుషవిదూరా !

శా॥ దానిం గాంచి దురాగ్రహాగ్రనిభులైఁ దర్పించి తచ్చోదకుల్
మానుల్ ధీనిధు లేడ్వు రుద్దవిడి తఁ నృత్యద్విపంబెక్కి య
ద్దానిం ద్రోలఁగసాగి రంకుశముతోఁ దైత్యారిపైనింకఁ గ్రో
ధానూనానిలమూర్తులైన పెఱవారఁ త్యాభటల్ సేయుచు.

౧౯౪

తే॥ మూఁడువందలకరులపైఁ మొనసె యెక్కి, యంకుశాస్ఫాలనంబులఁ హరిహరులను
జంప వానిని ద్రోలి రాఁ సమయమందా, గువలయాపీడమను కరిఁ గోపగించి.

ఉ॥ చండపరాక్రముండమునఁ చక్రధరుఁ హరియింపఁజోవ నా
తం డలదాని తొండమునుఁ ధైర్యముగా బిగఁబట్టి యన్న యం
దుండి కనుగొనఁ జను లొఁ హూయనఁ ద్రిప్పుచుఁ బాదె ధాత్రిపైఁ
గొండికవాడు గిండిగొనిఁ కొట్టినయట్టుల ధామణీశ్వరా !

౧౯౫

అ॥ అంత నద్ది గిట్టె ♦ నవలఁ దజ్జ్యోతియుఁ, గృష్ణమూర్తిలో ల ♦ యించె జక్రీ
దాని దంతములను ♦ దత్తణాబునఁబీకి, యేష్వురైస మాన ♦ ట్టిండఁ జదిపె.
తే॥ మఱియు సీరి శేషించిన ♦ మత్తకరులఁ, బట్టి కొట్టెను దత్తత్యబలులు గాంచి
వర్షకాలము జనినట్టి ♦ పద్ధతిఁ గని, వారిదములు బాటినయట్లు ♦ వాటిరవల.
క॥ గోపక బాలకయుతుఁడగు, శ్రీపతి బలరాముఁ గూడి ♦ చిత్రమృగములక
మాపిన పంచాస్యమువలె, నేపున దగి జయరవంబు ♦ లెల్లడ నిండక. ౨౦౦
తే॥ ఆస్యకాంతి యనూరుని ♦ నపహసింప, శ్రమజలంబులు కాల్వలై ♦ చనఁగ దంతి
దంతముల్ మూఁపులందునఁ, దనరుచుండఁ, జిచ్చుహెచ్చెడి ననిలంబుస్థితిని వెడలి.

❧ రామకృష్ణులు చాణూర ముష్టికాద్యనురుల వధించుట ❧

తే॥ శిల్పి ముఖశిల్ప చిత్రవిచిత్రతంబు, సర్వభూపసుహృద్భృత్యసంగతంబు
సంగపాటవాదర్యనాఁష్టాంగణాబు, కంసకల్పిత మల్లరంగంబుకడకు. ౨౦౨
సీ॥ పూఁటోడులందఱు ♦ పుష్పబాణుడన, జెట్టులెల్లరు జగ ♦ జెట్టి యనఁగ
గోపకు లెల్లరు ♦ గోకుల విభుఁడన, దుష్టులు వైవస్వ ♦ తుం డనంగఁ
బరమయోగీంద్రులు ♦ పరమతత్వంబన, సురజాలములు విరాట్పురుషుఁ డనఁగఁ
నందరాజ స్వకీయ ♦ నందనుండని యుబ్బ, రాజన్యులును రాజ ♦ రాజనంగఁ
తే॥ గంసుఁ డాత్మీయ మృత్యుప్ర ♦ గాఁ దలంప
మఱియు నితరులు దమ తమ ♦ మానసముల
నున్నరీతుల నెన్నఁగా ♦ నొయ్యనరిగి
నలుగడల్ శోభ సెందఁగ ♦ నిలిచె నపుడు. ౨౦౩

తే॥ భోజభూపుండు వచ్చిన ♦ పుండరీక, నయన బలులను జచ్చిన ♦ నాగవరముఁ
గాంచి యబ్బురముం బొంది ♦ కలఁతఁజెంది, యేమిత్తోఁచక మొద్దురఁపిని వసించె.

చ॥ మఱి యల మంచి మంచముల ♦ మానుగ నున్న సుధీమణుల్ నిశా
కరునిఁ జకోరవారములు ♦ గాంచి ముదంబును బొందినట్లు లా
హరిఁ గని సంతసించి రిక ♦ నన్యులు నీ వసుదేవపుత్రు లి
ర్వరును బరాత్పరుల్ గుణులు ♦ పుణ్యులటంచుఁ దలంచి యెంతయుక.

ఉ॥ ఈహరి పుట్టినట్టి స్థల ♦ మీ హరి తిర్గిన తావు నీజగ
నోహనుఁ గన్నవారలు వి ♦ నోద మొనరెచ్చెడి వీని మిత్రసం
దోహము వీనిఁ గన్న విబు ♦ ధుల్ మన మీ పురవాసు లెట్టి సం
దేహములేక ధన్యతను ♦ దేఱరె? యంచు వచించి రయ్యెడక. ౨౦౪

శా॥ వీణాదుందుభి కాహలీ పటహముల్ ♦ వేమాటు మ్రోయంగ నా
చాణూరుం డల శౌరి సీరులను బ్ర ♦ శ్నకేసి నీరీతి మీ

రజాల్ శూరులు గాన లెందు మృధ మ † స్వదాణ్యః ప్రీతికై
త్రాణ జేయుట యొప్పదే ? మనకిట † దైవారవే భద్రముల్. ౨౦౨

ఉ॥ నావుడు రామకృష్ణులును † నవ్వె యిటుల్ పలుకాడినో బలీ !
చేవను నీడు వాడుకలఁ † జేతల రీతుల నీకు సాటి మే
మేవిధినైన రాగలమె? † యిద్ది యధర్మము గాదె? దీని నీ
భూవరుడేని నొప్పనొకొ ? † బొట్టె లటంచు మముం ద్యజింపడే ? ౨౦౩

క॥ అనవుడు చాణూరుండును, విని యిట్లనె నయ్యలార ! † వేయేన్లులచే
వనుదగు కంసుని గజవర, ముచు జింపుట మీరు నాకుఁ † బోలరె? ప్రతిగాఁ.

ఉ॥ మీరలు వీరవీరులని † మేము దలంతుము కాని యర్హకుల్
సారము లేనివారనుచు † స్వాంతిమునందు గణింపమన్నఁ బా
ణూరునితోడ భార్గవిమ † నోహరుడుగ మాలి ముష్టికాఖ్యతోఁ
బోరఁ గడంగి రుత్సుకతఁ † బుష్కరమం దమరాళి గన్గొనఁ. ౨౦౪

వ॥ అమ్మెయి నమ్మల్లు లొక్కుమ్మడి భుజదండములతో నాకర్షణనోద
నాదులం గావించుచుఁ గినుబామలు ముట్లపడ నేత్రంబులు ప్రలయగ్నినిభంబు
లుగాఁ గరికరితోఁదాఁకు వీరకు గిరిగిరితోఁ బోరుతీరునను హరి హరితో డీనొనిజో
కను బదాపదిం బాహాబాహిం గచాకచి ముస్తామఃష్టులను బోరాడు నవసరంబున
శ్రీహరి నిజకరంబులఁ బాణూరశరీరం బెత్తి యత్తమ్మిమాలి పున్నెమ్ముల ప్రోవుం
దూచి నట్లు తద్దేహభారంబుఁ దూచి త్రోచి వేచ నాచపలుండు చూచి యనా
యాసంబుగా నొకకరంబునఁ గందుకం బెత్తుపొందికను నాదిశేషుం డీభూఖండంబు
దాల్చిన ట్లాచక్రధరు నెత్తియొత్తి యుత్తరంబునఁ బడవేయ నాయచ్యుత్తు డాకపటు
కటికంధరంబులం బట్టి యెత్తి యట్టిట్టిసింది డించి గిట్టునంద్రిప్పి భూలంబున
గిరాటువేయ నాయసురుం డాగ్రహంబున నుగ్రంపశ్యుడై నిగ్రహించుటయు
దత్తభాంగణమందలి గవాక్షంబుననుండి విఠోకించుచున్న యచ్చుమిన్న లాయాస
సంజనితంబుసి క్కంబులగు శ్రీరామకృష్ణుల దేహంబులం గాంచి నిట్టూర్పుచుచ్చి. ౨౦౫

మ॥ అరరే ! కుట్టుల నీబలాచ్యుతులఁ బు † మృభాంగులఁ గ్రూరులుగ
విరసుల్ వజ్రకఠోర దేహు లమర † ద్వేషాఘ్య లాముష్టికా
సురచాణూరులతో నియుద్ధము దయఁ † సూదంతయుఁ లేక భూ
వరుడీ కంసుడు సేయఁజేసెగద ! యీ † పాపంబు సామాన్యమే ? ౨౦౬

క॥ అక్కట ! యిక్కుట్టుల నిటు, స్రుక్కించెడి కంసుఁ ద్రుంచు † శూరవరేణ్యుం
డొక్కం డిక్కడ లేడే ? † లెక్కింపక కనడి వీరు † లేకులు గారే ? ౨౦౭

అ॥ సభకుఁ జనుట తప్ప † సనినప్పు సభ్యుల, తప్ప నెఱుంగకుంట † దప్పు తెలిసి
యూరకుంట దప్పు † దాటుమాటుగ నందు, బలుచుంట దప్పు † ప్రాజ్ఞనకును.

సీ॥ అంభోజములమైన ధ్వజభోజనేత్రుండు, హస్తంబులం గొని యాదరించుఁ
బిల్వగ్రోవుల మైన వెన్నుండు గమ్మని, యధరామృతం బిచ్చి హర్ష మొసఁగు
సమిలిపురుల మైనఁ గమలామనోహరం, డుత్తమాంగంబునం దూని మెచ్చుఁ
గడప చెట్టులమైనఁ గరుడధ్వజం డొప్పి, సరససల్లాపముల్ సలుపుచుండు
తే॥ స్వర్ణవరచేలముల మైన సకల భువన, మోహనం డంసమందునఁ బూనితీరు
నిటులు సలుపఁగ నేనోములేలరావో, యెట్లు జీవించుమో యమ్మ! యింక మనము.

మ॥ మన మా గోకులమందు ప్రేతలుగ జన్మం బెత్తిన నూర్యచం
ద్రనిలింపేళివేళపావకమునీం ద్రబ్రహ్మధాత్రిమరు
ద్వినుతుండై తగు వీని సద్గుణములఁ పేషంబు రూపాదులఁ
గనమా! మ్రొక్కము! కాఁగిలించుకొనమా! కామించి క్రీడింపమా!
తే॥ ఈ మహామహుఁ గనుఁగొన నేమియేమి, నోములను వ్రజవాసులు నోచినారో
యితనితోఁగూడి యూడి హర్షించు గోపికల యదృష్టమింత దట్టమఁబలుకఁగలమె?

క॥ గడచిన దానికి దుఃఖము, పడుటొప్పుదు నేడు మనకు భాగ్యవశమునఁ
విడిముడియొడయని దరిసెన, మడరిన యందులకు మనము హర్షింపవలె.

తే॥ కాని యక్రమయుద్ధంబు గలిగె నిచట, సింధులకుఁ జింత గలిగెడి గిందునిట్టి
చిట్టివారె జయంబును జెంది జగతి, వృద్ధిగ నెదరు గాక న పీనకీర్తి.

ప॥ అని ప్రీతిమీఱఁ బల్కుచుండుటయు నందుండు గుండుటయు గాంచి
యా శ్రీవత్సలాంశుండు రిపుభయంకరుండై దోర్బలంబున నాకర్షరనాయకుం
బట్టి వాతంబు సరోజాతంబును బెఱికివైచినట్లు వియత్రలంబునఁ బాటవేయ నాయా
యతకాయండు దివినుండు నక్షత్రం బధోముఖంబుగా రాజులీల నేలంగూలి క్రమ్మట
నుత్థితుండై తనబలంబుకొలఁదిని నాకృష్టం బ్రహరింప నాహరి వెనుకంజవేయక
యోర్చి నిజభుజదండంబున నాదుండగీరి గైకొని నేలం గూల్చ నాయుల్పండు భిన్న
దంతుండయ్యు ననల్పబలాగ్రహవేళ సంభ్రమంబులచే బంపెనుండై ముష్టిద్వయంబున
నాయుష్టమూర్తి మిత్రుం బొదివె. పిమ్మట సమూహపుం డుమ్మలింపక యమ్మనుజ
భక్షకుఁ దత్కంససమ్ముఖమ్మున సతిరభసమ్మునఁ ద్రిప్పిత్రిప్పి యందటు పఱికించు
చుండ నీక్షణిం బడవైన నాకంసభటుండు రుధిరంబు ముక్కుమొంగంబులనుండి
మెండుగా వెడలంగ్రక్కి విగతప్రాణుండయ్యె వెండియు. ౨౨౦

మ॥ బలరాముండును ముష్టికాసురుఁడు శుం భద్రాహు దర్పంబులఁ
బ్రలయాగ్నులవ్వలె బోరి రంత హలి త ద్రాత్రించరుం బట్టి బల్
నలగం గొట్టి పదదవ్యయంబుఁ గొని త న్నాగారి పైనుండి పా
ముల గ్రిందఁ బడవైచినట్లు వడితో భూమి బడగవై పఁగా. ౨౨౧

తే॥ ముష్టికుండును నెత్తురుముఖమునుండి, క్రక్కి స్రుక్కి కట్టకడకుఁగలమయ్యె
నద్దిగని యెదిరించు కూటాఖ్యముష్టిఁగొట్టె హలి; హరి గిరిఁబవిఁగొట్టినట్లు.

తే॥ అవల డీకొను శలదైత్యునబ్జనాభుఁ, దాగ్రహించి విలోకించినిగ్రహించి
యొక్కల త్రతో ఖండించెఁబక్కితేఁడు, తుండమున సర్పముం బట్టిచెండినట్లు.

తే॥ మఱియు శ్రీహరి తోశలఁమనుజభక్ష, కు నవలీలఁగఁ జీల్చి కంఠుని సమీప
నుందుఁ బడవైచెఁ గ్రోవ్విసహస్తివరము, తరుపు ఖండించి వైచినఁకరణి జనక !

ఉత్సాహ॥ మల్ల రంగమందు నిట్లు ధ మల్ల వరుల నందఱ
వల్ల పులును బిల్లులు నగు ధ పద్మనాభసీరులే
దొల్లఁజేయ వార లప్పు ధ మడసి రది గాంచి త
స్మల్ల సఖులు లాతివారు ధ మనఁగఁ బాటి రరమునఁ.

౨౨౫

తే॥ అవలఁ బ్రజేక్షకులెల్ల రా ధ హా ! యనంగ
హరిని మృతమల్ల విద్యుతుల్ ధ వరుసఁ గలిసె
నంత శ్రీదామముఖసుహృ ధ చాళిఁగోడఁ
గూడి యనిఁజేయఁ గడగి రా ధ కుండ బలులు.

౨౨౬

మ॥ తరువారేఁ బురవాసులెల్లరు క ధ నద్రత్నాందితాలఁకృతుల్
వరపించును బట్టుపుట్టముల శుం ధ భద్రవంశినేత్రంబులఁ
సరవిం చాల్చి మృగేంద్రసామ్యులయి స్వ ధ చ్ఛందంబుగాఁ దిర్గు నా
హరితాలాంకులఁ జూచి దుందుభులు మ్రో ధ యఁ సంతసం బొందుచుఁ.

తే॥ కుట్టలయ్యు వీరెంతఁగొప్పపనుల, సులువుగాఁ జేసిరనుచుఁ గంఠునుండు దప్ప
మేలు మేలని పొగడిరోఁమేదినిశ !, యీర్ష్య పరబలమొప్పునే ? యెచటనె న.

శా॥ అంతఁ గంఠుండు స్వీయమా నపజయం ధ బాలించి క్రోధభ్రమా
క్రాంతంపై రొడఁజేయు తూర్యముల వే ధ గగ నిల్చి యోవంబుల
త్యంతం బల్లనాడ భృత్యులకు నే ధ తదీతి శాసించె నా
చెంతఁ నిల్చి వచించినట్లు పనులఁ ధ సిద్ధింపఁగాఁ జేయుడి !

౨౨౯

చ॥ మఱి వసుదేవ రూపమును ధ మాపుడి ! తండిరిగాక శత్రువై
కరముగ నాకు బాధలను ధ గల్పనఁ జేసెడి నుగ్రసేనునిఁ
నటకుండి ! నిర్జరాంశల ఘ ధ నంబుగఁ బుట్టిన యాదవావళిఁ
ద్వరగ వధింపుడి ! కరుణఁ ధ చాల్చుకుండి ! యని వల్కులోపలఁ.

౨౩౦

శ్లో॥ శ్రీకృష్ణుండు కంఠుని వధించుట.

శా॥ అంభోజేక్షణుఁ దాఁకటఁ దిరుగు పం ధ చాన్యంబు దానోల్లస
త్కుంభీంద్రంబును జూచి దూఁకునటు శా ధ ర్హులంబు మాహేయి సం

రంగభస్మార్చిని బట్టఁబోవు కర్షణః ♦ రత్నోజ్జ్వలశ్రీతిపై
దంభంబొప్పుఁ జెలంగు కంసవిభువైఁ ♦ చా దూకె రుద్రాభుడై .   ౨౩౧

ఉ॥ పిన్నుట భోజభూవిభుడు + భీలి మిత్తియె వచ్చె నం చెడక
 నమ్మి తెగించి మంచె విడి + నవ్యకృపాణముఁ గేలఁ దాల్చి గ
 ర్వన్ను సెలంగ మాధవుని + పై నరుగఁ గని శౌరి వాని ధై
 ర్వన్నుగఁ బట్టెఁ దాల్చుడు మ + హాభణి నుక్కునఁ బట్టి నట్టులక.

౨౩౨

అందుచేత, బుద్ధిశక్తిని పాము, విహగవతి నోటనుండి తప్పించుకొనిన
రహస్యమునా కృష్ణకర్మములనుండి, తప్పకొని చక్రధరుడైన నిందారసియై.

శా. భంసుంక మధుహింసకుండు నిటులకా ♦ గ్రావంబుపై సింహముల్
శింసాపాత్రముగాంగెం బోరినటులకా ♦ లక్షించి యనోన్యముకా
హింసల్ బొందుచు మంచె బోరి రల భా ♦ జేతానుఁ డబ్బాతునికా
హింసంపకా శతపాన్ద్రుడై దివికి వే ♦ యేగంగ శ్రీకృష్ణుడుకా. ౨౩౪

ఈ దేగ దేగు వెంటనంటిన విధమున, వాని వెంబడి బాటుచు, బాహువులను ముజ్జగంబులుగలబల్కి మొనసిపట్టి, త్రిప్పి వైనుండి మంచెమీదికిని ద్రోసె.

తే॥ తగువరంబు తటిత్పా ♦ తంబువలన, భగ్గుమైనట్లు కంసప్ర ♦ పాతమునను,
మంచ దండము విటుగుటఁగాంచి యట్టి, వజ్రసమకాయుడగు భోజః పార్థివుండు.

ఉ॥ ఇంచు వ్యక్తలాత్మక డయి ధ యేడై నత్తితుఁ డౌచు బిట్లు కో
పించి కృపాణపాణి యయి ధ వెన్నుఁ డనాది మహానుభావుఁ డం
నెంచక పోరుచుంటఁ గని ధ కృష్ణుఁడు వానిని దిగ్గి మంచెపై
నుంచి యుగంబు నెక్కి శిర ధ ముద్దతిఁ బట్టి కరద్యయంబునగా.

౩౩౭

చ. సగ బిగ్గలగఁ బట్టుకొని ♦ చెచ్చెర మంచమునుండి క్రిందికి
వగవగ నెట్టె గండశీలఁ ♦ బర్వతశృంగమునుండి నేలకు
మిగుల బితానఁ ద్రోసినటు ♦ మేదినినాథ ! యనంతవిక్రముం
డగు హరి సానిపైఁబడె న్వ ♦ యంబుగఁ దస్మృతిశోధనార్థమై.

త॥ ఏర లిద్దఱు నీఁహి ♦ విపులవైనఁ, గూలియుండుట నిద్దర ♦ క్రుంగి స్థాలి
భాతి నొక్క ముహూర్తంబుఁపట్టలేని, ఘోర దుఃఖములాడె నోవసుమతీ !

శా. సింహా బేనుగు పీనుగుఁ ధరణిపైఁ జిత్రంబుగా నీడ్చిన
 ట్లంహోనాకళిండు బరాత్పరుడు నా నబ్బాతుఁ డా కంసుని
 సంహారం జూనరించి చిత్రగతి నా సంస్కృతరంగంబున
 రంహన్నాన్ని ర్ని నీడ్చే బరులిడఁగఁ రాజుల్ మహాభీతితో. ౨౪౦

తే. పిదప వైరభావంతో, విగతజీవుడైన కంసుండు వెన్నుని, నభినుతించి
యాభీగా నలవాని సామ్రాజ్యమొందె, భ్రమరకీటకన్యాయంబువలెను జనక !

శ్రీ శ్రీ కృష్ణ బలరాములచే గంసానుజ్ఞాప్తకంబు హతంబగుట. ❀

వ॥ ఆ తరువాత నాతని కనిష్ఠభ్రాతలగు సునాముడు, సుహ్రువు, సృష్టియు, దుష్టి మంతుండును, రాష్ట్రపాలకుండును, గంకుండును, శంకుండును, న్యగ్రోధుండును నవ్వీ ధంబునఁ జివ్వను నవ్వనరుహనాభునిచేఁ గూలియున్న తమ యన్నంగని కన్నులందు విస్ఫులింగంబు లభంగురంబుగాఁ గురియంగఁ గోపించి రూపించి తెగించి విక్రమించి మించి యఘోరంబుగా రవళించి విశాతపేతిభల్లవాతంబు ధరించి సంగరరంగంబుఁ బ్రవేశించి నరహరిశిరఃకర్తన బాసరింప నరుగుదెంచుట దూరంబునుండి రాహిణేయుం డారసి మృగంబులం గని జంకుకొంకులు లేక గర్జించు సింగంబుభంగి నహంకారంబున హుంకరింప నాపరివంధు లదరిపడి గడగడవడఁగి గగ్గోలుపడి దండఘాతంబులచేఁ జూతంబులనుండి ఫలంబులు జలజలరాలులీల నిజపాణలనుండి కృపాణాశాణములు వడ నడలునఁ బుడమినిఁ గూలఁబడి వడి లేచి విడివడి వడముడి గురుడగు నత్తాటిపడగవాని మేనుం బిడికిళ్ళతోఁ గరిండ్రిదంబులు శుండాదండంబు లతో గిరివరంబు గ్రుమ్మినట్లు బొకువ నమ్మధుసూదనాగ్రజండు కనలి ముద్గరంబుతో సృష్టిసునాములం గొట్టి దక్షిణాభుజంబున న్యగ్రోధుం బోమార్చి వామ హస్తంబునం గంకునిం డింక వేయించె. మఱియు నారమారమణుండు వామ పాదంబున శంకుని, సుహ్రుని, దుష్టిమంతుని, నవ్వంబు సల్పి దక్షిణపాదంబున రాష్ట్రపాలకుని రూపుమాపె. ఇట్లా కంసానుజ్ఞాప్తకంబు వాతసంఘాతఘాతంబు చేత ధరాజాతజాతంబు పాతంబుజెంది హతంబై నరితఁ బీతాంబర నీలాంబరులచే హతంబై కరుణాభరణుండగు నా పరమునియందు లీనంబై న సమయంబున, ౨౪౨

నీ॥ బృందారకేంద్రులు ❀ విరుల వర్షించిరి, కాంచిరి ముదము సం ❀ గాతకాండ్రు రంభాముఖాప్సరోశమణులు నాడిరి, పాడిరి గంధర్వు ❀ భామినులును జయజయధ్వనముల్ ❀ సర్వదిక్కుల నొప్పె, దప్పెను శిష్టసం ❀ తాపమెల్ల నందాదిఘోష లా ❀ నందంబుఁ జెందిరి, వొందిరి భీతినఁ ❀ బూర్వసురలు

తే॥ విశ్వసృష్టుఖసురతతి ❀ వినుతిఁ జేసె

మ్రోసె దుందుభికాహళ ❀ ముఖరతూర్య

ములును మునులును దీవెనల్ ❀ సలిపి రరరె!

హరియు హలియు శోభిల్లి రా ❀ యవసరమున.

౨౪౩

శ్రీ కంసుని భార్యలు విలపించుట. ❀

క॥ అ స్తి ప్రాన్తు లను సతులు, నిస్తుల బలుడైన మగని ❀ నిధనము విని వే హస్తములఁ హృచ్చిరముల, గ స్తిని బ్రహరించుకొనుచు, ❀ గన్నీరొల్కె.

తే॥ భండనాంగణమందు వేదండశవము, వలెను బడి యున్న కంసుని, ప్రక్కఁ జొచ్చి నేడు మాత్రాఘృదెగ నంచుఁబోఁడిమి విడి, కాకిగోలగ నిట్లదృఁగాఁ దొడగిరి.

తే॥ హమనోనాథ! హదేవ ! ♦ హ మహాశ్య! హ సురాసురాధికబల! ♦ హనరేంద్ర!
హ మహావీర! హయాద ♦ వాధినాథ! హ జరాసంధనుత తేజ ! ♦ రాజరాజ !

శా॥ అయ్యో ! యక్కట ! చెల్లబో ! కటకటా ! ♦ హ నాథ ! యారీతి మా
కుయ్యాలింపక యేగుచుంటి వెటకో ♦ శోర్కి మముం గాంచుమా!
కయ్యం బాడి త్రిలోక సంపదను సా ♦ కర్వంబుగాఁ గొన్న నీ
వియ్యజి బడియుంటి నట్టి బల మి ♦ స్థేమయ్య భోజేశ్వరా ! ౨౪౭

తే॥ అరయఁగా నరులను గాని ♦ యమరులందుఁ, గాని కర్బురులనుగాని ♦ కలనులోనఁ
గసిని నిన్ను డీకొను వారు ♦ గలరె చెవును ? యట్టి నీకెటు మృతియేల! హత్రైనొక్క?

ఉ॥ ఆరయ నీవు నీభగిని ♦ యందు జనించిన పుత్రకాళి ని
ష్కారణరీతిఁ జంపితివి ♦ శత్రువులైనను గాకపోయినఁ
బారువమే ప్రధానమని ♦ భావమునందుఁ దలంచి దిట్టవై
మారణ మాచరించితి వ ♦ మాయకులఁ యదువంశజాతులఁ, ౨౪౮

క॥ తత్కారణముననే నీ, పుత్రకట బలివయ్య మృతిని ♦ నొందితి వంచే
ముత్కర్ష ముగఁ దలఁతు మ, త్యుత్కట పుణ్యాఘసంఘ ♦ మూఱక చనునే ?

తే॥ కాన వగచిన ఫల మేమి! గలదు మాకు, నుదుటి వాలెలు కొంచెమే! ♦ జెదరఁగలవె!
మే మనాథలక్ష్మై యిట్లు! మెలఁగ వలసె, నెవడు తప్పింప గలఁడయ్య! ♦ యిద్ధచరిత!

తే॥ మఱియుఁ గృష్ణుఁడు మృతుఁడై న! మాతులునకు, నంతికంబున దైవాతి! ♦ యాగమవిధిఁ
బారతాకికక్రియలను ♦ బూరితిగను, నాచరింపఁగఁ జేసియు ♦ నతిశయించి.

ఉ॥ ప్రేక్షకపాళిఁ గూర్చి గ ♦ భీర గళంబున నిట్లుపల్కె నీ
రాక్షసనాయకుండు మధు ♦ రాపురనాథుఁడు నైన కంఠుఁడా
పత్నులపోల్కి నొంటరిగ ♦ వర్తిలు పేదలసాదులఁ గసి
శిక్ష యొనర్చె నందున న ♦ శించెను నిక్కము మీ రెఱుంగుడి ! ౨౫౩

తే॥ కాన మీరింకఁ దెలివితో! గ్రాలవలయు, నంచు వచియించి తత్కంఠు! ♦ నంగనలను
నూఱడించి కళిందజా ♦ తీరమందఁ, జందనాంచితచితులను ♦ జక్కఁ గూర్చి.

ఆ॥ పతికి మఱియు మృతికిఁ ♦ బాల్పడ్డవానికి, దహనముఖకృతులను ♦ దద్దఁజేయఁ
జేసి బలునిఁగూడి ♦ వాసుదేవుఁడు వసు, దేవు దేవకీస ♦ తిని గనంగ. ౨౫౪

❧ { రామకృష్ణులు దేవకీవసుదేవుల చెఱుమాన్చి } ❧
యగ్ర సేనునిఁ బట్టాభిషిక్తుం జేయుట.

చ॥ యదుకులజాతులం గలిసి ♦ యా లిలిదండ్రులు గల్గు బంధనం
బుదరికి నేగఁగా ఖగవి ♦ భుం డగుదేరఁగ నాగ పాశముల్
వదలినమాడ్కి గుత్తముగఁ ♦ బాణులఁ గట్టిన వారి సంకెలల్
వదలఁ, వారు వీరు భగ ♦ వంతు లటంచు నెఱుగు లోపలఁ, ౨౫౫

తే॥ చక్ర సంభవస్థితిలయః సాధనమును, మోహకరియును నగుమాయః బుష్కలముగ నలముకొనఁజేయ వారలు ధరివిఁ దప్పి, రామకృష్ణులు సుతులని ధ్రువేమతోడ

ఉ॥ కష్టము లిట్లు జెందితిమి ధ గాదె యటంచు వచ్చించునట్లు లా విప్రపనాథులఁ దరికిఁ ధ బిల్చి కవుంగిళులం బానర్ప నా దుష్టనిశాటహంతకులు ధ తోడనె మ్రొక్కి శుమాపణంబు ను స్పష్టముగా వచ్చించి తమిఁ ధ బల్కిరి తల్లికిఁ దండ్రీ కిట్లులఁ. ౨౧౦

శా॥ తల్లిం దండ్రీఁ బితామహిఁ గురుని దా ధ తఁ జ్యేష్ఠు నభ్యాగతుఁ గల్గల్ బల్కనివాని భక్తు నతిథిఁ ధ గాంతఁ సఖుఁ భూసురుఁ సల్లాపాదుల సంతసంబు గలుగఁ ధ సాగించు నాతండు హెచ్చిల్లు యోగ్యులలోన నింకఁ బరుఁడో ధ జీవన్మృతుడే కదా ? ౨౧౧

క॥ తల్లికి దండ్రీకి నరుసముఁ, గొల్లలుగాఁ గూర్పువాడె ధ కొడుకగుఁగాదే ? తల్లిని దండ్రీనిఁ బెల్లుగ, నల్లరి నొనఁగించు తులువో ధ యాత్మజఁ డగునే? ౨౧౨

శా॥ అమ్మా! నాయన! మాకుఁగా నిటులఁ గా ధ రాగార ముహంశి కష్టముల్ బెక్కిటిఁ బొంది కుందితిరి మీ ధ స్వామాస్యమే యాస్థితీఁ వమ్ముఁ సల్ప సమర్థతల్ గలిగియుఁ ధ బాపంగ రానట్టి యీ మమ్ముఁ గుఱ్ఱులటంచు నెంచి దయతో ధ మన్నించి రక్షింపుడి! ౨౧౩

క॥ ధర్మార్థకామముక్తులు, మర్మము విడి యడెడు నట్టి ధ మైనొసఁగిన మి మ్మర్మిలిఁ జూడని యీమముఁ, గూర్చిని వైరించి నతులఁ ధ గొనుడి! కనుడి! ౨౧౪

చ॥ మలినము జెందనీదు గుణ ధ మండలి వీడదు స్నేహముఁ విడఁగ దలఁపదు దివ్యపాత్రమును ధ దాపము జెందఁగనీదు ద్రవ్యముఁ దొలఁగెడివేళ సంచలతఁ ధ దూకొన దార! సుపుత్రుడిప మే కులగృహమందునేఁ మఱొక ధ గొప్ప వ్రదీకము గల్గనేర్చునే ? ౨౧౫

తే॥ దేవకీవసుదేవులు ధ తేనెలొలుకు, వారి పలుకుల కానంద ధ పరవశులయి రామకృష్ణాఖ్య సుతులఁ గ ధ రములఁగొంచు, ముద్దులాడుచు నుండిరో ధ పుణ్యపురుష!

ఉ॥ శ్రీమహిశాధవుం డవల ధ స్నేహితసంవృతుఁడౌచు స్వీయ మాతామహు నుగ్రసేనవిభుఁ ధ ద తణమందునఁ బిల్చి తాత! నీ వీమెయి రాజ్యపీఠమున ధ నెక్కుము ధర్మయుతంబుగా ధర్మ బ్రేమ దలిర్ప నేలు మెట ధ వేదవిరుద్ధకుబోధ లేనటుల్. ౨౧౬

మ॥ అని వాక్రుచ్చి వియచ్చురుల్ వొగడఁగా ధ నాత్మీయు లామోదముం గనఁగా నున్నత రాజ్యపీఠమున నె ధ క్కుఁ జేసి యామీఁదఁ గం సుని భీతిఁ బరదేశమేగిన యదు ధ స్తోమంబు రావించి చక్కని వ్రీతిఁ మధురాపురాన వసతిఁ ధ గావింపఁగా సల్పి తా. ౨౧౭

- ఉ॥ నందాడు గోకులంబును జ॥ నం గమకించుటఁ గాంచి వేగఁ గా
 ణిందివిభేదియక్తుడయి ॥ లెస్సఁగ జోతలసల్పి నాయనా !
 యిందున నున్న యెల్లరకు ॥ నెల్లసుకంబులఁ గూర్చి యంత మే
 మందముగా సగోపకుల ॥ మై చనుదెంతుము మీదు మన్నికీ. ౨౬౭
- తే॥ తల్లి యెవ్వలయో మఱిఁ ॥ దండ్రీ యెవఁడో, కాని నిన్ను యశోదను ॥ గన్నతండ్రీ
 తల్లుల విధానఁ గనుచు మీ ॥ దయచు నిట్టులంత వారల మైతిమే ॥ మిది మరతుమే?
- క॥ కాంచిన తల్లి దండ్రులకుఁ, బెంచిన తల్లి దండ్రులకును ॥ భేదం బెది గా
 న్నించదు కావున వారిని, వంచించెడి వార లరయ ॥ బాపులు గారే ?
- చ॥ అని వినయంబుగాఁ బలికి ॥ యర్హవిధంబున సత్కరించి ప్రీ
 తిని బచుపంగ నందాడు ను ॥ దీర్ఘతరప్రణయావశాత్పుండ్రై
 వనరుహనాభు ముద్దిడి య ॥ వారణ పద్మతిఁ గోగిలించి తాఁ
 జనియె సగోపకుండయి నన ॥ జుబున కో బహులాశ్వభూవరా ! ౨౭౦
- క॥ ఆ వసుదేవుం డావల, శ్రీవిభు జన్మగ్ర మును ॥ క్షీతిదేవులకుఁ
 గోపులఁ బదివే లిడె రా, భావిభు డావిర్భవించు ॥ తఱి ననినట్టుల్. ౨౭౧
- క॥ దుర్గతి వినాశక శ్రుతి, వర్ణార్థకృతార్థ యాద ॥ పకులాచార్యుఁ
 గర్గుని బ్రహ్మణ్యుఁగివి న, నర్గళ మర్యాదఁ బిలిచి ॥ యర్పించి యొగి. ౨౭౨
- తే॥ గురువరా ! రామకృష్ణుల ॥ కు నుభయులకు
 వడుగు జేయంగ మిమ్ములఁ ॥ శ్రార్థసంబు
 జేయుచుంటిని నాపును ॥ క్షీతిసుగుండు
 నొప్పి శుభమునూర్తమున వే ॥ దో క్కరీతి. ౨౭౩
- తే॥ త్రాలుత సల్పంగఁదగినఁ కృత్యుల నొనర్చి, సకలపురుషార్థ కరకార్యసాధనమగు
 పూత యజ్ఞోపవీతుంబు ॥ బ్రీతితోడ, వసి వడుగు ముగించెడి ॥ వేశయందు.
- శా॥ కుక్షిఁ లోకమాలఁ ఘటించి విబుధుల్ ॥ గోరఁ సమస్తేష్టముల్
 దక్షత్యమున నిచ్చు రామహరి లే ॥ తగ్నదుహక్తిఁ “భవా
 భిక్షోదేహి” యటానుఁ గొంగుఁగొని యా ॥ భీరాది సామాన్యులఁ
 భిక్షం బెత్తిరిగాదె తద్వివయము ॥ జెప్పంగ సామాన్యమే ? ౨౭౪
- ఉ॥ ఆపయి రామకేశవుల ॥ నానకదందుభి విద్యనేర్ప సా
 దీపనిషజ్ఞకు బచుప ॥ ధీరత వారలు నేగి తత్సనే
 వాపరులై విధేయతఁ బ్ర ॥ వర్తింతుఁ సహపాతియుక్తులై
 యోషికతోడ విద్దెల నొ ॥ హేమా ! యన నేర్వఁ గడంగి రెంతయు. ౨౭౫
- క॥ అటువది నాలుగు విద్దెల, నటువదినాలైన కళల ॥ యందలి సారం
 బటువది నాల్గు దినములనె, యజగోజు లెవిలేని యట్టు ॥ లందిరి జనకా ! ౨౭౬

చ॥ హరిహలు లిట్టు విద్దియల ♦ నన్నిటి నేదిచి భక్తితోడఁ ద
ద్గురువరు చెంతకేగి యిల ♦ కుఁగ దలలంట నమస్కరించి యో
గురుసమ ! మీరు దక్షిణను ♦ గోరుడు మే మిపుడిత్తు మద్ది దు
మ్మరమగుఁ గాక సౌఖ్యకర ♦ సాధనమే యగుఁగాక కోవిదా ! ౨౭౮

క॥ అనవుడు సాందీపనియుఁ, మనమునఁ దా నిట్లు తలఁచె ♦ మనుజులె వీరల్ ?
ఘనవిద్యల నన్నింటిని, గనుమూసెడిలోనఁ జదువఁ ♦ గలిగిరి దానఁ. ౨౭౯

శా॥ మాయామానుషజన్మముల్ ధర సుధి ♦ మచ్చేణినిం బ్రోవఁగా
మాయావిప్రతర్థి హరింపఁగను ని ♦ మృడ్నిక దయఁ గొన్న యా
మాయాతీతుఁడు సర్వలోకవిభుఁడు ♦ మాసింద్రహృద్వాసియుఁ
ధ్యేయుం డాద్యుఁడు నై చెలంగు పరమం ♦ డే యంచు సోత్సాహుడై. ౨౮౦

చ॥ మృతుఁడగు నాదు పుత్రకు ని ♦ మేషములం గొనిరం డటంచు నా
చతురులఁ గోర వారలును ♦ సంతసమంది సువర్ణ కుంభచా
రుతరరథంబు నెక్కియు మ ♦ రుద్ధతితోడఁ బ్రభాసతీర్థసం
యుతజలధిప్రదేశమున ♦ కుద్ధతిగాఁ జని కాలరుద్రులై. ౨౮౧

ఉ॥ బాణము నెక్కుపెట్టుచు న ♦ పాంపతిపై నిడులోన నాతఁడుఁ
నాణెములైన ముత్తెముల ♦ నవ్యమణుల్లాని తెచ్చి యట్టి గీ
ర్వాణతతిప్రమోదకర ♦ రామరమేళుల కిచ్చి మ్రొక్కి నా
ప్రాణములేల తీసెదరు? ♦ బద్ధుడ మీనుడికో కృపాశువుల్. ౨౮౨

క॥ అనవుడు కృష్ణుం డిట్లనె, వనధీ ! యటలైన నీవు ♦ పటువీచికల్
గొని యున్న మద్గురూత్తము, తనయునిఁ గొనితెచ్చి నాకుఁ ♦ దప్పక యిమ్మా!

ఉ॥ ఆవల సాగరుండును భ ♦ యాతురుడై హరికిట్లు పల్కె దీ
నావనబద్ధకంకణఘ ♦ నా ! ఘనవర్ణ మనోభిరామ ! రా
మావరణ ! భవద్గురుని ♦ యాత్మజు నేఁ గొనలేదు శంఖరూ
పావృతదానవుం డొకఁ డ ♦ హంకృతితో హరియించె శ్రీహరీ ! ౨౮౩

ఉ॥ ఆతఁడొ యెప్పు నాయుదర ♦ మందు బలుండయి యెల్ల వేల్పులు
స్ఫీతిని జెంద నుండు నిఁక ♦ నీవె బలంబున నట్టి దానవుఁ
ఘాత మొనర్పఁగాఁ దగును ♦ గావునఁ దత్కృతినల్పి వే జగ
జ్జేతవు గమ్మనంగ హరి ♦ శీర్షము నూచి సరే యటంచుఁ దాఁ. ౨౮౪

తే॥ కనకచేలంబులఁ గట్టి ♦ గట్టిగాను, గట్టి ముజ్జగంబులు వణఁ ♦ కంగ నబ్ధి
వజ్రకూటాద్రిపాతంబువలనఁ గలుగు, భయము జెందఁగ నుదధిలోనడిగఁబడియె.

ఉ॥ తద్ధరిపాతఘాతమున ♦ దానవుఁ డంబుధినుండి వెంటనే
క్రుద్ధత లేచి యుద్ధమును ♦ గోరి రమేళుని పైని శూలముఁ

శ్రద్ధగ వైవ శౌరియుఁ గ ధరంబున నయ్యది పట్టి దానితో
నుద్ధతి వానిని బాడిచె ధర్మని సామ్యసిలంగ భూవరా !

౨౮౨

ఉ॥ అంతటఁ బూర్వదేవుఁ డిను ధమంతగ జంతను బొంది లేచి యా
యంతకసన్నిభుం డగుచు ధ నచ్యుతుని ధన నెత్తితోడ న
త్యంతము గ్రుమ్మె నర్పవర ధ మాత్య ఫణుబునఁ గిన్నతో గరు
త్యంతునిఁ గొట్టినట్టులుగ ధ మైధిలనాథ ! యనంతరంబునఁ.

౨౮౩

తే॥ కైటభారాతియుఁ లయ ధ కాలరుద్రుఁ, డగుచు నాతని తలపైన ధ నాత్మముష్టి
తోడఁ బాడిచెను ధద్ధతితోడ వాడు, కాలమయ్యెను ధజ్యోతికలిసె హరిని.

ఆ॥ లిల హరియు మృత క ధ శేబరమందున, నెమక గురుని పుత్రు ధ నేత్రములను
గనక యందు వెలుఁగు ధ కంబువుఁ గైకొని, యభినుండి వచ్చి ధ యరదమెక్కి.

చ॥ యమపురిలోన నాగురుని ధ యాత్మజుఁ డుండునటంచు నెంచి పా
ర్యవ్రమునఁ బ్రలంబవైరి తగ ధ వాయుజవంబున దీర్ఘమైన సం
యమిని పురంబుఁ జేరి ప్రల ధ యాభరవంబునఁ బాంఠజన్య శం
ఖము లలి నూఁదఁగాఁ దోడఁగెఁ ధ గాలుని పాలిటి కాలుఁడో యనఁ.

౨౮౪

ఉ॥ తద్రవ మాంకించి విము ధ ప్రకరం బడలెఁ గృతాంతుఁడుఁ
నిద్రను గన్నవానివలె ధ నేలపయ్యి గడఁబట్టి గొప్పవా
నద్రులు మాఱుమోఁగ నిఖ ధ లాబులు యీ భను బొందె దిక్కులఁ
భద్రగజంబులుఁ బెడరెఁ ధ బాడుచు నాడితి నేను నింగిపై.

౨౮౫

చ॥ ఎనుబడినాల్గు లక్షలకు ధ హెచ్చిన యా నరకంబు లందునఁ
దనరిన పాపులం దెవరు ధ తద్ధ్వనిఁ జెందిరొ వారు ముక్తినిం
గని రటుపైన నాజముఁడు ధ కానుకలం గొని తెచ్చి యిచ్చి యా
వనరుహనాభు పాదముల ధ పైఁబడి గద్గదవాణి నిట్లనఁ.

౨౮౬

ఉత్సాహ॥ రామ ! రామ ! కృష్ణ ! కృష్ణ ! ధ రాధికామనోహరా !
యేమి యేమి యిద్ది యేల ? ధ యిట్లు సల్పుచుంటిరో
ప్రేమతోడఁ దెల్పుఁడిపుడు ధ వేగ దానిఁ జేసెదఁ
మీమహత్తుఁ దెలిసికొనెడి ధ మేటిగాను ధీనిధి !

౨౮౭

మ॥ కమలాక్షుండు మదుక్తులఁ వినియుఁ బ ల్కా సాగె నీరీతి నో
నమనర్తీ ! యటులేని మద్గురు సుతుఁ ధ శంకల్ విడంఁగా నిమే
షమునఁ దోహ్లాని వచ్చి నాకొసఁగి ప్రా ధ జ్యంజైన యీ రాజ్యముఁ
గ్రమమా ధద్ధతి నేలుకొ మృగ నా ధ కాలుండు నాలించి వే.

౨౮౮

తే॥ గురు కుమారునిఁ గొనితెచ్చి ధ సరసఁ బెట్ట
వార లబ్ధులునిం గొని ధ వడి నవంతి

కాపురిం గల యొజ్జకా † పాప నిడిరి

గురుడు దమ్ము దీవింపంగ † గోర్కికొలది.

౨౬౦

చ॥ అంత నాహరిహలు లాత్మగురువరేణ్యున కానందభయభక్తులతో
నమస్కరించి వీడ్కొని క్రచ్చట సకలాలంకారాలంకృతంబగు శతాంగం బెక్కి
మనోజవంబున మధురాపురికిం జనుదెంచి యదుకులప్రేమాస్పదులై ప్రవర్తిల్లు
చుండిరి. ఇట్లుండ నొక్కనాఁ డగ్రజసహితుండై కృష్ణుండు బాంధవ్య, భక్తి,
బలంబులచే దన మనంబును సంగ్రహించుకొనియున్న యా పాండవులను సంస్మ
రించుచు నిజభక్తుండగు నక్రూరుని సదనంబున కేగ నతఁడు ప్రత్యుత్థానం బొనర్చి
పోడశోపచారంబులం బూజించి సాష్టాంగప్రణామంబు లాచరించి యానంద
బాష్పోత్ఫుల్ల నయనవనరుహుండై దయాళువులారా! మీరా నాఁ డా మార్గంబున
వాగ్దానం బొనర్చినకరణిని, నాగృహంబున కేతెంచితిరి. నేధన్యుండనైతి.
నాకులంబు కవిత్రం బయ్యె. గోవిందసాధు శ్రుతిధర్మదైవసంరక్షణార్థంబును,
గంసాదిచుష్టశిక్షణార్థంబును, సకలబ్రహ్మాండనాయకులును, మురాణపురుషులును,
నాదిమధ్యాంతరహితులును, నప్రమేయులును, నక్షరులును, వేదాంతవేద్యులును,
బలిపూర్ణతములును, బరాత్పరులును, నగు మీరీ లీలఁ జరించుచుంటిరి గదా.
మిమ్ముఁ గొండాడ నేనెంతవాడ. నా నెఱసుల మన్నించి రక్షింప వేడుచుంటినని
ప్రమొక్క నక్కమలాత్ముం డక్కటికంబుతో సంభాషించి మఱియు నిట్లనియె. ౨౬౧

ఉ॥ పాండవ వర్తమానములు † బాగుగ నున్నవో లేవో చుట్టమొ
క్కిండును రాఁడు సెప్పుడు మృ † గంబులకు నెలవైన కాన ము
న్నుండి సమస్తకష్టముల † నొందిరి నొచ్చిరి హెచ్చుగాను నే
నుండియుగూడ లాభమెది † యుగ గనుపింపదు వారి కియ్యెడ.

౨౬౨

ఉ॥ వారిని నేను జూచి బహు † వర్షములయ్యె నిఁకేమొనర్తు? నే
వారని వారు నేననియు † వర్తిలుచుండిన మాకు సాంప్రతం
బీరహి దూరమయ్యెగద † హెచ్చెడి దుఃఖము చిత్తమందు న
క్రూరుడ! వారి నారసి మ † రుద్రతితో మఱి యేగుదెంచుమా!

౨౬౩

చ॥ అని వచియించి యా యనఘ † నంపి బలాన్వితుడై స్వకీయమా
మనికికి నేగె నాపిదప † మాధవు నానతి గాందినీసతి
తనయుడు హస్తినాపురికి † చాల్కిని బోయి పృథాకుమారుల
గని హరి పలుకుల వినిది † కాంచి తదీయసుఖంబు బ్రీతితో.

310

తే॥ మఱలఁ బాండవుల్ చెప్పిన † మాటల విని
త్వరగ నటనుండి వీడ్కొని † వాయుగతిని

నట్టి మధురకుఁ జనుదెంచి ధారినిఁ గాంచి

పాండవోదంతముల్ దెల్పి ధరిశ నిట్లు.

3౦౧

మ॥ కమలాత్మా ! “ కురురాజపుత్రకులచేఁ ధగవ్వంబులం బొందు నీ

మముఁ బోషింపఁగ భావికాలమున నా ధమానాయకుం జెప్పి కా

లము జేసెం గద మాదు తండ్రియని యా ధలాపించి యా పాండవుల్

మిము ధ్యానింతురు మిమ్ము నమ్మి యెదలో ధమేటిల్లుచుండెప్పుడుక . 3౦౨

క॥ కూటికి గుడ్డకునుక బలు, పాటులఁ బడినట్లు తోఁచె ధబహుదుఃఖ మెదక

నాటెను నాకును మీతో, ద్వాటే ఘటియించెనేనిఁ ధబ్రబలరె ? వారల్. 3౦3

ఉ॥ ఇట్లులఁ బల్కఁగా వినిన ధకృష్ణుఁడు కన్నుల నశ్రు లొల్కఁగా

నట్టి కురుక్షిత్రింద్రుపయి ధనాగ్రహముం జనియింప మెటనే

మెట్టి కఠింద్రుప త్తనము ధమేడ మొనర్చి జయించి వానిచే

నట్టి పృథాకుమారులకు ధనర్థధరిత్ర నిడక బొనర్చి లాగ.

3౦౪

క॥ అలరుచు మధురకుఁ జని ముచు, ధలికిన నుడి ననుసరించి ధవడి నుద్ధవసం

కలితుండై మంగళదము, లలితము కుబ్జావధూని ధలయమున కరిగెక. 3౦౫

ఉ॥ దూరమునుండి మారుసతి ధతోఁ దులఁదూఁగఁగఁ జాలినట్టి కు

బౌరమణీలలామ యల ధచక్రినిఁ గాంచి మహాప్రియంబుతో

నీరు నువర్ణకుంభమున ధనిపుచుఁ బాద్యము లిచ్చి పూజలక

గోరికడిల సల్పి మణి ధగుంఠితపీఠ మొసంగి మ్రొక్కఁగాక

3౦౬

తే॥ మదనజనకుండు మెచ్చి యామడఁతిమిన్నఁ, గూడి కూర్పుండి భాసిల్లెఁగోటిమన్య

ధాంగుడగు తానె యుజ్జ్వలఁదాసనమున, శ్రీసతిమణితోడ భాసిల్లినట్లు. 3౦౭

వ॥ అట్లు కుబ్జామందిరంబునందు నెనిమిది ప్రౌద్ధులు వైకుంఠుండు వైకుం

ఠంబునఁ గాలంబు గడపినట్లు గడిపి నిజసదనంబునకుం జనె.

3౦౮

తే॥ జనక ! యాకుబ్జ తపమెన్న ధశక్యమగునె? మానివర్య లనేక జన్మంబు లెత్తి

తపమొనర్చియఁ గననట్టి ధదానవారి, దర్శనంబయ్యెఁగాదె ? త ధత్తస్త్వి కటులు.

తే॥ పాపహరమును శ్రీహరిఁ ప్రాప్తికరముఁ, బుణ్యదమునగు నాచక్రి ధపూతగాథఁ

జెప్పియుంటిని మఱియేమి ధచెప్పవలెనొ, యానతిండు మహారాజ ! యన్ననతఁడు.

రజక పూర్వజన్మ వృత్తాంతము.

మ॥ ఋభుమానీంద్ర ! భవన్ముఖాబ్జమున నే ధభృంగాయమానుండనై

స్వభుచారిత్రమరంద మానితి సుర ధప్రత్యర్థి కేశ్యాది పూ

ర్వభవోదంతము కంసగాధ తెలిసెక ధవ్యక్తంబు కానట్టి కం

సభటుండొ నల చాకిపానికత మీ ధర్చక్కుంగ బోధింపుఁడీ !

3౦౯

క॥ దగఁగొను జను మనమెటు లిం, పగు నీరును నభిలషించు ♦ నటు నా మనమా
సొగసగు కథనే విన హె, చ్చుగ నాకాంక్షించుచుండెనురమునివర్యా ! 3౧౨

ఉ॥ ఆయెడ నిట్టుల బలికె ♦ నబ్జజాతుఁడు రాజవర్య ! త్రే
తాయుగమం దయోధ్యను స ♦ ధర్ముడు రామవిభుండు రాజ్యము
హాయిగ నేలునప్పు డొక ♦ యగ్ధనిశ్చి రజకుం డొకండు కో
పాయత రక్తసేతుఁడయి ♦ యాత్మసతిఁ బ్రహరించి యిట్లన్. 3౧౩

శా॥ ఓసీ ! బానిస ! సిగ్గులేదె ? యిక నిం ♦ దున్నావె ? ఛీ పొమ్ము నీ
మోసం బిచ్చట సాగునే ? కదలవే ? ♦ పోవే ? కులంబెల్ల నీ
కోసం బెప్పుడు గుండెడి బరునిదా ♦ కోంప నెల్ కోల్దిగా
వాసంబు దమిసల్పినట్టి సతికేత ♦ వట్టంగ రాముండనే ? 3౧౪

చ॥ అది వినినట్టి చారులు గృ ♦ హస్థులు భూవరుతోడఁ జెప్పిరా
యదనున రామచంద్రుఁడు ♦ కటా ! యని ఖన్నతబొంది దైవమా !
యిది యపకీర్తి యెల్లమరె ? ♦ నట్టిది పోవు నటంచుఁ గీర్తి
తుదకొక కాన కంపె దన ♦ దోషవిదూరను ధర్మపత్నిని. 3౧౫

తే॥ పాపరహితులొ వారు లోకాపవాదమునకు భయపడి పైయట్లు బుద్ధిపూర్వ
కముగ నొనరింతు కాని తత్కలుషమట్టి, యప్రతిష్ఠఁబన్నినవాడె యనుభవించు.

తే॥ అందువలననె యాచాకియా కలుషము, ననుభవించు మఱల ద్వాపరాంతమందు
నశుచులకు మూలమా రజకాస్వయమున, జన్మమెత్తి కంసుని సేవఁ సల్పుచుండె.

క॥ ఈసమయంబున స్వయముగ, నా సీతావిభుఁడు పుట్టి ♦ యపనిందల దగ
జేసిన వానిని జంపియు, దోసములం బాపి కరుణ ♦ తోఁ బరమిచ్చెన్. 3౧౬

క॥ వాడే వీడని యెఱుఁగుమ!, తేడా యపకారి కుపక ♦ రించి పరంబా
బాడ నిడిన శ్రీవిష్ణుని, పోడిమి గుర్రెఱుంగ మనకు ♦ బోలునె చెపుమా ! 3౧౭

❧ వాయకసుదాముల పూర్వజన్మ వృత్తాంతము. ❧

క॥ అనవుడు భూవరు డిట్లనె, మునివర ! వనమాలిచేత ♦ మోక్షంబును బొం
దిన వాయకు తొలిచరితం, బును జెప్పఁగ మీకు జోత ♦ ములఁ బొనరింతున్.

తే॥ అనఁగ నారదుఁ డిట్లనెనధిప ! మున్ను దశరథాత్మజరాఘవో, ద్వాహకాల
మందు నీ మిథిలాపురియందు నొక్క, వాయకుండు సీరధ్వజప్రభునియాజ్ఞ.

తే॥ రామలక్ష్మణులొకకు, హేమచేల, ములను జిత్రరీతులఁగూర్చి భూపునకిడ
నతఁడు జామాతలకు నియ్యఁ నాయుభయులు, నేయమునఁగట్టి రప్పుడా ♦ వాయకుండు.

ఉ॥ కన్నులపండువొ నటుల ♦ గాంచి బలి యని వారికీర్తి దా
నెన్నుచు రామలక్ష్మణుల ♦ కెన్నఁడు సన్నని పట్టుపుట్టములే

మన్నన నిట్టు లిచ్చెదనొ ధ మంచిగ వారి నలంకరించి యిం

కెన్నెడు హర్ష మొందెదనొ ధ యేమొ యటం చెదనెంచు సంగతిగ. 3౨3

క॥ రాముఁడు కరుణాధాముఁడు. ప్రేమను గని ద్వాపరాంత ధ వేళను నిదియా
నో ముఖ్యభక్త! యని వర, మామోదమున నిడె వాయ ధ కాఖ్యుని కిచ్చుగ.

ఉ॥ ఆవల వాయకుండు మిహి ధ రాన్వయసాగరచంద్రుడైన సీ
తావనితేను సత్కృపను ధ ద్వాపరపుం దుదఁబుట్టి నెమ్మిత్తో
నావిధి రామకృష్ణుల క ధ నర్మ్యపటంబు లలంకరించి తాఁ
గేవలమొందె భాన్వధన ధ కీర్తులఁ బూర్తిగఁ బొంది భూమిపై. 3౨౪

క॥ అంతట మిథిలాకాంతుఁడు, సంతసమున నిట్టు లడిగె ధ స్రవ్యసుతా! శ్రీ
కాంతుం డేల సుదాము ని, శాంతమునకు నేగె నట్టి ధ సంగతిఁ జెపుమా! 3౨౬

క॥ అనవుడు సురముని యిట్లనె, జననాయక! మున్ను ధనదు ధ చైత్రరథవనం
బున సుమవటుకుం డగు నొక, ఘనఁడుండును హేమమాలింకమసీయాఖ్యుగ.

ఉ॥ ఆతఁడు న్యాయశీలఁడు మ ధ హాత్మవిధేయుఁడు స్వీయభామిని
ప్రీతికరుండు నన్యజన ధ విత్తసతీవిముఖుండు ధీవరుం
దాతతదానశీలుఁడు త ధ దచ్యుత పాదసరోజబంధరీ
భూతుఁడు నై చెలంగెడిని ధ భూవర! యాతఁ డనంత రంబునగ. 3౨౮

క॥ హరి దర్శనంబుఁ గోరుచుఁ, బరిమళభరితాంబుజాత ధ పంచసహస్రాత్
ధరణీ శంకరుఁడగు శం, కరునకు నల్పించె నాత్మ ధ కరములతోడగ. 3౨౯

ఉ॥ అంతఁ బ్రసన్నుడై గిరిశుఁ ధ డా ప్రీయభక్తున కిట్లుపల్కె నీ
వింతగ నాకుఁ బూజలను ధ నేల యొనర్చుచునుంటి వట్టి వృ
త్తాంతముఁ జెప్పు మిప్పు డది ధ దప్పక యిచ్చెదఁ గోరుమా! యనగ
సంతస మొంది యాతఁ డిటుఁ ధ జక్కంగ వేడె ననన్య భక్తితోగ. 33౦

క॥ చంద్రాననార్ధదేహ!, చంద్రకిరణ ధవళవర్ణ ధ చంచద్గాత్రా!
చంద్రార్కానలనయనా!, చంద్రార్ధమనోజ్ఞశీర్ష! ధ సాంద్రానందా! 33౧

తే॥ వామదేవ! మహాదేవ! ధ వందనములు, విశ్వనాయకుడైన యావిష్ణుమూర్తి
మద్భవాంబున కేతెంచి, మన్ననలను, గొని చనెడి వరంబియ్యఁగోరుచుంటి.

ఆ॥ అనుట మిత్రిగొంగఁగయాలించి మేలని, ద్వాపరాంతమందుఁడప్పకుండ
నీవడిగిన వరము, నెఱ వేటువనిపల్కె, నంత నరఁడు ద్వాపరరాంతమందు. 333

క॥ పుట్టి సుదాముండన, నట్టి మధురయందుఁ జెలంగ ధ నా వలమురితా
ల్పట్టుల నాతని సద్భ్రము, మెట్టి తదర్చలను బొంది, మేలు లొసంగెగ. 33౪

క॥ మఱియొక్కది వినవలతువొ, సరిగా వచియింపుమన్నఁజనకుఁ డిటులనగ
దూరతహరంబగు కుబ్జా, చరితంబును దెల్ప నతులసల్పెద మానీ! 33౫

శుభా పూర్వజన్మ వృత్తాంతము. శుభ

ఉ॥ నావుడు నారమం డిటు ల * సం దొడగెగ్గ ధరణీద్ర ! మున్ను నీ
రావిభుఁ డట్టి పంచవటిఁ * దమ్ముఁడు భార్యయు వెంట నుండ నా
రావణు తోడఁబుట్టువు ను * రప్రకరప్రతికూలఘోరరూ
పావృతయైన శూర్పణఖ ! * యచ్చటకేగి మహాజవంబునఁ. 33౬

ఉ॥ రామునిఁ గోటిపుష్పశర * రమ్యశరీరుని నేకపత్నితో
నేమముగాఁ జెలంగు ఘను * నింగని మోహముఁబొంది దుష్టయై
రామసతిఁ ధరాసుత న * రంబున మ్రొంగఁగఁ బోవుటఁ సుమి
త్రామహిళానుతుండు కని * తత్తణుమందునఁ బట్టి దానినిఁ. 33౭

తే॥ కత్తితోడుత నాసికా * కర్ణములను, గోసి పంప నా రాక్షసి * గోడుఁజెంది
యన్నయా రావణునితోడఁనది వచించి, పుష్కరమను తీర్థమునకుఁబోయి యచట.

క॥ పదివేలేడులు శ్రద్ధగ, మదనరిపుండైన హరుని * మది నెంచి తపం
బదపదలేనటు సల్పెను, బదపడి తత్సంకరుండు * ప్రత్యక్షుంబై. 33౮

క॥ వరమేమి నీవు గోరెదో, త్వరగా వచియింపుమన్నఁ * దత్సతి దేవా !
స్మరసమరాముఁడు హృదయే, శ్వరుఁడో నటు వరము నా కొసంగు మనంగఁ.

క॥ భూతేశుం డన నిటు నీ, చేతస్సన నున్నకోర్కి * సిద్ధించెడి నో
నాతీ ! ద్వాపరకాలా, రీతసమయమందు వాసు * దేవముఖమునఁ. 3౪౦

చ॥ పదపడి నట్టి శూర్పణఖ * ద్వాపరపుంగొనఁ గుబ్జనాగఁ దా
నుదయము జెందియుండ హరి, * యుగ్రు వచస్సు ఫలంబుసల్పఁగా
యదుకులమందుఁ బుట్టి యటు * లాసతి యింటికి నేగి భర్తయై
ముదమును బొంది కొన్ని దిన * ముల్ వసియించె నటం చెఱుంగుమా ! 3౪౧

శుభలయాపీడగజ పూర్వజన్మ వృత్తాంతము. శుభ

ప॥ వెండియు నీవేమి వినెదవో తెలుపుమన నాబహులాశ్వఁ డోమునివరా!

కువలయాగజం బాగరుడధ్వజునిలోన నట్లు లీనంబైనదియు దాని పూర్వచరితం
బెట్టిదో వినిపింపుఁ డన నాయోగిపుంగవుండు దేవా ! తొల్లి బలిపుత్రుండును
నాయతకాయుండును, సర్వశాస్త్రార్థప్రవీణుండును, మహాబలుండు నగు మందగతి యను
దైత్యుం డొకం డొకసమయంబున శ్రీరంగయాత్రకై బయలుపెడలి మదద్విపంబు
కై వడి బధికులం బడఁద్రోయుచుఁ బోవుచుండ స్వర్ధుండును, బలహీనుండును నగు
త్రితుండను మహాముని నేలపై నెత్తురువలదలై పాఱఁబడి ఓరీ ! చుర్రతీ ! మదోన్మ
త్తుండవై మత్తేభంబుమాడ్కి సంచరించుచు నిష్కారణంబుగ నన్ను బడఁద్రోసితివి!
కాన గజత్వంబును బొందుమని శపింప నతం దా త్రితమునికి నతులిడి దయాకరా!
యితాశాపం జేను భరింపఁజాల; నాగజత్వంబున కెప్పుడు నుండినా మిహిటి

మహాత్ములకు సైతం బిట్టి యాగ్రహంబు దగునే? మీరు నిగ్రహనుగ్రహసమర్థులు గదా! రక్షింపుఁ డని ప్రార్థించుడు నమ్ముని శాంతించి నావచనంబు రిత్తకాదు. ఐనను నీభక్తికి మెచ్చితిఁగాన దావపరాంతమందు మధురాపురిని సంచరించు శ్రీకృష్ణుని హస్తంబున గజరూపంబున నున్న నీకు ముక్తి కలుగునట్లు వరం బిచ్చితి. ఇద్ది గైకొని శోకింపకుమని పల్కె. అంత నామందగతి యారీతిని నయుతద్విగద బలంబు గలిగి కువలయాపీడమనుపేరుతో వింధ్యాద్రియం దుద్భవించియుండ మాగధేంద్రుండు లక్షగజంబులతోఁ జని దానిని స్వాధీనము జేసికొని కంసునికిఁ బారిబర్హంబుగా నిడె. ఇట్లు కంసనికటంబున నుండి శాపావసానం బేతెంచుడు తద్ధరి హస్తంబున నిహతంబై యతనిలోన లీనంబయ్యె. ఇదియ తచ్చరితంబు. మఱియేమి వినవలతువో తెల్పుమన జనకుం డానందించి ముసీంద్రా! యనంతబలుండగు శ్రీకృష్ణునితో మల్లయుద్ధం బొనర్చిన చాణూరముష్టికాదిమల్లుల చరితంబు విన నిచ్చుఁ గలదని ప్రార్థింప నారదుండు ధారుణీంద్రునితో నిట్లనియె. 3౪౩

శ్రీ చాణూరాది మల్ల పూర్వజన్త వృత్తాంతము. శ్రీ

క॥ అమరావతిపురమున మును, విమలుఁడగు నుతథ్యమాని ♦ వెలయు నతనికిఁ గ్రమముగ సుతులైదుగు రుదయముఁ జెందిరి పుష్పశర సమాకృతు లగుచుకన్.

ఉ॥ వారు దినక్రమంబునఁ బ్ర ♦ వర్ధన మొందుచుఁ దల్లితండ్రులఁ మీటి యధేచ్ఛగా శ్రుతి స ♦ మీహితమా నిజజాతిధర్మముల దూటి సతంబు విద్యవిడి ♦ తోమరముద్గరకుంతపంక్తి దై వాఱగ నేస్థలంబునకొ ♦ పాటి నియుద్ధము నేర్పుచుండుటకన్. 3౪౪

తే॥ కన్న తండిరి గనుఁగొనికనులకొనల, నుండి నీరు వెల్లిగఁ బాటుచుండ మిగుల వ్యసనముం బొంది మిక్కిలియలుక గలుగ, భ్రష్టులౌ తనసుతులకుఁ బలికె నిట్లు

తే॥ ఆర్జవము శమమునుదమం ♦ బాస్తికతయు, ట్టెంతి శౌచము జ్ఞానవిజ్ఞానములును దళము ననునివి దొమ్మిదిధాత్రి దేవతలకు నియతధర్మము లండ్రుధర్మవిదులు.

క॥ శౌర్యం బీశ్వర భక్తియు, ధైర్యము దానంబు ప్రతిభ ♦ దయయును యుద్ధ సైర్యము దేజము ఋజుగతి, యార్యార్చయు క్షత్రియలకు ♦ నగు ధర్మంబుల్.

తే॥ పాశుపాల్యంబు కృషియును ♦ బ్రాహ్మణ సుర భక్తి వాణిజ్య మనునివి ♦ వైశ్యులకును నిర్జరాగ్రజ సేవయు ♦ నిజకులోది తక్రియయు శూద్రులకు నాను ♦ ధర్మములుగ. 3౪౫

ఉ॥ పుత్రమిష్క జనించి పలు ♦ సోకలఁ బోవుచు ధర్మదూరులై రాత్రిఘోరంబొననుగ్గ ♦ రంబుగ బాధలఁ బెట్టుచుంట మీ

ర్మత్రువులైతి రంతియ రః సాతలదేవులై ? మీరు ? మీ కృతుల

క్షత్రియజాతి ధర్మములు ధావాకా ? కుత్సితులార ! తెల్పుడి ! 3౫౦

తే॥ వేయిమాటులు సెప్పినా విసక మీరు, స్వేచ్ఛగాఁ దిగ్గుటను మీకుఁజేగ నసుర
కులభవంబును నసురునిఁకూడిక దగ, మల్లవిద్యాప్రసంగంబుఁసెల్లుగాక.

క॥ అని శపియింపఁగ వారలు, దనుజకులమునందుఁ బుట్టి ధానవమైతి
దనరి నియుద్ధకృతార్థలై, గని యటు హరిచేతఁ జచ్చి ధాంబిరి ముక్తిక.

తే॥ వార లైదుగు రట్టి చాఁబూరముష్టిక శల తోశల కూటులుఁగాదె యన్న
ముదముఁజెందిన బహులాశ్వభూవరుండు, కంసు లేమ్మల కథఁదెల్పఁగా నుతింతు.

కంసానుజాప్తక పూర్వజన్మ వృత్తాంతము.

తే॥ అనఁగ నా ముని యిట్లనె నలక యనెడు

పురినిఁ దొలి దేవయత్నుఁడఁగ నరసుఁ డొకఁడు

జ్ఞానపరుఁడును జ్ఞాని య ధ క్షకులజుండు

ఖండపరశుపూజకుఁడు నైఁక రాలుచుండు.

3౫౪

ప॥ అవానికిఁ గాలక్రమంబున దేవకూట, మహాగిరి, గండ, దండ,
ప్రచండ, ఖండా ఖండ కృష్ణపులను నెనమండ్రు కుమారు లుద్భవిల్లిరి. వార
లొయ్యనెయ్యఁ బెరిగి యొకనాఁడు జనకుని యాజ్ఞను మానసరోవరంబునకుం
జని హధుపధ్వనిసంభృతంబులగు సహస్రారవిందంబులం గైకొని వాసనా
లోలుభులై యాఘ్రాణించి యవానినే తెచ్చి నిజపిత కొసంగిరి. అవ్వ
ముక్కంటికిం బూజింపఁబడినను దదుచ్చిష్టికృతదోషం బాకుమారాష్టకంబున
కాపాదించె. దాన నవ్వార లసురజన్మంబుల ముమ్మాతెత్తి పిదప న్యగ్రోధాది
నామంబులతోఁ గంసానుజులై పుట్టి లోకశంకరులగు శ్రీకృష్ణబలరాములచే
నిహతులై ముక్తులైరిగాదా ! మఱియుఁ దలొందిపనిపుత్రుని హరించిన శంఖ
రూపావృతపంచజనుని పూర్వజన్మవృత్తాంతంబు వినుమని యిట్లనియె.

3౫౫

పంచజన పూర్వజన్మ వృత్తాంతము.

తే॥ అధిప ! మున్ను చక్రాదు లా యంబుజాక్షు

నకు నుపాంగములుగ నుండి నాణె మొందె

నందుఁ బాంచజన్యము శంఖ మధికమైన

హరిముఖంబును బొంది యిట్లాత్మ నెంచె.

3౫౬

తే॥ ఆర్తజనప్రియుం డయిన యచ్యుతుఁ డీ ననుఁగొంచు దక్షిణా
వర్తము గెల్వఁజాలెను న పాంపతి పుత్రి కసాధ్యముగ సుధా
పూర్తము రుచ్యమైన హరి మోవిని రాజమరాశికాంతితో
బూర్తిగ నానుచుంటి ననుఁ బోలుదురే ?

౨౬౬

చ॥ అనుచు సఖర్వగర్వమున ధామకొనంగఁ దదీయవక్షుమం
దన వసియించు లక్ష్మి, చెవి తో విని వెంటనె దానిఁ జూచి యి
ట్లు మొను శంఖమా ! త్వరఁగ ధామరజన్మముఁ జెందుమో కుధీ !
సమఁ బెరివారి దూఱుచువె ? న్యాయమె ? యంచు శపింప నద్దియుక.

ఉ॥ పంచజవాఘ్యోఁ దగి య పాంపతియందు నిశాటజన్మముక
గాంచి వసింపఁగాఁ దొడగి కంజదళాక్షుని యొజ్జ కుట్ట బా
ధించి హరించి శ్రీపతిహాతిక మృతమై హరికేల శంఖరూ
పాంచిరదేహముక వెలుంగ నాత్మయు నా హరియూత్మఁ జేరఁగాక. 3౧౯

తే॥ ముక్తి బొందెను నిద్రి యద్భుతముగాదె ?
మనుజనాయక ! యింకేమి వినవలతువా ?
సామప్రమా ! యన్న రాజవ దుడును సంత
సింది ధర్మముక్తుఁ డయి పృచ్ఛించె నిట్లు.

3౧౦

స॥ శ్రీకృష్ణుం దుద్ధవుని గోకులంబునకుఁ బంపుట.

ఉ॥ పాదవ ! శౌరి యానుగ్రుర సవ్యముగా మఱి యేమి చేసెనో
కుచిమితోడఁ జెప్పు మని కోరఁగఁ దన్నుని యిట్లు పల్కె నో
భూరమణా ! జనార్దనుడు బుద్ధి దలంచెను నొక్కవేళ నా
భీరవధూలలామసుర భీషకరాన్విత గోకులంబునుక. 3౧౧

చ॥ తిలచి యబుల్ మహామహుడు తత్త్వణమందు రహస్యరీతి నె
చ్చెలిసి స్వకీయభక్తుని సుశీలుని నేర్పరి ధీరు నుద్ధవుక
బిలిచి యొసంగి జాబులను బ్రీతిని నిట్లనె మిత్రవర్య ! గో
కులమున కేగుమయ్య ! మన కోరిక లీరికలెత్త నిత్తటిక. 3౧౨

చ॥ చని యొక జాబు నందున కొ సంగుము రెండవదైన యుత్తరం
బు నల యశోద కిమ్ము మఱి మూడవ కమ్మును రాధ కిమ్ము న
న్ననయము గూడు నెచ్చెలుల కారసి నాల్గవ దిమ్ము నెమ్మనం
బున నెనరుంచి తక్కినవి ముగ్ధల కిమ్ము సుమిత్రచంద్రమా ! 3౧౩

సీ॥ లనయంబు నాతోడఁదాడుచు బాడుచు, బుజ్జగించు పీఠకుఁ మొక్కు లనుము
పవలును రేయియుఁ బరమప్రియంబునఁ బోషించు తల్లికిఁ మొక్కు లనుము
సతతంబు నాతోడఁసల్లాపములఁజేసి, ముద్దాడు రాధకుఁ ముద్దు లనుము
సంగాత మొనరించి సర్వచమత్కృతుల్, చూపిన సఖులకుఁ నుకమె యనుము

తే॥ మద్వియోగంబునై పనిమానిసులను, మదుదితోక్తుల లాలిపుమా వ్రజంబు
నందు నుండు రాగకు సఖలృకాల, ముననె తప్పక రాగలఁడచుము కూర్చి.

తే॥ మఱియు నక్రూరుతోఁగూడి ధ మావ్రజంబు
విడిచి చనుదెంచు మార్గంబు ధ వేగ నడ్డ
గించి నన్నిల్పు గోపికా ధ సంచయమున
కల్పకాలములో వత్తు ధ ననుము మిత్ర !

౩౧౮

తే॥ మఱియు నాకయి దేహముల్ ధ మంటఁ గలుప
సిద్ధముగ నున్న చెలులకు ధ బుద్ధిచెప్పి
ప్రీతి సమకూర్పుమో హిత ధ వ్రాతముఖ్య !
పంపుచుంటిని నమ్మి నే ధ ర్పరివటంచు.

౩౧౯

ఉ॥ నా చెలివంచు వారు నిను ధ నమ్ముటకై యిపు డానవాలుగా
నాచెవిసొమ్ముఁ గొస్తుభము ధ నన్యహరిత్పటపద్మమాలలుగా
జూచిన వేయిరేకులను ధ జక్కఁగ నొప్పెడు పంకజంబుఁ బు
ష్పాదిత యష్టియుగ మురళి ధ యంగదముల్ మకుటంబుఁ బొందియున్.

తే॥ నావలెగ నీవు నేషాబు ధ నాణెముగను
వేసి మచ్చతాంగంబు ధ వేగ నెక్కి
పోయి యాకనుల్ సాధింపు ధ మోయి మిత్ర !
యని సుగంధాదుల నొసంగి ధ యంప నలఁడు.

౩౨౦

తే॥ చక్రీగ బ్రహ్మణముల సల్పి మ్రొక్కి, వీక్షకొని హరి రథమెక్కి విష్ణువేష
మును ధరించి గోపకగోపముఁ హగోపికా జనాన్వితవ్రజమున కొజ నరుగ.

అ॥ మోహనాదిరాగములను శ్రీకృష్ణుని, సన్నుతించు చాలఁ జక్కఁగాను
గోపగణముసూచి కొంతదవ్వననుండి, వెలుచ నొండారులును బలుకుకొనిరి.

ఉ॥ గోపకులార ! మిత్రుఁడు ము ధ కుందుఁ డిటుల్ సనుదెంచుచుండె నా
శ్రీవతియానొ కాదొ యని ధ చిత్తమునక విశయంబులేల ? మా
లాపరిధానకొస్తుభచ ధ లద్వ్యుగిమాళిసహస్రపరసం
దీపితపంకజాశ్వతతి ధ దిన్యరథాదులు చక్రవే సుమీ !

౩౨౧

ఉ॥ చాల దినంబు లయ్యె మన ధ సంగడికానిని జూచి యంచు వే
యాలుడితో సుదామముఖు ధ లా హరిమిత్రులు కృష్ణవేషుఁ గు
త్కిలధరాపు నద్ధపు న ధ త్రిపమదంబున డాసి యిచ్చట
నీలకటుండు లేఁ డితఁడొ ధ నెచ్చెలిఁ బోలెడి నీతఁ డెవ్వఁడో !

౩౨౨

క॥ అని శంకించెడితటి నా,యన యల శ్రీదామముఖుల ధ నచ్యుతసఖులగా
గని హరి పంపిన యుత్తరమును నియ్యఁగ వారు దానిముదమునఁ గొనుచున్.

తే॥ చదివి చదివి యందలి యెల్ల ధ సంగతులను
దెలిసికొని కనుగవ నశ్రు ధ లొలుకుచుండ

నుద్ధవున కిట్లు బల్కిరో * మద్ధితాభి

లాషి ! మాచెలి యిటు రాఁద * లంచె నెక్కొ ?

32౪

అ॥ ఊణము యుగముగ నొక * గడియ మన్వంతర

ముగను జాము కల్ప * ముగను దినము

బ్రహ్మకాలముగను * బద్ధనాభుని వీడి

గడుపుచుంటి మేము * కాల మిపుడు.

32౫

ఉ॥ ఆతఁడు లేని జీవితము * నర్థము ధాన్యము వైభవంబులఁ

ప్రేతల కెంతమాత్రమును * ప్రీతికరంబులు గావటంచు నీ

చేతమునందు నమ్ము మీఁక * స్నేహమొనర్చెడి మా యవస్థ యా

ధాతయుఁ జెప్పఁలేడని యె * దఁ దలపోయుమ ! యోయి యుద్ధవా !

చ॥ అని నుడువంగ నుద్ధవుఁడు * నాడె నిటుల్ సఖులార ! నేను లే

ద్వనరుహ నాభదాసుఁడను * దత్ప్రియవిత్తుఁడఁ దద్రహస్కరుం

డనుజుమి నన్నుఁ గృష్ణుఁడు లే * టాలున గోకులమేగి మీసుఖం

బును గని రమ్మటం చనివెఁ * బూర్తిగ మీర్చినఁడీ ! మదుక్తులఁ.

32౬

చ॥ మఱువక విమ్ము మీచెలిమి * మాధవు చెంతకు నేగి వేగ మీ

విరహము మీ యభీష్టముచు * విన్నపముం బొనరించి మ్రొక్కి లే

ద్ధరిసహితుండనై మఱులఁ * దప్పక మీఁకడ కేగుదెంతు నా

యఱగొఱలేని పంతమిది * యం జెద నమ్ముఁడీ ! చింతమానుఁడీ !

32౭

తే॥ ఇట్లు శ్రీదామముఖసుహృ * ద్బృంద మూఱ

డించి యాత్మరథమున నె * క్కించుకొనియు

నర్కుఁ డస్తమించెడి వేళ * యందు నంద

నగరమునఁ జొచ్చె దద్వార * నందుఁడు విని.

32౮

శా॥ ప్రత్యుత్థాన మొనర్చి యుద్ధవుఁ బరీ * రంభమ్ములఁ దేట్టి సం

స్తుత్యార్చన బొనరించి స్వాద్యజలజ * గుల్ ప్రీతితో నిచ్చి యా

దిత్యేశానమనోజ్ఞతల్పసమమై * తేజొందు తల్పంబు స

న్నుత్యక్రజ్జనొసంగి యడ్గ నిటుల * న్నుత్రప్రవృత్త్యర్థియై.

3౨౦

ఉ॥ నాయన ! దేవకీపతికి * నందన యుక్తముగానుఖంబె ? లో

కాయతకంటకుండును న * ఘాకరుఁడౌ యదుభూపుఁ డంతమై

పోయినమీఁద యాదవులు * పూర్తిగ సౌఖ్యముఁ బొందుచుండె య

బ్బాయికి మాకుమారునకు * భద్రమె? సీరికి సేమమేకదా !

3౨౧

సీ॥ మనసారఁ బెంచినజనని యశోదను, నెపుడేని నెద సంస్కరించునొక్కొ ?

ధనవఁ డెయని నమ్మియలరు నన్నెపుడేనిఁదలఁచునొక్కొ ?

యాత్రీయ సఖులతో • నాడిన పాడిన, బృందావన మెపుడే • నెంచునెక్కొ?
బలభద్రుతోఁగూడి • బాగుగాఁ గాచిన, యాయాల నెపుడేని • నెత్తునొక్కొ?
తే! గోపికా గోపకావళి • గోప్రవర్ధ, నాద్రి యమునోరుపులిన వ్ర • జాంగణముల
నెప్పుడై నఁ దలఁచునెక్కొ? • యిందిరేశ్వ, గుఁడునునాకుఁజ్జయునగు కృష్ణుఁడు నుమిత్ర!

ఉ! దై వమ! ప్రాణతుల్యుఁడయి • దాపున నుండిన నాకుమారు నే
క్రేవణో నెట్టి యిట్లు విప • రీతముగా వగపొందుచుంటి నా
జీవనజాతలోచను వి • చిత్ర విలాసవినోదు శూరు బృం
దావనసంచరిష్టుని స • ధర్మనిఁ గృష్ణునిఁ జూచు తెన్నఁడో. 3౮౩

ఉ! ఎందులకీ శతాంగము లిఁ • కెందులకీ తురగంబు లేటికీ
సుందరమందిరంబులు య • శోధనధాన్యసువర్ణ భేను గో
బృందము లివ్వె యెందులకు • నెందులకీ పరిపాలనంబు నా
నందనుఁ డిందులేనియెడ • నమ్మును! యుద్ధవ! వృద్ధుఁడ౯ జూమి. 3౮౪

తే! ఆర్యవర్య! చకోరమా • యమృతకరుని, విడిచి పుడమిని బ్రతికిన • విధిని నేను
మదనశోటి సుందరుఁడును • గదన భీముఁడు నగు కృష్ణుని విడి యిట్లు మనుచునుంటి.

తే! భూమిభాగంబుఁ బాపంగఁ • బుణ్యనరులఁ, బ్రోవఁ బుట్టిన జగదేశ • పూర్ణుఁడైన
కేవలండుని యెంతు నా • కృష్ణమూర్తి, బలయుతుఁ వాని విడి యెట్లు • బ్రతుకఁగలను

క! అని పుత్రకమోహముచే, ఘనముగ శోకంబుఁ బొంది • కన్నీ రొల్కొ
దన పఱపునఁగల తలగడ, నునిచి తలఁ మిన్నకుండ • నుర్వీనాథా! 3౮౫

చ॥ అవల యశోద యాపగవి • యాగమనంబును నాలకించి పు
త్రవిహితమోహబద్ధయయి • ద్వారము చెంతకు వచ్చి నిల్చి క
న్దవను స్రవించు తోయమును • గట్టిన చేలముచేత నద్ది యు
ద్ధవునకు బంధుమోదములఁ • దద్దయు నడ్గి యిటు ల్వదించెడిఁ. 3౮౬

ఉ! నందునిగాని నన్ను నుప • నందులఁగాని వ్రజంబుగాని స
న్నందునిగాని స్వప్రియగ • ణంబునుగాని మనోజ్ఞమైన కా
ళిందినిగాని బాల్యగత • లీలలఁగాని విహారయోగ్యమా
బృందనుగాని కృష్ణుఁడు స్మ • రించునె? యెత్తెనైన నుద్ధవా! 3౮౭

ఉ! నాకొక పుత్రకుండు మఱి • నల్వరు లేరుగదా కటా! కటా!
యాకొమరుండె నన్నిటు ద • యారహితుండయి యిందువీడి తా
నేకడ కేగనోకడ యి • కెట్టుల నే బ్రదుకంగనేర్తు నా
శోక మిదెట్లు పోవు నెటు • జూచినఁ జక్కనిబాట సిక్కదే? 3౮౮

కా! అమ్మా! చిక్కని మంచి పాలొసఁగవే? • హైయంగవీనంబుఁ దే
తెమ్మా! జడ్డగు గడ్డ పెద్ద నిడవే? • దివ్యానృమా జెటును-

చిమ్మడిక్కి బలుకాడు నాకొమరుడె ట్లీవేళఁ దా మెక్కునో
యమ్మా! గోపకగోపికాజవల ప్రాణాధారుఁ డీ కృష్ణుడే.

3౯౦

ఉ॥ పాలనలాలనంబులను ట వత్సరమొండు క్షణంబు కైవడి
గాలము మేము పుచ్చితిమి ట గాదె ? తదంబుజులోచనుం డిట
గ్రాలకపోవుటకు క్షణము ట కల్పముగా నిపు డేగుచుండ మా
బాలమునం దితండె సిరి ట సంవదలో యదుపుత్రతనమా !

3౯౧

మ॥ అరరే ! యెంతటి క్రూరురాలను గదా ! ట యానాడు నాకూన భీ
కరకోపంబునఁ బెద్దుకుండఁ బగులం ట గాఁ గొట్టెనం చేను స
త్వరనై తోటను ద్రాటగట్టి మిగులఁ ట బాధించితిఁ వాని ద
స్కరుఁ డంచుక వతి యొక్కనాడు నెఱిగా ట శాపించితి జెల్లఁబో !

సీ॥ ఏవీటికిని నేగ ట నేవాడకును బోవ, నేడి కృష్ణుడని పు ట చ్చించు వారె
యేవల్లె కేగిన ట నేయింటి కేగిన, నేడి కృష్ణుడని పు ట చ్చించు వారె
యేతోట కెగిన ట నేచోటికిఁ జన, నేడి కృష్ణుడని పు ట చ్చించు వారె
యెవ్వనిఁ జూచిన ట నెద్దానిఁ గాంచిన, నేడి కృష్ణుడని పు ట చ్చించు వారె

తే॥ ఆలఁ గాండిన నవ్వియు ట నబ్బనాభుఁ, డేడి యేడియం చఱచెడి ట నేమొనర్తు ?
వాడు లేని నాజన్మంబువ్యర్థముగదా, యేల యీవై భవములు ? పఁరంగిరెజ్జ !

చ॥ అని విలపింప నొపగవి ట యబ్రముఁ బొంది వచించె నిట్లు నా
తనువున నెన్నిలోమములు ట దార్కొనియున్నవో ? యన్ని నాలుకల్
గొనియు నుతింపలేను మిముఁ ట గూర్చిని గూడిన భక్తి మీకుఁ గృ
ష్ణనిపయి నుండె నిట్టి దెటఁ ట జూడను జంపతులార ! యింతగా.

తే॥ తీర్థయాత్రా తపోదానఁదివ్యయోగ, సాంఖ్యదుర్లభముచు బహుశాశ్వతమును
శ్రేష్ఠపూర్వకమగు భక్తిమీమనముల, యందు నెక్కొనె నియ్యదియల్ప మొక్కో ?

ఉ॥ చింతల మాని మీసుతుడు ట చేత లిఖించిన జాబులొంది పు
త్రాంతము లెల్లజూచుకొని ట ధైర్యము దెచ్చుకొనుండు కృష్ణుడు
సంతస మా పురస్థులకుఁ ట జక్కఁగఁ గూర్చుచు నన్నతోడ న
త్యంత ముదంబుఁ జందెడిని ట దన్మధురాపురమందు నిత్రటి.

తే॥ స్వల్పకాలంబులోన నాచక్రపాణి, సాగ్రజండయి యిచ్చటకరుగుదెంచు
దవ్వజనశిక్షణార్థంబుశిష్టరక్షణార్థముగ జనించిన పరుడతడె సుమ్ము.

ప॥ కావుననే పూతనాప్రాణహరణంబును, శకటాసుర నిపాతనంబును, దృశా
వర్తపాతంబును, యమశార్దూపభంజనంబును, విశ్వరూపసందర్శనంబును, బృందావన
విహారంబును, గోపాలనంబును, బకవత్సాసుధేనుకాసురహింసనంబును, గాళియ
మర్దనంబును, గానాగి సానంబును, గోవర్ధనోద్ధరణంబును, శంఖచూడామణి

సంగ్రహణంబును, నరిష్టకేశివ్యోమాసుర వినాశంబును, గావించి ప్రలం
బాంతకుండగు నన్నతోఁ గూడి యక్రూరముఖంబున వచ్చిన కంసాహ్వనంబుఁ
బురస్కరించుకొని మధురాపురి కరిగి దండధరు దండంబుమాడ్కించుడు ప్రచండం
బగు నొండు కోదండంబును వేదండం బిత్తుఖండంబు విఠించినట్లు రెండుతుండంబు
లుగా ఖండించి కువలయాపీడనామకకంసకుంభేంద్రంబు శుండాదండంబుఁ బట్టు
కొని నేలం గూల్చి చాణూరముష్టికకూటశలతోశలులను మల్లుల నోడించి లక్ష
గజసమబలుండును, మదోత్కటుండు నగు కంసుని సిగ విగియం బట్టుకొని
మంచంబునుండి గ్రిందికి బడవైచి కరీంద్రంబుపై నారోహించిన పంచాస్యంబు
మాడ్కిఁ జెలంగి వధించి కంసానుజాప్తకంబును, మృగంబులను మృగేంద్రంబువగిది
నష్టం బొనర్చి పంచజనుం బంచత్వంబు బొందించి యమునితోఁ బోరాడి గురు
పుత్రుం గైకొని దక్షిణగా గురుపునకు సమర్పించి నిజభక్తులం బ్రోవం జాలె.
ఇట్టి మహత్తరకార్యంబులు వీరు దక్కఁ దక్కినవారు సేయంగలరే? కానఁ
దచ్చారిత్రంబు సమగ్రంబుగా వినిపింప సమర్థుండను గానని పలుకుచు నా
యశోదా నందులతో నారేయి నొక నిమేషంబుగాఁ గడపె సంత.

౩౯౯

తే॥ వేకువనులేచి గోపికల్ విహితకృత్యములను సల్పి దీపంబులఁ వెలుగఁజేసి
పిచ్చిలంబగు పెరుగునుఁ బెద్దకడవ,లందుఁ జిలుకగడంగిరాఁయవసరమున.

ఉ॥ కంకణకింకణుల్ లయగఁ ధ గమ్రవిఘంబున మ్రోయ వారు భూ
శంకరకార్యశూర హలి ధ చక్రికథాత్మకగీతులఁ నిరా
తంకముగా సుగానమును ధ దద్దయుఁ జేయఁ దొడంగి రించుకేఁ
జంకని కింకిరాత శుక ధ సారససామ్యమృదుస్వరంబులఁ.

౪౦౧

తే॥ ఉద్ధవుఁడు కశిపువు విడి ధ యుచిత కృత్య, ములను దీరిచి నదిలోన ధ జలకమాడ
స్వకరథంబెక్కి నడచుచు ధ వాడ వాడ, లందు గోపికాకృతగాన ధ మాలకించి.

ఆ॥ విస్మయంబుఁ బొంది ధ వ్రేలును ముక్కుపై, వేసి యిట్టి నందు ధ వీట నెంత
కృష్ణచంద్ర భక్తియెసఁగె నహా! యశార! యనుచు నదికిఁ బోయెనవల వారు.

ఉ॥ దూరము నుండి వాయుగతి ధ తోఁ జను నుద్ధవుఁ గాంచి యీతఁ డ
క్రూరుఁడ నంచు వచ్చి మును ధ కొంపల ముంచిన క్రూరుఁడా? మఱి
కొరివియొగబాధల న ధ జన్రము గుందెడి మాకుఁ గవ్వముల్
గూరుపఁ గంసమిత్రుడగు ధ కొంటెయ? కానియెడఁ మఱెవ్వడే? ౪౦౪

తే॥ నిరపరాధలోకంబును ధ నిర్నిమిత్తముగ వధింపంగఁ గ్రువ ధ మున్ను భోగు
లను సృజించిన యట్లు గాంధినియు మమ్ము, గాసిఁబెట్టగ నక్రూరుఁగ నెనుగాదె?

ఉ॥ ఆతఁడె తిర్లివచ్చెనొకొ? ధ యం చధికాగ్రహవృత్తితో మరు
ద్రీతిగఁ బాటి నీలునటు ధ తేరున నుండిన రాతుఁ గొట్టి యి

స్త్రీః డెవండా చెప్పు? వది + యింపనిచోఁ బ్రహరింతు మియ్యదే
సూత! యటంచుఁ దన్ముఖముఁ జూపుడు వ్రేలునఁ గ్రుచ్చి పల్కఁగాఁ. ౪౦౬

ఉ! సారథి భీతిఁ బొంది యల + చానల కిట్టులఁ జెప్పసాగె నో
సారసనేత్రలార! సుమ + సాయక సామ్యమనోజ్ఞ యాపుఁడై
శౌరిని బోలు నీఘనుఁడు + చక్రీ సఖుండని యెంచుఁడి! యనఁ
వారలు మెచ్చి యాతనికి + వందనముల్ బొనరించి వేడ్కతోఁ. ౪౦౭

తే! కృష్ణసందేశ మిపుడు గు + తైఱుఁగఁ గలమ
టంచు నొయ్యనొయ్యన నుద్ధ + వాంతికమున
కేగి యాతనిఁ దోడ్కొని + కృష్ణవార్త
లడుగఁ గదలీవనంబునఁ + కరిగి యందు. ౪౦౮

ఉ! చల్ల ని పిల్ల వాయువులు + సక్కఁగ వీవఁ గళిందజోర్చికా
వేల్లన జాతశీకరము + వేండ్రము నార్పఁగ దివ్యవృక్షముల్
సల్లలితప్రసూనములుఁ + జల్లదనంబును గూర్చఁ జక్రీ
మల్లడిఁ జెంది బొంది గొఱ + మాలినదం చను రాధ యింటికిఁ. ౪౦౯

ఉ! చేరి రనంతరంబున ను + శీల పరేశ్వరియైన రాధ యా
శౌరి సునిత్రు రాక విని + చక్కని పూజ సఖిజనంబుచేఁ
గోరికఁజేయ సల్పియు ము + కుందకథాశ్రవణం బొనర్ప దై
వాఱఁ దదుద్ధవుండు గని + భక్తిని మ్రొక్కుచు నామె కట్టనఁ. ౪౧౦

తే! దేవి! యేల కృశింతువే? తేటపఱచు, మీపు బ్రహ్మాండ నాయకుఁనింతివయ్యఁ
జింత సెందుట తగునాకో? + చిత్రముగద, నీమహత్తు విచారింప + నెమ్మనమున

క! కృతనిత్యలీలుఁడై యతి, చతురతఁ గృష్ణుండు పుట్టు + సమయంబందే
కృతనిత్యలీలవై యతి, చతురత లీలావతివిగ + జన్మింతువుగా! ౪౧౧

క! హరి పరిపూర్ణతముండై, వఱులునె యాయవసరమునఁ + బాయక నీవుఁ
బరిపూర్ణతమవుగా ధర, వఱలెదవో భగవతి! వృష + భాను కుమారీ! ౪౧౨

ఉ! ఎత్తఱిఁ జక్రీ భూముఁడయి + యిద్ధరఁ బుట్టునొ యప్తు లట్మీవై
హత్తితివమ్మ! యెత్తఱిఁ ద + దంబుజనాభుఁడు బ్రహ్మాయానా నీ
వత్తఱి వాణివాదు వెపు + డంబురుహాయతనేత్రుఁ డుగ్రుఁడై
యత్తునొ యప్తు నీవు శివ + వాదు వహః! జననీ! పరేశ్వరీ! ౪౧౩

తే! ఘన సనకసనందన సనాతనసనత్కు, మార మునిరూప మెత్తఱిమాధవుండు
సెందునో యప్తు జ్ఞాన మానందములను, నిచ్చు నాదిదేవతవయియెసఁగెదవుగ.

తే! ఎపుడు శ్రీహరి విష్ణువైయెసఁగునపుడు, వైష్ణవిగఁ బుట్టెదవుగదాసాయలేక
యెపుడు యజ్ఞ వరాహుఁడఁ కనుమూర్తియలరునో యప్తు పుడమివైచలఁగెదవుగ.

తే॥ ఏనమయమునఁ గాంతలో॥ వాసుదేవుఁ, డమరమునివర్యుడగునొ యశ్వరనిచేత
నలరు మహతియ౯ వీణెవై ॥ చలఁగదవుగ, తలఁతు నిన్నద సాధ్వీమతల్లి! తల్లి!

౧॥ మఱి నరనారాయణులుగ, ధర హరి జన్మించినపుడు ॥ ధాత్రికి సుఖముల్
గరముగఁ గూర్చెడి శాంతిగ, సరసముగాఁ బుట్టెదవుగ ॥ సాధ్వీమణిరో!

న॥ వెండియు శ్రీకృష్ణుండు కపిలుండైనపుడు సిద్ధసేవితంబగు సిద్ధివిగను,
దత్తాత్రేయుండవైనపుడు జ్ఞానమయాబగు సిద్ధివిగను, యజ్ఞంబైనపుడు దక్షిణగను,
నురుక్రముండైనపుడు జయంతివిగను, పృథుచక్రవర్తివైనపు డర్చివిగను, మత్స్యవ
తారం బెత్తినపుడు శ్రుతియాపవుగను, గూర్కంబైనపుడు సర్పస్వయాపిణివిగను,
ధన్వంతరియైనపుడు సంజీవనీనామక భేషజంబుగను, మోహినియైనపుడు జగన్మో
హినివిగను, నృసింహుండైనపుడు భక్తవత్సలతాత్మకలీలారూపిణివిగను, వామనుం
డైనపుడు కీర్తివిగను, బరశురాముండైనపుడు పరశువుగను, శ్రీరాముండైనపుడు
సీతవుగను, వ్యాసుండైనపుడు వేదాంతవాణివిగను, బలరాముండైనతఱి రేవతి
దేవివిగను, బుద్ధుండైనపుడు బుద్ధివిగను, గల్కియైనతఱి గృతివిగను, జంగమం
డైనపుడు చంద్రికవుగను, నర్మకుండైనపు డాతపంబవుగను, నింద్రుండైనపుడు
కచివిగను, హిరణ్యరేతసుండైనపుడు హిరణ్యమయివిగను, గుణేరుండైనపట్టున
నిధివిగను, క్షీరాబ్ధిశయనించు హరియైనపుడు సూక్ష్మసీతతరంగిణివిగను, జన్మించి
జగంబుల నుద్ధరించి పోషింతువుగాదె మఱియు మహామహుండగు నా
శ్రీకృష్ణుండే సాంప్రతంబున వ్రజరాజనందనుండై వెలుఁగ వృషభానుపుత్రికా
మణివై రాధయను నభిధానంబుతోఁ జెలఁగుచుంటివి. వెండియు నత్తమ్మికంటి
యెప్పుడెప్పు డేయేరూపంబులం బూని యేయేకార్యంబు లొనర్పం గడంగునో
యప్పుడప్పు డుచితభంగుల జన్మంబు లెత్తి యాచూకార్యంబుల నగ్గించెదవుగాదె
యని వాక్కుచ్చి వెండియు నిట్లనియె.

౪౧౯

తే॥ సర్వదేవస్వయాపుఁ డా ॥ చక్రపాణి, యఖిలదేవతారూపిణి ॥ నమ్మ నీవు
పరుఁడు భగవంతుఁ డాతండు॥ ప్రకృతిపీవె, యైదుపది సేయుచుంటి మీ॥ కధికభక్తి.

తే॥ అట్టి భక్తవత్సలుఁ డంపి॥ నట్టి యుత్తరమిది దయతోడఁ జేకొని॥ యమలమతిని
జదువుకొన వేడుచుంటి నీ॥ స్వాంతమందుఁ, గలఁజ్ఞఁజెందకుమని చెప్పి॥ కమ్మనొసఁగి.

ఆ॥ అవలి గోపికలను ॥ నామంత్రణముజేసి, వందమించినట్టి ॥ పత్రికలను

మీ॥ ప్రియుండు వంపె ॥ మేలుగా నివి యంచు, వారికాదరమున ॥ వరుస నిచ్చె.

చ॥ పదపడి రాధ, శ్రీధరుఁడు ॥ వంపిన జాబుచు గండ్లకద్ది నె

మ్మడిని దదంఘులగా దలచి ॥ మానసకడ్గము విప్పు నెమ్మడిగా

జదువుకొనం గడంగి యొక ॥ సారి నగున్ మఱి యొక్క తేప బర

బెడరిపడున్ మఱొక్కపరి ॥ బ్రీతిని జూపుఁ బొంది క్రమ్మలగా.

౪౨౩

చ॥ సరియని శీర్షమూచి యల ధృవంబుగా
ధరపయి వ్రాలె నాపిదపఁ ధర్మఖులెల్లరు వచ్చి చూచి పు
వ్వరసపటిరసారము ల పారముగా నొడలందుఁ జల్లి చా
మరముల వీవ నాసతి క్రమంబుగఁ దెప్పితఁ దత్పరంబునఁ.

౪౨౪

ఉ॥ గోపిక లుద్ధవుండును ము కుందవియోగపయోధిమన్నయై
తాపముఁ జెందు రాధఁ గని తాళక తామును లోచనంబులం
దేవున నీరు నించి రది యెచ్చట వెల్లిగఁ బాతె నందుఁ బ
ద్మాక్షతమైన యొందు కొల నయ్యెను లీల యనంగ దానిలో.

౪౨౫

తే॥ నదానాదుల భక్తిసల్పువారు, దుష్టులయ్యును బూతులొందురుగ రాధ
మనమునందున దుఃఖంబుఁమఱుగుపఱచి, యాత్మనిభవవార్త లాతనినడిగ నిట్లు.

ఉ॥ మమ్ముల మా విహారముల మానసమం దెపుడే స్రురించునే?
యమ్మదినాభు నాహరిని నాకమలాక్షుని నామనోహరుఁ
నెను ముందు నేమరతు నే? యిక వాడిట కేగుదెంచఁడే?
యమ్మఘరానివాసమె ను ఖాస్పదమయ్యెన? వానికో నుధీ!

౪౨౬

ఉ॥ సోమునైతై చకోరములు సూచెడితైవడిఁ గృష్ణమూర్తికై
యేమును గాంచుచుంటి మఱి ఁడే యిటనుండినయల్లు మాకుఁ బ్రా
ద్యేమియఁ జాలలేదుగద! యెన్నిపనుల్ బొనరించినఁ తీణం
బీమియ బావఁజాల దిది యేగ్రహచారము కాని యుద్ధవా!

౪౨౭

ఉ॥ ఈవఱ కాంజనేయుఁ డెటు లేగి యయోనిజ స్వస్థఁ జేసెనో
నీవలువచ్చి నెమ్మదిని నెమ్మదిఁ గూర్చితి విప్లు వానికై
ధీవర! యెట్లొ యిందనుక దేహము నిల్పితి మింక దీని మే
మేవిధి నాపలేము వెస నేగి మఱి హరితోడ రమ్మిటుల్.

౪౨౮

తే॥ ఇదుగొ వచ్చితిని మాకు నెంతో యాశ, పెట్టి నిజమోహధన మిట విడిచిపెట్టి
మధురకేగి తా బలికినమాటఁ దప్పి, చలఁగు నతని జాబిది విశ్వసించు లెట్లు?

ఉద్ధవుండు రాధా గోపికల నూటడించుట.

తే॥ కాన దయయుంచి తిప్పక కమలనాభుఁడొడుకొని యిచ్చటికి రమ్ముతోందరగన
యని వచింపఁగ నుద్ధవుండానికించి, యాశ్వసించి యారాధకుననియె నిట్లు.

తే॥ భగవతీ! భగవంతుఁడు స్వల్పకాలమున నె వచ్చును లేసినో బూని నేను
మీయవస్థల నేజెప్పి సమీరగతిని, పాఠిని దోడ్కొని వచ్చెదనమ్మ! నమ్ము.

తే॥ అని శేషధర్ముగఁ బల్కఁగా నామె యలరి, ఛత్రచామరాందోళికా చంద్రదత్త
చంద్రకాంతయుగ సహస్రచారుపత్ర, భాసురారవిందయుగముల్ బరగ నిచ్చి.

తే॥ శంఖు హోదినొండ చక్రే హరించిన, మణి నొసంగి వక్ష్య మాణవిధిని

బలికె సరిపర్చి! వైకుంఠునకు మాకు, సంఘటనము నీవు సల్పుమయ్య!

క॥ శాశ్వత నిర్గుణ భక్తియు, నైశ్వర్యము జ్ఞాన సుఖము ♦ లాయువు గలుగఁ
విశ్వజనీనుడవై యీ, విశ్వమునఁ బ్రతుకుమయ్య ! ♦ విశ్వాస్యసుధీ ! ౪౩౫

ఆ॥ అంత ప్రేతలెల్ల ♦ రాధరణాబుల, నిడిరి వాని నింది ♦ రేశసఖుడు
గొనియె రాధికయు ముక్కుండసఖోక్తుల, నరుసమొందె బిదపఁ నాపగవియు.

ఉ॥ ఆయమ యానతిం గొనుచు ♦ నందలి కొల్లునఁ జేరి గడైవై
హాయిగఁ గూరుచుండెను స్ర ♦ జాంగన లంతట మెల్లమెల్లఁగా
నాయనఁ జుట్టుముట్టి యిటు ♦ లడ్డిరి మట్టియతుల్యవిగ్రహా !
యా యరవిందనేత్రుఁ డెటు ♦ లాడెనొ మాకిపు డీవు చెల్పుమా ! ౪౩౭

చ॥ అనవుడు నుద్ధవుండు వలు ♦ కాడఁ దొడంగె నిటుల్ లతాంగులా
ర ! నను దదబ్రజేత్రుఁడు క ♦ రంబున నొంటిగఁ బిల్చి మిమ్ములఁ
మనమున నెంచి కన్గవను ♦ మాటికి మాటికి నీరునించు చి
ట్లనియె వినందొడంగుఁ డిఁక ♦ నవ్వి వచించెద సక్రమంబుగఁ. ౪౩౮

చ॥ గొనములయందు మానసము ♦ గూడినచో భవబంధసంబునఁ
దనరుచునుండు నయ్యదియె ♦ తత్పరమాత్మను లీనమైన ము
క్తిని గను నట్టి రెంటికి న ♦ దే ఘన కారణమయ్యెఁ గానఁ ద
స్మనము జయించి కామముల ♦ మాని చరింపఁగ నాను భూస్థలి. ౪౩౯

తే॥ ఎవరు నన్ను బ్రహ్మాంబుగ ♦ నెల్ల చోటు,లందు నున్నవానిగను న ♦ ధ్యాత్వవిద్య
నెఱుఁగుచుందురొ యాఘను, లెడఁదఁజెలఁగు, కలుష భావంబుఁద్రోతురో, కాంతలార !

ఆ॥ కన్నులెంతవఱకు ♦ ఘనము తునుత్తిరం, బక్లమగుచు నుండు ♦ సంతవఱకు
నర్కుఁ జూడఁజాలఁనటు జనుడుఁగ మాయ, నదలనంతనఱకుఁ బరమఁ గనఁచు.

తే॥ స్థూలమార్గమునం జూడ ♦ దూరగుడను, గాని తత్వపథంబునఁ ♦ గాని గాన
మన సమాగమమందునఁ మడఁతులార !, సాధనముగ నా విరహంబుఁ సల్పుచునుండు.

తే॥ అట్లు సల్పిన సాంఖ్యయోగిగదివిధుల, సంభవించు నా కూడికఁ సత్వరమున
మీకుఁ జేకూరఁగలదని, మెలఁతులార !, భావమున నమ్ముడని మీకుఁ బల్కుచునియె.

❧ గోపికాగీతలు. ❧

తే॥ అవల గోలోక వాసిను, లాతని కని, రిట్లు ప్రేయలను విడి కృష్ణుఁడిచటనుండి
యితరదేశమునకుఁ బోయి, యెదో లిఖించె, దలఁప నిద్ది నిర్మోహతాః బలముగాదె ?

తే॥ మఱియు ద్వారపాలికలును, మాటలాడి, రిట్లు ప్రేమించు మము వీడి, కృష్ణుఁ డేగ
భాస్కరాంబుదాబ్జేందువుల్ ♦ పద్మచాత, కాళిచాకోరముల వీడి ♦ యరిగినట్లు.

తే॥ అవల శృంగారకారిక, లాడిరిట్లు, నెలకు వెన్నెలపులుఁగు నఁచెలియగాదె
యేల దానికి శశిరశ్మి ♦ కీలయయ్యె ? , ధాత్రవాసిన వ్రాతలు ♦ దప్పవయ్య !

ఉ॥ శయ్యను వేయు తొయ్యలులు ♦ చక్కఁగఁ బల్కి రిటుల్ మృగంబులఁ
వ్రయ్యఁగఁ గొట్టి కాలొక్కలఁదిఁ ♦ బాటిన బోయవలెఁ జనార్దనుం

డియ్యెడ నోరచూపులను ధ నెంతయు మమ్ములఁ గొట్టి యేడకో
చయ్యన నేగి క్రమ్మటను ధ స్వాంతమునందుఁ దలంపఁ దుద్ధవా!

రర౨

తే॥ అవల పార్షద లని రిటు ధ లంబుజాక్ష!

విరహబాధలు గడు మాకె ధ వేద్యములగు

నొకని యంజను జీకుము ధ ల్లాత్తుకొనఁగ

మఱియొకండు తద్బాధల ధ నెఱుఁగఁ గలఁడె?

రర౩

మ॥ ఘనబృందావనపాలికామణు లిటుల్ ధ కారుణ్యభావంబుతో

నని కే హేతువులేని ప్రేమ మనిమి ధ త్రాచూది పొందుకనుమి

సనిమిత్తుండు గ్రహింపలే డది రసా ధ స్వాద్యామృతిక్తామలఁ

గనఁగా శ క్రము లొనె? చేతులు గనుల్ ధ కర్ణాదులో యుద్ధవా!

రర౪

తే॥ గోప్రవర్ధన వాసినుల్ ధ గూడి యిట్లు, పలికి రల విలాసవతుల ధ వలచి వారి
కొడఁముడై నట్టి శ్రీకృష్ణుఁ ధ దున్నతాద్రిఁ, జెలఁగు మమ్మేలచూచు నెం దులకుఁదలఁచు?

తే॥ అంతఁ గుంజవిభాయికఁలాడి రిట్లు, లతులమాధవీకుంజపుంజాంతరములఁ

గృష్ణవిరహగాధలె యాలకింపఁబడెడి, బ్రస్తుంబున మాధవప్రాణమిత్ర!

చ॥ మఱియు నికుంజవాసిను ల ధ మందగర్తి బలుకాడి రిట్లు లా

వరయమునాధునీతటిని ధ భాసిలుచుండెడి బృందకాటవి

వఱలు కదంబవృక్షముల ధ సార్వమునఁ విహరించు నామనో

హరు సురభీవృత్తు సబలు ధ నాహరి బొందుట యెప్పుడోగదా.

రగ౨

మ॥ యమునాయాధము లంతవచ్చి యిటు ప ధ ల్కాడఁ హృషీకేశసం

గము కుబ్జాదుల కెట్లు లీదినమునఁ ధ గాజాలె నట్లే భవి

వ్యమునం దీ మనకుఁ ఘటించు సతులఁ ధ రా! నమ్ముడి మీరు భా

వమునందుఁ దిరమే జయాపజయముల్ ధ భావింప నే మేటికే?

రగ౩

చ॥ గిరగిరగిరగిరగిర ధ గిరనఁ గాలము, చక్రముం బలె

దిరుగుచునుండు గాదె సుద ధ లీమణులార! సుధీరు లాత్మలోఁ

గరముగఁ గష్టసాఖ్యములు ధ గావటిసుండల టంచు నెంచి సం

బరచూన నుండు చింతవిడి ధ పాపుడి! నెమ్మదినుండి తాపము.

రగ౪

మ॥ కరుణాశూన్యుఁడు భారతివిభుఁడు త ధ త్కర్మాచుసారంబు స్థా

వరముల్ జంగమముల్ సృజించి యొకచో ధ బాధల్ సుఖం బొక్కచో

వఱలం జేసి క్షణాన కొక్క రహిగా ధ బాటుండు క్రీడించి సం

బరముం జెందినలీలఁ బొందు ముదము ధ బద్మాక్షులారా! కటా!

రగ౫

ప॥ తత్కారణంబుననేకదా కురూపిణియు, దాసీకులసంభూతయు, దుష్ట
పరిచారికయు నగు కుబ్జ సురూపిణియై కులీనయై పరమేశ్వరప్రాణసఖయై విరాజిల్లి

తన యిష్టసిద్ధియైనదని దుందుభితోఁ జాటింప సమర్థురాలయ్యె నని వాకొనె నంత
విరజాయాధంబు లేతెంచి యిట్లనియె. ర౭౬

ఉ॥ ఎవ్వనికైన సంతతము ధింతులకూడిక యుండ దెప్పుడు
జవ్వన ముండ దెప్పుడు వ ధి సంతఁడు నుండఁడు స్వర్గపాలనం
బవ్విబుధేంద్రుడే యనిశ ధి మక్కట సల్పఁడు నాల్గుపాద్యు లి
ష్టేవిధిగానొ మ్మిగ్గడవుఁ ధి! మనకవ్వము దీరిపోయెడిక. ర౭౭

మ॥ లలితాయాధము లేగుదెంచుచు నిటు ధి లావక్రుచ్చె రామాభిషే
కలసత్కాలమునందు మంథర యనం ధి గా నుండు కై కేయితొ
త్తు లఘిష్ఠాత్మ తదుత్పవంబునకుఁ బ్ర ధి త్యూహంబు గల్గించె ము
న్నలతొత్తే తగఁ గుబ్జ నాగ నది హ ధి యం దేకృతుల్ జేయునో? ర౭౮

చ॥ మఱియు విశాఖయాధము స ధి మంజస ఫక్కిని నిట్లుపల్కె నా
మురళి ముఖంబునం దలర ధి భూషణముల్ మెయివెల్ల వేత్రము
గరమునఁ బట్టి గోవులను ధి గాచి స్వపట్టణ మేగఁ దోడిబా
లుర లలిఁ బిల్చు కుర్దన వి ధి లోలు హరిక మటువంగ లేమహా! ర౭౯

ళా॥ మాయాయాధము లిట్లుపల్కె నిటుకొ ధి మార్గంబులక బల్కిచే
నా యాభీరసతికటంబులను భీ ధి మార్గంబులక గొంచు వే
స్వీయోరస్థలమందు నుంచుకొని యా ధి శ్లేషించి పోనెంచు దై
తేయాక హరి నెట్ల గీములకుఁ బ్రీ ధి తిక మేము దోడ్కెత్తుమో. ర౮౦

తే॥ అష్టసఖులును నని రిట్టులంగ నుండ,రుండును గోకులవిభుకుమాఁరుండును నైన
హరినిఁ జూచిన యాకన్నులతని విడిచి,యవనిఁ గననెల్ల వని శౌరికనుము ధీర!

ఆ॥ అట్లె పోడశసఖు ధి లాడిరి బృందావనమునఁ జక్రి వేణు ధి నాదసుధను
జవిని గొన్న యట్టి ధి శ్రవణ యుగ్మము విశ్వగీతుల విన నిచ్చ ధి గింపదయ్య!

వ॥ అంత దాస్త్రింశత్కాంత లేతెంచి యిట్లనిరి. ర౮౩

సీ॥ గురుఁడు కోపించినక ధి గోటి దండంబులక, బెట్టి యావిబుధు మె ధి ప్రింపవచ్చు
బాపఁ దుగ్రుండైనఁబరమాన్నముం బెట్టి, ప్రేత్యక్తి నతని మె ధి ప్రింపవచ్చు
రసికుండు గనలినక ధి రసముల నెల్లఁ జూపించి యాసరసు మె ధి ప్రింపవచ్చు
బీసినారి గినిసినక ధి విడిముడిఁ గడుఁగడు, నిడి యట్టివాని మె ధి ప్రింపవచ్చు

తే॥ స్నేహితుం డాగ్రహించిననిర్మలమగు,ప్రియమొనర్చి యవ్వాని మెఁప్రింపవచ్చు
నదిరి యెదిరినక లొంగి మెఁప్రింపవచ్చు,గాని నిర్దోహు మెఁప్రింపఁగలడఁ విధియు.

చ॥ మఱి శ్రుతిరూప లిట్లని ర ధి మాయకవృత్తి గుణాశ్రయంబునక
ధరకు నిదానమయ్యె నది ధి తన్మహాద్రియదేవతౌఘముల్

సార వెట జాగ్రదాదులకు ధనుంతయు హేతువుకాదో యేది యా
హరిమయతేజముగ గొలుతు ధనుః గృహనుకణంబు లట్లుగఁ. ర౬గి

చ॥ అవల ఋషిస్వరూపిణులు ధనుః రిటుల్ మునియోగిదుర్లభుం
డెవఁడో సమస్త వేదముల ధనుః జిక్కని వాఁ డెవఁడో మా
య విడిచి మేటియూ నెవఁడో ధనుః డెవఁడో ప్రపూర్ణు డెవఁడో
యెవఁడు పరేశ్వరుండా యల ధనుః కృష్ణున కియ్యవె జోతముల్ సుమీ. ర౬౬

తే॥ అమరసతు లిట్లు పల్కి రం ధనుః కాంశ, పూర్ణ సత్క ధావేశసంధి పూర్ణ నామ
వడ్విధావతారములెత్తి సంతపింపఁగలిగెనుకారకుఁడో హరిఁగొలుతు మిపుడు.

ఆ॥ యజ్ఞ సీతలిటు ధనుః రిట్టి హరి గాడె, లోక నాయకుండు ధనుః కులపతి
రాసరంగవిభుండుఁ ధాధికాహృత్కంఠ, భూషణుండు నగుచుఁమురియుచుండు.

మ॥ పరమప్రీతి వచించి రిట్లు రమా ధనుః కుంతకాంతామణుల్
ధరణీక్షేమముఁగోరి యాదపులలో ధనుః వాటి యాభీరసుం
దరులగ గూడి నిజాంఘ్రిపూజలను బృం ధాభూమి గోవర్ధనో
ద్ధరణైలంబుల వెల్లఁజేయు హరి కీ ధనుః కృష్ణప్రియా! ర౬౯

చ॥ మఱి డెలిదీవిలో జెలఁగు ధనుః మానిను లిట్టులఁ బల్కి రర్చకుం
డరిగి శిలీంధ్రముఁ బెరికి ధనుః గజంబు స్వపుష్కరానఁ బు
ష్కరమును ద్రుంచు మాడ్కి బలు ధనుః గండరగండలు మోయలేని య
గ్గిరి నెక కేల నెత్తి తగు ధనుః నడఁ మరువంగలే దహః! ర౭౦

తే॥ చేరి యూర్ధ్వవైకుంఠవా ధనుః సిను లని రిటు
నలుపుతో వెల్లు మాకనుల్ ధనుః నలుపు గలుగు
నిలను గనుఁగదా ద్వైతమే ధనుః యెఱుఁగనట్టి
మాకు యోగాదు లేలకో? ధనుః ధావత్తు! ర౭౧

తే॥ అని రిటుల్ లోకగిరిసతుల్ ధనుః హరిని విడువ
లేక ప్రేమపాశంబును ధనుః వీరకఁ ద్రెంప
మైతి మారండా యహిపాశ ధనుః మండజపతి
నటికినటుఁ ద్రుటి నద్దాని ధనుః నటికి యరిగె. ర౭౨

తే॥ అజితపాదాశ్రితాంగన ధనుః లాడి రిట్లు, పద్మలగ్నాశ్రి దమ్మితై పదిదెసలను
దిరిగి కననట్లు మావి శ్రీ హరివిలగ్న, దృష్టులా హరికై చని ధనుః యెఱుఁగకుండె.

చ॥ ఉసులుగ శ్రీసతీసఖులు ధనుః నాయన వచ్చి వచించి రిట్లుల
బిసినితనంబున యశము ధనుః వీడును గోపముచేత యోగ్యతల్
వెసఁ జనుచుండు దంభమున ధనుః వృద్ధినిజెందిన మైత్రి పాడుగ
వ్యసనములగ ధనుః వ్యయ ధనుః గదా జనపాళికో సుధీ! ర౭౩

చ॥ అనిరిటు మైధిలాంగన ల ♦ హా ! యెవడేని ధరాతలంబున
ధనము నొసంగి దేహము య ♦ ధావిధిఁ గాచుకొనంగ నాను ద
త్తనువున మానరక్షణము ♦ దద్దయుఁ జేసికొనంగ నాను ద
ధనతనమానశక్తు లిడి ♦ తప్పక మిత్రునిఁ బ్రోవనాఁ గదా. ౪౭౫

ఉ॥ తిన్నగఁ గోసలాబలలు ♦ దియ్యని పల్కుల నాడి రిట్టులో
యన్న ! యెవండు మాదు విర ♦ హవ్యధగాంచగలండు ? దైవమా !
యెన్నఁడు మారుఘోరశిఖు ♦ లీ హృది నాటుట మానునో మఱి
కెన్నఁడు వెన్నునిం గలిసి ♦ యేము సుఖితుమొ సంతసంబున ? ౪౭౬

వ॥ అంత నయోధ్యావాసిను లేతెంచి తమ విభుం గూర్చి యిట్లనిరి. ౪౭౭

చ॥ తొలుత నిరాశఁగూర్చి తమి ♦ తో వడిగాఁ జనుదెంచి మాకు నా
శలఁ గడుఁబెట్టి వీడ్కొని వె ♦ సక మధురాపురి కేగి రాక యీ
లలిఁ దనవైన యోగకుశ ♦ లంబులు గల్గిన బాబు లిట్లు మా
నలపుల కంపెఁ జూడ నిది ♦ నిష్క్రియ వృత్తముగాదె వింతగా. ౪౭౮

వ॥ అంత పులిందమందయాన లరుగుదెంచి యిట్లనిరి. ౪౭౯

ఉ॥ ఇంతకు మున్ను శూర్పణఖ ♦ యేగి వనంబున కీమహాత్మునిగా
గాంతునిగా వరింపఁ దను ♦ గన్గొని తమ్మునిచేతఁ గర్ణ నా
సాంతముదాఁకఁ గోయునటు ♦ లాస్థను సల్పెను నట్టివానికీ
యంతరమందు మాయెడల ♦ నక్కటికం బెటువచ్చు ? నుద్ధవా ! ౪౮౦

ఉ॥ బాలిగఁ బల్కిరా సుతల ♦ సాధ్యు లిటుల్ మన శౌరి విపురూ
పోలిగఁ దాల్చి మోసమున ♦ సుర్వరఁ గైకొని తిన్నయింటిలో
దూలము లూడఁబీకు నరు ♦ తో జలయాచు వదాన్యుడౌ బలిగా
బాలిగఁ గొట్టి మట్టె నల ♦ చక్రీకి నేమి యొనర్ప నేమగు ? ౪౮౧

వ॥ పిమ్మట బాలంధరీ మణు లేతెంచి యిట్లు వాక్రుచ్చిరి. ౪౮౨

ఉ॥ ఈ దనుజాంతకుఁ మదిని ♦ నెంతయు నమ్ముట బట్టికాదె ప్ర
హ్లాదుఁడు సర్వకష్టముల ♦ నంది మనోవ్యధఁబొంది కోర నీ
శ్రీదయితుండు నెమ్మదిగఁ ♦ జేరక భీకరమైనరూపుతో
నాదట వెల్గె దొల్త నిపు ♦ డట్టి కఠోరుఁడు ప్రోచు మమ్మెటుల్ ? ౪౮౩

ఉ॥ పిమ్మటఁ బల్కి రిట్లు పృథి ♦ వీవనితల్ మది నొండు పెట్టి వా
క్యమ్ములు వేఱుగాఁ బలికి ♦ యాచరణంబున లాఁతిరీతిఁ గా
ర్యమ్ములఁ జేయు పూరుషుని ♦ డౌ నడతఁ బరమేశ్వరుండు లే
శమ్ము నెఱుంగ లేడె ? యిక ♦ శక్తులమే ? మన మిందు నుద్ధవా ! ౪౮౪

తే॥ అవల బర్హిష్మతీసతు ధి లాడి రిట్లు
ప్రలయమందున దయను వ ధి రాహజన్య
మెత్తి యిలఁ బ్రోచి తొల్తొల్లఁ ధి బృహవిభుఁడయి
యిలను బాలించె నా ఘనుఁ ధి డిలఁడ కాఁడె ?

ర౧౧

ఉ॥ అంత లతాంగనల్ నుడివి ధి రాస్థ నిటుల్ సుధఃశేతఁగొంచు ధ
న్వంతరి నాగ వే వెడలి ధి వైరమొనర్చు సురాసురాళి న
త్యంతము గాంచి వేల్పులక ధి యా యమృతం బిడి రాక్షసాళిక
గాంతగఁ దోచి మోహ మధి ధి కంబుగఁ గూర్చిన వాఁ డిలఁడెకా !

ర౧౨

తే॥ అవల నాగేంద్ర కన్యక ధి లాడిరిట్లు, పతిగ నీవారిం గోరి శూ ధి ర్బలాఖ సనఁగఁ
గరుణ విడిచి కురూపిణి ధి గాగ సల్పె, నామె యంత కీ డితనికేమాచరించె ?

చ॥ మఱియు సముద్రకన్య లను ధి మానము మాని వచించి రిట్టుల
నరులకుఁ గల్మిలేముల య ధి ణంబున కొక్కవిధానఁ గూర్చి బల్
హరుసము దుఃఖముల్ గొలిపి ధి యాటడిగఁ దిరుగాడు భార్గవీ
వరసతిఁ గొన్న చూరఁ డెటు ధి బాదుకొనం గలఁడిందుఁ బూర్తిగాక ?

ర౧౩

చ॥ పదపడి యప్పరోంగనలు ధి వల్కిరిట్లు మును పీ ఘనుండు త్క
ముదమున గన్న శూర్పణఖ ధి ముక్కుచెవుల్ దెగఁగోసెగాదె ? యీ
యదనునఁ గోరు మమ్ములను ధి నట్టులఁ గోయక వీడ దీనికై
మదుల నుతించి వానికి న ధి మస్కృతులక బొనరింతు మెన్నియే.

ర౧౪

ఉ॥ దివ్య లనం దొడంగి రిటు ధి దేవవిభుండగు నీమహాత్ముఁడా
దివ్యచరిత్రుఁడా బలికి ధి దేవవదంబు నొసంగ నెంచి న
శ్చేవ్యనిజాంఘ్రితో నదిమి ధి చిత్రవిధిక సుతలానఁజేర్చె నా
భవ్యచరిత్ర కృత్యములు ధి వల్కఁగ శక్యమే ? ధాతతాతకుక.

ర౧౫

ఉ॥ దంభము వీడి పల్కిరిటు ధి తాల్చి నదివ్యలు భార్యతోడ స్వా
యంభువు ట్కొంతిగల్గి తప ధి మక్కట సల్పెడివేళ విఘ్నముల్
సంభవిలంగఁ జేసెడి ని ధి శాటుల నూటిగఁ గొట్టి వాని నీ
జంభవిభేదితమ్ముఁడొగి ధి సాకఁడె ? మమ్మిపు డెట్లు ప్రోవఁడె.

ర౧౬

తే॥ పలికి రిట్టుల సత్వవృత్తులకు సుదతు, లెన్నియిడుములువచ్చినక ధి దన్నుఁగొలుచు
నట్టి ప్రహ్లాదునిక ప్రసన్ననధికదయను, బ్రోవఁడె యిలఁడెటు మమ్ముఁగావఁడొక్కొ ?

తే॥ మఱి రజోవృత్త కాంత లీ సరణి నాడి, రల హరిశ్చంద్ర రుక్మాంగఁదాంబరీషు
లను బరీక్షించి సౌఖ్యంబులను ఘటించి, నట్టి యిలఁడెట్లు మమ్ముఁగనియలర జేయు

తే॥ అంతటా దమోవృత్తులు నాడి రిట్లు, లిట్టి మాయావి మిషనె యిక్కట్టులొంది
సుఖము గన్న బృందా బలిఁగోనాథకుబ్జలను బోలి సుఖములఁగనమె ? మనము.

చ॥ కనికరమున్న నీహరిదె ♦ కాంచుమి ? యొక్కదెసఁగ గృహణియై
చెనఁటుల రూపుమాపు చొక ♦ చెంతను నేగు త్రివక్రయైన కు
బ్జును గని నిర్జిమి త్తవయఁ ♦ బట్టి త్రిభంగులఁ జక్కజేసి దా
నిని గొనఁ గాదె యా యితఁడు ♦ నిర్దయఁ ద్రోయునె ? మమ్ము నిమ్మెయ్యి.

తే॥ చూప ఆవ్యామహాఘ్రివి ♦ తేజపార, సమయముం గననట్లుల ♦ శౌరిరాక
కవధిదోపదు మాయెఁగలందు నిపుడు, కన్నులార నెప్పుడు వానిఁగొంచఁగలము ?

ఉ॥ అమ్మక చెల్ల ! యట్టి హరి ♦ యా కరుణాకరుఁ డిందులేమి మా
నెమ్మది నిమ్మళంబుగను ♦ నిల్వదె ! దేహము పాలిపోయెనే !
యమ్మయ మయ్యెనే కనులు ! ♦ హస్తము లాడవె ! నోరైదల్పదే !
సామ్మలు భారమయ్యె ! నిటు ♦ చూడుమ ! యేమి యొనర్చుమందువో ? ౪౯౭

సీ॥ గోపాలకులతోడఁగూడి క్రేడించెడి, కృష్ణు నే మెప్పు డీక్షింపఁగలము ?
బృందావనమున గోబృందంబుఁ గాచెడి, కృష్ణు నే మెప్పు డీక్షింపఁగలము ?
తల్లిదండ్రుల కెంతో యల్లాసముం గూర్చు, కృష్ణు నే మెప్పు డీక్షింపఁగలము ?
రాధికాచరిత్రపఁసాధనములఁబొందు, కృష్ణు నే మెప్పు డీక్షింపఁగలము ?

తే॥ మోహనాంగుని లోకనిఁర్యాహవటు సుశీలు భూపాలు భక్తాలవాలు బాలు
జష్టుఁ బ్రభవిష్టు రోచిష్టు ! విష్టుఁ గృష్టుఁ దృష్టుదీట నే మెప్పు డీక్షింపఁగలము ?

తే॥ ప్రేమకొలఁదిని ఁట్లు గోపికలు మిగులఁ, గృష్ణుఁ జింతించి చింతించి యెట్టుకేల
కిలను వ్రాలిరి దేహంబుఁలెఱుంగనట్లు, మైధిలేశ్వర ! బహులాశ్వ ! మఱియు వినుమ !

❧ ఉద్ధవుండు గోకులంబునుండి మధురకు వచ్చుట. ❧

వ॥ అంత నుద్ధవుం డట్లు మూర్ఛితలై పడియున్న రాధాగోపికలం జూచి
విచారించి వేటువేటుగా సంబోధించి నయవినయభయవచనంబులతో నోదార్చి
ప్రత్యుత్తరంబును వ్రాసి యిమ్మని రాధాదేవినిం బ్రార్థింప నాదేవి లేఖనిం
గైకొని మషిని ముంచి కమ్మపై వ్రాయఁబోవుటోన నశ్రుజలంబులు గనులనుండి
జలజల రాలఁదత్కాకలం బార్దీకృతంబయ్యె. ఇట్లెన్నిపత్రంబులుం దెచ్చి వ్రాయ
మొదలిడినను నన్నియుఁ గన్నీటం దడిసి వ్యర్థంబులగుట నుద్ధవుండు పలక్షించి

క॥ అమ్మా ! శోకింపకుమా !, కమ్మ నెటుల వ్రాయఁగలవు ♦ కన్నీరొల్క

నమ్ముమ ! నామాటల నీ, విమ్మెయి నాజోతలను గ్రహింపుమ ! తల్లీ ! ౫౦౦

క॥ అని పలికి గోపికార్చులఁ, గొని యారాధకను వీడు ♦ కొని యా సాయం

బున రథమెక్కి ప్రజాధిప, ఘనగృహమున కేగి వసతిఁగావించి నిశి. ౫౦౧

క॥ అరుణోదయకాలమునఁ, హరిఁ బొగడుదు మేలుకాంచి ♦ యభివాదనముల్
శిరమున నంద యశోదల, కరుసముఁగులుగంగఁజేసి ♦ యనుమతిగొనియు.

నీ! నందోపనందుల ♦ మందిరంబులకును, వడ్డ్యవభానుల ♦ సడనములకు
 నరిగి వారికి మ్రొక్కి యనుమతిం గొని యచ్యుతసఖులై నట్టి శ్రీదామముఖుల
 కేగివత్తు నటంచు ♦ నజీగించి గోకుల, వాసులకుంజెప్పి ♦ వారు వసుధఁ
 జక్కని తేరెక్కి ♦ సకలకళాకర, మధురాపురమున క ♦ మందగతిని
 తే! జేరి యమునాధునీమణి ♦ తీరమందు, నలరు నక్షయ వటమూల ♦ మందు నొంటి
 గా వసించిన కృష్ణ ముంగలకుఁ బోయి, సలిపి నాప్టాంగనతుల సంజలిఘటించి.
 మందాక్రాంతవృత్తము.

లోకాధారా! నిగమనిలయా! ♦ లోకరాజా! మహేశా!
 లోకస్తుత్యా! సకలవరదా! ♦ లోభరాగాదిశూన్యా!
 రాకాపూర్ణేందురుచిరుచీ! ♦ రాధికాప్రణనాథా!
 శ్రీకృష్ణ! యాదవకులమణి ♦ చిన్మయా! సత్యరూపా! గింగి

మ! భవదాజ్ఞా గొని గోకులంబుఁ జని మీ ♦ పత్రంబుల గా మీ విరా
 ధి వెతఁ గుండెడి ప్రేలకుఁ జెలులకుఁ ♦ లీలావతీపంక్తిగ
 శివముం జెప్పి యొసంగి ప్రేముడినిఁ ద ♦ చ్చింతల్ త్యజింపంగఁ బ
 ల్కి వడిగ గ్రమ్మటి యేగుదెంచితిని గే ♦ లీలోల! లోకేశ్వరా! గింఁ

తే! కాని నీవిరహంబునఁ గవ్వపడెడి, ప్రేలల గాచి తాళక ♦ వేగిరముగ
 హరిని దోడ్కొని యిచ్చటఁగరుగుదెంతు, నంచు వాగ్దానమిచ్చితి నందువలన.
 తే! ల్ల యంబరీష విభీష, కాది భక్తు, లందు నను నొక్కనిగజేసి ♦ యట్టి నాదు
 పలుకు సఫలంబుఁజేయ గోకులమున కిపు, డరుగుదెంచుము నాతోడఁ నంబుజాత్తు!

శ్రీకృష్ణం దుద్ధవ సహితంబుగా గోకులంబున కరుగుట.

క! అని పలు తెఱఁగుల వేడఁగ, విని కృష్ణుడు గోకులముఁ బ్రవేశించుటకుఁ
 మనమునఁ దలంచి మధురను, నొనరుపఁ దగు పనులఁ దెల్పి యుంచి ముసలినిగా
 అ! ఉద్ధవాన్వితుడయి ♦ యురుశతాంగం బెక్కి, యేగ సాగి బాట ♦ నెసగు బృంద
 కావనిఁ బులిసముల ♦ గోవర్ధనాద్రిని, గోసహస్రములను ♦ గోల్కఁ గాంచె
 ఉ! దూరమునుండి నాలు వడి ♦ జోఁ జనుదెంచెడి కృష్ణచంద్రునిగా
 సారెకుఁ జూచి మోములఁ దృ ♦ ణంబులు భాసిలఁ బాలు సన్నులగా
 బూరితిగాఁ జెలంగి శ్రుతి ♦ పుచ్చములగా బయికెత్తి వత్సముల్
 గూరిమితోడఁ దోడ్కొని. మొ ♦ గు శృల సూర్యుని గప్ప చొప్పునగా. గింగి
 క! హంభా యని యటచుచు విశ్వంభరు నరదంబుఁ జాట్ట ♦ సంతసమున నా
 యంభోజాత్ముడు వానిని, సంభావన జేసినట్లు ♦ చటచెరు జేతగా. గింగి

తే! అంత బసువులఁ గాచుచు నాచుచును, నట్టి శ్రీదామముఖు లట్టులాపు లేగి
 స్యందనముఁ జాట్టి యుండుటఁ సరగఁగొంచి, యబ్బరముఁ జెంది యొడారులనుకొనిరిటు

ఉ॥ కనుడు శతాశ్వకల్పితము ♦ కాంస్యసుకరవప్రయుక్తము
ఘనకలశధ్వజాచిత మ ♦ ఖండశతార్కరుచికాశితం
బు నము సమీరవేగమున ♦ బోవు రథం బెటు గోవు లడ్డగిం
చినవొ నుమిత్రులార ! పరి ♦ శీలనఁజేయుడి ! మాకుఁ దెల్పుడి ! గి౧౪

ఉ॥ అందునఁ గొంద తాడిరిటు ♦ లాబుధుఁ డెవ్వఁడొకాని యాల కా
నందము గూర్చువాఁడని మ ♦ నంబునఁ దోచెడి దక్షిణాంగముల్
స్పందముఁ జెందుచుండ నల ♦ శౌరియె సగ్వజనంబు మెచ్చఁగా
నించుల కేగుదెంచెనుకొ ? ♦ యీరును మేమను జూడనొ నిదే. గి౧౫

తే॥ అవల నరయంగ వారందఁరట్టితేను, దరిని దాసి శ్రీధరుఁడనియరుసమొందు
చుండఁ గని హరి ముజ్జలమొలుకఁ గనులరథము డిగ్గి వేర్వేర భద్రంబు లడిగి.

మ॥ పరమప్రీతిని గాఁగించుకొని సం ♦ భాషింప నవ్వారలా
యరవిందాక్షవియోగబాధ లేదలం ♦ దావృత్తుగా జ్ఞప్తిగ
సరిగా రా విలపింప శౌరి తమి నా ♦ శ్వాసించి గోష్ఠంబునం
దెఱిగింపఁ దనరాక నుద్ధవుసఖు ♦ హేజీబుఁ బంపఁ జూచి. గి౧౬

చ॥ అనుపఁగ నట్టి యాపగవి ♦ యా హరిమిత్రులఁగూడి చయ్యనఁ
జని పృథుగోకులంబునకు ♦ సంబరమందుచు నందుఁ దొట్టి వా
రిని గని మాధవాగమన ♦ రీతి వచింపఁగ వారు ప్రేమతో
విని యల కృష్ణుఁ బిల్చికొని ♦ వే యిలుఁ జేరఁగ నెంచి వెంటనే. గి౧౭

సీ॥ భేరీమృదంగాది ♦ వివిధవాద్యములతో, వారిసంపూర్ణకుం ♦ భములతోడ
విశ్రవతతికృత ♦ వేదనాదములతో, గమనీయచందనా ♦ క్షుతలతోడ
వాసనావాసిత ♦ ప్రసవహారములతో, శ్రీసతీసమనువా ♦ సినులతోడ
నేత్రపర్వప్రజా ♦ నీరాజనములతో, దాసదాసీజన ♦ తతులతోడ

తే॥ శ్రీయశోమతీసతితోడఁజిన్నవాండ్రతోడ జయజయారవములతోడ నుద్ధ
వాది గోపాలకులతోడఁస్పందనములతోడ వెడలిరి చూపఁబుతుష్టిపడఁగ.

తే॥ అవల వృషభానువర్యుఁ డ ♦ ర్యమునిఁ బోలి
యాలియా కలావతితోడ ♦ మైమత్సంఖ
లాన్వితంబు సిందూర పు ♦ స్పాంచితంబు
నైన మదకరి ముందుంచి ♦ యరుగఁ దొడఁగె. గి.౨౦

క॥ నందోపనందగోపక, బృందము వృషభానువులును ♦ వృద్ధులుఁ బ్రోడల్
నుందరగతితో బహ్వనందముగాఁ జనిరి నంద ♦ నందనుఁ గనఁగా. గి.౨౧

చ॥ మఱియును రాధికారమఁగి ♦ మాధవురాక సఖుల్ వచింపఁగాఁ
గరముగ నాలకించి నవ ♦ కంజము సూర్యునిఁ జూచి వాసనల్

బరగ మెసంగినట్లు తన ధర్మమయాభరణంబులన్ని యా

తరుణుల కిచ్చి యిచ్చను ముఁదంబును బొందెను సుప్రసన్నయై.

గీ.౨౨

తే॥ అష్టసఖులును ద్వాత్రింశదంగవలును, ఘోషశాబ్జక్షణలు యశోదకొడుకు

రాక నాలించి హర్షించి రాధమనికి, కేగుదెంచిరి హరిని నీక్షింపఁదలంచి. గీ.౨౩

తే॥ అంత శ్రీరాధికాదేవి యంతికమున, కరుగుదెంచిన సతులతో నలరి దివ్య శిబిక యందెక్కి చక్ర వసించి నట్టి, స్థానమునకేగె నుచిత వేషంబుతోడ

ఆ॥ గోకులమున నుండు గోపికలందఱు, కృష్ణురాక వినుచు గృహకృతులకు విడిచి యంబరములు దొడపులు దాటుచూఱు వడ జని రసురవిరోధిఁగాంచ

ఉ॥ పిన్నుట వాసుదేవుఁడటు బిన్నలు బెద్దలు స్త్రీలఁ బూరుషుల్

నమ్మి ప్రణంబునుండి బహు నిస్వసమల్ సెలవాట దివ్య నా

ట్యుచ్చు లొనర్పఁ దన్నొగకు చండకు వచ్చుటఁ జూచి భక్తితో

నమ్మ యశోమతీసతిని నయ్యును నందుని మ్రొక్కె నాదిలోక.

గీ.౨౬

వ॥ అంతః దద్యశోదానందులు చిరాగతుండగు తమ ముద్దుబిడ్డకు గన్నులారం గాంచి చేతులారం కేరం దీసి కొఁగిటు గ్రుచ్చి మనసార జెక్కి శృంగవి ముద్దిడుకొని యంకంబుల బొంకంబుగాఁ గుదిచ్చి యానందబాష్పంబులచే స్నాతుగా మెనగ్గి భూషణాంబరహారంబులతో నలంకృతుండేయ నాకట్టి నెచ్చెలి మెచ్చి భూసురు లకును నందోపనందవృషభానుపులకును, సన్నందాదిగోపవృద్ధులకును వందనంబు లొనర్చి తత్కృతాశియై నిజమిత్రులతో హస్తగ్రహణంబులం గావించి తేమ మారసి పౌరదత్తపారితోషికంబులం గొని యశోదానందుల మెక్కగంధసింధు రంబున నెక్కించి తా నుద్ధవసహితంబుగా నిజరథం బెక్కి నందోపనందవృషభాను గోపికాగోపయుక్తుడై నారీమణులు లాజాక్షతలు సల్లి మంగళారతులెత్తి పాడు చుండ నిలింపులు పూలవానలు గురియుచుండ జయజయశబ్దంబులు నిగుడ బ్రాహ్మణాశ్వీరాదంబు లినుమడింప గోమలాంతర్భూతనందనగరంబునఁ బ్రవేశించె. అంత గోపకాంతలు సమ్మఖమ్మన కేతెంచి ప్రాణవల్లభా! నీనుమిత్రుండగు నుద్ధవుని యనుగ్రహంబున నిన్ను సందర్శింపఁజాలితిమి. నీవేకదా మాకందఱ కాధార భూతుండవని వాక్రుచ్చిరిగాదె. బహులాశ్వా! మఱి యేమి విసవలతువో పలుకు మన నతం డాశ్రీహరి యే యే పనులం జేసి యారాధికాదల కానందంబు గూర్చె నో క్రమ్మటి మధురాపురి కెమ్మాడ్కిఁ జనెనో యను విషయమ్ముల విస్తరింపఁ బ్రార్థించెద నన విని మునివరుం డాజనకున కిట్లనియె.

గీ.౨౭

తే॥ అట్లు గోకులమున నున్న యంబుజాక్షునర్థుఁడై న్నమించెడి వేళ యందు రాధ పిలువ నా నలమురితాల్పునెడలి కదలి, వసమునకు వచ్చెఁ బ్రముదితస్వాంతుడగుచు.

శ్రీకృష్ణుండు రాధతో సంభాషించుట.

- ౮॥ అంత రాధ, దరికి నాతండు వచ్చిన, సంగతి వివి స్వీయ నఖులఁ గూడి
యర్హ్యపాద్యముఁబడియఖలోపచారముల్, సలిపి కుశల మడిగి, సంతసమున.
- ౯॥ ఆతని కేలుఁ బట్టుకొని యాయతముగ గదలీధరాగుహలో
పేతముఁ జందనాదిలరు విస్తృతముగ యమునాతరంగిణీ
శీతలవాతశీకరవి శిష్టము దివ్యసుధాగభ స్తిని
ర్యాతసుధార్ద్రముగ స్వకము నైన ఘనాలయ మొంది యందునఁ. ౧౩౦
- తే॥ భర్తమణిమయాసనమునఁవలఁజేసి, తత్ప్రవాసంబుమొదలు తద్దర్శనంబు
దాఁచి దివ్యాన్నశయనచందనవిహార, వీటులను మాని యున్న తావిభునిఁ జూచి
క॥ అంబరములచే సుమహా, రంబులచే భూషణనిక రంబులచే దా
రంబులచే డంబగు పగ, డంబులచే నందముగ నొడల నొనరించె. ౧౩౧
- క॥ సింగారించి స్వదేహము, బాండుచు గోపితయాధముఁ గొలువఁగ శ్రీ
సంగున కారాధిక యీ, భంగిని డగ్గుత్తివడఁబలికెను బ్రీతి. ౧౩౩
- చ॥ యదుకులచంద్రమా ! యెచట నా హధురాపురముండు ? నేటికి
యదనున మమ్ము వీడితివె ? యర్హమె ? చాలదినంబులైన మీ
దు దరిసెనంబు లేదే మిము ప్రోకక మభ్రముఁ జూచుకై వడిగ
గొదకొని సోముఁ గాంచెడి చ కోరము మాడ్కిని జూచుచుంటిమే ! ౧౩౪
- తే॥ మునుపు సాదాస నల రామ వనితలు మద
యంతి దమయంతి విశ్వంభ రాత్మజలకు
భర్తృవిరహోరుబాధ సం భవిలఁ గాని
యింత బాధలు మావలె నెసఁగవయ్య !
- తే॥ నా సకత్తుల గోపికలో నమ్మి మిమ్ము, నమ్మిజలదమ్ముఁగనుభంగి నమ్మిఁగనుచుఁ
దమదు నెంజుల మీ సన్నిధానమందఁ, జెప్పఁజాలక యుండిరోజీవితేత !
- తే॥ ప్రాణవల్లభ ! నీవు విశ్వంభరుడవ, శేష సాక్షివి గావొకో శేషశయన !
యట్టి నీకిట్టి మావెతలవగతములు, గావె ? యెనచో దయ మముఁగావవేల ?
- ౯॥ నీచెలియైన యాపగవి నీవిరహంబునఁ జావనున్న మ
మృచ్చెడి నీయుదంతముల నన్నిటి వాకొని యూటడించి వే
లేచి మఱి ద్వందంతికము లీలఁగఁ జేరి పదించి మాగతుల్
ఛూడెడిలోన మిమ్ముగొని చొచ్చె నిటఁ బురుషార్థి యీతఁడే, ౧౩౫
- చ॥ అని కనులఁ బ్రవాహముగ సశ్రులు గాఱుచునుండఁ బల్కు రా
ధను గని లోకనాథుడగు దానవహంతకుఁ డాదరోక్తుల
దనిసి యనంగసాగె నిటు తామరసాక్షి ! యశేషసాక్షి నై
యనయముఁ జూచుచుంటిగద యద్ది యెఱింగియు నేడ్చు వేలకో ? ౧౩౬

తే॥ పాలకును నందుఁగల తెలిఁదాఱునకును, దారతమ్యము లేని విధమున నీకు
నాకు భేదంబు లేనట్లు * నావియోగ, మెట్లు సిద్ధించె దానికై * యేల వగపు.

క॥ నేనో పూర్ణబ్రహ్మము, నానందాత్మక తటస్థ * వగుచు భువనసం
తాననిదానపు గావే, జ్ఞానముతో నొక్కతేఱు * గనుమా ! దానికొ. ౧౪౮

తే॥ ఇట్టి మన కిద్దఱకు నిష్ఠుఁబిట్టు దుఃఖ, ములను గూర్చెడి విరహంబుఁపుట్టుటెట్టు?
తచట నేనున్న నీవందు * నెసఁగుచుందు, వెందు నీవున్న నేనందు * నుందునుగద.

తే॥ పంచభూతంబు లెట్టులు * వ్యాప్తిఁజెంది, స్థూలసూక్ష్మరూపంబులతోడ నిత్య
మయ్యెనో యట్లు మనము నిత్యతరుణుఁడెంది, భువనముల నేలుచుందుమో * ముద్దుగుమ్మ!

తే॥ విమలతోయంబు మాదిరి * వికృతి రహితుఁ, డనగు నేఁ ద్రిగుణంబులఁదనరుచుంటి
నీ సదానందభావంబు * నెఱిగి యీవ, హం మమేతి భావంబుల * నంటవలదు

క॥ ఎత్తఱి నీవని నేనని, చిత్తమునకొ వేఱుసల్పి * చింతించెదవో
యత్తఱి నీమానసముకొ, దత్తరముం బొందు దానఁ * దాపము పుట్టుకొ. ౧౪౯

చ॥ కను లల మ్రుబ్బులెందనుకఁ * గప్పునో యందనుకొ దివాకరుకొ
గన వెపు డభ్రసంతతులు * గ్రమ్మనో యష్టినుజూచునట్లు లెం

దనుక గుణంబులకొ మనము * దాల్చునో యందనుకొ స్వరూపముకొ
గన దెపు డా గుణంబులను * గ్రాలదో యత్తఱి స్వాత్మగంఁచెడికొ. ౧౫౦

ఉ॥ సంగముచేతఁ గామములు * సంభవ మయ్యెడి దానఁ గ్రోధము
హింసఁగడి దాన మోహమును * బుట్టెడి దాన స్మృతిభ్రమంబు గ

ల్గుంకద దాన బుద్ధిసెడి * క్రుంగును గావున నెవ్వఁడైన ని
స్సంగుఁడుగాఁ జెలంగవలె * సత్యము తథ్యము పథ్యమో సభి ! ౧౫౧

తే॥ మానినీమణి ! యెఱుఁగుమా * మానసంబ, ముక్తిని బంధనమునకుఁ మూలమంచు
నంతులేనట్టి తలఁపుల * నందవలదు, నన్ను జేరు మనస్యప్ర *ణయముతోడ.

క॥ అని నుడువఁగ రాధికయుకొ, విని మనమున సంతసించి * ప్రేతలఁదగి పూ
జనముల వనరుహనయనున, కొనరించెను శ్రద్ధతోడ * నొడయఁడ ! యవలకొ.

ఉ॥ ఆ ర్తజనావనప్రియుఁ డ * ఘాద్రవిభంజనవజ్రీ వజ్రసం
పూర్తసువర్ణ భూషణవిభూషితమూర్తి త్రిమూర్తిరూపకుం

డా ర్తవహఃశోభితుఁడు * నైన సరోరుహనేత్రుఁ డింబుగాఁ
గార్తికమందు బృందయను * కానకు నేగె సతీసమేతుఁడై, ౧౫౨

చ॥ చని మురళీనిదాదములఁ * జక్రి యొనర్చి నిశాంతరంబునకొ
ఘనుఁడు త్రిణాఽప్రభకొ దగిన * కైవడి నిండ్రుఁడు భార్యతోడఁ గూ

డినవిధి మారుఁ దాలినిఁ గ * డిందిగఁ బొందినమాడ్కి రాధతో
డను దగి రాసమండలము * డాబుగ నిర్మితిఁజేసి యత్తఱికొ. ౧౫౩

మ॥ నటవేషంబు ధరించి యెంద అచటకా ♦ నాతుల్ విరాజల్లిరో
చటులత్సంబున నన్నిరూపములతో ♦ సంతృప్తచిత్తంబునకా
నటనంబట్టి మహానటుండు మఱి ద ♦ న్నాకాంగనల్ మెచ్చ ను
త్కటరీతిక బాసరించి రాసములఁ ద ♦ త్కాలావళిక దేర్చి తాక. ౧౧౨

ఉ॥ తల్లలనావితానసహి ♦ తంబుగఁ జేరి కళిందజాతటికా
బెల్లుగ నుండు నారెముల ♦ విస్తృతమా పులిసంబులకా విరా
జెల్లు నికుంజపుంజములఁ ♦ జన్నిసరస్సుల గోప్రవర్ధనం
బల్లన డాసి యందుఁగల ♦ యద్భుతముల్ గనుచుండె నత్తటికా. ౧౧౩

తే॥ గోపికాశతయూధముల్ ♦ కోపపడుట, హరి విలోకించి రాధికాతరుణితోడఁ
గూడి యంతర్హితుండౌచు ♦ గోప్రవర్ధనాద్రికికా యోజనశ్రయఁమందు నున్న.

ఆ॥ చందనావనిరుహా ♦ సుందరరోహిత, గిరికి సరిగి యందు ♦ వజ్రులు విరులఁ
దరుల దరుల లతలవరుసఁగాఁ గాంచెను, నాలితోడ ముచ్చటాడుకొనుచు.

తే॥ అంత హరి రాధతోఁగూడఁనందు స్వర్ణ, మయలతల వెల్లుచోటునకా ♦ మనికిఁ జేసె
నచట బ్రదినాయకకృతమా యతంబు, నైన యెండు దేవసరసియతిశయిల్లు.

తే॥ అద్ది పాతీసకూర్మన ♦ క్రాదివివిధ, జలచరాచితంబును సహా ♦ ప్రదళపద్మ
మండితము హంససారస ♦ మధులిడాది, దివ్యనినదాన్వితంబయి ♦ తేజరిల్లు.

ఆ॥ అట్టి రమ్యమైన ♦ ప్రదము తీరంబునఁ, బరకజాతుఁ డొక్క ♦ పట్టునందు
సౌరభయుతమలయ ♦ మారుతములు వీవఁ, గోరి రాధతోడఁ ♦ గూరుచుండె.

శ్రీకృష్ణుండు ఋభుమునిని బేవన్తుత్తం జేయుట.

ఆ॥ అచట నిర్జలత ని ♦ రశనత శాంతత, నలువదాఱువేల ♦ హాసముల
నుండి తపము నిశ్చలుండయి యేకాంఘ్రి, యందు నిలిచి సలుపునట్టి ఋభుని.

ఆ॥ కమలలోచనుండుగని యద్భుతానంద, ములను నవ్వు రాధామోముఁ గాంచి
యిట్లు బలికె జెలిరో! యీభక్తునిం జూడు, మనము ప్రోవనానుభునుని వీని.

ఆ॥ అటు లని దయఁ జక్రి ♦ యా మునికా “హే ఋభో”

యంచుఁ బిలువ నాతఁ ♦ డత్తటికా స

మాధి నుంట మఱల ♦ మాటాడమిక హరి

చూచి యతని యెడఁదఁ ♦ జొచ్చె నంత.

౧౧౬

ఆ॥ ఋభుఁడు ధ్యానమందు ♦ నభయవరప్రదా
నుడగు హరినిఁ జూచి ♦ కడు ముదంబుఁ
జెంది కనులఁ దెరిచి ♦ శ్రీకృష్ణ రాధికా
సహితు దేవదేవు ♦ సరసఁ గాంచి.

౧౧౭

క॥ భక్తిని రక్తినిఁ బ్రణతుల, శక్తికొలందిగ నొనర్చి ధర్మవిధములగా
ముక్తిని గోరుచు మనమున, యుక్తముగా నిట్లు వేడె ధర్మనాథా ! ౧౬౩

సీ॥ పరిపూర్ణతమకును ధర్మపూర్ణతమునకు, శ్యామకు నవఘన ధర్మమునకును
రాసవల్లభకును ధర్మరాసవల్లభునకు, నీశ్వరికిఁ జగ ధర్మదీప్యకును
నిదుబింబాస్యకు ధర్మనిదువంశ్యునకును, లీలావతికిఁ గేళి ధర్మలోలునకును
దేవతాదేవికి ధర్మదేవునకు శ్రీమతియగు రాధకు ధర్మమాధవునకు

తే॥ కృష్ణకును గృష్ణునకు మీకు ధర్మనిరువురకును
వందనము లివ్వె కోనుడంచు ధర్మవారి పాద
ములను వ్రాలియు హరిని నిధర్మశ్చలతఁ దలచి
ప్రాణముల వీడె నంత నా ధర్మప్రాజ్ఞజోతి. ౧౬౪

క॥ ధర్మజ్ఞతయశుడును ధర్మనుడును, దుష్టన భర్తనుడు నూత్నతయదనిభుడుగా
దుష్టయుడును నగు హరిలో, నిర్జరు తారా ధర్మనంగ నతిగ లయించెగా. ౧౬౫

క॥ అంత ననంతరుడు తన్ముని, కాంతుని ప్రియపూర్వభక్తి ధర్మగని ముజ్జలముగా
సుంతగఁ గాల్పుచు నాతని, సంతసమున రమ్మటంచు ధర్మజక్కగఁ బిలిచెగా.

క॥ పిమ్మట నమ్ముని, క్రమ్మట, నమ్మాధపు నడుగుదమ్ములం దచ్యుతరూ
పమ్మును గోటిమదనసా, మ్యమ్ముగఁ బాలుపార వంచిమస్తము బెట్టెగా.

చ॥ అవలఁ గృపాకరుం డయిన ధర్మయంబుజనేత్రుడు తన్మునీంద్రునిగా
గవుఁగిలఁ గ్రుచ్చి సాదరము ధర్మగా నని యూటలఁ బుచ్చి మెచ్చుచుగా
శివకరమా స్వహస్తమునఁ ధర్మజిన్నగ దువ్వుడు దద్రుభుండు మా
ధవునకు రాధకుగా దమి బ్రహ్మదక్షిణముల నతులగా బొనర్చి తా. ౧౬౬

తే॥ దివ్యరథ మెక్కి దశదిశల్ ధర్మదేజు చాల్ప, నట్టి గోలోకమున కేగఁ ధర్మనద్ది గాంచి
రాధకాదేవి లలి నబ్బురంబు బొంది, పెనిమిటికి నిట్టులనియెడిఁ బ్రేమతోడ.

తే॥ ప్రాణవల్లభ ! కనుము నీ ధర్మకుఁ డైన
యిట్టి ఋభుఁ డెట్లు గోలోక ధర్మమేగ నహహ !
యితని దేహంబు దహనంబు నీవె చేయఁ
దగిన దిది తపశ్శుద్ధమై ధర్మతగను గాదె ? ౧౬౭

క॥ అని నుడివెడి తడవుగఁ దన్ముని దేహము కొలఁకుగ నల ధర్మాధరమునఁ బా
పనికరనాశంకరమై, తనరెను బహుశంకరముగ ధర్మాత్రినాథా ! ౧౬౮

తే॥ అద్ది రాధిక కని విస్మయంబు నొంది, హరికి నిట్టుల నుడివెనోయంబుజాక్ష !
యతని యపఘనం బెటు కొలనైనవార్త, విప్రరింపుమనఁగ నిట్లు వెన్నుడనియె.

చ॥ మకరపతాకనుందరిస మానమనోహరయాప ! ప్రేమపూ

రకమగు భక్తితోఁ దగి వరప్రదుఁ ద్వద్యుతు నన్నుగాంచి కౌ

తుకమతితో సరస్సుగ వి ధూతమలుండయి పాతె నాతఁ డిం
తకుమును నేఁ బ్రవాహముగ ధద్దయుఁ బాటినయట్లు నాపుడుగ. ౧౭౩

శ్రీకృష్ణుండు రాధికకు నారదోపాఖ్యానంబుఁ జెప్పట.

- తే. తీర్తినందిని యలరి యాకృష్ణుఁ జూచి, యిట్లు నెడివెను దేవరా! యీపుగూడ
సలిలమైతివే? యెట్లది సరిగఁ దెల్పు, మనపు డా కట్టినచ్చెలియనియె నిట్లు.
- చ. సరసిజలోచనా! దురిత ధూతవిభేదసమర్థ మర్థదం
బరిపురదావమైన యితి ధూత మొకండు వచింతుఁ దీని కా
పరముని నాభిపద్మమున ధూత జనించి ప్రపంచమిద్ది యే
ర్పటచి నిజోరువందు ముని ధూతని నారదుఁ గాంచె నాదిలోగ. ౧౭౪
- ఉ. నారదుఁ డట్లు పుట్టి స్వయం నంబున నన్ను సతంబు నమ్మి నా
కీరితి నా గుణంబులను ధూతనఁ జేసి యనర్గళంబుగా
ధారుణిలో భ్రమించుటను ధూతద్విధి గన్గొని యేమిరా సుతా!
యీ రహిమాని సంత ధూత ధూత సుఖంబులఁ బొందుమా! యనగ. ౧౭౫
- చ. అమరమునీంద్రుఁ డిట్లనియె ధూత! భవద్వచనంబు వింటి స
క్రమాముగఁ గాని యీ భవము ధూతవదుఃఖమయంబు గాన డా
ని మదిఁ దలంప బిడ్డలను ధూత గణజాల నిరక్షమనగ ద్రివి
క్రముపయి భక్తి నిల్పెద న ధూతతదీయయశంబుఁ బాడుచుగ. ౧౭౬
- క. కావున నీవును బ్రజలను, నావలె సృష్టింపకుండ ధూతనిననయనునిగ
శ్రీవిభు బ్రహ్మాండేశ్వరు, భావమునగ నమ్మి మనుమ! ధూతంజయోనీ!
- ఆ. అనుచు బుద్ధి గలుప ధూతసనానీను, డాకళించి కనలి ధూతచరిత!
గానపరుఁడవౌచు ధూతధర్మనకుఁ బుట్టి, తిరుగుమొక్క కల్ప ధూతగువటకు.
- తే. అని శపింపగ నాతఁ డాయమరలోక,మందు నుపబర్హణాఖ్యతో నతిశయిల్లు
చుండు గంధర్వవిభుఁడయి యొక్కతెటిని, వనితలగూడి విధిలోకమునకు సరిగి.
- తే. నలువ కళినాదనంబుల సలిపి స్వీయ, భామినీమోహవశుఁడయి స్వరలయాడి
శాస్త్రవిధులను డాటి స్వచ్ఛందరీతి, బాడె నద్దాని వినిన యాపద్భవుడు.
- తే. మరల నిట్టుల శపియించె ధూత బరమనీచ! గానవిధుల నుల్లంఘించి ధూతమెట్లు
సలిపితివి చెల్లఁజో! శూద్రజన్మమైతి, ధాత్రలోఁ జరింతువుగాక తరలుమింక.
- ఉ. దాన సతండు కల్పము గ ధూతంబగుడుగ గలయాపు వీడి వే
పూని జఘన్యజన్మమును ధూతముప్పటి సజ్జనమైతిశక్తిచే
దా నల శూద్రజాతి విడి ధూతకుఁ గ్రమ్మటఁ బుట్టి నన్ను న
న్నాన్యవముగా నుతించు చిల ధూతండు దోడంగెను నారదాఖ్యుడై. ౧౭౭

న! అట్లు విధూతపాపుండై న నారదుండు క్రమంబుగా మునీంద్రులలో మహామునియై గాయకులలో మేటియై వైష్ణవులలో శ్రేష్ఠుండై భాగవతులం దుత్తముండై జ్ఞానులలో భాస్కరుండై మత్స్యీతికాస్పదుండై వెలయుచు మన్ననో మయంకయ్యె. ఇట్టి మునీంద్రుండు మద్గుణసంకీర్తనంబు గావించు చెల్లలోకంబు లను విహాకించి యిలావృతనామకఖండంబునకుఁ జని జంబూఘటరసంబున జనించి నదియల జంబూనదంబును స్వర్ణంబును గాంచునదియు నగు జంబూనదిచే విరాజిల్లు దేశంబున భర్తృమణిమయహర్యాద్యదివినిర్మితంబును, దివ్యనారీసరపరివృతంబును నగు వేదనగరంబుఁ బ్రవేశించి యందుఁ గూనివాండ్రను, గ్రుడ్డివాండ్రను, మరుగుజ్జువాండ్రను, దొడ్డికాళ్ళవాండ్రను, విజంఘులను, జఘనవ్యంఘులను, విశ్లేధదంతులను, సతాననులను, గృశోరువులను, దుందిలోదరులను, సూక్ష్మకంధరు లను, విగతజానువులను, బాదరహితులను, స్త్రీపురుషులలోఁ గాంచి దుఃఖించి యాపౌరులలోని గొండఱ నాలోకించి సరసులారా! వాదిత్రసహితులును, గానపరాయణులును, దివ్యదేహులును, బద్ధముఖులును, శుభ్రాంబరధారులును నగు మీకోచంద్రులను సంగభంగంబులు నానాభంగులుగాఁ జెలంగుటకుం గతం జేయుదునో సృష్టికరింపుఁడని బ్రార్థింప నవ్వారు మునివరా! మేము వేద నగరవా సప్తులమగు రాగనామకులము బ్రహ్మపుత్రుండగు నారదుండు ప్రేమో న్నతుండై యకాలంబున ధ్రువపదంబులను స్వరతాళవర్జితంబుగా నిమ్మేదిని స్వేచ్ఛగాఁ దిరుగుచు గానం బొనర్చుట నాలోకించి యీ రహిగా సంగభంగంబు లతో మాసభంగమ్ములు గలుగంగ దుఃఖించుచుంటిమని యనుడు చిత్రంబుజెంది గర్వవర్జితుండై వైలక్ష్మ్యస్థితం బొనర్చి తద్రాగంబులనుఁ గని మీ పలుకులు లెస్సయే కాని యిందుల కా నారదుం డేమి యొనర్చి తత్కాలకాలస్వరాది విజ్ఞానంబు సంపాదింపఁగలఁడో నుడువుఁడని యడుగ నాలించి యవ్వారో యోగి వరా! ఇహ్యుది దుర్లభంబుగానఁ బరమేశ్వరప్రాణసఖయగు వాగ్దేవికడకే చని శిక్షం బొందనఁ దదానం బామహాముని కబ్బుఁగలదని వాక్రువ్వ నవ్విబుధర్షిండుండు సంతసించి సరస్వతీప్రసాదసంపాదనార్థంబై యమలంబగు నొక్కమల కరిగి యందు దివ్యశతవర్షంబులు నిర్జలాహంబుండై తపం బొనరించె. అట్లాచరించినది మొదలు తిద్దిరి నారిదగిరి యను పేరం బరగు. అంత నా పలుకులవెలది యా ముని తపంబు నకు మెచ్చి చెంగట వెలుంగ నతండు హర్షోత్కర్ష మనస్వీయై ప్రత్యుత్థానం బొనర్చి సతాననుండై సమస్కరించి దోసిలి యొగ్గి యిట్లు వినుతంపం దొడంగె. ౧౮౪

నీ! విరావత మరాళ + హీరముక్తావర్ణ, భానుర పటయతా! + వందనములు
 నవభాస్కరోజ్వల + న్నవరత్న చిత్రిత, స్వర్ణ భూషాంచితా! + వందనములు

స్ఫటికమాలాంబుజ ధ వల్ల కీవరకన, త్పాణి విభ్రాజతా ! ధ వందనములు
 ఘనసార చందన ధ కస్తూరి కుంకుమ, వాసనావాసితా ! ధ వందనములు
 తే॥ షరమకల్యాణదాయినీ! వందనములు, ప్రకృతిగుణగణోల్లాసినీ! వందనములు
 పతితసముదాయపావనీ! వందనములు, వాణి ! శ్రీకృష్ణ తొలిరాణి! వందనములు
 చ॥ చరణయుగంబు ఛందములు ధ జంఘలురెండు శ్రుతుల్ యజస్సునో
 రురుభుజముల్ శ్రుతిస్మృతు ల ధ నుత్తమసామము కుక్షి ఋక్కు కం
 ధరమును శిక్ష మధ్యమము ధ దర్క మురోజము లాస్యముగ్ గృతుల్
 వర నిగమాంత మక్షులుగ ధ భాసిలు నిన్ను నుతింతు భారతీ ! ౧౮౬

తే॥ అంబ ! జగదంబ ! భాషాంబ ! యంబికాది. సతి కదంబసమర్పితః చరణయుగళ!
 సరళమానస ! పోషితః స్వప్నియచయ ! భద్రగజయాన ! నీకివే! వందనములు.

సీ॥ ఏ యంబ పాదంబు ధ లాయంబుజాసనా, ద్యమర ప్రణతుల క ధ వ్హంబులయ్యె
 నే యంబ చరితంబు ధ లాయమరాచార్య, చతురోక్తులకును ను ధ చ్చితమాలయ్యె
 నే యంబ వర్తనం ధ బాయంబికాముఖ, సద్వృత్తి మార్గద ధ ర్మకిమునయ్యె
 నే యంబ యాగ్రహం ధ బా యసురశ్రేణి, హింసకు నత్యంత ధ హేతువయ్యె

తే॥ మఱియు నేయంబ కరుణయుఁ సరసకవిత, కాది కారణమయ్యె నే యంబ పలుకు
 సకలకళలకు బీజమై ధ సఫలమయ్యె, నట్టి నాతల్లి నిన్ను నే ధ నాశ్రయింతు.

తే॥ అమ్మ ! కాలతాలస్వరా ధ ద్యఖిలగాన, విధిదృఢజ్ఞాన మీవిచ్చి ధ వేగశ్రోమ
 మమ్మ ! సాష్టాంగసతులనుఁ నాచరింతు, నమ్మ ! నమ్మితి నిన్ను నే నెమ్మనమున.

చ॥ అని యిటులఁ నుతింప జగ ధ దంబ సరస్వతి సుప్రసన్నయై
 ననరున దేవదత్తమును ధ నిస్తులముగ స్వరధాతృభూషితం
 బును శ్రుతిపేయనాదపరి ధ పోషితముగ వరతంత్రిభాసురం
 బు నగు వివంచికఁ ముని క ధ మూల్య మటం చిడి శ్రద్ధతోడుతఁ. ౧౮౭

వ॥ అసంఖ్యాకంబులగు నంతర్భేదంబులతోఁ జెన్నారు మట్టుంచాశతోక్తి
 భేదంబులతో రాగంబులను రాగిణులను దత్తుత్రులను మూర్ఛనావాదితసహి
 తంబులగు గ్రామస్వత్యంబులతోడను, స్వరగమ్యంబులును, స్వతస్సిద్ధంబులు నగు
 పదంబులతోడను, దేశకాలభేదంబు లనుసరించి తాలమానస్వరయుతంబుగా
 నమ్మహామునిచేఁ బఠింపించి యద్వితీయరాగకర్తగా నొనర్చి రాసమండలంబున
 గాయకనాయకుం డొనల్లు వరంబిడి సనాథయై మునిని వీడ్కొని వైకుంఠపురం
 బున కరిగె. అంత.

మ॥ చెలిరో ! నారదుఁ డట్లు గానకళలో ధ శ్రేష్ఠత్వ మార్జించి ని
 స్తులసంతుష్టిని బొంది గుహ్యమును సం ధ తోషప్రదంబైన త

త్కళ నర్హుండగు వానికీ దలచి యాఁ గంధర్వదేశంబునఁ
బలుమాఱుల్ గని తుంబురుండను ఘనుఁ ఁ స్వచ్ఛాత్రుగా నల్పి తాఁ.

తే॥ సక్రమంబుగ సర్వరాగములఁ గాల, తాలముఖవిధియుతముగాఁదద్ద నేర్పి
మద్గుణంబుల నన్నిటిఁమఱువకుండఁ జక్కఁగాఁ జెప్పి యిట్లెంచెఁనాస్తిమందు.

ఉ॥ నేర్పితి భారతీదయ నఁ నేకవిధంబుల నుండు రాగముల్
గూర్చితిఁ గ్రోత్రరాగములఁ గోట్లకొలందిగ నున్న వానినిఁ
మూర్చితి మేలు చాలుననుఁ మార్గణముం బొనరించి వీనినిఁ
దీర్చితిఁ గాయకోత్తముగఁ దీచి విసందగు వార లెవ్వరో ? ౧౯౪

చ॥ విని తమి మంచిచెడలనుఁ వేమఱుఁ దెల్పెడి వాఁడెవం డటం
చనుకొని శిష్యుతోఁ గలిసిఁ యా మఘవంతుఁడె యోగ్యుడంచు నా
తని దరికేగి మన్నిని నఁ తండు వసింపమిఁ జూచి సాగి యా
వనజహితాలయంబునకుఁ వచ్చెను దత్సమయంబునందుఁక. ౧౯౫

చ॥ తరణి స్వకీయమైన యరఁ దంబున నెక్కియుఁ బాఱుచుండు మా
దిరి గని వీలు గాదనుచుఁ దిర్గి శివంకరు మ్రొల కేగె న
త్తటి నల భూతనేత పరఁ తత్సవిచారనిమగ్నుడై కనుల్
బారిఁ బారి మూసియుంట గ్రతుఁ భుజ్జుని గన్గొని శిష్యయుక్తుడై. ౧౯౬

ఆ॥ బ్రహ్మలోకమునకుఁ వచ్చి విఱ్ఱకింప, నట్టి వేల్పువెద్దఁ కళిల సృష్టి
కార్యతత్పరతనుఁ క్షణమే దీరమి, సరిగ లేదటంచుఁ సాగి వేగ. ౧౯౭

క॥ వైకుంఠమునకుఁ జనె నల, వైకుంఠుడు కరుణతోడఁ భక్తార్థంబై
యే కడ కేగెను కాసి, యాకాలమునందు నందుఁ నగుపడకుండఁ. ౧౯౮

ఉ॥ దానిని గాంచి తుంబురుయుఁ తంబుగ నంబుజజాతసూతి త
త్సానము వీడిపోయె నహా ! ఁ జ్ఞానుల పోకలు ముజ్జగంబులఁ
లోన బహిస్థలంబున నఁ నూకగ కర్పముఁ ద్రోసి స్వేచ్ఛగా
నేనలవేచిఁ బొందుటకుఁ నేగవె ? యోవృషభాను పుత్రికా ! ౧౯౯

తే॥ అంత నామానివర్యుఁ డఁనంతకోటి, లోకములఁ దాటి పరమ గోఁలోకమునకు
సరిగి యరమునఁ గల్గెలఁ భరితమైన, విరజ యను ధునిఁ గనుఁగొనిఁ వెడలి యచట

కా॥ అందంబైన సదావసంతయుతబృంఁ దారణ్యముఁ గాంచి యా
నందం బిచ్చెడి గోప్రపర్థనగిరిఁ నల్లిక్కులం జూచి యా
మందారాదిసమ వైకల్పవిలసఁ నృత్కుంజముం జొచ్చి యం
దందుఁ జెందిన చిత్రముల్ గని యెడఁ హర్షించు కాలంబులోక. ౨౦౦

ఉ॥ ఎవ్వరు మీర లెందులకుఁ నిక్కడి కాగతు లైతిరంచు నా
మవ్వపు ద్వారపాలికలుఁ మన్ననతో నడుగంగ వార లే

మ విబుధర్షి తుంబురుల † మద్భుత గాన కళా విశేషముల్
నివ్వెఱిజెందఁ జూపఁగల † నేర్పు గడించినవార మంచునఁ.

౬౦౨

తే॥ మాదు విద్యాసమర్థతల్ † మాధవునకు, జూపవచ్చితి మిచటికోసుదతులార !
కాన నీవార్త యారమాఁజూని కిప్పుడు, చెప్పవలెనని పలుక నాఁచేడియలును

ఉ॥ లోనికి వచ్చి వారిమొఱ † లోపములేనటు నాకుఁ జెప్పఁగా
నే నుర్రీకరించితిని † నెచ్చెలు లయ్యడి కిరిపోయి యా
గానకళాప్రవీణులను † గన్గొని తెల్ప ననల్పమోద మా
మానులు బొంది లోపల క † మందగతిఁ జనుదెంచి వింతగాఁ.

౬౦౪

తే॥ భానుకోటిప్రకాశ వి † భాసురంబు, నసమముక్తాఫలసమన్వి † తాతపత్ర
చామరయులేంబు గొస్తుధఁసంయుతంబు, గోటిసతివృతమగు నా నిఁకుంజమందు.

తే॥ వేయిరేకులతమ్మిపై † హాయిగాను, నిన్నుఁగూడి భాసితైడి † నన్నుఁగాంచి
చుట్టివచ్చి నమస్కృతుల్ † సారిదిజేసి, సెలవుగొని పీఠమందు నాఁచీచులైరి.

చ॥ కడపడి నాదితేయముని † వద్యుఁడు తుంబురుయుక్తుఁడౌచు స
మ్మదమున దేవదత్తమును † మంజులనాదసుధామయంబు స్వ
స్థిదము విపంచికామణిని † జేకొని శ్రావ్యగభీరవాణిశో
గొదకొని మద్గుణంబులును † గూడఁగ బాడెను రాగమాలికల్.

౬౦౬

ఉ॥ అంతట నట్టి గాత్రముల † నా మహతీనినదంబు నట్టి నై
కాంతరయుక్తరాగముల † నా నటనస్వరకాలతాలముల్
బంతుగఁజూచి సంతస మ † పారముగాఁ దల నూచి యూచి నే
సంతమునందుఁ దన్మయల్ † నంది జలత్వము బాటితిఁ ధర్మ.

౬౦౮

తే॥ రాధ ! యేవారి నా శరీరంబుచుండి, భవము గనె నది బ్రహ్మాద్రవం బటంచు
నెఱుఁగు మందుఁ గోట్లకొలందిఁ నెలరుచుండు, నండముల్లి దొరలుచునుండు నదియె

ఆ॥ పృశ్ని గర్భనామ † విదితమా బ్రహ్మాండ, మిద్ది నానెలవని † యెఱుగుమిప్పుడు
రాధ ! యట్టి బ్రహ్మ † రస మీజగంబు భే, దించుకొనుచు వచ్చి † దివ్యగతుల

తే॥ దివిని స్వర్గుని యనఁగనుఁనవనితలము, నందు భాగీరథి యనంగఁగ్రింది లోక
మందు భోగవతి యనంగ † నడ్డులేక, పాఱదొడగెచు సర్వపా † పహరమగుచు
తే॥ అట్టి గంగాతరంగిణిఁయందు జలక, మాడిన బుధుండు రాజసూయాధ్వరములఁ
జేసివలె ఫలంబును † జెంది యఘ వి,ముక్తఁడగు నంచు నెంచుమో † పూవుబోడి!

క॥ గంగా గంగా యని లలి, గంగకు శతయోజనమలఁ † గ్రాలెడి వాఁడే
బొంగుచుఁ దలచిన నఘములు, ద్రుంగగ వైకుంఠ మొందుఁదోయజనేత్రా !

ఉ॥ జన్మశతాఘముల్ దొలఁగు † జాహ్నువి జక్కఁగ గాంచువానికి
జ్ఞశతద్వయాగములు † నాశము నెందుఁ దదంబుపాయికే

జన్మ సహస్ర దోషములు * స్నానము నా నది సల్పవాని కో

మన్మథభామినీమణిస * మాన ! లయించునుగాదె ? యీకలిక. ౬౦౪

తే॥ ఎవ్వరా మిన్ను వాడకునేగి కనరొ, వారి జన్మంబు వ్యర్థ మెవ్వారుదానిఁ
గాంతురో వారి జన్మంబుగలువహీన, మగుచు ముక్తిపాత్రంబగునబ్బవదన !

తే॥ విరజ నీభీతి నెటు నదివిరజ కొడుకు, లబ్ధు లెట్లైరి వేణి యెట్లయ్యె శివుడు
నచ్చరల్ గండకి నదిగ * నైరి బ్రహ్మ, యెటు కకుద్ధిని నా గంగయయ్యెనట్లు.

తే॥ మఱియు విష్ణువు కృష్ణగావటలె నెట్లు, లట్టు లిట్టి ఋభుండునునధికమైన
ప్రేమపూర్వకభక్తిచేవిమలవాడి, యయ్యెనని యెంచు మనుమానమందవలదు.

క॥ ఈ కథ విను వారందరు, ప్రాకట కలువంబు లుడిగి * పావనతములై
లోకము లెల్లఁ గడవ గో, లోకమునకుఁ జేరఁగలరు * లోలన్నయనా ! ౬౦౫

చ॥ అని యిటు జెప్పి స్వప్రియకు * సచ్యతుఁ డా ఋభుమాని యాశ్రమం
బును విడి రాధతోఁ గలసి * భూరుహవల్లరి రమ్యమాలతీ
వనమున కేగి గోపికల * వందు రెరింగి కృపాఘృడై శుభా
యనపులిసంబు జేరె నట * కష్టల ప్రేతలు వచ్చి రాస్థతోక. ౬౦౬

ఉ॥ వచ్చినవెంట వారు హరిఁ * బల్లరు జూచుచుఁ గోప దుఃఖముల్
బుచ్చి ఘనంబుతో మెఱపు * వొందిన కై వడి గూడి రంత నా
లచ్చిమగండు గ్రచ్చట స * లక్షణమా నల బృందకాటవిక
జొచ్చి సగోపకుండము వి * నోదముగాఁ గడుఁబాడె వంశితోక. ౬౦౭

ఉ॥ ఆ మురళీనిదాదమున * నందిరి మూర్ఖులు గోపకన్యకల్
భూమిజముల్ జలత్సమును * బొందెఁ బ్రపంచము నిద్రఁ జెందె ది
క్సామజముల్ విచిత్రపడె * స్తంభత వేల్పులు బొంది రండజ
స్తోమము వీడె దిద్దట న * దుల్ వడి మానెను మైథిలేశ్వరా ! ౬౦౮

తే॥ ఇట్లు రాధ గోపికలనుకృష్ణుడెలమి, గూడి రాసములం దేల్చికోడి గూయ
వేకువను లేచి వారిని * వీడ్కొని యల, నందమందిరమున కేగె * సరవరేణ్య !

తే॥ అంత రాధికాదేవియునఖిలగోపికాసహితయాచు ముదమునఁగదలి స్వీయ
జనకగృహమున కరిగె నాచక్రపాణి, కొన్నిదివసంబు లటనుండిఁకోర్కెతోడ.

వ॥ ఆ గోకులంబున నున్నవారి కందరకు దర్శనంబిడి యమ్మధురాపురంబు
నకుఁ బోనెంచి నందోపనందవృషభానుగోపికాగోపకగోగణంబులతోఁ గలసి
వారి నెలవుఁ గైకొని వృషభానువీరుని యగారంబునకు నరిగి తన పైనంబు
హెచ్చరించి యశోదానందులకును దన ప్రయాణం బెఱింగించి వాయువేగంబునఁ
జను ఘోటకంబులచే బద్ధంబైన రేన దివ్యరథం బెక్కి వ్రజంబునుండి సాగిపోవు
సమయంబున వ్రజవాసులగు గోపకులు దద్విరహంబు పైపలేక వెంటనంటి

శ్రీకృష్ణా! తొందరగా మరలి రమ్మ. నిన్ను విడిచి మేము మనఃజాలము యశోదా నందానందసంధాయకుండపు ప్రజజీవధనంబపు యదుకులరక్షణదీపంబపు ముని వరేణ్యమోహనుండపు నగు నీ దర్శనంబు మాకు నిదాఘదగ్ధునకు వర్షంబుగను శీతార్తునకు గృష్ణవర్షుగను జ్వరపీడితున కాషఢాబుగను మృతునకు జీవనప్రదం బగు సంజీవినిగను నుండె. నిన్నుఁ గనెడి మా పూర్వపుణ్యంబు సమాప్తంబు గాకుండ నొనర్చుము. మఱియుఁ బ్రకృతిపరుండవును నిర్గుణుండవును నగు నీవు భక్తార్థంబై సగుణుండవై తివిగాదె. శివబ్రహ్మాదిరామరేంద్రాదులు నిరపేక్షతో నీకు భక్తులై నిన్ను సేవించుచుదురుగదా! కాన భక్తుల మగు మాపైని ననుగ్రహం బుంచి యల్పకాలమ్ముతోనేరమ్మని ప్రార్థించుచు దుఃఖంప నా భక్త వత్సలుం డానందాశ్రువు లొలుకుచుండఁ బ్రేమవిహ్వలులగు నవ్వారిని గాంచి గోపకులారా! మీరలందరు నా ప్రాణంబులు దేహం బన్యత్ర సంచరించుచున్నను నా హృదయంబుమాత్రము మీయంద యుండు. తత్వమార్గంబునం జూచిన మీకు నే దూరగుండనుఁగాక సమీపస్థుండ నాడు. ఐన నుక నెలలోపల యిటకు రాఁగలనని విశ్వసించుఁడు. చింతిల్లఁడు. జరాసంఘం డనడివాఁ డిపుడు మధురాపురిపై దాడివెడలియున్నవాఁడు. దాన యదుసహాయార్థంబై పోవు చుంటి. అడ్డగింపకుఁడు పొండు. పొండని యనేకవిధంబులఁ బలికి పలుమాఱు మరల్చి యన్యస్యందనంబున యశోదానగదుల నారోహింపఁజేసి శ్రీదామాది మిత్రవరులం దోడ్కొని సోధపుండై గంధవహజవమ్మునఁ జని తన్మధురాపుర వాసులు గని యెదుర్కొనఁ దత్పురంబుఁ బ్రవేశించె నని చెప్ప నబ్రహ్మలాశ్వం డామో దంబుఁ జెంది క్రమ్మతి నా నారదమునీంద్రునితో నిట్లనియె.

౨౨౪

క! మధురానగరంబునకా, మధురిపుడేతెంచి యచట + మను పౌరులకుఁ

మధురంబగు దర్శన మా,విధి నిడి యేచనులఁజేసె + వివరింపు మునీ! ౨౨౫

❧ బలరాముండు కోలనిశాచరుం ద్రుంచుట. ❧

చ! అనవుడు నారదుం డిటుల + నాడెను దేవర! సాగ్రజమ్ముడై వనరుహలోచనుం డచటఁ + బద్ధున సల్పిన కార్యముల్ నచి తును విను సావధానముగ + దుష్టకృత్రిప్రియుడైన కోలుండఁ దనుజుఁడు మాంసలోలుభత + ధాత్రినిఁ దిర్గుచు సంతిమంబునఁ.

౨౨౬

క! కాశాంబీపురమున కా,వేశముతో వచ్చి జనులఁ + బీడించుటచే నాశువుగాఁ దత్సౌరులు, స్వాశయములఁ దెల్ప మధుర + కరిగిరి భూపా!

ఉ! అత్తతీ సీరపాణి మృగ + యార్థము దివ్యతురంగ మెక్కి పో నత్తుగడఁ జెలంగుటను + నేడ్వఁ గన్గొని వారు డాసి యో

సత్తమ! కోలదానవుఁ డఁ జనము బాధలఁ బెట్టుచుంట మే
మిత్తటి నీవె దిక్కనుచు ఁ నీడకు వచ్చితిమో బలీ! హలీ!

౬౨౨

క॥ అరక్కసి, ప్రభువగు కౌ, శారవినిం గెల్చి మాకు ఁ శాసకుఁడయ్యె
సీరి! తద్దీతిని మా, భూరమణుడు జహ్నుతనయ ఁ పొంతకు నేగె.

ఉ॥ ఏగి జితేంద్రియుం డగుచు ఁ హెచ్చుగఁ గోరి నిజప్రభుత్వ మీ
వే గతియంచు నిన్ను నుతి ఁ యించు, విచారణజేయ నా విభుం
డే గిలిలేని యట్లు తన ఁ యెత్తుడు బిడ్డలపోల్కి మాదు బా
గోగులఁ జూచి ప్రోచెగడ ఁ యూత్తసత్వమహత్వభాసురా!

౬౩౦

ఉ॥ కావున మాదు కుయ్యి విని ఁ క్రౌర్యమునక వెలగొల్పు కోలు ని
ర్జీవుగ నల్చి మా విభుఁడె ఁ చేరి యధాస్థితిగాఁ బ్రభుత్వముక
ఁవి నొనర్పజేసియు గ ఁ డింది ముదంబును గూర్చి సాకు మో
దేవర! దేవదేవ! వసు ఁ దేవకుమార! దయాపయోధివై.

౬౩౧

తే॥ దుర్జయుండైన కంసుని ఁ దోర్బలంబు, ధ్వంసమొనరించితివి శానిఃఫలములేదు
కంససఖుఁడును గాశ్యపీకంటకుఁడును, నైన కోలదైత్యునిఁ జంపునంతవఱకు

అ॥ దుష్టశిక్షణమును ఁ శిష్టరక్షణమును, జేయ నగుణుడవుగ ఁ జెలఁగి తీవు
కోలదైత్యుఁ డింకఁ ఁ గుంభిని బ్రతికిన, ముజ్జగంబులకును ఁ మూడుఁ గీడు.

క॥ అని యిటు బద్ధాంజలులై, వినుతింపఁగ నీరపాణి ఁ విని తద్గంగా
ధునియమునానద్యంతరమునఁ గల కౌశాంబినామఃపురమున కరిగె.

౬౩౪

మ॥ అటువైఁ గోలనిశాచరుండు తనతో ఁ నా రాముఁడాజిం బాన
ర్చుటకై వచ్చె నటంచు వించరద మా ఁ రోహించి రోషంబుతో
జటులాక్షోహిణులక బడింటిఁగొని త ఁ త్సంఖ్యంబుఁ జేయంగ ను
త్కటవేగంబున నేగుదెంచె నవలక ఁ ద్రాహిణేయుం డొగి.

౬౩౫

తే॥ చంచలతురంగవీచికా ఁ ప్రాంచితుంబు

స్యందనేభతిమింగల ఁ సంయుతంబు

బ్రలయజలధిధ్వనియుతమా ఁ వాహినివలె

జెలఁగు వాని వాహినిఁ గాంచి ఁ హలముఁ గొనుచు.

౬౩౬

ఉ॥ కట్టగ వేసి యా ముసల ఁ కాండముఁ గైకొని యొక్కమాటు బ
ల్లటిగఁ గొట్ట నాధ్వజినిఁ ఁ గ్రాలిన కొందఱు నేలఁ గూలి రి
ట్టినరాని గాయముల ఁ నేడ్చుచు నేగిరి కొంద తాతనిక
ముట్టగలేక నక్కి రింకఁ ఁ బోయిరి గొందఱు వ్రాలె రథ్యములే.

౬౩౭

తే॥ పిదపఁ గోలనిశాటుండు ఁ స్వీయసేన, నష్టమైన శోకింపక ఁ శిష్టరక్ష
కుఁడగు బలభద్రు వధియుంపఁగడఁగి కార్ముకముల ధరియించి నిష్క్రలుకనులరాల.

- కా॥ పాటీరాదిసుఖత్రయుక్తము నద ధ్వారీప్రదాభంబు ఘం
టాటంకారవిభీషణంబు రిపుకాం ధ ప్రాణహారంబు న
చ్చాటీబద్ధకటిప్రయుక్తము చతు ధర్మతాంచిలంబుగ హరి
ద్వాటీనాగసమంబు నైన నిజమా ధ తంగంబునం దెక్కి తాగ. ౬౭౯
- క॥ జంకక కొంకక పదనగు, నంకుశముగ గేలఁ బూని ధ యా గజ మా తా
లాంకుని మీఁదికిఁ ద్రోలిన, సంకెల గల్లనఁగ నద్ది ధ చనియెను బిదపగ. ౬౮౦
- చ॥ ముసలియుఁ గాంచి రోషమున ధ ముంగలకుగ జనుదెంచు దానినిగ
బసగల వజ్ర వజ్రమునఁ ధ బర్వతముగ బ్రహరించినట్లు త
న్ముసలముతోడఁ గొట్టె నల ధ పోటున నాకరి చూర్ణమయ్యెగా !
యునులునఁ గట్టదెబ్బ ఘట ధ మోడయినట్లు లనంతరంబునగ. ౬౮౧
- ఉ॥ కోలుఁడు దంతినుండి యిలఁ ధ గ్రోడముఖుండును రక్తనేత్రుడై
కూలియు శూల మా బలినిఁ ధ గూల్పఁగ వైవ నతం డయోగ్రముగ
దాలిచి ముక్కముక్కలుగ ధ దానిని జేంఁడను గాచపాత్రముగ
బాలుఁడు కట్టతో నుసిగ ధ బాఁదిన మాదిరి మేదిసీధవా ! ౬౮౨
- తే॥ వేయిమణుగుల బరువున ధ వెలుఁగు గొప్ప
గదను గొని కోలుఁ డా బలు ధ హృదయమందుఁ
గొట్టి ప్రలయాంబుదము మాడ్కిఁ ధ గూక లిడుట
తాటిపడగ వాఁడును ధ దారసిల్లి. ౬౮౩
- ఆ॥ కజ్జలంబువోలె ధ గ్రాలిన కోలుని, మూర్ఛమందు స్వీయ ధ ముసలహేతి
చేత మర్దనంబు ధ జేయ నారక్కసి, కూలి మరల లేచి ధ కోపగించి. ౬౮౪
- చ॥ కడువడి గ్రుద్ది యా హలికిఁ ధ గన్పడకుండ దివంబుజేరి బ
ల్విడుగులుఁ దీవ్రవాతములు ధ భీమఘనంబులుఁ గాఱుచీకటుల్
బడయఁగఁ గ్రమ్మి యంతట జ ధ పాసుమభాసురరక్తబిందువుల్
దడదడ రాల్చి యోర్వని వి ధ ధంబునఁజేసి రణాంగణంబునగ. ౬౮౫
- తే॥ పూయమేదోస్థిమాంసవి ధ ణ్మాత్రమధుయు
తమగు ధారాధరంబులుఁ ధ దద్దఁ గురియు
నటులఁ జేయఁగ నౌరా ! య ధ టంచు హలియుఁ
దర్శితమగు టక్కని యెంచి ధ తత్తణమున. ౬౮౬
- తే॥ పరచమూర్ధ్వంసకంబును ధ బ్రలయవహ్ని
సమము శతయోజనాయత ధ సంయుతంబు
సర్వశత్రుఘాతుకమును ధ స్వచ్ఛ మప్త
ధాతుమయమగు ముసలంబుఁ ధ జేతఁ గోనుచు. ౬౮౭

- ఉ॥ వానిని సంహరించుటకు † వైవఁగ నద్ది దళాశలందు న
 న్నూన్యనముగా వెలింగి దివి † నున్న ఘనాఘనసంచయంబు నా
 భానుఁడు దట్టమా హిమము † భంగముఁ జేసిన భంగిఁ గ్రుంగఁగాఁ
 బూనికతోడఁ గొట్టి యటఁ † బొందికగాఁ దగియుంట వెంటనే. ౬౮౮
- చ॥ కనియుఁ బ్రలంబవైరి తమ † కంబున స్వీయహలంబుతోడ వా
 నిని నవలీల లాగిఁకొని † నిర్గతవంచనుఁ గోలదై త్యునిఁ
 దన ఘనబాహుదండముల † ధైర్యముతోఁ గొని యేకుఁ ద్రిప్పు భా
 తిని సుకరంబుగా మిగులఁ † ద్రిప్పియు నేలను గూల్చె బెల్చునఁ. ౬౮౯
- ఉ॥ తద్దనుజప్రపాతజని † తంబగు శబ్దముచేఁ బ్రపంచముఁ
 దద్దరిలెఁ దదాసురుఁడు † దంతము లెల్లను రాలఁ గన్నులుఁ
 దద్ద భ్రమింప నట్లే నిధ † నంబును జెందెను వజ్రహేతిచే
 గ్రద్దన వృత్రుఁ డంతమును † గాంచినకై వడి నట్టి వేళలోఁ. ౬౯౦
- చ॥ కురిసెను బుష్పస్ప మను † కూలముగా సురబృందదుందుభుల్
 బరువడిమ్రాసెఁ గిన్నరులు † పాడిరి చారణు లాడిరా బలుం
 డురవడి నిట్లు గోలుఁ బ్రతి † కూలుని జంపి దయాఘఁ డౌచు నీ
 వఱ కల పట్టణంబుఁ బరి † పాలనజేసెడి తేనిఁ బిల్చియున్. ౬౯౧
- క॥ పట్టాభిషేక మొనరిచి, పట్టిన కొశాంబిపురిని † వడి నిడి తనకుం
 బట్టిన యఘములు సనుటకు, బట్టిన గర్గాదివిబుధ † పటలసహితుఁడై.
- క॥ భాగీరథికిం జేరియు, నా గర్గప్రభృతివిప్రు † లామ్నా యోక్తుల్
 బాగుఁగ జెప్పఁగ స్నానము, “ హేగంగే పాహి”యనుచు † నెలమిని సలిపెఁ.
- తే॥ అవల నంద్రులుండు ధరామరులకు, లక్షమత్రేభముల్ రెండు † లక్షల రథ
 మూలంబు గోటిహయంబు లాపులును నర్బుదంబు భక్తితో నిచ్చియుఁదనివిశాక.
- తే॥ స్వర్ణయంత్రతార్పదభార † సహిత దివ్య
 రత్నముల బహుప్రణతిపూ † ర్వకముగాను
 దాన పిచ్చి యా మధురకుఁ † దరలి చేరె
 నరయ నిది ప్రపంచార్థమై † జరిగెఁ గాదె ? ౬౯౨
- తే॥ అట్లు రాముండు మునిగిన † యట్టిచోటు
 రామతీర్థం బటం చిలఁ † బ్రభతి కెక్కె
 నందు జలకమాడిన వార † లఖిలదోష
 ములను బాసి పుణ్యంబులఁ † బొందఁగలరు. ౬౯౩
- తే॥ కృత్తికాభాంచితఁడు పూ † ర్ణిమను గార్తి
 కమున రామతీర్థమునఁ దా † నమునుఁ జేయు

నట్టివాడు హరిద్వార † మందు మునిఁగి

న ఫలమును మించు ఫల మొందు † నట్టులేక.

౬౫౭

తే॥ అని వచింపఁగ భూపతి † యాడె నిటుల, నట్టి కౌశాంబినగరికి † నిట్టి రామ
తీర్థ మెంత దూరమునందుఁదేజరిల్లు, నద్ది నుడువు మనుటయు నిట్లునియె మాని.

వ॥ భూపా! యా రామతీర్థంబున కీశాన్యభాగంబునఁ జతుర్వ్యజనపరిమితం
బగు దూరంబున నా కౌశాంబియను నగరియు, వాయవ్యభాగంబున నంత
దూరంబుననే సూరక్షేత్రంబును, నాగ్నేయదిక్కునం దాఱుకోసులలోఁ గర్ణ
క్షేత్రంబును, పంచక్రోశంబుల నలక్షేత్రంబును, బూర్వభాగంబునందు మూఁడు
క్రోశంబులలో వృద్ధికేశి సిద్ధిపీఠ బిల్వకేశ ననంబులు నుండు. ఇందుననే దృఢాశ్వుం
డను వంగరాజొకఁ డుండు. అతఁ డొండాకవేళఁ గురూపియగు లోమశమహా
మునిఁ గాంచి పరిహసించి కురూపంబుగల క్రోడముఖంబుతో రాక్షసజన్మం
బెత్తుమని తన్మునిచే శప్తుడై భూతలంబునఁ గోలుండను పేర నిశాలజన్మం బెత్తి
సంచరించి యిట్లు బలరామునిచే నిహతుడై ముక్తుం డయ్యెనని యెఱుంగుము.
అంత నా సంకర్షణుం డుద్ధవాదిమంత్రిసమన్వితుండై పుణ్యప్రదంబును, దక్షశ్రుతి
విదితంబు నగు జాహ్నువీతీర్థంబున కరిగి యందు జలకమాడి పుడుకులను బుడమి
వేల్పుల కిడి పాండవప్రియంబైన యాహరస్థాననామకస్థానంబున కేగి యందు
మునిఁగి ద్విజాతులకు సభక్తికంబుగా దక్షిణలోసఁగి దివ్యాన్నం బిడి యారేము
వసించి యుషఃకాలంబున లేచి భగవత్కృపాప్తికై యేకపాదంబున నిలిచి
నిర్వారదీపంబుభాతి నిశ్చలంబుగాఁ దపం బొనరించెడి మాండుకానామకుం డగు
స్వప్రియభక్తునిం గృతార్థుం జేయం దలంచి యోజనదూరంబున నున్న యమ్ముని
కడకుం జని కరంబుగా నతని శిరంబునఁ గరం బునిచి వరం బడుగు మని నుడువ
నా యోగివ రేణ్యుండు హృదయగతుండగు భగవానుండు తన ముంగటఁ జెలంగుటం
గని యంతరంగంబునం బొంగి యిట్లు ప్రార్థించె.

౬౫౮

తే॥ భక్తవత్సల! రామ! శ్రీవత్సలాంభ, నాగ్రజా! దానవాంతక! † యాదవాన్య
యాభిచంద్రమ! నీలాంబర! మహాత్మా, చేతనాచేతనాత్మక! † జోత లివిగొ.

తే॥ నిశ్చయంబుగ నా పైనిఁగి నీకుఁ గరుణ, యున్నచో కలిహరణం బును త్తమంబు
భాగవతమును శుకయోగివక్తృజనిత, మునగు సంహితామృత మిడుముసలపాణి!

క॥ అనవుడు బలుఁ డిట్లనె నో, యనఘా! యుద్ధవముఖమున † నయ్యది నీక
బ్బునని యెఱుంగుము నావును, విని మాండుకాఁడును నిట్లువేడెను బలునిఁ.

క॥ ఓ భగవానుండా! నీ,వా భాగవతార్హత యల † యౌపగవి కెటుల
లాభముగా నిడితివో మఱి, యా భక్తుం డెపుడు నాకు † నగుపడఁ గలఁడో?

- చ॥ అనవుడు నీలచేలుఁ డిటు ధీలాడె రహస్యముఁ బుణ్యదంబునుగా
ఘన మఘనాశనం బయిన ధీగాధఁ దదీయము నేవచింతు నో
మునివర ! సంహితామయుగ ధీబోధకుగా నియమింపఁబడ్డ యా
యనఘుఁడె యుద్ధవుం డితఁ డ ధీనర్గళవృత్తినిఁ జూడు మిత్రతీర్థ. ౬౬౮
- ఉ॥ కాని దయాప్రపూర్ణుఁడు నధీకల్మషుఁడైన యితండు తీర్థయా
త్రానిరతిఁ జెలంగుటను ధీదృష్టియతత్వము సాంప్రతంబునగా
బూని వచింపనేరఁడని ధీబుద్ధి నెఱుంగుము తాదృశశ్రవణ
స్థానగగోపపక్షికి ముఁదంబును గూర్చినవాఁ డితంఁడెకా. ౬౬౯
- తే॥ రాధికాముఖభామినీ ధీబాధలెల్ల
నవనయించుట కీతఁడె ధీయర్హుఁడంచుఁ
దనకు మాఱుగఁ బరమాత్ముఁ ధీదును మహాత్ముఁ
డు నగు కృష్ణుఁ డీ యుద్ధవుఁ ధీబనిపె మాని ! ౬౭౦
- క॥ పరికరసంపాదనమున, సరసత గుణరూపములను ధీసర్వవిధములగా
హరికిని నీతనికిని నం,తరమేమియు లేదటంచుఁ ధీదలఁపుమ యోగీ ! ౬౭౧
- సీ॥ భువనంబులందున ధీమూద్రాధికారియు, నేర్పరులను మంచి ధీనేర్పరియును
ధార్మికవరులలో ధీధర్మనిర్ణేతయు, గవులయంచున భవ్య ధీకావ్యకర్త
భాగవతులయందుఁ ధీబరమభాగవతుండుఁ, దత్వవక్తలలో వధీదావదుండు
మంత్రసత్తములలో ధీమంత్రవిద్యుడును, బురుషులలోఁ బుణ్య ధీపూరుషుండు
తే॥ వనరుహాయతనేత్రునిఁ, ప్రతినిధియును, నాకుఁ గుడిభుజంబును సద్గుణాకరుండు
నైన యీ యుద్ధవుఁడు దలఁలోనినాల్కువలెను సంచరించెడి ధీరాఠలమునందు. ౬౭౨
- ఉ॥ మాధవుఁ డీతనిం గలిసి ధీమానుగ గోకులమేగి యందునగా
మాధవమందు గ్రీష్మమున ధీమంజులభాషల నాడుచుండి త
ద్రాధాగ నందరాజనకుఁ ధీదత్సతికిఁ మఱిఁ దక్కువారికిఁ
బాధలఁ బాపి సంతస మధీపారముగా ఘటియించె నోమునీ ! ౬౭౩
- ఉ॥ ఎత్తటి మేము భూమి విడి ధీయేగెదమో యపుఁ డీ ఘనుండు తా
నత్తి ధరామరశ్రుతి విధిగ్రజ గోపరిచాలనంబు లో
కోత్తరపద్ధతి సలుపు ధీచుడును నీ యధికార మెల్ల మా
చిత్తము బట్టి యీతనికిఁ ధీజెదు నటంచు నెఱుంగు మో సుధీ ! ౬౭౪
- తే॥ ఎపుడు బదరికాశ్రమమందు ధీనేము వఱల
కుందుమో యపు ధీయన ధీయందుఁ జేరి
స్వీయతేజంబుచే దిశల్ ధీవెలుగఁ జేసి
యొప్పుచుండును మాండుక ! ధీయొప్పు జగము ౬౭౫

చ॥ హరి విరహోర్దిదగ్ధ విజ ధ యాత్మనఘాతతి నూటడించి సం
బర మిడ నుద్ధవాఖ్యు, నిజ ధ పౌత్రసతీగణబాధ మాన్వ మా
ధురవిభు వజ్రనాభుని య ధ ద్మప్రభు నింకః బరీక్షిదాఖ్యుః ద
త్కురుకులమందు సౌఖ్య మిడః ధ గొంకక యేర్పఱచు మునీశ్వరా! ౬౭౨

తే॥ కురుకులమున జనించిన ధ ధరణినాథుః
డగు పరీక్షిత్తునకు నెక్క ధ యాత్మజాతుః
డమితరుది గల్గి జనమేజ ధ యాఖ్యతోడః
బుట్టి జనకారిహరణంబు ధ బుద్ధిః దలఁచి. ౬౭౩

తే॥ సర్వయాగంబు సల్పెడి ధ సమయమందుః
డద్విధానసామగ్రు లు ధ ధప్రసివలన
నెఱిగి బర్హిర్ముఖాచార్యు ధ కరుణ నది ని
వృత్తముగఁజేయు మాండుక! ధ యిద్ధచరిత! ౬౭౪

తే॥ తదహియాగస్థలంబునఁ ధ దప్పకుండ, గౌరవంశోద్భవంబు న ధ కల్పవంబు
నైన చైతన్యకులమున ధ కధికఫలము, గా మహాభాగవతము బ ధ ల్కంగఁబడుచు.

చ॥ మఱి జనమేజయుండు సవ ధ మంత్రవిదగ్రణులైన ధారణీ
సురులకు నూఱుగ్రామముల ధ జోతల నర్చల సల్పి యిచ్చి స
ద్గురువగు వేల్పుటొజ్జ పలు ధ కుం దలఁ చాలించి మాసమొండు సూ
కరమను తీర్థరాజమునఁ ధ గ్రాలి యొనర్చి యనేకదానముల్. ౬౭౫

తే॥ వృడసాంచితమైనట్టి ధ సాద మగ్ర,జలకుఁ బెట్టి గజాశ్వగో ధ పులను రత్న
ముల నొసంగి తత్త్వనినుండిపుణ్యగంగ, దరులగల తీర్థములఁజూచి, గురునిఁ గూడి.

చ॥ వడిగ శయానమఁ బురికిఁ ధ బాష్ప దయ క్తముగాను జేరి యా
యొడయని యాజ్ఞ నచ్చటన ధ యుండి ససాధనవస్తుజాలుడై
బుడమినిఁ గెల్చి భూభుజస ధ మూహ విభుండయి యశ్వమేధ మె
క్కుడుగ నొనర్చి స్వీయ గురు ధ కుంజరునిఁ శరణంబుఁ గోరియు. ౬౭౬

తే॥ అమరనదికిఁ బూర్వదిశను ధ నైదుకోసు,లను జెలంగెడిచోటున ధ నధివసించి
భక్తి నేకాంతసేవను ధ యుక్తరీతి, సల్పఁగలఁడు మాండుక! యాస్థానమందు.

ఉ॥ సంస్మృతిరోగహింసకము ధ సార్థకముఁ బరమార్థదంబు స
త్సంసితమైన భాగవత ధ ధర్మవిచారముఁ బుణ్యపూరుషో
త్తంసులు సేరి సల్పుదురు ధ తత్సమయంబున నీపు నుండి త
ద్ధంసవిశేషముల్ విని మ ధ హాపద మొదెద వో మునీశ్వరా! ౬౭౭

క॥ డెందమునందున సందియ, మిందులకుం జెందవల ద ధ హీనతపము రా
త్రిందివమును సల్పుట నీ,కు దెలియ న్నడివితి నిది ధ కోవిదవర్యా! ౬౭౮

చ॥ అని యిటుఁ బల్కి వేడ్క వరఁ మాతని కిచ్చి తదమృతాగ్రజం
డనుగవిశిష్టఁడై వెడలి యాయతమైన శయానపట్టణం
బునకు శివాశ నుండునది యుష్పవతీపురి కంతకాశఁ బొం
దినదియుఁ గంటకస్థలి కుఁ దీచిని నుండిన మంచిచోటునఁ.

౬౮౨

తే॥ వాసమొనరించి పదివేలఁ వాజు లొక్క
వంద రథములు బదివేలఁ పాలుఁ బితుకు
మంచి యాపుల నొకవేయి యత్తకరుల
భూసుకులకు నొసంగెదఁ తృమయమందు.

౬౮౩

ఉ॥ దేవతలుఁ ద్విజన్ములును యిద్వ్యతపోధను లేగుదెంచి యి
ద్రావరజాగ్రజాగని త యదంఘ్రీసరోజములందు వ్రాలి పు
ష్పావళిచందనాదులను నర్చన సల్పియుఁ “గోలఘాతినే
దైవతపోషకాయ వర యదాయ నమోనమ”యంచు వేడునుఁ.

౬౮౪

చ॥ హలి కని భావమం దలరి యార్యతపోధనదేవులార! ని
స్తులముగ నన్నుతించితిరి యూర్ణముగా వరమేమి మీకుఁ గా
వలయునో తెల్పుడి! యనఁగ వారిటు లడ్గిరి మీర లెప్పుడే
సిలుఁగులు మాకుఁ గల్గినను జెందఱవందఱఁ జేయుఁ డత్తజీవ.

౬౮౫

ఉ॥ పిమ్మట శేవతీకుఁ డిటు ప్రీతి నచించెను నయ్యలార! భా
వమ్ముల మీకు న్గదలచు యట్టుల మీదరి కేను వచ్చి క
ష్టమ్ములఁ బాపి పూర్ణముగు సౌఖ్యము గల్గ నొనర్చి పోయెదఁ
నమ్ముడు దీని మానసము న్గ శపథంబు మదీయ మియ్యదే

౬౮౬

తే॥ ఈర లందఱి తావున కేగుదెంచి, భక్తితో నాకుఁ బూజలఁ బరగఁజేసి
యుంటి రందున నియ్యదియర్పిఁ బ్రథితి, నందె సంకర్షణస్థానమనఁగ ననఘ!

ఉ॥ మానవ్రాందుఁ గల్గెడి నయత్త్యధునీమణియందు వేకువఁ
న్నాన మొనర్చినఁ వ్రతము సల్పిన వేల్పులఁ బూజచేసినఁ
దానము లిచ్చినఁ హరిని నమ్మి భజించిన ధన్యులై ఘన
స్థానముఁ జెందనేర్తు రిది తథ్యము బధ్య మటంచుఁ బల్కియుఁ.

౬౮౭

తే॥ స్వపుర మైనట్టి మధురకుంభకలమిత్ర, సహితముగ నేగ నీకోలఁ సంప్రమధన
రామపూజలు గల కథఁయేమటిలక, యవధరించినవార్యన్యులొదు రనఘ!

తే॥ అనఁగ బహులాశ్వుఁ డిట్లనఁ నమరమాని!
సీరి యొకసారి చనినంత యేత్ర మయ్యె
ననుచు వినిచితి నొక నన యంబు మధుర
నునికిఁ జేసెడి నది యెంత యుత్తమంబా.

౬౮౮

❧ మధురాపురీమాహాత్మ్యము. ❧

మ॥ మఱియుఁ దస్మద్ధురాభిధాపురమునఁ ♦ మాహాత్మ్య మేముండు ? నే
పరమాత్ముండు వసించు ? నే నరపతుల్ ♦ పాలింతు ? రద్దాని నే
పరమశ్రేష్ఠమునందు నద్ది తగు ? నీ ♦ వార్తల్ బ్రశంసింపఁగా
గరముఁ వేడెద నారదా ! యనఁగఁ బ ♦ ల్కఁ సాగె నాతం డిటుల్. ౬౯౦

ఉ॥ శ్రీరమణీమనోహరుఁడు ♦ చిత్తజరూపుఁ డను త్తముండు సెం
సారగతార్తిహంతకుఁడు ♦ సర్పకులేంద్రశయానుఁ డాద్యుఁడుఁ
వీరుఁడు దేవకీసుతుఁడు ♦ విశ్వవిభుండుఁ బ్రపూర్ణుఁడు సకా
టారియు నైన శ్రీహరియె ♦ యా మధురాపుర మేలు మేలుగాఁ. ౬౯౧

సీ॥ భగవత్కరుణచేతఁ బ్రాహ్లాణవరుఁడగు, కపిలున కే మహాఘనుఁడు వుట్టె
దత్తపీలాభిధుం ♦ డుత్కటామోదియై, బృందార కేంద్రున ♦ కెవని నిచ్చె
నా విబుధుల గెల్చి ♦ రావణుండును లంకఁ, బొగడి యెవ్వనికీ ♦ బూజనలై
నా లంకను జయించి ♦ యవనిజాపతి యయోధ్యాపురి నెవరికి ♦ నర్చుజేసె

తే॥ నట్టి శ్రీరాము భజించి ♦ యిట్టి మధుర
యందు శత్రుఘ్నుఁ డెవ్వని ♦ కంజలులను
గూర్చి నా మాధురుల సేవ ♦ గొనునె యెవ్వఁ
డల కపిలవరాహుఁడె మంత్రి ♦ యయ్యె నయ్య ! ౬౯౩

క॥ భూతేశ్వరుఁడగు శంకరుఁ, డాతతయష్టిని ధరించి ♦ యధములు నెడఁగాఁ
బ్రీతిఁ జెందఁగ భక్తులు, బ్రాతిగ నట త్తుత్తి యయ్యె ♦ జహులాశ్వవిభూ !

తే॥ సింగమందునఁ గూర్చుండిఁ నిలుగులెల్ల, బొల్లునడఁజేసి మంగళముల్ నెలంగ
సల్చి సతము మహావిద్యఁ చండికాంబ, గ్రామదేవతగా నుండఁగరుణ నచట

క॥ నేనో తత్పురిచారుఁడ, నానేతకుఁ జారులకును ♦ సఖిలజగములఁ
మానక జరిగెడి వార్తలఁ, బూనికతో నుడువుచుండుఁ ♦ బుణ్యచరిత్రా ! ౬౯౪

చ॥ అల మధురాపురాంతరము ♦ నందున శ్రీమధురాంబ యుండి నెం
జిలులను బాపి సర్వులకు ♦ శ్రీ ఘనతా ధన శూరతాయువు
ల్బలముగ నిచ్చు నాహరిస ♦ లక్షణదేహమునుండి తత్పుర
స్థలము జనించె దానిఁ గను ♦ సజ్జనుఁ డొందుఁ బరంబు భూవరా ! ౬౯౫

తే॥ జలధరాకార భాసురుల్ నలుబుజములు, గలుగు వారలు నగు రమాకాంతపార్వ
దులు విమానములందు మృతులను జేర్చి, పరమపదవికిఁ దోడ్కొనిఁ యరిగెదరల.

తే॥ మును స్వయంభువు శతవర్ష ♦ ములు తపంబు
నట్టి మధురాపురమున ని ♦ రన్నుఁ డగుచుఁ

జేసి స్వాయంభువ మనువుఁ ♦ శ్రీధరదయఁ

బుత్రునిగఁ గాంచె మైథిల ♦ భూవరేణ్య !

౭౯౯

ప॥ వెండియు దేవవరుండును సతీపతియు నగు భూతేశ్వరుండు వ్రతమై దివ్యవర్ష శతకంబు తపం బా మధువనంబునం బొనరించి శ్రీకృష్ణప్రసాదంబుఁ బొంది తన్మధురాపురద్వారపాలకత్వం బార్జించె. నేనును దదనుగ్రహంబుననే తన్నగరం బునకు దూతగాఁ బోఁజాలితి. దుర్గాదేవియు నట కరిగి శ్రీకృష్ణుని కూడిగముఁ జేయుచుండె. తద్వనంబుననే యింద్రుండు మహేంద్రపదంబును, నినుండు మను పును, ధనదుండు నిత్యనిధిని, బాళి పాశంబును, ధ్రువుండు ధ్రువపదంబును, నియమంబుగాఁ దపం బొనరించి సంపాదించిరి. శ్రీరాముండు లవణాసుర పరా జయంబును, నంబరీషుండు ముక్తిని, రఘుచిత్రకేతులు కార్యసిద్ధిని బొందిరి. తన్మధువనంబుననే మాధవమాసంబున నమ్మధుసూదనుం డమ్మధునామకనిశాటుని డీకొని డింక వేయించె. సప్తమహర్షులు నన్యమునులు నందుననే తపించి జపించి యిష్టసిద్ధిని బడసిరి. గోకర్ణనామకుం డగు వైశ్యుండును మహానిధిని నందుననే పొందె.. లోకరావణుం డగు రావణుండు తద్వనంబున నధికనివృత్తోఁ దపం బొనరించి గరిష్ఠులును ద్రఢిష్ఠులును నగు బర్హిర్యుక్తుల నోడించి దేవానాంప్రియు లగు పూర్వదేవులను గూడి యమరావతీపురంబును బురుడింపంజాలు లంకానగరం బకలంకంబుగా నిర్మింపంజాలె. అందుననే శంతనుమహారాజును దపం బొనర్చి తత్సార్థసాగరుండును గుణరత్నాకరుండును నగు భీష్మునిం గుమారుగాఁ బడయ నేర్చెం గాదె యని వాకొన బహులాశ్వుం డాకర్ణించి సంతోషించి శిరంబు వంచి చేతులు ముకుళించి స్వామీ! యట్టి మధురానగరతిలకంబున వాసంబుజేసిన వారల కేఫలంబు గల్గునో వాక్రువ్వు మనుటయు సురర్షి యిట్లనియె.

200

చ॥ తొలుత వరాహుఁ డీ ధరణి ♦ తోయధిలో మునుగంగఁ గోటలఁ

గలభము తమ్మిఁ దుండమునఁ ♦ గైకొనినట్టుల లేవనెత్తి యా

యిల మధురాపురిఁ నిలిపి ♦ యెల్లవిధంబులఁ గాంచె సంచుఁ బె

ద్దలు వచియింప నేను విని ♦ తన్మహిమంబును నీకుఁ జెప్పితిఁ.

201

చ॥ మధురయటంచుఁ బల్క నల ♦ మాధవు నామము నాడిన ట్లగుఁ

మధురను దాఁకినంత నల ♦ మాధవుభక్తులఁ గూడిన ట్లగుఁ

మధురను విన్నమాత్ర నల ♦ మాధవుగాథను గ్రోలిన ట్లగుఁ

మధురను గన్నమాత్ర నల ♦ మాధవు గాంచిన యట్టులౌ విభా !

202

తే॥ మధుర మూర్కొనినంత నా ♦ మాధవప్ర

యమగు తులసి నాఁగూణించి ♦ నట్లు లగును

మధురలో భుజించినమాత్రం మాపతికి మా

హానినేదనమును బెట్టి నట్లు లగును.

౨౦౩

క॥ మధురను దిరిగెడివాడును, మధురిపు కృపగోరి తీర్థం మండలియాత్ర
వ్యధవిడి చేసెడి ఫలమును, విధిగాఁ దా ననుభవించుఁ బృథ్వీనాథా ! ౨౦౪

ఆ॥ మధురఁ గామములను మరఁగిన వాండ్రును, శ్రీరమేశు పూజఁ జేసినంత
ఫలముఁ జెందఁగలరు పరమపాతకియును, దత్తురమున నున్న ధన్యుఁ డగును.

క॥ స్త్రీఘ్నులు గోఘ్నులు నిజగోత్రఘ్నులు రాజఘ్ను లాత్మ్యం తాతఘ్నులు బ్ర
హ్మఘ్నులు మాతృఘ్నులును గృతఘ్ను లచటనున్న ధన్యతను గాంతురుగా.

క॥ అలపురి నడువని యడుగులు, నలఁతియు గననట్టి కనులు నాలింపని వీ
నులు నర్చింపని చేతులు, బిలువని కంఠంబు నేతి బీటలు గావే. ౨౦౨

క॥ అందలి సందుల గొందుల, నందములగు రాజవీధు లందున ముక్తి
జెందఁగఁ జేసెడి వార్తలె, పొందికగా జరుగుచుండు భూభుజవర్యా ! ౨౦౫

క॥ ఆనగరంబున మరుజుఁడు స్నానమ్మును సల్ప వారఁ గాసిగయాది
స్నాన మొనర్చిన ఫలములు, మానక యందంగఁ గలఁడు మానవనాథా !

సీ॥ ఏ పురమందున నెల్లదోషాబుల, నణఁగఁ ద్రోక్కఁగఁ జాలు నని నెలఁగు
నెట్టి పురంబున నెట్టి వనంబులు, పసునాల్గు కోటలు బరగుచుండు
నే నగరంబున స్నానపానాదుల, జేసినచో ముక్తి సిద్ధి యగును
నే పత్తనముఁ గన్న నెల్లతీర్థంబుల, గాంచిన ఫలములు గలుగఁ గలవు.

ఆ॥ మఱియు నేపురి విన్నచో ధరణినున్న, యెల్ల పట్టణముల వింత లెఱిగినట్లు
లగునొ యామగురాపురి కధిక భక్తి మొక్కుకొంటిని నాకదేదిక్కటంచు

తే॥ అఖిల భువనాధుండునవ్యయుండు, సప్రమేయు నాదిమధ్యాంతరహితుఁ
డచలుఁ డాద్యుఁ డనంతుఁడునైన కృష్ణుఁడేలు నావ ఘరాపురి కెరఁగుచుంటి.

క॥ వరదయు మోక్షద ధర్మా, కరయును దీర్ధేశ్వరియును గాల్చిందీని
ర్ఘ్నిణీతలభాసుర శ్రీ, హరిపురియా మధురఁ దలఁతు ననుము లణంగఁ.

తే॥ ఎవ్వ రీ కథ విందురో యవ్వరిష్ఠ, లాత్మజన్మమునందలి యధికమైన
దురితముల నెల్ల బోకార్చి పరమమైన, హరిపదంబును గాంతునోధంఱినాథ !

ప॥ మఱియు నెవ్వం డీమధురాఖండం బఖండభక్తితో గామియై చదువునో
వినునో యవ్వఁ డేడుమూఁడుల జన్మంబులందనుక నుత్తమజన్మం బెట్టి కరిశుర
గాశ్వరధపదాతులు దనశోరణంబునఁ బాలుపాలుచుండ ననాధినాథుడై పుత్ర
పాత్రాదులం గలిగి కీర్తి జెందంగలండు. ఇది విన్నవాఁడు డవిద్యాం
నుండగు క్షత్రియుండు ఖండికృతశత్రుమండలుండగు వైశ్యుఁడు ధనాధకుం డగు.
ఇంకను నామూఁడువర్ణంబులవారిముఖంబున నాలకించిన శూద్రులము నిర్మలుం

డగు. వెండియు నెవండి ఖండంబు నిష్కామియై పఠించునో యావిభుం డైహిక
సుఖంబులఁ బోఁద్రోసి స్వర్గలోకాదులను దూరీకరించి యత్యుత్తమంబగు
గోలోకంబునకుఁ బోయి బ్రహ్మనందంబు బొందఁగలండని యెఱుంగుమని బహులా
శ్వునకుం జెప్పెనని గర్గాచార్యుం డనువదింప నాకళించుకొనిన శౌనకాదిమహర్షు
లలరి క్రమ్మఱ నిట్లని ప్రార్థించిరి. ౭౧౪

శా॥ వత్సానుర్త్యవిపక్షశిక్షణకృతీ ! ♦ వర్ణాశ్రమాధార ! శ్రీ
వత్సంకా ! కనదభ్రవర్ణరుచిరా ! ♦ బాణాసురధ్వంసకా !
సత్సంగత్యసుగమ్యరూపధర ! కు ♦ బ్జాకామదాయీ ! దయా
ప్రోత్సాహార్థవ ! యుత్సవాంచిత ! హరీ ! ♦ యుర్వీధవా ! మాధవా ! ౭౧౫
మాలిని.

అనుపమగుణశాలీ ! ♦ యదృతాపీతకీలీ !
వనరుహదళనేత్రా ! ♦ బ్రహ్మపూజాదిపాత్రా !
మునిహృదయవిలోలా ! ♦ పుణ్యసంత్రాణ శీలా !
యనుగతరుచిపూర్తీ ! ♦ యాగమధ్యేయకీర్తీ ! ౭౧౬

గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్రాపస్తంబసూత్ర, భారద్వాజసగోత్ర, చిప్రుకుల
కులజలధికశానిధి, కోటమాంబాకామయ తనయ, లక్ష్మీదేవీ
సుబ్రహ్మణ్య దత్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదిత కవిత్వ
నిశ్చయ, సుజనవిధేయ, శ్రీనివాసాపరనామధే
యాప్సయశాస్త్రచే నాంధ్రీకృతంబైన
శ్రీగర్గభాగవతం బందలి
మధురాఖండము
సంపూర్ణము.

—❦—

శ్రీ శ్రీ శ్రీ
హరిః ఓం తత్సత్
శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీ గర్గ భాగవత ము.

ద్వారకా ఖండము.

అంభోజాననజనకా !

యంభోజదళాయతాక్ష ! యంభోదాభా !

యంభోధిశయన ! సుకృతా

రంభా ! సంరంభరహిత ! రాధాకృష్ణా !

౧

ప! బ్రహ్మర్షి వరేణ్య! సురర్షి వర్యుండగు నారదునిచే హర్షప్రదంబగు సమ్మధురాఖండంబు శ్రవణమధురంబుగాఁ గ్రోలిన యా బహులాశ్వభూపాలకుం డావల నా విబుధమాసింద్రు నేమని పృచ్ఛించెనో పలుకుమనుటయు గర్గాచార్యుం డిట్లనియె.

౨

క! నారద! మధురాఖండం, భారహి వచియించి యెదుగు యంభోజాననములక

దూరీకరణ మొనర్చితి, రీరె కద పరార్థపరు ల యంభోజాననములక

౩

తే! మతియు శ్రీకృష్ణపరమాత్మమధుర విడిచి, ద్వారకాపురి కేలకోతరలె? నందు

నేమిచేసె వివాహములన్ని యతని, కార్యజాతు లెందరు గలరని వచింపు. ర

కంసుని భార్యలు జరాసంధునిమోలకు వచ్చి విలపించుట.

అ! అనంగ నారదుండు! నాడె నీవిధముగా, నటులఁ గంసుఁ డంతఃమైన పేదప

నతని భార్యలైన యస్త్రీయుఁ బ్రాస్త్రీయు, మొత్తుకొనుచుఁ దండ్రీమోల కేగి.

క! కట్ట! యెట్లుల నిట్టి దుఃఖ మొదలెడఁ గారానికాలంబు మా

కిట్టుల నేకురె? నట్టి వీరులును దండ్రి! యా హృషీకేశుని

మట్ట లేరుగదా! యయో! శివశివా! మాకిట్టి యాపత్తులో

డిట్టల్ మీరు నెలంగియుఁ ఫలములే! దే! యో జరాపుత్రకా!

౩.

తే॥ సకలలోకంబులఁ గెల్చిచక్రవర్తివగుచుఁ గప్పంబులంగొనియలరు నీవె
సపరివారానుజుండవైచక్రిచేత, మడిసితివి నాథ! దుష్కాలముహిమగాదె ?

క॥ అని కూతులు విలపింపఁగ, వినిన జరాసంధుఁ డుగ్ర ధీమణిదృష్టి
గని యిటుల వాక్రుచ్చెను, మనుజుమరకిన్నరులును ధిమల్లటపడఁగఁ.

శ్రీకృష్ణునిపై జరాసంధుఁడు దండయాత్రఁ జేయుట.

పంచచామరము॥ భయంబు భక్తి లేక యాద ధిమల్లటపడఁగఁ
లయంబు జేసినా వరే! య ధిమల్లటపడఁగఁ
రయంబున జగంబు వీర ధిమల్లటపడఁగఁ
నయాదవంబుగా నొనర్చు ధిమల్లటపడఁగఁ.

తే॥ ఇటుల శపథంబుజేసి దుఃఖితల నాశ్వసించి యాత్మీయ సఖులకుఁ జేసినట్టి
ప్రతిన తెలుపంగ భటవర్యుఁబనిచి ఘోర, సమరసన్నాహముల సల్పి సరభ సముప.

క॥ ప్రాంశుబలివృథమగు త్రయోవింశత్యక్షాహిణులకుఁ బెరిగిన సేన
సంశయములేక కొని యను, వంశముఁ గూల్చంగ వెడలఁ బటుదర్శమునఁ.

సీ॥ తద్రోషఘోరాన్నిదానానలముభంగి, మధురాపురంబుపై మలయఁ దొడఁగ
దత్తైన్యపాదహూ తంబులు కుంభిని, గులగోత్రములతోడఁ గ్రుంగఁజేసి
దద్రుణభేరి శ బంబులు సప్తస, ముద్రనుహర్షటుల్ నిద్రలుచ్చె
దత్కరి హయ బృంహి తాహేష లప్తదిగ్భద్రనాగంబుల బధిర పరచె

తే॥ దత్ప్రతిజ్ఞయు మానవదానవాసు, రాహివిద్యాధరోప్పరోఽపూహములకు
వీర గలిగించె మతియుఁ ద్రివిక్రమ బలభద్రులకుఁ గిన్నఁబుట్టించె బార్ధివేంద్ర!

తే॥ ఇంతలో మధురాపురినెలమి నున్న, ప్రజ జరాసంధు శపథంబు రాకలెఱిగి
కలఁత వడఁజొచ్చె నప్పడా కమలనాభుఁ, డగ్రంజుండగు నీరికి ననియె నిట్లు.

ఉ॥ అగ్రజ! యీ యహంబున జ ధిమల్లటపడఁగఁ
నుగ్రయమాభుడై యిటకు ధిమల్లటపడఁగఁ
రాక్షసు లక్ష్మిలికబడి భ ధిమల్లటపడఁగఁ
పుగ్రుణిబోలి వాని చము ధిమల్లటపడఁగఁ

ఉ॥ కాని జరాతనూభవుని కంతము ద్రెళ్ళఁగఁ గొట్టఁగూడ ద
వ్యాసకిఁ గా మతోక్త పృథు ధిమల్లటపడఁగఁ
వీని చమూసమూహముల ధిమల్లటపడఁగఁ
న్నూనముదంబు సెందఁగల దో ముసలీ! యరినాగ కేసరీ!

ఉ॥ చంపెద వీని బంధుగులఁ జావఁగఁ గొట్టెద వీని రథ్యముల్
త్రెంపెద వీని లెక్కములఁ ద్రెళ్ళ నొనర్చెద వీని సేనల

- నింపెద నేన్లుపీన్లు లని ♦ నెట్టెద వీని సహాయకారులఁ
నింపెద హర్ష మీ ధువికి ♦ నెమ్మనిఁ గూర్చెద సాధుపంక్తికిఁ. ౧౬
- మ! వనజాక్షుం డీటు పల్కుచుండుతటి నా ♦ వైకుంఠలోకంబుచుం
డి నిరాలంకముగా రథద్వయము కో ♦ టిరాస్త్రశస్త్రాందితం
బు నలంకార సమన్వితంబు నయసం ♦ పూర్ణప్రభారాశితోఁ
జనుదెంచె గద పారిముంగలకుఁ గాం ♦ చఁ సభ్యు లబ్రంబుగాఁ. ౧౭
- ఉ! వచ్చిన స్వందనంబులను ♦ బద్ధదళాక్షుఁడు గాంచి యన్నకుఁ
గ్రచ్చుటఁ గేలఁ జూపి బల ♦ రామ! యివే జయలక్ష్మిఁగూర్చి పే
రెచ్చ నొనర్చుగాన వడి ♦ నెక్కి జరాసుత నై న్యధాన్యముఁ
గచ్చియ నాఁగ తోటఁబడఁ ♦ గఁ నునిఁజేయు మయోగ్రహేతితోఁ. ౧౮
- మ! ఇటులఁ బల్కి మహాగ్రహూగ్రాసభులై ♦ హేరాళ భారాళ స
దృటఘోటద్వికకోటిపాటననట ♦ ద్బాహుమహాద్దుడులై
పటుశస్త్రాస్త్రసమేతులై కవచశుం ♦ భద్రేహులై ధీరులై
త్రుటి నాలెరుల నెక్కి కృష్ణముసలుల్ ♦ దోతెంచి రాజ్యర్థమై. ౧౯
- క! అంతం గంసాంతకుఁ డత్యంతోత్సాహంబు పుట్ట ♦ నాత్మచముపులఁ
సంతాపము గలుగఁగ నరి, సంతతులకుఁ జాంచజన్య ♦ శంఖం బూఁడెఁ. ౨౦
- ఆ! ఇట్టిపట్టునందు ♦ నింద్రాదిదేవత, లంబరమున నిల్చి ♦ యబ్బరముగ
ననిమిషత్వ మెంతో యన్వర్థకముగాగఁ, జూడఁదొడఁగిరో యశోధనాథ్య! ౨౧
- శా! అంతఁ మాగధనాథుఁ డానగధరుఁ ♦ హంకారహుంకారవి
క్రాంతిక్రాంతనితాంతసైన్యయుతుడై ♦ కాలంబు జేయింప భా
స్వంతుఁ మేఘము గహ్వచోహ్వన సమా ♦ చ్చాదించి సోల్లుత మ
త్యంతం బాడెను వత్సమాణవిధిఁ ద ♦ ద్దౌష్ట్యంబు స్పష్టంబుగాఁ. ౨౨
- శ్రీ జరాసంధుండు శ్రీకృష్ణుని బరిహాసోక్తులాడుట
- శా! గోపాలార్చక! పొమ్ము పొమ్ములతియా ♦ గోశ్రేణులఁ గాచుటో
గోపీగోపక బాలకావళులతోఁ, ♦ గోలాటముల్ వేయుటో
సాపాటుల్ గడు జేయుటో హధురగ ♦ వ్యాదుల్ త్రుటిక ద్రావుటో
నీ పంతంబున కర్హమా నిఁకనిదో ♦ నీచేతగాదో కుధీ! ౨౩
- నీ! అబలను జంపుట ♦ నధికుండ నైతి నేనంచు నీవాత్మ మ ♦ దించినావొ
ప్రాతబండినిఁ దన్ని ♦ బలశాలినైతి నేనంచు నీవాత్మ యో ♦ జించినావొ
దేబె నొక్కనిఁగొట్టి ♦ దిట్టనైతిని నేనటంచు నీవాత్మ గ ♦ ర్వించినావొ
రెండుచెట్టులఁగూర్చి ♦ దండివాడను నేనటంచు నీవాత్మలో ♦ నెంచినావొ

గీ॥ రెండుచిలుబండలుండెడి సెందుకొండ, నెత్తి గండఁడ నేనంచు నెంచినావొ
యీ జరాసంధుశూరతఁ బ్రేలుగ వహమా! తొలగిపోకున్న నిచట నీతల తొలంగు.

సీ॥ బృందావనము గాదు విహరింప నియ్యది, పూర్ణ భయదయద్ధ భూమి గాని
గోపాలకులు గారు కూడి యాడఁగవీరు, క్రలయ కాలసమాన భటులు గాని
మురళిసరళి గాదు ముచ్చటపడ నది, బహుఘోరరణభేరి ఫక్కి గాని
హైమవేత్రంబు గా దాలఁదోలఁగనిది, చాప గదా దండ సమితి గాని

గీ॥ మంజులాలాపములు గావు మాటలాడ, నిష్ప్రాణములందీయు నెదిరి కఱకు
నుడులు గాని కాపున నీవుదుడుకువిడిచి, బ్రతికిశుభములఁబడయుమో బాల! చనుమ!

మ॥ కులగోత్రంబులు వన్నెవాసు తెవి వా క్రువ్వంగ వీల్గాని గొ
ల్లలలోబుట్టి ఘనుండ నంచు నలవిఁ లక్ష్మింపకే యీ రహి
గలనుంజేయఁగ సిద్ధమైతి వధమా! కయ్యంబు నీతోడ నే
సలుపఁబూనుట లజ్జ యయ్యెడిని ఛీ చాజ్ఞలు పో బాలకా!

91

శ్రీకృష్ణుడు జరాసంధునితో డీకొనుట

ఉ॥ పల్కగ నిట్లు మాగధుడు పంకజలోచనుడాలకించి తా
నుల్కలు బైలుదేరఁగ ని జోగ్రమహాగ్రహవహ్నిలో నిటుల్
బల్కె జరాకుమారునకుఁ బాపి! మదీయమహత్వతత్వము
ల్బల్కకపోయినఁ దెలియ వా? వృధగా ననుఁ దూలనాడదే?

92

క॥ తెలియక వాగితి నంచున, బలికెద నొక కొంత నాది బాహుబలము
దెలిసికొని కలను సలుపుము, పలుకులకుం బ్రధనమునకు బహుదూరముగా.

సీ॥ ఎవ్వఁడు చివ్వలో నెల్లలోకంబుల జయలక్ష్మి గైకొనఁ జాలియుండ
నెవ్వఁడు గండున నెట్టిజెట్టులనైన, జటికలో వశులుగాఁ జేసికొనియె
నెవ్వఁడు నర దివి జేశ్వరాసురులచే, గప్పంబులంగొని గర్వపడియె
నెవ్వఁడు మధురాపురీశుడై సకలభోగంబులం బొంది సుఖంబుఁజెందె

గీ॥ నవ్వడిదృశోత్ప్రసములిపుడు పలికి, వీరవీరుడనంచు గర్వింతు నీదు
మెప్పుఁజేకొన నలమాగఁ ధోర్విపతిని, గంసు హింసించితిని నోన్మృశంస! వినుము.

ఉ॥ చించితి నింక నట్టి జగ జెట్టులఁ బట్టి నియుద్ధమందునఁ
ద్రుంచితి సాధుభూరమణ తుందిలకృత సముచ్చయాలవి
మంచితి వేడ్కతో దురభి మానవిహీనమదీయభక్తుల
దించితిఁ గొంత భూభరము దింతు మది ద్వదఖర్వగర్వముగా.

30

క॥ ఊరుం జేరును లేదని, సారెకు నాజాతిఁగూర్చి బల్పింతు వరే!

యేకి నీకూతుల నిడి, సారెలఁ జేసితివొ దాని జ్ఞప్తికిఁ దెమ్మా!

31

క॥ ఎగదిగఁ జూచెదవేలా? యెగతా? నునర్తువేల? యిపుడే యనికా

మగతనము గల్గెనేని సరిగ మొలత్రాడున్న నీక॥రే! రా రమ్మా! 3౨

వ॥ అనిన మదోన్మమం డగు జరాసంధుం డుద్బంధదండధరుని మాడ్కి నఖండరోషోద్ధరుండై ప్రలయాకాలానలుంబోలె రూక్షరక్తవక్త్రుండై యచలధరా ధరనిచయంబు విధంబున నుద్ధింపఁడై భ్రుకుటి వికటంబుగా నయనంబులు విషమంబు లుగాఁ గరంబులు శరపరంపరాగ్రహణచణంబులుగా దేహంబు దృఢకవచాచ్ఛాదితంబుగా యాదవమూలనిర్మూలనాభీష్టార్థియై యఖర్వగర్వంబున సంధిభూతచేత స్కుండై యుక్తాయుక్తంబులు త్యక్తంబు గావించి భక్తవత్సలుండును, దయాకరుండును, శ్రీకరుండును, దుర్జనభజ్జనుండును, నర్జనసఖుండును, జగన్నాథుండు నగు మాధవునితో నాయోధనం బొనర్ప హరితో హరియును, మహీధ్రంబుతో మహీధ్రంబును, సముద్రంబుతో సముద్రంబును, డీకొను వీరకదాళ నాయనిరుద్ధండు ప్రలయరుద్రునిమాదిగుద్ధండై సర్వసన్నద్ధుండై యా యుద్ధరంగంబునం బ్రతిఘటింప నుభయనైన్యంబు లనన్యశౌర్యధైర్యంబులతోఁ బరస్పరంబు జయం బభ్యర్థించుచుఁ డమరు మడ్డు డిండిమ ఝర్జర మర్దల పణవ భేరి కాహళ పటహ ధక్కా భాంకార టంకారక్రీంకారంబులు సంకులంబుగా బహుళదరీపరీవృతగిరులం బ్రతిధ్వనించునట్లు మొలయ ముసల ముద్గర శరతోమర కరవాల శూలగదా పట్టిస పరిఘా కుంత సంతతులం బొరిఁబొరిఁ గసిమెయి వెసవెస విసరివేసికొనుచు నడుమనడుమ బాహు బాహిం గచాగచిం గేశాకేశిక మత్సరంబునఁ బోరాడుచు మాతాడుచు బాతాడ వెన్నాడుచు నార్చుచుఁ బేర్చుచుఁ దమతమ మూఁగలం బేర్చుకొనుచు నేర్చిన కరణిని మార్చిమార్చి నేర్చున బృందారక సందోహంబు లౌరా! యనం జిత్రతరంబును, రోమహర్షణంబు నగు తుములయుద్ధంబుఁ గావించు పట్టున.

33

మ॥ ధృతరాష్ట్రాత్మజుడౌ సుయోధనుఁడు దు॥ ర్థికుండు తన్మాగధా

నతుఁడౌటం దగు సాయముఁ సలుప మా॥ నస్తైర్యధైర్యాచితం

బతులాశ్లేఢరథాన్వితంబు నగు పం॥ చాక్షౌహిణీనైన్య మ

ద్భృతధాటిక జనుదెంచ యాదవులతోఁ॥ బోరాడ వచ్చెఁ జూచి! 3౪

ఉ॥ వచ్చి నిలింపు లౌర! యనఁ॥ బౌరుషముఁ వెలుగంగ మాగధుల్

హెచ్చ యదూద్యవుల్ బెగడ॥ నేపునఁ దూపు లపారధారగా

గ్రచ్చట వేసి యాదవతు॥ రంగమదద్విపయోధయాధముల్

ప్రచ్చునటుల్ బొనర్చెను జ॥ రాసుతుఁ డెచ్చుగ మెచ్చ నిచ్చలోక.

3౫

క॥ సంఖ్యారాగముఁ బోలు మోమున జర్రా॥ సంఘాత్కృతుష్ట్యర్థమై

నింధ్యాధీశుఁడు తద్వశుండును ధను॥ ర్విద్యానవద్యుండు వే

యాంధ్యం బింతయులేకై వడిని బం ధాక్షాహిణీసేనతో

సంధ్యాపాపము లాడు చాజి సలుపగ ధాక్షా రిపుల్ భీతిల్.

31

క॥ త్యక్తాహిణీసైన్యముతో, దత్తుండగు వంగవిభుడు ధారాశముగా

బ్రతుముగాగ యాదవపక్షము లా నేగుదెంచె బ్రధనస్థలికి.

32

చ॥ మఱియును దజ్జరాతనయు మాటకు లోగిన యన్యరాజులు

కరిరధరథ్యుక్తులయి కత్తిశముల్ ధరియించి వాహినుల్

బరువడి సాగ బోరునకు వచ్చురి వీరసాతిరేకులై

యనికరం బరే యుచు నార్య సుపరులు వింత సెందెగా.

33

మ॥ ఇటు లేతెంచి లడీయసైన్యములు శ్రీ కృష్ణాయతానీకము

బటునారాచపరంపరార్పిటులతో వైరించి పోరాడెగా

విటతాటంబుగ యాదవుల్ జెడరి వే వీతాశిశస్త్రాస్త్రులై

చటులప్రక్రియ బాటగా దొడగి రా సంగ్రామరంగంబున.

34

క॥ అరదములు నేలఁగూలెను, విరిగెను తెక్కింబు లెల్ల బిడెను హరులు

ద్విరదములువ్రాలె నఱిముఱి, నొరిగెను బాదాతమును పయోజాక్షుమొన.

గీ॥ ఇటులదజ్జరాసంధుని చటులసేన, యాదవులమూఁకలన్నింటి హతముసల్ప

గని నసంఖ్యాతబాణముల్ విసరె నప్పుడంధకారమ్ము గ్రమ్మి రణాంగణమున.

ళా॥ వైకుంఠం డటుపై నకుంతిగతికి స్వప్రహసందోహముల్

జీకాకొటను గాంచి మించి కిసితో స్వీయంబు శార్ఙ్గంబు భూ

మ్యాకాశంబులబర్వ దిగ్గజము లా హా! యంచు లక్ష్మీంపగా

సాకల్యంబుగ నెక్కుపెట్టె దనదా సైన్యంబు మాన్యంబుగా.

35

ఉ॥ పెగడ లగ్గలంబుగను బెగ్గిలసాగిరి జెట్టిజట్టులు

బగ్గెను వీడి రశ్వములు పైకెగురంగడఁగె భయంబున

నగ్గకపోయె నాగములు నీరసమయ్యెను విండ్లు సారధుల్

దగ్గిరి శార్ఙ్గటంకృతివి తానముచే మగధేశు సేనలో.

36

ళా॥ ఇంక దత్తమయంబునందు యదువం శేషాససేనానులు

శంకాతంకవిహీనులై డమరు వీణా మడ్డు ధక్కానక

క్రేంకారంబులు భాంకృతుల్ సమరభేరిరావముల్ శింజి

టంకారంబులు సల్పి రొక్కమొగిగా టంబానటుల్ భూవరా!

37

వ॥ అంత వైరివారహరణకరణరణరచనాధురంధరుండగు నగ్గరు

దధ్వజానలుండు బలభద్రానిలుండు బాసటగా శిఖావళిపింఛం బుల్కఁగా గరవీ

రంబులు రసనంబులుగా శార్ఙ్గ చక్రాద్యాయుధంబులు గరంబులుగా హేమచేల

ద్వయంబు తేజఃపుంజంబుగా బ్రచండమార్తాండుండు ప్రతాపంబుగా వీణావేణు

ధర్మానకాద్యనేకవాద్యంబులు స్వాహేతిశబ్దంబులుగా సాశ్వరథం బజవాహనం
బుగా వెడలి పుడమిని బడి వడివడి వ్రచ్చుకొని చొచ్చెడి పిడుగు కడంకఁ గడలు గడ
గడ వడంక దుర్మదాంధంబును దుర్నిరీక్ష్యంబును నగు విపక్షపాక్షికమహారణ్యం
బులో జొరఁబడి ప్రలయకాలాభీలజాజ్వల్యమానజ్వలను విధంబునఁ బెచ్చుపెచ్చిల్లి
వియచ్చరమాన్విందుండు మెచ్చి తాండవలీలానోలుండుగా దహింపం గడంగ. ఆతఱి
సరాతిపదాతివ్రాతంబు లాజ్యహుతులై భస్మీభూతంబులయ్యె. వెండియుఁ దల్పి
తాంబరశాతాంబకఘాతంబుల శతాంగంబులు హతరధిరధ్యసంగతంబులై చక్రం
బులు చూర్ణంబులుగా నేలం గూలె. మత్తేభంబు లొకటివై నొకటి వ్రాలె.
గొందఁ జరివీరు లభోముఖులును గొందఁ జూర్ధావసనులును గొందఁబు భిన్నాంగులును
గొందఁబు భిన్నకంధరులును గొందఁబు సంఘిన్నపాదులును గొందఁబు విశిష్టతను
త్రాణులును గొందఁబు వ్యత్యస్తహస్తులును నై నానాప్రకారంబుల భండవ్రా
హంబు భౌతి హతులైరి. శత్రుఁ డంబునందు ద్విపంబులు గ్రాహంబులుగా నుష్ప్రఖరక
బాధామలు కచ్చపంబులుగా రథంబులు శింశుమారంబులుగాఁ గేశంబులు శైవా
లంబులుగా భుజంబులు భుజంగంబులుగాఁ గరంబులు మీనంబులుగాఁ దారహార
హీరకుండలశిరోరత్నంబులు శర్మరిలంబుగా శస్త్రంబులు శుక్తులుగా శంఖచ్చత్ర
చామరంబులు సైకతంబులుగా రథాంగంబు లావర్తంబులుగా సేనాద్యయం
బుభయతటంబులుగా శతయోజనవిస్తీర్ణభాజమానంబగు వైతరణీతరంగిణి కరణి
మొందు రుధిరసవంతిని భీకరంబుగాఁ బ్రాదుర్భవించి నూతామడలవఱకుం
బ్రవహింపం దొడంగె. మఱియు నానిర్ఘ్నరిణియందు భైరవభూతభేతాళయోగిని
గణంబులు చనుదెంచి కాంచి కేకరించి కేకించి కేకిసలం గొట్టుచు నొండొరులు
బిల్చికొనుచు బ్రలయమేఘనిర్ఘ్ంబులవలెఁ బొబ్బలఁ బెట్టుచు మహాకాల కపాల
మాలార్థంబుగాఁ బృథులంబగు తద్రుధిరంబు దడఁగియున్న శిరంబులం గెల్లగించి
పేర్చి యార్చి గ్రహించి తచ్చోణితం బసకృత్తుగాఁ జప్పరించి వికావిక నవ్వి
గ్రోలుచుఁ ద్రేపుచు మెచ్చుచు హెచ్చి చెరలాటమాడుచు నృశ్యం బొనర్చుచుండ
భద్రకాళి రాద్రమూర్తియై సింహం బెక్కి రంహస్కూర్తిని డాకినీశతంబు వెన్నాడ
నామొగ్గరంబున కేతెంచి నల్లడ లడలఁ బరికించి యిచ్చకొలంది నుష్ణంబగు రక్తంబు
కడుపారఁ ద్రావి యా నొ నని తలపంకించి వికారంబుగా భీకరాట్టహాసంబులం
గావించుచుండె. ఇంకఁ దత్సమయమందు స్వర్గవాసంబు జేసెడి విద్యాధిరంగధర్మవృత్తు
రోజనంబులు ఊతధర్మావృత్తులై బృందారకరూపంబులం బొంది తోతెంచు
వీరవరుల సహవాహమికచే ననురూపులగు వారిని వరించుచుండిరి సంగర
రంగంబున సభంగురంబుగా ధర్మంబునో, బోరాడిన శూరులు గొందఁబు
మూర్తాండమండలంబు భేదించుకొని విష్ణుపదంబున కేగుచుండిరి. అంతటఁ బ్రలం

బాంతకుండు హలాయుధంబున మిగత పగమూఁకలను సమాకర్షించి త్రైలోక్యబల
ధారకుండై యొక్కమా టిక్కుంభిని ద్రోక్కుం జాలు ముక్కంటి నెక్కసక్కమాడు
రాద్రంబున ముసలంబుచే మసలక నుసిజేసి యెసలాటుచుండఁ గురు వంగ విద్యాధి
నాథు లనాథులై భయంబునం జిక్కినదే త్రోవయని పాటి రట్టిపట్టన రగి

శా॥ మాతంగాయతదోర్బలుండు మగధ ధృష్టపాలకుం డాత్మసే

నాతండానల మంబుజాక్షశితబా ధృష్టేణివర్షంబులఁ

బ్రాహ్మణ బ్రుంగి వినాశమాటఁ గని దీ ధృత్యైందనారూఢుండై

హేతుల్ దాలిచి సీరి ముంగలకుఁ దా నేతెంచె యుద్ధాథమై.

ర౬

క॥ వచ్చిన మాగధు సరదము, లచ్చిమగనియన్న సూచి ధృత్యైందనారూఢుండై

హేతుల్ లాగి ముసలమునఁ జచ్చునటల్ సూతహరులు జదిపె బిదపఁ. ర౭

క॥ హతసారధిరథహాయుడయి, వెతబడక జరాత్మజండు ధృత్యైందనారూఢుండై

ద్రుతముగ విడి దోర్బలుమున, ధృతితో బలుఁబట్టి కొనియె నెదిరించి కసిఁ.

న॥ ఇట్లులం బట్టుకొనం దిట్టయగు నానల్లపట్టుపుట్టుంబులతాల్పు పట్టుబట్టి
తట్టాడి యా జెట్టిపట్టు తప్పించుకొని యుప్పరప్పికిం గుప్పించి యెగసి కంతిరవం
బుపైఁ గంతిరవంబును, శార్దూలంబుపై శార్దూలంబును గుంభిపైఁ గుంభియును
దూకు వీక నాకట్టిడివానిపై దూకి తట్టసబుజంబులం దట్టి యిట్టిట్టసరాని యట్టుల
గట్టిగాఁ బట్టి పిడికిళ్ళం బొడిచియుఁ గాళ్ళం దన్నియు వ్రేళ్ళు మొట్టియు మోకా
రించి కారింప నాక్రూరుం డయారె యని మెచ్చి యగ్రరుడధ్వజాగ్రజం డగ్గటి
పగ్గె లగ్గలంబుగ నుగ్గడించి యుగ్గెత్తుగా నుగ్గాడ హుమ్మని భుజయుగ్మమ్మునం
ద్రోసియుఁ గాసరంబుభౌతి శిరంబునం బొడిచియు ఖరంబువిధంబునం బృష్ఠపాదం
బులం బ్రహరించియుఁ బొంచి చెంగున విహంగంబుభంగి పైకెగసి కసిని నుడు
గణంబు పుడమినిఁబడు బెడఁగున నాతాటిపడఁవానిపైఁ బడి బెడునుగాఁ బీడిం
పం దొడంగం దడయక బలుం డఖండబలుండై పాదంబులం శాదంబులున, హస్తం
బుల హస్తంబులును, సురంబునం దురంబును, శిరంబున శిరంబును, భుజం
బుల భుజంబులును గీలిచి నేల యుద్ధాంబైసాలి, బోలి ఘటికాద్వయంబు చలింప
పగం బిగి పట్టుకొని సముద్రగాఁ హోగ్రవిగ్రహుండై పెచ్చునం గూల్చి ఘోరం
బును ముసలంబుం గైకొని యా పగతుం దెగటార్చు దదుపగ్గిసితుండుగా దీనవత్స
లుండును, బోవూర్ణతమావతారుండును, మహాత్ముండును నగు నాశ్రీకృష్ణుం
డధికిరథసంబున బలభద్రుని కడ కరిగి విడు విడు మని యతనికడక మాన్చి
జరాసంధున కిట్లనియె.

ర౭

శ్రీకృష్ణుండు బలరామునికిం జిక్కిన జరాసంధుని విడిపించుట.

చ॥ వగచెదవేల ? పొమ్ము రిపు ధక్షముఁగూల్ప ననల్పసేనతోఁ
దగి మఱి యిందు రమ్మ మగ ధా ! యభిమానధనుండ వీవిటుల్
నొగులకుమా ! నిలింపులు మ నుష్యులు మెచ్చగ నాడినట్టి నీ
మగఁటిమి నిల్పుకొమ్ము చను మా ! యనుమానము మానుమా ! యెదగ్.

మ॥ పరిహాసంబుగ నిట్లు బల్కి విడిపిం ధర్మ దజ్జరాసంఘుఁడు
శిరముఁ సిగ్గున వంచి యిప్పు డెదియేఁ జెయంగ వీలొనా కా
ని రయానఁ జని నిర్జనస్థలమునఁ నిష్ఠం దపం బాచరిం
చి గణంబందున నీహరిం దునిమి వా సిం దెత్తు నం చాదతోఁ.

90

తే॥ మంత్రులను బలాయితులైన మనుజవిభులఁ
దోడుకొని మధురాపురిఁ వీడి తనదు
పురమునకుఁ బోయి యందున నరివినాశ
కృతినమారంభములఁ జేయు చనరుచుండె.

91

చ॥ హరిహలు లట్లు లట్టి మగ ధాధిపు గెల్వ సురల్ సుమంబులఁ
గురిసిరి వందిమాగధులు గోరి మహోన్నతసన్నతుల్ పఠిం
చిరి రణవీరు లబ్బురముఁ జెందిరి కాహళిశంఖదుండుభుల్
మొఱసెను యాదవధ్వజిని మోదము గాంచె ననంతరంబునఁ.

92

క॥ తురమున నరివికరంబులు, బరువడి విడినట్టి దివ్య వాఙ్విపచా
మరిశరమణిమకుటంబుల, హరిపాక్షికచయము గొనిన యంతట వేడ్కఁ.

సీ॥ వేదవేదాంగఁ ధీమతా బ్రాహ్మణుల్, తేమంబుగల్గ నా శీర్వదింప
నలఘుచరిత్రతా కులసతుల్ సుమలాజ, చందనాక్షతలను జల్లుచుండ
రంభాభలైన వా రస్త్రీలు గానాభి,నయవిశేషములతో నాట్యమాడఁ
బారనాయకులైన భాగ్యవంతులు పూర్ణ,కుంభనీరాజనాల్ గొంచునియ్య

తే॥ సకలవాద్యంబులుఁ మ్రోయఁజయముఁగొన్న, శౌరి సీదసమేతుఁడై సర్వయాద
వులును జనుదేర వచ్చె నాపూర్తిగా న,లంకఁదరించిన మనికికి శంకదక్కి.

93

ఉత్సాహ! లంత మాధవుండు యాద వాధిపోగ సేనునిగ
సంతసమునఁ గాంచి మ్రొక్కి సమితిఁగొన్న ద్రవ్యముల్
సుంత మిగులకుండ నిచ్చి సుఖముగల్గ భూమి న
త్యంతముగను నేలు మంచు నాడె తేడ ! పిమ్మటఁ.

94

క॥ ఇరువదిమూఁ డెత్తోహిణు, లరుదేరఁ వెంట భీక రాభ్యుతితోడఁ
మఱల జరాసంధుఁడు శ్రీహరిని దెగటార్చ మధుర కాగతుఁ డయ్యె.

ఉ॥ ఆగతుడైన మాగధుని ధామని గాంచి బలప్రయుక్తుడై
వేగ తడియనైన న్యమును ధ్వజియశితాస్త్రకృపాధారల
రేగి హతం బొనర్చి తృణ రీతి నరాతిని బాహుద్రోల నా
మాగధనాయకుండు నవ మానవరీతమనస్వియై చనెన్.

౧౮

తే॥ మధురలోనున్న జన మల మాధవు కృప

ధనకనకవస్తువాహన ధాన్యపుత్ర

పౌత్రదీర్ఘాయురారోగ్య భాగ్యయోగ్య

తలు విశేషముగాఁ గల్గె దనరుచుండె.

౧౯

తే॥ చని సహింపక తజ్జరా సంధుఁ డంబు

జేతులుం గెడవఁగఁ బను నేడుమాటు

లేగి యోడి తిరుగఁ బను నెనిమిదవత

డవఁ దురముఁ జేయ యత్నించు నవసరమున.

౨౦

కాలయవనుండు నారదప్రేరితుండై కృష్ణునిమీద దాడివెడలుట.

చ॥ కలహమె విందుగాఁ దలఁచి గౌరవముందెడి నేను పూని ప్లే
చ్చుల కధినాథుడై ప్రథిత శురులలో గణనీయుడై ధర్మ
బలుఁడయి కాలు కాలయవ నప్రభు డాసి తేమి దదాగ్రహ
సల మనిలంబుకై వడి ఘనంబుగ రేపుచు నిట్లు పల్కితిన్.

౨౧

మ॥ యవనా! సత్తనముద్రముదితపురు జ్యానాగలోకాది లో
కవిరాజద్బలశాలురకెలిచి తత్కాంతానికాంతార్ధర
త్నవితానాశ్వమదేభధేనుమకుట ద్రాఘిష్ఠరాజ్యంబుల
స్వవశంబొనటు గొన్న నీవొక బలుక సాధింతువా? కాంతువా?

౨౨

చ॥ అతఁ డెటువంటివాఁ డనిన నాగమగమ్యుఁ డనాదిపూరుషుం
డతులబలుం డమేయగుణుం డర్జునమిత్రుఁడు సర్జునాంబరుం
డతిరథుం డబ్జనేత్రుం డను రాంతకుఁ డాశితపోషకుండు దు
ర్మతరతనాశకుండు నయి రాజులు గృష్ణుఁ డనంగఁ బోటరీ!

౨౩

తే॥ మధురయను పురమందునఁ బ్రథిత యాదవులు నుతింపగ వాసంబునల్పుచుండు
నతని బట్టుమ బలమున్న నపుడె నిన్నె లోకవీరుడవని మేము వాకొనెదము.

తే॥ అనినతోడనే యవనుం డహంకరించి హుంకరించి పెంగింకతో నూరు విడిచి
ప్రబలచతురంగబలముతో బయలుదేరి మధురచుట్టును విడిసె నోమానవేంద్ర!

ఉ॥ ముట్టడిసల్ప మాధురులు పూర్తిగ భీతినిబొంది కుంది మే
మెట్టుల నిందు నుండఁగల మే రహి నిల్పెడి మాదుప్రాణముల్?

గట్టకటా! కటా! యకట! • కంజదశేషణ! సంతతంబు ని
గట్టిగ నమ్మియున్న మముఁ • గావవె వైరులఁ బాట్రద్రోలవే.

౬౬

తే! అనుచుఁ వేడి చాతకము వర్షాగమంబుఁ జూచుకై వడి హరికృపఁ జూచుచుండి
రవల నసురాంతకుండు ని • జాగ్రజన్ముఁ జేరి యిట్టుల వాక్రువ్వె • జింతి జేసి.

శా! అన్నా! యెన్నఁగరాని శత్రుములతో • హస్త్యశ్వబాలంబుతో

విన్నాణంబగు స్వందనావళులతో • భేరీరవస్ఫూర్తితో

విన్నం గన్నను గుండె జల్లుమను ను • ద్వైత్యోద్భటశ్రేణితో

నెన్నం డిందున రాని కాలయవనుం • డేతెంచె బోరాడఁగఁ.

౬౭

తే! కొలఁది కాలంబు గడచినం • గొంపముంపఁ దజ్జరాసంధుఁడుఁ మఱి • దాడివెడలు
నప్పుడుభయలుఁ గలిసి యి • యాదవులను హతముజేయుట ధ్రువమని • యాత్మనెంచు

శ్రీకృష్ణం డర్లవమధ్యంబున ద్వారకాపురంబుఁ గట్టించుట.

మ! అనఘా! వారిని నేకకాలమున సం • హారంబుఁ గావించుటల్

గనఁగా దుష్కరమయ్యెడిఁ మన కనిఁ • గానఁ బురంబొందు త

ద్వనధిఁ మా ద్దురు సేరరాని కరణిఁ • బల్ గూఢమానట్లు నే

ర్పున నిర్మింపఁగనాను యాదవ జనం • బుల్ వాసముఁ సల్పఁగఁ.

౭౦

అ! అనఁగ నీలచేలుఁ • డంగీకరింపఁగా, లోకపాలకాది • లోకనుత్య

విశ్వకర్ము బిలిచి • విపులాంబుధిం బురిఁ గట్టుమంచు జెప్పె • గరుడవిభుఁడు

అ! అవల విశ్వకర్మ యారేయిఁ • బురమొందు, కట్టె దానికేది • కాదు సాటి

యనిన నింద్రదవరుణ • ధనదపితామహ, శమననగరముల ప్ర • శంస యేల?

క॥ వెండియు మోక్షముఁగోరు న,ఖిండులు వైకుంఠమంచుఁ • గాంచును రది కృ

ష్ణం డెది చేయించిన నది, దండిదియై చెల్లుగాదె • ధరణీరమణా!

౭౩

పృథ్వీపృథ్వుత్రము! అనంతరమునఁ రమారమణుఁ డట్టి • యంభోధిలో

ననన్యఫణితిఁ విశాలముగ నున్న • యా ద్వారకఁ

ఘనంబగు స్వయోగశక్తి యదుపుత్ర • కశ్రేణిఁ దో

డైనఁ దయను జేర్చి యా మధురకేగ • ధాత్రీవిభూ!

౭౪

క॥ అరిగి యసహాయుఁడును ని,శ్శరుఁడను హరి పురమానుండి • చనె వెలుపలకుఁ

హరి గుహ విడి వడి వచ్చెడి, కరణిని సరగున నెఱిగను • త్కౌతలనేతా!

౭౫

ఉ! అంతఁ దురుష్కనైన్యవిభుఁ • డాహరిఁ గన్గొని చిత్తమం దిటుల్

జింతనచేసి నే నిట వ • సింతుట గాంచియుఁ గించలేక నా

చెంతకు వచ్చె వీఁ డెవఁడో • శ్రీధరుఁడో మఱిఁ గాఁడో యైన శ్రీ

కాంతుఁ డటంచు దోచుఁ గనఁ • గా నలనాటి సురస్వినూక్తులఁ

౭౬

శ్రీ కాలయవనుండు శ్రీకృష్ణని వెంబడించి పాటుట. శ్రీ

చ॥ తలచి యటుల్ తురుష్కవసు ధాపతి చాల్పక యెట్టిహేతిఁ గా
ల్బలమును వీడి యొంటరిగ ధాపతి మెక్కక బంటుచాడ్చునా
సలిలజనేత్రుఁ బట్టికొని ధాపతిగఁ బైకరుదేర శౌరి యా
బలికిఁ బరాజ్ఞుఁ డగుచుఁ బాటఁ గడంగె నధంగసంగతిఁ. 22

చ॥ పలుగిడఁ గాంచి తద్యవన ధాపతి డీతఁడు పాటుబో తరే !
యెఱుగకపోతి వీరుడని యే విని యిందుల కేగుదెంచితిఁ
సరిసరి వీనిఁ బట్టుట ను సాధ్యమటంచు దలంచి నవ్వి స
త్వరగతితోడ వెంటఁబడి పాటెడి దత్తమయంబునందునా. 23

క॥ అక్కమలాత్ముఁడు సక్కిగ, సక్కిపటికిఁ జిక్కినట్టు లగుపడు మఱలక
జిక్కి పలుగిడు మునులకుఁ జిక్కిని వాడెటు లతనికిఁజిక్కు? నరేంద్రా !

చ॥ మఱి హరి, దుర్గ మంబులను మానవశూన్యముల నరణ్యముల్
బురములు బక్కణంబులును బుణ్యనదీనదసాగరంబులు
సరసర తిర్గి తద్యవన సన్నిధి నిల్చి హసించి పిల్చి పో
టరి ! బలమున్నె? యుండిన ద టాలున బట్టుమటంచు రేపెడిక. 24

శా॥ మారీచుండు సఖోదితుం డగుచు ముగ్ధుఁడై మాయాసువరైజియై
శ్రీరాముఁ బరువెత్తఁజేసిఁటు లీ శ్రీకృష్ణుఁ డా కాలుని
బాటఁ జేయచు శ్యామలాద్రిగుహలోఁ బాటాడి కోణంబున
జేరక దద్యవనేంద్రుడైన జొరఁబడక జృంభించి దంభంబుగా. 25

తే॥ అట్టి బలమందు ముచుకుందుఁ డనెడి నాతఁ
డొడలు దెలియనిభంగిని బుడమిపైని
గిరి ప్రతిధ్వనించెడిరీతి గుఱక లిడుచు
నిదురఁ బోవుచునుండె నో నిర్మలాత్మ ! 26

క॥ అంత దత్కలుండు తదంతరము సాచ్చి కనగ నంధం బాటక
సుంతయు జూడఁగఁ జాలక, కొంతవడికి బండిన ముచు కుందుం గాంచె.

చ॥ కని హరి యంచు భ్రాంతిపడి కయ్యముఁ జేయఁగ లేక లేక! త
జ్జనపదపట్టణాభివన శైలము లన్నియు చాటు బాటి ద
ప్రవనగల యీ బిలంబునకుఁ బోకిరివై చనుదెంచి నిద్ర వో
యిన నరుమాడ్కి నుండదవె? యే నికఁ జంపక పోవ నిత్తునే. 27

తే॥ అంచు నట్టహాసంబు గా వించి మించి
యశనిసద్భక్తపాదంబున నలని దన్ని

యన్నగము మాఱుమోయఁగా • నఱచి కరత

లముల బుజములఁ జఱచి చె • లంగుచుండ.

౮౧

చ॥ అల ముచుకుందుడుఁ నిదుర • కడ్డు ఘటిల్లుట లేచి చూచి ముం

గలఁ గల కాలుఁ గీలివలె • గ్రాలెడి కంటఁ గనం దదంగజా

నలము బహిర్గతంబు తు • ణంబున వాని దహింప భస్మమై

లలి నిలపైని వ్రాలె మిథి • లాపరిపాలనధర్మలోలుచా !

౮౨

తే॥ అవల బహులాశ్వుఁ డిట్లనె • నమరమునికీఁ

బలికె నారద ! యా గొప్ప • వాఁడెవండా

కాలయవనుండు వానిచే • గాల్పఁబడుట

కేమి కారణమో కృప • నెఱుంగఁ జెపుమ !

౮౩

❦ ముచుకుందవృత్తాంతము. ❦

ప॥ అన విని మునివరుండు జనకున కిట్లనియె. భూవరా ! మున్నీ ముచుకుం
దుండు మాంధాతృపుత్రుడై యఖండభూమండలపాలకుండై యేలుచు నొండెడ
నిశాటులు నిర్జరగణంబుచు దౌర్జన్యంబున నిర్జించి తర్జించుచుండం గని యిది
కర్జంబుగాదని చని యా దుర్జనులకొ భర్జించి సంరక్షించిన నా బృందారకబృందం
బానందంబుఁ బొంది సందియంబులకొ మాని డాసి రాజపుంగవా ! మమ్మాకర్ష
రులవలనఁ గలుగు దుర్భరభాదల యాపుమాపి సంరక్షించితివి. కాన నీకుఁ గావలసిన
వరంబు లొసంగ వచ్చితిమి. తెలుపు మని పృచ్ఛింప నా సచ్చరితుండు
మెచ్చి వియచ్చరులారా ! భవత్సంరక్షణకార్యమం దహోరాత్రములు నిద్రమాని
యప్రమత్తుండనై పాటుపడితిని. దాన నిపుడు బహుభాదలు గల్గుచుండెం గాన
గాఢనిద్ర యలవడునట్లును, దన్నిద్రావసానంబునను సుందరనందనందనందర్శ
నంబు ఘటిల్లునట్లును, దద్దర్శనంబునకుమున్నె నా నిదురకు భంగంబు గల్పించిన
దుస్సంగుండు భంగీభూతుండగునట్లును, వరంబియ్యఁ బ్రార్థించితి నన వారలిచ్చి
స్వభామములకుం జనిరి. తద్వరప్రభావంబున నాతం డా శ్యామలాచలగుహలోఁ
గృతయుగంబునం బ్రవేశించి గాఢంబుగా నిద్రించుచుండ నక్కాలయవనుం
డేతెంచి యచ్యుతదర్శనంబు గాకమున్నె యతిని శయనంబున కంతరాయంబు
గల్గించి ధ్వంసంబయ్యె. ఇట్లా కాలుండు చూర్ణీభూతుడైన పిదప నా యచల
చిలమం దొకమూలనున్న శ్రీకృష్ణుండు జగన్మోహనాకాయుడై కోటిమార్తాండ
మండలప్రతీకాశ కేజఃపుంజవిభ్రాజమానుడై నానాభూషణభూషితుడై ప్రసన్న
వదనారవిందుడై దయాసముద్రుండై యా ముచుకుండు కురంగటం జెలంగినం
గాంచి యాతండు ప్రత్యుత్థానం బొనరించి సంతోషించి నమస్కరించి యిట్లు
భక్త్యుంచితుడై వినుతించె.

౮౪

సీ॥ తమ్ముంటు మొదలైన సాములు గలవానిఁ, దమ్ముచూలినిఁగాంచి తనియువానిఁ
దమ్మకనులవానిఁ, దమ్మిదాల్చినవానిఁ, దమ్మకంటులతోడఁదగులువానిఁ
దమ్మయింటిచెలి యెదనుజెలంగడివానిఁ, దమ్మతూపరియాపుఁదనరువానిఁ
దమ్మపగతునింటఁదద్దబుట్టినవానిఁ, దమ్మమొగ్గరమునఁదరలువానిఁ
తే॥ దమ్మిపోక్కిలిగలవానిఁ, దమ్ములదొర, యందు వెల్లడివానినిఁ నందముగల
మబ్బుచాయనుదగువానిఁ మంచివ రిఁ, బ్రోచువానిని నిన్నిదే॥ మొక్కుచుంటి.

ద్రువకోకిల॥ సభయలోకశరణ్య! మాధవ! ధంఖచక్రగదాధరా!
ప్రభువరేణ్య! యగణ్యపుణ్య! విఃపాటితాసురవాహినీ!
యభవమిత్ర! యనాదిపూరుష! యాదితేయనమస్కృతా!
యభయమిచ్చి కృతార్థతంగను ధన్యు ప్రోవుము! యిత్రటిక. ౯౦

మత్తకోకిల॥ వాసుదేవ! త్రివిక్రమా! వ్రజ ధానికాత్మజ! కేశవా!
దాసపోషక! గోప్రవర్ధన ధారణోద్భు! మహాఘనా!
రాసమండలకుర్వనోత్సుక! రాధికేశ్వర! శాశ్వతా!
భాసురాఖిలలోకనాయక! వందనంబుల జేసెదన్. ౯౧

తే॥ వెయికనుల్ వెయిశిరిముల వెయిబుజముల
వెయ్యిరూపుల వెయిపేళ్ళ వెయియురముల
వెయిపదంబుల వెయ్యికోటియుగములను
బూనినట్టి యనంతు ని న్నొక్కుచుంటి. ౯౨

క॥ శౌరీ! హరీ! యారయ, ధారణి నావంటి పాపి ధైవాటాడు దై
త్యారీ! నీవంటి దురిత, హరియు నగుపడెడు గాన నలరంగనుమా! ౯౩

చ॥ అని వినుతింపఁ గృష్ణుఁడును ధర్మమఁబొంది యిటు ల్వచించె నో
యనఘ! త్వదాత్మ నిర్మల మహంకృతిశూన్యము ధన్య మీపును
ఘనుడవు నా నుడుల్వినచు నా వసియించెడి బాదరిస్థలం
బున కిపుడేగి దివ్యతప ముం బొనరింపు మదాశ్రయంబుగాన్. ౯౪

చ॥ తప మొనరించిన నిఖిల ధర్మమాలం బొనరింప నర్హమై
యపగతపాపమై వెలయు నగ్రజవంశమునందు నీవు నా
కృపఁ దలకట్టుగాను జని యింతువు తప్పక ప్రేమయాపభ
క్తిపరుడ వౌచు మత్పదవికి జనుదెంతువు తిర్గి రానటుల్. ౯౫

క॥ అని యాజ్ఞాపించినఁ ద, జ్ఞనపతి ముచుకుందుఁ డట్టి చక్రికి నతులం
బొనరిచి విడఁజాలక వీడ్కొని బాదర్యాశ్రమమునకుఁ జనడివేళన్. ౯౬.

తే॥ ద్వాపరంబందుఁగల నరుల్ స్వల్ప లాట
దాళితమహాచ్ఛితుడైన తిజ్జనవిభుఁ

గని భయంబునఁ దిరుగాడఁ డ గాంచి యలఁడు

వెలవకుఁ డటంచు నేగె గు డ బేరదిశకు.

౯౭

చ॥ ఇటు ముచుకుండభూపతికి డిచ్చి వరంబు సరోజనేత్రుఁ డం
తట మధురాపురంబునకు డ ధైర్యమునం జనుదెంచి యందు మి
క్కుటముగ నున్న తద్యవన డ కుంజర సేనలఁ దుక్కుఁ ధూళితౌ
నటు ప్రహరించె యాదపులు డ హర్ష పయోధిని మగ్నులౌనటుల్.

౯౮

క॥ ఏరత్నమయమున నల జ,రాతనయుఁడు జగడమాడ డ రానెంచి యశ
స్సీతశ్చైతిషికుల మగ,ధాతతవాసులను బిలిచె డ నవనీనురులగ.

౯౯

ఆ॥ పిలిచి యిట్టు లనియెఁ డ బృద్ధీత్రదశులార !, వానుదేవుఁడనడి డ బలుని గెలువఁ
దలఁచి మధుర కరిగె డ దగ గాన మూర్తంబు, మంచి దొకటిఁ జెట్టి డ పంచుడాన్ధ
తే॥ ఆముచూర్త బలమున జయంబు నాకుఁ, గల్గినగ మిమ్ముసారెకుఁగౌరవమున
సర్వవిధములఁ బూజించి డ సంతతంబు,సౌఖ్యముగ నేలుచుందు ద్వి డ జన్మలార!
ఆ॥ లేనియెడల నట్టి డ దానవభూతకుఁ, డోర్చి నన్నుఁ జెఱను డ నుంచెనేని
నపజయమ్ము గల్గె డ నవమానముగ సల్పి, పంపెనేని మిమ్ముఁ డ జంపివేతు.

వ॥ అనవుడు తద్యసుంధరాబృందారకేంద్రు లా జరాసంధవాక్ష్పృందంబు
డెందంబు దమందంబుగ నాలోచించి యధార్థం బెఱింగి పృచ్ఛకుండు తుచ్చుం
డగుట హెచ్చుగ ముచ్చటింపంజాలక దైవంబుపై భారం బునిచి తజ్జరాసంధ
జయంబునే యభిలషించి యొక్కమూర్తంబు నిర్ణయించి యతని కిట్లనిరి.

తే॥ ఓ జరాసంధ ! నీమాట డ యొప్పి యిప్పు, డొక్క లగ్నము పెట్టితి డ ముదితరీతి
రణముఁ జేయఁగ జనుమ ! పరాజయంబు, నీకుఁ జేకూర దియ్యదిఁనిక్కువంబు

క॥ అని చెప్పఁగ నట్టి జరా, తనయుఁడు దైత్యారిపైని డ దాడికి వెడలెగ
గునిలింపొక్తుల నమ్ముచు, ననఁగఁగఁ దిగ రెండు పదుల డ యత్నహిణులుగ

చ॥ వెడలి కడల్ గడుగ వడఁక డ వీరరసం బెగపొంగ సంధముల్
జెడఁబడ నార్వఁ బ్రేక్షకు లి, సీయని రోయ సమస్తవాద్యముల్
దడబడనైయ సల్పి నిశి డ తస్యగదాస్త్రకృపాణసంతతిగ
విడివడిఁ దత్పురి విడిసె డ వెన్నునిఁ గొట్ట నతండు దండితోగ.

౧౦౦

తే॥ దేవకీసందనుండును భూ,దేవనాగ,ముఖసమస్తలోకములకుఁమూల మగుటఁ
దజ్జరాసంధరణయాత్ర డ ధరణిదేవు, లనిన పల్కుల నెఱిగి యి డ ట్లాత్మ నెంచె.
సీ॥ వీరి మూలముననే డ క్రూరులు నెఱదినగ, వేదంబు లిందాఁక డ వెలయుచుంట
వీరి మూలముననే డ విశ్వోపయోగమా, సవనాదు లిందాఁక డ జరుగుచుంట
వీరి మూలముననే డ విపులమద్ధుణములు, వ్యక్తమై యిందాఁకఁ డ బ్రబలుచుంట
వీరి మూలముననే డ విద్యాకళలు గూడ, విలువగా నిందాఁక డ నిలిచియుంట

తే॥ వీరి మూలంబునంగదాపితృమహర్షి, విబుధులు దృష్టి జెందుటవీరిమూల
ముననె నా ముఖ మానందపుష్క మగుచు, బాగడఁబడుటయుశ్రద్ధతో బుద్ధిఁదలఁచ.

తే॥ ఇట్టి విప్రుల సూక్తుల, నెట్లు రిత్తపుత్తుఁ? బుచ్చినగా భువనముల్ బూదిగావె
యంచు స్వప్రతిజ్ఞను గూడ, నవలఁ ద్రోసి, భూసురోక్తులే నిజముగా వాసినెంచి

మ॥ బలుఁ డేతెంచఁగ వెంటఁ గాలినడకఁ బ్రహ్మాండనాథుండు నై
లలిఁ దాదృబృథురాపురంబు విడి యు, ల్లంఘించి తద్వైరి నా
వల దైవాటుచు భీరువౌ నరువలెఁ బాతాడ నాతండు క
న్నులతోఁ గాంచి హసించి యిట్లు పలికెఁ మోదం బనల్పంబుగాఁ. ౧౧౦

చ॥ నిలు నిలు మోయి తోయరుహఁ శేత్ర! యిటుల్ పరువెత్తఁ బాడియే ?
బలివని నిక్కి నీర్గితివి భండన మీ వొనరింపఁజాలవే ?
చలము నశించెనే? మునుపు సానినలాగున నిప్పు సాగునే?
తులువ! యిక్కెట్లు పోయెనవో? త్రొక్కనె? నా కసిదీట నెందునేఁ. ౧౧౧

ఁ॥ అని ప్రతిజ్ఞలాపంబు లాడుచు నతులధృతియుతపతాకిసహితుండై
వెన్నడి పాతాడ మాతాడక యా రామరమారమణులు గాల్కొలందిని యామృ
దిగ్భాగంబునం బోయిపోయి యంతిమంబున ౧౧౨

సీ॥ తాలహింతాల ర సాలతక్కోలకుం, దార మందారాది భూసుహగము
గండభేరుండఖ డగవయశాద్దుల, మృగరాజముఖజంతు మిశ్రితంబు
మాలతీమల్ల కా మాధవీయూధికా, మరువకకురువక మానితంబు
కీరపారావత కారికాపరభృత, స్తోకాదికలరవ శోభితంబు

తే॥ మత్తవత్పదధుంకృతి మంజులంబు, కమలకల్పారభూషిత విమలబహుళ
పల్వలప్రాంచితంబు శుభద్రవంబు, నగుచుఁ జెన్నారెడిఁ బ్రహర్షణాచలంబు.

తే॥ అద్ది పదునొకండామడలాయతంబు, నంత వెడలుపుఁ జెలఁగెడినందు మిగుల
శబరులెల్లరు విహరింతు సర్వనోగ, నాశకరమగు నోషధుల్ నాటుకొనెడి.

క॥ అల గిరిశృంగాగ్రంబున, సులువుగ నెక్క మగధుండు సూడమి వారి
మల మొదలఁ జిచ్చుఁజెట్టెను, హలిహరినాశంబుఁ గోరి యవనివరేణ్య!

ఉ॥ పెట్టినతోడ ధూమములు భీతికరంబయి బైలుదేరఁగా
బిట్టుగ రాజి గాడ్పులును వీవఁగ, భగ్గునఁ జిచ్చుమండి యా
గుట్టఁజెలంగు చెట్టులును గుంజనికుంజములు గుటీరముల్
గుట్టిమముల్ సమస్తముచు గొట్టువడఁ దహియించె నంతట. ౧౧౩

మ॥ బలకృష్ణుల్ తదనక్షుణ్ణులునఁ బ్రతి ద్వంద్వీక్షణాదృశ్యులై
మల శృంగాగ్రమునుండి పత్రికులసామ్రాజీతిగా సాగి యా

వలఁ జెన్నారెడి ద్వారకాపురములోఁ బాశంబుగాడంబుగాఁ

జెలు లానందము సెందఁ జేరిరి సుధీ! శ్రీమైథిలాధీశ్వరా!

౧౧౭

క! అంత జరాసంధుఁడు శ్రీ, కాంతుండుఁ దదగ్రజుండుఁ గాలిరి గిరిలోఁ
బంతము నేటికిఁ దీతెను, స్వాతమునన్ సంతసంబు సక్కంగఁ గలిగె.

క! అని నెమ్మనమున నెంచుచు, దన నై న్యముతోడఁ గూడి తాదృగ్గోత్రం
బును విడి నిజపురమునకుఁ జన నభిముఖుడయ్యె జయముఁ జాటుచు ధక్క

తే! బ్రహ్మవాక్యంబు బ్రాహ్మణః వాక్య మొక్క, రీతి ఫల మిచ్చునని భావిభూతవర్త
మానకాలజ్ఞు లెల్లరు మాటిమాటి, కాదుదురు వారి నమ్మిన వాఁడు సెనునె?

క! లోకక్షేమముఁ గోరుచు, శ్రీకరమా కృతుల నెల్లఁ జేయుచునుంట
నాకులు దైత్యులు నరు లస్తోకముగా వేడుచుందు ట్తోణీసురుల. ౧౧౮

సీ! పృథుచక్రవర్తినిఁ విశ్వవిఖ్యాతుగా, సల్పిన దీ విప్ర శక్తికాదె
యిక్కట్టులఁ జిక్కు నిందుండు సుఖకాఁగ, సల్పిన దీ విప్ర శక్తికాదె
మృతులైన వారి జీవితముగా నొనరింపఁ జాలిన దీ విప్ర శక్తికాదె
భగవంతుఁ డిజ్జగం బగచాట్లు లేనట్లు, సాకుట యీ విప్ర శక్తికాదె

తే! సప్తసాగరములఁగ్రోలి సమృతమున, మఱల ధరణిపైఁ బాఱఁగ సరగ విడిచి
నట్టి దీ విప్రశక్తి మ హాదృఢంబు, నైన దీ విప్రశక్తి గొం దాడఁ గలనె?

క! తత్కారణముగదా బలి, కుత్సీలధరులు పయోధిఁ గుదిరిన పురిలో
నుత్కటముగ దాఁగుట మఱి, యుత్కర్షణ జయంబు లరికి నొనఁగూడుయ్యు.

తే! ధీర! నీరజనేత్రుఁడా ద్వారకాపురంబునం దుండుటకుఁ గారణంబు నీకుఁ
జెప్పియుంటిని పెండియు నప్పరముని పరిణయంబులఁ గూరిచి పలుకఁగలను

❧ బలరామ వివాహమహోత్సవము. ❧

క! ఇయ్యది సెప్పట కాదిని, నెయ్యముతో నీరిపెట్టినిం గూరిచి నే
నియ్యడఁ జెప్పెద వినినఁ, జయ్యనఁ బురుషార్థసమితి సృసిద్ధియగు. ౧౧౯

తే! భీకరార్భటియుక్తరత్నాకరంబు, నందు నానర్తుడఁ భూపుఁడార్తనామ
మునఁ జెలంగెడి దేశంబుఁబోషణంబు, ధర్మముగఁ జేయుచుండు నాధార్మికునకు.

చ! కలఁడుగదా సుతుం డొకఁడు గాఁదగువారల మేలుబంతి యో

గ్ర్యులఁ దలకట్టు దిట్టలను నుక్కురి దిక్కిచువారెల్ల ది

క్కలఘుభరిత్రులం దలఘుఁ డందఱకుఁ దలలోనినాల్క బి

దలకును బెట్టుజెట్టు వను ధాపతులం బెద రై వతుం డనఁ.

౧౨౦

చ! అతఁడు నివాసభాతపరి ఖాల్పసోహదకూపదీర్ఘికా

దితలఁగోపురావరణ ధిష్ణ్యసభామతవప్రమంమరా

వృతివిశిఖావ్రపావిపణిః వీధిచతుష్పథభర్మహర్మ్యసం
గతముగ నదృభతస్థితినిఁ గట్టఁ గుశస్థలియ౯ మహాపురిగ్. ౧౨౯

క॥ ఆపురిఁ గాపుర ముండుచు, నేపున ధర్మముగ రాజ్యః మేలుచు వేడ్కఁ
శ్రీపతికరుణను రైవత, భూపతి శతపుత్రకులను యుజ్యులఁ గాంచె. ౧౩౦

తే॥ మఱియు మారుమిటారిని యరువఁజేయు
సంత సర్వాంగసందరి యైన రేవ
తియను గన్నెను గనె నాక్షి యిక్రభుండు
మెండు గారాబముగఁ బెంచు యుండ నామె. ౧౩౧

తే॥ ప్రాప్తయోవన యోచు వి యాహయోగ్య
యగుట వీక్షించి మిగుల ని జాంతరంగ
మందు నిట్లు యోజించె నీ యబల నెవని
కిచ్చిన్ లెస్సయా ? నది యెఱుంగఁబడదు. ౧౩౨

క॥ తెలియక యే ముదుసలికో, చలమరికో లేకికో కు యజనునకొ గదికో
కలవాడని యారతిసమ, నలనాగను గట్టిచెట్ట నేగానుగదా. ౧౩౩

తే॥ కులము శీలంబు ప్రాయంబు యలిమి బలిమి
బాంధవంబును రూపంబు యద్రదలక్ష
ణంబులం గల్గి పెలిగడి నరవరేణ్యుఁ
డెందు గలఁడొక్క యెవరు వ యింపఁగలరొ. ౧౩౪

తే॥ హృదయమునం దిట్లు దలచి యెల్ల జగంబుల సృష్టిసల్పు నా
సదయుడు బ్రహ్మ చెప్పటకు యశక్తుడటంచు సువర్ణరత్నముల్
బాదిపిన స్వందనంబున స్వ యుత్రిని రేవతి నెక్కఁజేసి స
మృదమున బ్రహ్మలోకము న యుండగతిం జని యోగశక్తితో. ౧౩౫

వ॥ ఇట్లు చని యవ్వరించునం గాంచి నమస్కరించి యం దాసమయమం
జాతండా యిందాదు లేతెంచి స్వాభిప్రాయ సంఘంబు విన్నవించు
కొనుటయు వసిష్ఠవామదేవకశ్యపాత్రి భరద్వాజశాండిల్యమాండవ్యమరీచ్యాది
యోగిపుంగవులు పరివేష్టించి యుండుటయుఁ గిన్నరకింపురుషవిద్యాధరచారణ
గంధర్వాపురోజనంబులు నాట్యం బొనరించుటయు విలోకించి తరుణం బిది గాదని
యెంచి యిండుక కాలంబు తూష్ణంభావంబు వహించి యుక్తావసరం బాలోకించి
సంతసించి క్రమ్మట నక్రమమేష్టిం డగ్గటి యొరిగలిడి డగ్గుతికతోఁ జెవి యొగ్గుమని
యగ్గులంబుగ నగ్గించి యిట్లుగడించె. ౧౩౬

క॥ జననస్థితిలయములకుక, ఘనకారణుడవు పలుకుల యలికిమగఁడ వ
నిరికామాధారుండవు, వనజాసనుడవు నిలింప యవ్యుండ నజా ! ౧౩౭

క॥ ఆనందాకారుండవు, మానివితతిసన్నతుడవు ♦ మాధవజాడవో
దీనదయాజలధీ! నా, యీ నతులం గొనుచు నన్ను ♦ నేలుమ! పరమా!

చ॥ మనువు మనీష యంగముల ♦ మర్మము వేదములు త్తమాంగముల్
దనుజులు పాదముల్ విమల ♦ ధర్మము వక్షము పీఠధర్మమున్
దనువు సమస్తస్పృహగను ♦ దద్ద ఘటిల్ల వెలుంగు నీకు వం
దనములఁ జేయుచుంటిని బి ♦ తామహ! పూర్ణపురాణపూరుషా! ౧౩౮

క॥ అలఘుజగంబును హస్తా, మలకముగా సృష్టిజేసి ♦ మనిషి ప్రవృద్ధి
సులువుగ లూతావిధమున, లలిగ్రసియించి ముదమునఁ జెలంగవె యీశా!

విద్యున్మాలావృత్తము! తాతా! తండ్రీ! ♦ ధాతా! విద్వి
జ్జేతా! నేతా! ♦ శిష్టప్రప్తా!
భూతప్రీతి ♦ ప్రోహగ్రణ్యా!
జోతల్ గొమ్మా ♦ సూరిపాప్యా! ౧౪౦

చ॥ వినుము మహానుభావ! యొక ♦ విన్నప మిత్తటి నెట్టి స్త్రీల కె
ట్టినరుల కేవిధంబున ఘటించువో యే మెఱుంగంగలేము గా
ని నయగుణుండు శూరుడతి ♦ నిర్మలుడు జరజీవియైన వా
ని నొకని మత్కుమారికకు ♦ నిర్ణయముం బొనరించి చెప్పుమా! ౧౪౧

క॥ నీవె సమర్థుడవని యిట, కీవిధి నే వచ్చియుంటి ♦ నీక్షింపగ నీ
రేవతియో రతితుల్యయ, కావునఁ దగువరుని జూచి ♦ కరుణను ననుమా!

చ॥ పొగడుచు నడ్ల భారతివి ♦ భుండు ప్రసన్నచతుర్ముఖంబులన్
నగు చిటు బల్కె రైవత! క్షు ♦ ణం బికె యాపవమైనచో బలం
బగు నల కాలమం దిరువ ♦ దాటునుకండగు కల్పముల్ సనన్
జగము మనుష్యయై క్తమయి ♦ సాగడిఁ దత్కలికాలమందున్. ౧౪౩

క॥ నీ పుత్రులు నీ పౌత్రులు, నీ పెండ్లము నీదు చెలులు ♦ నీ బంధుగులున్
భూపతి! యుండఁగఁజాలరు, నా పలుకుల్ విని వడి భవ ♦ నమునకుఁ జనుమా!

మ॥ చని తాలాంకుఁడు నీలచేలుఁడు మహా ♦ సౌశీల్యసంపన్నుడున్
వనజాతాయతల్ చనాగ్రజుఁడు వి ♦ భ్రాజత్పితాంకుండు స
జ్జనసంరక్షకుఁ డాహవోగ్రుఁడు హలా ♦ స్త్రుప్రాచితుండున్ సుధీ
ఖనియా రామున కిచ్చి నీదు తనయన్ ♦ గావింపుమా! పెండిలి. ౧౪౫

క॥ మఱి సుమబాణాకారుడు, చిరజీవియు యాదవకుల ♦ కేఖరుఁ డతఁ డి
తరుణికిఁ దగినవరుండని, కరముగ నే బలుకుచుంటి ♦ గాన సలుపుమా!

క॥ ద్వారకలో నా హరి యీ, సీరియు భూభార మణఁపఁ ♦ జెలగుదురు మహా
వీరులు వసుదేవజులును, ధీరులు బ్రహ్మాండభక్త ♦ దేవవిభులునై. ౧౪౭

అ॥ బ్రహ్మ యిట్లు పల్కుటఁ జేసె వరభూపతి, మొక్కి యందు వెడలి ఁ పూర్ణవృద్ధి
వృద్ధమగుచు మిగుల ఁ వెలిగెడి ద్వారకా, పురికి నేగుదెంచె ఁ పుత్రితోడ.
అ॥ వచ్చి విడిదిఁ జేసి ఁ వసుదేవునకు నాయు, దంత మెఱుంగఁజేసి ఁ సంతసమున
స్వజనములనుగూడఁ ఁ జక్కగా రావించి, యంచితముగ సత్కఁ ఁ రించి యంత.
తే॥ సర్వకల్యాణకరమును, సారభాస్వి, తంబు పుష్పాంచితంబు నై ఁడంబు మీఱు
నొండు కల్యాణమండప ఁ ముచితరీతి, నేర్పరచి వధూవరుల వ ఁ సింపఁజేసి.
సీ॥ యాదవనాయకు ఁ లరుదెంచి యియ్యదే, యుక్తవివాహమం ఁ చుగ్గడింప
సకలసామంతులుఁ ఁ జనుదెంచి ధన కస, కాదిపహూకృతు ఁ లందనియ్య
నంబరమందలి ఁ యమరులు విరులను, గరముగఁ బోరిబోరిఁ ఁ గురియుచుండఁ
గల్యాణకరములై ఁ కర్ణపేయంబులై, వివిధవాద్యములు శ ఁ బ్దించుచుండ
తే॥ నుర్విదేవతలెల్ల రా ఁ శీర్షదంప, మంత్రతంత్రయుతంబుగా ఁ మానవతని
రేవతిగూఁతు నట్టి సీరికరమందుఁ, బెట్టి దానంబు సల్పఁ బెన్వేడ్కగాగ.
తే॥ మఱియు నాశించువారి కిడఁగరదములుగ, బ్రహ్మదత్తరత్నంబులవస్త్రములను
హయసహస్రాంచితము యోజనావృతంబు, విశ్వకర్మనిర్మితము నావిపులరథము.
తే॥ ఇట్లు రైవరభూపరుఁ ఁ డెలమి స్వీయ, పుత్రికా వివాహాత్మకవఁ ముంబొనర్చి
తపము సల్పగ బాదర ఁ స్థలికి నేగ, నిద్రి వినువారు సద్దశ ఁ ననఁగఁ గలరు.

శ్రీ దుక్తిణీకల్యాణ కథాప్రారంభము.

క॥ మిథిలాపురనాయక ! శ్రీ, మధుమధనవివాహకథల ఁ మాటాడెద నీ
కథలను విను సజ్జనునకు, వృధలు సన్ సర్వపూరు ఁ మార్గము లొదవుఁ.

వ॥ ఈ యఖండభూమండలంబునం బరబ్రహ్మంబువిధంబున సత్యజ్ఞానానంద
మయంబై సత్యలోకంబు పగిది దివ్యభాషాబ్రహ్మవిభాసురంబై వైకుంఠంబువైఖరి
శ్రీపుండరీకాక్షమండితంబై కైలాసంబుకైవడి రాజశేఖరసర్వమంగళాస్పదంబై
యమరావతించందంబున విబుధగణవిభాజమానంబై తేజోవతీనగరంబుకరణి శుచి
నిచయసముచితంబై సంయమినీపురంబుచాక్షున సమవర్తియుక్తంబై సైర్యతిస్థానీ
యంబులాగుఁ బుణ్యజనసమాకీర్ణంబై వరుణపురంబుసరణి ఘనకరవిరాజ
మానంబై యనిలుని పిలయంబునెఱిసి నానాసుగంధబంధురంబై యలకాపురంబు
చొప్పున ధనకసముదాయసముదాయంబై భోగవతిసౌభగున మహాభోగియోగ్యంబై
గోలోకంబులీల గోగోపకాఖరమ్యంబై గంధర్వలోకంబురీతి జితరథాదివిచిత్రంబై
గ్రహమండలియట్లు మిత్రరాజబుధగురుకవిముఖభూషితంబై హస్తినాపురంబుపి
దృతరాష్ట్రవాసంబై యింద్రప్రస్థపతనంబుభాతి నధికతధర్మజాతంబై వారణాశీ
పురంబునేవఁ గాలభైరవశూలపాణిపరీవృతంబై సుజనచరితంబుమాడ్చి నిమ్మశం
కంబై విమలకమలకమనీయకమలకల్పామరాళరాజరాజవిరాజితంబులై మాన

సరోవరంబుఁ బురుడించు దివ్యసరసులును, సరసజనమనోరథానుకూలంబులై
చైత్రరథనందనంబులం బోలు నుద్వానంబులును, నుద్వానరతనృపద్యంబులై సుర
పురరథ్యలం బోలిన రాజమార్గంబులును, రాజమార్గోభయపార్శ్వవిభాసురంబులై
సురసాలంబులవలెఁ గ్రాలు సురసాలాదిసాలంబులును, సాలజాలప్రభవవాసనా
వాసితంబులై మలయమారుతంబును మరపించు శీతవాతంబులును, శీతవాతభీతలై
రతిరంభాదిసేతులను బోలి లతాతన్వితరుమనోహరు నాశ్లేషించుమాడ్కిఁ దమతమ
ప్రియులం గాఁగిలించుకొను సుందరులును, సుందరసుందరీసుందరంబులై సంక్రందన
మందిరంబును గ్రేణించు మణిఘటితభర్తృచయరమ్యహర్ష్యంబులును, గలిగి భూరి
వికారవస్తుప్రళస్తంబయ్యు నభూరివికారవస్తుప్రళస్తంబై లాలాటికజాలవిలసిలంబయ్యు
నలాలాటికజాలవిలసిలంబై యర్ధిజనావనసమర్ధరమణీయబయ్యు ననర్ధిజనావన
సమర్ధరమణీయంబై సర్వవిధసామరస్యంబై సమస్తసంకతాస్మరస్యంబై సకల
జనానందకరంబై విదర్భదేశాంతర్భూతంబై కుండినపురవరం బొండు చెన్నారుచుండు

ఉ॥ ఉండుఁగదా యొకం డచట • నుర్విసుపర్వసుపర్వభక్తియు

క్తుండు తదాధిపత్యసహి • తుండు వదాన్యుఁడు సద్గుణుఁడు ద్వి

గ్లాండలఖండనోత్సవుఁడు • నైతికవైదికతాకేకార్థికో

ద్వండకృత్రిప్రవీణుఁడు ని • తాంతయశుంకును భీష్మకుం డనఁ.

ంగి౬

ఆ॥ రుక్మి రుక్మరసఁడు • రుక్మబాహుండును, రుక్మకేశి యింక • రుక్మనేత్రఁ

డనడి తనయులేవు॥ రాధరాధిపునకు, గల్గి రంతఁ గొంత, కాల మరుగ. గి౭

మ॥ జనియించె గమలాంశతో నమృతని • వ్యంధ్యాననాబ్జంబుతో

వనజాతాయతప్రతేత్రపదసం • బద్ధాంతరంగంబుతో

ఘనరుక్మవృత్తిభాసమానవృత్తులం • గ్రేణితో రుక్మిణీ

వనితారత్నము పుణ్యరాశి యనఁ ద • ద్భార్యామణి మైథిలా ! గి౮

ంగి౮

క॥ ఆపాపదినక్రమమున, నేపారుచు శుక్లతార • కేశవిధమునఁ

భూపతి కాటలఁ బాటలఁ దేవకుఁ దేవకును గూర్చి • తృప్తి ముదంబుల్. గి౯

ంగి౯

నీ॥ ఒకఁడరి జెలులతో • నోమనగుంటల, నాడును జేకడి • యంబులాడ

నుకలేప నచ్చెలు • లుండ వీణాదులఁ, వాయింఁచుఁ దొడవులు • వాదులాడ

నొకసారి సకియలఁ • సుకముగా రావించి, బంతులాడును బలు • వింతలొడవ

నొకమాటు సఖులతో • నొంటిగా ముచ్చట, లాడుఁ జెలుల్ వరి • హాసమాడ

తే॥ నొక్కతడవను జేటులఁ నెయ్యఁ బిలిచి, బొమ్మలకుఁ బెండ్లి నెనరించి • సమృదమున

మంచి గుజ్జెనగూర్చి వ • డ్డించి మించు, స్వకులరూపశీలంబులు • జగతి మించ.

ఆ॥ ఆమె యతిధులకును • నభ్యాగతులకును, మ్రొక్కి సత్కథలను • ముచ్చటింప

సాలకించుచుండు • నాసమయంబున, నేను గూడఁ బోయి • యెలమితోడ.

- క॥ కృష్ణ మహర్షిము సర్వము, విష్ణుత్వము సర్వలోక ॥ విజయిత్వము రో
చిష్ణుత్వము బ్రహ్మాండచ, రిష్ణుత్వముఁ దత్వమంటి ॥ రెట్టింప నునుల్. ౧౬౨
- ఆ॥ ఇట్లులాడ నామె ॥ యిందిరావిభుఁడ నా, ప్రాణనాథుఁడంచు ॥ భావమందు
నిశ్చయించి యతని ॥ నిర్మలగుణములగా, గీర్తనంబుఁజేసి ॥ కేరి వరుస. ౧౬౩
- సీ॥ పెద్దలవద్దకు ॥ నుద్దవిడి వచ్చి, మాటాడు వాడుక ॥ మానఁదొడఁగె
నిమ్మపండులఁ బోలి ॥ నెమ్మది నుబ్బెడి, గబ్బిగుబ్బలఁ బైఁటఁ ॥ గప్పఁగడఁగఁ
జెలిక త్తియలతోడఁ ॥ జేరి యేకతముగా, ముచ్చటలాడుట ॥ మొదలు పెట్టె
దల్లిఁ గొలఁదిగాఁ ॥ దనయిచ్చ వెలిగాగఁ, గఱివేల్పు గొప్పఁ బ ॥ ల్కంగఁగడఁగె
- తే॥ చిన్ని వెన్నుని వన్నెలఁ ॥ జిన్న తెన్ని, యెన్నఁడెన్నఁడు సన్నని ॥ యిన్నడుముచు
సెప్పఁ జెప్పఁగాఁ జాలుచునొక్కొక్కో? యంచు, మిగుల నువ్విట్లులూరునో ॥ మేదిసీశ!
- తే॥ మఱియు నొకపని శ్రీహరి ॥ దరికి నరిగి, రుక్మిణీకులసాశీల్య ॥ రూపగుణము
లేను వర్ణింప నాతఁడా ॥ యింతి తనకుఁ, దగిన సతియని యెంచె నో ॥ భాత్రినాథ!
- వ॥ అంత నయ్యనంతాకాంతుం డాత్మీయబంధుసంతానంబుతో నేకాం
తంబున ముతనం బొనరించి యనంతకల్యాణగుణగణకాంతుండును, దైత్యాంతకుం
డును, భగవంతుండు నగు నిందిరాకాంతునకుం గోటిపూర్ణేందుప్రతీకాశ
యగు తన కూతునిడి వినాహం బొనర్చునట్లు నిశ్చయించి యుండ యావ
రాజ్యాభిష్టకుం డగు రుక్మి యను జ్యేష్ఠపుత్రుండు భీష్మకుం డాసి తండ్రి! నీవు
నిర్ధారించిన విషయం బన్యాయంబై నాకు వేండ్రంబు దీండ్రంబుగాఁ గల్గించెడి.
- సీ॥ ఆకార మెంతుమా ॥ యఖిలజనాసహ్య, కరకృష్ణరూపంబు ॥ గలుగనయ్యె
నస్వయం బెంతుమా ॥ యా యయాత్రిప్రభు, శక్తగోపాలవం ॥ శంబునయ్యె
సాశీల్య మెంతుమా ॥ సర్వదూష్యంబైన, తిస్కరించుటయె శ్రు ॥ భానమయ్యె
వాహనం బెంతుమా ॥ వజిగజాదులు, గాక ముసలిబొల్లి ॥ గ్రద్దయయ్యె
- తే॥ ఆధిపత్యంబు నెంతుమా! ॥ యాల దొరతనంబె యయ్యె నీలేకికినాచెలియలఁ
ద్రిపురసుందరి నీవెట్లుకృపను మానియిడఁదలంచితీవో యయ్యె! ॥ యెఱుంగఁజెపుమ!
- సీ॥ గండు సెలంగని ॥ తిండిపోతే కాక, నీతిమాలిన పాఱు ॥ బోతువాడు
కాలకూటధరు సంత ॥ గాతకాడే కాక, విషధరంబులపైని ॥ వెలుగువాడు
పుణ్యజనాభి కఃపూజనీయుఁడ కాక, యెల్ల వారలకును ॥ నెల్లదుండు
గోకులం బందలి ॥ క్రుమ్మరీఁడే కాక, యెల్లచోటులఁ దిరు ॥ చిల్ల గొండి
- తే॥ యైన వీనికి నా సతి ॥ నా సరోజ,నయన నా దివ్యగాత్ర నా ॥ నవ్యచరిత
నా మహాభాగ్యవతి నెట్లుప్రేమవిడిచి, యిడఁదలంచితీవో యయ్యె! ॥ యెఱుంగఁజెపుమ!

స! అట్టి దిక్కుమాలినవాడే యనురూపుండగు వరుండయ్యెనే? ఇక వేటొందు దిక్కులేదే? అక్కటికవాని కిచ్చి పరిణయం బొనరించుటకన్న సన్యంబగు పాతకం బుండునే? కాన నద్దాని మాని చేదిధరాధీశుండును, సవక్రపరాక్రమవిక్రమ క్రముండును, మదనరూపుండును, సభిజాతుండును సగు శిశుపాలభూపాలున కిచ్చి పెండ్లి నెనరించి యైహికాముష్మికసుఖంబులం జెందుట సెల్లుం గాదే యని పలు సారులు నెక్కివక్కాణించి యెట్టకేల కాతని నొడంబఱిచె. అవల తదృష్టకాదులు తత్పరిణయారంభతత్పరులై యుండుట నక్కన్నియ యెఱింగి తన మనోరథంబు వృథయయ్యెనని వందురుచు నిట్లు చింతించె.

౧౭౯

ఉ! ఎన్నిదివాలనుండియొ యు ధేంద్రుడు భద్రగుండు నైన యా వెన్నుడు ప్రాణనాథుడని ధేమఱు జెందెడి నాదువేడ్కఁ బెద్దన్నయ పానకంబునకు ధేమఱు పుల్లవిధాన నడ్డఁ గాఁడన్న యితండు దున్నయని యందును సందియమేమి లేనట్లు.

౧౮౦

క! ఇంతకు నా ప్రారబ్ధమె, సాంతముగా హేతువగుచు ధేమఱు గానీ యితట నియ్యది యా శ్రీకాంతున కెఱిగించువారుగలరే? యిలలో.

శ్రీకృష్ణ ద్విజాని ద్వాదశకుం బంపుట.

మ! అని చింతించెడికాలమందు గులధా ధేమఱు దేలెంచ నా వనితారత్నము గాంచి మొక్కి యిటులఁ బల్కె ధరానిర్జరా! యనఘా! సర్వవిధంబులఁ హృదయ మా యజ్ఞాత్ముపై నిత్యఁ గావున నా ద్వాదశకుండి యాహరి నిటఁ బొందింప నివేదెదఁ.

౧౮౧

క! శ్రీపతిపాదారాధక! యీపనికిం దగినవాడ ధేమఱు యని బల్తోఁపఁగఁబంపించుటకే, నీపగిదిం గడఁగుచుంటి ధేమఱు! వేగఁ.

౧౮౩

అ! అనియుఁ జెప్పఁడగు ర ధేమఱుకు లొకకొన్ని నుడివి యంచె నంతఁ బుడమివేల్పు పద్మనాభుఁ జూచు ధేమఱుమట్టె నటంచు ద్వాదశకానగరికి వడిగఁజేరి.

౧౮౪

చ! చనిచని కాంచె దీప్తివిల ధేమఱు వరత్నవిరాజమానకాంచనమయరమ్యహర్యముచు ధేమఱుచతుష్పదచత్వరప్రపాదినిభృతముఁ మదేభరథ ధేమఱుతురంగమనోజ్ఞముఁ మహావనసహితంబు గోపకవి ధేమఱుము గమలేశవాసముఁ.

౧౮౫

అ! అవల నట్టి విప్రు ధేమఱుతు దర్శించి, యర్చుగొని భుజించి ధేమఱు కుశల మొసఁగి దీవెనలనుఁనూరక యుండుటఁ గనుచు మోహగోమహానాదంబు

వ! దేవా! యీ వసుంధరను విదర్భనామక దేశంబున కధినాథుండై భీష్మ కుండను నామంబున నొకఁడుండు. అతనికి రుక్మిణి యనంబరగు నొక కూతురైదు గరుకుఁ జెలియలై కలదు. త్రిపురసుందరి యగు నక్కన్యకామణి యనన్యలావణ్య తారుణ్యపుణ్యచరిత్రాగ్రగణ్యుండవగు నీయందు బద్ధానురాగమై పాణిగ్రహణ మహోత్సవప్రళయనాచికం జొందు సవినయంబుగా వాచింపుమని నన్నుం బంపిం చెంగాన విన్నవించెద వినుము.

౧౭౭

శా! నిత్యవందమహోదధీ! గుణనిధీ! ♦ నిర్ధూతదంభత్కుఢీ!
 న్దుత్యామ్నాయసమూహమార్గగఢధీ ♦ శూల్యాదిసంస్తవ్యధీ!
 దైత్యరాతివితానరక్షణనుధీ! ♦ త్వద్భక్తరాజ్ఞేవధీ!
 నిత్యంబుగ శుభమబ్బుఁగాత గొనుమీ! ♦ నేజేయు జోహరులఁ.

౧౭౮

క! నారదమునిచే మును నీ, చార్మితము నాలకింప ♦ సంపూర్ణముగాఁ
 గారణకారణుడ వనుచు, బూరితిగాఁ దోచఁబడెను ♦ భువనచరిష్ఠా!

క! ఇచ్చట నంతయు ఔమం, బచ్చటి ఔమాతిశయము ♦ లరుదుగఁ దెలుపఁ
 పొచ్చుగ వేడెద సర్వం, బచ్చుగ నెఱుఁగుదువు కృష్ణ! ♦ యైనను వినుమా!

ఉ! నీ మృదుభావ నీ నటన ♦ నీ సుగుణంబులు నీ చరిత్రముల్
 నీ మహిమంబు నీ బలము ♦ నీ ఘటనాఘటనప్రసక్తియుఁ
 నీ మహనీయరూపమును ♦ నీ కులగోత్రయశంబు లన్నియుఁ
 ఔమకరంబు లొట నిను ♦ జీవితనాథుగఁ గోరితి హరీ!

౧౮౦

ఉ! ఓ నరసింహ! సింహమున ♦ కూర్చితమైనటువంటి సామ్రాజ్య
 నాన యొకింత లేక యొక ♦ నక్క దురాశను గోరినట్లు బల్
 హీనగుణుండు చేదిధర ♦ జీశ్వరుడీ భవదర్శమా ననుఁ
 బూనికఁ బెండ్లిఁ జేసికొని ♦ పోవఁదలంచెడి దాన శ్రీధరా!

౧౮౧

ఉ! రమ్మనిఁ జేదినాయకజ ♦ రాతనయప్రముఖారివార మం
 తమ్మొనరించి రాక్షసవి ♦ ధానముగాఁ గొనిపోయి నన్ను యు
 క్తమ్ముగఁ బెండ్లియాడి మఱి ♦ దావకభర్మవికారచారునా
 ర్మ్యమ్ముల సర్వసౌఖ్యముల ♦ రంజిలఁజేయు మనన్యధన్యఁగా.

౧౮౩

తే! అంతిపురమందు నుంట నీ ♦ యబల నాకుఁ, జిక్కదని సందియంబును ♦ జెందవలదు
 దాని కొక యుపాయం బెదఁ,దలఁచియుంటి, నద్ది వలికెద శ్రీహరీ! ♦ యవధరింపు.

ఉ! ఎల్లి యనఁ వివాహమహా ♦ మేఁ గులదైవతయాత్రఁజేసి రం
 జిల్లుచు నూరిబైట నివ ♦ సింఘ భవాని కొనర్తుఁ బూజ న
 ఘల్లన నీవు వచ్చి మన ♦ సారఁగ నఁ గొనిపోమ్ము వచ్చెదఁ
 పుల్ల సరోజలోచన! య ♦ మోఘపరాక్రమవిక్రమక్రమా!

౧౮౫

క॥ రమ్మా! త్వర ననుగొన భారమ్మా! జగడంబుదుష్కుఁ రమ్మా! బహుదూ
రమ్మా! తత్సమయము వై, రమ్మా! నావయిని నీకుఁ రాజీవాటే! ౧౮౬

శ్రీకృష్ణుండు రథారూఢుండై కుండినపురికిఁ జనుట.

మ॥ అని యా రుక్మిణీభావ మాద్విజవరుం ఁ డాడంగ శ్రీకృష్ణుఁ డ
ల్లన దిక్కుల్ వెలుఁగంగ నవ్వుచు నిటుఁ ల్వాక్రమింప నీ పలుకుల
వినియుంటి డెవులార నాలలనవైఁ ఁ బ్రేమంబు నాశక్కుడా
టను నిద్రించుటగూడ లేదు నిశలఁ డిక్కిందు లేదో బుధా! ౧౮౭

క॥ కావున నీవడిగినపని, లేవనునొనరింతు నంచుఁ డెక్కున రథముగ
ఁగిని సిద్ధ మొనర్చుగ, నావేళను దారుకునకుఁ నాజ్ఞాపింపఁ. ౧౮౮

సీ॥ ఘనఘనాత్కారోరు ఁ ఘంటికాయుక్తంబు, రత్నరాజీవ్రభాఁ రాజితంబు
స్వర్ణశుంభత్కుంభ ఁ సంచయరుచిరంబు, బుష్పమాలాపాఁ భూషితంబు
శస్త్రాస్త్రకరవాల ఁ జాలసంపన్నంబు, నరుణసహస్రదీఁ వ్యధృతంబు
భక్తలోకావాస ఁ వైకుంఠనిర్మితం, బుత్తమాత్మమము మఁ హోద్భృతంబు
తే॥ వై బృహస్పతివమేఘపు ఁ మృకవలాహ, కాశ్యబద్ధంబు శుద్ధంబు ఁ హర్షదంబు
ఛత్రచామరయుతముగాఁ స్యందనంబు, దెచ్చి నిలిపె దారుకుఁడు తఁ ద్వేపునెనుట.

చ॥ నిలిచిన తేరుఁగాంచి హరి ఁ నెక్కిని సారథిమూఁపునందు ని
ర్మలనిజపాదపద్మములు ఁ రాజల నెక్కి స్వహస్తమిచ్చి డా
పల ద్విజనెక్కఁజేసి నిశఁ పారము ముట్టెటికాలమందుఁ జం
చలగతితోఁ జనం గడఁగె ఁ సాహసధైర్యనిబద్ధబుద్ధియై. ౧౮౯

అ॥ అంత రేవతీశుఁ డచ్యుతుఁ డొంటిగాఁ గన్యకార్థ మేగు ఁ గమనిక విని
కలివిశంకితుఁడయి ఁ బలమైనసేనతో, నరిగె గృష్ణువెంట ఁ నరుల నఱుక.

తే॥ అటుల వెడలి రమేశ్వరుఁ డబ్ధిశైల, నగరజనపదవనములు ఁ దిగువగాగ
వచ్చి యా విదర్భాంతర ఁ భాసమాన, కుండినోపవనంబున ఁ కు నరుదెంచి.

మ॥ పంచాశద్ధస్తమానాధికోన్నతప్రతస్తంబగు ప్రాకారంబును, ధనుశ్చర
సహితంబును, విస్తృతంబును, దుర్లంఘ్యంబును, దుర్గమంబును నై చాతుర్మాస్య
తరంగిణీకరణిం బయఃపరిపూర్ణంబునై యున్న భేయంబును, గూఢద్వన్ప్రియకోక
మరాళశారికాకీరపారావతాది విచిత్రవిహంగపరినానుకూలహేమకుంభధ్వజతోలకం
బులును గలధౌతమయసౌధరాజంబులును, సప్తదశయోజనపరిమితంబగు వర్త
లంబునుం గల్గి వెల్లు కుండినపురవరంబును గాంచుచు సహాసీనుండగు నద్ధరామరుం
బనిచి యంత ౧౯౩

క॥ కాంతాసంగ్రహణాత్మక, చింతకు ననువైన యొక్క ఁ చింతకు దిగువ
సంతసమున విడి హయముల, మంతసముం జేయుచుండె ఁ మనమున జనకా!

౮౭ పిదప భీష్మకుండు ధీమాయనుతః శిశు, పాలున కిడుదు నని ధరికి కట్ట
ణంబు నంత మండ ధి నం బొనరింపఁగా, నాజ్ఞ జేసె సేవ ధి కాభి కపుడు. ౧౯౧

సీ! కోటలు పేటలు ధి గొందులు వాడలు, గొలుపుకూటంబులు ధి గొమరుమిగిలె
మిన్ను ముద్దాడెడి ధి మేడల గోడలు, చిత్తరువులతోడఁ ధి జెలఁగుచుండె
దట్టంబు లై నట్టి ధి ద్వారబంధంములు, తోరణంబుల తోడఁ ధి సౌరుమితైః
దశతకధిమిధిమిం ధి దైతక్క యను వార, భామల యాటల ధి వారిబ్రబలె

తే! మంగళప్రదతూర్యముల ధి మాటి మాటి

కిని మొఱయుచుండె బూరుషు ధి లును వనితలు

నవపటంబుల భూషల ధి నవ్యపుష్ప

హారములఁ దేజరిల్లి రా ధి యూర ధిర !

౧౯౬

ప! అంత నక్కన్యకామతల్లికను జరత్నార్జి తామూల్యరత్నంబులచే నిర్మింపఁ
బడిన కల్యాణమండపంబున మంగళగీతవాద్యంబులు మ్రోఁగుచుండ సిద్ధులు
భూదేవిం జుట్టినట్లు సువాసినులు పరివేష్టించి పన్నీట జలకం బాడించి పరిమళ
ద్రవ్యంబుల భూషంబు లిడి చందనాదులం బూసి పుష్పదామంబుల వేసి దివ్యం
బరాభరణంబుల నలంకరించి తోడ్కొని రా శ్రుతిచతుష్టయపారంగతులగు
బ్రాహ్మణవరులు విఘ్నేశ్వరపుణ్యాహవాచనాదిశాంతికర్మంబులం జరిపి రత్న
బంధనముహూర్తంబు గావించి గన్యాదాత యగు భీష్మకుం డే తెంచి లక్ష బారు
వుల బంగారంబును దద్దివగుణంబుగా ముత్యంబులను సహస్రభారవస్త్రంబులను
బదివేలతోడవులను నాఱర్బదంబుల గోవులను నయుతగజంబులను దశలక్షరథం
బులను దశకోటితురంగంబులను గుడతలపర్వతంబులను సహస్ర్రసువర్ణ పత్రంబులను
నా బ్రాహ్మణపుంగవులకు వందనపూర్వకంబుగా నిడి వరనిరీక్షణంబు గావించునెడ,

౪! దమఘోషుడు తన తనయుని, గ్రమ మొప్పఁగ ధాత్రిసురులు ధి రక్షనుజేయఁ
సుమహారాంబరభూషల, నమితముగ నలంకరించి ధి యాచారవిధి. ౧౯౭

౫! మంగళగీతవాద్యము ల ధి మందముగా మొఱయుఁ లలంఁగులు

స్యంగళహారతుల గొన ఘ ధి నంబుగఁ బెండ్లికుమారు సల్పి మా

తంగము నెక్కఁజేసి యమి ధి తస్యకపాండ్రజరాసుతాదిసే

నాంగసుసంగతుండయి ప్ర ధి యాణ మొనర్చె విదర్భకో విభూ !

౧౯౮

౮! అట్లు పోవునప్పు ధి డా శిశుపాలుని, నెచ్చెలులగు ధి తోడినేత లెట్లా

కృష్ణయత్న మాల ధి కించి స్వమిత్రుని, గావఁ జనిరి మొనల ధి గలిగి యవల.

మ! వరబంధ్యావులతో నువాసినులతో ధి వారాంగనాశ్రేణితో

ధరణిదేవులతో గజావతులతో ధి ద్రాఘిష్ఠసైన్యంబుతో

శరసంతానముతో రథాశ్వములతో ధామంతలోకంబుతో
నరుదానట్లు వరుండు వచ్చుట విద ధర్మాశ్రు దాలించి తా.

౨౦౧

క॥ ఘనముగఁ బ్రత్యుత్థానముఁ బొనరిచి పూజించి వస్తు ధామంతలోకంబుతో
నిని శుభకరగృహములలో, నునికిని సల్పంగఁ జేసె ధర్మాశ్రుదా !

౨౦౨

ఆ॥ ఇట్టికాలమందు ధర్మాశ్రుదా నట్టిరుక్మిణియును, గాంచి యచ్చుతుండు ధర్మాశ్రుదా
గరము శంకితయ్యయి ధర్మాశ్రుదా కమలాక్షుపదముల, నిలిపి యిట్టులెంచె ధర్మాశ్రుదా.

ధర్మాశ్రుదా దుక్కిణి కృష్ణనికై నిరీక్షించి చింతించుట.

శా॥ మూర్తం బెల్లి కరగ్రహంబు గదిసె ధర్మాశ్రుదా భూదేవతల్ వచ్చి రా
యార్తతాణపరాయణుండు హరి యే ధర్మాశ్రుదా యిందు రాక్షాస ? మనం
బార్తి గుండెడి మన్మథోరథతతుల్ ధర్మాశ్రుదా వ్యర్థంబు లానో ? ఫల
స్ఫూర్తి జెందునో ? యిట్టివేళ విధి యే ధర్మాశ్రుదా బుద్ధి గటాక్షించునో ?

౨౦౪

మ॥ ధరణీదేవుడు సాగనో ? పథమునఁ ధర్మాశ్రుదా దైవాతెనో ? చేరెనో ?
హరి దర్శించెను ? యీపని దెలిపెనో ? ధర్మాశ్రుదా యాలించి యా కృష్ణుడు
సరిగాదంచు దలంచెనో ? యిటకుఁ గాం ధర్మాశ్రుదా తు వచ్చెనో ? కాళియు
గరుణ బర్హునో ? లేదో నాదయిన భాగ్యంబెన్న నెట్లున్నదో ?

౨౦౫

మ॥ శిశుపాలుండు తదీయసైన్యములతోఁ ధర్మాశ్రుదా వీటిలో
విశయాభావమనన్ములై జనకుడు ధర్మాశ్రుదా బెద్దన్న యవ్వనికే
వశగాఁ బెండ్లినొనర్చితిరుదురుగా ధర్మాశ్రుదా పద్మాక్షుఁ డేతెంచఁడే ?
యశుభంబో శుభమో యెదో నుడుపు ధర్మాశ్రుదా రాగ్రేసరుల్ లేరుగా !

౨౦౬

మ॥ ప్రతికూలించెను సంతరాయగిరిరా ధర్మాశ్రుదా ట్యజ్యభవిష్యేశుడు
ప్రతికూలించెను లోకశంకరకృతి ధర్మాశ్రుదా ప్రప్థంబు గౌరీశుడు
ప్రతికూలించెను సర్వలోకసృజన ధర్మాశ్రుదా ప్రాజ్ఞంబు వాణీశుడు
ప్రతికూలించెను గోధరామరతతుల్ ధర్మాశ్రుదా ప్రారబ్ధ మిట్లుండెగా.

౨౦౭

క॥ ఎదిచేయను ? నదిమానను ? నది దిక్కుటుపొవనగును ? ధర్మాశ్రుదా యెందుండదగు ?
సదయుం డభయప్రదుడును, విదితుడునగు చక్రి యిటకుఁ వే రాడుగదా.

క॥ అని చింతించుచు బలుమఱు, వనజాక్షుండు వచ్చెననుచు ధర్మాశ్రుదా భవనాట్టము నె
క్కును గనుఁ గ్రమ్మఱుఁ గ్రమ్మఱు, జను వచ్చును మిన్నకుండు ధర్మాశ్రుదా పైవక వగచుగా.

ఉ॥ కట్టదు మేల్మీచీర బాడఁ ధర్మాశ్రుదా గట్టదు తల్లికి దండ్రీకిం దలఁ
గట్టదు మంచిపూల్ నడుముఁ ధర్మాశ్రుదా గట్టదు మేలిమికాంచిచే జెవి
జెట్టదు కీరనాదములఁ ధర్మాశ్రుదా జెట్టదు నోటను బట్టడన్నముగా
జెట్టదు కస్తూరి నొసలఁ ధర్మాశ్రుదా జెట్టదు స్వర్ణ వికారభూషణ.

౨౦౮

ఉ॥ చూడదు దర్పణంబు సరి ♦ చూడదు నెచ్చెలురాండ్ర మోముల
జూడదు పెండ్లి వింతలను ♦ జూడదు స్వీయశరీరసౌఖ్యముల
బాడదు దివ్యగాత్రమున ♦ బాడదు వల్లకిపూర్వకంబుగా
నాడదు మాటలేవియును ♦ నాహరిపైగల కూర్చి యెట్టిదో. ౨౧౧

తే॥ ఇటులఁ గృష్ణురాకను నీరిక్షించు భీష్మ, కాత్మజకుఁ బ్రతిభాషణం బాడ ననఁగ
వామపార్శ్వంబు కంపింప ♦ భైష్మి యలరి, తిరుగుచుండఁగ నావిప్రుఁ ♦ డరుగుదెంచి.

ఉ॥ అమ్మ! ఫలించె నీతిలపు ♦ లాహరి సాకనులారఁ గాంచియో
గృహ్యుగు పూజలొంది మన ♦ సారఁగ నీ శుభవాచికమ్ము స
ర్వమ్మును జెప్పి నీనుగుణ ♦ రాజని వర్ణనజేయ నాతఁడు
సమ్మదమొంది యీపురికి ♦ సాగి త్రుటిం జనుదెంచె రుక్మిణీ! ౨౧౩

చ॥ అనపుడు రుక్మిణీతరుణి ♦ యగ్రజవర్య! మదీయసూక్తుల
విని చని ద్వారకాపురికి ♦ వెన్నుని దోడ్కొని వచ్చియుంటి వీ
పని కుపకారముగ దగిన ♦ పాటిది యేదియు లేదు గాన వం
దనము లొనర్తు నైకొనుమి! ♦ ధన్యచరిత్రను నైతి నీకృప. ౨౧౪

వ॥ అంత నద్ధరామరుండు సంతుష్టహృదయంబుతో నిట్లనియె. ౨౧౫

మ॥ తరళాక్షి! ధనధాన్య హేమమణిసా ♦ ధన్యాదులగ మించి త
త్పరమేష్టిప్రమథాధిపేంద్రముఖదే ♦ వశ్రేణియోగీంద్రుడు
మృగమై సౌఖ్యదమై యఘాఘగిరివ ♦ జంబై శుభంబై న త
ద్ధరిసందర్శనభాషణాదిధన మి ♦ ప్తభృగదా నీపని. ౨౧౬

అ॥ ఇంతకంటె నాకు ♦ నేమి గావలె నమ్మ! స్వర్ణముఖపదార్థ ♦ చయము దిరమె?
సీరను సంబరమున ♦ దీర్ఘసుమంగలి, వగుచు మనుమ! మరువ ♦ కమ్మ! నన్ను.

ఉ॥ ఆవల భీష్మకుండు నుప ♦ యామముఁ జూడఁగ రామకృష్ణుల
దేవులు వచ్చిరం చవని ♦ దేవముఖంబున వించు నర్ఘ్యపూ
జావిహితార్థసంచయము ♦ జక్కని కానికలం గ్రహించి తూ
ర్యావధి మ్రోయ విందులు న ♦ యంబున వెన్నొనఁ జేరి వారిని. ౨౧౭

తే॥ అర్ఘ్యపాద్యము లిడి ♦ యర్పించి రత్నాంబ, రాభరణము లిచ్చి ♦ యరరె! వీని
“కామ నిడకపోతి” ♦ నంచు నానంద వ, నమున విడిదిఁ జూపి ♦ నతులిడి చన.

వ॥ అంతఁ గర్ణాకర్ణికగాఁ బౌరజనం బా శౌరి చేరిక విని యానందవనంబున
కరిగి యా నందనందనసుందరవదనారవిందామృతంబు నమందంబుగా నిజనయనాంజ
లులతోఁ గ్రోలుచుఁ బరమానందంబుఁ బొంది యిట్లనిరి. ౨౨౦

చ॥ తగిన మనోహరుం డితఁడు ♦ తాదృశరుక్మిణి కామ భార్యగా
దగినది యీ మహాత్మునకు ♦ దంపతిభావము వీరి నిద్దఱిం

దగులగఁ జేయఁ బూర్వసుక్మ ధంబుల ధారకు ధార పోతు మీ
జగమున నిట్టి యాపనియు ధ సద్గణి యుండునె? తిర్గిచూచినా.

౨౨౧

ఉ॥ ఎప్పుడు మావిదర్శధర ధ ణీశునఁ కీఘనఁ డల్లుడొనొ యిం
కెప్పుడు తద్గృహంబునకు ధ నీ కమలేక్షణఁ డేగుదెంచునో
యెప్పుడు కన్నులార నట ధ నీ కమలాహృదయేశుఁ గాంతుమో
యప్పుడుగాదె మా జనులు ధ సార్థకమా వృధయాను గానిచో.

౨౨౨

వ॥ ఇట్లు పరస్పరం బాడుకొను సమయంబున.

౨౨౩

శ్లో॥ రుక్మిణి కులదేవతాపూజకై బయలుదేరుట.

సీ॥ వందిమాగధులు గైవారంబులం జేయ, వివిధతూర్వంబులందలిమ్రోయఁ
గమనీయరాగముల్ గాయకులుక బాడ, వారాంగనామణుల్ బలిసియాడ
నర్జునచ్ఛత్రాదులనుజేవులుం బట్ట, జట్టముల్ బ్రీతితో జట్టుముట్ట
మంగళారతులతో మానినుల్ సనుదెంచ, నాత్మీయచేటికలరుగుదెంచ

తే॥ నలుగడల జయశబ్దముల్ సెలఁగ ద్వీరద, తురగరథరథియోధులు దూరముగనె
భద్రముగఁ జూడ నగరునభైష్మివెడలి, గిరిజ నర్చింప నేతెంచెహరిహృతమతి.

ఆ॥ అటుల నామె వచ్చి యాలయస్థితదేవి, పాదపద్మములకు ధ బాధభక్తి
శిరము ధరణినంటఁ జేసి నమస్కృతు, లిటుల వేడఁదొడఁగఁ నలమియెసఁగ.

ఉ॥ అంబ! మదంబ! సర్వజగదంబ! గజాస్యషడాననాంబ! త

త్వంబరవైరిహారికుల ధ సాధ్వీమణీ! భవరోగహారిణీ!

కంబుగళా! భవాని! యధి కంబుగ నమ్ముచు మ్రొక్కుచుంటి హ

ర్షంబు ఘటిల్ల నన్ను వారి ధ రాణిగఁ జేయు మభీష్టదాయిని!

౨౨౪

వ॥ అనిశ్చిప్తార్థించుట సకియ లాలించి చెలీ! యా కృష్ణనామంబుఁ బలుక
వలదు. శిశుపాలుండుద్దిష్టుండగు వరుండు. కాన నతని నామం బుచ్చారణార్థం
బని వక్కాణింప ధిక్కరించి యక్కన్యకాలలామ నెక్కొని క్రమ్మట నక్కమ
లాక్షణంజే భర్త యగు నట్లు కావింపుమని యా శర్వాణిం బ్రార్థించి గంధాక్షత
పుష్పఘాపదీపాపూపతాంబూలనీరాజనాదు లొసంగి యర్చించి భూషణంబు
లర్పించి భూసురతరుణీమణులకును, దక్కుంగల సాధ్వీలకును బూజించి మ్రొక్క
నవ్వార లిట్లు దీవించిరి.

౨౨౫

సీ॥ శతయాపఁబోలిన ధ సౌందర్యమమరుత, జానకివలె నోర్పు ధ సంఘటిలుత
వాణితోఁ దీటగు ధ వాణియు గల్గుత, శివవలె శీలంబుఁ ధ జెలఁగుఁగాక
ననమాలిభక్తాభ ధ పతిభక్తి యలరుత, శచివలె భోగముల్ ధ సంభవిలుత
లక్ష్మీనిబోలి క ధ శానిధివగుఁగాత, దక్షిణఁబోలు ము ధ తైదు వగుత

తే॥ మటి యరుంధతితోడ సమానమైన, భర్తృశుశ్రూషణసక్తిప్రబలుఁగాఠ
గోర్కిలీరికలైత్తఁగాఁగొప్పవాసి, గలుగ మనుమమ్మ! రుక్మిణీ! లలితచరిత !

చ॥ పిదప విదర్భరాజసుత ♦ వీడి మునివ్రత మాఘఁ గ్రమ్మట
సదయకు సీత్యరప్రియకుఁ ♦ జాగిలి మ్రొక్కి ధరామరాంగనా
పదములకుఁ నతుల్ సలిపి ♦ బంధుసఖిపరివారపంక్తితోఁ
గడలెను దద్దహంబు విడి ♦ గంధగజేంద్రసమానయానయై.

౨౨

తే॥ కోటిచంద్రప్రతికాశకుందరదనఁ, బద్మనయనను భైష్పిడబ్బటుగాను
సునిధి నిర్ణుల్ గనినట్లుశూరులైన, కరిహయారోహకరఘలుఁగాంచి యపుడు.

చ॥ అడలిరి సూచినందులకు ♦ హర్షముఁ జెందిరి నెమ్మనంబులం
దుడిగిరి సర్వచేష్టలను ♦ నూడ్చిరి మానగభీరిమాధృతుల్
విడిచిరి సేతిశూపులను ♦ వీడిరి రధ్యకనద్రధాలుఁ గ
న్నడిరి కరమ్ము గోడపయి ♦ వ్రాసిన బొమ్మలకై వడి విభూ !

౨౩౦

తే॥ మటియు స్వీయదేహంబును ♦ మరచి నేలవ్రాలి రట్టి వైదర్భియా ♦ పప్రకాశ
హసన లజ్జ కటాక్షంబు ♦ లనెడి కామ, బాణములచేత దెబ్బలఁ ♦ బడుచు వారు.

తే॥ ఇట్లు లిల వ్రాలు రాజుల ♦ నట్టి భీష్మకసుత క్షీగంటఁ జూచుచుఁ ♦ గాలినడక
నల్లనల్లన నడచుచు ♦ నాత్మచిత్త, గతమనోరథప్రాప్తంబు ♦ గలుగుచుండ.

శా॥ వీరక గాంచెను గొస్తుభోజ్జ్వలితుని ♦ బీతాంబర విరుని
శ్రీకారుణ్యపయోధిని గుణనిధి ♦ శీలిఁ జగన్మోహనుఁ
రాకాపూర్ణసుధాకరాస్యరుచిరుఁ ♦ రాజీవప్రతీక్షణుఁ
శ్రీకృష్ణుఁ బహుభూషణాన్విత లస ♦ జ్ఞమూతవర్ణాభుని.

౨౩౪

తే॥ కాంచి తద్రూపరుచిచమ ♦ త్కార శూర
తాగభీరిమాప్రాయముల్ ♦ దలఁచి యామె
యిప్పుడా హరి ననుగొని ♦ యేగినఁ గడు
బాగుగా నుండునని యెంచు ♦ పట్టునందు.

౨౩౫

శ్రీకృష్ణ విజయము.

చ॥ ఘంటామంజీరమంజులనాదసమన్వితంబును, మంగళకరోత్తుంగసంగతంబు
నగు నరదంబును, వాయువేగంబుతో సారథి యగు దారుకుండు ద్రోలఁ బార్థసారథి
నిజయోధయూధసంఘట్టనంబునఁ బరిపంధులగు జరాసంధాదిపసుంధరాధినాథుల
పరూధినులను ఝుంఝూమారుతంబు నీరజవనంబును భంగంబు గావించినట్లు
భేదించుచు విహగేంద్రుం డమరావతిస్థితనందనవనంబున కరిగి యమృతంబుఁ గొని
చనుదెంచి నట్లా స్త్రీ కదంబంబునం జొరఁబడి పసగల పసిడిపసిమిని మిసమిస

లాడు నానుందరిని సంగ్రహించుకొని ప్రతిద్వంద్వకర్తకతోరం బగు శార్ఙ్గము
డంకారం బెడనెడఁ గావించి దేవకుందుభిబృందంబు శబ్దింప యడుచుండుభులు
మ్రోయఁ గిన్నరకింపురువచారణవిద్యాధరగంధర్వాప్సరోజనంబులు లాస్యంబు
సల్పి పూలవాసం గురియ జయజయారావంబులు దశదిశలం తెలరేగఁ దనస్యం
దనంబున నిడికొని సృగాలజాలమధ్యంబుచుండి సింహం బాహరంబు గొనివచ్చిన
భంగిం జనుదెంచి యాదవధ్వజుని ముందు నడువ బలభద్రుండు తోడుగా
రా ద్వారకాపురమార్గంబు బట్టి యరిగె. అంత నాస్థలంబునఁ గోలాహలం బుప్పు
తిల్లుట జరాసంధాదిరాజు లాలించి యోర్వజాలక

౨౩౬

ఉ॥ త్సుద్రస్యగాలజాతి సని ♦ గొప్పమృగేంద్రుల కీర్తిగొంచు బల్

భద్రముఁజెందినట్లు యదు ♦ వంశజు లీ మనవాసిగోడ న

చ్చిద్రముగా విదర్శనుతఁ ♦ జేకొనిపోయి రింకేల జన్మముల్

నిద్రలఁ బోతిమో బలము ♦ నీరసమయ్యెనో విండ్లు గాల్సనో.

౨౩౭

వ॥ అని పరస్పరం బుద్బోధించుకొని యాడెడి నామురులవడి క్రోధపరులై
శస్త్రాస్త్రంబులం దాల్చి తనుత్రాణంబులను ధరించి రథంబుల నధిష్ఠించి చతురంగ
బలంబులంగూడి యాదవులతో యుద్ధం బొసరింప సన్నద్ధులై యుద్ధతిం జని పొండ్ర
కుండు రెం డత్రోహిణులవాహినితోడను, విదూరధుండు మూఁ డత్రోహిణుల దండు
తోడను, దంతవక్త్రుం డేనత్రోహిణుల మొనతోడను, శాల్వండు మూఁ డత్రోహి
ణులమూఁకతోడను, జరాసంధుండు పదియత్రోహిణుల పౌఞతోడను, మఱియుఁ
దక్కుంగల రాజులు దమకుఁదగిన పైన్యంబులతో హరిసమ్ముఖంబున కరిగి యహం
కారంబున హుంకరించి ధిక్కరించి నిలు నిలుఁడని హెచ్చరించి నిజచాపంబులను
మాటిమాటికిఁ డంకరించి సంగరరంగం బంధకారబంధురంబుగాఁ బ్రయోగింప
నయ్యాదవు లాత్మరాతిబలప్రలయజలధిం దరింప దివ్యపోతప్రాయులై చనుదెంచి
తృణీకరించి రండు పోరాడుఁడని కోల్లలఁజేసి మార్కొనుసమయంబున నా చంచ
లాక్షి కాంచి భీతమృగేక్షణయై సిబ్బితిప్రబుబ్బకొన నిబ్బరించుకొనుచు నబ్బలానుజ
నాననంబు విలోకింప నా మహామహుండు

౨౩౮

క॥ చెలిరో ! యడలెదవేలా ?, యలఘుతరాభీరబలము ♦ లదిగో శస్త్రా

దులతోఁ బొరుషములతోఁ, దలపడె నిక ముందఁగలవు ♦ తదరిధ్వజునుల్.

వ॥ అని భయంబుదీర్చి విలాసంబుగఁ జూచుచుండ బలభద్రుండు ప్రలయ
రుద్రమూర్తిం గ్రుద్ధుండై హలముసలగదాద్యాయుధంబులం దాల్చి సేనానియై
ప్రోవ యాదవబలంబు లహంకరించి హుంకరించి భేరీభాంకారశింశనీటంకారనిస్సాణ
ధణధనాత్కార శతాంగ నేమిపటపటాత్కార కుంభిషేంకారాభరణయుగయుగాత్కార
కింకిణీకిణికాత్కార రథ్యఘంటాఘటాఘటాత్కార వివిధ కేంకారంబులతో నుత్ప

హించి యెదిరించి మత్సరగ్రస్తులగు నరాతినేతృపదాతివ్రాతంబుల నమ్ములం
 గ్రుమ్మియు విండ్లను వేసియు గదలం బాఁదియు ముద్గరంబుల మోఁదియు
 ముసలంబులం జనుపుచుఁ గత్తులం జించుచు శూలంబులఁ వంచించుచు
 నడిదంబుల నడచుచుఁ గుతారంబుల భేదించుచుఁ గుంతంబులఁ గ్రుచ్చుచు సురియల
 నఱుకుచుఁ బట్టిసంబులం బ్రద్దలుసేయుచుఁ బరిఘులం జిమ్ముచు ముష్టులను మొట్టుచుఁ
 గాళ్ళం దన్నుచుఁ జేతులం ద్రిప్పచు రథరథ్యసమరపరికరసహితంబుగా ధ్వంసం
 బొనరించుచుండ బ్రహ్మాండనాయకుండగు శ్రీకృష్ణుండు వైరివీరమహారణ్యంబున
 దావవిధంబునం జొరఁబడి బాణకృపాణచక్రగదాద్యాయుధంబులతో విభిన్నంబుగా
 నూగువులు వేటువేటుగాఁ జేతులు చిందరవందరగాఁ బార్శ్వంబులు పాడుగా దంతం
 బులు విశ్లేధంబులుగాఁ గవచంబులు విశీర్ణంబులుగా వక్త్రంబులు వక్రంబులుగా
 నంగంబులు వికలంబులుగా దేహంబులు రక్తమయంబులుగా రథంబులు చూర్ణంబు
 లుగా రథ్యంబులం గూల్చి రథికుల నుఱుమాడి పతాకలం జించి పరివారంబులం
 బలాయితులంజేసి యుల్లంబునం బెల్లుగ నుల్లాసంబు నిండ జగదేకవీరుండని బృందా
 రకు లగ్గింపఁ బ్రవర్తిల్లుచున్న సమయంబున మహాబలుండగు శాల్వుండు కని కినిసి
 యనిమొనకుం జని నిజగదావిద్యాధన్యతఁ జూపఱ కద్యులంబుగా గదతో నగ్గడినిం
 బ్రహారింప నాగదాగ్రజుండు తద్గదావిధుండై మూర్ఛిల్లియుఁ గ్రమ్ముత లేచి
 ధనుర్బుధుం బాపి లక్ష్మభారసమన్వితంబును, గామోదకీసమంబును మహత్తరంబు
 నగు గదను నిజాగ్రజన్ముం డందఁజేయ గ్రహించి జంభభేది జృంభించి దంభోభితో
 మహీధ్రంబులం గొట్టినట్లా శాల్వునిం బ్రహారింప నలండు తత్ప్రహరబాధితుండై
 శత్రుహతంబైన వృక్షంబుమాడ్కి నేలం గూలుట బాండ్రకజరాసంధధంతవక్ర
 విదూరధులను నలుపురు వీరు లేతెంచి పోరాడం గడంగి రందుఁ బాండ్రకుండు
 కువాక్యంబులచే మైత్రి నశంపఁజేసినట్లు దశవిశిఖమ్ములఁ దద్గరుడధ్వజముఁ ద్రుంచె.
 దంతవక్రుండు నిజగదాఘాతంబునఁ గఱ్ఱతో ఘటంబుల భంగంబుజేసినట్లు తద్రథం
 బును జూర్ణం బొనరించె. జరాసంధుండు తత్తురంగంబులం గూల్చె. విదూరధుండు
 తత్సారథిం బ్రహరించె. అంత రేవతీకాంతుం డాగతుండై కల్పాంతకృతాంత
 సన్నిధుండై ముసలంబుంగొని హేరాళకరాళవక్త్రవిశాలుండగు దంతవక్రుని
 మూర్ఛంబునం బాఁది యారెండు వక్రంబగు మొగంబుతోఁబాటు దంతంబులు వంక
 రగా నిజానుజన్ముండు రుక్మిణీసహితంబుగా హసింప నేలంగూలంజేసి జరాసంధ
 విదూరధపాండ్రకులను విరామంబులేనిమాడ్కి ముసలంబునం గసిదీట మోఁద
 నమ్మువ్వరు నొచ్చి రక్తసిక్తాంగులై సామ్మసిల్లిరి. వెండియుఁ దత్రైవ్యంబు లేతేర
 బలుండు గాంచి యాగ్రహించి హలంబున నొక్కమా తాకర్చించి ముసలంబునం
 దశయోజనపర్యంతంబును రథిరథకరితురగపదాతిచ్చత్రచామరంబులు హతంబులై

నిండం బ్రహరించి జగజ్జీయమానుండయ్యె. అంత జరాసంధాదిరాజులు మూర్ఖు
దేతీ నష్టోత్సవులగుటయకాక మరణావశిష్టులై నోట నురువులు గ్రమ్మి వరదలై
పాట రోజుచు నాలిం గోలుపోయినవానిలీలను, బెన్నిధిం బోగొట్టుకొన్న
మానిసిచందంబునను, నేలకు మొగంబువేసికొని యమితంబుగా విచారపడుచుండు
శిశుపాలుం గాంచి శత్రుహతుండవుకాక బ్రతికితివిగదా యని సంతోషించి
యతని కిట్లు పల్కఁ దొడంగిరి. ౨౪౦

తే॥ పురుషశార్దుల! కలుషంబుఁ బొందవలదు, బ్రతికియుండినఁ బెక్కురుఁ సతులు నీకు
గాఁగలరు మఱి మనకిది ధక్ష్మకాల, మంచునం గాల మొకకొంత యరుగఁదగును.

క॥ తేపే ద్వారక కరుగుచు, గోపంబున నర్వగోప ధుల నల సీరి
గోపాలకృష్ణఁ జంపెదఁ, దాపం బడఁగంగ నీకు ధైర్యము గొమ్మా! ౨౪౧

తే॥ అట్లు మిత్రసంబోధితుఁ డగుచు జైద్యుఁ
డాత్యచంద్రికాపురమున ధ కరిగె నంతఁ
బాండకాదులు దమతమ వాసములకుఁ
జనిరి చావఁగ మిగిలిన చమువుఁ గూడి. ౨౪౩

సర్వ రుక్మిణి కృష్ణుని వెంబడించి పోరుట.

చ॥ చెలియల సంగ్రహించుటయు ధ స్నేహితబంధుపరాధవంబుఁ జా
రులవలనఁ జెవిం బడఁగ ధ రుక్మి యనంబడు భీష్మకాత్యజం
డలఘుబలుండు క్రుద్ధుడయి ధ యా యని మీసలఁ ద్రిప్పి యిట్టులగా
బలికెను భూభుజుల సఖులు ధ బండుగుల్ఫ వినుచుండ భూపతి! ౨౪౪

తే॥ సమరమందున శ్రీకృష్ణఁ జంపి నాదు, చెలియలగు రుక్మిణి గొని ధ చేరనేని
సకలభోగాస్పదంబును ధ సౌఖ్యకరము, నైన యీకుండినపురికి ధ నేను రాను.

వ॥ అని శపథం బొనరించి దివ్యంబగు వర్మంబును, ఘనంబు నంబుదనిర్మి
తంబు సింధుదేశజనితంబు నగు శీరస్త్రిణంబు సౌవీరదేశభవంబగు చాపంబును,
కాలిలాటదేశసంజనితం బగు నిషాధిద్యయంబును, మేచ్చదేశసమార్జితం బగు
ఖడ్గంబును, గౌటజంబగు చర్మంబును నేతరీయం బగు మహాశక్తిని ఘూర్జరాష్ట్రో
ద్భవంబగు గదను, వంగజం బగు పరిఘంబును, గౌంకణం బగు హస్తత్రాణ
గోధాంగుళిత్రాణంబులను ధరించి కిరీటాంగదకుండలాదిభూషణంబులం దాల్చి
జైత్రం బగు రథం బెక్కి యశోహిణీద్యయపరిమితనైస్యంబుఁ దోడ్కొని వెన్నుని
పిటుండనం బఱుగిడుచుఁ బోరాడఁబోవునంతలో బలరాముండు నూచి నిజచమూ
సమన్వితుండై తత్తైస్యంబు నుఱుమాడుచుండినను నతివేగంబుగా శతాంగంబుఁ
ద్రోలించి హరిని ధాసి యిట్లునియె. ౨౪౬

చ॥ యదుకులనాపకా! నిలువు + రా! యెటకేగద? వార! నాస్వస్థా

విదధితమత్తవైరికులు + భీష్మకపుత్రకు నంగరాజు నా

హృదయమునా గణింపక య + భేచ్చ హరించి గమించుచుంటివే?

యిది దగునే? త్యజించి సతి + నేగుమ! చచ్చెద నట్లు లేనిచో. ౨౪౭

క॥ తుచ్ఛా! గోపాలుడవయి, యుచ్చిష్టము మెక్కుచుందు + పుటకవే? మును ద
స్తేచ్ఛధరానాథునకు బ,లోచ్ఛానజరాత్మజునకు + నోర్వక మొనలో. ౨౪౮

తే॥ మఱి యయాతిశాపంబున + గరముభ్రష్టు

దవయి చసలేదె? డట్టు + దపులలేదె?

యిట్టివాడవు మాతోక + నెన యగుగువే?

విడుపు రుక్మిణి లేనిచో + బడెద నవని.

౨౪౯

చ॥ పలికి యటుత్ కళోరముగ + వైరిబలంబును జూడకుండ న

మ్ములబొదినుండి విల్లోకటి + బొంది చెవిం దగులంగ లాగి ముం

గలగల శృష్టుచె విసర + గాంచి యతం డొక శాతహేతితో

జలువను బట్టి నాయకుడు + సెండినకై వడి + ద్రుంచె వ్రేల్చిడి

౨౫౦

చ॥ అటువయి రుక్మి వేటొకటి + హైనుగుణించితచాప మూని వే

పటుదశసాయకంబులను + భద్రముగా జలజేసి శౌరి ను

త్కటముగఁ గొట్ట నాలోడును + దత్తవమునా గుణయుక్తసంస్మృతి

దిటముగ మూపినట్లు లోక + దివ్యశిఖ గొని చెండి వెండియు.

౨౫౧

తే॥ వెలు శ్రీవైఖాంబునకాభీష్మోసుతు, ధనువు రెండుగా విడిచి మధ్యమునవంద

భల్లముల వేసె రుక్మివైభోరుషమున, సంత వైదర్భిడు గాంచియాగహించి.

తే॥ ఓరి గొల్లడ! యిప్పుడు నీయుసురు లేగు, గాచికొమ్మని దీప్తిప్రకాశమాన

శక్తిని బ్రయోగించెను + జక్ర రునుమ, నద్ది గని గదాగ్రజునుజిద్దుతోడ.

చ॥ మదనదశేషశత్రుకుల + మారణకర్మకృతార్థతాలస

ద్దదఁగొని వేయ నద్ది దృఢ + తావిదితంబగు వాని శక్తిని

జదిమియు రెండు తున్నలుగ + సారసి గీటణగించి తేరుపై

గొదకొని వ్రాలి చూర్ణముగ + గొట్ట గిరి బవి కొట్టినట్లుగ.

౨౫౨

తే॥ భైష్మకుం డంత స్వక గదాబద్ధనాథు, గొట్ట సతఁడు చక్రంబుతోఁగొట్ట నుసిగ

పెనుక రుక్మి వంగజ పరిఁఘను రమేశ్వ, రాంసమున బాడి యార్చె భీమాభరీతి

న॥ అంత శ్రీకాంతుండు తత్పరిఘాఘాతంబునం బుష్పమాలాఘాతంబు

పడిన మాతంగేంద్రంబు భంగిం దై నాటి దానితోడనే యారుక్మిం జిక్కిం బ్రహ

రింప నవ్వాడించుక నొవ్విపడిన మనంబుతో శౌరిం దూఱుచు నసిచర్మంబునకు

లోనుడియ నా యంబుజాంబుం డాలోకించి సులువుగా స్వఖడ్గచర్మమున నద్దానిం

జీర్ణి కృపాణపాణియై సమీపించు నవ్వాని శిరస్త్రాణంబును దనుత్రాణంబును హస్తాంగుళిత్రాణంబులను విచారించి ధారణిపై భుజబండంబులతో నతనిం బడవైచి మృగంబుపై మృగేంద్రం బెక్కిన చక్కిని నారోహించి మిక్కిలి పదనుగల తన నందకం బను కత్తితోఁ గసిదీఱఁ దత్కంధరంబును నఱుక నుద్యుక్తు డగుట రుక్మిణి వీక్షించి భ్రాతృవధకు ఖన్నయై వగచుచు శ్రీహరిచరణారవిందంబులపై వ్రాలి వినయభయంబులతో నిట్లు ప్రార్థించె.

౨౧౬

ధ్రువకోకిల॥ భువననాయక ! పుణ్యపూరుష ! ♦ పూతజీవితభావితా !

భవగదాభిషగ్వరా ! భవ ♦ పద్మయోనిసురేశ్వర

స్తవనపాత్ర ! యమిత్రభంజక ! ♦ జ్ఞానరూప ! దయానిధి !

యవనిభారహృదగ్రగణ్య ! ర ♦ మాదిసాధ్యమనోహరా ! ౨౧౭

తే॥ నీవు యోగీశ్వరాగమ్య ♦ దేవుడవుగ, నీమహిమము నెఱింగడి ♦ నేర్పులేక ప్రతిఘటించిన నా యన్నః బాహుళాలి, సాలభుజ స్థూలకునిఁ జంపఁజనదు నీకు

చ॥ అని వినుతింపఁ గట్టిచెలి ♦ యన్నకునై మొఱవెట్టుదానినిఁ

గనులను నీరు నీరధిఁగఁ ♦ గాఱ్ఱు పరిత్రను రుక్మిణిఁ స్వభా

ర్యను గని చింత మానుము త్వ ♦ దగ్రజఁడో బ్రతుకంగలం డటం

చు నుడివి తత్కియఁ విడిచి ♦ చుల్కునఁజేయఁ దలంచి నవ్వుచుఁ. ౨౧౮

శా॥ బావా ! రమ్మని తత్కటిస్థలము బ ♦ ల్బంధించి గద్దించి ధా

రావిభాజితఖడ్గముం గొనుచు న ♦ క్తేశ్వశ్రుకేఁంబులఁ

జేవఁజేర మొనర్చె నొక్కదెసనే ♦ సీరాయుధుం డెప్పుడే

యా వైదర్భునిసేనఁ జంపి తమితో ♦ నచ్చోటి కెఱెంచియుఁ. ౨౨౦

❧ బలరాముండు సహోదరభిన్నయగు రుక్మిణి నూటడించుట. ❧

ఉ॥ కాంచి విదర్భరాట్సుతు మొ ♦ గంబు దయామతి వాని కట్టులఁ

ద్రెంచి యిదెంతచెడ్డపనిఁ ♦ దేరఁగఁజేసితివోరి కృష్ణ ! హిం

సించుట యింతకంటెఁ గడు ♦ తేమముఁ గూర్చెడి సేతగాదె యో

జించుమ ! పాడియోనొకొ ? యి ♦ సీ యనరే ! మనలోకులెల్లరుఁ. ౨౨౧

తే॥ మనకు బావయు రుక్మిణిఁవనిత కన్న, పూజనీయుఁడు నగు రుక్మిభూమిధపున

కిట్టి మానభంగంబు ఘటించదగునె? యాడి ఖిన్నయౌ భైష్మికిఁననియె నిట్లు.

వ॥ కల్యాణీ ! నీ ప్రత్యక్షంబునం గృష్ణకృతంబగు సహోదరమానభంగంబు నకు సహింపుము. వగవకుము. నా వాక్యంబు లాకర్ణింపుము. ప్రియంబుగాని యప్రియంబుగాని కాలాధీనంబులై యుండు. తత్కాలంబు చక్రంబువిధంబునం బరిభ్రమించుచుండు. జీమూతంబులు మారుతంబునకు వశంబైనట్లు జగంబు కాలంబున కధీనంబై యుండు. అయ్యది భగవత్స్వరూపంబు. తత్కారణంబుననే

యది, యనుల్లంఘ్యంబు. అహంమమేతిభావంబు జగద్బంధకారణంబు తదస్యంబు మోక్షంబు. సుఖదుఃఖంబులు పురుషాత్మవిభ్రమంబులుగాని యితరంబులుగావు. మిత్రుండనియు, సమిత్రుండనియు, సధికారియనియు, దాసుండనియుఁ దలంచుట సంసారఘోరతమంబున సంభవంబైనదని తెలిసికొనుము. కాన ననంతంబగు చింతను మాని స్వస్థంబగు మనంబుతో సుఖంపుమని యనేకవిధంబుల నూఱడించి పరాజితుండగు రుక్మిణిం బూర్వోక్తంబుగా బోధింప నాతండు వారిని వీడ్కొని విఘలమనోరథుం డగుట తత్కృతస్వాకారవికారంబునకుఁ జింతించుచుఁ దపం బానరింప సంకల్పించి వనంబునకుం జన నుద్యమించి మంత్రివరులచే నాగి కుండిన పురప్రవేశంబు జేయక భోజకటకం బను పురంబున కరిగి వాసంబుఁ గావించె. అంత

తే! ధైష్ఠి వైమనస్యంబును, బాహుద్రోలి

యలరు హరి జయదుందుభుల్, సెలంగ రామ

సహితుడై రుక్మిణిం గూడి, సకల యాద

పులును వెన్నాడ ద్వారకా, పురికి నరిగె.

౨౬౪

శ్రీకృష్ణుండు ద్వారకాపురంబున రుక్మిణిం బెండ్లాడుట.

వ! అంతఁ దన్నాగరులు రుక్మిణీకాంతతత్కాంతాగమనంబు విని తమ దివ్యసదనంబులం బన్నీట నలికి సుగంధద్రవ్యంబులం జలికి కర్పూరంబుల మ్రుగ్గులం బెట్టి పరిమళత్పవ్వహంబులతోఁ దోరణంబులందుఁ దోరణంబులం గట్టి నవ్యాంబరభరణంబులం దాల్చి సీరాజనంబులం బట్టి బంధుమిత్రపరివారసహితంబుగా వీణావేణుమృదంగపణవధక్కాదిసకలమంగళవాద్యంబులు మ్రోఁగుచుండ వారాంగన లభినయపూర్వకంబుగా నాడుచుండ గురుకవివిబుధు లాశీర్వదించుచుండ నెదుర్కొని సర్వవిధాలంకృతసమలంకృతంబై యమరావతీపురోపమంబై భూమండలమండనాయమానంబై కరితురగరధరధిపదాతిరాజవిరాజితంబై సర్వభూకాంతసంతాననిషేవితంబై సకలకళాకరంబై నరభేచరసన్నతంబై యాదవనివాసంబై చెన్నుమీఱు ద్వారకాపురంబునం దూరేగించి తన్నండనందన నుందరమందరంబునకుం జేర్చి యంత మార్గశిరమాసంబందు శుభతిథినక్షత్రయోగ కరణవిశిష్టంబగు సుముహూర్తంబునఁ బరిమళత్పవ్వహరాభిరామంబును, వివాహసంభారసంభరితంబును, గ్రముకకదభికాప్రవాళనారికేళాదిబద్ధంబును, భూసురబంధు మిత్రబంధురంబును, మంగళవాద్యహృద్యంబును, సువాసినీశోభితంబునగు కల్యాణమండపంబునం బ్రవేశించి.

౨౬౫

మ! పనజాతుండు వివాహమాడె విలస, ధృర్భాళసద్రూపిణి

పునతాపావనతానుశీలగుణితా, గంభీరతాధారిణి

ధనధాన్యస్థితికానికా దురితకృత్య ద్వారిద్యస్సంహారికా
వనబాహ్వీమణి రుక్మిణిక నిజమనః ప్రాప్తోరుసంచారికా.

౨౬౬

తే॥ హితులు సామంతులుకా ధరా పతులు బంధు

పులును జీనిచీనాంబర భూషణకరి

తురగరథములు మొదలగు కరదములను

రుక్మిణీకృష్ణుల కిడిరి మ్రోల కేగి.

౨౬౭

క॥ అందఱు దన్నగరంబున, వందునినందను వివాహ సవమహమున కా

నందముఁ బొందిరి ఘనఫల, బృందము ఘటియించు దీని వినిన జనులకుకా

తే॥ రుక్మిణీవివాహంబును రుచిరఫణితి, నాడియుంటిని మఱి హరి కై న యితర

పరిణయంబులఁ గూరిచి పలికెద నివి, సావధానంబుగా విను మయ్య జనక !

శ్రీకృష్ణుండు సత్యభామాదినతులం బెంద్లాడుట.

క॥ సరసుఁడు సత్రాజితుఁడా, యగుణునిచే దచ్చి మణుఁగు లపరంజని వా

సరవాసరమున నీనుచు, నెఱి మెఱయు స్యమంతకమణి నిం గొన భక్తికా.

ఉ॥ అయ్యది రాజధార్యముగ నాత్మకుఁ దోచుట జక్రపాణి యా

యయ్యను నుగ్రసేనునకు నాదృతిగా నిడుమన్న నాతఁడుకా

గొయ్యతనంబునకా ధనమె గొప్ప యటంచు దలంచి నమ్మితి

నియ్యకపోయె నయ్యదుకు లేశునకు హరికో నరేశ్వరా ! ౨౬౮

తే॥ అట్టి సత్రాజిదాఖ్యున కనుఁగుఁ దమ్ముఁడగు ప్రసేనుఁడు తన్నుని నట్టున నిడి

నైంధవంబగు నశ్వంబు సరగ నెక్కి, వేటఁ జేయంగఁ జనె నొక్క విపినమునకు.

తే॥ చనిన యాతనికా సింహంబుఁ చంపి మణిని, సంగ్రహించి గమించెడి సమయమందు

జాంబవంతుండు దానినికా జంపి మణిని, గొంచు జెంతను గల తనఁగుహను దూర.

క॥ అంతట సత్రాజితుఁడు స్యమంతకమణిఁ దాల్చి చనిన మాని ప్రసేనుం

డెంతో కాల మరిగిన నిశాంతమునకు రామి గాంచి సభ నిటు బలికెకా.

తే॥ తోడులేక నాతమ్ముఁడు దొడ్డవనికి, మణిని ధరియించి యేగె నామానిఁదఱిగి

దానివై గన్నువేసిన తద్ధరి యది, సంగ్రహించె నిదెంత మో సంతోకనుడి !

వ॥ అంతట భగవంతుండా వృత్తాంతం బంతయు శ్రవణతాడితంబుగాఁ

దన కాపాదించిన యపనిందం బోగొట్టుకొనం దలంచి నగరజనంబుతోఁ గూడ

ద్వారకాపురినుండి వెడలి యెల్లయెడలఁ దిరిగి యన్వేషించి యెట్టకేల కాయదవి

కేగి ప్రసేనాశ్వసింహక శేఖరంబులు పడియుంటం జూచి కాలిజాడలం బట్టి

యా జాంబవంతుగుహలోనికొంటిగాఁ బ్రవేశించి యవ్వనితో నిరువదెనిమిది

దిశంబులు విరామంబులేనిపగిది యుద్ధం బొనరించి జయింప నాభల్లూకవల్లభుం

దాతని యాపప్రజ్ఞాభిజ్ఞతావిజ్ఞతారంభజయంబుల కుల్లంబునం జెల్లు సంతసిల్లి

భగవంతుండే యని నిరూపించి తన్మణిసహితంబుగా గుణవతియుఁ గోమలాంగియు నగు జాంబవతి యను తన తనయను బారితోపికంబుగా నిడి ధన్యునిగా జేయు మని ప్రార్థించుచు మ్రొక్క నక్కమలాక్షుం డక్కటికంబున నాతని మన్నించి మణికన్యకామణిసహితంబుగా ద్వారకాపురంబున కేతెంచి యప్రశుతి మోపిన సత్రాజిత్తుం బిలిపించి కొమ్మని యా మణి నొసంగి నిష్కళంకుం డయ్యె. అంత నతండు వ్రీడితుండై యా గోపాలుపాలికిం బోజాలక తదాగ్రహప్రళమ నార్థంబై యాశ్వమంతకమణి నిడి నిరుపమానలావణ్యయు నిజపుత్రియు నగు సత్యభామ యను భామినీలలామంబు నాతనికిం బాణిగృహీతిగా నొసంగి చరి తార్థుండయ్యె. వెండియు ౨౭౬

క॥ అండజవాహనుఁ డొకపరిఁ, బాండవులను జూచి తోడు ♦ పడుటకుఁ గరుణా భుండయి యింద్రప్రస్థ ముఖండగర్తి జేరి యేడు ♦ గడపియు నచటఁ.
మ॥ నరుతోఁగూడ శతాంగ మెక్కి మధురా ♦ ర్జభాజదానామాభా స్కరపుత్రీతటమందు వేట సలుపం ♦ గాఁ బోయి యచ్చోట దు మ్మరమైనట్టి తపంబుఁ జేసి వరముం ♦ గాంక్షించు కాళిందినిం గరుణా గాంచి సఖుండు సూడఁగొని యే ♦ గా సాగె స్వస్థానముఁ. ౨౭౮
తే॥ అట్లు ద్వారకాపురిఁజేరియచ్చుతుండు, విధివిధానంబుగాఁ దమిఁబెండ్లియాడ బైష్ణినిం గొన్నయట్టుల ♦ వంతికాంతు, పట్టి మిత్రవిందఁగొని వి ♦ వాహ మాడె
తే॥ అవల నగ్నజదాత్మజ ♦ యైవ సశ్య, సప్తగోవుపంబులఁ ద్రిప్పి ♦ శాస్త్రరీతిఁ బరిణయం బయ్యెఁ గృష్ణుఁడుఁ సురలు నరులు, జట్టములు మిత్రులును జేరిఁచూచుచుండ
తే॥ పిదప శ్రీహరి కై కేయుఁబిడ్డ పూర్ణ, చంద్రబింబాభముఖబింబఁజతురమతిని భద్రయఁ గన్నెఁ గాళింది ♦ వలె గ్రహించి, పెండ్లియాడెను వేదోక్త ♦ విధిగ జనక!

ఉ॥ ఆ నరమిత్రుఁ డావల స్వ ♦ యంవరమందున మత్స్యయంత్ర ము న్నూనబలానఁ గొట్టి పగ ♦ నుక్కరులఁ దెగటార్చి వే బృహ త్సేనుని పుత్రికామణి ను ♦ శీల సులక్షణయుక్త లక్ష్మణుఁ బూనికఁ పెండ్లియాడె శ్రుతి ♦ బోధితరీతి మహోత్సవంబుగాఁ. ౨౮౨

చ॥ మఱియుఁ బదాఱువేలు గల ♦ మానియలఁ మృధరంగమందునఁ నరకనిశాచరుఁ వధ మొ ♦ నర్చి గ్రహించిన వందమందినిఁ దరుణుల రాజపుత్రికల ♦ దద్దనుజాయతబంధముక్తలఁ బరిణయమాడె వెన్నుఁడొక ♦ పట్టుననే లగి పెక్కురూపులఁ. ౨౮౩

తే॥ మఱియు శౌరి యాసతులకుఁ మందిరముల, వేఱువేఱుఁగ గట్టించిస్వీయమాయఁ బెక్కు తెఱఁగుల విహరింపఁడొక్కొ నెఁ గద, యాతనికి దుష్కరంబై నఁ సేతగలదె ?

చ॥ పదపడి కృష్ణమూర్తి కల † భామల నొక్కొకదానియందున
బదుగురు పుత్రరత్నములు † బాహుబలున్ కరుణాగుణాకరుల్
గొదకొని కల్గి రందలు ము † కుందునిఁ బోలుచునుందు రాకృతిగ
మదిమది తీవ్రతలను † మాటల నీటునఁ బాటవంబునఁ.

౨౮౧

తే॥ మొట్టమొదటను రుక్మిణి † బువ్వబాణుఁ
డవతరించెను బ్రహ్మమ్ము † డనెడి పేర
నతఁడు సర్వలక్షణముల † హరినిఁ బోలి
ముజ్జగముల రూపసియై † పొల్పుఁగాంచె.

౨౮౨

వ॥ ఇట్టిరతుణంబున శంబరుండను నెక యసురుం డా బాలకుండు తనకు
మారకుండని యితరులచే విని కామరూపియై యా పురుటింటిలోనికి జని యా
శిశువును సంగ్రహించుకొని వచ్చి సముద్రంబునం బడవైవ నా చిఱుత యొక్క
మహామీనంబుచే మ్రింగఁబడినను మృతుండుగాకయుండె. అంత సమ్మూర్మురార్థాంగి
యగు రతీదేవి నిజమనోవిభూదంతంబు నెట్లో యెఱింగి నిరీక్షించి దైవవశంబున
నమ్మినగగ్ధంబునుండి వెల్వడిన మగనిం గని కొని పోషింప నతండు దినక్రమంబున
నారూఢయావనుండై జగన్మోహనుండై చెన్నారుచుఁ దత్సంబరకృతమృత్యుత్సం
బెఱింగి కినిసి యాదనుజం జంపి మాయావతియను పేరంబరగు తన సతియగు
రతితోఁగూడ ద్వారకాపురి కేతెంచి తలిదండ్రులగు రుక్మిణీకృష్ణులకు నమస్కరింప
నవ్వార లత్యాశ్చర్యానందంబులం బొందిరి. వెండియు నా మన్మథుండు భోజకట
పురంబునం జరుగు స్వయంవరంబున కరిగి భీష్మకపుత్రుడగు రుక్మి పుత్రికామణిని
వరించి యథావిధిగాఁ బెండ్లాడి యయతగజబలుండుచు, శారదేందీవరసన్నిభుండును
నగు నవిరుద్ధం గాంచె. ఇతండు బ్రహ్మయని యెఱుంగుము. దేవరా ! సంపత్ప్ర
దంబులును, సర్వపాపహరంబులును, బుణ్యకరంబులు నగు శ్రీకృష్ణుని వివాహ
వృత్తాంతంబులు సాంతంబుగా వినిపించితి. మఱియు నేమి విన మనసుగలదో
తెలుపుమనిన నాబహులాశ్వుం డలరి యిట్లనియె.

౨౮౩

నారదుండు ద్వారకాపురాగమనహేతువులఁ బెప్పట.

మ॥ జగదీశుండు పరాత్పరుండు హరి యి † చ్చుక జేరి తద్ద్వారకా
నగరిగ బాలనజేసె నార ! యహహా ! † నాబుద్ధి కాగ్రామమే
జగదాద్యంతవిరాజితాఖిలపురీ † సారస్వమై ధన్యమై
తగె నం చెంతయుఁ దోఁచెడి విధిసుతా ! † దైవర్షిచూడామణీ !

౨౮౪

తే॥ నారదా ! యట్టి ద్వారక † శౌరి దేహ,జనితమంచు నాలించితిగ † శ్రవములార
నేటి కది యిటకేతెంచెఁ, నెట్లవచ్చె, నద్ది నొడుపుమ ! యన మునిఁ యాడె నిట్లు.

- ఉ॥ భూతలనాథ ! యిత్రతీని ♦ ముచ్చటజేసిన ప్రశ్న యోగ్యమున్
 బాతకనాశకం బఖిల ♦ భావుకదంబును గాన విన్ను శ
 ర్యాతి యన్ మనూద్యపుడు ♦ రాజలి రాజ్యము సార్వభౌముడై
 ప్రీతిగ నేల నేండ్లు పది ♦ వేలగుదాఁక ననర్గళంబుగాన్ ౨౯౦
- తే॥ నలిగ నుత్తానబర్హి యాన ర్తఘనుడు, మఱియు భూరిషేణుండు నావరకుమారు
 లాతనికిఁ బుట్టి రంత నానీత యొక్క, తఱిని నిట్లనెఁ బుత్రులఁ దరికిఁ బిలిచి.
- తే॥ ప్రథమసుత ! నీవు ప్రాగ్దిక్కు ♦ బాలనంబు
 సలుపుకొను మోయి యానర్త ! ♦ శమనదిశను
 నేలుకొను! భూరిషేణ ! పాళించుకొమ్ము!
 పశ్చిమస్థితదేశంబు ♦ వాసితోడ. ౨౯౧
- ఉ॥ పుత్రకులార ! వారినిధి ♦ ముద్రితమున్ వరరత్నగర్భయున్
 స్తోత్రసమర్హమున్ నగర ♦ దుర్గవనాచలయు క్తమైన యీ
 ధాత్రీఁ జిరంతనంబుగను ♦ దద్ద గడించితిఁ జక్రవర్తిన్
 క్షత్రియనీతి నేలితిని ♦ గావున మీరలు నట్లు లేలుడి! ౨౯౩
- తే॥ నావుడు ద్వితీయపుత్రుఁ డా ♦ నర్తవిజ్ఞుఁ, డాత్మజనకవాక్యంబుల ♦ నాలకించి
 నగడి నరుఁబోలె జెలగి జ్ఞానమయమైన, పలుకు లిట్లాడె ధీరుడై ♦ పార్థివేంద్ర !
- ఉ॥ నీయదిగాదు ధాత్రీ యిదె ♦ నీవిది యేలఁగ లేదొకప్పుడున్
 నీ యలఘుప్రవీణతను ♦ నిల్వఁగ లేదిది నీ బలంబుచే
 నీయది గెల్వఁగాబడ దిఁ ♦ కెందుల కిట్టులఁ జీటిమాటికిన్
 నాయది నాదియం చనదు ? ♦ నాయన ! కాని గ్రహింపు మీనుడుల్. ౨౯౫
- ఉ॥ కృష్ణుని దీ ధరాతలము ♦ కృష్ణుడు దీనిని నేలు నెప్పుడున్
 గృష్ణు బలాన నిల్చె నిది ♦ కృష్ణుడు దీని గడించెఁ దేజున్
 గృష్ణుడె విశ్వమంతయు సృ ♦ జించును బ్రోచును సంహరించు నా
 కృష్ణునితోడఁ బోలుటకు ♦ నెవ్వడు రాఁగలఁడోయి నాయనా! ౨౯౬
- సీ॥ ఎతఁడు భూతి బుల ♦ నెలసి యాశ్రయఁడయ్యె, నాతఁడె విశ్వరూ ♦ పాధియజ్ఞుఁ
 డెతని భయంబున ♦ నినుఁడు వెల్లుచునుండు, నతఁడె సంపూర్ణత ♦ మావతారుఁ
 డెతని భీతి ♦ వాతము వీచెడి, నాతఁడె గోలోక ♦ నేతృకేభ్యుఁ
 డెతని వెఱపుఁ ♦ సింహు డు వర్షించు, నాతఁడె కాలత్ర ♦ యస్వరూపుఁ
- తే॥ డెతఁడచేతనములు న ♦ నినుఁడయ్యె, నతఁడె వసుదేవపుత్రకుఁ ♦ డయ్యె నతఁడు
 భక్తవత్సలుఁ డాతఁడె ♦ బ్రహ్మ మల్ల, కృష్ణుఁగొల్కు! మహాంకృతిఁ నెత్తివేసి.
- తే॥ అతని గొల్చిన నానుష్ఠి ♦ కైహికములు, గల్గితిరెడిఁ గావునఁ ♦ గదలకుండ
 మనము బిగబట్టి నేవింపుమా ! మఱొండు, మాటలాడకుమోతండ్రి! మాననేశ !

తే॥ అంత శర్యాతి సుతవాక్య ధరామాతుడయి

జ్ఞానియయ్యును దోక్షక ధ్రువకొంగబడిన

పామువలె లేచి కిన్నతో ధ్రువస్ఫురదధ

రుడయి యానర్తసుతునకు ధనుషే నిట్లు.

౨౯౯

చ॥ మొఱిగెడవేల యొజ్జవలె ? ధ్రువ యొకింతయులేదె నీ కిసీ !

తొరగఁ దొలంగు మావలకు ధ్రువ ! యితఃపరమందు నీవు నా

ధరణి వసింపఁ గూడదు య ధ్రువవిధిగా నితః సట్టికృష్ణుని

మురిపెముతో నుతింపు మల ధ్రువమదగ్రణి యిచ్చు సర్వము.

300

తే॥ అనపు ధానర్తుడు మఱి ధనియె నిట్లు

జనక ! నీదగుధరను వా ధసంబు నాకుఁ

గల్గకుండుత యని యటఁ ధదలి కడలిఁ

జేరి నీటిలోఁ దపమును ధజేయుచుండె.

301

న॥ ఇట్లు పదివేలవర్షంబులు గడవ నా కడలియట్లు ధాతని ప్రేమలక్షణంబగు భక్తికి మెచ్చి ప్రసన్నుండై వరంబుఁ గోరుమని యడుగ నా భూపుండు ముకుళితకరారవిందుండై లేచి తచ్చరణసరసిజంబులపై వ్రాలి పులికితగాత్రుండై

పంచచామరము! అనాధనాథ ! రాధికాధ ధవా ! ధరాధరోద్ధరా !

జనార్దనా ! మహానుభావ ! ధశంఖచక్రభాసురా !

ఘనాఘనాథ ! లోకనాథ ! ధకాంచనాంబరాంచితా !

యనంతమధ్యమాది ! యవ్య ధయా ! దయోదయోదయా ! 303

తే॥ వాసుదేవ ! మజ్జనకని ధష్కాసితుండ, నగుచు నిన్ను సేవించితి ధసన్యమేమి

వెఱపులేదు దయానిధి ! విపులరాజ్య, మొసఁగి రక్షింపుమోకృష్ణ ! ధయసమచరిత !

తే॥ అనఁగ దీనసంరక్షకుఁడతని వినయ, నయభయంబుల కలరి ధానర్త ! నీదు

తండ్రికిం గాని రాజ్యంబు ధధాత్రితేదె, యైన నీ ప్రార్థనంబున ధసరసి నేను,

క॥ వైకుంఠమునుండియు లక్ష్మీకరశతయోజనపరి ధమితదేశంబు

నీకై పంపెదఁ గొనుమీ !, చీకా కీకరణి నీవు ధసెందుటయేలా ?

30౬

న॥ అని చని తనలోకంబునుండి నూతనామడలచోటును బెల్లగించుకొని వచ్చి కల్లోలకోలాహలభరితంబగు సముద్రంబునందు సుదర్శనచక్రధారియై నిలిపి యాతని కియ్య సయ్యానర్తుం ధానందంబుఁ బొంది లక్షవత్సరంబులు గడచునందాక

చ॥ కరముగ నేలె నాయవని ధగాధయశోధనధాన్యపుత్రపా

త్రయచిరధర్మకృత్యతిధి ధతత్పరతాకవితాప్రగల్భతా

పరమపదార్థతాఘటన ధపద్ధతిసిద్ధ్యనుకూలవిజ్ఞతా

భరకృతకృత్యనుత్యబుధ ధవాక్సుమవృష్టిసుపుష్ట మానటుల్.

30౮

తే॥ ఇట్టిసంగతి శర్యాతి ♦ క్రమముగ విని
తొమ్ముబాదుకొనగా వింత ♦ బిమ్ముట నల
యవని యానర్తసంచిత ♦ మగుటచేత
బ్రథితి గలిగెను “నానర్త ♦ రాజ్య” మంచు.

309

తే॥ ఆతనికిఁ గల్గె రైవతుఁ ♦ డనెడి తనయుఁ
డతఁడు శ్రీశైలతనయుని ♦ ద్రుతముతోడఁ
బెఱికి యానర్తధరఁ బడ ♦ వేసె దాన
నద్ది “రైవతగిరి” యని ♦ ధ్యాతకెక్కె.

310

క॥ ఈ రైవతుఁడె కుశస్థలి, చారుపురి జక్కనేలఁ ♦ జతురాస్యదరిం
జేరియు నడిగియు నిజసుత, నాచేవతిని బలున కిచ్చి ♦ నట్టిఁ డితండె. 311

క॥ ఈ సంగతి మున్నాడితి, నీ సమయంబందు నింక ♦ నేమి వినెదవో
వాసిగఁ దెలియంబుకును!, వీసంబే విడునకుండ ♦ వేడ్క వదింతుఁ. 312

ఉ॥ నావుడు జేఁ డిటుల్ నుడివె ♦ నారద! యిత్తటి ద్వారకాగమం
బీవు సకారణంబుగ వ ♦ చించితి వయ్యది వ్యక్తమయ్యె ద్వా
రావతి నున్న తీర్థనిక ♦ రంబా యెఱుంగకపోతి లేశమే
గావున వానినిం గుఱిచి ♦ కమ్రతరంబుగఁ జెప్పమా! యనఁ. 313

శ్రీ గోమతీనదీమాహాత్మ్యము. ౧౪

ఉ॥ నారదుఁ డాడె నిట్లవని ♦ నాయక! విన్ను ప్రభాసతీర్థరా
ట్టీరవిరాజమానమయి ♦ దివ్యమునై శతయోజనంబు లిం
పారెడి ద్వారకాపురిని ♦ నాడినఁ బాడిన విన్నఁ గన్నఁ బా
ల్పరినఁ బ్రాణముల్ విడిన ♦ నవ్యయమోక్షముఁ జెందు నట్టిఁడే. 314

క॥ శ్రీవిభుఁ డొకపరి భక్తుని, రైవతుని బ్రీతిమోద ♦ రాజతుఁ గని సం
భావితదర్శన మిడి, తీవిని ముజ్జలము లిడఁ గ ♦ డిందిని గనులఁ. 315

తే॥ అట్టి నీటిబొట్టులు వడియచట “గోమతి”యను పృథునది జనియించెదివ్యధాటి
నద్ది సూచినమాత్రనే ♦ యంతరించు, బ్రహ్మహత్యాదిపాతక ♦ పంచకంబు.

తే॥ గోమతీతీరజము రజం ♦ జేమనుజుడు
శిరమునం దాల్చునో యట్టి ♦ నరుడు నూఱు
బాములను జేసిన సకల ♦ పాపములను
విడుచు నిందున సంశయ ♦ పడఁగవలదు. 316

క॥ గీముననో యెఱువుననో, యేములనొ స్నాన మాచ ♦ రించిన వేళ
“గోమతి” యని పలికినచో, గోమతి మునిగిన ఫలంబు ♦ గొనఁగలఁ డెవఁడే

చ॥ రవి మకరంబునందుఁ గురు ♦ ర్క దమి మాఘమునం బ్రయాగముఁ
దవిలి మునుంగువారలకుఁ ♦ దప్పక కల్లు శతాశ్వమేధసం
భవఫల మంతకంటె నల ♦ పావనగోమతిలోన మున్న మా
నవులకు వేయిరెట్టులుగ ♦ నవ్యఫలంబు ఘటించు భూవరా !

389

❧ చక్రతీర్థమాహాత్మ్యము. ❧

వ॥ గోమతీధునీమణియందునం జక్రతీర్థంబును నొందు గలదు. అందుఁ
బాహుళంబులు చక్రత్వంబును బొంది పూజనీయంబులగు. అట్టి చక్రచిహ్నకరం
బగు చక్రతీర్థంబున నెవండు ద్వాదశిని జలకమాడునో యానరుండు చక్రపాణి
దివ్యపదంబుఁ జెందంగలఁడు. పతితుండేనిఁ బాతకుండేనిఁ ద తీర్థతీరవిరాజమానసావా
నంబుపై నడుగిడినంతఁ గోటిజన్మదురితంబులచే విముక్తుండై జీవన్ముక్తిం బొందునని
వాక్రువ్య నాబహులాశ్వుం డలరి మునివరా ! తిచ్చకతీర్థంబు తాదృక్ఫలప్రదంబై
తద్గోమతీతీరంబున నెట్లు ప్రాదుర్భవించెనో యానతిండని వేడ నామానివర్యుం
డిందుల కొండు పురాతనేతిహాసంబుఁ దెల్పెద నవధరింపు మని యిట్లనె. 390

తే॥ నవనిధీశుఁడు గుహ్యకానాయకుండు, రాజరా జలకేశుఁడు ♦ త్య్రంబకసఖుఁ
డగు కుబేరుఁడు వైష్ణవంబగు సవంబు, రజతగిరి కు త్తరధర నాథంభమిడను.
తే॥ మఖమహాత్మవమునకునామంత్రణంబుఁ జేయ నారాయణుండును జెచ్చెరదన
దండి వైకుంఠధామంబు ♦ నుండి నెడలి, యజ్ఞ వాటిక కేతెంచె ♦ నలనివెంట,

చ॥ రవి శశి భౌమ సామ్య గురు ♦ రాక్షససద్గురు మంద రాహు కే
తు విబుధ జంభభేది విధి ♦ ధూర్జటి చారణ సిద్ధసాధ్య ది
గ్ధవ సురమాని విప్రబుషి ♦ ధాత్రికుబేరసుతాదిధీరు లా
సవమున కేగుదెంచిరి వె ♦ సక స్వకలోక సమేతులై విభూ !

393

తే॥ వీరభద్రుఁ డా యజ్ఞము వేయికనులఁ, గాచుచుండెను దత్సేవగజముఖుండు
సలుపుచుండె దత్పరివేష ♦ ముల సెనర్పఁగా మరుద్గణములు సెప్పె ♦ గాశ్యపీశ !
తే॥ బాహులేయుండు ధర్మతత్పరత సభను, సముచితంబుగ భక్తితో సత్కరింప
బయలుదేరె ఘంటానాదపార్శ్వమాఘ,లను కుబేరుమంత్రులు దాతలైరి ధీర!

తే॥ మఱియుఁ గార్యనిర్వాహకుల్ ♦ మాటరాని
పగిడి జూడంగ యజ్ఞంబు ♦ ముగియ ధనదుఁ
డవబృథముఁ జేసి దక్షిణ ♦ లగ్రజులకుఁ
బరమభాగంబు సురలకుఁ ♦ గరమొసంగె.

ఉ॥ ఈసమయంబునకా గినుక ♦ నింధనపత్రమృగాజినోరుద
ర్భాసనకుండిదండముల ♦ నంది కదంబులఁ దాల్చి పాదుకల్

మీసలఁ ద్రిపుచు గొడుగు ♦ మీఁద వెలుంగ జడల్ సెలంగ దు
ర్వాసుఁడు తన్మఖిసలికి ♦ వచ్చెఁ గృతుండు గృహోదరుండునై.

392

తే॥ అట్లు వచ్చిన దుర్వాసుఁడై లబిలుఁడు, గాంచి యెదురేగి భక్తి సర్వస్వంబుఁ బాద్య
ము నిడి పూజించి భయభీత ♦ మనముతోడ, బద్ధహస్తారవిందుడై ♦ పలికె నిట్లు.

మ॥ ఫలితంబయ్యె మదీయజన్మ మిపుడే ♦ ప్రాజ్యంబు మద్రాజ్యముగా
ఫలితం బయ్యెను నాదు యాగమును ధ ♦ న్యంబయ్యె నిచ్చోటి కీ
రలు దోతెంచుట నా నశులొనుచు దు ♦ ర్వాసా! మునీంద్రా! తమో
విలయప్రాధ! మహానుభావ! దయతో ♦ వీక్షించి రక్షింపుమా!

393

క॥ అని వినయంబున వేడగ, మునివరుఁ డానందమొంది ♦ పుణ్యజనేశా
నున కిటు బలికెను దన మో, మునఁ జిటునగ వొప్పుచుండ ♦ భూభుజవర్యా!

చ॥ నరవరవాహనుండవు ఘ ♦ న ప్రతిభాప్రథితుండ వర్థసం
భరితుండ వగ్రజన్మబహు ♦ భక్తియుతుండవు రాజరాజ పు
ద్గురతరదానశౌండుడవు ♦ భూర్జటిమిత్రుండ వీవు శ్రద్ధ ని
త్తిటి హరి మెచ్చు జన్మము య ♦ భావిధిగా నొనరించి యుండవే!

330

ఉ॥ ఏవిషయంబునం దెదియు ♦ నీవట కడ్డి యెటుంగఁ గొమ్మటం
చీవయినా దృఢంబయిన ♦ నిచ్చి యెటుంగవు నాకుఁ గావునా
నీవె వినుత్యదాతవని ♦ నెమ్మది నమ్మియు నిష్ఠ యాచనా
ఠివిగఁ జేయుచుంటిని గ ♦ డిందిగ దీని మెసంగుమో సుధీ!

339

తే॥ ఇడినచో నీకు వరముల ♦ నియ్యఁగలను, నిడనిచో నిగ్రహించి శ ♦ పించి నిన్ను
బూది నల్పద నీభావమునఁ దలంచు, కొని యొనర్చుమ! కనుమ! నాఁగోర్కి వినుమ!

చ॥ నవనిధు లిట్టి నీదు సద ♦ నంబున నుండెనుగాదె వానినిగా
బ్రవిమలబుద్ధితో నొసఁగి ♦ భద్రముఁ బొందుమ! వానిఁజెంద నీ
సవిధముఁజేరి యుంటిఁగద! ♦ సాంబసఖా! యన నయ్యుదారుఁ డ
య్యవి యిడ నొప్పీతిగా మునివ ♦ రా! యని యిచ్చుట కుద్యతుండుగా.

338

క॥ దానాధ్యక్షులయిన ఘంటానాడుండు పార్శ్వమాలి ♦ డక్కని ధనదుగా
మానిపి ధనమోహితులై, యీ నెఱి వచియించిరో ర ♦ మేశ్వరభక్తా!

339

శా॥ ఆలుంబిడ్డలులేని యీపినికే ♦ మయ్యా! నిధిశ్రేణి ని
ల్లేలా యిచ్చెద వద్ది మాకుఁ జెపుమా! ♦ యీ మాని కీవేశలోఁ
బాలగ లక్షధనం బొసంగి యిక్కఁ ద ♦ జన్మంబు సాంతంబుగాఁ
బాలస్తా! కొఱలేనియట్టులుగ తే ♦ వగ గాంచి పోషింపుమా!

33E

చ॥ అటు పరుషంబుగాఁ బలుక ♦ నా ముని యాగ్రహవిగ్రహోగ్రుడై
కుటిలముగాఁగ భూకుటి న ♦ కుంతితరీతి నొనర్చి కన్నులు

త్కటముగ నెఱ్ఱబాటఁ గనఁ డ గా నిమిషద్వయ మెల్ల లోకముల్
దటతట స్థానికై వడిని డద్దఁ జలించె నుతించె యతుఁడుగ.

332

తే॥ అంతఁ దన్మునినాయకుఁ డా కుబేరుఁ
డటుల నభివాదనాదుల డ నాచరించు
చుంటఁ గని తలయూచి యా తంటలాడు
నచివులక శపియించె నీ సరణి జనక !

333

క॥ తులువా ! ఘంటానాదా! పలుఁగాకి ! యలంజ ! పిసిని ! పాపమతీ ! నీ
వలఘుగ్రాహమువలె ధనములను గ్రహించెదవు దాన డ మొసలివి గమ్మా !

ఆ॥ పార్శ్వమాళి ! నీవు డ పరమనీచుడ వయి, ధనమదంబుచేత డ ధర్మమువిడి
ద్విపముబోలె మిగులఁ డ బ్రేరేపణమొనర్తు, నందువలన వేగ డ హస్తీవగుత.

ఉ॥ ఈసరణి గుబేరసది డ వేంద్రుల బిట్టు శపించి యట్టి ను
ర్వాసుఁడు నమ్రుఁడా మనుజ డ ధన్యునిచే నిధులెల్లఁగొంచు సం
తోసముచేత నాతనికిఁ డ దోడనె తద్ద్విగుణంబుగా నిధుల్
భాసిలఁ జేసి యేగఁ గను డ బ్రాహ్మణతైజసశక్తి యెంతదో !

334

ఉ॥ ఈ రహి మానిశాపహతి డ నిర్దురు తత్సచివుల్ మనంబునక
భూరివిచారదగ్ధులయి డ ప్రోచెడివా డలకృష్ణుడే యటం
చారసి వాని కాశ్యబడి డ యాశ్రితులక మముఁ గావుమన్న నా
శౌరియు నొప్పి చెప్పె నిటు డ సాంత్వనకారకదివ్యసూక్తులక.

335

ఆ॥ సచివులార ! నాదు సముఖంబునక మీరు, విప్రశాపహతిని వేతలంబుచు
వచ్చియుంటి రట్టి బ్రాహ్మణవాక్యంబు, వ్యర్థపుచ్చఁజాలనైన వినుఁడు. 336

ఆ॥ బ్రాహ్మణోక్తిరీతి గ్రాహద్విపములుగాఁ, బుట్టి పిదప నొకటి మొనసి యెప్పు
డాల మాడఁగలరొయపుడు నా కరుణచే, స్వీయమైన రూపుఁ జెందఁగలరు.

వ॥ అట్ల గ్రుడధ్వజునిచే నుగ్గడింపబడిన యా వ్రెగ్గడ లిరువురును జాతి
స్మరణసంయుతంబుగా మకర కరి జన్మంబు లెత్తిరి. అందు నక్రజన్మంబుఁ గాంచిన
ఘంటానాదుండు రాద్రంబును, భయంకరంబును, వికిరాలంబునగు శరీరంబుతోఁ
దగి తద్గోమతీకై వలించి బ్రవేశించి విహరించుచు, వర్ధిల్లుచుండఁ గజేంద్రుండై
పుట్టిన పార్శ్వమాళియుఁ దదాన ర్తదేశవిభాసమానరై వతాచలవసంబునఁ జతుర్థం
తంబులు గల్గి ధనుశ్చరపరిమితప్రోచ్చపృష్ఠభాగంబునం జెన్నాటి కజ్జలంబుతోఁ
దుల్యంబగు వర్ణంబు నెలంగ వకుళవంజులప్రవాళకురవకకుండమందారకోవిదారా
సనాక్షునబదర వేణుపాటలాశోకప్రియామూలేకామ్రకముకపున్నాగనాగరంగమాతు
లుంగ లవంగ చంపక చందనజాతి పనసాదుంబరాశ్వత్థఖరూర భూర్జమన్మథతిలకమాలతీ
మాధవీగిరిమల్లి కాద్యామోదితనికుంజకుంజపుంజంబులలో యధేష్ఠంబుగాఁ గలిసి

సమూహంబుతో సంచరించుచు వైశాఖమాసంబునం దొకనాడు గోమతీధుని
లోన నవగాహనం బొనర్ప సంకల్పించి చని తన్నదిలోనికిం దిగి యగాధప్రదే
శంబుఁ జొచ్చి చిరకాలంబు స్నానంబుఁజేసి శుండాదండంబున నీళ్ళతోఁ జెఱలాట
లాడి యాత్మవల్లభలను జలకమాడించి దరికి రానెంచు తరుణంబున 3౪౫

క॥ ఆగ్రాహము విధివశమయి, యాగ్రహమున నచట నెప్పి యాడు గజేంద్రుఁ
వ్యగుఁడుగాఁ బట్టంగ సముద్రగబలుఁడు వాఁడొనర్చి యతిఘోకృతులఁ.

క॥ చుఱచుఱనాలోకించును, గరమునఁ బ్రహరించు మకరి యగ్రైక్కుటకై
మఱిమఱిఁ దలంచును బారిఁబారి, జరణంబును గుంజికొనును శక్తింజూపుఁ.

క॥ నక్రం బద్దానిని నిర్వక్రంబగు విక్రమమునఁ ద్వరగతి గలుగఁ
నక్రించి నిజవసతికి న,వక్రగతిని లాగికొనుచు వచ్చెను బిడపఁ. 3౪౮

ఆ॥ కరిపుఁజుట్టియున్న కరిణులుఁ గలభముల్, విక్రమించి మొసలి వేగఁబట్టి
దండితోండములను దద్దయుఁ గొట్టియు గజవరేణ్యు సుంత గావవయ్యె.

క॥ కరిమకరంబులు పిడప నొకరి నొకరును నీడ్చుకొనుచుఁ గయ్యంబాడఁ
జరిగెను నేఁబదియైదేండ్లదుమగఁ జూపఱు గనంగ నవనీనాథా! 3౫౦

ఆ॥ అంతమందు నట్టి హస్తీంద్రుడే బహు, బాధఁజెంది పూర్వ భవవిధంబుఁ
దలంచి ప్రేమలక్షణలలితభక్తితో, విష్ణుమూర్తి నిట్లు వేడఁదొడఁగె. 3౫౧

మ॥ కరుణాసాగర! సాగరాత్మతనయా క్రాంతాత్మ! యాత్మేశ్వరా!

ధరణీభారనివారణవ్రతధరా! ధారాధరాభోజ్యలా!

నరమిత్రా! శతపత్రనేత్రరుచిరా! నవ్యశ్రుతిధ్యేయ! యో

పరమేశా! జగదీశ! యోవరద! నీ పాదంబులం గొల్చెదఁ.

3౫౨

మ॥ ధనముఁ ధాన్యము ధర్మము సవములుఁ దంత్రంబు మంత్రంబు భూ
జనముఁ దేశము కాలముఁ దివిజులుఁ సత్యంబు జ్ఞానంబు వే
దనికాయంబును శాస్త్రముల్ పృథుసము ద్రంబుల్ మహాశైలముల్
వనముల్ సర్వము నీవె కాదె! దయరా! వా! నన్ను రక్షింపవా! 3౫3

తే॥ సాధుబృందావనాసక్త! చాగిలింత, సత్యభామామనోహరా! చాగిలింత
శంఖచక్రగదాధరా! చాగిలింత, లోకనాథ! నామొఱ విని నాకరావె!

ఉ॥ శైవులు సాంబమూర్తి యని సారులు సూరుఁ డటంచు వైష్ణవుల్
శ్రీవిభుఁడంచు శాక్తులును శ్రీశివశక్తియటంచు గార్హికుల్
భావుకకర్తయంచు శ్రుతి పారగవారము బ్రహ్మమంచు జా
ద్ధావరి బుద్ధుఁడంచు నిను సర్గనఁ జేయరె దీనరక్షకా! 3౫౫

ఉ॥ లాపురవంతిలేదు కను లా కనరాపు బలంబు సున్నగా
తాపులఁ దప్పెఁ బ్రాణములు డస్పితి లెస్సగ నీ సరస్సునఁ

దేవ ! తటాలునం గనవె ! దిక్కైన రింకను రావె ! ప్రోవవే !

యీవె జగత్కుటుంబివయి ! యేలవె ? యే కొలతేనటుల్ హరీ ! 392

తే ! కృష్ణుడేజేయు నీమొత్తాళించుగాక ! కాంచుగాక యిచ్చట కరుదెంచుగాక !
మించు నాపాపపాశంబుడెంచుగాక ! యెంచి యభయవరముల నాకిచ్చుగాక !

వ ! అని ప్రార్థింప నయ్యిందిరాకాంతుండు తన్ను భ్యానించుచు శరణాగతుం
డైన మాతంగేంద్రుని మొఱ నాలకించి కేవలభక్తత్రాణపరాయణుడై నిజవల్ల
భలతోడి సరససల్లాపంబుల వీడి చివ్వున లేచి సంసిద్ధుడైయున్న విహంగనాథు
నక్కి తివ్వనం జని తద్గోమతీనదీస్థితగజస్థితి గని కనికరించి యగ్గరుడుగ్గి డగ్గటి
తేజోవిరాజితంబగు సుదర్శనచక్రంబుఁ దన్నుకంబు ద్రుంపం బ్రయోగించె. దాన
దైన్యంబు ప్రాప్తంబగుటకుఁ బూర్వంబు ధనంబు నాశంబైనట్లు తద్ద్రాహదేహంబు
భిన్నం బగుటకు ముందు తదద్భుతకరశిరంబు ఖండికృతంబయ్యె. పిమ్మట నచ్చక్రం
బుచ్చైర్నాదంబుతో నజ్జలంబున మ్రోయుచు నందలి పాపాణంబులపైఁ బడి చక్ర
కారంబులుగా నెనర్చుటచేదత్తే త్రంబున కది మొదలు చక్రతీర్థంబను నామంబుగల్గె.
తచ్చక్రసంఘర్ష సంభవచక్రతీర్థదర్శనస్వర్ణసంబులు బ్రహ్మహత్యాదినివారకంబులని
యెఱుంగుము. మఱియు నాశ్రీకృష్ణుని యనుగ్రహంబున నాగజేంద్రుండుపైత మున్న
రూపు వీడె. అట్లు కరిమశిరరూపంబులం బరిత్యజించిన యాయురువురును బూర్వా
కారంబులం దాల్చి బద్ధాంజలులై హరిని జట్టివచ్చి నుతించి నమస్కరించి నెలవు
గొని యలకాపురి కేగి కుబేరమంత్రిపదంబుల సధిష్ఠించి యధాప్రకారంబుగా
నుండిరి. ప్రసన్నుడైన శ్రీకృష్ణంసును సురలు విసులం గురియఁ దద్దందుభులు
మ్రోయఁ బ్రకృతిపరంబగు నిజధామంబున కేగె. ఈచక్రతీర్థోత్సత్తివృత్తాంతంబును,
గజేంద్రమోక్షణంబును విన్న యన్నరులన్ని సుఖంబులఁబొంది దుస్వప్నదుష్టఫలంబుల
బోద్రోసి సుస్వప్నలాభంబులు బోరయంగలరని నుడివి శంఖోద్ధారతీర్థమాహాత్మ్యం
బిట్టభివర్ణింపం గడంగె. 393

శంఖోద్ధారతీర్థమాహాత్మ్యము.

- అ ! అఖిలపాపనాశ ! మైన శంఖోద్ధార, తీర్థమందు నెవఁడు ! దీర్ఘభక్తిఁ
గనకమిడునె వాఁడు ! కలుషంబులకొ వీడి, వాంఛలొంది పరమ ! పదవిఁ జేరు.
- క ! హరిభక్తుడు శాంతాత్ముడు, సరసుడు త్రితుండనెడిమాని ! శార్దూలుడు ముక్
వరతీర్థంబుల యాత్రను, జరుపుచు నానర్తధరకుఁ ! జనుడెంచి యటక.
- అ ! మంచికొలఁకు నొండు ! గాంచి యధావిధి, జలకనూడి భక్తి ! సరసిజాత్యుఁ
బురుషసూక్తవిధిగఁ ! బూజించి భ్యానించి, శిరము వంచి నతులఁ ! జేసి నపుడు.
- క ! కక్షీవంతుండను తత్త్విక్షితుఁ డాత్రితునిపూజ ! జెలువాఱు మహా
లక్షణయుతశంఖంబెటొ, కక్షును నిఱికించె జోర ! కార్యచణుడై. 394

క॥ అటుపయి ద్రితుఁ డది గనమిని, గటకటఁబడి యిట్లు దూతెఁ ♦ గంబు వెవం డి
చ్చుటఁ గాఁజేసెనొ తన్నరుఁ, డిటుపయి దత్తంఖరూప ♦ మెత్తుంగారథ. 3౬౩

క॥ అది విని తచ్చాత్ముఁడు కడు, నదరుచుఁ దత్త్రితునిపదము ♦ లందునఁ బడి గ
ద్దకంఠంబున నిట్టులఁ, గొదకొని ప్రార్థింపఁ దొడరె ♦ షోణీనాథా ! 3౬౪

చ॥ ఎఱుంగక మీ సుశంఖ మిపు ♦ జేను హరించితిఁ దప్పుఁజేసితిఁ
గురువర ! నగ్గ మింపు మటు ♦ కుంభిని జన్మమున తల్లె నదగ్గ
గరుణను నింపి చూడు మధి ♦ కంబుగ నమ్మితి మిమ్ము నిమ్మొయిగ్గ
శిరమున మ్రొక్కుచుంటిఁ బరి ♦ శీలనఁ జేయుము గావుమో బుధా ! 3౬౫

చ॥ అనవుడు తత్త్రితుండు హృద ♦ యంబున శాంతముఁ జెంది నాయనా !
కనులను మూసియుం దెఱచు ♦ కాలములోపల నంతసేత నీ
వొనరిదియుంటి వింతపని ♦ యెప్పున ? స్త్రీయకృతాఘ మిట్లు నీ
కనుభవమైన మేల్గులుగు ♦ నా హరిఁ గొల్చిన ముక్తిసేకుఱుగ. 3౬౬

తే॥ గురు విటుల్ బల్కి చన నాతఁ ♦ డటగొఱవిడి
శంఖరూపముఁ దాల్చి యా ♦ సరసునందుఁ
గృష్ట ! కృష్ణ ! యటంచు వా ♦ చించుచుఁ బడి
వర్ష శతకంబు నుండె నా ♦ పట్టునందు. 3౬౭

మ॥ పరిపూర్ణుండు పరాత్పరుండు సకల ♦ బ్రహ్మాండనాథుండు నా
హరి యే తెంచి భయంబు వీడు మనఁగా ♦ నా శిష్యవర్షుండు న
బ్బరమై మేఘగభీరమై యభయమై ♦ మోదప్రదంబై మనో
హరమై యున్నతదుక్తి వించు సటులగ్గ ♦ ధ్యానించె నవ్వారిగ్గ. 3౬౮

తే॥ దీనవత్సల ! దీనేక ! ♦ దేవదేవ ! వాసుదేవ ! మహాదేవ ! ♦ పరమపురుష
నందనందన ! గోవింద ! ♦ సుందరాస్య ! శంఖచక్రగదాధరా ! ♦ శరణుశరణు !

తే॥ ధ్రువునికిఁ ధ్రువపదమును ♦ రూఢినిడితి
వట్టి ప్రహ్లాదుబాధల ♦ నణగఁగ్రదొక్కి
తివల గజరాజునుం గాచి ♦ తివి బలి బల
మెఱిగితివి గాదె శ్రీధరా ! ♦ యివిగొ నతులు. 3౭౦

ఉ॥ కొరపు లార్యబంధుగురు ♦ కాండసమేతమహానభగ్గుధీ
పూరితు లాచు ద్రౌపదిని ♦ బుణ్యనతిగ్గ నిలుచుండఁబెట్టి త
చ్చీరల విప్రుసాగఁ బరి ♦ శీలనజేసి యపారచీరలగ్గ
దుారిది యామె గావవొకొ ? ♦ ధూతనిశాచరకోటిపాటవా ! 3౭౧

తే॥ లక్కయిక్కరగిలినకా ♦ లంబునందు, విషముఁ బొట్టనిండఁగఁబెట్టు ♦ వేళయందు
భయదవనమునఁ దిరిగెడి ♦ పట్టునందు, బాండవుల నీవు గావవే ! ♦ పరమకరుణ.

మ॥ గురుమాతృద్విజవర్యపుత్రకుల వైః కుంతా ! వెసం దెచ్చి త
త్కరవద్మంబుఁ బెట్టి తుష్టిగలుగంఁ గాఁ జేయవే యాదవో
త్కరదాన్ధ్యంబున కాశ్రయుండవుగదా య కాదుణ్యరత్నాకరా !
గిరిభిద్భితి తొలంగ గోపకుల ర యింపంగ లేదే ప్రభా ! 323

ఉ॥ ఓ యనిరుద్ధ ! యో వరద ! యో మురనాశక ! యో దయోదయా !
యో యమునేశ ! యో సుగుణి ! యో కమలాహృదయేశ ! యంబుజా
తాయతపత్రలోచన ! య హర్యధరా ! ధరణీమనోహరా !
నా యభివాదనంబు గరుణం గొని ప్రోవును ! నన్ను దీనునిగా. 324

ఉ॥ తల్లి వి వీవె యీవె చెలి య తండ్రి వి వీవె విభుండ వీవె నా
చెల్లెల వీవె యీవె గురు య శేవధి వీవె గురుండ వీవె వి
ద్యోల్లసితాత్మ వీవె నిగ య మోదితదివ్యపరాత్మ వీవె భా
సిల్లెడి సర్వలోకములు య శ్రీకమలాలలనామనోహరా ! 325

తే॥ కృష్ణ ! నృగధరావిభు నుద్ధ య రించితివి సు
దాము దైన్యంబుఁ బోగొట్టి య తగిలి వల జ
రాత్మజుని భీతిఁ గుండిన యవనిధపులఁ
బ్రోచితివిగాదె ! యల నిన్ను య మ్రొక్కుచుంటి. 326

క॥ ప్రద్యుమ్నా ! ప్రతిభాంచిత ! సద్యస్కాలంబునందు య శాపహతుని న్
హృద్యచతుర్వ్యవహయతా ! సద్యశము నీకు హెచ్చు య సాకును ! దేవా !
మ॥ అనివేడఁ గాని శేషభోగసమదీ య వ్యద్యాహుడండంబుతో
ఘనశంఖాభశరీరు దీను నిజభ య క్తశ్రేష్ఠ నాగేంద్రుఁబో
ల్కిని నుద్ధారముఁ జేయఁగా నతఁడు హ య భిగ వీడి శంఖాకృతిగా
గొని దివ్యంబగురూపు నాహరికి మ్రొ య క్కుల జేసి కొండొడియుగా. 327

తే॥ సూర్యశతసమానప్రభా య శోభిత మధ, యంబునగు విమానంబుననధివసించి
దశదిశల వెల్లఁజేయుచుఁదరలి వైష్ణ, వసుగు నోకమ్మునకు నేగఁనమలహృదయ !

కా॥ శంఖోద్ధారము శౌరిచేసె నెటఁద య త్థానంబు లోకంబునన్
శంఖోద్ధారమనం జెలంగె జనక య త్మృపాలకా ! యెవ్వఁడి
శంఖోద్ధారకథావిధి వినును యా య సత్పురుషుం డాస్థఁద
త్పంఖోద్ధారసరోవగాహనఫల య స్ఫాతిం గనున్ సన్మతీ ! 328

ప్రభాసతీర్థమాహాత్మ్యము.

తే॥ పరమనుభురూపకయత ప్ర య భాసతీర్థమును గుఱించి వచించెద య వినినజనులు
కొండలను బోలియుండెడి య దండి దోసములను జార్జీకరింతురు య బలుసులువుగ.

సీ॥ గురుఁడు సింహంబునం ధ గురుర గోదావరిక, స్నానదానంబులు ధ సల్పుఫలము
గురుఁడు కుంభమున నెక్కిన హరత్రేత్రాన, స్నానదానంబులు ధ సల్పుఫలము
భానుగ్రహణమున ధ వరకురుత్రేత్రాన, స్నానదానంబులు ధ సల్పుఫలము
చంద్రగ్రహణమునఁ ధ జక్కఁగాఁ గాళిలో, స్నానదానంబులు ధ సల్పుఫలము
తే॥ గలుగుటయకాక వంద రె ధ ట్టులుగఫలము, ప్రాప్తమయ్యెడి నట్టి ప్ర ధ భాసతీగ
మందు నీరాడి పుడుకుల ధ నమలభక్తి, నర్హులకు నిడువారికి ధ నహరహంబు.
తే॥ దక్షశాపంబునక గళల్ ధ దఱుగుచుండ, త్తయగదాపీడితుండైన ధ శశిని మఱల
శాపమోక్షంబు నిడి కళల్ ధ సంభవిల్ల, దనరఁజేసినదిట్టి తీ ధ ర్థంబకాదె.

సరస్వతీ తీర్థమాహాత్మ్యము.

తే॥ పావనంబును బశ్చిమ, వాహినియును, ఘనము నగు సరస్వతి యను, సునియొకండు
సెలఁగుఁడత్ప్రాంతముననందుఁ ధ శేరి మునుఁగు, పాపి బ్రహ్మస్వరూపుడై ధ వఱలఁగలఁడు
తే॥ వెండిత త్తీరమున బోధిపిప్పలమరు, నొండు నది యుండు నందుఁ బయోజనేత్రుఁ
డుద్ధవునకు భాగవతంబు ధ త్తమవిధి, నుడివియుండఁ బూర్వంబునఁ బుడమితేడ!
ఉ॥ ఏకుటిలుండుగాని యట ధ కేగి నమస్కృతిఁజేసి దానినిక
దాఁకినఁ బూజనల్పినను ధ దానమొసర్చిన దానమిచ్చినక
శ్లోకమునో తదర్థమునా ధ సొంపగు భాగవతంబునందు ను
శ్రీకులు సెప్పఁగా వినినఁ ధ జేతికి విష్ణుపదంబు సిక్కెడిక. 3౮౬

తే॥ భాద్రపద శుద్ధ పూర్ణిమక ధ భాగవతము, హేమసింహాసనమున ధ నసఁగఁజేసి
దాన మిచ్చిన యాతండు ధ తత్వవేది, యగునుఁ బరమపదంబున ధ నధిపసిండు.
తే॥ ధరణియందున నివసించునరులు తమకు, జన్మముల నొకపరియైన సర్వశుభద
భాగవతమును విననిచో ధ వారి జనులు, గ్రుడ్డిగవ్వకుఁ గొఱగావు ధ కుంభినీశ!
చ॥ ఎవఁడు చరాచరంబులకు ధ నీశ్వరుడౌ హరిఁ బూజఁజేయరో
యెవరల దివ్యభాగవత ధ మెచ్చిన భక్తిని నాలకింపరో
యెవరు ధరామరాగ్రణుల ధ కిష్టముగా భుజియింప నల్పరో
యెవరు హరిం దలంప రల ధ హీనులు భారముగాదె భూమికి. 3౮౭

గోమతీ సింధుసంగమ మాహాత్మ్యము.

తే॥ ద్వారకాపురిక గోమతీ ధ వార్ధిసంగ, మస్థలంబునెలఁగు నందు ధ మానవుండు
గ్రుంకులిడినచో నట్టి వై ధ కుంతపదవి, కరిగి యానందమంతయు ధ ననుభవించు
తే॥ అమరనద్యభిసంగమం ధ బశ్వమేధ, శతమొచ్చిన ఫలమిడఁ ధ జాలు నింక
గోమతీసింధుసంగమ, భామమో యొసఁగును దర్శనాస్రగుఁజితముగ నరేంద్ర!
క॥ ఇందుల కొండితిహాసం, బందముగా నుడువుచుంటి ధ నాలించిన వా
రందఱు తాపాఘముల, న్నిందుపఱచి తీరుదు రవ ధ నీరమణీంద్రా! 3౮౮

చ॥ ధనదసమార్థవంతుఁడును ♦ ధర్మపరిచ్యుతుఁ డార్యనిందకుం
డనుచితకార్యశూరుఁడు వి ♦ టావళిగోష్ఠివిశారదుండు దూయ
తనిరతుఁడు ♦ మదోన్మదుఁడు ♦ దౌష్ట్యయుతుండగు నొక్కయూరుజుం
డనయము హస్తినాపురము ♦ నందు నివాసమొనర్చుచుండెడిన్.

393

ఉ॥ ఆతఁడు తల్లిదండ్రులకు ♦ నాలికిఁ బాపల కొక్కశేపయో
బ్రీతిగ మృష్టభోజనముఁ ♦ బెట్టఁడు వారవధూచయంబుతో
రాతిరియుం బవల్ గడుపు ♦ రాఁడు గృహంబున కెష్టసత్యముల్
బ్రాతిగఁ బల్కుచుండుఁ దన ♦ వారల కీడొక చిల్లిగవ్వనే.

394

చ॥ హరికథయో చెవిగ బడిన ♦ యంతన వీనుల మూయుచుండు స్వీ
యరమణి వీడి వేఱగుచు ♦ నాటవెలందులఁ గూడి రొక్కమం
దరను వ్యయం బొనర్చె మఱి ♦ యాతని దగ్గరనున్న డబ్బుఁ ద
స్కరులు ద్రుటిగ హరించుకొని ♦ సాగిరి సర్వము వోయె నట్టుల.

395

తే॥ పుణ్యమున లక్ష్మీ వృద్ధినిం ♦ బొందుచుండుఁ
బాపమున లక్ష్మీ చిటికలోఁ ♦ బాడువడును
దానఁ దద్వైశ్యుఁ డఘములఁ ♦ దద్దఁజేసి
నిర్ధనుం డయ్యు వేశ్యల ♦ నెఱిగ విడక.

396

చ॥ అల కరిపట్టణాంతరమున ♦ నందున దొంగతనంబుఁ జేయుచున్
మలయుచునుండ నొక్కపరి ♦ మానవనాథుఁడు శంతనుండు దొం
గిలు నల వైశ్యుఁ బట్టికొని ♦ క్రేణినిఁ గొట్టి పురంబునుండి వె
ల్పులఁ దఱుమన్ దమూరుజుండు ♦ వాఱి వనంబునఁ జేరి సారెకున్.

397

తే॥ సంపరించుచు జీవహింసలనొనర్చి, ద్వాదశసహస్రసవవర్ష ♦ పరిమితమగు
కాలముం గడపె నట దుష్కృతముగుట, నచటనుండి ప్రతీచికినరిగె జనక !

తే॥ అవల నాయూరుజుండు సిం ♦ హంబుయొక్క
తలహతిం బడి డమ్మనఁ ♦ దతఁ ణమున
నంజనాచలనిభులును నా ♦ యితశరీరు
లునగు యమకింకరులు వచ్చి ♦ కినుకతోడ.

398

చ॥ అల విశుఁ బట్టి మోఁకులఁ ద ♦ దాస్యము క్రిందికిఁగాఁగఁ గట్టి చే
తులఁ జబుకుల్ గ్రహించి కసి ♦ తో మెయి దద్దయుఁ గట్ట దద్దురుల్
లలిఁ బ్రహరించి ముష్టులఁ ద ♦ లం గడు మొట్టి వెసన్ బరేతరా
ట్నలమున కీడ్చుకొంచుఁ జన ♦ సాగిరి తత్సమయంబునందునన్.

౪౦౦

తే॥ ఒక్క పెదగ్రద్ద యరిగి త ♦ దూరుజభుజ
మాంసమును గొని వడిని వోయి ♦ మమున, కెగి

స్వీయచంచూపుటమున గ్రంథించుచుండె
నట్టితఱిని శేషించిన యండజములు.

౪౦౦

వ॥ ఆహారంబు లేక తన్మాంసంబు గైకొనందలంచి యుద్రేకించి దానిని వెంబడించి నిరోధించి పోరాడ నది యవ్వని ధిక్కరించి చనుచుండె. ఇట్లవ్వని కన్యోన్యంబున శంఖచిహ్నదితుల్యంబులగు గాయంబులతోఁ గోలాహలంబుగాఁ గలహం బయ్యె. అట్లునను దద్దెఱుధంబు లేన వాతనుండి తత్ఫలంబును వదలక పశ్చిమదిశకుంజనె, అంతఁ దత్సమంబగు మఱియొండు మహాగ్రుధంబు తోలేంచి యద్దానితోఁ జోరాడి నిజచంచువునం బొడువ నది యడలి లేన మొగంబునుండి తదామిషంబును విడిచె. అవలఁ దత్ఫండంబు మహాపుణ్యకరంబగు గోమతీసింధు సంగమంబునం బడి మునింగె. తావన్నాత్రంబుననే యా వైశ్యుండు సాపవిము క్తుడై తత్కింకరు లాలోకించుచుండ జంకుకొంకుల మాని స్వయంబుగా యమ సాశంబులం ద్రెంచి చతుర్భుజసమన్వితంబగు సుందరరూపంబు ధరించి వైకుంఠంబు నుండి విష్ణుదూతలు తోడ్కొని వచ్చిన దివ్యవిమానంబెక్కి దశదిశల వెలిగించుచుఁ బరమపదంబున కరిగెం గాదె. ఇట్టి గోమతీసాగరసంగమప్రభావవర్ణనం బొనర్ప నెనండు శక్తుండగు? ఏతత్కథాశ్రోతలు సర్వకిల్బిషంబులు దూరీకరించి యంతి మంబునఁ బరమపదంబునకేగఁ గలరని యెఱుంగుము. మఱియుఁ దద్వార్తకాపురీ విరాజమానసాగరమాహాత్మ్యంబు సైత మాకర్ణింపుమని యిట్లనియె. ౪౦౧

సాగర మాహాత్మ్యము.

క॥ వై శాఖ శుద్ధ పూర్ణిమ, నాశైవలీనీకులేశు యందు మునిగి పూ
జాశంసనముల నెనరిచి, రాశిగ మణు లియ్యఁ దగును యజవరేణ్య! ౪౦౩

తే॥ అట్లుచేసిన మానవు యనఘసమున, బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరుల్ పటలఁగలరు
వానిఁ గనుమాత్ర ధన్యతఁపఱువఱువానిఁ, దాక బ్రహ్మహత్యాదులు తవ్వరదొలంగు.

తే॥ ఇంక నాయంబుధిన్నాతఁ యెచట నడుగు,లిడునో యచ్చట వర్షముల్ బడునుసరిగ
సర్వరోగముల్ నశియించు, సంత సురియు, గలుగు ననుచిత కార్యముల్ గలుగవయ్య!

క॥ జగమును నాశమొనర్చెడి, తెగదారియు వానిఁగననఁ దీక్ష్ణాఘములగ
దెగఁగొట్టి పరమపదమునఁ, దగఁగలఁడని యెఱుంగుమయ్య! ధరణీనాథా!

రైవతాచల మాహాత్మ్యము.

క॥ రైవతగిరిమాహాత్మ్యము, భూవర! వచియింతు వినుమ! ధుక్తి ముక్తి
లేవ నొసంగును ఘన దోషావళి నశియింపఁజేయునది నిక్కముగా. ౪౦౪

ల॥ గౌతమాత్మజుండు యనుడు మేధావి నా, మకుండు వైష్ణవుండు మానివరుడు
వింధ్యయనెడి గిరిని వెలిగి లక్షబ్రహ్మముల్, లేపముఁజేసె నపుడు ధారుణీంద్ర!

తే॥ తన్మునిఁ గన నపాంతరతమమునీంద్రుఁడగుచుండెంచెను దత్తమయంబునందు
నట్టి మేధావి భక్తి నాత్మాసనంబు, నుండి లేవకుండుటఁగాంచిమండి యలేడు
ఉ॥ అల్ప ! తపోభిమాన మిటు ధగ్గలమయ్యెనె ? నీకుఁ బెద్దలఁ
స్వల్పులజేసి యించుకయు ధైర్యముబోలెఁ జలించుకుందువే ?
తాల్పవె నమ్రభావ మిఁక ధాన నరంబున నీవు గొండవై
తెల్పుడులేనికైవడి మీ ధిగ్గలమయ్యెనె ? యేగఁగాఁ. రం

క॥ అల మేధావియు వెంటనె, మలయై శ్రీశైలమునకు ధిగ్గలమయ్యెనె ?
గలుములచెలిచెలి బత్తిని, దొలిబామును మరువకుండఁ దోతెంచె జామీ.
చ॥ ఒకవరిఁ దన్మునీశ్వరుఁడు ధిగ్గలమయ్యెనె ? మన్ముఖంబున
సకలము ద్వారకాపురల ధిగ్గలమయ్యెనె ? సన్మహిమంబుల నాలకించి న
ముకుళితహస్తపద్మంబు ధిగ్గలమయ్యెనె ? మ్రొక్కియు నిట్టులబల్కె బ్రహ్మపు
త్రకవర ! నామొఱ వినియు ధన్యుఁజేయుమ ! యద్ది యేదనఁ. రం

మ॥ అల ద్వారావతినున్న రైవతధరే ధిగ్గలమయ్యెనె ? బాంధవ్యంబు
దలతో జోతలనల్పి యిట్టులనుమా ! ధాత్రిత ! మేధావి నీ
బలమే నమ్మి వసించెఁగాన నలేని ధిగ్గలమయ్యెనె ? త
త్సలి వీడం గొనితెచ్చి నీపురమునఁ ధిగ్గలమయ్యెనె ? చోమునీ ! రం

చ॥ అనపుడు భక్తతాపహర ధిగ్గలమయ్యెనె ? కార్యకార్యరతుండనైన నే
విని యది సమ్మతించి వడి ధిగ్గలమయ్యెనె ? ద్వారకనున్న రైవతే
శుని దరికేగి వాని మన ధిగ్గలమయ్యెనె ? సుగ దెలుపంగ నతండు దానికి
స్థనముగ నెప్పి యిట్లనియె ధిగ్గలమయ్యెనె ? మనోహరసూక్తులవిభా ! రం

ఉ॥ నారద ! వింటి నన్ను శర ధిగ్గలమయ్యెనె ? బంబును జెందినవానిఁ గాచుట
సారముగల్గు కార్యమని ధిగ్గలమయ్యెనె ? చక్కనెఱింగితి నట్టిశైల మీ
ద్వారకయందు లే దదిక ధిగ్గలమయ్యెనె ? దద్దిరినాథు మద్భజా
సారముతోడఁబీకి యిట ధిగ్గలమయ్యెనె ? స్థాపనఁజేసెద నట్టులేనటుల్. రం

తే॥ అంత నటచుండి నేజోతి ధిగ్గలమయ్యెనె ? నరంబుగూడఁ,దద్దిరిని దీసికొనిరాఁగఁ ధిగ్గలమయ్యెనె ? తగిన
యత్నమందుండె నింతలో నాయచలముఁగనిన శ్రీగిరిదరికి నే ధిగ్గలమయ్యెనె ? జని ముదమున
చ॥ కిలహంబును బురికొల్పుమాటలతోఁ తత్సత్సంగహవాత్మికరైవతో
ద్యోగంబును వినిపింప నా శ్రీశైలంబు పుత్రమోహసంహతుండై యుత్పన్నానర్థ
ప్రతీకారంబుకంటె ననర్థోత్పత్తిప్రతిబంధుబే వరంబని యెంచి గిరిరాజులగు మేరు
హిమవంతుల చెంతకుం జని విసతుండై వారి ప్రాపు గోరి యిట్లనియె. రం

ఉ॥ దైవము పుత్రు నెక్కనిగ ధిగ్గలమయ్యెనె ? దా యిడె నాకలవాని తేహ మా
పో వడి రైవతుం డనడి ధిగ్గలమయ్యెనె ? భూపతి నాదరి కేగుదెంచి బల్

చేవను సంగ్రహించుకొని ధీవ్యపురంబున శేగునంట నా
జీవము తలఁదిల్లు నదొ ధీచెప్పఁడు ! ప్రోవుఁడు ! నన్ను నా సుతుఁ. ౪౧౮

చ॥ కొడుకును వీడి నేక్షణము ధీగూడ వసింపఁగలేను దాన మీ
యదుగులపైని వ్రాలి శర ధీఁగిని వైశము యట్టి రైవతుఁ
గెడపి మదాత్మజుఁ నిలిపి ధీర్తిని జెందుఁడి ! పొందుఁడి ! నతుల్
విడువకుఁ డిట్టి దీనుఁ బృథి ధీధర నాయకులార ! నావుడుఁ. ౪౧౯

చ॥ సరియని తన్న గేశ్వరు ల ధీసాధ్యధరాధరలక్షయ క్తులై
శరణును గోరు శ్రీగిరిని ధీసైతముఁ దోడ్కొని తత్ఫలంబునఁ
ద్వరగతిఁజేరి రైవతుఁడు ధీవచ్చి తద్రదిని నాంజనేయుమా
దిరిగ భుజంబులందు నిడి ధీతేకువ నేగుటఁ గాంచి కిన్నతోఁ. ౪౨౦

తే॥ శస్త్రముల నస్త్రముల ఖడ్గ ధీసమితిఁ దాల్చి
యలఁడు వోయెడి నధ్వము ధీనడగించి
తలవడఁ రైవతుఁడు ప ధీతత్తత్తు
సరణి శబ్దంప నట్టహఁ ధీసంబుఁజేసె. ౪౨౧

క॥ తద్రవమున బ్రహ్మాండము, భద్రము విడి మాఱుమోఁగఁబహుభయమున ది
గ్భద్రేభంబులు భ్రాంతిలై, నద్రిగతాయుధములు దమ ధీయంతట రాలెఁ.

తే॥ అవలఁ దన్న గేశ్వరులు ని ధీరాయుధులయి
సరకుసేయక సరగ శ్రీ ధీశైలసుతుని
దీసికొనిపోవుచుండు ను ధీదీర్ఘబలుని
రైవతుని వెంటనంటి క ధీరముగ నార్చి. ౪౨౩

ఉ॥ తిట్టిరి మానభంగకర ధీతీవవచఃప్రచయంబుతో మెయిం
గొట్టిరి రక్తనిర్మరిణి ధీకోటులు భూమిని బాటఁగాఁ దలఁ
ముట్టిరి చేతివేళ్ళఁ గడు ధీమోదిరి జానువులఁ మహార్భటిఁ
నట్టిరి నేలఁగూలునటు ధీనేటుగ బాటను జాటిపోటులఁ. ౪౨౪

తే॥ మున్ను శ్రీహనుమంతుఁ డ ధీమోఘబలులు
పెక్కుమంది వేధించినఁ ధీవిడక గిరిని
నరిగినట్టుల రైవతుం ధీడచలవరులు
బాధపెట్టిన నాగిరి ధీవదలకుండె. ౪౨౫

తే॥ ఇట్టి తరుణులునందున ధీనేను వోయి, హరికి శ్రీశైలపుత్రకు ధీనభిమతంబు
రైవతోద్యోగ మద్రీశ్వ ధీరప్రవృత్తియంత నుడివెలి దాని కా ధీహరియు నుప్పి
క॥ తన భక్తునిఁ బ్రోవుటకై, వినుతెన్నున నచట కరిగి ధీవే నిజతేజ
స్సున దద్రైవతునకు భయ, మురు బాపుచు నిచ్చి చనియె ధీభూషం డవలఁ.

మ॥ భగవత్తేజముతోడ మీటి యల గ్రా॥ వం బొందు హస్తంబుతో
మిగులం బట్టుచు వజ్రతుల్యుడము త॥ స్వేచ్ఛద్రు దంభోళి కీ
డగు ముష్టి బ్రహారించి శీతగిరి న॥ య్యారే! యనంగూల్చి మెం
డుగ నన్యాయులఁ గాల్గఁదన్నె నటఁ దా॥ టోటమి లేనట్టులగా.

౪౨౫

ఉ॥ మేరునగంబు విహ్వలత॥ మిన్నకయుండె హిమాద్రి నొచ్చె నా
రేవేరము వీడి పాతె నల॥ వింధ్యముమున్నగు కొండలెల్ల సొం
పారెను రైవతాస్య మల॥ యద్రుసుతుండును మెచ్చె నిచ్చ నిం
దారె జయారవంబులును॥ నావిభుఁడా యనినుండి క్రమ్మతోగా.

౪౨౬

ఆ॥ ఇట్లు లచట వెడలి॥ యాగిరి నానర్త, భవ్యదేశమందు॥ బడఁగవైచె
నద్దినుతఁ దదద్రు॥ హరిభక్తుడై రైవ, తకగిరింద్రుడనఁగ॥ ద్వారకఁ దగ.

ఉ॥ దానిని జూచు మానవక॥ దంబము వాయును బ్రహ్మహత్యలగా
దానిని దాఁకువారు సవ॥ సంబుల వంద యొసంగు పుణ్యములే
మానక కాంతు దానికొక॥ మాటు ప్రదక్షిణ మాచరించినగా
బూనిక తీర్థయాత్రలకుఁ॥ బోయిన సత్ఫల మబ్బు నేరికేగా.

౪౩౦

తే॥ మఱియు నా మలయం దెట్టిమనుజుడైన, మెక్క బ్రాహ్మణునకు నేని॥ నొక్కతడవ
భోజనముఁ బెట్టి నట్టెన॥ భువననాథుఁ, డైన శ్రీహరి పదవికి॥ నరుగఁగలఁడు.

యజ్ఞతీర్థ కపిటంకాది తీర్థమాహాత్మ్యము.

వ॥ వెండియు నారైవతగిరియం దొక యజ్ఞం బొనర్చినఁ గోటిఫలంబు లిడం
జాలిన యజ్ఞతీర్థం బను నొకదాని నారైవతుండు ద్రవ్వించెంగాదె. అద్దాని కనతి
దూరంబునఁ గపిపాతసముద్భూతంబును, సర్వపాపప్రణాశనంబు నగు కపిటంక
నామకతీర్థం బొందుగలగు. అందు భౌమాసురసఖుండును దుష్టుండునగు ద్విజుండను
వానరుం డుద్దండబలుండగు బలరాముని యశినిసదృశంబగు ముష్టిని నిహతుండై
మక్తింజెందె. మహాత్ముల నిగ్రహంబును సద్దక్షిణమాలకంబుగాదె. ఆతీర్థంబునకుఁ
బ్రత్యహం బమరులు స్నానార్థంబై యేగుదెంతురు కలవిలంకయాత్ర మెనర్చిన
వారికిఁ గోటిగోదానఫలంబును, దద్దిగుణంబుగా దండకారణ్యసంచారులకును,
దత్తతగుణంబుగా సైంధవవననివాసులకును, దత్పంచగుణంబుగా జంబుమార్గస్థుల
లకును, దద్దశగుణంబుగాఁ బుష్కరాటవివిహారులకుఁ దద్దశగుణంబుగా నుత్పలా
వర్తయాత్రకులకును, దద్దశగుణంబుగా నైమిశారణ్యభానురులకును, దత్తతగుణం
బుగాఁ బుణ్యం బేతత్కపిటంకతీర్థసేవకులకు లభించితీరు. మఱియు

౪౩౩

క॥ నృగకూపంబను తీర్థము, తగియుండెను గొప్పదనఁగ॥ ద్వారకలోఁ దా

నిఁ గనెడివారలు బ్రాహ్మణుఁ, దెగఁగొట్టిన దోసమైనఁ॥ దెగవేతురుగా. ౪౩౪

తే॥ నృగుడు దెలియక యొకమేది నీసురసుర, భీమచింగొని మఱియొక్క విప్రున కిడె
దానఁ గృతానందేహంబుఁ దాల్చి యతఁడు, ద్వారకాస్థకూపంబునఁ దనరుచుండె.

ఉ॥ ఆతఁడు చాతలందుఁ బెదఁ యయ్యుఁ జతుర్ముగకాలమానమా
నూతి నసించుటం గని య నుగ్రహసాగరుడైన శ్రీధరుం
డాతని నుద్ధరించెను ద యన్ “నృగకూప” మటంచు నద్ది వి
ఖ్యాతినిబొందె నాఁటిసుతఁ కల్మషపర్వతవజ్రతుల్యమై. ౪౩౬

తే॥ ఊర్జపూర్ణిమ నట్టి తీర్థోదకమున, మునిగినం గోటిజనిపాపఁ ములు నశించు
నందు నొకగోవు నిచ్చినఁ నాలకోటి, దానమిచ్చిన ఫలమబ్బుఁ ధారణీంద్ర!

గోపీభూమిమాహాత్మ్యము.

తే॥ మఱియు గోపికామేదినీ మహిమ నీకు, విస్తరంబుగ వినిపింతుఁ బృథివినాథ!
యద్ది వినునారు పాపంబులవలఁ ద్రోసి, యవ్యయమగు సత్పదవికిఁ నరుగఁగలరు.

క॥ పాపారణ్యకుతారనుం చెడి బహుఁ ప్రఖ్యాతినిం గాంచెనో
గోపీచందన మేథలిగ గలిగెనోఁ గోవ్యంగరాగంబుల
న్గోపీరత్నము లేమహాస్థలమునఁ న్నోభిల్లెనో యద్దియే
గోపీభూమి యన్ విసోదకరమై ట్టినిం బ్రతిష్ఠం గన్గె. ౪౩౭

క॥ ఘనమగు నాగోపీచందనమెవ్వఁడు పూసికొనునో తన్నరుఁడు మరు
ద్ధునిగో మునిగిన పుణ్యంబులు జెందఁగలఁడు విదేహఁ భూభుజనర్యా! ౪౪౦

చ॥ అనిశము గోపీచందనమఁ హత్తరముద్రల నొప్పువాఁడు తీ
ర్థనికం సేవనవ్రతవిఁ తానమఖప్రభావ్యమేధవే
దనిపత రాజనూయనరఁ దానసమాజితపుణ్యరాశులన్
దినదినముగఁజెందెడి ను ధీనగుడై చరితార్థుడౌ విభూ! ౪౪౧

తే॥ విష్ణుపదిన్పుత్తు కంటెచుఁ ద్విగుణ పుణ్య, మిచ్చుఁ జిత్రకూటజరజంబిచ్చదద్ద
శగుణఫలమిచ్చు బుంచనఁ టిగరజంబు, తత్కలగుణఫల మిమఁ ద చ్చందనంబు

క॥ గోపీచందన మలదినఁ, శాపియు యమకింకరులకుఁ బట్టుచడక యో
భూపతి! ప్రకృతిపరంబగు, గోపృథివికిఁ జేరగల ర కుంతితగతితో. ౪౪౩

ఉ॥ భారతవర్ష మందు మునుఁ శాపియుఁ శాపిసహస్రసంగుడున్
వారసతీనృతుం డనృతఁ వాది పరార్థపరుండు సింధుపు
ధ్వీరమణుండు నార్యపుధిఁ వీసురశత్రుండు దీర్ఘశాముడన్
వీరుడొకండు గ్రాలు నవిఁ వేకిశిరోమణి యశాచు భూమిసా! ౪౪౪

క॥ నిర్భయమున నా దుష్టుండు, గర్భవతీదశకము వరఁ కపిలాసురభిన్
నిర్భరయోగాంచితమణి, గర్భామరశతము హతముఁ గావించి మఱి.

స॥ ఒకపరి సైంధవాశ్వమున ధనుర్ధతి నెక్కి నిశాతపేరికా
 ర్ముకపరిఘాగదాదిరుచి ధుండయి కానకు నేగి వేటఁ గో
 రికి నొనరించి క్రమ్మఱుతఁ జిం గని తత్సచిప్రండు వాని కు
 త్తుక నొఱనుండి వాలు నడి ధూసి వధించె బ్రభుత్వలుబ్ధుడై. రరర

తే॥ నటికినంతనె కాలకిం ధరులు వచ్చి, చచ్చిపడియున్న వానిని జక్కఁజూచి
 కట్టి మోఁకుల జాటులఁ గొట్టి నగుచు, జమునిమనికికె దోడ్కొని చనిరి పిదప.

స॥ యముఁడతనిం గనుంగొని ర యంబునఁ బిల్చియుఁ జిత్రగుప్తుని
 గ్రమముగ నిట్టులఁగె గణ కా! యిలఁడెవ్వఁడో? వీనికున్న పా
 పములెవో? యింక నే నరక బాధల కీఖలుఁ డెవ్వఁడౌను? యీ
 సమయమునఁ వచింపు మన సడగ నారఁడు నత్క నీరహిణి. రరర

తే॥ ధర్మరాజ! మహారాజ! దండధర! కృ
 తాంత! సమనర్తి! పితృపతీ! ధాత్రియందు
 నితఁడు దీర్ఘ బాహ్వభిధాన యుతుఁడు నీడు
 చేసినట్టిపాపములు హె చ్చిల్లియుండె. రరర

స॥ దేవా! తపనావీచికారవమహారారవసంఘాతకాలనూతాదినరకం
 బులును దప్తకుండంబును తొరకుండంబును పిట్టుకుండంబును మూత్రకుండంబును
 శ్లేష్మకుండంబును వహ్నికుండంబును వసాకుండంబును దూషికాకుండంబును
 శుక్రకుండంబును సస్యకుండంబును మజ్జాకుండంబును మాంసకుండంబును తొర
 కుండంబును గర్జ్విట్టుకుండంబును సఖకుండంబును లోమకుండంబును కేశకుండం
 బును సస్థికుండంబును దాన్త్రకుండంబును లోహకుండంబును తప్తసురాకుండంబును
 బ్రతప్తకుండంబును బ్రతప్తతైలకుండంబును దీప్తకంటకకుండంబును విషకుండంబును
 దంతకుండంబును గ్రిమికుండంబును బూయకుండంబును సర్పకుండంబును మశకుం
 డంబును దంశకుండంబును వజ్రదంష్ట్రకుండంబును వృశ్శీకకుండంబును శరకుండం
 బును శూలకుండంబును ఖడ్గకుండంబును గోళకుండంబును సక్రకుండంబును గాక
 కుండంబును సంచానకుండంబును వాజకుండంబును దప్తపాపాణకుండంబును శాత
 పాపాణకుండంబును లాలాకుండంబును జ్వాలాకుండంబును గాత్రమలకుండంబును
 దప్తశూర్యంబును సూచీముఖమును గోధాముఖంబును సక్రముఖంబును గజదం
 శంబును గుంభీపాకంబును నరుంతుదంబగు వటోదంబును బాంసుభోజనంబును
 పాశవేష్టంబును శూలప్రోతంబును బ్రకంపనంబును నుల్కాముఖంబును సంధకూపం
 బును వేధనంబును దండతాడనంబును జాలబద్ధంబును దేహచూర్ణంబును దళనంబును
 శోషణంబును కషంబును సర్పజ్వాలాముఖంబును సర్పజిహ్వముఖంబును ధూమాం
 ధంబును నాగవేష్టనంబు లోనుగాగల భయంకరంబులును దుస్సహంబులు నగు

చతురశ్శీతిలక్షమహానరకంబులు దమయేలుబడిలో గలవు. వీని యన్నిటియందు నితండు సమగ్రంబుగా బాధింపం దగినవాడు సంశయంబులేదు. వినుడు. రగిం

ఉ॥ పాపము లన్ని యేవనిన † బ్రాహ్మణగర్భవతీవధంబులు
బాపల వేల్పుల గురుల † బల్మలు దూఱుచునుంటఁ దేపకుఁ
దేప క సత్యమాడుటయు † నిక్కుటయు గపిలావధంబు రా
పాడుచు సాధుజంతువుల † నంతమొనర్చుట లోను సేతలే. రగిం

చ॥ కలుకఁగ నిట్లు లేఖకుఁ డ † వాచిదిగీశ్వరు నాజ్ఞఁ గింకరుల్
దలపడి వాని బట్టుకొని † ధారణి నీడ్చుచు వెయ్యియామడల్
గలిగి భయంకరంబును న † గాధము నై తగు కుంభియందునఁ
సలసలఁ గ్రాగు నూ నెను వె † సఁ బడవేసిరి బాలిమాలియుఁ. రగిం

తే॥ అల మహాపాపి పడినంతఁ † బ్రలయపావ
కాభరతౌకవహ్ని స † ల్లాటెఁ ద్రుటిసి
దొల్లి బ్రహ్మాదుఁ డగ్నిలో † దూఁక నద్ది
శీతలతఁ గాంచినట్లుల † భూతలేశ ! రగిం

నే॥ అట్టి సంగతి యమదూత † లాత్మపతికిఁ
జెప్పి రంత నాశమనుండు † చిత్రగుప్తు
మఱలఁ బిలిచి యీ దుష్టుడు † మంచిసేత
యెదియుఁ చేయఁడె ? యిదియేమి ? † యెఱుంగఁ జెప్పుమ ! రగిం

క॥ అని యడుగుచుఁ జింతించుచు, దనఁబడికాలంబునందుఁ † దన సభ కీతెం
చిన ధర్మజ్ఞుని వ్యాసుని, ఘనుఁ గని యిట్లనియె బద్ధ † కరకమఱుండె. రగిం

మ॥ అనఘా ! యారేగు భూతలంబున సుకా † ర్యం బెద్దియుఁ జేయలే
దనయంబుఁ సురభూసురార్యపిబుధ † న్యక్కారముల్ గర్భిణీ
వనితాబ్రాహ్మణధేనుసన్మృగచయ † ప్రాణాపహరంబుఁ జె
సినవాఁ డౌటను వీని దెచ్చి యిటకీ † చిత్రోక్తి నాలించియే. రగిం

క॥ వడిఁ గుంభీపాకమునఁ, బడవేయఁగ నాజ్ఞ యిడిలిఁ † బడినంతనె యీ
తఁడు తజ్జ్వలనుఁడు సల్లం,బడె నియ్యది వింతగాదె † పరమమునీంద్రా ! రగిం

క॥ ఇందుల కీ కారణమో, డెందమునం దరసి యిపుడు † నీవిం జెప్పఁ
పందనము లొనర్తు నెడఁద, గుందుచుఁ గొట్టుకొను మాని † కోటిస్తుత్యా !

వ॥ అనవుడు పారాశర్యుం డిట్లాడె. ధర్మరాజా ! పాపపుణ్యంబులకు స్థూల
సూక్ష్మంబులను రెండుదశలు గలవు. అందీతండు భూతలంబున నేసత్కార్యం
బొనరింపకపోయినను దైవవశంబున నిర్థనం డర్థరాశింగాంచి నట్లొకమహాత్ముని
కరాగ్రంబునుండి రాలిన గోపీచందనంబునఁ బూర్ణంబైన ప్రదేశంబుం గాంచి

యందుఁ బ్రాణంబుల విడిచినవాడయ్యె. తత్ప్రభావంబునఁ దత్ప్రసాతంబగునుఁ
తత్కంభీపాకాగ్ని యట్లు నిర్వాపణంబు జేందె. నరుడు తద్గోపీచందనలిప్తాం
గుండైనను దద్దర్శనం బాచరించినను బ్రహ్మహత్యాదివిముక్తుండై నారాయణుం
డగుఁ గాదే యని బోధింప నా సమవర్తి తత్కర్తివిదుండై యాతని నాత్రైలంబు
నుండి తీసి మన్ననతోఁ దోడ్కొనివచ్చి దివ్యవిమానంబున నెక్కించి ప్రకృతిపరం
బగు వైకుంఠలోకంబున కంపె. ఏతద్గోపీచందనమాహాశ్శృంగం బాలించిన
జనులు దురితంబుల దూరీకరించి హరిం జేరఁగలరని యెఱుంగుము. మఱియు
నా ద్వారకాపురీవిరాజమానసిద్ధాశ్రమమహిమంబు నుడివెద నాకర్ణింపుమని
యిట్లనియె.

రగి

❧ సిద్ధాశ్రమమాహాత్మ్యము. ❧

క॥ ఎద్దాని స్మృశించినచో, నద్వైతజారాతి కరుణ ❧ సగుపడి సతతం
బాద్ధను బాయక చెలఁగునో, యద్దియె సిద్ధాశ్రమమని ❧ యందురు పెద్దల్.

క॥ కన నట సాలోక్యము దాఁకినచో సామీప్యము మునిఁగిన సారూప్యం
బును వసతిని సాయుజ్యము, మనుజులు వొందంగఁగలరు ❧ మైసిలనాథా !

చ॥ హరి విరహవ్యధాకులహృత్ ❧ దన్విత, యిందునిభాస్వ, రాధికా
తరుణి, స్వకీయచేటిక య ❧ ధాక్రమమొప్పు దదాశ్రమప్రభా
వరుచిరసంగతుల్ దనకుఁ ❧ బల్కఁ దమిక్ విని రాధమాసభా
సురతరణిగ్రహంబునఁ ద్రి ❧ శుద్ధిగ నెంచె నటక ముచుంగఁగా.

ర౬౨

వ॥ అంత నా రాధికాకాంతామణి శ్రీకృష్ణసఖుండగు శ్రీదామంతు హరి
విరహప్రదంబగు శాపంబుఁ దన కిచ్చి శతాబ్దంబులు గడచుచున్న సమయంబునం
గదలీవనంబునుండి లేచి శతయాధసమన్వితయై నిర్గమించి గోపకగణంబులు
పరివేష్టించి నడువ సుందరీమణులు ఛత్రచామరంబులం గొని కొలువ నందంబగు
నందలం బెక్కి యా నర్తదేశవిరాజమానతల్పిద్ధాశ్రమతీర్థరాజంబున కరిగె. అట్టి
పట్టున

ర౬౩

తే॥ యాదవోత్తమపరిమండి ❧ తాచ్యుతుఁడును

పోడశ సహస్రగోపికా ❧ శోభితుఁడయి

యట్టి సిద్ధాశ్రమోత్తమ ❧ యాత్రజేయ

వచ్చి యుండె ముదమునఁ ద ❧ త్వరమునంను.

ర౬౪

సీ॥ శత్రుంబులం దాల్చిఁచబుకులం గరములఁ, బట్టిన భటులు నల్ప్రొక్కలు గన
మగవారు సారరానిఁమాడ్కిని గొందలు, గోపకవీరులుఁగూడి చూడఁ
బండ్లగంపను జుట్టుపద్ధతి నెచ్చెలుల్, సుట్టుముట్టుచు నెఱిఁజూచుచుండఁ
గావలసిన వస్తుకాండముఁ బరిచారకావళి యెడపకఁయంద నియ్య

తే॥ శాస్త్రవిధిగ సిద్ధాశ్రమఃసలిలమందు, రాధ నీరాడి దివాంబరములఁ దాల్చి
సంవిధదానముల భక్తిజగతిసుగుల, కిడి నమస్కృతిఁ జేసె నోపుడమితేడ !

తే॥ అటకు నీరాడవచ్చినయట్టి ద్వార, కాపురీప్రజ రాధికాకాంత భటుల
బెత్తముల దెబ్బలం బడి, బెడరి కనుచు, నొక్క యిక్కను నిలిచె నాయుచితవేళ.

క॥ వనజాత్ముని సతులందఱు, వనమాలినమేలగుచు ధక్తిని స్నానం
బొనరింపఁగఁ దజ్జనులకు, వెనుకనె చని వారి నచటి ధిభవముఁ గనుచున్.

చ॥ అడిగి రిటుల్ స్వకీయవిభు ధి నచ్యుత ! యీస్థలమందు నెందఱో
పడఁతులు సుట్టుముట్ట యదు ధి వర్షులు నల్లడలందుఁ గావ ని
ప్పుడు జలకంబులాడియు న, మోఘముగాఁ బుడుకుల్ బొనర్చు నీ
పడఁతుక యేయమో యెఱుంగఁ ధి బల్కవె ? సర్వవిదుండ వీవగా. ౪౬౮

ఉ॥ నావుడు దేవకీసుతుఁ డ ధి న్న సమకట్ట నిటుల్ లతాంగులా
రా ! వినుఁ డీపె నా నెలఁత ధి రాధిక నాఁ దగి వారి రాసఖే
లావిధి ముఖ్యయై బహువి ధి లాసవిఞ్గలయు నై శుభాంగియై
శ్రీవృషభానుపుత్రియయి ధి శ్రీమతియై పరయై చెలంగెడిన్. ౪౬౯

తే॥ ఈవజేశ్వరి నీరాడు ధి నిచ్చచేత, వ్రజమునుండి ప్రయాణమై ధి పాపనాశ
మైన యట్టి సిద్ధాశ్రమఃమాతృగోపి, కాసహిత యాచుఁ జేరె నిష్క్రలుపబుద్ధి.

వ॥ మఱియు నీ జగన్గోహిని యిమ్ముహశ్రమంబున జలకంబాడి పుడుకులఁ
బెక్కింటిని బుడమివేల్పుల కొనంగి ప్రకాశించుచుండె. అద్భుతంబగు నీ మహా
వైభవం బంతయుఁ దదీయంబని యెఱుంగు మన నయ్యిందిరాకాంతుని కాంతలలో
సత్యభామ యను భామినీలలామంబు రూపయావనగర్వితయై యల్లన నిజసపత్ను
లతో నిట్లనియె. ౪౭౦

క॥ హరి కర మీసెను బొగడెడి, ధర నీయమ రూపవతియొ ? ధైర్యవతియొ స
త్కరుణావతియొ గుణవతియొ, యరయఁగ న్న మించఁగలదె ? యంగనలారా !

ఉ॥ కాని కడంగి రూపనిని ధి గానె దయామతిఁగానొ ధీరనం
గానొ విభూతులున్న సతి ధి గానొ యుదారను గానొ యోగ్యనే
గానె మఱి భామినిని ధి గానొ వచింపుడి ! నాదుతండ్రి ము
న్న నను నెందఱో ధిబుధు ధి లిమ్మని వేడుట మీరెరుంగరే ? ౪౭౩

సీ॥ శతధన్వఁడనువాడు ధి మృతుఁడయిపోవుట, లలితమద్రూపమూ ధి లమునఁగాదె
యక్రూరకృతవర్మ ధి లటు పాటిపోవుట, లలితమద్రూపమూ ధి లమునఁగాదె
శక్రుతో నీచక్రి ధి శత్రువై పోరుట, లలితమద్రూపమూ ధి లమునఁగాదె
హరితోడ ననిశంబు ధి గరుడగామిని నాట, లలితమద్రూపమూ ధి లమునఁగాదె

తే॥ దేవనూతకుఁ గమ్మలఁ దేవనాయ, కుసకు ఛత్రమీ యనురాంతకుం డిడుటయు
లలితమద్రూపగౌరవం ములను గాదె, భామినీమణులార! సఁ పత్నులార!

క॥ సరసిజముఖులారా! యీ, హరి కీరలు పత్నులౌట ఁ కధికనిదానం
బరయుఁడి! యెఱుఁగుడి! యీ నా, కరుణయె కారణమటంచుఁ గలగక యెదలఁ.

క॥ అల ప్రాజ్ఞోతిషపురి, నలఘుండౌ భౌమనిర్జఁ రారియు హరియుఁ
గలహించుతెఱిని ధీరతఁ, బలుసాయము వతికిఁజేసి ఁ వఱిలిఁ గాదే. ౪౭౬

సీ॥ అహరహంబును మంచి ఁ యపరంజి నెన్నిది, భార్యులం గాంచి ఁ మీఱు నెద్ది
తొమడాంబరగర ఁ భామయసర్పాగ్ని, మారీభయంబులఁ మాపు నెద్ది
జారచోరాప్రయో ఁ జకవంచకాబలు, లుండవల్లులఁజేసి ఁ యొప్పు నెద్ది
సిరిసంపదలఁగూర్చి ఁ నరులకు సౌఖ్యముల్, గలిగించి వాసితోఁ జెలఁగు నెద్ది

తే॥ దివ్యమార్తాండుకై నడిఁ దేజరిల్లు, నెద్ది యాస్యమంతకమఁ నెలమిఁ గాన్క
గ నిడి నాతండ్రి నన్నిట్టి ఁ వనజలోచ, నునకు కిచ్చె నావైభవంబును గనుఁ డిఁక.

క॥ నామాట యనినతోడన, యీమాధపునలన మంచి ఁ నెన్నోరగముల్
సామజములు నురగంబులు, భౌమానురు సిరియు వచ్చిపడె నాయెంటఁ. ౪౭౮

క॥ అప్పటి కప్పటి కాయా, గొప్పవయిన కోరికలను ఁ గొండక తమిత్తోఁ
దప్పక యిడి నావాకిట, నెప్పుడు దగుఁ బారిజాత ఁ వృక్షేంద్ర మహా! ౪౭౯

క॥ భూతవ్రాతవిభుండును, భూతికరుఁడు నైన కృష్ణ ఁ మూర్తి యెపుడు నా
చేతికి వశుఁడైతగ నా, సాత్త్వివత్సంబుఁ బల్కు ఁ వలెనా? యీర్క. ౪౮౦

క॥ నారీమణులారా! యీ, నారదానకు నాగు మగని ఁ నయభయముల సం
భారములెల్లను జేర్చి యు. దారమతి నిడితి నల్ప ఁ దానమె? చెపుఁడి! ౪౮౧

చ॥ ధరఁగల భామలఁ మణినిఁ దధ్యము గాదొకొ? యీకె నాకెటుల్
సరియగు? నిట్లులంచుఁ డిది ఁ చంద్రముఖి! సఖి! యోసి రుక్మిణీ!
యరయఁగఁ గావె రూపవతి? ఁ వంబుజలోచనలార! మీరు భూ
వరసుత లాపె గొల్లదని ఁ భావనజేయుఁడి మిమ్ముఁ బోలునే? ౪౮౨

క॥ కరుణామయలును గుణవతు, లరవిందేక్షణులఁ బూర్ణి ఁ మాజ్ఞాస్యలు శ్రీ
ధరలగు మిమ్మును రాధకు, సరిగూర్చుట తగదు నన్ను ఁ తమియింపవలెఁ.

క॥ అని లేనిపోని మాటల, నని యుబ్బించగను భీష్మ ఁ కాత్మజమొదలౌ
ననమండ్రురాణు లన్వయ, ఘనతాగుణకౌశలాది ఁ గర్విత లగుచుఁ. ౪౮౪

తే॥ సత్యభామౌక్తిపంజరఁస్థశుకములయి, సంతతంబును రాధికాఁసలిని మెచ్చు
దేవకీనందనుం జేరి ఁ దివ్యఘోష, బలికి రిట్టుల బహులాశ్వ! ఁ పార్థివేంద్ర!

కా॥ దేవా! నీ యెడబాటునఁ బొగిలి భ ఁక్తి స్నానదానంబు లీ
తాప్తంజేరి యొనర్చి పూతయగు రా ఁధగ నీ ప్రియఁ జూపుమా!

యీవిశ్వంబునలేని రూపవతియో యేహ్యంగియో యెట్టిదో
యీవేళే గమనించి చూచెదము శ్రీ కృష్ణా! జగద్రక్షణా!

౪౮౬

క॥ అనపుడు వనమాలియు నా, పనికొప్పి పదాటువేల యడఁతులు మఱియా
యెనమండ్రు రాణులఱిముఱి, వెచుకొనఁ జనసాగె రాధ యెలిగెడి స్థలికి.

ఉ॥ చక్కని పెక్కుటెక్కుములఁ జందురు రూపును బోలు డాలులఁ

మిక్కిలి మేలుకట్టులను యేలిమిబంగరుకట్టుపాటునఁ

జక్కనిదై శుభంబులను సారెకుసారె కొసంగఁజాలి యా

యిక్క గుడారమొందు దగె నిట్టిదటంచు నుతింప శక్యమే.

౪౮౭

ఉ॥ అందున సారభంబు లఖిలాశలఁ బర్వచునుండు మాలతీ

బృందమరందముల్ నెలఁగు భృంగములు శ్రుతిపేయనాదము

ల్లందడిసల్పు ముత్తియము లఁ దగియున్న తెరల్ పటంబులఁ

బొందికనుండుఁ బీఠికయుఁ బొల్పునుగాదె తదాసనంబునఁ.

౪౮౮

సీ॥ హంసనిభంబులొ వ్యజనంబులంబట్టి, స్వీయసఖిజనుల్ విసరుచుండ

ఛత్రచామరములఁ వేత్రంబుఁ దాలించి, గోపిక లటులిటుఁ గూడి తిరుగ

బాలభానునిమాడ్కి భాసిల్లుచుండెడి, కమ్మలు వీనులఁ గ్రాలుచుండఁ

గోటిచంద్రులకును దీటగునిజదేహ, కాంతులు నల్లడల్ గ్రమ్ముచుండఁ

తే॥ గోమలాంగియుఁ దన్వీయుఁ గుందరదన, కృష్ణహృతమానసయునగుఁకీర్తిపుత్రి
యొప్పి యటనుండి నడుగులఁ నెయ్యనిడుచు, బువ్వవనమున కల్లనఁబోవుచుండె.

ఉ॥ అత్తఱి నట్టికృష్ణసతు లందరు దప్రస్నఁగాంచి యాయమఁ

దత్తరణిప్రకాశమునఁ దారలు తేజము బాసినట్లుగాఁ

దత్తరుణీమణీరుచిహ్నం తప్రభలై నిజరూపగర్వసం

పత్తులఁబుచ్చి యొండొరులు బుల్కుకొనన్ సమకట్టి రిట్టులఁ.

౪౮౯

ఉ॥ ఇట్టి మనోహరాకృతి ధరించిన నుందరి నెందుఁజూడ మే

మెట్టుల నీయమం గుఱించి యీవర కీహరి నోటవింటిమో

యట్టుల సిద్ధు గాంచితి మహా! యనుకొంచు స్వనాథుమార్గముం

బట్టి తదంతికంబున విభాసిలఁబోయిరి భూప! యావలఁ.

౪౯౦

తే॥ రాచకన్నెల కన్నులు రాధ నెచ్చె, లులగు వ్రేతలకనులును గలిసి చెలఁగె

బట్టరాజ్ఞీ సహితహరి వచ్చుటఁగని, సల్పిరాభీరమానినుల్ జయరవముల.

చ॥ మఱియును రాధికారమణి మాధవురాకను గాంచి గద్దియఁ

సరగున డిగి పద్మసదృశ స్వకవేత్రముల ముదశ్రువుల్

బారిబారి వ్రాల్చి యాతనికి బూజల సల్పి ప్రదక్షిణంబులఁ

గరముగఁజేసి స్వీయకర కంజముల ముకుళించి మొక్కియ్యు.

౪౯౧

వ॥ స్యమంతకమణిఖచితపాదంబులను, జంతామణిమండితటంబును, బద్ధ రాగభాసురమధ్యంబును, జంద్రమండలవర్తులంబును, గొన్నభోద్భాసితాధఃప్రదేశంబునుం గలిగి కుండలమండలమండితంబును, పీయూషస్రవత్పారిజాతవిభ్రాజితంబును, ఛత్రచామరసమన్వితంబును, విశాలంబును నగు సింహాసనం బాసంగి యందు సమాసీనుం గావించి యానందంబు సుందరాస్యంబున నందంబు గొల్ప నిట్లనియె.

క॥ సఫలం బయ్యెను జన్మము, సఫలం బయ్యెను దపంబు ♦ సల్పిన నోముల
సఫలం బయ్యెను ధర్మము, సఫలం బయ్యె హరి ! నీవు ♦ సనుదెంచుటచే.

తే॥ భక్తులకు సాయపడెను నీపైనిభక్తి, జాపజాలని దుష్ట నశుద్ధబుద్ధి
నైన నన్ని పుష్టి సిద్ధాశ్రమాన, గాహనము ధన్యగాజేసె ♦ గద ! మహాత్మ !

ఉ॥ నాబల మూతగాగొని ర ♦ ణంబున నైగుల రూపుమాపవే !
నాబలమైన కారణము ♦ నన్ గిరినెత్తి ప్రజంబుఁ గావవే
నాబిగినెమ్మి గోకులము ♦ నన్ విభవంబును నాకుఁ జూపవే
నాబలిమిఁ ట్లణంబున మొ ♦ నన్ హతుఁజేయవె శంఖచూడునిన్. ౪౯౮

తే॥ మఱి జగజ్జేతయా కంస ♦ మానవపతి, యడలఁడే ? నీబలమున ♦ కమరవిభ్రాదు
గర్వమును వీడి తిరుగఁడే ? ♦ కమలనాభ !, నీదుచరితంబు నేను వర్ణింపఁగలనె ?

ఉ॥ రాసమునందు గోపిక ల ♦ రంబున నీదరి కేగుదెంచి సం
తోసముఁబొంది కొఁగిభుల ♦ తో మృదుభావలతోడ మన్నన
జేసి వశం బొనర్చుకొని ♦ నిక్కుచునుండ మెలంగవొక్కొ ? నీ
వీసరణిఁ బొనర్చుట మ ♦ హీగతనారవిడంబనం బగున్. ౫౦౦

క॥ తన విభ్రాఁగూరిచి యీరహి, ననుచుండెడి కీర్తిపుత్రి ♦ యావల వడితోఁ
దనచెలియగు చంద్రదానన, యనుమతి మన్నించె సట్టు ♦ లాహరిసతుల్.

ఉ॥ భామను సత్య జాంబవతి ♦ భద్రఁ గలిందకుమారి లక్ష్మణా
భామిని మిత్రవింద నుతి ♦ భైష్ణిని డాయుచు వేఱువేఱుగాఁ
బ్రేమను గొఁగిలించుకొని ♦ ప్రీతిపురస్సరసూక్తులాడి త
త్తే మ మెటింగి స్వస్థితు ల ♦ తిప్రమదంబునఁదెల్పి యొయ్యనన్ ౫౦౨

తే॥ ఖండశసహస్రగోపికా ♦ సుందరులను, జేరి తిమిసి బుజముల నా ♦ శ్లేషములను
సల్పుకొని యుచితంబగు ♦ సరణిఁ బలికి, సత్కరించియు మఱిఁ బల్కఁసాగె నిటుల్.

ఉ॥ చందురుఁ డొక్కఁ డుద్భవిల ♦ సాగినతోడ్డఁ జకోరవారము
ల్లందడి మూఁగినట్లు కమ ♦ లప్రియుఁడొక్కఁడు వచ్చినంత దృ
గ్బృందముమెండు గ్రాలినటు ♦ లీభగవంతుఁడొకండు ప్రేమతో
నిందున మెప్పుచుండ మన ♦ మెల్లరముంటిమి గాదె భక్తితో. ౫౦౪

సీ పద్మప్రభావంబు ధ్రువరముఖ్యంబును, గావ్యప్రభావంబుఁ గవివరుండు
రత్నప్రభావంబు రత్నపరీక్షిత్తు, విద్యాప్రభావంబు విబుధవరుండు
గానప్రభావంబు గాయకశ్రేష్ఠుండు, రసమహిమంబును రసవిదుండు
నోషధీమహిమంబు నుత్తమవైద్యుండు, శిల్పచాతుర్యం బ నల్పశిల్పి
తే మాత్రమెఱిగిన యట్టులేమరుగులేక, భక్తుడొక్కఁడు మాత్రమిఁ పరముండైన
కమలనాభు ప్రభావంబుఁ గాంచగలుగు, నంబుజేక్షణలార! యో యక్కలార!

శ్లో రుక్మిణి మొదలగువారు రాధను బ్రశంసించి సత్కరించుట.

చ॥ అవల విదర్భరాజసుత యాయమ పల్కుల నాలకించియు
సవతులఁగూడి యిట్లనియె సాధ్వీరో! యో వృషభానునందినీ!
యవనిని నీవె ధన్యవని యందును నీదగుభక్తి కీరమా
ధవుఁ డిటు లొంగె నిట్టి నిను దద్దులు మెచ్చక యూరకుందురే? ౧౦౬

తే॥ ఏమహామహుచరితంబు నెల్ల జగము, లెపుడు పొగడునో యాజగదీశ్వరుండె
నీదుచరితంబు గీర్తించు నెమ్మి నెపుడు, నింతకంటఁ గృతార్థతయేమిగలదు?

క॥ ఇమ్మాధవు డెటు బల్కెనో, యమ్మాడ్కిని నిన్నుఁజూచి యలరితిమమ్మా!
యిమ్మెయి నెమ్మిని మా శిబిరమ్మున కేఁజొంచ మిగులఁ బ్రార్థింతుఁజూమి!

న॥ అని వినయమ్ముగా వాక్రుచ్చి యవలంబంబుగా సాదరంబున నిజకరార
విందం బిచ్చి శతయూధసమన్వితయగు నా రాధికాలలనాలలామమును మహాత్ముం
డగు శ్రీకృష్ణునితోడఁ బద్మకింజల్కవాసితంబును, సర్వతోభద్రంబును, హైమం
బును నగు నాత్మశిబిరమ్మునకుఁ దోడ్పొనివచ్చి యందు శరీషమృదులంబగు సోప
బర్హణపర్యంకంబును వేసి యందవ్వారిని సమాసీనులం గావించి సపత్నీసహితయై
వస్త్రమాలాభరణాదులం జక్కగాఁ బూజించి గోపీశతయూధంబును సైతము వేటు
వేటుగా నర్పించి నిజవిభునితో సముచితంబుగా బహువిధంబులుగా సంభాషించి
నిద్రఁబుచ్చి యాకీర్తిపుత్రిం గూడ నిద్రబోవం బనిచి కృష్ణభార్యలందఱు దమ
తమ గుడారంబులకుం జనిరి. అంత రుక్మిణీతరుణిమణియు నిజవాసమ్మున కేఁతెంచు
వట్టన శ్రీకృష్ణుండు తల్పంబునకే మేల్కొని కూర్చుండుటం గాంచి యల్లన జూసి
దేవా! యర్ధరాత్రింబైనను నిద్రింపకుండుటకు గతంబేమో తెలుపుమని సవినయై
వేడ నా భగవంతుం డిట్లనియె. ౧౦౭

న॥ తరుణిరో! యట్టి రాధికుఁ దత్పరత విధిపద్ధతి నమ
స్కరణము లర్పలు నుతులు స్వాగతమిచ్చి మహోపచారముల్
బారిబారి నీవు సేసితివి వొందెను సంతస మామె కాని ని
ద్దుర తొలిమింను వాడుకగ దుగ్ధము గ్రోలును బ్రత్యహంబును. ౧౦౮

తే॥ అద్వి యీదిన మిచ్చట ♦ నమరలేదు, దాన రాధిక నిద్దర ♦ మానఁ గాన
నాకు సైతము స్వాపంబు ♦ రాకయందె, నాలసింపక స్త్రీరంబు ♦ లామె కిమ్ము.
చ॥ అనవుడు భీష్మనందిని య ♦ హా! యటులా! యని యొప్పి వెంటనే
తనదు సపత్నులం గలిసి ♦ తక్కెఱకానివి పంచదార గ
ల్పినవి మహాోష్ణమైన వగు ♦ స్త్రీరము బంగరుగిండిఁ బోసి రా
ధను గడుపారఁ గ్రోలెడివి ♦ ధంబున సల్పి విడం బొసంగియున్. 919

తే॥ సత్యభామామూర్తుల గూడి ♦ శౌరిదరికిఁ
జని సుకృతమంచుఁ దత్పద ♦ సరసిజముల
స్వప్నుదుకరపల్లవంబులఁ ♦ జక్కనొత్తు
చందు బొబ్బలఁ గని యిట్లు ♦ లనియె వింత. 920

క॥ అరవిందనాథ ! యేలా ? యరవిందసమానతావ ♦ కాంఘ్రియుగమునఁ
బారిఁబారి బొబ్బలు దగె ని, త్తటిఁ గారణమేమి చెపుమ ♦ తద్విశయముపోక.
చ॥ పలుకఁగ నిట్లు చక్రి తన ♦ పై నల రాధికకున్న ప్రేముడిగ
దెలుపఁ బ్రసన్నచిత్తుడయి ♦ తియ్యనిపల్కుల ప్రేతలుక స్వభా
ర్యలు వినుచుండ నీరహిని ♦ నాడె విదర్శనరేంద్రపుత్రికా
తిలకమ ! యట్లె చెప్పెదను ♦ దిన్నగ దానిని నాలకింపుమా ! 921

ఉ॥ దేవి ! జగత్సను స్తనుద ♦ తీరుతజీవితరాధికాత్మరా
జీవమునఁ మదంఘ్రిసర ♦ సీరుహయుగ్మము స్నేహభక్తిపా
శావృతమాచు నుండి యిసు ♦ మౌతయు నీవఱకుఁ జలింపలే
దావృషభానుపుత్రి కెన ♦ యశా నొకొ? యెట్టి మహామహుండునున్. 922

తే॥ ఇట్టి సమయంబునందున ♦ నీవు రాధ,కిడిన పా త్వేడియాటచే ♦ నిట్లడుగులఁ
బుట్టె బొబ్బలు గనుఁడి! పూఁబోఁడులార! యనఁగ రుక్మిణీముఖసర్వవనితలు విని.
చ॥ అల హరి యడుదమ్ముల మ ♦ హదృతితో సరిజేసి యిట్లెడఁ
దలఁచిరి చాగురే! యహహా! ♦ తద్వ్రజనాయిక కీప్రజేశుపైఁ
గల తమి యింతయంచు ననఁ ♦ గా నగునే? యెవ రీమె కీడురాఁ
గలరొకొ? యద్విలీయపర ♦ గా నుతియింపఁగనాను సర్వధా. 923

తే॥ మఱియు గోపికామణులకు ♦ మాధవుపయిఁ
గల ప్రేమం బెఱుగుచు వింతఁ ♦ గనులమూసి
యహహా! యని విప్పి శ్రీహరి ♦ నడిగి రిట్లు
రాసకేళులఁ గాంచు పే ♦ రాసతోడ. 924

మ॥ మురళీగానవినోదబద్ధసుమతీ! ♦ ముల్లోకముల్ మెచ్చ నుం
ద్రబృందావనమగుదు గోపికలతోఁ ♦ ద్రదాధికాభామతో

- సరుదామాదిరి రాసము సలుపవే యద్దాన వారెల్లరుగ
జరితార్థల్ గద తత్తపోబలము లెం చ్చ శక్యమే ? యేరికే. 910
- శే॥ కాని యారాసకేళి ధానచిత్రములను విచుటయే కాని కన్మలకుఁబండు
వగను గాంచలే దోహరి ! ప్రస్తుతిమున, నవ్వి కరుణను మాకిట నగుపఱచుమ !
క॥ కల రిట గోపికలందఱు, గలదుగదా రాధికయును గమ్రస్థలముగ
గల దన్నియు గలవీవిక, సలుపుమ ! యారాసకేళి సరళుల దేవా ! 911
- క॥ చేర్పుమ ! వ్రేతల రాధను, గూర్పుమ ! తచ్చిత్రరాస కుర్దనవిధుల
నేర్పుమ ! మాకును దద్గతి, దీర్పుమ ! మాకోర్కి సర్వ దేవస్తుత్యా ! 913
- ఉ॥ రాసముజేయ నీయవస రం బుచితంజని చెప్పచుంటిమో
శ్రీసుదతీప్రియా ! యనగ శ్రీహరియు ముదమంది పల్కె ని
ట్లో సతులార ! మీయెదల నున్నతలంపులు మంచి వివిధ యా
రాసవిధాననాయక క రంబుగ నొప్పినచో ఫలించుగా. 914
- ఉ॥ కావున రాధికామనము గట్టిగ వేడి ప్రసన్నమానటుల్
తివిగసల్పుడ త్తజిగ డిందిగ నయ్యెడి రాసకేళు లో
భూవరపుత్రులార ! యన ముచ్చటజెంది తదవ్యభార్య లా
శ్రీవృషభానుపుత్రికను జేరి సూచిరి గోరి టిహిక. 915
- శా॥ తల్లీ ! భక్తసమూహరక్షణపరా ! తద్రాసరంగేశ్వరీ !
పుల్లాబ్జాక్షీ ! పరేశ్వరీ ! భగవతీ ! పూర్ణేందుబింబాననా !
యుల్లాసాన్వితగోపికాజనమణి ! యుక్తాంగి ! కీర్త్యాత్మజా !
యుల్లం బారంగ మొక్కుచుంటి మీక మా యుక్తుల్ జెవిక బెట్టుమా !
- చ॥ రసదుఁడు రాసనాయకుఁడు రంజిలు నిందున రాసముఖ్యవీ
వెసఁగుచునుంటి విచ్చటనె యీస్థలి నుండెడి గోపికాజనుల్
రసమును గోరు మేము నిటఁ గ్రాలితి మంగున రాసకేళుల
బస పొసఁగఁ రచించుచు న పారముదంబును గూర్పుమో సఖి ! 916
- ఉ॥ అంతట విన్నరాధికయు నాడె నిటుల్ చెలులార ! యట్టి శ్రీ
కాంతుఁడు నొప్పినప్పుడ య ఖండభవత్ప్రియమాను గాన మీ
రింతటనైన బోయి హరి నెట్లో ప్రసన్నుని జేయుడీ ! యనగ
గాంతలు వార లామెకు జ గత్పతి యొప్పిన చొప్పు జెప్పఁగా. 917
- తే॥ ఆమె యురరీకరించియు నట్టులొను, గాతమంచు బ్రసన్నయై వ్రేతలగుమి
నోడఁగూడియు బాడుచుఁ గ్రీడఁజేయ, సర్వసన్నద్ధయై యుండె జనకరాజ !

శ్రీకృష్ణుండు రాధాష్టభార్యాదులంగూడి రాసక్రీడం గావించుట.

॥ అంత శ్రీకృష్ణుండు తన తమంబును నుత్తిమాంగంబునం దాపించాభంబగు
 బహుపింఛం బంచితంబుగ లగించి మణిగణరచితముక్తాదామ్యులం జుట్టి రాకా
 పూర్ణసుధాకరబింబసదృశంబగు సుందరముఖంబున దృష్టిదోషపరిహారంబుగాఁ
 దిలకంబిడి శ్రీకారాకారానుకారంబులగు శ్రవణంబులకు మండనంబులగునట్లు కుండ
 లంబుల ధరించి తిలపుష్పనిభంబగు నాసికంబు లలితంబుగా సింగారించి కంబు
 తుల్యంబగు గళంబునం దారహారంబులు మనోహరంబుగా వేసి శ్రీవత్సలాంఘ
 నాందితంబును, గవాటవిశాలంబును, నగు వక్షస్థలంబునం గొస్తుభం బలంకరించి
 తిరస్కృతదిక్కురటికరంబులును, సర్వరక్షాకరంబులునగు కరంబులను గంకణం
 బులం బెట్టి పంచాస్యమధ్యక్షశస్త్రంబగు లగ్నంబునం దళితశలాడు నలివంపు
 హంబులుపుట్టంబులం గట్టి సనకసనందనాదిమునిబృందనందితంబులును, సకల
 భువనరక్షాకరణకరణంబులును నగు చరణంబులందు మంజులధ్వనిమనోజ్ఞమంజీరం
 బులంగూర్చి బింబతులితంబును, దాంబూలచర్మణానుజితంబును నగు మధురా
 ధరంబునక దరళంబుగాని కోకిలతో సరళశబ్దసరసంబగు మురళిం దాల్చి పల్లవం
 బుల నుల్లసంబాడు చేతివేళ్ళం బట్టి తద్వివరంబులం బూరించి వెన్నెలఁబోలి
 చిర్నగపు నల్లడలఁ బర్వ నలరుచుఁ బ్రీతిమెయి నావ్రేతలం జేరం దీసి సాలం
 కారయు జగన్మోహినియు నగు రాధికను వామకరంబునం గైకొని రుక్మిణ్యాద్యష్ట
 పట్టమహిషులం గూడి సర్వసిద్ధికరంబును భువనప్రసిద్ధంబును నగు సిద్ధాశ్రమంబు
 నకు శ్రద్ధమెయి నేగి మాధవమాసంబుదలి పూర్ణిమాతిథియం దానందసంధాయ
 కంబగు చంద్రోదయసమయంబున స్మృతవిద్యానవద్యంబై సర్వజనహృద్యంబై
 తనరారు రాసమండలంబులఁ గల్పించి యందెందఱు సుందరీమణులు గలరో
 యందఱ కన్నిరూపంబులం దాల్చి తన యిరుక్రేవల భూషణభూషితలై పాలుపారు
 యోషామణులు గావించు వీణావేణుమృదంగాదిగానంబుల కనుకూలంబుగఁ బాద
 విక్షేపంబు లిడుచు నాడుచుఁ బాడుచు నుత్సహించుచుఁ దానును వల్లవపల్లవాధర
 లును సత్యభామాద్యష్టభామినిమణులును, శంఖపద్మనజకందుక చతుర్ముఖచక్రవాళ
 చతుర్భుద్రసౌభద్రనాగనంద్యాన ర్తికుండలీకరణఖురరీబంధప్రముఖంబులైన బంధ
 విశేషంబులకుం బ్రవేశించి మించి యేకపాదసమపాదవినివ ర్తితగతాగతవతిత
 వై శాఖమండలత్రిభంగిప్రముఖంబులైన తానకంబులం దనూనంబుగ నిలిచి
 ఘటితాఘటితమర్దితపార్శ్వసమగప్రముఖంబులైన పాదకర్మవిశేషంబులం జూపి
 సమపాదశకటవదనమతల్లిసుప్తిముఖంబులైన పార్థివచారిభేదంబులను గనుపఱచి
 యపక్రాంతఙ్గోలాపాదనూచీప్రముఖంబులైన వ్యోమచారివిశేషంబులును, గపిద్ధ
 కటకాముఖశుకతుండార్ధచంద్రలాంగూలపతాకపద్మకోకముఖంబులైన స్వస్వభావ

వివిధవిధకరభావంబులం జేసి యాస్కందితభ్రమణకటాసనాదులైన జానుమండల
భేదతండంబును దండలాతాలాతలలితవిచిత్రప్రభృతులైన దైవమండలంబుల దండిగ
నాచరించి మీలనోన్మీలనకుంచితవికాసప్రముఖంబులైన దృష్టివిశేషంబుల నగు
పటచి నికుంచితాకుంచితకంపితాకంపితపరావృతపరివాహితప్రముఖంబులైన శిరో
భావంబులం గనుపటచుచుఁ గోటిచంద్రప్రతీకాశుండై మన్మథమన్మథుండై
జగన్నోహనుండై సుందరీమణితారావారమధ్యగతజైవాత్మకుండై వెలుంగుచుండె.
అప్పుడా రాసరంగంబు గంధర్వలోకంబుకరణి గానానందంబై నందనవనంబువిధం
బున సుమనోమనోహరంబై హరినిలయంబునుజోలె సర్వమంగళాకరంబై కళాకర
మండలంబునుజోలెఁ గునలయాభిరామంబై రామాయణంబరీతి రామాభ్యుద
యంబై దయాభూహృదయంబువిధంబున భూతరక్షాకరణసమర్థంబై సమర్థకవివిలా
సంబులీల ననేకప్రబంధఙ్గురంబై చెన్నుమీఱె. అందా గోవిందుం డారతితోఁ
గూడిన మదనుని సొబగునను, సౌదామినిగూడిన జీమూతునిరీతిని, రోహిణితోఁ
గూడిన సుధాకరుని సొంపునను, శచిశోఁగూడిన శక్రునిసరణిని నా రాధికాసతీమ
తల్లికతోఁగూడి యొప్పె. మఱియు

౧౩౦

తే॥ రుక్మిణీ ముఖకాంతలు ♦ రుక్మవర్ణ భాసమానలు నృపసుతల్ ♦ రాసములను
సలిపి తన్నిశ లన్నిటిఁక్షణముజోలెఁ గడపి హఠితోడ నిటు కట్టకడకు ననిరి.

క॥ ఓ నందనందనా! వ్రజ,మానినులను గూడి రాస ♦ మండలమున నీ

వానందప్రదవాద్యము, లానెటిగా మొలయ సల్పి ♦ హర్షం బిడవే! ౧౩౨

శా॥ నీ వేషంబును భాష నీకు తఘకుల్ ♦ నీబెఘ్న నీ కుల్కులుల్

నీ విన్నాణము నీ దరస్థితములుల్ ♦ నీ టాట్య నీ నాట్యముల్

నీ వైదగ్ధ్యము నీ మనోహరగతుల్ ♦ నీ వేణుగానంబుల్

దేవా! యీదృశరాసకేళిఁ గననా ♦ ధీరుల్ దిదృక్షాపరుల్.

౧౩౩

క॥ మును పల బృందాననమునఁజని గోపీసతులతోడ ♦ జరిపితి నీ రా

సనికర మిక్ష్పణా భూవర, తనయల మగు మమ్ముఁగూడి ♦ తద్ద జరుపవే? ౧౩౪

క॥ కావున నిటు రాసము లే,తావున నెనరింపలేదు ♦ తధ్యము గానన్

దేవా! ధన్యత నీకృప, నీవేళను గల్గె మాకుఁ ♦ గృష్ణాత్తమణీ!

౧౩౫

తే॥ ఇట్టి శ్రేష్ఠుని మేమెందుఁ నెపుడు గనము,నిన్నుఁ బొగడంగఁ దరమానె? నిర్మలాశ్మ!

మాదు జన్మము లిప్పు నిర్మలములయ్యె,మోహనాకార! వినుమయ్య! మ్రొక్కులివిగొ

క॥ డెందమునందున ముని యా,నందమయుని నిన్నుఁగొల్పి ♦ నవనవగతుల్

జెందెడి నానందము మా,కందఱకును గూర్చియుంటి ♦ వహహా! కృష్ణా!

మ॥ శ్రుతివిత్సన్నతమూర్తి! యీస్థలమునన్ ♦ శోభిల్లెడిగ్గోపికా

శతయూధంబులు రాధ షోడశసహా ♦ సప్రేయసీరత్నమల్

రతిరూపాంచితచేటికావృతభవః ధ్రాజ్యశ్రవకం బంధుచే
నతిరేకించెడి నేటిరాస మల బృం ధారణ్యరాససింహి.

935

చ॥ అనవుడు శౌరి నవ్వె యిటు ధాడెను నోసతులార ! బృందయన్
వనమున నేను ప్రేముడిని ధల్గుటజేసిన రాసకేళు నీ
దినమున నైన రాసముల ధీరున కీడుగ రావటంచు మీ
రనెదరు కాని రాధ నిపు ధడ్గుడి ! దీనిని గొంతులేనటుల్.

936

ఉ॥ నావుడు వారలెల్లరును ధ్యాయపురస్సరవాక్ప్రవీణలై
యావృషభానుపుత్రి కిటు ధాడిరి పూర్వమునందు నట్టి బృం
దావని నైన రాసములు ధౌల్యము జెందునె ? నేటి రాసభే
లావిధి కిద్ది దెల్పుము స ధక్షణపద్ధతి భామినీమణి !

937

చ॥ అని యభిమానయుక్తలయి ధూడగ నాయమ నవ్వె యిట్లనెన్
వనరుహనేత్రులార ! బహు ధామలతో నిట రాసముగ రచిం
చిన నల బృందకాటవిని ధజేసిన రాసముతోడ బోలునే ?
ఘన మిదియోనె ? యెన్నటికి ధాదని నమ్ముడి ! నెమ్మనమ్మున్.

938

తే॥ కారణం బేమనగ బృంద ధావనంబు
దివ్యతరుసమాకులమును ధీర్ఘమైత్రి
భారనలలతమును మధు ధ్రవతయతంబు
గలదె ? దృక్పర్వముగ నిట ధాంతలార !

939

ఉ॥ ఎయ్యది పుష్పగుచ్ఛముల ధనెంతయు నొప్పెనొ మౌళి బూనిన
లైయ్యది రత్నతీరముల ధహెచ్చుగ ముద్రితమయ్యెనో మణిం
కెయ్యది పద్మహంసవిహ ధగేంద్రబకాదిమనోజ మయ్యెనో
యయ్యమునాస్రవంతి యిట ధార్ష శుభాస్పదయోచు నున్నదే ?

940

ఉ॥ లక్కడి చందనావనిరు ధహంబులు నక్కడి భృంగరాజ్రుతం
బక్కడి మాధవీలతలు ధనక్కడి కుంజనికుంజమండలం
బక్కడి దివ్యనైకతము ధలక్కడి సుందరమందిరోత్కరం
బిక్కడ నక్కలార ! యొక ధటేనియు మచ్చునకైన నున్నదే ?

941

తే॥ రత్నసానుసమేతంబు ధరామణీయకమును భూపహవల్లరీ ధసుమధలాన్వి
తంబు ఘనమును బుణ్యతీర్థసహితంబు, నచలవరము గోవర్ధనంబిచటగలదె ?

చ॥ అల వనినైన మందముల ధయానిలముగ సుమసారభంబులగ
జెలగుచు జల్లగా విసరః ధజితపత్రకలస్యనంబులుగ
లలితముగా జనింప లత ధలగ విరులగ దగునైకతంబులగ
గల వనమాలినాంపు లిట ధాంచితినే ? చెలులార ! చెప్పుడి !

942

ఉ॥ ఆమురవీనోది మధు ధారవ మా కుటిలాలకోజ్జ్వల
 తోస్మనువక్త్ర పల్కల య శోదకిశోరు కిశోరతాకృతి
 స్తోమము నామనోహరుని ధూమ్మ లాయారపుకాల్నడల్ నపుల్
 బ్రేమను గాంతలార ! చెవి వింటినె ? కంటను గంటినె ? యిటఁ. 9182

ఉ॥ ఆహరితోడఁ గూడుటయు నాడుట బాడుట దాఁగుటేగుటల్
 మోహవశంబునఁ నలుపు ముచ్చటలు బాదరింట నుంట న
 వ్యాసతకామకేసులను నాగుట నూగుట హస్తకర్షణ
 తానహము హస్తవర్జనవి ధానము నాకిట సంభవించెనే ? 9183

ఆ॥ కోకలం గొనుచు ని కుంజమందు, దాఁగినట్టి యతనిఁ దద్దవెదకి
 పట్టికొన్న సుదము వంశవేత్రముల నేఁగొనియుఁ జనినవేడ్క దనరె నొక్కొ ?

వ॥ మఱియు సుందరంబగు నాబృందావనం బందలి కృత్యంబు లసంఖ్యా
 కంబులై యనవద్యంబులై యప్రమేయంబులై పొలుపారు అట్టి వీస్థలంబున మందున
 కైనను నున్నవే ? పతాంతరంబున నొండురొండులీలలు గోపాలకృష్ణునిచే నొనర్పఁ
 బడినవని యొప్పుకొన్నను నవి బృందావనరాజం బిందులేమిని మనఃప్రియంబులు
 గాకపోయె. వీస్థలంబున నేలీలలు చేయఁదగినవో యవి యొనరించిన మనోజ్ఞంబుగా
 నుండునని పలుక నాసత్యభామాద్యష్టపట్టమహిషులు నిజగర్వంబులం బుచ్చి
 యచ్చెరువొంది ముచ్చటఁపడఁజొచ్చిరి. అంత నా యనంతండు పూర్వోక్తంబుగా
 నాసిద్ధాశ్రమంబున రాసంబులంజేసి సర్వగోపీగణంబులను దోడ్కొని రాధికా
 సహితుండై నిజధర్మపత్నులు శోడుగా నడువ ద్వారకానగరంబుఁ బ్రవేశించి
 యత్యుత్తమంబులగు హర్మ్యంబులనుగట్టించి యందు రాసేశ్వరిని వసింపఁజేసి యిత
 రంబులగు దివ్యసాధంబుల నావేత లుండునట్టుసల్పి సుఖంబుగాఁ గాలంబు గడపం
 దొడఁగెఁగాదె. సర్వసాపహరంబుచు మోక్షప్రదంబును నగు సిద్ధాశ్రమకథామాహా
 త్యంబులు కథితంబులయ్యెనని వాక్రుచ్చి క్రమ్మఱ ద్వారకాపురిని బ్రశంసించుచు
 నిట్లనియె. 9184

శ్రీ ద్వారకాపురి వర్ణనము. 9185

తే॥ పార్థి వేశ్వర ! ద్వారకాపట్టణంబు, వందయామడల్ వెడలుపుఁ జెందె జట్టు
 కొలత నాల్గువందల యామఁడలు సెలంగుఁ, దత్పురీవిషయంబులఁదమిని వినుము !

క॥ అనఘా ! దత్పురి నడుమను వనమాలివినిర్మితంబు ధావుకదంబుగ
 ఘనము వరము ద్వాదశ యోజనపరిమితదుర్గ మొండు సక్కంగ నుండుగా.

తే॥ మఱియు నావీటివెలుపల హరిరచితము
 నద్భుతంబును నవయోజ నాన్వితమును

సకలజనసేత్రపర్యము • సర్వసిద్ధి

కరము నొ దుర్గ ముండెడి • గాశ్యపీంద్ర !

గీ.గీ.3

ఉ! సత్తమ ! యాపురిఁ మఱియు • సర్వకళాస్పద మద్భుతంబు లో

కోత్తరముఁ రమారమిని • యోజనయుగ్మము గల్గి పేరుచే

రెత్తివ దర్శనంతమును • హేమమణీసముదాయవిస్ఫుర

ద్భృతికవాటసాధముల • వెల్లెడి మూడవ దుర్గ మొప్పెడిగా.

గీ.గీ.ర

క! ఆదుర్గములఁ దొలిది దా,మోచరునిది దానియందు • మోక్షప్రదముల్

శ్రీ దనుజాంతక గృహములు, మోదదములు గ్రాలు నాటు • మూడునులక్షల్.

శా! ఆలోన వృషభానువర్యతనుజా • త్యాశ్చర్యదాగారముఁ

గ్రామఁగాదె తదీయమై చెలఁగు ద్వా • రంబాదు బృందిష్ఠమై

గోలోకాగతమై యఘాఘహరమై • గోవిందనుత్యంబునై

లీలాధామమునై వెలింగెడిగదా • లీలాసరోత్సముఁ.

గీ.గీ.౬

క! అట స్నానంబును సల్పిన, కటికయును నటమఱియ • గర్కోటకుఁడే

జటులంబగు పాపంబుల, జటికెఁదుటారించి పరముఁ • జేరు మీఱుఁ. గీ.గీ.౮

ఉ! అందున నెట్టివాఁ డయిన • నష్టమి మున్ది సమాహితార్థ రా

త్రిందిపహఁ నుతించి సవి • ధిఁ నతినల్పి వ్రతంబుఁజేసి మే

ల్కుండన మించుకే సిడినఁ • గొంకక జంకక కోటిబాములం

దొందిన పాపముల్ జపిపి • యుత్తమకీర్తినిఁ బొంది నెట్టనఁ.

గీ.గీ.౯

క! తమిఁద న్గొని చన గోలోకమునుండియు వచ్చినట్టి • ఘనరథమం దె

ల్లమునులు గని పొగడంగ, నమలాకృతి నెక్కి యతిశ • యానందమునఁ.

మ! సుమరత్నావళితారములతో • సూనాస్త్రపాపంబుతో

విమలాదిత్యసహస్రతుల్యరుచితో • బీతాంబరశ్రేణితో

భ్రమదీపం దగి పార్వదుల్ జయజయ • ధ్వానంబు లొప్పుఁ ఘనుల్

దమి వింజామరలఁ గ్రహించి విసరఁ • దాఁ జేరు గోలోకముఁ.

గీ.౬౦

వ! అని పలికి వెడియు నిట్లనియె. మైనిలేశ్వరా ! తన్నగరంబునం బదాఱు
వేల నూటయెనిమిది పుణ్యతీర్థంబులును, శ్రీశృష్టాష్టభార్యమణుల మందిరంబు
లును, గలవు. అవాచి కెవ్వరైనను వేఱువేఱుగాఁ బ్రదక్షిణంబు లొనరించి
పునఃపునఃప్రణామంబు లాచరింపందగు. అందు జ్ఞానతీర్థం బనునది యొందు గలదు.
తత్తీర్థంబున స్నానంబు సల్పి యటఁగల పారిజాతవృక్షంబును స్పృశించినవారికిఁ
దత్తణంబున భక్తిజ్ఞానవైరాగ్యంబులు నిస్సంశయంబుగాఁ గలుగు. మఱియు
నవ్వారల హృదియకుహరమం దాముకుందుం దానందమయుండై యెల్లప్పుడు
నివసించి రక్షించుచుండు. స్వయంబుగా నాఘహత్తుని సమృద్ధిసిద్ధులు వరింపం

గలవు. ఎవని దాని రంగులందు గల నందనందను సుందరమందిరం బానందంబునం
గాంచునో యవ్వఁడే భూతిధవిష్వక్ష్వర్తమానఁబులందు జీవన్ముక్తుఁడనియు,
గృతార్థుఁడనియు, నిరుపమానవైష్ణవుఁడనియుఁ జెప్పుండగువాఁడని గుర్తెఱుం
గుము. పంచయోజనవిస్తారంబగు తద్భగవన్మందిరంబునకు ధనుశ్శతమాత్రపరిమిత
దూరంబునం గృష్ణ తేజస్సుముగ్ధునై కృష్ణకుండనామకసరోవరం బొందు ప్రవ
హించుచుండు. జాబవతీసుతుండుగు స్వాంబుండును స్నానంబు సల్పి శ్రీకృష్ణుని
యనుగ్రహంబున ముక్తుండై నల్లు తత్సరసిని స్నాతుండైనవాఁడు జీవన్ముక్తుఁడు
గాఁగఁగను. మహాబలుండగు బలరాముండు భూపదక్షిణం బాచరించి యభిజ్ఞ
నత్యంబగు యజ్ఞంబాహ్వాని చేనతీసహితుండై యెచ్చట విరాజిల్లెనో యం
దుత్కృష్టతమంబగు బలభద్రసరోవరంబు వెలుంగు. అద్ది పూర్వోక్తకృష్ణకుండు
బున కిష్టాదశివదపరిమితదూరంబునం దూర్పుదెసం గలదు. ౧౬౦

తే॥ అంగు మునిగి నవానికి ॥ నఖిలపాతి

కముని నశియించు బుద్ధిముల్ ॥ గలుగు వైష్ణ

వముగు లోకంబు సిద్ధించు ॥ బహుశిసుఖము

లంగు బొందును సందియ ॥ మందవలను.

౧౬౧

చ॥ మును పల రుక్మిణీతిరుణి ॥ పుత్రకుండో సుమతాను నెందున

గనుగొన లేనియపు గణ ॥ సాగున కిర్పల నేథలిఁ బొన

ర్యేనా యెది యట్టి శ్రీహరి వి ॥ త్రగృహంబున కంతకాశ వే

ధనువుల దుష్టసం గలదొ ॥ తత్ఫలి నెప్పు నిజాన్యకుండమున్.

౧౬౩

క॥ ధాత్రీశా! యిట మునిగిన, పాత్రుఁడు పొన్నడిన పుత్ర ॥ ఫలమొందును ద

త్పుత్రునివంశము సితిన, కృత్రవిభుఁమాడ్కి వృద్ధి ॥ గాంచుచు వరుసఁ.

౧౬౪

సీ॥ శ్రీకృష్ణు డొగిన ॥ జేసి తానంబుల, నెల్లప్పు డీవుల ॥ నిచ్చ నిమనె

యెది కొల్లిబంగరు ॥ నిచ్చిన దానికి, నిబ్బడి ఫలముల ॥ నియ్యగలదొ

యెది కొల్లిరజతంబు ॥ నిచ్చిన దానికి, నిడ జతుర్గణఫల ॥ మేరుపడెను

యెది యొకఫల మేసి ॥ నిచ్చిన దానికి, శతగుణలాభముల్ ॥ జక్కనిడును

తే॥ హరిగృహంబున కెది వశ్యమాశ ద్విశేత, చాపపరిమితదూరమం దేవుమితె

నద్ది తీర్థరాజంబని ॥ యిద్దనుయ్యె, నదియె చానసరోవరం ॥ బండు బుధులు.

చ॥ అట మొహరీల, రిత్నిముల ॥ నాదృతి నిచ్చిన పుణ్యరాశి కు

త్కటశితరాజసూయము ల ॥ ఖండసహస్రమహాశ్వమేధముల్

దిటముగఁ జేసి పొందు బహు ॥ దివ్యఫలంబులు పొడకాశమే

బహుగతిఁ దూఁగఁ జాలవని ॥ తాగుగ నమ్మును! భారణీశ్వరా!

౧౬౬

తే॥ బదరికాశ్రమయాత్రచే॥ వచ్చు ఫలము, మేషరాశిని మిహిరుండు॥ మెలగుచుండ
నైంధవాహ్వయవనయాత్ర॥ సల్పుఫలము, దనుకు “దానతీర్థ” స్నానతత్పరులకు.

ఆ॥ తరణి నృపథమందుఁ ॥ దగ నుత్పలావర్తమున మునిగి దానముల నిడిన ఫ
లంబుకంటెఁ గలుగులక్షగుణఫలంబు, “దానతీర్థ” రాజదర్శకులకు. గృ॥

తే॥ అంతకంటెను కోటిగు ॥ కాఫిశఫ, మబ్బుగలదని యెఱుగుమా॥ యట్టి దాన
తీర్థ మందొక మాసంబు ॥ దివ్యభక్తిమురుగుదండెడి జనులకు ॥ జనవరేణ్య!

తే॥ అశ్వదానము దానము ॥ లంఘమేటి, దానికంటెను మంచిది ॥ దంతిదాన
మంతకంటెను యోగ్యమా॥ సరదమిహుట, సంతకంటెను భూదానమధికమండ్రు.

చ॥ సర్వసస్యసంపత్ప్రదంబగు నవ్యసుంధరాదానంబుకంటెను నన్నదానం
బు మహాదానంబని వక్కానింపంబడు. ఈ యన్నంబే దేవపితృభూతింబులకుం
దృప్తి గలుగండేయు. ఇద్దాని వలననే జగంబు విస్తారంబగు. పంచకోశంబుల నీ
యన్నకోశంబే ప్రథమగణ్యంబైనది. సమస్త జంతువుల కిదియే జీవనాధారంబు
ప్రాణంబునం దిది ప్రతిష్ఠితంబైనది. సకలలోకంబుల నేగండేయుట కిదియే
యనుత్తమాగదంబు. ఇది లేని ప్రపంచంబు నశియించుటకు సందిశుంబులేను.
కావుననే యీ యన్నంబును బ్రహ్మహస్యరూపంబని యాయ్య లోక మొగి
ఘోషించిరి. ఇతరదానంబు లిద్దానివలెఁ దగ్గరిం గూర్చుజాలవు. ఏతద్దానం
బుతో సమానంబగునది త్రికాలంబులందును లేదని యెఱుగుము. ఇట్టి యన్నం
బును దద్దానతీర్థంబునం దానం బొసరించి దానం గాచరించిన మానవుల పుణ్యం
బును, జతుర్భుఖుండుగాని ముఖుండుగాని సహస్రములుండుగాని స్థలింప
శక్తుండగునే? అవాఁడు ఋణాత్రయంబుఁ దీర్చికొని పరమపదంబు జేందఁ
గలండు. వెండియుఁ దాదృశదానతీర్థంబున స్నాతుండై పూతుండై దాతయగు
వాని సుకృతంబు తత్ప్రతిఫలంబునం బడుగురకుఁ దన్మాతృఫలంబునం బడుగు
రకుఁ దద్భార్యాఫలంబునం బడుగురకును సరకంబుఁ గాపి దివ్యరూపంబును
జతుర్భుజంబులం గల్పించి వీతాంబరంబులం గట్టించి హారాదిభూషణను సింహా
రింపఁ జేసి జయజయ ధ్వనులతోఁ గూర్చుదులు వెంటనంట దివ్యరథంబునం
దాయాభులం గానించి గోలోకసుఖంబులం గూర్చ సమర్థుడై యుండుం
గాదె. మఱియుఁ దద్భగవద్దండిరంబునకుఁ దగ్భాగంబున నరకోసు నవ్యున
మాయాతీర్థంబు మనోహరంబై విరాజిల్లు. అందు సింహారూఢయుఁ జండముండ
ః పూనవియు భద్రప్రదయు దుర్గతివివాశనియునగు దుర్గ యనయంబు వెలుంగు
చుండు. దేవకీదేవి తన కుమారుండగు శౌరి యపవాదాపనోదార్థంబై శ్వమంత
కంబు సంపాదించ జాంబవంతునివిలాసంబునకుం జనినకాలంబున సత్సలగు లనన్య
భక్తితోఁ దద్దుర్గం బూజించి జాంబవతీనామకప్రియాశ్వమంతమణివిభజనాన

శ్రీకృష్ణుండు మరలి వచ్చుటం గని పరమానందంబుఁ బొందె. అట్టి మాయా
తీర్థంబు ఫలప్రదంబని వేఱుగా నొక్క చెప్పవలయునే? యెవ్వరా తీర్థంబునం
జలకం బాడి యా మాయాదేవిం బూజింతురో యవ్వారు జనునోర్థంబులు
ఫలింపఁ గైవల్యంబున కరుగంగలరు. ఇకఁ దద్వారావతీపురీవిరాజమానద్వితీయ
దర్శవీశేషంబులను వినుమని యిట్లనియె. ౧౭౧

❧ ద్వారకా ద్వితీయ దుర్గవర్ణనము. ❧

- క॥ రెండవదుర్గమునకు నా, ఖండలదిశ నిండ్రనామ ధ కసరోవర మొ
డుండును గామక్రద ముద్గంధాఘవినాశకంబు ధర్మమయమునై. ౧౭౨
- క॥ ఆతీర్థంబున మునిగినఁ, బూతుండఁ చంద్రవిభవ ముం గని జంభా
రాతిపదంబునకుం జని, యాతతిపాశ్చ్యంబు లొందునధమాధముఁడే. ౧౭౩
- శే॥ దానికిం గుడివై పునఁ ధ దంకికుండ, ముండు నిచట సత్రాజితం ధ డష్టరశ్మి
కర్పసల్పి స్యమంతక మనెడి మణిని, భూషితుండయ్యె బూర్వమోభూతలేశ!
- క॥ జనుఁడెవఁడెనియు నందున, మునిగియు నొకపద్మరాగ ము మెసంగినచో
నినతుల్యవిమానంబున, నినలోకముఁ జేరి మీఱు ధ నిననిభరుచిన్. ౧౭౪
- ఆ॥ దానికిం బ్రతీచి ధ ధాతృతీర్థం బుండు, సచట జలకమాడి ధ హైమపాత్ర
మందుఁబాయస మిడి ధ యతిశయభక్తితో, నిజిన వానిఫలము ధ లీపునిమమ !
- ఆ॥ పంచపాతకములు ధ ధ్వంసమైపోవును, బ్రహ్మహత్యలెల్ల ధ బాజిపోవు
నస్మృతజనితదోష ధ మడుగంటి తీరెడి, నిచటఁ గలఫలము వ ధ చింపనగునె ?
- చ॥ మఱిఁ దలిదండ్రులఁ గుసుల ధ మానవనాథుల నాలఁ జంపున
ట్టిరు నట భక్తి ముగ్ధిన త్రు ధ టిక్ సుమలై దివిజేంద్రలోకమం
దరుసముతో స్వపాద మిడి ధ యా కమలాససరూప మెప్పుఁగా
సరిగెద రిబ్జజన్మలికి ధ నా శిశిసామ్యవిమాన మెక్కుచున్. ౧౭౫
- తే॥ దాని కుత్తరదిక్కునఁ ధ దనరుచుండు, “నీలలోహితతీర్థంబు” ధ నీలలోహి
తుండు శ్రీమహాదేవుం ధ ఖండదీప్తి సతత మచ్చోట వెలుగు రసాతలేంద్ర !
- త॥ మఱి మరుద్గణసత్త్వి ధ మాని దేవతలును దత్ఫలీ నందు రా ధ స్థలమునఁగల
నీలలోహితలింగంబునిశ్చలమతి, నర్చ సల్పి యా రావణుండుండె బ్రభుత.
- క॥ ఆ లింగంబును భక్తిని, నాలోకించిన జనుం ధ నాయాసముగా
గైలాసయాత్రఁ గలిగెడి, మేలును శతగుణము లెచ్చు ధ మేలును బొందున్.
- క॥ స్నానము దివసత్రయమును, నా “నీలగ్రీవకుండ ” ధ మందున మునుగం
గా నా శ్రీగళులోకం, బానందముతోడఁ బొందు ధ నభుమయజనుఁడే. ౧౭౬
- ఉ॥ భద్రదముఁ మనోహరము ధ బాపవినాశకమైన “సప్తసా
ముద్రక ” నామతీర్థ మటఁ ధ బొందెడి నందునఁ దానమాడు వా

డద్రినఃఖోలు పాపము ర యంబునఁ గూలిచి శస్త్రసప్తసా

ముద్రకయాత్రఁగల్గు ఫల యుల్ గడుఁగాదె విదేహభూవరా ! ౧౮3

తే॥ బ్రహ్మవిష్ణుమహాదేవ వాయుసూర్య, చంద్ర దేవేంద్రపార్థభూజలధిధనద
వహ్నిముఖసురల్ దత్తీర్థపార్శ్వములను, వెలుగుచుండు సతతంబు వినుతచరిత!

క॥ మఱి యీ బ్రహ్మాండంబున, వఱలుగదా సప్తకోటి యర్థము లా
సరసులు సర్వంబుండున, వరదములై కలిసియుండు యబుహితబుద్ధి. ౧౮౪

తే॥ అట్టి తీర్థంబు నందు నీరాడి చుట్టివచ్చు దిట్టలె ద్వారకాభవ్యయాత్రఁ
కన్నఫలము సఫలముగాఁగొండ్రుగాని, యన్యధాకరించిన నద్వివ్యర్థమగును.

తే॥ వెండి యీ తీర్థరాజంబు విష్ణురూప, మంచు వేల్పులు వచియింతురట్టి ద్వార
కఁగల మూడవ దుర్గమునఁగల సంగతులను జెప్పెద విరుమింక నలఘుచరిత!

ద్వారకాత్మతీయ దుర్గస్రవణం.

చ॥ వినుత చిత్రుడుఁ బ్రధిత యీరుఁ డుదారుఁడు ధీరుడుఁ డి
త్రన వరశిష్యుడుఁ దశర యప్రియపుత్రకదాసుఁ డజనీ
తనయుఁడు గ్రాలి యెల్లపుడు యత్సృష్టదుర్గము తూర్పుఁ బ్రోచు నా
ఘనఁ గనువాడు భక్తుఁడగుఁ యాదె తదంజనపుత్రులై వడి. ౧౮౫

చ॥ అరయఁగ నట్టి దుర్గమున యంతకదిక్కున సంతతంబు శ్రీ
హరిగతమానసంబు వర యైన సుదర్శన మోము దాని నె
వ్వరు గనుచుండొ వారు నల యపంకజనాభుని భక్తులై తను
ద్భుతరచక్రరక్షణము యోడుగ నొప్పను రయ్య భూవరా ! ౧౮౬

ఉ॥ దానికిఁ బశ్చిమాశ నతి యధైర్యసమేతుఁడు ఋషినాథుఁడు
మానదుఁడుఁ మహాబలుఁడు యాధవభక్తుఁడు జాంబవంతుఁడ
న్నయనముగాఁ జెలంగి సత యమోమును తద్ధనుఁ జూచువాడు శ్రీ
జానికిఁ సుఖ్యభక్తుఁడగుఁ యక్కఱ జిరాయువుతోడ నొప్పెడి. ౧౮౭

క॥ దాని కుదగ్గిర విష్వక్సేనుఁడు ఘనబలుఁడు ప్రోచుఁ యీడ్వడు వాడే
వానింగనిన శ్రీహరి, మానసమే ధన్యుఁడేసి యుంచి మంచు. ౧౮౮

చ॥ వెండియుఁ దద్బహిర్దుర్గంబున కనతిదూరంబునం దర్శసిద్ధిప్రాయద్వా
రంబులవలె జెలంగు రైవతాద్రి సముద్రంబుల నడుమను బిందారక నామక్షేత్రంబు
సర్వతీర్థోత్తమంబై సకలప్రభావసంపన్నంబై మహాపుణ్యప్రదంబై చెన్ను
మీఱు. మున్నీక్షేత్రంబునం బరిపూర్ణతముండగు శ్రీకృష్ణుని యానతిని యదు
ప్రభుండగు నుగ్రసేనుండు క్రతురాజం బగు రాజసూయం బొనర్చె. అందు
బ్రహ్మాండగతసర్వతీర్థంబులును సమాహూతంబులై స్థిరనివాసం బొనర్చునట్లు
పిండికృతంబయ్యె. తత్ప్రభుతి నాస్థలంబునకుం బిందారకక్షేత్రం బని ప్రసిద్ధి

ఘటిల్లె. అచట జలకంఠాడిన వాడు రాజసూయఫలం బనుభవించు. దివత్రయంబు నీరాడి వ్రతమై బ్రాహ్మణులకు స్వర్ణదానాదులం గావించి మ్రొక్కిన జనుండు ప్రత్యహం బవిచ్ఛిన్నంబుగా నందిమాగధ స్తోత్రపాఠంబులను వినుచు భూషణ విభూషితలును, రాకేండువదనలును, ఔమవస్త్రధారిణులునగు విలాసినులచే నేవితుండై హృష్టుండై పుష్టుండై వీణావేణుపటహధక్కాదుండుభికాహళాది వాద్యంబులు మొగుల్లు మొఱుసినసరణి మ్రూయం గరింద్రబృంహితంబులు నశ్వ హేషులను సంకులంబుగా మండలేశ్వరులు మంచిచెడ్డల విన్నవించుకొనుటకు మందిరబహిర్ద్వారంబున వేచియుండ రాజసంఘంబు కటలతటఘటితకరపుటంటై కరివేష్టంప రత్నప్రఖచిదభర్మమయరమ్యహర్మ్యంబులు విజయధ్వజంబులతోఁ బొల్పార మత్తికుంజరకన్ద తాడితంబులగు భృంగమండలంబు మంజులధ్వనిం జేయ జగజ్జీయమానుండై సరలోకశేఖరుండై వెలుంగుచుండు. అతండు మహాత్ముండని వదించుట కనుమానింపఁ దగదు. ఇట్లుహిక సుఖంబు లనుభవించి యంతిమంబునఁ గైవ్యంబుఁ జూడఁగలరు. మఱియు నెవ్వండైనను, గృ.౨

మ॥ అల పిండారక తీర్థముగ గనక రాజ్యంబెట్టిలక బొందు? నెట్లల పిండారకమందునక మునుఁగకే యాత్మీయ సర్వాఘముల్ దలఁగా మోక్షముఁ జెందు? నిద్రిసెపుమా! ధర్మంబు వర్మంబు నిర్మలకర్మంబు ముదంబు దీని విడిచి రాజులునే? మేలుగా. గృ.౩

ఉ॥ యోగి సుయోగియౌ సతఁడ యత్తమ తత్సర్సిక మునింగిరక భోగి సుభోగియౌ సతఁడు యుగ్యదతత్సర్సిక మునింగిరక రోగి నిరోగియౌ సతఁడు యాధిగఁ దత్సర్సిక మునింగిరక రాగి విరాగియౌ సతఁడ రుబునఁ దత్సర్సిక మునింగిరక. గృ.౪

తే॥ ద్వారకాపురమునకుఁ బ్రదక్షిణమల, రాధమాసంబునం జేసిప్రణతు లిడిన వారిచేతులనైహిక యారమాధ్వికసుఖములు గలవని యెఱుఁగంగఁదగును.

శా॥ తత్తీర్థపుత్రుండై యవాశనుడునై ధర్మియుండై కేశవా యత్తాత్మ్యుండయి మేదినిశయచుండై యాహ్లాదియై మానియై విత్తద్వారక యాత్రఁజైత్రమొదలఁచి విఖ్యాత వైశాఖ బల్ హత్తుండఁక నొనర్చునట్టి జను పుణ్యంబెన్నసామాన్యమే! గృ.౫.

తే॥ అట్టి శ్రీకృష్ణపురయాత్రననురునట్టి, ఫలము లెన్నుట పడుచుండు వానచినుకు లెన్నుటయకాక శక్యమే? యెట్టివేదమయచతుర్ముఖధాతకుఁ మనుజునాథ!

సీ॥ ఘనసంఘులందు నే॥ కాదశి కై నడి ॥ జలువలందున నాది ॥ శేషుబోలె
బట్టి సంఘంబుల ॥ నైనతేయుని రీతి, సుతపురాణముల భా॥ రతమువితము
సంద్రంబుల ॥ క్షీర ॥ జలనిధిసరణిని, దారలయందు ను ॥ భాగరు విధి
దేవతలందున ॥ దేవదేవునిభాతి, నఖిలజాతువులందు ॥ హరివిధమున

తే॥ శ్రేష్ఠమైన కరణి నెల్ల ॥ త్కేత్రములను, ద్వారకాపురీత్రేత్రంబునరము నిజము
దానిమహిమను వర్ణింపఁదరమె ? నీకు, నాకుఁ దాతకు నాతని నాయనకురు.

తే॥ ఆకసంబున మేఘముల్ ॥ హ్రదియలను, గ్రాలులీలను వైకుంఠ ॥ లీలలడగు
ద్వారకాపురి యాదనపలలిఁగూడి, ధరకుఁదొడవయి ధన్యతఁదనరె సహవా!

ఆ॥ ఆపురంబు నెప్పు ॥ డమరి చతుర్వ్యూహములను బాలనంబు ॥ సలిపివెతల
నుత్తలపడుచుండు ॥ సుగ్రసేనన కిచ్చి, సుఖగఁ జేయుహరికి ॥ జోత లిడుదు.

స॥ ఎపుడు స్వకీయలోకమున ॥ కేగుట కబ్జసహాయుఁడైచునో
యపు డల ద్వారకాపురము ॥ నర్జవమందున ముంచివేయు వి
శ్వప ! యులులైన నచ్చట స్వ ॥ సద్గము భాసిలకున్న వాసమె
ల్లపుడును సల్పు నాస్థలిఁ జె ॥ లంగెడి నాతని ప్రీతి యెట్టిదో. ౬౦౦

క॥ ఏతత్రణవర్జితం, బా తోయధియందుఁ గృష్ణుఁ ॥ డాడెడి నుడువుల్
బ్రాతిగ వినఁబడుఁగాదే, భూతలపరిపాలకా ! య ॥ మోఘారంభా ! ౬౦౧

తే॥ వెండి శౌరి యాజలధిలో ॥ విజ్ఞుడైన, నజ్ఞుడైనను బ్రాహ్మణుం ॥ డతిశయముగ
మామకాత్మయ యని పలుకుమాటి కరయ, విప్రపక్షపాతియకాడె ॥ విష్ణుమూర్తి.

ఉ॥ బాడఁబడిన మానవుడు ॥ వార్ధిలటంబున కేగి లోతుఁడో
గూడినచోటుఁజేరి యల ॥ గోపతిసత్ప్రతిమక గ్రహించి బ
లేవుడుకఁగట్టి యిల్లొకటి ॥ విజ్ఞులుమెచ్చఁ బ్రతిష్ఠజేయు న
వ్వాడు ప్రభాకరుండనియె ॥ భావమునందుడలంపనా విభూ ! ౬౦౨

తే॥ ఇదియద్వారకాఖండంబు ॥ నెవరుదీని,
వినెదరో పఠింపుత్రొ యా ॥ యనఘుల కల
పరమహరిపాదములఁగాంచు ॥ భాగ్యమబ్బుఁ
గలదు నిజమిది మైధల ॥ క్షౌణ్డలేంద ! ౬౦౩

తే॥ అని జనకునకు నారదముని నుడివిన, సరణి గర్గమునీంద్రుడు ॥ శౌనకునకుఁ
బల్కె నంతటఁ దన్నుని ॥ పరమభక్తి, గర్గయోగిని బృచ్చింపఁ ॥ గడఁగె నిట్లు.

ఉ॥ భూసురదేవ ! దేవమణి ॥ భూషణభూషిత వాసుదేవ ! గో
పీసహితా ! హితప్రకర ॥ భీతివినాశరతా ! రతీశ్వర

ల్లాసకరా ! వినుత్యసుక ! లా ! కరినాయకహరి హరి ! శ్రీ
వాస ! కుశస్థలీపురని ! వాస ! వలూహకనీలభాసురా !

౬౦౭

మాలిని.

మగధవిభువిజేతా ! ! మానిరాడ్గమ్యనేతా !
నిగమగదితయాచా ! ! నిర్జితారాతిభూచా !
సుగుణనిచయ యుక్తా ! ! శుద్ధభక్తాభిరక్తా !
యగమతిలకధారీ ! ! జ్యోజశాపాంతకారీ !

౬౦౮

గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్రాపస్తంబనూత్ర, భారద్వాజసంశ్రుత, చిపుకుల
కులజలధికభాసిధి, కోటమాంబాకామయతనయ, లక్ష్మీదేవీ
సుబ్రహ్మణ్య దత్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదిత కవిత్వ
నిశ్చయ, సుజనవిధేయ, శ్రీనివాసాపరనామధే
యాప్తయశాస్త్రిచే నాంధ్రీకృతంబైన
శ్రీ గర్గభాగవతం బందలి
ద్వారకాఖండము
సంపూర్ణము

—•••••—

శ్రీశ్రీశ్రీ

హరిః ఓం తత్సత్
శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ గర్గ భాగవత ము.

వి శ్వ జి త్త ం డ ము .

అతసీసుమసంకాశా !

వ్రతతివ్రతతివ్రయుక్త ధవననివాసా !

రతిపతిజనకా ! రాసని

రత ! యతితతిసన్నతాత్మ ! ధాకృష్ణా !

౧

తే! అవల నేమని బహులాశ్వుఁడమరమునిని, నడిగెనో యది యిపుడు నాకానతీయు మనుటయు గర్గమానియునట్టి శౌన, కునకు వినుమని యీరహి ననగఁ దొడఁగె.

అ! ఎవ్వఁ డుగ్రసేనుఁ డెఱుల యదుప్రభుం, డాతఁడయ్యె నేలఁయారని కటు శౌరి సాయపడెనో? యీరహి యంతయు, ముచ్చటింపు ఘమరమునివరేణ్య!

మరుతోపాఖ్యానము.

క! అనపుడు నారదముని యి, ట్లనియెను గృతయుగమునందు నతఁ డినకులమం దున మరుతుండను పేరున, జనియించిన చక్రవర్తి జననుతచరితా !

అ! అట్టిచక్రవర్తి యశుహరవిశ్వజి, దధ్వరోత్తమంబు నఖిలవేద శాస్త్రసమ్మతముగ నల్పేను దత్తితి, యెట్టిదంటివన వచింతు వినుమ !

వ! అమృహధ్వరంబును హిమాచలంబున కుత్తరప్రాంతంబునం దివ్య ప్రదేశంబుం గాంచి మునిశార్దూలుండగు సంనర్తుని నాచార్యుగా నొనరించి తదా జ్ఞానుసారంబుగాఁ బంచయోజనవిస్తారంబుగ హిమాచలంబుండం బొందును

యోజనవిస్తీర్ణంబుగ బ్రహ్మకుండంబును గవ్యూతివిశాలంబులగు పంచకుం
డంబులను నిర్మించి మేఖలాగర్తవిస్తారంబులుగ పదివేదికలను ఘటించి సహస్ర
హస్తోచ్చాయంబగు యూపంబును స్థాపించి వింశద్యోజనవిస్తీర్ణంబుగా సువర్ణ
మయంబగు యజ్ఞమండపంబు కదలిస్తంభతోరణాదిప్రకాశమానం బగునట్లు
రచించి బ్రహ్మరుద్రాద్యభులబ్ధిర్ముఖులను మహర్షివరేణ్యులను, మునీంద్రులను
సవినయంబుగా నాహ్వానించి రావించి సంతసించి

సీ॥ శాస్త్రోచితంబుగా ధృవలక్రియల సల్పు, దశలక్షహోతృతా ధనులతోడ
నఖలాధ్వరంబులం దాటిజేటినయట్టి, పంచలక్షాధ్వర్య పరులతోడ
బ్రాచితంబులులేని పగిని బనుల్ జేయు, పంచలక్షద్వాత్ప వరులతోడ
వెతగల్గిన దీక్ష విడువక ఘనత భాసిలు దశలక్షదీక్షీతులతోడ

తే॥ విదితులైన చతుర్వేద విదులతోడ, సర్వశాస్త్రార్థతత్వజ్ఞ సమితితోడ
స్వక సమస్తపాపక్షయ ద్వారముగను, శ్రీహరిప్రీతికౌఠ కాచ రించె నందు.

క॥ నిరతం బగ్నిని హోమము, గరిశుండాభాజ్యధారః గావించుటచే
గర మూతనికి సజీర్ణము, దొంకొనె నిది యబ్బురముగఁ దోపడు గాడే! ౮

తే॥ మఱియు మరుతుండుస్వీయమామఖమునందు, దవిలిసభనువిశ్వేదేవులెవరికెవ్వ
రికిని భాగము లిమ్మున ప్రీతితోడఁ జెప్పిరో, యటువారికిఁ దప్పకయిడె.

ఆ॥ ఎల్లదేవతలును నెల్లమహామును, లెల్లముషివరేణ్యు లెల్ల యోగు
లెల్లజుతువులును నెల్లభూసురులును, జెంది తనివి మఱియ జీర్తి గనిరి. ౧౦

క॥ అత్తటి ముజ్జగమాలలో, నెత్తావున నొక్కజీవ మే నాకలితో
గత్తర జెందుటలేదని, చిత్తమున న్నమ్ముచుయ్య! శ్రీబహులాశ్వా! ౧౧

తే॥ మరుతుఁ డాజన్మపుం దుదఁనరసి డాసి, నిజగురుఁడగు సంవర్తమునితలకునకు
శాస్త్రరీతిని బూజించిచక్కఁమొక్కి, దక్షిణగఁ జతుర్దశనియంతకరులింక.

క॥ జంబూద్వీపప్రభుతయ, జాంబూనదభరచతుర్ద శనియతములు ర
మ్యంబగు మణికోటుల నశ్వంబులు నూరర్చుదములు భక్తి నుసంగె. ౧౩

తే॥ వాజులెదువే లిభములునందనూఱు, బారువలపొన్నునొక్కొక్క బ్రాహ్మణునకు
వేఱువేఱుగ నిడి నమఃస్కారములను, సల్పె నతని యీవికి నిలఁసాటి గలదె?

తే॥ తినిన త్రాగిన పాత్రముల్ గనకమయము, లైన విప్రులు సంతృప్తి నంది కొనక
యరిగి రవి శతయోజనస్ఫురితగిరిగ, మంచుమలపొంతి దగె నదిమించునిపుడు.

క॥ పలుపలుకులు మనకేలా? యిలలో నాసనమువంటి యిద్ధమఖంబుగ
గలుగదనియు నాతని కెన, గల యోగ్యుఁడు గ్రాలఁడనియుఁఖ్యాతి ఘటించె.

క॥ అంతట విష్ణువు సవకుం, డాంతరమున నుద్భవించి యామరుతోర్వి
కాంతునకు నాత్మయాపము, సంహోషముతోడఁ జూపి నన్నిధి నిలిచె. ౧౭

- చ॥ నిలిచినతోడ నామరుతఁ జేత ముదంబును బొంది యేమియున్
బలుకఁగలేక తన్నిహితఁ భక్తివశుండయి శత్రుదంబులన్
సులుపుగ వ్రాలె నంతట యఁ జోదకిశోరుఁడు తద్ధరేఘుఁడే
తులఁగొని లేవఁదీసి బహుఁ తుష్టిదసూక్తుల నిట్లు వాకొనెన్. ౧౮
- మ॥ ధరణీనాయక! నీమఖంబునకు న్నఁ దం బొంది నేనచ్చితిన్
మఱి నీ బత్రికి మెచ్చితిం గనుక వేఁ ర్నార్గంబు జోకుండ నే
వరమున్ గోరెదొ యద్ది స్వల్పమయినన్ భారంబుగా నుండినన్
గరుణన్ నీకు నెసంగెదన్ జమి యనన్ త్కౌనాయకుం డంతటన్. ౧౯
- చ॥ మరల శిరంబిలన్ దగులఁ మాపతికిన్ నతిసల్పి పూజలం
బరువడిజేసి యిట్లునియెఁ బంకజనాభ! యశేషదోషముల్
సరగునఁజూపఁ గోరికలఁ జక్కఁగ నిచ్చెడి నీపదాబ్జముల్
బారిఁబారిఁ గొల్చుభాగ్యము గుఁ బుద్ధికి నాకికియంటివో ప్రభూ! ౨౦
- తే॥ ఇంతకంటెను బెఱుమంచి యీప్సితంబు, గలదటంచు నాంఛించుటఁగంగదరిని
దగను నాపుటకని బావిఁద్రవ్య మూర్ఛ, నట్టులే నాదా శ్రీధరా! యైన వినుమ!
- క॥ నీమాటలపైఁగల గా, రామున నే నడుగుచుంటిఁ రాజీనామో!
నామదితామర నీపద, తామరసము విడవీరితిఁ దయచేయగజే! ౨౧
- తే॥ అదియ ధర్మార్థకామమో, తోడికార,ణంబుగద భక్తవత్సలా! నాపుడు హరి
వీరులారఁగ నాలించిఁ ప్రీతితోడ, నలని కిట్టులఁ బల్కెనో యార్యవర్య! ౨౩
- తే॥ తృషను వరముల నడుగకఁ దివ్యమతిని, జూపియుంటివి చాచికిఁ సుఖముగంటి
నైన భక్తుఁడు ఫలయుతం బైన కోర్కి, గోరకుండిన నాయెదఁ కుమరపడకు
- క॥ కావున ననుమానింపక, భూవర! మఱియొక్క వరముఁ బొందుము నాచే
నాపుడు తన్మరుతాధిపుఁ డా విష్ణువుతోడ నిట్లుఁ లనియెను నతుండై. ౨౪
- క॥ నీ పదపంకజపూజయు, నీ పదపూజకులతోడిఁ నెయ్యముఁదగ ను
ద్దీపితవైకుంఠము నం, దేపారు విధం బనుగ్రఁ హింపవె దేవా! ౨౫
- మ॥ అని వేడన్ మురవైరి యిట్లునియె భూఁ పాగ్రేసరా! యీవరం
బును నీకిచ్చితిఁ గాని యొక్క విషయం బున్ విన్ను సౌఖ్యకరం
బును నాశ్చర్యకరంబునైన త్రిదివం బుంబొంది మోదంబు నే
మృనమందొందుచు నుండి క్రమ్మటను నీ మన్వంతరంబందునన్. ౨౬
- క॥ ఇటువదెనిమిదవ ఘనయుగ, మరిగెడి తటి ధరను బుట్టి యలయాలకుఁ గా
పరియా నాతో మైత్రిని, నెఱపుచు మద్దామమందుఁ నిలుతువు మరుతా! ౨౭
- క॥ అని వరమిడి చనెఁ దద్విధి, జనియించె దదుగ్రసేనఁ సదభిధ నశఁదా
ననరుహలోచను ననుమతి, నొనరించెను రాజసూయఁ మొం డందముగాన్. ౨౮

క॥ ఇది మరుతోపాఖ్యానము, జదివిన వ్రాసినను వినిన ♦ సకలార్థంబుల్
గొదకొను మారిభక్తుల కెయ్యది యబ్బుదో? ముజ్జగముల ♦ నవనివరేణ్య! 30

తే॥ అవల బహులాశ్వుఁ డిట్లనె ♦ నమరమునికి
మానివర! చెప్పమా యుగ ♦ సేనవిభుఁడు
రాజసూయాధ్వరవర మా ♦ రంభమెటుల
సల్పె నెటుదాని కామరి ♦ సాయపడెనో? 30

నారదముని బహులాశ్వునకు రాజసూయవృత్తాంతంబు చెప్పటం.

క॥ అనవుడు నారదుఁ డిట్లనె, జనకా! యాయుగసేన ♦ సరసుఁడు కీర్తి
దనరుచు మనుతటి నొకపరి, వనమాలినిఁ బూజజేసి ♦ ప్రశ్నించె నిటుల్. 31

ఉ॥ దేవర! దేవమానివర ♦ దివ్యముఖంబున రాజసూయమే
భావనదాధ్వరం బునుచు ♦ బల్కలు వింటిని దత్తతూత్తమం
జేవిధిఁ జేయఁగావలెనో? ♦ యేయధిదేవతయానో? దానికిం
కేవిబుధాధి రావలెనో? ♦ యేఫలమో? వచియింపు మియ్యెడగ. 33

చ॥ జగమున నెందఱో నృపులు ♦ సారససామ్యభవత్పదంబులగ
మిగుల భజించి యెల్లపుడు ♦ మిక్కిలి చిక్కుల గల్గఁజేయు నీ
జగతిఁ దృణీకరించి నిజ ♦ సర్వమునోరధకంధ నీఁదరే
యగయుగశాపమోచనప ♦ రా! విదితాగధరా! పరాత్పరా! 34

న॥ అని సప్రశ్రయంబుగాఁ బలుక నవ్వలమురితా ల్పరి యాయేలిక కిట్లు
వక్కాణించె. యాదవేశ్వరా! లెస్సగా నాలోచించి చక్కని విషయంబు దేట
పరచితివి. తత్సవోత్తమంబు జగత్ప్రయప్రతిష్ఠాకరంబు. నీసంకల్పం బమోఘం
బును, నిర్మలంబును నై నాకును సమ్మతంబయ్యె. తన్మఖకృత్యంబు యదుప్రభుండ
వగు నీకొనర్పదగినదియ. వేటొండు విచారింపక యారంభింపుము. అంనులకుం
దొల్దొల్త సర్వయాదవుల నామంత్రణంబుసేసి మహాసభం గావించి లాంబూలవీటి
కం గరంబునం గ్రహించి తదధ్వరవిషయికప్రతిజ్ఞను వ్యక్తీకరించిన నవ్వారు
మదంశసంభూతులును, లోకద్వయవిజగీషులగుటం బట్టి యద్దాని కంగీకరించి నల్ల
డలంగెల్చి యందుండు రాజమూర్తాండులనుండి కప్పంబులం గొనితెచ్చి నీకిచ్చి
సంపూర్ణంబు జేయింపం గలరు. కాన విష్ణుప్రీతిగా విధివిధానంబునం దడయక
యాజన్నం బాచరింపుము. నేనును బాసటగా నుండెదనని సప్రయంబుగా నుడువ
నాయుగసేనుండు మెచ్చి యదువృష్టిభోజాంధకాదులగు యాదవులను సమాహ్వా
నించి గారవించి సుధర్మం గావించి లా నింద్రసింహాసనాసీనుండై చేతం దాంబూల
వీటికం ధరించి.

చ॥ తలఁచితి రాజనూయము యః ధావిధిగా నొనరింప మిమ్ములం
 బిలిదితి నిద్దితెల్ప మొనఁ నరెడుదీవిని నున్న రాజులఁ
 గలిది కరంబులంగొని నుఁ కీర్తి గడించియు వచ్చు వీరుఁ డీ
 స్థలిఁ గలఁడేని లేచి యిదిఁ చక్క గ్రహించి గ్రసించు నియ్యెడఁ. 3౬

క॥ అని గంభీరగళంబున, ననఁగా విని యాదవులునుఁ “హరి శివ” యనకే
 చనసాగిరి తత్సమయంబునఁ బ్రద్యుమ్నండు భైష్టిఁ పుత్రుఁడు కడఁకఁ.

తే॥ పలికె నిట్లు జంబూద్వీపఁ భాసమాన, విభుల నందఱ నాజికఁ బిలిచి గలిచి
 బలులఁ గైకొని వాసితోఁవచ్చి రాజ,నూయసవము సంపూర్ణంబుఁ జేయఁగలను.

తే॥ ఇట్టి దిగ్విజయంబునుఁ నేను జేయ, నే నగమ్యాగమనగురుఁ ధేను బ్రభు
 భూసురాది హత్యాకృతుల్ జేసినంత,దురితముల్ నాకుగల్గుతఁ సరినులార!

క॥ అని శవభోక్తుల నాడుచు, వినయముతో నుగ్రసేనఁ విభునకు నతులఁ
 బాసరిచి తద్వీటికఁ గైకొనఁ జూపఱు లభిమొందఁ ట్లోణీనాథా! ౪౦

శివ { యాదవులు దిగ్విజయార్థంబై వెడలు ప్రద్యుమ్న } శివ
 సభిషేకించి బహుమతు లిడుట.

తే॥ అంత యదుకులాచార్యుఁడఁనఖిలవేద,శాస్త్రవిదుఁడగు గర్గుడుఁసన్నహూర్త
 మండు వేదసూక్తులతోడఁ నాతని కభిషేక మొనరింపఁజేసియఁ శీర్వడించె.

ఆ॥ ఉగ్రసేనుఁ డతనిఁ కుచితరితిలకమును, బెల్లె నంత గోపఁ విభులుగూడ
 నాత్మశక్తి కొలఁదిఁనవనతులై బలుల్, దెచ్చి యిచ్చి యిచ్చుఁమెచ్చి రవల. ౪౧

క॥ వనమాలి స్వశార్ఙ్గమునఁ, ధను వక్షయసాయకమయిఁ తగు నిమగ్నియుగం
 బును దన యమ్ములపొదులఁ, జనియింపఁగఁ జేసియిచ్చె స్రవకుమారునకుఁ.

సీ॥ ఉగ్రసేనుండైనఁ యుగ్రసేనుండు మహాశితఖడ్గంబుఁ నందనిచ్చె
 నక్రూరమతియైనఁ యుక్రూరుఁడఁ దక్షిణావర్తశంఖంబుఁ నందనిచ్చె

బలశాలియై మెచ్చుఁ బలరాముఁడఁ దృణమైన వర్షంబునుఁ నందనిచ్చె
 వసుధావరుండైనఁ వసుదేవుఁడుశత చంద్రాఖ్యాకృపాణంబుఁ నందనిచ్చె

తే॥ నుత్తములకెల్ల ధవుండైనఁ యద్ధవుండు, కేసరోల్ల సన్మాలికఁ వాసినిచ్చె
 దుర్గతుల్ బాపఁజాలినఁగర్గమునియుఁ గృష్ణకవచయంత్రంబులఁనిచ్చనిచ్చె.

తే॥ బుద్ధిమంతులఁ వృద్ధుండుఁవృద్ధఁడునగు, శూర సేనుండు సత్కిర్తిమిఱు ఛత్ర
 చామరాంబరకుండలఁ సత్కిరీట,ముల నొసంగె శంబరవైరిఁ కలఘుమతిని.

ఆ॥ హరిదధీశ్వరాన్నిఁ తాఖండలుండును, విబుధమానిసహితఁ విధిశివులును
 వచ్చి రందు బ్రహ్మపద్మరాగము శంకరుఁడు త్రిశూల మల మారునకు నిడిరి.

తే॥ పాశి పాశంబు ననిలుండుఁ వ్యజనయుగము
 యముఁడు వండంబు భాస్కరుం డధికభార

రాజితగదఁ గుజేరుండు ♦ రత్నమాలఁ

జంద్రకాంతంబుఁ జంద్రుండు ♦ సరగ నిడిరి.

౪౭

తే॥ వీతిహోత్రుండు బరిఘంబు ♦ భూతలంబు

యోగమయపాదుకాయుగం ♦ బుత్తమమగు

కుంతమును భద్రకాలియు ♦ గోర్కిమీఱ

నట్టి కందర్పనకు నిచ్చి ♦ రాయదనున.

౪౮

సీ॥ అంగుగా సింగార ♦ ముంగాలుచెత్తైన, బంగారు శృంగముల్ ♦ బరఁగినదియు

ఘనరవంబులఁబోలు ♦ ఘంటికాటంకార, కింకిణీశబ్దముల్ ♦ గెరలునదియు

మారుతశీఘ్రంబు ♦ మానసవేగంబు, మించిన లఘుగతిం ♦ గాంచినదియు

బ్రహ్మాండమందు వె ♦ ల్పలనులోపలఁ బోవఁజాలిన నేర్పుతోఁ ♦ గ్రాలినదియు

తే॥ వెయ్యిబాబాలు జెండాలు, వెయ్యి వెయ్యి, చక్రములుగల్గినదిరత్న, చయముతోడఁ

జెలఁగునది విశ్వకర్మచో, జేయఁబడిన, దియగు జైత్రరథం బిడఁదేవవిభుఁడు.

క॥ అరిసంహరణకరణచణ, వరశక్తి శక్తిధరుండు ♦ వచ్చి యతనికి

గరముగఁ గరదంబుగ నిడ, హరికరుణం గన్నవారి ♦ కట్టిడుటరుదే? ౫౦

ఉ॥ అత్తటి శంఖమందూభిమ్మ ♦ దుగఘనానక వేణువల్లకి

సత్తమవేదనాదములు ♦ జాలఁ జెలంగఁగ లాజ లక్షతల్

ముత్తైముల్క విగుల్ గురియఁ ♦ బుష్పశరుండు బలాచ్యుతేశగ

గ్నోత్తమల్క నతి దసివీ ♦ యొంది తదాజ్ఞ మహాల్ల సంబునన్. ౫౧

తే॥ విజయశబ్దంబు లెల్లెడ ♦ వెల్లివీరియ, దివ్యమగు శతాంగంబునం ♦ దేజమీఱ

నెక్కి యక్కుశస్థలినుండి, యేగఁదొడఁగె, జాపలుల్ జోద్యమందుచుఁజూచుచుండ.

తే॥ అతని వెంటనే చనిరి గ♦దాదిబలులు, సాంబముఖులును మిత్రాత్మజాతయోధ

పత్తిరథగజపాయయుతుల్, బద్ధనాథ, మోదితుల్ మహారథులు న♦మోఘబలులు.

తే॥ మఱియు శస్త్రాస్త్రములు బత్తి, హరులుగరులు, దేజగల్లు దశాన్తక, భోజవృష్టి

శూర సేనమధ్వంధక ♦ వీరముఖ్యు, లుద్ధవాదియాదపులేగి ♦ రుచితరీతి. ౫౨

తే॥ ఇంక నతని వెంటను మండఁలేశ్వరులును, సకలశస్త్రాస్త్రభూషలను చాల్చి

యరదముల నెక్కిచతురంగ, పరివృతులయి, బయలుదేరిరిగాదెతోడ్పాటుపడఁగ.

ప॥ అత్తఁ దత్పురినుండి గుండనంపు మొగ్గ లమర్చుంబడిన వింతవింత మొగం

బులతోడను, మిగుల మ్రోగు ఘంటాకింకిణులతోడను, నరిభయంకరులగు జోడుల

తోడను, నయనవర్షంబగు నరుణాంబరంబులతోడను విరాజిల్లుచు దిగ్గజంబు

లం జోలుచు నీలాచలంబులభాతి భాసిల్లుచు మందగమనంబున మత్తమాతంగేం

ద్రంబులు గొట్లకొలంది నిర్గమింపం దొడంగె. అందుం గొన్ని భద్రంబులును,

గొన్ని భద్రమృగంబులును, గొన్ని వింధ్యాచలభవంబులును, గొన్ని హిమా

లయసంభవంబులను, గొన్ని మలయప్రభవంబులును, గొన్ని మారంగోద్భవంబులును, గొన్ని కాశ్మీరజాతంబులును, గొన్ని కైలాసవనజంబులును, నైరావతజనితంబులై చతుర్దంతంబులు గల్గినవి కొన్నియు, నూర్థ్వంబుగాఁ ద్రిశుండంబులు గ్రాల భూమ్యంతరిక్షంబులందు సంచరింపంజాలినవి కొన్నియు, నీలాంబరవిరాజితంబులై యంబారిని వీరులు జెన్నారం గాఱుమొగులుచందంబున ఘోకృతుల నిశ్శృంకంబుగాఁ జేయుచుం జరించునవి కొన్నియు, నిజశుండాదండంబునం గుల్మదులం జెల్లగించి యర్కమండలమం దుంచుచు బాదంబులతో మేదిని నదిలించుచు మదధారలతో నచలాదులం దడపుచుఁ దిరుగాడునవికొన్నియు, శిరంబులతో దుర్గాద్రిగండకైలాదులంఘాల్చి వైరివారంబులం జీల్పంజాలి పెల్లున నిల్చినవి కొన్నియు దుందుభిపతాకాసంయుతంబులై యబ్ధియందు మకరరాజంబులపగిది విహరించునవి గున్నయేర్గులు కొన్నియు నొప్పురు. వెండియు నంగవంగకళింగకాశ్మీరభోజకాంభోజ సావీరసారాష్ట్రమహారాష్ట్రమగధమాళవనేపాళ కేరళచోళపాంచాళ గౌళమళయాళ సింహళ సింధు ద్రవిడకర్ణాటపుళిందాంధ్రదశార్ణకుక్కురు గాంధార బాహ్లికబర్బర కేకయ కోసల కుంతల కిరాతృంకణకొంకణమత్స్యకేవ్దిపవైకుంఠరమావైకుంఠోర్ధ్వవైకుంఠాజితపాదాదిస్థలసంభవంబులగు దివ్యహయంబులును, గోటకొలంది నానాభూషణభూషితంబులై నిర్గమింపం దొడంగె. అం దపక్వసూత్రంబుల మీఁదను,బుద్బుదంబులమీఁదను, వాయుమనోవేగంబులతో నడచుచు వింత గల్గించునవి కొన్ని తురగంబులును, మేడలను మాడుపులను, గోటలను, గోడలను వాఁగులను, వాఁకలను, మిట్టములను, బల్లములను సులువుగా దాఁటఁజాలునవి కొన్ని తురగంబులును, మయూరీతి త్తిరీక్రాంచీహంసీఖంజనీదివ్యగతులం బలుమాఱు మీఱుచు నాడునవి కొన్ని తురగంబులును, శ్యామకర్ణంబులను శుభాంగంబులను, బీతపుచ్చంబులను ధవళవర్ణంబులను భాసిల్లి పక్షంబులతోఁ జెన్నారునవి కొన్ని తుక్థారంబులును, నుచ్చైశ్చ్రీవకులోద్భవంబులు గొన్నియు వరుణప్రయోజితంబులై యశ్వినీసుతవిద్యానవద్యంబులై నవి కొన్నియు, సప్తాశ్వాశ్వసంభవంబులు గొన్నియు, నశ్వినీపుష్పతుల్యంబులుగొన్నియుఁ గల్పతరుసంకాశంబులు గొన్నియు, మేలిమిబంగారురంగుగలవి కొన్నియు, సాలెపట్టుపైఁ బాఱు పారదంబువిధంబున నిరాధారంబుగా వాయులమందుఁబాఱుదీరినవి కొన్ని హయంబులును, మనోహరంబుగానుండె. రథిసారథియోధశస్త్రాస్త్రసంపన్నంబులై న శతాంగంబులు తత్తైన్యంబునం జెలంగు. మఱియు నందుఁ ద్రిశూలాసిగదాపట్టిసపరిఖాముద్గరతో మరకుంతధర్మపాశంబులం దాల్చి దిగిభాభులై ప్రలయాంబుధినిభులై ఘోరసంగ్రామంబులం దరినికరగర్వ మడంచి వాసికెక్కిన శూరులు నొప్పురుచుండిరి. పూర్వోక్తంబుగా సర్వసులక్షణలక్షితంబై ప్రమృదుండు సచతురంగంబుగాఁ గుశ

స్థలిపురినుండి వీడ్కొనుట సురాసురు లాలోకించి చిత్రపడుచుండ నుగ్రసేనుండు
సార్థరామకృష్ణుండై దాసి ధానుష్కవరుండగు నా కందర్పునితోడ నిట్లనియె. ౧౬

తే॥ కృష్ణపుత్రక ! బుధవరా ! కృష్ణకృపను, సకలభూపతులం గెల్చి సత్వరముగ
నిట్టి ద్వారకాపురికి నీ వేగుదెంచ, గలవు నిక్కమ్ము కాని యీ పలుకువిననుమ !

క॥ మత్తుని నిద్రితు బాలుఁ బ్రమత్తుని జడు విరధు భీతు మానిని మఱి ను
న్మత్తుఁ బ్రపన్నుని నెదిరిని, మొత్తురు నయవేత్త లనిని ముక్కాలముల్. ౧౭

క॥ ఆర్తుల యార్తినిఁ బాపఁగఁ, బూర్తిగఁ గదనంబునందుఁ బోరుట బహుదు
ర్వర్తనవధయును విభులకుఁ, గీర్తిదధర్మములు గావె కృష్ణాత్మభవా ! ౧౮

క॥ మానినిగాని పురుషుఁడు, గాని యధమండుగాని కానీ మండు
డైనను బ్రాణులపైఁ గసి, బూనినచోఁ జంపనాను బొంద వఘంబుల్. ౨౦

ఉ॥ ఎవ్వఁడు చివ్వబోఁ దనరి యిద్ధమహాబలయు క్తవైరుల్
జిప్సన రూపుమాపు నల శేముషి యాజగదేకదోర్బలుం
డివ్వసుథాస్థలి యశ మ హీనవిధంబునఁ బొంది యంతమం

దవ్వసుదేవనందనమ హలయ మొందఁడె ? తృష్ణఁగృష్ణజా ! ౨౧

క॥ గెలిచిన గెలువకపోయినఁ, గలఁగక యల కలనునందుఁ గాలూది తమి
నిలిచిననేర్పరి నీలినఁ, గలువలపగయిక్కదాటి కనఁడే సుగతి. ౨౨

ఉ॥ క్షుతియజాతి కుద్భవిలి కాంచి యవక్రపరాక్రమంబు వే
దత్రయసూక్తభూపతియ ధార్థనయంబును గుఱైఱుంగుచు

శత్రులఁ బోరఁ జంపుటకు సాగి భయంబునఁ బాటువార లీ
ధాత్రిని నిందులై తుదను దప్పక నెత్తురు రారవంబున. ౨౩

క॥ సేనలు మానవనాయకు, మానవనాథుండు సేన మనుషంగవలయు
ధీనిధి సారథి రథికుని, నానెఱి సారథిని రథియు హ్లాదించవలె. ౨౪

తే॥ ఈవిధంబునఁ దొల్లి మహీశ్వరుండు, నఖిలధర్మవిదుడగు స్వాధ్యయంభవమను
వనియె గావున నీవిష యంబునందు, నేమరిల్లకు మోక్షార్థి ! యెల్ల యెడల.

ఉ॥ యాదవు లీరలందఱు మ హాబలులు వివిధాస్త్రశస్త్రసం
పాదకులు యశోన్వితులు బట్టునఁ గార్జుని మీరు బ్రోవుడి !

యాదవులార ! మిమ్ములను నాతఁడు బ్రోచెడి వారి వీరిని
వేదసురావసీసురులు విజ్ఞులు బ్రోతురు తప్పకుండఁగ. ౨౫

చ॥ హరికి నుడుల్ శ్రుతిత్రయము సంగములు సుర లాస్య మగ్రజల్
సురభులు దేహము మును ల సుప్రసంగంబుగఁ జెప్పుచుండుట

నరులకు మోక్షకాంక్షుల క నారత మయ్యవి సేవ్యమాను శ్రీ
హరిని నెవండు నిల్పునె ని జాత్యును వాడె జయించు నన్నిట. ౨౬

క॥ అంతట యాదవు లందఱు, సంతసపడి యుగ్రసేన ♦ శాసనముఁ దలఁ
సుంతను విడువక కొని యత్యంతముగ నుతించి మ్రొక్కి ♦ రట్లుపై మరుఁడుగ.

క॥ గురువరునకు గర్గునకుఁ, హరికిని బలరామునకును ♦ నధిపునకు నతుల్
బారిఁబారి నొనరిచి యాదల, హరిదాళిజయార్థి యగుచు ♦ నరుగఁ గడంగె.

ఆ॥ అంత నుగ్రసేనుఁ ♦ డల హలి హరులతో, నిజనివాసమునకు ♦ నమ్మిఁజనియె
బ్రేక్షకులును స్వీయ ♦ వేశ్యములకు నేగి, రవనిచాలక ! తదఃసంతరమున. ౭౦

న॥ అగ్రభాగంబున వాహినీసహితుండై మహాబలుండగు కృతవర్మయుఁ
బహ్మద్యాగంబునం బఠాకినీయుతుండై ధనుష్పద్మరుండగు నక్రూరుండును, వాని
వెనుకం బ్రతిమాపంచాంచితుండును, మృత్రికులతిలకుండును నగు నుద్ధవుండును,
దత్తవృష్టభాగంబునం దనేకాక్షాహిణీసమేతులై ప్రహ్వమ్నానిరుద్ధ దీప్తిమ ద్భాను
బృహద్యాను చిత్రభాను విచిత్రభాను వృక సాంబారుణ మధువుష్కరదేవనాహ
శ్రుతదేవ సునందన విరూప కవి న్యగ్రోధులను కృష్ణపుత్రకులు పదునెనుమండ్రు
మహారథులును, భోజవృష్ట్యంధకాదిసర్వయాదవులును బయలుదేరిరి. తత్తైస్సస్థిత
యాదవులు మాత్రం బేఁబదియాఱుకొట్లమందిగలరు. ఇక నా మూఁక మొత్తంబుం
దేల్చ నెవండు శక్తుండగు ? వీరి శిబిరంబులచే నాలుగొమడలచో ట్రాక్రమింపం
బడియె. ఇట్టి విజయధ్వజిని బయలుదేరుతగుణంబున ధణధణాత్కారంబులును, గిణ
కిణాత్కారంబులును, బటపటాత్కారంబును, జటచటాత్కారంబులును టంకార
థంకారభాంకారఘ్రింకారక్రేంకారంబులు సంకులంబుగా జనించి మేఘగర్జనల
విడంబించుచు దిగ్గజంబులం జెవుడుపరచుచు నాదికూర్మంబు లేమి కింక గల్గెనో
యని ధావనము బొనర్చునట్లొనర్చుచు దైవమా ! నాకేమి యుపద్రవంబు సంభ
వింపఁ జేసితివని భూదేవి యడలునట్లు సల్పుచు హెచ్చు దొడంగెనని వాక్రుచ్చు
టయు బహులాశ్వుండు నారదమహర్షితో సవినయంబుగా నిట్లనియె. ౭౧

క॥ ఆయన యేయేస్థలముల, కాయెడఁ జనెనో మఱెట్లు ♦ లరులను గనెనో
యేయేరీతుల గెలిచెను, యీయెడ దయ నాకుఁ జెప్పు ♦ మీపు సురర్షి : ౭౨

తే॥ అరర ! యేమేమి ! యా శౌరిఁ, కాత్యభక్తులందుఁ గలిగిన కారుణ్యమాడఁగలమె
యద్ది పాపినిఁ గులముతో ♦ నమలచరితునిగ నొనర్చదె ! నానాదా ♦ నిర్జరర్షి !

ఆ॥ ఇట్టులాడె తేడ ! ♦ యీపు బల్కినదిట్లు, బాగు బాగు బాగు ♦ పద్మనాథ
భక్తజీవితములు ♦ బహుభాగంబులఁ, జక్కజేయుటరుదె ♦ సరిగ వినుము !

క॥ రవి కననివి కనఁజాలెడి, కవిమఃః ఘనబిందువులను ♦ త్కౌరజములనుఁ
దవలి గణించుచుగానీ, భవికదహరిగుణము లెన్న ♦ బైల్లేఁడుగా. ౭౩

తే॥ నాలుగొమడలదాఁక ఘ ♦ సంబుగాను
నీడనిడువెల్లగొడుగుచే ♦ నేత్రములకుఁ

బండువొనట్లు ధైష్ణిపు ధీతుండు మరుఁడు

నైన ప్రద్యుమ్నుఁ డెంతో పొల్పారఁ దొడఁగె.

౨౬

ః పృథ్యుమ్నుండు సేనాసహితంబుగాఁ గచ్చాది దేశంబుల కరుగుట.

మ॥ అటుల యాదవవాహినీసహితుడై ధైర్యదంబు దేరెక్కి యు

త్కటసంతోషముతోఁ దదంగజుఁడు తల్కచ్చాభిధాదేశముల్

జటులప్రక్రియగా జయింపఁ జనె ముఁగి శంభుండు జృంభించి యు

దృటతాదృక్ప్రపురంబులఁ గలువఁగా జైల్దేనట్టుల్ విభూ !

౨౭

తే॥ అట్టిపట్టునం గచ్చదే శాధిపుండు, శుభ్రుడనువాఁడు వేట కద్రభగతిని

జనుచు నరుదెంచునై న్యంబుగని వెనుకకు, మరలి యాత్మహాలాహ్వయపురికి వచ్చె.

తే॥ అతని మూఁకలు తత్ఫలీకరిగినంత, ద్విరదచరణసంహతులచేఁదరునికరము

గూలి నుసియయ్యె రేగినఁదూఱు లాకఁసంబు సంధమయంబుగాఁసంతరించె.

క॥ దానిం గాంచిన పౌరవి, తానము భయపడెను మిగుల తద్దూర్భవఁ డా

మీనధ్వజనకుఁ బ్రత్యుత్థానంబునుజేసి మ్రొక్కి తత్పరమతతోఁగ.

౨౮

తే॥ హేమమాలల నొప్పారు నిభము లైదు

వంద లయుతంబు హయములు స్వచ్ఛమైన

స్వర్ణమిరువదిమణుఁగులు బలిగ నొసఁగి

పుష్పహరబద్ధాంజలిఁ మ్రొక్కెనంత.

౨౯

క॥ ప్రద్యుమ్నుండు తన కయ్యది, హృదయముగా నుంట నతని కిడి రత్నస్ర

క్కద్యతనార్పించును, జోద్యము గన నతని ప్రభుత సుస్థిరుఁ జేసెఁగ.

౩౦

ఉ॥ అంతఁ గలింగదేశముఁ దదంగభవుండు జయింపఁ దత్తటి

త్వంతలగూడి యేగు మఘు వంతుని పోలిక జైలుదేరి త

త్పాంతముఁ జేరె నంత నల పార్థివుఁడు స్వబలప్రయుక్తుడై

చింతభయంబులఁ విడిక సిఁ బ్రతిరోధముజేసె నాతనిఁ.

౩౩

క॥ అది కని ధన్వివరుండగు, మదనసుతుం డొంటిగానె మసలని యట్లా

కదనమునఁ శరశిఖులను, బొదివి కళింగేశువైనె బూర్ణరుషార్థుఁ.

౩౪

క॥ భటవరరథమదకి రులను, గటకటబడఁగా శితాశు గదశత్రయముఁ

ద్రుటిఁబజిపియఁ డంకృతులఁ జటులంబుగఁ జేసె స్వీయ పై న్యము వొంగఁ.

క॥ అత్తటి ననిరుద్ధం డా, చిత్తజుఁడును జూచుచుండ శితబాణములఁ

దత్తీక్షారిబలంబున, మొత్తముగా వైచె జనక భూభుజవర్షా !

౩౬

చ॥ అతని శితాశుగ్రహర మంది కలింగమహీశువాహినుల్

హతరథముల్ దృఢాకృతమ హాధ్వజముల్ హరిమత్తనాగముల్

హతభటులు హతేశులు హాతాశ్వయచోదకబాలము మఱి
హతరథిసారథివ్రతతి యై కననయ్యె ననంతరంబునఁ.

౮౭

క॥ ఆకాళింగేశుఁడు తన, మూఁకలఁ గని మేనఁజెడిన ఁ బొందళము దగఁ

వీఁక గజామాధుండై, యాకట్టగ నతనిఁ బోర నాగ్రహమతితోఁ.

౮౮

తే॥ నూటనలుబదిమణుగుల ఁ వాటమైన, గదను గొని యనిరుద్ధువై ఁ గంటగిలగ
వైచి నిజకరిచే వీర ఁ వరులఁ ద్రొక్క, నల్పి గర్జించె జలదంబు ఁ సరణిఁ గరము.

ఉ॥ అట్టులఁ దద్గదాహతిని ఁ జ్యోతయిఁబడ్డ యుమామనోహరుఁ

జాట్టిన యాదవోద్భటులు ఁ జూచి మహాగ్రహవృత్తిఁ దద్రిపుఁ

బట్టి శితాశ్రుశత్రుములఁ ఁ బాఁదిరిగా కురరంబు స్వేనము

స్పృటి కలంబు మెక్కఁగ ఘనంబగు ముక్కునఁ గ్రుమ్మినట్టులఁ.

౯౦

చ॥ పిదపఁ గళింగనాయకుఁడు ఁ వెంటనె నారినిగూర్చి చాపముఁ

మద ముబుకంగఁ డంకృతుల ఁ మాటి కొనర్చి తదీయబాణములఁ

జదియఁగఁ గొట్టె నంత బలఁ శాలి బలానుజాడౌ గడుండు స్వో

ద్దగొని వామహస్తమునఁ ఁ దద్దజముం బ్రహరించె నెంతయుఁ.

౯౧

తే॥ తత్ప్రహరమునఁ వాని ఁ దంతి పడియె

నిండ్రదంభోళిహతిచే మఁ హీధరంబు

పడినయట్లు కాళింగుఁడుఁ ఁ బడియెఁ బుడమి

నంతఁ దిరిగి యా కాళింగుఁ ఁ డాగ్రహమున.

౯౨

చ॥ గదఁగొని లేచి తద్గదని ఁ గాటముగాఁ బ్రహరింప నాతఁడుఁ

గద నతనిఁ సుమాళముగ ఁ గాశ్యపివైఁ బడద్రొచ్చి కొట్టె నా

పిదపఁ గళింగరాజు తన ఁ వీర్యము హెచ్చిల లేచి వానిస

మృద మణిఁగంగ బాఁదె నిటు ఁ లయ్యెను ఘోరరణంబు వీరికిఁ.

౯౩

ఆ॥ వీరిగదలు రెండుఁ విస్ఫులింగంబులఁ, బఱపి పోరి తుదకుఁ ఁ గరము నుసిగ

మాతె గదఁడుఁ వాని ధారణిఁబడద్రోసి, యిద్దె ఘోరి గరుడిఁ యొడ్చినట్లు.

తే॥ అట్టి సంహతిసంచూర్ణి ఁ తాస్థి బాధి, తుండునగు కళింగేశుఁడు ఁ తోడులేమి

నీమనోభవుశరణంబు ఁ నడుగ బలిని, శక్తికొలఁదిని నిడి యన ఁ సాగె నిట్లు.

క॥ దండము దండము దైవత, తండవిభుండవు పరేశ ! ఁ దాన లయమునఁ

మండెడి దండధరునిగతి, నుండిన నిన్నెవఁడు నూచి ఁ యోర్పునొ చెపుమా !

చ॥ అనవుడు మెచ్చి కృష్ణతన ఁ యాగ్రణి తత్ఫల నివేదితవైఁ

జను నవలంబుకై వడిని ఁ స్వధ్వజినీసచివేంద్రయుక్తుడై

ఘనమరుధస్వదేశపతిః ♦ గాంచి జయింపఁగ నెంచి ముందుగాఁ

బనిపెను నుద్ధవాఖ్యుఁ దన ♦ పైసము చొప్పును జెప్ప వానికిఁగ. ౯౭

క॥ శ్రద్ధను బుద్ధిమదగ్రణి, యుద్ధపుఁ డా మరుని యాజ్ఞ ♦ నొందియు జేరెఁ

దద్ధన్వాధిపథానికిఁ, దద్ధరణీధోరుదుర్గ ♦ తండము గడవఁగ. ౯౮

వ॥ అట్లు రాజధాని కాతండు సేరి తదధిపుండగు గయుని సభాభవనంబునం
గాంచి మహారాజా ! యాదవేశ్వరుండగు నుగ్ర సేరుండు జంబూద్వీపవిరాజమాన
భూపతులనుండి కప్పంబులం గొని రాజసూయాధ్వరం బొనర్పంగలండు. ఇద్దాని
కసంఖ్యబ్రహ్మాండవిభుండును, బరిపూర్ణ తిముండును, భగవంతుండు నగు శ్రీకృష్ణుండు
సచిపుండై చెన్నారె. అన్సుహతునిచే ధన్వివరుండును, మహాబలుండునగు
నీలవర్ణముండు ప్రేషితుండయ్యెం గాన గులకొశిలాధింబుగాఁ గరంబునం గరదంబు
లవ్యానికి సమర్పింపుమని సవినయంబుగాఁ జెప్ప నా గయుఁ డీవత్సృకుపితుండై
వీర్యశౌర్యంబులు ధైర్యసైర్యంబులతోఁ బెనఁగొన నఖర్షగర్వంబున నిట్లు
వక్కాణించె. ౯౯

తే॥ ఉద్ధవా ! నీవు మీపతికిఁగొత్తి యిట్లు, పలుకవలయును గయరాజాధండనంబు
సలుకకుండఁ గప్పముల నీఁదలఁచుకొనఁగ, లేదటంచు ముమ్మాటికి ♦ లేదటంచు

తే॥ అబ్బ ! యల్పులౌ నీబోటి ♦ యాదవులకు, నింత స్వల్పకాలంబులోఁనింత బుద్ధి
హద్దుమీటి జనించెనేయకార ! యరరె !, భండనంబును సల్పకఁబలుల నిడను

మ॥ పిదపఁ దద్గయు నుద్ధవుండు విడి వే ♦ వే సేరి ప్రహ్వము నో
మదనా ! యంచు యదూర్ధపుల్ వినఁగఁ ద ♦ త్కృతేల్ వాక్యంబులఁ
జనువఁ బూసను గ్రుచ్చినట్లు, మరుడఁగ ♦ సంగ్రామముం జేయ నె
మ్మది యోజించి స్వవైస్వయుక్తుడయి ర ♦ మ్మా ! యంచు నేగఁ గనిగ.

తే॥ అట్లు చని యతఁడా గయుఁనద్ర దుర్గ, భేయ వనరమ్య హర్యముల్ గింకిరిపడఁ
గొట్టి యెదిరించు నరిసేనఁముట్టి మట్టి, బిట్లుదిట్టగనొప్పె నఁపుట్టు నందు.

మ॥ గయుఁ డతఁహిణి యుగ్గముంగొని మహా ♦ గ్రంపశ్చుడై ధీరుడై
హయదంతావళపాదసంహతులకుఁ ♦ జ్యాదేవి కంపింపఁగా
రయమొప్పుం జని తన్మనోభవునితో ♦ రా ! రమ్మ ! రమ్మంచు ని
ర్భయవృత్తిఁ జెలరేగి డీకొనె దివిగ ♦ బహ్నిర్ముఖుల్ మెచ్చఁగా. ౧౦౦

సీ॥ మత్తేభములతోడ ♦ మత్తగజంబులు, దుష్టారములతోడఁ ♦ దురగములును
రథికివరులతోడ ♦ రథికిరత్నంబులు, సారథితతితోడ ♦ సారథులును,
యోధపుంగవులతో ♦ యోధపుంగవులును, మల్లవరులతోడ ♦ మల్లవరులు
వైమానికులతోడ ♦ వైమానికాగ్రణుల్, శస్త్రాస్త్రములతోడ ♦ శస్త్రములును

- తే॥ దాఁకివీరఁ బరస్పర ధమాకులంబు, గాఁగ హైరయుద్ధంబయ్యెఁ ధడకు గయుని
వీరు లెల్లరు భయపడి, తేరుల విడి, తత్త్వ ణంబునఁ బాఱిరి ధదశశిలకు. ౧౦౧
- ఆ॥ అవల గయుఁడు పాటు ధ నాత్మనైస్యంబును, గాంచి యొటిగానె ధ కయ్యమాడ
ధనువు టంకృతులను ధ దద్దనల్పుచు నేగె, బిదపఁ బంచశరుఁడు ధ గదిసి కసిని
- ఉ॥ పంచశితాంబకంబులను ధ వర్మముఁ జించి శతాశుగంబులఁ
ద్రుంచి శరం బిషుద్వయుము ధ తోఁ బెదటెక్కముఁ గూల్చి నూతు హిం
సించి మహాగ్రాహణమునఁ ధ జెండి హయంబుల నాల్గుతూపులఁ
వంచి రథంబు నిర్వదగు ధ భల్లములఁ మృధమందు మించెగాఁ. ౧౦౭
- క॥ గయుఁడును గని పెటధనువును, రయమునఁ గొని దీప్తియందు ధ రతికాంతుని ని
ర్భయమున నిర్వదితూపుల, లయమానలువేసి మొగులు ధ లాగున నటచెఁ.
- క॥ ఆయేటుకుఁ బ్రద్యమ్ముం, డాయని చింతించి యధిక ధ భాన్వితశక్తిఁ
దీయుచు డాయునుఁ బాయక, యాయధిపుని మీఁదనై చె, హహా! యనఁగా.
- క॥ ఆశక్తియుఁ దద్వృత్తి నా, వేశముతోఁ జీల్చి నెత్తు ధ వివిగఁ గొని బల్
కాశి దగ్గఁ గ్రోలెను ధర, ణీశుండగు గయుఁడు మూర్ఖ ధ నిధరఁ గూలెఁ.
- క॥ వెంటనే తద్బహుధనువులు, గంటునఁ దద్గయుని దివ్య ధ కంఠము లాగెఁ
మింటను దిరిగెడి గరుఁడుడు, గంటను గని పాములాగు ధ కరిణిని దేవా! ౧౧౦
- చ॥ సురనరదుందుభుల్ మొఱసెఁ ధ జూపలు సబ్రముసెంది రెంతయుఁ
గురిసెను బూలవానలును ధ గుంభిని విప్పె మొగంబు నింతలో
ధరపయిబడ్డ తద్గయుఁడు ధ తాల్గిని సొమ్మను దేటి లేచి యా
మరుని పదంబులఁ శరణు ధ మాకగు! మంచుఁ బడె నరేశ్వరా! ౧౧౨
- క॥ పదపడి మదనుఁడు సుంకము, ముదమునఁగొని యచటసాగి ధ పోయె నవంతీ
శు దరికి బంగరుకర్ణిక, మదమునఁజను వట్టుదంబు ధ మాదిరి బిదపఁ. ౧౧౩
- ఉ॥ మాలవభూవిభుండు మతి ధ మంతుఁడునా జయసేనుఁడా ప్రజా
పాలకు నాగమంబు విని ధ బంధువురోహితవృద్ధపుత్రమి
త్రాలిని గూడి భక్తిమెయి ధ సర్పలానర్చి కరంబు లిచ్చి వే
వ్రాలెఁ దదంఘ్రిపద్మముల ధ పై నటుపై నల పుష్పబాణుడుఁ. ౧౧౪
- ఆ॥ కారణాంతరమునఁ ధ గనినట్టి వృద్ధులొ, తల్లితండ్రులకును ధ దండ్రు స్వసకు
నందముగను మ్రొక్కి ధ విందానువిందుల, వారిసుతులఁ బ్రీతి ధ గారవించి.
- తే॥ మాలవోద్భవజనులతోఁమలసి యాద, వాళి గొలువ మాహిమ్మతియనెడు పురికి
నరిగె; యాదవ బలముతోఁదరిని వఱలు, సర్పదా నదిఁగాంచె విన్నాణముగను
వ! అనఘా! యాసర్పదాతరంగిణీరత్నంబు శృంగారతిలకంబు నుదుటం
బెట్టిన చందంబునం గల్లొలభరితంబగు తుంగతరంగనికరంబుచే భాసిలి మకుటం

బును మాభిభాగంబున ధరించినకరణిం బుష్పగుచ్ఛంబులతో విరాజిల్లి దేవతానిచ
యంబులు మూర్తీభవించి ప్రకాశించినవిధంబునం గోరకీత పల్లవిత పుష్పిత ఫలి
తంబులగు వేతనీవేణుచూతామ్రాతకాదితరునికరంబులతో శోభిల్లి మఱియు సకల
విధంబులను మందాకినీప్రవాహిని మాదిరి వెలుంగుట నాప్రద్యుమ్నుండు గని మనమం
దలరి తన డేరాలు వేయుట కనువగు ప్రదేశంబని స్థిరీకరించి రమ్యంబుగా
వేయించి సురనికరమధ్యంబున వెలుంగు మహేంద్రుని సరణి యాదవాదిబల
మధ్యంబునం బ్రకాశించుచుంటఁ దన్మాహిష్మతీపురవిభుండగు నింద్రనీలుండు గని
నిజదూతం బిలిచి హస్తినాపుర నాథుండును భీమంతుండును బలవంతుండు నగు
ధృతరాష్ట్రునిచే నేనీదేశంబునకు రాజుగా నిర్ణీతుండనైతిని కాన నిటనుండి యా
భూవరునకుఁదప్ప కప్పంబు లన్యుల కొప్పంజెప్పంబడవు. సాహసించి రణమొన
రించినను నిందు విఫలంబగుననియే గుఱ్ఱాటిగి చనుమని చెప్పి నిజభటుం బంప నాతం
డా యాదవనేతకడకుం జని నమస్కరించి తద్గదితోక్తులను విన్నవింప నప్పువింటివాఁ
దాలించి యాగ్రహించి కానిమ్ము మాయుగ్రసేనమహారాజునుగాని తద్బలంబును
గాని మమ్ములఁ గాని యీ మొనగాఁ డెఱుంగఁడుగాఁబోలు నితఃపూర్వం బిట్లే
మమ్ముల ధిక్కరించిన గయకళింగరాజులకుంబట్టిన యథోగతియే యితనికిం బట్టునని
యెఱుంగు మన సతివేగంబునం దన యొడయనికడ కరిగి ప్రద్యుమ్నకథిలంబగు సం
గతి సభాసదులు వినుచుండం బలుక నాయుద్రనీలుండు విని యూర్ధ్వదృష్టిం
గొలఁది విచారించి యాదవబలంబును గూర్చి చింతించి శిరఃకంపం బొనర్చి పంచ
సహస్రగజంబులును, సియతహాయంబులును, నియతరథంబులును, గైకొని వినయ
భయంబులతో నాప్రద్యుమ్నున కర్పించి నమస్కరించి రక్షింపుమని ప్రార్థింప
నతండు సంతోషంబుతో నవి గ్రహించి చమూసమన్వితుండై యటనుండి కదలి
గుర్జరదేశంబున కేగి యదలించి స్వబలంబుఁ జూపించి జయించి కరదంబులం
గ్రహించి చేదిదేశంబునకుం జనియె. తద్రాజ్యంబునకుం బాలకుండుగా. ౧౧౭

ప్రద్యుమ్నుడు చేదిదేశంబు గెలుచుట.

- క॥ ఆనకదుందుభిభగినీ, మానసహరుండు బుద్ధి • మన్మాన్యుండు
భీనిధి శిశుపాలుని పితయై నగ డొకఁడు దమఘోషుఁ • దను నామముతోగ.
- క॥ ఆతని చెంతకు మరుఁడు, దూతగ నుద్ధవుని బనిపె • దోడ్త నతండా
నేతను గని కొలువున నీ,రీతిని నతులిడి వచించె • శ్రీహరిభక్తా! ౧౧౮
- మ॥ దమఘోషా ! మన యుగ్రసేనధరణీ • దారుం డకూపారబ
ద్ధమహీభ్రాజితసర్వరాజుల నిజో • ద్రామప్రతాపాదుల
గ్రమమానట్లు జయించి వారివలనం • గప్పంబులం బొంది ది
వ్యమునీంద్రుల్ దగ రాజసూయకృతి స • ల్పంగాఁ దలంచెగదా. ౧౧౯

క॥ అందుల కీ ప్రద్యుమ్నుని, సుందరు ధానుష్కవరుని, శూరుని ధర రా
 డ్భృందము గెలువగ బలులను, జెందగ మున్నిట్లు బంచె, చేదిధరేశా! ౧౨౧

క॥ కావున నీవుచు మసలక, యా వీరునకు బలులిచ్చి, యనుపుమ యధిపా!
 నావుడు శిశుపాలుఁడు విని, పావక సమనయనుఁడగుచు, వచియించె నిటుల్.

శా॥ బేరా! కాలగతుల్ దురత్యయములై, యాశ్చర్యముం గొల్పు న
 యూరే! సప్తను గాలయాపు గుణి వి, జ్ఞానప్రదుఁ భారతీ
 దారుఁ బ్రహ్మచూడా నేడు కలియే, దౌష్ట్యంబుతో నేలఁగాఁ
 బ్రారంభించెను నోడ బండి మఱియుఁ, బండ్లొడలయ్యెం గదా! ౧౨౩

ల॥ ఎచట రాజహంస, మెచ్చట కాకంబు, మూర్ఖుఁ డెచట నెచట, బుధవరుండు?
 కాని నేడు బంటు, కాలగతిఁ సార్వభౌముఁ గెల్వఁగడఁగెఁ బలుకఁ గలమె!

తే॥ అల యయాతీశాపంబున, యూదవకుల, మెల్ల భ్రష్టరాజ్యపదమై, యేవగింపఁ
 బడదె! యది యిట్లు రాజ్యంబు, స్వల్పమైన, నెగసిపడు మద్గ నదియయి, యెగసినట్లు.

ఉ॥ తుచ్చకుఁబ్బవుం డఖిల, తోయధివేష్టితరాజ్యపాలనఁ
 స్వచ్చయశంబుఁ గాంచిన న, పండితపుత్రుఁ డఖండపాండితిఁ
 గచ్చపమాది పెన్నిధులఁ, గన్న దరిద్రుఁడు ద్రవ్యవంతుఁడై
 యచ్చబహుకృతుల్ గనిన, నాపగఁ జూలునె? పగ్గమేసియుఁ. ౧౨౬

క॥ వారీధరదృణమువలె, ధీరతఁగని యెక్కి నిక్కి, దివిపైఁ జిక్కల్
 దీరుగ మేమే యిత్తటి, దీరిచితిమని యనుదు రిది, తీరే? చెపుమా! ౧౨౭

తే॥ కొలఁది ప్రొద్దుల క్రిందట, నలఁతిరాజ్య
 ముగ్రసేరుండు వొందెనో, యెందలేదో
 యపుడె యెంతటి వాఁడయ్యె, నహహ! యలని
 కట్టి వాసుదేవుఁడు మంత్రి, యంట కాని. ౧౨౮

క॥ అతఁడు జరాసంధునిచే, మఱిచెడి తన మధురవిడిచి, మనుటకు జలధిఁ
 ద్రుతగతి నక్కను వాడే, సరతము దద్విభునిఁ గొల్పు, స్వబలాన్వితుఁడై.

క॥ మఱి యా మంతిరి జని సంకర మల వసుదేవగోప, కప్రభువరు లి
 ద్దలు నా కొడుకని కొడుకని, తురమును బొనరింతు రెంతో, తూఘాయనఁగాఁ.

క॥ తెల్లనితండ్రి కాంచిన, తెల్లని వసుదేవునందు, ధీరులు దెగడఁ
 నల్లగ నీ హరి పుట్టెను, దెల్లమయిన వార్త యిది, త్రిజగములందుఁ. ౧౩౧

తే॥ ఉద్ధవా! నీవు పల్కిన, బుద్ధిమంతుఁ
 డతిబలుఁడగు ప్రద్యుమ్నుఁడే, యట్టి సంక
 రునకుఁ బుట్టిన నీచుండు, గనుక నీని
 కేము కప్పముల్ గట్టుట, యేటిమాట? ౧౩౨

క॥ మాతాడక పోరాడగ, నీరాజను రమ్మటంచు • నెట్టనఁ జెపుమా !
పోరా ! పోరఁగ రారా!, ద్వారావతి నేడుగెల్తు • వైరులు డిండక. ౧౩౩

తే॥ అని ప్రతిజ్ఞల సల్పి శి • తాస్త్రశస్త్ర
ములను గైకొని ద్వార కే • బోవుచుంటి
నాయనా ! సభాసమీలార ! • నమ్ముడంచు
నరుగులేటి నడ్డి దమఘోషు • డనియె నిట్లు. ౧౩౪

✽ తలదండ్రులు శిశుపాలునకు హితోపదేశం బొనర్చుట. ✽

ఉ॥ చాలును జాలు సాహసము • చక్కగ నోయి కుమార ! వైరిని
గాలము దేశముం దొలుతఁ • గాంచుము మించుము మూఁడుశక్తులఁ
మేలగునో సిలుం గగునె ? • మిట్టిపడక ఫలమేమి ? నెమ్మదిగ
జాలఁగ యోజనక సలిపి • సాగుము వేగ యమోఘపద్ధతిక. ౧౩౫

క॥ చేసిడికార్యము మంచిదొ, దోసము యెదొ యరయనాను • దుడు కొప్పదు సూ
వాసిని గోరెడివారలు, గాసంతయు దుడుకులేక • కననా శమముక. ౧౩౬

క॥ శమమే కలహము లాపెడి, శమమే చెదిరిన మనంబు • జక్కగఁ జేయుక
శమమే మేలులఁ గూర్చెడి, శమమే లపమని వచించు • సకలశ్రుతులుక.

క॥ కినుకను మోహము దానక, దనరెడి స్మృతివిభ్రమంబు • దానను మతి నా
శనమును గల్గెడి మఱి దా,న నశించెడిఁ గానఁ బ్రజగ • నందగు శమముక.

క॥ పురుషార్థంబుల కోర్చే, కరమగు సాధనమటంచు • ఘనులందు రిటక
ద్వరితము గూడదు గనుక సు,కరముగ సామంబె సల్పఁ • గాఁదగు బుత్రా ! ౧౩౭

ఉ॥ దానముచేత సామమును • దానము సత్క్రియచేత నద్దియుక
ధీనిధిసత్యయోగ్యతను • దీప్తివహించును వెండిఁ జేదిభూ
జానులు యాదవాళి యొక • జాతికిఁ జెందినవారు గాన నా
మానస మొప్పకున్న దని • మార్కొని పోరుట కీరు వారలుక. ౧౪౦

క॥ ఆతఁడు సల్పెడి సేతయొ, పూతము బురుషార్థదంబు • బుధసత్యము నా
చేతనయినవఱ కేదియొ, ప్రీతిగఁ జని యిడద నీవు • వెంబడి రమ్మా ! ౧౪౧

క॥ అని యుచితంబుగఁ జెప్పఁగ, విని యల శిశుపాలు డందుఁ భేదితుడయ్యుక.
దన నోరెత్తకయుండెను, జనకులు పుత్రకుల నిట్లు • శాసింపఁదగుక. ౧౪౨

తే॥ ఇంతలో శ్రుశ్రీశ్రవ యను • నింతిమిన్న, చేదిపతిరాణి వసుదేవు • చెల్లె లటకు
వచ్చి వినయావసతయయి • పలికెనిట్లు, లాత్రగాఁడును ఖలుఁడై నఁపుత్రకునకు.

మ॥ తనయా ! దుఃఖముగూర్చఁబోకు మనముక • దద్వాదపుల్ బోరుటల్
జన దా యానకదుందుభిప్రభువు నీ • సౌఖ్యార్థి యా మాతులుం

డనియు దత్తుతుండైన శ్రీహరిని నీ యాధిక్యముం గోరు బా
వనుగా భావమునం దెఱింగి విను మ ధృ ! పట్టు పోగొట్టురా.

౧౪౪

ఉ॥ ప్రస్తుతమందు నిందులకు ధ వచ్చినవారలు కృష్ణ నాత్మజాల్
నిస్తులశౌర్యధైర్యబల ధ నిర్మలభావయుతుల్ మహాత్ములుగా
శస్త్రశరీరు లందునఁ బ్ర ధ శంస్యులు బూజ్యులు నాకు మీకునుగా
గస్తీ ఘటించు భండనము ధ కై తలఁపఁ వలదయ్య ! పుత్రకా !

౧౪౫

చ॥ అదియునుగాక నిన్నలిసి ధ యాగతులై నటువంటి వారి నా
మదనముఖప్రభాతముల ధ మాటలఁ బూజల లోటు లేనటుల్
ముదమున గారవించి బల ధ ముగ గొలువంగను దోడుకొందు నా
సదనముఁ జేర్చ నే నిపుడు ధ చాలగఁ గోరుచునుంటి నాత్మజా !

౧౪౬

క॥ చిరకాలమయ్యె వారిని, మురిపెముతోఁ జూడ నిపుడు ధ ముచ్చటపడెదఁ
ద్వరగా మాతో రమ్మిఁక, దొరకడు సుత ! యిట్టివేళ ధ స్తుతవీరవరా !

౧౪౭

క॥ తలిదండ్రులు తద్రీతిని, బలికిరి శిశుపాలుఁ డద్ది ధ పాటింపక యి
ట్టుల మఱి తన వారలకుగా, బలికెను జెట్టలు హితోక్తి ధ బాటింతురొలో ?

శిశుపాలుఁడు ప్రహ్వమునిపై దండెత్తుట.

శా॥ అమ్మా ! నాకలరామకృష్ణులు సతం ధ బాగర్భశత్రుత్వగదా
యమ్మాయాపులు యాదపుల్ పగను నా ధ కాయాసముల్ గూర్చరో
యమ్మాష్కి మన కుండినాన్వయపురం ధ బందందఱుఁ జేరి పూ
ర్ణమైనట్టి పరాభవంబు గలుగఁ ధ నాపెట్టి నాపింపరో.

౧౪౮

క॥ వీరలతో నేయంబే, నేరీతిని జేయనలెనొ ధ యేమేమి ? యహః !
వీరిని భండనవహ్నిని, మారణనాహం బూసర్తు ధ మనవా రలరగా.

౧౪౯

తే॥ అమ్మ ! మీరిద్వరుం గూడఁనరులపక్ష, మైతిరేఁ మిమ్ముఁజెఱసాలఁయందుఁ బెట్టి
కవ్వపెట్టెదఁ గంసుండు ధ కన్నవారి, జెఱను బెట్టి వేధించిన ధ కరణి నిజము.

వ॥ అని కఠినంబుగాఁ బలుక నాతలితండ్రు లిద్వరు ఖన్నులై.

౧౫౦

తే॥ ఆరయ నజాతమృతమూర్ఖులైనసుతుల, నాద్యులిద్వరు మంచివాఁనింఱియుండలు
గాఁడుగద యాద్యులో సకృత్కృష్ణమలిఁకఁ, జివర వాఁడసకృద్వ్యధగాదవులఁజేయు.

ఉ॥ ఎవ్వఁడు మంచిసేఁతల ర ధ చించి పితఁ దనియంగఁ జేయునో
యవ్వినతుండఁ పుత్రకుండ ధ హః ! పతికిఁ బ్రతిలేక సంతతం
బెవ్వతే తత్సుఖం బభిల ధ పించునొ యాసతి భార్య నేఁ
డెవ్వధినేఁ సుఖవ్యధల ధ నెంతయు నుండునొ వాఁడె మిత్రుఁడౌ.

౧౫౧

చ॥ ఘనుఁ డటువంటిపుత్రకుండ ధ గల్గెడుగా యని మిన్నకుండిరో
జనవర ! యుద్ధపుం డవల ధ సాగి యటఁ నిజనేతఁజెంతకుగా

జని శిశుపాలనూక్తులఁ దు ధి చాలును దప్పనియట్లు చెప్పె నం

త నలమహాఖలుండు తన ధి దాయల భస్మమొనర్ప నేర్పునఁ.

౧౧౧౧

౧౧ వాహిని ధ్వజనియుఁ బృతనాక్షాహిణులను నల్లెటగులఁ ధి గ్రాలెడి చము పు

త్సాహముచే నాయుధములచే హవణించి మును నడువఁసిద్ధమొనర్చెన్.

౧౧౧౨

తే॥ అవల బహులాశ్వుఁడి ట్లనొనమరమునికి, నెంతసైన్యమారఁడు గొనియేగెదాని
లెక్కలఁ నాకుఁ జక్కఁగాఁవక్కఱించు, మీరు కాలత్రయజ్ఞులుఁధీర! యనఁగ.

ప॥ రాజా ! యవధరింపుమని యిట్లని చెప్పంగడంగె. వందయేనుఁగులును,
బదివేల గుట్టంబులును, లక్షకాల్పంబులును, బదునెకండువందలమంది రథులును,
గలిగినది సేన యనియు నేతద్విగుణంబుగా మీఱు సేన చతురంగిణియనియు,
జతుశ్చతద్విపంబులును, నయతరథంబులును, జతుర్లక్షతురంగంబులును, శస్త్రాస్త్ర
బలవాహనసంపన్నులును, లోహకంచకాంచతులును, ధనుర్వేదపారీణులును
సమర్థులు నగు గోటిపదాతులును, విరాజిల్లునది వాహిని యనియు, దీని కిబ్బడిగా
నున్నది ధ్వజని యనియు, దీని కినుమడిగా భాసిల్లునది పృతనయనియు, నిద్దాని
కిమ్మడిగాఁ గన్పడుమొన యక్షాహిణియనియు దీనికి నాయకుండైనవాడు సాహ
నుండనియు, శూరుండనియు, నిట్టి శూరులను నూటుగురును భరించువాడు
సామంతుండనియు, నేతాదృక్సామంతశత్రంబును నిర్వహించువాడు గజయనియు
సారధిరథవాజులం గాసాడి యుద్ధమొనర్చువాడు రథియనియు, నీదృక్లక్షణంబులు
గలిగి సేనలం బ్రోచువాడు మహారథియనియు పూర్వోక్తకార్యంబులు నెరవేర్చుట
యేకాక శత్రుసైన్యంబులను ధ్వంసంబొనర్చువా డతిరథుండనియుఁ దెలిసికొను
మని వెండియు నిట్లనియె.

౧౧౧౩

తే॥ అట్లు సేనల శిశుపాలుఁడమరిచికొని, వాహినీధ్వజను లనెడిబలగములకు

సరగ సేనానులుగ ద్యుమచ్చక్తులనెడి, వారి నతిబలిష్ఠులను నేర్పాటుజేసి.

౧౨ పృతనాక్షాహిణ్యాహ్వయ, వితతచముపులకును రంగ ధి పింగాభిధులఁ

బతులుగ నొనరిచి మంత్రిస, హితుఁడైరతిపతిని గెల్వ ధి నేగఁ సాగఁ.

౧౧౧౪

౧౩ కాహళదుండుభుల్ మొఱసె ధి ఖంగున ఘంటలు మ్రోగఁ గార్యని

ర్వాహకపంక్తి కఱ్ఱలఁ గ ధి రంబులఁ దాలిచి వెంటనంటఁ ద

త్ప్రహరిపుత్రసేన యరి ధి సేనలు నా జలధిం దరింప ను

త్సాహముతో నిరీక్షణము ధి సల్పుచు నుండె ననంతరంబునఁ.

౧౧౧౫

తే॥ ద్యుమచ్చక్తులు యాదవసేనతోఁ బోరి సాత్యకికృతవర్తలచే నీల్లుట.

౧౪ అటు లుభయుల పౌజ ధి లాజిరంగంబున, గలిసికయ్యమాడఁ ధి గడఁగెనందుఁ

దొలుత వాహిని యనుబలగంబుతోద్యుమంతుండువై ద్యునాజ్ఞాఁద్రోశుబగల.

- క! అదరక యటు శిశుపాలుని, పెదమొన తలపడుటఁ గాంచి ♦ భీతిలక జగ
ద్విదితులు బలులగు యాదపు, లదిరా! యనఁ బ్రతిఘటించిరిస్తాదులతోఁ.
- తే! ఉభయస్నేనృబాణంబులనుధరముగ, సంధకారమ్ముగ్రమ్మె రఁగాంగణమున
నుభయహయపద్రజంబులనుభము మిగుల, గప్పఁబడియెను బ్రేక్షకుల్ గాంచి యదల.
- క! అందలి వాజులు పఱుగిడి, సందియము విడిచి రిపుల ♦ సామజములపై
సందడి జేయును మఱిగరి, బృందంబో కాళనరులనక్కిడి త్రొక్కుఁ. ౧౭౩
- ఉ! బాణదాస్త్ర శస్త్ర వర ♦ పట్టిసశక్తి కృపాణశూలముల్
బాణులఁ దాల్చి త్రాణగసి ♦ వారలు వీరల వీరు వారల్
బ్రాణములం దెగించి పడ ♦ బాఁదుకొనం దుద నందుఁ బాదముల్
బాణులు నంగముల్ దెగిన ♦ బంటులు కన్నడసాగి రోవిభూ! ౧౭౪
- సీ! అతిజవంబున నేగు ♦ నశ్వంబులఁ రెండు, తుండెములుగ జేయునొండుగండఁ
డతిబలంబున మించు ♦ హస్తదంతంబులం, బట్టి కుంభంబులం ♦ బఱుగునొక్కఁ
డిభ వాహమంత్రుల్ ♦ మృగరాజవలెఁ బట్టి, పట్టిపల్లార్పెడిభటుఁడొకండు
పరసైనికులనెల్ల ♦ గరవాలమునఁ జీల్చి, నటువలె దిరుగాఁడు ♦ భటుఁడొకండు
- తే! విహగరీతినిఁ జెంగున ♦ విన్నుదాఁకి, వీరమార్తూర పైదూఁకు ♦ వీరుఁడొక్కఁ
డుండియుండని యట్లుండిభండనంబు, జరుపుదళవాయి యొక్కఁడువఱులు నందు.
- మ! అవలఁ జైద్యబలోల్లసద్దురైతము లా ♦ యక్రూరుఁడీక్షించి బా
ణవిఠానంబుల గుప్పె నంత రిపునే ♦ నల్ వానకాలంబునఁ
రవినిఁ మబ్బులు గప్పినట్లు గసిదీ ♦ వ్రంబైన విల్లమ్ముల్
నవయఁ వానిని గప్పె జేడిధరణి ♦ నాధోక్తులఁ బొంగుచుఁ. ౧౭౫
- ఉ! అంతట గాందిసీతనయుఁ ♦ డాగ్రహమూర్తి యనంగ నొప్పి ప్రా
ణాంతము సల్పు రిష్టిఁగొని ♦ యారిపులేసెడి బాణసంతతిఁ
సాంతముగా జయించి స్వమ ♦ హత్తరశక్తినిఁ దద్యమంతు న
భ్యంతర మింతలే నటు ల ♦ యారె! యనం బ్రహరించె దేవరా! ౧౭౬
- తే! తత్ప్రహరంబునఁ వాఁడుఁధరణిపైన, రెండుగడియలు దాఁక మూఁర్ఛిల్లిమరల
లేచి లక్షభారభరకఁల్పితను గదను, గొట్టి పాని తొమ్మున మేఘమట్టు లఱచె.
- తే! వాని దెబ్బ నక్రూరుండు ♦ వ్యాకులాత్మఁ
డగుట యయుధానుఁ డీక్షించి ♦ యతిరయమున
గాలరుద్రుని మాద్రని ♦ గవిసి తద్యుఁ
మాంతునకుఁ దిరస్కృతి బలు ♦ మాటలాడి. ౧౭౭
- ఉ! చీటికిమాటికి విలు వి ♦ శేషవిధంబులఁ డంకరించి వా
చాల! త్వదుత్తమాంగము వె ♦ సఁ హరియించెడి దీనిఁగాచికో

మ్మా ! టకటాంకులాపుమికః ధూమిక తూపును వేయ నద్దియా
పొటరి గొంతుక నటికి ధూమిని గూల్చె ననంతరంబునఁ. ౧౭౨

తే॥ తద్వ్యమంతని వీరులుఁ దాళఁజాల, మంచు గాల్కొలందిని బాటిరవల శక్తుఁ
డనడి ధ్వజస్థభుడు వచ్చియట్లువారు, పరుగిడుటఁగాంచి కోపించిపరితపించి.

మ॥ అరరే ! నే నిట నుండఁగానె యిటు ల ధ్వాయంబుగా సాగె నే
మర ! మా వీరులు బాటఁగాఁ దొడఁగిరే మీ ! యాదవుల్ రేగిరే !

సరియే నే నిక నూటకొంట దగునా ? చాల్జాలు నం చుద్ధతిఁ
వరశూలం బల సాత్యకి దునుమఁగా వైచెఁజమీ పిమ్ముటఁ. ౧౭౪

ఉ॥ సాత్యకి వానిదెబ్బ నిము సంబు రసఁ గడబట్టె నంతఁ ద
త్ప్రత్యయచాత్రుడైన కృతఁ వర్మ రయంబున నేగుదెంచి త
న్నత్యహయోజ్జ్వలద్రథము నూకఁగ సల్ప ననల్పశక్తుఁడుఁ
వ్యత్యయమయ్యె నంచు నధి కాగ్రహముం గొని దువ్వీ మీసముల్. ౧౭౫

చ॥ కసీ బస దివ్యముద్గరముఁ గైకొని తత్కృతవర్మ తేఱు బ
ల్లుసిగ నొనర్చె నావల బ లుండగు నాతఁడు స్వందనంబు వీ
డి సరగ నట్టి శక్తుని గ డిందిగఁబట్టి భుజ యుగంబునఁ
వెస రసఁగూల్చి నెట్టె నొక విస్తృతయోజన మేగునట్లుగాఁ. ౧౭౬

క॥ అది కని తచ్చిశుచాలుం, డదరియు నల రంగపింగు లను వ్రెగ్గడలఁ
మదపూరితులను హితులను, నెదిరుల నెదిరింపుఁ డందు నేడైఁజ బంచెఁ.

రంగపింగులు యాదవబలంబుతోఁ దలపడి భానునిచే హతులగుట.

చ॥ అనిపినమోఁడ వారిరువు రగ్నిసమీరులు వచ్చినట్లుగాఁ
జని శితబాణవర్షము ల సాధ్యముగాఁ నొనరించి మించి బ
ల్కినుకను దంతిరథ్యములఁ శేతనముల్ రథులఁ రథంబులఁ
మొనరలకట్టులఁ మిగుల మోఁదిరి దేవ ! యనంతరంబునఁ. ౧౭౮

క॥ వ్రద్యముఁడు రిపుబల మన,నద్య మధిక మనుచుఁ గాంచిబాపురె! మనవారొ
నద్యస్కాలమున మొనఁగ సద్యశముఁ గడనఁజేయఁ జాలరు కట్టా ! ౧౭౯

క॥ అను చిటు యాదవులందఱ, ఘనసభగాఁ గూర్చి యిట్లు గంభీరగళం
బున యాదవులారా ! యటు, గనుఁడి యరు లెటుల మనలఁగారిం చెదరో ?

క॥ కాపుననే మన మొనమొన, నీ వేళనుజొచ్చి శత్రు బృందమ్మును వీ
రావేశముతోడుత నల, వై వస్వతపురికి నంపి వచ్చెద మెచ్చఁ. ౧౮౦

తే॥ లేనిచో రంగపింగసేనాను లింక, మన పతాకిను లన్నిటిమడియఁజేయఁ
గలరు కాపునఁ బోయెదనలఘుశక్తి, మీరుపై తము రండిపు మేడమునకు. ౧౮౧

వ! ఇట్లు శపథంబులాడుట శ్రీకృష్ణపుత్రకులలో నొక్కరుండును, నుక్కరియునగు భానుండనువాడు తత్పభాగ్రమందు నిలిచి సభాసదులాలకింప మేఘగంభీరభాషణంబులతో సగ్రజాగ్రణి! తమ యాగ్రహంబున కిది యదనుగాదు. ముల్లోకంబు లొక్కమొగి నెత్తటి నెదుర్కొనఁ దలంచునో యత్తటి భవదుగ్రధనుష్టంకారంబున కవసరంబు గలుగునేమో కాని నామాన్యులగు నీ రంగపింగుల శిరంబులం దురంబునం డొల్లంజేయుట కలఁతియగు నా కృపాణంబు చాలదే? కళింగరాజును జయించినవగిది నివ్వారినిం గెల్చి సంతోషంబు గూర్చుం గలనని వగ్గించి తత్ప్రియత్నంబాపి ఖడ్గధరుండై పచాతిభాతి సరాతిపతాకినిలో వనగజంబు వనంబునం బ్రవేశించు చాడ్పునం జొచ్చి హయంబులం ద్రుంచి పతాకలం జించి యదలించి యెదిరుల మదంబు సదమదంబుగావించియు బుజంబులం గొట్టియుఁ బెడఁతెక్కులుగాఁ గట్టియు దుత్తునియలగునట్లుల మట్టియు నెట్టియు క్షీణపుణ్యంబులగు తారకంబులు బుడమింబడెడివడుపున ముత్తైబులు రాలుచుండ గుంభికుంభములం బగిల్చి ద్వితీయఖడ్గంబునం దత్తైస్యంబంతయు సంతంబుసల్చి నీహరపటలంబు భేదించుచుం బ్రకాశించెడి ప్రభాకరునిచందంబున వెలుంగుచు శ్రీకృష్ణదత్తంబగు కరవాలంబునం దద్రంగపింగళతాంగంబులం భంగంబు గావించి తురగంబులం దుఱుమాడి సూతులం ఘాతించి తన ఖడ్గంబును భేదింపవచ్చు తదుభయచంద్రహాసంబులను నాశంబు సల్చి తద్రంగపింగోత్తమాంగంబులకుం గుఱియగునట్లు సముద్రాగ్రహవ్యగ్రుండై యసివరం బొండు వై న నా యిరువురిశిరంబు లేక కాలంబునం దెగి ధరణింబడి దొరలుచుండ నబ్బానుం డానందించి యవి సంగ్రహించు కొని,

౧౮౩

చ! జయజయరావముల్ సెలఁగఁ + జారణులుం గొనియాడ స్వీయులున్
భయమును వీడి సంతసిల + వైరులు బాఱఁగఁ బూలవానల
వ్యయముగ వేల్పులుం గురియ + వాద్యములున్ మొఱయంగ నమ్మచె
ల్ల! యనఁగఁ జూపఱున్ బహువి + లాసముగా నిడ మారుచెంగుట. ౧౮౪

మ! తరువార్త శిశుపాలుఁ డా యిరువురం + తం బొందుటం గాంచి వీ
రరసం బుబ్బ శితాస్త్రముల్ బవనశీ + ప్రువ్వాయతాశ్వీయబ
ద్ధరథశ్రేష్ఠములున్ విమానసమముల్ + దంతు ల్బుదోద్వృత్తము
ల్వరవిద్యాధరతుల్యులున్ భటులు గ్రా + లంబోమఁ బోరాడఁగా. ౧౮౫

తే! అటు వసుంధర మాఱుమ్రొ + యంగ సల్పు
తూర్యములతోడ రథమెక్కి + తురమొనర్పఁ
జెడినాధుఁడు వచ్చుట + జిత్తజుండు
గాంచి యోజించి రోషించి + మించి తొలుత.

౧౮౬

క॥ పురుషాతద త్తరధికుం, దురవడితో నెక్కి శంఖ ధి మూఁదెను దానన్
ధరణియు నభమును మొఱసెను, బరచిత్తములఁ గలగుండు పడియెను నుగుణి!

✽ పృథ్వీమ్నుండు శిశుపాలునితోఁ బోరి యోడించుట. ✽

క॥ అవలన్ దత్కందర్పుం, డవిరళశిశుపాలసైన్య ధి మను మేడకు శా
తవిశిఖముల మెట్లుగఁ గూర్చె విబుధులెల్లరును వినుతి ధి సేయఁగ వీరక.

శా॥ సత్తాభ్యాతుఁడు చేదినాధుఁ డవలన్ ధి శౌర్యాత్మజారంభముల్
మొత్తన్ మాటికిఁ జాపటంకృతుల నా ధి మూలంబు గావించి త
ద్దత్తాత్రేయసుశిషిరంబు దృఢమా ధి ధాత్రస్త్రమున్ వేయ నా
చిత్తోద్భూతుఁడు దత్తజిల్లకయ శో ధి చిష్కేశతుల్యాత్ముడై. ౧౮౯

తే॥ అతని యస్త్రప్రభావంబునాక్షణంబునందు నవలీల మరల బ్రహ్మాస్త్రమేసి
సంహరించెను దానికాశౌర్యధనుఁడు, చైద్యుడగు శిశుపాలుఁడు సాహసమున.

క॥ అంగజాభంగమొనర్పఁగ, నంగారాస్త్రంబు భార్గ ధి వాంతఃకరణ
భంగురలబ్ధమువేయఁగ, నంగారంబులు జనించి ధి యడజబులిడఁగ. ౧౯౦

క॥ అర్జునమిత్రసుపుత్రుఁడు, పద్మన్యాస్త్రంబు వేసి ధి వాని శరంబున్
భజించి సుఖముఁ గూర్చఁగ, దుర్జనుడౌ చైద్యుఁ డలక ధి తో నాత్రుటిలో.

మ॥ మలయాద్రి మును గుంభసంభవుఁ డసా ధి మాన్యంబుగా దివ్యశి
క్షులఁ గావించిన దర్ధవంతము గజా ధి స్త్రం బేయఁగా నందు నే
న్గులు దీర్ఘంబులు నుద్భటాన్వితములై ధి కోటానగోటుల్ జని
చి లివన్ మారునిసేనపై దుమికి హిం ధి సింపం గడంగెఁ జూచి! ౧౯౩

క॥ అంతట హాహాకారము, లంతట జనియించె మరుఁడు ధి యాదవసేనల్
జింతిలుటఁగాంచి తద్వైర్యంతకరము నారసింహ ధి మస్త్రము బఱవెన్. ౧౯౪

ఉ॥ అందు నటాచ్చటాశితన ధి ఖాయతలాంగలభీషణాకృతుల్
బొందిన శ్రీనృసింహుడను ధి పూరుషుఁ డొక్కఁడు బుట్టి బిట్టువె
ల్లొంది తదస్త్రనిర్గతమ ధి దోర్నటహస్తినమూహకుంభముల్
జిందఱసల్పి హుంకృతులఁ ధి జేసి గ్రసించి తిరోహితుండుగాన్. ౧౯౫

క॥ దమఘోషుని తనయుఁడు నిరు, పమపరిఘంబును గిరాటువై చెను బిడపన్
సుమబాణుఁడు తద్ధేతని, యమదండముచేతఁ జెండ ధి నాసమయమునన్. ౧౯౬

ఆ॥ కనలి చేదివిభుఁడుఖడ్గచర్మములతో, మంట నుఱుకు మిడుతమాడ్కి మరుని
మీఁది కుఱుక నతఁడు మెలకువ యమదండ, వరముచేత నవ్వీపాడుచేసి. ౧౯౭

ఆ॥ పాశిదత్తమైన ధి పాశంబులంగొని, కసిని వానిబట్టి ధి కట్టి పదను
కత్తితోడ నఱకఁ ధి గడఁగ గడుండను, హరికుమారుఁ డడ్డి ధి యనియె నిట్లు.

- మ॥ పరిపూర్ణుండు పరాత్పరుండు విమలఁ బ్రహ్మం బుపాస్యండునా
హరిచే నీతఁడు వధ్యుడంచు వినమా ! యావాక్యముల్ వ్యర్థమా
కరణిఁ సల్పకుమన్న ! లేనియెడలఁ గారానికార్యంబు లి
తఱిఁ గావించిన దోషివయ్యెదవు గాఁ దా ! నీవు యోజింపుమా ! ౧౯౯
- తే॥ పిదప నీ వార్త శిశుపాలఁపితకుఁదెలియ, నతఁడు నవరత్నహారదిఁవ్యాంబరములఁ
గొని యథాశక్తిఁగప్పముల్ గొంచు సపరి, వారముగవచ్చెఁబ్రమ్యముఁపాలికపుడు.
చ॥ మనసిజఁ డాగ్రహంబు విడిఁ మన్నన లా దమఘోష నేతకుఁ
బొనరించి మ్రొక్కి నమ్రుడయి ఁ మ్రోలను నిల్వ నతండు మెచ్చి నా
యన ! యిపుడీవె ధన్యుడ వఁ ఁ ! యెటువంటి పనుల్ బొనర్పఁ బ
గ్గెను నొనరించి సల్పితివి ఁ కీర్తికరంబని పల్కి ప్రీతితోఁగ. ౨౦౧
- క॥ తెచ్చిన కానుక లన్నిటి, నిచ్చి కరంబుల నొసంగి ఁ యీ శిశుపాలుఁ
గ్రచ్చుఁడఁ బ్రోవుమ ! యీతని, మచ్చరమున కర్హకృతి క్ర ఁ మంబుగ నయ్యెఁగ.
- ఉ॥ కాపున నింతటా విడిచి ఁ కాపుము మా నెఱుసుల్ తుమింపుమో
దేవ ! యనాధరక్షణసు ఁ ధీ ! యని వేడ మగుండు భూనరా !
యీ విపరీతకార్యతతి ఁ హేతువు నీ సుతుఁ డేముగాము కా
లావగుణంబె కారణమ ఁ టంచు మనంబునఁ దోచుఁ బూర్తిగాఁ. ౨౦౩
- తే॥ అని సముచితంబుగా బల్కి ఁ యతని సుతునిఁ
బాళముల విప్పిపుచ్చ న ఁ పారముదముఁ
బొంది యా దమఘోషుఁడు ఁ పుత్రుతోడ
స్వీయచంద్రికానగరంబుఁ జేరె జనక ! ౨౦౪
- తే॥ అవలఁ దచ్చైద్యసామంతు ఁ లండలు తమ
ప్రభుని గతిగని యెదరక ఁ బలుల నిచ్చి
రంతఁ గంతుఁ డటఁ సాగి ఁ యాదవాన్వి
తముగ మనుతీర్థమున జల ఁ కముల నాడి. ౨౦౫
- శ్లో॥ సృద్యముండు కౌంకణదేశాదులం గెలుచుట. శ్లో॥
- క॥ కౌంకక జంకక లఘుగతిఁ, గౌంకణదేశంబు సొచ్చి ఁ తుము దనరాకఁ
గింకరుచేఁ దెల్పుగఁ ద, తౌంకణపతి వచ్చి మరుని ఁ కడ కిట్లనియెఁ. ౨౦౬
- ఉ॥ దేవ ! గదాధరోత్తముఁడ ఁ దివ్యకులప్రభవుండ దిట్ట మే
ధావి యటంచు నన్నిలువ ఁ ధాత్రిని నేలెడివాడఁ గావునఁ
నీవు గదారణం బిపుడు ఁ నెమ్మి నొనర్చి జయించి నానుసే
నావళి రూపుమాపుమని ఁ యాడగ నిట్లనెఁ బచ్చవిల్తుఁడుఁ. ౨౦౭
- తే॥ పెక్కుమందిమి విఖ్యాతఁపీరవసుల, మేము చెలఁగితి ముయ నీ వేకకుఁడవు
గావె యిద్ది యధర్మముఁగాదె కనుకఁ, ద్వరఁగఁజని కప్పముల్ గొనిఁతమిని నిమ్ము.

క॥ అనవుడు మేధావియు నిట్లనియెను నటుకానియెడ మ + దంఘ్నిని దీనిగా
గొని కదలించుడి ! చూతము, ఘనవీరులు గారె చెప్పుడి ! + గట్టిగ ననఁగా.

క॥ దానికి యాదవు లందఱు, మానముతో మండిపడిరి + మఱి దత్తాలాం
కానుజుఁ డధికబలుం డభి,మానియునౌ గడుఁడు వాని + మదము నణంపఁ.

చ॥ గదను గ్రహించి నిల్వ నల + కౌంకణనాయకుఁ డాగ్రహంబునఁ
గదఁగొని వానిపై విసరఁ + గాంచి గడుండు గదఁ దదీయమా
గద నునిఁజేసి రోసమునఁ + గాడుపడఁ బ్రహరింప నట్టి బె
ట్టిడుఁడు వసుంధరఁ బడి క + డిందిగ నోటనుగ్రక్కి నెత్తురుల్. ౨౦౧

తే॥ మరల యుద్ధమొనర్పఁగఁమనసుపడక, గొబ్బనం గప్పముల్లొనిఁకోరి శరణు
సవరివారంబుగాఁ జనిఁశాంతమూర్తి, కట్టి ప్రద్యుమ్నునకు నిచ్చిఁయభినుతించి.

ఉ॥ పామరుడఁ మహాత్మ! భగ + వంతుఁడ వీవు పరీక్షసేయఁగా
నీమెయిఁ గయ్యమాడితిని + నీ నెఱసుఁ తమియించి నా నతుల్
ప్రేముడితో గ్రహింపుమని + వేడి స్వకీయపురంబుఁ జేరె నా
పై మదనుండు తత్ఫలముఁ + బాసి చనెఁ గుటకప్రదేశముఁ. ౨౦౩

స॥ అట్లు చనెడిసమయంబున మృగయార్థంబై బయలువెడలిన తత్కుటక
దేశాధీశుండగు మౌలిం గాంచిన జాంబవతీసుతుండగు సాంబుం దా రాజువలన
బలులం గొనితెచ్చి యప్పచ్చవిల్తున కీయ నతం డందికొని యటఁగదలి మహా
భయంకరంబగు దండకారణ్యంబు బ్రవేశించి మునీంద్రుల యాశ్రమంబులం దిల
కించి నిర్వింధ్యాపయోష్ణితాపీతీర్థంబులలో నైన్యసమన్వితంబుగా స్నానంబు సల్పి
శూర్పారకక్షేత్రంబున కరిగి యటనుండి నడచి ద్వైపాయనీవ్రాదంబున శీతెంచి
కాంచి యంత ఋశ్యమూకంబునకుం జని విఠోకించి రాత్రిందివములు పర్జన్యుండు
వర్షించెడి ప్రసర్వనాచలంబునకుం బోయి యానందించి శివక్షేత్రంబగు గోకర్ణం
బును దర్శించి యట నిర్గమించి త్రిగ ర్తదేశనాథుని కరంబు లందికొని కేరళదేశంబు
బ్రవేశించి యుండుట మన్ముఖంబునం దదధిపతియగు నంబఘ్ండు విని పారితోషి
కంబులా కందర్పున కొసంగ నానెండు గైకొని కృష్ణవేణితరంగణిని దాటి తైలింగ
దేశంబున కరుదెంచె.అత్తఱి దత్పురోపవనంబునం బురంధ్రీలరామములతో మృదం
గాదిమధురధ్వనిసమేతంబుగా నింద్రుం డచ్చరలతోడ విహరించెడి వడుపునఁ గ్రీడించు
తత్తైలింగవిఘ్ండగు విశ్వాతాసుని పట్టపురాణీయగు మందారమాలిని రజఃపుంజ
వ్యాప్తంబగు నభంబును గాంచి వెఱచి మనోహరా ! కామాంధుండవై యేకార్యం
బును గనలేకుంటివి. నేనో భవన్ముఖాలకాలిభ్రమరంబుగా నుండి యీవఱకెట్టి
దుఃఖంబు నొందుగకుంటి. యాదవేశ్వరుండగు నుగ్రసేనుండు రాజసూయంబుఁ
తేయందలంచి దిగ్విజయార్థంబై ప్రద్యుమ్నుని యాదవబలోపేతునిగాఁ బంపెనని

శ్రుతంబయ్యె. అతఁడే కాబోలు ప్రస్తుతంబున నా శిశుపాలాదిభూపాలకులం గెల్చి
దుందుభిసందోహధుంకారంబులతోడను, గోదండటంకారంబులతోడను, మత్తేభ
శీతాశ్రుతాశ్రుతంబులతోడను, నిన్నంగెల్వవచ్చినట్లున్నది. కాన జాగుమాని
కప్పంబు లతనికప్పనంబునేసిరమ్మని హెచ్చరింప నావిశాలాత్ముండు నిజబలసహితం
బుగా బలులం గొని యప్పువిల్తున కర్పించి నమస్కరించి యథాప్రకారంబుగా
నిజోద్యానవనంబునకుం జనియె. అంత నారతీకాంతుండా చోటువీడి పంపాసరో
వరంబున కరిగి యందవగాహనంబు సల్పి మహారాష్ట్రదేశంబునకుం బోయి తద్వి
భునిచే గానికలం గొని యటసాగి కర్ణాటదేశంబు సాచ్చి తదధినాథుండగు సహస్ర
జిత్తుచే బూజలతోఁ గూడిన కప్పంబుఁ బరిగ్రహించి యతని వీడ్కొని దేహజంబు
లగు వికారంబులం జయించుట కేగు యోగింద్రులగునం గూఢదేశంబును గెల్పుట
కరిగె. అందు రాజధానియగు మహారంగపురంబునం దద్వసుదేవుని మఱియొక చాలి
యలగు శ్రుతదేవయను దాని భర్త వృద్ధశర్మ, దంతవక్త్రుండను తనయునితోఁగూడి
పాలకుండుగా నుండు.

౨౧౪

అ॥ అట్టి వృద్ధశర్మ ♦ యాత్మజుడౌదంత,వక్త్రుఁ డంబుజాక్ష ♦ వైరియగుచు
నట్టి చైద్యుఁబోలె ♦ నమ్మయబ్బల మాట,దాటి కినుక నిల్లు ♦ లోటులేక. ౨౧౫

దంతవక్త్రుండు మన్మథునితోఁ బోరి యోడుట.

ఉ॥ ఈదినమందు యాదవుల ♦ నెల్లర జల్లన డొల్ల నేసి యా
మోదముతోడ వత్తునని ♦ ముజ్జగముల్ వణకక వచించి క్ర
వ్యాదభయాకృతిక్రియల ♦ నక్కజుడై పలువిండ్లఁ బట్టి దా
మోదరపుత్రువై దుమికె ♦ మోఁదుటకై యసహాయశూరుడై. ౨౧౬

వ॥ అంతం గందర్పుండు దర్పంబునం దమమీఁదికి నేతెంచు. ౨౧౭

సీ॥ కనులఁ ద్రిప్పఁగఁజాలు ♦ కాటుకమలఁబోలు, నల్లనిరంగుతోఁ ♦ జెల్లువాని
నిప్పులం గ్రక్కుచు ♦ నివ్వెఱబడఁజేయుఁ, వ్రేలాడు నాలకతో ♦ వీగువాని
గుండె బ్రద్దలొనర్చు,దండిమబ్బులఁబోలి, పలుమాఱు బడబడఁ ♦ వాగువానిఁ
దద్దయు నిడుపైన ♦ దశతాశవృక్షంబు, లంతయున్నతమున ♦ నమరువాని

తే॥ మకుటకుండలహైమ వర్మకటకాది, భూషణ వెల్లువానిని, భూమి వణకఁ
దరుల గిరులను ద్రోయుచుఁదిరుగువాని, లక్షభారాంచితగదఁ జెలంగువాని.

తే॥ కాంచి యాతనితోడుతఁగయ్యమాడ,దివ్యశస్త్రాస్త్రముల్ దాల్చి,త్రిజగములను
గెల్చి పెల్లన నిల్వెడి,కీర్తిగ నెడి, స్వబల మంచె నష్టదశా ♦ తోహెణులను.

మ॥ పిదపఁ దద్బల మస్త్రుశస్త్రముల నా ♦ వీరుఁ మదోన్మత్తులఁ
జదుకంగాఁ బ్రహరించె నాగ్రహముతో ♦ శృంగుల్ మహాగ్రావముఁ

జదియం గ్రుమ్మినయట్టు లాయసురుడుఁ ♦ గాలాగ్నిరుద్రాభుడై
గదఁ గైకొంచు వియచ్చరుల్ వెఱపుతో ♦ గాంచఁ విజృంభించుచుఁ. ౨౨౦

ఉ॥ కొన్నిటి కుంభికుంభములఁ ♦ గుంభినిఁ గూలిచి తన్ని కొన్నిటిఁ
గొన్నిటి వందయామడల ♦ కుం బడనెట్టి వియస్థలంబునం
గొన్నిటిఁగొమ్మలం బెఱికి ♦ కోడిగముం బొనరించి కొన్నిటిం
దన్నకొనంగ మొత్తిమొనఁ ♦ దద్రిపునైస్యమునందు వెండియుఁ. ౨౨౧

చ॥ అరదము లెత్తి తుత్తునియ ♦ లొనటులఁ బడవేసి వెంటనే
హరులగళంబులఁ నఱికి ♦ యాకసమంతుడు నెల్ల పుష్కముల్
బటపటఁజించి త్రుంచి దృఢ ♦ వర్మములం దెగటార్చి రాతులఁ
బటుగు బదాతిజాతము ల ♦ వారిగఁ దీయఁగ మోది యాదటఁ. ౨౨౨

తే॥ రాలిపాటునఁ జెలరేగి ♦ రాజసుతుల, బలుల భూషణభూషితాం ♦ గులను శస్త్ర
యుతుల భిన్న దేహాధోముఖోర్ధ్వముఖులు, గానుబరిమార్చియార్చె తద్ధ్వనముమాడ్కి

క॥ అత్తటి నచ్చిత్తజమొన, వాత్తి న శస్త్రాస్త్రమణిచ ♦ యాన్వితయోధుల్
నత్తురుఁ గ్రక్కుచు రిక్కల, మొత్తమువలె నేలవాల ♦ మొదలిడి రయ్యా! ౨౨౩

తే॥ వెండియుఁ దంతవక్త్రుండు ♦ భీమగదను, రిపుబలంబుఁ గలంచె ని ♦ ర్జితశక్తిఁ
బ్రలయజలధిఁ వరాహంబు ♦ పంటఁబట్టి, పల్లటిలఁ జేసినట్టులఁ బార్థివేంద్ర!

తే॥ అట్టి పట్టన నష్టాద ♦ శాంబుజేక్ష, ణార్థిధవులు మహారథు ♦ లట్టిదనుజ
సక్షతునిఁ జేయ వాడు ప్రా ♦ సాద మతుల, రాక్షుడగినట్లు రాజిల్లె ♦ రక్షధార.

తే॥ కాని తద్ధతి నసురుండు ♦ కళవళపడ, కుంటఁ బరికించి కృతవర్మ ♦ మంట మండు
శరచయమున నక్రూరుండు ♦ శక్తినిసేవ, రమున యుయుధానుడుఁ గొట్టిరమితధాటి

తే॥ రోహిణీపుత్రకుండును ♦ రోషవిగ్ర, హుండు నగు సారణుండును ♦ దండిదైన
గొడ్డలిం గొని వానినిం ♦ గొట్టె తెఱపు, మఱపు బొందెడిలాగున ♦ మనుజనాథ!

ఉ॥ అంతట దంతవక్త్రుండు గ ♦ దఁ యుయుధానునిఁ గొట్టి కాళ్ళతో
నెంతయు గాందినీతనయు ♦ నేచి కసిగ గృతవర్మజేతులఁ
బంతము మీఱ మొట్టి నిజ ♦ బాహుబలంబున మోది సారణు
వంతల నొవ్వఁజేసెను న ♦ వారణాశాసనాణసాణియై, ౨౨౪

క॥ సారణయుయుధానులు న, క్రూరుండు గృతవర్మ వాని ♦ ఘోరహతులచే
ధారణి మూర్ఖిల్లిరి ధా, త్రిరుహములు గాలి గూలు ♦ తీరునఁ బిదపఁ. ౨౨౫

ఉ॥ బాంబవలీతనూథపుడు ♦ సాంబుండు గైకొని ముద్గరంబు నా
దాంబికు ముద్గలంబును ద ♦ టాలునఁ జెండఁగ వైచి వెండియుఁ
డంబుగ దానితోన నక ♦ టా! వికటంబుగఁ గొట్ట నాతఁడా
సాంబునిఁబట్టి బాహువుల ♦ క్షౌరలమందునఁ గూర్చె బెల్చనఁ. ౨౨౬

ఆ! సాంబుఁ దంతలేచి • సరగునఁ దద్దంత, వక్తుప్రపాదములను • బట్టి యిలను
బడఁగవైచె నద్ది • కడువంతగాఁ దోచె, సర్వజనులకో ర • సాతలేంద !

ఆ! అపుడు దంతవక్తుః • డవలీలగా లేచి, యఖిలభువనములును • నార్వ నట్ట
హాస మాచరించి • యాశంబరారితో, బలుకఁ దొడఁగ నిట్లు • పరుషరీతి.

మ! మదనా ! మీరు యయాతిశపులును సా • మాన్యుల్ బరాస్కందులు
నదనప్రాంగణభీరువుల్ ఖలులు నా • నాగోత్రసంజాతడు
ర్మదమత్తాంధకయాదవప్రభృతులై • మాయంతవాగ్లేరటం
చెడలో సిగ్గుకు వీడి వచ్చితివిరా ! • యీనాటి కీరీతిగాఁ.

౨౩౪

క! వచ్చితివి పొమ్ము మీరిపు, డిచ్చటఁ బదిమంది గలిసి • యేకాకిని నఁ
విచ్చలవిడి బాధింతురే ? మచ్చరి ధర్మంబె వేయి • మాటలిఁకేలా ?

౨౩౫

తే! అయిన నిన్నన్నచో దోష • మత్తుఁగాని, నిన్నుఁగన్నట్టి తండ్రిని • నీకులంబు
నిండఁజేసిన దోషంబుఁజెందదందు, వెయ్యిహేతువుల్ గల వన్వివినుమ దుష్ట!

సీ! ఎవఁడు జరాసంధు • నేపున కోపక, కూపారమును జేరి • ప్రాపు గోర
నెవఁడు మహాకాల • యవనునిభాటికి, భయమినుడింపగాఁ • బాటిపోయె
నెవ్వఁడు వ్రేతల • యిండ్లలోఁ జొరఁబసి, దధివవనీతముల్ • దస్కరించె
నెవ్వఁడు వేదశా • స్త్రీరితధర్మముల్, దాటిన బాటల • మాటలాడె

తే! నెవఁడు గోపికాబాలులఁయిండ్లకరిగి, కూనరాగంబులం దీసిఁకొంటెయయ్యె
నెవఁడు టక్కులం డెక్కుల • నేనరేఁగె, నెవ్వఁడేనగింపులకును • నేనపడఁడొ.

ఉ! ఎవ్వఁడు గోపికాంగనల • యెంగిలికూడు భుజించి మెచ్చునో
యెవ్వఁడు రాసమండలం • నెబ్బెటికంబుగ నాటలాడునో
యెవ్వఁడు నందుగోపులను • నెల్లపుడు దమిఁ గాచుచుండునో
యెవ్వఁడు కృష్ణుఁడుగ • దా నినుఁ గాంచిన తండ్రి దుర్మతి !

౨౩౬

తే! అట్టి నీచుండు నీ తండ్రి • యల్పరాజ్య
మును గడించి ప్రభుండయ్యె • బుష్పబాణ !
యతని దయ నుగ్రసేనుఁ డా • యలఁతి దొరత
నంబుఁ గైకొని యాదవ • నాథుండయ్యె.

౨౩౭

తే! అంతమాత్రన రాజసూయం బతం డొనర్పఁదలపడె త్కుద్రమానక్క సింహ
పంచనఖములతోఁ గలఁహించునట్లు, లబ్ధురమగుఁ గాలగతి దుఃఖత్యయంబు.

చ! అనపుడు దంతవక్త్రినకు • నంగభవుం డిటు పల్కసాగ నో
దనుజకులాధమా ! ముచుపు • తాదృశకుండినపట్టణంబునం
దునఁ గడు జూపియుండిన య • దుప్రభుయోధబలప్రతాపముల్
నిని కని యుండ వక్కతన • విన్ను మఱి గనుమోరి తుంటరీ !

౨౪౧

క॥ నేనీ సంబంధినినని, మానసమున నెఱిగి మృగము + మాలోఁజేయఁ

బూనితిని ధార్మికుల కిది, దానవకులనాపకా ! య + ధర్మముగాదే ! ౨౪౨

వ॥ వెండియు ద్రోణుండను వను వివ్వసుంధరను నందుండను నామంబునం
జన్మంబెత్తి గోపాలకులకుం బాలకుండై యెసఁగుననియు, దద్గోకులంబున వసించు
గోపికాగోపకులు శ్రీరాధామాధవతనూరుహోద్యపులకు గోలోకవాసులనియు,
నెవఁడు లోకాభిరాముండనియుఁ బరంధాముండనియు నసంఖ్య బ్రహ్మాండవిభుం
డనియు, గోలోకేశ్వరుండనియు భగవంతుండనియుఁ బరాత్పరుండనియు వేదాంత
విదులచేఁ గొనియాడఁబడునో యే మహామహుండు స్వతేజంబున సర్వచరాచర
తేజంబులు లీనంబుగాఁ బ్రకాశించునో యా పరమేశ్వరుండే దుష్టశిక్షణార్థంబును
శిష్టరక్షణార్థంబును శ్రీకృష్ణనామధేయంబునం గోకులంబునం బరిపూర్ణతమావ
తారంబెత్తెననియు మరుతుండను పార్థివేంద్రుండై యా కృష్ణనరంబుచే నుగ్రసేరుం
డను పేరం జనించి యాదవేశ్వరుండై నిరంకుశంబుగా రాష్ట్రంబుఁ బరిపాలించు
చుండెననియుఁ బైవార లందఱును బూర్వజన్మార్జితాగణ్యపుణ్యంబులచే జన్మించి
రనియు గుఱ్ఱిఁబుండుము. ఇట్టి మహాత్ములం దూలనాడుట పాడిగాక కీడులకుం
దోడగు. అట్లు నిందించినను జంబుకారవంబు లక్ష్యంబుజేయని సింగంబుభంగిని
శ్వానధ్వానంబులను వినని మత్తమాణంగంబువిధంబునను, బెడచెవిం బెట్టెదఁ గాన
శూరుండవైన మిన్నక కదనమ్మనకుం గదలిరమ్మన నద్దనుజేంద్రుండు రోషా
వేశపరవశుండై ౨౪౩

తే॥ గదను లక్షభారాంచితఁ + గరమునఁ గొని

మరుని యరదంబుపై వైవ + హరిసహస్ర

మిలను సూలియు సకీలించి + నలుఁగడలకు

నెఱిపులోఁ బాఱఁదొడఁగెను + ధరణినాథ ! ౨౪౪

ఉ॥ పిమ్మట నమ్మరుండు దృఢ + విస్తృతమా గదఁ దాల్చి దైత్యువ

క్షమ్మునఁ గొట్ట వాఁ డలఁతి + గాసిని జెందె ననంతరమ్మునం

దమ్మునజాళనాంగజుల + కదృతమైన గదాహవమ్ము ఘో

రమ్ముగ నయ్యె కొండ మృగ + రాజులు బోటిగఁ బోరినట్టులక. ౨౪౫

ఆ॥ అంత దంతవక్త్రుఁ + డాత్మీయభుజదండ

ములను గృష్ణపుత్రుఁ + బుష్పబాణ

మృగవిభుండు బల్కి + మృగరాజునుంబట్టి

క్షోణిఁ గూల్చినట్లు + గూల్చె నవల. ౨౪౬

చ॥ మదనుఁడు లేచి కర్బురు న + మందముగాఁ గొని త్రిప్పి బాఁద వాఁ

డదటుగఁ గ్రక్కి నెత్తురుల + నథులు చూర్ణముగా భలాంకుండై

యదవదఁజెంది హఁదిని న * హఁర్యము గూలినమాడ్కి సామ్యతో
నదనమునంబడఁ భువి వ * ఇంకఁ జలించె జగంబు సర్వమున్.

౨౪౭

ఉ॥ అంతట వాని తండ్రియు మ * హవిబుధుండును బుద్ధిశాలియున్
శాంతుఁ డుదారచిత్తుఁడు ర * సజ్జ వరుండగు వృద్ధశర్మ ని
శ్చింతగ సంధిఁగోరుచు స్వ * సేనలఁగూడి సతీసమేతుడై
కంతుని చెంతకుం జని మొ * గంబున దోసిలిఁగూర్చి యిట్లనెన్.

౨౪౮

ఉ॥ దీనశరణ్య ! వృద్ధులము * దీనులమా మముఁజూచి నీతిని
మాని శ్రుతిస్థధర్మమును * మంటను గల్పుచు దుర్మచాంధుడై
పూనిక నిన్ను డీకొనిన * పోకిరి నా సుతు సత్కృపామతిన్
మానక కావవేడెదను * మన్నధ ! యాదనవంశేదీపకా !

౨౪౯

ఆ॥ అట్లు వేడి బలుల * సంగజునకు నిచ్చి, యాదవప్రవరుల * యర్పబడసి
యాత్మకీయమా మహారంగపట్టణమునకు మరలఁజేరె * భూవరేణ్య !

౨౫౦

తే॥ అవలఁ బంచశాఖుఁడు దక్షి * ణార్ణవమున
స్వబలములతోడ భక్తితో * జలకమాడి
కోట్లకొలఁదిని గోవులున్ * గోపకులును
సంచరించు నుశీవర * స్థలికఁ జేరి.

౨౫౧

క॥ పౌరులు భయభక్తుల నిడు, క్షీరంబును బెద్దు వెన్నఁ * జేగొని యర్పల్
భూరిగఁగొని గజహయరథ, హఁరాంబరమణులఁ బొంది * హర్షముఁజెందెన్.

మ స్తథుఁడు విదర్భాదిదేశంబులం గెలుచుట.

వ॥ పదపడి నమ్మదనుండు గదలి మఱిరత్నమయంబై సర్పంబులతో భోగ
వతీపురంబు నొల్పారునట్లు రాజన్యులతో నొప్పారు చంపావతీపురి కరిగి తదధిపుం
డగు హేమాంగదునిచే బూజితుండై కరంబులం బరిగ్రహించి సమస్కారంబులం
గొని సంతృప్తుడై యా భూపలలామునకుఁ గింజల్కసమువేతంబగు హఁరంబును,
సహస్రదళంబులతో శోభిల్లు దివ్యపద్మంబు నొసంగి సపరివారంబుగా వీడ్కొని
పలుమాటు దుందుభులు మ్రోగించుచు విదర్భదేశంబుల కరుగఁ దద్రాజధాని
యగు కుండినపట్టణంబునందుం జెలంగు భీష్మకుండను రా జవ్వలరాజారాక విని
సంతోషించి చని యాతనిని సదనంబునకుం దోడ్కొనివచ్చి పూజించి దివ్యాంబ
రాభరణంబు లొసంగి ముక్తాహారాదుల సమర్పించి యభిముఖుండుగా నాకంద
ర్పుం డామోదంబుజెంది మాలామహుండగు నమ్మహారాజునకుఁ బ్రణామంబు
లాచరించి నైవ్యసమేతుండై కుంతదరదదేశంబుల కేగి,

౨౫౩

చ॥ మన్మథుం డగన్త్యమహామునిం గాంచి జ్ఞానోపదేశంబు బొందుట. ౧౧౧

తే॥ మలయభూధరపాటీర ధ మారుతములు, సల్లగా వీచుచుండగఁ ధ జండనతరు

కేతకీపుష్పవాసనో ధ పేతమలయ,గిరి నగన్త్యుఁ బీతాబ్ధి వీ ధ ట్టించి భక్తి.

చ॥ కరముల మోడ్చి కీర్తిబల ధ కాతుకసంపద లిచ్చుదీవెనల్

గరము గ్రహించి మాని నడు ధ గర్గ సమకట్టె నిటల్ నతాంగుడై

యరయ జగంబు దృశ్యమగు ధ నర్థ మసత్యముగాదె యెట్టికర్

వటలుచు నుండె సత్యముగఁ ? ధ బల్కుమ! యోగికులావతంసమా ! ౧౧౨

తే॥ వెండి జీవుండు బ్రహ్మాంశకుండు ముక్తుఁడునుగదాయాతఁడెట్టికఁగొనములగుమి
బద్ధుడయ్యెడి ? బ్రహ్మవిద్వర్య ! చెపుమ,కుంభసంభవ! దివ్యచక్షూ ! మహాత్మా!

చ॥ అనఁగ నగన్త్యుఁ డిట్లనియె ధ నంగజ ! నీవల కృష్ణపట్టివై

యనఘుండవై మహాత్ముడవు ధ నై యిటు లడ్డుట లీలయై జగం

బునకు శుభంబు నెక్కింపుప ధ మూలమగుగ హరివోలె నీవెల్గ

జననముఁ జెంది మానవుల ధ సాక్షిగఁ ద్రిమృదుచుంటివో ప్రభూ ! ౧౧౩

తే॥ సత్యరవి ప్రతిబింబము ధ సలిలమందు, సత్యముగఁడోచినట్టులగఁ ధ సకలవిధుల
తత్త్వమునకును మఱియఁ బ్రధానమునకుఁ, జూడఁదగినది శ్రీకృష్ణనూనువర్య!

ఉ॥ ఎట్టుల నద్దమందు మొగ ధ మెట్టుల నైకతమందు జీవనం

బెట్టులఁద్రాట సర్వము న ధ హీనముగా నిజమాచుదోచునో

యట్టుల నీజగం బన్వత ధ మైసను నిక్కువ మట్లు దోచు నిం

కట్టుల నిట్టి జీవుఁడు త ధ దంగగుణంబుల బద్ధుడౌ జమీ ! ౧౧౪

చ॥ అనఁగ ననంగుఁ డిట్లనె మ ధ హామునినాయక ! జీవుఁ డేవిర

క్తిని గుణపాళిఁ జిక్కువడి ధ త్రిమృట సెందఁడో? యేయుపాయపం

ధను గుణరాజిఁ జిక్కువడి ధ తల్లడమొందఁడో? యట్టి సంగతుల్

గనికరముగఁ ఘటించి పలు ధ కన్వలె బ్రహ్మవిదగ్రణీ ! గుణీ ! ౧౧౫

ఉ॥ నావు డగన్త్యుఁ డిట్లనె న ధ నంతశయానకుమారరత్నమా !

యేవిశుఁ డవిప్రేకము గ్ర ధ హించి జగంబు మనోమయం బటం

చావులవీడి యుండెడినొ ధ యావిబుధుండు సనాతనంబు సా

ఖ్యావహమైన బ్రహ్మపద ధ మందఁగలండు నిరర్గళంబుగాఁ. ౧౧౬

ఉ॥ భావుకభీతిజన్మమృతి ధ బాధలు నాధులు వ్యాధులుగఁ తుధల్

యావనబాల్యవృద్ధత ల ధ హంకృతులుగఁ మమకారముల్ రతుల్

గావరముల్ విమోహములు ధ గప్తసుఖంబులు మంచిచెడ్డలు

ద్వేషర ! యాత్మ కంటవని ధ నెమ్మదిసమ్ముమ ! కొంకులేనటుల్. ౧౧౭

మ! నిరహంకారము నిష్కలంబుఁ బరముఁ ♦ నిర్దేహముఁ బుద్ధము
 ధృరముఁ శుద్ధము సర్వతోముఖము సం ♦ తోషస్వరూపంబు శ్రీ
 కరముఁ బూర్ణ మనాదిమధ్యలయముఁ ♦ కాలాత్మకంబుఁ గుణా
 కరముఁ బ్రహ్మమటంచెఱుంగునెవఁడా ♦ గాఢజ్ఞుడే ముక్తుడౌ. ౨౬౩

చ! ఎవఁడు ప్రపంచమంత శయ ♦ నించెడి కాలమునందు మేలుకొం
 చవితథతత్వముంగనుచు ♦ హాయిగనుండునె యామహాత్ము నీ
 భువనముగాని మానవస ♦ మూహముగాని మతేదిగాని యె
 ట్టివిధిని జూడలేదని క ♦ డిందిగ డెందమునందు నమ్ముమా ! ౨౬౪

మ! మఱియు గగనానలానిలంబులు గోష్ఠకాష్ఠరేణువులకుం జక్కువడక
 మెలంగుభంగిని, స్వచ్ఛంబగు స్ఫటికంబు పీతారుణకృష్ణవర్ణంబులతో సంక్ర
 మింపనిసరణిని గుణంబులచేఁ గట్టువడక లాకికోక్తులచేఁగాని లక్షణధ్వనివ్యంగ్యం
 బులచేఁగాని తెలియఁబడక ప్రత్యయోనుమాననిగమాత్మజ్ఞానంబులతోఁ గొందఱచేఁ
 గర్మమనియు గొందఱచేఁ గర్తయనియుం గొందఱచేఁ గాలంబనియుఁ గొందఱచేఁ
 యోగంబనియుఁ గొందఱచేఁ సాంఖ్యంబనియుఁ గొందఱచేఁ వాసుదేవుండనియు,
 గొందఱచేఁ బరమాత్మయనియుఁ గొనియాడఁబడుచు వెలుంగు నాబ్రహ్మంబు
 శ్రవణమననేదిధ్యాసంబుల విచారించు పుంగవుండు నిస్సంగుండై సుఖయై విరాజిల్లు
 ప్రచలదుదకంబువలనఁ బాదపంబులు చలించినపగిదినిఁ దిరుగుదుకండ్రకు ధరణి
 తిరిగిడితీరునను, గుణంబులచేఁ భ్రమించు మనంబున కాత్మయందు జననమరణాది
 దుఃఖంబులున్నట్లు తోఁచుచుండు. భ్రాంతులగువారలు కరంబుచేఁ దిరిగిడి కొఱవి
 కరణిని జేసితిని జేయఁగలను, జేయుచున్నాను, నీవు సుఖవి. నేను దుఃఖిని. నిది
 నాది యది నీది యని యజ్ఞానంబునం బలుమాఱు బలుకుచుఁ బరిభ్రమించుచుందురు.
 సర్వరజస్తమోగుణంబులు మాయాగుణంబులుగాని యాత్మగుణంబులు గావు.
 ఈగుణంబులతోడనే తంతువులతోఁ బటం బేర్పడినట్లు జగం బేర్పడియె. ఇందు
 సాత్వికు లూర్ధ్వలోకంబునకు, రాజసులు మధ్యలోకంబునకును, దామసు లభోలో
 కంబునకుం జనుచుందురు. అంధకారంబున రజ్జువుం గాంచి సర్పంబను బుద్ధి జనించి
 నట్లును, దూరంబునుండి మరీచికలంజూచి జలంబను ప్రజ్ఞ కలిగినట్లును, గుణత్రయ
 భూయిష్ఠంబగు నీజగంబు మిథ్యాస్వరూపంబైనను సత్యంబను భావంబు వొడము.
 వృద్ధరాజులు గతించినతోడనే కుమారరాజులు పట్టాభిషిక్తులై రాజ్యసుఖం బను
 భవించినట్లును, నరకవాసులు పాపంబులు క్షయంబుగా మరలివచ్చి సుఖం బొంది
 నట్లును, మానవులకు సుఖదుఃఖంబులు గలుగుచుఁ దొలఁగుచుండును. మేఘం
 బులును, దేహగుణంబులును, నహారాత్రంబులును మొదలగునవి నియతంబుగా
 నుండక మాఱుచుండును గాదె? అట్టిజగద్దేహంబులకు పైతం బెఱుంగునడి.

అందుఁ దారతమ్యం బెద్దియు లేదు. తెక్కలువచ్చిన తరుణంబునం బట్టులకు నీడంబుతోఁ బ్రయోజనంబులేనిఫక్కిని, నొడ్డెక్కిన తరుణంబున నుడుపుంబుతో లాభంబు లేనివిధంబునను, జ్ఞానంబు గల్గినవాని కీసంసారంబువలన ఫలంబు గానరాదు. వెండియుఁ జక్కని మార్గం బన్వేషించి యవలంబించి సమదృష్టితో నెల్లడల సంచరించెడి సంయమిండునకు దర్పణంబుతో నుపయోగం బుండునే? ఎట్లందుండుదక పాత్రంబుల నానారూపంబులఁ జెలంగుచుండునో యెట్లుగ్ని యింధనంబుల నానారూపములఁ బ్రకాశించుచుండునో యట్లే యద్వితీయుండును, భగవంతుండును నగు నాపరమాత్మయు స్వకృతంబులగు దేహ్యాదులయందు ఘటమతాకాశ బాహ్యాభ్యంతరంబులందును నానారూపములతో విరాజిల్లు. ఇట్లు చెలంగుచున్నను స్ఫటికం బితర వర్ణంబులతో లిప్తంబుకానిచాడ్పున బ్రహ్మంబు తద్గుణంబుల నంటకుండు. శాంతాత్ముండును, గృష్ణభక్తుండును, జ్ఞాననిష్ఠుండును, విరాగియు నగు మహామహుని బూర్వోక్తగుణంబులు స్పృశింపనేరవు. ఎవఁడు సదానందమయుండై బాలోన్మత్తపిశాచంబుల విధంబున సంచరించునో వాఁడే జ్ఞానియని యెఱుంగుము. సూర్యోదయంబున ధ్యాతంబు ధ్వంసంబై గృహంబున సర్వపదార్థంబు లగుపడినట్లు జ్ఞానోదయంబున నజ్ఞానంబు నశించి నిరతిశయంబగు తత్త్వంబు గనుపడుచుండు. ఏకపదార్థంబై పృథగ్ద్రావీరంబులగు నింద్రియంబులచే బహుగుణాశ్రయంబైనట్లు శాస్త్రానుసారంబులగు వేదాంతవాక్యంబులచే బ్రహ్మపదార్థంబు బహుప్రకారంబులుగా నర్థింపంబడుచుండు. కొందఁ అద్వానిసి బరమపదంబనియు గొందఱు విష్ణులోకంబనియు, గొందఱు వ్యాప్యంబగు వైకుంఠంబనియు, గొందఱు కైవల్యంబనియుం గొందఱు ప్రకృతిపరంబగు గోలోకంబనియు గొందఱు విశేదంబగు పరమనికుంజంబనియు వచింతురు. జ్ఞానవైరాగ్యభక్తిభావసంభరితులగువారే తత్పదంబున కర్తులగుదురు. శ్రీకృష్ణునికి భక్తుఁడగువాఁడా కైవల్యనాథుండును, బరాత్పరుండును బురుషోత్తముండునునైన యాతని పదంబుఁ జెంది పునర్జన్మం బెత్తక యానంద మనుభవించునని తెలిసికొనుమన నాకుసుమశరుండు పులకితగాత్రుండై యమ్మహామునికిఁ బూజించి నమస్కరించి కృతాంజలియై తదాజ్ఞఁ గైకొని సపరివారంబుగా వీడ్కొని.

తే॥ తామ్రపట్టినిఁ గృతమాలఁదానమాడి, రాజపురమున కరుగఁ దద్రాజ సాశ్వ
నామధేయుండు నాచేతఁగాముఁడాది, యాదపులరాక విని కనియతిరయమున.

ఉ॥ వానర నాథుఁడౌ ద్వివిదు * పాలికిఁ బోయి స్వకీయసంగతిగా
బూని వచింపఁగా నతఁ డ * మోఘముగాఁ జెలికి * సహాయ మ
న్యూనమొనర్పఁగాడలఁచి * యుగ్రత నుర్వీజలింపఁ జేయు చా
మీనపతాకు మూఁడలను * మేమెయిఁ దాకె విదేహభూమిపా !

మ॥ ద్వివిదుం డట్టులఁ దాకి దంతములతోఁ ఁ దీక్ష్యంబులఁ గోళ్ళతో
సవిదిత్రంబుల స్వర్ణభూషితములఁ ఁ సంస్తవ్యముద్రావితా
నవరోచ్చాయమహాధ్వజంబులను నా నారీతులం జించి య
శ్వవితానం బరదంబులఁ జెడునటుల్ ఁ సాగించి బృంభింపఁగాఁ. ౨౬౮

ఉ॥ అంగభవుడు గన్గొని ర ఁ యంబున స్వందన మెక్కి శ్రోత్రముల్
గింగురసంగఁ డంకృతులఁ ఁ గేరుచు సల్పఁగ వాడు స్వీయమా
తంగమునుంఁడి మూచుని ర ఁ ధంబుపముంబడి దీర్ఘమైన తోఁ
కం గొని సాతపత్రతుర ఁ గం బరదంబుఁ గదల్చె భూవరా ! ౨౬౯

క॥ అవల ననంగుడు శరములు, ద్వివిదుని మెడవైచి లాగఁ ఁ బిమ్మట నాతం
డవిరధరీతిని జేతో, భవుని మర్దించె వజ్ర ఁ బహుదృఢముష్టి. ౨౭౦

క॥ అంతట సంతకసింభుడగు, కంతుడు విలునెక్కు పెట్టి ఁ కౌశలమునఁ గ
ర్ణాంతము పంటగ లాగుచు, బంతముతో వానిపైనిఁ ఁ బటపె ధరేశా ! ౨౭౧

చ॥ పటపిన నమ్మహాశరము ఁ వానరనాయకు వానిబట్టి యం
బరమునఁ ద్రిప్పి యంతమున ఁ బాధలు పెక్కులు గల్గ లంకయఁ
బురి శతయోజనంబులను ఁ బోయిపడఁ విసర్జె దదంగజం
డఱిముఱి సాశ్వయోధులగు ఁ నాసురులం దునుమాడి గంటలోఁ. ౨౭౨

చ॥ జయమును బొంది దుండుభులఁ ఁ జక్కఁగ మ్రోయనొనర్చి తద్బలుల్
రయమునఁ గొం చవాచిని వి ఁ రాజులు శ్రీమధురాపురంబు ని
ర్భయముగఁ గాంచి మంగళక ఁ రంబుఁ ద్రికూటము నెక్కి లంకనుం
డి యల కపీంద్రుడుఁ గడువ ఁ డిఁ దదహార్యముఁజేరి వెంటనే. ౨౭౩

తే॥ అచట వీక్షాని మైనాకఁమనెడి గిరికి, జేరి యటనుండి వెడలి యాఁసింహళమున
కరిగి యటనుండి భారతధరణిఁజొచ్చి, యచటనుండియు శీతాద్రికరుగుదెంచి.

క॥ మఱి యచ్చటనుండియు శర,వరయుతము వినోదకరము ఁ బ్రాగ్జ్యోతిషమఁ
పురమున కరిగెను ధరణీ,వర ! మాచుం డందునుండి ఁ పైనం బగుచుఁ. ౨౭౪

క॥ ఉత్సాహాన్వితమతితో, మత్సరస్థలికి నేగి ఁ మానవనాథా !
సత్సంగతిరతిహితతి, పల్లవమగు “ రామకృష్ణ ఁ వరధర ” కరిగెఁ. ౨౭౫

తే॥ అరిగి యచ్చట శతయోజ ఁ నాయతమును
గ్రాహగృహము సముద్రంబుఁ ఁ గాంచి దాని
వేలఁజేరి సాంబాదులఁ ఁ బిలిచి సభను
సలిపి యందు నుద్ధవునకుఁ ఁ బలికె నిట్లు. ౨౭౬

తే॥ కర్పరశ్రేణివిభుడు లం ఁ కావ్రభుడు, సద్ధబుడు విభీషణుఁ ఁ డిట్టిద్విప
మునకుఁ బతియట ! యాతండు, మనకు బలుల, నియ్యకుండినఁ జేసెడి, దేమొ? చెప్పుమ!

చ॥ అనఁగ నతం డిటుల్ బలికె యాదవవీరవరా ! రతీశ్వరా !
యనఘండవై సురాధిపతి యై యపరాంబుజలోచనుండవై
ఘనచరితుండవై సుగుణ కాంతుండవై పతివై యలఁజుబో
లెను నను నడుచుంటివె బలీ ! పెదవారికిఁ గూడ మాయయే ? ౨౭౯

తే॥ స్వామి ! మీయాజ్ఞ బ్రహ్మాండ శంకరముఖ
దైవతంబులు శిరములఁ దాల్చుచుండ
నేను దాసానుదాసుండ నీకు జెప్పు
నంతవాడనె ? నానతు లందికొనుమ ! ౨౮౦

క॥ పదపథి భగవంతుండును, యదుకులముఖ్యుండు శంభు యారి రతీశుం
డు దయాళుఁడు ఘనబలుఁడౌ, మదనుం డొక కాకిరంబు మంచిది గొంచుక.

చ॥ దనుజవరేణ్య ! దర్శకుడఁ ద్వద్ధరఁ జీరితిఁ గాన భోజభూ
పున కిపు డీపు కావకల మొత్తమొసంగుము లేనిచో మదీ
యనిశితకార్ముకోద్రతమ హాశుగధారలతోడ మిమ్ము భం
డనమున సేవలం దగి హు టాహుటిఁ ద్రుంచెదనంచు వ్రాసియుక. ౨౮౨

ఉ॥ విల్లునఁగూర్చి నల్లడలు భీతిఁ బ్రతిధ్వనిసేయఁ డంకతుల్
బెల్లుగ నాచరించియు వి భీషణసేత్సనభాస్థలిక విరా
జిల్లువిధంబునం బఱుప శీఘ్రముగా నది దివ్యకాంతి భా
సిల్లుచుఁ దన్ని శాటపతి చెంతఁబడెక బెదరక సభాసదుల్. ౨౮౩

చ॥ పడిన శరంబునుండి నర భక్షకముఖ్యుండు పత్ర మొక్కటిక
వడిఁగొని దానిని జదివి బాపురె ! చాగురె ! యంచు వింతలక
బడి సభనున్న భార్గవుని భక్తినిఁ బూజలొనర్చి భోజభూ
పుఁ డెవఁడా ? బాణమేరిదిది ? బూసనుఁ గ్రుచ్చినయెల్లు చెప్పుమా ! ౨౮౪

క॥ అడుగఁగ నటు నీవి మఱియనఁ, గడఁగెను మును దీనికొక్క కథ దగు దానిక
గడువినవారికిఁ బాపము, లడఁగును ఫలమబ్బు వినుమ ! యాసురవర్యా ! ౨౮౫

తే॥ పూర్వమందున బ్రహ్మకుఁబుత్రులైన, సనకముఖులు యదృచ్ఛగాఁ స్వర్గమువిడి
విష్టప్రత్యయమును దిర్గి, విష్ణులోక, మునకు నేగిరి తద్విష్ణు మూర్తినిఁ గన.

తే॥ అంత సంతఃపురద్వారమందునున్న, జయవిజయులు దిగంబరుల్ శాఖకులయి
వచ్చినట్టి యామునుల లో పలకుఁబోవ, నడ్లగించిరి బెత్తంబు లొడ్డి దేవ !

ఉ॥ ఆవల నమ్మహర్షులు మ హాగ్రహమొంది కుబుద్ధులార ! యా
శ్రీవిభునిక విలోకనముఁ జేయఁగఁ బోయెడి మమ్ము నడ్డి బ
ల్కావర మిట్లుజూపితిరి గానఁ ద్రిజన్మములక నిశాటులై
భావముఁజెంది యారలటు పైఁ బరిశుద్ధులు గండు మెండుగాక. ౨౮౬

మ! అని శపియించిన యనుక్షణంబునం దా జయవిజయ లానందసంధాయ కంబగు తదభవనంబునుండి యధఃపతితులై దితిగర్భంబునందు హిరణ్యాక్ష హిరణ్య కశిపులను నామంబులతో జన్మించి దైత్యదానవపూజితులగుచు లోకంబులం జీకాకుపరచుచుండం బరాత్పరుండు యజ్ఞవరాహవతారం జెత్తి జలంబునుండి యిద్ధర నుద్ధరించుచు నాహిరణ్యాక్షుని నొక్కచూపేతో నష్టపరచి తిరిగి నృసింహవ తారం జెత్తి హిరణ్యకశిపు డబ్బి సుఖంబులం గల్పించె. ద్వితీయజన్మంబునం దాద్వారపాలకులు కేశినీగర్భమందు విశ్రవునకు రావణకుంభకర్ణులను నామ ధేయంబులతో, బుట్టి జగత్కంటకు లగుచుండం బరమేశ్వరుండు గని కనికరించి శ్రీరామనామంబుతో, గౌసల్యకుం జసించి క్రమంబుగా లంక కరిగి భండనంబున నా గండల నిర్దురను ఖండించె వెండియు నీమూడవ జన్మంబునందు త్మత్రియ వంశంబులందు శిశుపాలదంతవక్త్రులను నభిధేయంబులతో నుద్భవించి వర్తమా నంబునం జెలంగుచున్నారు. అవ్వారిని నధించుటకై పరిపూర్ణతముండును నసంఖ్య బ్రహ్మాండవిభుండును గోలోకప్రభుండును నగు నా భగవంతుండు యమకులంబున శ్రీకృష్ణనామంబుతో నుద్భవిల్లి లీలోల్లాసపరుండై ద్వారకాపురంబున విరాజిల్లు. ఈ మహామహునిచే నా శిశుపాలదంతవక్త్రులు ధర్మరాజరాజసూయాధ్వరం బునం జరుగు సాశ్వత్యుద్ధంబున నిహతులు గాగలరు. తద్దరి కొమగుం డీమరుం డనియు, నిపుడు కోదండనిర్గతంబై యతిజవాబున దశదిశలం బ్రకాశింపం జేయుచు, దటిత్వనంబుతో వచ్చిన బాణా బాలసదే యనియు భోజభూషుం డుగ్ర సేనుండనియు నానండు రాజసూయంబు జేయందలంచి దిగ్విజయార్థంబై యీ కృష్ణకుమారునిం బుత్తెంచె ననియు గుఱ్ఱైఱుండునున శ్రీరామభక్తుండగు నవ్వీధీషణుం డాశ్రీరామచంద్రుండే యీశ్రీకృష్ణచంద్రుండని తెలిసికొని పుణ్యజన సందోహసమన్వితుండై బలులం గొని యంబరమార్గంబునం బుష్పబాణ బలం బాలోకించుచు నతనిం జేరి ప్రదక్షిణంబు లాచరించి సాష్టాంగదండప్రణామంబులం గావించి తదభిముఖుండై దోసిలియొగ్గుచు నిట్లు వినుతించె.

౨౯౯

మ! అరవిందాయతలోచనాయ మహాతే • యంగప్రభూతాయ శే

ధరణీభారనివారకాయ గురవే • ధర్మావతారాయ శ్రీ
హరిపుత్రాయ మహాత్మనే భగవతే • యార్ద్రప్రజారక్షణో
ద్ధురదీప్తాసహితాయ దేవసుతయే • దుష్టప్రహరే నమః.

౩౦౦

తే! మత్స్య! కచ్చప! వారాహ! • మనజసింహ!

వామనా! రామ! శ్రీరామ! • రామ! బుద్ధ!

కల్కి! శ్రీవాసుదేవ! సం • కర్షణ! ర

తీశ! జగతీశ! నన్న ర • షింపుమంచు.

౩౦౧

తే॥ ఘోషశోపచారముల న॥ స్తోత్రరీతి, బూజుజేయ సంతుష్టుడ౯ పుష్పశరుడు
జ్ఞానభక్తివైరాగ్యముల॥ గరుణతోడ, నొసగి మఱి యాదరించి స॥ముచితఫక్తి.

ఆ॥ బ్రహ్మదత్తపద్మ॥ రాగశిరోమణి, చంద్రదత్తకాంత॥ చంద్రకాంత
భవ్యవస్త్రములను॥ బాలస్త్యదత్తమా, రత్నమాల నిచ్చె॥ రక్తితోడ. ౨౯౩

తే॥ లంతటా విభీషణుడు మ॥ హాముదమున
శంబరారికి బలులను॥ జక్క నిచ్చి
మ్రొక్కి స్వీయమా లంకయ౯ పురవరమున
కరిగ ధరణీశ॥ బహులాశ్వ!॥ యవల వినుమ! ౨౯౪

తే॥ రతివిభుఁడుఋషభాద్రి, శ్రీరంగపురము, గాంచి కన్గొని ప్రాగ్దిశఁగల సరస్వ
తీనదిం జూచి కావేరి॥ దివిరి దాటి, సహ్యాగిరిదేశమునకేగు॥ సమయమందు.

ఉ॥ పిల్లలు సేరి చప్పటల॥ వేయుచు బాటుచు వెక్కిరించుచు
బెల్లుగ నల్లరుల సలిపి॥ పీకిన దాకిన గూడ నుల్లమం
దుల్లసమూని స్వాంతికము॥ నొందు దిగంబరు ముక్తకేశుఁ బు
ష్కలసదంగు భిక్షుగని॥ యుద్ధపు నిట్టల బృచ్చజేసిడిగ్.

క॥ సత్తమ! బాలపితాచో, నృత్తులవలె దిరుగుచు నన॥ మానించిన నో
రెత్తక వచ్చెడి నీ సమ, చిత్తుండెవ్వండా నాకు॥ జెప్పమనంగ. ౨౯౬

శా॥ చిత్తోద్భాతున కుద్ధపుం డిటుల వా॥ చింపం గడంగెగ్ దపో
విత్తుం డచ్యుతసత్కలాకలితుడ౯॥ వేదాంతవిద్యర్యుడ౯
సత్తాఖ్యాతుఁడు గామకోపమదమా॥ త్వర్యాదిహీనుండునా
దత్తాత్రేయమునీశ్వరుం డతఁడు కం॥ దర్పాయటు ల్గాంచుమా! ౨౯౭

క॥ ఇతని ప్రసాదంబున భూపతులు సహస్రార్జునాది॥ పరములు యదుసం
తతులును సిద్ధులఁబొందిరి, రతిపతి! యన నాలకించిప్రద్యుమ్నుండుగ్. ౨౯౮

క॥ తనశిబిరంబున కేతెం, చిన దత్తాత్రేయమునీకె॥ జేసి సహర్వల్
ఘన సింహాసన మిడి యిట్లనియె వినయపూర్వకముగ॥ నంజలితోడగ్. ౩౦౦

తే॥ పరమహంసదత్తాత్రేయ! బ్రహ్మభువన, గతులఁ దత్వమార్గమున న॥ వితథఫక్తి.
జెప్పి నా సంశయముల న॥ శింపజేయు, మనగఁ దన్మునివర్మండు॥ ననియె నిట్లు

వ॥ వస్వభావంబునం దుల్కాప్రయోజనంబును, దద్భావంబునం దత్ప్ర
యోజనాభావంబును జెలంగిన జ్ఞాంతవఱకుఁ దత్త్వం బజ్ఞాతంబైయుండునో తావ
త్సర్వంతం బీజగంబు సత్యంబుగాఁదోచి ప్రయోజనకరంబుగానుండు. ఎత్తఱి దత్త
త్వంబు తెలియంబడునో యత్తఱి నద్దానితో ఫలంబు గానరాదు. శరీరంబునకుఁగాని
లాఠిదానికిఁగాని ముకురంబునం బ్రతిబింబంబు గన్పడక ముఖంబునకు మాత్ర
మగుపడినట్లు ప్రధానార్థంబునందు జీవుం డాపరాత్మరుండని తెలియంబడక

జ్ఞానంబునమాత్రము తెలియంబడునని వక్కానింప నప్పక్షిదాత్యేల్లుపట్టి యమ్ము
నికి నమస్కారమ్ములం గావించి వీడ్కొని ద్రవిడదేశంబునం జెన్నారు వైకుంఠా
చలంబున కరిగి సత్యవ్రతుండును రాజర్షి వర్యుండును, ధర్మజ్ఞుండును సత్యవాఙ్మా
మాంకితుండు నగు తద్ద్రవిడవిభునిచే బూజాదులం గైకొని, 3౦౨

ఉ॥ శ్రీలకుఁ దల్లియిల్లగుచు † శృంగములం బొలుపాటుచుండు శ్రీ
శైలముఁ గాంచి యందుఁ దగు † శంకరుఁ గన్గొని కాంచి భ్రామరి
న్బాలు వదాననుం గని వి † నాయకునిం దిలకించి వీచికా
జాలయుతంబు పంప యను † సత్సరసిఁ గనులారఁ జూచియున్. 3౦౩

క॥ గోదావరి భీమరథీ, హాదిని హరితీర్థముఁగని † యానందదమున్
మేదురము మహేంద్రాద్రికి, నాదటఁ జని పరశురాముఁనాలోకించెన్. 3౦౪

పృథ్వీమ్ముండు పరశురాముని దర్శించుట.

చ॥ కని యతఁ డమృతామునికీ † గాశ్వపి నాదల దాఁక మ్రొక్కి యో
యనఘ ! మహానుభావ ! నిగ † మార్గవిదగ్రణి ! త్రిత్రియాంతకా !
మునికులసింధుపూర్ణ శశి ! † భూసుర కేశరి ! జామదగ్న య ! నా
విసతివితాన మందికొని † ప్రీతినిఁ బ్రోవును భక్తవత్సలా ! 3౦౫

తే॥ నాపుడామనివర్యుఁ డానందమొంది, దిగ్విజయమును గూర్చెడిదీవెనలను
సలిపి తచ్చతురంగముల్ † సంతసంబు, గాంచునటు గౌరవించి యోగమహిమమున.

సీ॥ మా! అన్నంబు, సూపంబునవలేహ, లేహము, లఘుతకుండలు లేచ్చునప్పడములు
బూరి పాల్పూర్ణిలు, బూరెలు గారెలు, బోర్ణిలు, బొబ్బట్లు, మోదకములు
గర్వారనాడులు † గాయలు గూరలు, నల్లు బొంగరములు † నానువడలు
బజ్జీలు, మణుఁగుబూ, అల్పజ్జముల్ చేగోళ్ళు, శతవ్రతముల్, † బూర్ణచంద్రకలలు,
గోధూమపరిఖలు, † గోక్షీర, మండక, దధి, ఘృతనవనీత, తక్రములును,
లసికలు రుదికలు † లడ్డులు బెడదలు, బటకముల్, గూపికల్ † బర్పటములు
జక్రాభముల్ బాల, చతుభేరిణి, మధు, శీర్షికలును వర † శిఖిణులును
నాశ్యపూరంబులు † నలినపూరంబులు, జక్కిలంబులు, దివ్యశక్తికలును.

తే॥ హరిషద్రసమిశ్రితా † హర ముద్భ, విల్లఁజేసి వారల కిడి † ప్రీతిఁగూర్ప
మరుండు విస్మయానందముల్ † బరగ స్వబల, లితు, డై యామునిక్కి మ్రొక్కి † పలికెనిట్లు.

తే॥ దేవ ! త్వద్దత్తభోజనం బేవిధమగు, లోటులేకుండ తృప్తి గలుగనొనర్చె
శ్రీరమేశ్వరభక్తుల † శ్రేష్ఠఁడెవఁడో, యెవ్వఁడాహరి కిష్టుఁడో † యెఱుంగఁజెపుము!

అ॥ అనఁగఁ బరశురాముఁ † డంగజ ! నీకంటె, నెవరికేడియెన † నేమి తెలియు ?
నిపుడు నీవు నన్ను † బృచ్చించుటల్ లోక, సంగ్రహార్థమనినఁ † జనడి నైన.

సీ॥ ఎవ్వఁడీ భువనంబుఁ ♦ దృఢముగా భావించి, యఖిలభోగంబుల ♦ నవలద్రోయు
నెవ్వఁడు శ్రీహః ♦ యితహసములనెల్ల, వినుటకు ననుటకు ♦ వేగిరపడు
నెవ్వఁడు శ్రీరాధి ♦ శేష్యరూపాబ్ధి, మగ్నచిత్తుండయి ♦ మహినిదిరుగు
నెవ్వఁడు శ్రీగోకు ♦ లేశానపదపద్మముల నలిలీలను ♦ వెలుగుచుండు
తే॥ నెవఁడు శాంతుఁడొదాంతుఁడో యెవఁడు సకలభూతపత్నలుఁడో యెవ్వఁడాతితియు
వాదయామయఁడాగుణి యానుహృత్తు, కృష్ణసకు ముఖ్యభక్తుఁడో కృష్ణపుత్ర !

క॥ లలభక్తుఁడు నిజపదరజముల భువనంబులను శుద్ధ ♦ ముగ నల్పి శుభం
బులఁగూర్చునటంచెఱుగుమ, ! కలుములజవరాలిచూలి! ♦ కామా ! భూమా !

ఉ॥ గోరక పారమేష్ఠ్యమును ♦ గోరక నిర్జరనాథధిష్ఠ్యమున్
గోరక భూతలప్రభులఁ ♦ గోరక యోగిమునీంద్రసిద్ధులున్
గోరక తిర్తి పుట్టుటయుఁ ♦ గోరుచు నా హరి పాదధూళి నే
సూరిసెలంగునో యతఁడె ♦ శుద్ధుఁడు శ్రీహరిభక్తుఁడో ప్రభూ ! 3౧౨

ఆ॥ ఎంతమంచికార్య ♦ మేని త్షణంబునఁ, దనుపు ధనము మనము ♦ ధారవోసి
చేసి తత్ఫలంబు ♦ జిత్తంబునంగూడఁ, దలఁప రట్టి భక్తు ♦ లలఘుచరిత ! 3౧3

ఉ॥ వారె తదంబుజాత్యునకుఁ ♦ బ్రాణసముల్ బ్రియు లన్యభూపతుల్
గారు సుర్నివర్మలును ♦ గారు బలుండును గాఁడు యోగులున్
గారు పురందరాదులును ♦ గారల శంకరపద్మయోనులున్
గారు రమాదిజాయలును ♦ గారని నీవెఱుంగునా విభూ ! 3౧౪

ఆ॥ భక్తవత్సలుండు ♦ వాఁజాత్యుం డల, భక్తవరుల వెంటఁ ♦ బడి తిరుగుచుఁ
బూతులుగ నొనర్చి ♦ ముక్తికొసంగును, గాని భక్తి నిడఁడు ♦ సూనబాణ !

శ్లో॥ మన్యథుఁ డంగవంగాదిదేశంబుల కరుగుట. శ్లో॥

క॥ అన విని మదనుండును నతిఁ, బొనరిచి యమ్మునికీ దూర్పు ♦ మొగమున గంగా
వనసిధిసంగమమున కరి,గెను శ్రీబహులాశ్వ ! విశ్వ ♦ గీతసుకీర్తి ! 3౧౬.

ఉ॥ ధీరుఁడు మారుఁ డా రహిని ♦ దిగ్విజయోరుమిష్ట వసుంధరా
భారనివారిణార్థమయి ♦ పర్యటనం బొనరింప నెంచి త
త్తీరమునుండి యంగవిభు ♦ దేశముఁజేరి తదీయసత్కృతుల్
భారిగఁ బొంది కప్పముల ♦ మొత్తముఁ గైకొని సత్వరంబుగన్. 3౧౭

తే॥ ఆప్రదేశంబువిడి యడ్డి ♦ యనెడి దేశ
మునకు ముఖ్యపట్టణమును ♦ ఘనమునైనఁ
డామరాహ్వయపురి కేగి ♦ ధంకఁగొట్టి
బలుల నిమ్మన నా బృహ ♦ ద్బాహువండు. 3౧౮

చ॥ దొరయగుటఁ మదాంధుడయి ♦ దూరపుయోజనలేక యిట్టి పో
కిరికి గరంబు లిచ్చెదన ? ♦ కీర్తికరంబొకొ ? యియ్య నంచు ధి
క్కరణమొనర్ప ముర్దురుడు ♦ గన్గొని జాంబవతీకుమారు హె
చ్చరికను జేయ నా బలుడు ♦ సాంబుఁ డవక్రపరాక్రమంబునన్. 3౧౯

చ॥ ఇననిభమైన స్వందనము ♦ నెక్కి శిఖుల్గొని యద్వితీయుడై
ఘనము తుషారజాలముల ♦ గ్రావవరంబును గప్పచొప్పనన్
జని యల డామరాహ్వయవి ♦ శాలపురంబును విండ్లతోడఁ గ
ప్పెను బిదపన్ దదీశ్వరుడు ♦ భీతిలి చేతులమోడ్చి యాదలన్. 3౨౦

తే॥ బలుల నా మరునకు నిడిప్రస్తుతించె, నప్పు డత్సహిణీయుతుడైన వంగ
దేశనాథుండు బలశాలి ♦ తివిరి భావభవునితోఁ బోర నెదుటకు ♦ వచ్చెనవల.

మ॥ హరిపుత్రుండగు చంద్రభానుఁ డతిరం ♦ హస్తూర్తితోఁ బోయి యా
మరుడుఁ జూచుచునుండ వానిబలముల్ ♦ మ్రందించె దుర్భాషలన్
వరమైత్రిఁ జెడగొట్టి నట్లు లపుడా ♦ పాదాతహా స్తిధ్వజా
శ్వరధిస్వందనముల్ నశించె గుముడుల్ ♦ బాడొనటుల్ పార్థివా ! 3౨౧

తే॥ పడినకరులశిరంబులవటలు మాక్తికములఁ గదనరంగంబొప్పెగగనతలము
చుక్కలన్ వెల్గినట్టులఁశూరవర్యు, లరుస మొందంగ భీరువు ♦ లదలనెదల.

చ॥ అట నొక రక్తశైవలిని ♦ యయ్యెను భూతపిశాచభైరవో
త్కటమదవిప్రరాక్షసులు ♦ గన్గొని నెత్తురు ద్రాగి పుట్టెల్
దటుకునఁ బొంది పేగులుగఁ ♦ దప్పక కూర్చి ధరించి దంతముల్
బటపట గీటుచుఁ నగుచుఁ ♦ బాడుచు నాడుచుఁ గూడి రంతటన్. 3౨౪

తే॥ తద్విభుడు వీరధన్యుడు ♦ తన చదలము, భగ్నమాటచుగనుఁగొని ♦ వక్రకల్ప
గదను దచ్చంద్రభానునిఁగదిసికొట్టె, గాని యతఁడు చలింపకకనలి మరల.

ఆ॥ గదను వీరధన్వు ♦ హృదయంబునం గొట్ట, నతఁడు జెట్టువోలె ♦ నవనిమిఁడ
శోణితంబుఁ గ్రక్కు ♦ చుగ వడి మూర్ఛతోఁ, గూలి తిరుగలేచి ♦ కొంతవడికి.

క॥ తెలివిని బలులను లలిఁగొని, కలుములచెలిబిడ్డ కిచ్చి ♦ కావించి జోహా
రులఁ దన సగరికి సరిగ న,వల నాప్రద్యముఁదాల్చి ♦ బలకలితుండై. 3౨౭

ఆ॥ లచటనుండి వెడలి ♦ యనులజలాన్విత, బ్రహ్మపుత్రనదము ♦ వడిగదాటి
యమితబలయుతుడగు ♦ నాశీమపతి బింబు,చెలి బలులఁబొంది ♦ ప్రీతిఁజెంది.

ఆ॥ కదలి యందునుండి ♦ కామరూపముఁజేరి. నింద్రజాలచతురుఁ ♦ దిద్దబలుడు
పుండుడనడినచటి ♦ భూపుడు గప్పముల్, గట్ట నొప్పకొనకకయ్యమాడ.

చ॥ తలఁచిచమూసమేతుడయి ♦ తత్స్మరుముంగల కేగి యుద్ధతిగ
దలపడె నంత యాదవులు ♦ దాకిరి బాణకృపాణశూలశ

కులను సహౌరధోరణిని + దూసిరి త్రోసిరి వీర లాస వా

రల మఱివారు వీరిని సు + రప్రకరంబులు జోద్య మొందఁగా.

33౦

ప॥ అప్పు డప్పుండుని యింద్రజాలప్రభావంబునంజేసి పిశితాశనులగు బిశా
చంబులు గోట్లకొలంది బయలుదేరి రణాంగణాబునం దట్టిటులం జరించుచు
బాటుచు నఱచుచు సంగారంబులం బలుమాటులు రిపునైన్యంబుల విసరుచుండిరి.
వానివెంటనె సర్పంబు లనేకంబు లుద్భవించి ముఖంబునుండి గరళంబును గ్రక్కుచు
బుస్సలు గొట్టుచుఁ బగతుఱఁ గఱచుచు సంచరింపం గడంగె. వాని వెంటబడి లలజ్జ
హ్వలును, దంతవక్త్రులును భయంకరులును, నగురక్కసు లొక్కుమ్మడి ఖరా
యాధులై నిర్గమించి మార్పుర హింసించుచుం బరిభ్రమించుచుండిరి. వారిననుసరించి
యత్సులు గొందఱు సింహవదనంబులతోడను గొందఱు యత్సులు మాతంగ
ముఖంబులతోడను శూలంబులం చాల్చి చెలరేగి ఛేదించుడు భేదించుడని చీటి
మాటికి జల్పించుచుఁ దిరుగుచుండిరి. వారివరుసన గంధర్వులును బయలుదేరి పరి
భ్రమించుచుండిరి. ఇత్తరుణంబుననే విఘ్నత్తలం బత్తటిత్వంతంబులతోఁ గప్పం
బడియె. సుడిగాలి వీచ నేలయు రజోవ్యాప్తంబై యంధకారబంధురంబయ్యె. ఇది
యంతయు భోజవృష్ట్యంధకమధుశూరి సేనదళార్హజలగు యాదవులు విఘోకించి
కింక ర్తవ్యతా మూఢులై దిక్కును సూచుచుండ నక్కందర్పుం డాలోకించి యాలో
చించి శ్రీకృష్ణదత్తంబగు కాద్యక్షంబుగొని సత్వాత్మికయగు వైష్ణవీవిద్యఁ బ్రయో
గించి యాయింద్రజాలంబును జెడఁగొట్టి వివిధంబులగు మహాబాణంబులతో నా
పిశాచసర్పయక్షరక్షోగంధర్వాంధకారాభ్రంబులను మార్తాండుండు చండకిరణం
బులతో ధారాధరంబులను యథాయధలు గావించినట్లు భేదించి రథవాహనాత
పత్రధ్వజాదిసహితంబుగా నాపుండునిసైత మంబరంబున ఘటికాద్వయం బెత్తి
నిలిపి త్రిప్పి త్రిమ్మటఁబెట్టి త్రోయం బవనంబునం బద్మంబు పడిన కైవడివ్రాలి
కొంతతడవున కుత్తితుండై భయపడుచు శిరఁబు గోరుచు ననేకోపాయనంబులను
లక్షహయంబులను నయితగజంబుల మెసంగి నమస్కరింప నామోదించిన దర్ప
కుండు సబలుండై యటనుండి కదలి వివాశానామకనదిని దాటి కైకయదేశ
రాజధానియగు శోణదపురంబున కరిగి తదధిపుండును, వసుదేవుని మఱియొక
చెల్లెలగు శ్రుతకీర్తి యనుసతికిఁ బతియును, మహాత్ముండును నగు ధృతకేతువునిం
గనుంగొన నతండు శ్రీకృష్ణప్రభావం బెఱింగిన వాఁడగుట నతని పుత్రుండగు నమ్మ
రుని సపరివారంబుగా గౌరవించి కరంబులిచ్చి కరంబులు ముకుళింప నప్పవ్వలు
తుం డలరి యచట వీడ్కొని డుండుభుల మ్రోగించుచు.

33౧

మ స్తథుడు మిథిలాదేశంబున కేగుట.

తే॥ మీరు పరిపాలనము జేయమిఱునదియు, స్థిరసుఖదమగు మైధిలదేశమునకు నరిగి దప్పునఁ దన్మృఖ్యపురవిచిత్ర, మెఱిగి యధవుతోడుతనిట్లులనియె. 33౨

తే॥ కనకకుంభంబులఁ వెల్లిగగనతలముఁ జొరబనముజేయు మేడలఁశోభఁజెంది భోగవతివలె నొప్పు నీపురమెవరిదో, మంత్రిముఖ్య! వచింపుమా! మాకనంగ.

చ॥ వినుమని యాతఁ డిట్లునియె ॥ విజ్ఞ! యిదే మిథిలాపురంబు దీ నిని ధృతినామకుండు దమి ॥ నిం బరిపాలనసేయుచుండు నీ ఘనుడో యుదారదిత్తుడు న ॥ ఖండయశస్వి మనస్వి జ్ఞాని ధ ర్మనిరతుఁ డుత్తమోత్తముడు ॥ మానదుడంచు నెఱుంగుమో ప్రభూ! 33౪

క॥ ఆతని కొక సుతుఁడుండెడి, పీతాంబరభక్తవరుడు ॥ విజ్ఞాని ఘనుం డాతతగుణవంతుఁడు విఖ్యాతుఁడు బహులాశ్వుఁ డనగఁ ॥ గమలదళాక్ష! 33౫

క॥ హరి తనభక్తున కతనకి, దరిసెనము భవిష్యచుండు ॥ దప్పక యిడి యీ పురి నాతని ధన్యునిగాఁ, గరముగఁ జేయంగలండు ॥ కైటభజ్జ! 33౬

ఉ॥ ఇప్పటి కచ్యుతుండు తన ॥ యిక్కను నీబహులాశ్వ నిట్లులే యెప్పుడు భక్తిఁ దన్ను నుతి ॥ యిం చెడి శ్రీ శ్రుతదేవభూసురుఁ డప్పక మెచ్చుచుం దలచి ॥ ధన్యులుగా నెనరింప సిద్ధుడౌ నిప్పగిడి మఱెవ్వరు ర ॥ మేశున కిష్టులులేరు దేవరా! 33౭

ఉ॥ మాని ధృతిక్రభుండును ర ॥ మావిభుఁ డృఢభక్తితోడ స్వా ధీనునిగా నొనర్చుకొనె ॥ దేవవితానముగాని మానపుల్ గాని మఱెట్టివారలును ॥ గాని జయింపగఁ జాల రీ పురిఁ గానఁ ద్వదిష్టమార్గమునఁ ॥ గార్యము సల్పుచు! దేవ! నాపురుష. 33౮

ఉ॥ తద్ధరిపుత్రకుం డెదను ॥ దద్దయు యోజనజేసి వర్ణియె యుద్ధవునిఁ స్వశిష్యునిగ ॥ యుక్తవిధి బొనరించి భక్తుడౌ తద్ధృతినిం బరీక్షును య ॥ ధావిధిగా నొనరింప నెంచి బ ల్యైర్ధ్ధజనం గడంగె మిథి ॥ లాపురికో బహులాశ్వభూవరా! 33౯

ఉ॥ అత్తఱి జర్మశత్రుధరు ॥ లై తిలకంబులఁ బుష్పమాలికల్ బెత్తములం ధరించి పుర ॥ వీరులు విష్ణుసహస్రనామముల్ జత్తములందునఁ జపము ॥ జేయుచునుండుట బ్రహ్మచారియౌ చిత్తభవుండు గన్గొని వి ॥ శేషముదంబును బొంది వెండియు. 3౪౦

సీ॥ గేహగేహంబునం ॥ గృష్టుని గానంబుఁ, జేయుచునుంట వీ ॥ క్షీంచెగాదె దేహదేహభి ॥ శ్రీహరినామముల్, జెక్కింపఁబడుట వీ ॥ క్షీంచెగాదె

కుడ్మకుడ్మంబునం ధీవిందలీలలు, జిత్రింపఁబడుట వీఁ ట్టిందెఁగాదె
జాలజాలంబునఁ ధీ జక్రిదశావతా,రాంచితచిత్ర మీ ఁ ట్టిందెఁగాదె

తే॥ వనవనంబునందుఁ దులసి, వనము కనుల, పండువగ నుంట వీ ట్టిందిఁ బయలుదేరి
క్రమముగా మిథిలాఖ్యపుఁరంబులోని, కరిగి చూచెడిఁగాదె మహాత్మా ! యిట్లు.

శా॥ గోపీచందనముద్రికాంచితలు వై ధీ కుంతాలయాసక్తులుఁ
బాపధ్వంసకు లూర్ధ్వపుండ్రధరులుఁ ధీ వర్ణాశ్రమాచారధ
ర్మాసాయోన్మధనక్రియాచతురులుఁ ధీ జ్యోదేవులౌ విప్రులుఁ
గోపాలాత్మభవుండు గాంచి తమ్మిమొ ధీ కుల్ తేసి యామిఁదటఁ. 3౪౨

చ॥ కుదుర గదోర్ధ్వముల్ నుదుటఁ గూర్మయుషాంబుజశంఖచక్రము
ల్గదియ భుజంబులందు ముస ధీ లంబు హలంబుచు నందకంబునఁ
వ్యాదిదగ శీర్ష మందు శర ధీ మెక్కఁగ నొప్పెడి గొప్పవారినిఁ
సదయుల భక్తవర్యులను ధీ జక్కఁగఁ గాంచి యనంతరంబునఁ. 3౪౩

తే॥ ద్వాదశాఖ్యతిలకయుతఁ భక్తవరుల, మాలికాజాలసముపేత ధీ మానవులను
భాగవతపురాణాదిశ్రవణరతులను, నైతిహాసిక శ్రేష్ఠులం బ్రీతిఁ గాంచి. 3౪౪

సీ॥ బ్రాహ్మ్యంబుఁ బాద్యంబుఁ వైష్ణవ శైవ మార్కండేయలైంగముల్ గారుడమును
నాగ్నేయముఁ భవిష్యంబును బ్రహ్మవై, వర్తంబుస్కాందంబుఁ భాగవతము
బ్రహ్మాండ మార్త్యకౌర్మవరాహనారద, వామనములు ధివ్యభారతమును
శ్రుతులను స్మృతులను సూత్రములుఁ బరాశరగర్గముఖసర్వసంహితలను

తే॥ జనుపువారిని వినువారిఁ శాస్త్రవిదుల, గాయనీగాయకులఁ గాంచి క్రమముగ నల
భావర ద్వాపరమును జేరి సావధానముగ సభాస్థలంబున నొప్పుభూపుఁ గాంచె.

వ॥ అప్పుడు తత్సభాస్థలంబున వేదవ్యాసశుకాత్రివసిష్ఠబృహస్పతిగౌతమ
ప్రముఖులగు సర్వమునులును నేనును ధర్మవిచారణంబులం గావించుచుండ నాధృతి
ప్రభుండు శ్రద్ధాభక్తులతో బలదేవుని పాదుకలఁ బూజించుచు ముక్తిరంబగు
శ్రీరామకృష్ణనామంబు జపించుచుండ నకస్మాత్తుగా నేతెంచిన శిష్యసహితుండును
నాబ్రహ్మచారిని విఠోకించి నమస్కరించి యెదుర్కొని పాద్యాదులం పూజించి
ముకుళీకృతకరారవిందుండై తదగ్ర భాగంబునందు నిలిచి. 3౪౬

తే॥ స్వామి ! నాజన్మమిప్పుడు సఫలమయ్యె, మందరము నిర్మలంబయ్యె మాపితరులు
తుష్టిఁ జెందిరి సురలు సంతుష్టిబొంది, రసఘులును సాధువులగు మీ యాగమమున

శ్రీ { బ్రహ్మచారివేషంబున నున్న పృథ్వీముండు ధృతిచేసిన } శ్రీ
సత్కారంబులకు మెచ్చి నిజరూపంబుతో బ్రసన్నుండగుట.

తే॥ అరయ మీఁజొంటి పెద్దలీయవని సంచరించుటలు గేస్తులకు ముక్తినిడుటకుఁగద
యని నుతింపఁగ బ్రహ్మచార్యగణియును, సాదరమున నాజనకునఁకనియె నిట్లు.

ఉ॥ ధన్యుడ వీపు నీకులము + ధన్యము నీ మిథిలాపురంబును
ధన్యము నీ ప్రజల్ సఖులు + ధన్యులు ద్వత్కృతసత్కియాతతుల్
ధన్యముగాదె యేపురినిఁ + దద్ధరిసత్కథ లిట్టులున్నవే
మాన్యచరిత్ర! యిట్టి ప్రజ + మాకనులం గనలేదు మున్ననా. 3౪౯

చ॥ జనకుఁడు వర్ణి కిట్లనియె + సత్తమ! యీమిథిలాపురీప్రజా
కనకకళత్రమిత్రధన + కార్యకలాపము లేవి నావి గా
వనియు సమస్తము హరిమ + యంబని యెంచుచు సర్వకార్యముల్
బాసరిచి తత్సమర్పణ మ + మోఘముగా నొసరించెదన్ జామీ. 3౫౦

చ॥ పలుకఁగ నట్లు తద్ధృతికి + వర్ణి వచించె నిటుల్ ధరేశ! యీ
వలమురితాల్పు నీదయిన + భక్తికిఁ దుష్టిని బొంది యైక్యమీఁ
గలఁడని చెప్ప విన్నధృతి + కారణవర్జితభక్తి నాకుఁ గా
వలయునుగాని యైక్యము ల + వంబు నవశ్యములేదు సద్వ్రతీ! 3౫౧

ఆ॥ అనఁగ బ్రహ్మచారి + యాపతి కిట్లనె, హేతువర్జితమును + బ్రీతికరము
నవసులక్షణయుత + ము విమలమగు భక్తినిదు నలండునీకుఁ + గృష్ణభక్త.

ఉ॥ మారుఁడు దిగ్గయార్థ మను + మానము మాని స్వయంబుగానె బై
బ్రేరెనుగాని యిప్పటికి + దేవర వారగు మీ సమీపముం
జేరఁడు కారణం బెదో వ + చింపుమ! నాకిట సందియంబు దై
వారెడి జ్ఞానివర్య! హరి + భక్తవరా! యన నాతఁ డిట్లనెన్. 3౫౩

క॥ శాంతుఁడు భగవంతుఁడు స,ర్వాంతర్యామియుఁ బరేశుఁ + డఖిలవిదుండున్
గంతుఁడుగద యెటు లిఁక నా, చెంతను లేకుండనుండుఁ + జెప్పు? మనంగన్.

చ॥ పడుగిటులన్ వచించె నల + పార్థివవర్యునకో మహాత్మా! మీ
నొడుగులు సూక్ష్మదృష్టిఁ గన + నుత్యములౌ మతి స్థూలదృష్టితో
నుడివిన నవ్వ వ్యర్థమని + నూటికి నమ్ముమ! కానిచో నిటన్
వడి నల దానవాక్యజుని + భాతి ననన్యజుఁ జూపు మిప్పడే. 3౫౫

తే॥ అంత నాధృతిపతియును + హన్వ బాష్పభూషి తేక్షణుండై నిజ + బుద్ధియందు
శ్రీరమేశవదాబ్జముల్ + జేర్చి యిటులఁ, బ్రార్థనముఁ జేసి యిట్లనె + భక్తితోడ.

ఉ॥ శ్రీ సుదతిమనోహరు వి + శేషముగాఁ గొనియాడియుంటి నేన్
దాసజనప్రియుండయిన + తామరసాక్షుని దాస్య మెంతయున్
జేసితి నేని దత్కథల + చిత్రములన్ వినియుంటి నేని నా
శ్రీసుమతాఁడు దుద్యవము + సెందుచుగాత! మదగ్రనుఁగునన్. 3౫౭

తే॥ అటులఁ బల్కెడి కాలమునందు సభ్యవతులు జూనియెడఁగఁ + బార్థివుండు
గనుచునుండ స్వచ్ఛాత్రుఁడుఁ గాంచఁ బుచ్చశరుండు వర్ణి మూలముఁ జయ్యవదిసి.

- కా॥ రాజీవాయతపత్రనేత్రములతో • రాజీవవక్త్రంబుతో
రాజత్వతపటంబుతో నగవుతో • రమ్యాభవర్ణంబుతోఁ
దేజఃపుంజముతో సుదోర్యగముతో • దీవ్యత్కిరీటంబుతో
భ్రాజిల్లె జగదేకమోహనుఁ డనం • బ్రహ్మమ్ననామంబునన్. ౩౧౯
- క॥ జనకుం డ౧తట గనుఁగొని, యనఘు నతనిఁ జాట్టివచ్చి • సాష్టాంగనతుల్
బొనరిచి బద్ధాంజలియై, వినయముతో నీవిధాన • వేడెను తేడా ! ౩౨౦
- క॥ ఈదినమే సుదినంబని, మోదముతోఁ జెప్పఁగలను • బుష్పశర్కు దా
మోదిరిసుతు నినుఁ గను ఫల, మీదీనునకు లభించె • గృతినైతిననన్. ౩౨౧
- ఉ॥ మెచ్చిన పచ్చవిల్లుఁడును • మేలు ! బళీ ! యని యిట్లనెన్ ధృతీ !
వచ్చితి నిట్లు భక్తిగత • భావవరీక్ష నొనర్ప నాకును
న్నచ్చై ద్వదీయభక్తియు న • సంతయశోద్భృతాయురర్థసం
పచ్చయ మిత్తఱ్ఱ గొనుచుఁ • బార్థివ ! మల్పిమహాపమొందుమా ! ౩౨౨
- క॥ పలుకఁగ నలు నీ పిత ధృతి, యలఘుతరసపర్యజేసి • యభివాదనముల్
సలుపగ యదువరుఁడగు పుష్పిలుతుం డట సాగి నిజశి • బిరముల కరిగెన్.

❧ { పృథ్వీమ్నుఁడు మగధదేశంబునకు జని } ❧
జరాసంధుతోఁ బోరి యోడించుట.

- తే॥ అంతఁ బ్రహ్మమ్నుఁ డటనుండి • యాత్మనైస్య
సహితుడై సాగి మగధరా • జ్యంబు గెలువఁ
బురవరమగు గిరినజ • మునకు స్వీయ
సకలదుండుభుల్ మ్రోయఁగాఁ • జనియె జనక ! ౩౨౪
- మ॥ చనఁగాఁ దస్యగభేత్సగుండగు జరా • సంధుండు కోపాంధుడై
యనె నిట్టుల్ మతిలేక యేవిధముగా • నాయాదపుల్ నాస్థలం
బునకేత్తెచిరొ ? యెట్టి ధైర్యమున నన్ • బోరం బయత్నించిరో
కన “ మొండుల్ బతికంటె దండులను ” వా • క్యంబే నిజంబయ్యెడిన్. ౩౨౫
- చ॥ ఖలుఁడగు వీని తండ్రి మొన • గాఁడని నేవిని దాడిచేయఁగా
నులుకును జెంది తన్మధుర • నెక్కుత్రుటిక విడి పాటిపోయి యా
జలనిధి దాఁగె నెడియొక • సారి ప్రవర్షణమందుఁ గృష్ణరా
ములను దహింప వారు మిమ • బోవరె ? చేరరె ? ద్వారకాపురిన్. ౩౨౬
- తే॥ ఇట్టి దేబెలు దిశల జ • యింపనేడు, బయలుదేరుటకాక నన్ • భండనమున
గల్పి బలులనుగైకొనఁనిల్చిగహహ !, తులువ కవమానమానముల్ గలవె ? యెన.
- తే॥ పిదపసర్పంబునైనను • బెద్దకత్తె, గొట్టవలెఁగాని విడరాదు • దిట్టలంచుఁ
బలికెదరు గావునన్ ననునలఁతులైన, యాదపులనెల్ల • జావఁగాఁమోది మీఁద.

క॥ నులువుగ ద్వారకకేఁ జని, బలకృష్ణుల నుగ్రసేన • పార్థివసంయు
క్తులుగాఁ గట్టియుఁ దెచ్చెద, నిలను నయాదవి నెనర్తు • ని త్తటి నంచుఁ.

క॥ కరిహరిరధిరధశస్త్రా, స్త్రుగుచిరము భయంకరంబు • జతురతరంబౌ
నిరువదిమూఁడతొహిణు, లరుదుగఁ గొని భేరులు మొర • యఁగ దండెత్తె.

క॥ అ త్తటి యాదవు లదిగని, త త్తటిలుటఁ జూచి మరుఁడు • దక్షిణ యను స
ర్వోత్తమశంఖం బొత్తెను, గ త్తరలేదంచు నభయ • కౌతుక మిడుచుఁ. 32౧

క॥ అంతట జాంబవతీసుతుఁ, డంతకనిభుఁ డగుచుఁ గంతుఁ • డాలోకింపఁ
బంతమున దశాతొహిణు, లంతికమున నుండఁబోరె • నామాగధుతోఁ. 32౨

క॥ వారితో హరినిం గరితోఁ, గరినిఁ రధితోడ రధిని • గంపనిగంపం
బారిఁబారి మాగధయాదవు, లరరే ! యని చూడ దొమ్ములాడిరి మఱియుఁ.

వ॥ యాదవబలంబున నశ్వాసూనులై కొండలును, గజాసూనులై కొండ
లును జెలరేగి భల్లంబులతో నరాతివర్గంబును మర్దింపం గడంగిరి. కొండలు తటి
ద్వర్జసంకాశంబులగు శక్తులంగొని విసర నవి రిపుబలము రూపుమాపి ధారణిం
జేరె. కొండలు వీరు లార్పుచు నిల్చి పెల్చున నమిత్రరథాంగంబులంబట్టి నేలం
గొట్టిరి. కొండలు భిందిపాలంబులతోడను, గొండలు ముద్గరంబులతోడను,
గొండలు కుంతంబులతోడను, గొండలు కుతారంబులతోడను గొండలు పరిఘం
బులతోడను, గొండలు పట్టిసంబులతోడను గొండలు తోమరంబులతోడను,
గొండలు గదలతోడను, గొండలు నిస్త్రింశంబులతోడను గొండలు బాణంబుల
తోడను, దన్నాగధనైస్యంబుల నులుమాడ గుట్టంబులపై గుట్టుంబులును, మత్తేభం
బులపై మత్తేభంబులును, వీరులపై వీరులును, గాళ్ళుదెగియు గరంబులు బోయియు
శరంబులు నఱకబడియు, నుదరంబులు బగిలియు, నాసికంబులు గోయంబడియు,
గర్జంబులు ఛేదింపంబడియు, గవచంబులు జింఛంబడియు, రక్తంబులు ప్రవాహంబు
లుగా ఖడ్గంబులు చ్యుతంబులుగా భూషణంబులు జెల్లాచెదరుగాఁ బుడమింబడి యవి
విస్మయకరంబై భయంకరంబయ్యె. అంత విద్యాధిరగంధర్వాంగన లారణరంగంబున
కేతెంచి సదృశులగు వీరుల వరించి కొంపోవం దొడంగిరి. శ్రుతధర్మపరులై చలిం
పక వెనుక కడుగిడక నీతిని విడువక పోరినవీరులు మార్తాండమండలంబు భేదించుకొని
పరమపదంబొందిరి. ఇట్లు సాంబుండు మొదలగు నూదనవీరులచేఁ దద్బలంబు
హతంబగుట వీక్షించిన హతశేషులు శ్రీకృష్ణభక్తిం గని యమంగళంబులు పఱుగిడి
నట్లు కాలొల్పిందిని బాటిరి. అట్లు నిజనైస్యంబు పలాయనానంబగుట జరాసం
ధుండు గాంచి ధనుష్పంకారంబులం గావించి సంబోధించి. 32౪

చ॥ నిలునిలుఁ డీరలంద టిట • నిల్వకపోయిన లాభమున్నదే ?

నులువుగ నిట్లు పాటుటలు • శూరుల ధర్మమే ? చెప్పఁడే నిటఁ

మెలగితిఁగాదె యేది యిక * మీకు నసాధ్యములేదు గావున
నల్లఁగకుండంచు నంకుశము * నఁ గరి రేపిన యట్లు రేపుచుఁ.

32౫

చ॥ బలముతోడఁ గూడుకొని * వైరులపైఁ దుముకంగ సాంబుడుఁ
గలయఁగవచ్చి తన్నగధ * కాంతునిపై నిజచాపనిర్గతం
బులగు దళాశుగంబులను * బూర్తిగవైచి దళాంబకంబులఁ
జలధితరంగభీమరవ * సంయుతకార్యకమార్వీఁ ద్రుంపఁగాఁ.

32౬

తే॥ తజ్జరాసంధుఁ డింకొక * ధనువుఁ దాల్చి, దశశరంబులఁ దత్సాంబుధనువుఁ ద్రుంచి
యొక్కటఁ సాది రెంటను * టెక్కియంబు, రథము మూట నాల్గింట గుఱ్ఱములఁ గూల్చు
క॥ విరధుఁడు భిన్నశరఁడు హత, తురగుఁడు హతసాది యగుచు * దొర సాంబుం డ
స్వరథం బెక్కుచు జాపముఁ, గరమునఁగొని లంకరించి * గాసిల వైరుల్.

మ॥ శతబాణంబుల వాని శేరు నుసిగా * సల్పుఁ జరాసంధుడుఁ
ద్రుతరీతిం గజమెక్కి యింద్రునివలె * దోతెంచి కాలాభుఁడై
యతితీక్ష్ణంకుశహేతితోఁ బాడిచి సాం * బాంతార్థమై శ్రోల శీ
త్యైతులఁ బర్వచు నడ్డులేక యల మ * త్రేభేంద్ర మేలెంచియుఁ.

32౭

క॥ సరథుని సాంబుని యాదవ, నరుఁగొని నవయోజనముల * వైవఁగ నత్యు
ద్ధరకోలాహలముల్, జరిగెను దత్సాంబపుధుల * సైన్యములందుఁ.

క॥ పదపడి మదనుఁదరిగల, గదుఁ దుదయాచలమునుండి * గాఢాంధంబుఁ
బెదరంగొట్టుచు నేతెంచు దినమణివిధాన వచ్చి * చుటచుటఁ గనుచుఁ.

3౨౮

తే॥ వజ్రపవి దరీభృద్గో * శాఁడినట్టు, లొక్కముష్టిని గొట్టఁగా * నక్కరీంద్ర
మాకులంబొంది ధరఁబడి * యంతమొందె, నది మహాదృఢతంబయ్యె నఁయ్యాహవమున.

క॥ అట్టి జరాసంధుడుఁ, జట్టన ధరనుండి లేచి * శౌర్యోద్ధరుఁడై
బెట్టిదపుంగద నాగదుఁ, గొట్టియు గర్జింప నతఁడు * గొంకక కింకఁ.

3౨9

తే॥ గదను లక్షభారాంచితఁ * గరమునఁగొని, తజ్జరాసంధుఁ బ్రహరించి * దశదిశలును
బెదర సింహవాదంబు గావించె దాన, నాబ్రహ్మద్రధపుత్రుండు * వ్యధితుఁడగుచు

చ॥ సగదు గదుఁ గరంబున వె * నఁ గొనుచుఁ శతయోజనంబులఁ
గగనమునం బడఁ విసరఁ * గా నతఁ డుద్ధతిఁ దజ్జరాత్మజా
తుఁగొనుచు వెయ్యియామడలఁ * ద్రోయ బృహద్రధపుత్రుఁ డాతఁ డా
గగనమునుండి వింధ్యమను * గ్రావముపైఁబడి తిర్గి లేచియుఁ.

3౩౦

క॥ హోరాహోరిగ గడుతోఁ, బోరఁగఁ జని సాంబు డతనిఁ * బూనుచుఁ జేతఁ
ధారణఁ బ్రీప్తియుఁ గొట్టెను, ధీరత హరి హరినిఁ గొట్టు * తీరున ధీరా !

3౩౧

తే॥ అవలఁ దజ్జరాసంధుఁడు * దవలి కసిని, నొక్కముష్టితో గదుని మ * కొక్కముష్టి
సాంబునిం గొట్ట వారలు * త్రొలలమున, మూర్ఛఁబడి రది గన్గొని * పుష్పశరుఁడు.

అ! ఆగ్రహంబుతోడఁ నతఁ హిణీయుక్తుఁ, డగుచుఁ బెద్దఁబెక్కియమున వెలుగు
నరదమెక్కి యభయఁ మాత్మీయులకుఁ దెల్పి, వానితోడఁ బోరఁ బూనుకొనఁగ.

చ॥ మగధధరేశుఁడో “ మదన ! • మా సరివారని మీరు వత్తురే ?
పొగ రడఁగించెదఁ గనుడు ! • పోకిరి ! యం చొక లక్షమడులఁ
దగు గదగొం చరణ్యమున • దావము సొచ్చినయట్లు వారిలో
నఁ గలిసి పత్తియోధరథ • నాగహయంబులఁ జెండె వెండియుఁ. 3౮౯

తే॥ ఆజరాసంధసైన్యంబు • లరుగుదెంచి
యదుబలంబు హతంబుగా • నాచరింప
నిర్భయమునఁ బ్రద్యుమ్నండు • నుర్భరముగ
ధనువుఁ డంకృతుల్ సలిపి య • ధాక్రమముగ. 3౯౦

చ॥ శరముల వైరివర్గములఁ • జంపెడికాలమునందు ద్వారకా
పురతిలకంబునుండి తమ • ముక్కుల వ్రేల్చిడి యెల్లవార ల
చ్చెరువునఁ జూడ నా మరుని • ముంగలఁ దద్బలరాముఁడొప్పిచి
చ్చటపిడుగట్లు మండిపడి • సాహసమూర్తి యనంగ నుద్ధతిఁ. 3౯౧

ఉ॥ మాగధనాథసైన్యము న • మాంతముగా స్వహలాయుధంబునఁ
లాగి యయోగ్రహేతిఁగొని • లాతుగ మర్దనముం బొనర్ప నా
మాగధయోధరథ్యరథ • మత్తకరుల్ శతయోజనంబులం
దోగును జెంది కూలిపడ • నొప్పె సరామరదుండుభిధ్వనుల్. 3౯౨

తే॥ సురలు బలిపైన సుమవృష్టిఁ గురిసిరింగ, జముఖయాదపుల్ మొక్కిరిఁ జయజయరవ
ములు సెలంగను ముసలియుఁ బోయె స్వీయ, పురికి నంత జరాత్మజఁ పుత్రుఁడైన.

తే॥ అమలమతి సహదేవుఁడఁ శ్వార్పుదమును, రెండులక్షలు గజములుఁ దండివైన
రథము లటువదివేలను • రతిపతికిడి, యొరిగల్గ జేసి నిజపురి • కరిగ జనక !

వ॥ అవ్వల నవ్వలఁజేడు బలగంబులతోడఁ గూడుకొని గయాపురంబున
కేగి ఫల్గునదిలో స్నానం బొనరించి తత్పరిసరంబులందుండు దేశంబులం గలువం
బ్రస్థానంబుగాఁ దత్రత్యులును రాజులందఁ తాజరాసంధపరాజయం బాలించి భీతిలి
బలులం గైకొని యాతని కిడి శరణుం బొందిరి, ససైనికుండగు మదనుం డటనుండి
వీడ్కొని గౌతమీసరయాపుణ్యతరంగిణీతటంబుల నాలోకించి భాగీరథీతీరమందలి
కాశీపట్టణంబున కరుగఁ దద్భాపుండగు పార్జిగ్రాహుండు మృగయార్ధంతై చనియుఁ
బారులచే విని చనుదెంచి కరదంబు లామరునక్కింప నతం డటనుండి సాగి కోసలదేశ
విభానురాయోధ్యపురి కనతిదూరంబుననుండు నందిగ్రామంబున నివసించి తత్పాల
కుండగు నగ్నిజిత్తుచే హరికరిరథధనాదులను బూజాపురస్సరంబుగా నందికొని యుత్త
రేశుండగు దీపతమునిచేతను, నయపాల పాలకుండగు గజానిచేతను, విశాలేశుండగు

బర్హిణునిచేతను, హరిభక్తుండగు నైమిషాధిపునిచేతను గప్పంబులం గొని తీర్థ రాజంబగు ప్రయాగక్షేత్రంబునకుం జని తత్ప్రభావంబెఱింగి త్రివేణిలో జలకం బాడి యిరువదివేలకరులను, దశలక్షతురంగంబులను, జతుర్లక్షశతాంగంబులను, దశార్బుదధేనువులను, స్వర్ణహారంబును, జాంబూనదాంబరంబులను దశభారసు వర్ణంబును లక్షముక్తాఫలంబులను, లక్షనవరత్నములను, దశలక్షవస్త్రంబులను ద్వీలక్షకాశ్శీరకంబళంబులను, ద్వీలక్షనవకంబళంబులను వేదవేదాంగాదిపారంగ తులగు భూసురుల కభివాదనపూర్వకంబుగా నిడి యుండఁ గరూషదేశశాసకుండగు పాండుం డనువాడు శ్రీకృష్ణశత్రుండైనను దప్పనిపనిగా నెంచి కప్పంబులం గొని తెచ్చి యప్పచ్చవిల్తున కిచ్చి ననుస్కరింప నలెం డందునుండి లేచి పాంచాలకన్యా కుబ్జాదిదేశంబులం జేరఁ దదధిపతులగు వారలందరు భయార్తులై కుందుచుండిరి. అందుం గొందఱు దుర్గంబులను దేశంబులను విడనాడి పాటిపోయిరి. మఱికొందఱా కృష్ణనందనుని శరణుం గోరిరి. బిందుదేశాధీశుండగు దీర్ఘ బాహువుమాత్రమాలనితో సంధిఁజేసికొనందలంచి యతనికడకుం జని కృతాంజలియై.

౩౮౫

ఉ॥ మీరలు యాదవేశ్వరులు ॥ మేనురక్షిర్తులు నార్తరక్షకుల్
వీరులు దిగ్విజేతలును ॥ విజ్ఞులు శాంతులు దాంతు లుద్ధరో
దారులు నాదుభాగ్యమునఁ ॥ దద్దయుఁ జేరితి రిందుఁగాన నా
కోరికఁ దీర్చ వేఁడెదను ॥ గొంకక నాతమి నాలకింపుడీ !

౩౮౬

తే॥ సజలకాచపాత్రంబునకాశరమువేయ, బిందువొకటియు నటనుండిఁబిందుఁగాడ
దాశరం బందు నుండనొనర్చిపగులవలదు దానిలోఁ గరలాఘవ ॥ మమరవతె.

తే॥ ఇల్లాసర్చిన వానికేయేను నాదు, త్రిపురసుందరులైన పుత్రికలనిడెద
నారదుఁడు ధనుర్విద్యావిశారదులని, వినుతి మిమ్ములఁచేయగఁవింటి మునుపు.

ఆ॥ అనఁగ మదనుఁడొప్పి ॥ యంద తాలోకింప, దీర్ఘ వంశ మొందుఁదెచ్చినిలిపి.

లోనఁ బ్రాడుఁజుట్టి ॥ దానిపె సోదక, కాచకుంభ మంటఁ ॥ గట్టిత్రాట.

౩౮౭

చ॥ ధనువుగ్రహించి టంకృతి య ॥ ధావిధిఁ జేసి శరంబు నొక్కటిం

గొని కరలాఘవంబున న ॥ కుంతితరీలిని వేయ నద్ది వే

చనుచు శిరంబు భిన్నముగ ॥ సల్పియుఁ బాత్రమునందుఁ జొచ్చి త

ద్ధనమున ద్వాదశాత్మని ప్ర ॥ కాశము వెల్లిన యట్టు లొప్పటఁ.

౪౦౦

క॥ అదరక చెదరక పగులక, కదలక యొకబిందువేని ॥ కార్చని కడవఁ

గదనస్థిరపీరులు గని, మమలందునఁ జిత్రపడిరి ॥ మానవిసాధా !

౪౦౧

క॥ మఱియొక బాణముచే నీ,వఱకుఁ బ్రయోగించినట్టి ॥ బాణముఁగొని యా

మరుఁడు యథాస్థితిగా, వఱలొక దదనంతరమునఁ ॥ బారువలీలఁ.

౪౦౨

౪౧ జాంబవతీపుత్రుండగు, సాంబుండా గాజుకుండఁ జక్కఁగఁ గని పం
చాంబకముల వేసియుఁ జిత్రంబును గల్పించె మరునిఁరహిఁ దరువాతఁ. ౪౦౩
తే॥ తమిని యుయుధానుఁడు వచ్చి ఁ ధనువుఁ దాల్చి
బాణముక్కటి వేయఁ ద ఁ త్పాత్రము పడి
భగ్నమయ్యె నయ్యది గని ఁ పరచముపులు
యాదపులు పకాపక నవ్వి ఁ యాడి రిట్లు. ౪౦౪

మ॥ అరరే! యేమి! మహానుభావుఁడవు చా ఁ సాచార్యవర్యుండవో!
భరతాఖ్యుండవో! శంతనూద్యుండవో! ఁ సాధుండవో! ద్రాణివో!
పురవిధ్యుంసివో! కార్తవీర్యుండవో! యా ఁ భూపుత్రికాభర్తవో!
ధరణీధర్తవో! కాక నీవరయ నే ఁ తస్మాత్పవీరుండవే! ౪౦౫

మ॥ అంత సోదకకాచపాత్రంబు వేటాం దనిరుద్ధుండు గొనితెచ్చి యద్దా
నిపై నుంచి దానిం దిగువం గాంచి యొక్కశరంబును హస్తలాఘవంబుతో వేయ
నద్ది యొకబిందు వేనియు బడవివడుపునఁ దత్తలంబును భేదించుకొని లోన మెల్లనఁ
దూటి ప్రకాశించి తత్పాత్రంబున కుపరిభాగంబున నైదుమూరలంతదూరమున
నొందుసామాంబుడునట్లు ప్రేక్షకు లాశ్చర్యంబు బొందఁజేసి తిరిగి యతనిం జేరె.
వెడియు దీప్తిమంతుండచువాఁ డేతెంచి ధనువుం బరిగ్రహించి యేకాంబకంబుం
బ్రయోగింప నాబాణం బాతీరుననే యొకనీటిబొట్టయు రాలనిలీలఁ దత్తలంబును
భేదించి తదూర్ధ్వస్థితిశీలను రాల్చి లోనం బ్రవేశించి ప్రకాశించి మరలి యేతెంచె
తదుపరిఁ జంద్రభానుండు నరుగుదెంచి మిక్కిలి లాఘవంబుతో నొక్కయాశుగం
బును వేసి తత్పాత్రంబు నూర్ధ్వముఖంబునుండి యథోముఖంబునకును నథోముఖం
బునుండి యూర్ధ్వముఖంబునకును బలుమాటులు మార్చిమార్చి యందునుండి యొక
జలబిందువును జీదనీయక కారనీయక దానినిం బగులనీయక మెల్లన నంను జొచ్చి
మీఱుటం జూపఱు లాలోకించి విస్మయం బొంది బాగుబాగని కొనియాడిరి. ఏత
ద్విధంబుననే శ్రీకృష్ణపుత్రులగు ప్రద్యుమ్నండు మొదలగు పదునెనుమడుగురు
మహారథులును సోత్సాహంబుతోఁ దమతమ నేర్పులకొలందిఁ దత్కాచపాత్రంబుపై
శరంబుల వైచుటఁగాంచి తద్దీర్ఘ బాహుండు సంతోషించి మహాబలునియు ధను
ర్విద్యావిశారదునియు నిశ్చయించుకొని శంఖభేరీమృదంగాదినికలవాద్యంబులు
మ్రోఁగుచుండ సురలు విరులం గురియుచు నానావిధంబులం గొనియాడుచుండఁ
దన కూతులఁ బదునెనుమడుగురిని నవ్వారల కిడి పరిణయంబొనరించి వచ్చి
సహస్రగజంబులును, హయార్బుదంబును, దశలక్షస్యందనంబులను, లక్షదాసీజనం
బును జతుర్లక్షశిబికంబులను, బారితోషికంబుగా నొసంగ నా ప్రద్యుమ్నం
డామోదించి గ్రహించి. ౪౦౬.

క॥ నారీమణులగు వారల, ద్వారావతి శంపి దీర్ఘ, బాహుపుత్రోడ
భూరిగ నాలోచించియు, జేరెను : వధావసీతు, చెంతకు సంతక. ౪౦౭

తే॥ సేనజిత్రను నాతడు, కాశికలను, నట్టి ప్రద్యుమ్నునకు నిచ్చి, యభివ్రతించె
నట్లు భద్రదేశాధిపుఁ, డబ్బనాభ, భక్తుఁడౌ బృహత్సేనుఁడు, బలులనొసఁగె.

తే॥ మూరుఁ డంతట మాధుర, శూర సేన, దేశముల కేగి వారిచే, నివృత్తాజ
లందికొని వసయితముఁ, రాహ్యయపుఁ, జట్టివచ్చి తత్రత్యులఁ, జూచి మఱియు.

తే॥ గోపికాగోపకులఁ గాంచి, గోకులేశు, సందరాజును సందోష, సందుల వృష
భానులఁ యశోదాదేవి, భక్తిమొక్కి, సందరాజునకుం గాన్క, లందనిచ్చి.

క॥ త్వరగతి నుత్సాహముతో, వటులుచు నటనుండి నాగి, భద్రదాశరమా
కురుదేశంబుల కరిగెను, బరివారముతోడఁగూడి, బాఁచుచు ఘోర. ౪౦౮

ప్రద్యుమ్నుండు కురుదేశంబులం గెల్పుట.

ఉ॥ తత్కురురాజధాని వసు, ధాతీలకంబు సనేకచిత్రప
శ్యాత్కంఠోగ్యముఁ హయమ, దోత్రుటసాధిభూదియుక్తముఁ
సత్కులజ్జపపాలితము, సత్కవివత్సము హస్తినాపురం
బుత్కటలక్షణంబులను, నొప్పు సురేంద్రపురోత్తము బనక. ౪౦౯

ఉ॥ అప్పుడిట్లైటఁ బుష్పశరుఁ, డామడలిర్పిదినిండ స్వీయమా
గొప్పబలంబులఁ నిలిపి, కొంకక యోజనపంచకంబునం
జప్పరముల్ ఘటించి వరు, సక బదియానుడలఁ దాఁ జెక్కెముల్
జొప్పడఁజేసి తద్బలుల, సుష్టుగఁగైకొన నెంచె నింతలోక. ౪౧౩

క॥ అచ్చటి జనములు భయపడి, క్రచ్చటఁ దలపులను వేసి, గడలిడి యెటకో
విచ్చలవిడిగాఁ బాటి, హెచ్చుగఁ గోలాహలంబు, లెసఁగెను దేవా! ౪౧౪

క॥ అతటి శౌర్యబహోపేతోత్తంసుు జక్రవర్తు, లూర్జితవీరో
స్సత్తులు గౌరవు లదిగని, చిత్తములఁ విగుల శంకఁ, జేయుచునుండక. ౪౧౫

క॥ బుద్ధిమదగ్రణి సద్గణి, యద్ధపుఁ డామీనకేత, నోక్తుల విని య
త్యుద్ధర వేగముతోడుతఁ, దద్ధస్తిపురేశుఁడకుఁ, దరిలి కడంకక. ౪౧౬

చ॥ శికుంసుయోధనాంగపతి, సైంధవలక్ష్మణయజ్ఞకేతుబా
హ్నికగురుభీష్మహద్రధర, ణీశ్వరసంజయసోమదత్తధా
మ్యకృపకృపీనుతాదివృతుఁ, డౌ ధృతరాష్ట్రునిఁ గాంచి మొక్కియుక
ముకుళితహస్తఁడై పలికె, మోదశిరంబును నోలగంబునక. ౪౧౭

తే॥ ఉగ్రసేనుఁడు రాజనూ, యోత్తమంబు, సలువఁదలఁచి జంబూద్వీప, సంస్థితులగు
భూపతుల సందఱను గెల్పఁ, బుష్పశరుని, బలయుతంబుగఁబం పెనోపార్ధి వేంద్ర!

చ॥ పనుప నతండు నేగి శిశు • పాలజరాసుతదంతవక్త్రసా
శ్వసరవరాదులం గెలిచి • వచ్చెను మీదరి కిట్లు గాన జా
గును విడి కాన్కలుగ బలుల • గొంచలజేతకు నిచ్చి వారు మీ
రును మఱిజుట్టుముల్ గలిసి • రూఢిఁబొందుడు సర్వరీతులగ. ర౧౯

తే॥ కానిచో మీరు వారునుగలహమాడఁ, గలరటాచు వదించు మంచలమరుదు
నన్ను బంపెను దద్విధి నన్ని చెప్పియుంటి నిది దూతపనిగదాయుర్వరేళ !

ఉ॥ కొరపు లంఠఁ గ్రుద్ధులయి • కాలగతుల్ విపరీతముల్ గదా
భూరివనంబునగ మృగవి • భుజి గని దూకెడి భూరిమాయువుగ
దీరున గొల్లలీదినము • తెచ్చున మాపయి దూకుచుండిరే
యార ! యొనర్తురంట ! నృపు • లందఱు గెల్చియు రాజనూయముగ. ర౨౦

ఉ॥ మాదరి నుండి పోషణ ము • మందతఁ జెందినవారు గారొకో ?
మాదయ రాజ్యపాలనము • మన్ననలొందినవారు గారొకో ?
మాదె గదా లేదీయమగు • మంచియుఁ జెడ్డయు నెల్ల నెట్లు లా
యాదవు లంద రీదినము • నందుఁ గనిగ మము బోవచ్చిరో ! ర౨౧

తే॥ ఏము వారికిఁ జేసిన • దెల్లయిపుడు, పామునకుఁ బాలుపోసెడి • పగిది నయ్యె
మేలు మరచిన తుంటులల్ • మేర లేని, పాపకులఁ జేయఁజాలరే ? • పాడి వీడి.

సీ॥ ఎఱుంగఁడే ? నృపుల ముయ్యెనుమాహ్లాస్త్వి, భార్గవుఁ డీకొన్నబలుని భీష్ము
నెఱుంగఁడే ? జగములఁబద్ధచాపాచార్యుఁడను వేరు వడసినయలఘు ద్రోణు
నెఱుంగఁడే ? గదతోడ నెదిరెడివారల, దలకట్టయిన సుయోధినుని ఘుచుని
నెఱుంగఁడే ? శూరప్రవరుడయి శస్త్రాస్త్రములఁగన్న కర్ణు నమోఘదాత

తే॥ మఱియు గుశ్మాసనామల • మహితబలుల
నెఱుంగఁడే ? యుగ్రసేనుడ • య్యరే ! యెఱిగి
యిట్లానర్చెనె ? బ్రదుకంగ • నిచ్చయున్న
మాపురిగ విడిపొండని • ముత్రి ! చెపును ! ర౨౨

క॥ అని చెప్పఁగ నుద్ధవుఁడుగ, విని యచ్చట కదలి మరుని • వే చేరి తను
క్రియకము యథోదితముగ, వినిపింపఁగ మన్నఘుకు • భీమాభుజై. ర౨౩

చ॥ కరమునఁబట్టి శార్ఙ్గము న • ఖర్వమదోస్తమలైన కొరకే
శ్వరులు దలంప నాకుఁ బ్రియ • బంధువులైనను వాడితూపులగ
దఱిమెద యోగి నేమముల • దైహికరోగము లాపినట్లు వా
రరర ! మదీయదోర్మగబ • లాక్కులెసంపద గుత్తెఱుంగరే ? ర౨౪

తే॥ కాని యాదవులార ! నిశ్కముగ మీరు, తల్లికింద్రుడికిఁ బుట్టితిప్పునియెడ
గౌరవులచేతఁ గట్టముల్ • గైకొనఁగలరంచు నెంచెద ముమ్మాటికనియె జనక !

శ్లో॥ యాదవ కౌరవ యుద్ధవర్ణనము. శ్లో॥

తే॥ అంత సంతాతకోపులై యాదవులును, సకలశస్త్రాస్త్రములఁ దాల్చి సత్వరగతి

వాస్తినాపురిఁ జొచ్చిరాఁయవసరమునఁ, గౌరవులు రోషచూర్తులై యణములోన.

ప॥ గత్తుకంబళవిజయధ్వజనువర్ణ శృంగలావిభాసురవృష్టిసహస్రగజంబులతో
డను, బ్రలయాంబోధమహావస్త్రసంఘర్షరవాను కారిమునుభిప్రయుక్తమాలంగంబుల
తోడను, లోహకంచకాంచితలగునుల్లులతోడను, రణోపలబ్ధకీర్తులును, నుష్టివ
భూషాభూషితులును, గజారూఢులు నగు ద్వీలక్షవీరవరులతోడను, సింహధ్వజ
విరాజమానంబులును, విమానసమానంబులు నగు రథంబులతోడను, జిత్రవిచిత్ర
వర్ణవిభూషణాంబరకవచశిరస్త్రాంగుళిత్రాణాదులం దాల్చి యంగవంగసింధుదేశ
సంజనితంబులగు హయంబుల నెక్కిన పెక్కుబోటరులతోడను, యాదవులతో
బోరఁ బ్రవృత్తుని సముఖంబున కేతెంచిరి. ఇంద్రప్రస్థపురినుండి కౌరవసహాయా
ర్థంబుగాఁ బాండవప్రేషితంబగు పుత్రనాపడిమిత్రుడైన న్యం బేతెంచె. ఇట్లు కౌరవబ
లంబంతయుఁ బదాఘాతహింసలనెఱుగు నటఁజేసినదని యెఱుంగుము. అత్తఁజి బంచా
ననేంద్రపతాకాంచితంబును, శుక్లతురగవిరాజితంబు వజ్రదండమండితవ్యజనచామర
చారుతరంబును, జతుర్వ్యజనపరిమితంబును, జంద్రమండలసంకాశంబునగు ఛత్రంబు
తోఁగూడిన యరదంబును, నుర్వ్యధనుం డెక్కి బాహిరసోమద త్రిశకునిశల్యకర్ణవికర్ణ
లక్ష్యణగురుకృపాశ్వత్థామభీష్మయజ్ఞకేశుధౌమ్యదుశ్శాసనాదివీరుల నడుమ మరుద్గ
ణమధ్యమంబున మఘవంతుండు వెలిగిన ట్లొప్పి భేరిమృదంగపటహానకదుండుభీ
ష్మనులు మ్రోయుచుండ వందిమాగధుఁడఁ గౌరవగౌరవంబు గానం బొనర్చుచుండ
నాప్రద్యుమ్నుబలంబులతోఁ దలపడె. అత్తఁబంబున నుభయబలంబులు జెలరేగి
దొమ్మియుద్ధం బాచరింప,

౪౩౭

చ॥ పుడమి వడంకె ధూళి దివిఁ బూర్తిగఁగప్పె నినుండు రిక్కితై

వడిదగె దిగ్గజ లఱచె పార్థులు మ్రోగెను గ్రమ్మె జీకటుల్

బడిరి భయంబు దేవతలు పన్నగనేత చలించెఁ గొంచె మె

క్కుడుమెకమల్ ధర్మబడియెఁ గూలె హయంబులు రాలె డెక్కెముల్.

క॥ భటులును గడఁబట్టుచు మఱి, గటకటబడసాగి రపుడు కౌరవయదుసేనో

దృటులును గని కటకటబడి, పటులాస్త్రాదుల ధరించి శమనసములునై. ౪౩౮

ప॥ ధన్వవరుండిగు ప్రద్యుమ్నుండు దుర్వ్యధనునితోడను, సనిరుద్ధుండు భీష్ముని
తోడను, ధీమంతుండు కృపునితోడను, భానుండు ద్రోణునితోడను, సాంబుండు
బాహ్లికునితోడను, బృహద్భానుండు శిశ్యునితోడను, జిత్రభానుండు సోమదత్తుని
తోడను వృకుం డశ్వత్థామతోడను, సరుణుండు ధౌమ్యతోడను, ముష్కరుండు
లక్ష్మణునితోడను, వేదబాహువు శకునితోడను, శ్రుతదేవుండు దుశ్శాసనునితోడను

నునందుండు సంజయునితోడను, గదుండు విదురునితోడను, కృతవర్మ భూరిశ్రవుని
తోడను, నక్రూరుండు యజ్ఞ కేతువుతోడను, సింహంబులు సింహంబులతోఁ బోరాడి
నట్లు బాణకృపాణకులతోపట్టి సగదాముసలముద్గరిశక్తిచక్రశతఘ్నిభిఁ దివాఁ భుశుండి
కుతారంబులతో నాయోధనం బొనర్చిరి. తల్పమయంబున శ్రీవత్సానికివత్తుండు
దుర్యోధనబలంబు మహత్తరంబుగానుండుట విలోక్తిచి వరాహంబు గోఱలఁ బ్రల
యార్జవంబు ఖోభింపంజేసినట్లు బాణసంఘాతంబునం ఘాతపఱిచె. తద్ధతులఁగరికుం
భంబులనుండి ముత్యంబులు రాలి రాత్రియందుఁ దారాగణం బృబరంబునఁ బ్రకా
శమానంబైన ట్లాకదనరంగంబున విరాజమానంబయ్యె. రథంబులు జూన్జంబులయ్యె.
రథులు మొదలగు వారు బుడమిం బడిరి ఇట్లుగట దుర్యోధనుం దాలోకించి
యమర్షోత్కర్ష మనస్వయై.

౪౩౭

౮। విల్లుడంకరించిఁ వేమాలుఁ బ్రద్యమ్నుఁ, బదిశరములఁ గొట్టెఁ బిదప నతఁడు
వానిఁ ద్రుంపఁ గౌరఁ వప్రభు వతని క, నచమును దశశిఖులఁ వైచి చించి.

తే। శరసహస్రము వేసి యఁ శ్వములవేయి, నఱికి బాణశతంబునఁ పిఱిచెఁజాప
మవల మదనుఁ డుద్ధవిడి వేఱరదమెక్కి, కృష్ణద త్తకోదండముఁ గేలఁ దాల్చి.

కా। ఆకర్ణంబును లాగి టంకృతులఁ బహ్వస్వత్తులఁ సల్పి ది
వైశికాజిహ్వాగ మేయ నద్ది ధృతరాఁ ప్రోక్తోగ్భవస్సందనం
బాకాశంబునఁ ద్రిప్పి రెండుగడియల్ఁ మాహా! యనఁ గుట్ర బ
ల్లోకఁ గిండిగిరాలువేసినటు లీఁ ఖోణిఁ బడందోసిన్.

౪౩౮

తే। ఆయరదము తుత్తునియలై, పోయెఁదూరగ, ములును సూతులుబంచతఁ బొందిరవలఁ
గౌరవేతుఁడు మఱియొకఁ తేరు నెక్కి, పదిశరంబులఁ బ్రద్యమ్నుఁ బాఁదె మిగుల.

తే। దాన్యమాలాహతంబగుఁదంతిబోలె, దనరుమదనుని హరిదత్తధనువునుండి
యంబకం బొండు సనుదెంచియలసుయోధను రథమునుగొని నిగికిఁనరుగులోన.

క। రెండవబాణము చని యుద్ధండముగఁ బట్టి యారఁ ధంబును మింటఁ
మెండుగ దిరుగఁగ మూడవ, చండలేరాశుగవరంబుఁ జని యద్దానిన్.

చ॥ గొని పెనుగాలి తామరసఁ కోశము వ్రాల్చినమాడ్కి నాసుయో
ధనసదనంబునం జెలఁగుఁ తద్ధృతరాష్ట్ర సమీపమందునఁ
దనరఁగఁగూల్చి తిర్గి యలఁ దర్పకు మ్రోలకు నచ్చె నట్టి పా

తనమునఁ జేరు గోల్పడియెఁ దత్పతి గ్రకుఁచస్మకుఁ మూర్ఛితఁ.

తే। అట్లుపడిన దుర్యోధనుఁ నందఱుగని, యబ్రమొందిరి దిక్కేడిఁ యంచు నాడి
రప్పుడు భార్గవు నెదిరించి, యధికుఁడంచు, సన్నుఁగించి మించినఁ శాంతివపుడు.

ఉ। వాడిధనుస్సుఁ గైకొని దఁ వంబుదహించెడి వీతిహోత్రునిఁ
బోడిమి నొప్పి టంకృతులఁ బోరున సల్పి ప్రవృద్దుడయ్యె నా

పోడశవర్షముల గలుగు ధూళివలె జలరేగి సూడుల

బూడిదజేయఁ బెక్కు శర ధూమ్రస్వరేణ మిథిలాధరేశ్వరా ! రరగ

క॥ అత్తజీ సనిరుద్ధనిమోహం, బత్తులు రధిసాదితురగ ధద్రేభతతుల్
నెత్తురు గ్రక్కుచుగొన్నియు, నత్తమిలె గొన్ని తెగయు సంతంబొందె.

తే॥ మజీయఁగొందఱు యోధులు సుకుటకవచఁగటకహరాదిభూషణగలిగి కూల
సమరరంగంబు హతతరు సమితితోడ, జలఁగునట్టియరణ్యంబువలె వెలింగె.

చ॥ అరదములెల్ల యంగములు హస్తయుగుబ్బలు విండ్లు దంతముల్
శరములు శిశజాలము ధ్వజంబులు గోకలు గాఁగ మారి యీ
కరణి జనించి మించె ననఁ గన్పడె దత్ఫలి వెండి రక్షని
ర్హణియు బాటె పైతరిణి చందమున బహుభీరంబుగాఁ. రరర

తే॥ భూతభేతాశకూష్మాండముఖపిశాచ, సమితి సనుదించి భైరవస్వనమొనర్చి
గిరిశమాలార్థముగ వీరశరములఁగొని, చటయె ననిరుద్ధఁ డాస్థితింగనుచు గనలి.

తే॥ అతిశయధ్వజయతరధమందఁజెక్కి, దాసి గాంగేయు మొకశిఖివేసి యతని
గత్తెనుగొల్పు చాపంబు నుత్తరించెగడడి ముక్కునఁ బన్నగిఁగొఱికినటుల.

క॥ అంతట శాంతనవుండు గృతాంతనిభుండగుచు నన్య ధనువును గొని య
త్యంతముగఁ దంకించుచు, బంతంబునుబూనివేసె బ్రహ్మాస్త్రంబుగా. రర౨

క॥ అప్పుడు తత్కార్మిణిఁబూర్ణ, జప్పునఁ దద్దీప్తిఁగాంచి స్వబలము బ్రావ

గొప్పది బ్రహ్మాస్త్రముఁ గొని, యప్పా! యనఁ బ్రేక్షకాళి యనుసంధింప

క॥ రెండును బ్రహ్మాస్త్రంబులు, ముడుచుఁ దద్ధృవదశార్య మసమానముగా
దండిగఁ బోరాడియు బ్రహ్మాండంబులఁ దగులఁబెట్టె నారంభింప. రర౩

క॥ అనిరుద్ధండు గనుఁగొని, వెనుకకు మరలించి వాని భీష్ముని చాపం
బును శరములఁ ద్రుంచెను రవిఘనరశ్మిల హిమము జెండుకరణి బిదప.

మ॥ కురువృద్ధుం డనిరుద్ధపద్ధతులకుం గోపించి లక్ష్మించి ము

ద్గరము దిట్టము లక్షభారయతము గైకొంచు నవ్వానిపై

బలపఁ దద్బలి వాసుహస్తమున సర్పశ్రేష్ఠము బట్టు తా

ర్మూరహి బట్టి గదఁ దదీయహృదిపైఁ గొట్టె విదేహధిపా ! రర౪

క॥ ఆదెబ్బకు గాంగేయుం, డాదిత్యుండు దివమునుండి హహ! యనఁగా.

మేదినియందునఁ గూలిన, మాదిరి మూర్ఖిలై యద్ధ మండలమందఁ. రర౫

క॥ అదిగన్న కృపార్యుఁ డుమాహృదయేశునిపైని శక్తి నేయఁగ నసితో
గొదకొని ధీమంతుం డయ్యాదిసొడవు గూర్చిజెలిమి హరియించినటుల్.

తే॥ కర్వతాస్త్రంబు ద్రోణుడు భానునిపము

వైవ నందునుండియుఁ బెక్కు పర్వతములు

బయలుదేరి ద్విదృశ్యములఁ జూచుజేయ

గడఁగ నపుడు హాహాకృతుఁ యై నవల.

౪౩౪

ఉ॥ భానుఁడు మారుతాస్త్రమును యైచి రద్రదులఁద్రోలె బాహ్నికుం

దానిముసంబునందు ననఁ బాస్త్రము వేసెను దాన సాంబసే

నానికరంబు లగ్నుల వఁ జంబులు గాలినమాడ్కిఁ గాలఁగా

ధీనిధియైన సాంబుఁడును యైచునతో ధను వెక్కు వెట్టుచుక.

౪౩౫

క॥ పార్జన్యంబేయఁగ నది, భర్జించెను బావకాస్త్రం బాధను విద్యుత్

దుర్జయమైన యహంకృతి, నిర్జించినకై వడి ధర యిరవఁజేందా !

౪౩౬

తే॥ లవల మధువుతోఁ బోరాడునట్టికర్ణు, డలనివిడి బాణవింశతి యెల్లసాంబుఁ

గొట్ట సరధుఁడౌ నాతఁడుఁ గోసుదాఁక, నిరిగి ఘటికాద్యయంబు చివరకుఁ గూలి.

ఉ॥ కొంచెముసేపు చింతపడి యింపముతో విడి తేను వే గడఁ

గొంచకుదెంచి కర్ణుఁగడు యిట్టి ధర్మ గడఁబట్టఁజేసి మ్రోఁ

గించి ధనుస్సు తిర్గి రథ యెక్కుచు శూలని బాణవింశతిక

నొంచియు సోమదత్తుఁగని యింపెను బంచశతాంబకంబులక.

౪౩౭

శ్రీ రామకృష్ణులు వచ్చి యాదవ కౌరవులకు సఖ్యంబు గూర్చుట.

వ॥ వెండియుఁ దత్సాంబుండు దళాశుగంబుల నశ్వత్థామరు షోడశమార్గ
ణంబుల ధౌమ్యుని దశపుష్కలంబుల లక్ష్మణుని పంచఖగంబుల శకునిని వింశతి
సాయకంబుల దుశ్శాసనుని వింశతీశరంబుల సంజయుని శతబాణంబుల భూరిశ్ర
వుని శతకలంబంబుల యక్షకేతువును హింసించి ఘనఁబువిధంబునం గర్జించి పది
పదిబాణంబులతో సారధులను, నొక్కొక్కసాయకంబుతో గజాంబులను హయం
బులను నైదైదు రోపంబులతో వీరులను చూపుచూపుట స్వపరసెనికు లాలో
కించి విస్మయంబుఁబొందెడిసమయంబున భీష్ముండు తిత్తుండై యేతెంచి యుత్త
మంబగు చాపంబు ధరించి దళాంబకంబులతో సాంబకోదండంబు ఖండనంబు
గావించె, ఘటియు వీరావేశపరవశులై కుంభసంభవగాంగేయరాధేయులును
దళాక్షాహిణీసమేతదుర్యోధనుండు నేగుదెంచి వెక్కుసాయకంబుల వైచి యాదవ
బలంబును నతివిచిత్రంబుగా హతంబు గావించెడి సమయంబునం బరమేశ్వరులును,
దాలగరుడధ్వజవిరాజమానులును నగు శ్రీరామకృష్ణులు ద్రింశశ్లోకటిదేవ
సహితంబుగా జయజయధ్వను లొప్పుచుండ భేరీమృదంగాదులు మొరయుచుండ
సురగంధర్వాద్యంగనలు గీర్జించి లాజపుష్పాక్షతలం జల్లుచుండ నారణాంగణంబునక
వెలుంగఁదొడంగిరి. తదవసరంబున యాదవులు నమస్కరించినమీఁద దుర్యోధనాది
కౌరవులును దమతమశస్త్రాస్త్రంబు లొక మూలఁబెట్టి నమస్కరించి బలుల సమ

ద్వింది కృతాంజలులై ప్రసన్నంబుగా నుండుట నాయదూర్తము లిరువురును
వీక్షించి మదోద్ధతులును, స్వకుమారులునగు ప్రద్యుమ్నాదులను వాగ్బాణంబులతోఁ
దర్శించి నిర్జరాపకాత్మబాధికురువృద్ధులకుం బ్రణమిల్లి యా సుయోధనున కిట్లనిరి.

ఉ॥ బాగుగ లేదు మామదికి ధండనమిట్టు లొనర్చుటల్ మహా

భాగ ! తలంపఁగా మనము ధాంధవముఃఖ్యులమేగదా ! యిఁక
జోగులు వీరు మాసుతులు సూడక మంచియుఁజెడ్డ గర్వలై
యీగతిఁ బోరినందుకు నీరు తమింపుడు ! నిర్మలాత్ములై.

౪౪౦

తే॥ ఒక్క కంచమునందెప్పు యోగిరంబు

గుడిచి యొక్కప్రక్కను బండు కొనెడి మనము

పూర్వమిట్లు పోరితిమెకో ? భూవరేణ్య !

పరుషమాడిన మావారి గరుణఁ గనుమ !

౪౪౧

ఉ॥ నావును కౌరవేశ్వరుడు సమ్రతఁ బూజలఁజేయఁ వార లా

భూవరు బుజ్జించి యను పుత్రముఖామలఁ బాండవేయులగ

ధీవరులం గనం దలచి ధీరులు తమ్ములు ధార్తరాష్ట్రులుగ

ప్రేవల నొప్పుచు నడువఁ బ్రేముడిఁ బోవఁగడంగి రింతలోక

౪౪౨

క॥ ఇంద్రప్రస్థము నుండి న, రేగ్రుండు తద్ధర్మపుత్రుఁ డిష్టముఖముగా

నింద్రావరజబలాగని, సాంద్రోదంతంబు వినుచుఁ జన బహుధర్మి.

౪౪౩

ఉ॥ తమ్ములతోడఁగూడి నను ధానిబుధుల్ బరియింపఁగాఁ ద్రివే

దమ్ముల శంఖదుంపభూు దద్ధయు మ్రోయుచునుండఁ బౌరజా

తమ్ములు పుష్పముల్ గురియఁ దద్బలశృష్టుల స్వీయాహర్యరా

జమ్మునఁజేచ్చి కౌగిలిడి సంతసమందె మునింద్రు కైవడిగ.

౪౪౪

ఉ॥ అంతట మన్మథప్రముఖ యాదపు లట్టి యజాతవైరి క

త్యంతము మ్రొక్కి దీవెనల నందిరి తత్పరమంనునగ రమా

కాంతుఁడు ధర్మ భీమునిని గవ్వడినిగ గవలగ స్వయంబుగాఁ

జెంతమఁనేగి కౌగిలిడి తేమము నడ్డ మహాదరంబుగా.

౪౪౫

చ॥ అటుతరువార ధర్మసుతుఁ డాఘనమూర్తుల కర్చఁజేసెఁ బి

మ్మట నల రామశృష్టులును మారముఖామల కెల్లదేశముల్

ద్రటిఁజని గల్చి వచ్చుటకుఁ దోడ్త ననుజ్ఞ యొసంగి విక్రమో

త్కటులగు తమ్ములగ దగిన ధర్మజాతోఁజని రాత్మధామము.

౪౪౬

తే॥ అనఁగ బహులాశ్వుఁ డిట్లనె నమరమునిఁ

గృష్ణుఁ డట్లరిగిన మీఁదఁ గృష్ణపుత్రుఁ

జేమిచేసెనా చెప్పండి : కృష్ణగాథ

పాపహరము సర్వేస్వర : ప్రథమసంగ.

౪౬౭

తే॥ అపధరింపుము హరిదాస! యంచ నిట్టులనియె ధర్మజుఁ డట్టులఁహరినిఁ గలిసి
చనెడితఱిఁ నిజానుజాని విజయునిఁ దనకుఁ బాసటగఁ బంపఁ దోడ్పొని పంచశరుడు.

శ్లో॥ సృద్యమ్నుండు త్రిగర్తాదిదేశంబుల జయించుట.

ఉ॥ అచ్చులనుండి యాదవబ : లాన్విత డొచ్చఁ ద్రిగర్తదేశముగా

జొచ్చి సుశర్మఁ దత్ప్రభునిఁ జూచి గ్రహించి బలుల్ విరాటుచే

హెచ్చుగఁ బొంది పూజల న హీనరురీవిలసత్సరస్వతిఁ

మెచ్చి మునింగి దానము ల మేయముగా నిడి సాగి యచ్చట.

౪౬౯

తే॥ విమలమగు కురుక్షేత్రముఁ బిందుసార

మును “బృహదక, త్రితమాప ” ముల సుదర్శ

నమును గాంచి సారస్వత : నాథుడగు కు

శంబుఁ డియ్యమి బలులను సాహసమున.

౪౭౦

వ॥ చారుదేవు, సుదేవు, చారుదేవ, చారుగుత్తు, చారుచంద్ర, చారు,
సుచారు, విచారు, భద్రచారునామః రుక్మిణీనందనులతోఁ దత్కైశాంబీనగరం
బును ముట్టించె. అత్తితీ నారుక్మిణీపుత్రులు పదుగురును సైంధవాయాధులై
సకలశస్త్రాస్త్రంబులం దాల్చి యారిపుబలంబులతోఁ బోరాడి కరితురగరధిరధపతా
కాదులను ఖండించి తత్పురంబును వానరులు లంకాపట్టణంబును ధ్వంసంబొనరించి
నట్లు నాశంబుచు సల్ప నా భూపతి వెఱచి పాఠితోషికంబులం గైకొని తెచ్చి
యప్పచ్చవిల్లిన కిచ్చి నమస్కరించి యాత్మదేశంబును రక్షించుకొనియె. అంత
నా కార్ణి దుర్యోధనాజ్ఞాపశులగు సౌవీ, రాభీర, కాశ్మీర, సింధు, జాంగల, లక్ష
గాంధార దేశాధీశులగు సుదేవ, విచిత్ర, మహాకాజ, శృత్రాంగద, సమేరు, ధర్మపతి,
బిడౌజలచేగ్రమంబుగా నుపాయనంబు లందికొని సేనాసహితంబుగా నటచుండిదలి,

తే॥ అర్దుదష్టేచ్చదేశములతియమున, గెలువఁ గల్గిమాదిరి నేగెనల యననధ
రేశ్వరుడు కాలపుత్రుకుఁ డిద్దబలుడు, నైన చండుడు విని కృష్ణః సూనురాక.

ఉ॥ వచ్చెనుకో మదియపితఁ బాటి నశింపగఁ జేసినట్టి పె

న్యూచ్చునిపట్టి యిచ్చటికిఁ మూర్ఘుని పేనిని నీ దినంబునం

గ్రుచ్చి శరంబుల్ జమునిఁ కొంపకు నంపి పితృణమెంతయుగా

గ్రచ్చటఁ దీర్చి ధన్యతనుఁ గాంచెద నంచు దలంచి నెమ్మదిగా.

౪౭౩

క॥ ఘనము శతానీకీరులను, నెలసిన మొనఁ దోడికొంచుఁ నెఱకన్నులుగా

గొని శస్త్రాస్త్రములను మదమును గాత్రెడి దుతి నెక్కి పోయెను బోరక.

చ॥ చనినక్షణంబునం గునును ♦ సాయకుఁ డా యవనేండు వానిసే
నను గని స్వీయులం బిలిచి ♦ నా చెలులార ! యెవండు శూరతఁ
మనపయిఁ బెక్కుతూపులను ♦ మాటికి మాటికి వేసి వచ్చు నీ
మొనను జయించునో యతఁడు ♦ వొందును మద్ధవజినీపతిత్వమున్. ౪౪౧

క॥ అని గంభీరగళంబునఁ, ననఁగా వినినట్టి సభ్యు ♦ లందు విజయుఁడున్
ఘనబలుఁడగు పార్థుఁడు నేనని లేచెను బొరుషంబు ♦ హర్షంబొప్పున్. ౪౪౨

ఉ॥ ఆవల సర్వసైన్యము ల♦హా ! యన వైరులసేనతోడ గాం
డీవి సహాయశూన్యుఁడయి ♦ డీకొని చాపముఁ డంకరించి గాం
డీవవిముక్తబాణములఁ ♦ డెక్కెముల్ రథుల్ రథంబుల్
మావటివాండ్ర నేనుఁగుల ♦ మాపుల రాతులఁ జెండ్ల భూవరా ! ౪౪౩

తే॥ అపుడు హతరథిసాదికఁ, ర్యశ్వభటులు, శంకుల్ బడినట్టి కూఁమ్మాడశకల
ములవలెఁ వెల్గిరా రణ ♦ భూమి నంత, మ్రేచ్చులెల్లరు వాటిరో ♦ మేదినిశ !

తే॥ అవల నిభమెక్కినట్టి మ్రేచ్చాపుండు, చంఘుఁ డాత్మశక్తింగొనిఁచక్కఁ ద్రిప్పి
నరునిపై వేసి సింహస్వఃసంబుఁ జేసి, నంత విజయుఁ డయ్యది సెండఁనంబకముల.

క॥ చండుఁడు విలుఁగొన వెంటనె, గాండీవవిముక్తశిఖులఁ ♦ గవ్వడి దానిన్
ఖండింపఁగఁ జండబలి, వ్రుండగు చండుండు గినుకఁ ♦ జాఱచుటఁ గనుచున్. ౪౪౪

ఉ॥ రెండవ దివ్యచాపము ధ ♦ రించి భయంకరిమైన వాని కో
దండముఁ ద్రుంచె బన్నగముఁ ♦ దార్జ్యుడు ద్రుంచినమాడ్కి నంఠఁ బా
ర్థుండు త్వగన్వితాసె గొని ♦ దుశ్శవ్యవనుండు బవిన్ గిరీంద్రమున్
జెండినలీలఁ దద్వరద ♦ శేఖరకుంభము గొట్టి నట్టనన్. ౪౪౫

ఉ॥ తద్దతిఁ గుంభమాం బగులఁ ♦ దత్కరి నొచ్చుచుఁ గూల మూర్ఖతోఁ
దద్ధరణ్గ్రామఁ దద్దిగని ♦ తత్తాణమంచునఁ దాల్చి ఖడ్గమున్
దద్ధరి మిత్రునిం బాడువఁ ♦ దద్భలుఁ డా యసి లాగి చర్మతో
నిద్ధరఁ దచ్చిరంబు బడ ♦ నేనె స్వకీయమహాకృపాణమున్. ౪౪౬

ఆ॥ తిరిగి యర్జునుండు ♦ తీవ్రబాణంబున, వానిశిరము లాగి ♦ పంచశరని
యెదుటఁ బడఁగవై వఁ నెల్లదుందుభులును, మొరసె గురిసె దేవపుష్పవృష్టి.

క॥ అప్పచ్చవిల్లుఁ డప్పుడు, గొప్పఁగఁ గొండాడి పైన్య ♦ కోటికిఁ బతిగా
నప్పార్థుని నొనరించెను, దిప్పక ఛత్రాసల యదు ♦ తండము గొలువన్.

తే॥ పిదప సర్వదావనిపతిఁ, వేగవంతుఁ, డాతురుష్కేంద్రగతిఁ గనిఁయదరి యధిక
బలులఁగొనితెచ్చి యప్పచ్చఁవిలుఁతునకిడి, శరణుఁగొరుచు మ్రొక్కుచుఁ సంస్తుతించె.

ఆ॥ అవల మృగహానుఁ ♦ డనడి మారంగదే, శాసెపుండు దంపన ♦ మల
మరుఁ కిచ్చె నిలులఁభరతభూవము గెల్చి, మరుఁడు ప్రాచీనమంగె నపుడు.

క॥ నదులును నదములు జలధులు, బెదరుచుఁ దక్షేజమునకు ॥ వే సేనల కా
మదనున కళ్ళాదులకును, గొదకొని మార్గంబు లిచ్చె ॥ గొంకక జనకా !

ఉ॥ ఆ సుమబాణుఁ డా వరుస ॥ నర్తి సమ స్తమునీంద్రపూజ్యకై
లాసగింద్రపార్శ్వమున ॥ లక్షణయుక్తముగాఁ జెలంగు బా
ణాసుంశోణితాహ్వాయపు ॥ రాంతిక మొందెను సేనతోడ నా
యాసురుఁ డట్టి యాదవుల ॥ నందఱఁ గాంచి దురాగ్రహంబునఁ. ౪౪౪

క॥ పండ్లం డక్షేహిణులఁ, గండ్రల దళివరులఁగూడి ॥ కందర్పునిపైఁ
దీండించెడి బలగంబులు, గండ్రకతా నట్లు సేయఁ ॥ గడఁగడిలోనఁ. ౪౪౫

తే॥ సర్వమంగళాయుక్తుడు శంకరుండు, నందివాహనాచూఢుండు నాకవిభుడు
శూలహస్తఁ డా బాణుని, మ్రొలకేగు, చెంచి యాతని కిట్లనఁమంచి నెంచి.

మ॥ భగవంతుండు బరాత్పరుండు నిఖిల ॥ బ్రహ్మాండనాథుండు గో
జగతీనాయకుండు బ్రహ్మతముండు ॥ సచ్చిత్త్రమీదస్వరూ
పగుఁడౌ కృష్ణుని యంశ ముప్సవముఁ ద ॥ ద్భ్రహ్మదినామంబులఁ
దగి మేమిట్టలఁ బుట్టియుంటిమి గదా ॥ దైత్యాప్వయోద్ధీపకా ! ౪౪౬

చ॥ మఱియుఁ దదచ్యుతాజ్ఞలరు ॥ మాళిధరించి క్రియాకలాపముల్
గరముగఁ జేయుచుండు మనఁ ॥ గానికఁ ద్వాదృశు లెట్లానర్పకీ
వఱకుఁ ద్వదీయ బాహువులఁ ॥ బాసిన సంగతి గుఱియుంగవే
మఱతువె ? బద్ధుడైన తన ॥ మన్నని నా యనిరుద్ధ విప్రుటల్. ౪౪౭

తే॥ కాన మీ దానవులకెల్ల ॥ మాననీయుఁ
డాతఁడంచు నెఱుంగుమా ! ॥ యదియుఁగాక
యతని పౌత్రుడౌ ననిరుద్ధుఁ ॥ డల్లుఁడుగద
పూజ వారికిఁ జేయునూ ! ॥ పోరు విడిచి. ౪౪౮

తే॥ లట్లుల హరబోధితుండయి ॥ నట్టి బాణుఁ
డాత్మజామాత ననిరుద్ధు ॥ నాహ్వా సల్పి
యర్చలం జేసి పారిబ ॥ ర్హంబు లొసఁగి
సైన్యయుతుడగు మన్మథుఁ ॥ సత్కరించి. ౪౪౯

తే॥ కోటిరథములు బదిపేలుకుంభు లైదు, లక్ష లశ్వముల్ గానికలను సమర్ప
ణంబుజేయఁగ నాతండు ॥ సంబరంబు, నంది సేనలతోడుత ॥ నచటఁ గదలి.

✠ పృథ్వీమ్నుం డలకాపట్టణమున కరుగుట. ✠

సీ॥ సందాలకానంద ॥ లండముగా నే న, గరమణికిఁ దివ్య ॥ పరిఖ యయ్యె
రత్నసోపానవి ॥ భ్రాజితప్రాదము లే, పుర బాహ్యవనములఁ ॥ బొల్పుఁగాంచు

గిన్నరగుహ్యకః ధీంపురుషాదు లే, వట్టణంబందున ధీ వలలుచుండు
సకలకళాకరః సాధరాజమ్ము లే, నగరంబునందున ధీ మిగులవెలుగు
తే॥ నాగకన్యలచే నొప్పు ధీ భాగవతివి, ధమున నే పురి రాజిల్లు ధీ ధనదపాలి
తమయి యేవీడు భాసిల్లు తత్పురిమున, కలక కరిగి కన్పంబుల ధీ నడిగె నంత.

చ॥ ధనదుడు దానవాంతకుని ధీ ధైర్యబలప్రతిభాప్రభావములే
గనియు నఖర్వగర్వమునః ధీ గయ్యముః జేయఁదలంచె స్వల్పుడౌ
ధనియ, మహాత్ముల దృఢావి ధీ ధంబునః జూచెడి నింక నాప్రభుం
డు నవనిధిప్రపాలకుడఁ టులే గరువంబుననుట వింతయే ? ౪౪౨

క॥ అంతట గుహ్యక కాంతుం, డెంతయు వాచించి దిట్ట ధీ హేమమకుటు నా
కంతుని దరి కంఠగ ధీ, మంతుఁ డతం డతనిఁజేరి ధీ మాటాడె నిటులే. ౪౪౩

తే॥ మదన ! యాదవనాయకా ! మావిభుండు, నన్నుదూతగఁ బంపె మీఁసన్నిధికిని
గాన నేజెప్పునంగతులే, వీరులార, వినఁగవేఁడెద ననియిట్లు ధీ లనియె జనక !

ఉ॥ ఎట్లుల దేవలోకమున ధీ నెల్లసురల్ సురరాజులందు ని
ట్లునరాసిపూజల మ ధీ హేంద్రు సుతుష్టుఁడేసి మెత్తురో
యట్లుల నీధరాతలము ధీ నందు నృపులే నను రాజరాజు లం
చట్టె యొనర్చి యర్చలను ధీ హర్షముఁ గూర్తురిట చెలుంగుమా ! ౪౪౦

క॥ అలకను బరిపాలించెడి, నలఘుడ నవనిధులకేనే ధీ యధిపుడ శివుఁడౌ
జెలిమిని జేసినవాడను, బూడను నగునాకు మీరు ధీ బలు లియ్యఁడగుక.

తే॥ కాని మీ యుగ్ర సేనుడఁ ధీ మానవసకు, నేను గప్పుంబు లియ్యనఁ టులె మరల
నడిగినం గయ్య మాడెవ ధీ నగునంది, యంబువలదని చెప్పెనో ధీ శంబరారి !

క॥ అనవుడు ప్రద్యుమ్నండును, విని యిపుడీ రాజరాజ ధీ విశ్వఖ్యాతుక
ఘను రాజరాజలమేల్చి, తిని బలు మాయుగ్ర సేను ధీ ధీరుఁడ గనెనే ? ౪౪౩

సీ॥ ఇంద్రాదిపూజల ధీ హేచ్ఛుగాఁ గైకొన్న, కృష్ణుని నీయత్నుఁ ధీ డెఱుంగఁడొక్కొ
వజ్ర సుధర్మను ధీ బారిజాతము హరి, కిచ్చుట నీయత్నుఁ ధీ డెఱుంగఁడొక్కొ
పాశి నీలాశ్వములే, బ్రణమిల్లి యాశౌరి, కిచ్చుట నీయత్నుఁ ధీ డెఱుంగఁడొక్కొ
సకలలోకంబులకఁ జక్కఁగా రక్షించు, కృష్ణుని నీయత్నుఁ ధీ డెఱుంగఁడొక్కొ

తే॥ మఱియు మాయుగ్ర సేనుని, మహితసభను, నిట్టికృష్ణుఁడు వెల్లుటఁ యెఱుంగఁడొక్కొ
యనియుఁ దత్ప్రేక్షితుఁడ నేను ధీ ధనదునకిదె, యిఘబలులనిత్తునని ధనుఁ వెక్కు పెట్టె.

తే॥ బిలసమేతలోకంబులు ధీ లలినిమోఁగ, దిగ్గజములు చలించెను ధీ స్థిరయువణఁకె
దారకంబులు ప్రాలెను, దత్సేరుండు, బాణమొక్కటి ధననుపైఁ బలుప నదియు.

ఉ॥ మించెడి దావదశార్వముల ధీ మించిన తేజన దిక్కులెల్ల వె
లిచుచుఁ బోయి యాతని శి ధీ భగ్గొడుగుగ మఱి జామరంబుల

ద్రుందినఁ దద్ధనేశ్వరుఁడు • దోడ్తనఁ గన్గొని యట్టివిలస రో
మించుచుఁ బుష్పకంబు వడి • నెక్కి రణాబాసరించు బిచ్చతోఁ.

గిం౬

కుబేర సలకూబరాదియోధపుంగవులు యాచవులతోఁ బోరుట

౪౪

ప॥ ఘంటానాదపార్శ్వమాలినామకమంత్రముక్తుడై ధ్వజంబువెంబడి సలకూబర
మణిగ్రీవపుత్రులు విరాజల్లుచుండ భయంకరాకారులును దనుత్రాణశిరస్తాణాం
గుళిత్రాణధరులును సకలశస్త్రాస్త్రశక్తిసంయుతులును హయవదన పంచాన
నానన శింశుమారముఖ, నక్రవక్త్రార్థపింగా ర్థకృష్ణోర్ధ్వకేశులును సగు వేలకొలంది
గనున్న యక్షకిన్నరాదులతోడను గజాశ్వరిధపత్తిసహితులగు సేనానులతోడం
గూడి వందిమాగధులు బ్రశంసించుచుండ శంఖభేరిస్ఫురంగవటహనులు మ్రోగు
చుండ నిర్గమించె. తత్సమయంబునం దత్సహాయార్థంబుగా యోగమహామహిమా
మయంబగు సిద్ధతేత్రంబునుండి ప్రమథగణంబులును డాకినీభూతభేలాశకూష్మాం
డోన్మాదసంయుక్తంబులును సవినియోగంబులును సగు మాస్త్రిగణంబులను బ్రల
యంబున సంవర్తకమేఘంబు లంబరంబు నాచ్ఛాదించుచు సచ్చెడివిధంబున భైరవ
రవంబు లవిరామంబుగా నొనర్చుచుఁ గోట్లకొలందిగ నేసెంచెడి విశాచరపిశాచ
బ్రహ్మరాక్షసభైరవాదులను దోడ్కొని మయూరాధిరూఢుడై కార్తికేయుండును
మూషికాయాఘండ్లై హేరంబుండును వీభద్రసహితంబుగాఁ జనుదెంచిరి. అత్తరు
ణంబునం దావిత్తేశుని బలంబులకును, జిత్తిజుని నైస్యంబులను మూరాహాంకిగ
నద్యుతంబగు తుములయుద్ధంబయ్యె. అయ్యెడఁ బరస్పరప్రయుక్తశస్త్రంబులచేతను
దచ్చరణోత్థితరజంబులచేతను సూర్యాంబరధరామండలంబు లాచ్ఛాదించంబడియె.
ఏతత్సమయంబున మణిగ్రీవుం డుగ్రుండె.

గిం౭

పంచచామరము! అరాతులకా శరంబు లేయ • నవ్వి యేగి వారివో

హరిధ్వజేభపత్తిసాదు • లన్నిద్రుంప రాధికా

వరాత్మజాతుడైన చంద్ర • భానుఁ డైదుతూపులకా

ద్వర్క దదీయకార్కుకంబుఁ • బాడు జేసి బైసుకక.

గిం౮

౪౪ తురగయుతంబగు రథమును, వరదశబాణంబు లేసిప్రవక్కులుగాక

ధరఁబడఁగూల్చిపయోదము, నెటిగాగర్జింప నల మణిగ్రీవుండు.

గిం౯

౪౫ అల్కను శక్తిని విసర మహాల్కవలెను నద్దివెల్లు • చుద్ధజనగా

నిల్కడ నరఁడెడచేతను, జుల్కనఁగొని దాని ధనదుఃచూలినఁ గొట్టె.

గిం౧౦

౪౬ తత్ప్రహరమునకు వాడుఁధరను సొమ్మసిలఁగ నలకూబర ప్రేరితులును బలులు
నైనరక్కసుల్ నర్మార్కునంబుడములు, గప్పినటుఁగప్పిరాతనిఁగాండములను.

౪౭ అంత దీప్తిమంతుండు మహాగ్రహమున, శాలెఖడ్గముఁగొని యక్షసైన్యములను
జొచ్చి ఖండించె మంచులకాజొచ్చి యినుఁడు, ఖరకరంబులఁజెండినకరణి నవల.

- ఉ॥ కొందఱు భిన్నశీర్షులయి ♦ కొందఱు భిన్నపదాంసహస్తులై
కొందఱు భిన్నకర్ణులయి ♦ కొందఱు భిన్నవిశాలవక్షులై
కొందఱు భిన్నవస్త్రులయి ♦ కూలిరి శేషులు వాటి రాత్రి త
ద్భృందమునం జసింపఁ గని ♦ యేపునఁ దన్నలకూబరుండునుఁ. ౧౧౩
- చ॥ అభయమొసంగి స్వీయులకు ♦ నట్టై గుణధ్వని వింట మాటికిఁ
సభయులుగా యదూర్ధ్వటులు ♦ సల్పి మహోచ్చయశేతనంబుతో
విభవముగాంచు స్వందనము ♦ వేయధిరోహణ మాచరించి భా
వభవచమూఁపతిఁ విజయు ♦ బాఁదియు వింశతిమార్గణంబులఁ. ౧౧౪
- క॥ కృతవర్మ నైదుతూపుల, హతినొనరిచి దీప్తిమాతు ♦ నధికబలుని విం
శతినాయకములఁ గొట్టఁగఁ, గృతవర్మయుఁ బాచశేఖుల ♦ నేనె నరనిపై. ౧౧౫
- క॥ అవి వడి నా నలంబున, కవచంబును ద్రుంచి దూతఁ ♦ గాశ్యపిలోనఁ
భుని వల్మీకములోనికే, దవిలి చనెడి ఫణులమాడ్కిఁ ♦ దశ్వరహతులఁ. ౧౧౬
- క॥ పుడమిని సరేడును సొమ్మనుఁ, బడుటను గని హేమమాలి ♦ వడి యరదముపై
నిడుకొని యావల కరిగెను, గడగడలాడిరి ధనేశు ♦ కాల్వరు లవలఁ. ౧౧౭
- ఉ॥ ఆదను మాని మంత్రులు మ ♦ హాబలశాలురునైన ఘోరికా
నాదుఁడు బాగ్యహాలియు రఁణంబున కేగి సువర్ణపుంఖముల్
భీదముఖంబులఁ బవన ♦ వేగము గృధ్రసుపక్షముల్ మహా
నాదము గల్గు తూపుల ఘ ♦ నంబుగఁ గొట్టిరి యాదవావళిఁ. ౧౧౮
- చ॥ పదపడి నర్జునుండు బ్రతి ♦ బాణము వేయఁగ నవ్వె వానితో
నెదురుచు ఓస్సులింగము ల ♦ హీనముగా వెడలంగఁ జెండి యా
చదలునఁ దిర్గు పెంగొఱవి ♦ చందమునఁ భ్రమియించి కోసులె
న్మిదిటికిఁ జైనిఁ ద్రోసె ధ్వజ ♦ మిశ్రతదీయరథంబులఁ ద్రుటిఁ. ౧౧౯
- ఉ॥ అష్టప యక్షు లా సచిపు ♦ లా నరమార్గణపంజరంబునం
దొప్పి నశించి రయ్యె ! యయ ♦ యో ! యిఁక నెయ్యది దిక్కుటంచు బ
లైష్ట్యచు యుద్ధరంగముఁ ద్య ♦ జించి పదంబుకొలందిఁ బాటఁగాఁ
దెష్టన భూతశత మరు ♦ దెంచెను గోట్లకొలంది భూవరా ! ౧౨౦
- తే॥ అటుల సనుదెంచి యయ్యవి ♦ యాహవమున
నరులఁ దునిమి నెత్తుఁ ద్రాగి ♦ శిరములఁగొని
కనుచు నటచుచు నవ్వఁచుఁ ♦ గనలు చెగురు
చాడుచుఁ బాడుచుండెడి ♦ నవసరమున. ౧౨౧
- చ॥ గదుఁడు బలానుజుండు గని ♦ కైకొని భీకరలక్షభారభృ
ద్దదను ఘనంబుకై వడిని ♦ గర్జనొనర్చుచుఁ దద్గణంబులఁ

ద్రిదశవిభుండు వజ్రమున ♦ దివ్యనగంబులఁ గొట్టినట్లుగాఁ
జదుపఁగఁ గొన్ని సొమ్మగొనఁ ♦ జచ్చెను గొన్నియు బాతఁ గొన్నియు.

ఆ! అట్లు భూతగణము ♦ లంతంబుజెందుట, వీరభద్రుఁడు గని ♦ వీరరసము
వొంగ నరుగుదెంచి ♦ ముద్గరంబును వాని, పైని విసరి జలము ♦ పగిదినఱచె.

క! అంత గదుఁడు తన గదఁగొని, పంతమునన్ వీరభద్రు ♦ పై విసరఁగ న
త్యంత మవిరెండుఁ బోరుచు, సంతమునన్ జూర్ణ మయ్యె ♦ నావల వారల్.

ఉ! జానుభుజాపదంబులను ♦ శైలములన్ బడఁద్రోసి గెల్పునే
మానసమందునం దలఁచి ♦ మల్లరణం బొనరించి రంతటన్
ధీనిధి వీరభద్రుఁడును ♦ దేకువతోఁ గరవీరమృగిణి
బూని పెకల్చి తద్గదని ♦ మోమున వైచి హసించె బెద్దగా.

గీ.౨౧

ఉ! అవ్వల యాదనోద్భటుఁ డ ♦ సంతబలుండు గడుండు తద్గిణి
చివ్వన లాగి కొంచలని ♦ శీర్షముపైఁ బడవేయ నాతఁడు
నొవ్వక తద్గదం గొని వి ♦ నోదముగా నొక లక్షయామడల్
తీవ్వన నెట్టఁ బిమ్మట ధ ♦ రితినిఁ గూలిన తద్గదండును.

గీ.౨౭

క! ఇంచుక చింతించుచు నే, తెంచెయ్యు దద్వీరభద్రుఁ ♦ ద్రిప్పుచు దివిపైఁ
బంచె నొక లక్షయామడ, లెంచఁగఁ బ్రద్యమ్నబలము ♦ లెల్ల భూపా !

ఆ! వీరభద్రుఁ డంత ♦ వినునుండి శైలాన, శైలశృంగమారుఁ ♦ గూలి సొమ్మ
నొక్కగంటకాల ♦ మొడలనుదెలియక, యుండె నవల వినుమ ♦ యుర్వరేశ !

వ! మహాబాహుండు గా త్తికేయుండు క్రుద్ధుండై యుద్ధరవేగంబుతో
యుద్ధరంగంబున కేతెంచి యనిరుద్ధసాంబులం దెగటార్చి శక్తిసుంతంబగు నొక్క
శక్తిం బ్రయోగింప నయ్యాది సత్వరంబునం జని యవ్వారల తేకుల నుసిజేసి వేయి
గణంబులను సహస్రహయంబులం బోకార్చి లక్షవీరులం బరిమార్చి సాంబుని
నొప్పించి దశదిశల వెల్లించుచు బుస్సలుగొట్టుచు వల్క్యంబుఁ బ్రవేశించు పన్నగంబు
విధంబున భూతలంబునం జొచ్చె అంత సాంబుండు శింజినీఘోషం బాచరించి
యొండుకాండంబు నివంగంబునుండి శైకొనునంతలో నది దశబాణాబులయ్యె.
అవి ధనువున ననుసంధించుతఱిని శతబాణంబులయ్యె. కూర్చినపిదప నా నూరు
రోపంబులు వేయి తూపులయ్యె తనోక్షణసమయంబునం దవియే
లక్షమార్గంబులై తత్పరంబునం గోటిపృష్ఠతక్కులై యనంతరంబునం దసం
ఖ్యాకంబులగు బాణంబులై చెలరేగి యరాతివీరులఁ గోట్లకొలందిగ ఖండించె.
అప్పు డమృహాసేచుండు తత్ప్రహరంబున భిన్నాంగుండై యించుక వ్యాకుల
పడుచుండ,

గీ.౨౯

తే॥ సకలశస్త్రాస్త్రసహితుండు • సర్వభూష
ణాంచితుండు జతుర్భాహుండు • నాఖువాహు
నాధిరూఢుండు గార్తికే • యాగ్రజుండు
ఫాలచంద్రుండు గజవక్త్రుఁ • డాలమునకు.

౧౩౦

తే॥ వచ్చి పరశురామునివలె • బరశువునను, బాశమున సంకుశంబున • వైరి వీర
వాజి రథ రథి బలములఁబగ్గిఁగల్పి, సరథు సాంబునిఁ గొని కొట్టు సమయమందు.

చ॥ బలములతోడనున్న సుమ • బాణుండు గన్గొని వింతఁ జెంది యి
ట్లల యనిరుద్ధనామకసు • తాగ్రణికాఁడె? సుధీ! యితండొ యా
వలమురితాల్పుపాలున భ • వంబుచు బొందినవాఁడు వీనిని
గలువఁగలేరు వేల్పులిక • గల్తురొకో మనబోటివా రిలక?

౧౩౧

చ॥ ఇతఁడెటనుండు? నందు నలు • వేని పరాజయ మొందఁబోదు ము
న్బితిగళగేహమందు నల • శ్రీహరి యిచ్చె వరంబు వీనికా
కతమున గెల్పిటక మనకుఁ • గల్గదు కావున నిందునుండి యీ
ధృతియుతు నాఖువాహనుని • నెట్లా తొలంగ నొనర్పఁగావలెక.

౧౩౨

క॥ అందుల కొక్క యుపాయ మునుందల వచియుతుఁ జండ • మాఛ్చారమువై
యెందాక నీబలంబుల, మ్రుంది తునె యంతదాక • మనలక లెటుమా! ౧౩౩

క॥ అప్పుడు తప్పక విజయం, బొప్పును మనకనఁగ నట్టి • యుత్కటబలుఁడొ
నప్పచ్చిల్లుబిడ్డఁడు, గొప్పబిడాలముగ మారి • కొంకక కింక.

౧౩౪

తే॥ విష్ణుమాయను గణపతీవీక్షణములఁ, బడక భీకరపూతృతుల • ప్రాకటముగఁ
జేయు చాఖుసమ్మృఖముఁ జెంది గోళ్యఁ, దన్మృఖముఁ జీల్పఁగడఁగెనుదత్తరమున

క॥ ఉందురు వాలోకించుచు, బొందివిడుచునంత భయముఁ • బొంది విడి యనిక
వందురుతోఁ గాల్కొలఁదిని, సందులకుఁ గొందులకును • జన నోతువునుక.

తే॥ స్థూలరూపమునఁ దలుమఁ • దొడఁగ నద్ది, దిశలకుఁ విదిశలకును • దేవనాగ
భూతలములకుఁ జెనె గజఁముఖునితోడ, బుష్పశరుఁ డదులనుద్రుండుఁబూనుకొనియె

ఉ॥ అప్పుడు విస్మయంబు బ్రమ • ధాదులు వొందిరి పుష్పకంబునం
దొప్పకుజేరుఁడుక గని యొ • హోయని గౌహ్యకి మాయసల్పివే
గొప్పధనుస్సుఁ గొంచుఁ దల • కుంభిని సోక మహేశు మ్రొక్కి బ
త్తెప్పలఁగన్న మంత్రయుత • మేదురవర్మముఁదాల్చి పెల్లునక.

౧౩౫

తే॥ బాణసంఘంబువైరుల • వైని వైవ, నవ్వి సంవర్తకాభము • లాశ్రయము
నందునం దటిత్సవములఁనరుగుదెంచి, క్రమ్ములీలను వ్యోమంబుఁగప్పిమిగుల.

క॥ కరికరనిభబిందువులక, గురిసెను బాహుళములను • గూడుచుఁ ద్రుటిలో
ధరణి నకూపారంబులు, బఱిగి భయంకరముగాగఁ • బాటఁదొడంగెక. ౧౩౬

చ॥ అదియునుగాక జీవసహి • తాద్రులు గన్నడె నందు నత్తత్తి
యదువులు ప్రాకృతుల్ బ్రలయ • మంచుఁ దలంచి భయంబుఁబొంది త
త్కదనము వీడి కార్ముగని • కాయము వాఱఁగవైచి కృష్ణ ! యం
చదనముగా స్మరించి రపు • దా యమవస్యఁడు మస్మధుండును. ౪౪౯

తే॥ గౌహ్యకీమాయ యదియనికరముదలఁచి, సర్వమాయోపమర్దిని, సాత్త్వికీయును
నగు స్వవిద్యను ధ్యానించి, యంగజాత, బీజముఁ తూపునడుమను, నోజఁగూర్చి.

క॥ ప్రణవత శ్రీ బీజంబును, బ్రణవము దన్ముఖమునందు • భాసిల వింటఁ
గుణమెక్కఁ పెట్టి నారా, యణునిం ధ్యానించి వేసె • హః హః యనఁగఁ. ౪౪౯

తే॥ దాన గౌహ్యకీమాయ యథాయథలుగ, నయ్యె నివిచేతఁ జీకట్టులఁగినటుల
నద్ది గాంచిన రాజరాజదరి స్వపుర, మునకు యత్సులతోఁగూడి, పోయె నవల.

క॥ చల్లిరి పూలను దద్రతి, వల్లభుపై నెల్లసురలు • బరమముదముతో
నెల్లరు జయజయరవములఁ, బెల్లుగ నెనరించిరి యదుఁ వితతులు నవ్వె. ౪౪౯

✽ కుచేరుం దోడి బలులిచ్చి ప్రద్యుమ్నుని బొగడుట. ✽

వ॥ అత్తరుణంబున నవ్విత్రేకుం దుత్కటసంతోషంబుతోఁ జతుర్దంత
యుక్తంబులై యచలంబులతో డీకొనంజాలిన ద్విలక్షగజేంద్రంబులను, ముక్తా
తోరణభాసురదళిలక్షరథంబులను, సూర్యవర్చస్సుమన్వితంబులగు శతహయంబులను
జంద్రవర్చస్సుమపేతంబులగు దళార్చుదాశ్వంబులను, స్వర్ణవర్ణయతంబులగు శత
తురగంబులను, జతుర్లక్షయావ్యయానంబులను, బంజరస్థంబులగు ద్విలక్షశాస్త్రా
లంబులను, గోటిచిత్రమృగంబులను, గోటిగవయమృగంబులను, గోటిమృగయాసార
మేయంబులను, గీరశారికామరాశేతరవత్సుల నొక్కొక్కలక్షను, నెనిమిదియోజ
నంబు లెత్తును, దొమ్మిదియోజనంబుల వెడల్పును గలిగి లక్షస్వర్ణకుంభంబులతోఁ
దేజర్లినదియు విశ్వకర్మనిర్మితంబును, గామగంబును, జాంబూనదశ్చంగభాసురం
బును, సహస్రప్రభాకరప్రతీకాశంబును, విష్ణుదత్తాఖ్యంబును నగు విమానంబును,
సహస్రకులవృక్షంబులను, శతకామధేనువులను, శతచింతామణులను, స్వర్ణచే
లోహంబునైతము బంగారుగావించు శతదివ్యాశ్మంబులను ఛత్రచామరసమేత సువర్ణ
సింహాసనశతంబును, నమృతపాత్రశతంబును, రత్నఖచితభూషణంబులను, దివ్యాం
బరరత్నకంబళంబులను, నానావిఫలంబులను, నైకవిధశస్త్రాస్త్రంబులను గింజలో
పేతపద్మమాలికలను మత్తేభంబులమీఁదను, నరులమీఁదను వేసి మోయించుకొని
తీసికొనివచ్చి ప్రద్యుమ్నుని జాటివచ్చి యవ్వనిని సమర్పించి నవనిధులఁగూడ
నొసంగి కృతాంజలియై యిట్లు స్తుతించె. ౪౪౯

నుముఖీవృత్తము! మనసిజ! మార! ♦ మహాత్మయతా!

వనరుహనేత్ర! ♦ పరాస్తపరా!

జనపతివర్య! ♦ సమస్తవిభూ

వినతు లోనర్తు! విధేయుడనై.

౫౪౮

తరళ! జలజలోచన పుత్రకాగ్రణి ♦ శౌర్యధైర్యసమేతునిఁ

బలుని రుక్మవతీమనోహరు ♦ బాహుదాది విభూషితుఁ

గలశబ్దప్రముఖర్షి పూజితఁ ♦ గంబుకంతు రతీశ్వరుఁ

జలచరద్వజ లోకజేతను ♦ సంస్తుతించెద భక్తితోఁ.

౫౪౯

పంచచామరము! అనాదిమధ్యనాశనా! స్వ ♦ యంప్రభాస్వరూప! యో

యనాధనాథ! భక్తవత్స! లా! యనన్యజా! ప్రజా

మనోభిరామ! కామ! భూమ! ♦ మానసియ! సుందరీ

మనోహరా! పరాత్పరా! ♦ మాళితోడ మ్రొక్కెదఁ. ౫౫౦

క! చేయుచునుంటిని జేసితిఁ, జేయగలను నిద్రి నీకుఁ ♦ జెందిన దదియో

నాయది యీతఁడు మిత్రుం, డాయన యాగర్భశత్రుఁ ♦ డని చెప్పటయుఁ.

తే! నేను భోగిని దుఃఖవి ♦ నీవనుట య,హంకృతిని మమతను గల్గి ♦ నవి జనుండు

బ్రహ్మతీకాలాశయాంగజఁప్రబలగుణము,లను సుబద్ధుడై చెడుపనులొనరుచుఁగద.

ఉ! కాచమునందు బాలు నిను ♦ కక సలిలంబును ద్రాట సర్పముఁ

జూచినచాడ్పునం గనుల ♦ శుంతలేజూడక మీప్రభావముల్

జూచితి మిమ్ము హేలమెయి ♦ సొంటుల నాయవి వాపి దేవరా!

నీచరణారవిందముల ♦ నిచ్చలుగొల్పెడి భక్తి నీయనే!

౫౫౩

క! జ్ఞాననిధిసమాగమమును, జ్ఞానము వైరాగ్యయుతము ♦ సాయుజ్యంబుఁ

నూనశరా! కరుణామతి, దీనుడనగు నాకు నిడవె! ♦ దేవ! యనంగఁ.

తే! అంగభవుఁ డట్టులగుగాత ♦ మంచుఁ బలికి

యభయమిడి పద్మరాగంబు ♦ హాటకమణి

మయము ఛత్రచామరభాస ♦ మానము నగు

సింహావీతంబు నొసఁగ నా ♦ శ్రీదుఁడు గొని.

౫౫౪

తే! ఆతనిఁ జాటివచ్చి ♦ యనుమతిఁ గైకొని, యాత్మమందిరమున ♦ కరిగె నవల

నితరరాజు లండఁజెఱిఁగి తజ్జయమును, బలుల నిడిరి మాని ♦ భండనంబు.

శ్రీ మత్సమంతు కింపురుషఖండంబు గెలుచుట. శ్రీ

ఉ! ఆతరువాతఁ బంచశయఁ ♦ డాత్మబలంబులఁగూడి సాగి

గోష్ఠిషపట్టణంబునకు ♦ శూరులు దల్లడిలంగ దుందుభుప

బ్రాతిగ మ్రోయనేగ నటు + వైనిఁ దదీశుఁడు భోమదైత్యసం
జాతుఁడు నీలుఁడుఁ బెదరి + శౌరికుమారున కిచ్చెఁ గానుకల్.

౧౫౭

క! అవి గొని మరలెడి మరుతో, ద్వివిదకపి మున్నుదెబ్బ + దినన కినుకచే
జవమునఁ దత్తురివాకిటఁ, గవిసి దళంబులను గోళ్యఁ + గాడ్పడఁజేసెఁ. ౧౫౮
తే! మఱియుఁ దల్పి పి తోఁకతోఁనరదమాలను, గట్టి లవణాబ్ధినిఁ నెట్టికరులహరుల
గరములఁ బట్టి నింగికిఁబఱపి బలిమి, నగ్గలంబుగ గర్జింపఁనా మరుండు. ౧౫౯
చ! కనుఁగొని వాఁడు శత్రుఁడని + గట్టిగ నెంచి గ్రహించి శార్దూముఁ

ఘనముగఁ డంకరించి యొక + కాండమువేయఁగ నద్ది తల్కపిఁ
గొని దివిఁ ద్రిప్పి పల్కఱును + గొంకక పూర్వవిధిఁ స్వకస్థలం
బునఁ బడునట్లు బంచి మఱి + పుష్పశరేషుధిఁదూతె భూవరా !

౧౬౦

ఆ! అంత మదనుఁ డచట + నక్షోహిణీశత, సహితుఁడగుచు సాగి + సాలజాల
వల్లరీసహస్ర + పత్రలసత్సరః, కలితదేశములను + గలయఁ గాంచి.

౧౬౧

ఆ! యక్షుడివ్వమార్గ + మందునం జని చని, హేమకూటభూధ + రేంద్రమునకుఁ
గ్రిందవెల్గుచున్న + కింపురుషులఖండ, మునకు ముఖ్యమైన + పురికి నరిగె. ౧౬౨

క! అంతటఁ గింపురుషులు రతి, కాంతాగమనంబు భటము + ఖంబున విని య
త్యంతముదంబును గని యీ, వంతునఁ బల్కాడి రార్య + బహులాశ్వవిభూ !

సీ! లఖలాండపతియైన + హరి పుట్టియుంట యా, దవకులంబంతయు + ధన్యమయ్యెఁ
బరమేశ్వరుండైన + హరి చరియించుట, దన్మధురాపురి + ధన్యమయ్యె
గోలోకవిభుఁడు ముకుందుఁడు దిరుగ బృం, దావనంబును బహుధన్యమయ్యె
హరిదంతభరితత + ద్యశమును గొనియాడి, తత్త్రిలోకంబులు + ధన్యమయ్యె

తే! దానమానరాసాది లీలానికరము, గృష్ణుతోఁగూడి కావించియెల్లగోపి
కలును రాధయు ధన్యులై, రలయమునయు, దద్ధృషీకేశునకుఁబుట్టి, ధన్యమయ్యె.

తే! మఱియుఁ దద్దర్శనస్సర్వ, మననములను, నెందఱో తపోధనులు నఁహీనమతులు
దీనులును ధన్యులైరిగా + దే! తదబ్జ, నాభు మ్రొక్కుచు నుండు మఁనారతంబు.

ఉ! ఆ యరవిందలోచనుఁడు + యాదవవర్యుని నుగ్రసేనునిఁ
జేయుచు సార్వభౌమునిగ + శ్రేష్ఠతరంబగు రాజసూయముఁ
జేయఁగఁజెప్పి దిగ్జయముఁ + జేయఁగ స్వీయకుమారు మారునిఁ
దోయజనేత్రు నీఘనునిఁ + దోయములఁ జతజేసి పంపెఁగా.

౧౬౩

ఉ! కాపున నీబుభుఁ మనము + గన్నులపండువగాఁగఁ గాంచి సం
భావనజేసి యిత్తటిను + పర్వులకందని ధన్యతఁ గనం
గావలె నంచు నందఱటు + గాన్కలొసంగి నమస్కరించి రా
శ్రీవిభునూనువర్యుఁడు వః శీకృతశత్రుఁడు పుష్పబాణుఁడు.

౧౬౪

తే॥ నిజవిశదయశఃకథలను నిర్మలమగు, ముజ్జగంబుల వెల్లింఁచె బూర్ణ చంద్ర
రశ్మిమిలితదుగ్ధాబ్ధిస్ఫుర త్రరంగములను గరి విస్తృతిగ సల్పు పోల్కి జనక !

చ॥ నుటియుఁ దదచ్యుతాత్మజుఁ డ ॥ మందనిజామలకీర్తిగానమున్
బారిఁ బారి నాలకించి బహు ॥ మోదముఁజెందియు నట్టి కిం
పురుషుల కర్థమాలిమణి ॥ భూషణకుండలహార బాహుదాం
బరవలయోర్మికాదులఁ గృపామతి నిచ్చి బహూకరింపఁగాన్. ౧౭౯

ఆ॥ రాజధానియైన ॥ రంగవల్లీపురి, నుండి తదివ్వభుండు ॥ దండివాఁడు
నగు సుబాహుఁడరిగి యంగజనిక మ్రొక్కి, బలల నిచ్చి యవలంపాధిపేంద్ర!

ఉ॥ వారిజనాథసూనుఁడు ను ॥ బాహునరేంద్రున కిట్లు పల్కెనో
ధీర ! త్వదీయపట్టణము ॥ దివ్యము దీనికి రంగవల్లియన్
జేరెటుగల్గెనో? యెవరు ॥ వెట్టిరో? యీయభిధేయమంతయున్
మీరలు నాకుఁజెప్పవలె ॥ మీ ర్వినియంగదురు మున్ను దీనినిగ. ౧౮౦

చ॥ ఆనఁగ సుబాహు విట్లనియె ॥ నంగజ ! పూర్వము క్షీరవారిధిన్
దనుజులు నిర్జరుల్ గలిసి ॥ ధైర్యముతో మధియించుకాలమం
దనఁ బదునాల్గురత్నములు ॥ దోచెను వెండియు నందున్ గ సుధా
కి నదురుకుంభమున్ బొడువఁ ॥ గా వనజాక్షుఁడు శ్రీరమేశుఁడన్. ౧౮౧

తే॥ కన్నులారఁగఁ గన్గొనఁ ॥ గౌతుకమున, నలని కన్నులఁగాఢెడి ॥ నశ్రువు లల
కలశమందునఁ బడుటచేఁదులసియ నెడి, తరువు తత్ఫలక జనియించె ధరణినాథ!

ఉ॥ ఆరమణీయశాఖ కల ॥ యంబుజనేత్రుఁడు రంగవల్లియన్
జేరిడె హేమకూటమను ॥ పెద్దమహీధ్రముక్రింద నద్ది యె
ప్పారుచునుండు నిప్పటికి ॥ నాలరునామమె మత్పురాఖ్యయై
కీరితికెక్కె నీయగము ॥ కేవలఁ జూపునటం చెఱుంగుమా ! ౧౮౨

చ॥ వినుము మతోక్తసంగతిని ॥ వీరవరుండు మహానుభావుఁడన్
దినమణిముఖ్యశిష్యుఁడు ను ॥ ధీనిధి రామభటుండు నంజనా
తనయుఁడు నిత్య మచ్చటికి ॥ దర్శనముం బొనరింప నార్చి మే

లు"నిఁగొని వచ్చెడిగ్ హరిత ॥ నూభవ ! యంచు వచింప నాలఁడున్. ౧౮౩

వ॥ ఆనందించి తత్ఫలంబున కేగి తద్రంగవల్లీభూరుహవరంబును సందర్శించి
ప్రదక్షిణంబు లాచరించి నమస్కరించి యట సిగ్గమించి హేమకూటతటీభూతం
బును, సింహశరభశార్దూలచిత్రకవన్యభశివోల్లాకాది సింహావధూషితంబును,
భృంగారీభృంగర్పుంకారసంకులంబును, గృష్ణాహరీతకీచల్లీకీచకాశ్వద్ధమందారాది
భూరుహబంధురంబును, బహుభయంకరంబు నగు మహారణ్యంబునుండి నడచెడి
తిరుణంబునం బదియామడల పొడవుగల సర్పం బొందు దారుణగరళమయంబులగు

పూర్వార్థంబులతోఁ జనుచెంచి మజ్జేభంబుల మ్రొంగుటం గని యాదవులు హాహా
కారంబులం గావింప భాను, స్వభాను, స్వర్భాను, ప్రభాను, భానుమ, చ్చంద్ర
భాను, బృహద్భాను, రతిభాను, శ్రీభాను, ప్రతిభానువులను సత్యభామానుమా
రులు పదుగురు బహుతీష్ణాజిహ్వాగంబుల నాజిహ్వాగేంద్రంబును మ్రుందింపఁ దత్క
లేబరంబునుండి దివ్యగంధర్వం డొకండు బయలు వెడలి ప్రద్యుమ్నునకు సమస్క
రించి సురలు విరులం గురియుచుండ విమానంబెక్కి దివంబున కేగెనని వచింప
బహులాశ్వం డాగంధర్వం డెవండో యాతని కాఫణిరూపం బేకతంబున వచ్చెనో
తెల్పుమని ప్రార్థింప నారదమహర్షి యారాజుని కిట్లనియె.

౫౭౬

తే॥ ఆర్షిషేణుడనెడి ♦ సలఘగంధర్వని, పోరుడును దివ్య ♦ సుందరుడగు

సుమతి హనుమదరికి ♦ శుద్ధరామాయణమును బంపవచ్చె ♦ బూర్వమందు.

ఉ॥ ఆతతహేమకూటగిరి ♦ యందున నాహనుమంతుఁ డాధరి

శ్రీతనుజామనోవిభుని ♦ శ్రీదు సలత్కణ రామచంద్రు వి

భ్యాతీనిఁ గల్యణము మొదలు ♦ యానుయుగంబు గతించుదాఁకఁ బూ

జాతీతిఁజేసి సేవలను ♦ సల్పును నిత్యము నట్టివేశలోక.

౫౭౮

తే॥ అతిభయంకరపూర్వత్వత్పల్లగలముగ, ఫణివిధంబునఁజేయుచుభక్తిభంగ

మును ఘటించు నా సుమతినిఁగనుచుఁ గడలి, సర్పముగ నీవు గమ్మనఁశాపమిచ్చె.

క॥ అంతట సుమతియు వెత హనుమంతుని పదమలను వ్రాలిఁమన్నింపుము నా

మంతువు! భగవంతుండవు, తులవనక హనుమ కడుప్ర ♦ సన్నం డగుచుక.

చ॥ అరుసముతోడ ద్వాపరయు ♦ గాంతమునందున దిగ్గయార్థమై

యరిగెడి కృష్ణపుత్రులు మ ♦ హశుగపంక్తినిఁ బాఁపరూపుతో

వలలెడి నిన్నుఁజెందెద ర ♦ బద్ధముగా దిది యల్ల నీవు శ్రీ

కరభవదీయరూపమును ♦ గాంచెదవో సుమతీ! యథాస్థితిక.

౫౮౦

చ॥ అని కరుణింప నాసుమతి ♦ యారహి సర్పముగా జనించి యా

వనరుహలోచనాత్మభవ ♦ బాణపరంపర గిట్టె నెమ్మదిక

గనఁగ మహాత్మశాపము సు ♦ ఖంబులొసంగు వరంబుగాదె? యో

జనవర! యంత నా కుసుమ ♦ సాయకుఁ డచ్చటనుండి వేడ్కతోక.

౫౮౨

నీ॥ ఎచ్చట మానవు ♦ లేడులు పదివేలు, సనుదాఁకఁ జక్కగా ♦ మనియుచుందు

రెచ్చటఁ బురుషు ల ♦ హీనగజాయత, బాధబలంబుతో ♦ వలలుచుందు

రెచ్చటఁ ద్రేతతో ♦ నెల్లవిషయముల, నీడగుచుక గాల ♦ మెసఁగుచుండు

నెచ్చట నుదకం బమృతమతోఁ దుల్యమై, స్వచ్ఛతమంబుగాఁ ♦ బాటుచుండు

తే॥ నెచట నవరత్నముల్ వుట్టు; నెచట నిత్యయౌవనిభూషితలగుచు; నతివలుండు

రెచట సర్వభూరుహలతఁలెచ్చియుండు; నల్ల చైత్రదేశములకు ♦ సరిగె నవల.

తే॥ తత్ఫలంబునకుఁ రాజభానియగు “వ, సంతతిలక” యుఁ పురినుండి శౌర్యధనుఁడు విభుఁడు శృంగారతిలకుఁ డాత్మభువుతోడఁ గలహమాడ నేతెంచెఁజై త్రులనుగూడి

వ॥ అత్తరుణంబున సాంబ, సుమిత్ర పురుజి, తృతజి, తృహస్రజి, ద్వీజయ చిత్రకేతు, వసుమ, ద్రవిణ, క్రతువులను జాంబవతీతనూభవులు బదుగురు నదిరించి నారాచంబులం బ్రయోగించి జగం బంధమయంబు గావింప వైరులు గోలాహలం బులం జేయుచుఁ బోరుమాని పాటఁగడంగుటఁ దద్యాపుండు గాంచి రోపించి మించి మత్తేభంబునం దధిష్ఠించి త్రిశూలంబు గ్రహించి సాంబుని వక్షంబును బొడిచి కోదండనిర్గతంబులగు కాండంబులతో నితరవీరులను జెల్లాచెదరుగాఁ జెండి మహారణ్యంబునం బ్రవేశించి దహించు వైశ్యానరుని విధంబున నేకకుండయ్యు విజృంభించుట నాలోకించిన గదుం జేతెంచి మదోత్కటంబగు సమ్మతంగంబుఁ దొండంబునుబట్టి దూరంబున భూతలంబునం ద్రోయ నాశృంగారతిలకుం డిలఁ గూలి క్రమ్ముత తేచి భయభీతుండై యర్బుదతురగంబులను, లక్షరథంబులను, నయుతేభంబులను దీసికొనివచ్చి యాప్రస్థమున్నకు నర్పించి యొరిగలం గావించె. ఇట్లు కింపురుషఖండం బామస్థధుండు జయించి నివాదదర్శితంబులగు మార్గంబుల నడిచి క్రమముగా సర్వసంపత్కరంబగు హరివర్ష నామక ఖండంబున కేగ. ౧౮౧

పృథ్వీమ్నుండు హరివర్షంబును జయించుట.

తే॥ అందు నిషధనామకగిరియమగు నచట, వీరకోదండటంకారఁ ఘోరరవము లక్కజంబుగ జనియించె, నమితభయముఁ గలుగఁజేయు నొకానొకఁ కాననుండి.

తే॥ క్రోశమాత్రదేహములతోఁ గూడు పెద్ద గ్రద్దలుఁ దీక్ష్ణతుండముల్ గలుగు గరుడు లరుగుదెంచి తుదాధతోఁ గరుల హరుల నై నికుల మింగఁదొడఁగ నాసమయమందు.

౧౮౨

తే॥ గగనతలము ఖగంబులం గప్పఁబడుట, యాదవులు భీతిజెండి హాహాకృతులను నల్పుటఁగని మదనుం డనల్పపన్న, గాశనాస్త్రరాజము వైచేనపుడు వడిని.

మ॥ అల బాణంబున వైనతేయుఁడు వి హంగాధీశ్వరుం డొంది దీ ప్తులచే వెల్గెడి దీర్ఘ పక్షములతో భూర్యగ్రకృన్నా సతో నల దాక్షాయ్యకులింగతార్క్ష్యముల సం హారంబు గావింపఁగాఁ బులుగుల్ గొన్ని భయమ్ముతో దెసలకుఁ బోయె సహారంబులై.

ఉ॥ పిమ్మట నచ్యుతాత్మజుఁడు స్వీయచమూయుతుండై దశార్ణ దే శమ్ముల కేగఁ దద్విభుఁ డ సాధ్యబలుండు శుభాంగనామకుం డమ్మరు చండపౌరుషము వ్యాసముఖంబున నాలకించి క ప్తములతో దశార్ణగత భద్రతరంగిణిఁ దాటి నమ్రతఁ.

౧౮౦

తే॥ మరునిదరిశేరి యా బలుల్ సరగ నిచ్చి, యెనుపదిజేసె నంత నా॥యంగజాతుఁ
డా బలిష్ఠ నిష్కా॥శాంబి॥యనడి రాజ,ధానినుండి యేతెంచిన॥వానిఁ గాంచి.

క॥ ఓయి శుభాంగా ! యెట్టుల, మీ యవని దశార్ణ మయ్యె ॥ మేధావి యెవం
డి యభిధానముఁ బెట్టెనో?, యాయెడ వచియింప నాకు, నేఁ బ్రార్థింతుఁ.

ఆ॥ అన శుభాంగుఁ డిట్లు ॥ లాడె నృసింహుఁడు

మును హిరణ్యకశిపుఁ ॥ బోరి త్రుంచి

భక్తు నతనిపుత్రుఁ ॥ బ్రహ్మాదుఁగూడి యి

ట్టి హరి వర్ష మునకు ॥ తీవి వచ్చి.

౫౩

క॥ నిలిచియుఁ బ్రహ్మాదున కిటు,బలికెను శాంతుడెపు ముఖ్య ॥ భక్తుడవగు నీ
యలఘుపిత॥ జంపితి నని, కలగకము ! కులక్షయంబు ॥ గావింపనుగా. ౫౪

క॥ అని ముదమున నను నరసిం,హుని కన్నులనుండి కాటి ॥ యుదకంబు లట

ఘనమంగళకరమైన కొ,లనుగాఁ బాఱంగఁదొడఁగె ॥ లక్ష్మీపుత్రా ! ౫౫

తే॥ దాని దర్శించి ప్రహ్లాదఁ,డానృసింహు, నిటుల నడిగెనో నరసింహ ! యేను వుట్టి
యమృతబ్బను సేవింప,నైతిఁగాదె, యిట్టిదోషంబు లెట్టుల ॥ నేగుఁ జెపుము !

వ॥ అనవుడు శ్రీనరసింహుండు పుత్రా ! నాహర్ష బాష్పంబిట మంగళాకరంబై
సరోవరంబుగా నుద్భవించెగాదె ! ఇందు మజ్జనం బాచరించి మాలాపితలయు
భార్యా, సంతాన, గురు, సుర, భూసుర, ప్రపన్నర్షి, పితృదేవతలయు ఋణంబులం
బడింటిని దీర్చి కృతార్థుడ వగుము. ఎవండైనను నిందు స్నాతుండైనచో వాఁ డాద
శముణులనుండి విముక్తుం డగునని వచింపఁ బ్రహ్లాదుం డాహ్లాదంబుబొంది యందు
నీరాడి యన్మణియై యిప్పటికి నానిషధాచలంబునుండి యేతెంచి యందు జలకం
బాడి బోవుచుండును, తత్ప్రభృతిఁ ద తీర్థంబునకు దశార్ణ మోచనంబనియు, దదేశం
బునకు దశార్ణ దేశంబనియుఁ బ్రసిద్ధి గల్గెనని వక్కాణింప నక్కందర్పుం డెక్కు
వగా సంతోషించి యాతీర్థంబున స్నానం బొనరించి దానంబులం గావించె. ఈదశా
ర్ణ దేశచరిత్రంబు వినువా రాపదిముణుంబులం దీర్చి ముక్తిపాత్రు లగుదురని చెప్పి
వెండియు నిట్లనియె.

౫౬

✽ మరుం డుత్తరకురుఖండంబును జయించుట. ✽

చ॥ ఉరనుఁ డతండు మేరుగిరి ॥ కుత్తరభాగము నందునున్న యు

త్తరకురుభూమి వృద్ధిసహి ॥ తంబును దివ్యము శృంగవద్ధరా

ధరవరపార్శ్వభాసురము ॥ దద్ద జయింపఁ దలంచి సాగె శ్రీ

కరమగు గంగలోన నవ ॥ గాహనముం బొనరించి యాస్థతో.

౫౭

క॥ వారాహీనగరంబును, జేర గుణాకరుఁడు బలుఁడు ॥ శిష్టుఁడు నదూభ

దారుఁడు సప్రమాట్టురుసం,భారామరమానివరులు ॥ భాసిల్లంగఁ.

౫౮

తే॥ దశమహాయమేధయాగంబుఁదమినిఁజేయఁదలఁచి నీలకంఠాంచితధవళతురగ
మును దశాక్షాహిణీయుతుఁడనయు వీరధన్వఁ దద్రక్షుకుగఁ గూర్చితద్దవిడిచె.

ప॥ అప్పుడు వీర చంద్రాశ్వసేన చిత్రగురు వేగవ దామ శంకు
వను, శ్రీమ త్కుంతులను నాగ్నజతిసుతులు బదుగురు నాలోకించి యాహాయం
బును బట్టి యిది విడిచిన వాఁడెవ్వఁ? డని పలుకుచు స్వనైస్యంబులం జేరం బ్రద్యు
మ్నండా యశ్వగళంబందలి పత్రంబుఁగాంచి విస్మయంబుఁ బొంది యాయుధపాణు
లగు యాదవులకుం జూపింప వారు నచ్చెరువొందెడి తరుణంబున. ౬౦౦

ఆ॥ దానిఁగాచుసేన ధత్తురగంబును, వెదకికొనుచు వచ్చి మదననైస్య
భూలి రేగుచుంటుందూరంబునం జూచి, నిలిచి వింతఁబొందిపలికి రిటుల. ౬౦౧

చ॥ సరసుఁడు చండవిక్రముఁడు ధర్వనయజ్ఞాదు నా గుణాకరుం
డతీమఱి నేలు రాజ్యమున నారయఁ జోరులు లేరు జారులు
వజలరు గోవులనటకు ధారును లేరు ఖలుల్ నసింపరీ
యరుణుని గ్రమ్మునుమ్మెచటి దైనది మాకెఱుఁగంగరాదుగా. ౬౦౩

క॥ ఈతటి వాదిత్రంబులు, నాతెతకరిబృంహితములు హరిఘోషణముల్
శాతధనుష్టౌతులక, బ్రాఁతిగవినఁ బడియె నట్టి పరులకు నవలక. ౬౦౪

చ॥ మదనునిచేతఁ బంపఁబడి మంత్రివరుండగు నుద్ధవుండు త
న్మదయుతవీరధన్వ సవి ధంబున కేగి ధరాతలేడ్ర ! యా
యదువరుఁడుగ్ర సేనవిభుఁ డాస్మపనూయముఁజేయనెంచి యీ
మదనుని సర్వదిగ్జయ మ మందతె సల్పఁగఁ బె నీతఁడో. ౬౦౫

చ॥ ఘనుడు మహానుభావుఁడు న ఖండబలుం డరవిందనాభనం
దనుఁడును దుర్జయుండగుట ధప్యక నీవును గాన్గ లిచ్చి వం
దనములఁ జేయఁగాఁ దగును ధద్విధిసల్పనిచో సమీకముం
బొనరిచి తీసికోగలఁ డ మోఘముగాఁగరదంబులక బ్రభూ ! ౬౦౬

తే॥ భరతఖండంబుగెల్చి కింపురుషఖండమును జయించియాహరివర్ష మునుజయించి
యచటి కేతెంచెగావునసీతఁడలఁతి, గండఁడని యెంచఁబోవకకిరము లిమ్మ !

తే॥ యజ్ఞపశువు వెంబడి ట్టియంగజుడు, దీసికొనివచ్చె దీనినేదిట్ట యపహ
రింపఁగలఁడు ? సహాయుడైకృష్ణుఁడుండ,బలయుతుఁడగు రారాజిడిబలులమొక్కె

ఆ॥ అనఁగ వీరధన్వఁ డాడె నీవిధంబున, శ్రీకుండధికుండగు గుణాకరుండు
నల శచీశ పూజలందియుండెనుగాదె, యతఁడు బలులనియ్యఁడంగజనకు. ౬౦౭

క॥ వారాహకారంబున, శ్రీరాజితశృంగవద్గిరిని హరి వెలుగుక
ధారుణి యతనికిఁ బూజలఁ గూర్చియో సతముజేయుఁ ధోర్గులొసంగక.

౬॥ ఆ యచలంబునందు నయు + తాబ్దము లట్టి గుణాకరుండు త
త్తోయజనాభునిం గుఱించి + శోరముగాఁ దప మాచరింపఁగా
నాయనఘండు తుష్టిగని + యంతిక మొంది గుణాకరా! వరం
జేయది నీకుఁ గావలెనో? + యీ యెడఁ జెప్పుము! యిచ్చెదం జమీ!

చ॥ అనఁగ గుణాకరుండు ముద + మంది నమస్కృతులం బొసర్చి యో
వనరుహలోచనా! విను మ + పారకృపఁ నను నీవుదప్ప నే
ఘనులునుగాని యే సురలు + గాని జయింపనిలాగు సల్పవే!
యనఁగఁ “దధాస్త్ర”బ్రుచుఁ జనె + నా గరుడధ్వజఁ డోయి యుద్ధవా! ౬౧౨

క॥ ఆకారణమున మీరా, శ్రీకురుఖండేశుహయము + జెచ్చెర విడుడీ!
యీకరణిని సల్పినచో, దేకువశో బోరి దానిఁ + దెప్పింతుఁ జమీ! ౬౧౩

వ॥ అంతట నుద్ధవు డతని వీడ్చొని ప్రద్యుమ్నునకు సభాసదులు విను
చుండ యావద్వృత్తాంతంబు జెప్ప సంకున్న కాళిందీనందనులగు శ్రుతకర్మ, వృష,
వీర, సుబాహు, భద్రకేల, శాంతి, దర్శ, పూర్ణమాన, సోమకులను బదుగురును
బదియఁజేహిణులం గొని యాయుధంబుల ధరించి యుత్తరకురుయోధులతో
దలపడిరి. ఆయనసరంబున నా యుధయుల కదృశంబగు తుములయుద్ధం బయ్యె.
అందుత్తరకురుజనులు హతులైరి. తత్సలంబున నొండుర క్తతరంగిణి జనించె.
హతశేషులగువారు శరత్కాలమేఘసంఘాతంబు విచ్చించినభంగి నలుగడలకుఁ
బఱుగిడిరి. ఆకుమారులందుఁ బూర్ణమానుండను బలుండు వీరధన్యుని స్వంద
నంబును బాణసంతతితోఁ జూర్చి కరింప నాతండు విరధుండయ్యు ధనుష్పంకారంబులు
గావించి యోకవింశతిమార్గణంబులతోఁ బూర్ణమానునిం బ్రహరింప నతం డవ్వొనిని
నడుమనే నిజబాణంబున ఖండింప నా వీరధన్యు డాతని మౌర్వీనిఁ గువాక్యణింబు
లచే మిత్రత ఖండించినట్లు ద్రుంచె. తత్సమయంబునఁ బూర్ణమానుండు పూర్ణ
రోషంబున లక్షభారభాసురగడంగొని యాతనిం గొట్ట నా వీరధన్యుండు నొచ్చి
వడిని పరిఘంబుఁ గొని ప్రహరింప నా పూర్ణమానుండు వనననామకగిరిం బెక్కి
బల్కిం ద్రిప్పి యతనిపై వేయ వది యా వీరధన్యుని. గొనిపోయి తద్వారాహింసగర
మందలి యజ్ఞవాటికలోఁ బడవేసె. తత్పురియందు హాహాకారంబు లుప్పతలై.
నరామరదండుభింవంబులు నెలఁగ సురలు విరు లా పూర్ణమానుపైఁ గురిసిరి. తిజ్జన
కుండగు గుణాకరుండు రుధిరంబు గ్రక్కి మూర్ఛితుడై ముంగలనున్న వీరధన్యుం
గాంచి క్రుద్ధుండై కోదంకంబుఁ గైకొని యుద్ధం బొసరింప నెంచి నిర్గమించుట సర్వజ్ఞు
డును దద్యజ్ఞహితయు నగు వామదేవమహర్షి గని యతని కట్లనియె. ౬౧౪

క॥ ఎఱుంగకపోయెద వేలా? మఱుగుము నామాట వినుము + మాధ్యము దగునే?
పరిపూర్ణతముండును శ్రీధరుడగు శ్రీకృష్ణు డరుల + దనరెడి సతఁడో. ౬౧౫

క॥ ధరణీభారముఁ బాపగ, సురలకు నుపకృతులఁ జేయ ♦ శ్రుతిధర్మములఁ
స్థిరముగ నిల్పగ భక్తులఁ, గరుణఁ రక్షింపఁబుట్టె ♦ గద యాదవులఁ.

తే॥ ఆతఁ డుగ్రసేనునకు స ♦ హఁయుడగుచు

దిశల గల్వ ద్వారకనుండి ♦ దివ్యబలుని

స్వసుతుఁ బ్రద్యుమ్ను వీనిని ♦ బంపె నంచు

నెఱుఁగు మనఁగ గుణాకరుఁ ♦ డిట్టు లనియె.

౬౦౭

తే॥ సుముని ! కృష్ణుడు పరిపూర్ణ ♦ తముఁ డటంచు

నవ్యముగ వింటిఁ దల్లఱ ♦ గంబు లెవియె ?

తెల్ప వేడెద నన వామ ♦ దేవమాని

యా గుణాకరునకు నిట్టు ♦ లాడె జనక !

౬౦౮

ఆ॥ ఎవని తేజమందు ♦ నెల్ల తేజంబులు, నరిగి లీనమగునె ♦ యట్టి దేవు

నిఁ బరిపూర్ణతముగఁ నిఖిలవిద్వాంసులు, బంకుచుందురయ్యఁ పార్థివేంద్ర !

తే॥ పూర్వమందున న్యాసాదిఃమునులు సేరి, షడ్విధావతారంబులఁ శౌరి యెత్తు

నంచు నిశ్చయించిరిగాదె యందునఁ బరిపూర్ణతముఁ డధికుండగుఁ భూవరేణ్య !

క॥ ఆ పరిపూర్ణతముండే, యీ పురుషోత్తముఁ డటంచు నెఱుఁగుమ ! యతఁడో

యేపనికో యరుదెంచియు, నోపితోఁ గోటికృతుల ♦ నొనరిచె భువిలోక.

చ॥ అనపుడు తద్గుణాకరుడు ♦ నట్టి హరిప్రతిభాప్రభావముల్

విని ముదమంది వైరమును ♦ వీడి బలుల్గాని వేగ నేగి యా

మనసిజుఁ గాన్గ లిచ్చియు న ♦ మస్కృతులం బొనరించి గదద

స్వనమున నిట్టులఁ బలికె ♦ బద్ధకరుం డయి మైథిలేశ్వరా !

౬౦౯

ఉ॥ ధన్యతఁ జెందె నాకులము ♦ ధన్యతఁ బొందెను మత్సరభుత్వమే

ధన్యుడనైతి మత్సవన ♦ ధర్మము లెల్లను ధన్యమయ్యె నో

మాన్యచక్ర ! సాధుజన ♦ మైత్రి మఱిఁ బరమార్థలక్షణ

నన్యభవత్పదాంబురుహ ♦ నన్యసుభక్తి యొసంగి ప్రోవవే !

౬౧౩

ఉ॥ నావుడు భక్తవత్సలుఁ డ ♦ నాధజనావసరత్పరుండు శ్రీ

దేవకుమారుఁ డా మరుఁడు ♦ తృప్తిని బొంది విరక్తివిద్యులఁ

గేవలమైన భక్తియును ♦ గీర్తిమామకభక్తమైత్రియుఁ

గాపురిమంచు యజ్ఞతుర ♦ గంబు నొసంగెను వానికో విభూ !

౬౧౪

శ్రీ ప్రద్యుమ్నుండు హిరణ్యయఖండంబు గెలుచుట.

క॥ అంత హిరణ్యయః డ, ప్రాంతములను గెలువ నల్ల ♦ ప్రద్యుమ్నుం డ

త్యంతజవంబునఁ జనె యదు, సంతతులుఁ వెంటనడువ ♦ సంతోషముతోక.

చ! అల భువిఁ గాంతికాంతమును • నాయతమా నొక ప్రాతనామకా
చలము నెలంగుచుండు నట • శౌరి జనించెను గచ్చపాకృతిఁ
బాలుచును నర్యముం డనెడి • పూజరి, తద్ధరిమందిరంబునఁ
వెలిఁగెడి పుష్పమాల యను • ద్వీపవలీమణి, తత్ఫలంబునఁ. ౬౨౬

తే! తన్నదీతీరమందున • దండియడవి, కందమూలఫలాదులఁ • గలిగి వెలుగు
నావనంబున నల నీలులనెడి కపులు, రామునాజ్ఞవసంత్రు స్వప్రజనుగూడి.

ల! అద్వి తన్మదనబ • లారవంబు ల్విని, మిగుల కేనుకరేగి • యెగిరిపడుచు
వాలములను గోళ్యంబుండ ను దత్తైస్య, హయరథేభములనుఁహత మొనర్చి.

క! విజయధ్వజనాథుండగు, విజయుని యరదంబుఁ దోక • బిగిచికొని దివిఁ
గజబిజాదిరుగ నల కపి,ధ్వజధ్వజమున నున్న హనుమఃప్రత్యక్షముగాఁ. ౬౨౭

ల! నిర్గమించి కసిని • నిఖిలవానరులను, దోకతోడఁగట్టి • వీకభువిని
నెట్టి నట్టికపులు • నెమ్మిక రామకింకరుడు హనుమ యంచుఁ • గరముదలఁచి.

సీ! కొండలు వానరుల్ • సెంది యానందంబు, భక్తితోఁజేసిరి • వందనములఁ
గొండలు వానరుల్ • గొంకకముద్దాడి, యయ్య! నిన్లని చిర • మయ్యె ననిరి
గొండలు వానరుల్ • గోర్కె లీరిక లెత్త, గంతుల వేసిరి • సంతసమున
గొండలువానరు • లందరు గుళలులా?,యంచు దమినిఁ గాగి • లించుకొనిరి

తే! మఱియుఁ గొండలు మనసార,మాటలాడి,రవల నాంజనేయుఁడునిజ,హస్తలము
తోడ నాకపులందఱ • దువ్వి కుశల,మడిగి సంతృప్తిఁగూర్పఁగ • నెట్టి కపులు.

ల! అరనియాజ్ఞఁబొంది • యాత్మచిత్రాటవి, కరుగుదెంచి రల్ల • యాంజనేయుఁ
డర్జునుని పతాక • యందు సంతర్ధాన,మయ్యె మైధిలేశ! • యచలమృడి.

క! మకరాచలవరభాసుర,మకరావని గెలువఁ బటహ • మండలి మ్రోయఁ
స్వక సైన్యసమేతుండగు, మఃరధ్వజఁడేగ వడిని • మానవనాథా! ౬౩౩

చ! పదపడి నట్టి యచ్యుతుని • పట్టి బలంబులఁగోషణంబులఁ
దదచలపార్శ్వమందు మధు • ధారలఁ గ్రోలుచు సంచరించు వ.
ట్పదములు గోట్లకొల్లి నొక • సారి జివుక్కునలేచి మూఁగి త
స్మదకరిరధ్యయోధుల న • మృదముగాఁ గఱవం గడంగుటఁ. ౬౩౪

క! కని మరుఁడుఁ బవనాస్త్రంబును వేయుచు నవ్వి నాల్గుమూలల కేగఁ
బొనరిచె భూవర! యచ్చటి, జనములు మకరాస్యలంచుఁజక్కనెలుగుమా!

వ! అంత రతికాంతుం డటనుండి సాగి డిండిమదేశంబున కేగి గజముఖులగు
నచ్చటి జనంబులం గాంచి యట నిర్గమించి త్రిశ్రంగదేశంబుల కరు
దెంచి శృంగధారులగు నందలి మనుజులం జూచి. త్రిశ్రంగగిరిపరిసర భాసురంబును
భర్తృహర్ష్యమయంబును, సకలాలంకారాలంకృతంబునునై బంగరురంగున వెలుంగు

పురుషులతోడను మించువలెమించు మెలతలతోడను నాగనాగాంగనావృతభోగ
వతినగరంబువలె నొప్పారు స్వర్ణచర్మికయను నగరంబున కమరావతీపురంబునకుం
జను సురేంద్రునిమాడ్చి సరిగె. తద్విభుడగు దేవసఖుండు మన్ముఖంబునఁ దత్ప్ర
ద్యుమ్నాగమనబలాదుల నాలక్కించి బలులఁగఁకొని వచ్చి పూజించి సమర్పించి
సమస్కరింప నమ్మరుం డానందంబుఁ బొంది భూవరా! నీకును నీప్రజలకును జంద్ర
సమంబగు కాంతి యేకతంబున గల్గెనో యానతిస్సుని కోర నతండు దేవా! పితృ
పతియగు నర్యముండు కూర్మరూపధారి యగు హరిపాదంబులం బ్రత్యక్షనంబు
జేసె. తజ్జలం బిట మహానదియై శ్వేతాచలంబుమీఁదుగాఁ బ్రవహించుచుండు. ఈస్థ
లంబునం బ్రమేధుండను మనుకుమారుండు నిశీధంబున సింహభ్రాంతిని గపిల్ జంపి
వసిష్ఠహాహమునిచే శత్రుండై శూద్రయోనిం బుట్టి కువృరోగంబుతో నొచ్చుచు సంచ
రించుచు నొకానొక సమయంబునం దన్మహానదిని స్నానం బొనరించి శాపరోగ
విముక్తుండై పూర్ణచంద్రతుల్యస్వచ్ఛశోభతో జెన్నారె. తత్కూరణంబున నీనదికి
జంద్రకాంతి యని నామంబుగల్గె. తత్త్రింగిణి మేమును జలకిం బాడుటచే దద్రీతిఁ
గాంతి మాకుఁ జేకుతెనని వచింప వినిన మన్మథుం డానందించి యాశైవలిని స్నానం
బొనరించి దానంబులం గావించె.

౩౬

ప్రద్యుమ్నుండు రమ్యకఖండంబును గెలుచుట.

తే॥ ఇటు హిరణ్మయఖండం బహీనశక్తిఁ గాముఁడు జయించి దేవలోకంబువోలె
జెలఁగు రమ్యకఖండంబుఁ జేరె నందఱు, నీలనామకవరిగిరి యిటఁ బ్రాచుండు ౬౩౭
అ॥ దానికు త్తరమునఁ దనరెడికాలదే, శంబు దానియంతి కంబునందు
భీమనాదిని యను పెదపురిఁగాలనే, మిసుతుఁడగు కలంకుఁ డెసఁగియేలు. ౬౩౮
క॥ ఆరక్కనుండు త్రేతను, శ్రీరాముని దెబ్బ నొచ్చి చెచ్చెరభీతిఁ
బాటి యిచటి కరుదెంచి సుఁకారాతులతోడఁగూడి యధివసించెన్. ౬౩౯
క॥ ప్రద్యుమ్నురాక నాతఁడు, స్వోద్వోగలవలన వినుచు నుగ్రతను ధను
ర్విద్యాపారగులను నన, వద్యబలాయుతనిశాట వర్మలఁ గొనుచున్. ౬౪౦
చ॥ ఖరమున నెక్కి దేహ మురు కాలరుచుల్ బహుంగఁ జాపము
దగ్గరశక్తియుక్తుడయి తద్యదుసేనలతోడఁ దాకె న
త్రటిఁ గడు వారి కిర్వురకు దారుణవిగ్రహమయ్యె వేల్పు లం
బరమునఁ జూచి వింతపడి వైచిరి ముక్కుల వ్రేళ్ళు భూమిపా! ౬౪౧

వ॥ లత్తరుణంబునఁ బ్రహేష గాత్రవ స్సింహ బల ప్రబలోర్ధ్వగ
సహజ మహాశక్తి పరాజితులను లక్ష్మణాకుమారులు బడుగురును దమమొన
కగ్రభాగంబునందు నిలిచి తీక్షణస్త్రంబులతో బ్రత్యర్థిరధిపారధిరధరధ్యధ్వజం
బులం బ్రహరించి ఝంఝామారుతంబులు ఘనంబులం బారద్రోలినవిధంబునఁ

జెల్లాచెదరుగా నొనర్చ నారక్కను లక్కనునఁ ద్రిశూలముద్గరాదుల నెదురుల
నెదిరించెడి నదనునఁ గలంకుం జేతెంచి రోపించి, ౬౪౨

క॥ శరముద్గరానిశ క్తుల, నరిరధిసారధిమదేధ ధ హయవక్త్రములఁ
బఱపియు ఘంటాదియుల, ద్వీరదములఁ గాభ్యుబ్ధి వేసెను దివిపై. ౬౪౩

ఉ॥ అంతఁ బ్రహృషాఘడఁ వనరు ధ హత్తునిపుత్రుఁడు వానరాస్త్ర ము
త్యంతబలంబునఁ విసర ధ నందుఁ గపీశ్వరుఁ డాంజనేయుఁడు
వింతగఁబుట్టి వాలమున ధ ద్వేషులఁ గట్టియు వందయామడల్
బంతముతోడఁ బంచె దివి ధ వాయువు దూదినిఁ బంచినట్లులఁ. ౬౪౪

చ॥ పిదపఁ గలంకదైత్యపతి ధ వీరుని నాతని న్నాంజనేయుఁడం
చెదను దలంచి మేఘము ర ధ హిఁ లలినార్చుచు లక్షభారభృ
ద్గదఁ బ్రహరింప నాకపి గ ధ దాభువిలోనికి దూకి ముష్టితోఁ
జదియగఁ గొట్టి వానిని వె ధ సఁ హరియించెను దత్తిరీటమునఁ. ౬౪౫

క॥ అప్పుడు తద్రాక్షసపతి, గొప్ప త్రిశూలంబు వాని ధ కుత్తుక నలుకఁ
దెప్పన వైచినవెంటనె, యపురమఃపీఠుఁ డెగిరి ధ యతివేగమునఁ. ౬౪౬

తే॥ వాని పృథ్వదేశంబెక్కిఁ బాహువులను, బట్టి భువిఁగూల్చి నై డూర్యఃపర్యతంబు
బల్కిఁ బెకలించి వైవ నఁబృథుఁడు దాన, జగ్జ్యోతిదేహుఁడైఁ సమసె నపుడు.

ఆ॥ జయజయస్వనములుఁ సర్వదిక్కులనయ్యె, శింఖకుండు భులునుఁ జాలమోసె
నంజనీకుమారుఁడటనె యంతెఱ్ఱాన, మయ్యె విరులఁ గురిసి రఁ మరవరులు. ౬౪౭

పృథ్వీ మృదుమ్ముందు మానవదేశంబున రేగుట.

క॥ మనసిజఁ డంతట నిజసేనను గొని యటసాగి మనుజ ధ నాయకయులముఁ
గనకమయంబు మనోజ్ఞంబును నగు మనుష్యులుఁ ధ బొందెను నందుఁ.

సీ॥ కామఫలప్రద ధ కల్పవృక్షయుతంబు, గల్పవల్లీ పంక్తి ధ గాఢతరము
నామోదపహనశీ ధ లానిలయుక్తంబు, మాధవీ కేతకీ ధ మండితంబుఁ
బికళారికాముఖ ధ విహగకూజితమును, వట్టదర్పంకార ధ సంకులంబు
గమలకుశేశయ ధ కమ్రదశసహస్ర, కాసారతిలకప్ర ధ కాశితంబు

తే॥ సకలసుమధులవల్లరీఁ సముచిత మఖి, లర్తుపుష్పశోభితము ధిఁ క్కృతసురేంద్ర
నందనవనంబు వైకుంఠఁ సుందరంబు, నైన నైత్రేయసారణ్యఁ మతిశయించు.

తే॥ అరుధిపర్యతరీతినిఁ నైదువంద, లామడలు లంబమును వందఁ యామడలును
విస్తృతముగల్గి యాకానఁ వెల్లు దాని, యందమును గాంచి యేతెంచునట్టి జనుల.

చ॥ మదనుడు సూచి యిట్లడిగె ధ మానవులార ! యిదేపురంబొ ? యే
రిదొ ? వన మిద్ది యెవ్వరిదొ ? ధ రెప్పముగా వచియించుడి ! కన్
ముదమును గొల్పుచుండె నివి ధ పూర్తిగ మాకన వారలందఱో
యదువర ! నీవు మాపలుకు ధ లన్నియు శ్రద్ధగ నాలకింపుమా ! ౬౪౮

క॥ వైవస్వతుఁడను మనువొకఁ, డీవేళవెలుంగు నాతఁ ఁ డిద్దము శృంగా
రావృతమానవగిరిఁ జని, భావమునగ నిల్చి మాత్స్యఁ ఁ పరయాపి హరిగఁ.

చ॥ సతము దపంబుజేసెడి వి ఁ చారణనల్పిన నీ పురోత్తమం
బరసిది యీ మహావనము ఁ నాతనిదే మఱి యీ ధరాతలో
న్నతమమానవాద్రులు ఘ ఁ సంబగు విష్ణుజగంబునుండి య
ప్రతిహతరీతిఁ దీసికొని ఁ రాబడె మున్ను మహాత్మ! వెండియుగఁ. ౬౫౪

తే॥ సూర్యచంద్రవంశంబులశూరత నిలఁ, బాలుచునట్టి మీరందఱుఁ భూరమణులు
నతని వంశంబునందుననవతరింప, రొక్కొ ? నావుడు ప్రద్యుమ్నుఁడొంది వింత.

సీ॥ మానవదేశస్థ ఁ మానవగిరిపైని, సింహాసనంబునఁ ఁ జేలగువాని
యోగీశ్వరులును నోహా యనగ మెచ్చెడి, యోగమ్ములగ జేసియొప్పువాని
దిగ్దశకంబును ఁ దీపింపఁజేసెడి, నివశతరుచులతో ఁ నెనగువాని
శుకవసిష్ఠవ్యాస ఁ సురగురుముఖముని, విరతితో హరికీర్తి ఁ వినడివానిఁ

తే॥ దమకు నందఱకుం బ్రపితామహుండు, నైనవాని వైవస్వతమానవేంద్రుఁ
బరమశాంతస్వరూపుని, భ్రాతృయూద, పులచు దోడ్కొని చని కని, మొక్కె నవల.

క॥ మరు వేతెంచిన మదనుని, గనుఁగొని తనగదై డిగ్గి ఁ ఘనమగు సింహా
సనమిడి భయభక్తులతోఁ, వినతుల నొనరించి యిట్లు ఁ వేడఁదొడంగెగఁ. ౬౫౫

సీ॥ ప్రద్యుమ్నుఁడవు నీవు ఁ వాసుదేవుఁడవీవు, సంకర్షణుడవీవె ఁ శౌరిపుత్ర !
యనిరుద్ధుఁడవు నీవె ఁ యంగజాతుఁడవీవ, యలరువిల్తుఁడవీవె ఁ యంబుజాక్ష!
గోపకపతివీవె ఁ గోపాలకుడవీవ, గుణరహితుఁడవీవె ప్రణుతచరిత !
బ్రహ్మాండపతి వీవె, పరమాత్ముఁడవునీవె, శ్రుతిబోధితుఁడవీవె ఁ సూరిగేయ !

తే॥ ఆదిమధ్యాంతరహితుండఁవాదిపూరు, ముడవు శాశ్వతుండవు దివ్యఁసుందరుఁడవు
దేవదేవ! మహాదేవ! దేవవంద్య! సన్నుతించెద మొక్కెద ఁ సతము నిన్ను.

తే॥ గగనపావక వాయుపుల్, గలశ కావ, పాంసుపులఁ జిక్కువడనట్లు, స్ఫటికమరుణ
కాలపీతవర్ణ ముల వికార మొంద, నివిధిగుణములఁజిక్కక, నీవు దగవె ? ౬౫౬

తే॥ మాయస్వవశంబునెనరించి, మహితశక్తి, భువనముల్ మాటిమాటికొంబుట్టఁజెరుగ
గిట్టఁజేయవె? ప్రలయమందట్టులుండి, సర్వమును జూచుచుండవె? సత్స్వరూప!

వ॥ వ్యంగ్యంబులకుఁగాని లక్షణలకుఁగాని స్ఫోటపరాయణులకుఁగాని ధనులకు
గుణంబులకుఁగాని జ్ఞానేంద్రియంబులకుఁగాని తెలియంబడక కాలంబనియుఁ గర్మం
బనియుఁ గర్తయనియు సాఖ్యంబనియు యోగంబనియు బ్రహ్మంబనియు మఱియు
నానావిధంబుల నెవ్వండు వర్ణింపఁబడుచుండునో యెవ్వనినుండి శ్రుతిమనోబుద్ధిచిత్తా
హంకారాదు లగ్నిం బ్రవేశింపఁజాలక మరలెడి విస్ఫులింగంబులకరణఁ దిరిగి యేతెం
చునో యెవ్వండు హింసగర్భుండను నామంబుతోఁ బరగుచు వాసుదేవుండని కొని

యాడుచుండఁ బరిభ్రమించుచుండునో యట్టినిన్ను గుత్తెఱిగియే యసంగుండనై
సంచరించుచున్నవాడనని పలుక నయ్యలగుచిల్లుండు మాదహాసం బొనరించి మధు
రంబులగు భాషణంబులతో మోహింపఁజేయువానివలె నిట్లనియె. ౬౬౦

ఉ॥ మాకు గురుండవై నృపతి ॥ మండలి కాదివిభూతముండవై
మాకుఁ బితామహుండవము ॥ మా నుతిపూజలకర్హమూ ర్తివై
మా కులవృద్ధువై యిటుల ॥ మమ్ము నుతించుట చిత్రమయ్యెడిన్
మీకరుణాభిలాషులము ॥ మేముగదా కొనుమా ! పణామముల్. ౬౬౧

తే॥ ధర్మమూర్తివి నీదు పుత్రకుల మమ్ము, గాంచి ప్రోవుము! తపమాచరించి నీవు
జగముఁ గాచుటలేదె నీ సాటిసాధు, వెనఁడు గలఁడిలఁ జెప్పమా! యెఱుకపడఁగ

తే॥ భాస్కరుఁడు బాహ్యతమమును, బాపుఁగాని, లోనితమమును బాపఁగాఁబూనఁడట్టి
దాని కీపు సాలినవాడఁబోనుతాత్మ! యంచు మ్రొక్కి తద్గినుండి యవతరించె.

తే॥ ఇటుల రమ్యకఖండంబుఁ ద్రుటి జయించి, మన్మథుండు తత్ఫలించుండి, మరలి మేరు
గిరికిఁ దూర్పున నుండెడి, కేతుమాల, ఖండమునకేగఁ బరివారకలితుఁ డగుచు.

❧ పృథ్వీమ్నుండు కేతుమాలఖండంబును జయించుట. ❧

అ॥ అచట మాల్యవంశ మనుగిరి మఱి జతు, రాన్ని య నెడిగంగ, నవ్యమగుచుఁ
జెలఁగు నట్టికొండ ॥ చెంత మన్మథశాలి, ని యను పురవరంబు ॥ నెగడు నందు.

తే॥ దివ్యపీఠాంబరధరలు ॥ నవ్యనిత్య, యౌవనవిభూషితలు పుష్ప ॥ హారకమ్ర
లువిడలు శరీరపరిమళంబొక్కవంద, యామడలఁ దాఁకఁ బర్వచు, నధివసించు.

అ॥ మారసుండరులును ॥ శారదేందీవర, శ్యాములత్తములును ॥ సారసాక్షు
లునగు పురుషులుండు ॥ గనుఁగొనఁగా నది, దేవపురమువోలె ॥ దేజరిల్లు.

తే॥ అప్పుడా కేతుమాలఖండాంతరమనఁ, గాపురముఁజేయు జనములాకంతురాక
వించుఁబరమముదంబున, వెడలి వచ్చి, యరేనికిఁ మ్రొక్కి భక్తితో, నాడి రిల్లు.

సీ॥ ఎవ్వడగమ్ముడో, యెవ్వడచింత్యుడో, యెవడప్రమేయుడో, యెవడుపరుడో
యెవడాదిదేవుడో, యెవడుచిన్మాత్రుడో, యెవడుసద్రూపియో, యెవడుఘనుడో
యెవడు దయాళుడో, యెవడు భూతేసుడో, యెవ్వడసంతుడో, యెవడుబలుడో
యెవ్వడుసప్తయో, యెవడు వైకుంఠుడో, యెవ్వడు రుద్రుడో, యెవడు విభుడో

తే॥ యెవడు భూభారనాశకుఁ డెవడు వేద, శాస్త్రవర్ణాశ్రమాచార ॥ సర్వధర్మ
రక్షకుండెవ్వడో వాని ॥ రాధికేళు, గృష్ణ ముష్కచునుటిమో, కృష్ణపుత్ర!

సీ॥ జనియించి పితరుల ॥ సంతసింపఁగ జేసి, గోకులంబంతయు ॥ సాఁకలేదె ?
దోఁగి యశోద సంతోషింపఁగా నల్పి, పూతనాదులఁ జావఁమోగఁలేదె ?
యాతేండ్రబిడ్డయై ॥ యాడి గోపికలతో, బృందావనిక విహ ॥ రింపలేదె ?
యచలవరంబును ॥ నంగుళితో నెత్తి, యింద్రుఁగూడచు ధిక్క ॥ రింపలేదె ?

తే॥ పసులఁగాచుచు నభుధేనుఁబకముఖాను, రులను మ్రుందింపలేదేయఁబ్బలునిఁ గంసు
యాపుమాపఁడె! నీతండ్రి, శ్రీపతి యని, యానుపూర్విగహరియశఁమాడి మఱియు.

తే॥ అట్టి యుగ్రసేననృపనూయాథ మఖిల, దిగ్జయము సల్ప నిజనుతుఁడేవదేవు
నిన్నుఁ బంపఁడె యాహరి? నీవు సకల, నృపులకల్పియే తెంచనే? యిటకు దేవ!

ఆ॥ ఇపుడు మిమ్ముఁజూచి యేము ధన్యులమైతి, మయ్య! యనఁగమదనుఁడట్టివారి
కాదరమున మదగఁ జాశ్వకుండలమణి, భూషణముల నిచ్చెఁ భూవరేణ్య!

తే॥ అట్టిరాజధానిని నొక్కఁ యబ్జమొక్క, దినముకై వడి గడపెడిఁ మనసిజానకుఁ
దన్విభుఁడు ప్రజాపతి బలి, తండముఁగొని, వచ్చి యిచ్చియుఁ బ్రణమిల్లెఁభక్తి నవల.

తే॥ పరులు సారరానిదియుఁబ్రజాపతితనయలు, సారఁగఁదగినదిశృంగారఁనురుచిరంబు
నైనకామవనంబునఁకరిగె మరుఁడు, యాదవప్రభాత్మనైనికులనుసరింప. ౬౭౧

తే॥ అట్టికామవనంబునఁ సంగజాత్రు, తేజముల వెల్లు సుందరుల్ ఁ దివ్యగర్భ
మొంది వెంటనే కనెదగోయ్యుర్వరేశ! యిట్టియా రామమెందైనఁ నఱిగితివాణా?

ఆ॥ ఆవనంబునుండి ఁ యపరకందర్పుండు, పుష్పచాపవరముఁ బూని పీత
పటముఁగట్టి పంచఁబాణములను చాల్చి, యేగుదెంచి విల్లుఁ నెక్కుపెట్టె. ౬౭౨

క॥ ఆరవమును విని యాదవ, వీరనరుల్ మిగుల కామఁ విహ్వలు లగుచు
వారణహయములతోడత, ధారణిపైఁ గూలిరయ్యఁ తత్పరమందు. ౬౭౩

క॥ అల గుక్కిణీకుమారుఁడు, లలితాంగుఁడు మన్మథుండు ఁ లక్షణయుతుఁడై
వెలిఁగెడి తత్స్మరులతోపలఁ గలిసెను జలమున జలంబు ఁ గలిసినభంగి. ౬౭౪

క॥ అత్తటి యాదపులందఱు, దత్తపాటును దృఢించి ఁ తత్కృష్ణనుతుఁ
జత్తభవుఁ బూర్ణుండని, చిత్తములం దెఱిగి వింతఁజెందిరి పీదప. ౬౭౫

ఆ॥ ఈతెఱఁగున మరుఁడుఁకేతుమాలాహ్వయ, ఖండమును జయించిఁకదలియచట.
భవ్యయోగమయముఁభద్రదాశ్వఖండంబుఁబొందె దుందుభులుఁమ్రాయ నందు.

శ్లో॥ ప్రద్యుమ్నుండు భద్రాశ్వఖండంబును గెల్పుట. శ్లో॥

సీ॥ కనులపండువఁజేయు ఁ గంధమాదన మను, పర్వతం బొక్కటి ఁ వఱలుచుండు
భూతాద్యుపద్రవ ఁ ములను ధ్వంసము సల్పు, నీతయఁగంగయుఁజెలఁగుచుండు
దివ్యహయగ్రీవఁ దేవభాసురము వే, దక్షేత్రరాజంబు ఁ దనరుచుండు
తద్ధయగ్రీవపాదయుగదాసుఁడు ధర్మ, సుతుఁడు భద్రశ్రవఁపతి వెలుంగు

తే॥ నల్లగంగాతటంబున ఁ యాదవులును, హేమపటమయశిబిరము ఁ లిసుకతిన్న
లందు వేసిరి పిమ్మట ఁ నట్టిఖండ, మేలు భద్రశ్రవుఁడు తల్పి ఁ వృత్తిని విని.

చ॥ బలుల గ్రహించి యామరుని ఁ భక్తి నొసంగి శిరంబుతో నతుల్

సలిపి మటుల్వడచె హరి ఁ జా! పరిపూర్ణతమావతార! నీ

విల ఖలశిక్షణార్థమయి ధన్వజనావళిరక్షణార్థమై

కలుగవె? దిక్కులం గలువఁ గాఁ దమి నిట్టల నేగుదెంచవే?

౬౮౩

ఉ॥ ఈవల శంబరానుకు వ ధింపవొకో? శకటను నుత్కచా

భ్యావృతుడత్కనీయు ఖలు ధాహరి గోకులమందుఁ ద్రంపఁడే?

దేవ! యిఁకఁ దదగ్రజఁడు దీనుల మానుల నాదితేయుల

న్జావగ మోదుచుఁ శకుని ధామముతో దిరుగాడు నిన్మొడఁ.

౬౮౪

తే॥ కాన మీరలు వానిని గవ్వమనక, చంపవలయును నిరకులో చంపఁజాల

రనఁగఁ బ్రహ్మచ్యుతో ధర్మతనయ! వాని, హాశబలవనతిస్థితుల్ బంకువయ్య!

స॥ అనవుడు భద్రశ్రవుం డోమహాప్రభా! లొల్లికశ్యపముహూర్తికి దిటించుదు
హిరణ్యకశిపుహిరణ్యాక్షులను నిరువురు రాక్షసులు జనించిరి. అందుఁ గనిష్ఠుండగు
హిరణ్యాక్షునకు శకుని, శంబర, హృష్ట, భూతసంతాపన, వృక, కాలనాథ మహా
నాథ, హరిశ్చ, శూత్రచలను దొమ్మండగురు కుమారులు వుట్టిరి. వీరలు దేవ
కూటంబునకు దక్షిణంబున జతరగిరికిఁ గ్రిందఁనున్న చంద్రావతీపురంబునం దుం
దురు. శకుని మిగిలిన యాద్యురు తమ్ములతోఁగూడి తత్పురిని నన్నించుచు మహర్షులు
యజ్ఞంబులఁ బ్రారంభముజేసినపుడెల్ల వచ్చి తద్భంగంబులం గావించి బాధించి
చనుచుందురు. వీనియుగ్రత క్రిందఁబునైతియు గూడియుందురు. కాన సీట్టిగుష్ఠుండు
నీకు వశ్యుండు. నీవు గోశ్రుతియజ్ఞసాధువిప్రభక్తరక్షణార్థంబై జన్మించితివిగాదె.
నా నతులం గ్రహించి నావిన్నప మాల్పించి యొసర్చుమని ప్రార్థింప నమ్మరుం
డంగీకరించి యతని కభయం బిడి నెన్మయుక్తుండై తచ్చంద్రావతీపురంబున కరిగె.
అంత నా ప్రహ్మమ్నాగమనబలాదులను దైత్యపుంగవుం డగు శకుని నాచే విని
కనలి దానవసభం గావించి యందు శూలమెత్తి సభాసమాలకు నిట్లనియె.

౬౮౫

ఉ॥ దానపులార! నేఁడఖిల ధైత్యులనూడును నాకు పైరియా

సూనశరుండు వచ్చెడిని ధాతుండి! నాయనుజన్మ శంబరా

భ్యానిమిపారినిఁ దునిమి నట్టి బలుం డితఁడే సురీ తొలిఁ

వీనినిఁ జంపి యంత నల వేల్పులపెద్దను రూపుమాపెదఁ.

౬౮౬

క॥ కావున మీరాగ్రహమునఁ, దీవరముగఁబోయి వాని దీర్ఘ బలంబుల్

బోవఁగ నెట్టుడి! కొట్టుడి, యేవిధనో యయాగవముగ నిలఁజేయవలెఁ.

ఇట్టి వృకుండను కృష్ణపుత్తుండు హృష్టదైత్యునిం గూల్చుట.

చ॥ అనవుడు హృష్టనామకము హాసరుం డన్నముణంబుఁ దీర్చుకో

ర్పించి నిజదైత్యకోటిఁ గొని శ్రీవిభుపుత్రకుండైన మారుతో

నని నొనరింపఁగాఁ జసయె నావల నంగజఁ డాత్మకీయనే

నను ద్రుటిలోన గృధరచ నం బొనిరించె విలాసరీతిగాఁ.

౬౮౭

స॥ తద్గ్రంథావధానం చ సామంబునం ధన్వివరుండగు ననిరుద్ధుండును
తక్కివంబున నర్జునుండును దత్పుష్టంబున సాంబుండును దత్పాదంబులను దీప్తి
మగ్గుదులును దదుదరంబునం బాఙ్గియు దత్పుష్పంబున భానుండును బొల్పారిరి.

అంత నా యుభయులకు నబ్ధులకబ్ధులకుం బోరైనట్లు తుములయుద్ధం బయ్యె.
అందు దైత్యులు బాణకృపాణశూలత్రిశూలముసలముద్గరతోమరాద్యాయుధంబు
లను వారిదంబులు జలబిందువులం గురిసినట్లు ఎర్పించిరి. ప్రావృట్కాలంబున
జలదంబులు జలజావునిగప్పిన ట్లానైన్యరజంబులు సూర్యాకాశమండలంబులం
గప్పె ఇట్టిసమయంబున వృక హర్షానిల గృధ్ర వర్ష నోన్నాద మహాశ పావన
వహ్ని తుదులను మిత్రవిందానందనులు బదుగురు నేతెంచి యరులతోఁ దలపడిరి.
అందు వృకుండను హరిసుతుండు నైన్యంబుల కగ్రమందు నిలిచి పలుమాటలు
ధనుష్టంకారంబులం గావించి యరిహరికరిరథరథిసారథిపతాకాదులం జెండి చెకపిక
లాడ నా దైత్యోద్యులు గొందఱు భిన్నపాదులై హతపాదపంబులభాతిఁ బడిరి.
గొందఱు హతభాండంబులవలె నానారీతులం దెగి కూలిరి. మఱియు గజంబులు
ఛరికావిద్ధంబులగు కూష్మాండఖండంబులలీల రెండుతుండెములై పడియె. అత్తఱి
హృష్టం దాలోకించి సింహారాధుండై యేతెంచి రోపించి, ౬౯౦

చ॥ హరిసుతుఁడైన తద్వృకుని యశ్వములఁ జతురంబకంబులఁ
నఱికి రథంబు నిర్వదిట యాశ మొనర్చి దశాశుగంబులఁ
వరకవచంబు శింజినిని బాడొనరించి ధ్వజంబు మూటిచే
ధరణినిఁ గూల్చి సారథిని దంచెను బాణయుగంబునఁ విభూ ! ౬౯౧

చ॥ అవల వరిష్ఠుఁడైన వృకుఁ డన్యరథంబును నెక్కి స్వీయచా
పవరముఁ గిన్నతోఁ గొనెడి యట్టున దైత్యుఁడు దానిఁ ద్రుంప న
ట్టి వృకుఁడు దివ్యమా గదఁగ డిండిగఁ గొట్టి తదీయసింహముఁ
గవియుచు హృష్టదైత్యుని మొ గంబున మోఁదె ననంతరంబునఁ. ౬౯౨

క॥ సింహం బుత్కటరోషపూర్తమతితోఁ డేతాఁకుతో వీరతో
రంహస్సుస్ఫుర్తిని నేగుదెంచి పలుగ ధ్వజేసి యోధావిభా
సంహారం బొనరించి యా వృకబలుఁ డ సర్వసహా గూల్పఁగా
నంహోనాశకుఁడైన యా వృకుఁ డనా యాసంబుగా దానినిఁ. ౬౯౩

చ॥ భుజములతోడఁ బట్టుకొని భూమినిఁ గూల్చుచు జెట్టి జెట్టిపై
గజబిజజెంద నెక్కువిధి గా నధిరోహణ మాచరింప నా
గజరిపు వార్చి నెమ్మదిగఁ గ్రమ్మతి లేవఁగడంగ నాతఁడుఁ
నిజదృఢముప్టితోఁ బొడిచె నీలెను దధతిఁ దన్మృగేంద్రము. ౬౯౪

ఉ॥ అత్తటి హృష్టదైత్యుడు మ + హాగ్రహ మొంది స్వకీయశూలము
దత్తపాటుతోడఁ గొని + తద్వృక్కుపైఁ బడవేయ నద్దియు
గత్తఁగొల్పు నుల్కవిధి + గాఁ జనుదెంచ నతండు దానిని
గత్తినిఁ జెండ్ల నాస ఖగ + కాంతుఁడు సర్పముఁ జెండినట్టులగా. ౬౯౧

ఆ॥ అవల హృష్టదైత్యుఁ + దాత్సభిద్గంబుతో, ధర వణంకవృకుని + తలను గొట్టి
నతఁడు దప్పికొనుచు, శిరభిద్గమున హృష్టు, తలను గూల్చి నట్టి, తరుణముందు.

చ॥ సురసరదుందుభుల్ మొరసెఁ + జూచిరి వింతగఁ గిన్నరాదులు
గురిసిరి పూల దేవత ల + కుంభిరీతినిఁ గృష్ణపుత్రుపై
వెలను నశేషరాక్షసులు + స్వీయపురంబున కాక్షణంబునగా
బలుగిడి రెల్ల యాదపు ల + పారముదంబును బొందిరో విభూ! ౬౯౨

తే॥ అంత శకునినామకదాన + వాధిపుఁ డల
హృష్టుమరణంబు విని క్రుధ + నిలను మూర్ఛఁ
బడియు దేవభీకరులైన + భ్రాతృవరుల
సంపేఁ బ్రద్యుమ్నుతోఁ బోర + సంఘమీఁద.

సంగ్రామజిత్తు భూతసంతాపనాసురునిం జంపుట.

తే॥ భూతసంతాపనుఁ డనెడి + పాలసుదిండి
గజము వృకుఁడు ఖరంబును + గాలనాభుఁ
దురుకిరికి మహానాభుఁడు + గరిఁ దిమింగి
లము హరిశ్చంద్రువును నక్కి + సమితిఁ జనిరి. ౬౯౩

సీ॥ వేయి యశ్వంబులఁ + వేయి చక్రంబులఁ, వేయి కుంభంబులఁ + వెలుగునదియు
వందజాబిల్లుల + పాటి తేజంబులఁ, వందఁటెక్కెంబులఁ + జెందినదియు
రత్నభూషణములఁ + నూత్నమూక్తాహార, తతులను మిక్కిలి + తనరినదియు
యోజనపంచక + యుక్తవిస్తారంబు, గామసంచారంబు + గలిగినదియు

తే॥ జైత్రమును మయదానవ + సంఘటితము
సర్వమాయామయంబైన + స్యందనంబు
శకుని దానవేంద్రుం డెక్కి + సమరమునకు
ద్వాదశాక్షాహిణుల్ గొని + బయలుదేరె. ౭౦౦

చ॥ అల పాలిండిదందు సను + నప్పుడు చాపరధేధరధ్యయో
ధులరవముల్ నెలంగ జల + ధుల్ నెటి ఘూర్ణిలఁ గూలె కైలముల్
గలఁగ ధర్మితి యంత రతి + కాంతుఁడు ఫీరుఁడు గృష్ణజండు త
ద్భలములఁగాంచి స్వీయయదు + వర్జుల కిట్లన మైధిలేశ్వరా! ౭౦౧

తే॥ వపుపు, కర్మగుణయుతంబు ♦ బాంచభౌతి

కంబు ఘనసమమని యా ♦ గత గత భవ

నములు గాలవశంబని ♦ సుమతు లర్చ

కుపను లట్లు లెక్కింపరు ♦ కొంచెమేని.

202

చ॥ చనెదరు సాత్వికుల్ సరులు ♦ సర్వసుఖశ్రయనాకభూమికి

జనెదరు రాజసుల్ బ్రజలు ♦ స్వల్పసుఖస్పదమధ్యభూమికి

జనెదరు దామసుల్ జనులు ♦ సర్వశుగాకరనిచభూమికి

జనెదరు వచ్చుచుండు బలు ♦ సారులు వారలు స్వక్రియాతతికి.

203

తే॥ మనము బంధమోక్షములకు ♦ ఘననిదాన

మగును జగము మనోమయం ♦ బగును గాదె

యామనము భీతిగన్నచో ♦ నఖిలజగము

భీతికరమగుండు నో ♦ భాతలార !

204

చ॥ ఏరహి రాజ్యసౌఖ్యము ధ ♦ శేషులకు సతతంబునుండదో

యా రహి నాగలోకసుఖ ♦ మావిధి యజ్ఞములం బొనర్చి దై

వారెడివారి స్వర్గసుఖ ♦ ఫక్తి తిరంబుగ నుండజాలదా

ధీరవిరాగులో తృణవి ♦ ధిక్ దిలకింతురు వాని నన్నిటికి.

205

చ॥ ఎట్లు స్వభావంబుగా నహర్నిశలును ఋతుగుణంబులును దేహగుణంబులును గలుగుచుఁ దొలఁగుచున్నందునో యట్లు జనులును బుట్టుచు గిట్టుచుండురు. మార్గమధ్యంబునఁ బథికులతోడి సంగతంబు సాధించి చనినయట్లు జీవునకును సతీసుతబాంధవాదులును గన్పడి చనుచుండురు. ద్విశ్వపదార్థంబెల్ల మంచుమాదిరి త్రుటితో నశ్యంబని యెఱుంగుము ఎట్లగ్ని యొక్కండయ్యఁ గావ్యసంచయంబున నానారూపంబులతోఁ బ్రకాశించునో యెట్లందుం డేకికుండయ్య నుదకంబుల బహుత్వంబున వెలుంగునో యట్లద్వితీయుండగు బరాత్పరుండును నానారీతుల బాహ్యభ్యంతరదేహదుల విరాజిల్లుచుండు. పరమత్వంబును గను మహామహిమంబు ధయలోకంబులవలనఁ బ్రయోజనంబు గానక నిశ్చేయసపదంబును దిలకించుచు నెల్లెడల సంచరించుచుండు బ్రహ్మవిద్యరీయుండు భవనంబునైన వనంబుగాను, వనంబైనను భవనంబుగాను దలంచుచుండు. పరమశుతి బాలునివలె సుఖయు సదానిదమయుండునై దేహద్యభిమానంబుల వీడి కట్టవస్త్రాబున్నదియు లేనిదియు గుఱ్ఱెఱుంగక పరిభ్రమించుచుఁ బరమపదంబుఁ జెందు. ఏకపదార్థం బనేకగుణాశ్రయేంద్రియంబుల కనేకరీతులగా గోచరించిన ట్లాత్రిగుణాశ్రయపరాత్పరుం డొక్కరుండే నానానామరూపగుణవిశేషంబులతో నానాశాస్త్రపారంగతులగు మధులకువర్ణనీయుండగుచుండు జ్ఞానవై రాగ్యసంపన్నుండును, గృష్ణభక్తుండును నగు

జనుండే బహు విధవర్జిత శ్రీకృష్ణపదంబుఁ బొందునని యెఱుంగుడన యాదవపుంగవు
లందఱానందం బొంది నిశ్చయం బెఱింగి దృఢసంకల్పులై శస్త్రాస్త్రంబులం గొని
సముద్రతట విలసల్లంకానగరంబునఁ గపిండులు దానవులతోఁ దలపడినట్లు నీతాగం
గాతటంబున నారక్కసులతోఁ దలపడి తుములయుద్ధం బాచరించిరి. అందు దైత్య
మహామూర్త్య ప్రణోదితంబులై. ౨౦౬

సీ॥ అభ్రదంబరభీకరాద్రులవలె మత్తకరివరంబులు గిన్నఁ నరుగుదెంచి
గొలుసులమోయించి బలుశీర్మత్తులఁజేసి, బృంహిరంబులసల్పి యెగసి కవిసి
తురగముల్ గూలిచి యరదముల్ న్రాలిచి, ధ్వజములఁ బుడమిపైఁ బడఁగవైచి
సారథిహయయుతఁ స్యందనముల్ దండి, తొండములఁ ధాత్రిఁ ద్రోసియెత్తి
తే॥ మిన్ను పైనుంచుచుండులఁ గొన్నియరదములను నుసిజేసి మారంగములను గొట్టి
వీరవరులను ఖండించి విస్తరించి, స్వీయనాథులౌరా! యనంజెలఁగె మఱియు.

సీ॥ ఉత్పతత్తురగంబులుద్దవిడిఁ వచ్చి, నుఱుమాడె దివ్యమాఁ కరిరధముల
గజహయారూఢులుఁ గైకొని శక్తుల, నేత్రెంచి కెన్నఁఖంపించి రరుల
ససిధరుల్ గసితోడఁ నండజంబులభాతి, నెగురుచు నఱికిరిఁ పగరగుముల
బలులు గొండఱులేగిఁ పరశువుల్ దాలిచి, ఖండింపఁదొడఁగిరిఁ దండిమగల

తే॥ చక్రములతోడఁ గొండఱుపై నికులను, రూపుమాపిరి కొండఱురోషమతిని
బరిఘటఁ గ్రుచ్చి పత్తులఁ నఱికిరయ్య! యాదవులు నొవ్వఁగడఁగిరా! యవసరమున.

చ॥ సంగ్రామజి, ద్భృహస్పిన, శూర, ప్రహరణ, విజి, జ్ఞయ, సుభద్ర,
వామ, సత్య, కాశ్యపులను భద్రాకుమారులు బంధుగురు నాలోకించి యాగ్ర
హించి యరుదెంచి యానిశాలవర్యులతోఁ బోరాడఁ దొడంగిరి తత్సహాయంబున.

తే॥ భూతసంతాపనాసురఁ పుంగవుండు, గనలి యదుసేన బాణమర్దినముజేసె
నపుడు సంగ్రామజితనుఁ హరిసుతుండు, వచ్చి శతబాణముల వానిపైని విసరె.

తే॥ అపుడు భూతసంతాపనుఁ డల్లపలయ, కంధిసంఘోషభీమసంఘట్టనాది
నియగు తత్త్విజిని జెండెనివ్వెఱపడ, మరల సంగ్రామజిద్వీరవరుండు గసిని.

ఉ॥ కాంచి శితాన్యచాపమునుఁ గైకొని యెక్కిడి యట్టి దైత్యువై
బంచ శతాంబకంబు లవిఁ వాని శరాసన ముత్తరించి లో
హించితవర్చముఁ దునిమిఁ హస్తీవరంబును గొట్టి వే ప్రవే
శించెను ధాత్రిలో నవలఁ జింతిలి కొంచెము తన్ని శాటుడు. ౨౦౭

చ॥ కనలి స్వకీయమత్తకరిఁ గంజదళాక్షుకుమారు మీఁదికిఁ
బనుపఁగ నద్ది కాలయముఁ భాతిని వచ్చుటఁ గృష్ణపుత్రుడుఁ
గని కినుకఁ గరంబులనుఁ గట్టిగఁబట్టి గ్రహించి ఖడ్గముఁ
దునిమెను నూరువ్రక్కలుగఁ దొడఁము భూప! యనంతరంబునఁ. ౨౦౮

ఆ॥ అల గజంబు శీర్ష్కతులను హేచ్చుగఁ జేసి, కటమునుండి మదముఁ గాట్టి తన్ని
శాటు విడిచి వీరి సమితినిం గూల్చుచు, స్వపురికేగె నడ్డుపాల్లఁ ద్రోసి.

క॥ అలపురి కాకరియారహిఁ, గలనువిడిచి వచ్చియుంటఁ ద గన్గొని యచట
జెలఁగడి దనుజులు గోలా, హలముల్ గావించి రెంతో యవనివరేణ్య!

చ॥ తురమున నంత నా ఖలుఁడు దోయజనాభుని పుత్రుఁడ్రుంప రు
క్కురుచిరచక్రముఁ బటపెఁ జోద్యకరంబుగ నడ్లి గ్రీష్మభా
స్కరవిధి దన్నుఁ జేరుటను ద గన్గొని దానిని గృష్ణసూనుఁడు
నఱిగెను వందతుస్కలుగ ద నవ్యనిజాదృతచక్రధారలఁ. ౭౧౬

తే॥ అవల భూతసంతాపనుఁ దచట నున్న, జఠరగిరిశృంగముం గొని సాహసమున
నతనిపై వేసె నంత నా హరితనయుఁడు, దానిఁ గైకొని యాదైత్యుఁడద్దఁ గొట్టె.

ఉ॥ పిమ్మటఁ దన్ని శాచరుఁడు భీకరమా జఠరాద్రిఁ బూర్తిగా
హుమ్మని చేతులం గొనుచు ద నోఖల! యీగిరివేసి నిన్ను నం
తమ్మొనరింతు నేనని మృ దంబున నిల్వ నలెండు దేవకూ
టమ్ముఁ జెల్చి యీగిరిని ద మ్మనిపింతును నిన్న దానవా! ౭౧౭

క॥ అని యాతనిముంగల నిలిచె నవల దైత్యుండు నగము ద్రీహరిసుతుపై
నునిచెను బడపడి భద్రా,తనయుఁడు దనగిరిని పైచెఁ దద్దనుజునిపై.

ఉ॥ ఆమల లట్టె పోరుచుఁ ద దాసురుపై బడ వాఁడు వెంటనే
యీమహిఁగూలి నీలైను ధ రేశ్వర! యంతట వానిజోతి సం
గ్రామజడాత్మలోఁగలిసెఁ ద గన్గొని చల్లిరి పూల వేల్పు లా
కామపతాకిన్ బటచా ద కాండము మోఁగె జయస్వనంబులఁ. ౭౧౮

అనిరుద్ధుండు వృకాసురుని వధించుట.

తే॥ అట్లు భూతసంతాపనుఁడంతమగుట, వినిన శకుని హరిశ్మశ్రు ద వృకులు గాల
నాభుఁడు మహానాభుఁడనంతరోషమున రణంబున కేతెంచిరనఘ! యపుడు.

తే॥ శకునిమస్మధు లనిరుద్ధవృకులు గాల, నాథసాంబులు మఱి మహానాథదీప్తి
మంతులు వెండియు హరిశ్మశ్రు భాను, పులును బోరాడఁదొడఁగిరాకలహమందు
మ! అనిరుద్ధుండు మహాబలుం డఖిలవీ రాగ్రంబున నిల్చి వీ
కను బాణంబుల నిండ్రుఁ డద్రులఁబవిఁ ఖండించిన ట్లామహా
దనుజానీకముఁ గొట్టెఁ దద్ధతులచే దైత్యుల్ విభిన్నాంగులై
ఘనవాతాహతవృక్షరీతిఁ బడి ర ద్దయ్యంబున మూర్ఛతో. ౭౧౯

క॥ మఱియును దర్శరహతులను, గరివరములు భిన్నకుంభ ద కరరదనములై
యురుప్రజాహతగిరివిధి, ధరఁబడె రెండుపఱియలుగ ద ధరణీనాథా! ౭౨౦

తే॥ మఱియు దద్దిన్నకుంభస్థమాక్షితతి, యంబకాంధకారమయమానాహవమున
నిశినిఁ జదలున రిక్కలునగడినట్లు, వెలుగఁదొడఁగెను జూపఱుఁ వింతపడగ.

క॥ కొందఱు రథికులు భయపడి, తొందరతో రథముల విడిచి దొరకేవల్రోవక
బొందుచు నేసందులనో, చెందిరి మఱి గొందఁ ఆచటఁజెల్లిరి జనకా ! ౭౨౩

తే॥ ఇటుల దానవచముపులఁ నెల్ల నెల్ల, విశ్వకేతువు ద్వీరదంబుఁ వెలగఁపండు
మ్రుంగినట్టులఁ ద్రుటిలోనఁద్రుంగఁజేసె, నౌక ! తత్పక్షి వర్జింపఁనలవియగునె ?

సీ॥ కుంభివరంబులేకుంభీరములుగాఁగ, రథములు శింశుమాఁరములుగాఁగ
మృత్యుఖరాస్యాదులురుకూర్మములుగాఁగ, హస్తంబులెల్లమత్స్యములుగాఁగ
భుజములు సరియైనభుజగంబులునుగాఁగ, సొగసైన చక్రములేసుడులుగాఁగ
శస్త్రశంఖాదులుసైకతంబులుగాఁగ, ముకుటరత్నాదులుమొరముగాఁగ

తే॥ వాలములు శైవలముగాఁగఁ బలయుగంబు, తీరయుగ్మముగాఁగ నఘోరరీతి
వందయోజనములుదాఁకివైతరణివిధమున రక్తతరంగిణిదనరె నాజ. ౭౨౪

వ॥ అంత నా రణాంగణంబునకుం బ్రమధభైరవభూతభేతాశయోగినిగణంబు
లును శతధాకినీపరివృతయు సింహాహుధయు నగు భద్రకాళియు నరుగుదెంచి
యట్టహాసం బొనరించి తద్దైత్యుల భక్షించి తద్రుధిరంబును గడుపారఁ ద్రాగి పాడి
యాడి రుద్రముండమాలార్థంబుగాఁ దత్కపాలంబులం దైకొని చనిరి. విద్యా
ధరీమణులును, గంధర్వలలామలును, నప్పరసలు నేతెంచి క్షుతధర్మపరులై
మరణించి దేవరూపంబుఁబొందిన వీరుల ననురూపులగువారినిం బరస్పరస్పర్థతో
వరించి మురిసిరి. మఱియు రాజనీతివిశారదులై పరాజ్యులుగాక పోరి మృతు
లైన వీరవరులు మార్తాండమండలంబు భేదించుకొని విష్ణుపదంబున కేగిరి. శేష
దైత్యు లా యనిరుద్ధం గాంచి పలాయితులైరి. అల్పతీ వృకనిశాటుం డాలోకించి
యేతెంచి రోషించి ధనుష్పంకారంబులం గావించి దశబాణంబులతోఁ దచ్చాపం
బును ద్రుంప నా యనిరుద్ధం డన్యశరాసనం బెక్కుపెట్టి పదిశరంబులతో నాయా
సురుని విల్లు ఖండింప నా ఖలుండు లలజ్జిహ్వాండును, బ్రస్ఫురితాధరుండునునై
భయంకిరంబగు త్రిశూలం బెత్తి యవ్వీశ్వకేతువుతో నిట్లనియె. ౭౨౫

కా॥ దుష్టా ! క్షత్రియు ధీరు విక్రము నినుఁగఁ ద్రుంతుఁ జూచి, వేల్పులఁ
గవ్వంబుల గలిగించి చెండి తగు నాఁ గండలఁ చమూనఁతెతుల
నవ్వం బొనటు సల్పియుంటి వరరే ! ఁ నావిక్రమోత్సాహముల
స్పష్టం బయ్యెడి నీకు నీక్షణమునఁగఁ శ్రద్ధా విలోకింపుమా ! ౭౩౦

మ॥ అనఁగా నా యనిరుద్ధుడు వినుచు నిఁ ట్లాడె నిశాటాధమా !
యనువారల్ బనియేమి సల్పరు సుమీ ! ఁ యామాట నిక్కంబెగా

కనుమా ! మద్భల్లభైర్యసంపద నినుఁ ♦ ఖండింతు నేనట్లు న
ల్పనిచో గోశిశువిప్రహత్యలును ♦ బ్రాహ్మజాత నా కియ్యెడఁ.

23౧

తే॥ ఇటుల వృకుఁడును బగ్గించిచటులమగు త్రిశూలమున ననిరుద్ధుని శూరుఁబాడువ
సతఁడు వామహస్తమ్మున నద్దివట్టి, యట్టి దైత్యునిఁ బ్రహరించె ♦ నగ్గలముగ.

చ॥ పదపడిఁ దద్వృక్కుండు బహు ♦ భారసమేతగదఁ గ్రహించి యా
మదనకుమారు శేరు నుసి ♦ మాడ్కి నొనర్ప సతండు గత్తితో
నెదురుచుఁ దద్భుజాయుగము ♦ నేడైఱఁ ద్రుంచెను శైలపక్షముల్
భిదురముతోడఁ జెండినటుఁ ♦ బిమ్మట భిన్నభుజుండు దైత్యుఁడు.

233

చ॥ ఇల వణికించు చంఘ్రులను ♦ హెచ్చుగనోరును విప్పి నాలికఁ
వెలి కిడి దంఘ్రీలం దెఱచి ♦ విన్నును గ్రోలుచు భీకరంబుగా
సులువుగ నేగుదెంచి లలిఁ ♦ జూపటు నబ్బురమొందఁగాఁ దిమిం
గిలము దిమిఁ గ్రసించిఁగటు ♦ గృష్ణునిమస్మని మ్రింగె భూవరా !

23౪

ఉ॥ అంతటఁ గార్ణిజుండు గమ ♦ లాక్షుదయఁ దనుజోదరంబునఁ

గంతుఁడు మీనకుయ్యి నఘు ♦ గర్భమునందున గోపకుల్ శనీ
కాంతుఁడు వృత్రగర్భమునఁ ♦ గంజదళాక్షుఁడు దద్భకోరుగ
రాభాంతరమందు నుండిఁగటు ♦ లంతముఁ బొందకయుండ వేడ్కతోఁ.

235

తే॥ అవల యదుసేన భయమొందె ♦ నపుడు గదుఁడు
గదను దదైత్యులఁ గొట్టఁ ♦ గాహతోత్త

మాంగుడగువాఁడు రక్తబిం ♦ ద్వాభితోడ
వెల్లె గైరికాప్పల వెల్లు ♦ వింధ్యమునలె.

23౬

అ॥ మఱియు నర్జునుండుఁమంచిఖడ్గంబుతో, నట్టి వృకసురారిఁయంఘ్రీయుగముఁ
జెండ సతఁడు బడియెఁభిన్నాంఘ్రీయై భిన్నపక్షమగుచు నగముఁవడినయట్లు.

ఉ॥ అమ్మెయి నయ్యుపాపతి మ ♦ హాసినిఁ దద్వృకదానవేంద్రగ

ర్భమ్మును గోసి యీవలకు ♦ వచ్చి యనుక్షణమందు వాని శీ
ర్షమ్మును ద్రుంప నిర్జరలు ♦ నల్లిరి పూలను దుందుభుల్ సుపూ
ర్ణమ్ముగ మ్రోయసాగె జయ ♦ నాదము లొప్పెను యాదవావళి.

23౭

క॥ అనపుడు బహులాశ్వుం డిట్లనియెను బ్రాహ్మమ్నియద్ద ♦ మానంద మిడెఁ
దనుజేశుఁడు వృకుఁడట న,చ్చిస మీఁద మతేమియయ్యెఁ జెపుమ మునీంద్రా !

✽ సాంబుండు కాలనాభరాక్షసునిం బరిహార్చుట. ✽

తే॥ అనఁగ నారదుఁ డిట్లాడెనవనినాథ !, యట్టివృకదైత్యమరణంబు నాలకించి
కాలనాభాసురుండు సూక్తిరమునెక్కి, యుద్ధరంగమునకువచ్చియుగ్రమతిని.

సీ॥ అంబకవింశతి ♦ నక్రూరుపైవేసి, కాండదశకమేసి ♦ గడునిమిఁద
నాశుగవింశతి ♦ ననిరుద్ధునింగొట్టి, శతశరంబుల వైచి ♦ సాంబుపైనిఁ
బాణశతంబునఁ ♦ బ్రద్యుమ్నుఁ బ్రహరించి, పత్రిదశకముతోఁ ♦ బాధ్యు మోఁది
ఖగదశకంబుతోఁ ♦ గారించి కృతవర్కయుయుధాను బాఁది పంఁచోరుశిఖుల
తే॥ దీప్తిమంతుని బలవంతుఁ తీక్ష్ణపంచ, బాణములతోడఁ బ్రహరింపఁ వారలెల్ల
రాకులపడిరి ఘటికాద్య ♦ యంబుదాఁకఁ, దద్ధయాదులు నీలెను ♦ దత్పరమున.

చ॥ మదనుఁడు రుక్మిణీసుతుఁ డ ♦ మందబలుం డల కాలనాథపు
ర్వదివిజు హస్తలాఘవము ♦ బాగుగఁ గన్గొని మంచిమాటలఁ
ముదమున సత్కరించి ధను ♦ వుంగొని టంకృతి సల్పి బాణమా
త్రిదశవిరోధిపైని విస ♦ రెఁ బహులాశ్వ! యనంతరంబునఁ. ౨౪౨

తే॥ ఆశరంజీగి యాతని ♦ యధికభయద, నూకరముఁగొని దివిఁదిప్పిఁవీఁత లక్ష
యోజనంబులపైనుండి యుత్కటముగ, మ్రోఁగు నుదధిలోఁబడవైచిఁ భూవరేణ్య!

క॥ మఱి మరుఁడొక బాణముఁగొని, త్వరగతి నా కాలనాథు ♦ పై వినరఁగ నా
శర మాతనిఁగొని త్రిప్పఁచుఁ, బఱపెను జంద్రావతీయను ♦ పట్టణమునకుఁ.

చ॥ పదపడి కాలనాథసుర ♦ వైరి యటుల్ దనయూరఁ గూలి నె
మ్మది వెఱఁబొంది రోషమున ♦ మండు చఘోరము లక్షభారభృ
ద్దఁ గొని యాజిఁకేగి యదు ♦ కాండశతాంగగజాశ్వపత్తులఁ
జదిపెఁ ద్రుటిక బ్రకంపనుఁడు ♦ సాలములఁ దెగటార్చినట్టులఁ. ౨౪౩

తే॥ మఱియునాదానవేంద్రుఁడుఁకక్కురులఁగొంద, ఆనుగరంబులఁగొనిదివిఁనునుప వారు
ధరను వడగండ్లువడెడివిఁధమునఁబడిరి, తత్సమయమున సాంబుండుఁ మత్సరమున.

చ॥ గదగొని తన్నిశాచరు మొ ♦ గంబునఁ గొట్టఁగ నాతఁ డా బలుఁ
గదఁ బ్రహరించె వార లిటు ♦ గంటున సల్పిరి ముద్గరాజి నా
గదలును విస్ఫులింగములఁ ♦ గ్రక్కుచుఁ బోరియుఁజూర్ణమయ్యె నా
యదనున వార లిర్వరును ♦ సన్యగదల్ గొని నిచ్చి రయ్యెడఁ. ౨౪౪

తే॥ కాలనాథుండు సాంబునిం ♦ గొంచి యిటుల
బలిక నో తుచ్చ! యీహతికఁ ♦ బ్రాణములను
గడపెడఁ నాపు డా బలి ♦ గాఱులేల?
కలహ మాడుము ముందని ♦ పలుక సతఁడు. ౨౪౫

౬॥ జాంబవతీకుమారుఁడును ♦ సాహసికాగ్రణియైన సాంబు శ్రీ
ర్షంబున వాటమా గదను ♦ జక్కఁగఁ గొట్ట సతండు వానివ
త్సంబున స్వీయమాగద వె ♦ సక గొని బాఁదఁగ నా ఖలుండు వ
క్త్రంబున నెత్తుగ్రక్కి పవి ♦ ఖండితపర్వతరీతినిం బడఁ. ౨౪౬

తే॥ అమరనరదుందుభులు మ్రోసెనట్టి సాంబు, సేనవేల్పులు గురిసిరినూనవృష్టి
జయజయధ్వనుల్ మినుముట్టెనంత సమున, నచ్చరలు నాడి ర త్తతినవనినాధ !

❦ దీప్తిమంతుండు మహానాభానురుం దెగటార్చుట. ❦

తే॥ అటుల గాలానాభానురుండంతమగుట, విని మహానాభుడవృష్టిమండునవనించి
యనికిఁజని స్వీయమాయ నిజాననమున, నరిభయదవహ్నిఁ బుట్టించెనవల నద్ది

సే॥ ఉర్వియందున మండియర్విజముల మండి, పాగలందున మండి ❖ భటులమండి
కంచుకంబుల మండి ❖ కటిబంధముల మండి, వివిధచిత్రాంబరభవితతి మండి
ఛత్రంబుల మండి ❖ చామరంబుల మండి, బంగారుసాములం ❖ బలుగమండి
ధ్వజముల మండి రథంబులందున మండి, హస్తలందున మండిహరుల మండి

తే॥ మఱియు శత్రువస్తువులందు ❖ నెఱిగమండి

మించుచుండుట యాదపుల్ ❖ గాంచి భయము

బొందుట దీప్తిమంతుడ ❖ పోటరి గని

వేసెఁ బార్జన్య మాయగ్ని ❖ వేగ నార్ప.

౭౫౨

క॥ ఆయంబున సంవర్తక, తోయదనిచయంబువోలె ❖ దోతెంచి మొగు

భృ యనిఁ దోయము గురిసెను, జేయుచు భీకరరవంబు ❖ శ్రీబహులాశ్వా !

వ॥ అయ్యాసారంబున నియ్యల గోకిల పుంస్కోకిల మయూర సారస
మందూకాది స్వసంబులును నాకాశంబున నిండచాపసాదామిన్యాదులును గలిగి
ప్రావృట్కాలంబుపగిది జెలంగుట గని యమృహానాభుండు మండిపడి నిశితశూలం
బొందు తద్దీప్తిమంతునివైఁ బ్రయోగింప నతం డహివిధంబున నేతెంచు నద్దానిని
ఖడ్గంబుతో గరుడి యురగంబును జెండినట్లు ఖండించి తన్నుం గొఱకవచ్చెడి
తదవృవాహనంబును బ్రహరించె. తత్ప్రహరణంబున నా యవృంబు హతకంధ
రంబై యాసురుండు గనుచుండ మృతించెదె. అంత నద్దనుజం దాగ్రహంబున
హస్తీవరం బెక్కి త్రిశూలంబును చాల్చి యేతెంచ నాదీప్తిమంతుండును పైంధ
వాశ్వంబెక్కి దివ్యఖడ్గంబుఁ గొని తటిన్నిభుండై చనుదెంచి తద్దైత్యగజకుంభాంతంబు
నకు శ్రీకృష్ణం డద్రిశ్యంగంబును బొందిన ల్లెగసి సురనరదుందుభులు మ్రోయ
జయజయనినదంబు లొప్ప సురలు విరులం గురియం గిన్నరాదులాడఁ దన్మస్తకం
బును ఖండించి తత్తైస్యంబు హతంబు గావించె. అత్తతీ మిగిలిన రాక్షసు లా
హరినుతుం గని పలాయితులైరి. సురర్షివరేణ్యులు చూర్ణించిరి. ప్రపంచమంతయు
సంతసిల్లె. ఇట్లు మహానాభుండు మృతుండగుట హరిశ్చంద్రుండను మహానురుండు
విని రోషమూర్తియై తిమింగలంబెక్కి ప్రస్ఫురితాధరుండగుచు రంబున కేతెంచి
యాదవులతో నిట్లనియె.

౭౫౪

శ్రీ భానుండు హరి శ్శశ్చైత్యుని ఖండించుట.

ఉ! యాదవు లీరలందఱును ♦ నల్పబలుల్ మనుజుల్ గనుంగొనన్
నాదృఢ ధైర్యశక్తులకు ♦ నాశముఁ జెందఁగలారు కాన మీ
జోదులలో నెవండయిన ♦ శూరుఁడె యుండిన లేచి వెంటనే
రాఁదగు శస్త్రమేదియు గ ♦ రంబునఁ దాఁకఁగఁగూడ దాతఁడే. ౭౫౫

తే! శస్త్రములఁబోరువారలు! స్వల్పబలులు, కాని గండలుగారని మానసమున
విశ్వసించుఁడి! నాతోడఁ ♦ వేగిరముగ, మల్లయుద్ధంబొనర్పుఁడి! ♦ మనుజులార!

చ! అనపుడు యాదవుల్ దదను ♦ రాధిపవాక్యము లాలకించి యా
తని పెనుమేనుఁగాంచి తమ ♦ దండినిఁజూచి పరస్పరాస్యముల్
గనుఁగొనుచా నిశాచరుఁ బ ♦ గన్ బృథుమల్లరణంబునందు డీ
కొనఁదగమంచు నెంచి మడిఁ ♦ గొంకుచు నోరుమెదల్పరో విభూ! ౭౫౬

తే! అపుడు భానుఁడు సత్యభామాత్యజుండు, సాహసంబునఁగృష్టుని సంస్కరించు
చాత్మకీయశస్త్రంబుల నవలఁ బెట్టి, యట్టిదైత్యుని యెదుటకు ♦ నరుగుదెంచె.

తే! అల హరిశ్చక్రశువుఁ డిమ్మింగిలముడిగ్గి, బాహువులదట్టి నిల్వ నఁబ్బలు లుభయులు
నటవి రదములన్ బోరాడుఁ బాస్తులనలఁ ద్రోసికొనిరి చేతులను జేతులనుగల్పి.

క! అట్టి మొన హరిశ్చక్రశువు, వట్టునఁ దద్భానుఁబట్టి ♦ వందామడల్
నెట్టెను సింహము సింహముఁ, బట్టుచు భుజవిక్రమమునఁ ♦ బఱపినకరణి.

క! ఆసమయంబున భానుఁడు, రోసముతో వచ్చి కర్బు ♦ రుని బలవంతున్
మోసమొనఁచెడివానిని, ద్రోసెను వెయ్యమడలకుఁ దోర్పుగశక్తి. ౭౫౭

తే! పడవడి నిశాచరుండు తద్భానునిమెడ, నొక్కచేఁబట్టి తల్కటి, నొక్కచేఁ
బట్టి పడవేయ భానుండు ♦ బాహుశక్తి, వెనుకనుండి యరిగివాని ♦ ఏపునక్కి.

ఆ! అనురు జంఘలఁగొని ♦ యవనివైఁగూల్పెఁద, త్పరముని మఱి బలులుఁ పారులేచి
గరుడఘటవోలె ♦ ద్వారను భుజంబులఁ, జఱచి కయ్యమాడ ♦ సాగి రపుడు.

తే! అట్టిదనుజుఁడా భానునియంఘ్నులఁగొని, నింగిలక్షయోజనముల ♦ నెట్టనాతఁ
డద్రుపతితుఁడైమనిన ప్రహ్లాదుమాడ్కి, నవనిఁగూలియుజీవించి యచ్యుతదయ.

తే! చని హరిశ్చక్రశుదీర్ఘమాశ్చక్రశువులను, బట్టి బుజముల బల్కితోఁపడినిఁ ద్రిప్పి
యాక సంబంధునన్ లక్ష యామాడలను, వేయ నతఁడిలఁబడికొల్పి వెతనుజొంది.

క! మొగమునఁగూర్చముఁగూరిచి, పగతుని నబ్బాను ముష్టిఁ ♦ బ్రహరించెను రెం
డుగడియ లిట్లు విడికిఁకులఁ, బొగరునఁ బోరాడి రట్టి ♦ పోటరు లనల్. ౭౫౮

క! దనుజుఁడు పిష్టాంగుండై, కనలుచు నుకపెద్దబండ ♦ గైకొని శ్రీకృ
ష్ణునినుతుఁడగు భానునిపై, నునిచెను దదంతరమున ♦ నుక్కరియతఁడు.

క॥ తరువునుగొని యాఖలు, శిరమునఁ బడవేయ నతఁడు † సేకొని దానిఁ
ద్వరగతితో నాభానుని, శిరమునఁబడవైచి కిస్కఁ † జెలరేగి మఱి.

క॥ తనగజతుండముఁగొని, ఘనముగఁ బ్రహరించె సంతఃగమలాక్షసుతుం
డును బెఱకరినింజేకొని, చనుదెంచి తదసురవర్యుఁ † జదియఁగఁగొట్టె.

వ॥ అంత నాహరిశ్శశువు తద్దంతి దంతంబుల నూడఁబెఱికి యవ్వానితో
నబ్బానుం బ్రహరించె అత్తటి నాహరిసూనుం డచ్చెరు వొందుచుండ వీరవరా !
యీరాక్షసుని ప్రాణంబు లాతని యాస్యంబందలి కూర్పమందున్నవి. అద్ది యప
హరింపఁబడనిదే యీతండు మృతుండుగాడను నాకాశవాణి దనకు వినఁబడఁ
బూర్ణక్రోధమూర్తియై వెంటనంటి బాహుబలంబున నా హరిశ్శశువులం గొని
త్రిప్పి బడవేసి తన్మృఖితికూర్చును బెఱికికొని ముష్టితో మర్దింప నమ్మహా
సురుండు మృతుండయ్యె తత్సమయంబున జయజయనినదంబులతో సురనరదుండు
భులు మ్రోఁగె. సురలామరునిసేఁలో విరులం గురిసిరి. దేవాంగనలు వృత్యంబులం
జేసిరి. ఈరీతిగా మహద్భుతంబగు శ్రీకృష్ణపుత్రబలంబు వినిపించితి. మఱేమినినవల
తువో వచింపుమన జనకుం దానందమంది యీనారదమహర్షి కిట్లనియె. ౭౭౦

తే॥ అటుల విఖ్యాత బలులగు † ననుజులంద, అంత మొందినతరువాతఁనట్టిశకుని
దనుజవరుఁడేమొనర్చెనో † దయను నాకు, జెప్పవేఁడెదనారదా! † తప్పకుండ

శకుని తన తమ్ములు గూలుట విని చింతించి
యాదవులతో బోరుటకేతెంచుట.

తే॥ అనఁగ నారదుఁ డిట్లాడఁనవనిపతికి, జనక ! శకుని దైత్యేంద్రుఁడుఁసంగరమునఁ
దమ్ము లీల్గుట విని కిస్కఁసామ్మసిల్లి, తద్వ్యర్థఁబల్కె నిట్లెల్లదానవులకు.

ఆ॥ కాలకేయులార ! † పోలోములార ! మద్వచనములను వినుఁడి † దైవశక్తి
యెంతగొప్పవానిఁనేని హింసించుఁగా, యనుభవమున నామనస్తి దెలిసె. ౭౭౩

తే॥ సరసిజాపునిర్జించినశంబరుండు, బాలుడగు మన్మథునిచేతఁబడుట యింద్రు
గలిచినట్టి యుత్కఁచుడునుఁగృష్ణశిశువుఁవలనఁ బడుటయు దైవదుర్బలతఁగాదె.

తే॥ భండనంబున బల్కినివరుణదేవుఁడఱిమి గలిచిన భూతసంతాపనుండు
తుచ్చులగు యాదవులచేతఁద్రుంపఁబడుట, దైవదుర్బలతనుగాదెదనుజులార !

సీ॥ కాలునోడించిన † కాలనాభుం డిందు, వ్రాలుట దైవదు † ర్బలతఁగాదె
వహ్నినిం గల్పిన † బలుడు హృష్టుం డిందు, వ్రాలుట దైవదుర్బలతఁగాదె
బల్కిని శివనుతిఁ † బడసిన వృకుఁ డిట, వ్రాలుట దైవదు † ర్బలతఁగాదె
యనిలు నెదిరిన మహానాభుఁ డిచ్చట, వ్రాలుట దైవదుర్బలతఁగాదె

తే॥ శక్రసుతు జయించిన హరిశ్శశు విట్టికలను వ్రాలుట దైవదుర్బలతఁగాదె
యేమిచెప్పదుఁ జెప్పినయెడల నాకు, వ్యసనమంతకంతకు హెచ్చునందువలన.

చ! పదిలముతోడ నేను శిశు ♦ పాల జరాసుత దంతవక్త్రసా
శ్వదయితవర్జుల గలిసి ♦ త్యాదృశుల దగి యాదవాస్వయం
బడబడఁబొందఁ జెండెదను ♦ నంత సురాళి బలిష్ఠబాణపూ
ర్వదివిజవీరుల సుతల ♦ వాసులఁ గూడి హతం బొనర్చెదఁ.

౨౨౨

క! సురభాసురగోశ్రుతి ముని, వరయజ్ఞశ్రాద్ధతీర్థ ♦ పరమక్షముల
నఱికిద నిం దరయగ నల, సురజేత సఖుండు కంస ♦ శూరుఁడె కృతిగా.

౨౨౩

క! అట్టి వయస్యుం డిప్పుడె, ప్పట్టునఁ గనుపట్టడయ్యె ♦ బలులార ! యటం
చిట్టులఁ బలుకుచు మదనుని, యెట్టయెదుట కేగి దనుజువృతుఁడై తమితోఁ.

చ! ఘనమును లక్షభారభృత ♦ కార్ముకము మయదైత్యనిర్మితం
బునుగొని టంకృతిఁ సలుప ♦ భూమి చలిం చెను గూలె కైలముల్
వనధులు ఘూర్జిలఁ భటులు ♦ వ్రాలిరి పాటిరి రథ్యమత్తహ
స్తినికర మాదతో నెగిరె ♦ దిగ్గజముల్ జెప్ర డొందె నయ్యెడఁ.

౨౨౪

తే! ఆత్మచము వకస్మాత్తుగా, నదరిపడుట, గడుఁడు మొదలై నవారలు, గాంచి రథము
లెక్కి కదనరంగంబున ♦ కేగుదెంచి, ధనువులం డంకరించిరి ♦ దనుజు లదల.

వ! అత్తరుణంబునం దా శకునిదానవేంద్రుండు దశబాణంబులతో నర్జునిం
గొట్టి రథసహితంబుగా నాల్గుకోసులదాక నెట్టి వింశతిబాణంబులతో గడునిం
బీడించి స్వందనసహితంబుగా నభోమండలంబున కనిపి నలుబదిశరంబులతో ననిరుద్ధు
నొప్పించి శతాంగయుక్తంబుగాఁ బదాఱుకోసులంద్రోసి శతపుష్పత్కంబులతో
సాంబునిం బ్రహరించి తేరుతోఁగూడ సంబరంబున ద్వాత్రింశద్వ్యజనంబులకుఁ
బఱిపి తత్సమయసమాగతుండగు ప్రద్యుమ్నుం గాంచి యమితరోషంబుతో
నసంఖ్యాకంబులగు సంబకంబులతో హింసించి యరదంబుతోఁగూడ ఘటికాద్వ
యంబు గిరగిరంద్రిప్పి వ్యోమమండలంబున శతక్రోశంబులందుం బడునట్లునరించి
విజృంభింప యాదవులంద లాశ్చర్యపయోధిమగ్నులై మత్తేభంబులు మొత్తంబుగాఁ
జేరి యచలంబును దంతంబులతోఁ బ్రహరించినట్లు నానావిధశస్త్రంబులతో నా
శకునిం బ్రహరించిరి. ఏతత్సమయంబుననే మరలి గదార్జునానిరుద్ధసాంబు లేతెంచి
ధనుష్ఠంకారంబులం గావించిరి. మఱియు నమ్మరుండును వాయువేగంబుతోఁజను
రథం బెక్కి దశశరంబులతో మహాభయంకరంబగు వాని చాపంబును ద్రుంచి
వింశతిమార్గణంబులతో నూతుం దెగటార్చి సహస్రాశుగంబులతో సహస్రాశ్వం
బులం బడవేయ నడైత్యుం డుగ్రుండై రథంబును లేవఁదీసి యన్యునిసారధిగా నేర్ప
రచి యందారోహించి చాపం బెక్కిడి తూణీరంబునుండి శతశిశిశరంబులం
గూర్చి యాకర్ణంబునులాగి యాహోపురుషికతో నంగజన కిట్లనియె.

౨౨౫

శకుని ప్రద్యుమ్న యుద్ధవర్ణనము.

పంచచామరము. అరే ! స్మరా ! మదీయశత్రు ధందు నగ్రిముండవౌ
దురాత్ముని మదోత్కటా వి ధూతమత్సహోదరుఁ
సురానుపోషకుఁ బలిష్ఠుఁ సూనబాణు నిన్నిదే
శరంబులఁ తుణుంబులోనఁ జంపివేతు నాదిలోఁ ౭౮౩

తే! అవల స్వస్థతేజంబుతో యాదపులను, దదనుచరులను హరులను మదకరులను
గాలుబలముల వధియింతుఁ ఘనతఁగాంతు, నంచు వచియింప మరుఁడువఁచించెనిట్లు
ఉ! కాలుబలంబు ఛాయవిధి ఁ గాఢగి దేహికిఁ గష్టసౌఖ్యముల్
జాలఁగఁగూర్చునూడ్చుబలు ఁ సారు లటఁ మనశక్తిలేదు మే
ఘాత మరుద్బలంబుననె ఁ యర్దును నిల్చునుగాదె ! నింగిపై
సేల వృథాప్రలాపముల ? ఁ నిట్టలఁ బ్రేతదవోరి దుర్మతీ ! ౭౮౪

తే! విత్తనమునాటి పెరిగించి విమలవారిఁ, గొడవలింగొని సస్సింబుఁ గోసి సేద్య
గానివలఁగాలమిట్టిజగమునృజించి, పెంచి హరియించు గుణములఁ విబుధువైరి!

తే! చేసితిఁ జేయుచున్నాను, జేయఁగలన, టంచు బలుకుట మూర్ఖతఁనగునుగాదె
నీకునిటు లహంకృతియేల ? నిర్జరారి ? ఁ యనఁగ శకునియునిట్లనెనంగజానకు.

తే! నీవెచరితార్థతముఁడవుఁ నృపవతంస! పలుకులఁ మునులను మించి వఱలుచుంటి
వైనఁ ద్రిగుణపృథగ్భూతఁ మానవస్వ, భావమును వీడనేర్తురే ? ఁ ప్రజలుజగతి.

క! ఈరహి నొండాలు లనుకొను, చారణరంగంబునందు ఁ నలవృత్రసునా
సీరుల తీరున స్పర్థను, బోరాడిరి నింగిఁజత్ర ఁ మునఁగన సురలుఁ. ౭౮౫

ఆ! అప్పు డంగజాతుఁ ఁ డర్కాంశునిభమైన, శరవరమున నసుర ఁ వరుని ధనువు
జెడ్డమాటఁ జెలిమిఁజెడఁ గొట్టినట్టులఁ, ద్రుంచె నంత నతఁడు ఁ మించికినుక,

తే! లక్షభారాన్వితమగు నలఘుగడఁగొని, మరుని శిరమందుఁగొట్టె నత్తటి నతండు
గుట్ట కాచపాత్రంబును ఁ గొట్టినట్లు, దద్దడఁ నుసిజేసెను ఁ దత్పరమున. ౭౮౬

ఉ! ఆసురవైరి కిన్కను బ్ర ధాదృభతమైన త్రిశూలపేఱితో
నా సుమబాణు శీర్షమున ఁ నార్చుచుఁ గొట్టె దడంగజాతుఁడుఁ
రోసముతోడ దానిఁ దన ఁ రుగ్జ్వలితంబు త్రిశూలమేసి పోఁ
జేసియు నూరువ్రక్కలుగఁ జెచ్చెరఁ గుంతము వైచె వానివై. ౭౮౭

తే! తత్సహారంబున నొచ్చి దైత్యవిభుఁడు, పరిఘనుంగొని హరిపుత్రుఁ బాఁడె నవల
నంగజండును యమదండఁ మంది యతని, యాయుధంబును నుసిజేసి యదృతముగ.

ఉ! స్వందననూతరథ్యములఁ జక్కఁగఁ గూల్చి యతండు కోపముఁ
బొంది నిశాతఖడ్గమును ఁ బూని తనం గవియంగ దానిని

న్లుందరథంబు పన్నగము ♦ నోటను ద్రుంచినలీలఁ జెండి బ

ల్తుందరతోఁ దదంసమున ♦ దుఃఖపడఁ బ్రహరించె భూవరా !

౭౯౪

క॥ పిమ్మట శకునియుఁ దద్ధతి, సొమ్మనుబడె నపుడు మరుఁ డఁసురనాథుని నై
స్యమ్మున వనిజోరఁబడు నన,లమ్మునలెఁ జొచ్చి త్రుంచెలయయమనిభుండె.

తే॥ అసురు లంతట దమ సేన ♦ నచ్చెరువుగఁ, జెండి చెకపికలాడెడి ♦ చండవిక్ర
ముఁడు కృతాంతనిభుఁడునగుపుష్పశరుని, గాంచి భయపడి పాటిరిగలనువీడి.

ఆ॥ శకుని మూర్ఛఁదేటి ♦ స్వబలముల్ హతమాటఁ

గాంచి లక్షభార ♦ కలితధనువు

నేపునఁగొని యొక్క ♦ యిమివందు ఘటియించి

మరునితోడ నిట్లు ♦ మాటలాడె,

౭౯౭

ఉ॥ కర్మ మిలఁ బ్రధానమగుఁ ♦ గర్మమె యేలిక కర్మ మీశుఁడుఁ

గర్మము సద్గురుండు మఱి ♦ గర్మ మొసంగెడి నుచ్చనై చ్యముల్

గర్మమె కూర్పు లోకుల క ♦ ఖండజయంబుఁ బరాజయంబు త

త్కర్మముతో సమం బెదియుఁ ♦ గాదని నీమనమందు నమ్ముమా !

౭౯౮

తే॥ ఎవనిచే నట్టిపని యాచ ♦ రింపఁబడునో

యద్ది వానినే పొందెడి ♦ నఖిలనరుల

గోసహస్రంబులందునఁ ♦ గోడెదూడ

స్వీయమాత నెఱిగి చేరు ♦ విధిని మదన !

౭౯౯

ఉ॥ కాపున నిష్ఠ పెక్కు దృఢ ♦ కర్మములం బొనరించి మించు నీ

చేవ నణంచి యేను స్మర ♦ జిత్తను పేరు గడించెడఁ జూచి

యీ విఠఁ గాచి కొమ్మనఁగఁ ♦ గృష్ణసుతుం డిటులాడె దానవా !

నీవనినట్టి కర్మములె ♦ నిచ్చలు కాలవశంబు గావోకో !

౮౦౦

వ॥ కర్మంబే ప్రధానంబని నీవు వచించినట్లే కొందఁ టొకానొకప్పుడు
సేయంబడిన పాకంబునకు విఘ్నం బేదేని గల్గి నప్పు డద్దానికీ గాలంబే కారణం
బనియు గొందఱు యుక్తకాలపరికరంబు లుండియుఁ బాకంబు జెడినతఱి గర్తయే
కారణంబనియుఁ గొందఱు కాలకర్తృకర్మము లనుకూలంబుగా నుండినను
పాకంబున కంతరాయంబు గలిగిన తరుణంబున యోగంబే మూలంబనియు
గొందఱు యోగకర్తృకాలకర్మంబులు పరిపూర్ణంబుగా జెలంగుచున్నను నయ్యది
వికారంబు బొందిన కాలంబున సాంఖ్యవిధియే నిదానంబనియు వచింతురు. ఇట్లు
యోగకాలకర్మసాంఖ్యవిధులచే జెప్పంబడునది బ్రహ్మంబుగాని వేఱుగాదు.
తద్బ్రహ్మంబే యీచరాచరాత్మకజగంబు సృష్టించి పోషించి హరించుననియు
నెఱుంగుము. తద్బ్రహ్మంబును, బరిపూర్ణతముండును బరమేశ్వరుండునగు భగవం

తునశేను నమస్కరింతు తద్వ్యతిరిక్తంబుగా నేదియు నీజగంబునఁ గానేరదు గాడే
యన నాలించి మాయావియగు నాశకుని దైత్యేంద్రుండా యాదవేంద్రునితో
నిట్లనియె.

౮౦౧

తే॥ ఓయి ప్రద్యుమ్న! యదువీర! యుర్వియందు, నీవె జ్ఞానశేవధివనియెంచుచుంటి
నీదుసందర్శనంబునఁ నిఖిలపాప, ములు దొలఁగనరుల౯ ధన్యతఁ జెలఁగఁగలరు.

తే॥ మఱియుఁ ద్వల్పహవాసముఁ ♦ మరగునరుల

గొప్పతనమును నలువయుఁ ♦ జెప్పఁగలఁడె?

యంచు మయదైత్య శిష్యితం ♦ బైనరార

వాస్త్రమును బ్రయోగించె ను ♦ మాస్తుపైని.

౮౦౩

క॥ అందున భీకరవిషధర, బృందములుఁ దేళ్ళు బుట్టి ♦ యెదిరులమూఁకఁ
డిందఁగఁగుండఁగఁ గఱచి యమందతఁ దిరుగుటను గాంచి మరుఁడుఁ క్రుధతోఁ.

క॥ గరుడాస్త్రము! వేయఁగ నం, దురుభీకరవివిధపక్షు ♦ లుద్ధరగరుడుల౯
ద్వరజైలుదేరితేల్లన, నురగములఁ మ్రుంగి యేగ ♦ నొకనిముసములోఁ ౮౦౪

తే॥ అంత మాయావి శకుని యా ♦ త్సాస్త్రమట్లు

లగుట గనులారఁ గన్గొని ♦ యాగ్రహమున

భీకరమగు వైశాచియఁ ♦ పెద్దమాయ

బగరపైనిఁ బ్రయోగించె ♦ బట్టుపట్టి.

౮౦౬

ఉ॥ ఆయెడఁ గోట్లకొల్పి భ ♦ యంకరభూతము లెన్నోప్రేతముల౯
దాయుచు నిష్కలం గురిసి ♦ డాంబరమందున హెచ్చుచుంట నా
తోయజనాభసూతి గని ♦ దూరవిచారణ జేసి తామసీ
మాయ యటం చెటింగి యది ♦ మాన్వఁగ నెంచి విచిత్రపద్ధతిఁ.

౮౦౭

మ॥ పరిశుద్ధంబగు సాత్వికాస్త్రమణినిఁ ♦ వైచేఁ దదస్త్రంబునఁ
బరిశుభ్రుల౯ హరిషార్గదుల౯ గరముగా ♦ భాసిల్లి తన్మాయనుఁ
ద్వరఁ దాఱుం డహిఁ ద్రుంచినట్లు నఱుకఁ ♦ దైత్యేంద్రుఁడుఁ గౌహ్యకీ
వరమాయఁ యదుసేనపైనిఁ బఱపెఁ ♦ స్వచ్ఛందసంచారియె.

౮౦౮

క॥ అమాయను మేఘంబులు, భీమంబగు ధ్వనులతోడ ♦ విష్ణుస్పృశ్యే
దోమజ్జామూత్రాస్థుల, నామృధమునఁ గురిసె మిగుల ♦ యాదవు లదలఁ.

తే॥ మదనుఁ డదిగని గౌహ్యకీ ♦ మాయయంచు

నఱిఁగి కోలాస్త్రముఁ వేయఁ ♦ ద్వరను నందు

భయదయజ్ఞవరాహంబు ♦ బైలుదేరి

సడల జాడించి ఘర్భర ♦ స్వనముతోడ.

౮౧౦

ఆ! శాతదంష్ట్రుల నల ధ జలదసంతతినెల్ల, ద్విపము వేణువులను ధ విజేదినట్లు
జీల్చె నంత శకునిచిత్రమా గాంధర్వి, యనెడి మాయబలపెనపుడు దాన.
సీ! హేమమయంబులై ధ యెన్నంగ వీల్గాని, ప్రాసాదరాజముల్ ధ పరిధవించె
మోహనరాగముల్ ధ ముచ్చటగాఁ బాడు, మోహినీకోటులుబొల్కుగాంచె
వాదిత్రపరమయి ధ పాడెడి గంధర్వసుందరీబృందంబు ధ నందగించె
బల్కుల్ జగముల ధ వంచెడి విద్యాధిరాంగనాసముదాయ ధ మతిశయించె
తే! మఱియు నిట్లుల నెందఱో ధ మడఁత లాజిఁ
జెలఁగి యదుసేన మోహంబు ధ గొలుపుచుంట
దర్పకుఁడు గని యిద్ది గాం ధ ధర్వయంచు
నెఱిఁగి జ్ఞానాస్త్రముల్ వేసె ధ నేమఱిలక.

౪౮౨

క! ఆనారాచంబున యదు, సేవలు దమి విడిచి తెలివిఁ ధ జెలఁగుటఁ గని యా
దానవనాథుఁడు చిత్రము, మానసమునఁ జెంది కినుక ధ మండుచు దండిక.
తే! భయదరాక్షసీమాయనుబలపె నందు, పక్షయతపర్వతంబులుబైలుదేరి
క్షణములో నభస్సలమునుగప్పె నప్పు, ఉంధకారంబు లెల్లడనల్లుకొనియె.

ఎ॥ మఱియు నప్పర్వతంబులు దగులఁబడెడి వృక్షంబులును బాషాణంబు
లను నస్థులను గబంధంబులను రక్తంబులను గదాపరిఘాసముసలాద్యాయుధంబులను
రణంబున వర్షించుచు నంబరంబున సంచరింపందొడంగ. వెండియుఁ దన్మాయా
బలంబున రక్షోగణంబులును యాతుధానవిలాసంబులును శూలంబులతోఁ గొట్టి
కొలందిగా నిర్గమించి కరిహయంబులను ఖండింప సమకట్టె. సింహవ్యాఘ్రు
వరాహఖరంబు లందు విజృంభించి యాదవకరిహరులను ద్రుంప నారంభించె. అంత
రతికాంతుం ధేతత్పిఠిం గని భయంపడి పరుగిడు నాత్మబలంబులం గాంచి
తన్మాయోపశమనార్థంబై నృసింహాస్త్రంబు బ్రయోగింప నందు,

౪౮౩

సీ! ధగధగధగధగ ధ త్తరణికోటిసమాన, భాసమానప్రభా ధ పటలితోడ
ప్రలయకాలాభీల ధ పావకజిహ్వవి, శేషభీరలల ధ జ్ఞిహ్వతోడ
శంఖచక్రగదాది ధ సంస్కరచ్ఛుండాస, మాంసలాజానుబా ధ హఠితోడ
దుష్టలోకాంతక ధ ధూమకేతుసమాన, సంచలద్వీర్ఘపు ధ చ్ఛంబుతోడ
తే! ఆయతోత్కటకంటకధ ప్రాయరోమ, రాజతోడి దంభోభిరాజదురున
ఖములతోడ నద్రభాభధ సమితితులిత, చిత్రవముతో శ్రీనరసింహమూర్తి.

ఎ! జనించి యహంకారంబుతో బ్రహ్మాండభాండంబు బ్రద్దలగునట్లు హుంక
రించుచు నాకొండలం గూల్చి రక్షోయాతుధానగణంబులను గొట్టి నట్టి
తత్కరికిరిఖరాదులను నఖంబులతోఁ జీల్చి గగనంబునం బాఱవైచి తద్రాక్షసీ
మాయ నశింపఁజేసి మరుండు మాతేంద్రనామకవిజయశంఖంబుఁ బూరింప

జయధ్వనిసహితధుందుభులు మ్రోయ సురలు విరులం గురియ నంతర్థానంబయ్యె.
అత్తరుణంబునం దయ్యనురుం డాత్మసైన్యయుక్తంబుగా నచటనే యదృశ్యుండై
యమోఘంబగు దైతేయామాయను బ్రయోగింపఁ దద్బలంబున సంవర్తకాది
జీమూతంబు లంబరం బాచాచ్చాదించి వేదండశుండానమధారతో వర్షించె. తద్వర్షం
బున నొక్కత్రుటిలో నీ భూమండలం బంతయు సర్లవమయంబయ్యె. అత్తటి
యాదవులు భీతికెంది శ్రీరామకృష్ణనామస్మరణం బొనరించుదు నాత్మబలంబుల
మరచి పరాజితులైనట్లు గడగడలాడుచుండఁ బ్రద్యమ్నం బాలోకించి నిజచండ
కోదండంబున శ్రీకృష్ణనామకాస్త్రం బనుసంధించె. దానినుండి వీరతేజంబు
జయించునదియు దశదిశల వెల్లిండునదియు నవకోటిసూర్యులతో సాటియైనదియు
నగు తేజం బుప్పలిల్లె. అమృతాతేజంబున, ౮౧౭

సీ! స్వర్ణాంబుజపరాగః వాసుండు నూత్నాభ్రవర్షుండు సత్కరుఁడార్ణవండు
శ్రీవత్సరత్నాదిఁచిత్రితవత్సుండు, తోయజాతుండు చతుర్భుజండు
ప్రస్ఫురస్మకుటుండు * పాదాంగదాద్యలం, కారయుతుండు నిష్కల్మషుండు
భానుప్రభాభజం * బూనదకుండలుం, డలఘుబలుఁడు దివ్యహారధరుఁడు
తే! దేవదేవుండు కృష్ణుండు* తేజరిలుట, యాదవులుగాంచి యానందమంది మ్రొక్కి
పుష్పములఁ జల్లి రల్లదామోదరుండు, శకుని విలుద్రుంచె శారజశరముతోడ.

తే! అంత ఛిన్నచాపుండగుననుగుఁ డాత్మ, హేతిసంహతులంగొనియేగునెంచ
నంది జంద్రదావతీపురికిగఁ గృష్ణుఁ, డఖలయాదవులం బిల్పియనియె నిట్లు,
* { శ్రీకృష్ణాస్త్రనిర్గత శ్రీకృష్ణుండు తద్వధోపాయం }
* { బాలోచించి గరుడునకుం జెప్పట. }

ఉ! యాదవులార ! ఏడు మును * త్ర్యంబకుఁ గూర్చి తపంబు మేరుతై
లోదగను త్తమస్థలిని * నోదనముఁ విడిచెయగుంబులుఁ
మోదమునం బొనర్ప నల * భూతవిభుండు ప్రసన్నుఁడౌచుఁ బూ
ర్వదివిజఁజేరి యిత్తటి వ * రంబు లొసంగెద నీవు గోరుమా ! ౮౨౦

క! అనవుడు శకునియు వినతులఁ, బొనరిచి యానందబాష్ప * పూర్ణాతుండై
త్రినయనునిఁ బ్రసన్నుని శంభుని నిట్టుల వేడఁదొడఁగ * మోడ్చి కరంబుల్.

తే! ఏనె బలులనందఱను జయింపవలయు, నీల్గిన ధరాస్పృష్టి జీవింపవలయు
నింగి ఘటికాద్వయము దాఁక * నీల్ల గూడ, దీవరంబుల నిడి కావ * వే! మహాత్మ!

ఉ! అత్తటి శంభుఁ డాతనికి * నట్టి వరంబు లొసంగి గూటిలో
హత్తిన కీరమిచ్చి దను * బా ! యిది జీవసమంబు గాన నీ
స శకు గాచికోదగును * సంతత మియ్యది యెప్పువోవునో
యిత్తటి నీదు జీవములు * సంతముకెందు నటం చెఱుంగుమా ! ౮౨౩

తే! ఇట్లుల వచియించి శంకరుండట నదృశ్యుడయ్యెఁ దత్కారణంబునఁ నాశుకంబు
నీర్లినం గాని శకునియు ఁ నీల్లడంచు, వైనతేయునిగని యిట్లుపలికె నగుచు.

అ! ధీవరేణ్య! విహగ ఁ దేవ! యోజనశత్రువిస్తృతంబు ననుర ఁ వృత ముపవన
సాధరుచిరమైన ఁ చంద్రావతీపురి, బొమ్ము పనులసల్పిరమ్ము మరలి. ౫౨౧
క! అనవుడు గరుడుండొప్పుచు, దనుజులు దనుఁ గనని కరణిఁ ఁ దనురూపముతోఁ
జని చంద్రావతి కటఁగల ఁ కనదురుహర్యాదిలీలఁ ఁ గాంచుచు వరుసఁ.

గరుడుండు శకునిశుకహరణార్థంబై చంద్రద్వీపంబునకుఁ బోవుట.

చ! శకుని గృహంబు సేరి దను ఁ జప్రభుజీవముగాఁ జెలంగు నా
శుక మెటనున్నదో యనుచుఁ జూచుచునుండఁగ క్రోధమూర్తియై
సకలమహాయుధంబుల వెఁ సఁ గొని క్రమ్మఱఁ నాఁ జేగు నా
శకుని కరంబుఁ బట్టికొని ఁ సాధ్వీ మదాలస యిట్లు పత్కెడిఁ. ౫౨౨

తే! నీకు ననుకూలురైనట్టి ఁ నేస్తకాండ్రు, బేరుఁగాంచిన తమ్ములు ఁ వీరవీరు
రైన దానవోద్భటులు రఁణాంగణమునఁ, బగరచేఁ జంపఁబడిరిగాఁ ప్రాణనాథ!
మాలినీవృత్తము! వలదు వలదు నాథా! ఁ భండనార్థంబుగాఁ బో
వలదు వలదు రాజా! ఁ పంకజాక్షుండు నేఁడా
కలహముఁ బొనరించుఁ ఁ గాన నామాట పించుఁ
బలుల నిడి సుఖంబుల్ ఁ వాసిగాఁ బొందుమయ్యా! ౫౨౩

క! అనవుడు తద్దనుజం డిట్లనియెను నబలామణీ! మ ఁ దనుజుల నెల్లఁ
గినుకను జెండిన యాదవజనముల నీదినము జంపి ఁ సంతోషింతుఁ. ౫౨౪

తే! సాంబవరమున నాకిలఁజావులేదు, చంద్రనామకోపద్వీపఁసమధిగతప
తంగగిరి శంఖచూడభుజంగరక్షి, తేశుకమందు నాప్రాణముఁదనరుచుండె.

తే! ఇట్టిసంగతి నెవ్వరుఁనెఱుంగ రట్టి, కారణంబున మృతియెట్లుగలుగు నాకుఁ?
జెలిరో! భయపడవలదనిఁచెప్పె నల్ల, చిలుకవార్తను విని ఖగఁజేఖరుండు ౫౨౫

అ! అచటనుండి వేగఁనా యువద్వీపముఁ, జేరఁదలఁచి యెగిరిఁసింధుతలముఁ
బొంది యట్టి దీవిఁబూర్తిగా వెదకుచు, దిరుగఁదొడఁగ మింటఁధరణినాథ!

వ! అట్లు శతయోజనవిస్తీర్ణంబును భీమనాదంబును గల సముద్రంబువైఁ
జరించుచు గ్రమంబుగా నొక్కద్వీపంబున జేగి తత్రత్యులచే సింహశంబుని తెలిసి
కొని యటసాగి లంకాపట్టణంబున కరిగి తత్పరిసరంబందలి త్రికూటాచలంబును
దర్శించి యవల పాంచజన్యద్వీపంబునకుం బోయి యందు త్సుబ్బాధితుండై సాగర
విరాజమానమీనంబులం గడుపార గ్రసించుచుండె. అత్రతీ యోజనద్వయపరిమిత
మహాసక్రం బొం డాగరుడుని పదంబులం బట్టి జలంబులోని కీడ్వ నా వైనతేయుం
డద్రాసిం గ్రమ్మఱ లాగికొనుచు నీవలకేతెండె ఇట్లు రెండుగడియ లారెంటికి దంట

పోరయ్యె. తుట్టతుద కా గరుడుండే లీక్ష్మతుండంబుతోఁ దత్ప్రవృత్తభాగంబున
యముండు దండంబుతో బాఁదినట్లు ప్రహరింప నద్ది మరణించి తన్నక్రయాపంబు
విడిచి విద్యాధరయాపంబుఁ దాల్చి గరుడునికి నమస్కరించి ప్రసన్నవదనంబుతో
దేవా! యేను హేమకుండలుండను విద్యాధరుండను. మున్ను దేవతలతోఁ గూడి
స్నానార్థంబై విష్ణుపదికిం బోయి యందు జలకంబాడు కకుత్స్థనామకమహాముని
పాదంబులం బట్టికొని విలాసార్థంబుగా నీటిలోని కేగుట నమ్ముని గని కినిసి మకరం
బపు గమ్మని శపించి మత్స్యార్థనం బాలించి విష్ణురథప్రహరంబున ముక్తుండపు
కాగలవని యనుగ్రహించె. తదీతి నిప్పుడు నీదయ ధన్యుండనైతి నని నుతించుచు
స్వర్గంబున కేగె. అంత నాఖగకాంతం డటచుండి నభోమండలంబున కుడ్డితుండై
క్రమంబుగా హరిణాఖ్యదీప్యంబున కరిగి సంచరింపెడిసమయంబున. ౮౩౪

తే! ఆతనిపక్షం బహర్నిశ † మధికరేపము, దమినిసల్పు నపాంతర † తమతపస్వి
యాశ్రమంబునఁ బడె నక్ష్మండముని గని, పైనిఁ జను పక్షి నేతకుఁ బలికె నిట్లు.

క॥ గరుడీ! యీపక్షము నాశిరమున నీవుంచి వేగ † స్వేచ్ఛను బొమ్మా!
యటమటజెందకు మనవుడు, గరుడఁడు సనుదెంచి టెక్కఁగైకొని వేడ్కఁ.

క॥ అల మునితలపై నిడి యటఁ, బలుపక్షము లట్టి విందు † భాతిని నుంటఁ
లలివింతఁ గనుటఁ గని, పలికె నిటు మునివిభుండు † పక్షిండునకుఁ. ౮౩౫

చ॥ ఎపు డెపు డా పరాత్పరుఁడు † క్షల్పవిభుం డవతారమెత్తునో
యపుడపుడుఁ మఱీయశిర † మం దొక తార్కన్యని టెక్కరాలెఁగ
నుపతగ! నాశిరంబుపయి † జూడుము పక్షములెన్నియున్నవో
యపహృతదుష్టుడైన హరి † కంజలిజేసెద భక్తితోడుతఁ. ౮౩౬

చ॥ అనవుడు పన్నగాశనుఁడు † నద్భుతహర్ష ములొంది శ్రద్ధ నా
ఘనముని మ్రొక్కి వేరమణ † కంబను దీవికే బోయి యందునఁ
దనరు విచిత్రలీలనుఁదద్దయుఁ గన్గొని సర్పరాజులి
చ్చిన కరదంబులఁ దమిని † జేకొని వెంటన సాగి యచ్చటఁ. ౮౩౭

క॥ అవర్తకాఖ్యఁజెలఁగెడి, దీవి కరిగి యమృతకుండ † దీవ్యత్సుధనుఁ
ద్రావియు శుక్లదీప్యము, బోవఁదలఁచి యచటఁ గదలె † భూపలలామా!

తే! అవల గరుడి శుక్లదీప్యమందుఁజేరి, యల్ల చంద్రావ్యయదీప్యమడుగు చచటఁ
దనరు నాచేతఁ దర్పితఁ, వినుచు నుత్తరాశకుం జనె శ్రీమైథిలాధినాథ! ౮౩౮

చ॥ అంత నాగాంతకుం డా చంద్రదీప్యంబున కరిగి తత్పతంగపర్వతంబందలి
జలదుర్గపక్షిదుర్గంబులం గాంచి చంచూపుటంబున జలదుర్గంబును ధరించి
యద్దానిచే నయ్యనలదుర్గంబును జల్లార్చి సానుముఖంబుననున్న లక్ష్మదైతేయులతో
రెండుగడియలు భండనం బాచరించి పాదంబులతోఁ గొందఱను బక్షంబులతోఁ

గొందఱను సఖంబులతోఁ గొందఱం బరిమార్చి వెంటనంటి మిగతవారిం దఱిమి
లోనికిం బ్రవేశించి శుకరక్షకుండగు శింఖచూడసర్వేంద్రునిపై నడుగిడ నది
యలికిపడి పంజరసహితంబగు తత్కిరంబును నీరంబునం బడవైచి పాతె. అంతట
నా ఖగళాంతుండు వెంటనే చని నాసికతో నా చిలుకం గొని యుద్ధభూమికిం
బోవనెంచి వ్యోమమండలంబున కెగురుట పలాయితలగు పలాశు లాలోకించి
శుకం బపహృతంబయ్యె నపహృతంబయ్యెనని మహాతోలాహలంబులం గావించిరి.
తద్రవంబు భూనభోమండలంబులందు వ్యాపించె. కర్ణాకర్ణికగా నా శకునియుఁ దన
శుకం బండజపతిచే నపహృతంబయ్యె నని విని కనలి శూలహస్తుండై యాత్మపురి
నుండి వెడలి యా గరుడునిం దాసి శూలంబుతోఁ బ్రహరించుచు వెంటనంట నాతం
డాస్యంబునుండి యా కీరంబును వీడక సప్తద్వీపంబులను సప్తసింధువులను దిరిగి
తద్దేత్రివారపీఠితుండై తుద కంబరంబున లక్షయోజనంబులేగి యటనుండి కసితో నది
మేరుపర్వతశిఖరంబునం బడి నీల్లునట్లు బడవేసి యుద్ధరంగంబునందున్న వెన్నుని
సన్నిధికిం జని తత్ప్రశంసావాక్యంబు లందుచుండె. అంతఁ దత్ప్రహరంబున శుకంబు
మడియుట దానవేంద్రుండు విలోకించి నొచ్చిన మనంబుతో నాగ్రహించి హఠశేషా
సురులం దోడ్కొని యుచ్చైశ్రవహయం బెక్కి భయంకరంబుగా ధనువుం డంక
రించుచు శ్రీకృష్ణసమ్ముఖంబున కేతెంచె.

౪౪౨

తే॥ అపుడు యాదవులందఱుఁనసురవరుఁడు, మరల వాహినితో ననికరుగుదెంచు
టను విలోకించి హేతులంఁగొనుచు నట్టి, దానవులతోడఁ దలపడిఁరోన్మపాల !

తే॥ అందు శూరులు శూరులు † నహమహమిక

సింహములు సింహములు బోరుఁ † జేయుకరణిఁ

బోరి రిటు రెండు తెగలకు † ఘోరయుద్ధ

మయ్యె శకుని సేనాగ్రము † నందు నిలిచి.

౪౪౪

† శకునిదైత్యుండు శ్రీకృష్ణునితోఁ బోరి నీల్లుట. †

కా॥ కోదండంబును డంకరించి శరముల్ † గోటానకోట్లైసి యా

చ్చాదింపఁ దివి గ్రమ్మిఁ జీకటులు త † చ్చక్రాయుధుండుఁ బలుం

డా దామోదరుఁ డప్పు డేకశిఖితోఁ † దద్బాణసందోహముఁ

ఛేదింపఁ సుకరంబుగా దితిసుత † శ్రేష్ఠుండు రోషంబుతోఁ.

౪౪౫

క॥ ధను వెక్కుపెట్టి పూర్తిగ, వనబాతుని హృదయమందుఁ † బదిశరముల వే

సిన హరి పదిబాణంబుల, దనుజేశుని ధనువుఁ ద్రుంచెఁ † దత్పరమందుఁ.

చ॥ శకుని శతస్వరూపుఁడయి † సారసలోచనుతోడ సాంపరా

యికముఁ బొనర్చు గాంచి యల † కృష్ణుఁడునుఁ వెయిరూపులొంది వ్రే

క్షుకు లదిరా ! యనక దనుజః కాంతునితో రణమాడ వాడు పా
వకసమమా త్రిశూలమును ధరించి ద్విపియు వైచే శౌరివై.

౪౪౭

క॥ అంతః గృతాంతనిభుడు శ్రీ, కాంతుం డద్దానిఁబట్టి ధరించు విజయచక్రమున

బంధమున గరుత్మాంతుఁడు, వింతగ నాశీవిషంబు ధరించినకరణి.

౪౪౮

తే॥ ముఱియు శ్రీహరి వజ్రసహమానగదను, హయమునుండి యా దానవుండవనివైసిఁ
గూలునటు శీర్ష మందునఁగొట్టె దత్ప్రహరమున వాడు మూర్ఖిలైఁ ధారణికి !

చ॥ క్రమముగ లేచి యా శకుని ధరించు కన్నుల నిప్పులు రాలుచుండ స్వీ
యమగు గదా గరానఁగొని ధరించు హరిఁ గొట్టెను నిట్లు ఘోరనా
దములు నెలంగ వారికి గదా దారణమయ్యెను నంతః బూరుష
త్తముగద యట్టి దానవు గదా నుసిజేసెను నంత నిర్దురుగ.

౪౪౯

తే॥ భూధరదరీముఖంబునఁబూనిక రెండు, సింహములు బోరుతీరునఁజిత్రవనము
నందు రెండుమదేధంబులూహవంబు, నలుపు తెఱఁగునఁ గయ్యంబునల్పిరపుడు.

తే॥ శకుని శ్రీకృష్ణుని శతయోధా జనములఁ గసిఁ
ద్రోయఁ దోయజాతుండును ధరించు దోర్బలమున
నతని పిక్కలక బట్టి సహస్రయోధా
నములఁ గూల్చెను ధరపై నంతరమున.

౪౫౦

చ॥ జయజయ యంచు నా శకుని ధరించు చారుధితైలము వైవఁ గృష్ణుపై
రయమున నాతఁ డద్దిగొని ధరించు రాక్షసుపై బడవేసె నొండొరుల్
జయజయ యంచు నిట్లు లలఁజైలముఁ ద్రోసికొనం గడంగి ర
ల్లయచల మంతమం దల పఱలాశపురంబునఁ గూలఁ బాడుగా.

౪౫౧

తే॥ శకుని యంతట స్వపురంబు ధరించు వికృతిగనుట
గాంచి యత్యుధృతక్రధఁ ధరించు ఖడ్గచర్మ
ములను గైకొని యా కృష్ణు ధరించు మోలకేగ
నపుడు శాశ్వత శారముఁగొని ధరించు గ్రహమున.

౪౫౨

అ॥ అర్ధచంద్రరూప ధరించు కాంబకం బరనివై, వైవ నద్ది గ్రీష్మ ధరించు భానుభాతి
వెలిగి దశదిశలను వెల్గించి తద్దైత్యు, మస్తకంబుఁ ద్రుంచి మహిని జొచ్చె.

అ॥ దనుజఁ డిట్లు గిట్టి ధరించు ధాతీతలస్పృష్టి, క్షణములోన బ్రతికి ధరించు స్వకళిరంబుఁ
బాణిని గొని తన కబంధంబునం బెట్టి, మరల హరిని బోరనరిగె జనక !

తే॥ అపుడు కృష్ణుడు తీవ్రమాన సంబకమున
వాని తలఁ ద్రుంచె గ్రమ్మట ధరించు వాడు బ్రతికె
నిటుల నేడునారులు వాడు ధరించు కృష్ణచేతఁ
జచ్చియు మన వింతగా ధరించు సర్వులకును.

౪౫౩

ఉ! ఇట్టుల రాఘవాభాతి మరఁ దించి ధరాతల మంటి క్రమ్ముట
బుట్టడి దానవేశ్వరుఁ డఁ మోఘవిధంబునఁ జిచ్చు కాటునుం
బట్టి దహించుమాడ్కి యదుఁ పార్థివసేనలఁ జొచ్చి వీరులఁ
జిట్టుచు లక్షయామడలఁ బాటగవైచి నభస్సలంబునఁ.

౮౫౮

ఉ! కొన్నిటి నేర్పులఁ నొసటఁ గూరిచి కక్షలఁజేర్చి కొన్నిటిఁ
గొన్నిటి సంసయగ్ధమునఁ గూర్చి లయానలరుద్రులై వడిఁ
బన్నుచు నొక్కడయ్యు యదుఁ వర్యభటాల్లిని గాళ్ళఁజేతులం
దన్నుచుఁ జెండ యాదవపఁ లాకిని ట్లేభముఁజెందె నయ్యెడఁ.

౮౫౯

ఉ! చక్ర యవక్రవిక్రముఁడుఁ సాధుజనావళిరక్షణార్థమై
వక్రచరిష్ణుడౌ శకునిఁ పైని సుదర్శనహేతి వేయ నా
చక్రము కాలకోటిరవిఁ సామ్యరుచిఁ జని వాని కంఠముఁ
శక్రనిహేతి వృతులఁ సంహృతిజేయువిధిఁ హరింపఁగాఁ.

౮౬౦

చ! హరి సని గిట్టినట్టి దనుఁ జాధిపు హస్తమునం గ్రహించి యం
బరమునఁ బాటవైచి యదుఁ వంశజలార! ప్రమాదహీనులై
శరములతోడ నిట్టిదనుఁ జప్రభు ధాత్రిని నంటకుండఁగాఁ

గొఱఁతలు లేనియ ప్లగురఁ గొట్టుడి! నెట్టుడి! యంచు బల్కుటఁ.

౮౬౧

తే! యాదవోద్భటులందఱుఁ నాలకించి, నింగినుండి ధాత్రింబడుఁ నిర్జరారిఁ
బెక్కుదివ్యబాణంబులఁ వేసి మింట, నగురఁగొట్టిరి సురలు వీక్షింప వింత.

౮౬౨

వ! అంత సంతరితుంబునుండి తిరిగి ధరం బడంబోవు నాపొలదిండి దీప్తి
మంతుని బాణంబులతో శతయోజనంబులకును, సాంబాంబకంబుతో సహస్రయోజ
నంబులకును నర్జునశరంబుతో నయతయోజనంబులకును ననిరుద్ధమార్గణంబుతో
లక్షయోజనంబులకును బ్రద్యుమ్నాశుగంబుతో నియతయోజనంబులకును
యామద్యయంబు గలించుదాఁ నింగికి నగురఁగొట్టంబడి మరలి క్రిందిభాగంబున
గేతెంచుట శ్రీకృష్ణుండు జూచి యొందు పృవత్కంబు వేసి కోటియోజనంబు లంబ
రంబునం దవానిం బఱచి వెంటనే రెండవశరంబుతో నలుగడలఁ గోటియోజనం
బులవఱకుం ద్రిప్పి తుట్టతుడకు మారుతంబు చేదించి నీరజంబును నీరంబునం
బడవేసి నల్లు నీరధిం గూల్చె. తత్పతనంబున నా చండబలుండు నిశ్చేషంబుగా
మృతుండయ్యె. ఆసమయంబునం దతనిజోతియు నా శ్రీకృష్ణునిలోన లీనం
బయ్యె. అప్పుడు,

౮౬౩

చ! కురిసిరి పుష్పముల్ సురలుఁ ట్లేటి వికాసముగాంచె దుందుభుల్
మొరసె జయధ్వనుల్ నెలఁగఁ మోదమునెదిరి కిన్నరాదులుఁ

సురపతిమున్ను వేల్పులును ధ జూది ముదంబున వచ్చి మ్రొక్కిరా
హరికి సమస్తమానితతి ధ హర్షముఁబొందె ధరేశ ! పిమ్మటఁ.

౮౬౪

శ్రీకృష్ణుండు చంద్రావతీపురికేగి శరణాగతులైన శకుని
భార్యాపుత్రుల కభయవాసం బొసంగుట.

✽

మ! హతశేషుల్ దనుజుల్ పలాయితులుగా ధ నా కృష్ణుఁడు యాదవ
పతర్థి గూడుచు వందిమాగధజనుల్ ధ వర్జింప ధక్కాదివా
ద్యుతతుల్ మ్రోయఁగఁజేయుచుఁ జయజయ ధ ధ్వానంబుతో రాక్షసా
వృతచంద్రావతి కేగె సంతసమునఁ ధ వెన్నంట గీర్వాణులుఁ.

౮౬౫

తే! ఆసమయమందు శకునియఁద్దాంగి భర్తృమరణదుఃఖార్త మానినీమణి మదాల
స, నిజసుతుఁగొని శ్రీకృష్ణఁచరణములను, వ్రాల్చి యశ్రుపూర్ణాస్యయై పలికె నిట్లు

మ! ధరణీ భారముఁబాపఁగా సుజనసం ధ తానంబు రక్షింపఁగాఁ

బరమేశా ! యనుకంపతోడ యదుస ధ ద్వంశంబునం బుట్టవే

యరయఁ నృప్తినిఁ బాలనంబు మఱిసం ధ హరంబునుం జేయునే

ర్పివీవేకద ! యట్టులయ్య గుణముల్ ధ బంధింపవే నిన్నహా !

౮౬౬

నుగంధివృత్తము. దేవదేవ ! వాసుదేవ ! ధ దేవరాజపోషకా !

దేవకీసుతా ! మహాత్మా ! ధ దేవవైరినాశకా !

దేవవంశ్య ! రాధికేశ ! ధ దివ్యగోజగత్పతీ !

శ్రీవిభూ ! శిరంబుతోడఁ ధ జేసెదఁ నమస్కృతుల్.

౮౬౭

తే! కృష్ణ ! నాభర్త సియెడఁ నేమియేమి, తప్పలొనరించె నయ్యవియొప్పులుగను
దలఁచి మన్నింపుమా ! నాదుఃఖనయు వీని, బాలుఁ బాలింపుమా ! కరుణాంబులవా !

చ! అనపుడు కృష్ణమూర్తి తన ధ హస్తములఁ భయభీతుఁడైన త

త్తనయుశిరంబుపైని నిడి ధ దైవ్యము వీడుము కల్పమేగుదాఁ

కను మను మిట్టిరాజ్యమును ధ గాంచుము జ్ఞానవిరక్తిభక్తులఁ

గనుమని స్వీయమాల శిశు ధ కంఠమునందున వైచే భూమిసా !

౮౬౮

ఉ! శ్రీవిభూఁ డంతమున్ను సుర ధ శేఖరు గల్చి దివంబునుండి యా

దేవవిరోధియౌ శకుని, దెచ్చిన భేనుసురద్రుమాశ్వశో

భావిలసన్మణుల్ దివిజ ధ పర్యునకిచ్చెఁ గదా యతండు గో

దేవధరామరశ్రుతిను ధ ధీజనులఁ దమిఁ బ్రోవఁ బుట్టఁడే ?

౮౬౯

తే! అనఁగ బహులాశ్వుఁ డిట్లనఁనమరయోగి, వర ! శకునిమొదలైన నయీ, సురవిరోధు

లాదిజన్మంబునం దెవ్వఁరట్లుముక్తి, సెందుటకు హేతువేమొ ? వఱచింపుమయ్య !

తే! అవల నారదుఁడిట్లాడఁనవనిపతికి, సంగ్రహించి వచించెదఁజనక ! వినుము

తొల్లిబ్రహ్మకల్పంబునందున వసువసు, నుకఁడు గంధర్వనాథుఁడై యొప్పుచుండు

✽ నారదుండు జనకునకు శకున్యాద్యసుర పూర్వజన్మవృత్తాంతంబుఁ జెప్పట. ✽

వ॥ అట్టి గంధర్వపతికిం గామరూపులును దివ్యభూషణభూషితులునగు మందార మందర మంద మందహాస మహాబల సుదేవ సుధన సౌధ శ్రీభా నువులను పేరులతోఁ బరిగు తొమ్మండుగురు పుత్రులు జనించిరి. అవ్వార లొక్క సమయంబునందు బ్రహ్మలోకంబున కేగి తత్పుత్రికయగు సరస్వతిం గాంచి మోహించి మనంబున హసించిరి. తద్బ్రహ్మపరాధంబున వారు తమోగుణ మయంబగు రాక్షసయోని నాశ్రయించి వరాహకల్పంబున హిరణ్యాక్షునిభార్య యందు శకుని శంబర హృష్ణ భూతసంతాపన వృక కాలనాథ మహానాథ హరిశ్చంద్ర శూర్మచులను నామంబులతోఁ బుట్టి నెగడుచుండ నపాంతరతమనామకమహా ముని చనుదెంచె. అమ్మెయి నమృహసురు లభివాదనమ్ము లాచరించి సర్వజ్ఞ! భక్త వత్సలుండగు భగవంతుండు భక్తులకు ముక్తి యిచ్చునుగాదే? అసురయోనియం దుద్భవిల్లిన మాచే నాకురాత్మరునియెడ భక్తిభావం బల్పంబేనిఁ జూపఁబడలేదు. ఇక మేమెట్లు కృతార్థులముగాగలమో యా యుపాయ మానతీయుమని ప్రార్థింప నాయోగివర్యుం డెవరెవరేయేగుణంబుల నాపరుని భజింతురో వారు వా రాయా రీతుల నిశ్చేయసపదంబును బొందగలరు. మున్న పుష్పిగర్భసంబంధంబున బ్రహ్మలును, సద్భావంబునం బ్రహ్మదుండును, స్నేహంబున సుతపమునియు, భయం బున హిరణ్యకశిపుండును, క్రోధంబున మీతండ్రియగు హిరణ్యాక్షుండును సేవించి యా హరిం జేరిరి. అట్లే మీరేదోవిధంబుగా నిశ్చలంబగు మనంబుతో నాదేవుని భజించి కృతార్థులుగండని చెప్ప నా శకున్యాదు లా విధంబుగా కీటంబు భ్రమర భయంబుచే భ్రమరంబై నట్లు ద్వేషించి క్రమంబుగా నా హరించొందిరి. ఇట్లు యాద వేశ్వరుండు భద్రాశ్వఖండంబు జయించి సకలనైస్యపరివారసహితంబుగా నందుసాగి

✽ ప్రద్యుమ్నం డీలావృతఖండంబును గెలుచుట. ✽

సీ॥ జంబుభవంబగు ✽ జాంబూనదము స్వతఃస్సిద్ధిభవంబయి ✽ తెలఁగు నెచట
సర్వామయంబులఁ ✽ సమయింపఁజాలిన, “యరుణోద”యను నదివఱలు నెచట
నన్నాసనాభర ✽ కాదిఫలంబుల, నిచ్చెడి నదములు ✽ నెసఁగు నెచట
నెల్ల కాలంబులనీశుండు ప్రియలతోఁ, గూడి సంతసమునఁగొదరు నెచట

తే॥ శీతవాతోష్ణవై వర్ష్య ✽ పూతిగంధ

బాధలఁ బాపెడి ప్రియ ✽ ప్రభవపంచ

మధురమధుధారలఁ ద్రావి ✽ మనుజు లెట ను

ఖంబుఁ గాంతురా యిలావృత ✽ ఖండ మొందె.

౪౮౯

తే॥ అట్టి ఖండంబునందునఁ నరిగిన నరు, లబల లొదురు సంకర్షణభిధాన

దేవుఁ డుండును గాశ్మీరఁ దేవతరువు, లొప్పు నూర్ధ్వపనము వెల్లుచుండు మఱయ

- అ॥ స్వర్ణపద్మములును॥వాసంతశీతాని,లములు దగు లవంగలతలు దనరు
సంతలంబు సురలు॥సంచరించుచు నుండు, మత్తభృంగములును॥హత్తియుండు.
- తే॥ పర్వతేంద్రంబు సత్కథా॥వాస మవని,గోళకర్ణికాభము శాత॥కుంభమయము
రత్నసానురాజితము స్ఫురత్ప్రకాశ,మునయి మేరునామకగిరి॥దనరుచుండు.
- తే॥ తన్నగంబునకు॥ నాల్గుతట్టులందు,నందమగు మందరము మేరు॥మందరము సు
పార్శ్వమార్గాముదంబును॥పర్వతములు, వెలుగుల బురుషార్థములబోలె॥నలఘుచరిత!
- తే॥ అవల హరిపద్మరాగర॥త్నాంకురములఁ, జెలగునచ్చటి భూమి వీ॥క్షించి వింత
పడుచు॥ దత్తేంద్రపతులచే॥బలులఁగొనుచు, మోదమందుచును॥డెనో॥భూవరేణ్య!
- అ॥ మున్నుశోభనుడను॥ముచుకుంచునల్లుడు, భరతఖండమందు॥బరమభక్తి
నుపవసించి పూని॥యుత్తమైకాదశీ॥వతము సల్పి చక్ర॥పాణిదయను. ౮౮౧
- క॥ దురితవిదూరుండై నిర్జ్వరవరుల॥ గూడి మంద ॥ రగిరి సుగుణా
గరిచంద్రభాగతో॥దగి, యిర నేలును ధనదుకరణి ॥ నిప్పటివఱకు॥. ౮౮౨
- ఉ॥ ఆ సరస్వతీభూడు హరి ॥ యండకు నేగి ప్రదక్షిణంబుల॥
జేసి నమస్కృతుల్ సలిపి ॥ చేకొని యీ బలుల॥ మహత్మ! న
న్వాసిగఁ బ్రోవుమంచు బహు ॥ భక్తిని వేడియఁ దిగి స్వీయమా
వాసము॥బొందె నన్న విని ॥ పార్థివుఁ డా సురమాని కిట్లనె॥. ౮౮౩
- క॥ ధీరు డా శోభనవిభుఁ, డారహిజనినంత నేమి ॥ యయ్యెను? చెపుమా! ॥
నారద! నావును మునియును, భూరమణున కిటుల నాను॥పూర్వీకఁ బలికె॥.
- క॥ అలమృతరాచలంబునఁ,గల యొక పెదచటియయందు ॥ ఘనకాసారం
బలఘునకాబ్జలితము, లలిగని పార్థుడు హరి కిటుల॥ బలికె విభూ! ౮౮౪
- తే॥ నందనందన! కాంచన॥సుందర॥వతతిసురుచిరారవిందబృందప్రయుక్త
మైవ యీకుండ మెవరిదో॥యేచువినఁగఁ,గోరుచుంటిని సెపుమ! నా॥కోర్కిదీట.
- మ॥ అన శ్రీకృష్ణ! డిటు ల్వదించె విజయా! ॥ యాలింపుమా యీస్థలి॥
ముచు స్వాయంభువవంశమందు॥ బృథుభూ॥ పుండుద్భవంబొంది శ్ర
ద్ధను హెచ్చైనతపంబు॥జేసెగద యే ॥ తద్దివ్యకుండ్రంబొ యా
లవిదే, దీనిజలంబుగ్రోలునరుడో ॥ ధన్యుండగు యాథిగా॥. ౮౮౫
- తే॥ మఱియు నందున మునిగినిమానవేత,రమగు జంతువుగూడఁ బరమపదంబు॥
జెంచునోకవ్వడి! యంచు॥ జెప్పి యచటఁ,గల తపోభూమికేగ నా॥స్థలమునందు.
- తే॥ అష్టసింధులు బహుసుంద॥రాశృతులను, బాడు చాడుచు నుండుట॥భక్తుడైన
యుద్ధవుడు గాంచి యబ్బరం॥బొంది యాద,వేశ్యుడగు శ్రీకృష్ణ! బృచ్చించె నిట్లు.
- తే॥ ఈమనోజ్ఞతపోభూమి॥యేమనునదిదో?, కనులపండువగానాడు॥కమలములు
సుందరులు వీరలెవ్వరో?నందనంద,నా! వచింపుమా నావుడా॥శ్రీవిభుండు.

క॥ తొలిస్వాయంభువమును వీ,స్థలమునఁ దప మాచరించెఁ దత్వజ్ఞా! యీ
స్థలి యాతని దిప్పటికిఁ, దెలిసికొనుము సందియములుఁ దేవల దేదకుఁ. ౪౯౧
తే॥ అణిమ మొదలైన సిద్ధలీ,యాకృతులను, దాల్చి కలకాల మిచ్చటఁ,దనరుచుండుఁ
దప మిటఁ సల్పునరుఁడు బృం,దారకత్వ, మొందు నజఁడిద్ది వర్ణింపఁ,నోపలేడు.

వ॥ అంత నారమాకాంతుం డటనుండి వెడలి తొల్లి హిరణ్యకశిపుండు
దీర్ఘతపం బొనరించిన ప్రోత్సలదేశంబులను జూచుచుఁ దద్రాజధానియు గాంచన
మయంబునగు లీలావతీపురి కేగ. అందు వీతిహోత్రుండు మూర్తిమంతుండై
ధర్మంబుగాఁ దద్దేశంబు నేలుచు విరాజిల్లుచుండు. ఆయన్ని యాశ్రీకృష్ణుని రాకవిని
పారితోషికంబులు గైకొని చనుదెంచి యామహాత్మున కర్పించి యగ్గలాంబుగా
వగ్గించి చనియె. ఇట్లా హరి యాయిలావృతఁడం బంతయు దర్శించుచు మనో
హరంబగు జంబూద్వీపస్థితవేదనగరంబున కేతెంచె. తన్నగరసభామధ్యమంబున.

శ్రీకృష్ణుండు వేదనగరంబున కేగుట.

సీ॥ బ్రహ్మాణి! వల్లకీ, గ్రంథంబులఁదాల్చి, శ్రీకృష్ణవర్ణనఁ, జేయుచుండు
బూర్వచిత్తోస్థిరశ్రీ, ముఖులైన యచ్చరల్, హావభావాదుల, నాసుచుండ్రు
ప్రాస్వదీర్ఘపురా, ద్యష్టాదశవిభేద,ములతోడ శ్రుతులును, బలుకుచుండు
వాదిత్రవల్లకీ, వంశిమృదంగాది, వివిధవాద్యములు శ, బ్దించుచుండు

తే॥ నిగముఁడుఁ బ్రభువర్యుడై, నెగడుచుండు, మఱియు విశ్వావసుండుచి, త్రరధతుంబు
రులు సుదర్శనుం డేనునులలితరీతి, గానమును జేయుచుంటిమో, మానవేంద్ర!

ఆ॥ ఇంకనట్టిసభను, హిందోలమేఘులు,ల్లారదీపకములు, భైరవమును
మాలకోశకమును, మఱియు శ్రీరాగంబు, మూర్తిమంతములము, పొంపుఁగాంచు.

తే॥ అందు నొక్కొక్కదానికి, నాత్మజాప్త,కము సతీపంచకంబును, గలదు భైర
వమునురాగంబు పచ్చగా, పఱులు మాల,కంబు శుకద్యుతి నొప్పు న,ఖండరీతి.

తే॥ దీపకము సువర్ణద్యుతి, దేజరిల్లు, మేఘమల్లారము నెమ్మి, మించువన్నె
నతిశయించు హిందోలము, హంసరుచిని, నెప్పు శ్రీరాగ మరుణిమ,నుండు జనక!

క॥ అనవుడు జనకుం డిట్లనె, మునివర! స్వరతాలస్వర్య,ముల గ్రామములఁ
దనరెడి భేదములఁ బే,ళ్ళను జెప్పుము కరుణ నా క,లఘుతరఫక్కి. ౪౯౨

నారదుండు జనకునకు రాగతాలస్వత్యాది భేదంబులం దెల్పుట.

వ॥ అన విని నారదుం డిట్లనియె. మైథిలేంద్రా! నిషాదర్షభ గాంధార
షడ్జమధ్యమధైవతపంచమంబులను పేళ్ళతో సప్తస్వరంబులును, రూపక చంచరీక
పరమత విరాడ కమత మల్లక ఝటి జటలను నామంబులతో నెనిమిది తాళంబు
లును, రాస తాండవ గాంధర్వ కైన్నర వైద్యాధర గౌహ్య కాక్రూరస హావ

భావానుభావంబులను నామధేయంబులతో దశస్పత్యంబులును మాధుర్య
గాంధార ధౌవ్యంబులను సభిధేయంబులతో గ్రామత్రయంబు నొప్పు. సారే గ మా
పదనియను పదంబులతో స్వరంబు లొప్పురు. ఇతః గాలదేశక్రియాభేదంబులచే
జ్ఞానగీతంబు వట్టుంచాశతో టిభేదంబులుగాఁగలదు. తదంతర్భేదంబు లనంతం
బులు. ఆ యానందగీతంబే శబ్దబ్రహ్మమయండగు హరియని యెఱుంగుము.
అందు భైరవరాగంబునకు భైరవీ పింగళా శంకీ లీలావ త్యగారు లను పంచసతు
లును మహర్షి సమృద్ధ పింగల మాగధ బిలావల వైశాఖ లలిత పంచము లను నెన
మండ్రకొమరులును మేఘమల్లారంబునకు చిత్రా జయజయావంతీ విచిత్రా
వృజిల్లా వ్యంధకారు లను నైదుగురు వనితలును, శ్యామకార సోరఠ నటో డాయన
కేదార వ్రజరంహస్య జలధార విహగు లను నష్టసుతులును, దీపకంబునకు కంచుకీ
మంజరీ టోడి గుర్జరీ శాబరులను నైదుగురు సుందరులును, గల్యాణ శుభకామ
గౌడకల్యాణ కామరూప కాన్తార రామసంజీవన సుఖనామ మందహాసు లను నెన
మండ్రు పుత్రులును, మాలకోశరాగంబునకు గాంధారీ వేదగాంధారీ ధనాశ్రీ
స్వర్ణశీ గుణాగరు లను పంచసుందరులును, మేఘ మచల మారుమాచార కాశిక
చంద్రహార ఘుంఘుట విహార సందు లను నెనమండ్రు సందనులును, శ్రీరాగంబునకు
వైరాటీ కర్ణాటీ గౌరీ శౌరావటీ చంద్రకళ లను నైదుగురు మనోహారిణులును,
సారంగ సాగర శౌర మరుత పంచశర గోవింద హమీర గీర్భిరు లను నెనమండ్రు
తనయులును, హిండ్లోలంబునకు వసంతియు నైరజియు హేరియుఁ డైలంగియు సుంద
రియు నను పంచసుందరులును, మంగళ వసంత వినోద కుముద విభాస స్మర
మండలు లను మొదలైన నామంబులతో నొప్పురు నెనమండ్రు కొడుకులును గల
రని రాగవేత్తలు నిర్ణయించిరిగాదే? యన నాలించి బహులాత్వం డా మునీశ్వరు
నిట్లడిగె.

౪౯౩

తే! మానివర్య ! శబ్దబ్రహ్మ + మైన వేద

మయున కచ్యుతునకు రాస + మండలాల్ప

కమగు హిండ్లోలమునకు సం + గంబు లెవియో?

పలుకుమా ! యన ముని యిటు + పలుకఁ దొడఁగె.

౪౯౦౦

సీ॥ ఆస్యంబు వ్యాకృతిహస్తముల్ మీమాంస, విపులపాదంబులు పింగళమును
గనులుజోస్యంబునాంకాయను గాంధర్వంబు, పీనవక్షము ధనుః ధ్వేదరాశి
మనము వైశేషికంబును బుద్ధి సాంఖ్యంబు, ప్రబలపృథ్వీంబును వైద్యవిద్య
విమలమాచిత్రంబు, వేదాంతసారంబు, నతిశయాహంకృతి న్యాయశాస్త్ర

తే! మంచుఁ బలికి పెద్దలాఁయచ్యుతునకు, నిదియ రాగరూపంబని యెఱుంగుమింక
నేనివినదవో? నాకు వచ్చింపు మనఁగ, జనకుఁ డిట్లనె నారదఁమునివరునకు,

తే! విబుధమానంద్ర ! కృష్ణుఁ డా † వేదపురికి
నేగి యేమేమి సత్సనో ? † యేను వినఁగఁ
గోరుచుంటిని నావుడా † నారదుండు
సెప్పె నిట్టుల మైధిల † శేఖరునకు.

౯౦౨

చ! సుగుణివతంస ! యట్లు మధు † నూదనుఁ డాపురికేగినంతట
నిగముఁడు తత్పురాధిపతి † నమ్మి బలుల్గొని హక్కుభాంగితోఁ
దగి స్వరతాలరాగసహి † తంబుగఁ బోయి యొసంగి మ్రొక్క నా
నిగమవిహారుఁడైన హరి † నెయ్యముతోఁ గని వాని కిట్లనెన్.

౯౦౩

తే! నిగమ ! నీ భక్తి మెచ్చితి నీమనమునఁ, జెలఁగు కోరికయేదియో † చెప్పి కొనుము
ముజ్జగంబుల మద్భక్త † సజ్జనులకు, నేదియును దుర్లభంబుగా † లేదు గాదె ! ౯౦౪

చ! అన నిగముం డిటుల్ పలికె † నార్య ! ప్రసన్నుడవైనచో నటుల్
నెనరున నాదుపార్షదులు † నేత్రములారఁ గనుంగొనన్ దృఢీ
యనిరుపమస్వరూపముఁ ద † దద్భుతగోజగతీవిభాసురం
బును బృథుబృందకావనస † ముజ్జ్వలరాసగతంబుఁ జూపుమా !

౯౦౫

చ! అల నుడి విన్నకొరి తన † యద్భుతరూపము రాధికాన్వితం
బలఘువిధానఁ జూప నిగ † మానుచరు ల్గని సాత్వికాశ్రయం
బుల స్వతనుస్థితుల్ మరచి † మూర్ఛను బొంది ముదంబుతోడ నె
ట్టుల మును వింటిమో మన మ † టుల్ గనియుంటిమి ప్రస్తుతంబునన్.

౯౦౬

క! అనుకొను చిట్టుల నిగముఁడు, మునుగల వారా మహాత్ము † భవనేశ్వరు జీ
వనజాతుని రాధాకృష్ణు నుతించుచు నాడి రిటులఁ † జూచుచు జనకా ! ౯౦౭

వ! అం దాదియందు నిగముం డిట్లు స్తుతించె.

౯౦౮

మ! సదసజ్ఞానమహాత్ప్రధానసమశ † శ్వద్దుర్గమద్రవ్యవి

శ్వదురాధర్ష విభుత్వసత్వమఘవ † ద్భ్రహ్మాష్టకాత్మదులే
విదితుండైన మహానుభావురుచితోఁ † బ్రెబ్బొత్తిగా సాటియై
కుదురంజాలగొ యా మహామహు దయా † కూపారు ని న్మోక్కిడన్.

౯౦౯

వ! అంత సరస్వతీదేవి యిట్లనె.

మ! జగదీశా ! మునివర్యులెల్లరును దే † జఃపుంజమంచున్ నినున్
మిగులన్ వర్ణనసేయుచుండు రిక సా † మీ ! భక్తులొ దేహయు
క్తుగ వర్ణింతురుగాదె నీ యుభయరీ † తుల్ నాదుదోహళి పో
నగురంగొట్టి శుభంబు గూర్చుటకు నే † నెల్లప్పుడున్ మ్రొక్కెదన్.

౯౧౦

వ! పిమ్మట గంధర్వు లిట్లు ప్రార్థించిరి.

౯౧౧

మ॥ తలఁచఁ గౌరవిసీలగుచిరరా ధాకృష్ణరూపంబుతో
జలదం బల్ల తటిల్ల తఁ దగినటల్ ధంతోపచిత్రంబులు
గలుగఁ వెల్లుచునుంటివో గుణమణి ! ధ కారుణ్యపాధోనిధి !
జలజాతౌ ! కొను మిప్పు డే మిడెడి సా ధ్వాంగప్రణామంబులఁ. ౯౦౩

వ॥ అనంతరంబునం దప్పరస లిట్లు వేడిరి. ౯౦౪

చ॥ ఎటులఁ దమాలభూరుహ మ ధీనవిధంబున స్వర్ణ వల్లితో
నెటుల నదభ్రమేఘము న ధీనవిధిఁ దొలుకారుమించుతో
నెటు పృథుసీలశైలము న ధీనకఃఖోపలఖాని నొప్పునో
యటులనె రాధతోఁ దగుచు ధార్షముఁ గూర్చెడి నీకివే నతుల్. ౯౦౫

వ॥ అవల గ్రామశ్రయం బిట్లు నుతించె. ౯౦

తే॥ శివరమోమానురావళికపులతోడఁ, గలిసి రాధికాదేవి యేఘనునిపాద
పంకజముల పరాగంబుఁ భావమందుఁ, గోరుచుండునో యట్టి నీకు నివేనతులు

వ॥ అంతఁ దాలంబు లిట్లు పొగడె. ౯౦౮

తే॥ జగమునంచున బలియని స్తవముగన్న, బలిమహారాజ నేబలివశముజేసి
కొనియెనో యట్టి నీకిప్పు ధివనతులేము, సల్పచుంటిమి శ్రీకృష్ణ ! జలజనయన !

వ॥ అవల మానంబు లిట్లు గొనియాడె. ౯౧౦

తే॥ జ్ఞాను లంద ఠేదేవుని చరణకమలములను దిక్కని నమ్ముచుఁ బొగడి యఖిల
దుఃఖభూయిష్టసంస్మృతిఁ ద్రోసివారొ, యట్టి నిన్సౌక్యముచంటిమో యమరవంద్య !

వ॥ తరువారె స్వరంబు లిట్లు సంస్తుతించె. ౯౧౨

చ॥ అలిమునిసంస్తుతింబులును ధ నజ్జర్గుషధ్వజవజ్రచిహ్నితం
బులును మనోహరంబులును ధ మోఘితశారదపుల్లపద్మశో
భలును సువర్ణనూపురవి ధ భాసురముల్ భవదంఘ్రిపద్మముల్
దలఁతుము మ్రొక్కుచుండు మదఁ ధ దాల్చుచునుండుము రాధికేశ్వరా ! ౯౧౩

అ॥ అంత భైరవాదు ధ లై నరాగంబులు, వచ్చి యెదుటనున్న ధ లచ్చిమగనిఁ
గృష్ణఃజూచి యలరిఁయిట్లు వేర్వేలుగా, బొగడఁదొడఁగె జనకఁ భూవరేణ్య !

వ॥ అందు భైరవరాగం బిట్లగించె. ౯౧౫

తే॥ లక్ష్మీ నిజమృదాకరకమలములతోడ, స్వాంకమం దిడి భక్తురాఁలగుచు నొత్తి
నట్టి త్వజ్జానుయగ్గం బహర్షిశలును, గొలుచుచుండుము శ్రీకృష్ణ ! జలజనేత్ర !

వ॥ వెంటనే మేఘమల్లారం బిట్లభినుతించె. ౯౧౭

మ॥ వరగంభాశకలంబులో పసిడికంఠాలో యటం చెంతో య
బ్బరమొందఁ జెలువొంది పీఠపటముల్ ధ వొల్పారఁ బీనంబులై

పరిపూర్ణద్యుతితోడ వెల్లడి భవద్భవోరుయుగ్మంబును
నటి ధ్యానించుచునుంటినో యదుఘనా ! • నీరేజపత్రేక్షణా !

౯౨౮

వ! తరువాత దీపకరాగం బిట్లు సన్నుతించె.

౯౨౯

తే! సకలమంగళకరములు స్వర్ణరుచిరు, చిరములు గట్టధస్థులస్థితము లమర
వంద్యములునైన భవదీయపాదములను, సన్నుతింతుము కృష్ణ! శ్రుసన్నవదన!

వ! వెండియు మాలకోశం బిట్లు వినుతించె.

౯౩౦

అ! మందమారులముల • మఱిమఱిగదలుచు; మానవాళి దృష్టిమానముల హ
రించునది సునతము • ఋభుమనోజ్ఞమగు నీ, కేశరుచిరకటికిఁ గేలుమోస్తు.

వ! మఱియు శ్రీరాగం బీరహి నభినందించె.

౯౩౩

తే! కేశసందోహమన్మథాక్రీడభాసురంబు సువళిత్రయోర్నికారమ్యము నగు
నీదు నాభిసరోవరం • బాద లేగ, మ్రొక్కుచుంటి రాధాకృష్ణ! ప్రోపుమయ్య.

వ! అంతహిందోలరాగంబిట్లు కీర్తించె.

౯౩౫

ఉ! ప్రీతిని మోహముం గొలుపు • పిప్పలపత్రగళాభిషంకియో
శారము వింత గూర్చు జల • జస్థితమేచకరేఖయో యటం
చాతరసంశయంబు లిడు • నట్టి భవజ్వరస్థరోమసం
ఘాతమనోజ్ఞరేఖను న • ఖండముగా వినుతింతు శ్రీహరీ!

౯౩౬

వ! పిదప భైరవనారీమణు లీతీరున వర్ణించిరి.

౯౩౭

తే! స్వర్ణకాంతికాంతంబును సకలమనుజు, దుఃఖహరమును దేవసంతోషకరము
నదృశ్యము నింద్రధనురాభమైన నీదు, దివ్యపీతాంబరంబు నుతింతుఁగృష్ణ!

వ! పిమ్మట భైరవకుమారు లిట్లు భాషించిరి.

౯౩౯

ఉ! ఎవ్వీ చతుస్సముద్రముల • యేపున విశ్వమునందు నిండెనో
యెవ్వీ చతుష్పదార్థముల • యేపున మేలు జగానఁ గూర్చెనో
యెవ్వీ చతుఃకకుష్కురుల • యేపున ధాత్రిని మోయునట్టి నీ
యెవ్వీ చతుర్భుజంబుల న • హర్షిశలుక వినుతింతు మోహరీ!

౯౪౦

వ! తదనంతరంబున మేఘమల్లారసుదతు లిట్లు శ్లాఘించిరి.

౯౪౧

తే! అరుణబింబఫలద్యుతి సురుచిరంబు, నవజపాపుష్పలితం బనంతకోటి
భువనపతిమధురాధరంబును సలెంబు, చిత్తమా ! సర్నుతింపుమా! చెదరకుండ.

వ! తత్పరంబునం దత్పుత్రు లిట్లు ప్రశంసించిరి.

౯౪౩

క! ఘనసార కేతకీచందనముక్తామల్లికామ్న • తకళానిధిహీ

రనిరతిశయకాంతిని మీఁతిన హరిరదనముల సంస్కరింపుమ మనమా! ౯౪౪

ప॥ అట్లుపై దీపక భార్య లిట్లు ప్రస్తుతించిరి.

౯౪౧

చ॥ పరిహృతదేవవృక్షమును ♦ భక్తజనావళిరక్షకంబు ను
ద్ధరబహులక్ష్యలక్షమును ♦ దోయజలోచన పుత్రకోజ్జ్వల
చ్ఛరసుపరీక్షకంబును వి ♦ సర్జనదక్షము సుందరంబు నౌ
హరికరుణాకటాక్ష మన ♦ యంబు నుతింపుమ యంతరంగమా !

౯౪౨

ప॥ తరువాత దీపకాత్మజు లిట్లనిరి.

౯౪౩

తే॥ కమలమధ్యమునందు దుఃఖక్షయంబు, నొందఁగూర్చుండు ఖంజనయుగ్మమనఁగ
మదనచాపయుగ్మంబనఁగొందరుమాధ, వేందుముఖగత భుకుటినుతింతుమెంతో.

ప॥ పిమ్మట మాలకోశ మానినీమణు లిట్లనిరి.

౯౪౪

తే॥ ఘణులు చంద్రమండలమందుభ్రమరములును, భవ్యమకరందనిర్భరపద్మమందు
నాడినట్లుకృష్ణగండములందురుచుల, నాడు కుండలముల మ్రొక్కుమా! మనంబ!

ప॥ పిదపఁ దత్తనయు లిట్లు వచించిరి.

౯౪౫

ఆ॥ వ్యోమమండలముననుదితమౌ సూర్యయుగ్మంబనంగ నీల ♦ ఘనమునందు
మెఱయు మెఱపులనఁగహరికపోలంబుల, నెఱగుకుండలయుగమెఱఁగు మనమ!

ప॥ అంత శ్రీరాగిణి లిట్లు పల్కిరి.

౯౪౬

ఉ॥ దూరమునుండి వే చనిన ♦ తుమ్మెదల్లు మఱి ఖంజనమ్ములు
బోరఁగ వాని నెన్నడుమఁ ♦ బూన్కి వరారుణబింబలిప్సతోఁ
జేరిన కీరమౌ యనఁగ ♦ శ్రీధర ! నీ యెఱతమ్మిక్కన్గ
మీఁతెడి పాపఁ గొల్పెద మ ♦ మిత్రవిరానలతాలవిత్రమా !

౯౪౭

ప॥ అవలఁ దత్పుత్రు లిట్లు స్తోత్రంబు జేసిరి.

౯౪౮

తే॥ పరికరీకృతదృఢవీర్యపటుని శిఖ ముకుటనతీకృతకంధరుఁగుండలధరు
లగుడవేణుకకరుఁగమ ♦ లామనోహరు నటవేషధరుని గొల్తు ♦ మనిశ మేము

ప॥ పిమ్మట హింజోలకామిని లిట్లు వక్కాణించిరి.

౯౪౯

మ॥ యమునాకూలకదంబమధ్యగుండు న ♦ వ్యాభీరనారీవిహః
రమహూత్సాహుఁ డుమాసుమాభుండు లస ♦ ద్రాజీవపత్రాత్పుండు
గమలానాథుండు కర్పరాంతకుండు స ♦ త్కారుణ్యకూపారుండు
విమలుం డావనమాలి మా కొనఁగుతఁ ♦ వేమాటుఁ గల్యాణములే.

౯౫౦

ప॥ పదపడి తదాత్మజు లిట్లు వాచించిరి.

౯౫౧

క॥ మావంటి మహాపాపులు, మీవంటి యథాపహరి ♦ మేదినిగలఁడే ?

కాపున నీవే డిక్కిని, భావమునన్నమ్ము మమ్ముఁ ♦ బాలింపుమెటో

౯౫౨

క॥ ఈరాగకృతవినుతి నెపులారఁగ వినువారికనుల ♦ కా భక్తేశుం

డౌ రాధాకృష్ణుండు మమ, కారముతో గోచరుండు ♦ గాగలఁడు ప్రభూ!

౯౫౩

తే! ఇటులహరి వారలకు నిజాకృతినిజాపి, యందఱునుజూచుచుండగా, నట నదృశ్యుఁ
డయ్యె నంతట నిగమాదులొత్పమంది, రములకేగిరి తదనంత ధరంబునందు.

క! శ్రీరాజీవాక్షుడు స్వకు, మారుని మారుని స్వనైస్య ధమండలపతిగా
నేరుపడఁజేసి క్రమముగ, ద్వారావతికేగె నపరి ధ వారముగ విభూ! ౯౬౩

✽ పృథ్వీమ్నుందు గంధర్వదేశంబు గెలుచుట. ✽

క! అంతటఁ గంతుఁడు నిజభట, సంతతితోఁ గూడి విజయశబ్దము లొప్పు
పంతమున గామధుఘన, దాంతికమును జేరి విడిసి నా ప్రాంతమునఁ.

సీ! ఏలాలవంగల ధాలలితంబును, పారిజాతాద్యగ ధానురంబు
మత్తవట్పదరావ ధ మంజులతరమును, శతయోజనాయత ధ సంయుతంబు
కాంచనమణిమయఁ ఘనహర్యరమ్యంబు, రమణీయనిష్కుటఁ రాజితంబు
వైరిభీకరవీర ధ వారసమేతంబు, రాజసిత్తిజ్ఞవి ధ భాజితంబు

తే! భూరిభౌగోద్రభూషిత ధ భోగవతివి, ధంబునఁ దివ్యగంధర్వ ధ తతిరుచిర “వ
సంతమాలతీ” నగరంబుఁ సకలనగర, మండనాయమానంబయి యుండు జనక!

తే! దాని గంధర్వవరుఁడు పుతంగనామ, కుండు నిర్జరేంద్రునివలె, దండిగండు
లఁ బరిపాలించు నీతినెలంగ నతఁడు, మరుని రాకను విని కిన్కఁ దురమొనర్ప.

చ! తలఁచి కృపాణముద్గరగ ధ దాపరిఘాదినిశాతపేతుల
నల్లిగొని దివ్యరథ్యరథ ధ నాగములు దశకోటిభీమవీ
రులుఁ జనుదెంచ మన్మథుని ధ మ్రొలకుఁ జేరె ననంతరంబునం
దల యదువీరవర్యులుఁ బ తంగునియోధులు వోరి రయ్యెడఁ. ౯౬౭

తే! అనిని బాణాంధకారంబు ధ లతిశయింపఁ
గ నతిరథుఁడు పతంగుండు ధ ఘనముమాడ్కి
నార్చుచు విల్లు నెక్కిడి ధ యాహవంబు
సల్పఁ గడఁగెను భూప! యా ధ సమయమందు. ౯౬౮

చ! గడుఁడు బలానుజండు గదఁ ధ గైకొని వజ్ర పర్వి నగంబులఁ
సదసదలొనటుల్ సలుపు ధ చందమునఁ రిపునైస్యమంతయుఁ
జదియఁగఁ గొట్టె నట్టియెడి ధ సామజముల్ హతమై సైకంబులుఁ
బదికు లభోముఖోర్ధ్వముఖ ధ పాటితబాహువు లైరి భూవరా! ౯౬౯

తే! హరులనెక్కిన వీరులుఁ నాలమందు, బడిరి వెనువెంట గంధర్వ, వరపతంగ
నైస్యమం దొక్క రక్తనిర్ఘరణి పుట్టె, జూపఱందరు వింతతోఁ జూచుచుండ.

తే! ప్రమథులుఁ హరమాలకై ధ వచ్చి శిరము
లను గొనిరి భద్రకాళియు ధ ఘనమ్మగోద్ర

మెక్కి డాకినీసహితయై యేగుదెంచి

నైత్రుఁ బుట్టెలతోఁ ద్రాగి యిట్టి నాడె.

౯౭౦

అ॥ గదునిచేత నొచ్చి యగంధర్వులందఱు, గాలికొలఁదిఁబాటఁ యగనిన లక్ష

గజబలాన్వితఁడనుఁగంధర్వనాథుండు, నగు పఠంగుండు గన్పించుగుదెంచి.

క॥ గదతో రామానుజుడగు, గదుహృదయమునందుఁ గొట్టిగట్టిగ నటవఁ

గడుండు గదతోఁ బఠంగుని, హృదయమునఁ బాఁదె మైధిఁ లేశ్వర జనకా !

వ॥ ఇట్లు వారిరువురును రెండుగడియలవఱకు గదలతో విస్ఫులింగంబులం బటపుమఁ జూరిరి. అంత నా రెండుగదలును జూర్జీకృతంబులయ్యె అయ్యెడ రణదుర్మదుండగు పఠంగుండు లక్షభారభరితంబగు నింకొక గదంగొని యా యాదవ యోధపుంగవుని శిరంబున మోఁద నగ్గదుం డొక్క నిముసంబు మూర్ఛిల్లె. ఇట్టి తరుణంబుననే

౯౭౧

ఉ॥ ద్వారకనుండి కోటిరవి యభాసుర కేజము యాదవోత్కరం

జార ! యనంగవచ్చెఁజుమి యందున వీరుండు గౌరవర్ణుడుఁ

సీరియు భక్తవత్సలుండు యిత్రపవిత్రచరిత్రుండుఁ బలుం

డార ! యనఁ జనించి సక యాయుధముల్ ధరియించి మించుచుఁ.

౯౭౨

తే॥ లాంగలమున గంధర్వులఁలాగి ముసల

హేతితోఁ గొట్టి రథ్యపఁదాతిజాత

ములను మోఁద సంచూర్ణితోఁపలములవలె

బడిరి విరధుఁడయ్యెఁ బఠంగుఁడడలి యతడు.

౯౭౩

అ॥ తనపురమున కేగి తద్దనాలోచించి, తిరిగి యరులతోడఁబుర మొనర్ప

నిశ్చయించి యోధానివహంబువ్రాహంబు, గా రచించి వచ్చిఁకనినదాఁకె.

వ॥ అట్లు తలపడుట బలభద్రుం డాలోకించి కాలరుద్రుండై యాలసింపక గంధర్వమనోహరంబును, శతయోజనవిస్తీర్ణంబునైన వసంతమాలతీనగరంబును హలంబుతోఁ బెకలించి యాకర్షించి తత్రస్థకామధుఘమహానదంబునం ద్రోయ నుద్యుక్తుం డయ్యె. అయ్యెడ నయ్యంబరంబునుజుంబించు హర్మ్యంబులు గూలం దొడంగ హాహాకారంబు లుత్పత్తిల్లె. అంతం బఠంగుండాత్మనగరంబు తిర్యక్చోతంబురీతి నాఘూర్ణితంబగుట వీక్షించి వెంటనే యీతం డా పరాత్పరుండై యుండునని యెంచి హర్షించి స్వర్ణశుంభత్కుంభకోటివిరాజమానంబులును, గామగంబులును, పతాకాముక్తాహారాద్యభిరామంబులును, దశయోజనవిస్తీర్ణంబులును నగు రెండు లక్షలవిమానంబులును, నాలుగులక్షలగోవులును, దశార్బుదతురంగంబులును, ననే కంబులగు దివ్యఫలంబులను పుష్పహారంబును, కోట్లకొలంది భాజనంబులను, దాంబూలంబులను గైకొని వచ్చి యిచ్చి కృతాంజలియై,

౯౭౪

మ! తలఁపఁ మీ తలపై సమస్తజగముల్ ♦ దైవారె నువ్వంతగాఁ
దెలియఁలేను మహాత్మ! నీ మహిమముల్ ♦ దేవాదిదేవా! మహా
బల! నీలాంబర! కామపాల! యనుకం ♦ పాసాగరా! దేవరా!
బలరామా! సుగుణాభిరామ! ముసలీ! ♦ భక్తప్రియా! మ్రొక్కెదఁ. ౯౭౯

క! శేష! నిర్జరసన్నత, శేష! యార్తార్తిహరణ ♦ విశ్రుతపృథుస
ద్భాష! నిష్ఠితదోష! దోషములఁ బాపి కరుణ ♦ తో నను గనవే!

క! అని ప్రణమిల్లగ బలుఁడుఁ, గనికరమున నోపతంగ ♦ ఘన! జడియకుమా!
యని మన్మథు యదుసేనకు, ఘనుగా మెనిరించి ద్వారకాపురి కరిగెఁ. ౯౮౦

ప్రద్యుమ్నుండు శక్రసఖుని జయించుట. ౯౮౧

క! ఆవలఁ బ్రద్యుమ్నుండా, తావును విడి సాగి ధీర ♦ తఁ మధుభారా
శైవలిసీతలమును సే, నావృతుఁడై చేరె ఘక్క ♦ నాదము లొప్పఁ. ౯౮౨

ఆ! అచటనుండి మారుఁ ♦ డామేరుగిరి పరి, సరమునందు నున్న ♦ గిరిశసఖుని
కాంచనతలకాది ♦ కమనీయవనమును, గాంచి మోదమొంది ♦ కదలి యచట.

వ! అమరు లతికష్టంబుగాఁ జొరఁదగినవియు, నసురు లెంతమాత్రము ప్రవే
శింపరానివియు, వేత్రవతియను గంగతోఁ గూడినవియు, బంగరున వెలుంగునవియు,
నగు కొండలోని పల్లపుఁజోటులకుం జనె. మున్నొకానొకప్పు డాదితేయులు దైతే
యులకు భీతిపడి స్వర్గంబునుండి పలాయితలై వచ్చి యందు నివాసంబు గావించు
చుండిరి. తద్దోడ్ ప్రదేశంబందలి యొకపురంబున శక్రసఖుండను మహాబలుం
డొకఁడు తద్దేవాధిపత్యంబు వహించి దిక్పాలకాధిపత్యంబును గాపాడుచుఁ జెన్నారు
చుండు. అట్టిప్రభువరునిచెంతకు రతికాంతుం డుద్ధవునిం బంపె. ఆతనివలన నాదేవ
రా జావలరాజు రాక విని యుగ్రుండు విగ్రహం బాగదాగ్రజాత్యజాతునితో
మెనర్పం దలంచి యుద్ధవున కిట్లనియె. ౯౮౪

ఆ! జరయు మృతియు లేని ♦ సురలు నా కనిశంబు, బూజ లిడుదు రన్నభూజనంబు
బూజ లిడుదురంచు, ముచ్చటించగవలె, మెక్కొ? యింద్రుఁబోలె, నుండు నిందు.

ఉ! శక్రనిభోద్భటుండను న ♦ సాధ్యమదద్విపలక్షవిస్ఫుర
ద్విక్రముఁడఁ మహాత్ముఁడఁ గు ♦ బేరసమానధనాధినాథుఁడఁ
శక్రసఖుండ నవ్వరికి ♦ స్వల్పబలిఁ సయితం బొసంగనే
యక్రమరీతి నిష్టెటుల ♦ యాదవనేతకు నిత్తు? జెప్పమా! ౯౮౬

తే! అప్పదిక్పాలకుల నే న ♦ హర్షిశముల, నేలుచుంటిని గాదొకో? ♦ యీకతమున
నుగ్ర సేనుఁడ కప్పంబు ♦ లొప్పగింప, వలయు నాకిప్పు డుద్ధవా! ♦ పలుకుమిట్లు

తే! అసపు డుద్ధవుఁ డిట్లు పల్కాడఁదొడఁగె, శక్రసఖ! నీవు మరునకుఁ సక్రమముగ
బలుల నిడనిచోఁ బూర్తిగా ♦ భంగపడెద, పట్టులైనదిట్టల విను ♦ మాడుచుంటి.

సీ॥ అలకాపురీశుడౌ ♦ నైలబిలుండును, హరివర్ష పతిశు ♦ భాంగబలుఁడు
చిత్రచైత్రేశుడౌ ♦ శృంగారతిలకుండు, విదితలంకేశవి ♦ భీషణుండు
సంస్ఫృటభీముడౌ ♦ సంవత్సరాఖ్యుండు, భీకరాకారగు ♦ చాకరుండు
చంద్రదావతీశులౌ ♦ శకునిముఖాసురుల్, భూతవీరుండగు ♦ కేతుమాలుఁ

తే॥ డు మొదలైన వారందఱాసుమప్పవత్కు, చేత నోడింపఁబడి రేను, నెప్పినట్లు
విననిచో నీవు జితుఁడవై, వెతల మిగుల, పడెద వందున బలులిచ్చి, బ్రతుకుమయ్య!

క॥ అనవుడు శక్రసఖుం డిటు, లనె భాగవతావతంస! ♦ యటులైన నుపా
యనముల నెప్పుడు నే ని, త్తునొ నీవిట సంతదనుకఁ ♦ దొలఁగక నిలుమా !

ఉ॥ అంతట నుద్ధవుం డిటుల ♦ నాడెను శక్రసఖా! త్వదుక్తిక
సంతసమయ్యెఁ గాని యొక ♦ సంగతి విన్దిటు రాజనీతివే
దాంతవిదుల్ మహాబలులు ♦ నాఘ్యులునై యిట దూతనౌచు వృ
త్తాంతముఁ దెల్పినట్టి నను ♦ దండిని నడ్డుట ధర్మమేమొకో ? ౯౯౦

క॥ నరవరులకు జ్ఞానంబును, గరముగ నిసు మంత్రులందు ♦ ఘనుడను గాన
గరువముచే నన్నడ్డిన, సిరిబలములు దొలఁగ నీకుఁ ♦ జేటుగలుంగున్. ౯౯౧

ఉ॥ నాపుడు కిన్క శక్రసఖ ♦ నాకవిభుం డటె దృష్టి నిల్చి యా
ధీవరు నడ్డగించెను సు ♦ ధీవర! యంతట ముత్రి రామి కిం
ద్రావరజాత్మజాతముఖ ♦ యాదపు లెల్లరు చింతఁ బొంది నా
నావిధులన్ దలంచుచు ది, నంబులఁ గొన్నిటిఁ బుచ్చి రింతలోన్. ౯౯౩

తే॥ నాముఖమున శక్రసఖుం డౌ ♦ నర్చినట్టి
పనిని విని మరుం దాతని ♦ భంగపరుపఁ
బురుల గెలువఁజోయెడి రుద్రు ♦ బోలె సేనఁ
గలిసి రత్నసానుగుహము ♦ ఖమున కరిగి ౯౯౪

చ॥ ఘనరణదుందుభిధ్వను లఃఖండముగా మొరయంగ నశ్వని
స్వనములు మిన్నముట్ట గజ ♦ సంతతిబృంహితముల్ నెలంగఁగాఁ
దనవిలుఁ డంకరించి నిశి ♦ తంబగు హేతులతోడ దొమ్మిగా
ననిఁ బొనరించె నైస్వరజ ♦ మంబరమున్ నెఱిగప్పె మైధిలా! ౯౯౫

తే॥ అపుడు హేమాద్రియందున్న ♦ యమరవరులు
జూచి భయపడుచుంట త ♦ త్సురవిభుడగు
శక్రసఖుఁడును గని దళా ♦ డైహిణీప
తాకినిం గొని వారితోఁ ♦ దాఁక వీర. ౯౯౬

క॥ వారికి వీరికి నాయెడ, ఘోరతుములయుద్ధమయ్యె ♦ ట్లేణీశానా!
ఘోరప్రలయాభిధ్వని, తిరున రవ మందుఁ దగె ది, దృఢువు లదలన్. ౯౯౭

చ! తదుపరి నీరపాణిచిన ♦ తమ్ముడు శత్రుధరుండు సర్వది
గిద్దితబలుండు సారణుడు ♦ వే చనుదెంచి శరాసంబును
గొడకొని యెక్కుపెట్టి శర ♦ కోటుల వేసి యరాతిసేనల
సదమదమానటుల్ సలిపె ♦ సంతసమొందగ యాదవోద్భటుల్. ౯౯౮

తే! అప్పుడు రణభూమి, ప్రమథ ♦ భూతాదియుక్త
మైన యాక్రీడముగ నయ్యె ♦ ద్యుంబకునకు
నమరు లట్టి సారణుని వీ ♦ ర్యమును గాంచి
తాళజాలక పాటిరో ♦ ధరణినాథ! ౯౯౯

క! పిమ్మట శక్రసఖుడు స్వబలమ్ములు పరుగిడుటఁ గాంచి ♦ లఘుగతి జని చా
వమ్మెక్కుపెట్టి జేమూ ♦ తమ్మువలె బొబ్బరించి ♦ ధైర్యముతోడ.

చ! శతవిశిఖంబుల బలుని ♦ సాంబుని బాణశతంబుతో నుమా
పతి దశమార్గణంబులను ♦ బార్థుని వింశతితోడ భానుని
శతయుగప్రతుల గడుని ♦ జక్కఁగఁ గొట్టి సహస్రపత్రుల
ధృతియుతు సారణు బాడిచె ♦ దీనత మాన స్వకీయసైన్యముల్. ౧౦౦౧

తే! తప్రహరములను దద్వీరులెల్లరు, యరదములను గూడి ♦ గిరగిరగిర
కుంభకారుసారె ♦ గొడకొని తిరిగెడి, కరణిఁ దిరిగి రొక్క ♦ గంటసేపు. ౧౦౦౨

క! మఱియును దురగము లీలెను, సరదములు జూర్ణమయ్యె ♦ యాదవభటులు
వెలచిరి సూతులు గడఁబట్టిరి సాంబుం డపుడు గాంచి ♦ డిగ్గనఁ బగ్గె. ౧౦౦౩

చ! ఇతరరథంబు నెక్కి విలు ♦ నెక్కిడుచు దశమార్గణంబుల
గ్రతుభుగధీశుచాపమును ♦ ఖండ మొనర్చి తురంగపంక్తిని
శతవిశిఖంబుల నటికి ♦ సాదిని మోఁది శరద్వయంబుతో
శతదశ కాశుగంబులను ♦ స్వందనము న్నుసించేసె వాసిగ. ౧౦౦౪

ఉ! అప్పుడు తత్పురేషుడు హ ♦ తాశ్వరథుండును ఛిన్నచాపుడై
దెప్పున మత్తనాగమును ♦ ధీరత నెక్కి ధరించి శూలము
గొప్పగఁ బోరు సాంబుహృది ♦ గొట్టెను దద్ధతిచేత నాతఁడు
నెప్పరియయ్యె గొల్లివెల ♦ నెప్పకొన బహులాశ్వ! పిమ్మట. ౧౦౦౫

తే! యోజనంబంతపదము గ ♦ వ్యూతియంత
పలు చతుర్యోజనములంత ♦ ప్రాంశు వంజ
నాద్రిరుచియు నాల్గఁమడ ♦ లంత మూఁడు
తొండములు గల్గు తత్కరి ♦ దండి వచ్చి. ౧౦౦౬

చ! వెలపునుగొల్పు శీర్మతుల ♦ వేమలు సల్పి యనల్పయాదవో
త్కరమును ద్రొక్కి యెక్కువగఁ ♦ గాడ్పడఁజేసి ధ్వజాశ్వహస్తినూ

తరథముల విశేషముగఁ దల్లయదండధరోపమానమై
సరథసరీతి నిట్లుటలఁ సంగరరంగమునం జరించుట.

౧౦౦౭

చ॥ గదుఁడను యాదవోద్భటుఁడు ఁ గన్గొని స్వీయము వజ్రకల్పమా
గదఁగొని దాని కుంభమునఁ గాఢముగాఁ బ్రహరించె దాన నా
మదకరి భిన్నకుంభమయి ఁ త్కౌతలమందున చిన్నపక్షమై
యదవదఁ గూలు కొండవలె ఁ నార్పుచు వ్రాలె విచిత్రరీతిగా.

౧౦౦౮

ఉ॥ ఆవల కిన్న శక్రసఖుఁ ఁ డాత్మగదం గొనివచ్చునంతలో
నా విజయాభిలాషి గదుఁ ఁ డట్టై గదఁ దదురంబునందునఁ
జేవను గొట్టె దాన సురఁ శేఖరుఁ డాత్మ మదద్విపంబువై
నోపుచు సామ్యసిల్లెను విఁ నోదముగాఁ గన యాదవోత్తముల్.

౧౦౦౯

చ॥ తిరిగి యతండు లేచి గద ఁ దివ్యభుజంబులఁ గొంచుఁ గ్రుద్ధుడై
త్వర గదుఁ గొట్టె సీరహిని ఁ వారలు, మల్లులు రంగమందునఁ
బారిఁబారిఁ బోరుతీరున నఁ మోఘముగా నటవిఁ వసేభముల్
గరువముతోడ దాకి నటు ఁ గాఢగదారణ మాడి రంతట.

౧౦౧౦

చ॥ గదుఁడు బలానుజం డతనిఁ ఁ గైకొని బాహుబలంబుతోడఁ ద
ద్విదితపురంబునందుఁ బడఁ వేయ యశఃపటహస్వసంబులా
చదలును ముట్టైఁ జూపఱును ఁ సంస్తుతిఁ జేసిరి సంతసంబునఁ
యదుభపు లొంది రచ్చరలు ఁ నాడిరి పాడిరి కిన్నరాదులు.

౧౦౧౧

తే॥ అట్లు స్వపురంబునందు బ॥లానుజుడగు, గదునిచేఁగూలి మూర్ఛిల్లి, క్రమ్మఱ భువి
నుండి లేచిన శక్రసఖుండు నొచ్చి, యా మరుండు పరబ్రహ్మాయం చెఱింగి.

వ॥ ఐరావతకులోద్భవంబులును ద్రిశుండాదండమండితంబులును జతుర్దంత
కాంతంబులును ధవళవర్ణవర్ణితంబులు నగు మత్తేభసహస్రంబులను యోజన
ద్వయాకారచారుతరంబులును మేరుధరాధరప్రభవంబులును దిక్కుంభినిభంబులు
నగు ద్వీరదకోటులను దివ్యతురగకోటులను హైమంబులగు శతార్బుదాద్భుత
రథంబులను యోజనద్వయవిస్త్రుతంబులగు విమానాయుతంబులను గామధేను
నియుతంబును బట్టుసరిగలు గలిసిన దారంబులతోఁ గూర్చిన మంచిముత్తయంబు
ల తోరణంబులచే వెలుంగు చందువాలతో నొప్పునవియు మల్లి కామకరందార్ద్రం
బులును శిరీషకుసుమపేశలంబులు సోపబర్హణంబులును పయః ఘననిభంబులు నగు
దివ్యతల్పంబులను చిత్రవిచిత్రముక్తావితానయవనికాశిబికాచ్ఛత్రచామరవృక్షనభూష
ణామృతద్రోణసహస్రంబులను సహస్రదళపద్మంబులను బద్మరాగార్బుదభారంబు
లను హఃపీఠశ్యమంతకాదిమణికోటిభారంబులును కోటిభారహటకంబులు స్ఫుధర్మ
యనుసభను నవనిధులను మఱియు నానావిధంబులగు ఫలంబులను గైకొని నిరుద్ధం

దును బుద్ధిసత్తముండునగు నుద్ధవుం దోడ్కొని తద్ధరిపుత్రుని సన్నిధి కేతెంచి
నమస్కరించి యవి సమర్పించి నా రాజ్యంబునుగూడఁ బరిగ్రహింపుమని వచిం
చుచుఁ గృతాంజలియై రక్షింపుమని ప్రార్థింప నా దర్పకుం డానందంబుఁ బొంది
సజ్జనస్వభావం బిట్టిదని తెలుపుటకో యనం బ్రసన్నుండై శక్రసఖా ! నీ రాజ్యంబు
నీవే యధేచ్ఛగాఁ బాలించుకొనుమని యభయోక్తు లాడి రత్నమాల నొండొసంగి
సైన్యసహితంబుగా నతని వీడ్కొని సర్వవిధనుత్యంబులును వరుణోదానదీతట
భానురంబులు నగు నిజశిబిరంబులలోఁ బ్రవేశించె. తత్సమయంబునం దంబరంబు
నుండి చమూసమేతంబుగా దుందుభులు మ్రోఁగుచుండ దిగి తమకడకు వచ్చు
జేవేంద్రుని యాదవవీరు లాలోకించి యమిత్రుండేమో యని యూహించి శత్రుం
బుల ధరించి యుద్ధసన్నద్ధులై క్రమక్రమంబుగా సమీపించిన యతనిని సురనాథు
నిగాఁ దెలిసికొని యానందించిరి. అంత

౧౦౧౩

శ్రీ స్రద్ధ్యమ్నండు సుందరీ స్వయంవరంబున కేగుట.

ఉ॥ మారుఁడు గొట్టులోపల స * మంజసఫక్కి వసింపఁగా సునా
సీరుఁడు వచ్చి యిట్లనియె * శ్రీమకరధ్వజ ! సర్వవేత్త వా
కారివి గాదె యైన నొక * కార్యముఁ జెప్పెద నాలకించి నీ
వేరహినైన సల్పి సుఖ * యింపుమ ! తెంపు వసింపనట్టులగా. ౧౦౧౪

తే॥ ఇచటనుండిన హేమాద్రి * నెసఁగు సాను
పులను “లీలావతీపురి” * గలదు దాని
బలుఁడు విద్యాధరావళి * ప్రభువరుఁడగు
“సుకృతి” పాలించుచుండును * సుఖము లిడుచు. ౧౦౧౫

క॥ అతనికి సుందరి యను నొక, శతరాకాచంద్రవదన * జనియించెను ద
త్పుత్రకు స్వయంవరమహా మా,పతి ప్రకటనఁ జేసె జగతిఁ * బ్రస్తుతమందుగా.

చ॥ అది సెపులార వించు హృద * యంగమవిగ్రహులైన దిక్పతుల్
ద్రుిదకులు వేడ్కతో నల పు * రీతిలకంబున కేగుదెంచి రా
నుదతియొ యేరివ క్త్రిమును * జూచినమాత్రన మూర్ఛవచ్చు నా
సదృశవిహీనసుందరుఁడ * చక్కవిభుండగు నాకటం చనుగా. ౧౦౧౬

క॥ కావున నీవారలతో, నీవును నాతోడరమ్మ * నీరజనేత్రా !
దేవజనంబుల నచ్చట, తీవనిఁ దిలకింపఁగలపు * డిగ్గన రమ్మా ! ౧౦౧౭

తే॥ అంతఁ బ్రద్యుమ్నండుగా యాద * వానుజులను, గూడి నిర్జరనాయకుఁడొడఁగదలి
యల్ల లీలావతీపురి * కరిగి యట్టి పట్టణంబందుఁ గల వింత * వరుసఁ జూచి.

సీ॥ విస్తారచర్వర * విభ్రాజితంబును, మా క్తికతోరణ * మండితంబు
స్వర్ణసింహాసన * చయసమేతంబును, దివ్యరత్నోత్కర * దీపితంబు

చందనాగరుఘనః సారవాసితమును, జందనమృగనాభిః చర్చితంబు
సురమరుద్వసురుద్రః సూర్యగణాన్వితం, బష్టహరిన్నాయః కావృతంబు
తే॥ మునివరప్రజనాధాదిభూషితంబు, సగు స్వయంవరస్థలమునః కరుగుదెంచి
యచలశృంగంబునందు సింహంబు గూరు, చుండినటు గద్దెపై గూరుచుండఁ బిదప
క॥ ఆ విబుధాదులు వచ్చిన, శ్రీవిభుసుతుఁ బంచశర సుః శీలునిఁ గనుచు

భావములందుండిన తమ, వై వాహికవాంఛ విడిచిఁ వఱలుచునుండఁ. ౧౦౨౧
మ॥ రతిని రంభను మించు సావ్యవముతోఁ రాజిల్లు చా సుందరీ
సతి, యింద్రాణియొ వాణియో కమలయో య్మృదేవియో నాగ మేఠ
రతనంబుల్ దగినట్టి దండఁగొని యా రాజన్యదేవాదిసం
వృతగోష్ఠిస్థలి కేగుదెంచె దమితో విశ్వంభరాధూర్యహా ! ౧౦౨౨

తే॥ అట్లు సుందరి సభఁజేరియంబుదంబు, వెదకు చేగడి చంచలఁ విధిని నచటి
జనుల మోహింపఁజేయుచు, సదృశపతిని గ్రమముగా నెమకుచు, బోయి కట్టకడకు.

చ॥ సరసిజప్రసేతు సుమః సాయకు మీనపతాకునిక సుధీ
వరుని దుకూలధారిని నః పారబలుఁ భువనైకమోహనుఁ
స్మరుఁ గని మూర్ఖతోడఁ బడిఁ సంజ్ఞను గ్రమ్మఱఁబొంది తత్సుకం
ధరమున రత్నమాలిక సః దన్యులు జూడఁగవైచె వేడ్కతోఁ. ౧౦౨౩

క॥ సుకృతియు నది గని తానును, సుకృతి నయితి నంచుఁ దలఁచిఁ శ్రుతిహితవిధిగా
స్వకసతిఁ గూడుచు నల మరు, నకు నిజనుత నిచ్చె దివ్యః నాదము లొప్పఁ.

ఆ॥ ఆమహోత్సవంబునమరు లాలోకించి, యోర్వలేకయతినిఁ నురుఘనములు
ఖరకరుడగు సూర్యుఁగప్పినచొప్పునఁ, జట్టుముట్టి రెట్టిఁ నట్టులేక. ౧౦౨౪

చ॥ జనక ! యనంతరంబున యుఁ వధ్వజఁ డాయమరాదు లట్లు కి
న్కను దను జట్టుముట్టుటనుఁ గన్గొని కృష్ణదచాప మెక్కువె
ట్టి నిశితకాండకాండములఁ దీకొని కొట్టఁగ వారలు విక
ర్తనరుచి మంచు లేగడి విధంబునఁ బాటిరి భీరభీతులై. ౧౦౨౫

తే॥ ఇట్టిలావృతఖండంబుఁగృష్ణసుతుఁడు, గెల్చి స్వబలంబుతోఁగూడి సుంద
రీసహితుడయి యనుజాలు, త్రీతి వెంట, నంట భరతఖండంబునఁకరుగుదెంచి.

ఇట్టి ప్రద్యుమ్నుండు దిగ్విజయం బొనర్చి ద్వారకాపురి కరుదెంచుట. ఇట్టి

వ॥ బిల్వకదంబన్యగ్రోధకోంకిలతక్కిలతాలతూలతమాలహంతాల సురసాల
రసాలసాలాగరుతగరునకుళవంజుళచందనమారిచందన రక్తచందననారంగమాతులుంగ
లవంగ లుంగ ప్రీయంగు పిచుమంద మందార ఖదిరఖర్జూరనాగపున్నాగజంబూజంబీర
దేవదారు హర సింగారసిందువారికోవిదారిపిప్పలశ్రీఫలసీతాఫలరామఫలపలాశక్షు
వంశప్రియా వంశగుల్మ వంశమదన బాణకర్ణికారసహస్రకందుకాగ స్తిసుదర్శనచంద్రక

కపిద్ధాశోకామ్రమాతకభల్లాతకకర్ణపుష్పశుకపుష్పదాడిమానుజరాడుకీపూగీగోస్త
 నీబదామతూలైలాజాదనమోదినీ నేవతీ మూలతీ మాధవీయాధికామల్లికాగిరిమల్లికా
 మలల్లికాది దివ్యవృక్షవిభాజమానంబును, వైకుంఠసమాగత శుకపికశారికాపారా
 వృతమయూరమరాళఖంజనచటకచక్రవాకబకబలాకకోయప్తికముఖవిహగకృష్ణ
 కృష్ణేతికలధ్వనిమంజులంబును, ఖాతాఖాతవాపీకూపనిపానవిరాజితంబును, గహ్వర
 కైరవేందీవరమేచకారుణపీతశ్వేతకమలకుశేశయవిస్ఫురత్కాసారసరోవరభాసు
 రంబును, దామరజతమహారజతవినిర్మితదుర్గత్రయవిద్యోతితంబును, దేవతరుమయ
 రైవతాచలరాజితంబును, నానర్తదేశాంతరూభితంబును, బరిఖాభూతరత్నాకర
 గోమతీనదీపరీవృతంబును, శూరవారచారుతరంబును, భర్మనిర్మితహర్ష్యరమ్యం
 బును, సువర్ణాపణధ్వజపతాకాదివిభూషితవైకుంఠశీతికంఠపుణ్యమందిరసుందరంబును,
 విమానకోటివిభాసురంబును, శతశృంగాటకసంపన్నంబును, ననేకరథాభిరామం
 బును, విశాలశాలాగోవాజిదంతిశాలాసంతతికాంతంబును, రావ్యమార్గరాజితం
 బును, నవలక్షణోడశసహస్రాష్ట్రోత్తరశతశ్రీకృష్ణోన్నతప్రాసాదప్రకాశమానంబును,
 శ్రీమన్నారాయణనామపారాయణపరాయణయాదవవీరభటజనసంకీర్ణంబును, బాప
 నివారకంబును, బుణ్యాకరంబును, సర్వమంగళకరంబును నగు ద్వారకాపురంబును
 జయజయనినదంబులతో ధక్కాదివాద్యంబులు వ్యాపింపజేరి తత్పురబాహ్యంబు
 నందు నిలిచె.

౧౦౨

అ॥ తత్పురంబునందుదర్శకప్రేషితుం,డయిన యుద్ధపుండు ♦ యాదవసభ
 నున్నయుగ్రసేను ♦ వెన్నునిఁ మ్రొక్కచు, సక్రమముగఁ జెప్పెజయకథలను.
 క॥ ఆల యుగ్రసేవిభుఁడా,వల శ్రీబలరామకృష్ణ ♦ బాంధవజనవృ
 ధ్ధులతోడఁ దగి యవ్వొరి,విలుతునిఁ దోడ్కొనుచుఁ జేర ♦ వేడుకపడుచుఁ.
 నీ॥ శంఖభేర్యానక ♦ ఝర్జరమర్దల, డిండిమడమరుపుల్ ♦ మెండుమ్రోయ
 నఘహరములు బ్రాహ్మణాననోద్గతములొ, నామ్నాయరావంబులతిశయింప
 శ్రవణపేయములు నిర్జరవారకామిన, లింబుగాఁబాడు గీతంబులొప్ప
 నుండనమండిత ♦ మత్తేభరత్నంబు, సర్వాగ్రమందున ♦ జానుమీఱ
 తే॥ బుష్పలాజముక్తావర్ణ ♦ ములును గురియ, జందనాదివస్త్రుల సత్స్వర్ణకలశ
 ములను గైకొని వెడలి యాఁయఁగువిలుతు,ముంగలకు నేగుదెంచె నోభూవరేణ్య!
 క॥ అంతటఁ గంతుడు ఖడ్గము, సంతోషముతో ధరించి ♦ స్వబలయుతుండై
 పంతుగ భక్తి యాదవ,కాంతుని హరి హరిని బుధుల ♦ గర్హి మ్రొక్కె.
 చ॥ పదపడి నుగ్రసేనుఁ డల ♦ బాహుబలాఘ్నుడు దిగ్విజేతయా
 మదను నుతించి పూజ నిగ ♦ మంబులు పల్కినయట్లు సల్పిత

నృదకరి నక్కఁజేసి యల + ద్వారకలోనికి వచ్చి వేడ్కలగ
ముదమున సల్పె వెండి యెడి + భూవర ! విందువా? చెప్పు మియ్యెడగ. ౧౦౩౪

ఈ దగ్గ సేనుండు రాజసూయం బొనర్చుట.

- క॥ అనవుడు జనకుం డిట్లు, ననియెను సురయోగినర్య ! + యా నృపసూయం
బును నుగ్రసేనుఁ డెట్లుల, బొనరిచెనో? యద్ది నాకుఁ + బూర్తిగఁ జెపుమా!
త॥ అంత నారదుఁ డిట్లనఁవనినాథ, ! గర్గముఖగురుల్ మంచి లగ్నంబుఁ జూచి
హరిసహాయ మూఁతఁగఁగొనినట్టి యుగ్ర, సేనునకుఁ దెల్ప నాయదుఁశేఖరుండు.
ఆ॥ తగినవారిఁ బిలిచి + ధారణి నంతటఁ, బిలిచి రం డటంచు + విమలభక్తిఁ
జెప్పి పంప వారుశీఘ్రముగాఁ బోయి, బంధుసఖులఁ బిల్చివచ్చి రవల. ౧౦౩౭
సీ॥ వ్యాసపరాశర + వైలనుమంతదు, ర్వాసోహరితధౌమ్య + భార్గవులును
నత్రిదత్తాత్రేయ + మైత్రేయ జైమిని, కపిలభరద్వాజ + గౌతములును
బ్రాహ్మిణాకాశిత + వామదేవసిన్ధ, శాంఢిల్యజీవని + భాండశుకులు
గాఢేయమాండవ్య + కణ్వవైశంపాయ, నాగస్త్యబోధాయ + నాంగిరులును
తే॥ సనకముఖకృష్ణదోణాది + సకలమాను, లుగ్రసేనుఁ డొనర్చు క్రతూత్తమమగు
రాజసూయంబునకు శిష్యరాజరాజ, తులయు వచ్చిరి ముదమునఁబలితచరిత !
సీ॥ అష్టదిక్పాలకులఁజూడఁబ్టమూర్తియు, బ్రద్యోతనాది సప్తగ్రహములు
వసురుద్రగణములు + ద్వాదశాదిత్యులు, సఖలవానరసహితాంజనేయుఁ
డప్పర్యోయత్యవి + ద్వాధరగంధర్వ, కిన్నరచారణకింపురుషులు
బ్రహ్మాదభక్తుండు + బలిచక్రవర్తియు, నందాదిగోపక + నాయకులును
తే॥ వాసుకియుఁ గౌరవులు బంచపాండవులును, దైత్యదానవభూతభేతాళపతులు
పుత్రపౌత్రసుమిత్రక + శత్రుభృత్య, సహితులై చనుదెంచి రాసవనమునకు.

స॥ మఱియు నశ్వినీకుమారులును లంకాధిపుండగు విభీషణుండును సమస్త
భల్లూకయుతంబుగా జాంబవంతుండును నిఖిలవిహగసమేతంబుగా గరుత్మంతుండును
గోయాపంబును ధరించి కామధేనుసహితంబుగా భూదేవియు యశోదాదిగోపికా
దేవులును గోపికాశతయూధంబులును దమఘోషవృద్ధశర్మజయ సేనధృతశేతు
భీష్మకనాగ్నజద్భృహ శ్వేనమైథిలేశకోసలేశ్వరులును దదితరరాజులును జాతుర్వర్ణ్య
జనంబులును సచలనిచరయంబులతోఁ గూడి హేమాచలహిమాచలంబులును లతా
గుల్మితరుసమేతంబుగా నక్షయవటవృక్షంబును దరంగిణీకులంబుతోఁ గూడి గంగా
యమునానదులును రత్నోపాయనపాణులై సప్తసముద్రులును సప్తస్వరంబులును
గ్రామత్రయంబును ననారణ్యంబులును నవోషరంబులును జతుర్దశగుహ్యంబులును
దీర్ఘరాజంబగు ప్రయాగక్షేత్రంబును బదరికాశ్రమంబును దండకాదిమహారణ్యంబు

లును గోవర్ధనగిరింద్రంబును బృందావనంబును స్వజనపరివారసమేతంబుగా యేతెంచె. అంత ౧౦౮౦

తే! కోటిచేటివిభానుర ధ కుందరదన, దివ్యభూషణభూషిత ధ భవ్యరూప
యైన శ్రీరాధికాదేవియందలంబునందుఁ గూర్చుండి యేతెంచెనటకు మఱియు.

తే! అష్టభూతులఁ దగు పర ధ మాత్మబోలె
బుర్రపాత్రులతోఁ బరి ధ పూర్ణతముఁడు
యజ్ఞమూర్తియుఁ బుండరీ ధ కాక్షుఁడు నగు
కృష్ణుఁ డొప్పెడి నందు రో ధ చిష్ణుఁ డగుచు. ౧౦౮౧

తే! ఉగ్రసేనుఁడైన రాజసూయోత్తమంబుఁ గదలికిఁ రైవతాద్రికిఁ నడుమఁ జెలఁగు
నట్టి పిండారకక్షేత్రమందుఁ జేయ, గర్గవాక్యానుసారంబుగాఁ గడంగి.

ప! పంచయోజనవిస్తీర్ణంబుగా యజ్ఞకుండంబును రెండేసికోసుల నైదు
గుండంబులును యోజనంబున బ్రహ్మకుండంబును మేఖలాగర్తవిశాలంబులుగా
వేదికలను వేసి వెయ్యిమూరల యూపస్తంభంబును నిల్పి రంభాస్తంభతోరణాది
చారుతిరంబగునట్లు యాగమండపంబును సువర్ణమయంబుగా నైదామడలు నిర్మించి
యదువృష్ట్యంధకమధుశూరసేనదశార్హకులతో దేవతలతో నొప్పు శతమన్యువు
మాడ్కి వెలుంగుచు గర్గమహర్షిని నాచార్యునిగాఁ జేసికొని దశలక్షహోతల
తోడను దశలక్షదీక్షితులతోడను బంచలక్షాధ్వర్యులతోడను బంచలక్షోద్ధాతల
తోడను గూడి యా రాజసూయం బాహ్నుయోక్తంబుగా నాచరించె. అందు

తే! హస్తీర్నశుండాసమానాజ్యధార, వ్రేల్పుటఁ వీతిహోత్రుండు పెదయజ్ఞర్థిఁ
గాంచె ముజ్జగంబులను నాకిలినిగొన్న, జీవమేదియులేదు విచిత్రముగద.

ఆ! అవల నుగ్రసేనుఁ ధ డారాజసూయాంతమందు నవబృథంబు ధ వ్యాసగర్గ
ముఖమునులనుగూడి ధ పోయి పిండారక, తీర్థమంచుసలిపె ధ దివ్యవిధుల.

తే! ఆపుడు దక్షిణాసతితోడఁ సతిశయించు, యజ్ఞవలె రుచిమతీయఁ శుభాంగితోడ
వెలుఁగు నుగ్రసేనునివైవిబుధవరులు, విరులఁ గురిసిరి దుందుభుల్ ధ నటిగ మొరసె.

తే! అంత యదుపతి తురగశఃతాకృదముల, డోమనవరత్నకోటులఁ స్వర్ణహార
లలితములగు చతుర్దశఃపక్షకరుల, గర్గముని కిచ్చి గృహపరికరయంతముగ.

తే! వెయ్యి మత్తేభములఁ బదిఁ వేలహరుల, బంగరిరువదిబారువుల్ ధ పరమధక్తి
తోఁ బ్రతిభాహ్మణున కిడిఁ సుతీయొసర్పి, వందనంబులఁ జేసె నోఁ పార్థివేంద్ర !

ప! అంతఁ దద్ధరామరులు సంతృప్తులై కనకమయంబులగు నుచ్చిష్టపాత్రం
బులను మరుత్తునియజ్ఞమునందువలెనే విడిచి స్వస్థానంబులకుం బోయిరి. దేవతలు
సక్రమంబుగా హవిర్యాగంబులం బొంది తనివిం జెంది స్వర్గంబున కేగిరి. యక్షు
రక్షోవిద్యాధరాపురో గంధర్వ కిన్నర కింపురుష వానరభల్లుకనాగగోత్రైలవృక్ష తీర్థ

క్షేత్రరామవనాదులును, వసుద్రదాదులును, బహుకృతులై తృప్తితో స్వగృహంబుల కరిగిరి. సందాదిగోపకులు శ్రీకృష్ణునిచేతను బూజితులై నిజమందిరంబుల కేళించిరి. మఱియు నాయాగంబున కెవరెవరాహూతులైరో యావిబుధబుధ ధరాధపధనితస్వీపురుషులందఱు సత్కారంబులం బొంది యాత్మధామంబులకుం జనుదెంచిరి. శ్రీకృష్ణాశ్రితు లెట్టి గొప్పకార్యంబైన నిట్టులే సాధించుకొందురు గాదే ! యీ రాజనూయవృత్తాంతంబు వినినను జదివినను సర్వాఘంబులు దూరీకృతంబులుగా సర్వార్థంబులు సఫలంబులుగా సాయుజ్యంబుఁ జెందఁగలరని వక్కాణింప నా బహులాశువుండు నారదమహర్షి కిట్లనియె. ౧౦౧౦

చ॥ యదుపతిరాజనూయసుస + హాయ ! విహాయసవాహ ! వాహీనీ
పద ! పదచాతురీరుచిర ! + వాగ్విచరా ! వరదా ! వరద్విపే
వృద ! సదయాంతరంగజల + జా ! జలజేక్షణ ! శ్రీక్షితిప్రమో
హద ! పురుషార్థవర్గద ! గ + దాగ్రజ ! యగ్రజవంశరక్షకా ! ౧౦౧౧

భుజంగప్రయాలము. చతుర్వ్యూహజన్మా ! ప్ర + జారక్షణస్థా !
చతుర్దివ్యబాహూ ! య + సల్లోకనాశా !
చతుర్వేదబోధ్యా ! ప్ర + చందాంశుయాసా !
చతుర్వక్త్రేంద్ర్యా ! భు + జంగేంద్రశాయీ ! ౧౦౧౨

గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్రాపస్తంబసూత్ర, భారద్వాజసగోత్ర, చివుకుల
కులజలధికశానిధి, కోటచాంబాకామయ తనయ, లక్ష్మీదేవీ
సుబ్రహ్మణ్య దత్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదిత కవిత్వ
నిశ్చయ, సుజనవిధేయ, శ్రీనివాసాపర నామధే
యాప్పయశాస్త్రిచే నాంధ్రీకృతంబైన
శ్రీగర్గ భాగవతం బందలి
విశ్వజిత్రండుము
సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ
హరిః ఓం తత్సత్
శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ గర్గ భాగవతము.

బలభద్రఖండము.

కరధృతగోవర్ధనగిరి !

పరిహృతగోపీవకూల ! ♦ భర్గవికారాం

బర ! గోలోకేశ్వర ! ని

ర్జరనాయకపోషణాభ్య ! ♦ రాధాకృష్ణా !

౧

ప! నారదా ! సుధాఖండంబును మించి చవులు గలిగించెడి విశ్వజిత్రండంబు
వీనులార వింటి. శ్రీకృష్ణనందనాదినామరూపప్రతిభాప్రభావాదివిశేషంబులు
దెలిసె. ఆహరిక షోడశ సహస్రగోపికలయందును భార్యలయందును జనియించిన
తనయులును, మనుమలును, మునిమనుమలును గోటాసగోటులుగానుండిరిగాడే.
కవివరుండు భూమియందలి రేణువుల లెక్కింప బయలుదేరు నేమోకాని, తద్ధరికులం
బును గణింపరానేరెడు. కాని మహాత్ముండగు బలరామునకు రేవతీసతియందుఁ
బుత్రోదయం బేకతంబునఁ గాలేదో సవిస్తరంబుగాఁ బలుకుమని ప్రార్థింప నా
దేవముని భూవరున కిట్లనియె.

౨

ప్రాప్తిపాకముని బలరామావతారముంగూర్చి దుర్యోధనునకుం జెప్పట.
తే! చక్కఁగాఁ బల్కియుంటివి ♦ జనక ! వినము

మున్ను ప్రాప్తిపాకుడగా ♦ మునివరుండు

హస్తినాపురనాయకుఁ ♦ డాత్యశిష్యుఁ

డగు సుయోధను చెంతకు ♦ నరుగుదెంచె.

౩

చ! అపుడు సుయోధనుండు తన ♦ యంతిక మొందెడి నొజ్జఁగాంచి లే
చి పరమభక్తి వర్చులను ♦ జేసి ఘనాసన మిచ్చి జోతముల్

నవములఁ బాపుమో వరముఁ నీ ! యని సల్పి మతిస్థంక యి

ట్టివగిదిఁ బృచ్ఛఁజేసెను గ ఁ డిందిగ మైధిలలోకనాయకా !

౪

చ॥ మునుపెవఁ డిట్టి హస్తపురిఁ బూనికతోఁ దలక్రిం దొనర్చె ? నే

ఘనబలశాలి నాకును న ఁ ఖండగదాగురు వయ్యెనో యెవం

డనుపమానుందరుండో యెవఁ ఁ డచ్యుతసోదరుఁ డట్టి రాముఁ డెం

దున ధరఁబుట్టె నెవ్వరు ను ఁ తుల్ బొనరించి రటుల్ జనింపఁగాఁ.

౫

తే॥ అంత ప్రాడ్విపాకుం డిట్టులాడెను యువరాజ ! నీప్రశ్న పాపహరంబుగాదె

కాన సక్రమముగఁ జెప్పఁనానుడులను, వినుచునుండుమ ! నిశ్చలవిమలబుద్ధి.

ఆ॥ అయ్య ! యిట్టి ద్వాపరారంభమందున ధాత్రి, యసురదష్టపార్థి, వాళిభార

మును వహింపలేకఁపూని గోరూపంబు, బ్రహ్మకడకుఁబోయిపల్కె స్వగతి.

క॥ అంతట వాణీకాంతుఁడు, చింతింపకుమంచు ధరకుఁ ఁ జెప్పి యపర్ణా

కాంతేంద్రాది దివౌక, స్సంతతితోఁ గూర్చి విష్ణు ఁ సన్నిధి కేగెఁ.

౬

వ॥ అట్లు సర్వసుపర్వసహితుండగు పితామహుం డరిగి యా విష్ణుమూర్తికిఁ

దన రాకఁ జెప్పి యతనిం బురస్కరించుకొని శ్రీవామనవామపాదాంగుష్ఠనఖ

నిర్భిన్నోద్ధ్వాండకటాహవివరమార్గంబున నడచి వెలుపలకు వచ్చి మహాద్భుతంబగు

బ్రహ్మాద్రవంబందుఁ బొల్పారు ననేకలోకంబులం గాంచుచు విరజానదీతీరంబును

జేరి దాని కనతిదూరంబున నసంఖ్యకోటిమార్తాండసదృశంబగు తేజఃపుంజంబును

గాంచి నుతించి నమస్కరించి గుణలక్షణలక్షితుండును సహస్రవదనుండును

సంకర్షణుండును నగు ననంతని విలోకించి తదుత్సంగంబున బృందావనకాళిందీ

గోవర్ధనగోపికాగోపకగోకులలతాతరుకుంజనికుంజసంకులంబును సర్వభువననమస్కృ

తంబును నగు గోలోకంబు నాలోకించి తద్బహిర్ద్వారరక్షకాజ్ఞఁ గైకొని లోనికిం

బోయి యనేకబ్రహ్మాండవిభుండును గౌస్తుభాదిదివ్యమణిభూషణభూషితుండును

రాధానాథుండును బీతాంబరవనమాలావంశీధరుండును నగు శ్రీకృష్ణుని ముఖార

విందంబును జూచి వందనంబు లొనరించి భూభారవృత్తాతం బంతయు విన్నవించు

కొన నా కురాత్పరుం డాలించి స్వకీయులగు దేవజనులను యధోచితంబుగా నాజ్ఞా

పించి యా యనంతనిం బిల్చి యిట్లనియె.

తే॥ నీవు సంకర్షణా ! ముందు ఁ దేవకీ యనఁ

దనరు ననుదేవు సాధ్వీ యు ఁ డరమునందు

నమరి రోహిణీగర్భము ఁ ఖమున ధరను

బుట్టు, దేవకీయం దేను ఁ పుట్టఁగలను.

౧౦

క॥ ఆరహిఁజెప్ప ననంతఁ డు, దారమర్తి సరియటంచుఁ ఁ దన సభలో నొ

ప్పారుచు నుండగఁ గిన్నర, చారణ గంధర్వముఖులు ఁ సల్పిరి నతులఁ.

౧౧

క॥ అంత “నుగతి” యను సారథి, వింతగొలుపు తాళపాళి ♦ వెలిగెడి రథమా
చెంతకుఁ దోడ్కొనివచ్చె న,నంతం డదిగని వెయివద ♦ సంబులతోడన్. ౧౨

మ॥ పరసేనాంతసమర్థమా ముసలమున్ ♦ బర్హిర్బుఖారాతినం
హరణప్రౌఢహలంబు బ్రహ్మమయనా ♦ మాంచత్సునర్కంబు సం
బరమున్ బొందుచుఁ గాంచె నప్పుడు రమా ♦ వైకుంఠమందుండి చా
మరముల్ సిద్ధులు వీవ శేషుఁ డరిగె ♦ మార్తాండసామ్యద్యుతిన్. ౧౩

తే॥ అటుల నాతఁడు దివ్యసహస్రవక్త్ర
ముల నుతించి పాణిని పతం ♦ జలిముఖులగు
మునులు వినుతింప నా యనం ♦ తుని లయించె
నందుఁగలవారు చిత్రంబుఁ ♦ జెంద మఱియు. ౧౪

తే॥ అజితవైకుంఠమందుండి ♦ యల యజైక
పాదహిర్బుధ్ను స్త్రిడున్ మహా ♦ దాదులు దగు
చుండఁ బ్రేతవినాయకు ♦ లొప్పవచ్చి
పొగడి వేనోళ్ళ నా దివ్య ♦ మూర్తిఁ గలిసె. ౧౫

చ॥ మఱిఁ దెలిదీవినుండి వెయి ♦ మంచిఫణంబుల నొప్ప శేషుఁడున్
ద్వర సితశైలకాంతిఁ గుము ♦ దాక్షముఖానుచరాన్వితంబుగాఁ
గఱివలువల్ ధరించి ఘన ♦ కాలకచంబులు నొప్పఁగా భయం
కరముగ వచ్చి తద్ధనునిఁ ♦ గాంచి నుతించి లయించె వెండియున్. ౧౬

తే॥ అల భవానికి దాసురాం ♦ డైన యర్జు
దాంగనామణులనుగూడి ♦ యాయిలావృ
తంబునుండి శేషుఁడు వచ్చి ♦ తన సహస్ర
వదనముల సన్నుతించి యా ♦ బలునిఁ గలిసె. ౧౭

వ॥ అంతఁ బాతాళలోకంబున కధఃప్రదేశంబున ద్వాత్రింశత్సహస్రయోజ
సంబులనుండి తామసీకలుండును, సహస్రవదనుండును, మకుటకుండలాదిమండి
తుండును, వ్యాసకరాశర సనక సనందనసనాతనసనత్కుమారనారదసాంఖ్యాయనపు
ల స్త్యబృహస్పతివిశ్వామిత్రాత్రిదత్తాత్రేయమైత్రేయాది మహర్షి శోభాయమానుం
డును, వాసుకీమహాశంఖశ్వేతిధనంజయధృతరాష్ట్రకుహక కాలియతక్షకకంబళాశ్వతర
జేవదత్తాదినాగేంద్రసేవ్యమానుండును, మృగమదాగరుసంకుముదకుంకుమచందన
పంకావలిప్యమాననాగకన్యకాప్రకాశమానుండును, సిద్ధచారణగంధర్వాదిగీయమా
నుండును, హటశ్వేత్వరత్రిపురబలకాలకేయకలినివాతకవచాద్యనయాయివిరాజమా
నుండును, గామధేనురుద్రవరుణాది ప్రయాయివిభ్రాజమానుండును, నిజైకఫణాధృత
సర్వసర్వసహమండలుండును, సిద్ధసంకల్పుండును నాగేంద్రాభుండును, నగు ఫణిం

ద్రుండునైత మాబలభద్రసభ కేతించి యాసంకర్షణమూర్తిం గని వినుతించి యా
దివ్యవిగ్రహంబున లీనబయ్యె. తత్సమయంబునందు దత్రత్యులత్యాశ్చర్యంబుఁ
బొంది యతండు పరిపూర్ణతముండగు పరమాత్ముండని తెలిసికొని నమస్కరించిరి.
అంత నాయనంతుండు విజపార్షదులగు సిద్ధుల కిట్లనియె. ౧౮

తే॥ ఏను భూమిభారముఁబాపఁ నేగుచుంటి, నందునన్ మీరు యదుకులముందు సపరి
వారులై పుట్టెడి ! యని, పరమకరుణ, తోడ వాచించి మఱియు నిట్లాడఁదొడఁగె.

సీ॥ సుగతి ! రథంబుతో, వగవక యిందుండు, మెపుడుదలంతునో, యపుడురమ్ము
దుర్భేద్యకవచమా ! తొలగకయిందుండు, మెపుడు దలంతునో, యపుడురమ్ము
లాంగలమా ! నీవు ధ్రుంగకయిందుండు, మెపుడు దలంతునో, యపుడురమ్ము
ముసలమా ! నీవును బొగులకయిందుండు, మెపుడు దలంతునో, యపుడురమ్ము

తే॥ అమరవసుధద్రవిద్యాధిరాప్సరోజు, నంబులార ! యోమునులార ! నాగులార !
కుముదముఖులార ! సఖులార ! గోవులార ! దనుజులార ! నన్నిలమీరు ధ్రువుచునుండ్రు.

తే॥ ఇటుల సంకర్షణునిచేత, నెల్లవారు, నెప్పఁబడి నిజగృహములన్ జేరి రవల
నాగకన్యక లేగక, నతుల సలిపి, యంట నా యనంతుండు క్రీగంటఁ గాంచి. ౨౧

క॥ ఎఱిగితి మీ భావము మీరరుసము గన యమునదరి విహారముమీతో
వఱల నొకప్పుడు రాసము, గరముగ నెనరింతు నాగ ధ కన్యకలారా ! ౨౨

తే॥ అంచు వాక్రుచ్చి వారలనుంపె నంత, నల నివారకవచపతి ధ యైన కలియు
జనక యట్టి సంకర్షణుచరణకమలముల విరులఁజల్లి వ్రాలియుఁబలికె నిట్లు.

ఉ॥ త్వచ్చరణంబుజంబుల స ధ తంబును భక్తినిఁ గొల్పు నన్ను మీ
యిచ్చను బంచుఁ డీర లెట ధ కేగుట కిత్తటి నెంచియుంటిరో
యచ్చటి కేగుదెంతు విశయంబును మానుచు భక్తవత్సలా !
నిచ్చయమిద్ది మిమ్మువిడి ధ నేనిచటన్ మనఁజాలఁ జింతతోన్. ౨౩

చ॥ అనవు డనంతుఁ డిట్లనె ను ధ హనురవర్య ! ముదంబుఁగంటి నీ
వును సనుదెంచి యట్టి కురు ధ భూపతియో ధృతరాష్ట్రనామధే
యునకు సుయోధనుండనఁగ ధ నుద్యవమొందుము చక్రవర్తివై
తనరుము నీకు నప్పుడు గ ధ దారణమున్ దమినేర్పుదున్ గలీ ! ౨౪

తే॥ అంత నాతఁ డానందించి, యాయనంతు, ననుమతింగొని నిజగేహమునకు నేగ
నాకలివె నీవు ! కృష్ణమా, యాబలమున నెఱుంగకుంటివి నీస్థితి, నీవు భూప ! ౨౫

సే॥ అవల నాయనంతునిసభాకాతురమున, శారదేందుమండలకోటి ధ సామ్యకోటి
చేటికావృత స్వందన, శ్రేష్ఠరుచిర, యైన నాగలక్ష్మియు వచ్చి, యనియె నిట్లు.

అ॥ ప్రాణనాథ! భూమి, భారంబుఁబాపంగ, బోవుచుంటివేను, భువికి వత్తు
మిమ్ము విడిచి యొక నిమిషమేని మనఁజాలనం చెఱుంగుమా! సహస్రవదన!
తే॥ అంత నారహిఁ గన్నులఁనశ్రులొలుకఁ బలుకు నిజసతిం గని భక్తపాపహరుఁడు
భువనకారణకారణుండువిరధబలుఁడగు ననంతఁ డాదరముతోఁననియె నిట్లు.
క॥ మగువరొ! సంతోషించితి, వగవకుమా! రేవతియను, భామను లీనం
బగుమా! ధరఁగల నాతోఁ, దగి సుఖముల్ బొందుమా! సతము రంభోరూ!
క॥ అన నాగలట్లే యిట్లనె, ననఘా! యారేవతియను, నబ్జాక్షియెట
దనరునొ యేధీరునకుఁ, దనయయె యెఱుంగంగ నాకు, దయతోఁజెపుమా!
వ॥ అంత నాయనంతుండు నిజకాంత కిట్లు చెప్పందొడంగ. 39

✽ బోధిత్వత్యుపాఖ్యానము. ✽

అ॥ ఆదిసర్గమందు, సల కశ్యపప్రజా, పతికిఁ గద్రువయను, భార్యయందుఁ
బుత్రకుఁడుగ నేను, పుట్టి శ్రీకృష్ణాజ్ఞ, సర్వలోకములకుఁ, జాలింద. 33
తే॥ చేరి సర్వభూమండల, భారములను, మత్తమాలంగవరము కమండలుపును
గరమునంగొనినట్టిలోకకృపడిగమునఁ, దాల్చి మ్రోయుచునుంటిఁడత్యమయమందు.
ఉ॥ చతునికొడ్డు ద్వీపయుత, సర్వధరాపరిపాలనక్రియా
దత్తుఁడు చండశాసనుఁడు, దారుఁడు వైరిభయంకరుండు నా
చాతుషుఁడ౯ మనూత్తముఁడు, సర్వగుణంబులయందు నా సహ
స్రాతుని నిండ్రుగూడ నవ, హాస్యమొనర్చుచు నుండె దండిగ౯. 3౪
క॥ అతనికి సున్యమ్నాదులు, సుతులుగలరు మతియు యజ్ఞ, శుచికుండిసము
ద్గతయగు నొకసుత జ్యోతిష్మతియను పేరం జెలంగు, సారసనేత్రా! 35
క॥ అంత నొకప్పు డతఁడు దమిఁ, జెంతకుఁ దనసుతను బిలిచి, చెప్పమ! నీకే
కాంతుం డిప్పుడొ? నావుడు, సంతసమున నామి యిట్లు, చక్కఁగఁ బలికె.
తే॥ ఎల్లభువనంబులందున, నెవఁడు బలుఁడొ, వాడె నాకు విభుండగు, బాధ మవల
నతఁడు మోదిల్లి యింద్రుఁడెయధికబలుఁడటంచు నాతనిం బిల్చి సింహాసనమిడి.
అ॥ సత్యమాదనట్టి, జనుని సర్వంసహ, మ్రోయుఁజాలనంచు, మొత్తుకొనదె
కాన నిన్నుమీఱు, ఘనబలుండున్నాడ, లేడ? నాకుఁ జెపుమ, లేఖవర్య!
వ॥ నావు డింద్రుండు మనూత్తమా! యధార్థంబుగాఁ బలుకుచుంటి. జగ
త్ప్రాణుని విడిచి నే నేకార్థులను జేయఁజాలను. కాన నాతోడె నాకంటె బలవం
తుండని చెప్ప నతం డంగీకరించి యమ్మారుతుని నామంత్రణంబు సేసి నీకంటె
బలుండగు వానిం జేర్కొను మన సతం డాలోచించి నావేగంబునకు సమస్తప్రపం
చంబు కలగించును. నాని ధరాధరంబులు జలింపవు. అక్కతంబున నవియే ఘనంబు
లని వక్కాణింప నామనువు మోదిల్లి యాశైలంబుల నాహ్లాసించి యధాపకా

రంజుగాఁ బ్రశ్నింప నవ్వి మమ్ము భరించునది భూఖండవంశలంబు గాన నదియే
మాకంటె శ్రేష్ఠంబని స్పష్టికరింప నాచక్షుషుం డాభూఖండంబును రావించి పూర్వో
క్తంబుగా నడుగ నది యోమహాప్రభూ! నేను బలినిగాను. ఆదిదేవుండును వాను
దేవుండును సంకర్షణుండును సహస్రవదనుండును నాకేంద్రసామ్యశరీరుండును
గైలాసతుల్యధవళవర్ణుండును గోటికందర్పదర్పహరిలావణ్యవిభాజమానుండును,
గోటినూర్యపతీకాశ భాసుండును గమలపత్రనేత్రుండును గమలకర్ణికాదివ్య
నిర్మలపరిమళలోభితమధుకరనికరసంగీయమానుండును, కిన్నరసిద్ధచారణాద్యుపగీ
యమానుండును సురాసురప్రకరసంధ్యాయమానుండును సర్వాగ్రవిరాజమానుం
డును బ్రహ్మాండవిభుండును గైవల్యదుండును భగవంతుండును గారణకారణుండును
నగు ననంతుండు లతాతరుగిరితరంగినీసహితంబగు నన్నేకఫణంబుతో మ్రోయుచు
రసాతలమూలభాగంబునందుండు. ఆమహాబలుని మించినవాఁ డొకండు నెందునను
లేడని సమగ్రంబుగా బలికి యతని వీడ్కొనె. అంత నాచాక్షుషకుమారి నాబల
ప్రతిభాప్రభావాదులం దెలిసికొని మత్ప్రప్యర్థంబై పిత్రాజ్ఞఁ గైకొని వింధ్యాచలం
బున కరిగి గ్రీష్మంబునం బంచాగ్నిమధ్యమందుండి క్రాగియు వానలఁ దడిసియు
జలినిం జన్నిట నాకంతంబుగా మునిగియు స్థండిలంబునం బరుండుచు బ్రహ్మను
గూర్చి తపం బనేకలక్షసంవత్సరంబులవఱి కొనరించుచుండె. అత్తటి శక్రయమ
ధనదాగ్నిపరుణనూర్యచంద్రమంగళబుధగురుశుక్రశని లా తపస్వినీవయోరూపలా
వణ్యాదులం దిలకించి పరికించి మోహించి ముర్ఖురశరసంహతులై తాళబాలక
యామె యాశ్రమంబున కేతెంచి మాహానందంబుతో నిట్లనిరి.

౪౦

❦ దేవేంద్రాదులు బ్యోతిష్కతిని మోహించి కోరుట. ❦

ఉ॥ ఓ మదిరాక్షి! యెందుల క నుత్తమమా తపమిట్లొనర్తువో?

నీమెయి కష్టపెట్టుటయు ❦ నింద్యము ప్రాయమొ యోగ్యమైనదే
యీమెయి మాకుఁ దెల్పు మది ❦ యిష్టే ఫలింపఁగఁ జేయనేర్తుమో
సామజయాన! నాపు డల ❦ చాక్షుషపుత్రిక యిట్లు చెప్పెడిక.

౪౧

ఆ॥ ఆర్యులార! నాకుఁ నాసహస్రాస్త్వండు, పరుఁడు బలుఁడును భగవంతుఁడగు న
నంతుఁ డివుడు ప్రాణనాయకుం డగుటకై, తపముఁ జేయుచుంటిఁదత్పరతను.

క॥ అవ్వల నవ్విబుధోత్తము, లవ్వచనము లాలకించి ❦ యరరే! యనుచుఁ
నవ్వి పకాపక యామెకు, నివ్విధి నొకఁడొకఁడు బల్కె ❦ నిందునిభాస్యా! ౪౩

వ॥ అందాదియందు బృందారకేంద్రం డగుదెంచి యిట్లు హెచ్చరించె.

చ॥ సరసిజలోచనా! వృధగ ❦ సర్పముఁగూర్చి తపించుటెలకో?

త్వరను దనంతఁదావలచి ❦ వచ్చిన నన్ను శతక్రతుఁ నురే

- శ్వరు వరుగాగ్రహించి బహు • సౌఖ్యములం గనరాదె నుందరీ !
 కరివరయాన ! చంద్రముఖ ! • కంబుగళా ! తడవేల ? చెప్పుమా ! ౪౫
- ఉ ! ఆవలఁ గాలుఁ డేగి యిటు • లాడఁ జెలీ ! యమధర్మరాజు లో
 కావళి శిక్షఁజేసెడి మ • హాబలవంతుడనైన నన్ను వే
 నీవు వరించి యెల్లపుడు • నెమ్మిని మత్పితృలోకమందునన్
 భావుకసౌఖ్యముల్ గనుమ ! • పంకజపాణిరొ ! కీరవాణిరొ ! ౪౬
- ఉ ! అంతఁ గుబేరుఁ డిట్లు పలు • కాడెరు జాతుమపుత్రికామణి !
 సుంతను నెంతవారలను • జొక్కఁగఁజేసెడి ద్రవ్యరాశికి
 గాంతుడ రాజరాజును న • ఖండబలుండను గానఁ బామువైఁ
 జింతను వీడి నన్నిపుడు • చేకొనుమా ! భువనైకమోహిని ! ౪౭
- ఆ ! అవల నగ్నివచ్చి • యాడ నీవిధముగా, సర్వదేవముఁబుని • సర్వయజ్ఞ
 సుప్రతిష్ఠేతు నను • సొంపుగాఁజేపట్టు, మంబుజాక్షి ! విడిచి • యన్యబుద్ధి.
 శే ! అంత వరుణుండు నిట్లనఁవ్యధను విడిచి, జలధినాయకుఁ బాశాదికలితు లోక
 పాలకుని నన్ను వేగ చేపట్టి వైభవములఁ గనుమ జ్యోతిష్మతీ ! కమలనేత్ర !
- క ! మెడియు రవి సని యిట్లనె, జండకరుడ సర్వకర్మ • నాక్షి జగచ్చ
 తుండను స్వర్కణిఁ గావునఁ, బెడిలియగు నీచగతిని • విడిచి మితారీ ! ౫౦
- మ ! పిదపఁ జంద్రుడు వోయి యిట్లనె నో • బింబాధరా ! లోకవీ
 ర్యదుఁ దారేశు సుధాంశు నోషధిపతిఁ • రమ్యాంగు రాజుఁ ననుఁ
 మదిరాక్షి ! తమిఁబెండ్లియాడు మిపుడే • మావారు మీవారలుఁ
 ముదముంజెంద ననంతుడఁ బలుసివైఁ • బోనీః నీబుద్ధిని. ౫౧
- తే ! అంత మంగళుఁ డిట్లనె • నింతి ! నాకుఁదల్లి యారత్నగర్భయ • తిండియన్నఁ
 బరుఁ దురుక్రముడగు పొట్టివడుగుగాదె, వృద్ధి గోరినచో నన్నుఁ • బెండ్లియాడు.
- ఆ ! అవల బుధుండు నిట్లు • లనఁ గామినీరస, వర్థనుండ గుణిని • బలుడఁ గాన
 సకలసురల విడిచి • సుకముగా నాలోడ, రతులఁజేలుచుండ • రాదె రమణి !
- క ! అంత బృహస్పతి యిట్లనె, గాంతా ! ధిషణుండ దేవ • కాండగురుండఁ
 శాంతుడ దాంతుడ మంత్రిని, స్వాంతమునకు నచ్చెనేని • వరియింపు ననుఁ.
- క ! అవలఁ శుక్రుం డిట్లనె, గవివరుడను భార్గవుడ న • ఖండబలుండఁ
 దివిజార్యాచార్యుండను, బ్రవిమలమతిఁ జూచి నన్ను • వరియింపు చెలీ ! ౫౫
- తే ! అంత శని యిట్లు వాకొనె • నంబుజాక్షి, నిఖిలనిర్జరశిరములఁ • నిలుచు బలుడ
 నాదు దృష్టిని సర్వలఁబూదిగల్పఁ,గలను గావున న్నగోరి • గనుమ సుఖము.
- వ ! తత్పరంబునం దక్కరిణి నక్కావరు లొక్కొక్కటి వచ్చి వక్కాణించుట
 నక్కన్యకామణి యాలకించి వెక్కసపడి యొక్కమాటు నన్నొక్కవగా స్మరించి

యధరంబు చలింపఁ గన్నుల నిప్పులు రాల మండిపడుచు నావేల్పులం గాంచె.
తత్కౌపంబున బ్రహ్మాండంబంతయు గంపించె. అనిలింపాధిపాదులు శాపం బిచ్చు
నేమోయని ప్రార్థించిరి. కాని యాతపస్విని కొంత శాంతించియుఁ దాశంజాలక
యవ్వారల నిట్లు శపింపం గడంగ. ౧౭

❦ జ్యోతిష్మతి యింద్రాదులను శపించుట. ❦

చ॥ అరేశనిగా ! హరించుటకు • నైననుఁ జేరితి వక్కతానఁ బం
గురధకృశాంగకాత్యసిత • కుత్సితవిద్యుతినీచదృష్టులు
వలలఁగ శ్వేతమాషతిల • భక్షివి గమ్మిఁకముందు నిట్టులె
వ్వరిదలఁజేరఁ బోవకుము • భద్రము భస్మమొనర్తు ప్రేల్పిడి. ౧౮

సీ॥ కావ్య ! కాణుండపుగమ్మ ! బహ్నిర్బుఖ, గురువరా ! ప్రీతసంజ్ఞఁ కుండవగుమ !
సామ్య ! నీడినమునఁ సర్వశూన్యంబౌత !, నుర్యజ ! వానరాః స్మృండవగుమ !
శశి ! నీవు రాజయఁ త్కంబున మెచ్చుమా ! ద్యుమణి ! సంభగ్నదంతుండవగుమ !
వరుణ ! జలంధరఁ బాధితుండపుగమ్మ !, స్వాహేశ ! సర్వభక్షకుడవగుమ !

తే॥ గుహ్య కేశ్వర ! హృతపుష్పకుండవగుమ !, యంతకా ! నీవు దనుజవఁ రావమాని
తుడవు గమ్మని భీతిభీతుడగు నిర్జరేశ్వరుం గని చీకొట్టి యిటు శపించె. ౧౯
మ॥ సురనీచా ! సురనేతనంచు నిటకు • సుద్దుల్ నశింపఁ ననుఁ

హరియింపఁ జనుదెంచి యుంటి విటునీ • యన్నున్ సృపుండాక్కడే
డైఱఁగాఁజేయుచు నీవు వోవనెటకో • దివ్యంబు నీస్వర్గముఁ
బరిపాలించుత తుచ్చ ! మత్సరిఁ బరుఁ • బ్రహ్మఁ బరుఁ దూతెదే ? ౨౦

తే॥ మఱియు నొక మహాబలిరణమండలమున, నిన్ను నిర్జించి పాశాభి నణిగఁగట్టి
ప్రసభముగ లంకయందలి బహుభయంక, రాంధకారిగృహమున వేయంగలండు.

ఉ॥ అంతట నట్లు శవులయి • నట్టి యమర్తుల నిండ్రుఁ డాగ్రహఁ
క్రాంతమనస్వియై “ సుదతి ” • కారులఁ బల్కెదవేల ? యిట్టా జ
న్మాంతరమందో యేసమయ • మందో యనంతఁడు నీకు నెట్టులోఁ
గాంతుఁడుగా లభించినను • గల్గెడు పుత్రుఁడొకండు సైతముఁ. ౨౧

తే॥ అని శపించి తద్విద్యుతి • కాగలేక, వేల్పులంగూడి నిజదివ్య • విప్లవమున
కరిగ నంతట నక్కన్య • మరలఁ దపము, సేయఁ గడఁగెను జిత్తంబుఁ చెదరకుండ.

ఆ॥ తత్సరమున బ్రహ్మ • తత్తపంబునుమెచ్చి, బ్రాహ్మణులనుగూడి • వాణితోడ
హంసనక్కి యామోయాశ్రమంబునకేగి, యంబరమున నిలిచి యనియె నిట్లు.

క॥ జ్యోతిష్మతి ! నీతపమే, ప్రీతిం గలిగించె నాకు • వేగంబే త్వ
చ్చేతస్థితవాంఛాస్థితి, యీతటి నణిగించికొనుమ ! • యిచ్చెద నినుగో. ౨౨

చ॥ అనుపమతస్యగేక్షణయు ♦ నాకమలాసనదివ్యసూక్తులన్
విని గళవారినుండి వడి ♦ వెల్పులకున్ జనుదెంచి భక్తితోఁ
గని వినుతించి మ్రొక్కులిడి ♦ కారుణికోత్తమ ! నా కనంతుఁడే
పెనిమిటియానటుల్ సలిపి ♦ వేడ్కను గూర్చును ! యీక్షణంబునన్. ౬౬

❧ బృహ్మవరంబున జ్యోతిష్మతి రేవతియై పుట్టుట. ❧

న॥ పిమ్మట సత్త్వమిచాలి యమ్మా! నీవరంబు దుర్లభంబు. అట్లైన నెసంగ
దనుగాని యిప్పుడే ధరను వైవస్వతమన్వంతరంబు ప్రారంభించె. ఇందిరువదియేడవ
యుగం బతిక్రమించుసమయంబున నీమనోరథంబు సఫలంబు గాఁగలదు. అంత
వఱకు వేచియుండుమన నక్కన్నియ క్రమ్మఱం బ్రణమిల్లివాణీవల్లభా ! మీగడు
వతిదీర్ఘంబుగా నున్నది. సహింపజాల. సర్వసమర్థులు నానాంశితం బతిశీఘ్రం
బుగా ఫలించునట్లునర్చుము. లేదేని నాచే దేవతలు శాపదగ్ధులైనట్లు నీవును
గాఁగలవన నానలువ భయభీతుండై యిండుక యోజించి కుమారీ ! యెండొక కార
ణంబున నాగడుపు త్రుటిగాఁ జనఁగలదు. కాన నీవు వెంటనే కుశస్థలీపురి నుండు
రేవతుండను రాజనకుం బుట్టి నీకోరిక దీర్చుకొనుమని వరం బిచ్చి యంతర్హితుం
డయ్యె. అంత నాజ్యోతిష్మతి తద్విధంబునం బుట్టి రేవతియను నామంబుతో శుక్ల
సుధాంశుభాతిఁ గ్రమంబుగా రూపాదార్యాదిగుణంబులతో వర్ణిల్లుచు వినాహయో
గ్యయగుటం దండ్రీయగు రేవతుండు గాంచి కుమారీ ! నీకెట్టి కాంతుం డిష్టుండో
యని చనవున నడిగి సర్వాధికబలుండే నాకు ప్రియుండను ప్రత్యుత్తరంబు గైకొని
తాదృశవరుని యోజించి తోచక విచారంప బ్రహ్మలోకంబునకుం బుత్రీసహి
తంబుగా సరిగి యట క్షణంబు గడుపునంతలో నిలను బ్రహ్మాదితరకాలం బత్యా
సన్నంబయ్యె. ఇంతవఱకు నక్కన్నియతో నాతం డందుననేయున్నాఁడు. కాన నీవు
క్షీప్రంబుగా నాకన్యకయందఁ బ్రవేశించి ద్వారకాపురమందు నాతో సుఖంబుగా
విహరింపుమని యాజ్ఞాపించె. అంత ౬౭

తే॥ నాగలక్ష్మియు స్వప్రాణ ♦ నాయకుఁడు న

ఖండబలుఁడు పరుఁడునగు సంతకర్షణునకు

మ్రొక్కి వీడ్కొని విధి లోక ♦ మునఁ జెలంగు

రేవతీకన్యకా జొచ్చె ♦ కీర్తితోడ.

౬౮

తే॥ అవలఁ నట్టి సంతర్షణుం ♦ డఖిలలోక,వినుతగోలోకమందుండి ♦ చనియె నిద్రి
యఘహరంబగు బలరాము! నాగమ మిఁక, నెద్దివిందువోయవరాజ! యెఱుంగఁజెపుమ!

ప్రాడ్విపాకుండు దుర్యోధనునకు శ్రీకృష్ణచరిత్ర
సంగ్రహించి వచించుట.

చ॥ అనవుడు భూపుఁ డిట్లనియె • నాబలు భక్తుడనైన నాకుఁ ద
ద్వ నమహిమంబుఁ జెప్పి కృతి • గా నొనరించితి రీర లావిధం
బున నలరామకృష్ణ లిలఁ • బుట్టి పిత౯ విడిఁ గోకులంబునుం
జని రెఱుఁ దమ్మువేలెఱుఁగ • జాలనియట్లెఱుఱుండినో ? గురూ !

తే॥ ఇట్టివిషయము నెపుమా! మునిని ద్రియనఁగఁ బ్రాడ్విపాకుండునిట్లనెఁ బార్థివేం
యొక్కతఱి మధురాపురిఁ నుగ్రసేను, నన్నయగు దేవకుండను యదువిభుండు.

చ॥ తనసుతయైన దేవకిని • నద్వసుదేవున కిచ్చి పెండిలి
బొనరిచి పంపునట్లు యదు • భూమివిభుండగు నుగ్రసేను నం
దనుడగు కంసుఁడొక్క యర • దంబున వారలఁ నెక్కఁజేసి వే
డ్కును వడి ద్రోలఁగాఁగడఁగె • గౌరవనాయక ! యట్టికట్టునఁ.

౨౨

తే॥ కంస ! యీసతి యవ్వమ • గర్భమందుఁ
గలుగు పురుషుఁడు నిను జంపఁ • గలఁడు సత్య
మనెడి నశేరీరవాణిని • నవధరించి
యా మహాబలుడగు కంసుఁ • డాగ్రహించి.

౨౩

చ॥ కరమునఁ గత్తిబట్టి స్వన • కంఠముఁ గోయఁగఁబోవఁ గాంచి బల్
త్వర వసుదేవుఁ డడ్డుపడి • బావ ! యధర్మము మాను మీమెకె
త్తఱి దనయుల్ జసింపెడిరో • త న్న ణమందునఁ దెచ్చి యిచ్చెద
నటకుము నేచ్చ నానుడులు • నమ్ముమనంగఁ దదాగ్రసేనియన్.

౨౪

ఉ॥ ఒప్పుచు వారినిర్వర మ • హేమాద్ధతితోఁ జెఱసాలయంపునఁ
జొప్పడఁజేసి చింతివిడి • సొంపుగనుండె ననంతరంబునం
దప్పపుబోడికిఁ బ్రథమ • మందు జనించిన దివ్యపుత్రునిఁ
దెప్పనఁ గొంచు నట్టి వసు • దేవుఁడు కంసున కిచ్చె నంతటన్.

౨౫

తే॥ కంసుఁడా వసుదేవునిఁ గల్లలాడు, వాఁడు గాఢని పొగడి యా బాలుఁ జంప
కుండ విడె నంతఁ గయ్యపుఁదిండి యరని, కడకు నరుదెంచి వల్కడఁగడఁగె నిటుల.

చ॥ యదుభవులు నిలింపులు న • హర్షిశలుఁ భవదాత్యయంబునే
హృదయములఁ దలంతురని • యేగను బిమ్మట జాతరోషుఁడై
యదువిభుఁ డూకి యెప్పటికి • నప్పుడు దేవకి గన్న బిడ్డల
జదిపి యదుప్రభాచలను • జండలఁ జూచెడిఁగుండి పాటఁగాన్.

౨౬

తే॥ ఇంతలో దేవకీదేవి • యేడవపరి, బలుని భగవంతుని సహస్ర • వదను గర్భ
మందుఁదాల్చి శ్రీకృష్ణాజ్ఞఁనట్టి యోగ, మాయ తత్తేజమునుగొనిఁబోయి వడిగ.

అ! ప్రజమునందు నున్నవనుదేవపత్నియో, రోహిణి జతరమునరూఢిఁ గూర్చె
మధురయందుఁజెలఁగుమనుజు లీయమగర్భ, మేడకేగె నంచునాడి రంత. ౭౯

తే! అవల రోహిణిఁ గర్భమైయైగుదినము, లైన పిమ్మట దేవకీమానవతియు
నందమందిరమతయునాడెమైన, ప్రభలవెలుగంగ భవ్యమాప్రజమునందు.

తే! ఐదుగ్రహము లుచ్చస్థినిలయచుండఁ, దులను స్వాత్మ్యుడుబుధవారఁకలితమైన
భాద్రపదశుద్ధపక్షినిఁబట్టపగలు, గులనధూమణియో నామెఁబలునిఁ గనఁగ.

ఉ! వేల్పులు మంచిపూవులను + బెల్లుగఁ జల్లిరి వారిదోత్కరం

బల్వతుషారముం గురిసె + నావల నంచుడు బిడ్డకుఁ ద్రయీ

జల్పితహతకర్మమును + సల్పి ధరామరపంక్తి కాల న

స్వల్పముగా నొసంగి పురి + వర్తిలు గోవుల సత్కరించెఁగా.

౮౨

వ! అంతఁ గారాగృహంబునున్న దేవకీదేవి యవ్వమగర్భంబు ధరించి పరి
పూర్ణతముండగు శ్రీకృష్ణచంద్రునిం గాంచఁగా వసుదేవుండు తదాజ్ఞచే నుకడోలిక
నాశిశువు నుంచితొని మహానిశీధంబున బయలువెడలి యమునానదిని దాటి ప్రజంబు
నందు యోగమాయం గాంచి నిద్రించెడి యశోద సెజ్జపై దనతనయుని డించి
యందుండు యోగమాయాకన్యకం గొని వడితో నిజబంధనంబునం బ్రవేశించె.
అవల డద్బాలికారోదనధ్వని యాలించి కావలివా రాకంసునితోఁ జెప్ప నాతం
డతిద్రుతగతినిఁ జనుదెంచి యాబిడ్డఁ గైకొని యొందుబుడపైఁ గొట్ట నక్కన్యక
చిపుక్కునఁ బైకెగసి సిద్ధచారణాదులు స్తుతించుచుండ నిలిచి యోరీ దుష్టా! నిన్ను
జంపు బలుం డీవఱకే యెచటనో జనించియున్నాడు. వ్యర్థంబుగా దేవకీవసుదేవుల
హింసించెదవేలఁగియని పలికి వింధ్యాచలంబునకేగె. తరువాత నాయదువిభుఁ డాలో
చించి యవ్వారలఁ జెఱునుండి విడిచి పూతనాదిరాక్షసులం బిలిచి పదిదినంబుల
లోపల ప్రపంచంబంతయుఁ దిరిగి వెదకి మీకుఁ గనఁబడిన పిల్లల నెల్లరను జూపి
యావార్త దెలుపుండని పంఁచె. ఇత గోకులంబునందు నందుండు నందనోత్సవంబై
నదని విని మహానందంబుతో మహోత్సవంబు సలిపె. ఇట్లారామకృష్ణులు కంసభ
యమిష నటనుండి గోకులంబున కరుదెంచి గోపికాగోపకులను మోహపరచుచు
నదృశ్యతంబులగు బాలక్రీడలం గావించుచుఁ బెరుగుచుండిరి. మఱియు నేమి విసవల
తునో చెప్పుమన నాదుర్యోధనుండు సంతోషించి యామునీంద్రున కిట్లనియె. ౮౩

క! ధీర ! యల రామకృష్ణులు, భానుణిపై నవతరించి + తదవ్యజమందుఁ

ద్వారక మధుర మఱొకయెడ, నేరహిఁదగి? రద్ది సంగ్రహించుచుఁ జెపుమా!

తే! అనఁగ బ్రాడ్విపాకుండు నాఁయవనిపతికి, నీ కితిఃపూర్వమందునఁనేను సెప్పి

నట్టి ప్రజమధురాద్వార + కాదిపురుల, వారు సల్పిన లీలలఁ + వరుసఁ జెప్పె.

తే॥ జనక ! తిరిగి సుయోధనఁచక్రవర్తియిటుల నడిగెను మునివర్యఁ యెపుడుబలుఁడు
యమునదరి నాగకన్యకఁ డైన గోపికలను గూడి క్రిడించెనో? పలుకుమయ్య !

౮॥ అనఁగఁ బ్రాడ్విపాకుఁడనె నిట్లు యువరాజు! నీరి యొక్కతఱినిఁ స్నేహితులను
జూడ నుత్సుకుఁడయి యందురతాలాంక, సహితరథము నెక్కి సత్వరమున.

ఉ॥ ద్వారకనుండి గోకులము యక్షణమందునఁజేర నెయ్యరుల్
బేరిమి సల్పి తోడుకొని వేళ్ళములఁ జనుదెంచి రంత నా
శూరుని రాక నందుఁడు యశోమతియుఁ విని ప్రీతి నాతనిఁ
జేరియుఁ గాఁగిలించుకొని యేమము నడ్గిరి సక్రమంబుగాఁ. ౮౮

తే॥ అంత బలరాముఁడందున నాత్మమిత్ర, బంధుగోగోపికాగోప యంక్తితోడ
గలిసి చైత్రవైశాఖముల్ గడచుదాఁక, సంతసంబున నుండె నాసమయమందు.

౯॥ మున్ను జెప్పఁబడిన భాగికన్యక లిల, వ్రేతలుగ జనించి రేవతీశ
లభికొఱకు దివ్యలాంగలిహంఠాంగ, మును గ్రహించి గర్గమునిముఖమున.

క॥ దాని జపించుచు సిద్ధి న, నూనముగాఁ బొందియుండి రుచ్చాయబలుం
దా నారీరత్నంబుల, తో నొప్పుచు నొక్కతఱి గుఱుకమతితోడఁ. ౯౦

చ॥ యమునతటంబుఁజేరి యమృతాంశుఁడు సర్వకళాప్రపూర్ణుడై
సుమధలవృక్షవల్లరుల శోభనుజెందు వనంబునఁ విన్నో
దముగ వెలుంగ దివ్యసిక తామయవేదికలందుఁ జైత్రపూ
ర్ణిమఁ బృథురాసశేఖులను నేర్చునఁజేయఁగడంగ నిట్టులఁ. ౯౧

బలరామ రాసలీలావర్ణనము.

సీ॥ కమలమరందరే ణమిళితగంధవాహములు శీతముగ మం దముగ వీవ
బల్లవసమరజో భాసురశుకపిక, బర్హిణాదులును శ్రా వ్యముగఁగూయ
మాలతీపద్మినీ మాధవీ మధుమత్త, వట్పదంబులు ప్రీతి యుంకరింప
శ్యామలవిద్యుతి చారుతరమగు కాళిందిభంగంబు లా నంద మిడఁగ
తే॥ ముకుటకుండల కంకణముణిమయాంగ, దాంగులీయకహారతా రాదిభూష
ణాంచితుండయి యక్షిజనాభినోప్పు, ధవదువలె గోపికలతోడఁదనరి బలుఁడు.

వ॥ వరుణదేవప్రేషితంబయి వనంబంతయుఁ బరిమళింపఁజేయుచు సుమభార
గంధిలోభిభ్రమరనాదితమేదినీరుహకోటరంబులనుండి స్రవించు వారుణిం గ్రోలి
కెందామరచందంబున గన్నులు జెన్నుమీఱి మకరధ్వజావేశంబున సోలుచు విహార
పరిశ్రమప్రసేవ్విందాంబుకణంబులచే గండస్థలమకిరికాపత్రభంగంబు భంగంబుగా
బాహుదండంబు వేదండశుండాదండంబును బోలి యొప్పు హలముసలాయుధంబులు
హస్తంబులం బొల్పార నీలాంబరంబులు నిజాంగకంబున వినోదంబుగా మెఱయ
గున్నయేనుగులీల నడచి తన తేజంబు కోటిపూర్ణేందుమండలద్యుతిం బురుడింపఁ

దద్రాసమండలభాసురసింహసనానీనుండై రత్నమండరనూపురకనకకింకిణీకంకణతాటంకహారాంగులీయశిరోరత్నాద్యలంకారంబులచే నలంకృతలగు నాగోపికానుందరులతోఁ గఠేణువులంగూడి విహరించు మత్తకరీంద్రుడై వడి నవ్వారల మనోరథంబు దీర మహాచిత్రంబుగా ననేకరీతులం గ్రీడించె. అంత

తే॥ అర్కతనయాతటవనపర్యటనబహువిహారకష్టజనితనిదాః ఘాంబుకణవృతాననారవిందుండగుః హలి జలకము, లాడ దపునుండి రన్మృనియమునఁ బిల్చె.

తే॥ అటుల నాహూతిసందినయమున యలేని, దరికిఁ జనకుండె నత్తటిఁదద్యలుండు గాంచి కనలి దానిని హలాగ్రమునఁ జెంత, కీడ్పుకొని నిష్ఠురంబుగఁ నిటులఁబల్కె.
క॥ ఓసీ! కాళిందీ! నా, కీసమయమునం దవజ్ఞః యీ వొనరుతువే? నాసరివారలు లేరని, నీసూటికిఁ దగినలాగుఁ నెఱిఁ దిరిగదవే?

తే॥ కాని యీ ముసలంబుతోఁ నీనిమిషమునందు శతఖండములుగ నిన్నాచరింతు నంచు భర్తృనిపగా నట్టియమున భీతిఁబొంది తత్పాదనీరజః ములను వ్రాలి.

మ॥ బలరామా! యదువంశసాగరశశీ! భక్తాళిబింతామణి! పలుజోతంబులఁ జేయుచుంటిఁ గొనుమీఁ బ్రహ్లాంధభాండంబు నీ తల నావంతఁగఁదోచుచుండ నిఁక నా తప్పల్ దయఁ బాపి నీ బలమృగ గుత్తెఱుంగంగలేని ననుఁ బ్రాఁ వఁ వేడుచుంటి విభూ!

చ॥ ఇటు వినుతింప రాముడు న హీనదయఁ గని యా కళిందజ్ఞఁ దటుకునఁ గ్రమ్మజ్జి గజః తండముతోఁ దగు మత్తకుంజరం బటులల వ్రేలేలఁ గలిసి యాయమునానదిఁ గ్రుంకి లేచి తత్తటమునఁ జేరియుండె నను ధావరనంద్యసుయోధనప్రభూ!

తే॥ అపుడు యమునాతరంగిణిః హటకమణి, భూషణముల దివ్యాంబరః ములను నీల పటము లా బలునకు నిచ్చి వందనముల, సల్పి చనె సంత సీరియుఁ సక్రమముగ.

తే॥ వేఱువేఱుగ వ్రేలేలఁబిల్చి యవ్వీ, యిచ్చి, తాను నీలపటంబులిచ్చఁదాల్చి స్వర్ణనవరత్నమాలికఁ స్వగళనుండు, వేసి యైరావతముజోలఁ వెలిఁగె లలిగ.

అ॥ ఇటుల నట్టి రేవతీశుండు చైత్రవై, శాఖనిశల గడిపె తమనభగిని కరిపురివలె బలునిఁగండుసూదించుచు, గృప్తపంథఁజెలగుఁ నిప్పటికిని.

క॥ ఇది బలరామకథావిధి, సదివిన వ్రాసినను వినిన జనులకఘంబుల్ జదియఁగ సద్గతి యొదవెడి, నెదివిందువా? మఱియుఁ జెపుమా! యిభపురనాథా!

క॥ అనఁగ సుయోధనుఁ డిట్లనె, మునివర! యాసతులు గర్గ మునిచే బలభద్రుని పంచాంగం బెట్టులఁగొనిరో యావార్తనాకుఁగూర్చిని జెపుమా!

చ॥ పదఃపడిఁ బ్రాడ్విపాకుఁ డిటు పల్కెను గర్గనగంబునుండి సమృద్ధమున గర్గమాని యొక మా ఆల సూర్యసుతాతటంబునఁ

గొడరెడి దివ్యకుంజమున • కుఁ జని యేకకుఁడౌచు సాధుభ
క్షదయితరామకృష్ణులను • ధ్యానము సేయుచునుండె భక్తితోఁ ౧౦౬
తే॥ అపుడు గోపికలుగఁబుట్టి నట్టి నాగ, కన్య లాదిజన్మజ్ఞాన • కలితలగుచు
వచ్చి యాగర్గమానికిఁ బరమభక్తి, వందనంబుల నొసరించి పలికి రిటుల. ౧౦౭

బలభద్రప్రపంచాంగము.

క॥ బలభద్రుఁడు మాకిప్పుడు, సులుపుగఁ జక్కంగవలయు • సూరివరా ! యం
దులకేపనులను నేరీ, తుల సలుపవలె జెపుమా యదుప్రవరగురూ ! ౧౦౮

తే॥ పిదప గర్గుఁడు వారల • విమలభక్తి, మెచ్చి బలభద్రప్రపంచాంగ • మిచ్చనిచ్చె
నన సుయోధనుఁ డాలించి మునివరేణ్య! యద్దియెట్టివో వివరింపు మార్య! యనగ.

ఆ॥ ప్రాడ్చీపాకుఁ డిట్లు • బల్కెఁ దద్వలరాము, పద్ధతి పటలముగఁ పవము నుతి స
హస్రనామములను • నైదింటిలోఁ దొలి, దైనపద్ధతి విను మయ్య భూప! ౧౦౯

ఆ॥ ప్రతిదినంబునందుఁ బ్రాప్త్యముహూర్తంబునందు “రామ! కృష్ణ” యంచులేచి
గురుని మొక్కి భువినిఁ గూడ ధ్యానించుచు, బుడమిపైని నడుగు • లిడి కడంక.

క॥ జలమును దాకి రహస్య, స్థలమున దర్శనమున • సంస్థితుడై చే
తులఁ దొడపై నిడి చూపుచు, నిలిపి స్వనాసాగ్రమందు • నిష్ఠాపరుడై. ౧౧౦

చ॥ పరుని ననాదిమధ్యలయు • భక్తజనప్రియు రేవతీమనో
హరు వనమాలికాధరువి • హరివిలోలు సుఖీలు మేచకాం

బరు జగదేకిసుందరు డి • వస్వతిదంతిసమాను గోపికా

వరు బలభద్రు ధ్యానమును • భావమునందు నొనర్చుగావలె. ౧౧౩

తే॥ ఇటుల నిత్యము తత్ప్రీతి • కేకభక్తి, ద్విజలపానములగ దగి • విడిచి కల్ల
విజితవడ్వర్గుఁడౌచు భువిని శయించి, మూఁడుపూటలగ ధ్యానించు పూరుషునకు.

తే॥ సాంఖ్యయోగాదివిధులచే సంభవింప, నట్టి కారణకారణుడైన బలుఁడు
గోచరుండయి కరుణతోఁ గోర్కీదీర్చు, నిదియ పద్ధతి పటలంబునికను వినుమ!

వ॥ యవరాజా ! అతిగుహ్యంబును వృద్ధినిష్ఠిప్రదాయకంబును బ్రహ్మచే
నారదున కుపదేశింపఁబడినదియు నగు తత్పటలంబునకుం బ్రథమంబునం బ్రణవంబు
నుద్ధరించి కామబీజంబుఁ జేర్చి కాళిందీభేదనసంకర్షణపదద్వయంబును జతుర్థ్యంతం
బులుగా మార్చి కూర్చి తుదను “స్వాహా”యను పదంబు లగించి షోడశాక్షరాత్మక
మంత్రరాజంబును దీక్షతో లక్షపదియాఱు వేలయాఱులు జపించి తుట్టతుదను
శుభప్రదంబగు స్థండిలంబున ద్వాత్రింశత్పత్రవిభాసురంబును గర్ణికాకేశసరోజ్జ్వలి
తంబునగు పద్మంబు నైదురంగులతోఁ జిత్రించి దానిపై స్వర్ణసింహాసనం జేర్పరచి
యందు బలభద్రప్రతిమ నుంచి దానికి “నమోభగవతే” యను మంత్రంబుచే
కిరంబుతో నమస్కరించి “జయజయానంత” యను దానిచే వాహనంబిడి

“నమస్తేస్తు”అను మంత్రంబుతో నాసనాదితోడశోపచారంబులం గావించి “విష్ణవే”
యను దానిచే బాదాదిసర్వాంగపూజం గావించి తన్నామమంత్రంబుచే శంఖ
చక్రగదాపద్మాసింధుర్యాణహలముసలకాస్త్రధవనమాలా శ్రీవత్సపీఠాంబరసీలాంబర
వంశీవేగ్రగుడాంకతాలాంక రథదారుక సుమతి కుముద కుముదాక్షుశ్రీదామాదులను
వేటువేటుగా నర్చించి విష్ణుశ్చేనవేదవ్యాసదుర్గావినాయకదిక్పాలనవగ్రహంబులను
సక్రమంబుగాఁ బూజించి స్థాలీపాకవిధానంబున వీరిహోత్రునిం దృప్తిపఱచి
యందు మూలమంత్రంబుచే నిరువదివేలయాహుతులను, ద్వాదశాక్షురిని నెనిమిదివేల
యాహుతులను, జతుర్వ్యూహమంత్రంబుచే నెనిమిదివేలయాహుతులను వ్రేల్చి
యా యగ్నికిం బ్రదక్షిణంబు లాచరించి సమస్కరించి దివ్యాంబరసువర్ణ భూషణ
సవత్సరోధనంబు లాచార్యునకు సమర్పించి భోజనదక్షిణాదులచే బ్రాహ్మణులకుఁ
దుష్టి గూర్చి నాగరులనునైరము భోజనాచార్యపచారంబులచే గౌరవింపవలయు.
ఇట్టిపటలంబు వియమంబుగా నడపు జరుం డిహముత్రఫలసిద్ధులం బొందుఁగాదె.
వెండియు వేదవ్యాసకృతంబగు తత్సాంత్రంబు విశేషికరించెద వినుచుని యిట్లనియె.

సీ! దేవాదిదేవాయ • రేవతీరమణాయ, సంకర్షణాయ ర • సాధరాయ

శేషాయ పూర్ణాయ • సీరహస్తాయ స, హస్తాననాయ మ • హాబలాయ

రోహిణీపుత్రాయ • మోహనాకారాయ, యజ్ఞనేత్రాయ కృ • ష్ణాగ్రజాయ

నీలవస్త్రధరాయ • తాలాంకరుచిరాయ, కరివరపట్టణ • కర్షకాయ

తే! కూటముష్టికకుంభాండ • కూపకగ్ధ, బిల్వలాసురధేనుః • ద్వివిద రుక్మి
కంససోదరతతినాశకాయ దివిజ, మానితాయ శూరాయ నమోనమోస్తు.

మ! యమునాభేదన! కామపాల! ముసలీ! • యాభీరవామాంగనా

రమణా! గోకులమండనా! కురుధరా • రాజన్యశితౌగురూ

త్తమ! నానావరతీర్థపర్యటన • క్తా! భక్తచింతామణీ!

యమలోదారమనీష! మ్రొక్కెదను రా • మా! నన్నరక్షింపుమా! ౧౧౮

క! మునిఘోషురవరసన్నత! యనఘా! బలభద్ర! నీకు • వభివాదనముల్

బాసరిచెడక నైకొనుమీ, కనికరమున నన్ను గనుచు • గావు మనంతా! ౧౧౯

తే! ఇద్ది నతి యైకఁ గవచంబునీపు వినుమ! జనుఁడు నీరాడితొమవస్త్రములఁగట్టి
దర్శబృసినాప్తికుశవనిత్రంబుఁబెట్టి, శిరమునందు మంత్రమునఁ బ్రోక్షించుకొనియు.

ఆ! మనమునందు నతనిమతిమఱిఁ దలఁచుచు, వందనములఁజేసి, పాపహరము

క్షేమకరమునై నశ్రీబలకవచంబు, నిటు ధరింపవలయు • నిభపురీంద్ర! ౧౨౦

సీ! బ్రహ్మాండవిభూతును, బరమేశ్వరునగు గో, లోకనాథుఁడు నన్ను • సాకుగాత

సేనాచయంబులఁగిరి రక్షించుతే, హరి యుద్ధమునగల్పు • సలుపుఁగాత

ముసలి దుర్గంబులఁ బ్రోచుత వనములఁ, సంకర్షణుఁడు నన్నుఁ సాకుఁగాత
యమువావిధేదనుండువలఁ బ్రోచుతఁ, గాలాంబున డగ్నిఁ గాచుఁగాత

తే॥ ననిలమందు రాముండు గాఁపాడుఁగాత, బలుఁడు నింగిని బ్రోవుతఁవాడిధుల న
నంతుఁడును రక్షసేయుతఁనగములందు, వాసుదేవుఁడు బ్రోచుతఁబ్రత్యహమును.

సీ॥ వాదమున సహస్రవదనుఁడు బ్రోచుతఁ, గామపాలుఁడు వెర్తఁ గాచుఁగాత
గామమునఁ ధేనుఁ కామిత్రుఁ డోముతఁ, గలనున ద్వివిదారిఁగాచుఁగాత
బిల్వలారియు నాసఁబ్రీతినిం బ్రోచుత, గద రాహిణీయుఁడుఁ గాచుఁగాత
మోహమునఁ జరాఁపుతారి బ్రోచుత, నుదయాన వృష్టిఁ ద్రుఁ డోముఁగాత

తే॥ ప్రాహ్లామున మధురాపతిఁ రక్షసేయుఁ, గాత మధ్యాహ్నమున గోపకసఖుఁడోము
తఁ స్వరాట్టపరాహ్లానఁదయను బ్రోచుఁ, గాత ఘణిపతి సాయానఁగాచుఁగాత.

ఆ॥ క్షుపఁ బరాత్పరుండుఁగాచుత సర్ధరాత్రమునఁ గల్కమున దురింతబలుఁడు
గాచుఁగాత నాల్గొకడలఁ బ్రబంబారి, గాచుఁగాత నన్నుఁగరుణతోడ, ౧౨౪

తే॥ నాల్గవిదిశలఁ రేవతి • నాథుఁ డోముఁ
గాత యాదవేంద్రుఁడు క్రిందఁ • గాచుఁగాత
నూర్ధ్వమున బలభద్రుఁడు • నోముగాత
నెల్లయెడలఁ బూర్ణుఁడు ర • డ్దించుగాత.

౧౨౫

క॥ కురుధరణీరమణా ! యిది, సుకనరదైతేయభీతి • శోకహరంబుఁ

దురితేంద్రసతతివైశ్వానరమగు బలకవచమౌచు • నమ్ము మనంగ్గఁ. ౧౨౬

తే॥ కౌరవేశ్వరుఁ డిట్లన • ధీరవర్య! యట్టి పంచాంగమంచున • నైదవదిగ
దగుసహస్రనామంబులఁదయను నాకుఁ, జెప్పమనఁ బ్రాడ్విపాకుండుఁసెప్పె నిట్లు.

వ॥ ఈసహస్రనామస్తోత్రమహామంత్రంబునకు గర్గాచార్యుండు ఋషిగను,
ననుష్టుభంబు ఛందంబుగను సంకర్షణపరమాత్మ దేవతగను, బలభద్రుండు
బీజంబుగను, రేవతి శక్తిగను, నవంతుండు కీలకంబుగను నొప్ప. ఇది ముందుగా
“స్ఫురదమలకీరీట” మ్మున శ్లోకంబుతో ధ్యానించి “బలభద్రయను” నామంబు
మొదలుకొని “శుభాస్పద” యను నామంబువఱకుం గల వెయ్యింటిని జపింపం
దగు. ఈస్తవంబు నూరుమాటులు జదివినవాడు విద్యావంతుండగు. నిత్యంబును
బఠించువాఁ డాయుశ్రీయశోబలంబులను జక్కఁగా బొందు. గంగాతీరంబుననో
దేవాలయంబుననో వెయ్యిమాటు లిది పారాయణంబు గావించిన జగన్నుతబలి
వృండుగు. పుత్రార్థి పుత్రవంతుండగు. రోగి నిరోగియగు. బద్ధుండు విముక్తుండగు.
ధనార్థి ధనవంతుండగు. దీనిని యథావిధిగాఁ బురశ్చరణంబు గావించి పదివేల
మాటులు జపించి స్వర్గ తర్పణగోదానంబులను సల్పి బ్రాహ్మణసంతర్పణంబులు
నొనర్చుకొనినవాడై ముండలేశ్వరపూజలం బొందును

నలంకృతంబగు మత్తేభంబు బహిర్ద్వారంబు నలంకరింప నఖిలైశ్వర్యంబులతో
నొప్పారుచుండు. నిష్కారణంబుగా కేవలరేవతీపత్నిప్రీతికొఱకు దీనిం బ్రదిచిన
వాడు మేరుసమాననిజాఘాతంబుల దూరీకరించి సర్వసుఖంబుల ననుభవించి
యంతిమంబున గోలోకంబు జేరంగలండని వచింప దుర్యోధనుండు పరమానంద
భరితుండై నిజగురువరునకు విధివిధానంబుగా నర్చింపఁ బ్రార్థిపాకుం డాశీర్వదించి
యతని వీడ్కొని నిజాశ్రమంబున కేగె. ౧౨౮

౮! ఇలను నెవ్వఁడిట్టి బలభద్రఖండంబు, వినునె వాడు సర్వవృజినములను
దత్త ణమున విడిచి ♦ ధర్మార్థకామమోక్షములఁ బొందఁగలఁడు ♦ జనకరాజ !
౯! మేరుసమానధీర ! మణి ♦ మిశ్రితకాంచనభూషణాంచితా
కార ! సుపర్వవైరికుల ♦ ఖండనవీర ! మహాసముద్రగం
భీర ! యఘాతుదూర ! వన ♦ బృందవిహార ! పరా ! పయోఘృతా
హార ! స్వభక్తదుఃఖపరి ♦ హార ! రమారమణీమనోహరా ! ౧౩౦

కాంతివృత్తము.

దేవాదిజనావన ♦ దివ్యకరా !, గోవర్ధననానుక ♦ గోత్రధరా !
శ్రీవత్సమనోహర ♦ సిద్ధికరా !, గోభిష్టపభాసుర ♦ గోపవరా ! ౧౩౧
గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్రాపస్తంబనూత్ర, భారద్వాజసగోత్ర, చిపుకుల
కులజలధికళానిధి, కోటగూంబాకామయ తనయ, లక్ష్మీదేవీ
సుబ్రహ్మణ్య దత్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదిత కవిత్వ
నిశ్చయ, సుజనవిధేయ, శ్రీనివాసాపరనామధే
యాప్సయశాస్త్రిచే నాంధ్రీకృతంబైన
శ్రీగర్గభాగవతం బందలి
బలభద్రఖండము
సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ
హరిః ఓం రత్నై
శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీ గర్గ భాగవతము.

విజ్ఞాన ఖండము.

స్వకథ క్తసౌఖ్యకర్తా !

నకలబ్రహ్మాండధర్త ! • సర్వోద్ధర్తా !

శకునిముఖాసురహర్తా !

ప్రకటికృతవిశ్వమూర్తి ! • రాధాకృష్ణా !

౧

ప! అనవుడు బహులాశ్వుడు నారదమహర్షి కిట్లనియె.

౨

తే! అమరమునివర ! యెట్టిమార్గమున నేను, కృష్ణభక్తుడనగుచునో, యెఱుంగఁబలుక
నేడుచుంటిని నావుడు! విబుధమాని, పార్థివేంద్రున కిట్లు చెప్పందొడంగె.

౩

క! జనకా ! మును వ్యాసముఖంబున వినిన సుధక్తిమార్గమును జెప్పెద నా
ఘనపంథను శ్రీకృష్ణుడు. గనుపడి కోరికలఁదీర్చు • ఔశ్రలనాథా !

౪

చ! సరసిజనేత్రుడైన హరి • సంద్రమునందు భుజాబలంబున
బరుసని శంఖుని గలిచి • ద్వాదశయోజనవిస్త్రతంబుతో
వలలెడి ద్వారకాపుర ము • పారికళావిభవంబు లొప్పును
ధర్మ మొసర్చెగా యట ను • ధర్మమహాసభ యొందు రాజులు.

౫

• వ్యాసుండుగ్రసేను దరి కరుడెంచుట. •

సీ! వైదూర్యములతోడ, భాసిలుకంబముల్, బద్మరాగంబుల, వలలు ధరణి
విద్రుమంబులచేత, వెలుగుసోపానముల్, బచ్చలఁదగు బహిర్ద్వారములును

- కాలమేఘులటిత్వము కాళభానురములై, కుదిరికగానున్న కుడ్యములును
ముక్తావితానముల్, మొఱుగు పొన్నద్దయల్, శ్రీకరానేకపద్మాకరములు
తే॥ నఖలనుమఫలసహితములై సద్రావ్య, సర్వతోభద్రనందన, చైత్రరథవ
నములు గంధర్వవిద్యాధి, రమహిళాక, దంబకం బా సుధర్మనుదనరుచుండు.
తే॥ అద్ది దళయోజనాయతం బైదుయోజ, సములయెత్తును గల్గి తె, క్కెముల బొంది
తనుబ్రవేశించువారి బృందారకేంద్ర, సమఘనతనోపసట్యుల సలుపుచుండు.
అ॥ అందు జేరునట్టి, యసఘనకుఁ మూడు, జగములందునున్న, చాతురిదగు
నెవ్వడందునుండు, నెందాఁక నందాఁక. నూర్చివట్కు మతని, నొందలేదు.
తే॥ అందునొక్కములకు నేబఁబదాఱుకోట్ల, యాదవులు సరిపోయి రత్ననృతముగ
సానుచరుడగు శ్రీకృష్ణుడంచునొప్పె, నతనివర్ణింపనేరికి, నలవియగునె ? ౯
- చ॥ ఒకతఱి నామహాసభ య, దూద్యపులందఱు సుట్టి కొల్వఁగా
సుకముగ వందిమాగధులు, నూతుఁడు సన్నతీసేయ యాదవ
వ్రకరపుఁ డుగ్రసేనుఁడు ది, వంబున వచ్చెడి వ్యాసుఁ గాంచి కౌ
తుకమున గద్దె డిగ్గి విన, తుల్ బొనరించి సపర్య సల్పియున్. ౧౦
- తే॥ మంచి సింహాసనంబు నర్పించి మాని, వర్య ! మజ్జన్మమందిర, వంశదాన
యజ్ఞపట్టణప్రాధ వాద్యఖలవిధులు, సఫలమయ్యె మీరాక నీ, సమయామందు.
క॥ అనఘ ! సదానందమయుల, యిన మీక్షేమంబుఁ గూర్చి, పృచ్ఛించుటకున్
బనిగొనఁజాలని నాకీ, రనుకంప వచించి యేదో, హాయిని నిడుమా. ౧౧
- క॥ ఎచ్చట నెచ్చటఁ దావదృశ, సచ్చరితులు దిరుగుచుండ్రో, సకలమునీంద్రా !
యచ్చట నెచ్చట సహపర, ముచ్చయసంసిద్ధి గలుగు, భూజనములకున్. ౧౩
- తే॥ మఱియు మీబోటి వారెందు, గరుణ నొక్క
క్షణము నిలుతురొయందు నా, జలజనాభుఁ
దొప్పునని చెప్ప నితరసౌ, భోక్తృరంబు
జెలఁగితరునటం చేను, సెప్పవలెనె ? ౧౪
- చ॥ పరమమునీంద్ర ! సర్వవిధ, వంబులతోడ వెలుంగు ద్వారకా
పురమిపుడేలు భాగ్యమును, బొందుట కాదిని నే సహదులన్
సరిగనొనర్చియుంటినొకొ ? సత్యవతీసుత ! తావదృశుల్ ధరా
మరులు మదాలయంబునకు, మాటికి వత్తు రదేమిపుణ్యమో ! ౧౫
- తే॥ ఇవ్వి నాకు లభించుట, కేమహాను, కృతములొనరించియుంటినో, యెఱుంగ నైతి
గావునన్ బరావరవిదగ్రణులుమీఁకు, చెలియఁజేయ వేడితిని బృధ్వినురేంద్ర !
వ॥ అనపుడు వేదవ్యాసుం డుగ్రసేనా ! నీవు ధన్యుండవు. నీప్రశ్నంబు నాక
భిమతంబయ్యె. పూర్వజన్మంబునం దీవు మరుతుండను క్షత్రియుండవై నిష్కార

ఁబుగా విష్ణుప్రీతికొఱకు విశ్వజివ్యాఁబు మహావైభవంబుగా నెనర్పితివి. అద్దానికి మెచ్చి శ్రీకృష్ణుం డప్పుడు నీకుఁ బ్రసన్నుండయ్యె. భక్తవత్సలుండగు భగవంతుండు భజించుభక్తులకు ముక్తి మెసంగుచుగాదే. తత్సుకృతబలంబుననే యాజన్మంబున నసంఖ్యకొటిబ్రహ్మాండవిభుండును గోలోకేశ్వరుండును బరాత్పరుండును బరిపూర్ణతమావతారుండు నగు శ్రీకృష్ణుండు ముక్తి యొసంగ వచ్చి నీకు వశుండై నీయింట వెలుంగుచున్నవాడు నీభక్తియోగం బనితరసాధ్యంబని యెఱుంగుమన నాతండు మిక్కిలి సంతోషించి నమస్కరించి క్రమ్యుల నమ్మహాముని నిట్లడిగె.

లోకకర్తగతి నిరూపణము.

తే॥ కారణంబులతోఁగూడు ధర్మములకు, నెట్టిగతిగల్గు? లక్షణం ధేది వాని కొప్పు? వాని భేదములెన్నియున్న? విష్వ, పలికి నాసంశయంబును బాపు మార్గ ! క॥ అనవుడు న్యాసుం డిట్లు, నన సత్వరజస్తమోగు ధాచరితకృతుల్

సనిమిత్తంబులు మది ఫలముచగోరకచేయు కృతులొ మూలరహితముల్.

తే॥ అందు సనిమిత్తకర్మంబులఫలబంధ, నముల నిగు నిర్నిమిత్తకర్మములు మోక్ష మిచ్చుఁ దత్త్రిగుణములు ప్రకృతిభవములు, దన్తయగు బీజగంబనితమి నెఱుంగుమ.

తే॥ నీరజాక్షుడిజగమందునిండె దివికి, సాత్వికులు బోవగలరు రాజునులును మనుజు ధరకుఁ జనెదరు తామసుల్ నరకమునకుఁ, జనగలరు నిర్గుణుల్ హలిఁజనెద రాథ

నీ॥ పంచాగ్నితప్తులొ పరమమునీంద్రులు, సత్తుర్నిలోకంబుఁజనుచునుండ్రు

దండత్రయంబుచుఁదాల్చిన సంయముల్, సత్యలోకంబుచు ధజనుచునుందు

రష్టాంగయోగంబులొచరించినయతుల్, జనలోకమునకును ధజనుచునుండ్రు

యజ్ఞముల్ సల్పిన ధప్రాజ్ఞవరేణ్యులు, శక్రలోకంబును ధజనుచునుండ్రు

తే॥ దాత వోవును జంద్రమస్థానమునకు, వ్రతయు నేగును భాస్కరఁపదమునకును సత్యసంధుండు వారుణఁజగముఁబొందు, క్షేత్రయాయు లగ్ని పదంబుఁజెందు మతియు.

క॥ పితరుల సర్వవిధంబులఁ బ్రతిదినముచు బూజనేయు ధప్రజ యట్టి తివ్షమాం

పతిదక్షిణపంధను జని, పితృలోకముఁ జేరగలదు ధవిభవయుతంబై.

౨౩

ఆ॥ విష్ణుపూజకుండు ధవిష్ణుపదఁబొందు, సాంబభక్తుఁడొందు ధతైవపదము

పరమభక్తితోడఁబంచాయతనపూజ, సలుపు స్మార్తుడరుగుస్వర్గమునకు.

౨౪

తే॥ మతియు బ్రహ్మను బూజించు ధమానవుండు

దక్షముఖపితామహుల ప ధదంబుఁబొందు

యక్షరాధ్యక్షుఁడొందును ధయక్షపదము

భూతపతిభక్తుఁడొందును ధభూతపదము.

౨౫

క॥ మతియెవఁడేసురఁగొలుచును, కరముగ నాతండు తజ్జగంబును బొందు

దురితనిరతులగు కుమతులు, నరకమునన్ నొచ్చుచుండ్రు ధన్యాయవిచారా !

తే॥ ఎల్ల వారలు బొందెడి • నెల్లలోకములు ననిశ్యంబులని నీవు • దలపుమయ్య! యిట్టి బ్రహ్మాదిలోకంబులేగుచుండు, వచ్చుచుండును బలుమారుఁ బార్థివేంద్ర!

తే॥ శాశ్వతంబులుగాని యాస్వరూపజగములను వారలు స్వనుకృతములు నశించి నత్రుటి గ్రమ్మఱగ్రిందికి నవయుచేగు, దెంచగలరని నీవు గుఁతైఱుఁగు మధిప! క॥ కాపునఁ బ్రతికర్ణంబును, శ్రీవిష్ణుప్రీతికొఱకుఁ • జేయఁగవలయుఁ భూవర! తత్కృతిఫలమును, భావమునను గోరవలదు • ప్రతిమనుజుండుగా.

తే॥ ఫలరహితుడగు భక్తుడై • పరమహంస సేవితం బభయమునగు • శ్రీహరిపద ములను జ్ఞానవైరాగ్యసం • కలితమతినిఁ బ్రీతిలక్షణవాణితో • వేడవలయు.

30

అ॥ అల్లభక్తవర్యుఁ • డెల్లలోకంబులఁ, బ్రసభముగ క్షణమునఁ • బాదుఁజేయు మృత్యువేగి యెందు • మిత్తనిబొందునో, యిట్టి గోజగమున • కరుగఁగలఁడు.

క॥ అనపుడు యదువిభుఁ డిట్లనె, మునివర! బ్రహ్మాదిలోక • ములు పునరావ ర్తనముగల నంచు మీముఖమున వినుట విరక్తి నాకుఁ • బుట్టెనుజామ్మా! 3౨

క॥ మఱియును గోలోకంబును, బరమంబు ననశ్వరంబు • బద్మాక్షునిమం దిరమని యెఱిగితి నది యెట,వఱులునా? కరుణించి చెపుమ!యన నా మునియుగా.

సీ॥ మా! ఏ మహావిష్టపమెల్లబ్రహ్మాండంబులకు బహిస్సలినిఁ జేలంగుచుండు

యే జగతిన్ రాధి•కేశ్వరుడైన శ్రీకృష్ణచంద్రుండు వసించుచుండు నే భువనంబునఁగృష్ణతేజోభవ,పార్వదుల్ వినతులై పరగుచుండు రేదికామమదకోపాదు లేమాత్రము, జొరనీక దీప్తితోవఱులుచుండు యేది జరామరణాదిశూన్యంబు, భక్తనిత్యపమై ప్రబలుచుండు నెందు నేదైనను, నేగి మరలిరాక, యానంద మొప్పుగనధివసించు నేది వేదాదులకిట్టి దట్టిదియని, పలుకగా లవమేనిఁ దెలియఁబడదో నే జగమందుననినచంద్రవహ్నులు, నెంతమాత్రము ప్రకాశింపలేరొ

తే॥ నద్ది శ్రీకర మెది నారదేవతమము, నెందుఁ బ్రకృతిగుణంబులు నెఱుంగఁబడవో యేది బ్రహ్మర్షి రాజర్షి కృష్ణభక్త,లోకసన్నత మద్ది గోలోక మనఘ! 3౩

వ॥ అందుఁ బంచాశతోఁటియోజనవిస్త్రుతంబును, శతకోటియోజనవిలంబి తంబునునై చరాచరంబులతోఁ గూడిన యీ బ్రహ్మాండంబు పరమాణువుగాఁ గనుపడుచుండు. ఇట్టి వనేకబ్రహ్మాండంబు లొప్పురు. నిష్కారణంబగు భక్తినిఁ బ్రేమలక్షణవాక్యంబులతో నా పరాత్పరుం గొలుచు భక్తుండా మహాలోకంబుఁ బొంది మరలిరాక సుఖించుచుండు నని చెప్ప నుగ్రసేనుం డలరి బాదరాయణున క్రిందియె.

3౧

నిర్గుణభక్తియోగవర్ణనము.

- అ॥ భక్తియోగ మెన్ని ధంగులనున్నదో, దేనిచేత దేవ ధేవుడైన
కృష్ణుడలరి గోచరించునో కనులకు? నద్ది నెపుమ నాకు ననఘచరిత ! 3౬
- చ॥ అనపుడు వ్యాసుఁ డిట్లునియె ధర్మము నాకు ఘటిల్లె నిప్పు నీ
మనము ప్రశంసనీయము ను మా యది పాపహరంబు గావునగా
వినుమల భక్తియోగము ద్వి ధేదములక సగుణంబు నిర్గుణం
బనియు వచింపఁగాఁ జెలఁగు నంచు నెఱుంగుమ ! యాదవేశ్వరా ! 3౭
- అ॥ అందు సగుణభక్తి నైకలక్షణముల, వఱులు నిర్గుణమగు ధక్తి యేక
లక్షణంబుతోఁ జెలంగును ద్వారకానగరతిలకపాలనప్రధాన ! 3౮
- అ॥ బహువిధయుతసగుణ భక్తి గుణంబులఁ ద్రివిధభక్తులగుదు రవిరథవిధి
నట్టి భక్తవరుల నానుపూర్విగ నీకుఁ జెప్పుచుంటి వినుమ! తప్పకుండ. 3౯
- సీ॥ రుద్ధంభమత్సర క్రూరదృష్టుల హరిక, దలఁచెడివారలు తామసులని
యాయురై శ్వర్యాదులభిలషించుచు హరిక, బ్రార్థించువారలు రాజసులని
సమభావకృతినాశ సాయుజ్యముల్ గోరి, శౌరివేడెడువారు సాత్వికులని
తెలిసికొనుమ ! యింక దెలివిని జిజ్ఞాసఁ బీడను నర్థి నా విష్ణుమూర్తి
తే॥ వేడుదురనియు నెఱుంగుమ! వెండి యీపు, నిర్గుణంబగుభక్తిని నెగడు లక్ష
ణము వచించెద సావధానముగ వినుమ, ద్వారకాపాల! శ్రీకృష్ణభక్తలోల !
- చ॥ జలనిధిలోనఁ జేరి యని శంబును బాతెడి గంగకైవడిక
ఫలరహితం బఖండము న పారము హేతువిహీనమూచు ని
మ్ముల నెది యీశ్వరుండు పరి పూర్ణతముండగు కృష్ణుఁ జేరుచుక
నిలుచునొ యా మనోగతియ నిర్గుణభక్తియటం చెఱుంగుమా ! ౪౦
- క॥ మఱియును నిర్గుణభక్తుల, సరణిని వివరింతు వారు సప్రమాట్పదవిక
సురవరవిభుతయు నణిమా, ద్యురుభూతుల దేనిగోరఁగో యదువర్యా ! ౪౧
- తే॥ మెచ్చి శ్రీహరి సాలోక్య మిచ్చినప్పటికిని సత్సంగసమ్మద ప్రకృతబుద్ధు
లైనవారలు గైకొననభిలషింపఁరంచు నీవెఱుంగుమ యాద! వాధినాథ ! ౪౨
- క॥ ఆమాధపుఁ డాదృతితో, సామీప్యంబిడిన “ దాము సన్నిధినున్నక
ర్రేముడి నిట్టులఁ గనఁడని, యాముకొనరు దానిఁగొనఁగ నా భక్తవరుల్.
- క॥ శ్రీరమణుడు దివ్యంబగు, సారూప్యంబిడిన వారు సములమను నహం
కారమునఁ దాము హరినే, వారతి విడఁగలమ”టంచుఁ బట్టరు దానిక. ౪౩
- క॥ ఘనసాయుజ్యంబు లభించినఁ దద్భక్తాభి స్వామి సేవకభావం
బు నశింపఁ గలదటంచది, మనమునఁ గాంక్షింపఁబోరు మానవనాథా ! ౪౪
- క॥ ధీరులు నిరపేక్షులు ని, రైవ్రులు సమదర్శులైన భక్తులు ముక్తిక
నిఱుము గోకపడ గహకారణులై చెలఁగఁగలరు తొందిని భూపా ! ౪౫

తే॥ నైరపేక్ష్యమహానందఃసవ్యపదము, గాంతులేని తదృక్తులుగాక యెరులు
గాంచగలరొక్కొనుమసమాకర్షి నాస, గాక లోచనయుగ్మంబుగాంచగలదె?
క॥ రసమునుజేసిడి హస్తము, రసరుచి గుత్తెఱుగనట్లు ♦ ప్రధితసకాముల్
ససిగ నిరపేక్ష ముదమును, నిసుమంతయు నెఱుగలేరు ♦ పృథ్వీనాథా! ర॥
ఆ॥ అల్లభక్తియోగ ♦ మాత్యంతికపదంబు,టంచు దెలియుమింక ♦ నద్ది నవవి
ధంబులుగఁ జెలంగు ♦ దానిని నుడివెద, శ్రద్ధతోడ వినుము! ♦ సత్యశీల! ౧౦
తే॥ స్మరణకీర్తనశ్రవణస ♦ చృరణసేవ, నార్చన విసతిస్నేహదా ♦ స్వాత్మదాన
ము లన నవిసెల్లు నీభక్తిఁగలుగువాఁడు, ధాత్రిలోదుర్లభుఁడుగాఁడె? దలఁచిచూడ.

భక్తమాహాత్మ్యము.

ఉ॥ యాదవనాథ! యా నవవి ♦ ధాత్రికభక్తిని గన్నవారు ప్ర
హ్లాదుశుకుల్ బరిక్షితుఁడు ♦ సబ్జియన్ బృథునామధేయస
మ్మాదియు గాందినీసుతుఁ డ ♦ మోఘబలానిలసూతి పార్థుఁడుగ
యాదవవర్యుఁడధవుఁడు ♦ నట్టిబలిప్రభుఁడాప్రజాంగనల్ ౧౧

తే॥ అంచుదోచెడి నుగ్రసే ♦ నా! యెవండు, విబుధవరులచే సత్కథావివేదికొర్కి
సములతో మైత్రి హీనులగా సత్కరుణయు, గలిగిచెలఁగునో యవ్వఁడఁ ఘనబుధుండు
ను! మఱి యెవ్వఁడు చతుర్బుజాంఘ్రియుగప ♦ దృఢభంగమో యెవ్వఁడా
హరిసందర్శనలాలసుండా యెవఁడా ♦ యంభోజనేత్రుఁ మనో
హరునిం బ్రోషితభర్తృకావిధముగా ♦ హఠిగ నిరీక్షించు నా
నరుడే భాగవతాగ్రగణ్యుఁడగు భూ ♦ నాథా! ప్రశంసార్హుఁడై. ౧౨

తే॥ ఎవఁడు“హరి! రామ! గోవింద! కృష్ణయంచు, బులకరింపదేహంబుగ, న్నులనుసమ్మ
దాశ్రులొలుక మఘరవాణి, హరినిసతము, దలంచు నతఁడు భక్తశ్రేష్ఠుఁడలఘుచరిత!

వ॥ అట్టి భక్తవరేణ్యులు భూనభస్థలనిలాసలసలిలజ్యోతిర్గణంబులందు నా
శ్రీకృష్ణదేవునిం గాంచుచుందురు. ఆపరాత్పరుండు తన్ను దలంచినప్పుడెల్ల యా
భక్తులకుం బ్రసన్నుండగు. ఆసదానందమయుం గాంచి వారొకపరి నానందంబుతో
హస్మింతురు. ఒకమా టుగ్గడింతురు. మఱియొకతడవ నగ్గింతురు. (ఒకసారి బరుగిడు
దురు. ఒకతరుణంబున నాడుదురు. మఱొకతఱిం బాడుదురు. వెండియు నొకసమ
యంబున మిన్నకుందురు. ఇట్లు నానావిధంబులుగా వార లభినందించుచుందురు. కాల
యములుపైత మవ్వారిని దండింపలేరు. కొమోదకీగద యెడమదెసను, సుదర్శన
చక్రంబు గుడివైపునను ముందు శార్ఙ్గంబును వెనుకఁ బొంచజన్యంబును మఱియు
నెల్లెడల నందకశతచంద్రాద్యాయుధంబు లొప్పియాభక్తులంగాచు. వారిశిరంబున కాల
పంబు దగులకుండఁ బైదెస మహాపద్మం బాచ్ఛాదించియుండు. గరుత్మంతుండు నిజ
పటానిలంబున, దచ్చమిస్వేదంబార్చు. ఈభక్తు లేయేప్రదేశంబుల కరుగఁదలంతురో

గమనించి యాహరి ముందుగాఁ జోయి నిజపదపద్మరజంబులచే నాచోటులం బవి
 త్రికరించు. వీరలున్నయెడ సమస్తతీర్థంబులును గలవు. ఆధివ్యాధు లీధక్తులను
 దాదవ్వలం గాంచి పరుగిడఁదొడఁగు. వీరికి నదీనదవనవనధిపర్వతాదులు సుఖ
 మార్గంబు లొసంగు. ఈమహాత్ములు నివసించిన ప్రదేశంబున మృతుండైనవాఁడు
 పాపమూర్తియైనను విష్ణుపదంబు బొందు. ఈవిరక్తభక్తదర్శనంబు పుణ్యహీనులకు
 దుర్లభంబు. వీరు జనించినకులంబు కల్మషసంకులంబైనను విమలంబగు. ఈ మహా
 మహులు తండ్రివైపునఁ బదుగురను దల్లి దెసఁ బదుగురను, నాలివంకఁ బదుగురను
 నిరయంబునుండి యుద్ధరించి కృతార్థులం గావించురు. వీరిపుణ్యవిశేషంబున వారికి
 సంబంధించిన దానదాసీమిత్రశత్రుభారవాహగణంబును, గృహపక్షిపీపీలికమశక
 కీటకతంగంబులును, నబ్రహ్మణ్యంబులగు సావీరకీకటదేశంబులు నసంస్కృతంబులగు
 మ్లేచ్ఛాదిదేశంబులును ధన్యతం గాంచు. తీర్థయాత్రాయజ్ఞసాంఖ్యయోగాదులను
 గావింపకపోయినను నీభక్తసంగతిం గాంచినవారు ధన్యతములు గాఁగలరని యెఱుఁ
 గుమన నుగ్రసేనుండు విని సంతోషించి క్రమ్మఱ నమ్మునీంద్రున కిట్లనియె. ౧౬

భక్తుత్కర్ష వర్ణనము. ❀

తే॥ ఓపరాశరపుత్రకా! యుత్తమహరి, భక్తలభ్యసాయుజ్యంబు ❀ పరమశత్రు
 వైన దంతవక్త్రునకేవిధానఁజిక్కె? జెప్పటకు మ్రొక్కుచుంటిని, శిరముతోడ.

చ॥ అనఁగ వసిష్ఠనత్త యిటు ❀ లాడెను యాదవనాథ! నీది నా
 దను విషమత్వ మారయ గు ❀ నాన్వితజీవున కౌనుగాని చి
 ద్భునపరమాత్మ కంటదని ❀ గట్టిగ నమ్మును! యెట్టిరీతి నై
 నను మాన మాపరాత్పరు మ ❀ నంబునఁ గూర్పగ నాను బూర్తిగాఁ. ౧౭

క॥ భయమునఁ బ్రియముననో య, ప్రియముననో మనము హరిని; ❀ జెట్టినవారల్
 బ్రయతులగుచుఁ దప్పక తన్మయతన జెందంగలరు ❀ మానవనాథా! ౧౮

క॥ చెలిమిని నందయశోదా,దులు వసుదేవప్రభృతియనుప్రాజ్ఞవరే
 ణ్యులు కామంబున గోపీ, జలజాత్యులు వొంది రట్టి ❀ జలజాతాత్యు. ౧౯

తే॥ త్వత్సుతుండగు కంఠుండుభయముతోడ, దద్ధరిం బొందెగిన్ననీదంతవక్త్రుఁ
 దట్టిశిశుపాలముఖులు నాఁయచ్యుతుఁజని, రీరైక్యంబుచేఁగంటి, రారమేశు. ౨౦

తే॥ సాహృదంబున నిర్జర ❀ సంయమియును, నేను తత్ప్రభుంగంటిమి, నిశ్చయముగ
 నట్టిభావంబుచే నైఁగొప్పట్లుపెని, జిత్తమును నిరంతరమును ❀ జేర్పవలయు. ౨౧

సీ॥ ప్రథమదనుజులైన, మధుకైటభులుహిర, న్యాత్యుండు మఱి హిరఁగ్యకశిపువును
 వత్సాఘ ధేనుక ❀ బక కేశి పూతనా, శంఖప్రలంబాది ❀ సాల్యముఖులు
 లంకాధిపతులు బ ❀ లాశవరులగు రా, వణకుంభకర్ణులు ❀ వైరమునను
 బాణవిభీషణ ❀ ప్రహ్లాదగుహ్యక, బలిముఖుల్ సత్సహావాసమునను

తే॥ తత్పరేశ్వరాకృతిగుణాదార్యశౌర్యచైర్యమహిమల మనములందలచి తలచి
యామహాత్ముని బ్రీతినేయరమరలును, లేనియట్టుల బొందిరోమానసియ !

మ॥ సనకాద్యత్రిపరాశరాసితశుకుల్ ధాన్యానుండఁగ వసి
వ్రనిలింపర్చిబృహస్పతిప్రముఖులఁగ శౌర్యఘోషద్వంబులఁగ
మనముఁగ భృంగముభంగిగా నిలిపి కా మంబేమియుఁగ లేకయే
యనిశంబుఁగ వినుతించుచుఁగ ధర నటఁగ ట్యుఁగ సల్పుచుండ్రాస్థతోఁగ. ౬౪

చ॥ మఱియును సంబరేషయతి ధైర్యధిలనాథులు నుత్కలాంగులుఁగ
భరతయదుప్రియవతది వస్పతిపుత్రులు హేతుహీనులై
యటగొఱ వీడుచుఁగ బరమ హంసలఁ బోలి యనారతంబు త
ద్ధరిచరణారవిందనుధ నానుచు సోలుచుఁగ దిగ్గుచుండ్రులఁగ. ౬౫

ఆ॥ మఱి యహల్య శబడిమండోదరీ ద్రుపదసుత లత్రిభార్యతార కుంతి
లోను భక్తురాండ్రుమాని కామంబును, బరమహంసలవలెఁగ బ్రధితలైరి. ౬౬

తే॥ వాలిసుతవాలసుత జాంబవద్గరుడ జ
టాయువు గుహసుదాములు వాయకుండు
వెండి స్మగ్రీవకాకభు శుండిముఖులు
కృష్ణసంగతి ధన్యత నెసఁగిరయ్య ! ౬౭

ఉ॥ ఆ నిఖిలాండనాయకుని నచ్యుత నిర్మలభక్తి దక్క యా
దానజపాగ్నిహోత్రసవ ధర్మతపశ్శృతిపాఠతీర్థముల్
గాని యమవ్రతాదులును గాని మహాద్భుతయోగసాంఖ్యముల్
గాని మఱెట్టిగొప్పకృతి గాని వశంబున నిల్వఁ జాలునే ? ౬౮

చ॥ వ్రతసవనక్రియానిగమ పాఠయమాదితపస్వధర్మక
ర్మతతిసుతిర్థపర్యటన మంత్రమహాజపయోగసాంఖ్యస
త్కృతులనుజేసినంత ఫల మెంతయు దీనికి నబ్బుఁగాని య
వ్వీ తదమలోరుభక్తిఫల విస్తృతి మొందఁగఁజాల వెప్పుడుఁగ. ౬౯

ఉ॥ త్మోరమణా ! తలంప నర కప్రకరావ్యతకాలపట్టణో
ద్ధారిణి దుఃఖశుజ్ఞాతిగ దావృతసంస్మృతిఘోరసాగరో
త్తారిణి యింద్రియార్జితకృతాంతవిహారిణి కృష్ణపాదస
త్కారిణి విశ్వరూపిణిగ దా ! యల నిర్మలభక్తి యెల్లెడఁగ. ౭౦

చ॥ ప్రవిమలకృష్ణభక్తిలత ప్రాక్తనసత్కృతులఁగ జనించి మా
ధవవరదర్శనాదిరస ధారల వృద్ధిని బొంది పుణ్యవ
ల్లవఫలభారనమ్రత సె లంగ వసంతుఁడు దీవ్యపంచమీ
దివసముఖంబునఁగ జగతిఁ దేజరిలుఁగ బరమోత్సవంబుతోఁగ. ౭౧

సీ॥ సమ్మోహకాలాఢ్రః జాలమధ్యస్ఫుర, దానసాదామిని కరణీదనరి
శాస్త్రార్థదర్శవాః కృంచయపదదీపి, కాప్రకారంబునఁ జాలుచుండి
జయయాపకార్తికః సంస్కరద్దీపావ, భులతోడ సాగనుగా వెలుగఁదొడఁగి
సత్వరజస్తమః స్సంహరికార్యస, మర్థత నాఖ్య నః స్వర్థపటచి

తే॥ యొప్పు విజయదశమి యట్టి యుత్తమహరి

భక్తి విజయంబుఁ జాలుచుఁ బ్రజలకెప్పుడు

నుత్సవంబులఁ బొందుచు నుర్విమీఁద

వెలుచుండెను యాదవో ద్వీపరేంద్ర !

౨౨

తే॥ సాంఖ్యయోగదండములు పాఠ్యములదగ

గుణవిభేదకీలంబుల కోటు లొప్పు

భక్తి నవవిధానములు సో పానములుగ

జెలఁగ గోలోకనిశ్రేణి వెలుఁగు నధిప !

౨౩

వ॥ అంత నుగ్రసేనుం దానందంబు బొంది వ్యాసమునీంద్రున కిట్లనియె. ౨౪

క॥ కర్మశవరుడగు గృహీయే, ధర్మమునక జేయవలెనో తద్ధరిసేవక ?

నిర్మలభక్తిరహితుఁ డాధర్మాత్ముని హరిని నెల్లు దర్శించునాకో ?

౨౫

జే॥ వ్యాస ! నిజభక్తి యభివృద్ధి పడనియపుడు

మనుజుఁ డేమిసేయఁగవలె మాధవుఁ డల

వారి నెల్లు ప్రసన్నుడై వరము లిచ్చి

ధన్యులుగఁ జేయునో నాకు దయను జెపుమ !

౨౬

హరిమందిర ప్రతిష్ఠావర్ణనము.

చ॥ అనపుడు వ్యాసుఁ డిట్లనియె యాదవనాయక ! లోకమందునక

జనులకు నెల్లు సత్పురుష సంగతి భక్తి జనించు దానిచే

తన యల భక్తి వృద్ధియగుఁ దప్పదు నీకికఁ గర్మ సేయఁగా

ననువగు కృష్ణ సేవ పలు కాడెద శ్రద్ధగ నాలకింపుమా !

౨౭

చ॥ నరుఁ డతిజాగరూకతను నవ్యచరిత్రుఁడు సాధుమిత్రుఁడుక

సరసిజలోచనాంఘ్రియుగ సన్నుతితత్పరుఁడు గులీనుఁడౌ

గురుని నొనర్పనాఁ దొలుతఁ గొంకినచోఁ దనపుణ్యమేగు ని

ర్గురుఁడగువాని యాననము రూఢిఁ గనం దగ చేరి కెప్పుడో.

౨౮

వ॥ అట్టి సద్గురునివలన విష్ణుసేవావిధిఁ దెలిసికొని విష్ణుదీక్షాపరాయణుడై
సభామండపాంగణచతుశ్శాలజాలకజలయంత్రాదిభాసురంబగు హరిమందిరంబు
నుత్తరాభిముఖంబుగా నిర్మించి తోరణంబులను గలువడంబులను జిత్రవిచిత్రంబు
లగు యవనికలం గట్టి యందుఁ బీఠకుంభసహితంబగు నున్నతసింహాసనంబు నమర్చి

దానికి సచ్చిదానందనామంబును సోపానత్రయంబుగాఁ గూర్చి యమూల్యంబులగు పట్టుపుట్టంబులచేఁ దళతళలాడునదియు నలుగడలఁ దలగడలు గలిగినదియు గోమలం బైనదియు నగు నొండాసనంబు తత్సంహాసనసమంబుగా నేర్పరుపవలయు. తత్సాంగణమధ్యమంబునఁ దులసీమందిరంబుఁ గట్టవలయు. తద్ధరిమందిరబహిర్ద్వారంబున భద్రదేవద్యయంబును సింహద్యయంబును గూర్చుండినట్లుగా లిఖింపందగు. తత్సవర్ణశిఖరంబున కెగువను దిగువను జక్రంబును ద్వారంబునందు హరి నామంబులను గుడ్యోభయపార్శ్వంబులందు శంఖపద్మశార్ఙ్గదలను నామందిరంబు నకు దాపలఁ దూణీరంబును గుడివైపున బాణంబులను వెనుక నందకశతచంద్ర హలమునలాయుధంబులను తత్సంహాసనపృష్ఠభాగంబున గోపికాగోమండలంబులను దదారోహణంబులను గోపకులను గవాటంబున జయవిజయులను దేహళిని గల్పితరు పును స్తంభంబులందుఁ గల్పితలును మఱియు గోడలయందు వీలయినచోటుల నెల్ల గంగాయమునాపులినబృందావనగోవర్ధనగోపికావస్త్రాపహరణ చిత్రకూట పంచవటీపరిత్యక్తజానకీహరణరామరావణయుద్ధ దశావతారచిత్ర సరనారాయణాశ్రమ పురసప్తక గ్రామత్ర యారణ్యసవకోషరసవకంబులను జిత్రతరంబుగాఁ జిత్రింపవలయు. ఇట్టి సుందరమందిరంబునందు

౭౯

క॥ మురళీధరు వక్రీకృత, వరదక్షిణచరణః గృష్ణః † బరముని నిజస

ద్గుహస్తంబున శ్రుతిహిత, సరణిబ్రతిష్ఠింపఁజేయః † జను మేఘావీ! ౮౦

ఉ॥ పిమ్మట నెజ్జ నిల్పినత్ర † విక్రమసుందరవిగ్రహంబు దాఁ

గ్రమ్మట నిల్పి భక్తిమెయి † ఘోణము తత్తులసీదళంబులం

దమ్మధువైరి దివ్యచరి † తాళి వినఁ జెవులా హరిప్రసా

దమ్మున జిహ్వా యొప్ప సత † తంబును సేవలఁజేయఁగాఁదగుఁ.

౮౧

తే॥ అట్లు సేవించువాఁడుభక్తాగ్రగణ్యః, డనియెఱుంగుమ! రాజనూయాశ్వమేధ

శతసహస్రములైనైత మీఁకొరిసేవ, కీడురావని నమ్మునూ! యిద్ధచరిత! ౮౨

అ॥ మఱియు నెవ్వఁడట్టి † గురుని దర్శించునో, వాఁడు కోటిజన్మ † పాపములను

బడిచి యంతమందు విష్ణుదూతానీత, రథమునెక్కి చనుఁ బరమపదంబు, ౮౩

తి॥ పార్థివేంద్ర! నరుఁడుబ్రాహ్మముహూర్తంబునందు మేలుకాంచిహరినిఁ బొగడి గురునిపేరుఁ దలఁచిఁకుంభినిఁ మ్రొక్కుచు, బుడమిపైని నడుగులిడి కడంగి.

తే॥ నీరుదాఁకియాసనమునఁగూరుచుండి, కరములుత్సంగములయందుఁగ్రాల శ్వాస మడ్డి మఱి స్వస్తికాసనమందునొప్పి, జ్ఞానముద్రను వేసి యెఱ్ఱను నులించి. ౮౪

చ॥ అమలుఁడు వంశివేద్రధరుఁ † డ్ద్రనిభుండు కిశోరయాపుఁడు

గమలదళాయతాక్షుఁడు జ † గత్రయమోహనుఁడైన కృష్ణనిఁ

విమలమతిఁ నతుల్ సలిపి ధ వేడి యనంతరమందు బాహ్యదే

శమునకునే శౌచమిటు సల్పెదగు గృహి యోనరేశ్వరా !

౮౬

సీ॥ మంత్రపూర్వకముగ ధ మన్నునుగైకొని, యుదకంబుతో లింగ ధ ముక్కతడవ
గుదమును ముమ్మాటు ధ బదిపరుల్ వామక, రంజేడుపరులు కఠములురెండు
మూడేసిపర్యాయ ధ ములఁబ్రతిపాదముగ, యౌశనంబులశ్రద్ధఁసలుపవలయు
బ్రహ్మచారియువన ధ వాసియుదీనికి, నినుమడిగానాచ ధ రింపనగును

తే॥ సలుమడిగయతివర్యుడు సలుపదగుడ, దర్శమును నిశ రోగిసాంధ్యప్రతతిడ
దర్శమును, స్త్రీపదజాలు తదర్థమాచ, రింపవలయును యాదవోర్వీశ! యవల.

తే॥ ఆయురర్థసంపదలఁగాం ధ త్యాదుల నిడ, వృక్షరాజంబు వినుతించి విమలకావ్య
మొండుగొని దంతధావనము త్తరముగ నె, ప్రాచిగ నె కూరుచుండి సల్పంగవలయు

తే॥ అట్టిదంతధావనకార్య ధ మందుఁ జనుడు, ధీరికావటకార్యాన ధ సిందుకాండ
కంటకీ బ్రహ్మవృక్షదుర్గంధయుక్త, తరువులను వీడవలెనని ధ యెఱుఁగుమనఘ !

క॥ శౌచాచారరహితమను, జాచరితకృతులును వ్యర్థ ధ మగు మఱి ముఖసా

వీచీన్యవిహీనునకుఁ ద్ర, యీచారిమమంత్రఫలము ధ లెనయపు పిదపఁ.

ఆ॥ రవిని సన్నుతించి ధ ప్రహ్లాదముఖులైన, విష్ణుభక్తవరుల ధ వినుతినలిపి

తులసిమృత్తుఁగొనియొడలఁ బూసి దివ్యమా, వారియందు మునిఁగిభక్తితోడ.

సీ॥ యమునాది తేయాపఁగావ్యకవతనంబు, నాచరించి యల మా యాపురంబు

కాళి నవంతిక ధ కాంచీపురము నయోధ్యామధురాపురీ ధ ద్వారకలను

శంబలగ్రామస్థ ధ శౌరిమందిరము న, ఖండనందిగ్రామ ధ కౌశలమును

నగ్రగణ్యమగు శాత్రుగ్రామగతమహా, యోగ మర్బుదనైమిషోత్తమకురు

తే॥ జాంగలోత్పలావర్తపుష్కలవనముల, దండకాటవిహేమవంతంబు సైంధ
వంబుఁ బృథులజంబూమార్గవనముఁ బెక్కు, సారులు సముచ్చరించుచు జలకమాడి.

ఆ॥ యౌవవటముగట్టి ధ చక్కగాద్వాదశ, తిలకములను బెట్టి ధ దివ్యమైన

యష్టముద్రికలను హానిని ధ రియించి, సంధ్యవార్షిమాన ధ శౌచములను, ౯౩

వ॥ శ్రీహరిమందిరంబున కేగి ఘంట వాయించి జయశబ్దంబుఁ బలికి కర
తలంబులఁ జఱచి యుత్తిష్ఠ! యుత్తిష్ఠ! యని గోవిందుని యోగనిద్రనుండి మేల్కొల్పి
తన్మృఖంబున కంతకును మంగళారతిం జూపి దివ్యపక్కాన్నంబు నివేదించి పునః
పునఃప్రణామంబు లాచరించి పంచామృతంబుల నభిషేకించి శుద్ధోదకంబున
స్నానంబుఁ జేయించి దివ్యాంబరాభరణాదులతో మనసార సలంకరించి సుమనఃపుం
జంబునం బూజించి ధూపదీపంబు లిడి భోగ్యాన్నం బర్పించి నీరాజనం బిచ్చి
నానారసభాసురంబగు మహాభోగ్యాన్నంబును సమర్పించి భోగార్తికం బిడి యాహరికి

శయనంబు మనోహరంబుగాఁ గూర్చి తులసీవాసనావాసితంబగు తత్ప్రసాదంబును స్వీకరింపవలయు. మధ్యాహ్నంబున శంఖనాదంబుతో రాజాన్నంబును సేవేదించి రాజభోగార్తి నిచ్చి యా మహాత్మునికి శయ్య వేయందగు సంధ్యాసమయంబున దుగ్ధాదులను నివేదనం బొనర్చి నీరాజనం బిడి మరల రాత్రియందు మంగళారతి యొసంగి మృష్టభోగంబును సమర్పించి శయనంబునకై దివ్యతల్యంబు గూర్చుండగు. రాజసంబగు నీ రాజసేవను బ్రత్యహం బొనర్చువాఁడు పాపవిముక్తుడై తనకు సంబంధించిన శతకులంబులంగూడ నుద్ధరించి పరమపదంబుఁ జెందగలఁడు. మఱియు మానవుండు శ్రీకృష్ణజన్మాప్తమీ రామనవమీ రాధాప్రమ్యన్నకూటవామనద్వాదశీ నృసింహచతుర్దశ్యసంతచతుర్దశ్యామలయందు మహాపూజ యా శ్రీహరికిం జేయం దగు. తత్పూజావిధానం బెట్టిదంటివేని వినుమని యుగ్రనేనున కిట్లు చెప్పం దొడంగె.

ః॥ పోడిశోసచారపూజావిధానము. ॥

తే॥ స్నానమొనరించి శుభ్రవస్త్రములఁగట్టి, నిత్యనైమిత్తికంబులనిష్ఠఁదీర్చి శుద్ధమగు ప్రదేశంబునుఁజూచి యందు, స్థండిలంబును నిర్మించి దానియందు.

ఉ॥ గొప్పగఁ గేసరంబులను ఁ గూడిన కర్ణికతోడ దివ్యమా ముప్పదిరెండుతేకులను ఁ బొందిన తామర నైదురంగులఁ దప్పక వేసి దానిపయఁ ఁ దద్ధరికైనను గద్దెఁగూర్చి యం దప్పడమిఁగ సిరిఁగ విరజ ఁ నావృషభానులేనూజ రాధికఁగ.

తే॥ ప్రాఁబలుకుపల్కులఁగ నిల్పి ఁ వారిసడుమ నల్ల శ్రీకృష్ణ స్థాపించి ఁ యష్టపత్ర ములను రాధాప్రసములను ఁ నిలిపి యష్ట దళములఁగ గృష్ణుఁడెలులను ఁ నిలిపి యవల.

ఆ॥ పోడిశదళములను ఁ సుందర శ్రీకృష్ణ, పోడిశయుగసముల ఁ సారిది నిలిపి యల్ల తమ్మిదరుల ఁ నబ్జగదాశంఖ, చక్రశార్ఙ్గఖడ్గ ఁ శరముల మఱి.

తే॥ హలసు ముసలంబు వనమాల ఁ నలఘుకౌస్తు భంబు వంశి వేత్రముల శ్రీ ఁ వత్సనీల వస్త్రపీతాంబరముల స్థా ఁ పనముఁజేయ వలయుఁ బిమ్మట నవ్వాని ఁ పార్శ్వములను.

సీ॥ గరుడాంక తాలాంకఁగరుడ కుముద కుము, దాక్ష సుమతి రథఁదారుకులను బల మహాబలులనుఁబలుఁ జండునిఁ బ్రచండు, స్థాపించి వెండియుఁసర్వదిశల దిక్పాలకుల నిల్పిఁద్వీపముఖ శివ విధి, పార్వతీ భారతీ, వార్ధిజలను పోడిశమాతృకాఁనూర్యముఖగ్రహ, ములను విష్వక్సేనఁమూర్తి దుర్గ

తే॥ వహ్నిః గమలాగ్రమందు స్థాః పనమౌనర్చి

పోడశోపచారంబులః సారిదినల్పి

యచలభక్తిని బ్రార్థించి యవని శిరము

సోఁకఁ బ్రణమిల్లఁజేల్లునో సూరిగేయ !

౧౦౦

సీ॥ ఆలింపుమా ! హరియావాహనమునఁ బుష్పములాసనమున దర్శద్యయంబు

పాద్యంబునం దాకుఁపచ్చనిగతక యర్ఘ్యమున విష్ణుకాంతప్రసవములును

స్నానమున నుశీరఁచందనాగరు ఘన, సారకస్తూరికా, సహితజలము

మధుపర్కమందు నామలకకమలములు, ఘనధూపమందప్తగంధములును

ఆ॥ దీపమునఁ గపురముఁదివ్యయజ్ఞోపవీతమును బచ్చనిది పటమునఁ బీత

వస్త్రముగా దొడవులబంగారు గంధంబు, నందఁ గంఠమ హరిచందనములు.

తే॥ అలరునఁ దులసీమంజురులును నక్షత్రలను దండలముల నివేదనమునందు

షడ్రసపేతవిధభోజనముల జల, మునఁ గళిందజాబాహ్నవీచనముల మఱి.

సీ॥ ఆదమనమందు జాతీఫలదులు విడఁచుచు మిఁయాలు దక్షిణః పాతకముఁబ్ర

దక్షిణాన వలగొనుటఁతన్మహాశుభార్తికంబున నుత్తమాభ్యంబు మఱియు.

క॥ వినుతినిఁ బ్రియయతభక్తియు, వినుతిని సాష్టాంగనమ్రః విగ్రహమొప్పు

వినుతద్వాదశవర్ణము, లను దగు మంత్రంబున శిఖః లలిఁగట్టితమిఁగ. ౧౦౪

క॥ హరిపూజాచరికరముల, దరినిడికొని కృష్ణునెనుటఁ దనరుచుఁ దత్త

త్వరమశ్రుత్యుదితోక్తుల, వరుసగఁబఱియించు చిట్లఁపదితింపవలెగా. ౧౦౫

తే॥ దీనవత్సల ! గోవింద ! దేవవంద్య ! యాదవేశ ! గోలోకేశ ! యంబుజాక్ష !

రాధికేశ్వర ! దామోదర ! సుముఖమున, నిట్టి సింహపీఠక నావహింపుమ ! తమి.

తే॥ ఊర్ధ్వపృష్ఠమునఁ గంపుఁ లొప్పుఁ జరణ

కమలములను వైడూర్యముల్ గ్రాల మెఱపు

వలె వెలింగడి స్వర్ణకుంఠములతోడఁ

గొదరు పీఠకఁ గొనుమ ! వైకుంఠనాథ !

౧౦౬

ఆ॥ విశ్వరూప ! భక్తిఁ బింనుసరస్సున, నుండి నేను పైఁడిఁ గిండితోడఁ

దెచ్చినట్టి పాద్యమిచ్చెదఁ గొన నీకు, మ్రొక్కుచుంటి సర్వమునివరేణ్య !

తే॥ చందనాశీరమల్లికాః చందనవరి, మిళితమగు నీజలంబుతోఁ జలకమాడ

ద్యచ్ఛరణపద్మముల కభివాదనముల, సలిపెదఁ దీర్థవరపాదఁ జగదధీశ ! ౧౦౭

క॥ ఘనపీఠాంబర ! మధ్యం, దినరవిశేశధరభవంబుఁ దివ్యము హృద్యం

బును నగు నీమధుపర్కం, బనుమానము వీడి యాదఁ వాగ్రణి కొనుమా !

తే॥ పద్మకింజల్కరుచిరంబు, పరమదుర్లభము స్వరచితంబు సర్వత్రభాసురంబు

నైన పీఠాంబరంబు మాహాదరమునఁ, గొనుమ ! గోపాలకృష్ణ ! గోకులనివాస !

- అ॥ జలము శ్రుతిఁ జదువుచుఁజల్లి నైమిత్తిక, పంచకార్యములనుఁబనివడునటు
తొనురుండు స్వర్ణకాంతివడికిన యీ బ్రహ్మసూత్ర మీపుఁపరమ ! కొనుమ !
- క॥ మణికనకమయముఁ గాల్యాదుణితేజస్సుము మదన ఁ రుగ్రుచిరంబు
బ్రణుతమయరచితమగు భూవణమిది గొనుమయ్య ! సర్వ ఁ జగదాధారా !
- తే॥ సర్వభూభారవహర ఁ శౌండ ! శుభక
రమును సంధ్యేందురుచిరంబు ఁ విమలకుంకు
మఘనసారపంకయితంబు ఁ మండవకర
మైన యీ సుగంధంబుల ఁ నందుకొనుమ ! ౧౧౮
- మ॥ అఁఘుండైన విరించనుండు మును బ్ర॥ హృవర్తమం దెవ్వ సృ
ష్టినిజేసె హరి యెవ్వ ముత్రజలసం॥ నేఁబు గావించి వృ
ద్ధిని సర్వై శివుఁ డెవ్వ రాక్షసులతో॥ దిట్టంబుగాఁ బోరి కా
చెనో యా యక్షతల్ గ్రహింపు మిపుడో॥ శ్రీరాధికానాయకా ! ౧౧౯
- క॥ తులసీమంజరులందగు, జలసహమందారపారి ఁ జాతామరవృ
క్షులితసుమములఁ గొనుమీ !, జలజాతా ! జలజనాభ ! ఁ జగదాధారా !
- తే॥ చందనలవంగచూర్ణమి॥ శ్రమును హర్ష్య
మంతః బరిమళింపఁగఁజేయు ఁ నట్టిదియును
నసురమానవసుఖదంబు ఁ నైన ధూప
మిదిగొ యిచ్చెద శ్రీకృష్ణ ! ఁ యీపు గొనుమ ! ౧౨౦
- క॥ జ్ఞానాకారము ఘనరస, ధేచుఘృతవర్తియులేము ఁ దివ్యంబు లేమి
ప్రానాశకమగు దీపము, జ్ఞానానందస్వరూప ! ఁ తైకొనుమ ! దయా. ౧౨౧
- తే॥ రుచికరంబును వృక్షసంఘచిరముత్త, మామృతమనోహరంబు యశోమతీకృ
తము ఘనమగు నీనై వేద్యమమితదయను, గొనుమ ! నందనందన ! రమ్యకుండరదన !
- అ॥ అధికకష్టముపడి ఁ యల్లగంగోత్తరి, యమృతకిరణశీత ఁ లామృతోప
మోదకంబు హట ఁ కోరుపాత్రంబుతో, దెచ్చియుంటిఁ గొనుమ ఁ దేవదేవ !
- క॥ జాతీఫలకంకోలను, మాతలే సురభీకృతామ ఁ లాచమనం బో
భూతదయాకర ! రాధా, చేతశ్చరత్పత్రమిత్ర ఁ శ్రీహరి ! కొనుమా ! ౧౨౨
- క॥ క్రముతైలా వర దేవకు, సుమఖాదిరజాతికోశ ఁ సుధ లాకులు రు
చ్యముగా భాసిల్లెడి నీ, తములముఁ గైకొనుమ ! కృష్ణ ! ఁ ధైర్యసుమేరూ !
- తే॥ సర్వజనములఁ ద్రుటిలో వశంబు జేసి, కొనెడి నీస్వర్ణమయదక్షిణను గ్రహింపు
మద్బదిక్పాలపూజితా ! ఁ యఖిలలోక, పాల ! భక్తాలవాల ! గోపాలబాల !
- తే॥ ఉత్తమాజ్యక్తపంచన, వోరువర్తి, భాసురము మంగళకరంబు ఁ బరమదీప్తి
యుతమునైన యీమంగళాఁగరినిఁగొనుమ, కృష్ణ ! బ్రహ్మాండనాయకా ! కృష్ణమిత్ర !

క॥ కరకర్ణశ్శీగ్నాహః • చరణేక్షణనామయాప • సాహస్రములే

పరమున కుండునొ యాయత్తురునకు యుగకోటిపతికి • సత్పద నతులఁ.౧౨౧

తే॥ సవనదానతపోవత • సత్యశౌచ, ధర్మతీర్థయాత్రాదికృ • తసుకృతంబు

నిడుప్రదక్షిణంబులను గాఁవించుచుంటి, గనుమ ! కనులార కరుణ జగన్నివాస!

తే॥ దేవ ! నావంటిపాతకి • త్రిజగములను, లేడు నీవంటిపరముఁడు • లేడుగాన

నిన్ను దీనర్థ జేరిననన్ను నిపుడు, బ్రోవవేడితి ద్వారకాపురనివాస ! ౧౨౨

తే॥ సచ్చిదానందమూర్తివిశాళ్యతుండ వ, గమ్యుండపు సర్వకారణకారణుండపు

శాంతుండపు విదూరీకృతాశ్శజ్జుండపు, బ్రహ్మమగు నీకు మ్రొక్కెదఁబరమభక్తి.

— శ్రీకృష్ణ దండకము. —

శ్రీరాధికాలోల లీలావిలోలా త్రయీధర్మపాలా తొలిక ధారణీదేవి దుర్గా
గులెనట్టి భూపాలురక దైత్యులక లోకులక మోయఁగానేక కన్నీరుమున్నీరుగా
గాఱ జొరించి యోజించి మాపించి గోరూపముందాల్చి యాసత్యలోకంబునంజేరి
యజ్ఞాసనాసీనునిం గన్నులారంగ వీక్షించి ధ్యాసించి కావించి జోతంబులక దేవ!
నావిన్నపం బిద్ది యాలించి ప్రేమించి యెంచంగవీల్గాని నాయూర్తి నూయించి రక్షిం
పవే యంచుఁ బ్రార్థింప నాతండు నాతల్లి నూరాల్చి రేజోతి రేకంటు వేకంటి
ముక్కుంటి జేతలతోఁగూడి వైకుంఠలోకంబునంగుండు నాతమ్మింకంటికి విలోకించి
యాకాశ్యపీఠములేదెల్చి యాకేశ నాలోచనకవించు నాదేవుండగ్రంబునందుండి
మార్గంబుఁ జూపించుచుక దోడుగా రాఁ బధంబందుఁ దైవారు లెక్కింపఁగారాని
పెత్తెనప్రబ్రహ్మండములే చిత్రములే భూభోగోళములే బల్లలక వీడులక మేడలక
వాడలక బీడులక జేటలక దోటలక గానలక వాఙలక గంచు చారాధ్యమై
యోగినాధ్యంబునై సర్వకాపుప్రదంబై యఘగ్రావనప్రజంబునై శ్రీనివాసంబునై
నీకు వాసంబునై యొప్పు గోలోకముంజేరి యాలోనిఖర్జూరజంబీర మందార బృం
దారకాగాదిరమ్యంబుగానున్న నీకుంజముక జొచ్చి తేజోవిరాజత్సహస్రారు
ప్రతాంచితాజ్ఞోర్ధ్వభాగోజ్జ్వలస్తోడశోచ్చాయప్రతాంచ దంభారు హేమార్ధ్వావృ
ప్రత్రోల్లసద్వివృతద్వంబునక స్వర్ణసింహాసనంబందు దేవాదిదేవుండవై కద్య
నేత్రుండవై భూషణాలంకృతాంగుండవై పద్మనేత్రుండవై చండమూర్తాండకోటి
ప్రభాభాసమానుండవై రాధికాభామినీరత్నయక్తుండవై మేఘవర్షుండవై యున్న
సిన్నుక విలోకించి యారా యటంచెంతో హర్షించి దేవ! పరేశాచిదానందరూపా!
యుపేంద్రా ! సమస్తే యటం చౌడలల్ మేదిసిందాఁక జోబిట్లు గావించి మాకుయ్య
నాలించి పాలింపుమోదేవ ! యీమేదినిదేవి దుఃఖంబుఁ ద్రోపాడి కాపాడుమో
పీతచేలా! సుశీలా! యటంచుక నుతిక సంగఁగా నీవునుక మెచ్చియోవేల్పులారా! ధర్మ
నాదు నేమంబునక మీరలందందు నారీతులక బుట్టు డంచంపి నీలోకమందుండి

నీయన్న మన్నింప విన్నాణమైనట్టి బృందాబవి భూమిని దివ్యగోవర్ధనం బల్ల
కాళిందిని బృహి భూభారము భావ భూదేవుల బ్రాహ్మ బుద్ధ్యాత్ముల గావ
మూర్ధాభి శిష్యింప వేదాల రక్షింప శీతంబునం చెండల వాసల బెక్కుకష్టం
బుల జక్కియు నిశ్చలార్థ నిను గూర్చి ప్రార్థించి కైకొన్న సర్వేష్వముల
దీర్చ గారుణ్యచిత్తంబుతోఁ గంసకారాగృహంబును భీతిల్లుచున్నట్టి శ్రీదేవకీ దేవి.
కి దివ్యయావంబుతోఁబుట్టి నీతండ్రికిఁ దల్లికి జింతల బాపు తంత్రంబుల జెప్పి
గోగోపగోపీయతంబైన శ్రీగోకులంబునకుఁ జేరి యందున్న యాయోగమాయ
వడిగి దిగ్గి తత్కారకుంబుంచి సందాదుల శ్రీయశోదాదినారీలలామంబుల లీలల
భేలల జాపుల మాటల జేతల బ్రీతిని జోద్యము గూర్చి నీయంశతో
నొప్పు శ్రీరేవతిపుత్రుడౌ రాముతో నాచుచు గూడ ఎక్ బాచుచు ద్రాగు
చు మెక్కుచు గోవుల గాయు చొప్పరి యాగొప్ప బృహదావంబును లీలా
విహారంబుఁ గావించి యారాధఁ బెండ్లాడి రాసంబుల దేవుని వంశి నీ పూదవే
గోపికల్ రా ననేకాకృతుల్ దాల్చి యవ్వారిగోఁ గూడి యాత్మేబుల వాదుల
జేరి క్రీడింపవే మోదముం గూర్చవే పుణ్యతీర్థంబుల నెల్ల గోవిందులెత్తి వేద్రే
లను వేతల గావనే దావము ముంగి కళియాహిని ముగ్ధింపవే తత్సరో
జాత్మ లద్ధింప రక్షింపవే కోలకేశ్యాదిదై వ్యేంద్రుల గూర్చవే వేగ నీకోటల
ధారణి నిల్పవే వేదముల్ ధారణీవిచ్చి సప్రీతుగా నెల్పవే రాధికాగోపికాయాధ
నాధుండవై సద్విహారంబుల జేయవే పూర్వజన్మంబునం దెన్నోమార్గంబుల
గొల్చి నీయాజ్ఞచే వేతలై పుట్టియున్నట్టి మానీంద్రుల భక్తుల జూచి రక్షింపవే
దేవ! యస్వల్పుడౌ కంసునాహ్వనముం గొంచు నీలాంబరక్రూరయుక్తుండవై
సాగి ప్రీతి భవద్గోళ్యయావంబు మార్గస్థమా వాఁగలో గాంధీసీమాతికి జూపి
తత్పట్టణంబొంది కుబ్జాదుల గాంచి సంతోషము గూర్చి యీశ్వరులోకంబుల
సాటిలేనట్టి తత్కార్మకంబుల భంగంబు గావించి తస్మత్తమాత్యగముం ద్రుంచి
చాణూరకూటాదుల గూర్చి లోకంబు జీకాకుగాజేయు నాకంసు బోకార్చి
కోకంబుతోనున్న యాయూదవశ్రేణుల బ్రాచి తద్బంధనంబును దెవాలు నాయు
గ్రసేను దయ జూచి మన్నించి మన్నిడుగాజేసి నీతిల్లిద్రుమల్ ముదంబొంద
నీక్షించి తత్కార మాయించి నీక్షేమముందెల్ల యాగోకులబెల్ల హర్షింపగా
నుద్ధవుం బుచ్చవే నారదప్రేరేతుండైన శ్రీమేచ్చవాధుండు బాతాడఁగాఁ బాటి భర్జిం
పవే తజ్జరాసంధు వేమాటు నోడించి యంతంబునందట్టి భూదేవవాక్యంబు సత్యం
బుగానల్పఁ దచ్చైలముదెక్కి యందుండి యభిసమా ద్వారకజేరి తద్యాదవ
శ్రేణినిజేర్చి కాపాడవే రుక్మిణీసత్యభామాదుల బ్రీతి పెండ్లాడవే భౌముని
జంపి యవ్వారి కారాగృహంబును బల్కుందు భూజానిపుత్రీలలామంబుల వీడి

ప్రేమింపవే యుగసేనుండు తద్విశ్వజిద్యాగముండేయ బోధించి తంత్రంబు
 వాచించి దిక్కులలిల్ గెల్వఁగా నీకుమారుండు వీరుండు భూమోహనాకారుఁ
 డౌమారు నీమారుగాఁ బంపి యక్షపు సాయంబులఁ జేయ నీవేగి మాతృర్యభీమక్రి
 యోత్సాహసంపన్నులౌ నాశకున్యాది దైతేయులఁ జూపి యాకంతు దిగ్జేతగా సల్పి
 తద్యాగరాజంబు రాజేంద్ర భోగీంద్ర దేవేంద్ర యోగీంద్ర పూజ్యంబుఁ బూర్ణంబు
 నౌనట్లుగాఁ జేసి తద్వాంఛలఁ దీర్పవే సచ్చిదానంద రూపుండవై యప్రమేయుం
 డవై యాదిమధ్యాంతశూన్యండవై సర్వమాన్యండవై వేదశాస్త్రాద్యగమ్యం
 డవై భక్తగమ్యండవై నిర్మలాత్ముండవై నిర్వికారుండవై నిత్యశుద్ధుండవై నుత్య
 బుద్ధుండవై స్తుత్యవేదస్వరూపుండవై ధ్యాతవై భ్యేయమై ధ్యానమై భోక్తవై
 భోగ్యమై భోగమై యొప్పు నీచెయ్యులఁ జూచి యాశ్చర్యముం బొంది సృష్టించు
 నాథాతపంచుఁ దయఁ బెంచు విష్ణుండవం చెల్ల దూలించు రుద్రుండవంచుఁ
 మజ్జి బెక్కుమార్గంబులఁ గాంచి యగ్గింతు రీలోకులొఱియిశ! లోకేశ! యా
 లోచనంజేయ నవ్వారలున్నీ వెకావా! సమస్తేంద్రియంబుల్ దగఁ నీవెకావా!
 మహారాజ! నీయందె యీలోకముల్ పుట్టు నీయందె చెన్నుండు నీయందె డిందుఁ
 సుమీ దేవరాజ! మహాత్మా! భవద్బీభి సూర్యుండు దీపించు సోముండునుఁ వెల్లు
 వారంబు వీచుఁ గృతానుండు మండుఁ గృతాంతుండు శిక్షించు నాసప్త సృష్టించు
 విష్ణుండు రక్షించు హ్రుండు మాయించు నిండుండు నాకంబుఁ బాలించు శేషుండు
 నేలఁ వహించుఁగదా శేషి! నీమోమునఁ బ్రాప్తమిల్ మూపులఁ క్షుత్రి
 యల్ సక్తులఁ వైశ్యులఁ బాదయుగ్మంబునఁ శూద్రులుఁ డెందముం దిందుఁడుఁ
 గన్నులఁ సూర్యుఁడఁ వక్త్రముం దగ్ని సుత్రములుఁ బ్రాణమందుఁ జగత్పా
 ణముఁ నాభి నభ్రంబు శీర్షంబునఁ స్వర్గముఁ వీనులఁ దిక్కులుఁ గాల్గనీభూమి
 నీరీతినే యన్నిలోకంబులఁ బుట్టి రాజులవే యీమహారూపుఁగన్నట్టి నిన్నుల బ్రహ్మ
 దు తెన్నింగలేరన్న నాబోటిపిన్నల్ నుతింపంగ యత్నింతురొక్కో? పరంధామ!
 వందారుమందార! గోవింద! రామానుజ! శ్రీధరా! మేశ్వరా! యీశ్వరాజేంద్ర
 రాజేంద్రపూజావిరాజత్పదా! నీపదాంభోజముల్ గొల్చు డెందంబు నిన్నొక్క
 శీర్షంబు నీగాధలాలించు కర్ణంబులుఁ నీవరాకారముంబాచు నేత్రంబులుఁ నీప్రసా
 దంబులఁ గోరు వక్త్రంబును న్నిన్ను బూజించు హస్తంబులుఁ నీమహామందిరంబుల్
 బ్రవేశించు పాదంబులఁ నెమ్మి నాకిచ్చి కారుణ్యచిత్తంబుతోడఁ బ్రపన్నుండనా
 నన్ను మున్నుల ప్రహ్లాదవైరోచని ద్రౌపదీపార్థదేవర్షి గాంగేయరుక్మాంగదాహేంద్ర
 నందాంబరీషాదులఁ గాంచినట్లుల్ విలోకించి నాకామముఁ గోపముఁ లోభముఁ
 మోహముఁ గర్వముఁ మచ్ఛరంబుఁ విడఁ జేసి మన్నించి రక్షింపవే భక్తచింతా

మణి! దీనరత్నమణి! నిర్జరగ్రామణి! లోకచూడామణి! యోయిక్మస్థా నమస్తే
నమస్తే నమః. ౧౨౯

చ! అట్లహరిం బూజించి నమస్కరించి నుతించి యసంతరంబున నమో
నారాయణాయ యని ప్రాణాయామం బొనరించి ప్రణవపూర్వక కేశవాదినామం
బులతో నాపాదమస్తకంబు నర్పించి తద్విధంబుననే తదీయసఖసఖశంఖచక్రగదా
పద్మాసి ధనుర్బాణహలముసలకొస్తుభ వనమాలా శ్రీవత్సపీఠాంబర నీలాంబరవంశీ
వేత్రతాలధ్వజ గరుడధ్వజ రథదారుకసుమతి గరుడ కుముద కుముదాక్షునందసునంద
చండప్రచండబలమహాబలాదులను, వివ్వక్సేన వినాయక శివవిధి దుర్గాదికృపలవరుణ
నవగ్రహమాతృకాదులను, దత్తస్సంత్రంబులతోఁ బూజించి నమోవాసుదేవాయ
యను మంత్రంబుతో శతాహుతులను యగ్నియందు ప్రేల్చి ప్రదక్షిణించి మహా
భోగం బర్పించి నమస్కరించి ధ్యాయేత్సదాయనుదానితో ధ్యానించి క్రమ్మఱఁ
బ్రణమిల్లి నీరాజనంబిడి ఘటిఘటావీణావేణకాంస్యకరతలతాలమర్దలాదిజయ
ధ్యానంబులొప్పు భక్తజనులతోఁ గూడి సత్కథాశ్రవణతత్పరుండై యనన్యప్రేమ
లక్షణభక్తితో నా హర్యగ్రమందు నాట్యం బొనర్చి సాష్టాంగదండప్రణామంబులం
గావించి తస్మందిరంబం దాసుందరనందనందనునకు దివ్యశయ్య వేయందగు. ఇట్లా
శ్రీకృష్ణసేవనొనర్చు పుణ్యాత్ముడు బృందారకులునైత మర్చింపఁ దన్నాకపదంబుఁ
బొంది క్రమంబుగా నత్యుత్కృష్టప్రభామంబగు గోలోకంబున కేగి సుఖించు. యుక్త
భుక్తిభక్తిముక్తికరంబగు శ్రీకృష్ణసేవావిధానంబు క్రమంబుగాఁ జెప్పితి. మఱియు
నేమివినవలతువో తెలుపుమన నుగ్రసేనుం డా వ్యాసమహర్షి కిట్లనియె. ౧౩౦

మ! హరిరూపంబున నొప్పు మీవలన నా యజ్ఞాత్పూజావిధి
గరమాలించితి లోక మెన్నఁగఁ గ్రుధా • గర్వవ్యధామాహమ
త్సరలోభాదిగుణప్రయుక్తమయి త • ద్వైరాగ్య మావంతయు
సరిగాఁ బొందదు తద్రమావిభున క • ర్పల్సేయ దెవ్వేళలోక. ౧౩౧

తే! మోహ మెక్కారణమున నీ భవనమందు

బుట్టెనొకొ? మఱి యెట్టుల • గిట్టగలదొ

కరుణఁ జెప్పగవేడితి • నురితదూర!

బాదరాయణి! గుణమణి! • వ్యాసమాని!

౧౩౨

శ్రీ పరబ్రహ్మనిరూపణము. శ్రీ

చ! అనవుడు వ్యాసుఁ డిట్లనియె • యాదవనాయక! యేవిధంబుగా
ఘనగగనాన నొప్పు నుడు • కాంతునిబింబము క్రింది నీటిలోఁ
గనువడి కంపమొందినటు • కారణకారణుడైన యా పరా
త్ముని ప్రతిబింబ మీ జగతి • మోహదమై జనియించి యొప్పెడిగ. ౧౩౩

క॥ మాయాకాలమనంబులఁ, గాయజగుణములను మఱిఁ గుఠికర్మంబులచేఁ
బ్రాయముగ జనుఁడు బద్ధం,డౌ యాదవనాథ ! యిది నిఠరనుమానమునూ.

ఆ॥ అట్లు బద్ధుడై సమూతఁడు కాచనై, కరగుణములఁ గనులఁగించి బాల
వారి సర్పములనిఁభ్రమియించి మోహించి, సంచరించి యాదఃసంచరించు.

వ॥ ఇజ్జగంబు విశేషంబుగా రజస్తమోగుణమయంబును, గ్వాచిత్కంబుగా
సత్వగుణమయంబును మోహమయంబును మనోవిలాసంబును, జంచలంబును,
భ్రాంతికరంబును, నానావికారసంయుతంబునునై యలారచక్రంబువలె నొప్పు
చుండునని యెఱుంగుమన నుగ్రసేచుం డానందించి మునివరా ! పండితుల
శ్రీకృష్ణుని జపమార్గముం దెన్ని తెన్నుల నెన్ని ధ్యానితురో తద్యహ్యులక్షణం
బెద్దియో తెలియఁజేయ వేడెదనని నమస్కరింప నా వ్యాసుండు ప్రసన్నవదనండై
యదువరుస కిట్లనియె

౧౩౧

చ॥ జననమృతిక్రుధాప్రభృతిః పట్కవిరోధసఖత్వ బాల్యయా

వనజరత్వకష్టసుఖః భావసమున్నతి తృప్తిధాధిరో

గనివహభీతు లెవ్వయు నఃఖండుఁ డనశ్వరుడైన యా పరా

త్మునకణువేని లేవనుచుఁ బుద్ధి నెఱుంగుమ ! యాదవేశ్వరా !

౧౩౨

సీ॥ కాకిశరీరంబుఁగాక ప్రాణంబులు, గాక యింద్రియములుఁగాక మనము

గాక వసీషయఁగాక చిత్తంబును, గాక యహంకృతిఁగాక గుణము

గాక తన్మాత్రలుఁగాక శూన్యంబును, గాక స్థూలమును సూక్ష్మమునుగాక

గాక ప్రాప్స్యంబునుఁగాక దీర్ఘంబును, గాక వర్ణంబులుఁగాక జడము

తే॥ కాదుకాదనునదికాకఁ, కాదుకాదు, కాదనెడి దానియందునఁగొంచఁబడుచు
శాశ్వతంబయి యెయ్యదిఁచక్కవెలుగు, చుండునో యిది పరమాత్మయిర్వరేశ !

సీ॥ నిర్విశేషంబునుఁనిష్కారిణుండు ని,ర్వాణప్రదుండు ని,రామయుండు

నిర్వికారుండునుఁనిర్వికల్పుండని, ర్వాచ్యుండు పరుఁడు నిఁరంజనుండు

ద్రిగుణాశ్రయుండునుఁద్రిజగత్స్వరూపుండు, నమలాత్మఁడుఁ ద్రిమూర్త్యాత్మకుండు

సంకల్పరహితుండుఁజగదేశదేవుండు, సచ్చిదానందుండుఁశాస్త్రయోని

తే॥ యాదిమధ్యాంతరహితుండుఁ సప్రమేయుఁ

డక్షరుండు సంతర్యామిఁ యతులితుండు

సర్వకారణాతీతుండుఁ సాధుహృన్ని

వాసుఁడునుగాదె బ్రహ్మంబుఁ పార్థివేంద్ర !

౧౩౩

తే॥ ఇట్టి పరమాత్మ తనలోనఁనెల్లజనము, చేప్త లుడుగుచు శయనంబుఁజెందునపుడు
గోచరింపక యెరుల కఁకుంతితముగ, మేలుకొనిచూచుచుండునోఁ మేరుధీర !

చ॥ స్ఫటికమునందు నెట్లితర ధర్మములేవియు సంక్రమించవో
యెటు లనలానిలాంబరము ధర్మసంధానిమూలము జిక్కిన
యెటుల గుణత్రయంబునఁ బ రేసుడు సిక్కిక సంతతంబు ను
త్కటముగ వెల్లు నిర్మలవి ధర్మసంజ్ఞనవందనీయుడై. ౧౪౧

తే॥ వ్యంగ్యశాస్త్రపదస్ఫటికవాదలక్షణాదులకు నెట్టి పరమాత్మయందనపును
రాకీకోక్తులఁ దెలియునే? లలితచరిత్ర! దేవకానుజ! ద్వారావతీపురీశ! ౧౪౨

మానినీ వృత్తము.

గొందఱు వేళగఁ ధర్మగొందఱుసేతగ, గొందఱు కర్తగఁ ధర్మగొందఱు
విందుగఁ గొందఱు ధర్మగొందఱు, వేదగఁ గొందఱు వృత్తహుగా
గొందఱు శూన్యగఁ గొందఱు బ్రహ్మగ, గొప్పకతంబని కుంభిని ని
ట్లందఱు నారసి యన్నివిధంబుల, నాపరమాత్మను నందురుగా. ౧౪౩

చ॥ వెండియు గుణంబులకుఁ జిక్కిక మాయ నంటక యింద్రియంతఃకరణ
చతుష్టయంబులకు గోచరింపక వేదములకునైత మెఱుంగఁబడక త్రైకాలికాతా
ధ్యంబై యాపరమాత్మ ప్రకాశించు. అందు విస్ఫులింగంబు లగ్నియందు లీనంబై
నట్లు సర్వంబును లయంబు బొందుచుండు. జనులకు విద్వాంసులచే వాసుదేవుండని
చెప్పంబును హిరణ్యగర్భునిం బరమాత్మతత్వంబుగాఁ దెలిసికొని మోహంబు విడిచి
యసంగుండై సంచరింపందగు. చంద్రుం డేకకుండయ్యు నుదకపాత్రబృందంబునం
బహుత్వంబు జెందుచందంబునను వీతిహోత్రుం డొక్కండయ్యు గాఢసముచ్చ
యంబునందు వివిధత్వంబు గాందినకరణిని నాపరమాత్మ యెంటివాడయ్యు స్వకృత
దేహదిబాహ్యభ్యంతరంబులం బ్రవేశించి యనేకత్వంబుగాంచు. సూర్యోదయంబునఁ
దమంబు నశించి గృహపరికరంబులు గనుపడినట్లు జ్ఞానోదయంబునం దమంబు
నశించి పరమపదంబు గోచరించుచుండు. ఏకపదార్థంబు భిన్నభిన్నవృత్తులుగల యిం
ద్రియంబుల కనేకవిధంబులైనట్లు తేజస్వ్యహుపుండగు నాకేవలండును భిన్నశాస్త్ర
పారంగతులగు మహర్షులకు వివిధవిధంబులుగా వర్ణనార్హుండయ్యె. ఆపరంధా
ముండే యాశ్రీకృష్ణుం డగుట నమస్కరించుచుంటినని చెప్పి వ్యాసుం డాయుగ్ర
సేను ననుచుతిం గొని యాదపు లాలోకించుచుండ నంతర్హితుండయ్యె. ౧౪౪

శ్రీగర్గభాగవత వతనాదిఫలము.

తే॥ జనక ! యిట్టిప్పు నీకు విజ్ఞానఖండ, మేనుజెప్పితి శ్రీగర్గ ధర్మము సర్వ
దోషహరము బుద్ధ్యంబు జుతుష్టదార్ధ్యదమగు దివ్యకోశంబిది ధరణినాథ!
సీ॥ నయనపర్యమొనర్చు నవఖండములతోడ, దనరారుచుండెడి ధరణికరణి
సర్గముల సేయఁగాఁ జను నవబ్రహ్మల, బరగుచుండెడి పరబ్రహ్మమువలె

- బ్రవిమలంబులయిన ధ నవరత్నములతోడ, నతిశయించెడి నిగ్గ ధ రాంగుళివలె
నవ్యంబులైన తగ్గనవరసంబులతోడ, బొల్పరు శ్రీకృష్ణ ధ మూర్తిమాడ్కి
తే॥ దివ్యనవఖండములతోడఁ ధ దేజరిలెడి, గర్గభాగవతంబిది ధ కలుషహరము
పుణ్యకరమును బురుషార్థ ధ భూరిదంబు, విశ్వవిజ్ఞానదమునయిఁ వెలుగుఁగాదె.
- ౮॥ ఇద్దివిన్నవార ధ లిహలోకసౌఖ్యముల్, బొంది గోజగతిఁ ధ జెందఁగలరు
భీతుఁ ధిద్దివినిన ధ భీతిని విడుచుచు, బామరుండువిననఁ ధ బండితుఁడగు. ౧౪౭
- ౯॥ ఇంబుగ వంధ్యయైనసతి ధ యేనియు స్నానముఁజేసి దివ్యపీ
తాంబరముంధరించి పతి ధ యాజను గైకొని భక్తి నిట్టి గ్రం
థమును విన్నచోఁ ద్వరను ధ దజ్జలజేక్షణసామ్యపుత్రజా
లంబును గాంచు శోభనవి ధ లాసము లొప్ప స్వధామమందునఁ. ౧౪౮
- తే॥ రోగి యిద్ది వినినచో నిఁరోగియగును, బేద యిద్ది యాలించిన ధ విత్రవంతుఁ
డగును బద్ధండు విన్నచో ధ నట్టిబంధ, సంబునుండి ముక్తుండగు ధ నవ్యచరితః
సీ॥ క్షుత్రియుండికృతిఁ ధ గార్తికమాసంబు, నందు నాలించిన ధ నధికభక్తి
బార్ధిపులందఱు ధ బలులిడి మ్రొక్కఁగా, సూతమాగధముఖుల్ఁస్త్రుతులొనర్ప
వారనారీమణుల్ ధ బాడుచు నాడంగ, సుందరపుత్రకుల్ ధ సారిదిమలగ
వింధ్యాచలోద్భవ ధ ద్విపములు జెన్నార, సింధుతురంగమ ధ శ్రేణీయొప్ప
- తే॥ నిత్యకల్యాణములుగల్గ ధ నిఖిలభూమి, మండలంబు వర్ణాశ్రమ ధ మహితధర్మ
ములనునిలుపుచుఁబాలింపఁగలఁడురాజ,చంద్ర! యీవిషయంబు నిఁస్సంశయంబు
- తే॥ ఎవఁడుశాస్త్రఖురంబులుఁహేమశృంగ,ములునుదామ్రపృష్ఠంబునుఁభూషణములు
బరగవత్ససంయుక్తగోదవ్యయమునుబ్రతి,ఖండమందిడునోవాఁడుఁగాంచుఁగోర్కి.
- ౯॥ కారణంబులేక ధ గర్గభాగవతంబు, వినిన సత్పురుషుని ధ ఘన హృదయక
మలమునందు సతము ధ మాధపుఁడొప్పుచు, ధన్యతముగఁజేయుఁ ధ దధ్యమిద్ది.
- ౧౦॥ ఈరహి బహులాశ్వునకా, నారదుఁ డుపదేశమును నొనర్చి యనుమతిం
గోరి నభోమార్గంబును, జేరఁగదా శౌనక! ముని ధ శేఖర! మఱియుఁ. ౧౪౯
- ౧౧॥ జనకమహారాజీకృతి, విని ధన్యుడనైతినంచు ధ వేమఱు స్వాంతం
బునఁ దలఁచుచుఁజెలఁగెను శ్రీ,వనజేక్షణభక్తిభరిత ధ భావముతోడఁ. ౧౫౦
- తే॥ నీదుకోర్కినిఁ జెప్పితి ధ నేను దీని, శౌనకా! యన్న నమ్మునిఁతొన్నురేంద్ర!
నాకు హరిభక్తిగల్గె ధన్యత ఘటిల్లె, ననఁగ గర్గమహర్షియు ధ ననియె నిట్లు.
- మ॥ ధరణీభారనివారకుండు మధుర ధ ధ్యానప్రతీత్యజ్జ్వల
న్మూరళీలోలుఁడు కూరవంశజులధి ధ ప్రోద్యత్సథాంశుండు స
చ్చరితుండుఁ మునిశుద్ధమానససర ధ శ్చక్రాంగభూతుండునా
హరి రక్షించుత మిమ్ము మమ్ము ననయం ధ బానంద మేపారఁగాఁ. ౧౫౧

తే॥ ఇట్లు సర్గవిసర్గవిహిత హరికథ, శౌనకాదులకు జెప్పి, సర్వములు భక్తి సాగనంపగ మునిపటలతిలకు, దైన గర్గుడు గర్గాహ్వాయాద్రి కరిగె.

శా॥ శ్రీమద్వాదశయోజనాయతమహః సింధూజ్వలద్వారకా
ధామా ! యోగిమునీంద్రసన్నతపరం ధామా ! శుభోత్సాహము
త్సమా ! యాదవవార్ధిసోమ ! యథయః శ్రీకృష్ణనామా ! మహా
ద్దామా ! దుష్టవిరామ ! కామసమ ! రా ధామానసాజ్ఞార్యమా ! ౧౪౮
ఉపేంద్రవజ్రము.

నిరంజనా ! నిర్గుణ ! నిర్వికల్పా ! నిరీశ ! నిర్వాణద ! నిర్వికారా !
నిరీహ ! నిష్కారణ ! నిర్విశేషా ! పరాత్పరా ! వైదిక ! భాగధేయా !

గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్రాపస్తంబనూత్ర, భారద్వాజసగోత్ర, చిపుకుల
కులజలధికళానిధి, కోటమాంబా కామయ తనయ, లక్ష్మీదేవీ

సుబ్రహ్మణ్య దత్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదిత కవిత్వ

నిశ్చయ, సుజనవిధేయ, శ్రీనివాసాపరనామధే

యాప్యయశాస్త్రిచే నాంధ్రీకృతంబైన

శ్రీగర్గభాగవతం బందలి

విజ్ఞానఖండము

సమాప్తము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

హరిః ఓం రత్నత్

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శా॥ భారద్వాజపవిత్రసోత్రజుడ నా పస్తంబనూత్రుండ నీ

తారామప్రియశిష్యుడక జపుకులో ర్మర్షాన్వయాభ్యజ్ఞుడక

శ్రీరాధేశపదారవిందవిలస చ్చిత్రాభి నవ్పయ్య నీ

ధీరవ్రస్తుత గర్గభాగవతముక దెల్పించితి బూర్తిగాక.

తే॥ ఐదువేలపై నిర్వదైదబ్దములును, గ్రాలఁ గలియుగమందునశాలివాహ

శకమునందు నష్టాదశశతశరదల, పైని నలుబదియొత్తొమ్మిదలు తఱిసి.

క॥ రక్తాక్షివత్సరంబున, యుక్తవిజయనశమియందు నుర్వీజను లా

సక్తినిఁ జూడఁగ నీకృతిఁ, బ్రాక్తన పాపంబుదొలగఁ బ్రకటించితిఁగా.

మంగళంమహత్.

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్లో॥ “స్వస్తివ్రజాభ్యఃపరిపాలయంతాం న్యాయోనమార్గేణ మహీంమహీశాః

సోబ్రాహ్మణ్యేభ్యః శృభ్యస్త నిత్యం లోకాస్సమస్తా స్సుఖినోభవంతు ”

త ప్పా ప్ప ల ప ట్టి.

పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
౨	౩౧	శ్రీకృష్ణుండు	శ్రీకృష్ణుండు
౩	౧౫	తాక్షముల్	తాక్షుల
౩	౧౮	హితార్థకబాల	హితార్థక
౩	౨౫	బాద్య	భాద్య
౭	౨౫	బృందీష్టార్మి	బృందీష్టార్మి
౮	౭	రామరా	రామగా
౧౭	౩	నాంతిస్థ	నాంతికస్థ
౨౪	౧౪	మారడమ్మ	మాడరమ్మ
"	౨౮	యశోల్లస	యశోలస
౨౮	౨౨	ధ్వంసంబు	ధ్వంసంబు
౩౩	౬	గానపు	గాపున
౪౨	౭	స్వగ్విణీ	స్వగ్విణీ
౪౬	౨౩	లిల	లీల
౫౫	౧౧	గమునక	గంబున
౫౬	౬	స్పర్శ	స్పల్షి
౫౮	౧	"	"
౬౨	౭	హస్తుండౌట	హస్తుండౌట
"	౨౫	తన్ని శాంత	త్వన్ని శాంత
౬౩	౧౩	రకార	యెరేఫ
౬౬	౧౫	ప్రకృతియె	ప్రకృతియై
౮౮	౨౪	నాజ్ఞ నవనిశేరః దలఁచి తొలుత సర్వ	నాజ్ఞ నవనిశేరః తొలుతః
౯౫	౮	పల్లోల్లస	పల్లోల్లస
౧౦౪	౧౨	మలనయను	మలనయనుని
౧౦౬	౧౧	దక్షిణంబుగా	దక్షిణంబుగా
౧౦౮	౨౧	మహిళా	మహిళకుఁ
౧౧౨	౨౬	కారుణకారణిక	కారుణకారుణిక
౧౨౮	౧౫	కొలుకూ	కొలువుకూ

పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
౧౪౨	౨౨	సుట్ట	సుట్టు
౧౪౩	౧౮	శ్రీధరుఁబడిదఁబ్రహరించి	శౌరి వడునట్టులఁగొట్టి
౧౪౮	౨	యలరితివిగ	పొందితివిగ
౧౬౨	౧౭	కిర్తి	కిర్తి
౧౬౩	౨౩	బాపురపతియ	బాపురనాథుడ
౧౮౫	౨౭	యటు	యటుల
౧౮౯	౩	డది	డధి
౧౯౭	౧౦	తూద్ర	తూద్ర
౧౯౯	౨౫	తూవా	తూహి
౨౩౭	౧౦	బ్రహ్మయ	బ్రహ్మమ
"	౩౦	"	"
౨౭౦	౧౩	తగిన	తేగిన
౨౯౨	౩	సక్రమంబుగ	క్రమముగా దివ్య
౩౦౫	౩౦	మధురగఁవ్యాదుల్	దధిపయఁస్సర్వుల్
౩౦౯	౨౬	ద్దండ	డుద్దండ
౩౧౫	౭	జేయంగ	జేయంగ
౩౧౭	౪	వాక్రువే	వాక్రుచ్చె
౩౧౯	౨౩	బియ్య	బీయ
౩౨౦	౨౩	బాదరిస్థలం	బాదరాశ్రమం
"	౩౦	బాదర్యాశ్రమమున	బాదరకాననమున
౩౨౧	౨౭	నందనుండు	నందనుడు
౩౨౩	౧౮	గూడుయుగ	గూడుటయుగ
౩౨౪	౩౨	నిర్ధి	ర్ధి
౩౨౭	౨౨	దృఢార్యామణి మైథిలా !	దృఢమాలలామంబునగ
౩౨౯	౧౬	ధాత్యా)	గోతా)
౩౩౦	౧౮	క్షేమకరంబులొట	క్షేమదమాట నిష్ఠ
౩౪౮	౧	క్రమముగ	నెట్టన
౩౫౪	౨౮	తచ్చీరల	యా చీరల
"	"	చీరలగ	చీరముల్
౩౬౧	౯	ఇట్టుల	అట్టుల

శ్లో.	పంక్తి.	తత్ప.	ఓప.
31-9	22	లయ్యెను ఘోరరణంబు	మాత్ర మహారణమయ్యె
"	23	నీడునో	నామనో
32-9	30	జెడి	జేడి
400	23	దంతవక్త్రుడు గఃద	నారః డాత్యగదఃనా
400	08	భయమిను	భయమిన్మ
"	08	జేసగింపు	జేవగింపు
410	2	కరుణనోడ	సదయుడగుచు
420	02	కాశ్యపి	కాశ్యపి
430	03	ముంగల	చెంతను
432	08	వమమరవలె	వమమరవలె
442	22	భిన్నాంఘ్రియై	భిన్నాంఘ్రియై
453	8	ధనువుంగొని టం	విలుఃబూనుచుఁ డం
469	22	దద్యాణ	నాబాణ
472	08	బలుఃబ్రహ్మ బలుః	బలుఃబ్రహ్మంబునుఁ
482	20	కైకొనును ! దయఁ	సద్దయఃగొనుమా !
493	02	యన నామునియుఁ	పర ! యన మునియుఁ
498	0	కరణిదనరి	సరణిదనరి

ఇంకను స న ప వ ధ ధ ల శ రేఫ శకటరేఖాధానుస్వారాది
 శ్రోత్రయంబులను మన్నించి వలసినట్లు సవరించుకొని పఠింప దోషజ్ఞులను బ్రార్థించు
 సన్నవాడను.

చి. అ. శా.

శ్రీ

శ్రీ

గుంటూరు: కన్యకా ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపబడియె.

20-4-1926.

శ్రీ

శ్రీ

